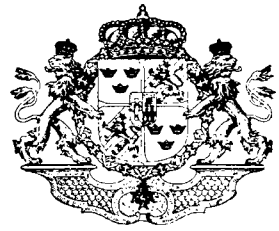
STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band XXIX.

Arkivexemplar

SOCIALA MEDDELANDEN

UTGIVNA AV

K. SOCIALSTYRELSEN

ÅRG. 1926

HÄFTEN 1—6

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNER

INLEDNING

TILL

Sociala meddelanden / utgifna af K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm, 1912-1967. Ingår 1912-1953 i: Statistiska meddelanden. Ser. F, Sociala meddelanden. – Fr. o. m. 1913 utgiven av Socialstyrelsen.
Kumulerade sakregister för 1903-1922, 1923-1932, 1933-1942 och 1943-1947.
1915-1944 även med innehållsförteckning på franska, 1945-1957 med sammanfattningar på franska och engelska, 1958 med sammanfattningar på engelska och 1959-1962 vissa nummer med sammanfattningar på engelska.
1959-1962: "Tidskriften Sociala meddelanden utges med åtta artikelnummer (Allmänna häftet) och tolv separata häften med statistiskt informationsmaterial (Statistisk information)".

Föregångare:

Meddelanden från K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm : 1903-1911.

Efterföljare:

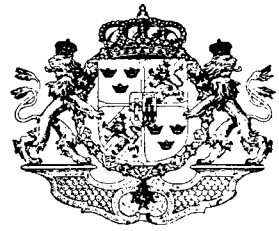
Socialnytt : sociala meddelanden / Socialstyrelsen. – Stockholm : Socialstyrelsen, 1968-1990.

Sociala meddelanden. 1926: 1-6.
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2009.

urn:nbn:scb:se-socmed-19261

STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band XXIX.

Arkivexemplar

SOCIALA MEDDELANDEN

UTGIVNA AV

K. SOCIALSTYRELSEN

ÅRG. 1926

HÄFTEN 1—6

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNER

STOCKHOLM 1926
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
253755

INNEHÅLL INDEX

N:r 1.

Arbetsmarknaden under december månad 1925	1	Le marché du travail en décembre 1925.
Hyresrättens reformering	3	Les principes de la législation concernant la location.
Socialstyrelsens yttrande i arbetslöshetsfrågan	26	Rapport de l'Administration du travail sur la question de chômage.
Lantarbetarnas löneförhållanden år 1925	43	Les salaires des ouvriers agricoles en 1925.
Kollektivavtalens lönesatser under fjärde kvartalet 1925	46	Les taux des salaires d'après les conventions collectives pendant le 4e trimestre 1925.
Kortare meddelanden	47	Courtes notices.
Lönentvecklingen i Förenta staterna under 1925	47	Les salaires aux Etats Unis en 1925.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under november 1925	47	La commission de chômage pendant le mois de novembre 1925.
Nya arbetslöshetssakkunniga	47	Un nouveau comité de chômage.
Arbetsmarknaden i England under november 1925	48	Le marché du travail en Angleterre en novembre 1925.
Arbetsmarknaden i Tyskland under november 1925	48	Le marché du travail en Allemagne en novembre 1925.
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet	48	Les fluctuations du coût de la vie en Suède et à l'étranger.
Minuthandelspriser å livsmedel i Stockholm, Oslo och Köpenhamn	50	Prix de détail des denrées alimentaires à Stockholm, à Oslo et à Copenhague.
Sjukförsäkringens omorganisationsfråga	50	La réorganisation de l'assurance contre la maladie.
Olycksfallsförsäkringens omorganisation	53	La réorganisation de l'assurance contre les accidents du travail.
Riksförsäkringsanstaltens årsberättelse för 1924	54	Rapport de l'Office d'assurances de l'Etat pour 1924.
Centrala skiljenämndens beslut	55	Résolutions de la cour centrale de l'arbitrage.
Tidskriftsöversikt	59	Revue des périodiques.
Sveriges offentliga arbetsförmedling December 1925	64	Les bureaux de placement publics en Suède. Décembre 1925.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 30 november 1925	70	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 30 novembre 1925.
Arbetslösheten i utlandet	71	Le chômage à l'étranger.
Levnadskostnader under fjärde kvartalet 1925	71	Coût de la vie pendant le 4e trimestre 1925.
Författningar rörande sociala frågor	96	Lois concernant les questions sociales.

N:r 2.

Arbetsmarknaden under januari månad 1926	97	Le marché du travail en janvier 1926.
Arbetstillgången under fjärde kvartalet 1925	99	L'offre et la demande du travail pendant le 4e trimestre 1925.
Arbetslösheten under år 1925	105	Le chômage en 1925.
Fylleriförseelser och spritsmuggling under fjärde kvartalet 1925	109	Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 4e trimestre 1925.
Yrkesinspektionens strävanden och industriens produktionskostnader	115	Les aspirations de l'inspection du travail et les frais de fabrication de l'industrie.

Verkningarna av åttatimmarslagen och bagerilagen	129	Les resultats de la législation sur la durée du travail.
Arbets- och löneförhållandena för affärsanställda i Sverige	137	Les conditions de travail des employés dans le commerce en Suède.
Arbetskraftens rörlighet på den svenska arbetsmarknaden	142	La mobilité de la main-d'œuvre en Suède.
Utvandringen till främmande världsdelar år 1925	157	L'émigration transatlantique en 1925.
Kvinnliga arbetares löneinkomster inom olika industrigrenar och ortsgrupper år 1924	159	Les salaires des femmes dans différentes branches d'industrie et groupes de localités en 1924.
Förslag till ändringar i den amerikanska invandringslagen	166	Projet de modifications de la loi américaine sur l'immigration.
Kortare meddelanden	167	Courtes notices.
Industriell demokrati vid arbetartryckerierna	167	Démocratie industrielle aux imprimeries de la presse ouvrière.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under december 1925	168	La commission de chômage pendant le mois de décembre 1925.
Kristidsunderstöd åt industrien i Danmark	169	Subventions à l'industrie au Danemark à cause de la crise industrielle.
Undersökning rörande arbetslösbetsförsäkringens verkningar i England	169	Enquête sur le chômage en Angleterre.
Arbetsmarknaden i England under december 1925	171	Le marché du travail en Angleterre en décembre 1925.
Arbetsmarknaden i Tyskland under december 1925	171	Le marché du travail en Allemagne en décembre 1925.
Tullarnas och accisernas betydelse för levnadskostnaderna	171	La portée des contributions indirectes pour le coût de la vie.
Socialförsäkringen i Österrike	173	L'assurance sociale en Autriche.
Folkomröstning om ålderdomsförsäkringen i Schweiz	174	La referendum suisse sur les assurances sociales.
Utvandringen från Danmark under 1925	174	L'émigration de Danemark en 1925.
Yrkesinspektionens verksamhet under fjärde kvartalet 1925	175	L'inspection du travail pendant le 4e trimestre 1925.
Sveriges offentliga arbetsförmedling Januari 1926	176	Les bureaux de placement publics en Suède. Janvier 1926.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 december 1925	182	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 décembre 1925.
Arbetslösheten i utlandet	183	Le chômage à l'étranger.
Livsmedelspriser och levnadskostnader Januari 1926	183	Prix des denrées alimentaires et coût de la vie. Janvier 1926.
Författningar rörande sociala frågor	186	Lois concernant les questions sociales.
Tidskriftsöversikt	187	Revue des périodiques.

N:r 3.

Arbetsmarknaden under februari månad 1926	193	Le marché du travail en février 1926.
Internationella arbetsbyråns publikationsserier	195	Les publications éditées par le Bureau International du Travail.
Arbetstillgången inom sjömansyrket under år 1925	206	L'offre et la demande du travail dans la marine marchande en 1925.
Nödhjälpsarbetarnas yrkesfördelning och personliga förhållanden	211	Les ouvriers dans les travaux de secours, leurs métiers et leur situation personelle.
Skogsarbetarnas löneförhållanden vintern 1925—1926	217	Les salaires des ouvriers forestiers pendant l'hiver 1925—1926.
Sveriges offentliga arbetsförmedling under år 1925	221	Les bureaux de placement publics en Suède en 1925.
Sjukkasserörelsens utbredning vid slutet av år 1924	232	Le développement des caisses de secours en cas de maladie à la fin de l'année 1924.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	239	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Kortare meddelanden	243	Courtes notices.
Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i januari 1926	243	Session du Conseil d'Administration du Bureau International du Travail en janvier 1926.
Arbetslönerna i Danmark under tredje kvartalet 1925	244	Les salaires au Danemark pendant le 3e trimestre 1925.

Löneutvecklingen i Tyskland under 1925	244	Les fluctuations des salaires en Allemagne en 1925.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under januari 1926	245	La commission de chômage pendant le mois de janvier 1926.
Ny utredning rörande frågan om arbetsfredens främjande	245	Commission pour la législation sur la paix sociale.
Pensionsstyrelsens årsberättelse för 1924	246	Rapport annuel de la Direction des pensions de retraite pour 1924.
Utvandringen från Norge år 1925	247	L'émigration de Norvège en 1925.
In- och utvandringen i Förenta staterna under senare halvåret 1925	247	La migration aux Etats Unis pendant les derniers six mois de 1925.
Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete	248	Rapports des inspecteurs du travail sur les accidents graves du travail.
Centrala skiljenämndens beslut	253	Résolutions de la cour centrale de l'arbitrage.
Sveriges offentliga arbetsförmedling Februari 1926	256	Les bureaux de placement publics en Suède. Février 1926.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 januari 1926	262	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 janvier 1926.
Livsmedelspriser och levnadskostnader Februari 1926	263	Prix des denrées alimentaires et coût de la vie. Février 1926.
Tidskriftsöversikt	265	Revue des périodiques.
Författningar rörande sociala frågor	272	Lois concernant les questions sociales.

N:r 4.

Arbetsmarknaden under mars månad 1926	273	Le marché du travail en mars 1926.
Kollektivavtalens lönesatser under första kvartalet 1926	275	Les taux des salaires d'après les conventions collectives pendant le 1er trimestre 1926.
Arbetstidskonferensen i London	277	La conférence internationale des huit heures.
Byggnadsverksamheten i rikets större städer år 1925	280	La construction dans les plus grandes villes de la Suède en 1925.
Statistik över byggnadsverksamheten i vissa främmande länder	285	La statistique de la construction dans certains pays étrangers.
En kompletterande bostadsundersökning i Malmö	297	Enquête complémentaire sur les habitations à Malmö.
Registrerade sjukkassors verksamhet åren 1922—1924	300	L'activité des caisses de maladie enregistrées pendant les années 1922—1924.
Kortare meddelanden	304	Courtes notices.
Social handbok	304	Manuel social.
Den privata arbetsförmedlingen under år 1925	305	Les bureaux de placement privés en 1925.
Den kommunala arbetslöshetspolitiken i Stockholm	306	La politique de chômage de la ville de Stockholm.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under februari 1926	308	La commission de chômage pendant le mois de février 1926.
Folkförbundets och internationella arbetsbyråns blandade kommitté för ekonomiska kriser	308	Le comité mixte des crises économiques de la Société des Nations et du Bureau International du Travail.
Landsorganisationen i Sverige under 1925	309	La confédération générale du travail en Suède en 1925.
Sveriges offentliga arbetsförmedling Mars 1926	310	Les bureaux de placement publics en Suède. Mars 1926.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 28 februari 1926	316	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 28 février 1926.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	317	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Levnadskostnader under första kvartalet 1926	318	Coût de la vie pendant le 1er trimestre 1926.
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet	342	Les fluctuations du coût de la vie en Suède et à l'étranger.
Författningar rörande sociala frågor	344	Lois concernant les questions sociales.
Tidskriftsöversikt	345	Revue des périodiques.

N:r 5.

Arbetsmarknaden under april månad 1926 . .	353	Le marché du travail en avril 1926.
Arbetstillgången under första kvartalet 1926 .	355	L'offre et la demande du travail pendant le 1er *trimestre* 1926.
Arbetskraftens rörlighet och metoderna för dess beräkning	361	Les méthodes pour évaluer la mobilité de la main-d'œuvre.
Arbetslönernas fluktuationer i Sverige åren 1913—1925	368	Les fluctuations des salaires en Suède de 1913 à 1925.
Fylleriförseelser och spritsmuggling under första kvartalet 1926	373	Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 1er trimestre 1926.
Kontrollstyrelsens utlåtande rörande maximigränsen för utminutering	378	La quantité maximale des spiritueux vendus en détail.
Industrien i Sverige år 1924	386	L'industrie en Suède en 1924.
Kvinnors och minderårigas användande inom industrien i Sverige år 1924	389	L'emploi des femmes et des enfants dans l'industrie en Suède en 1924.
Kortare meddelanden	393	Courtes notices.
Sveriges delegation vid 1926 års arbetskonferens . .	393	Délégués de la Suède à la Conférence du Travail.
Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i april 1926	393	Session du Conseil d'Administration du Bureau International du Travail en avril 1926.
Den ryska industriens sociala belastning	394	La charge sociale de l'industrie en Russie.
Löneutvecklingen i Frankrike under 1925	394	Les fluctuations des salaires en France en 1925.
Löneutvecklingen i England under 1925	395	Les fluctuations des salaires en Angleterre en 1925.
Löneutvecklingen i Kanada under 1925	395	Les fluctuations des salaires au Canada en 1925.
Nya sakkunniga för utredning angående arbetslöshetsförsäkring	396	Enquête sur l'assurance contre le chômage.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under mars 1926	396	La commission de chômage pendant le mois de mars 1926.
Arbetslöshetsförsäkringen i Norge	397	L'assurance contre le chômage en Norvège.
Utredning om bostadskreditens ordnande	397	L'organisation du crédit pour construction d'habitations.
Striden om de engelska kolgruvorna	398	Le conflit dans l'industrie charbonnière en Angleterre.
Socialförsäkring för praktiserande jurister i Österrike	400	Assurance sociale pour les notaires en Autriche.
Utvandringen till främmande världsdelar under första kvartalet 1926	401	L'émigration transatlantique pendant le 1er trimestre 1926.
Nya publikationer från internationella arbetsbyrån	403	Nouvelles publications du Bureau International du Travail.
Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete	408	Rapports des inspecteurs du travail concernant les accidents graves du travail.
Yrkesinspektionens verksamhet under första kvartalet 1926	414	L'inspection du travail pendant le 1er trimestre 1926.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet . .	415	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Sveriges offentliga arbetsförmedling. April 1926	416	Les bureaux de placement publics en Suède. Avril 1926.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 mars 1926	422	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 mars 1926.
Livsmedelspriser och levnadskostnader. April 1926	423	Prix des denrées alimentaires et coût de la vie. Avril 1926.
Tidskriftsöversikt	425	Revue des périodiques.
Författningar rörande sociala frågor	432	Lois concernant les questions sociales.

N:r 6.

Arbetsmarknaden under maj månad 1926 . .	433	Le marché du travail en mai 1926.
Levnadskostnaderna i städer och industriorter på landsbygden omkring 1923	435	Coût de la vie dans les villes et les communes industrielles en 1923.
Bostadsmarknaden i rikets städer vid april-flyttningen 1926	465	L'offre et la demande des appartements dans les villes de la Suède le 1er avril 1926.
Löneförhållandena för statens järnvägars och statens vattenfallsverks anläggningsarbetare m. fl. under år 1925	470	Les salaires des ouvriers de construction dans les entreprises de l'Etat en 1925.

Kooperativ verksamhet i Sverige år 1924 . .	479	La coopération en Suède en 1924.
Olycksfall vid lastning och lossning av fartyg år 1925	483	Accidents survenus au cours du chargement et déchargement des navires en 1925.
Kortare meddelanden	488	Courtes notices.
Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i maj 1926	488	Session du Conseil d'Administration du Bureau International du Travail en mai 1926.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under april 1926	488	La commission de chômage pendant le mois d'avril 1926.
Svenska arbetsgivareföreningen år 1925	489	L'union suédoise des patrons en 1925.
Den kollektiva avtalsrörelsen i Finland	489	Les contrats collectifs en Finlande.
Den italienska förenings- och avtalslagstiftningen .	490	La loi italienne sur la réglementation des rapports collectifs de travail.
Lönetvist vid konsumtionsföreningen i Basel . . .	492	Conflit de salaires dans la coopérative de consommation à Bâle.
Förslag till obligatorisk sjukförsäkring i Finland .	492	Projet de loi sur l'assurance obligatoire contre la maladie en Finlande.
In- och utvandringen i Förenta staterna under första kvartalet 1926	494	La migration aux Etats Unis pendant le 1er trimestre 1926.
Värvning av svenska arbetare till Frankrike	494	Engagement d'ouvriers suédois pour la France.
Sveriges offentliga arbetsförmedling Maj 1926	496	Les bureaux de placement publics en Suède. Mai 1926.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 30 april 1926	502	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 30 avril 1926.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet . .	503	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Livsmedelspriser och levnadskostnader Maj 1926	504	Prix des denrées alimentaires et coût de la vie. Mai 1926.
Tidskriftsöversikt	506	Revue des périodiques.
Författningar rörande sociala frågor	512	Lois concernant les questions sociales.

Arbetsmarknaden under december månad 1925.

Sedan gammalt uppvisar arbetsmarknaden under december månad stegrad livaktighet till följd av den ökade arbetstillgång, som julsäsongen då medför för affärslivet. De goda verkningarna härav ha dock under de senare åren i allmänhet motvägts av försämringar inom andra branscher, bl. a. beroende på de stora avtalsuppsägningar, som under flera år koncentrerats till årsskiftet, och den därav vållade osäkerheten på arbetsmarknaden. Siffran för antalet arbetsansökningar om arbete på varje hundratal lediganmälda platser vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna har därför under de sista fyra åren alltid stigit under december. År 1925 inträffade emellertid en betydande avvikelse härutinnan, i det att siffran för rapportmånaden märkbart nedgick. Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft, som förut under hela året varit avgjort ogynnsammare än under motsvarande månader 1924, har nu för första gången närmat sig detta års siffra. Efterfrågan riktade sig huvudsakligen på yrkeskunnig, välkvalificerad arbetskraft, under det att arbetssökande, som icke skaffat sig någon utbildning, endast i mera begränsad utsträckning kunde vinna mera stadigvarande sysselsättning.

Den största livaktigheten under månaden visade förklarligt nog gruppen handel och samfärdsel. Platstillgången gällde närmast butiks- och magasinspersonal, för vilka arbetstillfällena voro synnerligen rikliga. Då krav på förtrogenhet med viss affärsbransch i allmänhet restes från vederbörande arbetsgivares sida, förelågo ofta svårigheter att kunna besätta samtliga lediganmälda platser. Den ökade platstillgången berörde även kontorspersonal, varå dock alltjämt rådde ett svårplacerbart överskott. Transportarbetet gav god sysselsättning för såväl stuveri- som övriga handelsarbetare. Även om sjöfarten fick vidkännas en av årstiden betingad inskränkning, uppvisade likväl antalet förmedlade hyror till sjöss en relativt hög siffra.

Inom gruppen industri och hantverk syntes arbetsmarknadsläget vara i det närmaste normalt. Byggnadsverksamheten bedrevs i den omfattning förhållandena tillåto, och den arbetslösa delen av hithörande säsongarbetargrupper var icke större än under tidigare normala år. Någon nämnvärd arbetslöshet rapporterades endast för järnbruksarbetare, stenhuggare och sågverksarbetare, för vilka bägge senare grupper arbetstillgången under den gångna hösten visat stigande tecken till osäkerhet. Gynnsamma siffror förelågo för övriga yrkesgrupper; särskilt anmärkningsvärd var ställningen inom metall- och maskinindustrien, som numera arbetar under relativt gynnsamma förhållanden och därför kunnat absorbera huvudparten av det förut befintliga arbetslöshetsöverskottet.

Jordbrukets arbetsmarknad uppvisar vid denna årstid synnerligen knapp tillgång på arbete för tillfällighetsarbetare, och de anmälda platserna kunde

med lätthet tillsättas. Rapporterades överskott å manlig arbetskraft, kvarstod dock alltjämt den flerstädes mycket kännbara bristen å tjänarinnor till jordbrukarhushåll för skötsel av såväl inne- som utesysslor.

I fråga om husligt arbete i stadssamhällena medförde december månad i första hand en stegrad efterfrågan å tillfällig hjälp för rengöringsarbete och uppassning. Beträffande omsättningen å fast tjänstepersonal karakteriseras månaden däremot sedan gammalt av relativt lugn, vilket även kunde förmärkas under föreliggande rapportmånad. Avflyttning från tjänarinneplats äger av fullt förklarliga skäl sällan rum vid denna tid på året, men å andra sidan söka arbetslediga hembiträden sällan ny anställning förrän efter helgen. Inom hotell- och restaurangfacket visade omsättningen en stigande tendens till följd av den ökade frekvensen å restaurangerna framemot årsskiftet.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under december samt under föregående månader och år framgår av efterföljande sammanställning:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
1913—1922	196	203	171	148	134	138	129	123	115	127	174	187
1921	246	301	240	203	213	258	261	235	223	263	384	473
1922	482	479	381	368	258	215	203	172	155	177	269	321
1923	346	308	231	165	135	146	141	140	126	129	191	195
1924	239	214	177	151	131	132	141	135	128	148	220	225
1925	*296*	*256*	*207*	*166*	*157*	*159*	*162*	*156*	*154*	*172*	*246*	*226*
Därav inom jord- och skogsbruk:												
1921	120	102	100	81	80	98	108	124	136	166	242	362
1922	341	282	216	231	158	146	126	152	126	120	184	253
1923	225	168	130	95	79	78	88	113	94	86	113	134
1924	142	116	113	93	73	71	79	108	101	105	156	205
1925	*206*	*148*	*120*	*96*	*92*	*91*	*94*	*113*	*122*	*129*	*186*	*220*
Övriga näringsgrupper:												
1921	276	354	288	249	249	294	302	275	256	304	415	488
1922	502	514	420	401	275	227	220	178	167	207	293	330
1923	364	339	262	187	150	162	155	151	142	159	222	207
1924	261	244	200	174	152	152	161	146	140	174	242	228
1925	*316*	*289*	*243*	*196*	*180*	*176*	*186*	*177*	*168*	*197*	*263*	*227*

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12
1921	20·1	20·7	24·5	24·2	25·1	27·7	27·9	27·4	27·3	27·1	28·8	33·2
1922	34·3	31·9	30·5	28·3	22·9	20·9	18·2	16·7	15·1	15·5	17·2	21·3
1923	20·5	19·4	18·0	14·9	10·7	9·8	9·1	8·6	8·0	8·2	9·3	14·1
1924	13·6	13·4	13·9	11·6	7·6	7·4	6·2	6·6	7·0	8·4	10·5	15·5
1925	*14·8*	*13·5*	*12·0*	*10·9*	*8·2*	*8·2*	*7·6*	*7·7*	*8·5*	*10·1*	*11·8*	—

Arbetslöshetens utbredning inom olika fack framgår närmare av tabellen å sid. 70.

Hyresrättens reformering.

Genom beslut den 13 februari 1924 anbefallde Kungl. Maj:t socialstyrelsen avgiva utlåtande över ett av professorn V. Lundstedt den 1 november 1923 avgivet betänkande, »*Förberedande utredning av vissa principer för reformering av hyresrätten*». Tillika överlämnade statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 24 januari 1925 i avskrift en den 13 samma månad dagtecknad skrift från hyresgästernas riksförbund att tagas i övervägande vid avgivande av berörda utlåtande. Den 12 maj 1925 anmodade ytterligare chefen för socialdepartementet styrelsen att avgiva yttrande över nämnda skrift, i vad angår frågorna om bostadsförmedling och statistisk utredning rörande bostadsförhållandena.[1]

På därom av socialstyrelsen gjord anhållan hava yttranden över remitterade betänkandet avgivits av Sveriges fastighetsägareförbund den 13 juni 1924 och av hyresgästföreningarnas riksförbund i december samma år. Jämväl må bringas i erinran, att styrelsen berört föreliggande spörsmål i sitt den 2 december 1922 avgivna förslag till lag angående hyresregleringens avveckling m. m.[2]

Styrelsen har ansett lämpligt rådföra sig med representanter för olika verksamhetsområden och olika intressen, som äga närmare beröringspunkter med bostadsfrågan, och har för sådant ändamål anordnat en enskild överläggning, som hölls i socialstyrelsen den 17 april 1925. Därvid hade följande inbjudna infunnit sig, nämligen: direktören för konungariket Sveriges stadshypotekskassa J. Swartling, direktören för Stockholms inteknings garanti aktiebolag G. Lagercrantz, ledamoten och sekreteraren i styrelsen för Sveriges fastighetsägareförbund advokaten J. Dondorff, direktören för fastighetsaktiebolaget Drott överstelöjtnanten C. A. Nyström, direktören för aktiebolaget Tjäders byrå fil. doktorn Rob. Norrby, byggnadsingenjören A. Adling, direktören för Stockholms kooperativa bostadsförening Alb. Haldén samt såsom representanter för hyresgästsintressena (hyresgästföreningarnas riksförbund m. m.) riksdagsmannen E. Hage, redaktören O. B. Grimlund, assistenten A. Johansson och sekreteraren i grov- och fabriksarbetareförbundet C. J. Söder ävensom såsom representant för hyresgästernas sparkasse- och byggnadsförening herr Victor Olsson. I egenskap av förutvarande ordförande för hyresnämnd och chef för hyresnämndernas centralkansli (inkl. bostadsförmedlingen) i Stockholm hade ytterligare inbjudits byråchefen G. Kihlmark, vilken emellertid var förhindrad deltaga i sammanträdet.

[1] Spörsmålet om bostadsförmedling har styrelsen behandlat i utlåtande den 5 oktober 1925 rörande viss anmälningsskyldighet för bostadsförmedlingen i Örebro med flera städer. Jfr Soc. Medd. årg. 1925, sid. 943.

[2] Prop. nr 31/1923, bil. B., sid. 55 ff.

Det framhölls, med betonande av överläggningens mera förtroliga karaktär, att avsikten med densamma vore att till styrelsens information låta representanter för olika åskådningar diskussionsvis framlägga sina synpunkter för att bereda styrelsen ett fylligare underlag för frågans bedömande.

Till fullgörande av ovan omförmälda uppdrag, vilka styrelsen ansett sig böra behandla i ett sammanhang, har styrelsen den 26 november 1925 avgivit följande yttrande:

Kraven på tryggare hyresrätt. Med de moderna städernas utveckling har en mycket betydande del av stadsbefolkningen, icke minst i vårt land, blivit hänvisad till förhyrda bostäder. Till belysande härav må hänvisas till den av styrelsen publicerade »Allmänna bostadsräkningen år 1920». Såsom exempel må här endast nämnas, att jämt 75 % av däri redovisade lägenheter voro uthyrda. I mindre orter eller ytterområden med proportionsvis flera egnahem o. d. kan relationssiffran ställa sig lägre, i de större städernas egentliga stadsområden åter är den i allmänhet högre. Sålunda angives ifrågavarande relationssiffra för det egentliga stadsområdet i Stockholm till 88·6 %, i Göteborg till 92·4 % och i övriga städer med mer än 30 000 inv. till 90·8 %.

Den betungande post i hushållsbudgeten, som hyran representerar, har enligt lång tids erfarenhet visat en tämligen konstant tendens till stegring, åtminstone i kronor räknat. Under de senaste åren med deras betydande förskjutningar i penningvärdet har denna stegring varit ovanligt stor, något som givit ökad näring åt uppfattningen, att hyresgästen alltid skulle vara den svagare parten och stå helt beroende av hyresvärdens maktspråk. Det är åtminstone förklarligt, om man söker efter en lagstiftning, som vore ägnad att bereda hyresgästen ökad känsla av trygghet och oberoende och som även i övrigt kunde bringa hyresrätten att närmare motsvara äganderätten. Det råder — i trots av vad författaren till det remitterade betänkandet för sin del anfört om »husäganderättens sociala funktion» — intet tvivel om att bakom framförda krav på en tryggare hyresrätt ligger dold, medvetet eller omedvetet, en allmän önskan från hyresgästernas sida att slippa vidkännas en till synes oavlåtlig stegring av denna utgift. Det är jämväl förklarligt, att ifrågavarande önskemål vunnit ökad styrka under de senare årens abnorma förhållanden på hyresmarknaden. De hava framsprungit ur samma åskådningar, som jämte andra faktorer bidragit till egnahemsrörelsens och bostadskooperationens kraftiga utveckling. Även dessa sociala företeelser åsyfta kanske i främsta rummet just att bereda den enskilde ett tryggat innehav av bostaden och att göra honom oberoende av stegringen av utgiften för densamma.

Gällande svensk hyresrätt och utländsk. Betänkandet inledes av en redogörelse över gällande hyresrätt i vissa andra länder. Särskild uppmärksamhet har härvid ägnats åt den engelska lagstiftningen.

Den sålunda förebragta utredningen skänker en i många hänseenden intressant relief åt vår egen lagstiftning på området, och giver vid handen, att denna står fullt i nivå med eller t. o. m. kan anses överlägsen andra länders. Den utmärker sig för reda och klarhet, sociala synpunkter äro beaktade (särskilt genom 3 kap. 23—24 §§ i 1907 års lag om nyttjanderätt till fast egendom och 6—8 §§ i 1923 års lag med vissa bestämmelser rörande hyra) och, så långt det inom ramen av ett fritt avtalsväsen är möjligt, bereder den ett gott underlag för tillfredsställande hyresavtal. Måhända kan den engelska rättsordningen med den stora frihet, som inrymmes åt domaren, understundom i de individuella fallen anses bättre ägnad än den svenska att tillgodose de sociala kraven, men å andra sidan måste ihågkommas, att den engelska rättsskipningen vilar på förutsättningar och praxis, som äro alltför artskilda från vår för att på ett visst specialområde kunna införlivas med vår rättsordning. Till samma resultat kommer också författaren.

Mot vår äldre hyreslagstiftning riktades ofta och väl även med visst fog den erinringen, att den med åsidosättande av sociala synpunkter ensidigt tog sikte på att skydda hyresvärdens rätt. Samma erinran framföres understundom också mot vår nuvarande lagstiftning av år 1907, i vissa detaljer kompletterad genom 1923 års lag. Delvis beror en sådan uppfattning kanske på vår svenska rättsordnings allmänna struktur, vilken söker så vitt möjligt fixera varje rättsförhållande i allmänna regler och som ej känner nyssnämnda, den engelska domaren tillkommande nära nog obundna prövningsrätt enligt principen om s. k. equity. Även om vår rättspraxis i det individuella fallet understundom kanske kan te sig obillig, må icke förglömmas, att skyddandet av hyresvärdens rätt ej endast sker i hans eget intresse. Ett speciellt starkt betonat skydd för en fordran kan även framstå såsom ett socialt intresse. Vid minskad säkerhet för hyresvärds fordran skulle tvivelsutan viss riskpremie avkrävas hyresgästerna i form av högre hyror och föga vore därmed vunnet för hyresgästerna själva. Samma resonemang torde jämväl kunna föras beträffande den i vårt land genomförda, understundom klandrade praxis med hyresbetalning i förskott. Ehuru förskottsbetalning, nu en gång genomförd, i själva verket icke torde vara för hyresgästen mera betungande än betalning i efterskott — praktiskt taget finge ju hyresgästen i senare fallet erlägga samma belopp och i samma terminer som i förra fallet — innebär denna praxis givetvis större trygghet och bidrager därmed i sin mån att göra riskpremier överflödiga.

Den förebragta utredningen jävar framkomna påståenden, att vi i Sverige gemenligen skulle tillämpa kortare avtalstider än i andra länder. Snarare synes motsatsen vara fallet.

Styrelsen har för egen del verkställt en utredning av vräkningar i Sverige under åren 1923 och 1924, vilken torde vara ägnad att i någon mån belysa föreliggande spörsmål och som här i tryckt exemplar bilägges.[1] Denna utredning synes ägnad att beriktiga den icke sällsynta uppfattningen, att hyresvärdar i särskilt stor omfattning och även i oträngt mål skulle använda sig av vräkningsförfarande. Den verkställda specialutredningen för Stockholms stad och län giver vid handen, att vräkningsförfarande i allmänhet icke tillgripes, förrän sådana omständigheter äro förhanden, att åtgärden måste anses fullt rimlig och av sakskäl motiverad. Utredningen giver intet stöd för påståendet, att större hårdhet skulle visas mot mindre bemedlade hyresgäster. Snarare kan man av undersökningen draga vissa slutsatser i motsatt riktning.

Professor Lundstedt har vid sina studier i utländsk hyresrätt icke hämtat några uppslag eller impulser till reformer, som enligt hans mening kunde och borde omplanteras i svensk jord. Ingenstädes har han funnit en prioritetsrätt eller något liknande rättsinstitut genomfört. Hans konstruktion av grunderna för den ifrågasatta prioritetsrätten har sålunda ej kunnat göras efter utländska förebilder.

Redan frånvaron av förebilder i andra länders lagstiftning giver en antydan om det föreliggande problemets materiella svårigheter. Det lärer ej råda något tvivel om, att krav på införande av ett dylikt rättsinstitut rests jämväl i andra kulturländer och att frågan gjorts till föremål för allvarliga överväganden. Att dessa ingenstädes synas ha lett till positiva resultat lärer ej enbart få tillskrivas tillbakahållande politiska maktfaktorer.

Behovet av nyproduktion. I betänkandet betonas kraftigt nödvändigheten av att konstruera det ifrågasatta nya rättsinstitutet efter sådana grunder, att man därmed ej gör intrång på vad författaren benämner »husäganderättens sociala funktion», innebärande i huvudsak att man ej bör vidtaga åtgärder, som äro ägnade att resa hinder mot nyproduktionen av bostäder. Härutinnan synes icke vara att rikta någon erinran. Skulle en lagstiftning verka hämmande på bostadsproduktionen, måste den givetvis såsom i längden skadlig för de intressen, man just avser att skydda, med bestämdhet avvisas.

[1] Utredningen har förut publicerats i Soc. Medd. (årg. 1925, sid. 911).

Behovet av omflyttning. Emellertid torde det icke utan vidare få anses självklart, att en lagstiftning, som bereder hyresgäst ökad trygghet i fråga om innehavet av förhyrd lägenhet, är önskvärd, även om den ej verkar hämmande på nyproduktionen. I samma mån, som hyresrätten stabiliseras, torde den också bli stelare. Nu föreligger emellertid i det moderna samhället, i all synnerhet i de större städerna, ett stort behov av omflyttning. Allteftersom familjerna växa eller minskas, erfordras ökat eller minskat bostadsutrymme, den enskilde byter arbetsplats o. s. v.

Omflyttningen möjliggöres givetvis icke blott genom de nyproducerade lägenheterna, utan även genom de lägenheter, som de förutvarande hyresgästerna lämna vid flyttningsdagen. När viss knapphet inträder på bostadsmarknaden, söker emellertid den enskilde, av fruktan att bli utan bostad, hålla sig kvar i den lägenhet han innehar. Om han önskar byta lägenhet och sålunda uppträder såsom hyressökande, behåller han samtidigt tillsvidare sin förutvarande bostad, synnerligast som det i tider av knapphet icke torde föreligga någon risk för honom att icke kunna göra sig av med den gamla lägenheten, om han lyckas förhyra en ny. Utbudet av lägenheter upphör och hela omflyttningen stagnerar. Den s. k. fastfrysningen på hyresmarknaden under de senare krisåren gav ett tydligt exempel härpå.

Stagnationen i omflyttningen leder emellertid till att den knapphet på bostäder, som verkligen förefinnes, blir mångfaldigt förstorad. Bostadsbeståndet utnyttjas icke på ändamålsenligt sätt. Till viss grad är knappheten endast skenbar men därför icke mindre tryckande.

Såsom exempel kan nämnas, att vid bostadsförmedlingen i Göteborg under de tre första kvartalen av år 1925 gjordes 6 473 ansökningar om förhyrande av lägenheter, men endast 1 408 anmälningar om lediga lägenheter. Skyldighet att göra anmälan om ledighet förelåg. Att döma enbart av siffrorna skulle cirka 5 000 familjer blivit utan bostad vid flyttningsdagen. Det må erkännas, att ett antal familjer kanske icke lyckades skaffa sig bostad — kommunen behövde dock ej omhändertaga några husvilla — och att vissa lediga lägenheter måhända icke blivit vederbörligen anmälda. Den avsevärda disproportion mellan tillgång och efterfrågan, som de återgivna siffrorna utvisa, kan ändock ej tolkas på annat sätt än som ett uttryck för en åtminstone till viss del endast skenbar bostadsknapphet, beroende just på ovan antydda orsaker.

Det anförda visar, att hyresmarknaden i alldeles särskild grad påverkas av och är känslig för rent psykologiska faktorer, och att dessa kunna vara synnerligen besvärande för hyresgästerna själva och kanske ännu mera för de hyressökande.

I detta sammanhang må framhållas en iakttagelse, som styrelsen vid upprepade tillfällen gjort. I den allmänna diskussionen om förhållandet mellan hyresvärdar och hyresgäster förbises nästan undantagslöst, att det gives även en tredje intresserad part, nämligen de hyressökande. Vid bedömandet av frågan om hyresstegringslagens bestånd togs sålunda i allmänhet ingen hänsyn till att en stor grupp medborgare genom den av denna lagstiftning alstrade s. k. fastfrysningen berövades snart sagt varje möjlighet att förskaffa sig bostad.

Sannolikt skulle den enskilde vid minsta åtstramning på hyresmarknaden genast med all makt söka att genom utnyttjande av sin tryggade hyresrätt haka sig fast vid sin lägenhet. Även om denna ej motsvarade hans behov och han sålunda i verkligheten hade intresse av ett ombyte, skulle han därvid antagligen i själva den tryggade hyresrätten till denna lägenhet se en förmån, som han borde bevara. I samma mån skulle också utbud av lägenheter minskas. Härav framkallad åtstramning på hyresmarknaden skulle genom växelverkan ge ökad näring åt farhågorna att släppa en lägenhet inför den ovissa utsikten att erhålla en annan, lämpligare. Den åsyftade tryggheten skulle alltså till äventyrs vinnas på bekostnad av tillgången på eller, riktigare, omsättningen på lägenheter.

En sådan effekt skulle vara att beklaga ur allmän synpunkt samt ur hyresgästernas och, framför allt, de hyressökandes synpunkt. Hämmas omflyttningen på grund av minskat utbud, blir bostadsbeståndet på ett oekonomiskt sätt utnyttjat, och det uppstår

ett konstlat mer-behov av bostäder. I den mån behov av sådan art tillgodoses genom produktion, motsvarar denna en onödig ökning av en redan nu för vår folkhushållning tyngande kapitalinvestering. För hyresgästen är det alltid betungande att känna sig bunden vid en lägenhet, som icke svarar mot hans behov. Den hyressökande är dock kanske den part, som lider mest av en dylik konstlad knapphet. Att den hyressökande på speciellt sätt skulle bliva lidande av sådana anordningar, som i remitterade betänkandet ifrågasättas, visas i det följande i samband med behandlingen av förslaget att låta tredje mans anbud vara normerande för hyresbildningen.

Slutligen är givetvis knapphet på bostäder en förutsättning för hyresstegring, detta i lika hög grad vare sig knappheten beror på verklig disproportion mellan antalet boende och antalet befintliga lägenheter eller på ett irrationellt utnyttjande av bostadsbeståndet, föranlett av ett på konstlad väg återhållet utbud på hyresmarknaden. En options- eller prioritetsrätt skulle sålunda kunna föranleda hyresstegring. Även om författaren framhållit, att en sådan rätt icke finge förhindra en ekonomiskt naturlig hyresstegring, torde det ingalunda hava varit hans mening, att lagstiftningen skulle föranleda ytterligare stegring av hyresnivån utöver den eljest normala. Än mindre torde en dylik effekt vara åsyftad eller tagas med i beräkningen bland dem, som eljest särskilt ivra för införandet av en dylik rätt.

Nu uttalade farhågor kunna måhända förefalla ogrundade och under tider med god bostadstillgång skulle verkningar sådana som de ovan angivna kanske icke framträda. De böra emellertid icke underskattas. Det är en gammal iakttagelse, att läget på hyresmarknaden kan uppvisa tvära, till synes slumpvis skeende kastningar mellan överflöd och brist på bostäder. Den hastighet, med vilken dylika omslag äga rum, torde just vinna sin förklaring i psykologiska faktorer av ovan angivet slag. Om nu hyresgästen vid begynnande bostadsknapphet skulle äga möjlighet att trygga innehavet av den individuella lägenheten, skulle detta utan tvivel bidraga att skärpa de tvära kastningarna från normal eller riklig bostadstillgång till knapp sådan. Skadeverkningarna av en tryggad hyresrätt skulle framträda just under sådana tider, då en lagstiftning i ämnet borde bereda skydd.

Här anförda synpunkter torde kunna föranleda, att options- eller prioritetsrättens gagnelighet för hyresgäster och hyressökande över huvud taget drages i visst tvivelsmål. Emellertid måste erkännas, att ett resonemang, som i väsentlig mån baseras på psykologiska faktorer, icke kan erbjuda en bindande bevisning, utan endast sannolikhetsskäl, låt vara att härvid icke saknas erfarenhetens stöd. Ehuru styrelsen ansett sig ej böra underlåta att framhålla de anförda synpunkterna, har styrelsen dock ej tillmätt dem någon avgörande betydelse för ställningstagandet till den föreliggande frågan. Tvärtom har styrelsen i det följande utgått ifrån, att en tryggad rätt till förhyrd lägenhet, såsom en sådan rätt i allmänhet torde te sig för den enskilde hyresgästen, även i verkligheten får betraktas såsom önskvärd. Och om det över huvud taget är möjligt att i lagstiftningsväg skapa ökat skydd för de ideella värden, som hemmet representerar, så kan en sådan fördel tänkas vara eftersträvansvärd, även om den, såsom sannolikt är, skulle vinnas endast med vissa uppoffringar för hyresgästernas och de hyressökandes del i form av ökade besvärligheter vid omflyttning och en eventuellt något högre hyresnivå än vid fritt avtalsväsen.

Äganderätten. Författaren polemiserar mot sådana åskådningar, som skulle avböja en prioritetsrätt allenast under hänvisning till att en sådan rätt utgjorde ett intrång i äganderätten. Utan att man behöver till närmare bedömande upptaga författarens härutinnan förda allmänna, rättsfilosofiska utläggningar, torde man få instämma med honom däri, att äganderätten är på allehanda sätt alltför kringskuren för att i och för sig kunna betraktas såsom en absolut rättighet. Även om man bortser från praktiska exempel från krisåren, behöver man ej gå långt för att finna även under normala förhållanden gällande, av allmänt väl betingade inskränkningar i den fria dispositionsrätten över egendom. Särskilt gälla sådana inskränkningar just i fråga

om fast egendom i stad (expropriationsrätt till byggnadsmark, byggnadsbestämmelser o. s. v.).

Den omständigheten, att en prioritetsrätt skulle innebära en viss inskränkning i äganderätten, synes sålunda i och för sig ej behöva innebära något skrämmande, som kunde utgöra hinder för dess genomförande, om allmänt väl fordrade det eller kunde främjas därav.

Prioritetsrättens innebörd. Det ur lagteknisk synpunkt närmast till hands liggande sättet att lösa frågan om tryggad hyresrätt torde vara att inskränka hyresvärds rätt att uppsäga hyresavtal. Självklart är vidare, att sådan inskränkning i uppsägningsrätten förutsätter, för att den icke skall förvandlas till ett sken, ovillkorligen viss begränsning jämväl av hyresvärdens rätt att uppställa villkoren för hyresavtals förlängning, framför allt i vad rör hyresbeloppet. Under hyresstegringslagens giltighet hade vi i realiteten en dylik tryggad hyresrätt temporärt genomförd, och lagstiftningens grundläggande bestämmelser (6 och 8 §§) inneburo just förbud mot uppsägning från hyresvärds sida av hyresavtal samt viss rätt för ett offentligt organ, hyresnämnden, att fatta bindande beslut rörande hyresbeloppet.

En lagstiftning, som gick ut på att genom inskränkningar i hyresvärds uppsägningsrätt bereda hyresgästen en tryggad hyresrätt, skulle också, konsekvent genomförd, leda till ett återupplivande av väsentliga delar av krisårens hyresstegringslagstiftning. Denna lagstiftning åter betingades av utomordentliga förhållanden och ansågs med hänsyn till de verkningar, som den befarades komma att föranleda och som den under det senare skedet av giltighetstiden även visade sig föranleda, ej vara av beskaffenhet att kunna införlivas med vår bestående lagstiftning. Ett av de väsentliga skälen mot bibehållande av hyresstegringslagen var, att det allmännas ingripande i hyresbildningen ansågs komma att menligt inverka på bostadsproduktionen.

Författarens framställning rörande det, som han benämner »husäganderättens sociala funktion», torde, såsom ovan nämnts, i huvudsak avse ett hävdande av farhågor för en hyresreglerings menliga inverkan på nyproduktionen och därmed också innebära en argumentering mot en bestående dylik lagstiftning. Detta synes utgöra anledningen till att författaren i den positiva delen av betänkandet sökt beträda en ny väg.

Grundprincipen i det nya rättsinstitut, som författaren skisserat och som han benämner prioritetsrätt, synes vara att, med bevarande av fri uppsägningsrätt och fri hyresbildning, konstituera en rätt för hyresgäst till skadestånd vid vissa fall av uppsägning från hyresvärds sida.

De alternativa linjerna. Författaren har först skisserat en linje och sedermera, delvis under utövande av kritik mot denna, uppdragit ännu en.

Det förra av de båda alternativen framföres å sid. 93 i betänkandet. Efter att hava hävdat, att lagföreskrifter i ämnet å ena sidan böra effektivt hindra husägare från att i förtäckt avsikt driva bort hyresgäst, kräva hyresbelopp utöver rådande hyresnivå men å andra sidan icke må hämma den fria prisbildningen på hyresmarknaden, fortsätter författaren:

»Vi tänka oss *till en början* en lagparagraf av innehåll, att — därest husägare för hyreskontraktets förlängning kräver hyra, som märkbart överstiger rådande hyrespriser och det göres sannolikt, att sådant sker endast i syfte att bortdriva hyresgäst från lägenheten — äger hyresgäst kräva häremot svarande jämkning, samt att, om hyresgästen avflyttar på grund av hyresökningen, han äger rätt till skadestånd, såsom om han utan giltig anledning förvägrats att kvarstanna.»

Denna »regel» modifierar författaren sedermera, i det att han i följande kapitel på anförda skäl gör gällande, att »husägare bör äga befogenhet att åberopa allvarligt menat anbud från tredje man, oaktat det överstiger rådande hyresnivå». Härigenom ledes författaren över till den andra linjen, enligt vilken hyresökning alltid göres beroende av tredje mans anbud.

Av vissa uttalanden att döma vill det synas, som om författaren för egen del vore böjd att förorda den senare linjen (»tredje mans anbud») såsom den slutliga, men båda förslagen bibehållas såsom tvenne alternativ, det senare utgörande en modifiering av det förra. Olikheten dem emellan berör närmast grunderna för fastställande av hyran, men skillnaden är i verkligheten mera djupgående. Den avser nämligen även hyresgästs rätt att kvarbo efter skedd uppsägning eller med andra ord frågan om giltigheten av skedd uppsägning. I detta spörsmål synes författaren intaga en vacklande hållning.

Ett studium och en närmare granskning av författarens intentioner äro av nu angivna skäl förenade med betydande svårigheter. Det är att beklaga, att principdiskussionen icke åtföljts av ett positivt lagförslag eller åtminstone av ett utkast till en lag, vilket i väsentlig mån skulle hava underlättat bedömandet. Styrelsen erkänner, att styrelsen under nuvarande förhållanden icke med visshet kan bedöma, huru författaren närmare tänkt sig innehållet i den ifrågasatta *prioritetsrätten*.

I betänkandet finnas vissa uttalanden, som giva vid handen, att författaren tänkt sig prioritetsrätten såsom ett rättsinstitut, vilket är avsett att icke rubba nu gällande förfarande vid uppsägning. Såsom exempel härå må återgivas ett par uttalanden. Å sid. 92 säger författaren: »Jag söker där också visa, att prioritetsrätten — till undvikande av det osäkerhetstillstånd, som måste uppstå i anledning av processer om besittningsrätt till lägenhet — bör bestå endast i detta, att husägaren blir skadeståndsskyldig genom hyresgästens bortdrivande.» Det andra återfinnes å sid. 100 i betänkandet och lyder: »Det förefaller sålunda verkligen, som om på detta sätt medel att effektivt uppehålla prioritetsrätten finnas, utan att hyresgästen skulle ha rätt att ens vid uppenbart obehöriga hyreskrav av husägaren få stanna kvar för att avvakta avhysningsprocessen.» I det följande uppdrager författaren en jämförelse. Det för äganderätten väsentliga är icke, att en person efter stöld eller förskingring av sin egendom kan återkräva den, utan det, som ger äganderätten dess konsistens, är framför allt det allmänna medvetandet, att tjuvar straffas, vilket åstadkommer att man i allmänhet får ha sin egendom i fred. Analogt skulle det förhålla sig även på förevarande område, m. a. o. den eventuella skadeståndsskyldigheten skulle motsvara straffhotet. »Det väsentliga i prioritetsrätten», fortsätter författaren, »är icke, att husägarne icke i något enstaka fall, trots det att prioritetsrättsförutsättningarna äro förhanden, kunna utesluta en hyresgäst från lägenheten. Utan det väsentliga är, att de i allmänhet icke våga handla på sådant sätt (not här utelämnad). Vad som nu skulle vinnas genom att på angivet sätt ordna den processuella sidan av saken vore, dels att man i vräkningsförfarandet helt och hållet befriades från att avgöra hithörande frågor, och dels att man undginge denna osäkerhet, som, genom hyresgästens kvarstannande och *eventualiteten* i befogenheten till detsamma, skulle kunna uppstå för såväl parterna som tredje man angående frågan, vem som till sist skulle ha rätt att för framtiden innehava lägenheten.»

Ur dessa och liknande uttalanden lärer ej kunna utläsas annan mening, än att i nu vanlig ordning verkställd uppsägning från husvärds sida skulle vara obetingat giltig och att hyresgästen skulle vara skyldig avflytta vid det uppsagda avtalets utgång. Prioritetsrättens rättsliga innebörd skulle begränsa sig till en rätt till skadestånd. Härigenom skulle den så att säga innebära en generalprevention mot »obefogade» uppsägningar. Denna tankegång synes också stå bäst i överensstämmelse med hela den allmänna läggningen av författarens tankelinjer. Det vill nämligen, såsom förut nämnts, synas som om författaren konstruerat sin prioritetsrätt såsom en skadeståndsrätt just i syfte att undvika de svårigheter, som alltid äro förbundna med ett ingripande i själva uppsägningsförfarandet. Vidare synes författaren att döma av vissa uttalanden å sid. 103 intaga ifrågavarande position vid behandlingen av den linje, som av vissa skäl torde få anses såsom hans mest definitiva (kap. »annan linje: hyresökningen alltid beroende endast på högre anbud av tredje man» sid. 102 ff.).

Är nu angivna tolkning riktig, synes till en början med fog kunna göras gällande,

att prioritetsrätt knappast är en adekvat beteckning för det föreslagna rättsinstitutet. Snarare borde det betecknas såsom »hyresgästs rätt till skadestånd vid ohemul uppsägning av husägaren» eller något liknande. Benämningen i och för sig är emellertid av underordnad betydelse; huvudfrågorna bliva här om prioritetsrätten komme att svara mot det avsedda ändamålet, om den kan konstrueras efter de uppdragna linjerna och om den i praktiken är realiserbar.

Motsvarar rätten till skadestånd det med prioritetsrätt avsedda ändamålet? I enlighet med författarens egna intentioner skulle rättsinstitutet avse att bereda hyresgäst trygghet för själva innehavet av förhyrd lägenhet, för så vitt han nämligen vore beredd erlägga en mot lägenhetens marknadsvärde svarande hyra. Av hela motiveringen framgår, att hyresgästen icke med stöd av prioritetsrätten skulle kunna undandraga sig att för bevarandet av sin lägenhet erlägga även det mest uppdrivna hyresbelopp, för så vitt nämligen detta av föreliggande omständigheter, även av rent individuell art, vore ekonomiskt motiverat (ex. resonemanget angående läkarbostaden sid. 95). Att det bakomliggande motivet för hela kravet på prioritets- eller optionsrätt torde vara en önskan att begränsa hyresstegringen och att författaren själv icke alldeles frigjort sig från en sådan åskådning kan här lämnas åsido. Från författarens egna uttryckligen hävdade synpunkter sett framstår i allt fall prioritetsrätten såsom ett medel att huvudsakligen av ideella skäl skydda innehavet av en viss lägenhet. Saken kan enligt denna ståndpunkt uttryckas så, att om hyresgästen är beredd att erlägga hela den hyra, som är betingad av det ekonomiska läget, äger han för detta pris också att njuta den förmånen att känna sig äga en tryggad nyttjanderätt till den lägenhet, vid vilken han av den ena eller andra anledningen är fästad. Såsom författaren själv (sid. 88) uttrycker det, vore önskemålet, att hyresgästerna skulle »känna samma trygghet i sina hyrda lägenheter, som om de bodde i sina egna hus».

Enligt det föreliggande förslaget skulle ej något skydd, åtminstone icke direkt, beredas hyresgästen för själva den ideella förmånen, innehavet av en viss bostad, vid vilken han är fästad, utan skulle åt honom endast beredas en rätt att, om han ginge förlustig berörda förmån, kunna utkräva en häremot svarande ekonomisk ekvivalent, nämligen skadeståndet. Oavsett att ideella värden ej kunna evalveras i pengar, skulle nämnda rätt i många fall kunna leda till något egendomliga konsekvenser. Man kan exempelvis tänka sig det fall, att en person under många år, kanske sedan sin barndom, bebott en lägenhet och blivit mycket fästad vid densamma (vid belägenheten, rummens gruppering och möblemangets infogning i denna ram, vid trakten o. s. v.). Han säges upp och anvisas kanske av husägaren själv en annan i sig själv förträfflig bostad i en annan stadsdel. Givetvis kan det tänkas fall, där ett sådant ombyte kan kännas personligen mycket smärtsamt för individen. Men styrelsen betvivlar, att en domstol över huvud taget vid utdömande av eventuellt skadestånd kunde taga avsedd hänsyn till dylika känslor. Någon norm härför kunde ej påvisas. Över huvud taget torde enligt svensk rätt föga hänsyn tagas till affektionsvärden vid utdömande av skadestånd. För den ene kunde skadeståndet framstå såsom en ren bagatell i förhållande till förlusten av hans gamla lägenhet, för den andre åter kanske rent av som en behaglig vinst utöver ett våningsbyte, som i sig självt varit fördelaktigt för honom. Skadeståndsrätten skulle sålunda verka blindvis. I allt fall skyddade man, såsom nämnts, icke det värde man avsett att skydda.

Enligt författaren skulle emellertid fruktan för dylik skadeståndsplikt i allmänhet verka avkylande på husägares benägenhet att säga upp hyresavtal och därmed indirekt främja det avsedda ändamålet. Osannolikt är ej heller, att hyresavtalens faktiska giltighet i genomsnitt skulle bliva något längre än nu är fallet. Skillnaden bleve emellertid endast en grad-, icke en artskillnad. Och det är icke en dylik gradskillnad man åsyftar, kanske icke ens en genomsnittlig förlängning av hyrestiderna. De faktiska hyrestiderna torde även nu ofta vara mycket långa. Vad man syftar till

är att bereda hyresgästen trygghet att, så länge han det önskar, bevara en viss hyresrätt. Denna trygghet bereder förslaget ej.

Sannolikt skulle husvärden finna sig i ganska långt gående inskränkningar i rätten att ekonomiskt utnyttja sin fastighet hellre än att bli ställd inför eventualiteten att få vidkännas ekonomiska förluster för åtgärder, som han ansett i allo lojala. Att exempelvis säga upp en hyresgäst i syfte att bereda bostad åt en son, som står i begrepp att ingå äktenskap, kan man ej förvänta, att en husägare skall anse såsom en illojal handling. Redan det, att rättegång inleddes mot honom, skulle han känna förödmjukande och förhatligt. Och bleve han dömd att utgiva skadestånd, låge häri alltid ett straffliknande moment, som måste kännas mer eller mindre nedsättande. Styrelsen har vid flera tillfällen känt sig föranlåten att varna mot lagstiftningsåtgärder, som kunde anses innebära en kriminalisering eller få visst släkttycke med kriminalisering av vissa sidor av fastighetsägaryrkets funktioner. Sådana åtgärder skulle nämligen vara ägnade att från fastighetsägarkåren driva bort de bättre elementen och ersätta dem med mindre känsliga, men kanske också mindre nogräknade personer, vilka icke kände sig besvärade av processer och andra obehag. Hyresgästerna skulle icke vinna på ett sådant ombyte. Författaren har med energi förfäktat satsen om »husäganderättens sociala funktion», men han har därvid ensidigt tagit sikte på att värna det ekonomiska utbytet av verksamheten och förbisett, att de mellanhavanden med rättvisan, som hans förslag skulle leda till för husägarnas vidkommande, stå i den mest flagranta motsättning till nämnda »sociala funktion».

Även för hyresgästen komme ett hävdande av den skadeståndsrätt, som enligt förslaget skulle tillkomma honom, ofta nog att förefalla mindre tilltalande. Framför allt måste emellertid ur hyresgästens synpunkt riktas den erinringen mot förslaget, att hävdandet av den ifrågasatta prioritetsrätten skulle förutsätta ett direkt initiativ från hyresgästens sida jämte ett avsevärt mått av kunskaper och förmåga att bedöma en faktisk situation. Styrelsen har anledning befara, att de mindre bemedlade klasserna, vilkas intressen lagstiftningen i fråga kanske i främsta rummet skulle avse att skydda, icke skulle bli förtrogna med lagstiftningens innebörd på sådant sätt, att de skulle veta eller våga att hävda sin rätt. Lagstiftningen komme att bereda goda möjligheter för intrigörer och processmakare, men knappast någon hjälp åt den försagde och verkligt hjälpbehövande.

I detta sammanhang må även framhållas det mindre lyckliga i att göra prioritetsrätten beroende av omständigheter, som kunna vara föremål för olika subjektiva bedömanden av de båda parterna. Även om hyresgästerna erhölle viss kännedom om lagstiftningen, bleve kunskapen sannolikt ej adekvat och uttömmande. Enligt styrelsens erfarenhet ha viktiga och långt enklare lagföreskrifter på hyresrättens område under lång tid icke blivit var mans egendom. Åt den nu ifrågasatta lagstiftningen skulle med all sannolikhet icke kunna givas någon mer enkel eller lättfattlig utformning. Säkerligen skulle också de breda lagren därmed endast förknippa vaga föreställningar om att hyresvärd ej skulle äga rätt till uppsägning och att han kunde bliva skadeståndsskyldig. Ett åberopande i tid och otid av en sådan lagstiftning under framförande av hot om »stämning» och »skadestånd» skulle förvisso icke vara ägnat att mellan parterna skapa det naturliga samförstånd, som dock måste anses vara den riktiga grundvalen för goda hyresförhållanden samt en synnerligen viktig för att ej säga nödvändig betingelse för att kapitalet skall intressera sig för bostadsproduktionen.

Såsom slutomdöme i denna fråga får styrelsen uttala den meningen, att den av författaren skisserade prioritetsrätten ej skulle motsvara vare sig författarens egna intentioner eller allmänhetens verkliga önskemål i ämnet.

Kan uppsägningsförfarandet lämnas orubbat? Styrelsen övergår nu till den andra av de ovan uppställda frågorna, nämligen spörsmålet huruvida och på vad sätt en lagstiftning efter författarens linjer, avsedda att lämna uppsägningsförfarandet orubbat, läte sig konstruera allenast såsom en rätt till skadestånd. Författaren synes hava

knutit prioritetsrätten till själva uppsägningsförfarandet och till motiven för uppsägningen. Han synes sålunda förutsätta, att husvärden alltid vid uppsägningen angiver eller skall angiva motivet eller syftet, varför han verkställer uppsägningen. I detta hänseende överensstämma de olika alternativen med varandra och skilja sig endast i avseende å en detalj, nämligen i vad rör normen för fastställande av det hyresbelopp, som husvärden kan fordra utan att äventyra skadeståndsanspråk. Detta belopp benämner styrelsen i det närmast följande »tillåten hyra», vare sig beloppet fixeras enligt det ena eller andra alternativet. Förutsättningen för prioritetsrätts inträdande är sålunda, generellt uttryckt, dels att husägaren för hyreskontrakts förlängning kräver hyra, som är högre än den »tillåtna», och dels att det kan göras sannolikt, att sådant sker endast i syfte att bortdriva hyresgäst (sid. 93 i betänkandet).

Med anledning härav må till en början erinras, att hyresavtal kunna träffas och ej sällan träffas att upphöra å viss dag, utan att någon klausul inryckts av innehåll, att avtalet skall förlängas, såframt icke uppsägning sker. Sådant hyresavtal upphör alltså automatiskt att gälla vid avtalstidens utgång, utan att någon uppsägning över huvud taget kommer i fråga. Om sålunda prioritetsrätten på något sätt knytes till själva uppsägningsförfarandet, skulle den över huvud taget ej inträda vid dylika avtal. Givetvis finge man ej lämna öppen en så enkel utväg att kringgå lagstiftningen. Av samma skäl som de nu föreliggande lämnades i 1918 års hyresstegringslag (8 § 2 mom.) föreskrifter enligt vilka uppsägningsklausul tvångsvis så att säga inskrevs eller kunde inskrivas i dylika avtal. Denna föreskrift torde i huvudsak kunna tjäna till förebild för stadganden i den nu ifrågasatta lagstiftningen, ehuru med den skillnaden, att den prövning i ämnet, som enligt hyresstegringslagstiftningen tillkom hyresnämnd, finge utövas av allmän domstol. Ifrågavarande spörsmål lärer sålunda rent lagtekniskt kunna lösas.

Såvitt kan bedömas, grundas rätten till skadestånd så att säga på ett godkänt klander av motiven för uppsägning. Om husägaren över huvud taget ej angåve något syfte med eller motiv för uppsägningen, vill det därför synas, som om hyresgästen bleve betagen möjligheten att resa skadeståndsanspråk för »ohemul uppsägning». Detta lärer emellertid icke vara författarens mening. Det synes därför påkallat att införa särskild lagföreskrift, som ålade husvärd att motivera uppsägning, vid äventyr att denna eljest icke vore giltig.

Man kan nu antaga det fallet, att husvärden uppsäger hyresavtalet samt att det begärda hyresbeloppet oomtvistligen ligger inom gränsen för »tillåten hyra». Toge man författaren efter orden, synes det, som om en husägare i ett dylikt fall alltid skulle kunna bortdriva hyresgäst, utan att behöva äventyra skadeståndsskyldighet. Uppsägningen vore nämligen giltig och hyresgästen vore skyldig att avflytta, men kunde ej resa skadeståndsanspråk. Å sid. 97 betonar nämligen författaren t. o. m. med skärpa, att prioritetsrättens inträdande betingas av »båda förutsättningarna: det fordrade hyresbeloppets märkbara höjd över rådande hyresnivå och hyresgästs förebringande av sannolika skäl för husägarens illojala syftemål». Styrelsen, som ej kan undgå att häri se en påtaglig inadvertens mellan olika av författaren hävdade grundsatser, har emellertid ansett sig böra söka att, oberoende härav, upptaga det framkastade spörsmålet till närmare, materiell granskning.

Hyresgästen är visst icke alltid benägen att för sin del binda sig vid en prolongation av avtalet. Om hyresvärden kräver »tillåten» hyra, accepterar han kanske ej omedelbart detta anbud. Husvärden hyr då omedelbart ut lägenheten till annan person. Husägaren har på intet vis brustit i fullgörande av de uppställda villkoren. I realiteten kan hans handlingssätt likaväl innebära ett fullt lojalt förfarande som ett illojalt sätt att kringå prioritetsrättsföreskrifterna. Huruvida det ena eller andra fallet skall anses föreligga beror på sig företeende närmare omständigheter.

Å ena sidan kan sålunda tänkas, att hyresgästen avböjer att omedelbart taga ståndpunkt till det gjorda erbjudandet och att detta sker under sådana förhållanden, att

avböjandet kan anses tämligen definitivt. Husvärden åter har en annan spekulant till lägenheten och vill under sådana förhållanden ej låta denne gå sig ur händerna, ehuruväl han ej har det minsta att erinra mot den förre hyresgästen. Här föreligger alltså ett fullt lojalt förfarande från hans sida, som svårligen borde kunna medföra skadeståndsanspråk från hyresgästens sida.

Å andra sidan kan husägaren på enahanda sätt verkställa uppsägningen och, medan hyresgästen ägnar frågan nödigt övervägande, hyra ut lägenheten till annan person, detta just i syfte att bli av med den förre hyresgästen. Det senare förfarandet borde ur de synpunkter, som anläggas i betänkandet, anses illojalt och kunna grunda skadeståndsanspråk från hyresgästens sida.

Man ser i dessa fall tvenne till det yttre fullt likartade förfaringssätt, i vilka det ena emellertid icke borde, men det andra uppenbart — enligt betänkandets utgångspunkter — borde föranleda skadeståndsplikt för husägaren. Den olikhet mellan fallen, som utgör det väsentliga, ligger dold i en mängd biomständigheter. Även om man bortser från de rent sakliga svårigheterna att förete bevisning rörande dessa biomständigheter, kan det med fog ifrågasättas, huruvida en lagstiftning på området, där behovet av klarhet och enkelhet är särskilt framträdande, rimligen får konstrueras på sådant sätt, att huvudreglerna lämna rum för diametralt motsatta domslut. I det ovan anförda exemplet kan också tänkas föreligga en serie gradationer mellan de angivna ytterlighetsfallen, något som skulle göra ett rättvist bedömande hart när omöjligt.

Slutligen kan det, åtminstone efter ordalydelsen av här behandlade »regel» ifrågasättas, huruvida husvärden över huvud taget skulle kunna bli skadeståndspliktig i de fall, där han fordrade tillåten hyra, men direkt eller indirekt vägrade hyresgäst rätten att kvarbo. Att döma av vissa uttalanden i betänkandet (exempelvis sid. 87, där det göres gällande, att husägaren ej skulle äga att av hämnd e. d. driva bort hyresgäst) synes det vara författarens mening, att skadeståndsskyldighet skulle kunna inträda jämväl i dylika fall. Författaren har emellertid så tagit ögonmärke på en, enligt hans mening obefogad grund för uppsägning, och detta kanske i förevarande sammanhang den viktigaste, nämligen försök till »otillåten» hyresstegring, att han vid utformande av sin allmänna regel förbisett andra grunder för uppsägning. Dessa andra grunder, som icke äga sammanhang med hyresbeloppets storlek, göra i själva verket frågan ytterst komplicerad, så snart det gäller att övergå från önskemål till konstruktion av positiva lagbud.

Om man emellertid nu närmast tänker på ovan berörda fall, där grunden till uppsägningen ligger i husägarens önskan att erhålla högre hyra, måste hänsyn vidare tagas till det ytterst viktiga behovet för hyresgäst att kunna ägna framställt krav på höjd hyra någon tids övervägande, även om den fordrade högre hyran skulle ligga inom tillåtna gränser. Ett visst rådrum bör alltså beredas hyresgästen. Hithörande fråga är så väsentlig för hela förfaringssättet, att det synes oundgängligen påkallat, att den regleras genom uttryckliga och klara lagbud.

Jämväl i förevarande hänseende synas förebilder kunna hämtas ur hyresstegringslagen (av år 1921), där i 8 § 5 mom. särskilda föreskrifter lämnas beträffande det förfaringssätt, som skulle tillämpas vid »uppsägning för hyresökning». I enlighet härmed borde uppsägning — här liksom eljest i detta sammanhang avses alltid, där ej annorlunda angives, uppsägning från husägarens sida — verkställas i den ordningen, att husägaren lämnade den skriftligen till hyresgästen, med angivande av motiven för och syftet med uppsägningen samt, därest syftet vore att erhålla högre hyra eller eljest ändrade hyresvillkor, med erbjudande till hyresgästen att på sådana villkor kvarbo i lägenheten. Hyresgästen å sin sida skulle inom viss tid ha att lämna husägaren likaledes skriftligt meddelande, huruvida han antoge eller förkastade erbjudandet, vid äventyr att hyresavtalet vid uraktlåtenhet härutinnan ändock vore definitivt hävt, utan rätt för hyresgästen att föra skadeståndstalan.

Styrelsen har här sökt angiva den väg, på vilken författarens egna intentioner skulle kunna omsättas i positiva lagbud. Vad som torde ha föranlett författaren att

konstruera sin prioritetsrätt såsom en rätt till skadestånd och icke, såsom naturligt vore, såsom en verklig rätt att kvarbo i en förhyrd lägenhet, är väl närmast insikten om de svårigheter med avseende å själva uppsägningsförfarandet, som en sådan lagstiftning skulle föranleda. Med avseende å giltigheten av skedd uppsägning finnas ju självfallet inga gradationer. Lagstiftningen måste kunna giva ett bestämt ja eller nej på frågan, huruvida en vidtagen uppsägning är giltig eller ej. Men den ifrågasatta prioritetsrätten torde så gott som alltid bliva beroende av vissa omständigheter, som kunna bli föremål för subjektivt och alltså olika bedömande från de båda parternas sida. Författaren har därför icke ansett sig kunna göra frågan om avtalets bestånd beroende av bedömanden av sådan art, utan har föredragit att söka, med bevarande av nu gällande otvetydiga och klara regler för uppsägning, flytta sådana tvister, som kunna härflyta ur sådana skiljaktiga bedömanden och vilkas slitande kunde taga lång tid i anspråk, alldeles utanför frågan, huruvida prioritetsrätt förelåge eller ej. Dylika tvister skulle sålunda, oberoende av frågan om avtalets bestånd, slitas i efterhand.

Men såsom styrelsen tror sig i det föregående ha uppvisat, har författaren icke lyckats i denna sin strävan, utan hans intentioner synas ofrånkomligt leda till lagbud, genom vilka ett prioritetsrättsinstitut enligt författarens linjer skulle påverka själva uppsägningsförfarandet. De av styrelsen i sådant hänseende påvisade, för ändamålet till synes nödvändiga anordningarna torde erbjuda en väg, som icke lärer få anses absolut oframkomlig. Men den är ingalunda enkel. Att den under hyresstegringslagens giltighet kunde beträdas och även visade sig praktiskt framkomlig motsäger ej omdömet, att den nu skulle föranleda måhända oöverstigliga praktiska svårigheter. För det dåvarande hade man tillgång till hyresnämnderna, vilka vid behov kunde inskrida i fråga om träffade avtal med en befogenhet, som var utomordentlig. Bestämmelsen härom (8 § 5 mom.) gällde endast en viss detalj i hyresavtalet, nämligen själva hyresbeloppet; annan ändring i avtalet fick ej ifrågakomma. Nu åter skulle en liknande föreskrift med nödvändighet gälla även i fråga om vilken ändring som helst i avtalet. Det bör nämligen ihågkommas, att man ej med en prioritetsrätt finge för all framtid fastlåsa de vid ikraftträdandet av en lag gällande hyresavtalen — utom i vad anginge hyresbeloppen — vid deras dåvarande bestämmelser. En hyresvärd skulle exempelvis kunna äga fullt fog för att vilja ändra giltighetstiden från exempelvis ett till flera år.

Den kanske viktigaste skillnaden mellan berörda föreskrift i hyresstegringslagen och den nu ifrågasatta gäller emellertid bestämmelsens allmänna syfte och den olika atmosfär, i vilken tillämpningen skulle ske. Hyresstegringslagens 8 § 5 mom. avsåg att bereda hyresvärden en lättnad i själva uppsägningsförfarandet — befria honom från skyldigheten att inhämta hyresnämnds samtycke till uppsägning — i sådana fall, där han själv finge förutsättas önska avtalets prolongation, ehuru mot högre hyra. Om han ej lojalt ställde sig lagens föreskrifter till efterrättelse, fick han för att nå sitt mål finna sig i ett ännu mera besvärligt tillvägagångssätt.

Nu åter skulle en anordning av ifrågavarande slag behöva tillgripas i samtliga fall, alltså även i eller kanske snarare just i sådana fall, där hyresvärden ej önskade hyresgästens kvarboende. Vid tvist hade parterna ej längre tillgång till hyresnämnderna, med dessa organs enkla förfaringssätt, utan bleve nödsakade hänskjuta tvisten till domstol.

I ett avseende kan till och med ifrågasättas, om här berörda förfarande kunde lagtekniskt genomföras. Då detta förfarande enligt styrelsens mening, såsom nämnts, utgör en ofrånkomlig betingelse för genomförandet av en prioritetsrätt enligt författarens linjer, skulle ett nekande svar härå innebära, att ej heller en dylik prioritetsrätt vore lagtekniskt genomförbar. Författaren har föreslagit, att undantag i fråga om prioritetsrättens tillämplighet skulle göras vid uthyrning av vissa lägenheter, exempelvis sådana, som uthyras i andra hand — författaren talar därför icke om hyresvärden, utan alltid om husägaren — och sådana, som ingå i egnahem samt butiker. I och med att författaren förlägger prövningen av frågan om förhandenvaron av prio-

rätetsrätt i efterhand, kan han lita till en diskretionär prövning i förevarande hänseende hos domstolen och nöja sig med att uppdraga allmänna riktlinjer. Att han ifrågasatt, att exempelvis hela villastadsområden på förhand skulle kunna generellt undantagas från lagstiftningens tillämplighetsområde, är närmast att betrakta såsom en rent praktisk anordning, som ej rubbar principen. I förbigående må blott nämnas, att detta uppslag synes vittna om viss obekantskap med egnahems- och villastadsområdens verkliga struktur; i egnahemsområden lärer alltid finnas även ganska stora hyreshus — ett affärscentrum e. d. — och den moderna stadsbyggnadskonsten tenderar klart mot att i stadsbilden i dylika områden infoga jämväl sådana tätare eller helt slutna bebyggelser.

Enligt den läggning, som man enligt styrelsens mening vore nödsakad giva författarens förslag, finge man emellertid *på förhand* klart angiva de hyresavtal, beträffande vilka en prioritetsrätt kunde ifrågakomma, enär förhandenvaron av en sådan eventuell rätt bleve en integrerande del i själva hyresavtalet, vilken finge reell, rättslig betydelse i den väsentliga frågan om avtalets bestånd. Med andra ord är det uppenbart, att tvingande regler med avseende å sättet för hävande av vissa hyresavtal också måste klart angiva de avtal, för vilka de gälla.

Är det nu möjligt, att klart utsöndra de avtal, för vilka en prioritetsrätt enligt författarens mening icke borde ifrågakomma? Gränsen mellan egnahem och hyreshus är synnerligen flytande, särskilt i mindre städer. Statens byggnadsbyrå plägar såsom egnahem räkna även sådana byggnader, som innehålla, förutom en lägenhet för ägaren, ytterligare en eller högst två lägenheter till uthyrning. Men här är fråga om en rent praktisk, icke en rättslig regel. Skulle exempelvis en dylik byggnad ur prioritetsrättens synpunkt förvandlas till ett hyreshus, om ägaren hyrde ut sin egen lägenhet eller om fastigheten måste övertagas av borgenär och den förre ägaren därvid finge kvarbo såsom dennes hyresgäst? Skulle han därmed kunna tilltvinga sig prioritetsrätt eller m. a. o. skulle han behöva uppsägas i här angiven kvalificerad ordning? Om den nya ägaren av lätt förklarligt förbiseende bruste i iakttagandet av det kvalificerade uppsägningsförfarandet, kunde den förutvarande ägaren därmed i praktiken förhindra fastighetens försäljning till annan egnahemsspekulant. För visso skulle detta icke bidraga till att underlätta kreditgivningen för egnahemsändamål. Styrelsen vill visst icke bestrida giltigheten av de skäl, som författaren anför till stöd för sin uppfattning, att hyresrätt till lägenheter i egnahem i allmänhet ej bör vara förbunden med prioritetsrätt, utan har med det anförda blott velat visa, att tillgodoseendet även av ett till synes så enkelt och naturligt önskemål skulle vara förenat med avsevärda lagtekniska svårigheter.

När författaren, såsom nämnts, alltid benämner den ena kontraherande parten husägare och icke hyresvärd, har han, såsom redan nämnts, därmed velat undantaga uthyrning i andra hand. Såsom sådan torde man få räkna uthyrning av lägenheter i kooperativa företag genom medlemmarnas egen försorg. Även här inställa sig svårigheter. Så t. ex. ha som bekant under senare år bildats ett stort antal bostadsföreningar, där husvärden »sålt» lägenheterna till sina hyresgäster. Åtskilliga sådana föreningar äro så att säga ofullgångna, i det att husägaren inträtt i föreningen såsom »ägare» till flertalet lägenheter i fastigheten, vilka han sedan hyr ut. Företeelsen skulle tvivelsutan på ett osunt sätt främjas, om husägaren därmed kunde undandraga sig en prioritetsrätt, som kunde kännas besvärande för honom såsom vanlig husägare.

Slutligen vill prof. Lundstedt ej tillerkänna butiksinnehavare prioritetsrätt. Styrelsen vill härutinnan endast påpeka, att talrika butikslägenheter uthyras i samband med bostad. Författaren har ej diskuterat frågan, huruvida hyresavtal om dylika »blandade lägenheter» skulle gälla med prioritetsrätt.

De anförda exemplen torde vara ägnade att belysa de hart när oöverkomliga svårigheterna att i lag på förhand uppdraga en fix och otvetydig gräns mellan de olika lägenheter, för vilka prioritetsrätt skulle gälla eller icke gälla. Men, såsom ovan visats, kan man härvidlag icke, såsom författaren gjort, åtnöjas med en hänvisning till

en diskretionär prövning i efterhand utan måste upprätthålla kravet på distinkta regler i lagen. Även om frågan måhända skulle kunna erhålla en lagtekniskt acceptabel lösning, så skulle den i allt fall föranleda sådana avsevärda praktiska svårigheter och med säkerhet giva anledning till rättstvister, så att hela projektet måste anses ägnat ingiva de starkaste betänkligheter.

Prioritetsrätt såsom rätt att kvarbo trots uppsägning. Det finnes i betänkandet uttalanden, enligt vilka man kunde inlägga en annan betydelse i prioritetsrätten än enbart rätten till skadestånd, nämligen att det skulle stå hyresgästen fritt att vid uppsägning välja två vägar, antingen att avflytta och kräva skadestånd eller att bo kvar och påkalla jämkning av hyran. Å sid. 99 anföres sålunda följande: »Kvarstannar hyresgästen, skall resultatet av mot honom förd vräkningstalan — om hyresgästen rätt bedömt situationen — naturligtvis i allmänhet bliva, att han mot den gamla eller av honom medgivna hyran får stanna i besittning av lägenheten. Detta i förening med den andra utvägens (skadeståndsvägens) preventiva betydelse måste ovillkorligen leda, åtminstone småningom, till husägarnas insikt om att de sakna befogenhet att på detta sätt av personliga hänsyn driva bort en hyresgäst från lägenheten, vilket i sin tur måste bidraga till en mera sällan förekommande direkt tillämpning av de nya bestämmelserna.»

Uppenbart är, att här angives en annan utväg än den rena skadeståndslinjen. Såsom lärer framgå av ovan (från sid. 100 i betänkandet) återgivna citat synes författaren visserligen mer och mer ha gått över till den senare linjen, men han framställer på samma gång de båda linjerna såsom tvenne olika alternativ, nämligen dels såsom en rätt att kvarbo, trots uppsägning, jämte en därmed kombinerad rätt till skadestånd vid företagen avflyttning och dels såsom enbart en rätt till skadestånd. Tydligt torde vara, att författaren vid utarbetandet av sitt förslag befinner sig på glid över från en ståndpunkt till en annan — något som även eljest kan iakttagas i betänkandet, och som författaren ju i viss mån själv vidgår i företalet. Socialstyrelsen har i allt fall ansett sig böra till närmare bedömande upptaga den ifrågasatta rätten till kvarboende såsom ett särskilt alternativt förslag.

Författaren har tydligen närmast tänkt sig kvarboendet såsom en faktisk möjlighet. Han behandlar det sålunda såsom en fråga, berörande själva vräkningsförfarandet — den exekutiva myndigheten skulle helt enkelt underlåta att bevilja vräkningsansökan — men han dryftar knappast den rättsliga frågan om avtalets bestånd. I senare hänseendet uttalas blott såsom en förutsättning, att den gamla eller den av hyresgästen medgivna hyran skulle gälla för den tid, hyresgästen kvarbodde. Författarens mening synes vara den, att hyresgästens rätt till skadestånd vid eventuell avflyttning — att en sådan rätt ostridigt förelåge i det individuella fallet utgör ju förutsättningen för resonemanget — skulle innebära presumtion för antagande, att hyresgästen ägde en materiellt sett bättre rätt än husägaren att disponera lägenheten. Det må här lämnas å sido, huruvida icke en dylik materiell företrädesrätt uteslutande kommer att stödja sig på sådana allmänna åskådningar om »billighet», som författaren själv utdömer såsom vetenskapligt ohållbara.

Frågan gäller nu, huru förhållandena skulle gestalta sig i sådant fall, att den exekutiva myndigheten vägrade att verkställa sökt vräkning på den grund, att hyresgästen kunde antagas resa berättigade skadeståndsanspråk mot husägaren, om han avflyttade. Man läte sig nöja med att hyresgästen faktiskt fortfore att bebo lägenheten, utan att ens beröra frågan om rättsgrunden härför, d. v. s. frågan om hyresavtalets giltighet och innehåll. Man frågar sig då, huru länge och mot vilka villkor ett sådant kvarboende skulle få fortfara. Ett av villkoren, nämligen beträffande hyran, berör författaren själv; den hyra skulle gälla, som tidigare utgått eller som hyresgästen medgivit. Men huru länge skulle denna hyra gälla? Möjligen kunde avsikten vara, att avtalet finge anses förlängt på lika lång tid som den föregående avtalstiden (i så fall den rättsliga, d. v. s. vanligen ett år, och icke den faktiska). En sådan regel skulle

emellertid ej kunna tillämpas på avtal, som träffats för obestämd tid. Skulle i så fall avtalet fortfara att gälla, intill dess husägaren på nytt gjorde framställning om vräkning, och bleve den exekutiva myndigheten nödsakad att ingå i förnyad materiell prövning, så ofta husägaren funne för gott att göra ansökan om avhysning?

Den enda rimliga konsekvensen av ifrågavarande ståndpunkt synes vara den, att avtalet undan för undan förlängdes med eventuella förändringar i de avseenden, i vilka den exekutiva myndigheten funne skäl för bifall till ändring förebragta, intill dess husägaren kunde lämna stöd för antagande, att hyresgästen, om han avflyttade, ej skulle kunna erhålla skadestånd. Författaren har här förvandlat den exekutiv myndighet i undantagsfall tillkommande rätt att förvägra sökande bifall till vräkningsansökan — en åtgärd, som till sin natur måste anses vara av temporär natur — till en rätt att även i rent normala fall fatta beslut, som innebure en tvångsförlängning av hyresavtal för en oviss tid framåt. Man tillägger i själva verket exekutiv myndighet ungefär samma befogenhet som den, vilken enligt 8 § i hyresstegringslagen tillkom hyresnämnd. Därmed förbundna skyldigheter torde överexekutor icke vara rustad att påtaga sig. Och befogenheten vore till sin innebörd uppenbarligen av den vittutseende art, att den, om den över huvud taget skulle tillkomma nu befintligt organ, borde överlåtas på allmän domstol samt regleras genom fixa lagbud.

Författaren har trott sig kunna kringgå frågan om avtalets giltighet genom att förvandla denna rättsfråga till ett spörsmål om vräkning och genom att förlägga prövningen till den exekutiva myndigheten. Om nu detta förslag konsekvent synes leda tillbaka till den rättsfråga, som man just ville komma förbi, synes intet vara vunnet. Om prövningen om hyresrättens bestånd finge överlåtas på allmän domstol, bleve den exekutiva myndigheten lika väl som nu nödsakad att utan egentlig materiell prövning verkställa vräkning i de fall, där hyresgästen icke kunde styrka sin lagliga rätt att kvarbo. Men enligt författarens förslag stöder sig rätten att kvarbo på rätten till skadestånd, prövad av den exekutiva myndigheten. Emellertid leder förslaget, konsekvent genomfört, till en rätt till förlängning av hyresavtal, som icke kan grundas på rätten till skadestånd utan som måste baseras på positiva lagbud av helt annan natur. Och sådana lagbud, vilka stå alldeles vid sidan av författarens hela tankegång i övrigt, skulle göra hela skadeståndsinstitutet överflödigt.

Med det anförda har styrelsen sökt visa, att rätten till kvarboende varken teoretiskt eller praktiskt kan betraktas såsom ett komplement till skadeståndsrätten, utan måste anses såsom en till sin natur artskild rätt, främmande för den grundlinje, som författaren uppskisserat. Författaren anför också själv (sid. 101), att »den väg, som bör användas, är den, enligt vilken hyresgästens rätt att kvarstanna efter kontraktstidens utgång omedelbart upphör vid konstaterad oenighet mellan parterna angående det framtida hyresbeloppet». Detta uttalande, som närmast riktar sig mot en antydd tredje linje, står i uppenbar motsats till det å sid. 99 anförda uttalandet, som här gjorts till föremål för kritik, nämligen: »Kvarstannar hyresgästen, skall resultatet av mot honom förd vräkningstalan — om hyresgästen rätt bedömt situationen — naturligtvis i allmänhet bliva, att han mot den gamla eller av honom medgivna hyran får stanna i besittning av lägenheten».

Hyra och övriga avtalsvillkor. Styrelsen har i det föregående närmast uppehållit sig vid den rättsliga sidan av frågan och övergår nu till en behandling av den direkt materiella sidan av densamma. Det lärer icke behöva närmare utvecklas, att en prioritetsrätt, av vad slag den vara månde, aldrig kan genomföras med bibehållande av full frihet i fråga om avtalsvillkoren. Det ligger nämligen i öppen dag, att en sådan frihet skulle lämna rum för husägaren att uppställa sådana villkor för hyresgästens kvarboende, som gjorde prioritetsrätten illusorisk. Vare sig man framgår efter linjen att bereda hyresgästen möjlighet att direkt kunna tilltvinga sig avtalets förlängning eller att kunna resa skadeståndsanspråk mot husägaren, måste man åt det allmänna inrymma viss rätt att kontrollera avtalsvillkoren. Frågan om genomförande av en

dylik kontroll utgör den springande punkten i spörsmålet om införande av prioritetsrätt.

Författaren har utförligt uppehållit sig vid detta spörsmål och har därvid främst tagit sikte på frågan om själva hyresbeloppet. Det lärer icke kunna bestridas, att hyresbeloppets storlek intager den ojämförligt viktigaste platsen bland hyresvillkoren, men det bör å andra sidan icke förglömmas, att också andra hyresvillkor kunna äga stor betydelse jämväl ur direkt ekonomisk synpunkt. Den prövning, varom här är fråga, kan icke begränsas till att allenast avse själva hyresbeloppets storlek. Såsom ett exempel härå, som icke saknar aktuell praktisk betydelse, torde följande förtjäna anföras. Om en husägare uthyrt en lägenhet på år och mot viss hyra, kan det för honom vara av det största ekonomiska intresse att erhålla avtalet förlängt för längre tid, exempelvis för en 5-årsperiod. Under tider av fallande hyror är ett sådant 5-årigt kontrakt för husägaren mången gång av vida större ekonomiskt värde än ett 1-årigt, som för denna kortare tid bereder honom en kanske något större hyresinkomst. Det är sålunda ingalunda uteslutet, att husägaren uppsäger ett avtal och erbjuder hyresgästen att kvarbo mot oförändrad hyra, men med den ändringen av avtalsvillkoren, att avtalstiden utsträckes från 1 till exempelvis 5 år. Om en sådan ändring av hyresvillkoren ur husägarens synpunkt kan betraktas såsom en förmån, kan den givetvis också för hyresgästens del innebära en skärpning av villkoren.

Såsom läget för närvarande gestaltar sig på byggnadsmarknaden, saknar denna fråga, såsom nämnts, ingalunda aktualitet. Den nuvarande byggnadsverksamheten laborerar nämligen med byggnadskostnader, som torde ligga proportionsvis högre än den övriga prisnivån. Enligt vad styrelsen från fackmän i Stockholm inhämtat, kan man anslå den nuvarande byggnadskostnadsindex till ungefär 215 (år 1913 = 100), under det att den allmänna levnadskostnadsindex är 175. Vare sig det nu beror på en medveten, planmässig kalkyl eller att det mera göres »på känn», baseras den nuvarande byggnadsverksamheten tvivelsutan på möjligheten att under tvånget av den rådande knappheten på bostadslägenheter kunna träffa hyresavtal mot hyror, som medgiva icke blott kapitalets skäliga förräntning, utan även avskrivningar på byggnadskapitalet under vissa år. Man torde kunna påstå, att den intensitet, med vilken byggnadsverksamheten nu bedrives, föranleder vissa merkostnader (höga arbetslöner m. m.) och att de hyresgäster, som nödgas förhyra dessa nya lägenheter, av de ekonomiska omständigheternas makt tvingas att genom träffande av sådana hyresavtal betala dessa merkostnader. Amorteringen kan emellertid givetvis icke verkställas under så kort tid som ett år, varför husägarna ofta betinga sig fleråriga kontrakt, uppenbarligen i förvissning om att dessa höga hyror eljest icke skulle kunna hållas under den avsedda tiden, utan måste nedsättas. Om nybyggnadsverksamheten sålunda under nu rådande icke fullt normala förhållanden ekonomiskt möjliggöres genom dylika fleråriga avtal mot hög hyra, så fylla dessa avtal tvivelsutan, för att begagna författarens eget uttryckssätt, en »social funktion».

Givet är, att om man exempelvis lämnade frågan om avtalstiden helt okontrollerad, husägaren skulle äga möjlighet att i rent illojalt syfte fordra så långa hyreskontrakt, att hyresgästen ej kunde acceptera de erbjudna villkoren. Särskilt skulle ett sådant förfaringssätt för hyresgästens bortdrivande kunna tillämpas just gentemot de kroppsarbetande klasserna, som med hänsyn till växlande arbetsplatser mången gång icke kunna binda sig vid en viss lägenhet för längre perioder. Det förbises härvid ingalunda, att nyttjanderättslagen (3 kap. 24 §) innehåller bestämmelser av tvingande natur, som förklara vissa förbehåll om hyresrättens förverkande för ogiltiga. Dessa bestämmelser utgöra i viss mån ett hinder för kravet på sådana hyresvillkor, som vore liktydiga med hyresgästens bortdrivande, men det här anförda visar ett exempel på *ett* hyresvillkor, hyrestidens längd, som praktiskt sett — även om hyresavtal endast kunna träffas på viss längsta tid — kan utnyttjas i sådant syfte.

Hyrans fastställande enligt alt. I. Författaren har uppdragit tvenne alternativa »linjer», efter vilka man skulle fastställa det hyresbelopp, som styrelsen förut betecknat såsom det »tillåtna». Enligt den ena linjen skulle hyran icke få »märkbart överstiga rådande hyrespriser» för att få anses tillåten (sid. 93). I det följande utvecklar författaren närmare innebörden av detta första förslag.

Till en början bemöter författaren själv den nära till hands liggande invändningen, att förslaget skulle leda till en allmän hyresreglering. Han anför sålunda (sid. 97):

»Man skall kanske likafullt invända, att hyresgästerna — lagstiftarens intentioner må här vara vilka som helst — icke skola underlåta att söka utnyttja ett sådant stadgande för att, närhelst de äro missnöjda med ett ökat hyreskrav, hänskjuta frågan därom till domarens prövning, vadan i realiteten, trots allt, en allmän hyresreglering när blivit införd. Härtill är emellertid att svara följande. Stadgandet i fråga skall naturligtvis utformas på ett sådant sätt, att möjligast minsta tvivel om dess rätta tolkning uppstår. I den mån domaren ej kan med ledning av partsutredningen bilda ett bestämt omdöme om rådande hyresnivå, måste erfarenhetssats härom lämnas honom av sakkunnig.»

I anslutning härtill göres (sid. 98) följande uttalande:

»Det är alldeles icke fråga om någon s. k. skälighetsprövning utan endast om en konsekvent tillämpning av ett stadgande, som icke laborerar med skälighetssynpunkter.»

Till en början får man givetvis ej bortse från det allbekanta faktum, att hyresnivån växlar ofantligt mellan olika orter, varför man i författarens »rådande hyrespriser» måste inlägga betydelsen *»i orten* rådande hyrespriser». Emellertid växla hyrorna avsevärt även inom en och samma ort. För att belysa dessa variationer må här återgivas följande tabell. Den utvisar, huru enligt senaste hyresräkning uthyrda lägenheter om ett rum och kök i ett antal städer faktiskt fördelade sig efter olika hyresbelopp (100-kronorsintervaller). Avsiktligt har styrelsen här valt lägenhetstypen om ett rum och kök, enär dessa lägenheter äro relativt mest standardiserade i fråga om kvalitet och utrymme och hyrorna sålunda torde uppvisa de relativt minsta variationerna för olika lägenheter. Möjligheten att omsätta författarens förslag i praktiska åtgärder borde sålunda beträffande denna lägenhetskategori vara den jämförelsevis bästa.

Enligt 1924 års allmänna hyresräkning hade av 100 lägenheter om 1 rum och kök följande antal en årlig hyra i kr. av

	under 100	100–199	200–299	300–399	400–499	500–599	600 o. däröver		under 100	100–199	200–299	300–399	400–499	500–599	600 o. däröver
Södertälje . .	0·1	7·2	32·9	35·3	23·4	0·6	0·5	Trälleborg .	3·9	27·3	28·1	31·2	8·7	—	0·8
Uppsala . . .	0·1	5·1	26·1	45·3	19·5	3·2	0·7	Halmstad . .	2·3	40·2	39·1	17·0	1·4	—	—
Nyköping . .	—	7·7	27·1	48·9	15·9	0·3	0·1	Göteborg . .	0·2	4·1	12·6	38·1	30·6	10·0	4·4
Eskilstuna . .	0·1	8·1	46·1	36·3	8·3	0·8	0·3	Mölndal . .	4·2	26·5	19·4	24·7	19·9	3·0	2·3
Linköping . .	0·2	16·3	40·9	25·5	12·3	2·9	1·9	Uddevalla . .	2·4	31·7	34·9	28·7	2·3	—	—
Norrköping .	0·2	6·6	30·3	42·4	18·5	1·8	0·2	Trollhättan .	0·9	33·2	32·8	25·1	7·5	0·5	—
Västerås . .	—	3·7	16·8	48·4	25·5	4·8	0·8	Borås . . .	—	14·0	33·4	41·5	10·4	0·5	0·2
Jönköping . .	0·5	27·2	53·3	17·3	1·3	0·3	0·1	Karlstad . .	—	7·1	20·8	45·6	21·4	3·3	1·8
Kalmar . . .	2·5	24·6	42·0	28·3	2·6	—	—	Kristinehamn	0·9	11·7	35·7	35·9	15·0	0·7	0·1
Västervik . .	1·3	42·0	42·4	12·9	1·4	—	—	Örebro . . .	0·1	4·9	19·1	31·3	35·2	8·7	0·7
Karlskrona .	0·3	16·6	34·9	42·3	5·6	0·3	—	Falun . . .	0·4	11·2	27·1	46·2	12·8	1·7	0·6
Kristianstad .	4·3	37·0	34·3	22·7	1·5	0·2	—	Gävle . . .	0·1	10·8	29·4	39·8	12·7	4·9	2·3
Malmö . . .	0·3	9·2	21·9	50·6	16·9	0·9	0·2	Söderhamn .	0·6	28·5	40·6	23·8	6·0	0·5	—
Lund	1·1	27·1	38·3	27·4	5·0	1·0	0·1	Härnösand .	0·4	12·3	40·9	38·6	6·6	0·8	0·4
Landskrona .	2·2	27·9	44·0	24·6	1·3	—	—	Sundsvall . .	—	6·4	19·2	30·0	24·8	10·9	8·7
Hälsingborg .	0·4	17·6	34·3	34·4	10·1	2·6	0·6	Östersund . .	—	2·0	4·5	18·6	29·4	29·2	16·3
Ystad	4·4	52·5	39·1	3·6	0·2	—	0·2	Luleå . . .	—	3·2	12·9	29·0	34·7	8·4	11·8

Ett närmare studium av den återgivna tablån visar för denna relativt enhetliga lägenhetskategori en s. k. spridning av hyrorna, som torde vara större, än man i allmänhet föreställer sig. Även om man bortser från enstaka lägenheter, som uthyrts mot speciellt höga eller låga hyror, och endast tager hänsyn till det stora flertalet, finner man dessa spridda på grupper, där hyresnivån för den ena kan vara mer än dubbelt så hög som för den andra.

Författaren uppställer icke desto mindre mycket stränga krav i fråga om det individuella hyresbeloppets anpassande efter den allmänna hyresnivån. Sålunda anföres å sid. 96 i betänkandet: »Överstiger den fordrade hyran med exempelvis tio, ja, färre procent det fastställda beloppet, så är skillnaden också 'märkbar'. Möjligen bör en fast marginalgräns fastställas i lagen».

De faktiska hyresbeloppen äro i tablån icke blott spridda över ett flertal 100-kronorsgrupper utan äro givetvis även spridda inom en och samma grupp. Så t. ex. kan inom gruppen 200—299 kronor, hyran för en lägenhet vara cirka 50 procent högre än hyran för en annan lägenhet inom samma grupp.

När författaren därför söker göra de faktiska hyrorna normerande för tillåten hyra i det individuella fallet, anlägger han en måttstock, vilken i själva verket på grund av sin tänjbarhet saknar praktisk användbarhet. Det torde kunna tänkas fall av hyresstegring, som enligt författarens grundsatser finge anses fullt tillåten men som skulle kunna beivras enligt ockerparagrafen i 1923 års lag med vissa bestämmelser rörande hyra. En norm som, ehuru med anspråk på viss exaktheit, skulle erbjuda en ännu bredare latitud än dessa ockerbestämmelser, vore meningslös.

Hyresgästernas riksförbunds förslag om hyresstatistik. Styrelsen vill i detta sammanhang upptaga den i hyresgästernas riksförbunds skrift framförda tanken, att man, till ledning för en hyresnormering, skulle indela lägenheterna av varje storleksklass efter deras olika beskaffenhet.

Då möjligen även professor Lundstedt tänkt sig en dylik anordning, må först undersökas, huruvida den skulle låta sig infogas i hans system.

Vid en gruppering bleve självfallet en ren skälighetsprövning nödvändig. Om man sålunda tänkte sig, att man indelade lägenheterna i exempelvis fem grupper — säkert det allra minsta antal, som kunde ifrågakomma — från »mycket goda» ned till »mindervärdiga» eller något liknande, så finge man till en början så att säga betygsätta alla befintliga lägenheter. För att de erhållna hyressiffrorna skulle kunna tjäna det avsedda ändamålet, finge man sedermera i varje enskilt fall inordna vederbörande lägenhet — detta bleve fallet med alla nya lägenheter — i sin betygsklass.

Vad professor Lundstedt, såsom ovan återgivits (citat från sid. 98 i betänk.), bestämt avböjer, nämligen en skälighetsprövning i fråga om hyresbeloppet för den individuella lägenheten, skulle vid en dylik anordning komma tillbaka, till formen något ändrad men i sak oförändrad. Om sålunda en husägare exempelvis ville höja en hyra från 500 till 560 kronor, så finge detta enligt författaren icke göras till föremål för någon skälighetsprövning. Men däremot bleve vederbörande myndighet nödsakad att just ur skälighetssynpunkter pröva, huruvida icke lägenheten ifråga borde anses tillhöra den betygsklass, inom vilken en hyra av 560 kronor vore tillåten.

Om man sålunda, i likhet med professor Lundstedt, i princip avböjer att basera hyresprisbildningen på en skälighetsprövning, så måste man också avböja här berörda tanke på att basera hyresbildningen efter hyrorna inom vissa betygsatta, klassificerade lägenhetsgrupper.

Vad styrelsen senast anfört, avser allenast att visa, att en dylik mera i detalj gående hyresstatistik komme att erbjuda icke en rent objektiv utan en på skälighetsprövning fotad norm för hyresprisbildningen. Därmed är givetvis ej sagt, att en mera detaljerad hyresprisstatistik, vid vars utarbetande hänsyn kunde tagas till lägenheternas allmänna kvalitet, icke kunde äga sitt stora, rent statistiska värde. På grund av det av statsrådet och chefen för socialdepartementet lämnade uppdraget har styrelsen också

ansett sig böra upptaga ifrågavarande förslag från hyresgästernas riksförbund till närmare prövning.

Hyresprisstatistiken baseras f. n. på uppgifter av fastighetsägarna, vilka — senast vid mantalsskrivningen för år 1925 — haft att lämna uppgift om lägenheternas storlek m. m. samt om de gällande hyresbeloppen. Visserligen kunde fastighetsägarna vid förnyade hyres- eller bostadsräkningar åläggas att lämna en hel del sakuppgifter, som gåve en antydan om lägenheternas kvalitet. Så t. ex. angiver åtminstone för närvarande förekomsten av värmeledning och vissa andra bekvämligheter i en enrumslägenhet, att lägenheten i kvalitet står på ett relativt högt plan. Anmärkas bör dock, att dessa kvalifikationer växla med årens lopp. För några årtionden sedan torde man av en uppgift om förekomsten av elektriskt ljus i en lägenhet vågat draga en liknande slutsats; f. n. åter kan denna anordning förekomma även i en mycket dålig lägenhet. I allt fall är det uppenbart, att faktiska data av ifrågavarande slag endast kunna tjäna såsom underlag för en viss vag uppfattning om lägenheternas kvalitet. Någon uppdelning i olika kvalitetsklasser kan aldrig fotas därpå. En sådan måste i stället grundas på en lokal direkt betygssättning för att över huvud taget kunna göras till föremål för statistisk bearbetning. Nämnas må, att styrelsen åren 1916—1918 utarbetade vissa s. k. bostadsbeskrivningar för städerna Norrköping, Jönköping och Sundsvall, därvid uppgiftsmaterialet införskaffades genom särskilda »husbesökare». Arbetet på den ifrågasatta betygssättningen skulle givetvis bliva synnerligen omfattande och kostsamt.

Aktuella olägenheter av hyresnivån såsom norm. Författarens förslag att anknyta hyresprisbildningen till en faktisk hyresnivå vore, vad beträffar det aktuella läget på hyresmarknaden, förenat med alldeles speciella olägenheter och risker. Styrelsen berörde nyss den rådande livliga byggnadsverksamheten; antalet nytillkomna eldstäder i landets 36 största städer var år 1924 jämnt 50 procent större än motsvarande antal för år 1913. Denna starka stegring har föranlett en ökning av byggnadskostnaderna, som är större än den övriga allmänna prisnivåns. Man skulle kunna förlikna det nuvarande läget på byggnadsmarknaden vid den situation, som inträder, då ett arbete för att forceras måste bedrivas på övertid. De bostadssökande, som, för att erhålla bostad, förhyra de nya lägenheterna, äro nödsakade att förränta och amortera de merkostnader, som föranledas av att arbetet sålunda forceras. Hyrorna i nyuppförda hus ligga sålunda, relativt sett, högre än den övriga prisnivån och högre än hyrorna i äldre hus, vilka, indexmässigt räknat, f. n. nära ansluta sig till prisnivån i övrigt (hyresindex 183). Här råder alltså en påtaglig spänning mellan en bredare, lägre hyresnivå i gamla hus och en högre för det relativa fåtalet nya. Oavsett detta betinga nya lägenheter, som i regel äro dyrbarare och modernare utrustade, givetvis alltid något högre hyror än äldre omoderna lägenheter, men det är icke denna normala prisskillnad varom här är fråga. Den nu rådande speciella spänningen kan icke antagas bliva bestående utan måste utjämnas. Är läget riktigt bedömt, så lärer utjämningen ske så, att den högre hyresnivån i nya hus vid återinträdande jämvikt mellan tillgång och efterfrågan på hyresmarknaden sjunker tillbaka mot ungefär den nivå, som hyrorna i äldre — likvärdiga — hus nu intaga. Såsom styrelsen, som ovan nämnts, trott sig finna, tyckes man också på hyresmarknaden räkna med denna möjlighet såsom den sannolika.

Läget är emellertid i hög grad ömtåligt. Skulle man nu ingripa med en lagstiftning, som, vare sig man åsyftade det eller ej, komme att på ena eller andra sättet påverka prisbildningen, riskerade man åtskilligt.

Om man efter författarens nu behandlade linje läte faktiska hyror bliva normerande för hyresnivån, skulle följden härav utan tvivel bli, att detta uppfattades såsom en viss sanktion av den för nya hus tillämpade så att säga övernormala hyresnivån. Ägare till äldre hus skulle givetvis peka på dessa höga hyror och anse sig ha en laglig rätt att tillämpa denna så att säga legaliserade hyresnivå. Visserligen lärer man

icke i det långa loppet kunna genom lagstiftningsåtgärder effektivt påverka prisbildningen, men man saknar icke alldeles erfarenhetens stöd för att här befarade verkningar åtminstone för en tid skulle framträda. Mot slutet av hyresstegringslagstiftningens giltighet, när hyresnivån började anpassa sig efter den övriga prisnivån, gjorde sig den uppfattningen klart märkbar hos både hyresgäster och hyresvärdar, att lagstiftningen utgjorde det enda regulativet mot hyresstegring. Den stegring, som lagstiftningen eller hyresnämnden medgav, ansåg sig hyresvärden alltid kunna taga ut; hyresgästen å sin sida ansåg sig skyldig att finna sig i den. När socialstyrelsen på sin tid fann sig böra avstyrka lagstiftningens vidare förlängning, skedde detta bland annat av farhågor för att en fortsatt prolongation skulle leda till högre hyror än vid fri prisbildning. Efter lagens upphävande visade det sig också, att hyresnivån nått ett ekonomiskt naturligt läge och att hyresvärden visst icke utgjorde den ensamt bestämmande parten. Även från annat håll kan exempel på en liknande företeelse anföras. Under avvecklingen av varuransoneringen under krisåren stod det mången gång alldeles klart, att maximipriserna på vissa förnödenheter fördröjde ett naturligt prisfall; det torde t. o. m. ha förekommit, att affärsmän anhållit, att maximipriser och beslag skulle bibehållas längre, än vad läget påkallade.

Om nu en husägare kunde påvisa, att lägenheter i en del nya hus betalades med så mycket högre hyra än hans egna av ungefär samma kvalitet, betvivlar styrelsen, att en domare skulle anse sig berättigad att med stöd av en lagstiftning enligt betänkandets intentioner utdöma skadestånd till hyresgästen, därför att husägaren fordrat motsvarande hyra. Den av husägaren såsom villkor för hyresgästens kvarboende fordrade hyran bleve till skenet sanktionerad. Hyresgästen skulle härigenom få stöd för uppfattningen, att hyran vore riktig och måste betalas. Man insköte ett alldeles irrationellt, skenbart auktoritativt moment i den fria prisbildningen, vilket skulle förleda hyresgästen att falla undan för hyreskrav, dem man eljest skulle motstå.

Det ligger i öppen dag, att den spekulativa bostadsproduktionen till följd av de uppdrivna byggnadskostnaderna för närvarande bedrives under ganska ovissa ekonomiska förutsättningar. Icke desto mindre är det självfallet önskvärt, att vi snarast möjligt övervinna den knapphet, som ännu råder på hyresmarknaden, låt vara att det pris, som måste betalas för det forcerade tempot, nämligen de höga hyrorna för nyuppförda lägenheter, kännes betungande för dem som nödgas betala dessa hyror. En kraftig nyproduktion är dock ytterst det enda medlet att övervinna ännu rådande svårigheter på bostadsmarknaden. Styrelsen befarar, att denna produktion skulle påverkas ytterst menligt av varje som helst åtgärd från lagstiftarens sida i syfte att ingripa i den fria prisbildningen. Varje sådan åtgärd skulle tolkas såsom ett steg i riktning mot reglering av hyresnivån — den i betänkandet framförda argumenteringen, att så icke skulle vara fallet, må vara aldrig så klar och uttrycklig. Man måste här räkna med psykologiska faktorer av synnerlig styrka. Styrelsen anser visserligen för sin del, att den livliga byggnadsverksamhet, som omedelbart inträdde, när hyresstegringslagen upphävdes, djupast sett var föranledd av, att rent ekonomiska betingelser för nyproduktion vid ungefär samma tid uppstodo, framför allt att den allmänna prisnivån då stabiliserats och att hyresnivån nått en naturlig anpassning efter denna. Men det lärer likväl icke råda något tvivel, varken att lagens upphävande faktiskt i hög grad stimulerade företagarlusten eller att lagens ytterligare prolongation skulle ha verkat hämmande på den.

I ett avseende skulle en prioritetsrätt vara till otvetydigt förfång för den nuvarande nyproduktionen. Styrelsen har i det föregående utvecklat, att denna produktion i icke oväsentlig mån är beroende av möjligheten för husägaren att betinga sig fleråriga hyresavtal, en omständighet som för övrigt på det kraftigaste jävar uppfattningen, att hyresgästens kvarboende i en lägenhet allenast skulle vara ett hans eget intresse, i viss mån motsatt husägarens. Dessa fleråriga avtal äro emellertid helt visst icke uteslutande tillkomna i husägarens intresse. Även hyresgästerna torde under nu rådande förhållande ofta nog önska tillförsäkra sig bostad för några år i följd. Hus-

ägarens och hyresgästens intressen torde sålunda för ögonblicket ej sällan sammanfalla i denna punkt. Om man nu genom införandet av en prioritetsrätt verkligen kunde bereda hyresgästen en liknande trygghet, utan att han behövde binda sig genom flerårigt avtal, bortfölle för honom varje intresse av att träffa sådana.

Hithörande spörsmål har emellertid även en mera allmängiltig innebörd. Författaren har (sid. 110—111) behandlat den frågan, att husägaren uppställer en utsträckt avtalstid såsom villkor för avtalets förlängning. Han går här så långt, att han förutsätter en rätt för hyresgästen att i vissa fall uppsäga ett sålunda träffat flerårigt hyresavtal före avtalstidens utgång. Att en sådan rätt skulle kunna lända husägaren till ekonomisk skada, lärer knappast behöva uppvisas. Man behöver blott tänka sig följande exempel. En husägare har anbud på ett femårigt hyresavtal å 1 000 kronors årlig hyra; begagnande sin prioritetsrätt ikläder sig den förutvarande hyresgästen samma villkor men uppsäger avtalet att upphöra efter ett år. Husägaren kan för de följande fyra åren endast erhålla 900 kronor för lägenheten och förlorar sålunda 400 kronor.

Men det kan ifrågasättas, om icke prioritetsrätten — även om man icke inrymde en dylik uppsägningsrätt åt hyresgästen — till själva sin natur står i strid med författarens grundprincip, att den icke får förhindra husägaren att ekonomiskt utnyttja sin egendom. Vid alla avtal om ömsesidiga ekonomiska prestanda spelar avtalstidens längd givetvis en avsevärd ekonomisk roll. Av denna anledning plägar man ju också i alla avtal av sådan art på det noggrannaste fixera giltighetstiden av de ömsesidiga åtagandena. Om man nu på ett eller annat sätt binder den ena parten utan att på något motsvarande sätt binda den andra, undgår man icke att ekonomiskt favorisera den förre på den senares bekostnad.

Hyresbildningen enligt alt. II. Styrelsen övergår nu till den andra av författarens alternativa linjer i fråga om hyresnormering, nämligen att tredje mans anbud skulle vara den enda avgörande faktorn. Redan vid närmare granskning av den förra linjen har författaren för egen del konstruerat vissa undantagsfall, där hans regel ej skulle komma att stå i överensstämmelse med hans egna grundprinciper. Han drives därför mer och mer över till sin andra linje. Härvid må framhållas, att den kritik, som styrelsen i det föregående riktat mot den första linjen gick längre. Den uppställda regeln skulle enligt styrelsens mening icke ens kunna tillämpas på de normala fallen. De senast anförda kritiska synpunkterna kunna härjämte riktas jämväl mot författarens andra linje.

Styrelsen anser sig ej behöva närmare uppehålla sig vid de närmast till hands liggande farhågorna för sken-anbud från tredje man, ett spörsmål, som författaren själv behandlar. Genom föreskrifter om beedigande av dylika anbud skulle man sannolikt kunna begränsa ifrågavarande risk. Anordningen är emellertid omständlig och i övrigt kanske icke alldeles tilltalande.

Tillämpningen av principen om tredje mans anbud är icke främmande för affärslivet. Den kan i viss mån sägas bliva tillämpad vid offentliga auktioner — särskilt innebär upp- och avslag ett förfarande, som ganska mycket liknar det enligt förevarande alternativ förordade — och inom börsvärlden. De betänkligheter, som kunna hysas mot speciellt denna linje, äro företrädesvis av praktisk natur. Liksom tredje mans anbud är avgörande vid auktioner och börsaffärer, så inför författaren på hyresmarknaden ett börs- eller auktionsmässigt förfarande, som i själva verket är främmande för hyresmarknaden.

Vill en hyresvärd höja hyran, måste han enligt förslaget kunna förete anbud å den högre hyran från tredje man. Författaren synes visserligen förutsätta, att parterna i regel skulle göra upp själva utan inblandning av tredje man, men det synes mindre sannolikt, att så skulle bliva fallet. För att trygga sig mot skadeståndsrisk torde en husvärd alltid vilja tillförsäkra sig tredje mans anbud. Om han vill nå det för honom förmånligaste hyresbeloppet, måste han så att säga utbjuda lägenheten på offentlig auktion eller annonsera den till uthyrning.

Det torde icke råda något tvivel om, att både fastighetsägare och hyresgäster f. n. skulle anse ett dylikt förfarande strida mot god ton. Man betraktar i själva verket icke en upptagen lägenhet såsom en ren handelsvara, som får utbjudas till vem som helst, utan anser allmänt, att den förutvarande hyresgästen har viss företrädesrätt till fortsatt förhyrning. En motsatt uppfattning hör till undantagsfallen.

Författarens förslag skulle nu innebära, att denna faktiska företrädesrätt fullständigt förintades för att i stället ersättas med en rent opersonligt färgad, strängt juridisk företrädesrätt. Själva prissättningen bleve rent opersonlig. Inom börsvärlden kan man med fördel tillämpa en sådan, därför att den ena enheten, aktien, obligationen eller handelsartikeln, är exakt lik den andra — varan är »fungibel» — men med avseende å bostadslägenheter tillkomma alltid individuella olikheter och personliga affektionsvärden, som göra ett liknande förfarande motbjudande. Och det kan ifrågasättas, om en dylik opersonlig, på anbud från tredje man fotad prissättning verkligen bleve rationell.

Karakteristiskt för försäljning å börs eller auktion är vidare, att de sinsemellan tävlande spekulanterna hava att lämna ett ögonblickligt, bindande anbud; vid själva försäljningen lämnas intet längre rådrum för övervägaden. Vid förhyrning — vare sig det gäller ny eller fortsatt sådan — lärer en viss icke alltför kort tids övervägande få anses såsom det normala. Att t. ex. hyressökande under de senare krisåren *ofta omedelbart och utan närmare betänkande fattat sitt avgörande i fråga om* förhyrning av en ledig lägenhet får betraktas såsom ett abnormt tillstånd, vilket ej lärer komma att bestå, när jämvikt på hyresmarknaden blivit återställd.

Man lärer sålunda få förutsätta, att lagen alltid finge bereda hyresgästen visst rådrum för att överväga, huruvida han ville bevara sin hyresrätt genom att förbinda sig erlägga en hyra, å vilken husvärden kunde förete bindande anbud från tredje man. För dennes, d. v. s. för den hyressökandes del skulle detta leda till ganska egendomliga konsekvenser. Förutsatt givetvis att han blott önskade förhyra en enda lägenhet, kunde han ej, så som nu vanligen sker, samtidigt reflektera på flera lägenheter i och med att han enligt förutsättningen måst lämna ett »allvarligt menat» anbud på en viss sådan. »Allvarligt menat» torde här knappast kunna innebära annat, än att anbudet vore för honom bindande. Det låge emellertid ej i hans utan i den förutvarande hyresgästens fria skön att avgöra, huruvida hans anbud skulle leda till avtals träffande. Han måste sålunda avvakta hyresgästens beslut, innan han på allvar kunde reflektera på en annan lägenhet. Han hade då blivit uppehållen under viss tid. Då det normala finge anses vara, att den förutvarande hyresgästen behölle lägenheten — lagstiftningen skulle ju åsyfta just detta — finge den hyressökande efter betänketidens slut se sig om efter en annan lägenhet. Redan denna ovisshet och detta tvångsvisa uttänjande av avgörandet innebär i och för sig en avsevärd olägenhet och står i uppenbar motsättning till önskemålet att samla utbud och efterfrågan till gemensam tidpunkt. Det anförda exemplet kan för den hyressökandes del upprepas gång på gång, och varje gång rycker flyttningsdagen närmare och antalet lediga lägenheter blir allt mindre. Det lärer vara tydligt, att den föreslagna anordningen skulle verka utomordentligt besvärande för de hyressökande.

Vidare måste ovissheten för tredje man att över huvud taget komma i besittning av lägenheten verka förryckande på själva hans anbud. Till en början sökte han givetvis bjuda så litet som möjligt. Husägaren kunde på detta sätt gå miste om en berättigad hyresökning. Om spekulanten på detta sätt misslyckats upprepade gånger i sina anbud, bleve han givetvis böjd att lämna allt högre anbud, i samma mån som flyttningsdagen ryckte närmare.

I vanliga fall omfattas endast en ringa del av hyresgästerna av den årliga omflyttningen. Om en tiondel av hela antalet hyresgäster inom en ort byter lägenhet omkring den 1 oktober, då den ojämförligt största omflyttningen på året äger rum, lärer en sådan omflyttning anses särskilt livlig. Det stora flertalet hyresgäster bor kvar. Här kan lämnas å sido, att förslaget går ut på att ytterligare begränsa omflyttnings-

frekvensen. I allt fall kan fastslås, att antalet hyressökande normalt endast motsvarar en ringa bråkdel av hela antalet hyresgäster. Om nu en allmän höjning av hyresnivån, såsom i förslaget, i varje särskilt fall vore betingad av tredje mans anbud, förutsatte anordningen, att den ringa minoriteten av hyressökande skulle lämna anbud på det stora flertalet lägenheter. Det orimliga häri lärer ligga i öppen dag.

Det kan här ej invändas, att det anförda endast är lösa konstruktioner och att den hyressökande bör rikta sin uppmärksamhet mot de definitivt ledigblivna lägenheterna. Att märka är nämligen, att anbud från tredje man, d. v. s. från en hyressökande enligt förslaget ingår såsom ett led i den normala hyresbildningen. Sådant anbud måste enligt förslaget föreligga i varje särskilt fall, där husvärden över huvud taget önskar företaga en hyresökning, för så vitt han vill undvika att utsätta sig för skadeståndsanspråk.

Man tänke sig åter ett fall, där en husägare i en mindre ort hyrt ut en stor och elegant lägenhet och därvid i brist på spekulanter fått åtnöjas med en synnerligen låg hyra, exempelvis 800 kronor. Husvärden begär följande år 1 600 kronor. Hyresgästen anser personligen, att hyran är rimlig men begär, att husägaren skall förete anbud från tredje man. I den lilla orten finnes emellertid icke någon ytterligare spekulant på en lägenhet av dessa kvalifikationer. Om nu hyresgästen verkligen vill kvarbo, föreligga ju enligt nuvarande system reella ekonomiska betingelser för att utkräva den »skäliga» hyran av 1 600 kronor; enligt författarens förslag förelåge de icke, utan hyresgästen kunde kvarbo för 800 kronors hyra. Om man åter förutsatte, att hyresgästen, på grund av de höga uppvärmningskostnaderna m. m., icke önskade kvarbo i den stora lägenheten, trots den låga hyran, utan avflyttade och husägaren icke kunde förete ett anbud från tredje man, skulle hyresgästen, under förebärande av att han bortdrivits genom otillåtet höga hyresanspråk, kunna tilltvinga sig skadestånd.

Styrelsen tror sig med det anförda ha uppvisat, att författarens andra linje icke skulle leda till en rationell prisbildning utan verka slumpvis i riktning mot för höga eller för låga hyror och att det, som i sista exemplet, skulle kunna leda till rena obilligheter. Det lämnas å sido, att en rationell prisbildning säkerligen skulle bryta sig väg i strid mot lagen. Härtill kommer, att systemets tillämpning utan ringaste tvivel skulle kännas synnerligen pinsamt både för hyresgästerna och för de hyressökande. Det är allt annat än tilltalande att såsom hyressökande lämna anbud på en lägenhet, som redan innehaves av en hyresgäst och som denne önskar behålla. Om hyresgästen därtill befunne sig i sådan belägenhet, att en höjning av hyran skulle verka särskilt betungande, skulle den hyressökande säkerligen finna det rent förhatligt att över huvud taget lämna något anbud, som kunde leda till hyresökning för hyresgästen. Den boendes subjektiva förmögenhetsvillkor skulle sålunda kunna i väsentlig mån inverka på hyresbildningen.

Grundfelet i denna författarens andra linje är enligt styrelsens mening det, att han överflyttat ett rent börsmässigt betraktelsesätt, till ett område, där det på grund av »varans» individuella egenskaper, individens personliga känslor och tycken samt det långsamma förfaringssättet på intet vis har hemortsrätt.

Under förmälan att samtliga i den ovan omnämnda konferensen den 17 april 1925 deltagande, på därom framställd fråga, enhälligt uttalat sig mot professor Lundstedts förslag, får socialstyrelsen, under åberopande av vad ovan anförts, avstyrka, att remitterade betänkandet lägges till grund för lagstiftning.

Socialstyrelsens yttrande i arbetslöshetsfrågan.

Såsom omnämndes i ett föregående häfte av denna tidskrift (årg. 1925, sid. 823), hade Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att före den 15 oktober 1925 inkomma med utlåtande över ett av särskilda sakkunniga avgivet betänkande med förslag till motverkande av arbetslöshet genom anordnande av allmänna arbeten. Då styrelsen haft att samtidigt behandla ett flertal andra brådskande och viktiga ärenden — revisionen av arbetstidslagen, sjukförsäkringen, legostadgan, hyreslagstiftningen m. m. — kunde utlåtandet icke avgivas inom avsedd tid. Emellertid hade Kungl. Maj:t, såsom i förutnämnda sammanhang jämväl omförmälts, den 16 oktober hänskjutit frågan om det allmännas åtgärder mot arbetslösheten till ytterligare utredning av två nya sakkunniga — revisionssekreteraren Eklund och byråassistenten Hagman — vilka för sitt arbete erhållit i viss mån vidare direktiv än som varit gällande vid den föregående utredningen. Den förändring i arbetslöshetsfrågans läge, som härigenom uppkommit, har föranlett socialstyrelsen att i sitt utlåtande bl. a. ägna vissa organisationsspörsmål en mera principiell behandling, än som givits dem i det remitterade betänkandet. Utlåtandet, som här nedan i sin helhet återgives, är daterat den 12 november 1925.

Samhällets omvårdnad om den enskilde. Allt samfundsliv äger sin grundval i samhällsmedlemmarnas arbete, och plikten att arbeta kan anses som en av samhällets moraliska hörnstenar. Under mer primitiva tider utkrävdes konsekvent denna individens skyldighet till självansvar. Ingen, ej ens den till arbete oförmögne, hade att påräkna samhällets omvårdnad. Därest i äldre tider icke familjen, släkten, husbonden eller den allmänna barmhärtigheten — den sistnämnda i främsta rummet representerad av kyrkan — tog sig an barn, åldringar, sjuka och andra arbetsoförmögna, så hade de heller ingen hjälp att vänta. Och de som väl kunde, men ej ville arbeta för sin försörjning, betraktades som rättslösa och behandlades därefter. Insikten om arbetets betydelse för individerna såväl som för samhället har hos alla kultursamhällen föranlett strävanden, som mer än något annat behärskat och bestämt folkens och staternas inre ävlan och yttre tävlan.

För arbetspliktens utkrävande använde man tidigare primitiva och hårdhänta medel. Vårt äldsta statsskick tillerkände medborgaren till och med rätten att som sin privata egendom förfoga över trälen och att avkräva honom hans arbetskraft mot det att han gav honom underhåll och skydd. Vid träldomens upphörande fingo ej alla rätt att efter gottfinnande välja sin verksamhet. De obesuttna förpliktades att taga tjänst hos de besuttna eller ock att utbilda sig i och utöva ett yrke, men denna senare skyldighet gjordes på samma gång till en strängt reglementerad rättighet. De offentliga myndigheternas omsorg om de arbetsdugligas placerande gällde icke blott deras fördelning mellan land och stad samt mellan olika yrken utan även mellan de särskilda yrkesutövarna. Man leddes därvid såväl av intresse för dessas och produktionens bästa som ock av omtanke för arbetstagarna. De som, ehuru arbetsdugliga, underläto att taga anställning och som därmed saknade »laga försvar», voro hemfallna till tvångsrekrytering för rikets försvar eller till tvångsarbete i statens tjänst (vid försvarsverk, kanaler o. a. allmännyttiga arbeten).

Med framträdandet av en friare uppfattning rörande det ekonomiska livets väsen och villkor bortföll efter hand även den strama regleringen av arbetskraft. Men någon ändring inträdde icke ifråga om samhällets och den arbetsduglige individens inbördes förhållanden i försörjningsavseende. Klart framträder detta i 1871 års fattigvårdsförordning, vars § 3 stadgar att: »envar, som är arbetsför, skall utan fattigvårdssamhälles betungande försörja sig själv och sina minderåriga barn». Däremot hade man redan tidigare erkänt samhällets skyldighet att genom fattigvården omhändertaga de till arbete och försörjning oförmögna. Den senaste generationen i vårt land har fått uppleva, att stora grupper av dessa fått nödtorftig försörjning sig tillförsäkrad genom socialförsäkring.

Principen om den enskildes självansvar för arbete och utkomst vidhålles ännu i 1918 års fattigvårdslag. I motiveringen för propositionen i ämnet framhöll departementschefen, att hjälpen borde bestå i hänvisning till arbete, något som ofta vore omöjligt för fattigvårdsmyndigheten att lämna. Ett stadgande av ovillkorlig skyldighet för kommunen att inskrida vid arbetslöshet kunde därför medföra oöverskådliga konsekvenser.

Erfarenheterna under världskriget hade emellertid visat den praktiska omöjligheten för samhället av att ställa sig helt avvisande till kraven på hjälp för arbetsdugliga och arbetsvilliga personer, som genom ofrivillig arbetslöshet voro ur stånd att försörja sig och de sina. Till följd härav infördes nu för fattigvårdssamhälle förpliktelse att mot nöd skydda den arbetslöses hustru och barn samt rätt att, i den mån så funnes lämpligt samt efter prövning i varje särskilt fall, lämna fattigvård åt den arbetslöse. Denne tillerkändes således för egen del intet rättsanspråk gentemot samhället. Till yttermera visso stadgar fattigvårdslagen arbetsskyldighet i vissa fall för försumlig familjeförsörjare. Avsikten med denna skyldighet angives i motiveringen till lagen vara icke att skaffa fattigvårdssamhället ersättning för tidigare lämnad fattigvård, utan att förmå den försörjningspliktige att för framtiden fullgöra sina plikter mot sina anhöriga. Fattigvårdslagstiftningen, som reglerar samhällets förpliktelser gentemot dess hjälpbehövande medlemmar, intar sålunda för närvarande principiellt och uttryckligt den ståndpunkten, att den arbetsduglige har skyldighet att försörja sig själv, att han icke gentemot samhället har några rättsanspråk på försörjning samt att han i vissa fall kan medelst tvång åläggas arbetsplikt.

Den arbetslöshetskommissionens framställning, som gav upphov till den nuvarande hjälpverksamheten för de arbetslösa (proposition nr 279 till höstriksdagen 1914), utgick från samma principiella grunduppfattning, vilken också gillades av riksdagen. Den i överensstämmelse härmed utarbetade kungörelsen i ämnet, liksom alla följande, hava sålunda innehållit — och innehålla fortfarande — bestämmelser om

att statsunderstöd får utgå till allenast oförvållat arbetslösa, som hos organ för offentlig arbetsförmedling sökt, men ej erhållit arbete,

att vederbörande hjälporgan är förpliktat att i första hand söka bereda understödssökande utkomst genom eget arbete,

att understödstagare har att regelbundet anmäla sig hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen i orten samt är pliktig mottaga arbete, som av denna anvisas honom,

samt att understödstagare, som icke iakttager sistnämnda bestämmelse, må bliva förlustig understöd, helt eller delvis, för viss tid eller för alltid.

Statsmakterna hava sålunda avböjt att godkänna någon rätt till hjälp för den arbetsduglige och än mindre godkänt någon hans rätt till arbete, detta senare redan av det skälet, att samhället icke kan förplikta sig till något, som måste förutsättas kunna överstiga dess förmåga. Det kan nämligen bliva samhället uppenbart omöjligt att alltid stå till reds med arbete åt de arbetslösa medborgarna. Och detta icke blott om arbetslösheten — särskilt vad kvinnor angår — tar alltför stora dimensioner utan ock i andra fall. Så t. ex. kan det allmänna icke förplikta sig att till lantarbetare, småbrukare och hemmansägare med deras familjemedlemmar eller tjänare tillhandahålla arbetstillfällen under de månader på vintern, då de i realiteten

äro arbetslösa. En viss till varsamhet härutinnan manande erfarenhet föreligger från den hittillsvarande hjälpverksamheten, oaktat man har haft befogenhet — och även sökt — att undvika hjälpåtgärder för ifrågavarande kategorier.

Liknande, genom omständigheternas makt tvingande skäl kunna ej anföras till stöd för att över huvud taget avvisa tanken att under *någon* form, närmast genom understöd, åt behövande arbetsföra samhällsmedlemmar uttryckligen tillförsäkra samhällets hjälp i de fall, där de själva äro urståndsatta att genom eget arbete skaffa sig försörjning. Men icke ens så långt ha statsmakterna, såsom nyss visats, velat gå. De hava såväl i fattigvårdslagstiftningen som i bestämmelserna för arbetslöshetshjälpen begränsat sig till att bereda utväg för vederbörande att, i den mån så anses skäligt och lämpligt, lämna hjälp åt arbetslösa, med betonande jämväl att individuell prövning av hjälpbehovet därvid måste äga rum.

Om sålunda fattigvårdslagstiftningen och bestämmelserna om arbetslöshetshjälpen beträffande arbetsföra personer vila på samma grundåskådning beträffande individens anspråk gentemot samhället, så föreligga i andra avseenden olikheter. Såsom de betydelsefullaste torde man få anse, att den, som tager hjälp, enligt fattigvårdslagstiftningen i regel är förpliktad återgälda densamma samt att den kostnad härför, som kan drabba kommunen (fattigvårdssamhället), i regel helt bäres av denna, varemot lämnad arbetslöshetshjälp icke behöver av mottagaren återgäldas och kostnaden därför helt eller delvis bäres av staten. Redan dessa omständigheter föranleda, att arbetslöshetshjälpen såväl för de arbetslösa som för kommunen ter sig såsom en förmånligare hjälp än fattigvården. Då även psykologiska och andra skäl verka i samma riktning, är det helt naturligt, att man kunnat förmärka en strävan att överföra så stor del av arbetslöshetsklientelet som möjligt från fattigvården till arbetslöshetshjälpen.

Frågan om dessa båda hjälpformers inbördes ställning ur rättslig synpunkt är därför ett problem av stor betydelse. Beträffande förhållandena i detta avseende under 1871 års fattigvårdsförordnings giltighetstid föreligger en ingående utredning i »Särskilda kommitterades betänkande angående arbetslösheten i Stockholm» (bihang nr 27 till Stockholms stadsfullmäktiges beredningsutskotts utlåtande 1895). Kommitterade sammanfattade resultaten av denna utredning på följande sätt:

»Någon *rätt till arbete* med däremot svarande skyldighet för kommunen att anordna arbeten för arbetslösa finnes icke enligt gällande lagstiftning, som tvärtom oförtydbart och bestämt utesluter en dylik rätt. Såväl på grund härav som med hänsyn till de antagliga följderna av en motsatt uppfattnings tillämpning bör kommunen i möjligaste mån fasthålla, att understöd, som omedelbart av kommunen lämnas till den, som saknar medel att själv försörja sig och de sina, vare sig detta beror på arbetslöshet eller andra orsaker, är fattigvård. Härmed får dock ingalunda anses vara från de kommunala uppgifterna uteslutna åtgärder i syfte att såväl förekomma arbetslösheten som även på annat sätt än genom fattigunderstöd lindra dess vådor, utan måste tvärtom denna fråga utgöra föremål för kommunens ständiga och omsorgsfulla uppmärksamhet, men bör i möjligaste mån kommunens bistånd här lämnas medelbart genom den organiserade enskilda offervillighetens medverkan.

Utgående från denna uppfattning, anse kommitterade i fråga om kommunens åtgärder emot arbetslösheten det böra bestämmas:

att fattigvårdsnämnden är den myndighet, som skall i första hand med uppmärksamhet följa arbetsförhållandena i huvudstaden och till stadsfullmäktige göra de framställningar, som till arbetslöshets förekommande eller avhjälpande finnas nödvändiga;

— —

att kommunen bör sträva därhän att endast undantagsvis, i de uti gällande lagstiftning avsedda fall, själv anordna nödhjälpsarbeten, men däremot kraftigt understödja den enskilda välgörenhetens strävan att anordna dylika arbeten, dock under förbehåll av nödig kontroll;

att nödhjälpsarbeten, såväl de av enskilda föranstaltade och av kommunen kontrollerade som även de av kommunen själv undantagsvis inrättade, aldrig få förekomma utan i samband med

en noggrann och omsorgsfull registrering och undersökning av de arbetslösas förhållanden samt att dessa arbeten i övrigt böra ordnas enligt bestämda grunder med avseende å arbetstid, avlöning och arbetares antagande, så att de erhålla en bestämd karaktär av nödhjälp och icke kunna locka arbetare från andra arbetstillfällen eller minska de vid dem sysselsattes strävan att så snart som möjligt skaffa sig annat arbete.»

De nu återgivna synpunkterna torde få anses representativa för uppfattningen rörande lagstiftningens innebörd under tiden fram emot världskrigets utbrott. Vidtagandet av åtgärder mot arbetslösheten betraktades då som en helt kommunal angelägenhet, som närmast ankom på fattigvårdsmyndighetens handläggning.

I viss motsättning häremot står arbetslöshetskommissionens redan berörda framställning den 29 augusti 1914 angående anordnande av särskild hjälpverksamhet för de i anledning av krigsutbrottet arbetslösa. Kommissionen betonade inledningsvis, att den främst tagit under omprövning, huruvida förebyggande åtgärder skulle vidtagas i sådan omfattning, att därigenom arbetslösheten och den därmed följande nöden kunde verksamt bekämpas. Kommissionen vore fast övertygad om att det ur alla synpunkter vore såväl för det allmänna som de arbetslösa fördelaktigast, att dessa bereddes tillfälle till försörjning genom eget produktivt arbete. Men trots allt vad som i sådant syfte kunde uträttas, finge det allmänna icke undandraga sig bördan av att anordna särskild direkt understödsverksamhet. Kommissionen funne nämligen självfallet, att den inträffade krisens offer icke borde hänvisas till fattigvården och underkastas därmed förknippade påföljder, utan att annan och lämpligare form för deras hjälpande måste sökas. Då ej heller någon form av arbetslöshetsförsäkring kunde ifrågakomma, måste särskild understödsverksamhet anordnas. Därvid borde visserligen kommunen framträda såsom närmast ansvarig för anordningarna, detta med hänsyn dels till dess allmänna ansvar för dess medlemmars skyddande mot nöd, dels till dess tillgång till lämpliga organ, dels ock till att behoven samt formerna för deras tillgodoseende mycket växlade i olika kommuner. Men å andra sidan vore krisens och arbetslöshetens ursprung sådana, att staten hade särskild anledning att bära åtminstone viss del av bördan, varmed vunnes den fördelen, att en viss utjämning av understödsbördan de olika kommunerna emellan kunde åvägabringas.

Dessa synpunkter, som av departementschefen åberopades såsom stöd för propositionen i ämnet (nr 279), föranledde vissa principuttalanden från riksdagens sida. I sin skrivelse (nr 283) anförde riksdagen sålunda bl. a. följande:

»Den föreliggande framställningen, vilken avser statens direkta understödjande, medelst kontanta bidrag, av arbetslösa och deras familjer, måste givetvis, oavsett de betydande utgifter, vilka enligt densamma ställas i utsikt, anses vara av en synnerligen betydelsefull natur, såsom innebärande ett statens ingripande på ett verksamhetsområde, där det hittills i regeln tillkommit kommunerna att vidtaga nödiga åtgärder. Emellertid anser riksdagen, att de nuvarande av den utrikespolitiska situationen betingade förhållandena på arbetsmarknaden och inom vårt ekonomiska liv i allmänhet äro av en så extraordinär natur, att de principiella betänkligheter mot förslaget, som ur ovan antydda synpunkt givetvis måste uppstå, icke böra få ställa sig hindrande i vägen för ett dylikt ingripande, därest omständigheterna i övrigt kunna anses påkalla detsamma — — — — Härvid vill riksdagen dock med styrka framhålla att, såsom jämväl i statsrådsprotokollet uttalas, ansträngningarna böra vara i första hand inriktade på förebyggande av arbetslösheten genom beredande av tillgång till arbete och att sålunda utdelande av understöd bör vara ett medel, som tillgripes såsom en sista nödfallsutväg först sedan det visat sig omöjligt att bereda arbetstillfällen, som möjliggöra åtminstone nödtorftig bärgning åt de utan egen förskyllan arbetslösa. Denna synpunkt, som givetvis är av den allra största vikt, har också av Eders Kungl. Maj:t beaktats, i det att i de av Eders Kungl. Maj:t den 10 september 1914 fastställda instruktioner för kommunala hjälpkommittéer och länshjälpskommittéer såsom den första uppgiften för kommittéerna angivits arbetsförmedling och beredande av arbetstillfällen. — — — — Riksdagen anser sig slutligen böra uttala, att de åtgärder, som för understödjande av arbetslösa nu vidtagas, icke få anses prejudicierande för en framtida lösning av frågan om arbetslöshetsförsäkringen.»

För belysande av statens principiella ståndpunkt gentemot arbetslöshetshjälpen torde vidare böra erinras om följande uttalande av 1922 års riksdags statsutskott (memorial nr 118):

»Utskottet anser sig till sist i detta sammanhang böra erinra, att den nu pågående hjälpverksamheten icke är någon på lagstiftning grundad samhällelig omvårdnad om de arbetslösa utan allenast en provisorisk, av fri behovsprövning i varje särskilt fall beroende anordning, som det allmänna vidtagit med hänsyn till rådande nödläge och i mån av för ändamålet tillgängliga medel. Det allmännas vederbörande organ hava följaktligen skyldighet att noga tillse, att denna verksamhet i görligaste mån begränsas, att dess bedrivande sker med all hänsyn till nuvarande tids svåra finansiella förhållande samt att densamma ingenstädes upprätthålles längre än nödvändigt. Särskilt må ock framhållas angelägenheten av att mindre arbetsdugliga eller arbetsovilliga personer — för vilkas omhändertagande andra former finnas — icke komma att belasta denna verksamhet.»

Såväl vid hjälpverksamhetens påbörjande som sedermera har sålunda från *statens sida* fastslagits, att den särskilda hjälpverksamheten för de arbetslösa är en av tillfälligt tvångsläge anordnad provisorisk anordning, som snarast möjligt bör upphöra. Då gällande lagstiftning är baserad på förutsättningen, att fattigvården är den reguljära formen för samhällets åtgärder gentemot de arbetslösa, kunde det ifrågasättas, huruvida icke fattigvårdslagens bestämmelser härutinnan, sammanställda med gällande allmänna regler för den kommunala hushållningen, rent av innefatta lagligt hinder för kommun att, under andra former än fattigvårdens, meddela understöd åt arbetslösa. Den vid krigsutbrottet anordnade hjälpverksamheten torde sålunda rätteligen hava förutsatt lagändring, men medgåvo då rådande utomordentliga förhållanden icke nödiga förberedelser för mera ingående lagstiftningsåtgärder. Den kommunalrättsliga sidan av understödsverksamheten lämnades därför som en öppen fråga.

Under nödlägets tryck ansåg man sig berättigad använda ett undantagsförfarande. Med stöd av riksdagens beslut utfärdade Kungl. Maj:t sålunda kungörelse, enligt vilken användandet av kommunala (och statliga) medel till arbetslösas understödjande reglerades på annat sätt än fattigvårdsförordningen stadgade. Socialstyrelsen veterligt har kommuns beslut i enlighet med kungörelsens bestämmelser ej genom överklagande bringats under prövning i sista instans. Några utslag av regeringsrätten i närbesläktade mål — rörande arbetslöshetshjälp vid sidan av eller utöver den statligt reglerade hjälpverksamheten — synas emellertid kunna tolkas därhän, att medverkan vid denna verksamhet, så långt den av statens vederbörande organ godkänts, ansetts vara kommun medgiven. Även om så verkligen är fallet, synes dock det motsatsförhållande, som föreligger mellan å ena sidan kommunal- och fattigvårdslagstiftningen i förevarande avseende samt å andra sidan bestämmelserna om hjälpverksamheten för de arbetslösa, böra anses såsom principiellt otillfredsställande. Det har också i praktiken visat sig leda till en uppluckring av praxis på området, i det att kommunala myndigheter — i säkerligen långt flera fall än som genom överklagande bringats under vederbörlig prövning — ansett sig kunna anvisa medel till allehanda hjälpverksamhet utanför såväl fattigvården som den statligt reglerade arbetslöshetshjälpen.

Underlåtenheten att åvägabringa full rättslig klarhet rörande kommunernas förpliktelser och befogenheter i förevarande avseende har väl tidigare kunnat åtminstone förklaras genom den hänvisning till »rådande nödläge», som gavs ännu av 1922 års statsutskott i dess ovan återgivna utlåtande. Utskottet understryker där uttryckligen, att »den nu pågående hjälpverksamheten icke är någon på lagstiftning grundad samhällelig omvårdnad om de arbetslösa utan allenast en provisorisk — — — — anordning, som det allmänna vidtagit på grund av rådande nödläge»; varför utskottet ock inskärper, att den ingenstädes får upprätthållas längre än nödvändigt.

När man emellertid nu, i anledning av det föreliggande sakkunnigeutlåtandet, har att pröva frågan om arbetslöshetshjälpens permanens åtminstone tillsvidare och, såsom strax skall visas, sakkunnigeförslaget förutsätter ekonomisk medverkan i åtskilliga av-

seenden från kommuners sida vid hjälpverksamhetens fortsatta bedrivande, synes det vara angeläget att åvägabringa konsekvens och överensstämmelse mellan de olika stadgandena på förevarande område.

Visserligen åsyftar de sakkunnigas förslag väsentligen endast att uppdraga riktlinjer för fortsatt bedrivande av statsarbetena, men det förutsätter alltjämt ekonomisk medverkan från kommunernas sida för arbetslöshetens bekämpande. På kommun skulle sålunda ankomma att ansvara för personlig utrustning åt arbetslösa från kommunen, som antoges vid statligt nödhjälpsarbete; kommun skulle äga att under vissa villkor till familjeförsörjare, som hänvisas till sådant arbete å annan ort, lämna kommunalt ortstillägg; och slutligen utgå de sakkunniga ifrån, att jämväl direkt understödsverksamhet enligt nu gällande grunder må kunna ifrågakomma. Det är sålunda alltjämt en fråga av aktuell betydelse att giva otvetydig rättslig grundval åt kommunernas deltagande i hjälpverksamheten för de arbetslösa.

Vid en undersökning härom torde böra uppmärksammas även frågan om kommuns befogenhet att anvisa och använda kommunala medel till anordnande av arbetsföretag för arbetslöshetens bekämpande. Vad ovan återgivits ur 1895 års stockholmskommittés betänkande ger vid handen, att kommittén med stöd av 1871 års fattigvårdsförordning ansåg kommunala nödhjälpsarbeten principiellt falla under fattigvårdsområdet. Kommittén betonade särskilt att, då fråga bleve om att år efter år under längre perioder eller regelmässigt årligen anordna nödhjälpsarbeten, skillnaden mellan detta slags kommunala hjälp och fattigvården bleve en skillnad allenast till namnet. Ehuru den nu gällande lagstiftningen näppeligen torde ge stöd för sådan uppfattning, lärer dock tveksamhet kunna föreligga beträffande omfattningen av kommunernas befogenhet att använda sina medel för ifrågavarande syfte. Detta gäller särskilt för det fall att sådant arbetsföretag icke alls eller endast delvis kommer anslagsgivande kommun till godo, d. v. s att medlen användas för företag, som är beläget utanför kommunen eller eljest icke är av allmän betydelse för kommunens medlemmar. Åtskilliga sådana fall torde ha förekommit, ett av dessa har kommit under prövning i regeringsrätten (årsboken 1925, nr 9), utan att därmed något avgörande av principiellt klargörande beskaffenhet torde vara vunnet.[1]

Ej heller torde det få anses utrett, huruvida rättslig befogenhet föreligger för kommun att, såsom under de senaste åren i stor utsträckning skett, anvisa medel att utgå till statligt nödhjälpsarbete såsom subvention beräknad till visst belopp per dag och arbetslös medlem i kommun, som vid företaget erhåller arbetslöshetshjälp. De sakkunniga finna skäligt, att bidrag i denna form åtminstone i regel bortfaller och att kommun därvid övertager utbetalningen av ortstillägg. De sakkunniga ifrågasätta i detta sammanhang också, att ändring göres i fattigvårdslagen. Det synes emellertid icke uteslutet, att den förstberörda bidragsformen även framdeles skulle kunna ifrågakomma. Skulle så bliva fallet även med hyreshjälpen för de arbetslösa, föreligger ytterligare en hjälpform av tvivelaktig lagenlighet vad beträffar kommunens andel däri.

Med det nu anförda har styrelsen icke velat yttra sig om de olika avhandlade hjälpformernas ändamålsenlighet i och för sig, utan allenast sökt något belysa frågan om deras förenlighet med gällande lagstiftning. Då det vill synas, som om skäl funnes för tveksamhet härutinnan och då härur redan uppkommit åtskilliga komplikationer ute i orterna, lärer man icke böra underlåta att vid den fortsatta behandlingen av frågan om arbetslöshetens bekämpande söka bringa klarhet på en punkt av så grundläggande betydelse. Det är också i sådant syfte som socialstyrelsen så pass utförligt, som här skett, uppehållit sig vid ifrågavarande spörsmål.

Hjälp till självförsörjning. Såsom i det föregående utvecklats, hava statsmakterna vid upprepade tillfällen förklarat, att de *icke erkänna någon rätt för arbetslösa vare sig till särskild arbetslöshetshjälp eller till arbete.* Samtidigt har emellertid konstate-

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1925, sid 400 (falle Jukkasjärvi).

rats olämpligheten av att nödgas tillgripa fattigvård för att mot nöd skydda oförvållat arbetslösa och deras familjemedlemmar. Och vid valet mellan för ändamålet lämpade hjälpformer har man alltjämt vidhållit den av arbetslöshetskommissionen i dess grundläggande framställning den 29 augusti 1914 hävdade uppfattningen, »att det ur alla synpunkter är såväl för det allmänna som de arbetslösa fördelaktigast, att dessa beredas tillfälle till försörjning genom eget arbete». Härtill anslöt sig riksdagen, och i understödskungörelsen den 28 september 1914 infördes förpliktelse för vederbörande hjälporgan att i första hand verka för nu angivna syfte. Såsom ovillkorlig förutsättning för arbetslöshetshjälp bestämdes vidare skyldighet för den arbetslöse att anmäla sig som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen samt att mottaga lämpligt arbete, som där anvisats honom. I överensstämmelse med denna ståndpunkt, som ock av statsmakterna sedermera vidhållits, bör såsom *första och viktigaste led i kampen mot arbetslöshet* ingå strävandet att systematiskt utnyttja *den öppna arbetsmarknadens möjligheter* att absorbera de arbetslösa. Såsom det viktigaste medlet för samhällets systematiska strävanden i detta avseende framstår *den offentliga arbetsförmedlingen*. Dennas utbyggande och stärkande till ett enhetligt verkande organ för förmedling av arbetstillfällen över hela arbetsmarknaden samt för främjande av yrkes- och platsrörligheten bör sålunda vara en grundläggande förutsättning för samhällets kamp mot arbetslösheten. Den offentliga arbetsförmedlingens utvecklande skulle automatiskt giva densamma allt större värde för fyllandet även av dess andra betydelsefulla uppgift, nämligen att giva icke blott arbetsgivare och arbetare utan även vederbörande myndigheter vägledande upplysning över läget och förhållandena å arbetsmarknaden.

Om emellertid den offentliga arbetsförmedlingens rapporter och annat tillgängligt upplysningsmaterial ge vid handen, att den öppna arbetsmarknaden icke kan upptaga de arbetslösa och att det sålunda föreligger ett verkligt överskott av sådana utöver vad som behöves för den normala omflyttningen mellan yrken, orter och arbetsplatser, så inställer sig spörsmålet om vad från samhällets sida lämpligen kan åtgöras för att mot nöd skydda dem, som sålunda ej kunna själva finna försörjning.

Måhända bör här genast erinras, att direkta hjälpåtgärder över huvud icke i längden lämpa sig som botemedel mot en kronisk arbetslöshet. Förekommer sådan i större omfattning, så måste ju detta i regel betyda, att allvarliga missförhållanden äro rådande i samhällets ekonomiska eller sociala liv, vare sig nu detta beror på yttre eller inre, samhälleliga eller andra maktfaktorer. Där verkställd prövning ger vid handen, att av sådana skäl större permanent arbetslöshet måste vara att befara eller redan föreligger, är det tydligen en av statsledningens huvuduppgifter att söka gå till grunden med och undanröja det ondas orsaker och icke slå sig till ro allenast med att söka lindra dess påföljder.

Å andra sidan behöver icke enbart den omständigheten, att åtskilliga personer gå *arbetslediga*, påkalla ingripande i arbetslöshetshänseende. I förbigående må sålunda erinras, att det inom alla samhällslager finnes individer, som icke duga till eller vilja underkasta sig regelbundet arbete och för vilkas omhändertagande, därest de ligga samhället eller medmänniskorna till last, särskilda anordningar böra vidtagas. Viktigare i förevarande avseende är, att det inom och mellan olika arbetsområden pågår en ständig omflyttning av arbetskraft, som medför, att ett icke oväsentligt procenttal individer befinna sig i den arbetslediga arbetssökandes ställning. Under dåliga tider nödgas arbetsgivaren ta initiativ till att minska sin arbetarstam. Härvid inträder arbetslöshet i egentlig mening, i och med det att återanställning i regel icke kan erhållas. Arbetarna däremot söka i sådant konjunkturläge såvitt möjligt bevara sin anställning.

Under tider av normal arbetstillgång vidtar arbetsgivaren avskedande endast av sådan anledning som för utbyte av olämplig arbetskraft o. s. v. Men arbetarna säga upp sig i stor omfattning, särskilt de yngre, för ombyte av yrke eller specialitet, ort eller arbetsplats, utav utbildnings-, avlönings-, familjeskäl eller tillfällig anledning.

Och under tider av hög konjunktur och stark efterfrågan på arbetskraft pågår regelmässigt en mycket stark flyttningsrörelse bland arbetarna, som då veta med sig, att de alltid lätt kunna få ny anställning och därtill ofta låta sig lockas av ombytets förnöjelse, ofta även av utsikterna till större arbetsförtjänst. Ifrågavarande, tidvis synnerligen omfattande flyttningsrörelse, som i de flesta fallen är beroende på arbetstagarens initiativ, förutsätter förefintligheten av ett avsevärt överskott av arbetskraft utöver det som för tillfället tages i anspråk. Men det oaktat kan arbetslöshet i egentlig mening ej anses föreligga förrän detta överskott blir större än som behöves för att hålla omsättningsrörelsen igång. Ju mer invecklat samhällsmaskineriet blir, desto mera komplicerad blir också frågan om arbetskraftens placering å tillgängliga arbetsställen och desto större blir även det för omflyttningen behövliga arbetskraftsöverskottet. Verkningarna härav kunna endast motverkas genom en alltmer systematisk organisation av arbetsmarknaden och en genomförd förmedling av efterfrågan och utbud å arbetskraft. Ju bättre den offentliga arbetsförmedlingen kan motsvara anspråken i detta avseende och blir mäktig att verka utjämnande mellan och inom yrkena, desto snabbare blir omloppet av arbetskraft, desto kortare väntetiden för de arbetssökande och desto mindre kännbar blir omflyttningsledigheten. För att icke försvaga individens eget intresse av att komma i arbete snarast möjligt, har man, där ordnad arbetslöshetshjälp förekommer — även i våra fackorganisationers arbetslöshetskassor — allmänt infört karenstid, under vilken hjälp icke utgår i annan mån än såsom hjälp till resa för erhållande av ny anställning. Sådan resehjälp förekommer som bekant inom flertalet av våra fackkassor, och det allmänna har för sin del gått in på samma väg genom anordningen med statsbidrag till arbetssökandes resor.

Ställes emellertid samhället inför den faktiska situationen, att det föreligger ett verkligt överskott av personer, som önska och kunna utföra arbete, men likväl icke inom den närmaste tiden hava att påräkna sådant, så torde man numera vara enig om att det allmänna bör söka hjälpa dem över arbetslöshetsperioden samt att denna hjälp om möjligt bör lämnas annorlunda än genom fattigvård. Om det icke är de arbetslösas eget fel, att de icke kunna få tillfälle att arbeta och om de därigenom hotas av nöd, så är det endast en åtgärd av klokhet och humanitet från samhällets sida att söka hålla nöden borta från dem, till dess de återfinna sin plats ute på arbetsmarknaden.

Den principiella ståndpunkten om individens plikt att försörja sig genom arbete leder då fram till tanken, att samhällets omsorger om möjligt må kunna taga formen av *hjälp till självförsörjning genom beredande av ökat antal arbetstillfällen*. Men det är icke utan vidare klart, att man därvid endast har att lita till sådana av det allmänna för ändamålet anordnade arbeten, som avhandlas i förevarande betänkande. För samhällets organ givas nämligen även andra utvägar för att skapa arbetstillfällen. Det bör med avseende härå erinras, att en av arbetslöshetskommissionens första åtgärder i augusti 1914 var att genom hänvändelse till statliga och kommunala myndigheter undersöka möjligheterna för dem att tillhandahålla ökat antal arbetstillfällen för att därmed förebygga eller åtminstone begränsa arbetslöshet. I samma syfte angavs i Kungl. Maj:ts den 10 september 1914 utfärdade normalinstruktion för kommunala hjälpkommittéer såsom en av deras främsta uppgifter »att verka för beredande av arbetstillfällen i största möjliga utsträckning samt särskilt hos myndigheter göra de framställningar i sistnämnda syfte, som kunna befinnas lämpliga». Motsvarande instruktionsbestämmelser för länshjälpskommittéer ålade dessa »att i samråd med myndigheter och enskilda verka för att arbetstillfällen i största möjliga utsträckning åstadkommas inom länet».

I överensstämmelse härmed hava också både kommuner och staten i stor utsträckning låtit sina vederbörande fackmyndigheter anpassa sin aktivitet och omfattningen av anläggningsverksamhet o. dyl. efter arbetsmarknadsförhållandena. Även i fortsättningen bör och kan så ske i många fall och därigenom *arbetstillfällen å öppna marknaden* tillhandahållas för arbetslösa. Såsom erfarenheten visat, kunna särskilt kom-

muner och vägdistrikt i detta avseende göra mycket betydande insatser; med avseende å arbeten å allmänna vägar må det erinras, att eftersom dessa till betydande del bekostas av statsmedel, så ligger det till stor del i statens hand att ingripa reglerande ur arbetsmarknadssynpunkt genom anslagens fördelning och eventuellt deras beviljande under villkor av omedelbart igångsättande av arbetet. För statens del torde domänförvaltningen erbjuda de största möjligheterna för beredande av lämpliga arbetstillfällen å den öppna marknaden. Då det allmänna obestridligen kan genom sin företagar- och anläggningspolitik i avsevärd mån påverka arbetsmarknadens läge och utveckling, lärer det få anses vara en *uppgift för vederbörande samhällsorgan* att i känslan av sitt ansvar härutinnan beakta de förefintliga möjligheterna för att *inom ramen av sin vanliga verksamhet bereda ökat antal arbetstillfällen* och därigenom förebygga eller åtminstone minska arbetslöshet.

Skulle emellertid nu berörda och andra till buds stående förebyggande åtgärder ej bliva tillfyllest utan mera betydande arbetslöshet det oaktat uppkomma, så inträder ett läge, som påkallar anlitande av *direkt hjälpverksamhet* från det allmännas sida. Här möter då främst *frågan om ändamålsenligheten av s. k. nödhjälpsarbeten.*

Som bekant har man sedan åtskilliga årtionden tillbaka en ganska rik erfarenhet av dylika hjälpåtgärder inom våra större städer. Det ovan åberopade stockholmsbetänkandet av år 1895 lämnar en rikhaltig och klargörande utredning rörande därvid tillämpade metoder och vunna erfarenheter. Det torde kunna sägas, att synnerligen stor likhet framträder med resultatet av det senaste decenniets omfattande försök i samma riktning. Såväl de äldre som de senaste erfarenheterna giva stöd för det omdömet, att väl valda och väl anordnade nödhjälpsarbeten äro en ur alla synpunkter lycklig form för arbetslöshetshjälp. Att sådana arbeten hos oss kommit till så relativt stor användning i förhållande till vad fallet varit i många andra länder, lärer vara att tillskriva förutom annat den omständigheten, att vårt land alltjämt äger så stora reserver av kolonisationsland, att dessa reservers successiva tillvaratagande och utnyttjande alltjämt måste anses vara en av samhällets huvuduppgifter. Det är ingalunda någon ny politik hos oss att använda allmänna medel för byggande av vägar och järnvägar, för vattenlednings- och flottledsarbeten eller för allehanda skogsvårdsarbeten, utan sådant ingår såsom ett naturligt led i långvariga strävanden att vinna ny terräng eller bättre utnyttja tidigare vunnen sådan för landets kultiverande till hemvist för den ökade befolkningen. Det har tvistats om och kommer att tvistas om i vad mån denna politik är strängt ekonomisk. Det kan sålunda sägas att, därest så vore förhållandet, det enskilda kapitalet och den privata företagsamheten icke skola töva att taga fatt på de väntade arbetsuppgifterna och avvinna dem deras möjligheter. Men dessa arbetsuppgifter äro ofta till sin natur sådana, att de icke ligga inom den enskildes eller det enskilda intressets räckvidd, eller ock sådana, att de kunna fullt utnyttjas endast under en längre tidrymd, efter vilken allenast det allmänna kan inrikta sitt ekonomiska handlande. Att enskilda icke anse sig kunna ensamma bära kostnaderna för exempelvis vissa vägar och vattenavledningar, behöver icke utesluta, att dessas tillkomst kan ur det helas synpunkt vara även ekonomiskt motiverat och därför bör underlättas genom tillskott av allmänna medel. Vad vårt land angår, tillkommer särskilt den omständigheten, att staten eller andra samfälligheter av offentlig karaktär i så stor omfattning äro jordägande och att deras medverkan därför blir en i stora delar av landet ofrånkomlig förutsättning för kulturens landvinningar. Detta gör det å andra sidan möjligt att tillgripa offentliga arbeten i nästan obegränsad omfattning, därest arbetslöshetsförhållandena så påkalla. På detta sätt kan stundens sociala trångmål bli en drivkraft för rationellt utvecklingsarbete på lång sikt. En huvudförutsättning är härvid givetvis, att den största omsorg nedlägges på urvalet och bedrivandet av ifrågavarande nödhjälpsarbeten. I de riktlinjer härför, som efter hand uppdragits under samverkan med vederbörande fackmyndigheter och vilka i sakkunnigebetänkandet kodifierats, synes emellertid ligga en garanti för erforderlig trygghet här-

utinnan. Det synes sannolikt, att särskilt arbetenas inriktande under de senaste åren på offentliga skogsvårdsarbeten erbjudit fördelar ur olika synpunkter.

Några principiella spörsmål. Med hänsyn till de organisativa grundprinciperna kunna de under kristiden bedrivna nödhjälpsarbetena anses tillhöra tvenne olika typer, allteftersom arbetena bedrivits i det centrala statsorganets egen regi eller under vederbörande fackliga eller lokala organs ledning. Under de tidigare försöksåren organiserade man för ändamålet särskilda arbetsdirektioner, delvis av speciell facklig karaktär, som under arbetslöshetskommissionens kontroll ansvarade för arbetenas utförande. Ur dessa direktioner utvecklade sig direktionerna för Södra Sveriges, resp. Norrlands statsarbeten, vilka voro helt statliga, för ändamålet särskilt inrättade organ.

Det förekom emellertid också nödhjälpsarbeten, stående under viss fackmyndighets ledning och bedrivna i samråd med och under kontroll av arbetslöshetskommissionen. Man åsyftade med denna organisation att kunna använda arbetsledning från exempelvis statsbanorna i stället för att improvisera särskild sådan från arbetslöshetskommissionen eller dess vederbörande arbetsdirektion. Denna organisationsform har emellertid under de senaste åren, vad statliga arbeten beträffar, förekommit endast i ringa omfattning. Här synes man alltmer ha gått in för det systemet, att arbetslöshetskommissionen (som numera även fungerar som statens centrala arbetsdirektion) står såsom direkt central myndighet för arbetena, men vederbörande fackmyndighet övar inflytande på urvalet av arbeten, kontrollerar deras utförande och deltager med viss mindre del i kostnaderna. Efter dessa principer har man sålunda organiserat de nu bedrivna skogsvårdsarbetena å statens skogar. Det synes sannolikt, att denna anordning erbjuder fördelar ej blott för arbetslöshetskommissionen, som kan dirigera företagen ur sina synpunkter, utan även för fackmyndigheten, som utan att behöva engagera sig för dessa synpunkter får arbetena utförda för sina speciella ändamål och under kontroll av egna tjänstemän. Detta system förutsätter emellertid, att arbetslöshetskommissionen (i dess egenskap av arbetsdirektion) för dessa skogsvårdsarbeten påtager sig den centrala ekonomiska förvaltning och tillsyn, som domänstyrelsen eljest själv utövar för vanliga dylika arbeten i öppna marknaden.

Samtidigt med att man sålunda övergått till att taga de rent statliga arbetena i arbetslöshetskommissionens åtminstone ekonomiska regi, har ifråga om statens medverkan vid kommunala nödhjälpsarbeten accepterats den motsatta organisationsprincipen. I anslutning till ett i reservation av arbetarrepresentanterna inom kommissionen framfört yrkande föreslog nämligen regeringen till 1922 års riksdag, att statens arbetslöshetsmedel skulle kunna få användas såsom bidrag till kommunala arbeten i kommunens egen regi, s. k. statskommunala arbeten. Förslaget bifölls av riksdagen, och närmare bestämmelser härom infördes i kungörelsen den 18 juli 1922 angående statsbidrag till arbetslöshetshjälp. Beträffande dessa arbeten säga nu de sakkunniga, att de »i vissa fall medföra praktiska fördelar och samtidigt föranleda proportionsvis små kostnader för staten», varför denna hjälpform anses böra »bibehållas och utvecklas». Det torde vara obestridligt, att staten här inbesparar medel även därigenom, att arbetslöshetskommissionen helt befrias från administrationen av dessa företag och väsentligen kan begränsa sig till meddelande av de sociala direktiven samt kontrollverksamhet.

Det spörsmålet måste emellertid uppställa sig, huruvida icke det organisationssystem, som godtages ifråga om de statskommunala arbetena, skulle kunna tillämpas även för de rent statliga nödhjälpsarbetena i de fall, då det på arbetsområdet finnes statlig fackmyndighet, som disponerar en för alldeles likartad företagarverksamhet avsedd personal och organisation. Därmed skulle givetvis motsvarande begränsning kunna vidtagas ifråga om statens centrala arbetslöshetsadministration.

Även om måhända tidigare vissa svårigheter reste sig mot användande av ifrågavarande anordning, synes det likväl böra undersökas, huruvida icke med numera vunnen erfarenhet skulle låta sig göra att för ett gott samarbete mellan vederbörande arbets-

löshets- och fackmyndighet uppdraga riktlinjer, ägnade att tillgodose olika intressen samt att trygga ett gott resultat.

Såsom ett kännetecken på nödhjälpsarbeten torde få anses, att vid desamma betalas lägre löner än vid likartat arbete på samma ort å öppna arbetsmarknaden. Motiven för denna anordning äro som bekant huvudsakligen tvenne. Först och främst det rent ekonomiska skälet, att det här gäller bedrivande av arbete, som icke i och för sig är aktuellt, d. v. s. icke med skäligt ekonomiskt utbyte kan vid ifrågavarande tillfälle utföras. Anser man sig ändock böra av sociala skäl då upptaga detsamma, måste det tillses, att kostnaderna rabatteras ned mot det ekonomiskt försvarliga så långt ske kan, utan att det drivande sociala syftet förfelas. Detta sociala syfte kräver dock ej — och därmed framträder det andra motivet för lönereducering — att arbetet blir tilldragande för annan arbetskraft än den, som ej kan få utkomst på öppna marknaden. Lönen bör alltså hållas så, att däruti ligger en ständig sporre för nödhjälpsarbetaren att så snart som möjligt återgå till öppna arbetsmarknaden för att där finna bättre utkomst.

Här ligger i själva verket den springande punkten i avseende å den s. k. arbetslinjen, nämligen att den måste skapa ett automatiskt verkande tryck på de arbetslösa till att åter bli helt självförsörjande. Denna verkan i förening med den utgallring av mindre arbetsbehövande eller arbetsvilliga element, som hänvisning till sådant arbete medför, utgör den bästa ekonomiska motiveringen för nödhjälpsarbetena. I den mån sålunda löne- och anvisningspolitiken i fråga om sådana arbeten skötes rationellt, finnas starka garantier för att allenast verkligt oförskyllt arbetslösa belasta hjälpverksamheten och även dessa icke längre tid än nödigt är. Lönereduceringen är sålunda här ingalunda självändamål utan den nödvändiga förutsättningen för att hjälpåtgärder av detta slag verkligen bliva för samhället ett medel till ekonomisk självläkedom och för de arbetslösa en hjälp till självhjälp.

Med avseende å de i betänkandet lämnade löneuppgifterna (s. 34—37) bör uppmärksammas, att genomsnittstalen å de faktiska löneinkomsterna genomgående avsevärt överstiga de för resp. arbetsplatser fastställda nödhjälpslönerna. Då de sakkunniga icke desto mindre förklara, att »ackorden vid de statliga nödhjälpsarbetena i regel sättas icke oväsentligt lägre än i allmänna marknaden» (s. 39), skulle slutsatsen bliva den, att nödhjälpsarbetarna i allmänhet lämna högre arbetsprestationer än arbetarna på öppna marknaden. Detta är emellertid uppenbarligen icke rimligt, och enligt uppgift (s. 40) beräknas arbetsprestationen vid nödhjälpsarbetena ligga c:a 16 % lägre. I viss mån torde en förklaring till denna motsättning vara att finna däri, att den för en ort fastställda nödhjälpslönen beräknas på basis av tidlöneförtjänsten i orten. När nu arbetet vanligen sker på ackord, som ju normalt ger en större förtjänst än tidlön, kan det väl tänkas, att nödhjälpslönen vid ackordsarbete ligger högre än tidlönen i orten, men lägre än den normala ackordsförtjänsten därstädes å öppna arbetsmarknaden. Men förhållandet torde nog också vara det, att vid nödhjälpsarbetena ackordens à-pris måste för helt ovana arbetslösa sättas högre än öppna arbetsmarknadens, åtminstone under de första ackordsarbetsmånaderna, för att sedermera i den mån arbetaren vunnit större färdighet successivt vid nya ackordssättningar jämkas nedåt, därvid man till sist för arbetare med månaders — ja kanske års — vana vid dessa utearbeten kommit ned under de i orten eljest gällande priser. Även där den faktiska arbetsinkomsten ter sig mycket låg, kunna ackordens à-pris vara lika höga eller högre än på ortens öppna arbetsmarknad, något som ju icke är att förvåna sig över i de fall, då arbetarna äro helt ovana vid ifrågavarande arbete. För sådana skulle tillämpandet av öppna arbetsmarknadens ackordslöner med all sannolikhet leda till att de icke alls nådde upp till den medgivna nödhjälpsinkomsten.

I fråga om lönesystemet föreslå de sakkunniga bibehållandet av de nu förekommande ortstilläggen — avsedda att för familjeförsörjare utjämna skillnaden mellan den

(i regel) högre lönen i hemorten och den lägre på nödhjälpsarbetsorten. Mot sådana tillägg kan visserligen principiellt erinras, att den nödhjälpsarbetare, vars familj uppbär tillägget, därigenom kommer upp i en familjeinkomst, som överstiger den å arbetsorten normala. Han får därför intet intresse av att där söka arbete, och från hemorten är han avlägsnad, så att han har svårt att där konkurrera om arbetstillfällena. Sociala skäl tala emellertid för anordningen, vars olägenheter väl också skulle minskas genom den av de sakkunniga föreslagna anordningen, att de nuvarande statliga tilläggen skulle utbytas mot kommunala ortstillägg, bekostade av hemkommunen. Detta förslag torde nämligen vara ägnat att åstadkomma, förutom en ekonomisk lättnad för staten, jämväl ett självintresse för kommunerna att söka i hemorten taga hand om familjeförsörjarna. Ur statens synpunkt liksom också ur social synas sålunda icke kunna häremot riktas erinringar, allra helst då förslaget förutsätter möjlighet att undantagsvis anlita statsmedel ifråga om ekonomiskt hårt beträngda kommuner. Goda skäl synas ock föreligga för förslaget om att uppdela ifrågavarande tillägg på dels hustru- och dels barntillägg. Ej heller kan med fog erinran riktas mot principen att göra tilläggens utgående beroende på kommunal prövning av huruvida behov därav i varje fall föreligger. Däremot torde kunna ifrågasättas lämpligheten av att, såsom förslaget synes innebära, lämna kommunerna fria händer vid beloppens utmätande. Sannolikt har man tänkt sig, att det nuvarande maximum — hela skillnaden mellan lönen å hem- och å arbetsorten — skall bibehållas. Men om man inom denna ram lämnar full frihet icke blott att sätta olika belopp för olika kommuner utan ock att inom samma kommun variera beloppen efter olika individer, så synes man komma fattigvårdsunderstödet mycket nära och för övrigt lätt framskapa slitningar på grund av olika tillämpning på olika håll.

Central organisation. Det har redan i det föregående erinrats, att man icke tidigare använde sig av det system för den centrala organisationen som nu (sedan 1924) fungerar och föreslagits skola framgent fungera. Arbetslöshetskommissionen var från början av sin verksamhet och flera år framåt icke något verkställande organ, utan närmast att jämföra med en kommitté, som allt efter förhållandenas utveckling hos Kungl. Maj:t gjorde de framställningar, som syntes lämpliga till arbetslöshetens bekämpande. När man, efter åtskilliga försök under åren 1916—1918, sistnämnda år ville i större utsträckning anordna statliga nödhjälpsarbeten, ansåg man sig böra lämna denna kommissionens rådgivande ställning orubbad och tillskapade då såsom verkställande organ för arbetenas ledande och utförande en särskild arbetsdirektion, nära anknuten till den allmännyttiga riksorganisationen Skogssällskapet. Då arbetslösheten under år 1921 antog mycket stora dimensioner, uppdelades den verkställande uppgiften på »Södra Sveriges», resp. »Norrlands statsarbeten», vardera ledd av en särskild arbetsdirektion. Förhållandet mellan direktionerna och arbetslöshetskommissionen belyses enklast genom följande utdrag ur kungl. brev den 10 juni 1921 angående Norrlands statsarbeten:

»Arbetena skola stå under överinseende av en särskild arbetsdirektion — — — Arbetenas omedelbara ledning skall handhavas av ett arbetsutskott — — — Arbetsdirektionen skall med statens arbetslöshetskommission rådföra sig angående arbetenas beskaffenhet, plats för desamma och den omfattning, i vilken de skola bedrivas, angående urvalet av de arbetslösa, som skola användas, angående storleken av de arbetslöner, som skola utbetalas, och sättet för deras beräknande samt ställa sig till efterrättelse de anvisningar arbetslöshetskommissionen i såväl berörda som andra avseenden meddelar ävensom lämna kommissionen alla de upplysningar, som av densamma infordras.

Det åligger arbetslöshetskommissionen att öva noggrann kontroll därå, att vid ifrågavarande arbeten allenast användas personer, för vilka verklig arbetslöshet föreligger, samt att arbetslönerna bestämmas så, att de vid varje tillfälle och på varje särskild ort understiga lönerna på den öppna arbetsmarknaden. Därjämte tillkommer det arbetslöshetskommissionen att jämväl i övrigt öva den tillsyn å arbetena, vartill kommissionen kan finna anledning.»

Då emellertid dessa föreskrifter befunnos för vaga och kompetenskonflikter till följd härav uppkommo, utfärdade Kungl. Maj:t, på framställning av arbetslöshetskommissionen, den 10 mars 1922 följande närmare föreskrifter:

»Det tillkommer arbetslöshetskommissionen att besluta vilka nödhjälpsarbeten, som skola komma till utförande, ävensom bestämma villkoren för deras verkställande, därvid det åligger kommissionen tillse, att arbetena icke anordnas eller bedrivas på sådant sätt, att någon skadeståndsskyldighet av större betydelse därigenom åsamkas kronan.

Arbetslöshetskommissionen har att åt direktionerna för Södra Sveriges statsarbeten och Norrlands statsarbeten uppdraga anordnandet och utförandet av beslutade arbeten samt med avseende härå meddela de föreskrifter, som kommissionen finner påkallade för vinnande av med arbetena avsedda syften, särskilt beträffande urvalet av de arbetslösa, som skola sysselsättas vid arbetena, angående storleken av de löner, som skola utbetalas, och angående sättet för dessas beräknande. Kommissionen äger vidare att över arbetena öva den kontroll, vartill kommissionen kan finna anledning, samt att av direktionerna påkalla det biträde och de upplysningar, som kommissionen prövar erforderliga.»

Genom detta beslut preciserades klart förhållandet mellan arbetslöshetskommissionen och direktionerna, så att de senare uttryckligen ställdes under den förras ledning och kontroll, varvid emellertid tydligt förutsattes, att kommissionen icke själv utan endast genom direktionernas förmedling skulle anordna statsarbeten.

Med hänsyn till det sedermera förbättrade läget på arbetsmarknaden inriktade man sig emellertid under år 1923 på att avveckla denna verksamhet och såsom ett uttryck för denna strävan indrogs med årets utgång direktionen för Norrlands statsarbeten. Enahanda åtgärd vidtogs 1 april 1924 beträffande direktionen för södra Sveriges statsarbeten, och övertog kommissionen själv direktionernas uppgifter. Först från denna tid fick sålunda kommissionen sin karaktär av dels centralt beslutande organ för hela nödhjälpsverksamheten, dels direkt verkställande arbetsdirektion för statsarbetena i orterna. Samtidigt begärdes och erhölls av 1924 års riksdag medgivande att använda arbetslöshetsmedel för fullföljande och avslutande utanför kommissionens regi av ett antal då pågående statsarbeten. Det var emellertid först med år 1924 man började tillämpa den centrala organisationsform, som de sakkunniga ansett sig böra förorda för framtida tillämpning.

Vid anordnandet av det tidigare tillämpade systemet torde följande omständigheter hava varit bestämmande. Hjälpverksamheten baserades ursprungligen och måste i fortsättningen grundas på principen om kommunernas medansvarighet, varav följer, att de olika kommunerna bliva bärare av viss del av verksamheten ute i orterna. Deras verksamhet måste emellertid ledas och kontrolleras av ett centralt arbetslöshetsorgan. I denna del av verksamheten blevo sålunda kommunerna och deras arbetslöshetsmyndigheter de verkställande organen, medan arbetslöshetskommissionen var kontrollmyndighet. I överensstämmelse härmed uppdrogos riktlinjer för dirigerandet av statsarbetena; verkställande och utförande organ blevo resp. direktioner eller statliga affärsverk, medan kommissionen var sammanhållande kontrollorgan. Med denna anordning vann man den principiellt betydelsefulla fördelen, att kommissionen kunde fungera såsom besvärsmyndighet i frågor om den lokala verksamhetens bedrivande. Av särskild betydelse var detta beträffande statsarbetena. De dit anvisade arbetslösa kände sig icke tillfreds med att vädja till direktionerna, i vars direkta tjänst arbetsledarna vid arbetsplatserna voro anställda och vilkas order de hade att utföra. Däremot stod arbetslöshetskommissionen såsom en fri överordnad instans över såväl det lokala arbetsbefälet som direktionerna och kunde därför obunden taga position till olika förekommande klagomål mot dessas sätt att tillämpa givna direktiv eller deras anordningar i övrigt. Det är också känt, att denna besvärsrätt användes i rätt stor utsträckning och icke sällan medförde resultat. Ur rent praktisk arbetssynpunkt ansågs slutligen ändamålsenligt att organisera den direkta arbetsledningen såsom en arbetsdirektion, i vars natur det måste anses ligga, att dess personal måste anpassas

efter den växlande arbetskvantitet, som vid olika tidpunkter förelåg till utförande och över vars omfattning denna personal icke hade att bestämma.

Såsom redan antytts hade denna organisation tidigare lidit av den svagheten, att distinkta gränser mellan kommissionens och direktionernas befogenheter ej förefunnos; denna olägenhet avhjälptes emellertid genom det nyssanförda kungl. brevet den 10 mars 1922. En annan olägenhet låg däri, att man under den svåraste arbetslöshetstiden nödgades fördela ledningen av de egentliga statsarbetena på tvenne direktioner samt att dessa voro förlagda till annan ort än huvudstaden, varav föranleddes vissa naturliga svårigheter för ett närmare samarbete. Sistnämnda olägenhet skulle givetvis kunna avhjälpas genom att till Stockholm förlägga ej blott det centrala ledande och kontrollerande arbetslöshetsorganet utan även en direktion för statsarbeten, därest sådana framgent skola ifrågakomma. Till ytterligare lättnad för samarbetet kunde genom personvalet i båda institutionerna sörjas för omedelbar kommunikation dem emellan. Huruvida en organisation av detta slag varit föremål för de sakkunnigas övervägande framgår ej av utlåtandet, vilket över huvud icke diskuterar hithörande problem, utan allenast utgår från den just nu tillämpade anordningen såsom den naturliga. Det är därför icke möjligt bedöma, vilka skäl varit bestämmande för de sakkunnigas ståndpunkt eller vilken betydelse bör tillmätas desamma. Socialstyrelsen har emellertid ansett sig böra påpeka, att även annan lösning finnes, att denna redan prövats under längre tid och svårare förhållanden än nu samt att vissa därvid iakttagna olägenheter torde kunna avhjälpas.

De sakkunniga ha under tystnad förbigått även ett annat spörsmål av grundläggande betydelse, nämligen om det centrala arbetslöshetsorganets maktbefogenhet uppåt, d. v. s. i förhållande till regeringen. Arbetslöshetskommissionens ursprungliga uppgift var att i samråd med socialstyrelsen verka såsom extraordinärt utredande och rådgivande organ åt regeringen för arbetslöshetens bekämpande. Denna kommissionens enbart rådgivande ställning markerades därav, att vederbörande departementschef ställdes såsom kommissionens ordförande, en anordning som åtminstone formellt bibehölls under en följd av år. Till arbetets underlättande ställdes till kommissionens förfogande sakkunniga arbetskrafter från socialstyrelsen, vilken också under de fem första åren fungerade såsom kommissionens kansli och medverkade i dess viktigare arbeten och framställningar. Så snart dessa resulterade i några verkställighetsåtgärder, uppsöktes det i varje fall lämpligaste organ av offentlig karaktär, som kunde och ville åtaga sig utförandet, men tillkom det Kungl. Maj:t, i förekommande fall efter riksdagens hörande, att fatta beslut om åtgärdernas verkställande och sättet därför. Vad särskilt angår de tidigare anordnade nödhjälpsarbetena, så tillkommo dessa på sådant sätt, att arbetslöshetskommissionen i varje fall förebragte utredning rörande ett visst föreliggande hjälpbehov (t. ex. bland stenarbetarna i Blekinge och Bohuslän, textilarbeterskor o. s. v.), utvecklade skälen för speciella hjälpåtgärder samt för att dessa borde taga formen av nödhjälpsarbeten, redogjorde för sitt förslag i sådant avseende samt hemställde om Kungl. Maj:ts beslut rörande dess utförande ävensom anvisande av därtill erforderliga medel. Den slutliga prövningen av huvudfrågorna, nämligen behovet av åtgärden samt dennas ändamålsenlighet, omfattning, organisation och finansiering, tillhörde sålunda Kungl. Maj:t, som därvid givetvis hade att taga hänsyn till de av riksdagen meddelade direktiven rörande arbetslöshetsanslagets användning. Arbetslöshetspolitiken dirigerades sålunda vid denna tid av regeringen i samförstånd med riksdagen; arbetslöshetskommissionen var i samråd med socialstyrelsen dess rådgivare samt kontrollorgan gentemot de verkställande organen, d. v. s. ifråga om understödsverksamheten de kommunala organen samt beträffande statliga nödhjälpsarbetena vederbörande arbetsdirektion eller statliga fackmyndighet.

Under år 1921 antog emellertid arbetslösheten en sådan omfattning, att frågan icke längre gällde, huruvida och i vilken omfattning hjälpverksamhet behövde bedrivas. Det gällde i själva verket att med minsta tidsutdräkt anordna det största möjliga antal statsarbeten, som lämpligen kunde åstadkommas och under betryggande former bedrivas.

I detta läge såg man sig nödsakad uppge tanken på regeringens närmare kontroll över verksamhetens omfattning och begränsade därför densamma till den mera formella prövning, som påkallades av arbetslöshetskommissionens allt emellanåt återkommande begäran om visst antal miljoner kronor för den ena eller andra av de båda då verksamma arbetsdirektionerna. Dessa voro visserligen ålagda att »rådföra sig» med arbetslöshetskommissionen samt att underkasta sig dennas »tillsyn å arbetena» (kungl. brev 10 juni 1921). Men förhållandenas tryck var sådant, att direktionerna faktiskt själva ofta bestämde över arbetsföretagens upptagande och omfattning. Redan i början av år 1922 hade på detta förenklade sätt nödhjälpsarbeten kommit till stånd i en utsträckning, som kunde anses erforderlig, och arbetslöshetskommissionen utverkade då det ovan berörda kungl. brevet den 10 mars 1922, genom vilket arbetsdirektionerna klart ställdes under arbetslöshetskommissionens ledning. Beslutanderätten i avseende å arbetsföretagen tillerkändes här kommissionen icke blott gentemot direktionerna utan även i förhållande till regeringen. Kungl. Maj:t begränsade sig väsentligen till att dels hos riksdagen utverka anslag och beträffande deras användning angiva vissa direktiv, dels bestämma i vad mån och till vilka belopp medel från dessa anslag ställdes till kommissionens (direktionernas) förfogande samt dels tjänstgöra såsom besvärsinstans för de intresserade, som ej åtnöjde sig med kommissionens åtgöranden och beslut. Dessa anordningar träffades vid en tidpunkt, då över 30 000 arbetslösa sysselsattes vid mer än 600 olika statsarbeten och då det uppenbarligen var omöjligt för regeringen eller vederbörande departementschef att utöva mer än en viss allmännare tillsyn över huvuddragen av statsarbetenas anordnande och bedrivande. När sedermera arbetslösheten och med den nödhjälpsarbetena sammankrympte, så att det icke längre behövde möta alltför stora praktiska svårigheter för regeringen att närmare dirigera och kontrollera verksamheten, så har man likväl bibehållit kristidsanordningen, enligt vilken arbetslöshetskommissionen äger full frihet att, på sätt den finner lämpligast, förfoga över de belopp av statsmedel som den av regeringen utverkar för nödhjälpsarbeten. Att denna anordning innebär en förenkling och lättnad för arbetslöshetskommissionen, däruti ha de sakkunniga utan tvivel rätt; helt visst har den också eljest kunnat vara försvarlig under hittillsvarande förhållanden. Annorlunda synes dock saken ställa sig, när det nu gäller att organisera på lång sikt. Då synes det bliva oundvikligt att antingen återföra den egentliga ledningen till regeringen eller också att regeringen (med riksdagen) under tillräckligt bindande former, fastän givetvis utan reglering i detalj, delegerar sin befogenhet på lämpligt underordnat organ och fastslår de allmänna grunder, enligt vilka det centrala arbetslöshetsorganet har att bedöma hjälpbehov, utvälja arbetsföretag o. s. v. I samband härmed bör tydligen det centrala arbetslöshetsorganet utbyta sin nuvarande provisoriska karaktär mot ställningen såsom en verkligt instruktionsreglerad ämbetsmyndighet med otvivelaktigt tjänstemannaansvar för de fasta ledande krafterna.

De sakkunniga hava i sitt organisationsförslag endast beaktat den direkta nödhjälpsverksamheten för de arbetslösa, sålunda vad som till arbetslöshetens bekämpande med stöd av arbetslöshetsanslaget utföres i form av arbetslöshetsunderstöd, hyreshjälp och statliga eller statskommunala nödhjälpsarbeten. De hava däremot icke tagit hänsyn till andra i det föregående berörda hjälpmedel i kampen mot arbetslöshet — såsom arbetsförmedlingen och offentliga arbeten i öppna arbetsmarknaden — hjälpmedel av lika stor betydelse och principiellt att föredraga framför de direkta hjälpåtgärderna. Än mindre har erinrats om att arbetslösheten är en funktion hos arbetsmarknaden och att densamma sålunda står i det närmaste sammanhang med de faktorer, som konstituera arbetsmarknadens läge och utveckling, d. v. s. arbetslöner, avtalsväsen samt arbetsgivar- och arbetarorganisationernas politik och mellanhavanden. Det är detta sammanhang som föranlett, att hithörande olika spörsmål principiellt sammanhållits hos socialstyrelsen, som enligt sin instruktion har att handlägga ärenden rörande hela detta komplex av arbetsmarknadsfrågor.

Enligt det nu föreliggande förslaget skulle på detta område nu fastslås följande uppdelning:

arbetsmarknadsspörsmål i allmänhet	socialstyrelsen
arbetsförmedling	»
understödsverksamhet	arbetslöshetskommissionen
statliga nödhjälpsarbeten	»
statskommunala nödhjälpsarbeten	»

Därjämte torde det förutsättas, att kommissionen blir regeringens rådgivande organ i fråga om andra förekommande arbetslöshetsspörsmål, exempelvis dirigerandet ur arbetslöshetssynpunkt av olika statsmyndigheters företagarverksamhet o. dyl.

Vad som i denna organisationsplan särskilt faller i ögonen är, att ledningen av arbetsförmedlingen icke organisativt sammanhålles med arbetslöshetsverksamheten i övrigt. Olägenheterna härav hava måhända icke hittills så mycket framträtt av den anledningen, att vederbörande ledande tjänstemän hos socialstyrelsen medverkat i arbetslöshetskommissionens ledning och till följd härav svårare friktioner kunnat undvikas. Dessa gynnsamma omständigheter äro emellertid av tillfällig natur och kunna ej utan vidare förutsättas bliva bestående. Därmed inträder uppenbarligen risk för att det oundgängliga men icke så lätt genomförda samarbetet mellan de olika grenarna av det allmännas bekämpande av arbetslösheten kan bliva allvarligt lidande på en synnerligen viktig punkt.

Än skarpare lära dessa olägenheter framträda, därest något system av arbetslöshetsförsäkring anordnades under statens medverkan. Behovet av omedelbar samverkan med den offentliga arbetsförmedlingen är för den offentliga arbetslöshetsförsäkringen oavvisligt, och å andra sidan vore det onekligen mer än egendomligt, om försäkringsverksamhet på området åtskildes från andra former av arbetslöshetshjälp. Än mera kompliceras frågan därav, att statens befattning med s. k. arbetslöshetsförsäkring (liksom med arbetsförmedlingen) uppenbarligen medför sådana mera permanenta arbetsuppgifter, som de sakkunniga förutsatt skola tillhöra de ordinarie ämbetsverken.

Nu anförda och andra omständigheter synas göra det oavvisligt, att särskilt med hänsyn till den vidare omfattning, i vilken arbetslöshetsfrågan numera upptagits till lösning, låta frågan om den centrala ledningen på förevarande område underkastas ett förnyat övervägande.

Lokal organisation. Beträffande den lokala organisationen föreslå de sakkunniga bibehållandet av de nuvarande kommunala arbetslöshetskommittéerna samt nu gällande bestämmelser för dessa. Dessa kommittéer tillkommo i anledning av Kungl. Maj:ts cirkulär den 18 aug. 1914 till länsstyrelserna angående tillsättande av kommunala arbetslöshets- och hjälpkommittéer, »avsedda att ena och sammanhålla alla de strävanden för arbetslöshetens bekämpande och nödens avhjälpande, vilka å varje ort kunna ifrågakomma». Kommittéernas uppgifter och organisation angåvos närmare i Kungl. Maj:ts den 10 sept. 1914 fastställda normalinstruktion. I denna träffades bl. a. en rad bestämmelser rörande kommittéernas samarbete med den offentliga arbetsförmedlingen samt dess förpliktelse att, där så behövdes, själv ordna förmedlingsverksamhet, som skulle »anknytas till den offentliga arbetsförmedlingen i riket i enlighet med plan, som fastställes av socialstyrelsen» (§ 5). Med hänsyn till den sålunda anordnade lokala organisationen behövde i de varandra avlösande kungl. kungörelserna rörande arbetslöshetsunderstöd icke intagas närmare föreskrifter i dessa avseenden. På framställning av arbetslöshetskommissionen föreslog emellertid Kungl. Maj:t till 1921 års riksdag en utvidgning av kommissionens befogenhet gentemot de kommunala kommittéerna samt angivande i understödskungörelsen av grunderna för de lokala arbetslöshetsorganens sammansättning och verksamhet. I överensstämmelse härmed infördes i den kungörelse i ämnet, som utfärdades den 22 juni 1921 (Sv. f. s. 366 1921), ett särskilt kapitel om »understödsorgan». Här upptogos åtskilliga bestämmelser ur instruktionen av 10 sept. 1914, vilken emellertid varken då eller senare upp-

hävts. I kungörelsen förutsättes tydligen nära samverkan mellan arbetslöshetskommitté och arbetsförmedlingen i orten, och direkt åläggande gives understödstagare att anmäla sig hos arbetsförmedlingen o. s. v. I anknytning till kungörelsen utfärdade arbetslöshetskommissionen särskilda »råd och anvisningar rörande hjälpverksamheten för arbetslösa», där under rubriken »arbetslöshetskommittés första uppgifter» lämnades en ingående redogörelse för arbetslöshetskommittéernas samverkan med den offentliga arbetsförmedlingen eller eventuellt fungerande såsom organ för densamma.

Det nu anförda visar, att man vid hjälpverksamhetens startande klart insåg arbetsförmedlingens betydelse i kampen mot arbetslösheten samt vikten av nära samarbete mellan vederbörande lokala organ på detta område. Det torde också kunna konstateras, att den fasta organisation och tränade tjänstemannapersonal, över vilka arbetsförmedlingen förfogade, voro ett värdefullt stöd särskilt vid upprättandet av de kommunala arbetslöshetskommittéerna samt att de även i fortsättningen tillfört den lokala organisationen ett beaktansvärt tillskott av tjänstemannarutin och -objektivitet. Å andra sidan var den offentliga arbetsförmedlingen ingalunda så lokalt förgrenad, som erfordrades för att möta de svåra arbetslöshetskriserna, utan blev det sålunda i många kommuner vederbörande arbetslöshetskommittéers sak att fungera såsom arbetsförmedlingsorgan på platsen. Det mötte otvivelaktigt åtskilliga svårigheter att inordna dylika provisoriska organ i det allmänna arbetsförmedlingssystemet, och bristerna härutinnan hava sålunda på sina håll försvagat kontrollen å de arbetslösa och därigenom åsamkat det allmänna icke oväsentligt ökade arbetslöshetskostnader. Då så varit förhållandet, oaktat representanter för socialstyrelsen i dess egenskap av tillsynsmyndighet över den offentliga arbetsförmedlingen hittills deltagit i arbetslöshetskommissionens ledning och medverkat till samarbetet mellan arbetsförmedlingen och hjälpverksamheten för de arbetslösa, så måste tydligen riskerna för bristande samverkan framträda med ökad styrka i fortsättningen. Det synes därför böra uppställas som en fordran på en mera permanent ordnad verksamhet för arbetslöshetens bekämpande, att den lokala organisationen erhåller nödig enhetlighet samt att åt densamma gives den fasthet och objektivitet, som påkallas bl. a. av dess betydelse för kontrollen över de arbetslösa och därmed även för ej blott kommunernas utan även statens kostnader för arbetslösheten.

Nu anförda synpunkter måste tillmätas ökad vikt, därest s. k. arbetslöshetsförsäkring skulle komma att genomföras i vårt land under det allmännas medverkan. I sitt förslag i detta ämne år 1922 anförde socialförsäkringskommittén, att »bland åtgärderna till förebyggande av arbetslöshet är utan tvivel en organiserad arbetsförmedling under alla förhållanden den viktigaste». Kommittén ägnade därför ock i sitt förslag till lagstiftning första kapitlet åt »offentlig arbetsförmedling» och framlade samtidigt organisations- och kostnadsplan för den offentliga arbetsförmedlingens lokala organiserande i sådan omfattning, att den skulle bli vuxen sin uppgift.

Socialstyrelsen har i det föregående uppehållit sig allenast vid spörsmål av mera principiell betydelse eller eljest av större räckvidd. Styrelsen har härtill föranletts därav, att den delar de sakkunnigas uppfattning om att något reglerande i detaljer av den s. k. arbetslinjen icke är lämpligt, utan att i mindre viktiga frågor en anpassning efter de vid olika tidpunkter skiftande förhållandena kan vara nödvändig. De mera speciella synpunkter och förslag, som de sakkunniga med stöd av de gångna årens erfarenheter framlagt, synas ock i allmänhet böra vinna anslutning.

Vad som därjämte gjort en närmare granskning på åtskilliga punkter nu obehövlig är den redan angivna omständigheten, att frågan om det allmännas förhållande till arbetslösheten i hela dess vidd numera jämlikt Kungl. Maj:ts beslut upptagits till prövning, varvid vissa delar av föreliggande sakkunnigebetänkande lära komma att underkastas förnyad prövning. Det har då synts styrelsen mest ändamålsenligt att företrädesvis inrikta sin granskning på områden och spörsmål, som vid denna nya prövning måste påkalla större intresse eller framträda i vidare sammanhang.

Lantarbetarnas löneförhållanden år 1925.

I efterföljande två tabeller meddelas resultaten av vissa preliminära beräkningar rörande de kontanta arbetslönerna inom jordbruket år 1925. Denna statistik har sammanställts på grundvalen av uppgifter, som intill den 17 december 1925 inkommit från kommunalstämmoordförandena å landsbygden och som skola läggas till grund för en senare utkommande utförligare redogörelse för arbetartillgång, arbetstid och arbetslön inom jordbruket under sagda år. Vid nämnda tidpunkt var dock insamlingen av uppgifter ej fullt avslutad, i det att sådana ännu saknades från omkring en femtedel av de tillskrivna landskommunerna. De på ett fullständigt material baserade definitiva siffrorna kunna därför förväntas giva i någon mån avvikande resultat. Beträffande uppgifternas räckvidd må anmärkas, att de avse kalenderåret 1925, men torde de för de årsanställda arbetarnas vidkommande närmast vara tillämpliga på tjänsteåret 1925—26.

I tab. A återgivas för de viktigaste lantarbetarkategorierna beräknade riksmedeltal beträffande kontantlönerna år 1925, sammanställda med motsvarande medeltal för åren 1913 samt 1920 och 1924, varjämte beräknats de procentuella löneförändringar, som ägt rum under perioden 1913—25.

Tab. A. Lantarbetarnas kontantlöner åren 1913—1925.

Lantarbetargrupper	Medeltal, kr.				Löneökning (+) eller lönesänkning (−) i %			
	1913	1920	1924	1925[1]	1913—1920	1920—1925	1924—1925	1913—1925
Tjänstefolk.								
Manliga tjänare . . årslön	326	1 075	570	565	+ 229·8	− 47·5	− 0·9	+ 73·3
Kvinnliga » . . »	197	661	430	425	+ 235·5	− 35·7	− 1·2	+115·7
Statare.								
Körkarlar . . . . årslön	329	1 047	624	627	+ 218·2	− 40·1	+ 0·5	+ 90·6
Kreatursskötare . . »	375	1 158	717	719	+ 208·8	− 37·9	+ 0·3	+ 91·7
Tillfälliga daglönare.								
Manliga:								
i egen kost sommardaglön	2·97	9·37	4·79	4·77	+ 215·5	− 49·1	− 0·4	+ 60·6
i egen kost vinterdaglön	2·19	7·20	3·72	3·71	+ 228·8	− 48·5	− 0·3	+ 69·4
i arbetsgivarens kost sommardaglön	2·05	6·41	3·34	3·34	+ 212·7	− 47·9	± 0·0	+ 62·9
i arbetsgivarens kost vinterdaglön	1·43	4·71	2·48	2·48	+ 229·4	− 47·4	± 0·0	+ 73·4
Kvinnliga:								
i egen kost sommardaglön	1·77	5·62	3·27	3·27	+ 217·5	− 41·8	± 0·0	+ 84·7
i egen kost vinterdaglön	1·34	4·30	2·54	2·54	+ 220·9	− 40·9	± 0·0	+ 89·6
i arbetsgivarens kost sommardaglön	1·21	3·72	2·28	2·31	+ 207·4	− 37·9	+ 1·3	+ 90·9
i arbetsgivarens kost vinterdaglön	0·89	2·79	1·71	1·76	+ 213·5	− 36·9	+ 2·9	+ 97·8

[1] Preliminära tal.

Lönestegringen inom jordbruket nådde sin höjdpunkt år 1920, då kontantlönerna synas ha legat i genomsnitt omkring 220 % över 1913 års nivå. De tre följande åren medförde en lönereduktion av 40—50 % från nämnda topplöner. Under år 1923 var dock lönesänkningen jämförelsevis liten eller i genomsnitt 5 à 6 % mot 20 à 25 % under vartdera av de två föregående åren. Från och med år 1924 synes lönenedgången hava i det närmaste upphört och i stället inträtt en period med stillastående eller svagt stigande lantarbetarlöner. I förhållande till 1913 års löneläge företer år 1925 en höjning, som synes kunna uppskattas till i genomsnitt 80 %. I fråga om de olika arbetarkategorierna uppvisar dock denna uppgång rätt stora variationer, huvudsakligen beroende på att de senare årens löneförändringar icke skett fullt likformigt. Lönesänkningen har härigenom blivit starkare å ena sidan för manliga än för kvinnliga arbetare, å den andra för daglönare än för årsanställda arbetare. Beträffande manliga dagsverkare har sålunda den genomsnittliga daglönen för 1925 sjunkit under 1917 års nivå; för kvinnliga dagsverkare ävensom för manliga tjänare och statare ligga lönesatserna mellan 1917 och 1918 års medelsiffror, medan kvinnliga tjänare ännu i regel hava högre löner än år 1918.

Den genomsnittliga lönenivån är emellertid ganska växlande i olika trakter av landet, vilket i viss mån kommer till uttryck jämväl i de kollektivavtal, som i början av år 1925 efter en långvarig arbetsinställelse ingingos mellan lantarbetsgivarnas och lantarbetarnas organisationer för då löpande tjänsteår samt sedermera prolongerades för tjänsteåret 1925—1926. Dessa kollektivavtal äro i stor utsträckning normerande för lönesättningen, särskilt i östra och södra Sverige, där organisationsväsendet inom jordbruket vunnit sin största utbredning. I dessa avtal fastställdes den kontanta årslönen i södra och mellersta Sverige till minst 575 kr. för manlig tjänare i husbondens kost, 630 kr. för statavlönad körkarl och 700 kr. för statavlönad kreatursskötare, vilket innebär en ökning av de för tjänsteåret 1923—1924 gällande lönesatserna med cirka 3 %. I Bergslagen höjdes de kontanta årslönerna med 10 kr. per år och utgöra för de här nämnda kategorierna resp. 600, 650 och 720 kr., varemot i Västmanland lönerna bibehöllos oförändrade (vid resp. 590, 640 och 710 kr.).[1] Uti dessa sistnämnda distrikt höjdes samtidigt timlönerna för dagsverkare utan naturaförmåner från 47 resp. 45 öre till 50 resp. 48 öre, under det att timlönen för samma arbetarkategori i övriga avtalsområden höjdes från 40 till 45 öre. I Uppland skulle dock å egendomar, där timlönen är huvudlöneform, densamma höjas från 43 till 47 öre.

För belysning av huru löneförhållandena faktiskt gestalta sig i olika trakter, återgivas i tab. B för fem större landsdelar genomsnittliga lönesiffror med avseende på åren 1924 och 1925, varjämte förändringarna i lönenivån under år 1925 i förhållande till närmast föregående år åskådliggöras genom procenttal.

Såsom härav framgår, är lönenivån liksom förut högst i norra Sverige utom beträffande tjänarinnor, vilkas löner sedan gammalt här plägat vara

[1] Dessa avtalslöner gälla även i Älvsborgs län.

Tab. B. Lantarbetarnas kontantlöner åren 1924 och 1925 inom olika landsdelar.

Lantarbetargrupper	Östra Sverige			Småland och öarna			Södra Sverige			Västra Sverige			Norra Sverige		
	Medeltal, kr.		Lönökning (+) el. sänkning (−) i %	Medeltal, kr.		Lönökning (+) el. sänkning (−) i %	Medeltal, kr.		Lönökning (+) el. sänkning (−) i %	Medeltal, kr.		Lönökning (+) el. sänkning (−) i %	Medeltal, kr.		Lönökning (+) el. sänkning (−) i %
	1924	1925		1924	1925		1924	1925		1924	1925		1924	1925	
Tjänstefolk.															
Manliga, årslön .	550	557	+ 1·3	544	549	+ 0·9	587	590	+ 0·5	551	535	− 2·9	686	657	− 4·2
Kvinnliga, » .	464	464	± 0·0	413	415	+ 0·5	452	452	± 0·0	423	410	− 3·1	375	368	− 1·9
Statare.															
Körkarlar, årslön	619	630	+ 1·8	604	609	+ 0·8	631	637	+ 1·0	633	625	− 1·3	—	—	—
Kreatursskött., »	739	741	+ 0·3	683	694	+ 1·6	700	703	+ 0·4	722	719	− 0·4	—	—	—
Daglönare.															
Manliga:															
i egen kost															
sommardaglön	4·66	4·71	+ 1·1	4·61	4·61	± 0·0	4·55	4·59	+ 0·9	4·72	4·61	− 2·3	5·35	5·79	− 2·4
vinterdaglön .	3·59	3·60	+ 0·3	3·52	3·53	+ 0·3	3·61	3·69	+ 2·2	3·56	3·50	− 1·7	4·89	4·79	− 2·0
i arbetsg. kost															
sommardaglön	3·29	3·35	+ 1·8	3·12	3·18	+ 1·9	3·27	3·30	+ 0·9	3·25	3·17	− 2·5	4·19	4·02	− 4·1
vinterdaglön .	2·45	2·50	+ 2·0	2·27	2·31	+ 1·8	2·49	2·56	+ 2·8	2·36	2·28	− 3·4	3·21	3·12	− 2·8
Kvinnliga:															
i egen kost															
sommardaglön	3·15	3·18	+ 1·0	3·14	3·14	± 0·0	3·08	3·10	+ 0·6	3·41	3·33	− 2·3	3·59	3·50	− 2·5
vinterdaglön .	2·44	2·54	+ 4·1	2·41	2·43	+ 0·8	2·48	2·49	+ 0·4	2·58	2·51	− 2·7	2·96	2·87	− 3·0
i arbetsg. kost															
sommardaglön	2·31	2·36	+ 2·2	2·11	2·18	+ 3·3	2·24	2·28	+ 1·8	2·35	2·34	− 0·4	2·40	2·39	− 0·4
vinterdaglön .	1·77	1·87	+ 5·6	1·56	1·62	+ 3·8	1·75	1·82	+ 4·0	1·69	1·69	± 0·0	1·89	1·89	± 0·0

de lägsta i riket. Inom denna landsdel synas emellertid de tidigare årens lönesänkningar i någon mån hava fortsatt även under år 1925. Detsamma är fallet i västra Sverige, varest lönenedgången dock tidigare varit jämförelsevis mindre än i Syd- och Mellansverige. Beträffande södra Sverige synes det motsatta förhållandet kunna konstateras. Här har de föregående årens lönesänkning varit starkare än annorstädes, men synes denna under åren 1924 och 1925 hava efterträtts av en mindre lönestegring. Så har även förhållandet varit i östra Sverige, där lönestegringen från 1924 till 1925 varit högre än annorstädes för vissa yrkeskategorier såsom manliga tjänare, körkarlar, manliga daglönare i egen kost (sommardaglön) m. fl.

För de lantarbetargrupper, vilkas avlöning till stor del utgår in natura, beror totalavlöningens storlek i väsentlig grad på naturaförmånernas värde. Jämväl härom upplysa primäruppgifterna, men har bearbetning av dessa från ifrågavarande synpunkt ännu ej medhunnits. En antydan om naturaförmånernas värde kan erhållas genom beräkning av skillnaden mellan daglön i egen och arbetsgivarens kost. År 1913 uppgick denna skillnad beträffande manliga arbetares sommardaglön till 0·92 kr. men steg under de följande åren oavbrutet t. o. m. 1920, då densamma utgjorde 2·96 kr. År 1924 hade

värdesiffran sjunkit till 1·45 kr., och för 1925 var den ungefär densamma eller 1·43 kr., motsvarande 48 % av värdet, när prisnivån låg som högst. För manliga arbetares vinterdaglön utgjorde differensen 1·24 kr. år 1924 och 1·23 kr. år 1925 (sänkning från 1920 51 %). Beträffande kvinnliga arbetare bliva motsvarande tal resp. 0·99 och 0·96 kr. (sänkning från 1920 49 %) för sommardaglönen samt resp. 0·83 och 0·78 kr. (sänkning från 1920 48 %) för vinterdaglönen.

Kollektivavtalens lönesatser under fjärde kvartalet 1925.

Under hösten 1925 verkställda uppsägningar av kollektivavtal voro osedvanligt få. De flesta mera betydande avtal, såsom riksavtalen vid järnbruk, mekaniska verkstäder, sågverk, pappersmassefabriker, pappersbruk och textilfabriker, blevo utan uppsägning förlängda för ett år framåt. Tillsammans torde de prolongerade avtalen beröra omkring 200 000 arbetare.

De till årsskiftet uppsagda kollektivavtalen omfattade omkring 25 000 arbetare inom ett 15-tal näringsgrenar, av vilka de viktigaste voro tändsticksindustrien, garverier och skofabriker, bokbinderier, konstgödnings- och vissa andra kemisk-tekniska fabriker samt mellansvenska gruvorna (med undantag av Grängesbergs exportfält). Förhandlingarna om nya avtal för ifrågavarande näringsgrenar ledde före årsskiftet till slutligt resultat endast beträffande gruvindustrien och skofabrikerna.

Uppgörelsen inom *gruvindustrien* innefattade avtal för dels de i mellansvenska gruvförbundet organiserade gruvorna i Blötberget, Gräsberg, Idkerberget, Intrånget, Lekomberg, Nartorp, Saxberget, Ämmeberg samt de s. k. smågruvorna i Grängesberg, dels följande till järnbruksförbundet anslutna gruvor: Bispberg, Dalkarlsberg, Falun, Gullblanka, Klacka-Lerberg, Kärrgruvan, Norberg, Nyäng, Striberg och Ställberg. Minimitimlönerna äro:

	Inom mellansvenska gruvförbundet	Inom järnbruksförbundet
Fullgod arbetare, ovan jord	70 öre	63 öre
under jord	75 »	70 »
Yrkesarbetare, 24 år, 7 år i facket	—	77 »
» 21 » 4 » » »	—	70 »

Det nya riksavtalet vid *skofabrikerna* innebär prolongation av förut gällande minimilöner, vilka äro i öre per timme:

Ortsgrupp	I	II	III	IV
Fullgod manlig arbetare 19 år	95	90	85	80
» kvinnlig » 18 »	60	57	54	51

Till ortsgrupp I räknas Stockholm och Sundbyberg, till ortsgrupp II Göteborg, Malmö, Råneå, Södertälje och Uppsala, till ortsgrupp III Halmstad, Hälsingborg, Jönköping, Karlskrona, Kävlinge, Lund, Norrköping, Vänersborg och Örebro samt till ortsgrupp IV Eslöv, Knislinge, Kumla och Skara.

Kortare meddelanden.

— Arbetslön —

Löneutvecklingen i Förenta staterna under 1925. Förenta staternas arbetsstatistiska byrå har under 1925 liksom tidigare år företagit en undersökning rörande lönenivån och arbetstidens längd inom vissa representativa näringsgrenar vid mitten av maj månad. Undersökningen, som denna gång omfattat 717 000 arbetare, ger vid handen, att arbetslönerna även under detta år varit i uppgående. Som medeltal har erhållits en timlön av 1·09 dollars, mot 1·03 år 1924. Sätter man 1913 års lönesiffra = 100, så ter sig utvecklingen som följer:

	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925
Indextal . . .	100	102	103	107	114	133	155	199	205	193	211	228	238

Jämsides med denna stegring av arbetslönerna har konstaterats en förkortning av den genomsnittliga arbetstiden. Efter att under de fem närmast föregående åren ha hållit sig tämligen konstant vid omkring 46 timmar, har genomsnittstiden per vecka under 1925 gått ner till 45½ timmar, vilket innebär en minskning med 7 % sedan 1913. Tages denna förkortning av arbetsveckan med i räkningen, befinnes indextalet för lönestegringen per vecka i maj 1925 ha utgjort 222, mot 214 vid samma tid föregående år. (Monthly Labor Review.)

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under november 1925. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpbehövande arbetslösa uppgick vid slutet av november till 17 962, mot 13 148 vid månadens början. Yrkesfördelningen framgår av följande sammandrag:

	Hela antalet arbetslösa	Därav: det lokala överskottet		Hela antalet arbetslösa	Därav: det lokala överskottet
Jordbruk	662	51	Närings- o. njutningsmedelsind.	194	30
Skogshushållning	580	24	Kemisk-tekn. o. belysningsind.	201	101
Gruvdrift och malmförädling .	2 056	660	Trämasse- och pappersindustri	24	6
Jord-, sten- och glasindustri .	489	190	Grafisk industri	62	13
Metall- och maskinindustri .	1 808	795	Industri och hantverk, ej spec.	498	137
Trävaruindustri	2 296	399	Sjöfart och fiske	545	172
Byggnadsverksamhet	1 640	161	Handel och samfärdsel m. m.	1 212	174
Läder-, hår-, gummi- o. d. ind.	130	14	Husligt arbete	12	—
Textilindustri	133	42	Arbete, ej hänf. till annan grupp	5 340	850
Beklädnadsindustri	80	7	Summa	**17 962**	**3 826**

Vid de statliga nödhjälpsarbetena sysselsattes den 30 november 2 166 arbetare, därav vid arbetslöshetskommissionens statsarbeten 2 065 samt vid statens järnvägars automobilvägar 101. Antalet i gång varande företag utgjorde 30, mot 24 vid månadens början. Vid kommunala nödhjälpsarbeten (utan statsbidrag) sysselsattes 1 045 arbetare samt vid s. k. statskommunala arbeten (kommunal regi med statsbidrag) 496 arbetare. Härförutom uppburo 305 personer kommunalt arbetslöshetsunderstöd.

Statens utgifter för nödhjälpsåtgärderna uppgingo under november till 292 413 kronor samt under årets elva första månader till sammanlagt c:a 4·1 milj. kronor.

Nya arbetslöshetssakkunniga. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 16 oktober 1925 bemyndigades statsrådet och chefen för socialdepartementet att tillkalla två sakkunniga för att inom departementet biträda med fortsatt utredning av frågan om arbetslöshetsförsäkring och övriga åtgärder till bekämpande av arbetslöshetens verkningar.[1] Avsikten med berörda utredning var,

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1925, sid. 826.

enligt vad som framgår av departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet i ärendet, att undersöka möjligheten att kombinera de båda system för bekämpande av arbetslöshetens verkningar, vilka kommit till uttryck i de förut verkställda utredningarna i ämnet, de s. k. försäkrings- och arbetslinjerna.

Sedan de i enlighet med sagda bemyndigande tillkallade sakkunniga kommit så långt med sitt arbete, att förslag i ämnet förelåg, bemyndigade Kungl. Maj:t socialministern att tillkalla ytterligare högst sexton sakkunniga, representerande olika verksamhet och åskådningar, för att inom departementet biträda med granskning av föreliggande förslag. Till detta uppdrag ha den 11 december 1925 utsetts följande personer: LAK., socialfullmäktigen Herman Lindqvist (ordförande), kassören i svenska metallindustriarbetareförbundet Knut Andrée, LAK., redaktören Karl Bergström, kassören i svenska måleriarbetareförbundet Abr. Bergvall, LAK., direktören Felix Hamrin, LAK., lektorn Otto Holmdahl, LAK., kvarnarbetaren Ola Isaacsson, LAK., landsorganisationens sekreterare Edvard Johanson, LFK., direktören Edvard Larson i Lerdala, LAK., lokomotiveldaren Henning Leo, LAK., bruksägaren L. L. Lorichs, direktören i Sveriges textilindustriförbund E. V. Paues, LFK., direktören för svenska arbetsgivareföreningen, v. häradshövdingen Hjalmar von Sydow, LFK., landsorganisationens ordförande Arvid Thorberg och LAK., lantbrukaren K. A. Westman.

Arbetsmarknaden i England under november 1925. Den under oktober konstaterade uppgången å arbetsmarknaden synes i stort sett ha fortgått även under november. Arbetslösheten angavs i såväl fackförenings- som arbetslöshetsförsäkringsstatistiken till 11·0 %, mot 11·3 resp. 11·4 % föregående månad. Antalet vid arbetsförmedlingsanstalterna registrerade arbetslösa gick också något tillbaka, från 1 295 000 till 1 227 000. Minskningen berodde förnämligast på ökad arbetstillgång vid kolgruvorna.

Antalet arbetsinställelser, som började under november, var 43 och antalet från föregående månad pågående 29. Antalet av samtliga arbetsinställelser berörda arbetare beräknades till c:a 50 000, mot 43 000 i oktober. Lönesänkningar rapporterades under månaden för 115 000 arbetare, under det att 78 000 erhöllo löneförhöjningar. (The Ministry of Labour Gazette.)

Arbetsmarknaden i Tyskland under november 1925. Läget på arbetsmarknaden undergick under november en högst betydande försämring. Sjukkassestatistiken utvisade en minskning av antalet försäkringspliktiga med 3·5 %, mot 1·2 % förra månaden. Arbetslösheten inom fackföreningarna steg samtidigt från 5·8 till 10·7 %, och antalet av offentliga medel understödda arbetslösa ökades från 364 000 till 673 000. (Vid mitten av december hade siffran ytterligare stigit till över 1 miljon.) Vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna kommo på 100 lediga platser 453 ansökningar om arbete, mot 255 föregående månad.

(Reichsarbeitsblatt.)

— Levnadskostnader —

Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet. I anslutning till den i slutet av detta häfte (sid. 71 ff.) införda redogörelsen för levnadskostnaderna under fjärde kvartalet 1925 lämnas i efterföljande tabeller en översikt av partiprisens förändringar i Sverige samt levnadskostnadernas förskjutningar i de länder, som äga en användbar statistik häröver. Beträffande såväl primärmaterialets beskaffenhet som de använda beräkningsmetoderna hänvisas till tidigare redogörelse i denna tidskrift (årg. 1923, sid. 146).

Av tab. A. framgår, att partipriserna i Sverige ännu under oktober i stort sett voro i sjunkande, men i november åter börjat gå uppåt. Denna uppgång hade dock ej hunnit göra sig gällande i minuthandeln, som för flertalet varuslag alltjämt uppvisade fallande priser.

Jämförelsen mellan de nordiska länderna (tab. B) kan denna gång ej utsträckas längre än till juli 1925, enär i Danmark fullständiga levnadskostnadsberäkningar endast företagas för varje halvår. En antydan om, i vilken riktning utvecklingen gått, gives dock av de i det följande meddelade oktobersiffrorna för livsmedel m. m. i de tre nordiska huvudstäderna.

TAB. A. DETALJ- OCH PARTIPRISER I SVERIGE.

Tid	Socialstyrelsens detaljprisindex		Kommerskollegii partiprisindex											Sv. finanstidn. partiprisindex
	Samtl. levnadskostnader	Livsm., bränsle, lyse	Samtl. varor	Råvaror	Halvfabrikat	Helfabrikat	Produktionsförn.	Konsumtionsvaror	Vegetabil. livsm.	Animal. livsm.	Bränsle	Textilvaror	Läder-varor	
juni/juli 1918	219	261	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	334
» 1919	257	319	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	324
» 1920	270	294	375	385	363	375	415	341	271	285	664	471	311	366
» 1921	236	234	222	205	208	239	207	235	230	212	210	242	186	218
» 1922	190	179	174	148	156	197	153	191	183	157	140	216	133	164
» 1923	174	161	164	145	151	182	155	173	149	145	153	213	127	160
» 1924	171	158	158	141	144	174	144	170	138	146	136	227	126	149
» 1925	176	169	161	154	163	164	151	170	160	155	125	204	130	159
sept./okt. »	175	168	157	144	153	165	142	169	143	163	122	204	130	151
okt./nov. »	.	166	154	143	149	163	141	166	136	164	123	203	130	148
nov./dec. »	.	165	155	146	149	163	141	167	137	167	124	202	130	150
dec./jan. 1926	174	164	156	148	154	162	142	168	145	162	124	202	129	149

TAB. B. LEVNADSKOSTNADER I SVERIGE, NORGE OCH DANMARK. INDEXTAL FÖR DE SÄRSKILDA HUVUDPOSTERNA (livsmedel, bostad, bränsle och lyse, kläder, skatter, övriga utgifter).

Tid	Sverige						Norge						Danmark					
	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.
juni/juli 1918	258	112	286	285	114	195	271	111	517	304	.	210	187	108	275	260	100	197
» 1919	318	120	326	310	160	210	289	123	335	420	352	277	212	113	292	310	162	224
» 1920	287	130	372	390	290	235	311	147	478	336	487	276	253	130	563	355	227	247
» 1921	231	155	264	270	372	225	290	161	366	292	732	344	239	141	401	242	526	203
» 1922	178	163	188	210	264	195	227	168	265	249	770	295	188	155	301	214	377	195
» 1923	158	163	185	196	211	188	213	173	242	230	738	262	192	160	282	236	329	207
» 1924	155	178	182	192	173	183	240	176	274	241	462	288	205	170	298	268	311	206
» 1925	168	186	177	191	162	181	261	179	243	257	502	272	213	178	252	275	346	203
sept./okt. »	167	186	172	190	168	180	241	179	215	244	562	265	.	.	.	.	.	.
dec./jan. 1926	163	188	171	190	168	180	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

TAB. C. LEVNADSKOSTNADER. INTERNATIONELL ÖVERSIKT.

Tid	Sverige	Norge	Danmark	Finland	Polen	England	Tyskland	Frankrike (Paris)	Belgien	Holland (Amsterdam)	Schweiz	Italien (Milano)	Förenta staterna	Kanada	Sydafrika	Australien
juni/juli 1918	219	252	182	.	.	203	.	.	.	183	.	286	174	146	131	118
» 1919	257	280	211	.	.	208	.	238	.	195	.	280	177	155	145	129
» 1920	270	302	262	.	.	252	.	341	453	217	.	441	217	190	179	153
» 1921	236	302	237	1110	.	219	.	307	379	219	216	494	180	155	162	149
» 1922	190	255	199	1109	.	184	.	302	366	187	162	488	167	147	135	139
» 1923	174	239	204	1087	.	169	.	334	419	173	165	491	170	146	131	148
» 1924	171	251	214	1125	124	170	.	366	492	173	169	518	169	143	133	146
» 1925	176	261	219	1168	148	173	138	390	505	179	169	596	174	146	134	150
sept./okt. »	175	249	.	1219	152	176	145	401	525	179	167	624	.	149	132	151
okt./nov. »	.	.	.	1206	155	176	143	.	533	.	.	643	.	152	—	.
nov./dec. »	.	.	.	1207	—	177	141	.	534	.	.	—	.	—	—	.
dec./jan. 1926	174	—	—	1178	—	175	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Anm. Tecknet . betyder, att uppgift saknas, — att uppgift väntas, men ännu ej inkommit.

Minuthandelspriser å livsmedel i Stockholm, Oslo och Köpenhamn. Vidstående tabell lämnar, i anslutning till i Sociala Meddelanden förut regelbundet publicerade sammanställningar av samma slag, en jämförande översikt av priser och prisförändringar beträffande viktigare slag av livsförnödenheter i detaljhandeln i Stockholm, Oslo och Köpenhamn.[1] I tabellens första avdelning meddelas de beräknade medelpriserna i resp. lands mynt dels för juli 1914, dels för april, juli och oktober 1925. I den senare avdelningen åskådliggöres prisutvecklingen genom att priserna under juli 1914 satts lika med 100 samt prisuppgifterna för de följande tidpunkterna *efter evalvering till svenskt mynt omräknats i förhållande därtill.* Medelkurserna i Stockholm för 100 norska och danska kronor voro under april 1925: n = 59·96, d = 68·56, under juli 1925: n = 67·30, d = 79·25 samt under oktober 1925: n = 75·77, d = 92·01.

Tabellen utvisar att — såsom naturligt är med hänsyn till den svenska valutans högre kursläge — de absoluta priserna i Stockholm både under april och juli 1925 voro, med undantag för mjukt bröd, genomgående lägre än i Oslo. Detta var även förhållandet i oktober, med undantag likaledes för mjukt bröd, men därjämte för potatis, fotogen och gasverkskoks, å vilka varuslag priserna voro lägre i Oslo. Även i förhållande till Köpenhamn lågo stockholmsnoteringarna i allmänhet lägre vid ovannämnda tidpunkter; för mjukt bröd, kalvkött, färskt fläsk och fotogen samt under oktober även för socker och kol voro köpenhamnspriserna dock lägre.

Efter omräkning till en enhetlig valuta var i april 1925 prisstegringen, mätt med antalet här redovisade varor, som stigit mest sedan tiden före världskriget, högst i Köpenhamn och lägst i Oslo. För 8 av de 18 varuslag, för vilka uppgifter meddelas för alla tre städerna, uppvisade Köpenhamn de högsta stegringssiffrorna, varemot i Oslo ökningen var störst för 6 varuslag och i Stockholm för 4. De lägsta stegringstalen vid samma tidpunkt uppvisade Oslo för 9 varuslag, Köpenhamn för 6 och Stockholm för 3. I juli och oktober 1925 framträdde prisstegringen i den danska huvudstaden ännu mera dominerande. Det visade sig sålunda, att av de redovisade varuslagen Köpenhamn uppvisade de högsta stegringstalen för icke mindre än 11 varuslag i juli och för 12 i oktober, varemot prisfördyringen i Oslo var störst för endast 6 varuslag i juli och 5 i oktober samt i Stockholm blott ett enda varuslag, nämligen fotogen, utvisade den högsta stegringssiffran vid de båda ovan angivna tidpunkterna. Oktobersiffrorna visa, att prisstegringen i Köpenhamn var anmärkningsvärt stor för mjölk, smör, ägg, potatis, ärter, sötlimpa och kaffe, i Oslo för soppkött, gödkalv och fläsk. Ringa prisförhöjning uppvisar Stockholm för socker, Köpenhamn för soppkött och gödkalv samt Oslo för potatis, havregryn, sötlimpa, fotogen och koks.

En jämförelse av prisnivån i oktober och januari 1925 (jfr årg. 1925, sid. 266) ger vid handen, att en högst väsentlig förskjutning inträtt i de tre städernas förhållande till varandra i dyrortshänseende i samband med den norska och framför allt den danska valutans kursstegringar. Köpenhamn är numera avgjort den av de tre städerna, där prisstegringen varit högst, under det att den svenska huvudstaden först kommer i tredje rummet.

Sammanfattande indextal för livsmedelskostnaderna hava icke publicerats för Köpenhamns vidkommande. För Stockholm och Oslo åter voro de (inberäknat kostnaderna för bränsle och lyse) för sistlidna oktober månad resp. 167 och 224.

Indextalen för de totala levnadskostnadernas förskjutningar från juli 1914 till 1 juli 1925, som är den senaste tidpunkt, för vilken uppgifter föreligga för de tre länderna, voro: Sverige 176, Norge 261, Danmark 219. Motsvarande indextal 1 oktober 1925 utgjorde för Sverige 175 och för Norge 249.

— Socialförsäkring —

Sjukförsäkringens omorganisationsfråga. Såsom omnämndes i häfte 11 år 1925 av denna tidskrift (sid. 945), hade statsrådet och chefen för socialdepartementet tillkallat ett antal sakkunniga för granskning av inom departementet utarbetade förslag rörande organisation av sjukförsäkringen. Som resultat av denna granskning avgåvo de sakkunniga den 5 december 1925 det yttrande, vartill den företagna granskningen givit anledning.

[1] Beträffande tidpunkten för uppgifternas insamlande samt förekommande skiljaktigheter i kvalitetsbestämningar hänvisas till Soc. Medd. årg. 1921, sid. 1036.

MINUTHANDELSPRISER Å LIVSMEDEL I STOCKHOLM, OSLO OCH KÖPENHAMN.

Varuslag	Stockholm				Oslo				Köpenhamn			
	1914	1925			1914	1925			1914	1925		
	Juli	April	Juli	Okt.	Juli	April	Juli	Okt.	Juli	April	Juli	Okt.
	Pris i svenskt mynt (öre)				Pris i norskt mynt (öre)				Pris i danskt mynt (öre)			
Mjölk, oskummad . . l.	17	28	26	28	19	50	46	42	19	47	45	43
Smör, mejeri- . . . . kg.	246	359	370	421	256	566	578	586	235	573	501	486
Margarin, växt- . . . »	139	175	176	172	[1]140	[1]335	[1]320	[1]300	125	201	206	182
Ägg, färska . . . . . tj.	150	216	231	351	180	355	382	529	150	355	362	403
Potatis . . . . . 5 l.	35	74	65	54	35	165	123	53	25	88	—	60
Ärter, gula[11] . . . . kg.	26	46	46	46	40	107	90	80	40	115	112	99
Vetemjöl . . . . . »	32	45	47	42	[2] 32	[2] 78	[2] 70	[2] 58	26	65	62	43
Rågsiktmjöl . . . . . »	28	44	44	34	20	63	55	43	—	—	—	—
Havregryn . . . . . »	34	49	48	49	36	79	71	60	39	100	102	82
Rågbröd, sötlimpa . . »	40	86	82	82	24	61	55	46	[3] 24	[3] 80	[3] 76	[3] 60
Vetebröd, bak. m. mjölk »	66	122	123	122	—	104	100	92	40	110	110	93
Nötkött, färskt: stek . »	125	228	245	240	132	458	443	403	—	[4]373	[4]391	[4]342
soppkött »	102	179	182	187	126	390	365	339	125	233	246	197
Kalvkött, stek: gödkalv »	145	273	273	262	141	527	445	400	[5] 125	[5]240	[5]252	[5]208
spädkalv »	101	150	150	150	83	250	285	236	—	—	—	—
Fläsk: färskt . . . . »	149	287	291	293	145	508	477	437	[6] 140	[7]244	[7]246	[7]232
salt . . . . . »	150	293	292	296	160	536	522	498		[8]348	[8]351	[8]334
Kaffe, Santos[10] . . . »	166	357	341	347	214	607	556	496	210	[9]590	[9]568	[9]523
Socker, bit- . . . . . »	64	76	70	65	57	125	112	98	43	84	76	64
Fotogen, Water White l.	18	30	30	30	18	37	34	28	18	29	29	25
Kol . . . . . hl.	239	375	350	350	180	420	385	364	170	388	367	320
Koks, gasverks- . . . »	133	296	227	227	165	375	300	225	125	308	283	233
	Relativa tal efter omräkning till sv. kronor (juli 1914 = 100)											
Mjölk, oskummad . . l.	100	165	153	165	100	158	163	168	100	168	189	211
Smör, mejeri- . . . . kg.	100	146	150	171	100	132	152	173	100	167	169	190
Margarin, växt- . . . »	100	126	127	124	100	144	154	162	100	110	130	134
Ägg, färska . . . . . tj.	100	144	154	234	100	118	143	223	100	162	191	247
Potatis . . . . . 5 l.	100	211	186	154	100	283	237	114	100	240	—	220
Ärter, gula . . . . . kg.	100	177	177	177	100	160	153	153	100	198	223	228
Vetemjöl . . . . . »	100	141	147	131	100	147	147	138	100	173	188	154
Rågsiktmjöl . . . . . »	100	157	157	121	100	190	185	165	—	—	—	—
Havregryn . . . . . »	100	144	141	144	100	131	133	125	100	177	208	192
Rågbröd, sötlimpa . . »	100	215	205	205	100	154	154	146	100	229	250	229
Vetebröd, bak. m. mjölk »	100	185	186	185	—	—	—	—	100	188	218	215
Nötkött, färskt: stek . »	100	182	196	192	100	208	226	231	—	—	—	—
soppkött »	100	175	178	183	100	186	195	204	100	128	156	145
Kalvkött, stek: gödkalv »	100	188	188	181	100	224	212	215	100	132	160	153
spädkalv »	100	149	149	149	100	181	231	216	—	—	—	—
Fläsk: färskt . . . . »	100	193	195	197	100	210	221	228	100	145	169	186
salt . . . . . »	100	195	195	197	100	201	219	236				
Kaffe, Santos . . . . »	100	215	205	209	100	170	175	176	100	193	214	229
Socker, bit- . . . . . »	100	119	109	102	100	132	132	130	100	135	140	137
Fotogen, Water White l.	100	167	167	167	100	122	128	117	100	111	128	128
Kol . . . . . hl.	100	157	146	146	100	140	144	153	100	156	171	173
Koks, gasverks- . . . »	100	223	171	171	100	136	122	103	100	169	179	171

[1] Gräddmargarin — [2] Amerikanskt vetemjöl. — [3] »Sigtebrød.» — [4] »Oksekød, skært Kød.» — [5] »Kalvekød, Forkød.» — [6] »Bov- og Brystflæsk.» — [7] »Fersk Svinebov.» — [8] »Saltet Brystflæsk.» — [9] Medelpris av olika kaffesorter. — [10] I Stockholm obränt, i Oslo och Köpenhamn bränt kaffe. — [11] I Oslo och Köpenhamn skalade ärter.

I sitt principuttalande yttra de sakkunniga, att då det av ekonomiska skäl icke torde vara möjligt att under de närmaste åren i vårt land genomföra en obligatorisk sjukförsäkring, det synes angeläget, att den frivilliga sjukkasserörelsen reformeras och att stat och kommun på ett *mera effektivt sätt, än vad nu är förhållandet, stödja verksamheten.*

Till befordrande av socialförsäkringens enhetlighet bör man därvid, enligt de sakkunnigas mening, i möjligaste mån söka åstadkomma en koncentration av rörelsen, vilket är av den största betydelse icke minst då det gäller att väcka och underhålla det lokala, kommunala intresset för sjukkasserörelsen. De sakkunniga ansluta sig sålunda till principen om att endast en sjukkasseorganisation inom samma verksamhetsområde må antagas till statsunderstödd sjukkassa.

Vid genomförandet av omorganisationen anse de sakkunniga emellertid, att största möjliga hänsyn bör tagas till nu existerande organisationsförhållanden. För de s. k. rikssjukkassornas del, yttra de sakkunniga, anvisa de föreliggande förslagen icke någon annan verksamhet än att de eventuellt skulle ombildas till återförsäkringskassor. Med hänsyn till den omfattande verksamhet dessa kassor bedriva, i synnerhet på landsbygden, anse de sakkunniga det emellertid vara av stort värde, om även denna organisationsform kunde godtagas såsom bärare av sjukförsäkringen. De sakkunniga anse sålunda, i likhet med socialstyrelsen, det måhända icke omöjligt att finna en organisationsform, varigenom antingen en lokal sjukkassa eller en avdelning av en rikssjukkassa inom ett visst område skulle kunna bliva bärare av den statsunderstödda sjukförsäkringen. I detta sammanhang föreslås en närmare undersökning, huruvida icke, även med tillämpning av principen om endast en statsunderstödd sjukkassa inom samma verksamhetsområde, en bärande organisationsform kan skapas, som medgiver inpassandet av rikssjukkassor som organ för sjukförsäkringen.

I sin detaljgranskning av förslagen göra de sakkunniga bland annat följande erinringar:

Såsom villkor för rätt till inträde i statsunderstödd sjukkassa upptaga förslagen, att vederbörande skall vara inom kassans verksamhetsområde mantalsskriven. De sakkunniga vilja förorda, att denna bestämmelse bibehålles, men att densamma jämkas så, att en nyinflyttad person må vinna inträde i ortens sjukkassa, så snart han är kyrkobokförd och bosatt inom kassans verksamhetsområde.

Beträffande högsta åldern för rätt till inträde i statsunderstödd sjukkassa förorda de sakkunniga 45 år, och att stadga förbud för sådan kassa att till medlem antaga person över 50 års ålder synes de sakkunniga icke lämpligt.

Den föreslagna ordningen för överflyttning av medlemmar från en kassa till en annan synes de sakkunniga böra givas formen av en överföring och icke uteslutning. Det synes de sakkunniga även önskvärt, att överflyttningsbestämmelserna göras så litet betungande som möjligt. Det synes de sakkunniga alltså böra bliva föremål för övervägande, huruvida icke en medlem under vissa förhållanden vid flyttning kan få kvarstå i den kassa han vid flyttningen tillhörde.

Uppdelningen av en kassas medlemmar i självförsörjande och icke självförsörjande synes de sakkunniga böra undvikas. Dels är uttrycket till sin innebörd obestämt, och dels verkar uppdelningen måhända stötande, om t. ex. till icke självförsörjande komma att hänföras gifta kvinnor utan eget förvärvsarbete.

Det synes de sakkunniga, som om vägande skäl talade såväl för som emot den i förslagen upptagna bestämmelsen, att sjukhjälp allenast på grund av varaktig oförmåga till arbete ej skall utgå till medlem, som fyllt sextiosju år. Med hänsyn emellertid därtill, att det måste framstå som en obillighet och orättvisa, om sjukkassemedlemmar efter att hava tillhört en kassa måhända under avsevärd tid, utan att därunder hava uppburit någon sjukhjälp, vid på ålderns dag inträffad varaktig arbetsoförmåga skulle gå miste om understöd, hemställa de sakkunniga, att denna bestämmelse måtte utgå ur förslagen.

Till principen om obligatorisk skyldighet för sjukkassorna att lämna moderskapshjälp ansluta sig de sakkunniga, men moderskapshjälpstiden bör enligt deras mening sättas till lägst 42 och högst 56 dagar. De sakkunniga kunna för sin del icke förorda det i förslagen angivna alternativet, att sjukkassa förhindras att lämna moderskapshjälp åt industriarbeterskor.

Vid införandet av en obligatorisk sjukhjälpstid av minst tre år lärer, enligt de sakkunnigas mening, någon form för riskutjämning kassorna emellan vara nödvändig, och härvid synes det de sakkunniga, som om tanken på en sådan utjämning hos socialstyrelsen vore förtjänt av beaktande.

Vidare ifrågasätta de sakkunniga, huruvida icke de mindre kassorna borde åläggas att hava sina begravningshjälpsutfästelser, åtminstone i vad de överstiga visst belopp, återförsäkrade i någon anstalt eller förening.

Att vid en reform av sjukkasseväsendet av så genomgripande art, som förslagen angiva, obligatoriskt ålägga statsunderstödd sjukkassa viss sjukvårdande verksamhet synes de sakkunniga för närvarande ogenomförbart. Då sjukkassa meddelar läkarvård jämte läkemedel, vilja de sakkunniga emellertid ifrågasätta, huruvida icke alla av läkare föreskrivna sjukvårdande åtgärder borde få inräknas i kostnaderna härför och kassan alltså för meddelad sådan vård komma i åtnjutande av statsbidrag.

De skäl, som på sin tid föranledde, att maximisjukpenningen för medlem, för vilken sjukkassa äger uppbära statsbidrag, höjdes från fyra till åtta kronor per dag, göra sig, enligt de sakkunnigas mening, icke nu med samma styrka gällande. De sakkunniga föreslå sålunda, att maximisjukpenningen för erhållande av statsbidrag sänkes till sex kronor.

Den föreslagna övergångstiden till den 1 januari 1929 synes de sakkunniga vara något för knappt tilltagen. Ehuru det är av vikt, att den nya ordningen snarast möjligt vinner full tillämpning, anse de sakkunniga sig böra föreslå, att övergångstiden förlänges med ett år.

Den i förslagen upptagna obligatoriska bidragsskyldigheten till sjukkassorna från kommunerna anse de sakkunniga med hänsyn till den hårda belastning, som flertalet landsting och primärkommuner förut äro underkastade, sig för närvarande icke kunna förorda. Den stora betydelsen för det allmänna av att kassorna införa i sitt arbete obegränsad sjukhjälpstid synes emellertid motivera, att staten genom lämnande av ett mindre tilläggsbidrag stimulerade kommunerna till lämnande av anslag. De sakkunniga förorda sålunda, att ett årligt statsbidrag av 50 öre för medlem utgår till de sjukkassor, som lämna sjukhjälp under obegränsad tid och under villkor, att vederbörande primärkommun eller landsting eller båda tillsammans lämna kassan ett medlemsbidrag av minst kronor 2: 50 per år.

Till yttrandet har på vissa punkter fogats särskilda meningar av hrr Bernhard Eriksson, Israel Holmgren, Karlsson, Laurén, Lindhagen och Jansson, Strindlund samt Wiklund.

Olycksfallsförsäkringens omorganisation.[1] De av socialministern den 16 oktober 1925 tillkallade sakkunniga för granskning av vissa förslag rörande organisationen av olycksfallsförsäkringen m. m. hava den 8 december avgivit sitt yttrande. Med hänsyn till uppdragets syfte, som närmast var att låta representanter för olika verksamhetsfält och åskådningar framlägga sina synpunkter i frågan, hava de sakkunniga ej ansett lämpligt att på vanlig omröstningsväg åstadkomma något majoritetsuttalande, utan har för varje särskild fråga, där meningsskiljaktigheter förelegat, de olika ledamöternas ståndpunkt angivits och i korthet motiverats.

Enligt det för granskning framlagda förslaget skulle olycksfallsförsäkringen överlämnas till en monopolanstalt, benämnd riksförsäkringsanstalten, vars högsta ledning skulle utövas av den s. k. riksförsäkringsstämman. Denna stämma skulle bestå av 30 ledamöter, varav 16 utsedda av regeringen, 7 av arbetsgivarna och 7 av arbetarna.

Beträffande organisationsfrågan hava fem av de sakkunniga, nämligen samtliga arbetarrepresentanter (herrar Carlsson, Hansson, Johanson och Thorberg) samt fröken Hesselgren uttalat sig till förmån för en centralisering av försäkringsverksamheten. Två av de sakkunniga (herrar Kvarnzelius och Tjällgren) hava ansett, att tillräckliga skäl icke för närvarande föreligga för att genomföra en dylik ändring i försäkringens organisation, varjämte de tre arbetsgivarrepresentanterna (herrar Bernström, Kempe och von Sydow) uttalat sig mot den föreslagna centraliseringen och i stället förorda det nuvarande systemets bibehållande. Därest en centralisering skulle komma till stånd, hava fyra av de sakkunniga (Hansson, Johanson, Thorberg och fröken Hesselgren) anslutit sig till departementets förslag; tre av de sakkunniga (Carlsson, Kvarnzelius och Tjällgren) hava förordat införandet av en statlig centralanstalt. Slutligen hava tre av de sakkunniga (Bernström, Kempe och von Sydow) uttalat sig till förmån för det av besparingskommittén framlagda förslaget beträffande riksförsäkringsstämmans sammansättning. Sistnämnda förslag innebär absolut majoritet för arbetsgivarnas representanter.

Samtliga de sakkunniga ha ansett, att det borde överlåtas åt arbetsgivarnas och arbetarnas

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1925, sid. 945.

huvudorganisationer att fördela mandaten i riksförsäkringsstämman på olika intressegrupper å respektive områden, i stället för att, såsom i det föreliggande förslaget avsetts, denna fördelning skulle bestämmas av regeringen.

Jämte frågan om olycksfallsförsäkringens organisation ha de sakkunniga även haft att yttra sig om vissa ändringar i bestämmelserna om ersättning för olycksfall. Bl. a. ifrågasattes bortfallande av den nu föreskrivna karenstiden, beträffande vilket förslag några erinringar icke framställts i de sakkunnigas yttrande. Fyra av de sakkunniga hava däremot framställt vissa anmärkningar rörande det ifrågasatta samarbetet med sjukkassorna.

En annan omtvistad fråga, där meningarna helt delat sig efter partilinjer, har gällt inkomstgränsen för de löntagare, som skola ingå i försäkringen. Departementets förslag om höjning av denna gräns från 2 400 till 3 000 kronor har tillstyrkts av de båda sakkunniga, som företräda den borgerliga vänstern (herr Kvarnzelius och fröken Hesselgren), medan de fyra socialdemokraterna velat gå upp till 3 600 kronor och de fyra högerrepresentanterna fasthållit vid nuvarande maximum.

Tanken att genom yrkesutbildning höja invalidernas arbetsförmåga och därigenom öka deras förvärvsmöjligheter hava samtliga sakkunniga funnit i högsta grad beaktansvärd.

Ett i viss mån fristående spörsmål, som i samband med olycksfallsförsäkringsfrågan underställts de sakkunniga, gällde moderskapsunderstöd åt kvinnor i visst industriellt arbete. Det förslag till lösning av denna fråga, som inom departementet utarbetats, har vunnit enstämmigt bifall av de sakkunniga, vilka vid valet mellan de två alternativ, som här kunna ifrågakomma, försäkring eller understöd, ansett den senare linjen vara att föredraga. Endast i fråga om understödstidens längd har någon meningsskiljaktighet gjort sig gällande, i det att två av de sakkunniga (Bernström och von Sydow) ansett understöd böra utgå endast för de sex veckor efter barnsbörden, under vilka kvinna enligt arbetarskyddslagen är förbjuden att arbeta, medan de övriga velat utsträcka understödsrätten även till de två veckorna närmast före nedkomsten.

Riksförsäkringsanstaltens årsberättelse för 1924. Ur riksförsäkringsanstaltens nyligen utkomna årsberättelse för 1924 inhämtas bl. a. följande angående verksamheten enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag.

Antalet under år 1924 till riksförsäkringsanstalten inkomna olycksfallsanmälningar utgjorde 61 778 (mot 54 695 år 1923), varav 32 387 (29 376) försäkrade i anstalten — häri inräknade 4 581 (5 763) statsarbetare — och 29 391 (25 319) i ömsesidigt bolag. Livräntor hava under året av anstalten beviljats 1 521 (1 342) invalider och 312 (329) efterlevande till genom olycksfall omkomna.

Antalet arbetsgivare och årsarbetare, som omfattas av den sociala olycksfallsförsäkringen, framgår av nedanstående tablå. Siffrorna avse 1922, det sista år, för vilket definitiva siffror föreligga:

	Antal arbetsgivare 1922			Antal årsarbetare 1922		
	Riksförsäkringsanst.	Ömsesidiga bolag	Summa	Riksförsäkringsanst.	Ömsesidiga bolag	Summa
Obligatorisk försäkring	296 144	34 892	331 036	868 793	452 594	1 321 387
Större arbetsgivare (minst 5 årsarbetare)	*32 177*	*13 883*	*46 060*	*520 793*	*408 753*	*929 546*
Staten	1	—	1	128 644	—	128 644
Arbetsgivare med total självrisk	60	4	64	53 529	3 018	56 547
Arbetsgivare med partiell självrisk	2 593	529	3 122	71 601	94 297	165 898
Övriga	29 523	13 350	42 873	267 019	311 438	578 457
Mindre arbetsgivare	*263 967*	*21 009*	*284 976*	*348 000*	*43 841*	*391 841*
Frivillig försäkring:[1]						
för den s. k. karenstiden	12 276	10 319	22 595	305 380	284 695	590 075
för olycksfall utom arbetet	424	1 668	2 092	17 678	37 746	55 424
av arbetare, som icke omfattas av den obligatoriska försäkringen	59	133	192	340	646	986

[1] Uppgifterna om den frivilliga försäkringen avse endast större arbetsgivare. För de mindre föreligga icke fullständiga uppgifter.

Anstaltens inkomster uppgingo till 7 428 113 (7 119 603) kr., varav 5 488 988 (5 072 741) i nettopremier. Under året utbetalda ersättningar uppgingo till 4 695 147 (3 983 568) kr., varav 1 665 645 (1 398 463) i sjukpenning, 805 952 (650 068) i läkarvård etc., 2 195 016 (1 903 116) i livräntor och 28 534 (31 921) i begravningshjälp. Fonderna utgjorde vid årets slut 38·2 (35·4) miljoner kr. I anstaltens försäkringsräkenskaper ingå icke premier eller ersättningar till arbetare anställda i statens tjänst eller hos arbetsgivare med självrisk, i den mån ersättningarna åvila arbetsgivarna.

Riksförsäkringsanstaltens verksamhet enligt 1901 års olycksfallsersättningslag har huvudsakligen bestått i utbetalning av livräntor. Deras antal var vid 1924 års slut 5 663 (5 811). I ersättningar hava under året utbetalats 429 538 (440 449) kr.

Antalet vid 1924 års slut enligt 1918 års förordning olycksfallsförsäkrade fiskare utgjorde 3 962 (3 464).

Antalet inkomna framställningar om ersättning jämlikt 1909 års förordning om ersättning för kroppsskada under militärtjänstgöring uppgick till 649 (654). Ett sammanlagt ersättningsbelopp av 826 102 (715 890) kr. har under året utbetalats.

Livförsäkring i samband med egnahemslån har under 1924 meddelats i 360 (397) fall. — Till barn utom äktenskap hava under året inköpts 38 (40) livräntor.

Ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under världskriget (förordn. den 1 juni 1923 och 13 juni 1924), har under året beviljats i 100 (106) fall, därav i 5 (3) fall på grund av invaliditet och i 95 (103) fall på grund av dödsolycka. Ersättningsbeloppet uppgick inalles till 94 548 kr.

Centrala skiljenämndens beslut.

11. Skiljedom i tvist mellan svenska transportarbetareförbundet och den till nämnda förbund anslutna maskinist-, motorskötare- och eldarefackföreningen ävensom svenska eldareunionens stockholmsavdelning, å ena, samt Mälarens nya transportaktiebolag, å andra sidan, angående ersättning för övertidsarbete; beslutad i Stockholm den 26 september 1925.

Bolaget har jämte ett flertal andra rederier, ägare till bogserfartyg och inomskärs gående motor- och ångfartyg, i mars 1925 slutit två kollektivavtal, det ena den 17 mars 1925 med ovannämnda fackförening, avseende arbetsförhållandena för maskinister samt maskin- och motorskötare, samt det andra den 1 mars 1925 med eldareunionens stockholmsavdelning, avseende arbetsförhållandena för eldare- och däckspersonal.

Förstnämnda avtals § 3, som i nedan angivna delar är lika lydande med § 3 i avtalet med eldareunionen, innehåller, bland annat, följande bestämmelser:

»Mom. 1. För fartyg (där lagen om arbetstid å svenska fartyg icke äger tillämpning), som äro stationerade, eller annars utföra arbete inom hamnområde, är den ordinarie arbetstiden å söckendagar från kl. 6 f. m. till 6 e. m., dock högst 66 timmar per vecka (måndag—lördag). Påsk-, pingst-, midsommar-, jul- och nyårsafton samt 1 maj slutar ordinarie arbetstiden kl. 1 e. m. Arbetet får ej avbrytas förrän befälhavaren därom givit order.

För arbete inom hamnområde, utfört på annan tid än förestående ordinarie arbetstid, skall övertidsersättning utgå, varvid för varje påbörjad arbetsperiod beräknas minst en halv timme. Till sådana arbeten räknas kolning, lastning och lossning.

Mom. 2. För resor från eller till Stockholm och platser i Mälaren eller Stockholms skärgård gälla ej ovannämnda bestämmelser, dock skall iakttagas, att i de fall sammanlagda arbetstiden inom och utom hamnområde överstiger 12 timmar per dygn, övertidsersättning skall utbetalas för överskjutande antal timmar.

Dygnet beräknas i sådant fall taga sin början kl. 12 midnatt.

I resan inräknas även arbetstiden i främmande hamn å båtens ankomstdag dit och avgångsdag därifrån liksom även sådan arbetstid i främmande hamn mellan dessa dagar, då vaktindelning fortfarande uppehålles. Vid annat arbete i främmande hamn gälla reglerna i mom. 1 styck. 1 här ovan angående arbete inom hamnområde.

Mom. 5. Har övertidsarbete utförts, har den, som utfört övertidsarbetet, skyldighet att näst påföljande dag till arbetsgivaren eller dennes ombud lämna uppgift om antalet fullgjorda övertidstimmar i och för godkännande.»

I båda avtalen givas i § 6 närmare bestämmelser om beloppet av ersättning för arbete, som utföres på övertid.

Sedan tvist uppstått mellan parterna rörande rätt för viss å bolagets bogseringsfartyg anställd personal, som berörés av ifrågavarande båda avtal, att av bolaget utbekomma ersättning för övertidsarbete samt enighet icke kunnat uppnås vid förhandlingar mellan parterna, hava parterna enats att till centrala skiljenämnden hänskjuta den uppkomna tvistefrågan.

Parterna hava muntligen och skriftligen utfört sin talan inför skiljenämnden. Till utredning om de belopp, som personalen ansett sig hava att fordra i ersättning för övertidsarbete, hava företetts särskilda listor, upptagande för varje dygn — räknat från kl. 12 midnatt — varunder arbete på övertid skulle hava utförts, den sammanlagda arbetstiden. Därifrån har avräknats ordinarie arbetstid av 12 timmar under vardagar, varefter för överskjutande antal timmar begärts övertidsersättning.

Centrala skiljenämnden meddelar i tvisten följande

Dom.

I målet har å bolagets sida framhållits, att personalen enligt avtalet icke är berättigad att räkna arbetstid på annat sätt än enligt § 3 mom. 2. Emellertid har av personalen uppgivits, att de åberopade listorna å utfört övertidsarbete endast upptaga sådan tid, då vederbörande nödvändigtvis måst biträda med arbete under sin fria vakt, d. v. s. arbete per dygn utöver tolv timmar. Personalens krav skulle således grunda sig på en beräkning av arbetstid enligt nämnda bestämmelse i avtalet. Någon tvist om avtalets tolkning i fråga om arbetstidens beräkning synes följaktligen icke föreligga i detta mål, och något yttrande i nämnda avseende erfordras sålunda icke från skiljenämndens sida.

Däremot har å bolagets sida gjorts gällande, att vid en tillämpning av bestämmelsen i § 3 mom. 2 — som förutsätter personalens indelande i vakter — arbete på övertid icke behövde förekomma i fråga om bolagets fartyg, då nämligen allt arbete å vederbörande fartyg i varje fall skulle kunna passas av den personal, som för tillfället hade vakten. Skiljenämnden finner det emellertid uppenbart, att sådana fall kunna inträffa, att även personal tillhörande den fria vakten måste ingripa för utförande av arbete, som icke kan eftersättas. Med anledning härav finner skiljenämnden också, att bolaget icke varit berättigat vidtaga den i målet omförmälda åtgärden att i förhållande till personalen förklara, att anspråk på övertidsersättning över huvud icke komme att av bolaget beaktas. Bolaget är följaktligen icke heller berättigat undandraga sig att genom befälhavaren eller på annat lämpligt sätt kontrollera de övertidslistor, som av personalen framläggas.

Redan med hänsyn till bolagets ovannämnda åtgärd finner skiljenämnden vidare, att personalens underlåtenhet att, jämlikt § 3 mom. 5 i avtalet, näst påföljande dag till bolaget eller dess ombud lämna uppgift om antalet fullgjorda övertidstimmar icke kan, på sätt bolaget velat göra gällande, för personalen hava medfört förlust av rätten till den nu påyrkade övertidsersättningen.

Vad åter angår den av personalen hävdade meningen, att då bolaget undandragit sig att kontrollera personalens övertidslistor, de i målet åberopade listorna borde tillerkännas absolut vitsord i fråga om däri intagna uppgifter angående utfört arbete, finner skiljenämnden, att bolaget icke genom sin ifrågavarande åtgärd kan hava gått förlustig rätten att mot listorna framställa de invändningar, vartill fog kan finnas.

För godkännande av personalens krav erfordras sålunda en prövning, huruvida arbete, som icke kunnat eftersättas, verkligen blivit utfört å övertid i den omfattning, som å personalens sida gjorts gällande. Denna fråga anser skiljenämnden icke lämpligen

kunna prövas av skiljenämnden i målets nuvarande skick. Skiljenämnden hänvisar följaktligen parterna att genom förhandlingar söka lösa frågan. I den mån lösning på detta sätt icke kan åstadkommas, äga parterna med framläggande av de skäl, som från ömse sidor åberopats i fråga om listornas riktighet eller oriktighet, ånyo underställa tvisten centrala skiljenämndens prövning.

12. Skiljedom i tvist mellan svenska arbetsgivareföreningen, Stockholms handelsarbetsgivareförbund och Stockhaus & C:o aktiebolag, å ena, samt svenska handelsarbetareförbundet, å andra sidan, angående löneförmåner för underåriga arbetare ävensom angående arbetstidens förläggning; beslutad i Stockholm den 2 december 1925.

Den 15 april 1924 har mellan ovannämnda två förbund träffats ett av arbetsgivareföreningen godkänt kollektivavtal, avseende handelsarbetare, anslutna till handelsarbetareförbundets avdelningar i Stockholm, vilket avtal är gällande till den 1 februari 1926.

I skrivelse den 2 november 1925 hava förbunden till skiljenämnden hänskjutit att avgöra tvist rörande tolkningen och tillämpningen av detta avtal i två olika avseenden.

Den *första tvistefrågan* gäller, huruvida löneförmånerna för vissa hos ovannämnda bolag anställda arbetare, som icke fyllt 21 år, äro bestämda genom avtalet.

Avtalet innehåller i § 3 bestämmelser om löneförmåner. Med avseende å dessa hava arbetarna uppdelats i fyra olika grupper. Grupp I omfattar expeditions- och lagerarbetare, grupp II enbetskuskar samt chaufför- och kuskbiträden, grupp III chaufförer, motorcyklister och parkuskar samt grupp IV kvinnliga arbetare. För grupperna I och IV hava fullständiga regler om lönerna givits. Beträffande grupperna II och III innehåller avtalet allenast bestämmelser om visst tillägg till de för grupp I bestämda lönerna. Beträffande grupp I är avtalet av följande innehåll:

»I avlöning utgår pr vecka:

Grupp I. Expeditions- och lagerarbetare.

a) *Detaljister.*

Till arbetare, som fyllt 18 år	Kr. 36: —
» » » » 19 »	» 40: —
» » » » 20 »	» 45: —
» » » » 21 » begynnelselön	» 48: —
Efter ytterligare 6 mån. anställning hos arbetsgivaren eller i samma fack	» 50: —
Efter ytterligare 6 mån. anställning hos arbetsgivaren eller i samma fack	» 52: —
Efter ytterligare 1 års anställning hos *samma* arbetsgivare	» 53: —

b) *Grossister.*

Till arbetare, som fyllt 21 år, begynnelselön	Kr. 49: —
Efter ytterligare 6 mån. anställning hos arbetsgivaren eller i samma fack	» 52: —
Efter ytterligare 6 mån. anställning hos arbetsgivaren eller i samma fack	» 54: —
Efter ytterligare 1 års anställning hos *samma* arbetsgivare	» 55: —

c) *Grossister inom rör- och maskinfacket.*

Till arbetare, som fyllt 21 år, begynnelselön	Kr. 51: —
Efter ytterligare 6 mån. anställning hos arbetsgivaren eller i samma fack	» 54: —
Efter ytterligare 6 mån. anställning hos arbetsgivaren eller i samma fack	» 56: —
Efter ytterligare 1 års anställning hos *samma* arbetsgivare	» 57: —»

Först genom avtalsuppgörelse den 6 oktober 1925 har kollektivavtalet blivit gällande för de hos bolaget anställda arbetarna. Bolaget är ostridigt en grossistfirma, och enligt nämnda uppgörelse skulle bolagets arbetare hänföras till grupp I b) av § 3.

Å arbetsgivarsidan har gjorts gällande, att lönerna för arbetare under 21 år, vilka äro anställda hos grossister, icke vore fastställda genom avtalet, utan endast lönerna för underåriga arbetare, anställda hos detaljister. Häremot har å arbetarsidan hävdats den meningen, att de under a) i grupp I angivna lönerna skulle vara gällande även för grossister, i den mån icke under b) och c) annorlunda angivits, samt att då särskilda löner för underåriga arbetare icke angivits under b) och c), de under a) i detta avseende upptagna lönerna följaktligen skulle gälla jämväl för de hos bolaget anställda underåriga arbetarna.

Den *andra tvistefrågan* gäller, huru arbetstiden skall förläggas hos bolaget å lördagar.

Avtalet innehåller i 4 bestämmelser om arbetstid. De fyra första styckena nämnda paragraf äro av följande lydelse:

»Arbetare är skyldig att utföra arbete i den tidutsträckning, som gällande lag samt eventuellt av arbetsrådet utfärdade licenser medgiva.

Den ordinarie arbetstiden, som i allmänhet är 48 timmar pr vecka, förlägges i regel:

beträffande arbetsgivare, som idka detaljhandel, mellan kl. 7·30 f. m. och kl. 6·30 e. m.;

beträffande annan arbetsgivare, mellan kl. 7 f. m. och kl. 5·30 e. m., dock å lördagar icke efter kl. 2 e. m. Måltidsrasterna få sammanlagt icke överstiga 1 ½ timme.

Hos arbetsgivare, för vilka en sådan anordning kan anses nödvändig med hänsyn till affärens skötsel eller inom vilkas bransch en sådan förläggning är allmänt bruklig, kan dock den ordinarie arbetstiden förläggas även till annan tid inom de gränser, som gällande butikstängningslag i sådant avseende angiver.»

Bolaget, som ostridigt icke idkar detaljhandel, har låtit arbetet fortgå å lördagar till kl. 5 e. m. Till stöd för det avtalsenliga häruti har å arbetsgivarsidan åberopats, att en sådan anordning vore på grund av särskilda, med bolagets verksamhet sammanhängande förhållanden nödvändig för affärens skötsel och att följaktligen bolaget enligt fjärde stycket i § 4, som åsyftade dylika fall, vore berättigat förlägga arbetstiden på sätt som skett. Häremot har å arbetarsidan gjorts gällande, att fjärde stycket i § 4 endast åsyftade företag inom detaljhandeln och att i varje fall nämnda bestämmelse icke kunde anses medgiva arbetstidens utsträckning efter kl. 2 e. m. å lördagar för företag inom grosshandeln.

Centrala skiljenämnden meddelar beträffande de föreliggande tvistefrågorna följande

Dom.

Vad först angår frågan om vissa underåriga arbetares löneförmåner är i målet utrett, att i tidigare mellan förbunden gällande avtal — senast i det avtal, som upprättats den 14 april 1921 — bestämmelserna om löner för grupp I, omfattande expeditions- och lagerpersonal, varit uppställda på det sättet, att först upptagits löner för arbetare om 17—20 år samt därefter löner för arbetare, som fyllt 21 år, särskilt för detaljister och särskilt för grossister av olika kategorier, ävensom att den förändrade gruppering av bestämmelserna, som återfinnes i nu gällande avtal, i enlighet med ett å arbetsgivarsidan uppgjort förslag kommit till stånd redan i det avtal, som upprättades den 22 februari 1922. På grund av vad sålunda och i övrigt blivit utrett, måste det antagas, att 1922 års avtal och därmed även det nu gällande avtalet avsetts icke skola reglera lönerna för sådana hos grossister anställda manliga arbetare, som icke fyllt 21 år, och finner skiljenämnden följaktligen lönerna för de hos bolaget anställda arbetarna av denna kategori icke vara bestämda genom avtalet.

Beträffande därefter frågan om arbetstidens förläggning å lördagar måste bestämmelsen i fjärde stycket av § 4 anses åsyfta endast sådana affärer, å vilka lagen den 30 maj 1919 om begränsning av tiden för idkande av handel och viss annan rörelse är tillämplig, och då bolaget ostridigt icke driver rörelse, som angives i nämnda lag, finner skiljenämnden, att bolaget icke kan på omförmälda bestämmelse i kollektivavtalet grunda rätt att å lördagar förlägga den ordinarie arbetstiden efter kl. 2 e. m.

Från beslutet voro ledamöterna Berg och Carlson skiljaktiga och yttrade:

»Vad i tvisten förekommit har icke givit anledning till antagande, att med den i allmänna ordalag avfattade bestämmelsen i fjärde stycket av § 4 avsetts arbetstidens förläggning endast hos arbetsgivare, som idka detaljhandel. Bestämmelsen får därför enligt vår mening antagas äga tillämpning jämväl på annan arbetsgivare. Då vad från firmans sida anförts rörande nödvändigheten av arbetstidens förläggning till annan tid, än som i andra stycket av § 4 sägs, ej kan frånkännas giltighet och således den i andra stycket förekommande bestämmelsen, att å lördagar icke skall arbetas efter kl. 2 e. m., i förevarande fall måste underordnas bestämmelsen i fjärde punkten, pröva vi rättvist ogilla arbetarsidans yrkande även såvitt angår arbetstiden hos firman å lördagar.»

Tidskriftsöversikt.[1]

Allmänna sociala frågor.

JOUHAUX, L. Appeal for an International Economic Conference. The International Trade Union Review, 1925, nr 4.

PRIBRAM, K. Das internationale Arbeitsamt und die international vergleichende Statistik. Deutsches statistisches Centralblatt 1925, nr 5/6.

RENNER, K. Wege und Ziele internationaler Sozialpolitik nach dem Kriege. Arbeit und Wirtschaft 1925, nr 24.

SCHÜRCH, C. The Seventh International Labour Conference and its Work. The International Trade Union Review 1925, nr 4.

SCHWARZ, O. Das soziale Schicksal in seiner Abhängigkeit von dem Alter. Allg. statistisches Archiv, B. 15, s. 100.

THOMAS, A. L'assainissement financier. L'Information Sociale 1925, nr 174.

Sverige.

KINBERG, O. Skyddsåtgärder mot s. k. förminskat tillräkneliga och mot farliga återfallsförbrytare. Sv. Juristtidning 1925, nr 6.

Amerikas förenta stater.

FEIS, H. Recent Development in Industrial Relations in the United States. International Labour Review dec. 1925.

LLEWELLYN, K. N. The Effect of Legal Institutions upon Economics. The American Economic Review dec. 1925.

STONE, EDNA. Recent References on Convict Labor. Monthly Labor Review okt. 1925.

England.

HEYER, F. Die britische soziale Gesetzgebung seit dem Kriege. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik, B. 54, s. 132.

Kommunismen i England. Industritidningen 1925, nr 22.

The Work of the British Ministry of Labour. International Labour Review dec. 1925.

Japan.

TA CHEN. Labor Conditions in Japan. Monthly Labor Review nov. 1925.

Kina.

BROWN, J. W. China and the West. The International Trade Union Review 1925, nr 4.

Labours Conditions in China. International Labour Review nov. 1925.

Norge.

P. K. Om et sjömandsraad. Norsk skibsförertidende 1925, nr 11.

Ryssland.

LAWRENCE, SUSAN. Russia: Some Impressions and Some Guesses. The Labour Magazine 1925, nr 8.

SERAPHIM, H. J. Zur Organisation der russischen Industrie. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik, B. 53, s. 763.

The Russian Labour Code. Changes in contemplation. Industrial and Labour Information 14 dec. 1925.

Tyskland.

BRAUWEILER, H. Wirtschaftsvertretung. Der Arbeitgeber 1925. nr 24.

TRAPP, MARGARETE. Die Frau in der Betriebsvertretung. Reichsarbeitsblatt 1925, nr 44.

Österrike.

LEDERER, M. Sociallagstiftningen i Österrike. Arbetarskyddet 1925, nr 11—12.

Arbetarskydd.

Lagstiftning.[2]

FÜRST, TH. Arbetarskyddet i Sovjetrepubliken. Arbetarskyddet 1925, nr 12.

Skydd mot olycksfall.

BECK, E. W. Engineering Revision and Mechanical Safeguarding. National Safety News 1925, nr 6.

KRANTZ. Unfälle an Schmirgelscheiben und ihre Verhütung. Reichsarbeitsblatt 1925, nr 43.

MC DOWELL, J. N. New hazards for old guards for band saws. Industrial Hygiene Bulletin 1925, nr 6.

REID, H. L. »Kick backs» on circular saws. Industrial Hygiene Bulletin 1925, nr 6.

SCHÖNEICH. Bekämpfung der Wassersgefahren. Reichsarbeitsblatt 1925, nr 43.

STRASSMANN, G. Über die Notwendigkeit der Sektion von Personen, die durch den elektrischen Strom getötet wurden. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1925, nr 11.

TAMM. Brandunfälle in Fabrikbetrieben und ihre Verhütung. Reichsarbeitsblatt 1925, nr 47.

ZAPF, L. Die Unfallverhütung im Baugewerbe. Reichsarbeitsblatt 1925. nr 47.

ÖDLUND, H. O. Natronlut och sprickbildningen i ångpanneplåt. Teknisk Tidskrift 1925, nr 50—52.

[1] Omfattar tidskrifter, som kommit socialstyrelsen till handa under december månad 1925.

[2] Artiklar rörande arbetstidslagstiftningen återfinnas under rubriken »Arbetstid».

Skydd mot ohälsa.

BERTHEAU. Arbeiterschutzkleidung, Atemschutzgeräte. Reichsarbeitsblatt 1925, nr 47.

DERDACK. Technische Neuerungen in der Kalksteinindustrie unter besonderer Berücksichtigung des Arbeiter- und Nachbarnschutzes. Reichsarbeitsblatt 1925, nr 47.

[FÜRST, TH.] Om gjutarfrossa. Arbetarskyddet 1925, nr 12.

HOLZMANN. Zusammenhänge zwischen Zigarrenarbeit und Lungentuberkulose. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1925, nr 11.

MÜLLER, B. Vorsicht beim Härten und Löten Zentralblatt für Gewerbehygiene 1925, nr 11.

OTTO, A. Über experimentelle Cadmiumdampfvergiftung. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1925, nr 11.

RÖNNGREN, A. Evakueringsanordning vid Stockholms galvaniseringsfabrik. Arbetarskyddet 1925, nr 11.

SALLS, C. M. Fumes from soldering stoves. Industrial Hygiene Bulletin 1925, nr 6.

SCHLEGEL. Die bei den hauptsächlich verwandten Kältemaschinen auftretenden Gefahren für Leben und Gesundheit. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1925, nr 11.

STEBBINS, F. H. The ventilation of large vats. Industrial Hygiene Bulletin 1925, nr 6.

STREINE, O. Neuere Gefahren für die Gesundheit der Arbeiter im Maler- und Lackierergewerbe. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1925, nr 11.

THOMPSON, H. R. Lighting the Way for Plant Safety. National Safety News 1925, nr 6.

Övriga skyddstekniska frågor (upplysningsverksamhet m. m.).

BARBER, C. A. B. Studying the Traffic Safety Problems of the Nation. National Safety News 1925, nr 6.

HELLMUTH, G. T. The Award System as a Stimulant to Safety Effort. National Safety News 1925, nr 6.

HISING, H. Organisation och arbetsvetenskap [kongress i Bryssel]. Arbetarskyddet 1925, nr 11.

MEYER, P. Gesetzlicher Arbeiterschutz auf der Ausstellung »Gesundheit und Arbeit» in Essen. Reichsarbeitsblatt 1925, nr 43.

MOSES, H. W. Analyzing the Health and Accident Reçords of a Decade. National Safety News 1925, nr 6.

WHITE, A. R. Combining the Industrial Health and Accident Services. National Safety News 1925, nr 6.

Kvinnor och minderåriga.

W. Der Schutz der Kinderarbeit in der Landwirtschaft. Soziale Praxis 1925, nr 48.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

BERGER. A Systematic Scheme for an Employment Policy. International Labour Review nov. 1925.

SIMILÄ, Y. Tankar om de europeiska folkens arbetslöshetsproblem. Industritidningen 1925, nr 22.

Unemployment in Foreign Countries. Monthly Labor Review nov. 1925.

Sverige.

Arbetslösheten och staten. (Landssekretariatets yttrande över den senaste utredningen.) Fackföreningsrörelsen 1925, nr 50.

Arbetslöshetens problemställning. (Arbetslöshetskonferensen i Stockholm i dec. 1925.) Industria 1925, nr 25.

Fackförbunden och arbetslöshetsfrågan. Verksträderna 1925, nr 12.

Motverkande av arbetslösheten. (Styrelsen för landskommunernas förbund utlåter sig över sakkunnigebetänkandet.) Landskommunernas Tidskrift 1925, nr 12.

Amerikas förenta stater.

DAVIS, J. J. Unemployment as a Result of Overdevelopment of Industry. Monthly Labor Review okt. 1925.

SHIELDS, LOUISE. Problem of the Automobile »Floater». [Bilismens betydelse för arbetskraftens rörlighet.] Monthly Labor Review okt. 1925.

Danmark.

Ændringer i Arbejdsløshedsloven. (Regeringens Forslag.) Arbejdsgiveren 1925, nr 52.

COHEN, J. L. Om Anke af Afgørelser vedrørende de ekstraordinære Arbejdsløshedsunderstøttelser. Socialt Tidskrift 1925, nr 11.

England.

Analysis of the Course of Unemployment from July 1923 to October 1925. The Ministry of Labour Gazette 1925, nr 12.

Arbetslöshetshjälpen i England. Svensk Tidskrift 1925, nr 7.

Finland.

Ny lag om arbetslöshetskassor. Social Tidskrift 1925, nr 11.

Översikt av det sannolika läget på arbetsmarknaden under instundande vinter. Social Tidskrift 1925, nr 11.

Nederländerna.

DE VRIES, M. Uitvoering van groote werken als werkverschaffing en werkverruiming. Tijdschrift van den nederlandschen werkloosheidsraad 1925, nr 12.

Norge.

Arbeidsløsheten og Statens arbeidsledighetskomité. Arbeidsgiveren 1925, nr 25.

Tyskland.

Den växande arbetslösheten i Tyskland och den nya valutadumpingen. Industria 1925, nr 26.

Der Kampf um eine gerechte Unterstützung der Arbeitslosen. Gewerkschafts-Zeitung 1925, nr 51.

Sondermassnahmen der öffentlichen Arbeitsnachweise zur Unterbringung stellenloser Angestellter. Reichsarbeitsblatt 1925, nr 45.

STRUNDEN. Geburtenausfall und Arbeitsmarkt. Reichsarbeitsblatt 1925, nr 44.

Arbetslön.

GRIER, LYNDA. The meaning of wages. The Economic Journal, nr 140 (dec. 1925).

MASSING, E. Zur Theorie der kommenden Lohnkämpfe. Der Arbeitgeber 1925, nr 24.

SCHEID, A. Lohnpolitische Beiträge zu einer gerechten Entlohnung auf mathematischer Grundlage beim Zeitakkord. Technik und Wirtschaft 1925, nr 12.

WUNDERLICH, FRIEDA. Das Kaufkraftargument. Soziale Praxis 1925, nr 51.

Sverige.

Arbetslönen vid jordbruket enligt olika lönenormer per årsarbetare och per arbetstimme. Sv. Lantarbetsgivarföreningarnas medlemsblad 1925, nr 12.

BENGTSSON, C. Garanterad inkomst för serveringspersonalen eller fortsatt anarki på lönemarknaden. Sv. Hotellrevy 1925, nr 23.

Amerikas förenta stater.

Hours and Earnings in the Paper Box-Board Industry, 1925. Monthly Labor Review okt. 1925.

Norge.

VOSS, F. Minimum Wage Legislation in Norway. International Labour Review dec. 1925.

Schweiz.

Die Arbeitslöhne verunfallter Arbeiter 1913 und 1918—1923. Sozialstatistische Mitteilungen 1925, nr 11.

Tyskland.

Die Lohn- und Besoldungspolitik der Reichsregierung. Gewerkschafts-Zeitung 1925, nr 52.

Arbetstid.

LEVY, H. Arbeitszeitfrage und internationale Konkurrenz. Der Arbeitgeber 1925, nr 24.

MILHAUD, E. The Results of the Adoption of the Eight-Hour Day: I. The Eight-Hour Day and Technical Progress. International Labour Review dec. 1925.

Sverige.

Arbetstidslagen och byggnadsindustrien. Byggnadsvärlden 1925, nr 48.

Schweiz.

Wirkungen des Nachtbackverbotes für Grossbäckereien. Schweiz. Konsum-Verein 1925, nr 49.

Tyskland.

NEIZEL. Die Verteilung der Arbeitsstunden nach der Verordnung über die Arbeitszeit vom 21. Dezember 1923. Reichsarbeitsblatt 1925, nr 44.

Bostadsförhållanden.

Sverige.

Avspänning inom byggnadsverksamheten? Byggnadsvärlden 1925, nr 50.

Bostadsfrågan i Sverige och särskilt i Stockholm åren 1914—1925. Sveriges fastighetsägaretidning 1925, nr 24.

»Byggnadsarbetarnas höga löner» och deras inverkan på bostadshyrorna. Kvartalsrapport för sv. murareförbundet nov. 1925.

Amerikas förenta stater.

Building Permits in Principal Cities of the United States, January to June 1925. Monthly Labor Review okt. 1925.

How far from his Job can a Worker live. Monthly Labor Review nov. 1925.

Danmark.

Byggevirksomhed efteraaret 1925. Statistiske Efterretninger 1925, nr 35.

Finland.

Hyresförhållandena i städerna. Social Tidskrift 1925, nr 11.

Schweiz.

FELD, W. Eine Ausnahme vom »Schwabeschen Gesetz» [hyresutgifternas relativa minskning inom högre inkomstklasser] Jahrbücher für Nationalekonomie und Statistik, B. 123, s. 694.

Fattigvård, barnavård och välgörenhet.

Sverige.

De sinnessjukas anstaltsvård [skrivelse till Kungl. Maj:t]. Sv. Fattigvårdsförbundets Tidskrift 1925, nr 6.

ISBERG, H. Kostnader m. m. för omhändertagna barn. Vårdarebladet 1925, nr 6.

ISBERG, H. Utskrivning m. m. av utav barnavårdsnämnden omhändertagna barn. Vårdarebladet 1925, nr 6.

Norge.

WIESENER, G. Omkring barneclovene av 1915. Sociale Meddelelser 1925, nr 9.

Tyskland.

HERPRACHER, MARTHA. Die Reichstagsnovelle zur Fürsorgepflichtverordnung. Blätter für Wohlfahrtspflege 1925, nr 11.

ISRAEL, GERTRUD. Die Deutsche Nothilfe. Reichsarbeitsblatt 1925, nr 44.

SCHULTE-HOLTHAUSEN. Die Durchführung der Fürsorgepflichtverordnung in den einzelnen Ländern. Reichsarbeitsblatt 1925, nr 45.

Föreningsväsen.

HANSSON, S. Ryssarna och fackföreningsinternationalen. Fackföreningsrörelsen 1925, nr 51.

L[UTHE]R, R. Internationella sko- och läderindustriarbetarunionens tredje kongress. Skoarbetaren 1925, nr 6.

VOIONMAA, T. Den fackliga föreningsfriheten och Internationella arbetsorganisationen. Social Tidskrift 1925, nr 11.

Sverige.

HANSSON, S. Rätten till medlemskap. [Telegrafpersonalens organisationsfråga.] Fackföreningsrörelsen 1925, nr 52.

Industriförbundsfrågan. Grovarbetaren 1925, nr 4.

Jugoslavien m. m.

KREKITSCH, B. The Labour Movement in the Balkans. The International Trade Union Review 1925, nr 4.

Tyskland.

CARLESON, C. N. Tyska organisationsproblem. Fackföreningsrörelsen 1925, nr 44—52.

Österrike.

STRAAS, E. Von den Hauptversammlungen österreichischer Gewerkschaften. Arbeit und Wirtschaft 1925, nr 24.

Jord- och egnahemsfrågan.

SCHIFF, W. Die Agrargesetzgebung der europäischen Staaten vor und nach dem Kriege. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik, B. 54, s. 87.

Sverige.

PAULSEN, G. H. Svensk statskolonisasjon. Ny jord 1925, nr 4.

Estland.

Statistics of Land Reform in Esthonia. International Labour Review nov. 1925.

Finland.

KALMARI, E. Befrämjandet av kolonisationsverksamheten med tillhjälp av den obesuttna befolkningens lånefond eller kolonisationsfonden. Social Tidskrift 1925, nr 11.

Norge.

PAULSEN, G. H. Nye regler for statens støtte til bureising. Ny jord 1925, nr 4.

Rumänien.

DUTCZAK, B. Die Sozialisierung bäuerlicher Kleinbetriebe in Rumänien. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik, B. 53, s. 803.

Kollektivavtal m. m.

Tyskland

POTTHOFF, H. Arbeitsvertrag, Betriebsvereinbarung, Tarifvertrag. Reichsarbeitsblatt 1925, nr 46.

Österrike.

Kollektivverträge im Jahre 1924. Statistische Nachrichten 1925, nr 11.

Kooperation.

ANDELIUS, O. Varusortering och köpfrekvens. Kooperatören 1925, nr 23.

EGGER, A. The Co-operative Movement and Co-operative Law. International Labour Review nov. 1925.

GJÖRES, A. Reflexioner i marginalen, med anledning av en norsk bok [I. Debes: Forbrukerkooperasjonens historie]. Kooperatören 1925, nr 21.

PETANDER, K. Vinstbegäret och kooperationen. Kooperatören 1925, nr 20.

England.

BING, A. M. De brittiska byggnadsgillenas sammanbrott. Fackföreningsrörelsen 1925, nr 48.

Frankrike.

MARAUX, CH. Co-operative Work in the French Printing Industry. International Labour Review nov. 1925.

Italien.

Die Zerstörung der Genossenschaften in Italien. Schweiz. Konsum-Verein 1925, nr 52.

Tyskland.

RAUSCH, K. Die genossenschaftliche Viehverwertung in Deutschland. Genossenschaftskorrespondenz 1925, nr 5.

Levnadskostnader.

Die Beeinflussung des Brotpreises durch das Nachtbackverbot. Schweiz. Konsum-Verein 1925, nr 52. [Se vidare under rubriken »Arbetstid».]

Nykterhetsfrågan.

SJÖSTRAND, E. Internationella antialkoholkonferensen. Tirfing 1925, nr 8.

SOMMARIN, E. Några nationalekonomiska synpunkter på alkoholfrågan. Tirfing 1925, nr 8.

Sverige.

BERGVALL, J. Nytt cirkulär från kontrollstyrelsen rörande kontrollen över utminuteringen och utskänkningen av rusdrycker. Tidskrift för Nykterhetsnämnderna 1925, nr 6.

Bilismen och nykterhetskravet. Tidskrift för systembolagen 1925, nr 11.

LILJESTRAND, G. Alkohol och trafiksäkerhet. Tirfing 1925, nr 8.

THULIN, E. Några synpunkter på den svenska rusdrycksfrågan. Tidskrift för systembolagen 1925, nr 11.

ÅMAN, A. Staten och nykterhetsnämnderna. Tirfing 1925, nr 10.

Finland.

HELANEN, V. Nykterhetstillståndet belyst av livförsäkringsansökningarna. Social Tidskrift 1925, nr 11.

Socialförsäkring.[1]

MC SHANE, O. F. Work of the International Association of Industrial Accident Boards and Commissions. Monthly Labor Review okt. 1925.

Sverige.

ANDERSSON, TH. En reform för sjukkasseverksamheten i Stockholm. Socialmedicinsk Tidskrift 1925, nr 12.

Det kommunala bidraget till Stockholms sjukkassor. Sv. Sjukkassetidning 1925, nr 11.

Moderskapsunderstöd åt kvinnor i visst industriellt arbete. Arbetarskyddet 1925, nr 12.

Pensionsförsäkringens inverkan på fattigvården och kommunernas finanser. Tidskrift för pensionsförsäkringen 1925, nr 9.

Sjukförsäkringen — sådan den bör vara. Vårt liv 1925. nr 12 A.

SJÖVALL, E. Om vården av kroniskt sjuka och konvalescenter. Sv. Sjukkassetidning 1925, nr 11.

Amerikas förenta stater.

CLARK, L. D. Workmen's Compensation Legislation of 1925. Monthly Labor Review okt. 1925.

Danmark.

BORBERG, L. P. Betragtninger over vor Invalideforsikring. Socialt Tidskrift 1925, nr 11.

Finland.

Arbetares olycksfallsförsäkring. Finsk Kommunaltidskrift 1925, nr 8—9.

Norge.

BERNER, J. Den norske sygeforsikring, fri lægehjælp, frit lægevalg og betaling pr ydelse. Socialmedicinsk Tidskrift 1925, nr 12.

Tyskland.

KLEEIS, FRIEDR. Der Stand der Unfallversicherung. Arbeiterrecht und Arbeiterversicherung 1925, nr 12.

SENGER, K. Rentenbewegung und Rentenleistungen der Landesversicherungsanstalt Rheinprovinz in den Jahren 1891—1924. Reichsarbeitsblatt 1925, nr 45.

Österrike.

ELDERSCH, M. Die Arbeiterversicherung im Nationalrat. Arbeit und Wirtschaft 1925, nr 24.

Entwurf eines neuen Arbeiterversicherungsgesetzes in Österreich. Amtliche Nachrichten 1925, nr 11.

KLEIN, M. Die Angestelltenversicherung. Arbeit und Wirtschaft 1925, nr 24.

Strejker, lockouter, medling och skiljedom.

Ekonomiskt understöd vid arbetsinställelser. [Hur man organiserat understödsverksamheten i olika länder.] Fackföreningsrörelsen 1925, nr 48.

WEHNER, W. Unterstützung streikender aus öffentlichen Mitteln. Soziale Praxis 1925, nr 47—48.

Amerikas förenta stater.

JORDAN, V. Tvungen voldgift i de Forenede stater. Arbeidsgiveren [Norge] 1925, nr 23.

Frankrike.

Bankmannastrejken i Paris. Bankvärlden 1925, nr 12.

Norge.

Flertal i Socialkomiteen mot tvungen voldgift. Arbeidsgiveren 1925, nr 25.

Tyskland.

FLATOW, G. Bemerkungen zum Entwurf eines Arbeitsgerichtsgesetzes. Reichsarbeitsblatt 1925, nr 44—45.

v. KARGER. Das Arbeitsgerichtsproblem. Der Arbeitgeber 1925, nr 24.

Österrike.

HUPPERT, S. Der Kampf der Bäckereiarbeiter in Wien. Arbeit und Wirtschaft 1925, nr 23.

Ut- och invandring.

Brittiska riket.

BONDFIELD, MARGARET. The Settlement and Development of the british Commonwealth. The Labour Magazine 1925, nr 8.

Tyskland.

PETERSEN. Die Ausländischen Arbeiter in Industrie, Handel und häuslichen Diensten. Reichsarbeitsblatt 1925, nr 44.

[1] Artiklar rörande arbetslöshetsförsäkring återfinnas under rubriken »Arbetsmarknad och arbetslöshet».

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

December månad år 1925.

Under hänvisning till efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet,[1] lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under december månad.

Översikt av verksamheten under december månad 1925.

	Manliga avdeln.			*Kvinnliga avdeln.*			*Tillsammans*		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Stockholms stad	3 228	1 496	1 418	3 096	2 891	2 355	**6 324**	**4 387**	**3 773**
Stockholms län	1 726	629	623	252	251	163	**1 978**	**880**	**786**
Uppsala stad och län	498	136	116	107	144	124	**605**	**280**	**240**
Södermanlands län	624	222	202	214	212	148	**838**	**434**	**350**
Östergötlands län	993	241	221	414	271	212	**1 407**	**512**	**433**
Norrköping	690	132	132	96	98	68	**786**	**230**	**200**
Jönköpings län	319	61	55	139	90	67	**458**	**151**	**122**
Kronobergs län	117	22	21	47	35	27	**164**	**57**	**48**
Norra Kalmar län	182	28	25	37	36	27	**219**	**64**	**52**
Södra Kalmar län	484	78	78	88	55	46	**572**	**133**	**124**
Gotlands län	91	9	9	27	39	20	**118**	**48**	**29**
Blekinge län	419	130	116	131	113	73	**550**	**243**	**189**
Kristianstads län	804	237	204	293	252	154	**1 097**	**489**	**358**
Malmöhus län: Malmö	2 234	211	207	853	672	514	**3 087**	**883**	**721**
Malmöhus län: Lund	425	45	45	48	42	40	**473**	**87**	**85**
Malmöhus län: Landskrona	358	96	95	21	19	13	**379**	**115**	**108**
Malmöhus län: Hälsingborg	879	210	206	184	182	129	**1 063**	**392**	**335**
Malmöhus län: Ystad	313	54	51	81	47	36	**394**	**101**	**87**
Malmöhus län: Trelleborg	434	90	88	45	33	31	**479**	**123**	**119**
Malmöhus län: Eslöv	132	40	34	14	20	8	**146**	**60**	**42**
Malmöhus län: Skurup	27	36	27	14	27	12	**41**	**63**	**39**
Malmöhus län: Vellinge	63	27	27	8	7	4	**71**	**34**	**31**
Hallands län	473	74	67	52	45	21	**525**	**119**	**88**
Göteborgs och Bohus län	536	244	236	121	75	48	**657**	**319**	**284**
Göteborg	4 021	1 270	1 237	786	778	567	**4 807**	**2 048**	**1 804**
Älvsborgs län	521	146	142	55	57	31	**576**	**203**	**173**
Skaraborgs län	596	109	98	317	236	135	**913**	**345**	**233**
Värmlands län	379	63	55	81	109	60	**460**	**172**	**115**
Örebro län	756	172	153	190	153	113	**946**	**325**	**266**
Västmanlands län	611	59	54	171	136	108	**782**	**195**	**162**
Kopparbergs län	381	77	77	193	125	107	**574**	**202**	**184**
Gävle stad och län	551	256	245	95	95	83	**646**	**351**	**328**
Västernorrlands län	451	197	195	48	42	32	**499**	**239**	**227**
Jämtlands län	158	63	62	135	122	108	**293**	**185**	**170**
Västerbottens län	171	40	40	112	110	83	**283**	**150**	**123**
Norrbottens län	182	112	109	111	112	81	**293**	**224**	**190**
Tillsammans dec. 1925	**24 827**	**7 112**	**6 770**	**8 676**	**7 731**	**5 848**	**33 503**	**14 843**	**12 618**
» nov. 1925	*27 557*	*7 742*	*7 274*	*12 984*	*8 724*	*6 634*	*40 541*	*16 466*	*13 908*
» dec. 1924	22 874	6 466	6 121	9 364	7 885	6 165	32 238	14 351	12 286
» » 1923	23 229	8 278	7 720	8 219	7 833	5 871	31 448	16 111	13 591
» » 1922	40 111	7 530	7 208	8 031	7 471	5 693	48 142	15 001	12 901

[1] De särskilda anstalterna uppräknas i tablån här ovan; med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida.

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar per 100 led. pl.			Tillsatta platser per 100 lediga		
					dec. 1925	nov. 1925	dec. 1924	dec. 1925	nov. 1925	dec. 1924
Manliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	3 365	3 488	1 236	1 063	282	230	259	86	90	87
Industri och hantverk	7 785	8 113	558	499	1454	1094	1101	89	90	94
Sjöfart och fiske	4 083	4 158	1 389	1 360	299	284	289	98	98	96
Handel och samfärdsel	2 389	2 539	1 079	1 033	235	317	297	96	94	95
Husligt arbete	2	2	1	1	·	·	·	·	·	·
Annat arbete	5 926	6 527	2 849	2 814	229	313	250	99	96	99
Summa	**23 550**	**24 827**	**7 112**	**6 770**	**349**	**356**	**354**	**95**	**94**	**95**
Kvinnliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	475	488	574	259	85	92	91	45	58	51
Industri och hantverk	342	411	231	174	178	168	158	75	76	77
Sjöfart och fiske	180	202	71	68	·	·	·	·	·	·
Handel och samfärdsel	1 155	1 278	1 023	764	125	199	143	75	80	78
Husligt arbete	4 087	5 977	5 823	4 575	103	138	110	79	79	81
Annat arbete	307	320	9	8	·	·	·	·	·	·
Summa	**6 546**	**8 676**	**7 731**	**5 848**	**112**	**149**	**119**	**76**	**76**	**78**
Tillsammans										
Jordbruk och skogshushållning . .	3 840	3 976	1 810	1 322	220	186	205	73	80	76
Jordbruk	3 571	3 692	1 654	1 177	223	187	206	71	79	74
Skogshushållning	269	284	156	145	182	163	202	93	90	98
Industri och hantverk	8 127	8 524	789	673	1080	797	837	85	86	89
Gruvdrift och malmförädling . . .	289	298	4	4	·	—	·	·	—	·
Jord-, sten- och glasindustri . . .	321	330	1	—	·	·	·	·	·	·
Metall- och maskinindustri . . .	1 714	1 802	148	111	1218	753	2137	75	83	85
Trävaruindustri	572	604	29	23	·	·	·	·	·	·
Byggnadsverksamhet	3 155	3 257	265	253	1229	1022	893	95	96	96
Läder-, hår- och gummiindustri . .	162	177	20	18	·	·	·	·	·	·
Textilindustri	184	193	9	6	·	·	·	·	·	·
Beklädnadsindustri	257	287	101	81	284	318	·	80	67	·
Närings- och njutningsmedelsindustri	589	423	100	82	422	355	266	82	78	90
Kemisk-teknisk o. belysningsindustri	106	130	6	5	·	·	·	·	·	·
Trämasse- och pappersindustri . .	156	167	19	13	·	·	·	·	·	·
Grafisk industri	107	110	12	6	·	·	·	·	·	·
Ej särskilt specificerade	715	746	75	71	·	752	726	·	94	95
Sjöfart och fiske	4 263	4 360	1 460	1 428	299	283	283	98	98	95
Handel och samfärdsel	3 544	3 817	2 102	1 797	182	255	214	85	87	86
Kontors-, bank- o. d. personal . .	415	422	77	63	·	·	·	·	·	·
Butiks- och magasinspersonal . . .	980	1 042	353	276	295	512	393	78	85	84
Hotell- och restaurangpersonal . .	693	807	551	414	146	194	151	75	82	81
Transportarbetare	1 286	1 370	991	941	138	193	194	95	93	94
Allmän och litterär verksamhet . .	156	162	97	75	·	219	135	·	70	69
Ej särskilt specificerade	14	14	33	28	·	·	·	·	·	·
Husligt arbete	4 089	5 979	5 824	4 576	103	138	110	79	79	81
Annat arbete	6 233	6 847	2 858	2 822	240	341	261	99	96	98
Summa	**30 096**	**33 503**	**14 843**	**12 618**	**226**	**246**	**225**	**85**	**84**	**86**

Utanför resp. länsförmedlingsanstalters rapporteringsområden tillsattes under månaden 1 143 platser, varav 945 manliga och 198 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 857, 670 och 187 samt under nästlidna månad resp. 1 681, 1 325 och 356.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Jordbruk m. m.			Skogshushållning			Gruvdrift o. malmförädling			Jord-, sten- o. glasindustri			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**3 204**	**1 080**	**918**	**284**	**156**	**145**	**298**	**4**	**4**	**330**	—	—	**1 773**	**130**	**100**
1	Stockholms stad	43	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	289	52	39
2	Stockholms län	787	286	282	82	52	52	5	—	—	18	—	—	53	—	—
3	Uppsala stad och län	185	57	43	16	6	6	6	—	—	24	—	—	22	2	—
4	Södermanlands län	104	58	41	2	2	2	—	—	—	1	—	—	57	5	5
5	Östergötlands län	269	90	72	25	24	23	3	—	—	24	—	—	76	3	3
6	Norrköping	56	14	14	1	—	—	—	—	—	1	—	—	45	2	2
7	Jönköpings län	48	16	12	1	—	—	—	—	—	2	—	—	30	4	4
8	Kronobergs län	6	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1
9	Kalmar län	52	26	23	—	3	3	—	—	—	42	—	—	92	5	5
10	Gotlands län	14	9	9	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—
11	Blekinge län	56	23	13	—	—	—	—	—	—	10	—	—	17	1	1
12	Kristianstads län	280	121	93	39	4	4	—	—	—	35	—	—	69	9	6
13	Malmöhus län: Malmö	51	9	9	—	—	—	—	—	—	11	—	—	167	8	4
14	Hälsingborg	68	10	9	—	—	—	8	—	—	4	—	—	43	1	1
15	Övriga anstalter	291	107	89	—	—	—	—	—	—	42	—	—	141	3	3
16	Hallands län	60	21	16	—	—	—	6	—	—	26	—	—	46	5	5
17	Göteborgs och Bohus län	49	30	24	—	—	—	—	—	—	1	—	—	15	—	—
18	Göteborgs stad	53	5	3	—	—	—	—	—	—	5	—	—	310	6	5
19	Älvsborgs län	18	1	1	6	—	—	—	—	—	6	—	—	128	13	12
20	Skaraborgs län	333	85	74	10	7	7	1	—	—	19	—	—	19	—	—
21	Värmlands län	15	10	6	12	16	14	—	—	—	20	—	—	17	—	—
22	Örebro län	125	51	41	25	18	10	203	4	4	6	—	—	21	—	—
23	Västmanlands län	174	33	28	2	—	—	54	—	—	12	—	—	49	—	—
24	Kopparbergs län	18	5	5	17	4	4	11	—	—	5	—	—	33	3	3
25	Gävle stad och län	10	—	—	2	1	1	—	—	—	8	—	—	14	6	—
26	Västernorrlands län	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	7	—	—
27	Jämtlands län	18	1	1	26	13	13	—	—	—	—	—	—	1	—	—
28	Västerbottens län	15	5	5	18	6	6	—	—	—	—	—	—	1	1	1
29	Norrbottens län	3	3	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	6	—	—
	Kvinnliga avdelningen	**488**	**574**	**259**	—	—	—	—	—	—	—	**1**	—	**29**	**18**	**11**
1	Stockholms stad	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	16	10
2	Stockholms län	21	34	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Uppsala stad och län	22	22	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	28	40	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	36	32	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Norrköping	6	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	9	16	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	11	13	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	4	9	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	7	19	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	46	91	31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	4	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
14	Hälsingborg	13	9	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Övriga anstalter	26	48	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Hallands län	13	11	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	59	31	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	4	6	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	1
19	Älvsborgs län	—	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	39	64	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	10	15	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	50	36	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	30	22	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	14	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävle stad och län	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	4	9	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	12	13	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	3	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Trävaruindustri			Byggnadsverksamhet			Läder-, hår- o. gummiindustri			Textilindustri			Beklädnadsindustri			Närings- o. njutningsmedelsindustri			Kem.-tekn. o. belysningsindustri			
Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	
603	**28**	**23**	**3 257**	**265**	**253**	**169**	**18**	**17**	**153**	—	—	**138**	**7**	**5**	**323**	**39**	**37**	**116**	**4**	**4**	
34	11	8	472	60	50	10	6	5	8	—	—	21	1	—	45	21	21	7	—	—	1
19	—	—	157	11	11	2	—	—	8	—	—	3	—	—	12	—	—	1	—	—	2
4	—	—	10	—	—	2	—	—	—	—	—	6	1	1	13	2	2	—	—	—	3
16	2	—	45	2	2	—	—	—	1	—	—	2	—	—	5	—	—	—	—	—	4
23	—	—	208	6	6	5	—	—	8	—	—	—	—	—	11	1	1	1	—	—	5
46	1	1	160	2	2	1	—	—	63	—	—	1	1	1	13	—	—	—	—	—	6
15	—	—	22	—	—	9	2	2	1	—	—	2	—	—	7	—	—	12	—	—	7
2	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	8
24	2	2	21	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	8	—	—	9
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	10
4	—	—	16	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	11
26	5	5	55	7	7	1	—	—	—	—	—	—	—	—	5	3	3	—	—	—	12
44	1	1	694	7	7	5	—	—	4	—	—	25	1	1	35	—	—	44	—	—	13
5	—	—	179	40	40	42	—	—	7	—	—	2	—	—	14	—	—	1	—	—	14
12	3	3	187	6	6	67	2	2	8	—	—	14	1	—	56	—	—	4	4	4	15
26	—	—	109	4	4	5	—	—	8	—	—	5	—	—	3	1	—	1	—	—	16
16	—	—	61	—	—	—	—	—	3	—	—	2	—	—	6	—	—	26	—	—	17
142	2	2	358	17	17	8	8	8	20	—	—	16	2	2	25	5	5	5	—	—	18
3	—	—	107	8	8	1	—	—	9	—	—	2	—	—	4	1	—	—	—	—	19
3	—	—	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	1	1	1	—	—	20
40	—	—	16	—	—	3	—	—	3	—	—	2	—	—	6	—	—	—	—	—	21
15	—	—	37	6	6	1	—	—	—	—	—	25	—	—	5	3	3	1	—	—	22
12	—	—	69	1	1	1	—	—	1	—	—	4	—	—	10	—	—	2	—	—	23
11	1	1	40	15	15	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	24
36	—	—	38	38	38	6	—	—	1	—	—	1	—	—	9	—	—	—	—	—	25
5	—	—	51	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	26
—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	1	—	—	—	27
17	—	—	14	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
3	—	—	70	30	30	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	29
1	**1**	—	—	—	—	**8**	**2**	**1**	**40**	**9**	**6**	**149**	**94**	**76**	**100**	**61**	**45**	**14**	**2**	**1**	
1	1	—	—	—	—	3	1	—	20	1	1	63	47	38	38	32	24	13	1	1	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	8	4	4	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	7	7	4	2	2	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	1	50	28	23	23	2	1	—	—	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	1	1	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	5	1	1	1	—	—	1	1	1	2	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	3	—	24	6	4	7	12	8	—	1	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	7	2	2	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	1	1	1	1	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Trämasse- o. pappersindustri			Grafisk industri			Industri o. hantverk, ej specific.			Sjöfart och fiske			Kontors-, bank- o. d. personal		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**133**	**2**	**2**	**105**	**11**	**6**	**715**	**50**	**48**	**4158**	**1389**	**1360**	**318**	**44**	**37**
1	Stockholms stad	9	—	—	36	8	4	182	32	31	447	260	256	169	18	16
2	Stockholms län	7	—	—	2	—	—	29	—	—	37	1	1	3	—	—
3	Uppsala stad och län	1	—	—	3	—	—	16	2	2	2	—	—	1	1	—
4	Södermanlands län	1	—	—	1	—	—	32	3	3	99	26	26	1	—	—
5	Östergötlands län	1	—	—	3	—	—	21	—	—	21	—	—	9	2	2
6	Norrköping	6	—	—	13	—	—	17	1	1	146	63	63	3	3	3
7	Jönköpings län	1	—	—	1	—	—	8	—	—	6	—	—	1	—	—
8	Kronobergs län	18	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	7	—	—	—	—	—	10	—	—	269	48	48	2	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	10	1	1	197	47	47	1	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	12	2	2	43	12	12	5	4	3
13	Malmöhus län: Malmö	1	—	—	8	—	—	177	1	1	214	53	53	49	4	4
14	Hälsingborg	1	—	—	1	—	—	10	—	—	341	112	110	1	—	—
15	Övriga anstalter	2	—	—	12	1	1	21	—	—	201	71	69	2	1	1
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	118	27	26	2	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	—	—	—	2	—	—	2	—	—	48	20	20	2	—	—
18	Göteborgs stad	13	—	—	19	2	1	84	7	6	1447	447	429	46	6	3
19	Älvsborgs län	1	—	—	—	—	—	11	—	—	5	—	—	1	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	—	—	—	1	—	—	10	—	—	13	6	4	2	—	—
22	Örebro län	59	—	—	1	—	—	7	1	1	3	—	—	1	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	1	—	—	42	—	—	4	—	—	5	3	3
24	Kopparbergs län	4	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävle stad och län	1	—	—	—	—	—	5	—	—	222	104	104	1	—	—
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	256	92	92	1	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	3	—	—	2	—	—	4	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	4	1	1
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	1	1
	Kvinnliga avdelningen	**34**	**17**	**11**	**5**	**1**	**—**	**31**	**25**	**23**	**202**	**71**	**68**	**104**	**33**	**26**
1	Stockholms stad	22	9	6	2	1	—	10	10	8	117	35	33	54	15	11
2	Stockholms län	1	2	1	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—
3	Uppsala stad och län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	—	—	—
5	Östergötlands län	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—
6	Norrköping	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	4	5	4
13	Malmöhus län: Malmö	4	—	—	1	—	—	19	10	10	4	1	1	38	10	9
14	Hälsingborg	2	—	—	—	—	—	—	—	—	6	5	5	—	—	—
15	Övriga anstalter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	1	—	—
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	5	5	3	1	—	—	—	5	5	50	17	16	2	3	2
19	Älvsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
25	Gävle stad och län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5	5	—	—	—
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	4	4	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—

Butiks- o. magasins-personal			Hotell- o. restaurang-personal			Transport-arbetare			Allmän o. litterär verksamhet			Handel och samfärdsel, ej specific.			Husligt arbete			Annat arbete			
Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
749	**136**	**127**	**98**	**13**	**12**	**1305**	**862**	**836**	**55**	**3**	**2**	**14**	**21**	**19**	**2**	**1**	**1**	**6 527**	**2 849**	**2 814**	
325	102	95	30	4	4	309	302	280	29	2	1	1	4	4	1	—	—	755	615	604	1
9	—	—	4	1	1	67	17	17	1	—	—	1	1	1	—	—	—	419	260	258	2
7	—	—	2	—	—	26	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	151	64	61	3
—	—	—	1	—	—	13	7	7	1	—	—	—	—	—	1	—	—	241	117	116	4
8	—	—	6	1	1	49	13	13	—	—	—	—	3	3	—	—	—	222	98	97	5
13	1	1	—	—	—	39	16	16	1	—	—	—	—	—	—	—	—	65	28	28	6
6	1	1	—	—	—	13	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	134	35	33	7
2	—	—	—	—	—	3	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	73	15	15	8
1	—	—	—	—	—	16	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	118	20	20	9
1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49	—	—	10
—	—	—	3	—	—	9	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	90	55	51	11
37	10	10	8	2	2	11	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	178	57	56	12
94	—	—	7	1	1	135	44	44	4	—	—	—	—	—	—	—	—	465	82	82	13
10	—	—	2	—	—	17	10	10	1	—	—	1	1	1	—	—	—	121	36	35	14
9	6	6	2	—	—	56	27	27	4	—	—	2	—	—	—	—	—	619	156	156	15
4	—	—	2	—	—	22	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	28	15	15	16
5	1	1	2	1	—	37	131	131	—	—	—	—	—	—	—	—	—	259	61	60	17
172	10	9	9	—	—	324	247	243	9	1	1	7	12	10	—	1	1	949	492	492	18
2	—	—	—	—	—	15	3	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	201	120	118	19
14	3	3	6	—	—	7	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	134	12	12	20
2	—	—	1	—	—	21	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	195	29	29	21
6	—	—	—	—	—	15	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	198	87	86	22
5	—	—	2	—	—	34	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	128	18	18	23
4	—	—	3	1	1	15	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	215	41	41	24
1	1	1	—	—	—	19	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	177	98	93	25
3	—	—	1	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	119	102	102	26
8	1	—	6	1	1	8	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	57	44	44	27
—	—	—	1	1	1	9	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	87	20	20	28
1	—	—	—	—	—	12	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	80	74	72	29
293	**217**	**149**	**709**	**538**	**402**	**65**	**129**	**105**	**107**	**94**	**73**	**—**	**12**	**9**	**5 977**	**5 823**	**4 575**	**320**	**9**	**8**	
119	140	96	327	234	175	22	82	64	55	39	28	—	12	9	2 045	2 210	1 847	147	5	4	1
3	—	—	19	4	4	—	—	—	14	8	6	—	—	—	188	202	134	—	—	—	2
2	2	2	9	4	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	73	116	105	—	—	—	3
—	—	—	15	14	14	1	—	—	1	3	3	—	—	—	149	153	109	16	—	—	4
3	—	—	16	10	10	4	1	1	4	2	2	—	—	—	323	217	170	14	4	4	5
—	—	—	3	5	2	—	1	—	1	—	—	—	—	—	76	87	64	6	—	—	6
7	1	1	6	5	4	—	—	—	1	1	—	—	—	—	115	67	59	—	—	—	7
—	—	—	3	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42	32	24	—	—	—	8
—	—	—	3	4	4	—	1	1	2	2	2	—	—	—	108	71	60	1	—	—	9
—	—	—	1	4	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	21	26	16	—	—	—	10
1	—	—	4	12	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	118	82	57	—	—	—	11
11	3	3	33	24	22	5	4	4	5	4	4	—	—	—	180	111	76	—	—	—	12
96	42	29	53	27	16	6	17	16	3	1	1	—	—	—	502	521	407	44	—	—	13
—	3	3	16	10	6	—	1	1	—	—	—	—	—	—	141	153	110	3	—	—	14
2	2	2	11	9	8	6	3	3	1	2	2	—	—	—	165	127	110	8	—	—	15
1	—	—	2	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29	31	16	4	—	—	16
1	1	1	7	12	10	—	—	—	2	—	—	—	—	—	51	30	17	1	—	—	17
31	16	5	44	24	9	11	9	5	3	2	—	—	—	—	529	666	506	70	—	—	18
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	53	48	29	—	—	—	19
10	4	4	12	12	6	—	—	—	—	1	1	—	—	—	249	151	101	—	—	—	20
—	—	—	8	12	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	63	82	45	—	—	—	21
—	—	—	14	7	5	—	3	3	1	1	1	—	—	—	119	106	82	4	—	—	22
—	1	1	10	9	8	4	2	2	2	5	5	—	—	—	123	95	77	—	—	—	23
—	—	—	35	23	19	3	1	1	5	3	3	—	—	—	133	91	77	—	—	—	24
1	—	—	5	4	4	1	3	3	1	4	4	—	—	—	76	75	63	2	—	—	25
—	—	—	2	11	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31	26	20	—	—	—	26
1	1	1	21	21	20	—	1	1	2	8	7	—	—	—	106	81	72	—	—	—	27
2	—	—	16	15	12	—	—	—	4	4	4	—	—	—	78	77	56	—	—	—	28
2	1	1	14	15	11	—	—	—	—	2	—	—	—	—	91	89	66	—	—	—	29

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 30 november 1925.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar			Arbetslösa				Föregående månads %
		Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	%	
Bleck- o. plåtslagareförb. .	32	1 414	—	**1 414**	156	—	**156**	**11·0**	6·0
Bokbindareförbundet . . .	18	1 122	2 188	**3 310**	22	30	**52**	**1·6**	2·1
Bryggeriindustriarb.-förb. .	40	2 623	1 026	**3 649**	75	80	**155**	**4·2**	3·9
Byggnadsträarbetareförb. .	101	7 103	—	**7 103**	2 808	—	**2 808**	**39·5**	29·3
De förenade förbunden . .	44	2 557	716	**3 273**	238	100	**338**	**10·3**	10·5
Elektriska arbetareförb. . .	63	2 777	—	**2 777**	230	—	**230**	**8·3**	5·5
Gjutareförbundet	103	4 113	2	**4 115**	278	—	**278**	**6·8**	7·2
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	227	19 931	1 835	**21 766**	4 263	149	**4 412**	**20·3**	17·9
Gruvindustriarbetareförb. .	16	1 156	2	**1 158**	160	—	**160**	**13·8**	15·8
Handelsarbetareförb. . . .	117	6 032	2 082	**8 114**	484	79	**563**	**6·9**	7·0
Hatt- o. pälsindustriarb.-f. .	18	320	563	**883**	14	113	**127**	**14·4**	17·2
Hattarbetare	9	131	423	**554**	7	109	**116**	**20·9**	27·8
Pälsvaruarbetare	9	189	140	**329**	7	4	**11**	**3·3**	5·7
Kommunalarbetareförb. . .	87	9 011	637	**9 648**	484	59	**543**	**5·6**	4·1
Litografiska förbundet . .	6	725	1	**726**	12	—	**12**	**1·7**	1·2
Livsmedelsarbetareförb. . .	51	6 763	2 571	**9 334**	773	235	**1 008**	**10·8**	10·4
Metallindustriarb.-förb. . .	191	63 549	2 860	**66 409**	5 571	83	**5 654**	**8·5**	8·5
Järnbruksarbetare . . .	51	15 452	52	**15 504**	1 465	—	**1 465**	**9·4**	11·6
Verkstadsarbetare . . .	140	48 097	2 808	**50 905**	4 106	83	**4 189**	**8·2**	7·5
Murareförbundet	37	2 266	—	**2 266**	891	—	**891**	**39·3**	18·1
Måleriarbetareförbundet . .	40	2 494	—	**2 494**	840	—	**840**	**33·7**	17·0
Pappersindustriarb.-förb. .	106	17 972	752	**18 724**	1 053	37	**1 090**	**5·8**	4·1
Sadelm.- o. tapetseraref. .	21	449	11	**460**	20	—	**20**	**4·3**	2·4
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	35	5 034	1 940	**6 974**	208	22	**230**	**3·3**	3·1
Skrädderiarbetareförb. . .	56	1 924	4 680	**6 604**	26	270	**296**	**4·5**	3·6
Stenindustriarbetareförb. .	96	5 801	—	**5 801**	1 076	—	**1 076**	**18·5**	12·5
Stuckatörförbundet . . .	2	42	—	**42**	12	—	**12**	**28·6**	9·3
Sågverksindustriarb.-förb. .	218	18 470	10	**18 480**	4 743	—	**4 743**	**25·7**	22·7
Textilarbetareförbundet . .	59	3 969	5 384	**9 353**	75	60	**135**	**1·4**	3·1
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	508	2 297	**2 805**	7	6	**13**	**0·5**	0·5
Transportarbetareförb. . .	53	3 615	30	**3 645**	499	30	**529**	**14·5**	10·7
Träindustriarbetareförb. . .	114	6 452	93	**6 545**	543	17	**560**	**8·6**	8·1
Tunnbinderiarbetareförb. .	17	273	—	**273**	14	—	**14**	**5·1**	4·1
Typografförbundet	23	3 641	298	**3 939**	247	29	**276**	**7·0**	6·4
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	15	996	—	**996**	207	—	**207**	**20·8**	8·6
Summa	**2 026**	**203 102**	**29 978**	**233 080**	**26 029**	**1 399**	**27 428**	**11·8**	**10·1**

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under november uppgivits till inalles 109 166, vilket i genomsnitt motsvarar 4·0 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Arbetslösheten i utlandet.

En sammanställning av tillgänglig arbetslöshetsstatistik från Sverige och vissa andra länder visar följande procenttal för månaderna november 1924—november 1925.

	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.
Sverige	10·5	15·5	14·8	13·5	12·0	10·9	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	10·1 [1]	11·8
Norge	7·8	8·8	8·6	8·1	7·4	9·5	8·1	8·5	8·8	10·1	12·9	17·0	19·0
Danmark	9·3	17·1	16·9	16·8	15·1	13·5	12·1	9·0	8·3	9·7	10·5 [1]	12·7	18·3
England	8·6	9·2	9·0	9·4	9·0	9·4	10·1	12·3	11·2	11·4	11·4	11·3	11·0
Tyskland	7·3	8·1	8·1	7·3	5·8	4·3	3·6	3·5	3·7	4·3	4·5	5·8	10·7
Nederländerna	9·6	12·7	14·7	11·7	9·3	7·7	6·9	6·7	8·3	8·5 [1]	7·6 [1]	8·1 [2]	—
Belgien	3·8	5·1	6·1	6·3	7·0	7·1	6·2	5·8	5·1	3·9	2·6 [1]	2·5 [2]	—
Kanada	9·7	11·6	10·2	9·5	8·5	8·7	7·0	6·1	5·2	4·4	5·7	5·1	—
Nya Syd-Wales	9·0	12·9	14·3	16·1	8·1	10·9	10·4	5·0	3·4	— [3]	— [3]	—	—

Anmärkas må, att på grund av primärmaterialets beskaffenhet dessa procenttal endast i mindre mån lämpa sig för jämförelser mellan de särskilda länderna, men däremot väl belysa utvecklingen i samma land.

Levnadskostnader under fjärde kvartalet 1925.

Prisstatistik och indexberäkningar.

På grundval av från 49 ombudsorter inhämtade prisuppgifter har socialstyrelsen numera verkställt beräkningar rörande levnadskostnadernas allmänna förskjutningar från juli 1914 till 1 januari 1926. I efterföljande sammanställning lämnas redogörelse för de förändringar, som under det senast tilländalupna kvartalet träffat de olika posterna.

I indexberäkningen ingående huvudposter.

Livsmedel, bränsle och lyse. De prisuppgifter, som beträffande posterna livsmedel, bränsle och lyse användas vid indexberäkningen, avse samtliga kvartalets sista månad. För livsmedel insamlas uppgifter varje vecka å färsk-

[1] Reviderade siffror. — [2] Preliminära siffror. — [3] Uppgifternas uteblivande torde sammanhänga med den vid tidpunkten ifråga pågående arbetsinställelsen inom sjömansyrket.

varor (smör, ägg, kött, fläsk och fisk), varefter medeltal tagas för samtliga veckor under månaden; övriga varor noteras en gång i månaden, omkring den 15. Vid sistnämnda tidpunkt inhämtas jämväl noteringar å bränsle- och lyseartiklar. Under hänvisning till sammandragstabellen för livsmedelspriserna (sid. 80—81) och tabellerna över kreaturs- och fiskpriser i vissa större städer (sid. 92—95) må följande anföras rörande de under kvartalet iakttagna prisväxlingarna å de särskilda varuslagen.

Medelpriset å oskummad *mjölk*, som i september utgjorde 23 öre per liter, steg i november med 1 öre men sjönk åter i december i samband med det kraftiga prisfallet å smör till sin förra nivå. De lägsta sötmjölksnoteringarna under december uppvisade Värnamo, Växjö, Lund, Ystad, Lidköping samt Tidaholm med 20 öre, varemot det högsta priset, 30 öre noterades i Malmberget och Kiruna.

Smörpriserna, vilka under föregående kvartalsperiod voro stadda i ovanligt kraftig stegring, förete under redovisningskvartalet en utveckling i rakt motsatt riktning, i det att högst väsentliga prissänkningar ägt rum. Mejerismör, som enligt den svenska smörnoteringen i slutet av september betingade ett pris av 3·46 kr. per kg. i parti, hade vid senaste noteringen i december sjunkit till 2·67 kr. Den starka nedgången torde i stort sett bero på minskad export. De hastigt sjunkande partipriserna åstadkommo givetvis prisfall inom detaljhandeln. Medelpriset utgjorde i december 3·63 kr. per kg. för mejerismör och 3·40 kr. för landssmör mot resp. 4·13 kr. och 3·75 kr. per kg. i september. Priserna å *ost* och *margarin* ha varit så gott som oförändrade.

Priset å *färska ägg* steg ovanligt kraftigt under oktober och november. Mot ett medelpris av 2·50 kr. per tjog i september svarade sålunda 3·97 kr. i november. Redan i slutet av sistnämnda månad inträffade emellertid ett bakslag, som fortsatte under hela december. Andra år brukar däremot höstens prisstegring på ägg pågå ända framemot årsskiftet.

Medelpriset å *potatis*, som i september utgjorde 51 öre per 5 l., sjönk i oktober med 4 öre och i december med ytterligare 1 öre.

Prisfallet å *mjöl* under föregående kvartal fortsatte även i oktober och delvis i november, varefter en omkastning i uppåtgående riktning inträffade, särskilt ifråga om vetemjöl. Medelpriset å sistnämnda mjölsort låg sålunda i december 2 öre per kg. högre än i september, under det att priset å sammalet rågmjöl var 2 öre lägre och å rågsiktmjöl vid samma höjd som då. Brödpriserna ha däremot fortsatt att sjunka under det senaste kvartalet.

Såväl minutpriserna å *kött* och *fläsk* som priserna för olika slag av kreatur, levande vikt, i enlighet med från slakthusen lämnade uppgifter (sid. 92—94) ha under det nu gångna kvartalet varit i det närmaste stillastående, dock med någon dragning i sjunkande riktning för de flesta varuslagen, såsom under denna årstid plägar vara vanligt.

Fisknoteringarna utvisa en del mindre betydande förskjutningar i båda riktningarna.

Livsmedelskostnadernas (inkl. bränsle och lyse) förändringar 1914—1925.

Indextal (juli 1914 = 100).

År	Mejeriprod., ägg o. margarin (9 varuslag)	Bröd, mjöl och gryn (11 varuslag)	Kött (8 varuslag)	Fisk (9 varuslag)	Övriga födoämnen (6 varuslag)	Bränsle och lyse (7 varuslag)	Aritmetiska (»oväg-da») medeltal	»Väg-da» indextal	Relativ sedelcirkulation (enligt Cassel)
1914 Juli	100	100	100	100	100	100	**100**	**100**	105
3:e kv.	101	109	98	102	103	107	**103**	**103**	121
4:e kv.	110	118	95	102	112	108	**108**	**107**	128
1915 1:a kv.	112	124	106	103	128	112	**114**	**113**	133
2:a kv.	114	135	122	102	135	119	**121**	**121**	130
3:e kv.	124	133	137	118	129	135	**129**	**124**	131
4:e kv.	141	124	140	142	130	151	**138**	**128**	136
1916 1:a kv.	143	124	144	150	137	159	**143**	**130**	144
2:a kv.	146	125	157	152	138	167	**148**	**134**	151
3:e kv.	152	126	182	176	150	187	**162**	**142**	156
4:e kv.	170	131	193	196	168	192	**175**	**152**	168
1917 1:a kv.	179	159	192	203	202	207	**190**	**166**	185
2:a kv.	190	161	193	188	225	228	**197**	**175**	201
3:e kv.	203	158	190	202	228	264	**208**	**181**	210
4:e kv.	237	161	212	251	221	330	**235**	**201**	233
1918 1:a kv.	275	173	285	286	241	347	**268**	**227**	260
2:a kv.	283	188	445	323	237	352	**305**	**255**	285
3:e kv.	304	189	506	377	234	372	**330**	**277**	307
4:e kv.	414	244	490	430	266	335	**372**	**320**	339
1919 1:a kv.	400	255	467	354	295	414	**364**	**335**	340
2:a kv.	403	256	474	307	284	389	**352**	**328**	328
3:e kv.	383	264	476	303	259	370	**343**	**311**	313
4:e kv.	383	274	407	294	240	393	**332**	**308**	314
1920 1:a kv.	331	278	360	272	243	410	**316**	**293**	316
2:a kv.	303	296	349	255	243	447	**316**	**295**	320
3:e kv.	308	301	355	277	241	500	**331**	**304**	326
4:e kv.	325	293	329	266	237	488	**323**	**301**	322
1921 1:a kv.	276	257	287	245	225	407	**283**	**266**	312
2:a kv.	228	240	265	218	209	339	**250**	**240**	295
3:e kv.	224	236	254	226	204	276	**237**	**231**	280
4:e kv.	225	203	212	206	194	219	**210**	**210**	265
1922 1:a kv.	179	191	192	205	194	217	**196**	**188**	260
2:a kv.	154	183	188	180	197	210	**185**	**180**	256
3:e kv.	160	174	197	186	199	196	**186**	**180**	243
4:e kv.	173	162	186	174	180	192	**178**	**172**	235
1923 1:a kv.	163	158	182	169	172	193	**173**	**166**	239
2:a kv.	150	157	179	159	173	195	**169**	**162**	239
3:e kv.	152	155	176	164	174	192	**169**	**162**	239
4:e kv.	175	155	171	171	174	188	**172**	**164**	232
1924 1:a kv.	169	152	165	179	186	189	**174**	**162**	230
2:a kv.	154	151	166	166	188	190	**169**	**159**	225
3:e kv.	159	155	174	174	185	184	**172**	**162**	223
4:e kv.	175	174	175	182	188	179	**179**	**172**	217
1925 1:a kv.	163	177	181	188	188	177	**179**	**170**	214
2:a kv.	153	173	188	181	187	174	**176**	**169**	211
3:e kv.	156	169	193	190	181	167	**176**	**169**	213
4:e kv.	167	159	188	186	171	164	**172**	**165**	210
Okt.	165	160	190	184	172	163	**172**	**166**	210
Nov.	170	157	187	185	171	164	**172**	**165**	213
Dec.	167	159	188	190	170	164	**173**	**164**	208

Medelnoteringen å *kaffe* är så gott som oförändrad. *Sockerpriset* utvisar även under det gångna kvartalet en mera ostadig utvecklingstendens, i det att både sänkningar och höjningar upprepade gånger förekommit, varvid dock sänkningarna varit övervägande. Medelpriset å bitsocker utgjorde i december 74 öre per kg. mot 77 öre i september. Huru starkt prisfallet på socker i själva verket varit, framgår av att decemberpriset å bitsocker endast ligger c:a 15 % över förkrigspriset. Under de år, som förflutit efter sockerransoneringens upphörande, ha årsmedelpriserna för bitsocker befunnits uppgå till 1·68 kr. under 1920, 1·70 kr. under 1921, 1·56 kr. under 1922, 1·07 kr. under 1923, 0·96 kr. under 1924 samt 0·78 kr. under 1925.

Vad slutligen *bränsle* och *lyse* beträffar, ha de under kvartalet inträffade prisfluktuationerna i stort sett varit av ringa betydelse. Prisfallet å bränsle har nu emellertid pågått under hela året, och den sammanlagda nedgången befinnes för en del varuslag vara tämligen avsevärd. Sedan förra årsskiftet har sålunda t. ex. björkved sjunkit med 3·40 kr. per famn, barrved med 2·40 kr. samt gasverkskoks med 55 öre per hl.

Sammanfattning av livsmedelspriserna förändringar sedan juli 1914. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna (inberäknat bränsle och lyse) ägt rum i detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med december 1925, meddelas i tabellen å föregående sida tvenne indexserier, vilka utarbetats på sätt förut beskrivits i Sociala Meddelanden (årg. 1920, sid. 752 ff.). Av dessa indexserier är det den »vägda», som användes vid beräknandet av de totala levnadskostnadernas förändringar.

Bostad. Hyresindexen har beräknats med utgångspunkt från 1924 års allmänna hyresräkning, genom vilken erhållits tillförlitlig upplysning om hyresstegringens genomsnittliga procentiska belopp från hyresåret 1914—1915 till 1924—1925. För att utröna hyresnivåns genomsnittliga förändringar från sistnämnda hyresår till det innevarande har styrelsen anmodat magistrater och stadsstyrelser i samtliga städer att efter inhämtande av upplysningar från vederbörande sakkunniga kommunala myndigheter lämna uppgift härom. Preliminära siffror rörande denna undersökning ha tidigare meddelats (Soc. Medd., årg. 1925, sid. 971 ff.). Enligt de uppgifter, som sålunda erhållits, har det framgått, att bostadskostnaderna i flertalet medelstora och mindre städer kvarstå i huvudsak oförändrade, under det att för några större städer och särskilt Stockholm en viss hyresstegring inträtt med avseende på mindre lägenheter. Den genomsnittliga hyresstegringen för en normal arbetarbostad mellan hyresåren 1913/14—1925/26 har befunnits uppgå till 88 % (mot 86 % närmast föregående år).

Beklädnad. Uppgifterna angående beklädnadsartiklar avse de priser, som gällde omkring den 20 i kvartalets sista månad. I fråga om insamlingsförfarandet etc. hänvisas till Soc. Medd., årg. 1920, sid. 549 samt 1922, sid. 155.

Nedanstående tabell åskådliggör de prisförändringar, som till beklädnadsposten hörande artiklar varit underkastade från juli 1914 till januari 1926.

Beklädnadsartiklar. (Medelpris för socialstyrelsens ombudsorter.)

Beklädnadsartiklar	1914 (mitten)	1918	1920	1922	1924	1925	Jan. 1925	April 1925	Juli 1925	Okt. 1925	Jan. 1926
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Tyger och garner:											
Ylletyg (till damklänning) . pr m.	2·50	13·50	12·00	4·45	3·90	3·85	3·90	3·85	3·85	3·85	3·80
Bomullstyg (till dito) . . . pr m.	0·50	2·50	2·15	1·05	0·95	0·95	0·95	0·95	0·95	0·95	0·95
Ullgarn . . » kg.	6·50	50·00	36·40	11·95	10·75	11·10	11·40	11·65	11·30	10·65	10·55
Herrkläder:											
Herrkostym, best. .	65·00	205·00	270·00	169·00	153·00	154·00	153·00	154·00	154·00	154·00	153·00
» konf. .	40·00	130·00	179·00	108·00	97·00	96·00	96·00	97·00	97·00	96·00	95·00
Vinteröverrock, best.	70·00	195·00	260·00	166·00	147·00	147·00	147·00	148·00	147·00	147·00	147·00
» konf.	40·00	123·00	167·00	102·00	89·00	90·00	90·00	90·00	90·00	90·00	89·00
Bomullsskjorta . .	2·00	7·25	7·00	3·70	3·40	3·35	3·40	3·35	3·35	3·35	3·35
Tröja (ullbomull) .	1·50	8·00	6·00	4·25	3·45	3·40	3·45	3·40	3·40	3·40	3·40
Kalsonger »	1·75	8·50	6·50	4·55	3·70	3·65	3·70	3·65	3·65	3·65	3·60
Yllestrumpor . . .	1·25	5·50	5·00	2·35	2·15	2·20	2·20	2·20	2·20	2·20	2·25
Arbetsblus	1·75	—	7·90	4·35	4·00	3·90	3·90	3·90	3·90	3·90	3·90
Skodon:											
Kängor, smorläder .	8·50	29·00	33·50	15·50	13·50	13·50	13·50	13·50	13·50	13·50	13·25
Stövlar	16·50	63·00	65·00	28·75	25·50	25·50	25·50	25·50	25·50	25·50	25·50
Kängor av boxkalv:											
mans-	13·00	39·25	44·25	22·00	18·75	18·50	18·75	18·50	18·50	18·50	18·50
dam-	11·50	36·75	41·50	21·50	18·50	18·25	18·25	18·25	18·25	18·25	18·25
barn-	7·00	19·50	19·50	12·00	11·00	10·75	11·00	11·00	10·75	10·75	10·75
Halvsulning och klackning . . .	3·50	8·25	11·15	8·00	6·85	6·75	6·80	6·80	6·75	6·75	6·75

Den nu slutförda undersökningen visar, att den genomsnittliga prisnivån icke undergått någon nämnvärd förändring sedan föregående kvartal, och den procentuella stegringen av beklädnadskontot från juli 1914 till januari 1926 uppgår sålunda liksom vid förra undersökningstillfället till 90 %.

Skatter. Skatteberäkningarna verkställas två gånger årligen, varvid omräkning av kommunalskatten äger rum den 1 april samt av krono- och landstingsskatterna den 1 oktober (se härom Soc. Medd., årg. 1922, sid. 947). Skatteindexen kvarstår sålunda vid detta beräkningstillfälle oförändrad och avser de skatter, som förfallit till betalning under kalenderåret 1925.

Övriga utgifter. Beräkningarna rörande denna post avse dels priser omkring den 20 i kvartalets sista månad, dels taxor såvitt möjligt fr. o. m. kvartalsskiftet. Den nu avslutade undersökningen ger vid handen, att den genomsnittliga prisnivån icke undergått någon förändring sedan föregående kvartal, och den procentuella stegringen från juli 1914 till januari 1926 uppgår sålunda liksom vid förra undersökningstillfället till 80 %.

Indextal för viktigare poster inom gruppen »övriga utgifter».

	1914 (mitten)	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1925				1926
									jan.	apr.	juli	okt.	jan.
Inventarier (möbler, kökssaker m. m.)	100	295	306	269	211	193	188	180	185	181	179	174	175
Tvätt och renhållning	100	372	293	229	186	167	163	157	161	159	155	153	152
Hygien (sjukvård och hälsovård)	100	199	220	230	208	196	190	189	189	189	189	189	189
Intellektuella ändamål	100	234	255	293	229	220	220	219	219	219	219	219	219
Förenings- o. försäkringsavgifter	100	134	175	187	187	175	173	175	175	175	175	175	175
Nöjen och förströelser	100	205	233	236	217	208	207	205	205	205	205	206	206
Resor (järnvägs- o. spårvägsresor)	100	193	241	259	219	219	206	197	197	197	197	197	197
Telefon, post- och skrivutensilier	100	165	229	240	205	180	179	179	179	179	179	179	179
Arbetshjälp i hemmet	100	200	252	279	222	198	196	196	196	196	196	196	196
Samtliga poster	**100**	**216**	**233**	**231**	**200**	**188**	**185**	**182**	**183**	**182**	**181**	**180**	**180**

Sammanfattning. Levnadskostnadsindex.

Under det att de å sid. 73 angivna indexsiffrorna, vilka framräknas månatligen, endast gälla de förändringar, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse, avser socialstyrelsens vid varje kvartalsskifte meddelade levnadskostnadsindex förutom nyssnämnda poster jämväl kostnaderna för bostad, beklädnad, skatter och »övriga utgifter».

Den nu senast utförda beräkningen rörande levnadskostnadernas förskjutningar sedan juli 1914 avser prisläget omkring den 1 januari 1926 och hänför sig som förut närmast till förhållandena inom arbetare- och lägre tjänstemannafamiljer samt därmed jämställda samhällsklasser med en utgiftsstat före kriget av cirka 2 000 kr. Beträffande tillvägagångssättet vid framräknandet av denna index hänvisas till Soc. Medd., årg. 1918, sid. 186.

Förhållandet mellan utgifterna för *årsbudgetens särskilda huvudposter*, beräknade enligt prisläget dels vid mitten av år 1914 och dels vid tidpunkten för resp. indexberäkningar, belyses genom efterföljande översikt.

Som av sammanställningen framgår, utgör den allmänna stegringen av levnadskostnaderna från juli 1914 till det senaste undersökningstillfället, den 1 januari 1926, 74 % och kan sålunda betecknas med indexsiffran 174. Detta innebär, att en familj med en årsbudget före kriget av 2 000 kr. numera måste giva ut c:a 3 480 kr. för att uppehålla sin tidigare levnadsstandard.

I jämförelse med indexsiffran vid närmast föregående kvartalsskifte visar den nu framräknade en nedgång med 1 enhet eller cirka 0·9 %. Bidragande till sänkningen hava varit förskjutningar i *nedåtgående* riktning av posterna livsmedel samt bränsle och lyse. Nedgången inom den förstnämnda posten hänför sig i främsta rummet till det tidigare omnämnda kraftiga

		Föda- och njutnings-ämnen	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utgifter	Summa utgifter	Ökn. l. minskn. i % fr. närmast föreg. beräkn.
1914	juli	100	100	100	100	100	100	**100**	—
1916	dec.	152	108	168	160	109	125	**139**	
1917	maj	174	108	190	170	109	130	**152**	+ 9·1
	sept.	180	112	240	210	109	150	**166**	+ 9·3
1918	1 jan.	214	112	275	250	109	175	**192**	+ 15·6
	1 april	229	112	280	270	114	185	**203**	+ 5·8
	1 juli	258	112	286	285	114	195	**219**	+ 8·2
	1 okt.	281	112	305	350	114	220	**242**	+ 10·5
1919	1 jan.	323	120	381	350	114	225	**267**	+ 10·0
	1 april	327	120	367	320	160	215	**265**	— 0·5
	1 juli	318	120	326	310	160	210	**257**	— 3·0
	1 okt.	311	130	294	330	160	215	**257**	—
1920	1 jan.	307	130	307	345	160	220	**259**	+ 0·5
	1 april	287	130	333	370	290	230	**265**	+ 2·4
	1 juli	287	130	372	390	290	235	**270**	+ 1·8
	1 okt.	298	155	400	390	290	245	**281**	+ 4·3
1921	1 jan.	286	155	380	355	290	245	**271**	— 3·6
	1 april	247	155	316	295	372	235	**249**	— 8·0
	1 juli	231	155	264	270	372	225	**236**	— 5·5
	1 okt.	228	163	231	250	372	220	**231**	— 2·0
1922	1 jan.	202	163	207	240	372	210	**216**	— 6·5
	1 april	184	163	196	225	264	200	**195**	— 9·5
	1 juli	178	163	188	210	264	195	**190**	— 2·8
	1 okt.	180	163	183	205	263	195	**190**	—
1923	1 jan.	166	163	188	203	263	190	**183**	— 3·7
	1 april	164	163	188	199	211	188	**177**	— 3·3
	1 juli	158	163	185	196	211	188	**174**	— 1·7
	1 okt.	163	178	183	194	201	187	**177**	+ 1·8
1924	1 jan.	162	178	181	192	201	187	**176**	— 0·4
	1 april	160	178	183	192	173	185	**173**	— 1·9
	1 juli	155	178	182	192	173	183	**171**	— 1·5
	1 okt.	164	178	180	191	170	183	**174**	+ 2·0
1925	1 jan.	171	186	181	192	170	183	**178**	+ 2·5
	1 april	171	186	179	192	162	182	**177**	— 0·5
	1 juli	168	186	177	191	162	181	**176**	— 1·0
	1 okt.	167	186	172	190	168	180	**175**	— 0·3
1926	1 jan.	163	188	171	190	168	180	**174**	— 0·9

prisfallet å smör samt vidare sänkta priser på potatis, bröd och de flesta köttsorter. I detta sammanhang erinras om att prisuppgifterna på livsmedel samt bränsle och lyse äro de i följande tabell sid. 80—81 angivna och för december månad insamlade. Hyresposten har som nämnt undergått en mindre *höjning*, varemot de återstående posterna kvarstå *oförändrade* vid detta beräkningstillfälle.

Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket.

Utgifter för livsmedel, bränsle och lyse för en familj med en utgiftsstat år 1914 av c:a 2 000 kronor.[1]

A. Juli 1914 = 100.

Ort	1914		1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1925	
	Juli	2:dra halvåret											3:dje kvartalet	4:de kvartalet
Stockholm	100	106	140	179	283	330	307	239	181	163	166	168	168	166
Södertälje	100	106	138	178	273	319	298	229	174	158	158	161	161	160
Uppsala	100	108	142	185	281	334	314	249	184	165	169	172	171	169
Nyköping	100	104	138	180	268	319	293	229	173	159	159	164	163	164
Eskilstuna	100	105	136	183	267	319	289	228	170	157	158	165	166	163
Linköping	100	107	143	188	277	330	306	243	187	172	169	173	173	169
Norrköping	100	105	138	179	267	320	298	230	177	162	163	166	167	162
Motala	100	104	146	190	280	332	310	240	181	166	164	171	171	168
Jönköping	100	104	141	179	271	326	304	237	177	162	165	168	164	162
Växjö	100	105	142	178	267	322	300	233	182	168	168	170	168	165
Kalmar	100	104	140	182	260	297	277	222	172	155	157	165	166	162
Västervik	100	103	136	175	261	307	291	223	171	156	156	163	163	160
Visby	100	106	137	170	249	305	289	229	175	157	158	164	166	161
Karlskrona	100	105	145	181	253	303	284	229	180	164	162	169	168	166
Kristianstad	100	108	149	192	283	318	296	236	178	163	165	174	174	169
Malmö	100	104	142	187	281	318	295	233	181	166	163	171	171	167
Lund	100	105	145	186	278	312	292	230	178	160	160	164	162	160
Landskrona	100	106	146	189	275	325	306	244	184	166	165	171	170	168
Hälsingborg	100	105	145	185	276	313	293	236	179	161	164	170	170	167
Ystad	100	105	148	188	281	312	297	231	178	159	163	167	164	164
Halmstad	100	106	146	187	274	310	290	232	178	161	162	168	168	164
Göteborg	100	106	147	192	299	337	318	254	191	178	176	180	178	176
Lysekil	100	105	139	180	268	312	297	229	177	163	167	170	168	168
Vänersborg	100	104	143	186	285	330	303	241	183	168	171	171	169	167
Borås	100	106	145	187	282	322	306	243	190	174	176	177	174	171
Tidaholm	100	103	142	177	260	307	285	233	178	162	163	168	165	164
Karlstad	100	108	143	182	274	327	311	240	181	169	169	168	166	162
Örebro	100	107	142	182	267	321	300	231	174	158	160	164	163	160
Kopparberg	100	107	142	183	272	331	312	243	177	—	—	—	—	—
Västerås	100	105	142	182	276	333	307	233	173	157	161	167	167	164
Falun	100	105	139	180	275	326	308	245	180	163	165	169	170	166
Domnarvet[2]	100	105	142	186	288	334	—	—	—	—	—	—	—	—
Ludvika	100	103	137	180	268	328	302	238	172	157	160	167	169	163
Gävle	100	107	142	184	278	325	312	244	178	161	166	169	168	166
Söderhamn	100	108	140	184	280	334	317	249	184	169	172	176	175	172
Sundsvall: staden	100	105	144	184	282	337	318	241	180	166	168	166	167	163
sågverksdistr.	100	103	143	189	283	333	317	246	184	169	172	169	170	165
Nyland	100	103	140	184	266	322	—	—	—	—	—	—	—	—
Östersund	100	106	139	181	270	317	305	252	187	162	161	163	163	161
Umeå	100	106	141	187	269	324	308	248	187	176	177	178	177	176
Luleå	100	104	137	182	270	322	310	249	190	167	169	169	172	167
Boden	100	107	138	183	277	330	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmberget[3]	100	104	128	168	257	323	309	251	187	162	161	167	169	164
Kiruna	100	104	130	169	262	325	316	263	196	170	168	172	175	169
Samtliga orter	**100**	**105**	**139**	**181**	**270**	**320**	**298**	**237**	**180**	**164**	**164**	**168**	**168**	**164**

[1] Såsom framhållits i Soc. Medd., årg. 1920, sid. 748, hava dessa tabeller varit föremål för en omräkning, varvid indextalen för åren 1914—1919 undergått smärre förändringar. Det må observeras, att samtliga meddelade indexsiffror äro medeltal för de angivna perioderna.

[2] Jämte Borlänge.

[3] Jämte Gällivare.

B. Den genomsnittliga utgiftssumman för samtliga orter = 100.

Ort	1913	1914	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1925 3:dje kvartalet	1925 4:de kvartalet
Stockholm	119	120	119	117	124	123	122	120	121	120	121	120	120	121
Södertälje	105	108	104	103	106	105	105	102	102	103	102	101	102	102
Uppsala	102	103	101	102	103	104	104	105	103	101	103	103	102	103
Nyköping	98	99	97	98	98	99	97	95	96	97	96	97	96	99
Eskilstuna	101	103	100	104	101	103	100	99	98	99	99	102	102	102
Linköping	96	97	98	100	98	99	98	98	101	102	99	99	99	99
Norrköping	100	103	102	102	101	103	103	101	103	103	104	103	103	102
Motala	93	94	97	98	97	97	97	95	95	96	94	96	96	97
Jönköping	95	93	92	91	92	94	94	92	92	92	93	93	91	92
Värnamo	—	—	—	—	—	—	89	89	88	88	87	87	86	86
Växjö	89	88	89	86	86	89	88	86	89	91	90	89	88	88
Kalmar	102	101	102	102	97	94	94	95	97	97	97	100	101	100
Västervik	93	93	91	90	90	89	91	88	90	90	90	91	91	92
Visby	97	96	92	89	87	91	92	91	93	92	92	93	94	93
Karlskrona	101	100	103	100	93	95	95	97	101	101	99	101	101	101
Kristianstad	96	96	101	100	99	94	94	95	94	95	95	98	98	97
Malmö	101	101	103	105	105	101	100	100	103	104	102	104	104	103
Lund	99	99	102	101	101	96	97	96	99	98	97	98	96	97
Landskrona	99	97	102	101	99	99	100	100	101	100	99	100	100	101
Hälsingborg	99	98	102	101	101	97	97	98	99	98	99	100	100	100
Ystad	98	96	100	99	99	93	94	93	95	94	96	96	94	96
Halmstad	101	99	102	101	99	95	95	96	97	97	97	98	99	98
Varberg	—	—	—	—	—	—	92	92	91	92	92	92	92	93
Göteborg	102	102	106	107	112	107	108	108	108	111	109	109	108	109
Lysekil	101	101	101	100	100	99	101	99	101	102	104	104	103	104
Vänersborg	99	98	100	100	103	101	99	100	100	101	102	100	99	99
Borås	98	99	102	101	102	98	100	100	104	105	105	103	102	102
Lidköping	—	—	—	—	—	—	94	93	95	96	97	97	96	97
Tidaholm	97	97	100	96	95	94	94	97	98	98	98	98	97	98
Karlstad	99	101	100	98	99	100	102	100	100	103	102	99	98	98
Arvika	—	—	—	—	—	—	101	99	99	102	102	99	98	98
Filipstad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	97	99	98	98
Örebro	100	101	100	99	98	99	99	97	97	97	97	98	97	97
Kopparberg	93	93	94	94	93	96	97	95	92	—	—	—	—	—
Västerås	100	100	101	100	101	104	102	98	97	97	99	100	100	100
Falun	99	99	98	98	100	101	101	103	100	100	100	100	101	100
Avesta	—	—	—	—	—	—	98	94	90	90	91	93	93	93
Domnarvet [1]	93	93	94	95	96	97	—	—	—	—	—	—	—	—
Ludvika	97	97	95	97	99	100	98	98	94	95	96	98	99	97
Mora	—	—	—	—	—	—	103	104	97	94	98	98	99	98
Gävle	101	101	101	101	102	101	104	102	99	99	101	101	100	100
Söderhamn	96	97	95	97	98	99	101	101	99	100	101	100	100	100
Sundsvall: staden	104	103	105	104	106	108	108	104	103	105	105	101	102	101
sågverksdistr.	98	98	99	101	101	101	103	101	100	101	102	98	99	98
Nyland	100	98	97	99	95	98	—	—	—	—	—	—	—	—
Kramfors	—	—	—	—	—	—	101	105	104	103	102	98	96	99
Östersund	102	102	101	101	101	101	104	109	107	102	101	99	100	100
Umeå	97	95	94	96	93	95	96	98	99	102	102	100	100	101
Vilhelmina	—	—	—	—	—	—	109	117	113	113	112	110	111	107
Luleå	103	104	101	104	103	105	108	110	111	107	108	105	107	106
Boden	101	103	100	103	104	105	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmberget [2]	116	115	106	107	110	117	119	123	122	116	115	116	118	116
Kiruna	118	116	107	107	111	117	122	129	127	121	119	119	121	119
Samtliga orter	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

[1] Jämte Borlänge.
[2] Jämte Gällivare

Medelpris per år (1913—1925) och per månad (december 1924—december 1925)

	Varuslag	Kvantitet	1913	1914	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925
			öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Mjölk: oskummad	l.	14	15	× 38	47	44	35	25	23	24	24
2	handskummad	»	8	8	× 24	—	26	20	13	12	13	13
3	separerad	»	6	6	× 19	23	19	13	9	9	9	9
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	236	239	× 587	729	657	496	375	366	374	384
5	mat- (lands-)	»	213	218	× 546	727	651	486	358	350	350	353
6	Ost: helfet, okryddad	»	164	162	× 372	624	524	389	277	275	289	266
7	halvfet, »	»	121	119	× 332	500	374	267	178	187	203	182
8	Margarin: växt-, bästa sort	»	135	144	—	433	376	293	178	184	178	178
9	Ägg: svenska, färska	tjog	159	171	725	681	578	428	320	271	274	265
10	» konserverade	»	137	151	615	716	533	393	348	260	279	273
11	Potatis: gammal	hl.	—	—	× 1200	1271	963	947	699	771	986	937
12	»	5 l.	28	30	× 68	71	60	60	47	50	61	58
13	färsk	»	46	80	237	102	191	124	119	180	187	113
14	Ärter, gula	kg.	31	35	× 66	78	69	58	48	50	51	50
15	Bruna bönor	»	48	49	× 173	214	130	83	97	72	88	72
16	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	31	33	× 50	× 75	91	71	52	45	44	48
17	råg-, » »	»	22	23	× 41	× 56	56	46	31	27	30	33
18	rågsikt-, » »	»	27	29	—	× 73	73	63	44	38	40	42
19	Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	36	42	× 82	99	101	72	52	50	48	50
20	ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	41	41	× 73	111	176	85	61	53	54	53
21	Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	41	43	× 73	96	111	108	86	75	73	77
22	Rågbröd: hårt, knäckebröd	»	—	—	—	—	139	132	110	97	95	99
23	mjukt, limpa, söt	»	38	40	× 75	96	105	93	73	65	64	70
24	» » sur (»grovbröd»)	»	30	31	× 49	64	71	65	50	44	46	52
25	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	78	× 180	230	254	217	172	157	156	161
26	mjukt, bil-, bakat med vatten	»	43	46	× 88	116	128	113	88	77	77	85
27	ligaste sort » » mjölk	»	60	61	× 144	167	145	129	103	90	91	99
28	Nötkött, färskt: stek	»	122	116	567	563	398	301	223	209	204	212
29	soppkött	»	100	95	507	490	333	243	175	169	167	175
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	130	546	512	493	377	280	256	247	255
31	spädkalv	»	72	70	357	312	274	204	155	149	144	152
32	Fårkött: färskt, stek	»	133	130	626	600	431	310	233	225	223	241
33	salt, svenskt	»	114	118	546	547	385	264	193	184	181	198
34	Renkött, färskt, stek	»	119	121	509	557	442	348	270	264	239	247
35	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	133	129	× 388	605	449	321	250	214	197	249
36	salt, svenskt »	»	140	137	× 404	619	470	338	263	227	204	256
37	» amerikanskt »	»	—	—	—	—	364	275	204	192	189	236
38	Fisk, färsk: abborre	»	75	76	211	202	191	166	140	132	135	132
39	gädda	»	108	110	317	333	312	260	211	209	212	204
40	sill	»	34	35	149	110	102	92	79	67	72	78
41	strömming	»	38	39	123	114	106	91	70	61	66	74
42	torsk	»	55	57	196	160	139	119	100	94	100	101
43	rödspotta (»spätta»)	»	79	81	295	244	219	199	169	154	154	155
44	kolja	»	—	—	—	—	152	134	113	111	120	120
45	salt: sill, prima	»	45	45	145	148	120	87	77	59	70	86
46	strömming	»	30	31	100	105	74	65	51	45	46	52
47	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	58	293	223	156	113	97	83	90	98
48	Kaffe (obränt), prima Santos	»	170	159	× 307	316	331	210	219	244	281	335
49	Socker, bit-	»	67	65	× 92	× 133	× 168	× 170	× 156	107	96	78
50	Salt (matsalt)	»	—	10	31	32	31	26	21	20	19	19
51	Svagdricka	l.	6	6	14	16	16	17	15	14	14	15
52	Fotogen, Water White	»	20	21	—	71	60	53	38	32	31	30
53	Ved: björk-, osågad, hemkörd (per	famn	2560	2630	7850	8220	10310	7090	4990	5250	5170	4980
54	barr- »storfamn»: 3·56 kbm)	»	2040	2110	6620	6740	8230	5620	3820	3830	3850	3750
55	Bränntorv	100 kg.	196	220	1035	896	964	659	460	449	441	441
56	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	401	411	—	—	2069	1286	948	840	782	737
57	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	234	242	—	—	1664	703	444	414	389	344
58	Koks: gasverks- (krossad)[1] hemkörd	»	165	157	—	—	1177	452	326	310	303	256
59	eng. kamin- » hemkörd	»	189	190	—	—	1249	481	356	337	326	278

[1] Före 1918 avse uppgifterna okrossad koks. — × Maximipris.

För samtliga orter (44 orter åren 1913—1919 samt 49 orter fr. o. m. år 1920).

Dec. 1924	Jan. 1925	Febr. 1925	Mars 1925	April 1925	Maj 1925	Juni 1925	Juli 1925	Aug. 1925	Sept. 1925	Okt. 1925	Nov. 1925	Dec. 1925	Höjning (+) eller sänkning (−) i %		
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	dec. 1913—dec. 1925	dec. 1924—dec. 1925	
24	24	24	24	24	24	23	23	23	23	23	24	23	+ 64·3	− 4·2	1
13	13	13	13	13	13	13	13	13	12	12	12	12	+ 50·0	− 7·7	2
9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	+ 50·0	0·0	3
422	380	396	404	368	353	359	365	399	413	410	394	363	+ 50·6	− 14·0	4
390	358	359	363	348	339	334	332	363	375	369	361	340	+ 54·5	− 12·8	5
279	277	276	273	270	266	264	262	262	261	261	260	261	+ 58·2	− 6·5	6
193	193	189	187	185	181	178	178	179	178	177	178	177	+ 43·9	− 8·3	7
181	180	179	179	179	179	178	178	178	177	177	176	176	+ 27·5	− 2·8	8
390	308	257	221	199	192	200	208	225	250	329	397	397	+ 82·9	+ 1·8	9
291	272	230	—	—	—	—	—	—	—	278	290	294	+ 93·4	+ 1·0	10
964	969	1001	1 031	1 104	1 079	1049	1 079	1 050	811	704	700	688	—	− 28·6	11
60	60	61	63	67	66	65	65	61	51	47	47	46	+ 76·9	− 23·3	12
—	—	—	—	—	—	—	155	72	—	—	—	—	—	—	13
51	51	51	51	51	51	50	50	50	49	49	48	48	+ 54·8	− 5·9	14
84	83	80	79	75	71	71	71	69	69	69	66	64	+ 39·1	− 23·8	15
51	52	52	51	47	47	50	49	49	46	45	44	48	+ 54·8	− 5·9	16
37	37	38	38	35	35	36	35	33	29	26	26	27	+ 28·6	− 27·0	17
48	48	48	47	44	44	45	44	42	38	35	35	38	+ 46·2	− 20·8	18
50	50	51	52	51	50	50	50	50	50	49	48	48	+ 33·3	− 4·0	19
54	54	54	54	54	53	53	53	53	53	53	53	53	+ 29·3	− 1·9	20
77	78	78	79	78	78	78	78	78	76	75	74	73	+ 78·0	− 5·2	21
99	100	100	101	100	100	100	100	99	98	96	95	94	—	− 5·1	22
72	72	72	72	72	71	71	71	71	70	67	66	66	+ 73·7	− 8·3	23
53	54	54	54	53	53	53	53	52	51	50	48	49	+ 63·3	− 7·5	24
162	162	163	164	163	162	162	162	162	160	159	155	155	+ 106·7	− 4·3	25
85	86	87	87	87	86	86	86	86	85	83	80	80	+ 81·8	− 5·9	26
100	101	102	102	102	101	100	100	100	98	97	94	95	+ 58·3	− 5·0	27
204	203	204	205	207	210	213	217	219	219	217	213	212	+ 75·2	+ 3·9	28
168	168	169	169	171	174	175	178	181	181	179	177	177	+ 77·0	+ 5·4	29
249	253	252	249	254	257	260	259	258	257	256	254	256	+ 95·4	+ 2·8	30
148	147	148	149	149	151	152	154	156	155	153	152	156	+ 110·8	+ 5·4	31
219	226	232	236	245	253	259	260	252	242	232	225	231	+ 80·5	+ 5·5	32
184	187	190	194	201	202	204	208	208	203	197	192	192	+ 65·5	+ 4·3	33
250	256	251	249	249	250	—	—	—	—	215	247	256	+ 103·2	+ 2·4	34
224	233	238	242	246	248	250	251	255	261	260	255	254	+ 91·0	+ 13·4	35
231	239	243	245	250	256	257	259	262	269	267	264	262	+ 84·5	+ 13·4	36
210	213	218	221	226	230	231	235	240	253	257	254	251	—	+ 19·5	37
132	141	145	148	131	117	119	124	127	132	132	134	138	+ 74·7	+ 4·5	38
208	217	221	221	196	173	187	205	210	211	209	200	202	+ 81·3	− 2·4	39
76	74	65	60	66	71	84	97	95	83	78	79	82	+ 127·8	+ 7·9	40
73	77	74	75	70	66	68	72	65	71	78	79	87	+ 107·1	+ 19·2	41
97	107	105	101	98	96	103	100	100	103	101	99	102	+ 78·9	+ 5·2	42
149	162	158	156	149	145	152	157	162	163	155	151	156	+ 90·2	+ 4·7	43
123	129	131	128	121	115	116	112	113	118	116	115	122	—	− 0·8	44
87	88	92	94	94	95	95	95	85	74	72	72	71	+ 57·8	− 18·4	45
49	48	50	52	52	53	53	52	55	51	50	51	51	+ 59·4	+ 4·1	46
92	92	93	99	95	97	97	97	97	98	101	105	106	+ 86·0	+ 15·2	47
322	326	337	340	340	337	332	334	333	333	334	335	334	+ 107·5	+ 3·7	48
85	82	82	83	83	79	78	76	76	77	71	72	74	+ 10·4	− 12·9	49
19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	—	0·0	50
15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	+ 150·0	0·0	51
31	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	+ 42·9	− 3·2	52
5130	5140	5150	5130	5110	5090	5040	4990	4910	4850	4810	4800	4790	+ 83·5	− 6·6	53
3840	3850	3880	3870	3860	3840	3800	3750	3680	3650	3630	3610	3600	+ 72·2	− 6·3	54
439	437	429	434	435	446	454	457	448	442	438	438	438	+ 122·3	− 0·2	55
748	750	747	744	742	738	729	730	728	725	729	739	738	+ 86·4	− 1·3	56
360	358	361	360	354	352	342	334	330	325	330	336	342	+ 50·0	− 5·0	57
284	280	279	275	274	272	265	258	251	236	228	227	229	+ 44·9	− 19·4	58
298	297	297	293	290	286	281	278	274	258	257	260	265	+ 42·5	− 11·1	59

	Varuslag	Kvantitet	Stockholm			Södertälje			Uppsala			Nyköping		
			Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.
1	Mjölk: oskummad	l.	28	28	28	25	25	25	23	23	23	22	22	22
2	handskummad	»	—	—	—	10	11	11	12	12	12	—	—	—
3	separerad	»	11	11	11	7	7	7	10	10	10	8	8	8
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	421	400	352	426	408	358	424	405	370	414	395	345
5	mat- (lands-)	»	378	363	322	403	385	345	381	374	352	383	372	333
6	Ost: helfet	»	272	271	268	272	272	286	257	261	259	280	291	288
7	halvfet	»	186	189	194	175	175	192	186	191	198	—	—	—
8	Margarin, växt-	»	172	170	170	180	176	176	191	185	181	195	185	185
9	Ägg: färska	tjog	351	448	450	342	407	400	357	383	374	347	391	383
10	konserverade	»	278	293	292	275	294	294	325	288	267	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl.	957	924	935	786	786	786	831	819	908	840	700	700
12	»	5 l.	54	54	54	51	53	51	55	54	57	47	48	48
13	färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Ärter, gula	kg.	46	44	44	41	40	40	41	39	40	37	38	38
15	Bruna bönor	»	68	64	64	63	60	60	69	68	66	67	67	65
16	Mjöl: vete-	»	42	42	46	44	43	48	44	43	47	44	44	47
17	råg-	»	26	25	27	25	25	28	25	24	25	26	27	28
18	rågsikt-	»	34	34	37	34	34	38	35	34	37	34	34	36
19	Gryn: havre-	»	49	48	48	45	45	45	46	45	45	51	50	49
20	ris-	»	50	51	52	52	52	52	50	50	52	54	54	54
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	64	64	64	61	61	61	60	56	59	61	63	58
22	knäckebröd	»	103	103	103	95	93	92	93	94	93	79	79	80
23	limpa, söt	»	82	82	81	69	69	69	83	78	74	67	64	65
24	» sur	»	69	69	68	48	48	48	50	50	50	—	—	—
25	Vetebröd: skorpor	»	193	193	195	129	129	129	178	173	172	143	133	134
26	mjukt, bakat med vatten	»	87	87	87	79	79	79	85	83	82	86	63	64
27	mjukt, » » mjölk	»	122	122	121	107	107	107	118	115	113	96	70	81
28	Nötkött, färskt: stek	»	240	238	234	218	216	221	208	208	211	215	210	211
29	soppkött	»	187	188	187	176	172	174	175	175	176	174	178	176
30	Kalvkött: gödkalv	»	262	267	273	250	248	250	254	254	255	241	240	236
31	spädkalv	»	150	150	172	151	153	164	148	144	165	—	—	—
32	Fårkött: färskt	»	233	255	257	261	239	266	266	255	256	285	289	249
33	salt	»	188	194	196	—	190	—	200	200	188	—	—	—
34	Renkött, färskt	»	—	306	289	—	—	260	—	—	—	—	—	249
35	Fläsk: färskt	»	293	289	290	264	266	268	281	278	278	288	278	267
36	salt, svenskt	»	296	293	292	263	265	266	279	278	278	300	300	280
37	» amerikanskt	»	260	260	—	—	—	—	—	—	—	250	250	250
38	Fisk, färsk: abborre	»	157	148	159	153	155	150	145	144	150	93	87	93
39	gädda	»	228	200	230	209	211	218	229	207	200	171	180	171
40	sill	»	84	86	97	84	83	98	83	79	87	99	79	80
41	strömming	»	108	97	127	99	82	98	92	83	96	98	95	100
42	torsk	»	172	148	151	135	128	149	142	147	148	134	124	113
43	rödspotta	»	158	155	164	173	189	197	157	150	150	181	143	158
44	kolja	»	153	147	160	137	121	158	137	143	144	115	113	117
45	[1]) salt: sill	»	57	57	58	50	50	50	50	50	50	57	58	54
46	strömming	»	65	60	61	—	—	—	45	48	50	—	—	—
47	Kabeljo	»	108	111	110	100	104	104	100	101	100	107	113	120
48	Kaffe	»	347	348	347	332	332	326	349	341	345	323	325	332
49	Socker	»	65	68	69	68	71	73	69	73	74	71	73	73
50	Salt	»	21	21	21	18	17	17	20	20	20	20	20	20
51	Svagdricka	l.	21	22	22	15	15	15	20	20	20	12	12	12
52	Fotogen	»	30	30	30	30	30	30	29	30	29	28	28	28
53	Ved: björk-	famn	5640	5390	5480	5280	5280	5280	4950	4840	4830	5030	4900	4720
54	barr-	»	3680	3520	3710	3580	3580	3580	3840	3840	3800	3380	3340	3120
55	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	417	417	417	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl.	800	800	800	800	800	800	825	825	825	800	800	800
57	eng. hushålls-	»	350	350	375	—	—	—	—	—	—	—	—	400
58	Koks: gasverks-	»	227	227	247	175	175	175	240	240	260	227	203	202
59	eng. kamin-	»	240	240	275	255	255	255	—	—	—	—	—	275

[1] Noteringarna avse islandssill utom för de orter, där annan sillsort uppgives.

Eskilstuna			Linköping			Norrköping			Motala			Jönköping			Värnamo			
Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	
22	22	22	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	20	20	20	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	10	10	—	—	—	—	—	—	2
7	7	7	8	8	8	8	8	9	7	7	7	8	8	8	6	6	6	3
407	393	348	413	396	350	419	401	355	411	394	352	416	400	360	370	366	345	4
392	378	338	378	360	325	371	360	333	386	378	337	350	343	338	308	323	314	5
271	280	273	276	276	286	280	280	280	267	260	263	241	241	245	265	269	267	6
189	190	195	178	183	189	213	213	213	193	200	203	174	180	174	177	178	179	7
170	170	170	185	188	184	193	185	170	170	170	170	180	180	180	171	170	170	8
361	398	363	315	374	387	334	397	403	343	374	394	320	376	380	274	359	344	9
—	250	250	—	—	—	266	267	276	—	—	—	264	264	268	—	—	—	10
—	—	—	745	772	697	795	804	785	833	633	633	485	485	485	525	560	560	11
56	56	50	53	53	52	54	53	53	47	42	41	33	33	33	40	40	40	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
44	44	44	40	40	40	40	42	40	40	39	39	50	50	50	50	50	50	14
67	63	60	65	63	60	78	63	59	65	59	55	70	70	65	75	72	67	15
44	44	48	43	43	47	44	44	48	41	41	46	42	42	47	44	43	47	16
29	26	28	27	26	27	28	28	31	25	25	27	25	25	29	27	24	27	17
36	35	38	34	34	36	34	34	37	33	33	35	33	33	37	35	34	37	18
50	50	45	50	50	47	50	50	50	50	48	45	50	50	50	50	50	50	19
60	64	62	58	59	60	49	49	49	50	50	50	50	50	50	60	60	57	20
55	57	57	75	74	74	71	70	70	64	64	65	90	90	90	85	82	82	21
77	73	75	104	103	103	101	100	100	98	98	93	100	100	100	97	93	95	22
73	72	72	66	69	69	73	71	71	75	67	69	67	67	67	51	49	54	23
47	47	47	52	48	48	57	51	51	67	56	56	46	47	47	39	37	41	24
184	174	174	182	183	188	177	176	176	135	121	122	162	160	160	147	143	147	25
100	86	86	81	75	75	93	90	90	73	73	75	73	73	73	—	—	—	26
114	107	107	93	93	93	112	109	109	—	—	—	93	88	92	63	60	65	27
233	232	229	202	200	200	223	223	223	227	209	205	210	208	206	200	200	198	28
177	175	176	182	180	179	193	193	193	184	178	178	183	182	178	171	171	173	29
289	286	287	252	255	259	274	269	279	242	239	238	228	218	218	227	232	239	30
150	150	150	154	155	157	—	—	—	168	166	167	135	134	134	133	133	133	31
295	289	288	238	240	247	274	268	271	233	231	226	206	196	196	205	208	205	32
—	—	—	225	215	215	200	—	183	207	200	197	—	—	—	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
296	280	280	256	244	239	288	269	265	252	245	232	243	245	242	228	228	230	35
300	280	280	273	261	248	283	273	272	255	250	245	245	245	240	230	230	230	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
123	130	134	146	145	147	145	144	150	149	136	150	125	125	125	100	100	100	38
204	196	192	207	201	200	196	190	200	200	199	200	205	200	200	175	175	197	39
86	85	89	73	73	82	70	75	78	74	74	80	74	75	87	71	72	72	40
100	92	104	75	78	89	76	78	80	75	75	90	77	82	90	61	74	70	41
150	151	148	114	114	114	100	100	100	113	104	100	98	99	100	88	91	83	42
154	151	149	149	151	158	145	150	150	147	151	148	150	150	150	141	140	146	43
130	136	146	125	123	127	129	129	126	116	121	130	103	106	125	89	93	93	44
55	55	55	60	60	53	50	50	50	55	54	54	55	55	55	60	60	60	45
—	—	—	—	—	—	57	50	47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
99	113	113	100	104	106	95	100	98	97	96	98	120	120	120	—	—	—	47
331	336	336	334	335	333	343	343	343	352	345	342	340	340	340	342	342	342	48
71	73	73	68	72	72	66	70	71	71	73	74	73	75	75	70	74	75	49
20	20	20	20	20	20	18	18	18	15	15	15	20	20	20	18	18	18	50
16	16	16	15	15	15	15	15	15	15	15	15	14	14	14	20	20	20	51
30	30	30	28	28	28	30	30	30	27	27	27	32	32	32	32	31	31	52
4980	5070	4980	4740	4710	4710	5330	5330	5330	4940	4830	4740	5100	5100	5100	3650	3650	3650	53
3920	3740	3740	3970	3910	3890	4330	4330	4330	3630	3550	3550	3500	3500	3500	2460	2460	2390	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	350	350	350	—	—	—	55
750	750	750	708	707	700	780	780	720	713	715	715	700	700	700	750	750	725	56
—	—	—	345	345	346	350	350	350	355	365	365	—	—	—	350	350	380	57
195	205	205	240	232	223	265	265	265	258	240	240	200	200	200	250	250	260	58
275	275	275	256	275	271	295	295	295	268	240	240	250	275	275	300	300	305	59

	Varuslag	Kvantitet	Växjö			Kalmar			Västervik			Visby		
			Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.
1	Mjölk: oskummad	l.	20	20	20	24	24	24	22	22	22	22	22	22
2	handskummad	»	—	—	—	12	12	12	—	—	—	—	—	—
3	separerad	»	10	10	10	8	8	8	7	7	7	6	6	6
4	Smör: bords- *(mejeri-)*	kg.	398	378	355	403	386	345	409	383	363	408	379	355
5	mat- (lands-)	»	343	333	334	357	355	328	359	345	335	364	356	339
6	Ost: helfet	»	255	258	258	296	294	287	275	250	267	293	293	293
7	halvfet	»	180	180	180	—	—	—	—	—	—	175	175	175
8	Margarin, växt-	»	170	170	170	170	170	170	170	170	170	191	191	191
9	Ägg: färska	tjog	275	350	363	317	382	378	332	368	370	280	367	383
10	konserverade	»	—	—	—	270	300	300	—	266	266	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl.	700	700	717	733	750	733	786	786	691	714	714	667
12	»	5 l.	40	40	45	44	47	47	40	44	40	51	41	50
13	färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Ärter, gula	kg.	54	56	56	49	45	45	45	45	45	48	49	49
15	Bruna bönor	»	80	70	70	72	60	60	65	66	65	70	61	61
16	Mjöl: vete-	»	44	44	46	44	43	46	44	44	49	46	46	49
17	råg-	»	27	27	28	21	21	22	25	25	28	26	25	28
18	rågsikt-	»	36	35	38	33	33	35	37	37	40	37	38	39
19	Gryn: havre-	»	50	50	50	45	45	45	50	50	50	50	50	50
20	ris-	»	60	60	60	51	50	51	65	65	65	52	52	52
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	95	95	95	83	78	78	90	87	89	76	76	76
22	knäckebröd	»	103	101	100	98	93	93	100	100	100	114	114	115
23	limpa, söt	»	52	51	50	60	59	59	49	49	49	58	50	50
24	» sur	»	42	41	41	36	36	36	41	41	41	50	40	40
25	Vetebröd: skorpor	»	150	150	150	121	122	122	140	140	140	125	125	125
26	mjukt, bakat med vatten	»	72	72	70	63	63	63	93	93	93	80	80	80
27	mjukt, » » mjölk	»	85	85	84	73	73	73	100	100	100	115	115	115
28	Nötkött, färskt: stek	»	200	197	197	191	190	188	200	200	200	192	187	184
29	soppkött	»	176	178	178	169	165	165	170	170	170	168	164	159
30	Kalvkött: gödkalv	»	227	230	228	250	250	250	250	250	250	194	190	205
31	spädkalv	»	148	148	144	156	159	158	150	150	150	—	—	—
32	Fårkött: färskt	»	209	218	210	188	185	206	239	200	250	167	167	191
33	salt	»	175	175	175	—	—	—	197	197	197	163	157	178
34	Renkött, färskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt	»	221	220	220	233	224	222	256	250	250	222	218	215
36	salt, svenskt	»	225	225	225	250	250	249	250	250	250	222	220	218
37	» amerikanskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Fisk, färsk: abborre	»	150	150	138	150	150	142	79	72	78	150	—	—
39	gädda	»	215	210	210	190	150	169	178	142	160	178	131	158
40	sill	»	75	71	69	67	—	70	—	—	80	—	—	—
41	strömming	»	61	65	74	78	70	74	61	58	82	69	62	64
42	torsk	»	122	120	120	51	55	68	59	56	74	60	61	80
43	rödspotta	»	154	150	146	142	133	145	—	—	—	187	165	180
44	kolja	»	125	125	125	117	117	125	—	—	—	125	—	—
45	[1]) salt: sill	»	74	68	66	61	60	60	67	68	68	60	60	51
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	—	—	—	—	—	—	100	95	100	123	125	124
48	Kaffe	»	328	330	330	349	349	349	350	350	350	367	367	377
49	Socker	»	70	72	73	69	71	72	71	73	73	71	73	74
50	Salt	»	20	20	20	19	19	19	20	20	20	20	20	20
51	Svagdricka	l.	15	15	15	15	15	15	12	12	12	11	11	11
52	Fotogen	»	30	30	30	27	26	26	28	28	28	29	29	29
53	[2]) Ved: björk-	famn	4090	4090	4090	3680	3680	3680	4600	4600	4600	6140	6140	6140
54	barr-	»	2730	2730	2730	2900	2900	2900	3600	3600	3600	4720	4720	4720
55	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl.	700	675	675	675	675	675	650	650	650	800	800	800
57	eng. hushålls-	»	325	325	325	—	—	—	275	275	275	375	375	375
58	Koks: gasverks-	»	260	260	260	175	180	180	175	175	175	265	265	265
59	eng. kamin-	»	270	270	270	225	225	225	175	175	175	300	300	300

[1]) Se anm. sid. 82. Kristianstad, Malmö, Lund, Landskrona: norsk isterfetsill. —

Karlskrona			Kristianstad			Malmö			Lund			Landskrona			Hälsingborg			
Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	
23	23	23	22	22	22	23	23	23	20	20	20	22	22	22	22	22	22	1
16	16	16	11	11	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
9	9	9	6	6	6	9	9	9	8	8	8	6	6	6	6	6	6	3
410	395	365	400	385	335	392	376	325	391	375	325	402	380	340	398	379	334	4
338	342	323	392	377	331	—	350	—	381	365	315	—	—	—	—	—	—	5
285	285	286	300	295	290	253	249	249	284	273	273	259	266	259	260	260	260	6
182	182	178	200	193	190	163	163	160	168	170	170	190	190	165	—	—	—	7
190	190	190	182	186	186	170	170	170	180	180	180	175	173	170	170	170	170	8
336	364	398	333	401	403	339	407	384	342	408	413	345	404	429	342	419	392	9
—	263	283	275	275	275	260	270	271	—	—	265	—	300	288	—	262	265	10
750	692	708	700	700	700	615	610	603	583	533	558	669	663	631	590	570	570	11
50	50	42	50	50	50	48	45	45	49	48	47	42	43	41	42	39	39	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
50	50	50	54	53	51	51	50	50	53	53	51	49	49	49	55	54	53	14
70	61	61	67	69	66	60	56	54	59	56	56	67	64	63	64	62	59	15
47	47	51	44	44	48	43	43	47	43	43	47	47	47	48	43	43	48	16
27	26	29	29	30	31	26	26	28	25	26	28	26	25	27	27	27	29	17
38	38	41	35	34	38	34	34	36	34	34	37	36	36	38	34	33	37	18
50	50	50	50	49	50	44	44	43	44	41	41	50	48	48	49	46	46	19
53	51	56	60	60	60	50	52	52	40	40	40	—	—	47	61	61	61	20
89	88	86	99	100	100	91	91	91	94	97	90	95	97	88	85	85	85	21
104	102	98	116	116	116	123	120	120	118	114	114	130	130	113	115	115	115	22
59	58	57	36	39	39	49	49	49	39	39	40	52	50	48	52	51	51	23
40	39	39	31	35	35	36	36	36	32	32	32	36	36	35	40	38	38	24
170	168	166	175	177	177	200	200	176	125	125	125	99	100	130	143	139	139	25
83	83	83	—	—	—	73	73	73	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
101	99	99	95	96	96	122	122	122	69	69	70	84	83	84	72	71	73	27
229	224	228	200	196	193	250	250	250	250	250	250	223	227	233	216	214	214	28
191	183	183	171	168	167	206	206	206	200	200	200	196	202	200	191	187	190	29
250	250	250	250	250	250	300	300	300	262	258	256	268	285	293	249	249	250	30
145	153	159	177	172	173	165	165	165	181	183	187	175	175	175	153	150	155	31
243	232	230	270	260	260	268	250	265	262	250	250	267	272	287	264	250	260	32
172	165	165	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
250	248	248	230	225	225	230	232	240	220	228	230	230	230	240	228	227	229	35
250	248	248	260	250	240	285	280	280	250	250	250	250	250	267	245	256	256	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
122	111	114	150	144	150	138	146	138	150	138	—	—	—	—	150	150	150	38
173	167	171	222	206	220	254	250	250	263	243	238	240	238	250	239	228	235	39
—	—	—	79	83	93	89	96	102	99	91	94	73	75	80	73	78	92	40
51	64	72	58	63	77	89	90	98	78	91	90	—	—	—	75	77	94	41
48	41	57	46	49	53	86	85	88	76	68	68	51	57	57	62	65	65	42
137	127	146	134	124	125	175	184	175	148	141	149	133	134	143	141	136	138	43
—	—	—	106	125	—	120	125	138	150	—	150	—	—	—	87	82	96	44
80	72	72	115	120	119	116	121	121	117	118	118	100	103	103	75	71	71	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
—	125	130	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
330	330	330	350	350	350	319	317	323	313	313	313	355	353	355	336	336	336	48
70	74	74	68	71	71	66	68	69	66	68	69	68	72	73	69	71	72	49
20	20	20	18	18	18	18	18	18	16	16	17	17	18	18	16	16	16	50
14	14	14	10	10	10	12	12	12	11	11	11	10	10	10	12	12	12	51
30	30	30	29	28	30	28	28	28	30	30	30	28	28	28	28	28	28	52
4100	4100	4100	4790	4790	4790	6660	6660	6630	5450	5850	5850	6800	6800	6800	5830	5830	5830	53
2510	2510	2510	3780	3780	3780	5860	5860	5830	4520	4720	4720	5600	5600	5600	4880	4880	4880	54
—	—	—	400	400	400	563	563	563	500	500	500	—	—	—	400	400	400	55
650	650	650	650	700	700	722	725	725	650	740	740	650	650	650	750	750	750	56
300	300	303	325	375	375	294	320	320	300	350	350	288	288	288	340	355	355	57
210	210	210	185	185	210	205	205	205	175	175	175	205	195	195	200	200	200	58
210	210	210	230	250	250	250	250	250	225	250	250	256	250	250	290	295	295	59

[2]) Visby: alved under hela kvartalet 53·40 kr. per famn.

	Varuslag	Kvantitet	Ystad			Halmstad			Varberg			Göteborg		
			Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.
1	Mjölk: oskummad	l.	20	20	20	22	22	22	21	21	21	23	25	25
2	handskummad	»	—	—	—	—	—	—	10	10	10	13	13	13
3	separerad	»	6	6	6	6	6	6	8	8	8	13	13	13
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	395	369	339	417	401	358	421	393	331	438	421	369
5	mat- (lands-)	»	—	—	—	363	352	322	340	345	301	388	369	323
6	Ost: helfet	»	262	262	262	261	255	255	242	242	242	250	255	250
7	halvfet	»	166	166	165	187	183	181	175	175	175	150	150	150
8	Margarin, växt-	»	180	180	180	170	170	170	185	185	185	198	198	198
9	Ägg: färska	tjog	312	413	407	340	404	383	306	399	372	345	434	379
10	konserverade	»	—	300	290	—	260	260	—	275	275	260	260	263
11	Potatis: gammal	hl.	600	600	550	746	646	633	650	650	650	600	600	625
12	»	5 l.	50	50	50	46	39	40	40	40	40	44	41	40
13	färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Ärter, gula	kg.	52	52	50	55	55	55	50	50	50	50	50	50
15	Bruna bönor	»	64	65	64	60	60	60	66	66	63	70	60	60
16	Mjöl: vete-	»	44	43	47	44	44	46	44	44	47	43	43	48
17	råg-	»	28	28	28	25	25	27	24	24	26	26	26	28
18	rågsikt-	»	34	34	36	34	34	36	34	34	37	35	35	38
19	Gryn: havre-	»	48	48	48	50	50	50	45	45	45	45	45	45
20	ris-	»	50	50	50	45	45	45	56	56	56	50	50	50
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	90	90	90	95	95	90	79	79	76	80	70	70
22	knäckebröd	»	119	119	119	115	115	112	104	103	102	88	80	80
23	limpa, söt	»	43	43	43	49	47	47	53	50	51	109	104	104
24	» sur	»	33	33	34	42	38	38	42	44	44	58	54	54
25	*Vetebröd: skorpor*	»	140	140	140	117	117	117	125	125	125	160	159	159
26	mjukt, bakat med vatten	»	—	—	—	—	—	—	78	75	75	112	106	106
27	mjukt, » » mjölk	»	73	73	73	88	84	84	100	100	100	127	121	121
28	Nötkött, färskt: stek	»	200	200	193	203	201	197	188	188	188	238	238	241
29	soppkött	»	168	168	163	173	173	173	157	155	155	191	191	191
30	Kalvkött: gödkalv	»	250	250	250	248	248	248	—	—	—	260	268	266
31	spädkalv	»	163	163	141	153	154	154	160	158	158	149	150	150
32	Fårkött: färskt	»	225	225	225	210	217	207	197	199	199	255	270	263
33	salt	»	—	—	—	225	225	213	—	—	—	—	—	185
34	Renkött, färskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	280
35	Fläsk: färskt	»	226	225	225	236	237	237	223	224	225	278	276	268
36	salt, svenskt	»	250	250	250	275	267	266	249	250	253	289	285	275
37	» amerikanskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Fisk, färsk: abborre	»	150	150	150	—	150	—	—	—	—	165	181	163
39	gädda	»	223	213	213	250	228	200	—	—	—	234	225	225
40	sill	»	—	—	75	72	75	86	43	—	—	71	83	86
41	strömming	»	54	60	60	90	100	100	—	—	—	100	100	103
42	torsk	»	55	55	60	64	57	57	37	37	45	85	78	86
43	rödspotta	»	138	138	138	147	132	150	150	138	125	190	178	185
44	kolja	»	125	125	125	82	97	106	64	72	75	96	103	122
45	[1])salt: sill	»	125	125	125	60	60	60	70	65	63	74	70	69
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	—	—	—	100	100	100	85	89	91	95	95	99
48	Kaffe	»	328	328	328	340	339	339	322	325	325	368	365	353
49	Socker	»	69	71	72	71	73	72	70	72	73	71	73	73
50	Salt	»	17	17	17	16	16	16	18	17	18	20	20	20
51	Svagdricka	l.	9	9	9	13	13	13	13	13	13	18	18	18
52	Fotogen	»	30	29	30	25	25	25	28	28	28	27	27	27
53	[2]) Ved: björk-	famn	6050	6050	6050	5210	5210	5210	5600	5600	5600	6500	6500	6500
54	barr-	»	5700	5700	5700	4120	4120	4120	4000	4200	4270	5200	5200	5200
55	Bränntorv	100 kg.	350	350	350	400	400	400	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl.	600	645	680	700	700	700	700	700	700	710	735	735
57	eng. hushålls-	»	290	290	310	320	320	320	265	265	265	280	300	300
58	Koks: gasverks-	»	170	170	170	260	260	260	250	220	220	190	190	190
59	eng. kamin-	»	225	225	240	263	263	263	220	245	245	290	305	305

[1]) Se anm. sid. 82. Ystad: norsk isterfetsill. Varberg: utom islandssill även holländsk kvartalet 32·00 kr. per famn. Varberg: bokved under hela kvartalet 64·00 kr. per famn.

Lysekil			Vänersborg			Borås			Lidköping			Tidaholm			Karlstad			
Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	
25	25	25	22	22	22	23	26	26	20	20	20	20	20	20	23	23	23	1
—	—	—	12	12	12	—	—	—	—	—	—	11	11	10	—	—	—	2
9	9	9	10	10	10	8	8	8	8	8	8	5	5	5	10	10	10	3
437	421	388	402	391	369	419	405	360	388	378	336	419	397	372	374	365	338	4
371	369	344	336	337	313	335	339	324	369	356	316	360	347	325	339	339	322	5
243	240	240	252	250	240	238	238	241	270	270	270	231	233	230	263	261	261	6
165	165	165	—	—	—	166	167	168	160	160	160	—	—	—	178	176	176	7
170	170	170	170	170	170	195	195	195	185	185	185	193	193	193	180	180	180	8
312	401	399	340	390	379	330	389	363	360	397	357	305	358	349	322	386	333	9
250	315	310	—	—	—	281	285	286	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	860	840	750	750	700	578	589	589	681	681	638	406	563	469	637	637	637	11
53	46	45	40	40	37	41	42	42	43	43	43	50	50	50	48	45	44	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
65	65	65	60	56	54	50	50	50	35	35	35	50	48	48	55	52	51	14
70	70	70	80	70	65	65	60	60	65	65	60	75	65	64	70	60	60	15
43	43	48	43	43	48	45	45	49	44	42	47	42	42	46	44	44	49	16
27	26	30	26	24	25	25	25	28	25	25	25	25	26	27	26	26	27	17
35	35	38	35	35	38	35	35	38	35	34	36	34	34	36	35	35	37	18
50	50	50	50	46	45	45	45	45	50	45	45	50	50	49	45	45	45	19
50	50	50	50	50	50	50	50	50	45	45	45	62	55	58	61	58	58	20
80	76	76	80	80	80	85	84	86	90	89	88	68	75	75	80	73	73	21
89	84	84	110	110	110	114	116	116	93	91	90	103	100	100	100	99	99	22
76	68	68	65	65	65	74	74	74	71	71	71	78	78	78	72	72	72	23
63	54	54	50	50	50	48	48	48	57	56	56	62	59	58	54	54	54	24
158	153	153	175	175	175	153	153	153	121	121	121	165	165	165	154	154	154	25
87	82	83	65	65	65	71	71	71	59	59	59	83	83	83	86	86	86	26
88	83	83	100	100	100	92	92	92	71	71	71	105	105	100	114	111	111	27
220	220	220	238	225	225	233	230	226	220	220	220	226	227	225	213	218	216	28
200	200	200	188	187	187	201	198	196	177	177	177	188	188	189	175	175	175	29
250	250	250	250	250	250	251	248	246	238	238	238	250	241	250	250	250	250	30
180	180	180	150	150	150	140	139	138	138	136	144	125	116	138	138	145	172	31
250	235	220	250	250	250	249	241	240	223	220	217	248	241	244	248	243	247	32
—	—	—	200	200	200	—	—	—	233	229	229	200	200	200	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
250	250	250	238	235	235	250	250	250	262	254	250	276	251	250	279	280	280	35
280	280	280	280	250	250	250	250	250	263	263	263	270	270	250	280	280	280	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
—	—	—	125	142	—	143	136	144	94	92	—	—	—	—	145	142	146	38
—	—	—	175	192	200	229	214	199	148	150	155	218	216	208	189	160	161	39
64	67	61	77	76	90	84	82	94	68	68	74	72	73	80	77	80	82	40
—	—	—	100	95	100	98	99	110	—	65	73	79	84	92	84	93	100	41
55	55	55	77	78	88	75	72	74	85	84	88	110	103	117	108	109	115	42
138	139	139	170	181	175	153	153	162	133	126	146	140	125	165	160	162	173	43
74	83	83	105	106	107	101	103	110	85	83	100	78	92	108	122	120	127	44
62	67	64	67	67	60	60	60	60	60	50	50	60	58	57	60	60	60	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
—	—	—	95	88	89	98	100	100	90	96	96	88	98	100	119	119	121	47
344	346	344	325	325	325	340	340	340	320	320	320	331	339	344	342	342	342	48
72	73	74	72	74	75	70	72	75	70	72	73	69	71	73	71	73	75	49
20	20	20	19	19	19	18	18	18	21	21	21	20	20	20	20	20	20	50
15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	18	18	18	51
28	28	28	29	29	29	29	29	29	26	26	26	30	30	30	30	30	30	52
6500	6450	6500	5100	5100	5100	5880	5910	5910	4870	4870	4870	3740	4090	3980	4630	4630	4590	53
5200	5200	5200	3800	3800	3800	3970	4950	4000	3740	3620	3620	2670	2760	2760	3620	3610	3560	54
583	583	583	—	—	—	—	—	—	413	413	413	—	—	—	—	—	—	55
580	681	681	650	700	700	740	745	790	700	700	700	750	750	750	725	725	725	56
250	250	250	350	350	350	350	350	363	400	400	400	—	—	—	325	325	350	57
—	—	—	200	200	220	225	235	255	225	225	225	240	240	233	250	228	228	58
250	250	250	220	240	240	254	247	267	240	240	240	290	—	283	275	275	275	59

fetsill. — [2]) Halmstad: bokved under hela kvartalet 55·20 kr. per famn; ribbved under hela

	Varuslag	Kvantitet	Filipstad			Arvika			Örebro			Västerås		
			Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.
1	Mjölk: oskummad	l.	25	25	25	25	25	23	20	22	22	23	23	23
2	handskummad	»	—	—	—	12	12	12	10	12	12	—	—	—
3	separerad	»	10	10	10	10	10	10	7	8	8	8	8	8
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	400	401	406	392	398	400	389	378	335	406	379	338
5	mat- (lands-)	»	352	352	353	339	345	340	359	354	323	393	368	329
6	Ost: helfet	»	246	250	246	232	232	232	227	227	230	245	253	253
7	halvfet	»	193	183	160	—	—	—	163	170	158	180	178	176
8	Margarin, växt-	»	185	170	187	170	170	170	170	170	170	170	170	170
9	Ägg: färska	tjog	301	443	417	317	405	387	327	380	373	351	392	380
10	konserverade	»	—	306	350	300	312	312	270	263	270	265	268	277
11	Potatis: gammal	hl.	577	541	571	643	661	714	643	625	643	801	741	738
12	»	5 l.	35	35	35	35	42	42	42	38	39	46	45	43
13	färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Ärter, gula	kg.	50	50	50	47	48	50	40	40	40	40	38	38
15	Bruna bönor	»	70	74	73	63	63	62	50	50	50	64	61	55
16	Mjöl: vete-	»	44	43	47	43	43	47	42	42	45	44	43	47
17	råg-	»	26	26	28	25	24	26	25	25	25	25	25	26
18	rågsikt-	»	35	35	37	34	33	36	32	32	34	34	33	36
19	Gryn: havre-	»	49	45	45	50	50	48	45	45	45	44	36	39
20	ris-	»	51	50	53	48	47	47	40	38	38	53	52	52
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	58	58	57	66	66	60	59	60	59	54	52	52
22	knäckebröd	»	90	89	87	93	94	95	79	79	79	79	79	78
23	limpa, söt	»	83	83	83	69	69	69	71	68	68	80	80	80
24	» sur	»	70	70	70	50	50	50	—	—	—	57	59	59
25	Vetebröd: skorpor	»	160	160	160	150	150	150	131	126	126	166	166	166
26	mjukt, bakat med vatten	»	75	75	75	60	60	60	85	84	84	81	81	81
27	mjukt, » » mjölk	»	73	73	73	86	86	86	111	117	117	85	85	85
28	Nötkött, färskt: stek	»	230	230	230	228	220	220	224	207	207	221	220	220
29	soppkött	»	200	203	200	186	180	180	183	179	183	185	185	185
30	Kalvkött: gödkalv	»	250	250	250	251	253	257	245	243	245	234	233	234
31	spädkalv	»	152	154	—	155	131	128	152	150	156	153	153	154
32	Fårkött: färskt	»	266	243	230	212	218	219	238	240	243	238	234	239
33	salt	»	—	—	—	—	—	—	150	150	150	—	—	—
34	Renkött, färskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	260	—	—	—
35	Fläsk: färskt	»	294	285	300	280	280	280	295	285	275	300	298	293
36	salt, svenskt	»	272	270	264	278	281	281	297	275	275	300	300	293
37	» amerikanskt	»	270	—	243	270	275	275	—	—	—	—	—	—
38	Fisk, färsk: abborre	»	150	141	183	150	150	150	80	114	133	117	124	130
39	gädda	»	250	225	225	202	200	198	205	197	196	207	204	200
40	sill	»	77	90	80	92	78	79	80	79	87	76	76	80
41	strömming	»	78	92	95	80	86	90	88	85	99	82	79	94
42	torsk	»	135	130	134	100	145	135	105	102	107	153	157	151
43	rödspotta	»	150	148	150	169	168	170	150	153	151	157	151	157
44	kolja	»	127	127	126	135	144	143	122	127	139	122	124	143
45	[1]) salt: sill	»	60	60	60	60	60	60	50	50	50	50	50	50
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	60	—	—	—
47	Kabeljo	»	105	100	105	96	96	100	90	100	100	96	110	111
48	Kaffe	»	333	343	335	328	324	320	313	307	310	333	328	333
49	Socker	»	70	74	75	69	70	74	73	75	76	70	71	72
50	Salt	»	20	20	20	16	17	15	20	20	20	20	20	20
51	Svagdricka	l.	12	15	15	15	15	15	14	14	14	15	15	15
52	Fotogen	»	30	30	30	30	30	30	28	28	28	25	25	25
53	[2]) Ved: björk-	famn	4090	4090	4090	5200	4800	4800	5080	5070	5090	5230	5140	5130
54	barr-	»	3260	3200	3200	3870	3860	3870	3950	3870	3890	4060	3790	3770
55	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl.	700	683	675	663	700	700	650	650	650	750	750	750
57	eng. hushålls-	»	—	—	—	375	375	400	350	350	350	350	350	350
58	Koks: gasverks-	»	200	200	200	—	—	—	200	200	200	190	230	230
59	eng. kamin-	»	243	250	250	250	275	275	275	269	273	230	230	250

[1]) Se anm. sid. 82. Falun: utom islandssill även norsk isterfetsill. Mora: norsk isterfetsill. 28·00, november och december 27·70, propsved oktober 31·70 november och december 31·20 kr. per

Falun			Ludvika			Avesta			Mora			Gävle			Söderhamn			
Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	
26	26	25	25	25	25	22	22	22	25	25	25	28	28	28	25	25	25	1
14	14	13	—	—	—	—	—	—	12	12	12	16	16	16	—	—	—	2
13	13	12	—	—	—	7	7	7	—	—	—	12	12	12	10	10	10	3
396	380	360	410	396	347	386	379	351	400	394	375	417	393	367	440	425	408	4
386	375	354	374	354	321	351	348	338	376	362	351	366	358	358	378	375	375	5
265	264	260	280	280	280	243	243	243	250	250	250	259	260	260	250	250	250	6
163	164	160	183	180	180	180	193	190	150	150	150	163	163	163	—	—	—	7
171	170	170	170	170	170	170	170	170	170	170	170	180	182	180	170	170	170	8
309	386	386	326	395	433	307	391	370	326	400	402	331	398	379	337	413	425	9
—	275	281	—	292	292	—	308	308	313	313	300	—	—	—	—	300	300	10
775	745	758	643	786	786	700	770	840	536	571	560	621	621	616	750	750	750	11
44	43	43	35	42	42	42	47	49	53	53	35	50	49	50	50	50	50	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
48	46	46	45	42	42	44	43	44	50	50	50	43	43	43	48	48	47	14
64	65	66	77	58	58	68	65	65	69	66	64	64	63	61	65	65	65	15
46	47	50	45	45	45	45	45	49	47	46	48	44	44	47	47	46	49	16
25	25	25	26	25	25	25	25	26	27	27	27	27	25	26	26	26	27	17
35	35	38	36	35	35	37	37	39	36	36	38	38	36	37	38	36	39	18
45	45	45	50	47	47	47	46	46	50	50	50	46	45	45	50	50	50	19
44	44	43	45	45	45	48	47	50	60	60	60	54	54	54	63	63	63	20
58	57	56	61	53	53	61	59	59	60	60	60	55	56	56	66	66	66	21
89	88	87	82	78	78	75	75	74	75	75	75	84	84	84	86	86	86	22
83	83	83	72	65	65	60	60	60	59	59	59	79	79	77	70	75	77	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56	56	58	—	—	—	24
143	143	144	160	160	160	164	165	164	200	200	200	165	165	161	204	192	195	25
92	92	92	75	75	75	69	69	69	100	83	83	85	85	86	94	89	89	26
92	92	93	—	—	—	—	—	—	—	—	—	108	108	106	101	108	108	27
241	240	240	235	235	235	223	225	211	235	235	246	213	218	214	258	237	240	28
176	176	175	195	195	195	192	188	181	210	210	218	187	187	187	202	190	189	29
264	264	259	280	280	280	248	238	236	300	300	310	258	256	257	321	320	320	30
151	151	150	191	185	185	141	131	138	175	175	180	147	147	154	195	186	187	31
276	269	270	245	225	225	231	225	222	222	210	215	211	216	232	247	224	230	32
—	—	—	—	180	—	255	236	220	—	—	—	195	195	195	200	200	200	33
—	—	275	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	300	34
279	278	280	280	270	270	260	253	250	268	260	260	260	257	259	279	278	278	35
278	278	276	295	280	280	240	250	250	270	260	260	272	270	270	280	280	280	36
250	250	250	—	—	—	—	—	—	258	245	240	—	—	—	250	250	250	37
155	162	150	144	150	150	150	150	152	150	153	160	87	110	150	115	125	125	38
250	250	250	238	225	225	218	190	203	228	236	230	211	197	225	200	200	181	39
—	—	—	84	71	70	60	65	69	72	70	77	—	—	—	—	—	—	40
72	74	70	82	79	98	70	70	73	73	78	83	98	86	117	55	60	72	41
125	125	125	139	131	133	148	150	147	125	125	136	145	147	150	125	125	125	42
200	200	200	165	181	200	160	150	150	150	150	150	188	194	188	150	150	150	43
121	117	124	128	119	119	133	125	127	125	125	125	148	150	150	125	125	125	44
81	80	76	65	60	60	61	61	60	90	90	90	55	53	52	60	60	60	45
48	48	48	—	—	—	40	50	50	45	47	48	30	35	35	50	43	45	46
110	110	110	100	100	100	100	100	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
368	367	361	328	325	325	310	315	315	338	338	338	323	338	338	347	347	345	48
72	73	73	74	68	68	71	72	73	72	75	78	72	72	73	75	73	76	49
20	20	20	17	15	15	19	19	19	20	20	20	18	18	18	20	20	20	50
—	—	—	—	—	—	15	15	15	—	—	—	15	15	15	13	13	13	51
32	32	32	35	35	35	30	30	30	35	35	35	28	27	27	33	33	33	52
4630	4630	4720	4280	3950	3950	4450	4270	4000	3530	3530	3530	4770	4810	4770	4160	4160	4160	53
2850	2850	2850	3020	2690	2690	2850	2670	2610	2140	2140	2140	3380	3380	3350	2850	2850	2670	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
800	800	800	750	750	750	750	750	750	700	700	700	700	700	700	800	800	800	56
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	350	350	350	375	375	375	57
300	300	300	325	325	325	300	300	300	—	—	—	266	263	265	300	300	300	58
325	325	325	—	—	—	—	—	—	300	300	300	235	235	235	300	300	300	59

[2]) Söderhamn: ribbved oktober 20·40, november 20·20 samt december 20·90, plankved oktober famn.

	Varuslag	Kvantitet	Sundsvall: staden			Sundsvall: sågverksdistriktet			Kramfors			Östersund		
			Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.
1	Mjölk: oskummad	l.	25	25	25	26	25	26	25	27	27	25	25	25
2	handskummad	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	15	15
3	separerad	»	12	12	13	12	12	13	13	13	13	12	12	12
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	416	408	396	411	401	396	425	417	407	418	412	394
5	mat- (lands-)	»	392	381	379	396	383	380	398	383	380	368	365	360
6	Ost: helfet	»	272	266	268	259	254	261	250	250	250	242	242	241
7	halvfet	»	189	184	180	180	175	179	173	173	170	175	175	175
8	Margarin, växt-	»	175	172	173	171	171	170	170	170	170	170	170	170
9	Ägg: färska	tjog	331	414	437	335	403	437	333	394	422	353	449	468
10	konserverade	»	—	306	320	300	316	320	200	300	327	324	300	325
11	Potatis: gammal	hl.	762	786	821	643	679	714	800	—	—	786	772	772
12	»	5 l.	43	45	52	41	43	43	53	45	47	48	49	48
13	färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Ärter, gula	kg.	49	50	50	48	51	49	52	50	48	50	50	50
15	Bruna bönor	»	79	70	70	74	69	70	78	74	73	71	71	70
16	Mjöl: vete-	»	45	45	47	46	46	47	47	47	49	46	46	49
17	råg-	»	29	26	28	27	27	27	29	27	27	29	29	31
18	rågsikt-	»	37	37	39	38	38	39	38	37	38	37	37	40
19	Gryn: havre-	»	50	50	50	49	48	49	50	50	49	50	50	50
20	ris-	»	57	58	59	58	60	59	57	57	54	52	52	52
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	76	65	65	74	67	66	68	68	68	70	69	70
22	knäckebröd	»	83	75	75	84	77	75	86	86	85	89	88	90
23	limpa, söt	»	71	70	70	70	67	67	75	80	79	69	69	69
24	» sur	»	67	66	66	—	—	—	—	—	—	70	63	63
25	Vetebröd: skorpor	»	174	132	132	173	120	120	160	148	130	190	190	190
26	mjukt, bakat med vatten	»	100	76	76	100	77	77	80	80	80	73	73	73
27	mjukt, » » mjölk	»	124	88	88	124	83	83	90	90	90	88	88	88
28	Nötkött, färskt: stek	»	228	226	226	217	209	212	200	200	200	203	195	195
29	soppkött	»	182	178	180	170	166	169	172	178	180	165	159	159
30	Kalvkött: gödkalv	»	267	264	270	249	240	241	200	200	200	334	320	320
31	spädkalv	»	168	166	172	157	156	160	151	150	150	161	158	167
32	Fårkött: färskt	»	216	195	236	206	180	197	200	170	179	194	189	192
33	salt	»	200	190	195	188	180	185	—	—	—	188	180	180
34	Renkött, färskt	»	—	300	300	—	—	—	—	—	250	—	250	250
35	Fläsk: färskt	»	277	272	271	262	255	248	250	250	250	264	261	261
36	salt, svenskt	»	278	278	280	275	259	258	250	265	—	268	263	253
37	» amerikanskt	»	245	245	235	250	252	246	250	256	256	250	250	249
38	Fisk, färsk: abborre	»	150	150	150	128	126	125	150	150	—	132	142	150
39	gädda	»	235	244	250	213	220	233	238	231	222	248	239	224
40	sill	»	—	—	75	—	—	69	—	75	—	100	89	90
41	strömming	»	71	75	83	62	67	73	57	65	65	91	93	98
42	torsk	»	140	150	150	—	—	—	100	95	95	125	125	125
43	rödspotta	»	200	200	200	—	—	—	150	144	145	147	147	150
44	kolja	»	140	150	150	—	—	—	100	95	95	125	125	125
45	[1]) salt: sill	»	85	88	91	88	91	87	90	90	90	100	100	99
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
48	Kaffe	»	319	331	325	311	326	318	350	353	353	331	329	332
49	Socker	»	74	73	75	74	72	75	74	74	76	74	74	77
50	Salt	»	20	19	20	19	19	19	20	20	20	20	20	20
51	Svagdricka	l.	15	15	15	14	14	14	—	—	—	18	18	18
52	Fotogen	»	30	30	30	29	29	30	35	35	33	36	36	36
53	[2])Ved: björk-	famn	4340	4450	4420	3480	3470	3720	3530	3530	3500	3930	3930	3880
54	barr-	»	3190	3280	3230	2480	2610	2600	2730	2590	2590	2870	2870	2800
55	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl.	800	800	750	—	—	—	865	865	900	1000	900	900
57	eng. hushålls-	»	325	325	325	—	—	—	—	—	—	—	—	—
58	Koks: gasverks-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	240	240	240
59	eng. kamin-	»	250	250	300	—	—	—	—	—	—	300	288	288

[1]) Se anm. sid. 82. Sundsvall: staden och distr., Kramfors, Östersund, Vilhelmina, december. — [2]) Sundsvall: staden: bräd- och ribbved (medelpris) oktober och november 21·40 Sundsvall: distr.: bräd- och ribbved (medelpris) oktober 16·40, november 16·70 samt december under hela kvartalet 13·40 kr. per famn. Luoss.—Kiir. ab. har tillhandahållit sin personal ved till

Umeå			Vilhelmina			Luleå			Malmberget o. Gällivare			Kiruna			Samtliga orter			
Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	
26	26	26	25	25	25	28	25	25	32	30	30	31	30	30	**23**	**24**	**23**	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**12**	**12**	**12**	2
12	12	12	—	—	—	7	7	7	—	—	—	—	—	—	**9**	**9**	**9**	3
412	393	359	—	400	400	436	404	380	442	421	417	430	421	404	**410**	**394**	**363**	4
387	385	355	339	345	340	401	381	371	400	388	379	397	389	386	**369**	**361**	**340**	5
255	250	250	256	256	257	281	280	289	253	250	254	265	267	264	**261**	**260**	**261**	6
198	198	198	165	178	165	188	200	200	—	—	—	—	—	—	**177**	**178**	**177**	7
170	170	170	170	170	170	170	170	170	171	171	170	170	170	170	**177**	**176**	**176**	8
344	427	407	336	398	437	355	444	465	348	408	455	335	381	439	**330**	**397**	**397**	9
310	320	320	—	340	355	—	300	327	—	332	357	—	—	—	**278**	**290**	**294**	10
800	800	800	667	667	—	713	688	688	853	871	871	—	—	—	**696**	**692**	**688**	11
53	53	53	70	70	70	55	53	53	53	53	53	60	57	57	**47**	**47**	**46**	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
50	50	50	58	58	58	58	58	60	52	51	51	51	52	53	**49**	**48**	**48**	14
75	75	75	80	80	76	82	81	77	79	73	70	81	81	78	**69**	**66**	**64**	15
47	47	51	47	47	48	48	48	50	48	48	50	47	46	50	**45**	**44**	**48**	16
27	27	30	30	29	31	32	31	32	29	28	28	27	25	25	**26**	**26**	**27**	17
36	36	39	38	38	38	40	40	43	39	39	40	39	38	40	**35**	**35**	**38**	18
50	50	50	57	56	56	53	52	55	51	51	51	52	51	52	**49**	**48**	**48**	19
60	60	50	61	62	62	58	58	58	50	51	50	51	51	51	**53**	**53**	**53**	20
80	80	80	80	78	77	70	71	68	71	68	65	73	70	70	**75**	**74**	**73**	21
90	90	90	86	87	87	89	89	89	91	91	89	86	80	80	**96**	**95**	**94**	22
72	72	72	87	85	84	60	60	60	73	70	70	86	79	79	**67**	**66**	**66**	23
50	50	50	—	—	—	50	50	64	55	55	55	—	—	—	**50**	**48**	**49**	24
200	200	200	150	150	150	200	200	200	178	178	178	166	166	166	**159**	**155**	**155**	25
100	100	100	75	75	75	90	91	96	—	—	—	110	100	100	**83**	**80**	**80**	26
—	—	—	—	—	—	114	114	120	—	—	—	—	—	—	**97**	**94**	**95**	27
208	200	193	175	175	171	173	166	163	167	156	156	202	193	197	**216**	**213**	**212**	28
159	150	145	150	150	146	139	128	130	133	117	121	145	144	144	**179**	**177**	**177**	29
—	—	—	—	250	230	276	282	282	236	224	223	288	250	319	**256**	**254**	**256**	30
143	143	144	—	135	155	132	127	139	137	130	134	137	138	138	**154**	**152**	**156**	31
219	228	250	183	173	—	170	168	183	165	172	181	174	166	173	**231**	**225**	**231**	32
—	—	—	—	—	—	153	156	162	—	180	—	250	250	200	**198**	**194**	**192**	33
—	250	248	—	—	250	250	250	249	—	197	187	178	178	189	**214**	**247**	**256**	34
273	271	271	259	255	250	268	265	262	263	249	248	276	268	267	**259**	**255**	**254**	35
270	270	270	245	250	250	270	266	273	265	251	257	289	291	289	**267**	**264**	**262**	36
260	260	260	248	240	240	266	258	248	260	255	251	269	265	267	**257**	**254**	**251**	37
100	100	100	100	—	—	83	93	94	—	—	—	75	—	—	**131**	**134**	**138**	38
200	188	188	100	—	—	157	156	150	—	127	141	150	164	150	**209**	**200**	**203**	39
—	—	100	—	—	—	75	75	75	85	80	60	100	100	89	**78**	**79**	**82**	40
100	100	100	—	—	—	75	87	84	53	50	64	66	67	69	**78**	**79**	**87**	41
—	—	100	—	—	—	100	97	88	—	79	73	96	82	83	**100**	**99**	**102**	42
—	—	—	—	—	—	113	150	150	150	133	125	100	100	115	**154**	**151**	**156**	43
—	—	—	—	—	—	—	88	83	—	—	110	97	80	79	**116**	**115**	**122**	44
80	80	60	75	75	77	95	98	100	84	87	89	97	97	91	**72**	**72**	**71**	45
50	50	50	61	61	60	54	63	58	50	52	51	53	53	53	**50**	**51**	**51**	46
—	—	—	—	—	—	100	125	125	—	—	—	—	—	—	**101**	**105**	**106**	47
320	320	320	304	303	300	314	328	341	332	331	324	301	305	298	**334**	**335**	**334**	48
71	73	80	81	81	81	75	75	80	75	74	75	75	72	80	**71**	**72**	**74**	49
20	20	20	21	22	23	21	21	21	24	22	22	18	18	18	**19**	**19**	**19**	50
16	16	16	—	—	—	20	20	20	20	20	20	18	18	18	**15**	**15**	**15**	51
35	35	35	35	35	40	35	35	35	40	40	40	38	40	40	**30**	**30**	**30**	52
3740	3740	3740	2440	2440	2440	3800	3800	3800	3920	3920	3920	5220	5220	5220	**4810**	**4800**	**4790**	53
2670	2670	2670	2070	2070	2070	2970	2970	2970	3200	3200	3200	3920	3920	3920	**3630**	**3610**	**3600**	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**438**	**438**	**438**	55
—	—	—	—	—	—	725	725	725	—	—	—	900	950	950	**732**	**739**	**738**	56
—	—	—	—	—	—	375	375	375	—	—	—	—	—	—	**330**	**336**	**342**	57
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**228**	**227**	**229**	58
250	250	250	—	—	—	233	258	258	—	—	—	—	—	—	**257**	**260**	**265**	59

Malmberget: norsk isterfetsill. Luleå: islandssill i oktober och november, norsk isterfetsill i samt december 25·60; plankved oktober och november 29·00 samt december 32·30 kr. per famn. 17·60; plankved oktober 29·00, november och december 25·20 kr. per famn. Vilhelmina: bakar följande priser per famn: i Kiruna under hela kvartalet björkved 45·60 samt barrved 38·40 kr.

Kreatursslag	Stockholm			Eskilstuna			Linköping		
	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.
Kreatурspriser. (Öre per kg. levande vikt.)									
Kor:									
Extra prima	91	89	87	79	75	75	84	81	80
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	79	77	75	69	65	65	72	69	72
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	66	62	62	58	50	50	65	62	61
» 3. Mindre feta	41	39	37	39	35	35	54	51	49
» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kvigor (och stutar):									
Extra prima	93	92	90	89	85	85	92	90	89
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	81	80	78	79	75	75	79	78	77
» 2. Mindre feta	54	50	48	63	55	55	64	61	60
» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tjurar:									
Extra prima	91	87	85	—	—	—	86	85	84
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	76	76	74	—	—	—	79	78	77
» 2. Fullt köttiga (500—700 »)	68	68	66	84	80	80	75	74	73
» 3. Mindre köttiga	55	55	53	63	55	55	65	64	63
» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oxar:									
Extra prima	93	90	88	—	—	—	84	81	80
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	81	78	76	—	—	—	72	69	71
» 2. Mindre feta	51	48	46	—	—	—	61	58	56
» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	47	44	43
Kalvar:									
Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	106	113	120	100	100	100	121	123	127
» (70—90 »)				100	100	100	90	92	97
Skummjölkskalvar	76	83	90	80	80	80	63	65	71
Får:									
Yngre, feta	73	81	80	95	95	95	64	65	74
Äldre, »	53	61	60	85	85	85	45	45	53
Lamm	—	—	—	—	—	—	73	71	81
Svin:									
Slakterisvin (75—100 kg.)	136	140	144	139	133	130	125	124	126
Rena, större svin (100—170 kg.)	132	136	139	130	128	125	126	122	123
Suggor	103	97	95	98	90	90	115	105	99
Tillförseln till offentliga slakthus.[1]	st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.
Tjurar, Kor, Övriga nötkreatur	3 604	3 387	2 136	308	338	313	1 036	1 163	752
Gödkalvar	650	576	637	380	353	549	371	432	494
Spädkalvar	205	202	175	294	260	280	497	548	497
Får och lamm	136	77	57	108	89	45	317	295	114
Svin	1 186	942	1 098	400	438	542	615	1 101	632
Spädgrisar	37	36	53	4	6	38	—	—	—
Hästar och föl	245	147	76	45	66	40	65	93	21
Beräknad konsumtion av kött- och fläskvaror.									
Nötkreatur	5 630	4 569	3 210	294	291	298	—	—	—
Gödkalvar	9 646	6 772	7 338	404	297	551	—	—	—
Spädkalvar	3 103	2 372	2 001	442	415	446	—	—	—
Får och lamm	12 207	5 563	2 847	138	100	59	—	—	—
Svin[4]	13 637	11 816	10 070	425	462	586	—	—	—
Spädgrisar	40	46	145	8	9	44	—	—	—
Hästar och föl	388	287	137	52	58	45	—	—	—

[1]) I Göteborg tillförseln till kreatursmarknaden och slakthuset. — [2]) Större kalvar. — [3]) Mindre

Norrköping			Karlskrona			Malmö			Hälsingborg			Göteborg		
Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.	Okt.	Nov.	Dec.
78	80	80	—	—	—	86	84	80	82	83	—	—	—	—
70	70	70	—	—	—	75	73	71	74	73	72	73	72	71
55	55	55	—	—	—	67	63	60	68	65	63	68	67	66
48	48	48	—	—	—	54	50	49	53	53	53	53	53	53
43	43	43	—	—	—	39	35	35	—	—	—	100	100	100
85	85	85	—	—	—	101	98	92	94	94	93	—	—	—
78	78	78	—	—	—	93	87	83	85	83	83	84	84	84
63	65	65	—	—	—	75	73	73	78	76	75	74	74	74
43	43	43	—	—	—	63	63	63	65	—	—	125	125	125
85	85	85	—	—	—	80	80	79	80	79	—	—	—	—
80	80	80	—	—	—	75	74	73	73	72	71	73	73	73
58	58	61	—	—	—	75	74	73	68	68	68	63	63	63
45	45	45	—	—	—	65	63	63	63	63	63	55	55	55
—	—	—	—	—	—	61	59	58	—	—	—	138	138	138
80	80	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
70	70	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	73	72	70
50	50	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	68	67	65
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
100	109	124	—	—	—	—	105	105	—	—	—	95	101	103
98	107	115	—	—	—				—	—	—	80	84	85
50	68	90	—	—	—	83	86	86	80	88	90	60	60	60
75	75	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	88	88	88
54	53	53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	63	63	63
80	80	80	—	—	—	73	63	60	—	—	—	—	—	—
134	130	128	—	—	—	123	127	132	120	125	127	121	123	125
131	127	125	—	—	—	123	125	128	119	123	122	121	123	125
100	95	92	—	—	—	88	86	85	85	80	82	88	87	87
st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.
520	429	390	314	255	222	123 771 505	104 992 558	— — —	451	506	553	2 549	3 224	2 116
[2])516	[2])494	[2])504	26	18	18	625	693	—	366	258	304	1 160	1 154	857
[3])370	[3])327	[3])351	71	80	81	135	106	—	404	350	441	267	376	234
139	81	59	13	24	6	415	314	—	354	204	269	871	709	279
238	254	331	247	254	464	3 934	3 844	—	2 732	2 373	2 723	2 390	2 689	2 304
3	3	7	—	3	6	3	14	—	6	8	31	9	2	27
41	44	20	17	24	16	79	84	—	39	44	28	106	114	53
535	447	411	378	341	282	897	874	—	390	440	434	—	—	—
[2])661	[2])581	[2])648	223	179	209	681	746	—	366	258	304	—	—	—
[3])601	[3])552	[3])585	377	398	404	511	459	—	404	350	441	—	—	—
494	253	162	919	591	328	527	402	—	354	204	269	—	—	—
320	350	461	551	578	996	3 094	3 000	—	1 223	1 410	1 608	—	—	—
3	4	13	—	10	32	3	15	—	6	8	31	—	—	—
66	76	28	25	32	26	75	86	—	31	38	28	—	—	—

kalvar. — [4]) Ej amerikanskt fläsk.

Kreatурspriser för Stockholm, Malmö och Göteborg 1913—dec. 1925.

Medelpris (öre) för kg. levande vikt per år (1913—1925) och per månad (okt. 1924—dec. 1925) för alla tre orterna.

Kreatursslag	1913	1914	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	Okt. 1924	Nov. 1924	Dec. 1924	Jan. 1925	Febr. 1925	Mars 1925	Apr. 1925	Maj 1925	Juni 1925	Juli 1925	Aug. 1925	Sept. 1925	Okt. 1925	Nov. 1925	Dec. 1925
Kor:																									
Extra prima [1]	61	61	309	282	167	112	80	85	84	88	87	81	80	82	83	86	87	88	94	92	94	90	89	87	84
Kl. 1.	55	53	262	236	148	99	70	74	73	76	74	69	70	71	71	74	77	77	81	80	81	77	76	74	72
» 2. . . .	50	48	233	203	127	86	60	63	63	66	66	60	60	61	61	63	68	68	71	70	70	69	67	64	63
» 3. [2] . . .	41	36	184	141	96	64	46	47	44	49	45	41	41	44	45	47	51	50	53	52	52	51	49	47	46
Kvigor (o. stutar):																									
Extra prima [3]	66	66	339	301	185	125	92	96	93	97	96	89	90	93	92	93	96	96	104	101	102	99	97	95	91
Kl. 1.	60	58	289	257	163	112	82	86	80	85	81	76	76	80	80	82	85	85	90	89	88	87	86	84	82
» 2. . . .	50	47	231	198	126	85	64	66	64	67	64	59	60	63	64	65	66	67	71	70	70	68	68	66	65
Tjurar:																									
Extra prima [4]	65	63	315	267	166	121	86	89	82	86	82	80	81	85	83	84	84	85	92	91	92	87	86	84	82
Kl. 1.	62	58	278	234	152	108	77	80	73	76	74	71	71	74	73	74	75	76	82	81	82	77	75	74	73
» 2.	58	54	259	215	139	102	74	75	68	72	67	64	65	69	68	69	72	73	78	78	78	72	69	68	67
» 3. [2] . . .	50	44	218	175	120	81	59	62	55	59	54	52	53	56	55	57	59	59	63	65	64	61	58	58	57
Oxar:																									
Extra prima [5]	63	61	342	295	186	120	87	94	90	93	92	84	85	87	89	91	94	95	98	97	98	96	93	90	88
Kl. 1. [6] . . .	57	54	293	258	159	105	70	75	73	78	74	68	69	73	75	76	79	79	83	82	82	79	77	75	73
» 2. [7] . . .	48	45	230	200	123	83	53	54	52	60	53	49	51	54	55	57	61	61	65	64	63	62	60	58	56
Kalvar:																									
Sötmjölks- (90—100 kg.) [8]	78	67	299	285	241	182	129	115	109	105	105	106	110	112	110	105	105	107	107	105	102	101	97	104	106
(70— 90 ») [9]	67	62	281			157	117																		
Skummjölks- .	57	49	243	226	173	121	80	77	76	76	75	76	80	80	78	73	74	76	78	78	75	74	73	76	79
Får:																									
Yngre [10] . . .	58	55	299	257	178	113	82	85	73	88	68	62	66	70	75	77	98	100	103	96	95	86	81	85	84
Äldre [11] . . .	53	47	278	236	157	96	69	64	62	67	61	54	60	63	64	66	74	76	77	71	69	62	58	62	62
Svin:																									
Slakterisvin .	82	74	220	359	242	172	134	103	96	128	117	114	116	122	120	123	127	127	129	128	134	129	127	130	134
Rena, större .	81	71	172	348	236	164	128	96	93	125	114	111	113	120	117	120	126	126	127	126	132	127	125	128	131
Suggor	68	58	221	279	165	109	91	72	70	91	88	85	86	89	89	95	98	93	88	85	90	93	93	90	89

Uppgifterna avse: [1]) 1913 Stockholm och Malmö, 1914 och jan.—juni 1918 endast M. samt därefter St. och M. — [2]) 1913—1914 St. och M. — [3]) 1914—april 1918 endast M., i övrigt St. och M. — [4]) okt.—dec. 1914 St. och M., jan.—april 1918 endast M. samt därefter St. och M. — [5]) 1913 St. och M., 1914 M. och Göteborg, maj 1918—juli 1919 St. och M. samt därefter endast St. — [6]) fr. o. m. aug. 1921 endast St. och G. — [7]) okt.—dec. 1921 samt fr. o. m. april 1922 St. och G. — [8]) 1913—mars 1919 endast M., okt. 1921—sept. 1922, febr. 1923—dec. 1924 och aug.—okt. 1925 endast St. och G. — [9]) 1913—mars 1919 endast M. — [10]) nov.—dec. 1921 samt fr. o. m. april 1925 endast St. och G. — [11]) nov. 1921—mars 1922 samt fr. o. m. mars 1924 endast St. och G.

Fiskpriser i Stockholm och Göteborg okt. 1924—dec. 1925.

Partipriser (öre pr kg.) för slaktad fisk av ordinär storlek (där ej annat uppgives).[1]

Slag	Okt. 1924	Nov. 1924	Dec. 1924	Jan. 1925	Febr 1925	Mars 1925	Apr. 1925	Maj 1925	Juni 1925	Juli 1925	Aug. 1925	Sept. 1925	Okt. 1925	Nov. 1925	Dec. 1925
Stockholm.															
Abborre, stor. .	118	104	111	155	145	136	114	74	74	101	89	103	100	100	103
liten .	75	54	58	119	105	91	53	34	43	63	53	55	68	53	66
Braxen	101	84	80	123	120	118	106	85	108	85	76	85	101	83	85
Gädda, levande.	173	166	168	225	214	210	150	123	137	—	—	168	171	150	181
slaktad.	161	152	158	206	173	180	148	111	148	190	180	145	150	129	148
Gös.	236	205	221	250	260	256	228	191	183	195	199	238	215	244	248
Hälleflundra, stor	168	153	160	204	210	188	181	140	159	157	192	200	177	151	181
liten	135	113	136	200	180	146	160	83	135	122	—	170	120	128	127
Id	75	73	—	—	95	101	79	68	84	88	66	80	88	—	83
Kolja, svensk .	134	127	150	130	120	130	123	94	100	69	76	71	97	90	108
Kungsflundra .	89	79	94	113	123	75	75	60	90	110	—	100	88	125	100
Lake, stor . .	125	116	130	154	150	120	70	—	—	—	—	—	138	124	131
insjö- liten . .	115	88	89	108	106	83	42	—	—	—	—	—	93	95	92
Lax, färsk . .	500	464	350	400	451	555	538	454	349	373	405	292	340	450	383
Piggvar	155	161	213	253	266	278	215	104	103	103	115	145	150	184	174
Röding	225	193	225	250	250	—	250	248	250	242	217	222	212	189	247
Rödspotta, stor.	101	86	81	134	113	100	69	74	110	105	106	101	100	90	111
liten	67	76	63	98	78	68	46	50	70	63	88	80	81	110	75
Sik, stor . . .	166	133	140	171	174	178	185	142	170	174	179	158	169	120	148
liten . . .	133	103	130	153	150	—	—	100	195	155	—	85	128	100	120
Siklöja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sill, färsk . . .	40	50	49	57	27	22	35	35	—	—	50	46	50	50	66
Sjötunga, stor .	185	157	188	213	220	215	144	134	201	148	136	168	192	200	174
liten	130	124	168	155	160	166	98	85	145	75	75	109	150	155	137
Slätvar	150	158	206	227	250	254	215	—	—	—	148	—	140	175	168
Strömming . .	44	51	46	45	49	54	34	35	70	69	62	45	66	68	80
Torsk, m. huvud	51	46	50	64	56	51	49	48	58	40	55	48	52	48	45
svensk huvudlös	124	116	103	119	110	119	105	84	103	78	85	121	139	100	95
Vitling, stor. .	29	36	33	51	48	45	50	35	33	25	29	26	30	30	38
liten .	15	23	—	43	40	—	—	15	—	—	20	—	20	25	30
Ål, levande, stor	220	275	—	—	—	—	370	355	364	364	284	269	264	325	321
liten	188	225	—	—	—	—	233	272	290	251	238	240	267	285	265
Göteborg.															
Sill, stor . . .	25	41	48	55	37	21	35	34	—	95	54	38	40	40	51
» blandad .	16	33	33	26	23	12	13	—	—	—	36	27	38	32	40
» liten . . .	5	—	16	18	12	6	5	—	—	27	14	23	—	—	25
Kolja, stor . .	119	111	111	105	116	116	99	67	85	53	59	80	83	89	98
» halvstor	102	103	108	105	109	101	90	55	58	38	38	59	62	73	87
» liten . .	29	36	40	59	65	42	31	28	28	21	20	32	32	35	44
Vitling	24	26	32	38	39	26	27	28	23	14	12	17	17	25	28
Torsk, stor . .	79	70	52	67	66	56	46	35	54	31	57	81	92	64	47
» liten . .	28	40	36	42	35	28	25	18	14	9	11	23	29	35	31
Långa	76	91	93	84	87	83	84	70	67	62	68	61	81	89	80
Gråsik	36	37	39	36	48	37	30	29	33	19	25	33	37	43	43
Tunga, röd . .	145	123	174	177	199	171	100	78	150	107	141	156	162	171	166
» äkta .	456	298	389	428	499	323	325	170	287	385	461	607	618	385	362
Piggvar	309	318	298	297	299	205	230	156	222	253	282	323	355	313	284
Slätvar	257	195	233	219	273	205	233	134	210	209	253	260	209	228	184
Rödspotta . .	100	108	115	119	115	94	72	79	120	98	100	83	73	97	113
Hälleflundra . .	150	131	163	180	198	150	160	137	163	154	166	162	168	142	162
Makrill	90	71	—	—	—	—	—	94	43	50	47	60	104	49	—
Tillförsel:															
Antal båtar .	2 218	1 243	1 067	1 259	1 228	1 526	1 147	2 384	2263	1923	1914	3440	2239	1459	1274
» lådor .	52 283	27 358	27 858	38 690	59 802	59 404	17 046	21 812	19990	21551	28974	44 796	35 530	30816	22664

[1] *Stockholms*-noteringarna avse de priser, som av partihandlare i fisk betingats vid försäljning till minuthandlare i Stockholm. Ifrågavarande noteringar avse sålunda vara, som oftast passerat en eller flera mellanhänder. De från *Göteborg* erhållna noteringarna åter avse de priser, som av fiskeriidkarna erhållits vid fiskhamnsauktionerna i Göteborgs stads fiskhamn, och äro sålunda att betrakta såsom förstahandspriser utan inräknande av några transport- eller distributionskostnader.

Av ombuden meddelade minutpriser å vissa slag av färsk fisk.

	Öre per kg.		
	Okt.	Nov.	Dec.
Uppsala:			
Flundra	300	250	250
Lake	150	147	139
Nyköping:			
Braxen	100	—	—
Sjötunga	—	180	—
Vitling	—	—	80
Eskilstuna:			
Gös	250	250	250
Lake	123	123	145
Linköping:			
Gös	252	250	274
Havslax	120	113	119
Hälleflundra	273	254	263
Id	125	200	133
Lake	150	150	157
Röding	293	277	272
Sik	198	185	174
Sjötunga	208	189	197
Vitling	81	80	82
Ål	348	346	365
Norrköping:			
Vitling	77	78	73
Motala:			
Sjötunga	153	175	158
Visby:			
Flundra	93	80	95
Sik	170	138	160
Sjötunga	180	—	180
Vitling	80	80	—
Ål	250	250	—
Malmö:			
Ål	324	350	350
Halmstad:			
Flundra	76	74	79
Vitling	54	58	57
Ål	300	300	—
Göteborg:			
Vitling	76	75	80
Filipstad:			
Lake	250	150	163
Röding	192	175	—
Sik	200	200	200
Arvika:			
Hälleflundra	252	250	258
Lake	—	149	151
Västerås:			
Flundra	262	251	256
Lake	—	142	150
Avesta:			
Hälleflundra	313	250	—
Vitling	80	80	79
Söderhamn:			
Hälleflundra	250	250	250
Sik	200	200	—
Sjötunga	150	—	150
Vitling	—	100	100
Kramfors:			
Sik	225	225	175
Umeå:			
Lake	—	108	107
Luleå:			
Lake	—	125	120
Löja	75	92	—
Sik	175	198	188
Malmberget:			
Hälleflundra	250	198	—
Sik	137	125	130
Kiruna:			
Hälleflundra	236	212	233
Röding	176	178	175
Sik	160	165	161
Siklöja	98	100	—

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 11 december 1925—10 januari 1926 bl. a. publicerats:

N:r	Årg. 1925	Daterad
473.	K. kung. om övervakande av utlänningar i riket	11 dec.
476.	K. brev ang. fastställande av formulär till barnavårdsstatistik m. m.	4 »
478.	K. kung. om ändring av kung. ang. förbud mot postbefordran av paket, innehållande brännvin eller andra spirituösa drycker	4 »
486.	K. kung. med tillämpningsföreskrifter till kung. ang. allmänna grunder för upplåtande av kolonat å kronoparker (1925: 291)	18 »
488.	K. kung. ang. befrielse för allmänna barnhuset i Stockholm samt för Stockholms och Malmö stads barnavårdsnämnder från tillämpning av bestämmelserna i 7 kap. av lagen om samhällets barnavård	18 »
514.	K. kung. med vissa bestämmelser i fråga om pensionsrätt för sjuksköterskor i sjukvård, som anordnats av bruk, fabrik e. d. företag	31 »

Arbetsmarknaden under januari månad 1926.

Arbetsmarknadens fluktuationer i vårt land äro, liksom i andra länder inom den tempererade zonen, starkt markerade av de klimatologiska säsongväxlingarna, vilka i första hand göra sig gällande inom förvärvsgrenar med arbete förlagt till det fria, men sträcka sina indirekta verkningar över större delen av näringslivet. Närmast berörda äro jordbruk, byggnadsverksamhet och sjöfart, men även sådana yrkesgrupper som mekaniska verkstäder, skeppsvarv och transportverksamhet få känning av lägets förändringar. Å andra sidan uppvisar skogsbruket i norra och mellersta delarna av landet vid denna tid på året nästan alltid rikliga arbetstillfällen med timmerhuggning och framforsling; dessa arbeten möjliggöra i många fall en lindring av den under vintern uppkommande säsongarbetslösheten inom andra yrken.

Ser man på förhållandena under januari månad innevarande år, finner man, att den svenska arbetsmarknaden i det stora hela uppvisade ett normalt marknadsläge. Den temporära förbättring, som julsäsongen medförde speciellt för affärsvärlden, efterträddes sålunda under årets första månad av en sedvanlig åtstramning av arbetstillgången, koncentrerad till de av temperaturväxlingarna beroende näringsgrenarna. Anmärkningsvärt nog var läget å arbetsmarknaden i sin helhet dock gynnsammare än i fjol, trots att föregående års vinter var avsevärt blidare; häri synes man otvivelaktigt kunna se en bekräftelse på den inom affärskretsar konstaterade förbättringen av det svenska näringslivets ställning.

Jordbruket erbjöd icke i nämnvärd utsträckning sysselsättning för tillfällighetsarbetare, men efterfrågade däremot på sina håll fast personal. Manlig sådan stod alltid att uppbringa, medan däremot underskottet å kvinnliga tjänare icke kunde fyllas; framför allt gällde detta mjölkningsduglig personal. Skogsavverkningarna påbörjades inom hithörande delar av landet, men uppgåvos ännu så länge vara tämligen begränsade till sin omfattning på grund av trävaruindustriens försämrade marknadsläge.

Byggnadsverksamheten bedrevs mångenstädes med forcerat tempo för nybyggenas avslutande till stundande aprilflyttning, men överflöd å arbetskraft kunde som vanligt inregistreras, huvudsakligen bestående av målare, byggnadsträarbetare och murarbetsmän. Företag inom verkstadsbranschen med leveranser till byggnadsföretag fingo som vanligt vidkännas en begränsning av arbetstillfällena, vilket nödvändiggjorde permitteringar eller avskedanden. Andra grenar av verkstadsindustrien hade däremot full sysselsättning, och brist rapporterades i ett par fall å verkligt kunniga specialarbetare. Den elektromekaniska branschen arbetade under tillfredsställande konjunkturer, och skeppsvarven hade en för årstiden mycket god arbetstillgång, vilket förhindrade en annars vid denna tid på året oftast förekommande

driftsinskränkning. Betraktar man gruppen industri och hantverk i sin helhet, finner man, att arbetslösheten i första hand berörde den icke yrkeskunniga delen av arbetstagarstammen, under det att efterfrågan å goda yrkesmän var fullt tillfredsställande.

Inom handel och samfärdsel ökades trängseln bland kontors- och butikspersonalen, sedan affärsidkarna entledigat en del av den personal, som uteslutande anställts för det ökade arbetet kring minuthandelns julmarknad. Transportarbetarna funno av samma anledning sina arbetstillfällen något kringskurna, men från hamnarna rapporterades dock tillfredsställande arbetstillgång. Detta berodde i sin tur på att sjöfarten under månaden ännu var livlig, och tillgången å anställningar till sjöss understeg icke avsevärt fjolårets siffra, trots att isförhållandena redan började verka hämmande på seglationen.

För den till städerna koncentrerade grovarbetarkåren voro sysselsättningsmöjligheterna ganska begränsade, och även bland springpojkarna förekom arbetslöshet; dessa senare saknade i flera fall nödiga kvalifikationer för utplacering i varaktig tjänst.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under januari samt under föregående månader och år framgår av efterföljande sammanställning:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
1913—1922	196	203	171	148	134	138	129	123	115	127	174	187
1922	482	479	381	368	258	215	203	172	155	177	269	321
1923	346	308	231	165	135	146	141	140	126	129	191	195
1924	239	214	177	151	131	132	141	135	128	148	220	225
1925	296	256	207	166	157	159	162	156	154	172	246	226
1926	*273*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav inom jord- och skogsbruk:												
1922	341	282	216	231	158	146	126	152	126	120	184	253
1923	225	168	130	95	79	78	88	113	94	86	113	134
1924	142	116	113	93	73	71	79	108	101	105	156	205
1925	206	148	120	96	92	91	94	113	122	129	186	220
1926	*189*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper:												
1922	502	514	420	401	275	227	220	178	167	207	293	330
1923	364	339	262	187	150	162	155	151	142	159	222	207
1924	261	244	200	174	152	152	161	146	140	174	242	228
1925	316	289	243	196	180	176	186	177	168	197	263	227
1926	*290*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12
1922	34·3	31·9	30·5	28·3	22·9	20·9	18·2	16·7	15·1	15·5	17·2	21·3
1923	20·5	19·4	18·0	14·9	10·7	9·8	9·1	8·6	8·0	8·2	9·3	14·1
1924	13·6	13·4	13·9	11·6	7·6	7·4	6·2	6·6	7·0	8·4	10·5	15·6
1925	*14·8*	*13·6*	*12·0*	*10·8*	*8·2*	*8·2*	*7·6*	*7·7*	*8·5*	*10·1*	*11·8*	*19·4*

Arbetslöshetens utbredning inom olika fack framgår närmare av tabellen å sid. 182.

Arbetstillgången under fjärde kvartalet 1925

enligt uppgifter från industriidkare m. fl.

Följande översikt över arbetstillgång m. m. inom olika yrken och näringar under fjärde kvartalet år 1925 är, liksom föregående redogörelser av samma slag, till huvudsaklig del grundad på uppgifter, som å särskilda frågeformulär inhämtats från arbetsgivare inom olika näringsgrenar. Frågeformulären ha till största delen insamlats genom socialstyrelsens ombud i orterna. Av ombuden, vilka för närvarande uppgå till ett antal av 47, äro 23 föreståndare för arbetsförmedlingskontor, tillhörande Sveriges offentliga arbetsförmedling. Direkt av socialstyrelsen ha dylika uppgifter insamlats från arbetsgivare i Stockholm med närmaste omnejd ävensom från sådana större arbetsgivare i landsorten, som i regel sysselsätta minst 200 arbetare.

För ifrågavarande kvartal ha besvarade formulär inkommit från 1 983 arbetsgivare med 251 860 arbetare inom industri och hantverk samt transportarbete, vartill kommer ett mindre antal uppgiftslämnare från jordbruk och andra näringsgrenar. En bearbetning av de inkomna svaren har givit vid handen, att arbetstillgången under fjärde kvartalet 1925, i jämförelse med samma kvartal föregående år, ansågs:

såsom *bättre* av 343 arbetsgivare med 60 122 arbetare (24 %),
såsom *oförändrad* av 1 180 arbetsgivare med 139 531 arbetare (55 %) och
såsom *sämre* av 460 arbetsgivare med 52 207 arbetare (21 %).

Av de redovisade arbetarna ha 38 % varit anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom mer än medelgod, medan 34 % haft medelgod och 28 % mindre än medelgod arbetstillgång. Motsvarande siffror för närmast föregående kvartal voro resp. 37, 36 och 27 samt för fjärde kvartalet 1924 resp. 35, 34 och 31. Under det att siffrorna för tredje och fjärde kvartalen 1925 sålunda uppvisa samma jämviktsläge — de rapporterade förbättringarna och försämringarna uppväga varandra — synes läget i jämförelse med sista kvartalet 1924 ha förskjutits i gynnsam riktning.

I samband med publicerandet av rapporten över arbetstillgången under tredje kvartalet år 1925 framlades för första gången en ny konjunktursiffra, byggd på industriidkarnas rapporter rörande arbetstillgången.[1] Genom att angiva mycket god arbetstillgång med poängsiffran 5 och låta siffrorna 4, 3, 2 och 1 i tur och ordning beteckna god, medelgod, mindre god och dålig arbetstillgång, kunde man framräkna för såväl den rapporterande industrien i sin helhet som varje industribransch en kvartalssiffra, som, sedd i samband

[1] Se Soc. Medd. årg. 1925, sid. 880 ff.

med liknande poängsiffror för tidigare kvartal, i viss mån kunde läggas till grund för omdömen rörande konjunkturutvecklingen. För åren 1911—1925 ställa sig dessa konjunktursiffror för arbetsmarknaden på följande sätt:

Kv.	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925
I . . .	3·43	3·59	3·84	3·79	3·61	4·02	3·88	3·23	2·71	3·76	1·80	2·12	2·96	3·03	2·91
II . . .	3·53	3·82	3·94	3·88	3·71	4·16	3·74	3·38	3·06	3·83	1·87	2·62	3·19	3·12	3·11
III . . .	3·52	3·88	3·90	3·04	3·95	4·15	3·65	3·42	3·29	3·27	2·11	2·89	3·24	3·04	3·07
IV . . .	3·54	3·86	3·85	3·35	3·96	4·17	3·50	3·14	3·48	2·34	2·14	2·87	3·17	2·98	3·08
Medeltal.	**3·51**	**3·79**	**3·88**	**3·52**	**3·81**	**4·13**	**3·69**	**3·29**	**3·14**	**3·30**	**1·98**	**2·63**	**3·14**	**3·04**	**3·04**

Åren 1924 och 1925 uppvisa samma medeltal, nämligen 3·04 eller ungefär medelgod arbetstillgång. Däremot synes utvecklingsgången under de båda åren vara avvikande, i det att den något osäkra tendensen inom näringslivet år 1924 förbytts i ökad stabilisering under år 1925.

En grafisk framställning av dessa konjunktursiffror för åren 1920—1925 återfinnes å sidan 104. För att möjliggöra jämförelse mellan denna kurva och den å sidan intill befintliga kurvan över arbetslöshetens växlingar har mycket god arbetstillgång förlagts till baslinjen, varför stigande kurva kommer att beteckna försämrad tillgång å arbete och vice versa; vid förbättrat arbetsmarknadsläge med stegrad arbetstillgång och reducerad arbetslöshet komma båda kurvorna sålunda att röra sig i nedgående riktning.

Då läget på arbetsmarknaden givetvis inverkar på och återspeglas i den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet, meddelas ur de månatliga redogörelserna för nämnda verksamhet till ytterligare jämförelse efterföljande sammanställning, utvisande förhållandet mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft.

På 100 *lediga platser* kommo följande antal *ansökningar om arbete:*

	4:e kvartalet 1925			3:e kvartalet 1925			4:e kvartalet 1924		
	dec.	nov.	okt.	sept.	aug.	juli	dec.	nov.	okt.
Jordbruk och skogshushållning	220	186	129	122	113	94	205	156	105
Övriga näringsgrenar	227	263	197	168	177	186	228	242	174
Samtliga »	**226**	**246**	**172**	**154**	**156**	**162**	**225**	**220**	**148**

Med ledning av tabellen å sid. 102—103, som utgör en sammanfattning av de lämnade uppgifterna från arbetsgivare inom industri och hantverk, har dessutom utarbetats följande översikt över arbetstillgången inom vissa större näringsgrupper:

	Konjunktursiffror		
	4:e kvart. 1925	3:e kvart. 1925	4:e kvart. 1924
Malmbrytning och metallindustri	3·05	3·02	2·72
Jord- och stenindustri	2·40	2·72	2·97
Trävaruindustri	2·96	3·24	3·12
Pappers- och grafisk industri	3·62	3·45	3·42
Livsmedelsindustri	3·36	3·35	3·34
Textil- och beklädnadsindustri	2·94	2·80	2·70
Läder-, hår- och gummivaruindustri . . .	3·02	3·16	3·04
Kemisk-teknisk industri	3·26	3·27	3·24

Beträffande förhållandena inom det industriella näringslivets olika specialbranscher hänvisas jämväl till nämnda tabell, som bland annat i mittelkolumnen angiver konjunktursiffran under kvartalet för varje industrigren, vilken kan jämföras med de i samband med förra kvartalsrapporten publicerade siffrorna för samtliga kvartal fr. o. m. tredje kvartalet 1915.

Sammanställes det tillgängliga materialet över förhållandena inom det industriella näringslivet under fjärde kvartalet 1925, synes man kunna konstatera ett sakta stigande konjunkturläge inom flertalet näringsområden. I första hand gällde detta industrier, som frambringade exportartiklar, såsom papper och trämassa, järnmalm, tändstickor samt maskiner och verkstadsprodukter, men även sådana näringsgrenar som textil- och läderindustrierna kunde rapportera förbättring. Handelsomsättningen syntes enligt offentliggjorda siffror livligt ha påverkats av den gynnsamma produktionsutvecklingen. Detta uteslöt emellertid icke, att delar av den svenska industrien alltjämt kämpade med avsättningssvårigheter. Sålunda visade sig marknaden för trävaror och järnfabrikat ännu ganska tryckt.

Studerar man siffrorna inom de olika huvudgrupperna, finner man, att gruppen *malmbrytning och metallindustri* såsom helhet visade en stegrad arbetstillgång. Den bransch, som kraftigast bidrog härtill, var verkstadsindustrien. Tillverkningen av lantbruksmaskiner gynnades av jordbrukets ökade köpkraft till följd av den goda skörden, men även andra grenar av produktionen på hemmamarknaden hade god avsättning. Den elektromekaniska industrien hade förbättrats sedan föregående kvartal, och här liksom vid de mekaniska verkstäderna rådde i viss mån brist å yrkeskunnig arbetskraft. En annan bransch med stigande konjunkturer var malmbrytningen, där läget förbättrats både i förhållande till föregående kvartal och motsvarande tid året förut. Försämrad ställning förelåg däremot vid malmförädlingsverk och järnmanufaktur samt vid skeppsvarv; försämringen i sistnämnda fallet syntes dock endast ha säsongprägel.

Inom *jord- och stenindustrien* märktes framför allt den fortsatta minskningen av arbetstillgången vid stenbrott och stenhuggerier, där avsättningen på utlandet nästan omöjliggjorts. Torvindustrien undergick sin av årstiden betingade inskränkning, vilket även var fallet med kalkbrotten och kalkbruken. Däremot rapporterade glasbruken stigande tillgång å arbete.

Trävaruindustrien karakteriserades till huvudsaklig del av sågverkens dåliga marknadsläge, som verkade hämmande på sysselsättningsmöjligheterna. Omdömena om arbetstillgångens storlek grupperade sig visserligen kring medelgod, men rapporterna utvisade dock tydlig försämring gentemot tidigare siffror, utan att man vågade ange situationen såsom enbart tillfälligt försämrad.

Gruppen *pappers- och grafisk industri* intager sedan lång tid den främsta platsen i fråga om fördelaktig arbetstillgång, och även under fjärde kvartalet var ställningen mycket gynnsam. I första hand gällde detta trämassefabrikerna, men även pappersbruken hade goda tider. Bokbinderier

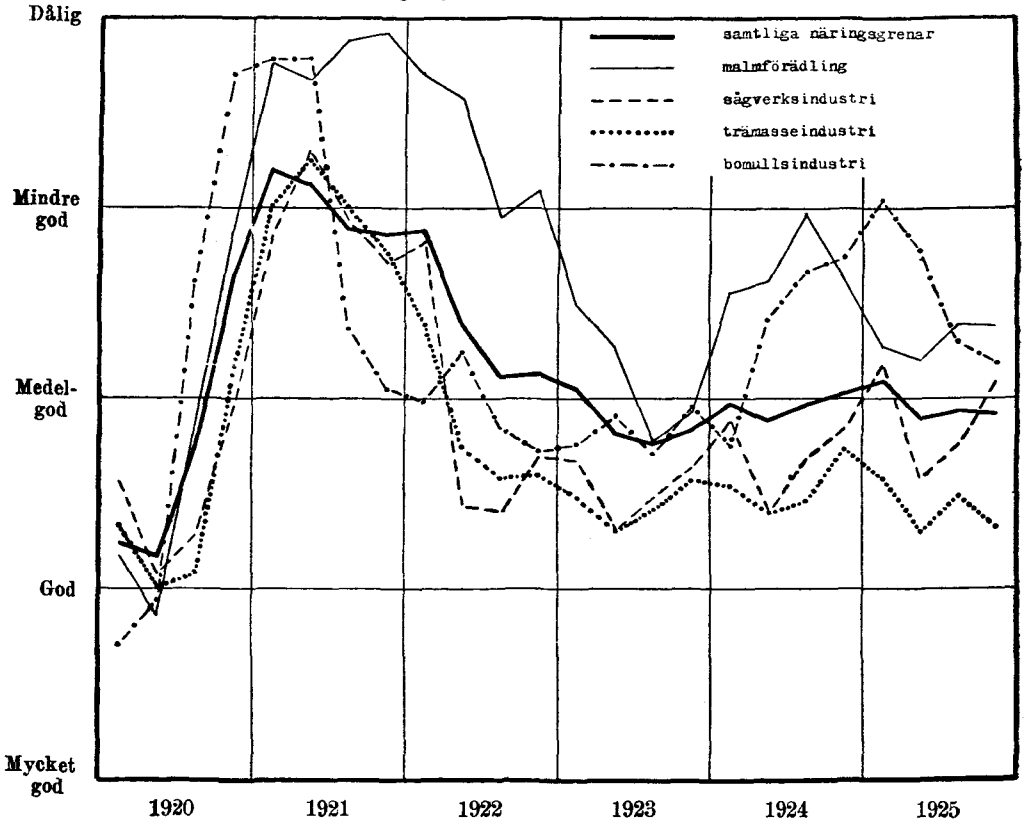
	Näringsgrenar	Hela antalet		Tillgång å arbete										Konjunktursiffra
				Mycket god		God		Medelgod		Mindre god		Dålig		
		Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	
	Malmbrytn. o. metallind.													
1	Malmgruvor	46	7 352	—	—	9	2 443	13	2 540	10	1 679	14	690	2·92
2	Malmförädlingsverk	59	19 556	1	1 157	7	4 334	12	3 856	18	6 260	21	3 949	2·62
3	Järn- och stålmanufaktur	61	6 310	2	57	14	2 088	25	2 115	14	1 507	6	543	2·94
4	Mekaniska verkstäder	221	34 945	10	5 756	67	13 412	64	6 462	55	7 536	25	1 779	3·40
5	Skeppsvarv	17	5 962	—	—	2	1 448	3	930	3	2 173	9	1 411	2·41
6	Elektromekanisk industri	21	5 225	1	71	5	1 774	10	3 096	4	278	1	6	3·31
7	Annan metallindustri	43	3 629	2	99	15	1 302	13	1 662	9	374	4	192	3·20
	Jord- och stenindustri													
8	Kolgruvor	7	1 998	—	—	—	—	3	570	3	1 074	1	354	2·11
9	Torvindustri	15	314	—	—	—	—	6	102	6	171	3	41	2·19
10	Stenbrott o. -huggerier	46	8 486	2	78	8	361	13	988	14	2 858	9	4 201	1·73
11	Kakel- o. porslinsind.	13	2 106	—	—	1	41	5	1 082	3	904	4	79	2·52
12	Tegelbruk	73	2 466	—	—	9	1 412	15	308	25	428	24	318	3·14
13	Glasbruk	20	2 607	—	—	10	1 424	6	939	3	232	1	12	3·45
14	Cementfabriker, kalkbruk	34	3 975	—	—	5	425	12	2 371	12	1 097	5	82	2·79
	Trävaruindustri													
15	Sågverk	180	19 206	2	235	32	4 662	63	8 714	47	4 398	36	1 197	2·91
16	Snickeri- o. möbelfabr.	123	5 546	7	178	33	1 760	48	2 260	25	1 147	10	201	3·10
17	Annan trävarufabrikation	14	485	1	34	5	210	4	155	2	52	2	34	3·33
	Pappers- o. grafisk ind.													
18	Trämassefabriker	65	13 968	4	1 675	34	7 183	18	4 203	7	582	2	325	3·67
19	Pappersbruk	30	8 738	2	1 050	13	3 272	10	3 798	2	205	3	413	3·50
20	Bokbinderier m. m.	42	3 104	6	680	17	1 509	16	816	2	69	1	30	3·88
21	Boktryckerier o. graf. anst.	80	4 469	7	284	35	2 146	34	1 852	2	91	2	96	3·54
	Livsmedelsindustri													
22	Kvarnindustri	20	1 361	—	—	7	729	10	465	2	153	1	14	3·40
23	Bagerier	38	1 702	—	—	13	768	10	492	11	331	4	111	3·13
24	Sockerindustri	21	3 592	2	425	11	1 866	7	1 000	3	268	1	33	3·66
25	Choklad- o. konfektfabr.	28	3 048	—	—	8	1 376	12	703	6	717	2	252	3·05
26	Bryggerier och bränn erier	55	3 315	—	—	13	679	33	2 273	8	333	1	30	3·09
27	Tobaksfabriker	10	2 946	—	—	5	2 018	4	780	1	148	—	—	3·63
28	Annan livsmedelsindustri	38	1 736	2	144	17	789	17	760	—	—	2	43	3·57
	Textil- o. beklädnadsind.													
29	Bomullsindustri	41	13 473	2	296	15	3 288	13	4 761	8	3 819	3	1 309	2·81
30	Jute- och linneindustri	10	3 030	—	—	1	685	5	1 472	1	79	3	794	2·68
31	Ylleindustri	45	7 203	2	222	12	1 136	17	2 657	10	2 943	4	245	2·74
32	Trikåfabriker	23	3 503	4	180	11	765	6	2 496	1	8	1	54	3·29
33	Skrädderi- o. sömnadsyrket	62	6 168	2	312	20	2 821	18	1 126	16	1 599	6	310	3·20
34	Annan hithör. industri	55	3 625	2	171	27	1 367	14	1 213	10	802	2	72	3·21
	Läder-, hår- o. gummiind.													
35	Garverier o. läderfabriker	19	1 140	—	—	11	738	5	368	1	20	2	14	3·61
36	Skofabriker	41	5 814	1	141	18	2 232	13	1 889	4	500	5	1 052	2·98
37	Gummivarufabriker	4	3 144	—	—	2	1 136	1	17	1	1 991	—	—	2·73
38	Annan hithör. industri	29	1 320	2	98	12	630	7	292	6	288	2	12	3·39
	Kemisk-teknisk industri													
39	Ljus-, tvål- o. oljefabriker	24	1 212	—	—	14	915	6	186	2	81	2	30	3·64
40	Konstgödningsfabriker	8	988	—	—	4	508	2	308	2	172	—	—	3·34
41	Tändsticksfabriker	8	5 119	—	—	—	—	8	5 119	—	—	—	—	3·00
42	Annan hithör. industri	26	2 748	1	198	13	1 421	9	795	3	334	—	—	3·54
43	**Byggnadsverksamhet**	66	2 490	4	288	6	249	21	1 139	16	464	19	346	2·87
44	**Kraft-, belysn.- o. vattenv.**	40	5 182	—	—	14	1 461	15	2 184	8	1 152	3	385	2·91
45	**Handel och varulager**	35	1 847	2	513	12	339	13	887	4	77	4	31	3·66
46	**Land- och sjötransport**	24	5 707	5	880	7	1 848	11	2 703	2	210	1	66	3·57
47	*Summa* 4:dje kv. 1925	**1 983**	**251 860**	**76**	**15 222**	**594**	**80 970**	**670**	**84 904**	**392**	**49 608**	**251**	**21 156**	**3·08**
48	» 3:dje » »	2 076	269 784	82	13 425	652	85 444	732	98 449	380	51 177	230	21 289	3·07
49	» 2:dra » »	2 013	259 302	74	17 533	625	81 598	716	91 754	395	49 330	203	19 087	3·11
50	» 1:sta » »	2 049	246 885	44	12 375	514	64 331	690	84 041	501	61 178	297	24 960	2·91
51	» 4:de » 1924	2 097	257 963	74	10 732	632	78 955	697	88 539	456	54 456	238	25 281	2·98

Arbetstillgången i jämförelse med näst föregående kvartal						Arbetstillgången i jämförelse med samma kvartal föregående år						Tillgång å arbetskraft						
Bättre		Oförändrad		Sämre		Bättre		Oförändrad		Sämre		Brist		Normal tillgång		Överflöd		
Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	
4	1 667	37	5 353	5	332	7	2 828	31	4 180	8	344	—	—	15	1 245	31	6 107	1
6	1 511	40	14 435	13	3 610	9	3 165	28	10 996	22	5 395	—	—	18	6 760	41	12 796	2
8	358	36	4 375	17	1 577	13	1 293	31	3 174	17	1 843	—	—	39	3 850	22	2 460	3
33	5 347	137	23 454	51	6 144	64	18 422	119	10 740	38	5 783	7	1 518	151	22 452	63	10 975	4
—	—	11	2 893	6	3 069	1	171	6	1 623	10	4 168	—	—	9	4 301	8	1 661	5
1	71	15	4 548	5	606	7	1 441	8	3 025	6	759	1	2 119	13	2 388	7	718	6
11	612	25	2 401	7	616	12	1 249	23	2 024	8	356	—	—	27	2 025	16	1 604	7
—	—	7	1 998	—	—	2	633	3	863	2	502	—	—	1	299	6	1 699	8
—	—	4	67	11	247	3	95	7	145	5	74	—	—	10	199	5	115	9
3	126	19	1 435	24	6 925	5	524	22	1 120	19	6 842	—	—	23	3 521	23	4 965	10
—	—	9	1 904	4	202	1	190	7	1 712	5	204	1	190	7	784	5	1 132	11
1	357	21	1 105	51	1 004	3	435	45	1 671	25	360	—	—	27	815	46	1 651	12
4	723	13	1 670	3	214	8	1 287	8	1 134	4	186	—	—	11	1 077	9	1 530	13
5	714	13	1 932	16	1 329	4	498	21	3 134	9	343	—	—	13	548	21	3 427	14
12	1 100	76	10 272	92	7 834	20	1 961	113	14 483	47	2 762	—	—	85	8 853	95	10 353	15
25	1 068	64	2 965	34	1 513	29	1 526	66	2 874	28	1 146	1	10	79	3 480	43	2 056	16
3	83	6	263	5	139	2	76	8	314	4	95	—	—	12	435	2	50	17
4	1 988	43	9 308	18	2 672	12	3 824	43	9 428	10	716	—	—	34	8 063	31	5 905	18
4	1 174	21	6 438	5	1 126	7	1 935	18	6 092	5	711	—	—	14	2 793	16	5 945	19
13	1 027	23	1 798	6	279	4	157	33	2 694	5	253	2	466	35	2 473	5	165	20
27	1 684	50	2 670	3	115	12	367	65	3 927	3	175	2	117	61	3 628	17	724	21
1	39	17	1 277	2	45	2	372	17	975	1	14	—	—	9	763	11	598	22
—	—	26	1 272	12	430	1	35	23	1 144	14	523	—	—	27	1 268	11	434	23
14	2 326	5	890	5	376	3	664	18	2 660	3	268	—	—	8	895	16	2 697	24
8	1 108	15	1 397	5	543	1	28	17	1 911	10	1 109	—	—	16	2 145	12	903	25
1	34	33	2 546	21	735	2	350	36	2 308	17	657	—	—	35	1 915	20	1 400	26
1	17	9	2 929	—	—	2	1 213	8	1 733	—	—	—	—	8	2 672	2	274	27
6	192	31	1 522	1	22	4	335	30	1 257	4	144	1	22	25	973	12	741	28
9	2 433	26	9 013	6	2 027	9	4 375	25	6 847	7	2 251	4	2 220	29	8 819	8	2 434	29
2	835	7	1 911	1	284	—	—	7	2 207	3	823	—	—	8	2 729	2	301	30
14	1 876	26	4 130	5	1 197	11	1 708	20	3 358	14	2 137	—	—	28	5 237	17	1 966	31
12	2 040	11	1 463	—	—	8	1 965	15	1 538	—	—	1	20	19	3 393	3	90	32
16	1 510	29	2 753	17	1 905	7	793	38	3 591	17	1 784	—	—	51	5 516	11	652	33
14	866	38	2 623	3	136	14	1 390	37	2 069	4	166	1	25	45	2 809	9	791	34
2	119	17	1 021	—	—	4	188	11	836	4	116	—	—	12	739	7	401	35
12	1 644	22	3 397	7	773	9	1 158	22	3 269	10	1 387	2	276	32	4 309	7	1 229	36
1	17	2	1 136	1	1 991	—	—	2	861	2	2 283	—	—	3	1 153	1	1 991	37
7	243	17	921	5	156	9	442	14	704	6	174	1	16	20	851	8	453	38
6	444	14	657	4	111	3	110	20	1 092	1	10	—	—	12	744	12	468	39
2	221	4	595	2	172	2	312	4	504	2	172	—	—	5	495	3	495	40
—	—	8	5 119	—	—	—	—	8	5 119	—	—	—	—	2	1 684	6	3 435	41
1	373	20	1 930	5	445	5	659	20	1 811	1	278	—	—	15	1 576	11	1 172	42
5	158	18	897	43	1 435	7	389	29	1 047	30	1 054	—	—	35	1 883	31	607	43
2	692	24	2 696	14	1 794	4	400	23	2 390	13	2 392	—	—	16	1 476	24	3 706	44
11	927	16	828	8	92	5	652	21	1 077	9	118	1	190	14	691	20	966	45
10	3 067	8	2 246	6	394	6	507	10	3 870	8	1 330	—	—	16	4 968	8	739	46
321	**40 791**	**1 113**	**156 453**	**549**	**54 616**	**343**	**60 122**	**1 180**	**139 531**	**460**	**52 207**	**25**	**7 189**	**1 174**	**139 692**	**784**	**104 979**	47
352	43 615	1 314	183 841	410	42 328	338	55 000	1 249	156 817	489	57 967	45	9 355	1 326	153 175	705	107 254	48
479	56 037	1 194	167 842	340	35 423	331	62 605	1 191	137 627	491	59 070	30	5 702	1 275	149 582	708	104 018	49
227	33 721	1 141	149 459	681	63 705	317	53 516	1 136	131 683	596	61 686	23	4 704	1 198	140 148	823	102 033	50
271	34 860	1 204	159 237	622	63 866	345	56 900	1 259	134 934	493	66 129	34	8 692	1 343	152 299	720	96 972	51

och boktryckerier angåvo som vanligt årets sista kvartal såsom det bästa, och ställvis rapporterades brist å arbetskraft.

Livsmedelsindustrien, som ständigt arbetar med tryggad arbetstillgång, drives alltid med stegrad intensitet under julkvartalet till följd av den då ökade omsättningen. Bagerierna klagade dock på sina håll över minskad försäljning till följd av gällande arbetstidsbestämmelser, som ansågos förhindra produktionsapparatens fulla utnyttjande. Sockerfabrikernas högsäsong inträdde som vanligt vid tiden för sockerbetsskörden, och då denna var ovanligt rik under det gångna året, erbjöd industrien god sysselsättning.

Arbetstillgången under åren 1920—1925.

Textil- och beklädnadsindustrien, som tidigare under året måst inskränka driften till följd av reducerade avsättningsmöjligheter, speciellt berörande linne-, jute- och trikåbranscherna, utökade under kvartalet sin tidigare reducerade arbetstid. Medan endast 57 % av textilarbetarna vid juni månads början hade 48 timmars arbetsvecka, hade denna siffra i december höjts till 92 %, varför läget numera ansågs ha återtagit sin normala prägel. Skrädderi- och sömnadsfacket arbetade under sedvanliga, relativt gynnsamma betingelser.

I likhet med textilindustrien hade *läder-, hår- och gummivarubranschen* tidigare rapporterat försämrad arbetstillgång, men under senare delen av

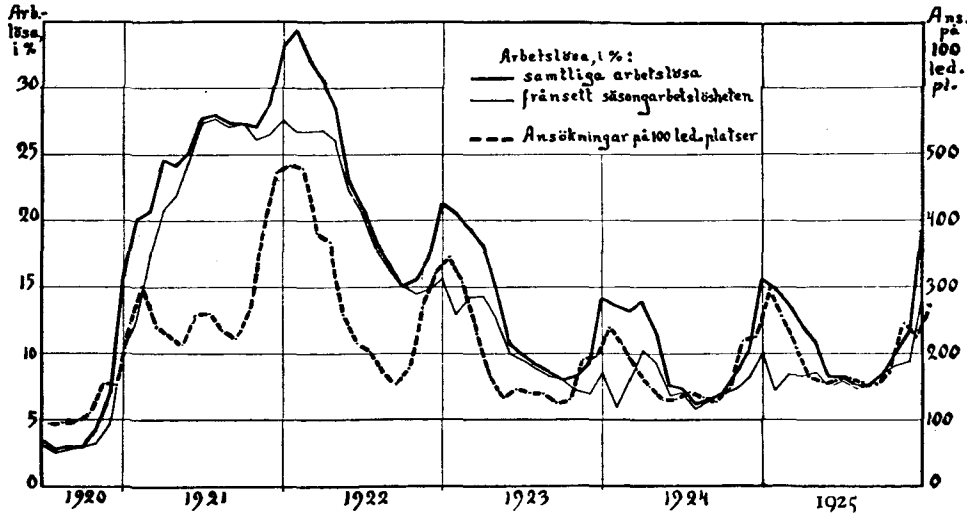
året inträdde även här en avsevärd förbättring; troligen en följd av bl. a. lantbrukets gynnsammare läge, som stimulerade omsättningen. Detta gällde i första hand läder- och skoindustrierna, medan gummivaruindustrien delvis kom i efterhand.

Den *kemisk-tekniska industrien* arbetade alltjämt med gynnsamma konjunkturer. Konstgödningsfabrikernas avsättning ökades som vanligt i samband med höstbruket å jorden. Säsongförbättring förelåg även vid ljus-, tvål- och oljefabrikerna till följd av vintermånadernas, speciellt julmarknadens, ökade efterfrågan å hithörande produkter.

Arbetslösheten under år 1925.

Sedan de av fackföreningarna avgivna arbetslöshetsuppgifterna inkommit även för december månad (se sid. 182 i detta häfte), föreligger nu möjlighet att överblicka arbetslöshetens växlingar inom de olika fackorganisationerna under hela det gångna året. En sammanställning härav lämnas i tabellen å sid. 107. Den i Sociala Meddelanden förut för varje månad publicerade statistiken är i denna tabell kompletterad med uppgifter från sådana fackföreningar, vilkas rapporter inkommit för sent för att kunna medtagas i den vanliga månadsöversikten. Genom dessa kompletteringar ha även riksmedeltalen för vissa månader undergått smärre förskjutningar.

Från fackföreningarnas sida har denna statistik även under 1925 rönt ökad anslutning. Antalet redovisade arbetare, som under årets första månader höll sig omkring 220 000, har sålunda efter hand ökats till c:a 244 000. Till jämförelse kan erinras, att ännu under 1923 uppgifter erhöllos för i medeltal blott 140 000 arbetare varje månad.

Årsmedeltalet för arbetslösheten under 1925 har, såsom av tabellen framgår, beräknats till 11·0 %, mot 10·2 % under 1924, 12·5 % under 1923, 22·9 % under 1922 och 26·6 % under 1921. Av de olika månaderna ha endast mars och april uppvisat lägre procentsiffror än motsvarande tidpunkt föregående år.

En översiktlig framställning av utvecklingen sedan senare delen av år 1920, då den senaste stora krisen bröt in, lämnas i förestående diagram, där konjunkturväxlingarna belysas med data från såväl arbetslöshets- som arbetsförmedlingsstatistiken.

Å nämnda diagram har i likhet med föregående år ett försök gjorts att klarlägga omfattningen av den rena *konjunkturarbetslösheten* genom att ur statistiken eliminera den under den kallare årstiden varje år framträdande *säsongarbetslösheten*. Såsom i denna tidskrift tidigare omförmälts (årg. 1925, sid. 90), har man härvid utgått ifrån en beräkning av den genomsnittliga arbetslöshetsprocenten för varje månad under de tre åren närmast före världskriget (juli 1911—juni 1914). Sedan man konstaterat, att september månad under dessa år uppvisat den lägsta genomsnittliga arbetslöshetssiffran (2·5 %), har man såsom normal säsongarbetslöshet för de övriga elva månaderna beräknat skillnaden mellan förstnämnda siffra och övriga månadsmedeltal. Denna normala säsongarbetslöshet skulle för de olika månaderna enligt sagda kalkyl utgöra som följer:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
% . . .	7·6	5·2	3·7	2·3	0·7	0·3	0·2	0·2	—	1·0	2·3	5·6

Om man för de olika månaderna av 1925 minskar arbetslöshetssiffrorna med ovan angivna tal, återstår, såsom av diagrammet framgår, en under större delen av året tämligen konstant konjunkturarbetslöshet. En markerad kurva framträder dock under januari månad, då arbetslösheten, efter en tillfällig stegring vid årsskiftet, synes ha tvärt minskats för att under februari åter gå något upp. Samma företeelse upprepas i slutet av året, då arbetslöshetssiffran företer en — även frånsett säsongarbetslösheten — kraftig ökning. Dessa oförmedlade svängningar, som gått igen även ett par tidigare år, synas häntyda på att avdragssiffrorna för den »normala säsongarbetslösheten» åtminstone i denna punkt blivit något felkalkylerade. Tänkbart vore visserligen, att de nämnda ojämnheterna i arbetslöshetskurvan äro ett fullt korrekt uttryck för den osäkerhet på arbetsmarknaden, som under senare år gjort sig gällande på grund av de omkring årsskiftena koncentrerade avtalsuppsägningarna med därav följande hotande konflikter. Denna förklaring kan emellertid i varje fall icke tillgripas i fråga om det senaste årsskiftet, då arbetsmarknaden som bekant icke stördes av några nämnvärda komplikationer. Visar det sig, då arbetslöshetssiffrorna för januari 1926 föreligga, att kurvan åter går neråt, och att någon bestående konjunkturförsämring sålunda icke inträtt, torde det bliva nödigt att underkasta de hittills använda avdragssiffrorna, som ju endast äro grundade på erfarenheten från en enda treårsperiod, en närmare prövning och eventuellt revidering.

Antalet arbetslösa i procent av det redovisade medlemsantalet.

Fackförbund	1/1 [1]	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	Årsmedeltal [2]
Bleck- o. plåtslagareförb.	14·2	17·7	22·2	25·5	16·4	8·0	5·3	4·0	3·9	3·6	6·0	11·0	22·1	**12·1**
Bokbindareförbundet .	2·3	6·0	2·3	2·8	2·8	2·5	3·2	4·0	3·7	6·8	2·1	1·6	2·5	**3·4**
Bryggeriindustriarb.-förb.	2·3	2·8	2·7	3·3	2·3	2·3	1·8	1·2	1·6	2·2	3·9	4·0	4·5	**2·7**
Byggnadsträarbetareförb.	31·2	35·5	36·1	37·6	27·3	18·2	23·1	14·2	16·3	20·0	29·2	36·2	47·2	**28·6**
De förenade förbunden .	11·5	12·9	10·7	16·3	13·0	12·4	10·8	10·2	11·0	11·1	10·4	10·5	16·8	**12·1**
Elektriska arbetareförb. .	14·1	9·0	11·1	10·6	11·1	10·5	11·8	10·0	8·4	5·8	5·5	8·1	20·0	**10·2**
Gjutareförbundet	14·6	12·3	9·1	10·7	7·9	6·4	6·0	4·4	5·7	6·2	7·4	6·9	9·7	**7·7**
Grov- o. fabriksarb.-förb.	26·8	27·7	28·9	26·4	20·1	15·7	13·1	11·9	13·3	20·4	17·9	20·3	33·9	**20·8**
Gruvindustriarbetareförb.	14·3	21·3	19·8	10·5	11·2	10·1	9·1	8·1	8·9	9·6	15·8	13·8	23·6	**13·0**
Handelsarbetareförb. . .	6·1	7·0	8·2	8·5	8·1	6·9	9·0	10·9	7·6	6·4	7·0	6·9	7·7	**7·9**
Hatt- o. pälsindustriarb.-f.	6·9	4·4	10·5	16·7	9·2	15·7	24·8	25·1	20·5	12·4	17·2	15·9	11·1	**15·9**
Hattarbetare	15·0	2·4	1·3	9·8	5·6	12·5	33·5	35·8	25·0	17·2	27·8	21·0	15·7	**19·6**
Pälsvaruarbetare . . .	3·0	4·7	14·3	20·4	10·4	18·4	21·7	18·3	16·5	10·0	5·7	3·3	3·7	**13·2**
Kommunalarbetareförb. .	6·8	6·7	6·0	6·3	4·9	4·2	3·5	4·8	3·2	3·0	4·1	5·3	7·9	**5·0**
Litografiska förbundet .	1·1	1·5	1·9	1·4	1·1	1·1	0·8	1·4	0·7	1·2	1·2	1·4	1·1	**1·3**
Livsmedelsarbetareförb. .	17·6	13·7	12·6	10·7	12·7	9·9	8·4	7·2	7·8	7·9	10·4	10·7	20·4	**10·8**
Metallindustriarb.-förb. .	11·9	11·5	10·6	10·0	8·7	7·6	6·8	7·4	7·2	7·0	8·5	8·5	10·8	**8·7**
Järnbruksarbetare . .	15·9	13·1	12·1	11·8	9·5	8·5	7·3	9·4	11·1	9·6	11·6	9·4	16·0	**10·7**
Verkstadsarbetare . .	10·5	11·0	10·1	9·4	8·4	7·3	6·7	6·8	6·1	6·2	7·5	8·2	9·3	**8·1**
Murareförbundet	34·1	39·4	41·3	32·3	11·4	2·8	2·4	2·4	3·5	10·7	18·1	39·3	41·0	**20·5**
Måleriarbetareförbundet	41·9	44·3	44·6	31·6	14·6	8·7	8·1	1·1	1·2	1·8	17·0	33·8	46·9	**21·8**
Pappersindustriarb.-förb.	5·9	6·2	6·0	5·0	4·6	2·9	2·6	1·9	2·0	2·7	4·2	5·9	8·1	**4·3**
Sadelm.- o. tapetseraref.	4·7	8·2	9·5	10·0	7·5	6·8	6·0	4·8	4·8	2·3	2·4	4·3	9·9	**6·4**
Sko- o. läderindustriarb.-f.	4·8	5·0	5·3	5·5	5·6	4·5	5·2	5·9	4·9	3·8	3·1	3·3	3·8	**4·7**
Skrädderiarbetareförb. .	12·6	6·9	5·4	3·7	3·6	3·2	5·0	6·5	6·1	4·7	3·6	4·4	20·1	**5·7**
Stenindustriarbetareförb.	5·7	1·9	2·3	4·3	3·6	1·5	2·6	1·4	2·9	3·9	12·6	18·0	39·7	**8·4**
Stuckatörförbundet . . .	56·8	44·7	32·5	39·5	26·0	14·3	9·2	5·1	3·7	11·9	9·3	28·6	20·9	**20·6**
Sågverksindustriarb.-förb.	48·9	34·4	25·6	14·6	24·6	13·7	17·4	15·4	16·0	16·7	22·7	26·4	59·3	**23·7**
Textilarbetareförbundet .	2·8	4·1	4·4	2·6	3·5	3·3	3·7	3·5	3·8	4·1	3·3	2·1	2·5	**3·4**
Tobaksindustriarb.-förb. .	1·8	1·9	1·6	1·2	0·5	0·8	0·9	0·6	0·7	0·6	0·5	0·5	0·7	**0·9**
Transportarbetareförb. .	8·3	21·1	21·4	23·2	20·2	17·2	15·0	11·4	14·0	11·4	10·7	13·7	16·8	**16·3**
Träindustriarbetareförb. .	8·8	13·0	12·0	11·8	10·9	10·2	9·8	9·4	8·4	7·2	8·1	8·5	10·8	**10·0**
Tunnbinderiarbetareförb.	10·3	21·1	19·0	11·6	8·4	9·6	4·0	3·7	3·3	5·5	4·1	5·1	9·1	**8·8**
Typografförbundet . . .	5·8	5·7	5·7	5·8	4·4	3·6	2·7	4·1	5·5	5·6	6·3	6·9	7·6	**5·4**
Väg- o. vattenb.-arb.-förb.	16·6	21·2	20·8	20·2	19·5	14·0	8·7	3·8	4·0	6·9	8·6	22·4	31·7	**14·3**
Samtliga förbund	**15·6**	**14·8**	**13·6**	**12·0**	**10·8**	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	**10·1**	**11·8**	**19·4**	**11·0**

[1]) Siffrorna avse egentligen 31/12 1924; avvikelserna från de i andra häftet av årg. 1925 publicerade procenttalen bero på komplettering med senare inkomna uppgifter. — [2]) Årsmedeltalet avser de tolv månaderna januari—december 1925; siffrorna för den 1/1 1925 (31/12 1924) har sålunda ej här tagits med i räkningen.

Med den stegring av arbetslösheten, som under 1925 gjort sig gällande, har också följt, att den av staten och kommunerna bedrivna *hjälpverksamheten* för de arbetslösa måst taga större omfattning än föregående år. En översikt härav lämnas i följande ur arbetslöshetskommissionens månadsrapporter hämtade sammanställning.

	Hela antalet anmälda hjälpsökande	Därav personer, som erhållit arbetslöshetshjälp					Antal nödhjälpsföretag	Statens bruttoutgifter för hjälpverksamheten Kr.
		Kommunalt understöd	Nödhjälpsarbete		Tillsammans			
			Statligt	Statskommunalt	Kommunalt	Antal	%	
Jan. 31 . .	20 600	341	1 852	738	2 613	5 544	26·9	20	216 767
Febr. 28 . .	21 600	1 353	3 047	1 266	3 523	9 189	42·5	31	291 910
Mars 31 . .	18 600	1 366	3 576	1 370	3 278	9 590	51·6	40	423 253
April 30 . .	14 800	348	3 094	1 076	2 496	7 014	47·4	40	468 431
Maj 31 . .	12 100	132	2 389	854	1 482	4 857	40·1	34	449 525
Juni 30 . .	10 300	123	2 015	730	1 317	4 185	40·6	33	414 300
Juli 31 . .	9 400	63	1 839	548	1 222	3 672	39·1	28	503 160
Aug. 31 . .	9 450	74	1 743	496	989	3 302	34·9	26	340 812
Sept. 30 . .	10 150	134	1 685	503	859	3 181	31·3	26	437 483
Okt. 31 . .	13 150	123	1 699	367	884	3 073	23·4	24	278 451
Nov. 30 . .	18 000	305	2 166	496	1 045	4 012	22·3	30	292 413
Dec. 31 . .	20 300	631	2 321	550	1 187	4 689	23·1	36	306 762

Trots hjälpverksamhetens ökade omfattning hava statens bruttoutgifter (d. v. s. kostnaderna utan avdrag för de belopp, som vissa uppdragsgivare ha att inbetala) kunnat hållas något lägre än föregående år. Summan av de i tablån angivna utgiftsbeloppen blir nämligen c:a 4·4 miljoner kronor, mot 4·6 miljoner kronor under 1924. Minskningen beror bl. a. därpå, att nödhjälpsarbetarna under 1925 huvudsakligen sysselsatts med skogsarbeten, vilket krävt mindre kostnader för material och arbetsledning än de tidigare bedrivna vägbyggnadsarbetena.

De ifrågavarande vägarbetena ha också dragit med sig ekonomiska efterräkningar på så sätt, att staten genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen fått utanordna avsevärda belopp för färdigställande av anläggningar, som påbörjats såsom nödhjälpsarbeten, men på grund av minskad arbetslöshet icke slutförts. Inalles ha under 1925 för sådant ändamål utbetalats bortåt 1·5 miljoner kronor, vadan statens sammanlagda utgifter i anledning av arbetslösheten under året uppgått till nära 5·9 miljoner.

Fylleriförseelser och spritsmuggling under fjärde kvartalet 1925

jämte sammanfattningssiffror rörande fylleriförseelserna under året.

Fylleriförseelser under fjärde kvartalet 1925. Enligt en inom kontrollstyrelsen verkställd preliminär sammanräkning, vars resultat delgivits socialstyrelsen, utgjorde antalet fylleriförseelser, för vilka personer blivit sakfällda under fjärde kvartalet 1925, tillhopa 7 837, av vilka 7 675 begåtts av män och 162 av kvinnor.

Antalet fylleriförseelser per kvartal dels under år 1913, såsom representerande förhållandena före världskriget och det individuella kontrollsystemets mera allmänna tillämpning, dels för tiden fr. o. m. år 1918 t. o. m. år 1922 och dels fr. o. m. år 1923 har utgjort som följer:

	Medeltal per kvartal								År 1925			
	1913	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.
Antal förseelser[1]	14 727	4 714	8 798	11 448	7 525	7 053	7 502	8 059	7 802	7 860	8 432[2]	7 837[3]
Per 100 000 inv. . .	262	81	151	195	127	118	125	134	129	130	140	130

Siffrorna för 1913 och 1923—25 äro direkt jämförbara, varemot vid en jämförelse mellan fylleritalen fr. o. m. 1923 och kvartalssiffrorna för åren 1918—1922 hänsyn bör tagas till att sistnämnda siffror äro baserade på ett större material såsom inneslutande jämväl vissa förseelser, för vilka personer anhållits, men icke sakfällts, merendels av det skäl, att de ej kunnat med stämning anträffas och inställas inför rätta. Med stöd av tidigare gjorda undersökningar kan hela antalet under 1925 års fjärde kvartal begångna förseelser uppskattas till i runt tal 8 500, eller, med tillägg av senare inkommande rapporter, till antagligen inemot 9 000. I jämförelse med föregående kvartal innebära dessa siffror en nedgång av omkring 200 fall, och i förhållande till motsvarande period 1924 en minskning av c:a 600 förseelser. Utvecklingen belyses närmare genom nedanstående fördelning av fylleriförseelserna på månader under åren 1924 och 1925:

	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
År 1924 . .	2 084	2 063	2 238	2 674	2 772	2 678	2 509	2 760	3 620	3 130	2 934	2 775
År 1925 . .	2 653	2 426	2 723	2 640	2 579	2 641	2 186	2 647	3 599	3 207	2 837	1 793

[1] Avser åren 1913 och 1923—1925 blott antalet för fylleri sakfällda, under det att i siffrorna för 1918—1922 ingå samtliga anhållna (eller utan anhållande sakfällda) personer.

[2] De tidigare meddelade siffrorna för tredje kvartalet 1925 ha här liksom på övriga ställen i redogörelsen ökats med 400 senare rapporterade förseelser.

[3] Preliminär siffra.

Fyllerifrekvensens nedgång under november och december var, som synes, under fjolåret väsentligt större än närmast föregående år. Ihågkommas må dock, att särskilt fylleritalen för december månad 1925 torde komma att höjas genom senare inflytande uppgifter.

Hur fylleriförseelserna under redovisningskvartalet fördelade sig på vissa ortsgrupper och på olika delar av landet åskådliggöres av följande tablå, varuti för Stockholm meddelas tvenne sifferserier, nämligen a) antalet sakfällda enligt den officiella statistiken och b) antalet för fylleri anhållna enligt Statistisk månadsskrift, utgiven av Stockholms stads statistiska kontor:

Antal fylleriförseelser under 4 kv. 1925	Stockholms stad a	Stockholms stad b	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket 4 kv. 1925	Hela riket 3 kv. 1925	Hela riket 4 kv. 1924
i städer med mer än 10 000 inv.	1 652	1 625	445	156	778	1 687	596	5 314	5 867	6 517
i övriga städer .	—	—	188	153	99	490	179	1 109	1 282	1 270
å landsbygden . .	—	—	196	173	230	342	473	1 414	1 283	1 052
tillhopa	**1 652**	1 625	**829**	**482**	**1 107**	**2 519**	**1 248**	**7 837**	**8 432**	**8 839**
3 kvart. 1925 . .	1 786	2 038	900	460	1 250	2 649	1 387	—	**8 432**	—
4 kvart. 1924 . .	1 977	2 178	886	488	1 263	3 083	1 142	—	—	**8 839**

Nedgången från närmast föregående kvartal föll väsentligen på de större städerna. Även i övriga städer inträffade under redogörelsekvartalet minskning av antalet fylleriförseelser, under det att för landsbygden något ökade siffror noterades. Ungefär samma resultat ger en jämförelse med fyllerifrekvensen under oktober—december 1924, låt vara att differenserna mellan kvartalssiffrorna i detta fall äro större.

Fylleriförseelsernas fördelning efter de sakfälldas kön och ålder. Av samtliga fylleriförseelser, för vilka personer sakfällts under 1925 års fjärde kvartal, begingos, som ovan nämnts, 162 eller 2·1 % av kvinnor, varav, såsom efterföljande huvudtabell utvisar, 100 i Stockholm, 38 i Göteborg, 3 i Malmö, 20 i övriga städer och 1 på landsbygden. — Huvudtabellen ger även möjlighet att fastställa, i vilken omfattning fylleriförseelserna begåtts av yngre och av äldre personer, varvid åldersgränsen dragits vid 25 år. Av hela antalet förseelser, för vilka uppgifter härom meddelats, hade 1 843 eller 23·6 % begåtts av män och kvinnor i ungdomsåldrarna, medan 5 976 eller 76·4 % kommit på äldre personer. Närmast föregående tremånadersperiod kommo på de två åldersgrupperna resp. 20·2 och 79·8 % av fyllerifallen, under det att motsvarande tal för andra kvartalet voro resp. 18·9 och 81·1 % samt för första kvartalet resp. 20·7 och 79·3 %. Under 1—4 kvartalet 1924 utgjorde de unga fylleristerna resp. 20·6, 19·4, 20·3 och 22·1 % av samtliga, och för år 1923 erhålles talserien 19·2, 18·5, 18·7 och 21·4 %. Det vill sålunda synas, som om ungdomsfylleriet skulle nå sin relativt största utbredning under höst- och vintermånaderna.

Fylleriförseelsernas fördelning efter de sakfälldas inköpsrätt till spritdrycker. På grundval av systembolagens uppgifter ha i huvudtabellen förseelserna vidare

Orter	Antal fylleriförseelser, för vilka personer sakfällts under				Förseelser, begångna av *män*						Förseelser av *kvinnor*				
					med motbok		*utan* motbok	Summa	Därav		*med* motbok	*utan* motbok	Summa	Därav	
	okt.	nov.	dec.	hela kvartalet	full inköpsrätt	begr. inköpsrätt			över 25 år	under 25 år				över 25 år	under 25 år
Stockholms stad	634	612	406	**1 652**	63	297	1 192	**1 552**	1 342	210	—	100	**100**	89	11
Östra Sverige															
Södertälje . .	21	18	10	**49**	1	5	41	**47**	35	12	—	2	**2**	2	—
Uppsala . . .	64	37	22	**123**	2	21	99	**122**	92	30	—	1	**1**	1	—
Västerås . . .	15	14	14	**43**	—	2	41	**43**	35	8	—	—	**—**	—	—
Nyköping . .	7	9	2	**18**	—	2	16	**18**	13	5	—	—	**—**	—	—
Eskilstuna . .	35	24	16	**75**	2	20	53	**75**	64	11	—	—	**—**	—	—
Linköping . .	17	15	13	**45**	3	9	33	**45**	33	12	—	—	**—**	—	—
Norrköping . .	29	25	38	**92**	1	16	71	**88**	70	18	—	4	**4**	3	1
Övriga städer .	100	60	28	**188**	7	36	143	**186**	140	46	—	2	**2**	2	—
Landsbygden .	87	72	37	**196**	3	44	148	**195**	115	79	—	1	**1**	1	—
Småland och öarna															
Jönköping . .	22	33	6	**61**	1	11	49	**61**	51	10	—	—	**—**	—	—
Kalmar . . .	27	36	14	**77**	—	16	61	**77**	67	10	—	—	**—**	—	—
Västervik . .	8	2	8	**18**	—	2	16	**18**	14	4	—	—	**—**	—	—
Övriga städer .	68	53	32	**153**	2	17	134	**153**	105	48	—	—	**—**	—	—
Landsbygden .	87	67	19	**173**	6	31	136	**173**	96	73	—	—	**—**	—	—
Södra Sverige															
Karlskrona . .	17	20	14	**51**	1	3	45	**49**	37	12	—	2	**2**	1	1
Kristianstad .	25	29	14	**68**	9	11	48	**68**	57	11	—	—	**—**	—	—
Malmö	158	126	81	**365**	20	32	310	**362**	310	52	—	3	**3**	3	—
Lund	20	41	7	**68**	5	16	47	**68**	51	17	—	—	**—**	—	—
Landskrona .	33	16	24	**73**	4	12	57	**73**	54	19	—	—	**—**	—	—
Hälsingborg .	35	42	38	**115**	5	17	92	**114**	88	26	—	1	**1**	1	—
Ystad	8	8	3	**19**	2	3	14	**19**	15	4	—	—	**—**	—	—
Trälleborg . .	4	10	5	**19**	1	4	14	**19**	15	4	—	—	**—**	—	—
Övriga städer .	42	38	19	**99**	5	19	75	**99**	69	30	—	—	**—**	—	—
Landsbygden .	107	79	44	**230**	14	36	180	**230**	121	104	—	—	**—**	—	—
Västra Sverige															
Halmstad . . .	16	13	6	**35**	1	6	26	**33**	27	6	—	2	**2**	2	—
Göteborg . . .	440	399	348	**1 187**	24	217	908	**1 149**	935	214	—	38	**38**	35	3
Mölndal . . .	7	11	2	**20**	—	5	15	**20**	17	3	—	—	**—**	—	—
Uddevalla . .	9	7	8	**24**	2	4	18	**24**	16	8	—	—	**—**	—	—
Trollhättan . .	27	10	12	**49**	2	5	42	**49**	37	12	—	—	**—**	—	—
Borås	31	33	20	**84**	2	23	57	**82**	63	19	—	2	**2**	2	—
Skövde . . .	19	9	8	**36**	4	7	25	**36**	28	8	—	—	**—**	—	—
Karlstad . . .	26	34	36	**96**	5	6	84	**95**	77	18	—	1	**1**	1	—
Kristinehamn .	14	20	14	**48**	—	7	41	**48**	43	5	—	—	**—**	—	—
Örebro	47	45	16	**108**	—	16	92	**108**	86	22	—	—	**—**	—	—
Övriga städer .	235	178	77	**490**	10	99	381	**490**	351	139	—	—	**—**	—	—
Landsbygden .	135	143	64	**342**	3	48	291	**342**	192	147	—	—	**—**	—	—
Norra Sverige															
Falun	5	9	—	**14**	—	4	10	**14**	11	3	—	—	**—**	—	—
Gävle	59	46	88	**193**	1	23	167	**191**	152	39	—	2	**2**	2	—
Söderhamn . .	34	26	15	**75**	—	10	65	**75**	54	21	—	—	**—**	—	—
Härnösand . .	33	17	16	**66**	—	7	59	**66**	46	20	—	—	**—**	—	—
Sundsvall . .	109	61	37	**207**	1	27	179	**207**	167	40	—	—	**—**	—	—
Östersund . .	7	13	8	**28**	—	1	27	**28**	21	7	—	—	**—**	—	—
Luleå	2	10	1	**13**	—	1	12	**13**	9	4	—	—	**—**	—	—
Övriga städer .	87	53	39	**179**	—	30	148	**178**	134	44	—	1	**1**	1	—
Landsbygden .	195	214	64	**473**	—	49	424	**473**	275	193	—	—	**—**	—	—
Hela {städerna	2 596	2 262	1 565	**6 423**	186	1069	5 007	**6 262**	5 031	1 231	—	161	**161**	145	16
riket {landsb. .	611	575	228	**1 414**	26	208	1 179	**1 413**	799	596	—	1	**1**	1	—
Summa	3 207	2 837	1 793	**7 837**	212	1277	6 186	**7 675**	5 830	1 827	—	162	**162**	146	16

[1] Därav 18 av okänd ålder.

uppdelats med hänsyn till om de sakfällda innehaft motbok (med full eller begränsad inköpsrätt) eller varit avstängda från laglig spritdryckstilldelning.

Såsom framgår av tabellen, föllo ej mindre än 6 348 fyllerifall eller 81·0 % på sistnämnda kategori, d. v. s. personer utan motbok, varjämte 1 277 (16·3 %) begåtts av personer med endast begränsad inköpsrätt till alkoholvaror. Bland de kvinnliga fylleristerna saknade samtliga motbok. Dessa siffror giva en antydan om omfattningen av den olagliga rusdryckshandelns och särskilt spritsmugglingens inverkan på nykterhetstillståndet.

Översikt över fylleriförseelserna under år 1925. En sammanställning av hela antalet under 1925 hittills inrapporterade fyllerifall, för vilka personer blivit sakfällda, meddelas i följande tablå:

Kvartal, kön o. s. v.	Antal fylleriförseelser, för vilka personer sakfällts, i										
								Därav inom följ. ortsgrupper			
	Stockholms stad	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga orter	Stockholm, Göteborg o. Malmö	Övriga städer med över 10 000 inv.[1]	Mindre städer	Landsbygden
1:a kvartalet . .	1 850	792	442	1 075	2 640	1 003	**7 802**	3 649	2 024	1 054	1 075
2:a » . .	1 670	778	452	1 116	2 731	1 113	**7 860**	3 585	2 231	1 025	1 019
3:e » . .	1 786	900	460	1 250	2 649	1 387	**8 432**	3 618	2 249	1 282	1 283
4:e » . .	1 652	829	482	1 107	2 519	1 248	**7 837**	3 204	2 110	1 109	1 414
Tillhopa	**6 958**	**3 299**	**1 836**	**4 548**	**10 539**	**4 751**	**[2]31 931**	**14 056**	**8 614**	**4 470**	**4 791**
Därav förseelser begångna av											
män	6 549	3 269	1 836	4 506	10 347	4 722	**31 229**	13 446	8 537	4 459	4 787
kvinnor	409	30	—	42	192	29	**702**	610	77	11	4
personer *med* motbok											
full inköpsrätt	327	87	39	301	267	14	**1 035**	557	240	132	106
begr. »	1 261	549	300	609	1 867	589	**5 175**	2 467	1 264	769	675
utan motbok .	5 370	2 663	1 497	3 638	8 405	4 148	**25 721**	11 032	7 110	3 569	4 010
över 25 år . .	6 138	2 466	1 328	3 552	8 275	3 467	**25 226**	12 152	6 899	3 346	2 829
under 25 år . .	820	818	496	988	2 246	1 275	**6 643**	1 904	1 714	1 115	1 910

Totala antalet fylleriförseelser, för vilka personer sakfällts, skulle alltså enligt denna statistik utgöra 31 931, varav 31 229 begåtts av män och 702 (2·2 %) av kvinnor. Tages hänsyn även till det sannolika antalet förseelser, varom uppgifter lära inkomma senare, torde totalsiffran för året komma att nära sammanfalla med motsvarande antal för år 1924 (32 237). Om härtill läggas de fyllerifall, för vilka personer anhållits, men såsom sedermera oanträffbara e. d. ej kunnat sakfällas, stiga 1925 och 1924 års slutsiffror sanno-

[1] Inberäknat Skövde, vars folkmängd vid 1925 års ingång ej uppgick till fullt 10 000.
[2] Därav 62 med ej uppgiven ålder.

likt till inemot 35 000 förseelser. År 1923 avdömdes inalles 30 008 fyllerifall, och torde totalsiffran för detta år böra anslås till c:a 33 000 förseelser (28 212 år 1922). Under de tre sistförflutna åren ha förskjutningarna i fyllerifrekvensen sålunda varit jämförelsevis obetydliga.

Jämförelse mellan fylleriförseelserna i Sverige och dess grannländer. Liksom i föregående kvartalsredogörelser må slutligen i jämförelsesyfte en sammanställning göras mellan den svenska fylleristatistiken och motsvarande uppgifter för Norge enligt Statistiske Meddelelser. I översikten här nedan ha dessutom medtagits motsvarande kvartalssiffror för Finland, vilka fr. o. m. år 1922 finnas tillgängliga i Social Tidskrift:

	Medeltal per kvartal							År 1925			
	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.
Sverige	4 714	8 798	11 448	7 525	7 053	7 502	8 059	7 802	7 860	8 432	7 837
Norge	5 729	9 353	8 635	8 882	11 171	12 255	10 797	10 004	9 580	9 548	·
Finland	·	·	·	·	10 700	14 103	15 851	15 025	16 570	20 389	·

Under 1925 års tre första kvartal undergick fyllerifrekvensen i Norge någon minskning, under det att motsvarande tal för Sveriges del företedde svagt stigande tendens. Vad Finland angår, utvisade kvartalssiffrorna år 1925 en avsevärd försämring av nykterhetstillståndet, framför allt under tredje kvartalet. Antalet fyllerifall uppgick då till över 20 000, innebärande en ökning från årets första kvartal med över 5 000 förseelser. Den under juli—september 1924 noterade fyllerisiffran stannade vid något över 18 000.

Av intresse är jämväl att sammanställa fylleriförseelserna i de fyra nordiska huvudstäderna, såsom skett i nedanstående tablå:

Antal fylleriförseelser i	År 1913	År 1919	År 1920	År 1921	År 1922	År 1923	År 1924	År 1925 Hela året	År 1925 4 kv.
Stockholm	17 696	11 115	10 120	6 848	7 397	8 069[1]	8 181[1]	7 275[1]	1 625[1]
Oslo	16 736	16 938	13 624	13 750	18 195	22 504	18 704	16 516	3 862
Köpenhamn[2]	8 855	4 229	5 046	4 278	4 360	5 195	5 851	·	·
Helsingfors	23 266	5 488	12 307	13 550	10 925	15 556	18 863[1]	18 596	4 718

Det framgår härav, att antalet fylleriförseelser, särskilt om hänsyn tages till vederbörande städers folkmängd[3], ställer sig betydligt lägre i Stockholm än i Helsingfors och Oslo. Då emellertid av gatufylleriet blott en viss, efter ortens praxis växlande del blir föremål för polisingripande och sålunda redovisad i statistiken, kunna dessa siffror knappast göra anspråk på att giva en inbördes fullt jämförbar bild av nykterhetstillståndet i resp. städer, men synas de i allt fall väl ägnade att belysa förändringarna å samma ort under resp. år.

[1] Siffran avser antalet anhållna personer enligt polisstatistiken. — [2] Med Frederiksberg. — [3] Folkmängdssiffrorna äro (inkl. vissa förstäder): Stockholm 438 896, Oslo 257 100, Köpenhamn 715 711 och Helsingfors 201 435 inv.

Uppgifter rörande spritsmugglingen. Som komplement till fylleriförseelsestatistiken meddelas i det följande vissa uppgifter från generaltullstyrelsens statistiska avdelning för 1924 och 1925 rörande antalet beslag, som helt eller delvis avsett sprit (eller brännvin), samt beslagtagna kvantiteter av sådana varor. I de fall, då det erfarits, att gjorda beslag ogillats av vederbörande underdomstolar, har anmärkning härom gjorts i not till tabellen.

Gjorda beslag och beslagtagna kvantiteter av spritdrycker under åren 1924 och 1925.

Månad	Stockholms tullkammardistrikt				Samtliga tullkammardistrikt			
	Antal beslagsmål		Kvantitet, i liter		Antal beslagsmål		Kvantitet, i liter[1]	
	1924	1925	1924	1925	1924	1925	1924	1925
januari	88	152	1 786	9 175	148	206	7 363	61 156
februari	71	149	664	1 380	128	202	958	2 042
mars	80	152	531	1 126	115	181	2 639	1 539
april	74	142	1 516	704	146	178	3 621	851
maj	88	129	1 210	2 815	150	181	2 610	3 925
juni	113	138	11 841	2 119	191	191	13 652	2 242
juli	167	271	9 446	1 069	236	317	11 128	1 240
augusti	272	218	2 625	835	352	243	7 275	1 581
september	284	198	4 726	6 216	369	242	22 595	7 576
oktober	300	194	2 006	1 425	378	244	6 168	1 577
november	291	137	6 880	1 196	365	199	22 243	1 524
december	223	144	4 513	1 500	285	205	80 505	2 130
Samtliga månader	**2 051**	**2 024**	**47 744**	**29 560**	**2 863**	**2 589**	**180 757**	**87 383**

Tabellen ger vid handen, att på Stockholms tullområde, dit spritsmugglingen företrädesvis synes vara riktad, men där striden mot den olagliga hanteringen också torde bedrivas med större energi än annorstädes, kommo åren 1924 och 1925 omkring tre fjärdedelar av de ertappade spritsmugglarna.

Under år 1925 var såväl i stockholmsdistriktet som i samtliga tullkammardistrikt antalet beslagsmål något lägre än närmast föregående år, vilken minskning huvudsakligen kom på årets sista kvartal. Mera påtaglig var nedgången i fråga om de beslagtagna kvantiteterna, nämligen från 47 744 till 29 560 liter för Stockholms tullkammardistrikt och från 180 757 till 87 383 liter för hela landet. Frånräknas de sedermera frigivna partierna, reduceras totalsummorna för samtliga distrikt till 83 735 liter år 1924 och 35 762 år 1925. Per ertappad smugglare har genomsnittskvantiteten nedgått från 29 till 14 liter för hela landet och från 23 till 15 liter, vad enbart stockholmsdistriktet beträffar.

Till jämförelse må meddelas, att i Norge under tiden januari—september år 1925 beslagtagits sammanlagt 85 367 liter spritdrycker, varav 19 231 liter under första, 36 023 liter under andra och 30 113 liter under tredje kvartalet. Dessa siffror avse samtliga beivrade fall av spritsmuggling.

[1] Beslaget har sedermera hävts i sept. 1924 å ett parti om 8 275 l., i nov. s. å. 14 200 l., i dec. s. å. 74 547 l. och i jan. 1925 51 621 l.

Yrkesinspektionens strävanden och industriens produktionskostnader.

Av förste byråingenjören *H. O. Ödlund.*

I likhet med de flesta andra statens verksamhetsgrenar har även yrkesinspektionen varit föremål för besparingsintresse, vilket bl. a. yppat sig i samband med den förutvarande besparingskommitténs arbete med den statliga försäkringsverksamheten. Intresset fick denna gång, enär det ingick såsom ett led i en mera omfattande fråga, en viss inriktning, som gjorde, att den ekonomiska innebörden av yrkesinspektionens verksamhet i och för sig icke behandlades. En undersökning, om också lagd efter mera allmängiltiga linjer, kan därför måhända vara av intresse. I det följande göres en sådan, och har den alltså till ändamål att undersöka, huruvida arbetarskyddssträvandena, som visserligen numera erkännas såsom berättigade ur humanitär synpunkt, till sina yttringar i ekonomiskt avseende äro till gagn eller skada.

Om en dylik granskning skulle visa, att dessa strävanden äro ekonomiskt skadliga, kan industrien med berättigande kräva, att den i synnerhet i depressionstid icke belastas därmed mer än som måste anses såsom ofrånkomligt med hänsyn till de humanitära skälen. Men skulle det däremot vara så, att dessa strävanden — sakkunnigt handhavda och endast motiverat genomförda — verka stimulerande på produktionsförmågan, d. v. s. äro ekonomiskt gynnsamma, då är detta å andra sidan lika starkt skäl för att söka bortarbeta vanföreställningar, där sådana finnas, och att giva strävandena den plats de förtjäna, för att den ekonomiska fördel, de eventuellt visat sig kunna ge, verkligen må erhållas. Det är alltså önskvärt att få den frågan besvarad, i vilken riktning arbetarskyddssträvandena inverka på industriens produktionskostnader.

I den mening arbetarskyddssträvandena här komma i fråga, torde de kunna sägas sammanfalla med yrkesinspektionens ursprungliga. Man kan därför här tala om dem såsom synonyma med yrkesinspektionens verksamhet, i den mån denna får sysselsätta sig med det egentligt förebyggande arbetarskyddet.

Yrkesinspektionens uppgift torde bäst kunna utläsas ur 3 § lag om arbetarskydd, vari säges, att en arbetsgivare är skyldig iakttaga allt, som skäligen erfordras för att skydda hos honom sysselsatta arbetare mot olycksfall och ohälsa.

Om en person skall utföra ett vanligt kroppsarbete, går det i regel långsammare, om varsamhet och försiktighet iakttages. Detta synes vara obestridligt. Någon särskild undersökning skulle sålunda icke erfordras för att bevisa, att arbetarskydd och alltså yrkesinspektionens verksamhet är fientlig till arbetsresultatets storlek.

Emellertid, om ett arbete utförts försiktigt och varsamt, har visserligen mera tid åtgått genom det varsamma arbetssättet, men samtidigt har sannolikheten för skada minskats: det föreligger större säkerhet för att arbetaren icke behövt ligga hemma till följd av i arbetet ådragen skada eller sjukdom eller såsom invalid eller död blivit oförmögen till vidare arbete. Det merarbete, som erhålles genom att ingen tid går förlorad till följd av sjukdom eller förkortad livslängd, måste föras i avräkning på det arbete, som förlorats på det varsammare arbetssättet. Huruvida merarbetet är större eller mindre än det förlorade är svårt att visa. Klarhet härom torde sannolikt icke stå att vinna annat än möjligen genom statistisk undersökning.

Orsakerna till att statsmakterna funnit sig nödgade att tillgripa lagbestämmelser till förebyggande av olycksfall och ohälsa i arbete var väsentligen den industriens omvälvning, som ägde rum under 1800-talets senare hälft, i det densamma, som tidigare bedrivits på i övervägande grad hantverksmässigt sätt, i allt större utsträckning började taga maskinkraft och maskinella hjälpmedel i sin tjänst. Mekaniseringen av industrien medförde utomordentligt ökade arbetsfaror för de i densamma sysselsatta.

Allt oftare inträffade, att transmissioner förorsakade svåra olyckor, ångpannor exploderade, hissar störtade ned, smärgelskivor sprungo sönder, elektriska kraftanläggningar förorsakade arbetares död och skada genom elektrisk ström o. s. v. Det blev uppenbart, att något måste göras häremot. Så tillkom lagen om skydd mot yrkesfara.

När man gick att söka förverkliga lagens syften, var det helt naturligt, att man först inriktade sig på de mest i öppen dag liggande och svåraste anledningarna till fara. De åtgärder, som i första hand vidtogos, blevo i enlighet härmed transmissionsskydd, besiktningstvång och kontrollbestämmelser för ångpannor och hissar, föreskrifter för elektriska starkströmsanläggningar m. m.

Skyddsanordningar av dessa slag äro numera vanliga, och insikten om deras behövlighet har ingått i allmänna medvetandet. Sedan så skett, torde det icke heller nu vara många, som på allvar vilja göra gällande, att dessa anstalter varit till skada för industrien med hänsyn till produktionsförmågan. Man skulle till och med våga hålla för troligt, att arbetet i genomsnitt nu knappast går långsammare, därför att kuggväxlar äro inskyddade, därför att axlar blivit klädda i trummor, därför att remmar kringskyddats, därför att ångpannor och hissar besiktigas och provas, därför att elektriska anläggningar utföras efter givna normer, därför att ställningar och golvöppningar förses med stängsel o. s. v.

Obestridligt är dock, att dessa anordningar dragit kostnader. Och sådana kostnader äro även de en belastning av produktionskostnaderna. Dessvärre torde det vara omöjligt att finna ens tillnärmelsevis riktiga siffror för dessa kostnader, varför det knappast lockar till ett försök att beräkna dem. Likväl kunna med tämlig säkerhet påvisas vissa besparingar, vilka arbetsgivaren gjort genom de anordningar, som kostat honom nämnda utlägg. Hans utgifter för olycksfallsersättning äro helt säkert mindre än de nu skulle varit,

om industrien utvecklat sig utan att skyddsintressena fått göra sig gällande. Och besparingens storlek står sannolikt i förhållande till storleken av utgifterna. Av de senare bör man alltså kunna göra sig en föreställning om storleksordningen av besparingarna, även om det icke är möjligt göra någon exakt beräkning av desamma.

Under år 1922, det sista år för vilket statistik finnes tillgänglig, utbetalades av riksförsäkringsanstalten och de ömsesidiga försäkringsbolagen såsom ersättningar på grund av olycksfall i arbete en summa av något över 12 miljoner kronor. Häri ingå emellertid ersättningarna för invaliditet och dödsfall med kapitalvärdena. Å andra sidan ingår däri icke de ersättningar som de arbetsgivare, vilka icke haft sina arbetare karensförsäkrade, utbetalat för olycksfall under karenstiden. Den angivna summan kan i varje fall anses utgöra en ganska god måttstock på de kostnader, olycksfallen direkt kosta.

Till dessa komma så de indirekta, som hava än större omfattning. Av dessa äro förlusterna genom förlorade arbetsdagar de mest betydande. Enligt samma statistik uppgingo antalet förlorade arbetsdagar under nämnda år till nära 11 miljoner. Med en genomsnittlig årslön av 3 000 kronor och 300 arbetsdagar per år blir den förlorade arbetsinkomsten ungefär 107 miljoner kronor. Innebörden av dessa förlorade arbetsdagar kan även sägas vara den, att landets produktion minskats med en betydelsefull kvantitet, som till sin storlek, uttryckt i kronor, övergår den förlorade arbetsförtjänsten.

Nu är det uppenbart, att om den procentsiffra, varmed det genom yrkesinspektionens arbete förbättrade skyddstillståndet förmått minska olycksfallen, även uppgår till en blott jämförelsevis liten siffra, så bli de summor, som på det sättet sparats, likväl av sådan storlek, att de ha för våra näringar verklig betydelse.

Slutligen kan erinras om den besparing, som gjorts genom uteblivna driftsavbrott. Om till följd av bristande tillsyn av tillverkning eller skötsel en viktigare maskin, såsom t. ex. en ångpanna, en kokare, en travers el. dyl., oförmodat blir obrukbar för kortare eller längre tid, kan detta förorsaka driftsavbrott, som kunna bliva rätt så dyrbara i form av produktionsminskning och understundom även i form av böter för försenad eller utebliven leverans. Att det är betydande belopp, det här kan röra sig om, vet den erfarne industrimannen. Men dessvärre är det icke möjligt att på de vinster, som på detta sätt göras, finna några siffror, vilka äro så välgrundade, att de icke skulle mottagas med misstroende.

* * *

De åtminstone utanför fackkretsar mest kända och erkända säkerhetsanordningarna, t. ex. transmissionsskydd, ångpannekontroll, skydd vid enkla maskindelar o. dyl., äro ju numera genomförda i viss utsträckning. Fråga kan vara, huruvida den ökning av säkerheten, som kan vinnas genom fortsatt arbete på dessa och liknande anordningar, kan förväntas skäligen mot-

svara de ansträngningar och kostnader, som en fortsatt utveckling efter hittills i huvudsak följda linjer skulle kräva.

Det är säkert icke en tillfällighet, att samtidigt i flera stora industriland, bland annat i Amerika och Tyskland, från fackmannahåll framhålles, att verksamheten inom arbetarskyddsväsendet för närvarande nått en gräns, bortom vilken vi icke kunna tränga vidare utan att till de hittills brukade säkerhetsåtgärderna foga och anlita nya hjälpmedel och slå in på nya vägar. Olika uttalanden överensstämma däruti, att det som redan vunnits ej får förloras och att de medel, som hittills visat sig verksamma, fortfarande skola användas. Men vilka äro de nya hjälpmedel och de nya vägarna, av vilka man väntar sig bättre resultat, d. v. s. större resultat för en given kostnad? Såvitt man nu kan bedöma, äro dessa förnämligast av två slag, det ena upplysningsverksamhet, företrädesvis bland arbetarna, för vinnande av deras medverkan och samarbete, och det andra förbättrade arbetsmetoder, varigenom arbetet göres säkrare, men samtidigt icke mindre, utan mera snabbt och ekonomiskt. Dessutom kan en särskild grupp av skyddsanstalter anses såsom i viss mån ny. Ohälsa till följd av arbete har visserligen icke förbisetts under de gångna åren, och ett icke obetydligt arbete på dess förebyggande har redan nedlagts. Men olycksfallsskyddet, det mest framträdande, har krävt så mycket arbete, att blott obetydligt av tid blivit över för ohälsans bekämpande.

Som synes har man att räkna med att det framtida skyddsarbetet blir än mera mångskiftande än det hittills bedrivna. Det skulle därför kunna förefalla, som om det vore ännu svårare att se, att de framtida skyddssträvandena skulle besitta större möjligheter till att bli till ekonomisk fördel för näringarna än de hittills bedrivna. Men låt oss något närmare undersöka, vilka möjligheter yrkesinspektionens nuvarande och framtida strävanden hava att verka i sådan riktning.

De ekonomiska verkningarna av anordningar till skydd mot olycksfall.

De flesta transmissioner kunna ofarliggöras genom trummor, rännor, räcken eller annat. Likväl finnas sådana transmissioner eller delar därav, som icke kunna inskyddas utan att arbetet vid desamma blir försvårat eller rent av omöjliggjort. Att detta ännu oftare kan bli fallet vid arbetsmaskiner är lätt att påvisa.

I de fall, där det visar sig omöjligt att på det »vanliga» eller »elementära» sättet — med trummor, rännor e. dyl. — inskydda en transmission eller arbetsmaskin, vore det emellertid långt ifrån riktigt att tro, att intet står att göra för att nå större grad av säkerhet.

Eftersom en transmission kan utföras och läggas på många olika sätt och eftersom en arbetsmaskin kan byggas på mångahanda vis, bör man äga rätt antaga, att det även finnes ett sådant sätt att anordna transmissionen och en sådan metod att bygga arbetsmaskinen på, som fullständigt ofarliggör transmissionen, resp. maskinen. Antingen skall man kunna anordna trans-

missionen och maskinen så, att det bliver möjligt att anbringa ett fullt effektivt skydd, eller ock skola de kunna göras så, att de i och för sig icke förorsaka någon fara. För ernående av säkerhet mot olycksfall på det sätt, som härmed antytts, måste ett ingrepp i de driftstekniska förhållandena förutsättas.

Efterföljande exempel från verkligheten kunna i någon mån belysa, huruvida det är möjligt att genom en ibland enkel, ibland mera omfattande omläggning av driftsförhållandena eller ombyggnad av maskiner samtidigt vinna icke endast större säkerhet i arbetet, utan jämväl en mera ekonomisk drift.

Vid inspektion av *en fabrik inom träindustrien* påträffades i fabrikens övervåning två pojkar sysselsatta med att sticka ned ribbor genom ett c:a $1{\cdot}5 \times 1{\cdot}5$ meter stort hål i golvet, ribbor på omkring $1^1/_2$ meters längd. Första intrycket vid åsynen av pojkarna och deras förehavande var, att förr eller senare skulle en av dem eller bägge komma att ramla ned genom det relativt stora hålet. Den frågan uppstod alltså, om och huru detta skulle kunna förhindras. Att gå fram den närmast till hands liggande vägen med räcke kring golvöppningen skulle hava medfört tydlig olägenhet, i det ett sådant skulle hindrat pojkarna i deras arbete. Detta bekräftades också mycket energiskt av fabriksledaren. Att minska hålet eller lägga några träslåar över detsamma e. dyl. skulle haft likartad verkan. Det såg alltså ut som om det skulle vara omöjligt att avlägsna faran för pojkarna, vilken var så mycket mer iögonfallande, som mitt under golvöppningen stod en maskin, mellan vilkens rörliga delar en nedramlad kropp knappast skulle undgått att illa tilltygas.

Men genom att icke begränsa ingreppet till det »neutrala» området, skyddsräcken eller annat, utan låta det gå in på det driftstekniska, blev det möjligt att på det tänkbarast effektiva sätt avlägsna faran. Efter att tillsammans med driftsledaren hava studerat de förhandenvarande anordningarna och deras arbetssätt, blev det möjligt, att framlägga förslag om omändring av anordningarna och arbetssättet därhän, att pojkarna i stället för att räcka ned ribborna genom det stora hålet i golvet till en person i nedre våningen, som tog emot dem, endast hade att lägga ribborna i ett spår, ränna, belägen i övre våningen. De hade sedan endast att tillse, att rännan icke blev tom. I den mån ribborna förbrukades i undre våningen, sjönko de i rännan och varskodde pojkarna om påfyllning. Genom den sålunda omändrade anordningen hade vunnits, icke blott att all fara för pojkarna avlägsnats, utan jämväl ur produktionssynpunkt den fördelen, att den person, som förut stått i nedre våningen och tagit emot ribborna, nu kunde inbesparas och, om jag minns rätt, även en av pojkarna.

Genom att det skyddstekniska problemet löstes i samband med och icke fristående från driftsättet och driftsförhållandena, vanns ej blott den primärt åsyftade säkerheten, utan jämväl en betydande besparing av arbetskraft. En höjning av produktionsförmågan hade alltså vunnits samtidigt med den genomförda skyddsanordningen.

I *en sulfitfabrik* voro massabingarna byggda i cement. De voro två stycken, cirka 3×10 meter i dagen och cirka 3 meter djupa och lågo bredvid varandra. Skiljeväggen var cirka $^3/_4$ meter bred.

Till en början skedde transporten av massan från bingarna till sileriet med tillhjälp av en transportrem. Massan kastades för hand från bingen upp på transportremmen. Denna metod ansågs emellertid slutligen för kostbar, varför en skopelevator uppmonterades över bingarna.

I bägge fallen krävdes flera arbetare i bingarna. Efter paternosterverkets tillkomst hade antalet arbetare visserligen reducerats, men två man voro alltjämt erforderliga för dess skötsel. Och dessa arbetare voro utsatta för halkningsfara, då de gingo på

bingarnas kanter, särskilt mellanväggen. Vidare utgjorde elevatorn och dess skötande ett ständigt riskmoment.

Var det möjligt att avlägsna de faror, som här förekommo? Att gå fram den »elementära» eller direkta vägen med räcken och inskyddning är uteslutet. Men om man går den indirekta vägen och räknar med möjligheten att kunna göra lämpligt ingrepp i driftsförhållandena, så ställer sig saken helt annorlunda.

Vid en annan fabrik har jag sett massabingarna och transporten från dem anordnade på följande sätt: på bingarna hade lagts tätt slutande luckor, golv. I bottnen av dem hade anbringats ventiler, genom vilka massan, tillräckligt utspädd, kan utströmma. Från ventilerna tas massan medelst pumpar och genom rörledningar upp till en urvattnare, belägen i sileriets höjd. Massan kommer där in i urvattnarna, befrias från det mesta vattnet och faller sedan automatiskt i separatorerna för vidare befordran till silarna. Sålunda ha alltså frånkommits alla de faror, som voro förbundna med systemet vid den förstnämnda fabriken, således även den av fuktighet och SO_2-gasen. Och det är utan vidare klart, att ändringen samtidigt medfört ekonomisk vinst, enär personalen kunnat minskas till endast en man och emedan den maskinella utrustningen blivit enklare.

Ett dödligt olycksfall inträffade under *byggande av ett fartyg;* en arbetare ramlade ned genom en lastlucka. Luckan var alltså öppen och hade ännu inga räcken, vare sig permanenta eller provisoriska. Belysningen på fartyget var ej den bästa.

Huru skulle här ett upprepande av en likartad olycka kunna förebyggas? Vore det möjligt att nå detta med tillhjälp av »neutrala» anordningar, skyddsräcken e. dyl.? Man måste känna sig tveksam att föreskriva uppsättande av räcken eller täckande av luckorna under byggnadsperioden. Är det rimligt att fordra sådana anordningar under byggandet, alltså för kortare tid och då material skall transporteras fram och tillbaka, upp och ned? Det skall ej fordras mycken gensaga från arbetsledningens sida för att man skall låta ett förslag till dylika anstalter falla.

Emellertid, genom att förutsätta omläggning av de driftstekniska förhållandena ställer sig saken annorlunda. Samtidigt med att detta olycksfall inträffade, begagnade en annan fartygsbyggare — i insikt om här ifrågavarande faror — ett förfaringssätt, som i korthet är följande: i stället för att först i fartyget bygga upp lucksargen, gjorde han hela denna fartygsdetalj med luckor färdig i verkstaden. När luckbandet fastnitats, fanns därmed också skyddet av den höga sargen, då det gällde shälterdäcket, såväl som av luckorna. Det har sagts mig, att det verkligen är så, att luckorna i stor utsträckning kunna ligga på, då denna arbetsmetod användes. Då det gällde luckorna för huvud- och underdäck, gjordes samtidigt med hopnitningen av lucksargarna i verkstaden provisoriska räcken, som likaledes i verkstaden monterades på sargarna.

Med de transportmedel, som nu för tiden stå till buds, är det inga svårigheter att göra så pass stora förarbeten som dessa i verkstaden. Fartygsbyggaren nummer två hade med tanke på större säkerhet under arbetet föranletts förfara på sådant sätt. Därmed hade han även gjort — detta har han försäkrat mig — ekonomisk vinst, ity att det är billigare att montera sarg och luckor i verkstaden, där maskiner och hjälpmedel äro bättre till hands och arbetet kan ske bekvämare. Och det var ansträngningar till arbetarskydd, som föranlett omläggningen och vinsten.

Såsom ett sista exempel på att avlägsnandet av en olycksfallsrisk efter den principen — omläggning av ifrågavarande driftsdetalj — kan och bör kunna medföra förbättrad driftsekonomi i denna del, må omnämnas en maskin, som på senare åren kommit till allt större användning.

Fördelen av individuell drift av arbetsmaskiner har insetts allt ifrån det små elektriska motorer kunde köpas för relativt billigt pris. Ett mera allmänt införande av individuell drift försvårades emellertid i avsevärd grad därav, att arbetsmaskinernas varvantal ofta var väsentligt lägre än motorernas. Sedan *motorer* numera saluföras, vilka äro ut-

rustade *med ett kuggväxelsystem*, som nedbringar hastigheten till önskat varvtal, är denna svårighet avlägsnad. I den mån priset för sådana maskiner blir lägre än för en vanlig motor jämte tillhörande erforderliga transmissioner, komma de ännu så ymnigt förekommande axel- och remtransmissionerna att decimeras. Därmed kommer en av de för närvarande allvarligaste olycksfallsriskerna i industrien att minskas. Men samtidigt kommer driftsekonomien att vinna på omläggningen. Först och främst med den summa, varmed den nya växelmotorns pris enligt här ovan gjorda förutsättning understiger priset för den vanliga motorn plus tillhörande transmission. Den största vinsten kommer likväl att göras på grund av de mindre drifts-, reparations- och underhållskostnader, som den nya växelmotorn kräver, det väsentligt mindre lokalutrymme den fordrar samt den större lätthet, varmed den manövreras.

Endast vinsten till följd av minskning i erforderlig drivkraft rör sig om summor, som utgöra omkring hälften av den kostnad, drivkraften för de äldre transmissionerna förorsakade.

De ekonomiska verkningarna av anordningar till skydd mot ohälsa.

En betydande grupp av skyddsanstalter äro anordningar till förhindrande av ohälsa: damm- och spånbortsugning, ventilation, uppvärmning och belysning. Huru ställa sig dessas möjligheter att förena sin skyddsuppgift med den att samtidigt vara till direkt ekonomisk fördel för den rörelse, i vilken de förefinnas?

Dammutsugning. Anordningar för bortsugande av damm och spån äro erkända såsom nödvändiga på många arbetsplatser, t. ex. snickerifabriker, textilfabriker, sliperier och finfördelningsindustrier.

I *snickerierna* ha damm-, resp. spånbortsugningsanläggning till uppgift att undanskaffa damm från sågmaskiner, hyvelmaskiner och putsmaskiner.

Vid *sågmaskinerna* äro anordningarna för uppsamlande av spånen förlagda så — i regel på undersidan av arbetsbordet — att de icke kunna sägas vara i vägen vid maskinens betjänande. Om anordningen arbetar som den skall, undanskaffar den praktiskt taget fullständigt den spån, som uppkommer. Avfallet samlar sig således icke under eller vid maskinen för att bliva till ansamlingar, som mer eller mindre måste hindra arbetets fortkomst och som kräva särskild arbetskraft för uppsamlande och undanskaffande. I dylika fall måste alltså kunna sägas, att dammbortsugningsanordningar icke äro till hinders utan i stället underlätta arbetet.

Vid en *hyvelmaskin* ter sig saken tämligen lika. Om ej spånbortsugning finnes, som undanskaffar den spån, vilken här uppkommer i relativt stora mängder, blir det inom kort svårt att komma fram i lokalen; arbetet kommer att hindras i betydande grad genom minskad rörelsefrihet och med arbete för undanskaffande av spån. Spånbortsugningen synes här än mera vara till underlättnad för arbetet.

Vid *träputsningsmaskiner* har dammbortsugningen sin största betydelse ur hygienisk synpunkt, i det den förhindrar, att arbetaren drager ned i andningsorganen det fina damm, som virvlar upp från maskinen. Dammängden är dessutom ibland så stor, att dammet blir skymmande i arbetet. I varje fall

uppstår, där dammbortsugning icke finns, en besvärande dammavlagring på maskinen och föremål i dess närhet. Slutligen angriper dammet ögonen, från en del utländska träslag allvarligt. En dammbortsugning måste alltså även här anses vara befordrande för arbetet.

Efterföljande exempel, hämtat från ett nyss aktuellt fall, som studerats, vill visa, huru en spånbortsugning kan ställa sig ur ekonomisk synpunkt för arbetsgivaren.

Vid en större snickerifabrik voro, medan spånbortsugningsanläggning ännu saknades, tre man sysselsatta med hopsamlande och undanskaffande av avfallet från träbearbetningsmaskinerna.

Så anordnades spånbortsugning från samtliga maskiner och därjämte soptrattar på sådana ställen i fabriken, där träavfallet föll utan samband med maskiner, t. ex. hyvelbänkar. För skötsel av spånbortsugningsanläggningen erfordrades ej särskild personal. Som komplettering till utsugningsanläggningens arbete erfordrades endast en halv timmes dagligt arbete efter den ordinarie arbetstidens slut av samma antal personer, som förut sysselsatts med renhållning hela dagarna. Kvarliggande avfall ihopsopades och avlägsnades medelst de installerade soptrattarna. Vidaretransport av den uppsamlade spånen krävde ingen särskild personal, enär avfallet gick direkt till ångpannan. Den enda tillsyn, som behövdes, var smörjning av fläkten.

Kostnadssiffrorna för undanskaffande av avfallet från fabriken hava i detta fall visat sig bliva följande.

Före spånbortsugningens installerande betalades de tre med spånuppsamling sysselsatta arbetarna med 1 kr. i timmen (år 1922). Årskostnaden härför uppgår till $3 \times 1 \times 2\,400 = 7\,200$ kr. Härtill skulle med fog kunna läggas den kostnad, som uppstår därigenom, att arbetarna vid maskinerna i sitt arbete hindras av spån och damm.

Sedan spånbortsugningsanläggningen tillkommit, ersättes ovanstående kostnad med den för amortering och underhåll av anläggningen, kraftkostnaden för fläkten samt med kostnad för sopning efter arbetets slut. Anläggningen har kostat 10 000 kr. Om amortering och underhåll beräknas till 15 % av anläggningen, blir årskostnaden härför 1 500 kr. Den erforderliga drivkraften är genomsnittligt 12 hkr. Fabriken betalar 50 kr. per hkr. och år + 5 öre per kwt för sin kraft. Årskostnaden för kraften blir sålunda för 2 400 + 150 timmar = 1 725 kr. Härtill kommer slutligen arbetskostnaden för $3 \times {}^1/_2 = 1{}^1/_2$ timmar varje dag med sopningen, d. v. s. 450 kr. Totalkostnaden för undanskaffandet av spånen, sedan spånbortsugningsanläggningen tillkommit, uppgår således till 3 675 kr.

Av detta exempel framgår, att den anordning, som ur arbetarskyddssynpunkt krävts, är sådan, att den icke blott icke behöver hindra i arbetet, utan tvärtom befordrar arbetsintensiteten och därjämte bereder arbetsgivaren en direkt och väsentlig besparing.

I *textilindustrien* förekommer dammbortsugning vid bland annat balöppnare, rivmaskiner, piskmaskiner och kardmaskiner.

Vid samtliga dessa maskiner är dammbortsugningens betydelse huvudsakligen av humanitär art. Dess fördel ur rent ekonomisk synpunkt är därför här icke alltid påtaglig.

Balöppnare, vilka äro en art av rivmaskiner, voro förr anordnade och betjänade på sådant sätt, att den upplösta balen i mindre portioner för hand lades in i balöppnaren, som, sedan den utfört den första upprivningen av

materialet, lät detsamma ramla ut på golvet bakom maskinen med större eller mindre hastighet. Att relativt stora mängder damm därvid spreds i arbetslokalen är tydligt. Ansträngningarna att komma ifrån denna dammspridning hava lett till ett förändrat anordnande av balöppnaren, vilket finnes genomfört på en del håll. Maskinen har sammankopplats med en pneumatisk transportanordning, vilken tager materialet direkt från maskinen, alltså även dammet, och för alltsammans till en särskild samlingskammare, vilken kan placeras i omedelbar närhet av den plats, där materialet vidare skall bearbetas. I samband med transporten har även kunnat anordnas en urrensning av fasta och grövre orenligheter i materialet. Denna metod är tydligtvis arbetsbesparande gentemot den äldre.

Vid *rivmaskiner*, för t. ex. lump och avfall, ställer sig saken på liknande sätt.

Urpiskningen av använda säckar gjordes förr oftast för hand. Att arbetarna vid detta förfaringssätt alltemellanåt gärna togo sig en paus för att andas ut mellan dammolnen är ganska förklarligt. Även om en *piskmaskin* användes, men denna saknar anordning för bortsugande av dammet, blir arbetet besvärande dammigt. Sådana förhållanden kunna åtminstone icke sägas verka påskyndande på arbetet. Dessutom måste en piskmaskin, som saknar dammbortsugning, emellanåt rensas från det urpiskade dammet; denna procedur är överflödig, där dammbortsugning finnes. Anordningen för dammbortsugning — i regel en röranslutning — kan anbringas i toppen eller botten av maskinen och så, att den icke är i vägen vid maskinens betjänande.

Om en *kardmaskin* saknar dammbortsugning, virvlar i regel stora mängder damm upp i arbetslokalen. Det har förekommit fall, då det varit svårt att urskilja ett föremål på ett par meters avstånd. Att ett sådant tillstånd i arbetsrummet måste försvåra arbetet lär icke kunna bestridas. Den grad, med vilken en besvärande dammning förlångsammar arbetet, växlar ju från fall till fall, men säkert är, att det ingen gång underlättar arbetet. Och enär ej heller här anordningarna för dammets uppsamlande och bortledande kunna sägas — under den naturliga förutsättningen, att de utförts riktigt — vara hindrande i arbetet, är en dammbortsugningsanordning vid en maskin av ifrågavarande slag befordrande för dess produktionsförmåga.

Vid sådan fabrikation, där en möjligast ren produkt eftersträvas, kan dammbortsugningen dessutom göra den nyttan, att den direkt rensar godset från en större eller mindre del av dammet, i första rummet det finaste, det som i allmänhet är värdelöst till annat än viktutdrygning.

Om en *smärgelskiva* saknar erforderligt skydd, sprutar den vid användning en kaskad av gnistor och dammpartiklar, som gör det obehagligt för arbetaren och farligt för hans ögon och även lungor att stå mitt framför skivan. Det är så gott som omöjligt att stå med huvudet just så, som man skulle stå, för att se så bra som möjligt. Man är nödsakad att intaga en mer eller mindre skyddad ställning.

Om åter skydd finnes, behövs icke denna aktsamhet, arbetaren kan intaga den för arbetet med hänsyn till seendet och hållandet av arbetsstycket

gynnsammaste ställningen. Detta kan icke annat än vara befordrande för arbetets fortkomst, icke motsatsen.

Det är en icke ovanlig fordran i sliperier, att en *slipskiva* eller *putsskiva* skall kunna användas för slipning eller putsning av föremål av alla möjliga och omöjliga former. Skall denna fordran uppfyllas, få varken skyddshuvar (för vare sig sprängningsrisken eller dammfaran) eller stöd för arbetsstycken förekomma. Man finner ej sällan exempel på, huru alltför många fordringar på en huvudanordning förorsakat, att den tingest, som skall uppfylla dem alla, blivit oformlig och otjänlig till samtliga ändamål. Men om man i fråga om smärgel- och slipskivor ej ställer alltför stora fordringar på mångsidigheten i användning, går det väl att göra skydd mot både sprängning och damm, som icke bliva i vägen, icke bliva till hinders i arbetet.

Vid *finfördelningsindustrierna* tillkommer en för skyddsanordningar med hänsyn till damm gynnsam omständighet. Det finfördelade materialet har ett värde, som gör, att man icke vill, att det skall ryka omkring och därmed förloras, såsom fallet tydligtvis är t. ex. i mjölkvarnar och cementfabriker. I sådana industrier gäller det, att dammsugningsanordningar finnas, som effektivt förhindra, att dammet kommer fritt ut. Men göra de denna tjänst ordentligt, följer därav samtidigt, att arbetarna icke bliva utsatta för det mer eller mindre skadliga dammet.

I motsatt fall, om dammet får komma ut i lokalerna, förorsakar det i värsta fall, att arbetarna få sina ögon och andningsorgan skadade, i mindre ogynnsamma, att dammpartiklar komma in i ögonen och andningsorganen, förorsakande tillfälliga, mer eller mindre långvariga obehag samt alltid, att renhållning för dammet förorsakar arbete.

I *en benmjölsfabrik* var en vanlig stenkvarn uppställd i ett rum. I ett intill liggande rum fanns en kross, som förarbetade benen för kvarnen. Krossen matades för hand, och krossprodukten ramlade rätt och slätt ut på golvet. Därifrån skyfflades den upp i korgar och bars ut till kvarnen för att hällas i dess matningstratt. Vid denna procedur uppstod en ansenlig mängd damm, framför allt i närheten av krossen. Vid denna arbetade minst två man, en matare och en undantagare.

Det gällde nu att avlägsna olägenheten av dammet. Att göra något slag av inklädnad eller dammbortsugning ligger ju nära till hands. Men utlägget för en sådan måste vid en dylik mindre fabrik te sig skäligen oräntabelt. Men genom att ingrepp gjordes i driftanordningarna, blev förhållandet ett annat. Utmatningen från krossen inbyggdes helt. En liten transportfläkt placerades under golvets nivå och sattes i förbindelse med inbyggnaden. Från fläkten drogs en trumma till en liten binge (låda) ovanför kvarnen. Bingen stod med en ledning i förbindelse med det fria. Genom denna anordning besparades den man, som förut skötte uppsamlingen och transporten till kvarnen, på samma gång olägenheten av dammet helt bortföll.

En dammbortsugningsanläggning kan vid dylika industrier också på annat sätt vara direkt gynnande för ekonomien, i det maskiner och transmissioner bliva varaktigare. Om hårt och skarpt damm, t. ex. cementdamm, når lagergångar eller andra mot varandra rörliga maskindelar, kunna dessa därigenom mer eller mindre hastigt ruineras.

I industrier med riklig dammförekomst bör man även taga med i räkningen den explosionsfara, som kan inställa sig, då dammet är av den art,

att det lätt förbrinner. En rätt utförd dammbortsugningsanläggning avlägsnar explosionsfaran, och måste denna förmåga därför räknas till dess förtjänster med tanke på de ekonomiska förhållandena. Damm av textila varor, trädamm och mjöldamm, hava förorsakat ödeläggande explosioner. En dammexplosion förorsakar i bästa fall inskränkning eller stoppande av driften för kortare eller längre tid, i värsta fall fullständig ödeläggelse av fabriken.

Ventilation. Det torde utan vidare vara uppenbart, att, om en arbetare icke tillföres frisk luft i tillbörlig grad, utan luften får bliva dålig i något avseende, t. ex. förskämd av många personers utandning, av otjänliga gaser eller av damm, de där sysselsatta arbetarna icke kunna bibehålla den prestationsförmåga, de hava i ett väl ventilerat rum.

Uppvärmning. Att en för liten eller för stark uppvärmning på likartat sätt är hämmande på arbetsförmågan är även tydligt. Att förrätta arbete med »krumsna» fingrar eller uträtta mer eller mindre ansträngande arbete i stark värme är ej gynnsamt, i bägge fallen går arbetet med tidsförlust, i bägge fallen blir produktionsförmågan mer eller mindre lidande.

Belysning. Även belysningens betydelse för produktionsförmågan är lätt påvisbar. Låt t. ex. på en syateljé flickorna sitta och trä sina nålar i otillräcklig belysning, så skall det kanske t. o. m. höras, att arbetet går dåligt, och försämrad belysning i en maskinfabrik skall snart märkas på ett ökat antal »vargar».

De ekonomiska verkningarna av anordningar för personlig hygien.

5 § g) i lag om arbetarskydd lämnar anvisning på en del anstalter med avseende på arbetarnas personliga omvårdnad, såsom klädrum, tvättrum, matrum m. m.

På senare tid har visserligen kunnat förmärkas ett stigande intresse bland arbetsgivarna för dessa förhållanden. Orsaken härtill torde emellertid snarare vara att söka i en förstärkt allmän humanitetskänsla än i en uppfattning, att dessa anstalter skulle kunna hava en betydelse för ekonomien i gynnsam riktning.

Klädrum. Det är alltjämt en vanlig företeelse eller rent av den vanligaste, att arbetaren går hemifrån och återvänder hem i samma kläder, i vilka han står och arbetar i sin fabrik. Valet av arbetskläder bliver fördenskull påverkat av hänsyn till huru de lämpa sig i hemmet samt på vägen till och från arbetet. Arbetskläderna bliva icke alltid så lämpliga för arbetet, som de kunnat vara, om de valts enbart med tanke på arbetsförhållandena. Olämpliga kläder i arbetet kunna tydligtvis icke befordra arbetet.

En annan icke oviktig omständighet med hänsyn till arbetsdräkten och arbetsresultatet är följande. Att ikläda sig mer eller mindre smutsiga kläder kan gärna icke ingiva vällustkänslor, men möjligen motsatsen. Känsligheten i detta avseende avtrubbas visserligen av vanan och med åren, men den går säkert aldrig helt bort.

Om det icke är så ordnat på en arbetsplats, att arbetaren där under gynnsamma förhållanden kan byta kläder, föredrar han att redan hemma ta på sig den dräkt, han skall begagna i arbetet. För närvarande är detta visserligen så vanligt, att många icke finna något märkvärdigt däri, men säkert är, att ej få mer eller mindre medvetet känna obehag av att gå i smutsiga kläder till och från arbetet. Och detta obehag kan under vissa förhållanden bliva nog så kännbart.

Begreppet »klasskillnad», som under en följd av år så ofta varit på läpparna, bottnar förvisso i någon mån på de olika levnadsvillkor, under vilka skilda grupper av människor ha att leva. Men olika grad av inkomst är dock icke ensamt orsak till känslan av klasskillnad människor emellan. Vetenskapsmannen med en relativt måttlig lön anser sig säkerligen icke stå i lägre »klass» än den affärsman, som gör sig en flerdubbel inkomst, och den arbetare, som tillhör ett mindre betalt fack, känner sig helt visst icke »sämre» än en annan, som tillhör ett — kanske enbart till följd av konjunktur — bättre betalt. Utan att ingå på problemet »existensminimum» och det mycket sällan erkända förhållandet, att levnadsstandarden för det stora flertalet lägst betalda icke bestämmes av att några få i samhället hava en levnadsstandard, som ligger högt över dessas, vill jag framhålla, att ett annat förhållande, i högre grad än som i allmänhet uppmärksammas, bidrager till att skärpa den s. k. klasskillnaden. Är månne icke uppfattningen av en klasskillnad i väsentlig mån en känsla av att den ena människan ringaktar den andra; det är därför icke behövligt, att den förstnämnda i verkligheten ringaktar den senare. Det väsentliga är, att han känner sig ringaktad. Och eftersom denna känsla lika gärna uppträder mellan för varandra helt främmande personer, kan orsaken till densamma icke vara att söka i den enes lägre levnadsvillkor, som vid ett flyktigt möte alls icke behöva komma i dagen, utan snarast i yttre förhållanden. Först och främst då i klädedräkten, dess grad av renhet, prydlighet o. s. v.

Låt oss tänka oss det icke ovanliga fallet, att en arbetare, som kommer från ett arbete, vilket gjort hans kläder sotiga eller leriga eller på annat sätt smutsiga, har att göra hemresan med spårvagn. Om han då går in i vagnen och sätter sig, kan det mycket väl hända, och helt naturligt dessutom, att personer, mellan vilka han sätter sig — kanske klädda i ljusa ömtåliga kläder — maka sig ifrån honom eller draga sina kläder till sig. Han skulle kanske strängt taget icke behöva känna sig förnärmad härav, ty det gäller ju hans kläder, icke honom personligen. Men även om han skulle inse det berättigade i deras åtgärd, torde han i regel icke undgå att känna sig obehagligt berörd över att »överklassen» drager sig för honom.

Irritationer av dylik anledning kunna icke skapa eller stärka den glädje i och förnöjelse av arbetet, som är en nödvändig betingelse för en god arbetsförmåga. Det är därför tydligt, att arbetarens klädedräkt och de möjligheter, som stå honom till buds för att på ändamålsenligaste sätt kunna sköta denna angelägenhet, äro av betydelse för arbetsgivaren i ekonomiskt avseende.

Tvättrum. Tillgång till möjligheter att under lämpliga förhållanden tvätta sig efter arbetet har en betydelse och ett inflytande, som är likartat med det ovan omtalade, och kan därför inbegripas i vad som där sagts. Det måste kännas såsom en förmån för den därtill uppfostrade arbetaren — han måste i regel uppfostras i detta liksom i allt annat — att få tvätta av sig den smuts, han fått under arbetet.

Matrum. När jag en gång i tiden praktiserade som elev, arbetade jag bl. a. å en mekanisk verkstad, där matrum var okänd lyx. Man åt sin matsäck var man själv fann för gott. Jämte andra brukade jag för min del sitta ovanpå ångpannemuren, i synnerhet under den kalla årstiden. Ville man hava maten värmd, kunde detta ske i ässjan eller ovanpå ångpannan.

I de flesta fall kom nog maten lika säkert till sin bestämmelseort som om den inmundigats i en välordnad matsal, men människan är nu sådan — olyckligtvis eller lyckligtvis, allt efter den sida, från vilken man kan och vill se saken — att hennes livsyttringar äro beroende av något, som populärt ofta kallas humöret. Har detta blivit ogunstigt behandlat, kan det omstämma handlingssättet till att bliva något annat än vad det skulle blivit, om humöret hållits på ett högre gradtal.

Dessa förhållanden låta sig svårligen uttryckas i siffror. De torde icke desto mindre vara ofrånkomliga realiteter, som icke låta sig ohämnat förbises och som den erfarne och förståndige inför i sin kalkyl med ett lämpligt värde. Och man har allt mer kommit till klarhet om, att näringsfrågan ej blott i vad det avser slaget av näring, utan även dess tillredning och omständigheterna vid intagandet, utövar ett betydligt inflytande på en persons välbefinnande och därmed på hans arbetsförmåga.

Ett exempel: En fabrik, som sysselsatte kvinnliga arbetare, kom av någon anledning att höra sig för om hur arbeterskorna närde sig innan de gingo till fabriken på morgonen. Därvid inhämtades, att det stora flertalet endast förtärde kaffe, i regel med något bröd till. Till och med i några fall gingo de till arbetet utan att hava fått något alls till livs. Arbetsledningen ansåg, att denna diet knappast kunde befordra en kraftig fysik och giva krafter till ett gott arbete, och tog sig för att ordna med ett frukostmål till arbeterskorna strax de kommo till fabriken, visserligen en enkel måltid, endast gröt och mjölk eller välling. Resultatet av denna anordning visade sig snart i att arbetsresultatet under första vakten på dagen blev väsentligt större och så mycket större, att ökningen väl räckte till att betala kostnaden för morgonmåltiden.

Om en arbetare är klok och förståndig, begagnar han denna sin klokhet, även då det gäller för honom att söka sig en arbetsplats. Han utväljer i första rummet sådana, där han tror förmånerna och fördelarna vara störst. Och eftersom lönerna nu för tiden i stort sett icke få vara olika inom likartade industrigrenar å samma ort, går han först till det arbetsställe, där de flesta fördelarna finnas. Och eftersom arbetsgivaren bland sökande utväljer dem han finner bäst, komma i regel de dugligaste arbetarna till de för arbetarna mest välordnade fabrikerna. Och att de bästa arbetarna göra ett för arbetsgivaren mera inkomstbringande arbete än de mindre dugliga behöver icke särskilt bevisas.

Såsom förut antytts, upptogs yrkesinspektionens tid under många år av arbete med skyddsanordningar av »elementärt» slag och sådana, som med hänsyn till de olika fabrikationerna kunde sägas vara av neutral art, exempelvis transmissionsskydd, kuggväxelskydd, räcken o. dyl.

I den mån dessa blivit införda — i den mån en viss grad av skyddskultur ernåtts — får yrkesinspektionen mera tid att ägna sig åt de mera komplicerade skyddstekniska problemen, t. ex. de som syssla med anstalter mot ohälsa samt sådana, som icke kunna lösas utom i samband med driftstekniska ingrepp och omläggningar.

Då här talas om ingrepp i driften, omläggning av densamma o. s. v., kanske någon föreställer sig, att yrkesinspektionen nu börjat hysa planer på att vilja styra och ställa efter godtycke i fabriker och verkstäder eller att bakom de framförda funderingarna ligga fördolda drömmar om socialisering o. dyl. Men det torde väl knappast behöva sägas, att varje berättigad grund till dylika antaganden helt och hållet saknas. Tankegången i denna framställning torde vara så pass oförtydbar, att den klart bör visa, vad som avses. Ingenstädes talas om skyddsanordningars behövlighet i och för sig själv; på intet ställe sägs, att skyddsanordningar skola genomföras, frånsett vad de kosta näringarna och samhället, men väl att skyddsanordningarna kunna vara till ekonomisk fördel. Allt intresse är här inriktat på att undersöka, huruvida riktiga skyddsanordningar äro till förmån för ett företags ekonomi eller icke. Om så undersökningen kan anses visa, att det förra bör vara fallet, blir en naturlig konsekvens därav, att det skyddstekniska arbetet bör bedrivas under beaktande av dess ekonomiska betydelse och möjligheter. Det vore oklokt — på detta område lika väl som på andra — att förbise de ekonomiska lagarnas omutlighet.

Vidare kan sägas, att det vore utsiktslöst, att söka vinna någon verklig framgång i dessa strävanden, om det skulle ske i strid med dem, som företräda och uppbära näringarnas ekonomiska ansvar. Endast genom samarbete och i samförstånd med dessa är ett verkligt resultat möjligt. Mycket vore vunnet redan därmed, att detta förhållande allmänt insåges och erkändes. Men lika nödvändigt är, att näringarnas representanter beakta dessa strävanden, så som de förtjäna, och icke till följd av obekantskap med deras natur försvåra deras riktiga utnyttjande.

De här framförda synpunkter och exempel göra icke anspråk på att utgöra bindande bevisning på det påståendet, att ett rätt avvägt arbetarskydd jämväl befordrar industriens produktionsförmåga. Men de få betraktas såsom faktorerna i ett icke fullt bestämt problem, vilka sammanställts för erhållande av översikt av problemet samt för möjliggörande av en sannolik uppskattning av dess facit. Skulle sammanställningen hava gjort en uppskattning möjlig, vars resultat förmått rubba uppfattningen hos några av dem, vilka anse, att arbetarskyddsanstalter visserligen kunna vara till förmån för arbetarna, men att de ur ekonomisk synpunkt sett endast äro en onödig belastning av industrien, så skulle därmed hava gjorts en vinst till förmån för — industriens produktionskostnader.

Verkningarna av åttatimmarslagen och bagerilagen.

Såsom n:r 45 av statens offentliga utredningar 1925 ha nu publicerats de statistiska undersökningar, vilka legat till grund för socialstyrelsens och kommerskollegii utlåtanden rörande den allmänna arbetstidslagen och den särskilda lagen rörande tiden för bageriarbetets förläggning[1].

Utredningen rörande åttatimmarslagen.

Utredningen inledes med en översikt över i vilken utsträckning åttatimmarsdagen hittills förverkligats inom det svenska näringslivet genom den allmänna arbetstidslagen, genom lagstiftning i annan ordning samt genom mellan arbetsgivare och arbetare träffade kollektivavtal. Det har därvid befunnits, att av de cirka 1·2 milj. arbetare inom jordbruk, industri och hantverk, handel och samfärdsel samt husligt arbete, som torde finnas inom vårt land, omkring hälften för närvarande synes hava en arbetsvecka av 48 timmar eller mindre. Detta sammanhänger med vårt folks yrkessammansättning, i det jordbruksbefolkningen torde omfatta inemot hälften av totalbefolkningen och en föga mindre del av löntagarna, om med jordbruksarbetarna sammanräknas de dem i stor utsträckning närstående arbetstagarna inom det husliga arbetet. Hit höra också hantverkarna och med dem jämställda smärre yrkesutövare, vilka såsom i regel sysselsättande mindre än 5 arbetare äro undantagna från arbetstidslagen, ehuru de i städer och industrisamhällen på grund av ingångna kollektivavtal merendels måste tillämpa åtta timmars arbetsdag.

Den skäligen skarpa gräns, som sålunda i arbetstidsavseende för närvarande går mellan jordbruksnäringen tagen i vidaste bemärkelse och de industriella yrkena, är dock ingalunda fast, utan stadd i ständig förskjutning beträffande olika orter och yrkesgrupper. Härvid försiggår en brottning mellan tvenne principer i fråga om arbetstidens längd och kanske än mer i fråga om dess fördelning, av vilka den ena söker sitt berättigande i industriarbetets jämna, maskinmässiga gång, medan den andra bottnar i jordbruksarbetets oregelbundenhet och nära beroende av väder och vind samt årstidernas växling. Att den industriella arbetstiden under senare år, särskilt i närheten av städer och industrisamhällen, haft inflytande på tiderna för lantarbetet är visst, men dessa hava i sin tur återverkat på åtskilliga till jordbruket knutna hantverk och industriella arbeten. Av betydelse för den framtida utvecklingen på detta område torde vara, att det för jordbrukets arbetare för närvarande synes vara en viktigare fråga att vinna likställighet i löneavseende med industriens folk än att få arbetstiden reglerad efter densammas mönster.

[1] Soc. Medd. årg. 1925, sid. 1043.

Arbetstidens faktiska längd och fördelning under åttatimmarslagen. Inom de arbetsområden, där åttatimmarslagen för närvarande är direkt tillämplig, det vill säga i huvudsak inom de i något större skala utövade industriella yrkena, medförde lagens genomförande en genomsnittlig förkortning av den ordinarie veckoarbetstiden med cirka 15 %. Nedsättningen ställde sig emellertid mycket olika inom olika näringsgrenar och för olika slag av arbetare. Den var sålunda mindre för vanliga dagarbetare (12·6 %) än för skiftarbetare (23·0 %), vilken senare stora nedsättning återspeglar åttatimmarslagens kanske största insats i humanitärt avseende, nämligen påskyndandet och avslutandet av det redan inledda avskaffandet av 12-timmarsarbetet i kontinuerlig drift.

På grund av medgivna undantag från lagen är dock alltjämt veckoarbetstiden för skiftarbetare icke obetydligt längre (i medeltal 50·0 timmar, raster oberäknade) än för dagarbetare (47·8 timmar).

Arbetstidslagen har av naturliga skäl utformats med hänsyn företrädesvis till arbetet i fabrikerna, vilket väsentligen bestämmes av maskinernas tempo eller av arbetsbetingets eggelse, och där också arbetstiden i regel kan jämnt utnyttjas, fördelas och kontrolleras. I den mån ett arbete avviker från denna normaltyp, vittna föreliggande uppgifter om att arbetstidslagens band kännas mera tryckande.

När det är fråga om arbetsprocesser, vilka erfordra en viss tidrymd för sitt fullbordande och måste slutföras utan uppehåll, medför arbetstidsregleringen svårigheter, vilka emellertid ofta synas kunna övervinnas genom arbetets anordnande i varandra avlösande *skift*. Skiftarbetet, vilket, såsom möjliggörande ett bättre utnyttjande av industriens fasta kapital utan att öka den individuella arbetstiden, kan förväntas få en stigande användning särskilt vid förbättrade konjunkturer, medför dock svårigheter med hänsyn till arbetstidens begränsning vid kontinuerlig drift dygnet eller till och med veckan igenom. Det nuvarande systemet med s. k. hoppande skift anse industriidkare vara ekonomiskt betungande och kvalitetsförsämrande, varför krav framförts på, att i dylika fall 56 timmars arbetsvecka skulle medgivas utan vidare, såsom skett flerstädes i utlandet. Från arbetarorganisationernas sida göras starka invändningar mot ett dylikt avsteg från 48-timmarsveckan, liksom man motsatt sig vissa av arbetsrådet beviljade dispenser i samma syfte.

Det plägar ju sägas, att fabriksindustrien arbetar för marknaden, men till utredningen inkomna uppgifter synas ge vid handen, att den svenska industrien åtminstone under nuvarande konjunkturer i mycket stor utsträckning arbetar på beställning. Därmed följa lätt rubbningar i fabriksarbetets gång, i det att arbetet tidvis måste forceras och tidvis inskränkas ända till temporär driftsinställelse eller arbete blott under vissa av veckans arbetsdagar. Läggas härtill de talrika branscher, som på grund av klimatiska förhållanden — eller kanske oftare härpå baserade, ehuru tekniskt numera skäligen svagt motiverade traditioner — anse sig böra minska eller helt inställa arbetet under den strängare årstiden, får man en synnerligen betydande

grupp av mer eller mindre utpräglade *säsongindustrier*. På grund av arbetets ojämnhet känna dessa merendels arbetstidsregleringens tryck starkare än årsindustrierna. Speciellt rikta de sina klagomål mot att åttatimmarslagen av principiella skäl omgärdat övertidsarbetet med restriktioner utöver de ekonomiska garantier, som ligga i den under det senaste decenniet avsevärt stegrade merbetalningen för detta slag av arbete. En beträffande 711 industriföretag företagen undersökning, i vad mån övertidsarbete faktiskt kommit till användning under år 1924, hänvisar dock på att man knappt inom någon industri kommit upp till ens halva det timantal, som enligt gällande arbetstidslag står till arbetsgivarens fria förfogande. Detta utesluter givetvis icke, att särskilt under en stigande konjunktur regleringen jämväl av denna det industriella arbetets rörligaste del kan kännas tryckande beträffande särskilda branscher (t. ex. skeppsvarven), företag eller specialarbetargrupper. Från arbetarhåll ser man däremot med en viss misstro redan på de nu gällande övertidsbestämmelserna, vilka uppges inbjuda arbetsgivarna till en koncentrering av arbetet under vissa månader, varmed följer en onödigt stor ojämnhet i arbetet, som vållar olägenheter ej blott för arbetarna utan för hela samhället.

De största svårigheterna synes emellertid arbetstidens reglering ha förorsakat ej beträffande det direkt produktiva arbetet, utan i fråga om det *indirekt produktiva*, som har till uppgift att ombesörja industriprodukternas lagring och transport, vakthållning, expedition o. s. v. Beträffande häri sysselsatta hjälparbetare, som »arbeta efter order och ej på ackord», föreligga i regel icke samma möjligheter till arbetets koncentrering och intensifiering som för fackarbetarna. I stället för att indraga raster måste man här ofta inlägga sådana under relativt arbetsfria tider såsom ett medel bland andra för att omvandla »arbetsberedskapen» till verkligt arbete. Också bekräftar undersökningen för vårt lands del en iakttagelse, som gjorts i andra länder med arbetstidslagstiftning, nämligen att den »improduktiva» personalen måst ökas väsentligt mer än den produktiva. Delvis i än högre grad gäller detta om sådana näringsgrenar, vilkas hela personal kan betecknas såsom förrättande dylika »tjänster», nämligen handelsverksamhet och kommunikationsväsen, hotell- och restaurangrörelse, vårdanstalter av olika slag o. d. I vårt land äro emellertid hithörande personalgrupper till största delen undantagna från arbetstidslagen, vilket dock icke utesluter, att man beträffande åtskilliga av dem sökt på annan väg bringa normalarbetsdagens principer i tillämpning.

Men även om det skulle lyckas att inom de särskilda näringsgrenarna helt anpassa arbetet efter arbetstidslagstiftningens krav, äro därmed ingalunda alla svårigheter övervunna. Det är nämligen ett karakteristiskt drag för våra dagars ekonomiska samhällsliv, att de särskilda arbetsområdena stå i starkt beroende av och livlig växelverkan med varandra. I detta *näringslivets inbördes samarbete* har åttatimmarsdagens partiella genomförande inom näringslivet tvivelsutan åstadkommit väsentliga rubbningar. Från handelns sida klagas sålunda över den förkortade expeditionstiden hos trafikverken. Klagomål häröver ha även inkommit från jordbruket, vars utövare likaså

uppgivas ha stora svårigheter med att anpassa sina leveranser efter de arbetstider, som nu tillämpas i spannmålshandlarnas magasin och vid sockerfabrikernas betvågar. Rederierna anse stuveriarbetarnas nuvarande arbetstid föga avpassad efter sjöfartens krav. Kraftverken ha fått sin »spetsbelastning» ökad genom den industriella arbetstidens förkortning, och spårvägarna ha svårt att tillgodose det väldiga trafikbehovet på eftermiddagarna, då arbetarna nu sluta på samma tider som kontorsfolket.

Den industriella produktionen under åttatimmarslagen. Åtminstone sedan mitten av 1880-talet har den industriella arbetstiden i vårt land varit stadd i successiv förkortning (med i årligt genomsnitt cirka 1/3 timme per vecka), och samtidigt ha *tekniska och organisatoriska förbättringar* i mycket stor utsträckning genomförts inom den svenska industrien. Man kan visserligen icke säga, att den förra företeelsen varit orsak till den senare, ty motivet till produktionsapparatens förbättring och utbyggnad har ju i regel varit hänsyn till driftens ekonomi i allmänhet. Dock ha de båda förstnämnda faktorerna stått i inbördes växelverkan exempelvis så till vida, att en nyanskaffning eller modernisering, som icke varit lönande vid längre arbetstid, kunnat bliva det i mån av arbetstidsförkortningens fortgång. Den industriella teknikens utveckling mot alltjämt ökad fulländning har ingalunda avstannat efter åttatimmarslagens genomförande, låt vara att depressionstidens kapitalsvårigheter verkat återhållande på mera kostsamma nyanskaffningar och nybyggnader. I vårt land som i andra länder synes intresset vara stort för det »industriella slöseriets» motverkande genom bättre utnyttjande av arbetstiden, rationellare anordning av arbetet, mera genomförd specialisering och standardisering m. m. De sex år, som förflutit sedan åttatimmarslagens genomförande, uppgivas hava inom flertalet storindustrier medfört en väsentlig förändring av den maskinella strukturen, innebärande ökad arbetsbesparing och på samma gång bättre anpassning efter den lagstadgade arbetstiden.

Vända vi oss därefter från den industriella produktionsapparaten till de arbetare, som skola handhava densamma, framträder vid en jämförelse med förhållandena i de förut krigförande länderna, sådana dessa skildras i internationella arbetsbyråns nyligen avslutade stora produktionsundersökning, huru gynnsamt vår industri är ställd med avseende på *den mänskliga faktorn i produktionsprocessen*. I Sverige finnas inga krigsinvalider och skönjas få återverkningar av krigstidens undernäring, överansträngning och moraliska depravation. Under förkrigstiden hade man kunnat konstatera en stadig ökning av arbetseffektiviteten såsom verkan icke blott av fortgående tekniska och organisatoriska förbättringar utan även av personalens fortskridande uppövning och träning. Det finnes ingen anledning att antaga, att denna tendens skulle upphört att verka efter arbetstidsbegränsningens genomförande. Emellertid är att märka, att nu liksom tidigare betingas arbetsintensiteten av en mångfald olika faktorer, bland vilka må framhållas de, som hänföra sig till arbetstillgång och arbetslön.

I detta sammanhang ingår utredningen på ett mycket omdebatterat spörs-

mål, nämligen *arbetarnas förvärvsarbete under fritiden.* Medan från hantverkarna och även från vissa industriidkare talrika klagomål framförts över den skadliga konkurrens, som härigenom förorsakas de lojala yrkesutövarna, ha arbetarorganisationerna uppgivit, att de principiellt motsätta sig dylikt »mångsyssleri». Det vill emellertid förefalla, som om man kunde uppdela arbetarna i olika grupper allt efter deras större eller mindre benägenhet för förvärvsarbete å fritid. Å ena sidan stå fabriksarbetare såsom personalen vid järnbruk och pappersmassefabriker, vilka bestämt motsätta sig varje extra arbete t. o. m. å egen arbetsplats annat än för reparationer o. d., å andra sidan grupper av hantverksarbetare i enskild eller allmän tjänst, vilka enligt gammal tradition pläga i större eller mindre omfattning utföra »eget arbete» och för vilka steget mellan gesäll och mästare ofta icke är särdeles långt. En annan skiljelinje synes gå mellan å ena sidan industriarbetarna i smärre samhällen och å landsbygden, där tillgången till avlönat fritidsarbete merendels är särdeles ringa, å den andra lönearbetarna i städerna och särskilt storstäderna, vilkas mera komplicerade närings- och nöjesliv skapar en mängd bisysslor, möjliga att fullgöra på kvällar och annan fritid, på samma gång de å dessa orter i regel högt uppdrivna levnadskostnaderna utöva ett tvång på de smärre löntagarna att utnyttja alla förtjänstmöjligheter.

Övergår man därefter till att undersöka, vilken utveckling kapital och arbete i förening givit *den industriella produktionen efter åttatimmarslagens genomförande* i vårt land, synes den officiella industristatistiken giva vid handen, att åtminstone per individ räknat produktionen år 1923 och antagligen även år 1924 varit mindre än år 1913. Det torde dock kunna ifrågasättas, om icke industristatistiken i sitt nuvarande skick leder till en alltför pessimistisk uppfattning av den industriella produktionen som helhet betraktad. Medan statistiken alltjämt innefattar i huvudsak samma näringsgrenar som för flera årtionden sedan, har den industriella utvecklingen på åtskilliga punkter sprängt den gamla ramen och gått delvis nya vägar. Exempelvis saknas i statistiken alldeles en av våra numera allra största industrier, nämligen byggnadsindustrien, vilken just under de senaste åren haft en utpräglad högkonjunktur och antagligen givit sysselsättning åt inemot 100 000 arbetare.

Att produktionens volym i jämförelse med förhållandena före kriget visserligen nedgått inom vissa industrigrenar (t. ex. järnindustrien), men näppeligen minskats såsom helhet betraktad, synes jämväl framgå av de specialundersökningar, som kunnat anställas rörande produktionsutvecklingen under åttatimmarslagens hittillsvarande giltighetstid. Dessa undersökningar grunda sig dels på vissa till ett 1 000-tal industriföretag utsända och av dem besvarade frågeformulär, dels på ett 50-tal lokalundersökningar, verkställda av vederbörande yrkesinspektörer och bearbetade inom kommerskollegium, och hava åsyftat att erhålla möjligast jämförbara siffermässiga uppgifter rörande produktionen per arbetare och tidsenhet (timme och vecka) såväl år 1924 som år 1919 (eller annat »normalår» före arbetstidsbegränsningen). De framlagda resultaten giva ett starkt vittnesbörd om *det ekonomiska livets oerhörda förmåga av anpassning* efter rubbningar av olika slag, däribland de, som or-

sakats av arbetstidslagen. Beträffande undersökningarnas rent siffermässiga resultat bör man, på grund av deras relativt ringa omfång, yttra sig med försiktighet. Dock förefaller det, som om efter åttatimmarslagens genomförande produktionen per timme ökats i det övervägande antalet fall och att denna ökning i genomsnitt varit tillräckligt stor för att, oaktat veckoarbetstidens minskning, i stort sett hålla den industriella produktionen uppe på nära nog samma medelnivå som tidigare. Emellertid har utvecklingen tagit mycket olika riktningar ej blott inom olika industrigrupper utan även vid olika företag tillhörande samma bransch. Härvid vill det synas, som om produktionens utveckling i mindre grad rönt inflytande av arbetstidsnedsättningens storlek i och för sig än av de konjunkturer, som varit rådande inom branschen, samt av företagsledningens större eller mindre möjligheter att anpassa sig efter de nya förhållandena.

Vad nu sagts leder uppmärksamheten från frågans teknisk-organisatoriska till dess ekonomiska sida, nämligen huruvida produktionens vidmakthållande nödvändiggjort bindande av kapital för maskinella anordningar och dylikt i den utsträckning, att räntan däråt kan, i förening med den av arbetstidsförkortningen till viss del betingade löneökningen, antagas komma att medföra en avsevärd minskning icke blott av företagarvinsten utan i längden även av den reella arbetsförtjänsten och därigenom åvägabringa en ekonomisk och kulturell nivåsänkning, jämväl vad arbetarklassen beträffar. Genom statistiska undersökningar av de nationellt och internationellt växlande förhållandena under de skiftesrika år, som förflutit sedan åttatimmarsdagens genomförande, kan man dock näppeligen komma till rätta med detta problem, som ju knyter sig till de efter skiftande konjunkturer växlande möjligheterna att under arbetstidslagens tryck upprätthålla den successiva produktionsökning, som torde få anses nödvändig för ett uppåtstigande folkhushåll.

Utredningen om bagerilagen.

Lagen om arbetstidens begränsning till 48 timmar i veckan gäller även för bagerirörelse, som bedrives i något större skala. Större räckvidd och betydelse har dock inom detta arbetsområde *lagen om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete*, vilken förbjuder tillverkning för avsalu av bageri- och konditorivaror å sön- och helgdag samt å tid mellan kl. 8 e. m. och 6 f. m. å söckendag. Härvid gälla dock vissa undantag, av vilka de viktigaste innebära, att tillverkning av konditorivaror får utföras å sön- och helgdagar under högst 3 timmar, att uppeldning och deggörning får börja kl. 4 f. m. samt att spisbrödstillverkning i vissa fall får pågå till kl. 10 à 12 e. m.

Utredningen rörande de inbördes svåråtskiljbara verkningarna av dessa båda lagar inledes med en allmän översikt av *den svenska bagerinäringens omfattning och företagstyper*, vilken grundar sig på genom vederbörande lokalmyndigheter införskaffade nominativa uppgifter från samtliga de företag och personer, som bedriva brödtillverkning för avsalu.

Enligt denna utredning skulle totala antalet bagerier och konditorier o. d. uppgå till 5 775, vilket är ett vida högre tal än industri- och hantverksstatistikens. Med brödtillverkning för avsalu sysselsättas närmare 24 000 personer. Av dessa utgöras cirka 8 200 av särskilt anställda bageriarbetare och cirka 5 800 av utkörare, butiksbiträden o. d. Resten innefattar företagarna själva, deras familjer och tjänstefolk, i den mån dessa deltaga i bageriarbetet.

Bagerilagen äger icke tillämpning på rörelse, som bedrives utan biträde av annan än make och hemmavarande barn. Enligt till utredningen inkomna uppgifter utgjorde dylika familjebagerier tillhopa 1 458 med 2 197 däri arbetande personer. Beträffande övriga lagen underställda 4 317 företag ha uppgifter om lagens tillämpning erhållits för inalles 3 774. I fråga om dessa företag har bagerilagen av de uppgiftslämnande myndigheterna förklarats äga tillämpning i 2 154 fall (57 %), under det att övriga 1 620 företag (43 %) uppgivits arbeta oberoende av lagens bestämmelser. Att en lag kan åsidosättas i så stor utsträckning, som dessa siffror ge vid handen, synes till god del sammanhänga med svårigheterna för yrkesinspektionen att tillräckligt effektivt övervaka särskilt den stora mängden av småbagerier, vilkas i varandra gradvis övergående typer ofta torde stå på gränsen till de från lagen undantagna familjebagerierna. Anmärkningsvärt är emellertid, att närmare 25 % av företag med särskilt anställda arbetare befunnits skyldiga till lagöverträdelse.

I de yttranden, som till utredningen avgivits från myndigheter och organisationer, representerande producenter och konsumenter, arbetsgivare och arbetare, har framhållits, dels att familjebagerierna starkt ökats i antal efter bagerilagens tillkomst, dels att huvudanledningen härtill varit, att de såsom undantagna från lagen kunnat begynna brödtillverkningen och varornas saluhållande avsevärt tidigare än övriga bagerier. Det första av dessa påståenden har till väsentlig del bekräftats genom utredningens resultat. Fördelas bageriföretagen med hänsyn till det år, då rörelsen börjats av den ursprunglige innehavaren eller, där uppgift därom saknats, då de tillträtts av den nuvarande innehavaren, framgår bl. a., att 46·2 % av familjebagerierna och 49·0 % av de med de förra i mycket likställda hembagerierna tillkommit resp. tillträtts efter bagerilagens ikraftträdande år 1920. Då motsvarande procenttal för samtliga bageriföretag uppgår till 38·2, måste antalet familje- och hembagerier anses ha ökats övernormalt efter bagerilagens tillkomst. Däremot är utredningsresultatet mera oklart, när det gäller att av de meddelade siffrorna för brödförsäljningens (minuthandelns) och brödutkörningens (distributionens) början sluta sig till i vad mån det färska brödet i allmänhet tillhandahålles tidigare av familjebagerierna än av yrkesbagerierna. Skiljaktigheterna mellan små och stora företag synas härvidlag icke vara särskilt framträdande, vilket ju också är naturligt, då butikstängningslagen utövar ett utjämnande inflytande. Emellertid bör beaktas vad de större bagerierna beträffar, att talen endast gälla förhållandena i huvudbutiken, medan därutöver en avsevärd tid (upp till ett par timmar) åtgår, innan brödet hinner distribueras ut till filialer och återförsäljare.

Det synes av utredningen framgå, att orsakerna till familje- och hem-

bageriernas starka ökning och därmed följande stegrade konkurrens med yrkesbagerierna näppeligen torde ligga enbart däri, att de förra på grund av sin undantagsställning i förhållande till bagerilagen kunna bringa sitt bröd i handeln tidigare på morgonen. Säkerligen spela även in andra orsaker, dels av teknisk art, i det att med nuvarande gas- och elektriska ugnar ett mindre bageri utan svårigheter kan inredas i snart sagt vilken av hälsovårdsnämnden godkänd lokal som helst, dels av ekonomisk art genom hembageriernas lägre arbetskostnader och frihet från storbageriernas betungande distributionsutgifter.

Spörsmålet i vad mån yrkesbageriernas driftskostnader kunna anses ha blivit ökade genom den särskilda arbetstidslagstiftningen för denna bransch, har gjorts till föremål för en specialundersökning, verkställd inom kommerskollegium av särskild expert. Visserligen måste man — särskilt med hänsyn till den svenska bagerinäringens i hög grad växlande driftstyper, från hembageriet med dess primitiva anordningar ända upp till den fullt mekaniserade brödfabriken — akta sig för att generalisera erfarenheterna från de därvid undersökta 6 stora bagerierna. Utredningen synes dock ge vid handen, att bagerinäringen under senare år belastats med ökade kostnader för tillverkning och distribution, vilka åtminstone delvis synas stå i orsakssammanhang med särlagstiftningen i arbetstidshänseende.

Emellertid bör det ej förbises, att bagerihanteringens ekonomiska utveckling under de senaste åren jämväl påverkats av andra betydelsefulla faktorer. En sådan är de senare årens löneutveckling för bageriarbetare, vilken inneburit, att enligt socialstyrelsens lönestatistik de organiserade bageriarbetarna numera stå på ett av de allra högsta trappstegen å löneskalan, såväl absolut sett som relativt taget med utgångspunkt från förhållandena före kriget. Vidare må uppmärksammas, att produktionen delvis nedgått på grund av minskad efterfrågan under depressionstiden. Slutligen må erinras om, att brödprisen i Sverige ligga mycket högt — enligt internationella arbetsbyråns statistik högre än i samtliga där redovisade länder på ett undantag när — men att å andra sidan bagerinäringen i vårt land står på en smalare bas än i flertalet andra mera industrialiserade länder. På grund av hembakningens osedvanligt stora utbredning i vårt land torde enligt en utredning av Sveriges bageriidkareförening, vilken näppeligen motsäges av resultaten från socialstyrelsens hushållsstatistiska undersökningar, knappast mer än en femtedel av totala brödkonsumtionen utgöras av bagarbakat bröd.

Mot de olägenheter i ekonomiskt hänseende, vilka bagerilagen måste anses föra med sig, böra vägas de sociala fördelar den berett bageriarbetarna genom att befria en stor del av dem (20 à 30 %) från ett nattarbete, vilket var så mycket mera påkostande, som det merendels synes ha bedrivits natt efter natt utan den eljest inom industrien brukliga periodiska övergången från natt- till dagskift. De av bageriidkarna framställda önskemålen beträffande förändring av arbetstidens förläggning hava också knappast syftat till en återgång till förutvarande förhållanden, utan gått ut på en framflyttning av tiden för det egentliga bageriarbetets början, varigenom de nuvarande olägenheterna vid brödtillverkningen och distributionen till väsentlig del skulle komma att undanröjas.

Arbets- och löneförhållandena för affärsanställda i Sverige.[1]

Genom kungl. brev den 9 augusti 1920 erhöll socialstyrelsen i uppdrag att i huvudsaklig överensstämmelse med en av styrelsen tidigare utarbetad plan verkställa en socialstatistisk specialutredning rörande den i enskild tjänst anställda förvaltningspersonalen. Beträffande arbetsplanen, som uppgjorts i samråd med särskilda tillkallade sakkunniga, representerande såväl principaler som personal, må nämnas, att enligt densamma i första hand ett särskilt frågeformulär (med bifogad lönebilaga) skulle utsändas till såvitt möjligt samtliga företag i riket, sysselsättande kontors-, butiks- och lagerpersonal samt teknisk personal. Mot bakgrunden av det omfattande uppgiftsmaterial, som sålunda kunde förväntas inkomma rörande de affärsanställdas allmänna löne-, arbetstids- och anställningsförhållanden m. m., skulle den andra delen av undersökningen i detalj belysa de problem, som sammanhänga med nämnda samhällsgrupps individuella levnads- och arbetsvillkor, sådana de te sig ur personalens synpunkt. För detta ändamål hade i samråd med de sakkunniga utarbetats ett frågekort, avsett att utsändas för besvarande till ett efter representativa grunder utvalt antal affärsanställda.

Dessa frågeformulär utsändes i slutet av år 1920, och en preliminär redogörelse över de därvid vunna resultaten publicerades år 1921 i Sociala Meddelanden (sid. 185). Till följd av de stora förändringar, som den ekonomiska depressionen under de närmast följande åren medförde beträffande avlönings- och arbetslöshetsförhållanden, ansågs det dock nödvändigt att före framläggandet av den definitiva berättelsen över utredningens resultat komplettera denna med avseende på år 1924, då mera stabila förhållanden ansågos hava inträtt jämväl på förevarande område. — År 1920 erhöllos uppgifter genom arbetsgivarna beträffande 52 652 anställda samt genom personalen från 4 475 anställda, av vilka senare 2 574 lämnade kompletterande uppgifter år 1924.

Undersökningens omfattning. Såsom redan anfördes i den ovan nämnda preliminära redogörelsen i denna tidskrift, beräknades hela antalet inom riket befintliga företag inom industri, handel och samfärdsel vid början av år 1920 uppgå till c:a 60 000. Till undersökningen erhöllos uppgifter från 20 352 av dessa företag.

Uppgifterna hava givit vid handen, att av företagen 12 814 (63·0 %) bedrevo rörelse utan särskild anställd personal, medan 7 538 haft personal av det slag, som i utredningen avses, tillhopa 52 652 personer. Enär enligt 1920 års folkräkning totalsumman av den affärsanställda personalen i Sverige kan be-

[1] Utgör en sammanfattning av huvudinnehållet utav den av socialstyrelsen i serien Sveriges officiella statistik: socialstatistik utgivna publikationen med denna titel.

räknas till c:a 149 000 personer, representerade sålunda den i utredningen innefattade personalen en dryg tredjedel av totalantalet.

Av de 52 652 anställda, för vilka uppgifter erhållits, beklädde c:a 1 400 platser såsom företagsledare, c:a 24 000 voro sysselsatta med kontorsarbete, drygt 10 000 voro butiksanställda, c:a 3 500 voro sysselsatta med lager- och expeditionsarbete och c:a 9 700 utgjordes av teknisk personal. Återstoden, c:a 4 000 personer, voro vaktmästare, springpojkar o. d. Av hela totalsumman torde c:a 12 000 (23 %) kunna anses hava utfört arbete av mera kvalificerad natur, under det att det stora flertalet (77 %) till övervägande del sysselsattes med enklare arbete.

Personliga förhållanden. Inemot sju tiondelar av de anställda voro män, medan tre tiondelar voro kvinnor. Sexualproportionen varierar helt naturligt inom skilda områden av affärslivet. Kvinnlig arbetskraft har i förhållandevis största utsträckning (53·8 % av samtliga anställda) anlitats vid detaljhandeln. Emellertid hava dennas olika branscher att härutinnan uppvisa betydande olikheter, ty medan i mode- och pälsvaruaffärer, skobutiker och manufakturaffärer den kvinnliga personalen var förhärskande, hava däremot nästan uteslutande manliga expediter varit anställda i järn- och maskinaffärer o. d. — Upplysningarna utvisa vidare, att den kvinnliga personalen i huvudsak använts på lägre befattningar och för enklare arbeten. Medan endast 7·9 % av kvinnorna betecknats såsom sysselsatta med kvalificerat arbete, uppgick motsvarande siffra för männen till 33·6 %.

Medelåldern var för den anställda manliga personalen 34·1 år, men för kvinnorna 28·6 år. De sistnämnda hava till övervägande del befunnit sig i tjugoårsåldern, under det att männen varit mera jämnt fördelade på olika åldrar. — Med avseende å personalens utbildning må framhållas, att av männen c:a två femtedelar och av kvinnorna nära tre femtedelar endast genomgått folkskola, medan de återstående åtnjutit högre allmänbildning eller särskild fackutbildning.

Arbetsmarknad och arbetslöshet. I utredningen fästes uppmärksamheten på det karakteristiska förhållandet, att medan på arbetsmarknaden tidvis brist kan råda på kroppsarbetare, särskilt yrkesutbildade sådana, är tillgången på handels- och kontorsmedhjälpare riklig under så gott som alla konjunkturer. Till god del torde detta bero på medveten strävan från arbetarklassens sida att söka bereda sina barn en, såsom det förmenas, bättre och angenämare sysselsättning, än kroppsarbetet anses erbjuda. Särskilt under åren 1921 och 1922 synes det bland de kontors- och handelsanställda hava rått svår arbetslöshet, låt vara att siffermässiga belägg härför varit mycket vanskliga att erhålla på grund av formerna för arbetsanställningen och det svagt utvecklade organisationsväsendet inom denna samhällsgrupp.

Arbetstidsförhållanden. Det dagliga arbetet uppges vid affärsföretagen börja i genomsnitt kl. 8·30 f. m. och sluta vanliga arbetsdagar kl. 5·15 e. m. men

sön- och helgdagsaftnar kl. 3·45 e. m. Rasternas längd utgjorde i medeltal 1·2 timme vanliga arbetsdagar och 1·0 timme under lördagarna. Bruttoarbetstiden, varmed förståtts tiden mellan arbetets början och slut, uppgick i genomsnitt till 50·9 timmar per vecka. Frånräknas måltids- och andra raster, erhålles nettoarbetstiden, som i genomsnitt för hela personalen uppgick till 44·4 timmar per vecka. Längst var arbetstiden uti detaljhandeln (49·0 timmar) och därnäst i industrien (44·3 timmar), varefter följa grosshandel (43·5 timmar) samt banker och försäkringsföretag (39·3 timmar). En arbetsvecka t. o. m. 48 timmar har uppgivits för 82·0 % av de anställda, medan återstående 17·4 %, så gott som uteslutande handelsanställda, arbetat 49—60 timmar.

Så gott som hela den affärsanställda personalen, 94·7 %, hade semester (3 eller flera dagars sammanhängande ledighet med lön). Övertidsarbete synes personalen i regel ha skyldighet att utföra, när förhållandena så kräva, såsom vid bokslut o. d. Materialet synes utvisa, att en fjärdedel till en tredjedel av de affärsanställda måste räkna med övertidsarbete såsom en mer eller mindre regelmässigt återkommande prestation.

Löneförhållanden. Med avseende å avlöningssystemet framgår, att ungefär en fjärdedel av personalen åtnjutit naturaförmåner, såsom fri kost, fri bostad o. d., men att dessa förmåners värde ej kan i genomsnitt anses representera mer än 3 % 1919 och 2 % 1924 av totala avlöningsbeloppen. Nämnas må vidare, att 50·3 % av de anställda år 1920 erhöllo den kontanta avlöningen uteslutande i form av fast lön, medan 31·5 % dessutom fingo dyrtidstillägg, 9·8 % gratifikationer, tantiem o. d. samt återstående 8·4 % såväl dyrtidstillägg som gratifikationer m. m. För år 1924 voro motsvarande tal 62·6, 25·5, 9·3 och 2·6 %.

I sina huvuddrag belyses lönenivåns utveckling för de affärsanställda genom den allmänna lönestatistik, som numera årligen utarbetas av socialstyrelsen. På grundval av denna statistik har upprättats efterföljande diagram, vari inlagts lönekurvor, utvisande löneökningen sedan 1913 för å ena sidan förvaltningspersonalen, å andra sidan arbetarpersonalen. Härav framgår, att genomsnittliga löneinkomsten för den förra ökades till och med år 1921, då lönen låg 142 % över 1913 års nivå. Sedermera hava lönerna för de anställda gått tillbaka, men de voro likväl år 1924 ungefär dubbelt så höga som året närmast före krigsutbrottet.

Av diagrammets indextal för levnadskostnadernas förändringar synes framgå, att för den affärsanställda personalen lönestegringen varit mindre än levnadskostnadsökningen till och med år 1921, men att från och med år 1922 förhållandet blivit det motsatta.

Enligt denna lönestatistik var år 1913 årliga löneinkomsten för en manlig affärsanställd i genomsnitt 2 346 kr. och för en industriarbetare 1 241 kr. eller 52·9 % därav. År 1924 voro motsvarande siffror 4 681 resp. 2 592 kr. (55·4 %), sålunda i stort sett samma relation. För den kvinnliga personalen var medelårsinkomsten 1913 för en affärsanställd 1 135 kr. och för en arbeterska 651 kr. eller 57·4 % därav. År 1924 voro motsvarande tal 2 574 resp. 1 519 kr. (59·0 %), sålunda även härvidlag icke alltför stor rubbning. Att de

affärsanställda såsom grupp betraktad sålunda knappast deklasserats i förhållande till kroppsarbetarna utan under senaste årtiondet förmått bevara sin ekonomiska standard tämligen orubbad, är ägnat att väcka en viss förvåning med hänsyn till arbetsmarknadens förutberörda läge och utveckling för de kontors- och butiksanställda.

Nu berörda uppgifter om lönenivåns förskjutningar avse den affärsanställda personalen i allmänhet, och förändringarna av årsmedeltalen återspegla ej endast faktiska löneförhöjningar eller lönesänkningar, utan påverkas jämväl av växlingarna i personalens sammansättning, särskilt genom tillkomsten av nyanställd billigare arbetskraft. Genom särskilda uppgifter har det dock varit möjligt att följa lönenivåns förändringar 1919—1924 för en fullt homogen grupp, bestående av identiskt samma personer (2 574 till antalet). En jämförelse mellan relativa löneläget för denna grupp och för affärspersonal i allmänhet utvisar följande:

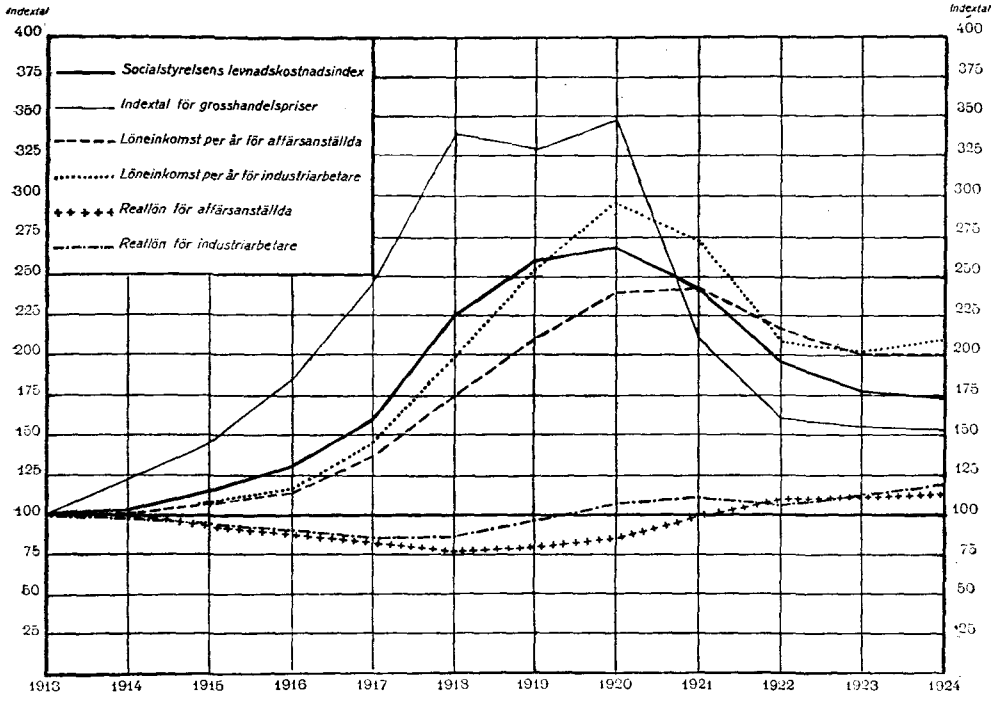
	1919	1920	1921	1922	1923	1924
Fast anställd personal under perioden 1919—1924 . .	100	116	116	106	104	103
Affärsanställda i allmänhet	100	114	115	104	95	95

En uppfattning om de stora olikheterna i lönehänseende mellan affärsanställda inom olika specialiteter ger följande sammanställning, vilken utvisar den genomsnittliga löneinkomstens storlek i kr. (inkl. naturaförmåner) år 1919:

	Män Kr.	Kvinnor Kr.
Företagsledare	*11 956*	*6 244*
Kontorspersonal	*5 870*	*3 172*
i ledande ställning	10 085	5 429
å högre poster	7 305	5 163
med enklare arbete	3 798	2 943
Butikspersonal	*3 483*	*2 152*
föreståndare och avdelningschefer	5 015	3 525
förste försäljare	5 104	3 085
expediter och biträden	2 674	1 982
butikskassörskor	—	2 521
Lager- och expeditionspersonal	*4 223*	*2 295*
föreståndare	5 442	3 502
lagerbokhållare	3 937	2 713
lagerexpediter	3 012	2 128
lagerförmän	4 051	—
Teknisk personal	*5 891*	*2 984*
föreståndare och avdelningschefer	9 804	8 861
ingenjörer med särskilt kvalificerat arbete	11 115	—
ingenjörer med mindre kvalificerat arbete	5 885	—
ritare och kopister	4 306	2 267
verkmästare och förmän . . .	5 028	3 137
övrig förvaltningspersonal . .	6 241	—
Vaktmästare och telefonister .	*4 016*	*2 460*
Springpojkar o. d.	*1 660*	*1 309*
Samtliga	**5 693**	**2 754**

Det är vidare ett karakteristiskt drag för de affärsanställdas löneförhållanden, att i de särskilda fallen lönebeloppen ofta betydligt avvika från nu angivna allmänna genomsnitt. Av den vuxna manliga personalen hade sålunda endast 12·4 % i verkligheten åtnjutit en lön, som låg mellan 5 000—6 000 kr., medan 32·9 % hava haft högre löner och 54·7 % lägre. Under det männens löner befunnits ligga tämligen utbredda över hela inkomstskalan, voro kvinnolönerna i större utsträckning anhopade till vissa inkomstlägen, såsom exempelvis inom detaljhandeln, där 41·6 % av alla kvinnor åtnjutit en löneinkomst mellan 1 000 och 2 000 kr.

Sambandet mellan lön och levnadsålder synes enligt undersökningen vara sådan, att lönen i stort sett stiger intill ungefär femtiofemårsåldern men

sedermera långsamt avtager. I visst samband härmed står, att den ogifta manliga personalen befunnits åtnjuta ungefär 62 % av den lön, som i genomsnitt tillkommit den gifta.

Övriga frågor. Förutom åt nu berörda spörsmål har vid utredningen uppmärksamhet ägnats åt bland annat de anställdas pensionsfråga, som ännu synes vara långt ifrån sin lösning. Vidare hava beaktats de hygieniska förhållandena å arbetslokalerna samt de för denna samhällsgrupp ännu betydelsefullare bostadsförhållandena.

Arbetsförhållandena vid vissa speciella företag. Den utredning, vars huvudpunkter nu återgivits, har sökt belysa arbetsförhållandena inom affärslivet på statistisk väg. Denna metod är av stor betydelse såsom möjliggörande uträkning av allmänna genomsnitt och bestämmande av avvikelserna från dessa medeltal. Men framställningen får lätt en abstrakt karaktär, varför det måste anses önskvärt att komplettera densamma genom konkreta skildringar av förhållandena vid vissa typiska företag. För detta ändamål hava utvalts 12 större firmor (9 i Stockholm, 1 i Göteborg och 2 i medelstora landsortsstäder), representerande gross- och detaljhandel, industri samt bank- och försäkringsverksamhet. På grundval av för dessa gällande reglementen, arbetsordningar o. d., kompletterade medelst skriftliga och muntliga upplysningar, har utarbetats en skildring av de affärsanställdas nuvarande arbets- och löneförhållanden inom ramen av modern kontors- och butiksorganisation.

Arbetskraftens rörlighet på den svenska arbetsmarknaden.

Till belysning av frågan om arbetskraftens rörlighet och arbetstillgångens elasticitet inom det svenska näringslivet ha inom socialstyrelsen med ledning av tillgängligt material verkställts vissa undersökningar, vilkas huvudsakliga resultat sammanställts här nedan.

Inledningsvis redogöres sålunda för omflyttningen i allmänhet inom landet, sådan denna låter sig utläsa i statistiska centralbyråns siffror över befolkningsrörelsen. Med ledning av kommerskollegii årliga industriberättelser lämnas vidare en sammanställning av växlingarna i industriens arbetarantal mellan olika år, varefter följer en redogörelse för omflyttningen å arbetsmarknaden, sådan densamma återspeglas i material, hämtat från den offentliga arbetsförmedlingen. För erhållande av en mera konkret bild av växlingarna på arbetsmarknaden i förevarande avseende refereras jämväl vissa utredningar berörande en viss företagarbransch, nämligen verkstadsindustrien, vilka utredningar genom Sveriges verkstadsförening ställts till styrelsens förfogande. Såsom sista led i undersökningarna redogöres för den minderåriga arbetskraftens rörlighet, varom uppgifter hämtats ur de till styrelsen för varje år regelbundet inkommande intygsböckerna för minderåriga arbetare.

De här publicerade undersökningsresultaten avse icke att vara en uttömmande utredning av frågan om arbetskraftens rörlighet på den svenska arbetsmarknaden utan endast att belysa och exemplifiera vissa sidor av densamma.

Omflyttningen i allmänhet. För att få en bakgrund till studiet av arbetskraftens regionala och yrkesmässiga omgruppering å arbetsmarknaden samt efterse, i vad mån denna omgruppering jämväl återspeglar sig i siffrorna för befolkningens allmänna omflyttning inom riket, kan man taga i betraktande *in- och utflyttningssiffrorna för landets olika församlingar*. För åren 1906—20 (senare uppgifter ej tillgängliga) ställa sig dessa siffror sålunda:

	1906/10	1911/15	1916	1917	1918	1919	1920
Antal inflyttade . .	429 703	447 440	499 776	501 313	494 073	477 838	501 649
Antal utflyttade . .	444 095	460 167	499 004	498 833	492 956	473 074	501 595

De ovannämnda siffrorna giva vid handen, att närmare en tiondel av landets befolkning årligen beröres av omflyttningen och att denna växlar i styrka efter de under olika år rådande konjunkturerna. Sålunda sammanhängde säkerligen nedgången åren 1918 och 1919 i viss mån med vapenstilleståndskrisens hämmande inverkan på näringslivet, under det att uppgången år 1920 torde få tillskrivas den ökade intensiteten och rörligheten i det ekonomiska samhällslivet under den under större delen av året rådande högkonjunkturen. Ett visst inbördes samband synes föreligga mellan den allmänna omflyttningen i riket och de ekonomiska förhållandena, sådana dessa bl. a. återspeglas å arbetsmarknaden.

Industriens arbetarantal. Rörande näringslivets arbetskraftsbehov under olika år stå ett flertal uppgifter till buds. I första hand kan anföras kommerskollegii industristatistik, som redovisar arbetarantalet inom olika näringsgrenar varje år. I *tab. 1* refereras efter denna statistik arbetarantalets storlek åren 1913, 1920 och 1923, varvid jämväl uträknats den procentuella ökningen och minskningen mellan de olika åren. Under det att åren 1913

Tab. 1. Arbetarantalet och dess växlingar inom olika industrigrenar.

Industrigren	Antal arbetare			Arbetarantalets procentuella ökning (+) eller minskning (−)		
	1913	1920	1923	1913–20	1920–23	1913–23
Malmgruvor och anrikningsverk	13 581	11 269	8 570	− 17·0	− 24·0	− 36·9
Metallframställningsverk	22 978	19 079	16 031	− 17·0	− 16·0	− 30·2
Järn- och stålvarufabriker, skeppsvarv, mekaniska och elektriska verkstäder samt instrument- och urfabriker	67 686	95 961	65 423	+ 41·8	− 31·8	− 3·3
Annan metallindustri	6 945	8 000	6 277	+ 15·2	− 21·5	− 9·6
Kolgruvor	2 137	2 676	2 169	+ 25·2	− 18·9	+ 1·5
Torvindustri	3 379	8 908	3 748	+ 163·6	− 57·9	+ 10·9
Stenhuggerier, kalk- och kritbruk	16 940	8 619	10 297	− 49·1	+ 19·5	− 39·2
Tegelbruk och lervarufabriker (inkl. kakel- och porslinsfabriker)	13 030	11 405	11 039	− 12·5	− 3·2	− 15·3
Glasindustri	5 639	6 347	5 436	+ 12·6	− 14·4	− 3·6
Annan jord- och stenindustri	3 064	2 825	2 958	− 7·8	+ 4·7	− 3·5
Sågverk och hyvlerier samt låd- och fanerfabriker	44 543	47 823	43 901	+ 7·4	− 8·2	− 1·4
Snickeri- och annan träindustri	12 598	15 972	13 181	+ 26·8	− 17·5	+ 4·6
Pappersmassefabriker, pappfabriker och pappersbruk	23 522	32 087	29 895	+ 36·4	− 6·8	+ 27·1
Annan pappersindustri	4 463	6 408	5 440	+ 43·6	− 15·1	+ 21·9
Boktryckerier och grafiska anstalter	9 300	10 823	10 007	+ 16·4	− 7·5	+ 7·6
Kvarnindustri	2 856	3 497	3 446	+ 22·4	− 1·5	+ 20·7
Sockerindustri	7 715	7 794	5 263	+ 1·0	− 32·5	− 31·8
Brännvinsbrännerier, destilleringsverk o. jästfabriker	1 249	1 591	1 560	+ 27·4	− 1·9	+ 24·9
Bryggerier och mälterier samt fabriker för andra dryckesvaror	6 570	6 993	6 144	+ 6·4	− 12·1	− 6·5
Tobaksfabriker	4 706	5 167	3 576	+ 9·8	− 30·8	− 24·0
Mejerier	4 007	3 691	4 007	− 7·9	+ 8·6	± 0·0
Annan livsmedelsindustri	8 765	12 160	13 041	+ 38·7	+ 7·2	+ 48·8
Textilindustri	35 394	34 320	37 143	− 3·0	+ 8·2	+ 4·9
Beklädnads- o. annan närstående industri	8 361	11 422	11 874	+ 36·6	+ 4·0	+ 42·0
Garverier	1 812	2 573	2 263	+ 42·0	− 12·0	+ 24·9
Skofabriker	7 357	9 669	9 888	+ 31·4	+ 2·3	+ 34·4
Gummivarufabriker	1 590	2 545	2 546	+ 60·1	+ 0·04	+ 60·1
Diverse läder-, skinn- och hårindustri	2 076	2 902	2 676	+ 39·8	− 7·8	+ 28·9
Tändsticksfabriker	7 044	7 477	5 401	+ 6·1	− 27·8	− 23·3
Annan kemisk-teknisk industri	7 354	9 639	7 891	+ 31·1	− 18·1	+ 7·3
Elektricitetsverk	1 754	4 901	4 360	+ 179·4	− 11·0	+ 148·6
Gasverk	1 499	1 788	1 466	+ 19·3	− 18·0	− 2·2
Vattenledningsverk	830	1 050	1 166	+ 26·5	+ 11·0	+ 40·5
Summa	**360 744**	**417 381**	**358 083**	**+ 15·7**	**− 14·2**	**− 0·7**

och 1923 uppvisa praktiskt taget samma slutsiffra för arbetarantalet, omkring 360 000, skjuter 1920 års siffra upp till närmare 420 000. Av intresse är bl. a. att konstatera, att även om åren 1913—1920 medförde en ökning över lag med 15·7 %, uteslöt detta icke, att de olika industrigrenarnas detaljsiffror visade en högst avvikande utvecklingsgång. Även om man bortser från sådana av säregna konjunkturer påverkade branscher som elektricitetsverk och torvmossar, sträckte sig den procentuella ökningen av arbetarantalet på sina håll ända upp till 60 % (gummivarufabrikerna), och inom nio andra branscher översteg ökningen 30 %. Den absolut taget största ökningen hade gruppen järn- och stålvarufabriker, mekaniska verkstäder m. m., där arbetarstammen ökades med 28 275 arbetare. Men ökningen inom dessa m. fl. branscher kompenserades i viss utsträckning av minskning på andra håll. Sålunda uppvisade stenhuggerierna nedgång med 8 321 arbetare eller 49·1 %, och minskning rapporterades även från malmgruvorna och metallframställningsverken, där arbetsstyrkan reducerats med 6 211 arbetare eller 17 % av 1913 års arbetarstam.

Mellan åren 1920 och 1923 ligger näringslivets omgestaltning under trycket av den stora fredskrisen. Den industriella expansionen fick ge vika för en mera normal drift, vilken medförde en flerstädes mycket kraftig minskning av arbetstagarnas antal. Sålunda sysselsatte år 1923 den mekaniska industrien 30 538 arbetare mindre än 1920, motsvarande en nedgång av 31·8 %. Omfattande reduceringar ägde även rum å andra håll, varom tabellen bär vittne.

Den återgång till en produktionsapparat i omfattning motsvarande förhållandena före kriget, som ägde rum under åren 1920—23, betecknade dock icke ett återvändande till 1913 års siffror i fråga om fördelningen av arbetskraften mellan de olika industribranscherna. Sålunda fortsatte minskningen av arbetarantalet vid malmgruvor och metallframställningsverk och utgjorde sammanlagt under åren 1913—1923 11 958 arbetare eller 36·9, resp. 30·2 %. Ökning från såväl 1913 som 1920 rapporterades från textil- och beklädnadsindustrierna samt vissa grenar av livsmedelsindustrien.

Även om slutsiffrorna för åren 1913 och 1923 ligga på ungefär samma nivå, äro omkring 30 000 personer netto överförda till andra yrken under denna tid. Förkrigsrelationen i fråga om arbetskraftens uppdelning på olika verksamhetsfält är sålunda ingalunda på alla punkter återställd efter de genomgångna kriserna. Siffrorna synas i stället tydligt åskådliggöra de ständigt fortgående förskjutningarna av olika näringsgrenars arbetstillgång och nödvändigheten av att tillvarataga arbetskraftens rörlighet för att konsekvent utnyttja det ekonomiska livets växlande sysselsättningsmöjligheter.

Den offentliga arbetsförmedlingen och omplaceringen. Såsom ett led i undersökningen rörande arbetskraftens rörlighet lämnas här en sammanställning av en del statistiska uppgifter från offentliga arbetsförmedlingsanstalter, belysande arbetsförmedlingens medverkan för tillvaratagande av näringslivets arbetstillgång, sådan denna återspeglar sig i de till anstalterna anmälda

lediga platserna. På samma gång giver detta material besked om de möjligheter till omgrupperingar å arbetsmarknaden, som kunna vinnas genom utnyttjande av arbetskraftens rörlighet.

Huvudmaterialet härvidlag utgöres av en undersökning av 4 300 tillsatta platser vid Stockholms stads arbetsförmedling under år 1925. Utredningen berör endast anstaltens huvudkontor och omsluter sålunda ej det klientel, som anlitar anstaltens fackarbetsanvisningar för målare, bleck- och plåtslagare, bagare, sjömän och minderårig arbetskraft. Ej heller berör denna undersökning det rena jordbruksarbetet, där förmedlingsarbetet handhaves av länets arbetsförmedling. Det bearbetade materialet hänför sig endast till den manliga avdelningen och är upprättat med ledning av slumpvis utvalda arbetsgivarblanketter, å vilka uppgift kunna inhämtas dels om de tillsatta platsernas yrkesgrupp och dels om den anvisade och antagna arbetskraftens yrke. Vid inskrivning å arbetsförmedling av arbetssökande person antecknas denne såsom arbetssökande inom det yrke, varmed han uteslutande eller huvudsakligen försörjt sig. Arbetstagarens gruppnummer kommer sålunda nästan alltid att angiva det arbetsområde, där denne haft sin senaste, mera varaktiga anställning. I den mån de lediganmälda platserna tillsatts med arbetskraft från annan yrkesgrupp, kommer materialet sålunda att giva en bild av arbetskraftens omflyttning mellan olika slag av arbeten. Påpekas bör, att arbetsförmedlingen överskrider yrkesgränserna för sökande av lämplig arbetskraft först sedan det visat sig omöjligt att uppbringa arbetskraft inom det egna yrket. I alla medtagna fall gäller det platser, där verklig förmedling ägt rum; arbetsförmedlingen har anvisat den arbetskraft, som befunnits lämplig, varefter platsen antecknats tillsatt först sedan vederbörande arbetsgivare anställt den anvisade platssökanden. Arbetsgivaren har sålunda personligen i varje fall kunnat förvissa sig om, att den sökande i stort sett fyllt de anspråk, han vid rekvisitionens ingivande till kontoret ställde å den sökta arbetskraften. Att överflyttning av arbetskraft från ett yrke till ett annat kunnat äga rum beror förklarligt nog bl. a. därpå, att många yrkeskunskaper möjliggöra sysselsättning inom mer än ett fack, ävensom att vederbörande arbetstagare under olika tider haft olika slag av anställningar, vilket gör det möjligt för honom att under tider av starka förskjutningar av näringslivets arbetstillgång falla tillbaka på arbetsområden, där han tidigare hämtat sin försörjning. Genom den offentliga arbetsförmedlingen är han i tillfälle inhämta upplysning om arbetsmarknadsläget inom skilda fack och kan med ledning därav göra sitt val av yrke och anställning under den närmaste tiden.

Tab. 2 (sid. 148—151) är en sammanställning av det från huvudstadens arbetsförmedling hämtade materialet, omfattande de ovannämnda 4 300 under år 1925 tillsatta platserna. Tabelleringen har tillgått så, att man med ledning av de tillsatta platsernas gruppnummer (utsatta i tabellens förkolumn) inprickat platsen i den kolumn, där man återfunnit arbetstagarens gruppnummer (uppställda i tabellhuvudet). Därest arbetskraft stått att erhålla inom facket, ha ju tillsatta platser och förmedlade arbetssökande

erhållit samma gruppnummer; den siffra, som för varje yrke kommit att angiva det antal platser, där till yrket hemmahörande arbetare förmedlats, har i tabellen angivits med en asterisk (*). Då flertalet platser inom varje grupp tillsatts med tillgänglig arbetskraft från samma fack, komma dessa siffror över yrkeshemhörigheten att gå som en ganska markerad huvudlinje genom tabellen. I den mån arbetskraft icke stått till buds inom det egna specialområdet, har dylik måst sökas på annat håll, varvid antalet från andra grupper hämtade arbetssökande inprickats i vederbörande kolumn. Dessa siffrors spridning kring huvudlinjen giver ett visst mått på omplaceringen på arbetsmarknaden. En hopsummering av materialet giver vid handen, att 2 307 eller 53·7 % av de 4 300 förmedlade platserna tillsatts med arbetskraft från samma yrkesgrupp; övriga platser (46·3 %) ha besatts med folk från annan grupp.

Studerar man förmedlingsresultatet inom olika huvudgrupper av yrken, finner man t. ex., att omplaceringsmöjligheterna inom metall- och maskinindustrien äro ganska stora, beroende på att åtskilliga arbetare inom denna industri förskaffat sig mångsidig fackutbildning, som möjliggör för dem att antaga anställning även utanför deras egentliga specialgebit. En särställning intager däremot byggnadsverksamheten, där yrkesgränserna äro mycket skarpa, och dit överflyttning av arbetskraft under tider av stigande arbetstillgång endast kunnat ske i ett fåtal fall. En ovanligt stor rörlighet uppvisa grupperna inom handeln och samfärdseln, där de förmedlade platserna inom varje grupp kunnat tillsättas med arbetskraft från grupper med både högre och lägre yrkeskunnighet, säkerligen beroende på den mångsidiga utbildning, som platssökande inom affärsbranscherna nödgats skaffa sig under trycket av den hårda inbördes konkurrensen. Vad slutligen beträffar grovarbetargruppen, synes arbete därinom — säkerligen mest av tillfällig natur — kunna förmedlas med arbetstagare från praktiskt taget alla olika verksamhetsgrenar.

Tab. 2, som genom sin uppställning möjliggör ett studium av anpassningsmöjligheterna å arbetsmarknaden, är ett genomsnittsprov å den offentliga arbetsförmedlingens förmåga att genom tillvaratagande av arbetskraftens rörlighet utnyttja näringslivets växlande arbetstillgång. Det refererade materialet kan emellertid sägas i viss mån vara bristfälligt, enär det icke återspeglar överflyttningsmöjligheterna mellan jordbruk och stadsmannanäringar. För att fylla denna brist har specialundersökning jämväl gjorts av 7 156 under år 1925 tillsatta platser vid Stockholms läns arbetsförmedling. Resultatet återfinnes i tablån å nästa sida, som är upprättad på liknande sätt som tab. 2. Under det att för huvudstadens del 46·3 % av de förmedlade platserna tillsatts med arbetskraft från annan specialgrupp, var motsvarande siffra för länsförmedlingens arbetsområde 20·9 %.

Räknar man jordbruk och skogshushållning såsom en enhetlig grupp, ha 14·2 % av dess platser besatts av arbetskraft därutanför. Bortser man från den obetydligt representerade gruppen skogshushållning, finner man, att tillfällighetsarbetet vid jordbruket (framför allt vid skörd och tröskning) i stor

Yrkesfördelningen för 7 156 arbetare, som erhållit anställning vid jordbruk och skogshushållning inom Stockholms län.

Nr	Yrke, inom vilket anställning erhållits	De anställda arbetarnas yrkesfördelning								Summa förmedlade platser	Arbetskraft från annan grupp %
		Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3	Grupp 4	Grupp 5	Grupp 6	Summa 1—6	Industri m. fl. arbetare		
	Jordbruk:										
1	Befälspersonal	*346*	8	5	—	—	1	360	6	366	5·5
2	Tjänare på stat	21	*1 376*	11	7	8	1	1 424	14	1 438	4·3
3	Tjänare i husbondes kost .	12	9	*1 947*	66	36	4	2 074	190	2 264	14·0
4	Tillfälliga arbetare	12	9	62	*1 246*	24	18	1 371	485	1 856	32·9
5	Trädgårdspersonal	6	4	59	76	*645*	6	796	143	939	31·3
	Skogshushållning:										
6	Skogsarbetare	—	3	1	6	1	*101*	112	181	293	65·5
	Summa	**397**	**1 409**	**2 085**	**1 401**	**714**	**131**	**6 137**	**1 019**	**7 156**	**20·9**

utsträckning blivit utfört av arbetare från industri och andra näringsgrenar; flertalet industrigrupper äro här representerade. Siffrorna ådagalägga dessutom, att tjänare i husbondes kost (ogifta drängar av olika slag) kunnat tagas bland arbetare tillhörande städernas arbetstagargrupper. Anledningen härtill är givetvis att söka i det förhållandet, att stadsmannanäringarna, som under stigande konjunkturer lockat till sig arbetskraft från landsbygden, återlämna densamma vid förändrat arbetsmarknadsläge.

För att närmare utröna, i vad mån den offentliga arbetsförmedlingen förmått medverka till att återbörda arbetskraften till jordbruket, har vid Stockholms läns arbetsförmedling gjorts nedanstående sammanställning av antalet under åren 1918—1924 *i Stockholm mantalsskrivna personer, som där sökt arbete utom huvudstaden, samt huru många av dessa som kunnat förmedlas till sådant arbete.*

År	Manliga		Kvinnliga		Tillsammans	
	Arbetssökande personer	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Tillsatta platser
1918	3 916	2 556	614	438	4 530	2 994
1919	3 271	1 876	432	251	3 703	2 127
1920	2 069	1 791	417	230	2 486	2 021
1921	1 486	1 066	683	536	2 169	1 602
1922	987	848	865	648	1 852	1 496
1923	2 792	1 842	516	601	3 308	2 443
1924	1 453	1 070	598	482	2 051	1 551
Tillsammmans	**15 974**	**11 049**	**4 125**	**3 186**	**20 099**	**14 235**

Tablån utvisar, att under ovannämnda sju år 11 049 manliga och 3 186 kvinnliga platssökande huvudstadsbor beretts sysselsättning i landsorten. Även i detta fall synes arbetsförmedlingen verksamt ha bidragit till en mot arbetstillgången svarande omflyttning av arbetskraften.

Tab. 2. Yrkesfördelningen för 4 300 undersökta arbetare, som

Nummer	Yrke, inom vilket anställning erhållits	De anställda										
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Jordbruksarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Trädgårdsarbetare	3	*2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Urmakare	—	—	*6	—	—	—	—	1	—	—	—
4	Gjutare o. formare	—	—	—	*5	—	—	—	—	—	—	—
5	Grov- o. pannplåtslagare	—	—	—	—	*16	—	1	—	—	—	—
6	Kopparslagare	—	—	—	—	—	*8	—	—	—	—	—
7	Smeder o. hovslagare	1	—	—	—	—	—	*15	—	—	1	—
8	Verktygsarbetare	—	—	—	—	—	—	1	*14	2	2	—
9	Filare o. bänkarbetare	2	—	—	—	1	—	4	2	*54	3	1
10	Maskinarbetare	—	—	1	—	—	—	1	3	7	*67	—
11	Maskinmontörer	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	*3
12	Elektriker	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
13	Bil- o. cykelreparatörer	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—
14	Maskinhantlangare	—	1	—	—	2	—	2	1	1	—	—
15	Div. metallarbetare	—	—	1	—	1	2	4	1	11	10	—
16	Sågverks- o. brädgårdsarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Maskin- o. modellsnickare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Möbel- o. finsnickare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Div. träindustriarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Jord-, betong- o. schaktningsarbetare	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
21	Grundläggare, bergsprängare o. stensättare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Rörläggare, gas- o. vattenledningsarb.	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	2
23	Murare	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Murarhantlangare o. tegelbärare	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Byggnadssnickare o. timmermän	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Varvstimmermän	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Div. byggnadsarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Sadelmakare o. tapetserare	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
29	Skofabriksarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Typografer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Litografer m. fl.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Ingenjörer, ritare o. verkmästare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
33	Maskinister	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34	Eldare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Div. fabriksarbetare	1	3	1	1	1	—	—	—	1	2	—
36	Bokhållare o. korrespondenter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
37	Agenter	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Kontorsbiträden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
39	Kontorsvaktmästare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	Butiksbokhållare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
41	Expediter o. biträden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
42	Lagerarbetare	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
43	Affärsdrängar	2	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
44	Div. affärsanställda	3	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—
45	Servitörer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
46	Hotelldrängar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Varuutkörare	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—
48	Kuskar o. åkeriarbetare	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
49	Chaufförer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
50	Transportarbetare	4	—	—	1	1	—	1	—	—	2	—
51	Kommunalarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Sjukvårdspersonal	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
53	Betjänter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
54	Grovarbetare	23	16	—	7	2	—	2	3	11	22	—
55	F. d. militärer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Summa anställda arbetare	45	29	9	15	25	10	31	26	98	118	7

erhållit anställning genom Stockholms stads arbetsförmedling.

arbetarnas gruppnummer (jfr kol. 1)																	Nummer
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	5
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	2	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	3	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
*26	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12
—	*12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
—	—	*34	6	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	14
—	4	8	*34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	*4	—	—	—	2	—	—	—	1	1	—	—	—	16
—	—	—	—	—	*5	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	17
—	—	—	—	1	1	*20	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	18
—	—	—	—	1	—	1	*1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	1	—	—	—	—	—	*20	2	—	—	—	1	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	*8	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*19	—	—	—	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*80	—	1	—	1	—	23
—	—	1	—	—	—	—	1	1	1	—	—	*7	—	—	1	—	24
—	—	—	—	2	—	18	—	—	—	—	3	1	*226	3	—	—	25
—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	17	*6	—	—	26
—	—	1	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	1	—	*8	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	*17	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
—	—	5	—	—	—	2	2	5	4	1	—	11	5	—	1	2	35
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	37
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41
—	—	3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	42
—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43
—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	44
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	4	—	—	—	—	47
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	48
—	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	49
—	—	—	—	—	—	—	—	8	4	—	—	13	3	—	1	—	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	52
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	53
2	—	42	5	—	4	1	10	53	15	—	3	59	16	—	8	2	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
29	**22**	**106**	**67**	**8**	**10**	**45**	**16**	**102**	**36**	**20**	**86**	**102**	**283**	**9**	**21**	**21**	

Tab. 2 (forts). Yrkesfördelningen för 4 300 undersökta arbetare, som

Nummer	Yrke, inom vilket anställning erhållits	De anställda										
		29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39
1	Jordbruksarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Trädgårdsarbetare	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—
3	Urmakare	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
4	Gjutare o. formare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Grov- o. pannplåtslagare	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
6	Kopparslagare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Smeder o. hovslagare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Verktygsarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Filare o. bänkarbetare	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
10	Maskinarbetare	—	—	—	1	2	1	4	—	—	—	—
11	Maskinmontörer	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
12	Elektriker	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—
13	Bil- o. cykelreparatörer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Maskinhantlangare	—	—	—	—	1	1	4	—	1	—	1
15	Div. metallarbetare	—	—	—	—	1	—	5	—	—	—	—
16	Sågverks- o. trädgårdsarbetare	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
17	Maskin- o. modellsnickare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Möbel- o. finsnickare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Div. träindustriarbetare	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—
20	Jord-, betong- o. schaktningsarbetare	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
21	Grundläggare, bergsprängare o. stensättare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Rörläggare, gas- o. vattenledningsarb.	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
23	Murare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Murarhantlangare o. tegelbärare	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—
25	Byggnadssnickare o. timmermän	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
26	Varvstimmermän	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
27	Div. byggnadsarbetare	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
28	Sadelmakare o. tapetserare	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
29	Skofabriksarbetare	*7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Typografer	—	*16	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Litografer m. fl.	—	3	*3	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Ingenjörer, ritare o. verkmästare	—	—	—	*12	—	—	—	1	—	—	—
33	Maskinister	—	—	—	—	*1	1	—	—	—	—	—
34	Eldare	—	—	—	—	1	*5	—	—	—	—	—
35	Div. fabriksarbetare	—	—	—	—	—	6	*33	—	—	1	1
36	Bokhållare o. korrespondenter	—	—	—	—	—	—	—	*6	1	4	—
37	Agenter	—	1	—	—	—	—	1	2	*12	2	—
38	Kontorsbiträden	—	—	—	1	—	—	—	1	1	*7	2
39	Kontorsvaktmästare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	*6
40	Butiksbokhållare	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	1
41	Expediter o. biträden	—	—	—	—	—	—	3	2	—	3	1
42	Lagerarbetare	—	1	—	1	—	—	4	2	—	1	6
43	Affärsdrängar	—	2	—	—	—	—	22	—	—	1	8
44	Div. affärsanställda	—	2	—	—	—	—	10	—	1	—	2
45	Servitörer	—	—	—	1	—	—	3	1	1	2	4
46	Hotelldrängar	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1
47	Varuutkörare	—	—	—	—	—	—	4	—	—	1	1
48	Kuskar o. åkeriarbetare	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
49	Chaufförer	—	1	—	—	—	1	—	—	2	—	1
50	Transportarbetare	1	2	—	—	—	3	7	—	—	—	—
51	Kommunalarbetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Sjukvårdspersonal	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
53	Betjänter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
54	Grovarbetare	3	6	—	—	—	17	77	2	1	—	2
55	F. d. militärer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Summa anställda arbetare	11	36	3	19	10	38	199	19	21	29	38

erhållit anställning genom Stockholms stads arbetsförmedling.

arbetarnas grupp nummer (jfr kol. 1)																Summa platser	Nummer
40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	6	2	**21**	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	**9**	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**5**	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**21**	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**10**	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**17**	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**19**	8
—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	**83**	9
—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	1	**99**	10
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	**14**	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	**36**	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	1	**22**	13
—	—	2	1	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	1	2	**67**	14
—	—	—	3	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	**88**	15
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	**16**	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**8**	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**31**	18
—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	**9**	19
—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	12	—	**43**	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	**10**	21
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**27**	22
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	**84**	23
—	—	—	2	—	—	1	1	2	2	—	1	—	—	22	1	**49**	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	**257**	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**27**	26
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	**19**	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	**21**	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**7**	29
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**16**	30
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**7**	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**13**	32
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**3**	33
—	—	1	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	**11**	34
—	1	11	13	—	1	—	4	1	2	—	2	1	—	68	5	**198**	35
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**12**	36
2	2	4	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	**33**	37
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	**14**	38
1	1	4	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	**21**	39
*2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**8**	40
1	*49	4	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	**70**	41
5	12	*43	15	2	—	7	2	—	3	—	—	1	—	5	4	**120**	42
—	3	26	*56	4	2	5	13	1	—	—	1	1	—	13	2	**168**	43
—	—	4	8	*6	2	—	2	—	1	—	—	—	—	14	—	**62**	44
1	2	4	—	—	*7	3	2	—	1	—	1	1	—	4	1	**41**	45
—	3	1	2	—	1	*3	—	2	—	—	—	—	—	6	4	**25**	46
—	—	6	2	—	—	—	*4	6	4	—	1	—	—	23	—	**63**	47
—	—	—	—	—	—	—	—	*8	—	—	—	—	—	7	—	**20**	48
—	5	2	1	1	—	—	5	4	*233	—	—	—	—	4	3	**271**	49
—	1	6	3	—	1	—	2	4	2	*5	—	—	—	62	3	**140**	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	**3**	51
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*3	—	1	2	**9**	52
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	*3	—	—	**3**	53
—	9	76	27	2	7	16	32	79	89	10	3	1	—	* *1 060*	25	**1 850**	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
13	**88**	**200**	**140**	**17**	**22**	**35**	**83**	**108**	**351**	**15**	**9**	**9**	**3**	**1 325**	**63**	**4 300**	

Verkstadsindustriens arbetarstam. För att kunna belysa arbetstagarstammens fluktuationer inom en viss industri har socialstyrelsen genom välvilligt tillmötesgående från Sveriges verkstadsförening erhållit en sammanställning av omflyttningen inom verkstadsindustrien. Materialet omfattar dels vissa uppgifter rörande hela arbetarantalet inom denna industri, dels en specialundersökning rörande ett begränsat klientel. Verkstadsföreningens siffror ha på en punkt kompletterats med vissa uppgifter från svenska metallindustriarbetarförbundet. De tillgängliga siffrorna refereras här i sammandrag.

Inledningsvis må påpekas, att verkstadsföreningens siffror endast omfatta de företag inom verkstadsindustrien, som äro anslutna till föreningen. Då föreningen omfattar större delen av nämnda industri och materialet hänför sig till i stort sett samma företag under de olika åren, torde dock de här återgivna siffrorna kunna betraktas såsom i stort sett representativa. En överblick av arbetarantalets fluktuationer inom industrien *åren 1916—1924* erhålles ur efterföljande tablå:

Antal arbetare	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924
Medeltal sysselsatta . . .	36 310	55 129	54 098	52 957	55 362	32 571	23 946	30 854	32 551
Antagna	26 443	32 771	31 706	32 248	35 439	4 891	8 272	13 535	13 779
Avgångna	21 584	32 792	36 461	31 118	35 274	22 573	8 135	7 727	8 380
Därav									
1) på egen begäran . .	21 108	31 634	34 540	28 785	30 561	5 559	2 912	5 243	5 791
2) arbetsbrist	156	527	1 246	1 840	4 481	16 921	5 200	2 428	2 466
3) avsked av annan orsak[1]	320	631	675	493	232	93	23	56	123

Enligt vad tabellen giver vid handen, följer upp- och nedgången i antalet sysselsatta arbetare ganska väl konjunkturkurvan inom näringslivet. De skarpaste kastningarna återfinnas åren 1920 och 1921, som rymma inflationshögkonjunkturen och fredskrisens inträdande. Särskild uppmärksamhet tilldraga sig siffrorna för avgång på egen begäran, vilka åskådliggöra en ganska stor benägenhet hos arbetarna att växla anställning. I fråga om denna omflyttnings styrka under olika år kan det vara av intresse att efterse, i vilket förhållande årssiffrorna för avgång på egen begäran och avsked på grund av arbetsbrist stå till varandra. Under goda arbetsår, karakteriserade av få avskedanden för arbetsbrist, äro arbetarnas egna avflyttningar synnerligen omfattande. Efterfrågan å välkvalificerade arbetare är så stor under dessa år, att en arbetare, som av en eller annan anledning önskar byta arbetsgivare, vid avflyttning icke riskerar att gå arbetslös, då arbetstillfällen nästan överallt stå till buds. För anställande av jämförelse med verkstadsföreningens siffror publiceras här jämväl en översikt av *medlemsantalets fluktuationer inom metallindustriarbetarförbundet åren 1913—1924.* Även om dessa senare siffror bygga på ett delvis avvikande klientel (bl. a. järnbrukens arbetare), är dock samhörigheten mellan förevarande siffermaterial så stor, att man tydligt kan spåra likartade tendenser i talseriernas variationer.

[1] Avskedanden på grund av arbetsoförmåga (sjuklighet, ålderdom) ej medräknade.

År	Medlemsantal 31 dec.	Nytillkomna	Överflyttningar[1] avflyttade	Överflyttningar[1] tillflyttade	Utestslutna	Avlidna
1913	29 476	7 996	4 347	3 778	2 440	162
1914	30 584	4 888	4 462	3 998	3 139	177
1915	35 024	7 536	4 645	4 249	2 522	178
1916	45 997	15 895	7 705	6 530	3 503	244
1917	60 691	22 260	10 124	8 903	6 079	266
1918	63 013	17 059	13 601	10 469	10 782	823
1919	69 005	17 812	15 306	12 815	8 871	458
1920	69 786	15 485	10 487	8 826	12 625	418
1921	62 357	3 607	6 197	4 729	9 255	313
1922	54 837	2 507	4 064	2 891	8 518	336
1923	55 331	7 913	5 743	4 316	5 687	305
1924	63 361	12 596	4 433	4 382	4 199	316

En synnerligen god bild av arbetarnas egen benägenhet för ombyte av anställning giver efterföljande sammanställning av verkstadsföreningens material, som visar *antalet avflyttningar på egen begäran i procent av antalet sysselsatta arbetare inom verkstadsindustrien.*

	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924
Stockholm	62·9	66·0	81·7	69·1	64·4	12·9	12·1	22·2	24·5
Andra större orter	72·4	71·0	74·7	63·9	70·7	26·6	17·7	19·7	21·0
Mindre orter	47·3	48·5	54·0	43·6	43·3	15·0	11·1	15·7	12·6
Landsorten	37·7	32·3	40·7	27·0	29·6	7·9	4·1	8·3	7·8
Samtliga orter	58·1	57·4	63·8	54·4	55·2	17·1	12·2	17·0	17·8

Dessa siffror visa en tydlig tendens till stegring under goda år, under det att depressionstider alltid medföra påtaglig minskning. Att arbetskraften under tider av uppåtgående konjunkturer visar ökad rörlighet, torde sammanhänga med då rådande starka efterfrågan å arbetskraft och låga arbetslöshetsrisk. Utsikterna till större arbetsförtjänst ävensom ett ombytes förnöjelse utöva därvid en stimulerande verkan på flyttningsrörelsen. Den *månatliga fördelningen av omsättningen under år 1924* framgår av följande tablå:

Omsättningsorsak	Antal berörda arbetare	Omsättningens procentuella fördelning på månaderna: Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Nyanställning	13 779	9·4	8·8	6·5	12·3	12·6	6·4	9·4	7·6	7·5	8·7	7·3	3·5
Avsked på grund av arbetsbrist	2 466	7·6	5·6	10·4	4·4	8·6	12·9	7·5	6·4	8·3	9·1	6·5	12·7
Avgång på egen begäran	5 791	5·1	5·3	6·6	10·1	13·9	8·3	11·5	11·9	8·7	8·5	5·6	4·5

Även här utvisa sifferserierna »avsked på grund av arbetsbrist» och »avgång på egen begäran» en i stort sett motsatt utvecklingsgång. Nyan-

[1] Överflyttningar mellan olika fackföreningar, d. v. s. i regel mellan olika orter, sålunda ej flyttning mellan olika företag å samma ort.

ställningssiffrorna behöva ju i och för sig icke betyda utökning av arbetstagarstammen utan motsvara i många fall endast återbesättande av plats, som genom arbetares egen avgång blivit ledig. Med undantag av junisiffrorna torde 1924 års siffror ganska väl återspegla omsättningens inbördes storlek under årets olika månader i relativt normala tider. Tabellens siffror synas sålunda giva belägg för det kända förhållandet, att delar av denna industri arbeta med säsongmässig ökning och minskning av sysselsättningsmöjligheterna under skilda årstider, vilket medför motsvarande förändringar i flyttningsrörelsens styrka.

Förutom dessa genomsnittssiffror för verkstadsindustrien i dess helhet har från verkstadsföreningen erhållits en *specialutredning* omfattande 1 000 arbetare, för vilka uppgifter kunnat hämtas från motsvarande antal kartoliner i föreningens arbetarregister. Specialutredningen inriktar sig på förändringar i anställningsförhållandena under tiden 1 januari 1916—30 september 1925 och omfattar arbetare, som vid förstnämnda tidpunkt hade sysselsättning inom verkstadsindustrien och därefter under längre eller kortare tid varit anställda inom densamma. För att utesluta yngre arbetare, vilkas ombyte av anställning och yrke icke kan sägas ha samma avsiktliga eller medvetna karaktär som i fråga om äldre arbetare, sattes år 1895 såsom gräns för födelseår å undersökt arbetare. Grunderna för materialets uttagning gör, att utredningsresultatet kommer att hänföra sig till verkstadsindustriens vuxna arbetarstam i gemen och sålunda giver ett grovt genomsnitt av detta arbetstagarklientel inom branschen. För att kontrollera i vad mån de utvalda arbetarna verkligen representerade ett genomsnitt, gjordes vid bearbetningen en uppdelning av materialet på tvenne grupper, omfattande vardera 500 arbetare. Då de ur dessa båda grupper hämtade uppgifterna förvånansvärt väl överensstämde vid sammanställningen, hade man rätt att draga den slutsatsen, att det bearbetade materialet kunde tillerkännas god representativitet.

Det föreliggande utredningsmaterialet är byggt på individualkort, vilka för varje arbetare lämna uppgift om rapporterad arbetsplats samt anställnings- och avflyttningsdag, varjämte anteckning föres om kända anställningar vid företag utanför verkstadsföreningen, såväl inom som utom verkstadsindustrien. Under det att anställningar inom verkstadsföreningens rapportområde äro föremål för tillfredsställande redovisning, komma förklarligt nog anställningar utanför verkstadsföreningen endast i begränsad utsträckning till registrets kännedom. Dessa senare siffror äro sålunda alltid att betrakta som minimisiffror, endast ägnade att i begränsad utsträckning tjäna som ifyllnad för eljest oredovisad anställningstid. De 1 000 undersökta arbetarna visade sig under ovannämnda observationstid ha innehaft sammanlagt 1 697 anställningar *inom den redovisande verkstadsindustrien och 305 inom andra företag*. De 1 697 anställningarna fördelade sig på arbetarna sålunda, att 667 arbetare innehaft endast *en* känd anställning under tidsperioden, under det att mer än en anställning föll på de återstående 333 arbetarna. Ett närmare studium av dessa senare gav vid handen, att omflyttningen huvudsakligen koncentrerats på 112 arbetare, för vilka antalet anställningar per arbetare över-

steg genomsnittsantalet anställningar för klientelet i dess helhet; ävenledes visade sig deras anställningstid per arbetsplats ligga synnerligen lågt. Ombyte av vistelseort hade ägt rum vid flertalet ombyten av anställning.

Dessa här senast nämnda 112 arbetarna hade innehaft sammanlagt 422 anställningar inom den rapporterande verkstadsindustrien samt 63 anställningar därutöver. Av de 422 anställningarna hade 310 varit förenade med ombyte av vistelseort. Antalet anställningar per arbetare var 3·8 med en medelanställningstid per innehavd plats av 1 år och per arbetare av 3 år 8 mån. Motsvarande siffror för hela tusentalet undersökta arbetare voro 2 år 10 mån. per anställning och 4 år 9 mån. per arbetare.

Av samtliga 1 000 arbetare hade 244 haft arbete oavbrutet inom verkstadsföreningens rapportområde under *hela* undersökningsperioden, oavsett huruvida vederbörande haft en eller flera anställningar därinom.

Den sammanlagda observationstiden omfattade 9 år 9 månader. Av denna hade 4 år 9 mån. kunnat redovisas såsom genomsnittlig anställningstid inom de till verkstadsföreningen hörande företagen, representerande sammanlagt 1 697 anställningar. Därutöver hade emellertid uppgift erhållits om 305 anställningar inom andra företag, såväl inom som utom verkstadsindustrien. Rörande anställningstiden i dessa fall kunde förklarligt nog ingen uppgift erhållas. Av de i genomsnitt 5 år, för vilka exakt redovisning icke kunde lämnas, torde säkerligen någon tid ha gått förlorad på grund av arbetslöshet; depressionsåren falla ju inom undersökningstiden, även om anställning i åtskilliga fall både innehafts och bytts under denna tid.

Den ganska låga genomsnittliga redovisningstid (4 år 9 mån.), som verkstadsföreningen med ledning av sitt material kunnat angiva såsom anställningstid inom föreningens rayon, tyder utan tvivel på en mångenstädes ganska stor rörlighet hos verkstadsindustriens arbetarstam — givetvis koncentrerad till den mindre yrkeskvalificerade delen därav — eftersom den oredovisade observationstiden säkerligen utfyllts av andra anställningar, mindre vid verkstadsföretag utanför föreningen än vid arbetsplatser tillhörande annan näringsgren. Den under observationstiden inträffande arbetslösheten torde jämväl i detta sammanhang böra tagas i beaktande.

I viss mån annorlunda ställa sig förhållandena inom järnbrukshanteringen. Vid en undersökning, som där verkställts rörande 500 arbetare under samma tidsperiod som verkstadsindustrien, visade sig den genomsnittliga anställningstiden per arbetare vara 5 år 6 månader mot verkstadsindustriens 4 år 9 månader. Den högre siffran för järnbruksindustrien torde få sin förklaring av det förhållandet, att denna industri har en specialutbildad arbetarstam, vilken kanske sedan generationer tillbaka varit knuten till detta verksamhetsfält och ofta till ett visst företag. Kommer så härtill, att denna bransch mestadels endast representeras av ett bruk å varje ort, vilket hämmar eventuella böjelser för omflyttning, torde man därav kunna få förklaring till att 413 av de 500 undersökta arbetarna endast innehaft *en* anställning under observationstiden. Sammanlagda antalet innehavda anställningar utgör 633 — således något mer än en anställning per arbetare — och har genomsnitts-

tiden per anställning uppgått till 4 år 4 mån. mot verkstadsindustriens 2 år 10 mån.

Minderårigas omflyttning. Slutligen har socialstyrelsen, för att i någon mån belysa arbetskraftens omflyttning redan från dess första inträde i näringslivet, under hösten 1925 låtit bearbeta de dittills under året inkomna intygsböckerna för minderåriga arbetare. Enligt lagen om arbetarskydd skall s. k. intygsbok föras av arbetsgivare, hos vilken minderårig är anställd; som minderåriga räknas gossar fr. o. m. 13 t. o. m. 17 år samt flickor fr. o. m. 14 t. o. m. 17 år. För varje innehavd anställning göres av arbetsgivaren anteckning i vederbörandes intygsbok; sedan arbetstagaren fyllt 18 år, insändes boken till socialstyrelsen.

De minderårighetsböcker, som i detta sammanhang varit underkastade bearbetning, omfatta praktiskt taget endast anställningar efter krigets slut och återspegla sålunda, åtminstone till avsevärd del, förhållandena under ganska abnorma år å arbetsmarknaden. De på sina håll ganska starka förskjutningarna i industriens arbetarstam — belysta i det föregående — ha givetvis utsatt den minderåriga arbetskraften för svåra pressningar, vilka verkat hämmande på de minderårigas frivilliga omflyttning.

Antalet bearbetade intygsböcker har tillsammans utgjort 4 230, huvudsakligen omfattande manliga minderåriga arbetare. En första bearbetning utvisade, att 906 eller 21·4 % växlat anställning. I de flesta fall har därmed också följt växling av yrke; sammanlagt 802 eller 18·9 % ha nämligen övergått till annat yrke. Vidare ha 175 eller 4·1 % bytt arbetsort; de minderårigas beroende av föräldrahemmet synes märkbart påverka storleken av sistnämnda siffra.

I fråga om dem, som växlat anställning, visade sig av de 906 fallen 584 (64·5 %) ha förskaffat sig ny anställning endast *en* gång, medan de övriga 322 (35·5 %) flera gånger växlat arbetsplats.

Av de nämnda 802 minderåriga, som växlat yrke, ha 570 (71·1 %) växlat yrke endast *en* gång, medan de övriga 232 (28·9 %) övergått från ett yrke till ett annat flera gånger.

För att efterse i vilken proportion anställningarna växlat i förhållande till den tid vederbörande varit föremål för observation, gjordes en uppdelning av hela materialet på tvenne grupper, den ena omfattande endast sådana, för vilka uppgifter under högst $2^1/_2$ år stodo till buds, den andra innehållande övriga undersökta, vilkas sysselsättningsförhållanden kunde bli föremål för studium under mer än $2^1/_2$, dock högst 5 år. Inom den förra gruppen (1 911 st.) hade 252 eller 13·2 % en eller flera gånger växlat arbetsplats, under det att inom den senare (2 319 st.) 654 eller 28·2 % uppvisat samma förhållande. Siffrorna visa sålunda på en ökning av dessa omflyttningars antal i tämligen jämn proportion till den utsträckta observationstiden.

Studerar man yrkesrörligheten inom de tvenne grupperna, i vilka materialet i sin helhet uppdelats med hänsyn till observationstidens längd, finner man, att inom den förra 202 eller 10·6 % växlat yrke en eller flera

gånger, medan för den senare gruppen, underkastad studium under praktiskt taget dubbelt så lång tid, siffrorna voro 600 eller 25·9 %.

Materialet har även uppdelats på olika yrken, varvid till utgångspunkt för de minderårigas yrkesrubricering tagits anställningen vid observationstidens början. Ett studium av flyttningsfrekvensen inom olika yrken giver under sådana förhållanden vid handen, att de procentuella flyttningssiffrorna över lag i det närmaste äro lika stora. Enda undantagen äro skogshantering och trävaruindustri med ovanligt liten samt jordbruk och livsmedelsindustri med stor yrkesrörlighet.

Utvandringen till främmande världsdelar år 1925.

Uppgifter rörande utvandringen från Sverige till främmande världsdelar ha nu inkommit även för fjärde kvartalet 1925, varigenom en överblick kan erhållas av emigrationen i dess helhet under nämnda år.

Vad då först beträffar utvandringen under 1925 års *fjärde kvartal*, uppgick densamma till 2 295 personer mot 2 056 samma tid år 1924. Sammanlagt 2 255 av ifrågavarande emigranter erhöllo sina utvandringskontrakt godkända av polismyndigheterna i Stockholm, Malmö, Hälsingborg och Göteborg, 37 i Oslo och Trondhjem samt 3 i Köpenhamn. Dessutom uppgives 1 person från annat land ha utvandrat över svensk hamn.

Antalet i Sverige hemmahörande emigranter, som erhållit sina utvandringskontrakt godkända av polismyndigheter i förenämnda städer under såväl *fjärde kvartalet* som under *hela år 1925*, framgår av efterföljande tablå:

1925	Stockholm	Malmö	Hälsingborg	Göteborg	Oslo	Trondhjem	Bergen	Köpenhamn	Summa
Oktober	136	246	34	636	1	18	—	—	**1 071**
November	118	173	28	513	—	11	—	1	**844**
December	79	70	19	203	5	2	—	2	**380**
Okt.—dec.	333	489	81	1 352	6	31	—	3	**2 295**
Jan.—sept.	785	1 260	156	4 120	36	272	1	29	**6 659**
Hela året	**1 118**	**1 749**	**237**	**5 472**	**42**	**303**	**1**	**32**	**8 954**

Motsvarande totalsiffror för de närmast föregående åren framgå av följande översikt, som jämväl utvisar emigrationens fördelning å olika månader.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa
1921	254	531	389	531	600	285	447	447	716	463	260	139	**5 062**
1922	170	293	258	659	1 054	682	472	973	1 026	879	1 048	500	**8 014**
1923	730	1 332	2 556	3 663	1 811	2 965	3 385	2 517	2 410	2 139	1 150	624	**25 282**
1924	525	742	604	354	383	178	617	1 120	894	731	872	453	**7 473**
1925	838	579	1 097	1 007	775	359	372	832	800	1 071	844	380	**8 954**

Såsom ovan nämnts ingå i denna statistik endast sådana emigranter, vilka vid avresan från skandinavisk hamn innehaft med vederbörande utvandraragenter upprättade utvandringskontrakt. Antalet på denna väg registrerade emigranter har under de senare åren i allmänhet hållit sig något lägre än antalet personer, som enligt prästerskapets till statistiska centralbyrån ingivna uppgifter uttagit flyttningsbetyg för utvandring till främmande världsdelar. Under år 1924 — det sista år, för vilket fullständig statistik föreligger — utgjorde skillnaden omkring 12 %, en siffra, som hållit sig tämligen konstant under alla åren efter fredsslutet med undantag för 1923, då differensen endast utgjorde c:a 5 %.[1]

Emigrationen under 1925 fördelade sig, i den mån utvandringskontrakten godkänts av polismyndigheterna i någon av de förut nämnda svenska, norska och danska städerna, på rikets olika delar sålunda:

Län	Utvandringskontrakt från			Summa utvandrare		Län	Utvandringskontrakt från			Summa utvandrare	
	Sverige	Norge	Danmark	1925	1924		Sverige	Norge	Danmark	1925	1924
Stockholms stad	645	2	6	653	307	Älvsborgs län	600	1	—	601	392
» län	184	—	2	186	121	Skaraborgs län	236	1	—	237	200
Uppsala län	66	—	—	66	50	Värmlands län	726	18	—	744	525
Södermanlands län	117	1	—	118	57	Örebro län	282	1	—	283	205
Östergötlands län	263	1	—	264	236	Västmanlands län	111	1	—	112	129
Jönköpings län	403	2	—	405	335	Kopparbergs län	543	4	—	547	557
Kronobergs län	448	—	2	450	248	Gävleborgs län	346	8	—	354	328
Kalmar län	628	—	—	628	384	Västernorrlands län	300	53	—	353	344
Gotlands län	38	1	—	39	58	Jämtlands län	178	162	—	340	376
Blekinge län	344	7	2	353	251	Västerbottens län	164	42	—	206	227
Kristianstads län	374	—	7	381	326	Norrbottens län	259	38	—	297	462
Malmöhus län	304	1	7	312	420	Ej angivet län	—	—	4	4	7
Hallands län	433	—	1	434	334	Hela riket	8 576	346	32	8 954	7 473
Göteb. o. Boh. län	584	2	1	587	594						

Härtill komma 31 i annat land hemmahörande personer, som över svensk hamn utvandrat till främmande världsdel.[2] Inalles ha sålunda på denna väg befordrats 8 985 utvandrare.

Utvandrarnas åldersfördelning framgår av efterföljande översikt:

[1] Beträffande orsakerna till differensens uppkomst hänvisas till Soc. Medd. årg. 1925, sid. 754.

[2] Denna siffra avser endast sådana utlänningar, som anträtt resan från svensk hamn och här fått sina utvandringskontrakt utfärdade. Rörande transiterande emigranter saknas för närvarande statistik, men kommer sådan jämlikt Kungl. brev den 21 nov. 1925 att upprättas från och med år 1926.

Ålder	Män		Kvinnor		Tillsammans		1924
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	%
Under 15 år	472	8·5	464	13·7	936	10·5	14·6
15—25 »	2 989	53·8	1 450	42·7	4 439	49·6	43·3
25—35 »	1 565	28·2	980	28·8	2 545	28·4	29·3
35—45 »	344	6·2	286	8·4	630	7·0	7·8
45—55 »	117	2·1	106	3·1	223	2·5	2·8
Över 55 »	70	1·2	111	3·3	181	2·0	2·2
Summa	5 557	100·0	3 397	100·0	8 954	100·0	100·0

I jämförelse med föregående år framträder som synes en ej obetydlig ökning för gruppen 15—25 år, medan övriga åldersklasser i motsvarande mån minskats. Störst synes tillbakagången ha varit bland de minderåriga, vilka emellertid i 1924 års emigrantstatistik intogo ett osedvanligt stort rum.

Kvinnorna utgjorde under redogörelseåret 37·9 % av hela antalet utvandrare, mot 33·6 % under 1924 och endast 25·5 % år 1923. Då kvinnornas relativa antal under dessa bägge år var förhållandevis lågt, kan den förskjutning, som nu ägt rum, anses innebära en återgång till vad som får anses vara en normal könsproportion bland utvandrarna.

Kvinnliga arbetares löneinkomster inom olika industrigrenar och ortsgrupper år 1924.

Undersökningens syftemål och omfattning. Frågan om arbetslönernas anpassning efter dyrortsförhållandena har tidigare behandlats i denna tidskrift.[1] För att komplettera denna undersökning i fråga om de kvinnliga arbetarna har nu det lönestatistiska primärmaterialet för år 1924 underkastats en speciell bearbetning, för vars resultat här nedan lämnas en översikt.

En dylik detaljerad lönestatistik erbjuder dock vissa vanskligheter, enär de kvinnliga arbetarna dels äro relativt fåtaliga, dels ojämnt fördelade på olika yrkesgrupper och orter. Nära hälften av arbeterskorna i vårt land sysselsättes sålunda inom textil- och beklädnadsindustrien. Stockholms stad, Malmöhus län samt Göteborgs och Bohus län innefatta omkring hälften av alla kvinnliga industriarbetare (emot endast en fjärdedel av de manliga), varemot i flera mellansvenska län och största delen av Norrland praktiskt taget ingen arbetsmarknad finnes för kvinnliga industriarbetare.

---

[1] Soc. Medd. årg. 1925, sid. 717 ff.

Tab. 1. Kvinnliga arbetares löneinkomster år 1924 inom olika yrken

	Näringsgrupper	Antal redovisade kvinnliga arbetare							
		Dyrortsgrupp							Hela riket
		A	B	C	D	E	F	G	
1	*Malmbrytning och metallindustri*	147	254	60	61	557	440	613	2 132
2	*Jord- och stenindustri*	185	25	332	47	74	96	—	759
3	*Trävaruindustri*	12	13	32	19	78	38	134	326
4	*Pappers- och grafisk industri* .	268	430	189	204	333	533	891	2 848
	därav:								
5	Pappersbruk och pappfabriker .	95	332	75	·	—	—	—	502
6	Kartongfabriker, bokbinderier o. d. (»annan pappersindustri»)	·	·	·	·	·	169	243	412
7	Grafisk industri	—	—	·	127	295	299	613	1 334
8	*Livsmedelsindustri*	36	29	348	644	1 960	1 324	2 136	6 477
	därav:								
9	Bagerier	—	·	94	97	132	169	193	685
10	Choklad- och karamellfabriker .	—	—	·	96	917	317	291	1 621
11	Bryggerier	·	·	88	139	142	294	272	935
12	Tobaksfabriker	—	—	69	83	694	235	1 206	2 287
13	*Textil- och beklädnadsfabriker* .	667	1 380	2 008	1 600	4 824	4 562	2 117	17 158
	därav:								
14	Spinnerier, väverier o. d. . . .	489	1 376	1 568	1 187	3 407	3 265	693	11 985
15	Sömnadsfabriker	164	·	305	265	1 135	704	1 019	3 592
16	Hatt- och mössfabriker	—	—	·	136	280	·	208	624
17	*Läder-, hår- och gummivarufabriker*	127	27	434	491	1 269	264	346	2 958
	därav:								
18	Skofabriker	·	—	291	357	807	142	244	1 841
19	*Kemisk-teknisk industri*	98	107	825	976	190	202	382	2 780
	därav:								
20	Färg-, olje- o. parfymfabriker .	—	·	·	·	105	125	256	486
21	Tändsticksfabriker	91	·	747	913	—	·	—	1 751
22	*Handel och varulager*	3	7	30	30	79	120	952	1 221
23	*Tvättinrättningar*	—	—	—	—	49	33	227	309
24	*Samtliga grupper*	1 542	2 272	4 258	4 072	9 413	7 612	7 798	36 968

Nu berörda förhållanden återspeglas uti ovanstående tab. 1, som upptager flertalet i socialstyrelsens lönestatistik urskilda näringsgrupper (uteslutna äro grupperna byggnadsverksamhet, kraftverk och samfärdsel, inom vilka få eller inga kvinnor redovisats) men blott ett mindre antal industrigrenar, nämligen de som i större omfattning använda sig av kvinnlig arbetskraft. Enär även inom dessa grenar utelämnats ett antal företag, för vilka den kvinnliga arbetskraften ej spelat större roll, kunna genomsnittstalen för hela riket förete mindre avvikelser från motsvarande förut publicerade allmänna lönemedeltal, som avse **samtliga** redovisade kvinnliga arbetare inom resp. näringsgrenar.

och dyrortsgrupper (enligt socialstyrelsens dyrortsgruppering 1925).

Genomsnittlig löneinkomst (inklusive övertid, naturaförmåner o. d.) i kronor																
per år								per timme								
A	B	C	D	E	F	G	Hela riket	A	B	C	D	E	F	G	Hela riket	
1 464	1 068	1 344	1 161	1 371	1 541	2 012	1 554	0·65	0·49	0·60	0·67	0·62	0·73	0·91	0·72	1
660	657	1 311	1 321	1 440	1 302	—	1 143	0·40	0·40	0·60	0·61	0·69	0 57	—	0·54	2
892	702	942	1 164	1 263	1 424	1 820	1 438	0·51	0·53	0·59	0·65	0·66	0·64	0·78	0·69	3
1 130	1 127	1 291	1 322	1 359	1 559	2 037	1 545	0·54	0·55	0·60	0·60	0·59	0·71	0·87	0·70	4
1 073	1 129	1 244	·	—	—	—	1 135	0·50	0·57	0·51	·	—	—	—	0·54	5
·	·	·	·	·	1 502	1 735	1 640	·	·	·	·	·	0·72	0·80	0·77	6
—	—	·	1 373	1 352	1 616	2 158	1 783	—	—	·	0·60	0·60	0·71	0·90	0·76	7
1 141	1 009	1 381	1 460	1 630	1 677	1 929	1 702	0·54	0·59	0·61	0·68	0·73	0·75	0·92	0·78	8
—	·	1 491	1 495	2 010	2 291	2 600	2 102	—	·	0·67	0·77	0·89	0·93	1·15	0·93	9
—	—	·	1 323	1 490	1 493	1 732	1 524	—	—	·	0·56	0·67	0·62	0·77	0·67	10
·	·	1 471	1 460	1 700	1 764	1 969	1 742	·	·	0·68	0·67	0·75	0·78	1·06	0·82	11
—	—	1 503	1 426	1 723	1 663	1 853	1 768	—	—	0·62	0·66	0·79	0·80	0·90	0·84	12
1 094	1 317	1 215	1 347	1 499	1 502	1 827	1 463	0·54	0·58	0·57	0·60	0·68	0·67	0·81	0·66	13
1 204	1 319	1 253	1 337	1 474	1 451	1 550	1 401	0·55	0·58	0·59	0·59	0·67	0·65	0·67	0·63	14
747	·	1 144	1 356	1 536	1 730	2 053	1 638	0·51	·	0·51	0·62	0·70	0·78	0·90	0·75	15
—	—	·	1 393	1 652	·	1 744	1 626	—	—	·	0·67	0·73	·	0·85	0·76	16
1 345	1 090	1 478	1 420	1 587	1 426	1 791	1 538	0·62	0·55	0·67	0·66	0·76	0·78	0·89	0·73	17
·	—	1 450	1 398	1 537	1 411	1 736	1 513	·	—	0·67	0·67	0·76	0·70	0·88	0·74	18
1 020	1 074	1 190	1 158	1 537	1 459	1 667	1 277	0·43	0·60	0·63	0·64	0·68	0·72	0·72	0·67	19
—	·	·	·	1 431	1 416	1 630	1 532	—	·	·	·	0·63	0·73	0·72	0·70	20
1 028	·	1 177	1 140	—	·	—	1 150	—	·	0·64	0·64	—	·	—	0·64	21
1 563	1 139	1 347	1 511	1 588	1 470	1 855	1 775	0·62	0·46	0·55	0·66	0·69	0·68	0·85	0·81	22
—	—	—	—	1 712	1 770	1 770	1 761	—	—	—	—	0·73	0·79	0·73	0·74	23
1 100	1 224	1 262	1 324	1 526	1 533	1 886	1 514	0·54	0·57	0·60	0·63	0·69	0·69	0·86	0·70	24

Total löneinkomst per år och timme inom olika dyrortsgrupper. Av de fyra olika slag av löneuppgifter, som socialstyrelsens lönestatistik innehåller, nämligen total löneinkomst (inklusive övertidsersättning, naturaförmåner o. d.) per år och per timme samt timavlöning på ordinarie tid vid tidlöns- och ackordsarbete, ha i tabellen av utrymmesskäl endast medtagits de två förstnämnda. En sammanfattning av tabellens huvudsiffror lämnas i efterföljande tablå, i vilken även till jämförelse inlagts motsvarande tal för manliga arbetare ävensom indextal belysande de olika gruppernas avgränsning och omfattning:

	Vuxna arbetares genomsnittliga löneinkomst år 1924,				Indextal (riksmedeltal = 1 000)				
					Inkomst				Levnadskostnader
	kr. per år		kr. per timme		per år		per timme		
	kvinnor	män	kvinnor	män	kvinnor	män	kvinnor	män	
Ortsgrupp A . .	1 100	1 971	0·54	0·88	727	760	771	772	t. o. m. 930
» B . .	1 224	2 084	0·57	0·92	808	804	814	807	931—990
» C . .	1 262	2 270	0·60	1·00	834	875	857	877	991—1 050
» D . .	1 324	2 515	0·63	1·10	875	970	900	965	1 051—1 110
» E . .	1 526	2 670	0·69	1·17	1 008	1 030	986	1 026	1 111—1 170
» F . .	1 533	2 881	0·69	1·26	1 013	1 111	986	1 105	1 171—1 230
» G . .	1 886	3 538	0·86	1·57	1 246	1 364	1 229	1 377	1 231 o. däröver
Hela riket	**1 514**	**2 593**	**0·70**	**1·14**	**1 000**	**1 000**	**1 000**	**1 000**	**1 000**

Medeltalen för de särskilda ortsgrupperna visa (delvis med undantag för E—F) för kvinnornas vidkommande liksom för männens en genomgående stegring av löneinkomsterna från billigaste till dyraste ortsgrupp i fråga om såväl årslöner som timlöner.

Inom de olika näringsgrupperna och ännu mer inom de speciella industrigrenarna förekomma emellertid åtskilliga undantag från den av totalsiffrorna angivna regeln, att lönenivån stiger med levnadskostnaderna, utvisande att även andra faktorer äro verksamma vid lönesättningen. Förhållandet mellan lönenivå och levnadskostnader inom de olika dyrortsgrupperna åskådliggöres ytterligare genom de i tablån inlagda indextalen. Vid denna jämförelse bör beaktas, att det för kvinnolönerna beräknade riksmedeltalet, som vid indexberäkningen satts lika med 1 000, på grund av kvinnornas relativa talrikhet i de större och samtidigt i regel dyrare städerna ligger jämförelsevis högre än motsvarande medeltal för de manliga arbetarna. Spridningen inom indexserierna framträder därför måhända bättre, om medellönen och det ungefärliga medelindextalet för levnadskostnaderna i ortsgrupp D sättes lika med 1 000. För de kvinnliga och manliga arbetarnas totala timförtjänster bliva då relationstalen följande:

Ortsgrupper:	A	B	C	D	E	F	G
Löneinkomst per timme, indextal kvinnor . .	857	905	952	1 000	1 095	1 095	1 365
Löneinkomst per timme, indextal män	800	836	909	1 000	1 064	1 145	1 427
Levnadskostnader[1]	815	889	944	1 000	1 056	1 111	1 213

I fråga om den högsta dyrortsgruppen (G) nå kvinnolönerna icke så högt över det valda riksmedeltalet som de manliga arbetarnas timavlöningar, men de förstnämnda sjunka i gengäld i de lägsta dyrortsgrupperna icke fullt så lågt som de senare. I motsats till vad man kanske kunnat förmoda, visar sig således kvinnornas lönenivå vara något enhetligare än männens inom de olika dyrortsgrupperna.

[1] De med ledning av gruppgränserna m. m. beräknade medelindextal, som lagts till grund för de i tablån angivna talen, äro för grupperna A—G resp. 880, 960, 1 020, *1 080*, 1 140, 1 200 och 1 310.

Förhållandet mellan manliga och kvinnliga arbetares löneinkomster. Den rätt goda överensstämmelsen mellan indexserierna antyder, att relationen mellan de manliga och kvinnliga arbetarnas löner är tämligen konstant. Uttryckas kvinnornas löneinkomster i procent av männens, erhållas inom de särskilda ortsgrupperna följande jämförelsetal:

Kvinnliga arbetares löneinkomster i % av manligas	Ortsgrupper:	A	B	C	D	E	F	G	Medeltal[1]
	årslön	55·8	58·7	55·6	52·6	57·2	53·2	53·3	**55·2**
	timlön	61·4	62·0	60·0	57·3	59·0	54·8	54·8	**58·5**

Kvinnolönerna utgöra således i fråga om årsförtjänsten 53—59 % (i medeltal omkring 55 %) och beträffande timlönen 55—62 % (i medeltal cirka 59 %) av manslönerna inom respektive ortsgrupper. De något lägre procenttalen för kvinnornas årslöner tyda på större avlöningsförluster för arbeterskornas del, vare sig nu dessa bero på större säsongarbetslöshet eller på längre tids frånvaro från arbetet.

Emellertid spelar männens och kvinnornas skiljaktiga yrkesfördelning en viss roll i fråga om genomsnittslönen. Huru de kvinnliga arbetarnas lönenivå ligger i förhållande till de manligas inom vissa näringsgrenar, där de båda personalgruppernas arbetsuppgifter kunna antagas vara ej alltför olikartade, framgår av följande sammanställning, avseende den totala löneinkomsten per timme:

Kvinnliga arbetares timlön i % av manligas	A	B	C	D	E	F	G	Medeltal
Grafisk industri	—	—	—	49·6	45·5	50·4	60·4	**51·5**
Bagerier	—	—	59·8	57·9	59·7	62·4	73·2	**62·6**
Bryggerier	—	—	64·8	59·8	58·6	57·4	67·9	**61·7**
Tobaksfabriker	—	—	57·4	57·4	62·2	51·9	56·3	**57·0**
Spinnerier, väverier o. d.	67·1	69·0	68·6	64·1	72·8	67·7	60·4	**67·1**
Sömnadsfabriker	51·0	—	41·8	49·6	55·6	53·8	57·0	**51·5**
Tändsticksfabriker	—	—	62·7	64·0	—	—	—	**63·4**

Relationstalet mellan männens och kvinnornas löner håller sig sålunda skäligen oförändrat inom varje särskilt yrke men varierar avsevärt mellan olika industrigrenar.

Medan inom spinnerier och väverier kvinnolönerna utgöra omkring två tredjedelar av de manliga arbetarnas löneinkomster, sjunka de inom den grafiska industrien och sömnadsfabrikerna till föga mer än halva manslönen.

Timlönen på ordinarie tid. Ur primärmaterialet kan man, som förut nämnts, även erhålla uppgifter om löneinkomsten enbart på ordinarie tid. Huru arbetsförtjänsten i denna bemärkelse ställer sig vid arbete dels mot timpenning och dels på ackord framgår av efterföljande tablå:

[1] Aritmetiskt medeltal av procenttalen för ortsgrupperna A—G.

Kvinnliga arbetares löneinkomst i kr. per timme på ordinarie tid vid tidlöns- och ackordsarbete		Metallindustri	Grafisk industri	Chokladoch karamellfabr.	Bryggerier	Tobaksfabr.	Spinnerier, väverier o. d.	Skofabr.	Tändsticksfabr.	Tillhopa
Antal kvinnl. arb.		2 063	1 334	1 621	935	2 287	11 985	1 841	818	22 884
Ortsgrupp A . .	tidl.	0·44	—	—	—	—	0·45	—	—	0·45
	ack.	0·71	—	—	—	—	0·57	—	—	0·60
» B . .	tidl.	0·48	—	—	—	—	0·47	—	—	0·47
	ack.	0·53	—	—	—	—	0·60	—	—	0·60
» C . .	tidl.	0·50	—	—	0·63	0·52	0·53	0·56	0·52	0·55
	ack.	0·67	—	—	1·21	0·60	0·59	0·71	0·66	0·61
» D . .	tidl.	0·51	0·60	0·51	0·64	0·59	0·52	0·58	0·54	0·55
	ack.	0·78	0·60	0·60	—	0·61	0·60	0·70	0·65	0·63
» E . .	tidl.	0·55	0·57	0·63	0·71	0·71	0·58	0·64	—	0·61
	ack.	0·68	0·77	0·74	—	0·74	0·68	0·82	—	0·71
» F . .	tidl.	0·64	0·70	0·59	0·74	0·65	0·57	0·64	—	0·62
	ack.	0·77	0·83	0·67	—	0·77	0·66	0·71	—	0·68
» G . .	tidl.	0·81	0·84	0·63	0·81	0·69	0·62	0·80	—	0·75
	ack.	0·99	0·97	0·87	1·11	0·85	0·72	0·90	—	0·88
Hela riket	tidl.	0·62	0·72	0·62	0·71	0·66	0·55	0·63	0·53	0·61
	ack.	0·79	0·88	0·75	1·11	0·79	0·64	0·78	0·65	0·70

För de i tablån redovisade näringsgrenarna var således kvinnornas timlön 61 öre, medan ackordslönen uppgick till 70 öre. Dessa genomsnittstal påverkas emellertid av arbetets art samt det relativa antalet tidlöns- och ackordsarbetare inom olika industrigrenar. Sker därför jämförelsen inom de särskilda industrigrenarna, finner man, att merförtjänsten vid ackordsarbete i regel håller sig mellan 15 och 30 % och i medeltal synes uppgå till cirka 20 % av tidlönen.

Kvinnolöner å vissa större orter. Den föregående undersökningen har blott avsett de sju dyrortsgrupperna, tagna var för sig. Emellertid dölja sig under ortsgruppsmedeltalen ganska avsevärda lokala variationer i lönesatserna. För att, i den mån så kan ske utan obehörigt blottande av enskilda näringsidkares förhållanden, belysa dessa ur näringslivets lokala gestaltning, organisationsförhållanden etc. härrörande ortsliga avvikelser inom samma dyrortsgrupp har man i vidstående tabell sammanfört ett antal löneuppgifter för vissa större städer, där inom någon eller några näringsgrenar sysselsättes ett större antal (i regel minst 100) kvinnliga arbetare, fördelade på flera särskilda företag. Liksom i tab. 1 redovisas i tab. 2 endast den totala löneinkomsten (inklusive övertidsersättning, naturaförmåner o. d.) per år och per timme.

Tab. 2 ger åtskilliga kompletterande uppgifter av värde till tab. 1. Den däri framträdande ojämnheten i medellönerna för ortsgrupperna E och F torde sålunda väsentligen kunna föras tillbaka till en något lägre lönenivå inom spinnerier och väverier å F-orterna Göteborg, Mölndal, Karlstad och Norrköping än å E-orterna Malmö och Örebro, till vilkas högre löneläge även Borås ansluter sig. Inom skoindustrien ligga göteborgslönerna likaledes något under de i Örebro gällande lönesatserna. Vid dessa och liknande jämförelser måste dock reservation göras för den bristande jämförbarhet, som kan föreligga på grund av de redovisade företagens växlande art och produktionsriktning å olika orter.

Tab. 2. Kvinnliga industriarbetares löneinkomster å vissa orter år 1924.

Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes ange antal medräknade kvinnliga arbetare)	Total löneinkomst (inkl. övertidsersättn., naturaförmåner o. d.), kr.	
	per år	per timme
Ortsgrupp G		
Stockholm (6 743) . . .	1 890	0·86
Metallindustri	2 039	0·92
Kartongvarufabriker, bokbinderier o. d.	1 735	0·80
Grafisk industri	2 154	0·90
Bagerier	2 604	1·15
Choklad- o. karamellfabriker . .	1 438	0·68
Bryggerier o. läskedrycksfabriker	1 985	1·06
Tobaksfabriker	1 853	0·90
Spinnerier, väverier o. d. . . .	1 550	0·67
Skrädderier o. sömnadsfabriker .	2 060	0·90
Hatt- o. mössfabriker	1 744	0·85
Skofabriker	1 730	0·88
Färg-, olje- o. parfymfabriker .	1 631	0·72
Handel o. varulager	1 850	0·85
Tvättinrättningar	1 717	0·73
Ortsgrupp F		
Göteborg (3 713) . . .	1 605	0·71
Metallindustri	1 676	0·74
Kartongvarufabriker, bokbinderier o. d.	1 503	0·72
Grafisk industri	2 164	0·92
Bagerier	2 407	0·93
Choklad- o. karamellfabriker . .	1 510	0·63
Bryggerier o. läskedrycksfabriker	1 748	0·80
Tobaksfabriker	1 692	0·83
Spinnerier, väverier o. d. . . .	1 495	0·65
Skrädderier o. sömnadsfabriker .	1 730	0·78
Skofabriker	1 422	0·71
Färg-, olje- o. parfymfabriker .	1 359	0·75
Handel o. varulager	1 446	0·63
Norrköping (1 407) . . .	1 402	0·64
Grafisk industri	1 381	0·61
Tobaksfabriker	1 464	0·66
Spinnerier, väverier o. d. . . .	1 406	0·65
Mölndal (296)		
Spinnerier, väverier o. d. . . .	1 472	0·63
Karlstad (122)		
Spinnerier, väverier o. d. . . .	1 368	0·60
Västerås (184)		
Metallindustri	1 413	0·71

Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes ange antal medräknade kvinnliga arbetare)	Total löneinkomst (inkl. övertidsersättn., naturaförmåner o. d.), kr.	
	per år	per timme
Ortsgrupp E		
Malmö (3 005)	1 536	0·68
Metallindustri	1 536	0·64
Grafisk industri	1 265	0·54
Choklad- o. karamellfabriker . .	1 542	0·68
Spinnerier, väverier o. d. . . .	1 575	0·66
Tobaksfabriker	1 705	0·80
Skrädderier o. sömnadsfabriker .	1 436	0·70
Hatt- o. mössfabriker	1 602	0·69
Skofabriker	1 327	0·68
Gävle (698)	1 449	0·68
Choklad- o. karamellfabriker . .	1 236	0·55
Tobaksfabriker	1 759	0·79
Spinnerier, väverier o. d. . . .	1 302	0·64
Uppsala (228)		
Skrädderier o. sömnadsfabriker	1 844	0·80
Eskilstuna (235)		
Metallindustri	1 263	0·66
Nyköping (352) . . .	1 296	0·59
Metallindustri	1 330	0·63
Spinnerier, väverier o. d. . . .	1 278	0·57
Borås (2 133)	1 520	0·70
Spinnerier, väverier o. d. . . .	1 507	0·69
Skrädderier o. sömnadsfabriker	1 587	0·73
Örebro (655)	1 612	0·76
Spinnerier, väverier o. d. . . .	1 615	0·68
Skofabriker	1 611	0·78
Ortsgrupp D		
Jönköping (437)		
Tändsticksfabriker	1 041	0·57
Kalmar (197)		
Tändsticksfabriker	1 148	0·71
Halmstad (360)		
Spinnerier, väverier o. d. . . .	1 309	0·56
Ortsgrupp C		
Kumla socken (207)		
Skofabriker	1 532	0·71

Förslag till ändringar i den amerikanska invandringslagen.

Förenta staternas arbetsminister har i sin nu publicerade årsberättelse för finansåret 1924/25 bl. a. framlagt en del förslag till ändringar och tillägg till 1924 års invandringslag, vilka även ur svensk synpunkt äro av ett visst intresse. Svenska generalkonsulatet i New York, som tidigare sammanställt en i denna tidskrift publicerad redogörelse för sagda lag (årg. 1924, sid. 546 ff.), har i anslutning till denna redogörelse avgivit följande referat för de framkomna ändringsförslagen.

Bestämmelser om begränsning av immigrationen samt om uteslutande av vissa personer från tillträde till landet. Förslag framställes, att presidenten skall hava rättighet att temporärt avstänga all immigration för det fall, att arbets- och handelsministrarna gemensamt vitsorda, att enligt deras mening arbetslöshet inom landet nödvändiggör sådan avstängning.

Vidare föreslås, att den för varje år medgivna kvoten bör ökas med den del av föregående års kvot, vilken icke kommit till användning. Denna överloppskvot skulle fördelas pro rata parte mellan samtliga kvotländer och skulle helt och hållet användas för föräldrar och barn mellan 18 och 21 år till amerikanska medborgare, vilka nu erhålla särskild företrädesrätt vid utfärdande av inresetillstånd. För att erhålla visering under denna överloppskvot måste emellertid särskild framställning göras till arbetsministern (Secretary of Labor), som därpå utställer certifikat för viseringstillstånd. I årsberättelsen framhålles, att en dylik bestämmelse skulle göra slut på en del svårigheter, vilka nu förekommit, då det gällt att förena av varandra beroende familjemedlemmar.

Klassificeringen av de resande. Det föreslås, att rättigheten att i landet inkomma såsom »non-quota immigrant» skall utsträckas till äkta make till amerikansk medborgarinna; vidare att, om kvoten redan är fylld, understödsberoende föräldrar och ogifta barn (mellan 18—21 år) till amerikanska medborgare skola ha rättighet att inkomma som »non-quota» immigranter. Även i dessa fall skall särskild framställning göras till arbetsministern om certifikat.

Dessutom föreslås, att den företrädesrätt, som i lagen redan tillägges ogift barn (under 21 år) eller föräldrar till amerikanska medborgare, skall utsträckas även till motsvarande anhöriga till i Amerika fast bosatta utlänningar.

Bestämmelser om inresa för återvändande i Amerika bosatta utlänningar. Tillstånd har hitintills utfärdats utan reservation. Det föreslås nu, att generalkommissarien för immigrationen skall hava rättighet att även i de fall, där en utlänning lagligen inkommit i landet, förvägra tillstånd till återinträde, om personen i fråga lagenligt borde förvägras inträde som nyinkommande immigrant.

I årsberättelsen förklaras, att de nu rådande bestämmelserna angående deportation icke äro fullt effektiva och att vissa förändringar borde göras särskilt angående sjömän, som efter landstigning icke återgått till sitt yrke.

Vidare påpekas den svårighet, som uppstått vid deportationer därigenom, att bevisskyldigheten för att vederbörande bör deporteras enligt den gällande lagen ålegat myndigheterna. Det föreslås därför, att den person, som av myndigheterna arres-

terats under antagande, att han icke lagligen inkommit i landet, skall åläggas bevisskyldighet för att så är förhållandet eller, om han brister i sådan bevisning, deporteras. Särskilda föreskrifter ifrågasättas för sådana fall, där en deportation skulle ur statens synpunkt förefalla onödig eller olämplig.

Slutligen föreslås, att i lagen skall införas en bestämmelse om att penningborgen även kan avkrävas studerande, som enligt lagen inkomma i landet för temporär vistelse, i de fall då arbetsministern anser, att sådan borgens avkrävande är nödvändig för att skydda gentemot missbruk av nyssnämnda studietillstånd.

I årsberättelsen redogöres även utförligt för de anordningar, som föranletts av de under det gångna finansåret träffade överenskommelserna med Storbritannien och Irländska fristaten i avsikt att utröna möjligheten av att genom en mer ingående undersökning av immigranterna redan i hemlandet undvika den allmänna undersökningen vid ankomsten, vilken vållat stora svårigheter särskilt i fråga om tredje klass passagerarna, som vid ankomsten till New York hitintills nödgats genomgå visitationen på det illa beryktade Ellis Island. Det meddelas, att dessa anordningar lämnat gynnsamma resultat, och i årsberättelsen föreslås, att överenskommelser skulle träffas även med andra europeiska länder, så att dylik undersökning överallt kan anordnas, för vilket ändamål särskilda tekniska rådgivare skulle utsändas till samtliga viseringsberättigade konsulat. Visitationen vid ankomsten torde under inga förhållanden helt kunna undvikas, men skulle under denna anordning bliva av samma art, som nu tillämpas för första och andra klassens passagerare utan att medföra vare sig obehag eller tidsutdräkt.

I årsberättelsen skisseras till sist ett förslag till registrering av utlänningar, vilket skulle medföra stora möjligheter för myndigheterna att kontrollera, att samtliga i landet bosatta utlänningar ha laglig rätt att uppehålla sig där. Denna lags tillämpning skulle även bidraga till en snabbare naturalisation, och det framhålles, att den borde bli till lika stor nytta och båtnad för immigranterna som för den amerikanska staten själv. En bestämmelse i denna nya lag skulle under vissa förhållanden möjliggöra legalisering även av sådana immigranter, som inkommit i landet på olaglig väg.

Kortare meddelanden.

— Allmänna sociala frågor —

Industriell demokrati vid arbetartryckerierna. Mellan svenska typografförbundet och de s. k. arbetartryckeriernas ekonomiska sammanslutning, aktiebolaget Samorganisationen, fördes under hösten 1925 förhandlingar om införande av industriell demokrati vid de organisationen tillhörande arbetsplatserna. Förhandlingarna, som leddes av landsorganisationens ordförande, riksdagsmannen A. Thorberg, ha resulterat däruti, att det för branschen gällande kollektivavtalet (tidningsutgivarföreningens riksavtal) i punkten om arbetets ledning erhållit följande modifierade lydelse:

»24. Med iakttagande av avtalets bestämmelser i övrigt äger arbetsgivaren att i samråd med personalen leda och fördela arbetet samt antaga och avskeda arbetare.

Med bestämmelsen i punkt 24 avses att varje personalklubb äger utse 1 till 3 personaldelegerade, med vilka arbetsgivaren äger samråda rörande ledning och fördelning av arbetet.

I. Personaldelegerade ha att tillse:

1. *att* arbetarnas tekniska erfarenheter och yrkeskunskaper tillvaratagas, så att dessa i möjligaste mån komma företaget till godo;

2. *att* verka för bästa möjliga ekonomi i driften;

3. *att* medverka till att ordning och arbetsglädje råder på arbetsplatsen och att alla utföra ett intresserat arbete till företagets bästa;

4. *att* verka för ett gott förhållande mellan företagets arbetare och ledning;

5. *att* upptaga till gemensam behandling alla sådana frågor, vilka beröra arbetarna personligen i deras förhållande till företaget, dock icke sådana frågor som skola lösas avtalsenligt mellan huvudorganisationerna.

II. Arbetsgivaren har att i följande frågor inhämta personaldelegerades råd:

1. Större förändring eller utvidgning av driften.
2. Hygieniska förhållanden å arbetsplatsen.
3. Antagande och avskedande av arbetare.
4. Tillsättande av arbetsledare.
5. Omläggning av arbetstiden.
6. Förläggning av semesterledighet.»

Utöver denna överenskommelse har till protokollet antecknats följande:

»Delegerade äro eniga om:

att i de fall som inrymmas i punkt 1., avdelning II., råd även i tekniskt avseende må inhämtas av personaldelegerade rörande inköp av maskiner och arbetsmaterial;

att arbetsledningen äger omedelbart, utan inhämtande av personaldelegerades mening, avskeda den som efter förut erhållen varning uppträder onyktert och uppenbart missköter sitt arbete.»

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under december 1925. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpbehövande arbetslösa uppgick vid slutet av december till 20 332, mot 17 962 vid månadens början. Yrkesfördelningen framgår av följande sammandrag:

	Hela antalet arbetslösa	Därav: det lokala överskottet		Hela antalet arbetslösa	Därav: det lokala överskottet
Jordbruk	578	53	Närings- o. njutningsmedelsind.	239	21
Skogshushållning	677	210	Kemisk-tekn. o. belysningsind.	208	102
Gruvdrift och malmförädling	2 274	822	Trämasse- och pappersindustri	112	69
Jord-, sten- och glasindustri	669	196	Grafisk industri	63	7
Metall- och maskinindustri	1 827	663	Industri och hantverk, ej spec.	504	103
Trävaruindustri	2 786	268	Sjöfart och fiske	586	12
Byggnadsverksamhet	1 939	146	Handel och samfärdsel m. m.	1 227	148
Läder-, hår-, gummi- o. d. ind.	157	9	Husligt arbete	14	—
Textilindustri	167	38	Arbete, ej hänf. till annan grupp	6 197	936
Beklädnadsindustri	108	4	Summa	**20 332**	**3 807**

Vid de statliga nödhjälpsarbetena sysselsattes den 31 december 2 321 arbetare, därav vid arbetslöshetskommissionens statsarbeten 2 250 samt vid statens järnvägars automobilvägar 71. Antalet i gång varande företag utgjorde 36, mot 30 vid månadens början. Vid kommunala nödhjälpsarbeten (utan statsbidrag) sysselsattes 1 187 arbetare samt vid s. k. statskommunala arbeten (kommunal regi med statsbidrag) 550 arbetare. Härförutom uppburo 631 personer kommunalt arbetslöshetsunderstöd.

Statens utgifter för nödhjälpsåtgärderna uppgingo under december till 306 762 kronor samt under hela år 1925 till sammanlagt c:a 4·4 milj. kronor.

Kristidsunderstöd åt industrien i Danmark. Som ett led i de åtgärder danska regeringen ämnar vidtaga för industriens upphjälpande, framlades den 12 januari 1926 i folketinget ett förslag till lag om åtgärder för upprätthållande av arbetet i av deflationskrisen drabbade industrier. Förslaget innehåller bl. a. följande bestämmelser.

För upprätthållande eller utvidgning av arbetet inom industriella företag kan med avseende å arbete, som igångsättes före den 1 juni 1926, efter ansökning från vederbörande företag bidrag lämnas, såvida bidraget är ett nödvändigt villkor för utförande av arbetet och annan möjlighet att bereda sysselsättning åt det antal arbetare, som sålunda kunde erhålla arbete, icke synes föreligga. Bidragen utanordnas från den i lagen om arbetsanvisning och arbetslöshetsförsäkring omhandlade arbetslöshetsfonden och beviljas av ministern för industri, handel och sjöfart efter förslag av ett utskott, bestående av representanter för ministeriet för industri, handel och sjöfart och för industriens arbetsgivare och arbetare samt av statens arbetsdirektör. Bidrag fastställes till ett efter utskottets mening lämpligt belopp per arbetare för normalarbetsdag, i regel icke över 2 kronor per arbetsdag. Bidraget kan sättas något högre, om till arbetet i alldeles övervägande grad användas material, som tillverkats i Danmark, eller om andra särskilda omständigheter tala därför, men får icke i något fall överstiga 3 kronor per arbetsdag. För utanordnande av bidragen ställes av arbetslöshetsfonden ett belopp av intill 6 miljoner kronor till förfogande. Statskassan utanordnar till arbetslöshetsfonden hälften av de lämnade bidragen.

Undersökning rörande arbetslöshetsförsäkringens verkningar i England. En ny undersökning rörande arbetslöshetsunderstödets verkningar i England har publicerats av en del nationalekonomer och affärsmän, desamma som för två år sedan utgåvo arbetet »Den tredje arbetslöshetsvintern» samt för ett år sedan ännu ett med titeln »Är arbetslösheten oundviklig?». Syftet med den nu publicerade undersökningen är att utröna försäkringssystemets verkningar på understödstagarna. Sålunda upptages till granskning frågan om demoraliseringen bland de arbetslösa samt understödets ekonomiska följder för de därav beroende individerna ävensom systemets verkningar i lönehänseende samt i avseende å arbetstillgången.

Av en händelse publicerades detta arbete samtidigt med den av engelska arbetsministeriet i november 1924 verkställda undersökningen rörande arbetslöshetsklientelet, vilken omfattade c:a 11 000 individer eller 1 % av totalantalet arbetslösa.[1] De båda undersökningarna röra sig delvis inom samma område. Men under det att arbetsministeriets undersökning grundar sig på stickprov bland landets hela befolkning, är den enskilda starkt lokalt betonad, men med sin bredare läggning mindre individuell.

Den senare undersökningen omfattar åtta städer, av vilka var och en utvalts såsom representativ för en viss del av landet eller för en viss industri. Undersökningens syfte har varit att utröna arbetslöshetsförsäkringens verkningar speciellt i följande avseenden:

1) lusten att söka arbete;

2) arbetarens villighet att byta yrke eller att flytta från ort till ort;

3) de anställdas önskan att behålla sitt arbete och, i så fall, systemets inverkan på arbetseffektiviteten;

4) storleken av de lönesatser, för vilka arbetaren är villig att taga anställning; och

5) de arbetslösas villighet att taga tillfälligt eller intermittent arbete, varigenom förtjänsten kan utökas.

Undersökningen åsyftar dessutom att utröna, huruvida understödet missbrukats genom att det beviljas åt andra än verkliga arbetslösa. För detta ändamål erfordrades en undersökning av försäkringens administration samt av möjligheterna för arbetsförmedlingsanstalterna att komma på spåren och förhindra olovliga utbetalningar. För att rätt uppskatta resultatet av undersökningen erfordras emellertid kännedom om den engelska arbetslöshetsförsäkringens grundvalar samt speciellt om skillnaden mellan vad som benämnes 'standardunderstöd' och 'utsträckt understöd'.

I England och ännu mera i andra länder möter man en allmänt förekommande missuppfattning av försäkringens fundamentala karaktär. Försäkringsprincipen har upprätthållits trots stadgandet om 'utsträckt' understöd, men den har undergått en viktig förändring. Enligt den ursprungliga

[1] Soc. Medd. årg. 1925, sid. 660.

planen erhöll den arbetslöse ett understöd, som noga svarade mot de av honom inbetalda premierna. Den modifikation av systemet, som den industriella depressionens intensitet och långa varaktighet nödvändiggjort, innebär, att försäkringen av alla arbetare i försäkringsbara yrken bestrides medelst premier erlagda uteslutande av verkligt anställda. Men endast sådana arbetslösa äro berättigade till understöd, som under normala förhållanden arbeta i försäkringsbart yrke, som anses kunna erhålla arbete under normala tider, som under loppet av de två sista åren innehaft anställning under viss 'rimlig' tid och som, så långt man kan skäligen begära, bemöda sig om att erhålla arbete. Härigenom skiljer sig 'utsträckt understöd' från urskillningslöst lämnad hjälp. Det framhålles också i undersökningen, att »det är uppenbart, att standardunderstödet icke kan betraktas som vare sig offentlig fattigvård eller välgörenhet och att det på den grund icke bör benämnas 'dole'. Större delen av försäkringsfonderna utgöres av de bidrag, som arbetare och arbetsgivare tillsammans inbetalt under anställningstiden för att tillförsäkra arbetarna en viss ersättning för löneförlust under arbetslöshetstider.»

Att känna detta är nödvändigt för en rätt uppskattning såväl av systemet självt som av dess fördelar eller nackdelar. Undersökningen angiver ett antal fall, där systemet icke verkat fullt tillfredsställande eller icke synes motsvara tidens fordringar eller behovet av understöd, och lämnar även exempel på alltför rigorös tillämpning av gällande stadganden. Huvudresultatet av undersökningen förtjänar att ses i belysning av den sats, som framställts i arbetsministeriets nyssnämnda undersökning, nämligen att »de arbetslösa icke äro de mindre dugliga, utan de mindre gynnade». Endast i ett mera framträdande fall, när det gäller yngre arbetare inom yrken, som äro lågt avlönade eller icke erbjuda några framtidsutsikter, kan påvisas bristande lust att söka anställning såsom en följd av understödet. Massan av de arbetslösa undergår ständiga förändringar till sin sammansättning, och man kan tala om tillvaron av ett medvetande om att arbetsanställning medför ett högre socialt värde. Faktiska fall av vägran att taga anställning förekomma sällan och trots förekomsten av en »klass, för vilken arbetslöshetsförsäkringen bereder en möjlighet att erhålla någonting för ingenting», visar massan av anförda vittnesbörd, att svek snart upptäckas och undanröjas. »Den modlöshet, som kan uppstå på grund av fåfänga försök att erhålla arbete, får icke sammanblandas med bristande lust att arbeta.»

Man kan påvisa en viss rörlighet från yrke till yrke å en ort, om också ombyte av sysselsättning ställer sig mycket lättare för grovarbetare än för yrkesskickliga. Bostadsförhållandena bilda ett hinder för flyttning från ort till ort, och erbjuden anställning på långt avstånd från hemorten betraktas med en viss misstro, om icke av annat skäl så därför, att den under en tid av allmänt utbredd arbetslöshet icke kunnat besättas med arbetskraft på platsen. Vittnesbörd föreligga om att en utflyttning äger rum från maskinarbetaryrket. För övrigt visar det sig, att de restriktiva reglerna inom fackföreningarna hava mera att göra med bristen på rörlighet yrkena emellan än några hänsyn till arbetslöshetsunderstödet. På grundval av det förebragta materialet är det icke möjligt att bilda sig någon tillförlitlig uppfattning om, huruvida arbetslöshetsunderstödet tenderar att avskräcka arbetarna från att taga tillfälliga anställningar. Dock kan man tala om en viss motvilja och även om vägran att taga arbete, för vilket utgår en lön, som föga eller alls icke överstiger understödet. Såsom en förklaring härtill kan anföras ett fall, då en man gick miste om en dags understöd, emedan han mottagit 1 sh. för tjänstgöring såsom juryman. Men i det hela »synes undersökningen visa, att en man i allmänhet är angelägen att förrätta även tillfälligt arbete i ett försäkrat yrke, som sätter honom i stånd att förskaffa sig erforderliga försäkringsmärken och sålunda vidmakthålla sin rätt till understöd». Det framhålles också, att om man undantager ungdomar med låg avlöning inom 'återvändsyrken', understödet icke minskar lusten att kvarbliva vid anställningen. »Särskilt efter nyligen genomgången erfarenhet av arbetslöshet äro arbetarna icke nog tacksamma att få arbeta hårt och behålla sin anställning.» Och fruktan för arbetslöshet, speciellt inom branscher som arbeta huvudsakligen för främmande marknader, har lett till upphävandet av många fackföreningsregler och har förmått arbetarna, enligt en sagesmans ord, att »underkasta sig förödmjukelser, som de aldrig skulle hava drömt om under normala förhållanden».

Arbetsförmedlingsanstalterna hava befunnits vara ett effektivt medel för understödsverksamhetens ombesörjande. I huvudsak utgår understöd endast till sådana, för vilka det är avsett, i det att utomordentligt stor omsorg ägnas åt att förekomma simulering och missbruk beträffande

såväl standardunderstöd som utsträckt understöd. Den allmänanda, som besjälar de till anstalterna anknutna särskilda kommittéerna vid fullgörande av deras krävande uppgift, beskrives såsom högst berömvärd. För att på orättmätigt sätt utbekomma understöd fordras att vara »icke endast en simulant, utan också en verklig lögnkonstnär», och i varje fall upptäckes sveket förr eller senare. Följande resultat framgå av undersökningen:

1) Arbetslöshetsunderstödets skadliga verkningar med avseende på arbetarnas villighet att taga anställning ha i hög grad överdrivits.

2) Administrationen av försäkringen är tillräckligt effektiv för att utöva kontroll över varje möjlighet till mera avsevärt eller vidare spritt missbruk.

3) Användningen av ordet 'dole' för att beteckna standardunderstödet är helt och hållet missledande, och även det utsträckta understödet skiljer sig vida från fattigvårdshjälp.

4) Ett framgångsrikt användande av garantiföreskrifterna mot missbruk är till stor del beroende på i vad mån arbetsgivarna äro villiga att därvid lämna sin medverkan.

5) Det är ofta synnerligen svårt i fråga om gifta kvinnor att utröna, huruvida de äro verkliga arbetssökande.

6) Storleken av det understöd, som utbetalas till ungdomar i åldern 18—20 år, bör jämkas med vederbörlig hänsyn tagen till det fall, då den unge bidrager till familjens underhåll.

7) Arbetslöshetsförsäkringens och fattigvårdens resp. uppgifter, som f. n. lätteligen kunna sammanblandas, borde mera klart åtskiljas och på lämpligt sätt bringas till samverkan.

Erik Sjöstrand.

Arbetsmarknaden i England under december 1925. Den under de föregående månaderna konstaterade gynnsamma utvecklingen på arbetsmarknaden fortgick även under de tre första veckorna av december, varemot under julveckan en viss tillbakagång efter vanligheten gjorde sig gällande. Arbetslösheten höll sig inom fackföreningarna oförändrad vid 11·0 %, men minskades bland de enligt arbetslöshetslagen försäkrade från 11·0 till 10·5 %. Antalet vid arbetsförmedlingsanstalterna registrerade arbetslösa gick under tiden 1—22 december något tillbaka, från 1 227 000 till 1 166 000, men hade i början av januari 1926 åter gått upp till 1 316 000.

Antalet arbetsinställelser, som började under december, var 28 och antalet från föregående månad pågående 34. Antalet av samtliga arbetsinställelser berörda arbetare beräknades till c:a 37 000, mot 50 000 i november. Lönesänkningar rapporterades under månaden för 63 000 arbetare, under det att 21 500 erhöllo löneförhöjningar. (The Ministry of Labour Gazette.)

Arbetsmarknaden i Tyskland under december 1925. Försämringen på arbetsmarknaden fortgick ohejdat även under december. Sjukkassestatistiken utvisade en minskning av antalet försäkringspliktiga med 6·5 %, mot 3·5 % förra månaden. Arbetslösheten inom fackföreningarna steg samtidigt från 10·7 till 19·4 % och antalet av offentliga medel understödda arbetslösa ökades från 673 000 till 1·5 miljon. (Vid mitten av januari hade siffran ytterligare stigit till nära 1·8 miljon.) Vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna kommo på 100 lediga platser 751 ansökningar om arbete, mot 453 föregående månad. (Reichsarbeitsblatt.)

— Levnadskostnader —

Tullarnas och accisernas betydelse för levnadskostnaderna. Genom nådigt brev den 24 september 1925 uppdrog Kungl. Maj:t åt socialstyrelsen att på grundval av det material, som insamlats för styrelsens levnadskostnadsundersökningar, i samråd med finansdepartementet verkställa en utredning angående den förhöjning av levnadskostnaderna, som beror av tullar och accise. Utredningen skulle avse såväl rikets befolkning i dess helhet som ock grupper av hushåll, hänförliga till olika sociala skikt, inkomstlägen och dyrorter samt ingå som ett led i en undersökning av den sammanlagda skattebördans storlek vid olika inkomstlägen och denna skattebördas fördelning på direkt och indirekt beskattning.

Den 24 december 1925 överlämnade styrelsen den begärda utredningen. Ett utdrag av styrelsens redogörelse har tryckts såsom bilaga till 1926 års statsverksproposition; där återfinnes även den inom finansdepartementet verkställda kompletterande utredningen av de direkta skatternas storlek samt den sammanlagda skattebördans tryck inom olika sociala skikt och inkomstlägen.

I sin redogörelse för tullarnas och accisernas betydelse för levnadskostnaderna erinrar socialstyrelsen till en början om att en dylik undersökning av tullarnas inflytande för tiden närmast före världskrigets utbrott utförts av tull- och traktatkommittén. Efter samråd med finansdepartementet ansågs jämväl förevarande utredning böra verkställas efter en liknande metod som vid kommitténs undersökning. Till grund för utredningen lades sålunda material av tvenne olika slag, nämligen dels uppgifter om konsumtionens storlek inom hushåll tillhörande olika sociala klasser och inkomstlägen samt boende på skilda dyrorter, dels ock uppgifter om tullsatsernas och accisernas höjd. Dessa uppgifter hava sedan multiplicerats med varandra för erhållande av den maximala fördyringen genom tullar och accise, sett från det enskilda hushållets synvinkel. Slutligen hava vissa reduceringar vidtagits, varigenom man sökt komma fram till den verkliga fördyringen för konsumenten. Styrelsen framhåller, att tull- och traktatkommittén byggt sin undersökning på en hel del antaganden och approximationer, vilka styrelsen måst godtaga såsom gällande även för nuvarande förhållanden, samt att det budgetmaterial, som styrelsen haft till sitt förfogande, ej varit tillräckligt fylligt för denna undersökning. Resultaten kunna därför ej betraktas såsom reservationsfria. Bristen på budgetmaterial har omöjliggjort en beräkning av den totala tullbördan för befolkningen i dess helhet.

Uppgifterna om konsumtionens storlek ha erhållits från de levnadskostnadsundersökningar, som styrelsen företagit under åren 1920 och 1922—1924 bland lantarbetarfamiljer samt bland arbetare och lägre tjänstemannahushåll i städer och industriorter ävensom bland familjer tillhörande medelklassen. En approximativ beräkning har dessutom verkställts avseende förhållandena inom den egentliga jordbrukarklassen. Tullsatserna och accisernas belopp avse år 1924. Tull- och accisbördan har beräknats såväl med som utan den förhöjning, som kan uppstå därigenom, att en del tillägg, i främsta rummet mellanhandsavans, utgå efter procentuellt samma grunder, vare sig varuslaget fördyrats genom indirekt beskattning eller ej. Detta tillvägagångssätt med inräknande av mellanhandsavansen har förut använts av tull- och traktatkommittén, men torde ej vara fullt invändningsfritt; i många fall lär avansen i verkligheten ej sättas såsom ett procentuellt fixt tillägg utan i stället bestämmas såsom ett absolut tillägg per kg., styck o. s. v., vilket sålunda procentuellt ändras med prisfluktuationerna.

Huvudresultaten av undersökningen framgå av nedanstående tabell över den sannolika tull- och accisbördan såväl i absoluta belopp som i förhållande till hushållens totalutgifter.

Totalutgift per hushåll	Belopp i kr.					I % av totalutgifterna				
	Tullbörda		Acciser	Summa	Inkl. mellanhandsavans	Tullbörda		Acciser	Summa	Inkl. mellanhandsavans
	Livsmedel	Övriga poster				Livsmedel	Övriga poster			
Städer och industriorter										
3 000 kr.	63·91	46·56	42·71	153·18	194·80	2·13	1·55	1·42	5·10	6·49
4 000 »	79·61	63·70	63·05	206·36	264·98	1·99	1·60	1·57	5·16	6·62
5 000 »	81·80	91·55	77·51	250·86	323·42	1·64	1·83	1·55	5·02	6·47
6 000 »	87·68	100·70	98·78	287·16	371·04	1·46	1·68	1·65	4·79	6·18
7 500 »	86·65	131·81	85·71	304·17	394·77	1·16	1·76	1·14	4·06	5·26
10 000 »	106·72	173·57	130·90	411·19	534·57	1·07	1·73	1·31	4·11	5·35
Lantarbetare 1 820 kr.	54·69	27·00	28·54	110·23	137·01	3·00	1·48	1·57	6·05	7·53
Jordbrukare 2 920 kr.	31·09	58·84	28·54	118·47	153·21	1·06	2·02	0·98	4·06	5·25

Inom stads- och industriortshushållen, där man haft möjlighet att undersöka förhållandena inom olika inkomstgrupper, steg tullbördans absoluta storlek för både livsmedel och övriga poster, när familjens välstånd ökades. Stegringen för livsmedelsposten var emellertid så svag, att tullbördan i procent av utgifterna sjönk. För övriga poster kan man däremot konstatera en något oregelbunden tendens till en svag stegring även av den relativa tullbördan. Acciserna visade i allmän-

het stigande absoluta belopp, när den ekonomiska ställningen förbättrades; i förhållande till totalutgifterna förete talen dock ingen enhetlig tendens, vilket sammanhänger med att konsumtionen av tobak, sprit- och maltdrycker i hög grad influeras av individuella vanor, vadan det använda budgetmaterialet på denna punkt ej kan anses nog fylligt. Den sammanlagda tull- och accisbördan steg från 153·18 kr. inom den lägsta utgiftsgruppen till 411·19 kr. inom den högsta, om mellanhandsavans ej inräknas, eller från 194·80 kr. till 534·57 kr., om avansen medtages. I procent av totalutgifterna innebära dessa belopp en sänkning från 5·10 % till 4·11 % resp. från 6·50 % till 5·34 %.

Lantarbetarfamiljerna utvisade en mycket låg absolut tull- och accisbörda; i förhållande till den låga inkomsten var den dock högre än för någon annan av de medtagna hushållsgrupperna. Den approximativa beräkning av tull- och accisbördan, som gjorts för jordbrukarhushållens vidkommande, har givit mycket låga siffror till resultat, förnämligast beroende därpå, att man här ej ansett sig böra räkna med någon påverkan av tullarna på animaliska jordbruksprodukter och på spannmål.

Den av socialstyrelsen verkställda undersökningen har inom finansdepartementet kompletterats med en utredning av de direkta skatternas storlek. Nedanstående tablå utvisar de belopp, som för en familj med två minderåriga barn utgå till inkomst- och förmögenhetsskatt samt kommunal-, landstings- och vägskatt ävensom kommunal progressivskatt och bevillning.

Totalutgift per hushåll	Belopp i kr.			I % av totalutgifterna		
	Inkomst- o. förmögenhetsskatt	Kommunal- o. landstingsskatt m. m.	Summa	Inkomst- o. förmögenhetsskatt	Kommunal- o. landstingsskatt m. m.	Summa
Städer och industriorter						
3 000 kr.	16·41	103·09	119·50	0·55	3·44	3·99
4 000 »	37·74	165·55	203·29	0·94	4·14	5·08
5 000 »	67·95	238·37	306·32	1·36	4·77	6·13
6 000 »	111·43	308·93	420·36	1·86	5·15	7·01
7 500 »	177·71	430·11	607·82	2·37	5·73	8·10
10 000 »	285·92	619·74	905·66	2·86	6·20	9·06
Lantarbetare						
1 820 kr.	—	43·59	43·59	—	2·40	2·40
Jordbrukare						
2 920 kr.	20·47	230·60	251·07	0·70	7·90	8·60

Finansdepartementets utredning upptager även en sammanställning av hur stor del av den genom indirekt beskattning föranledda fördyringen uttages av det allmänna i form av tull- och accisuppbörd och huru mycket kommer enskilda företagare till godo.

— Socialförsäkring —

Socialförsäkringen i Österrike. Den 10 november 1925 framlades i österrikiska nationalrådet ett regeringsförslag till ny arbetarförsäkringslag, omfattande olycksfalls-, sjuk-, ålderdoms- och invaliditets- samt arbetslöshetsförsäkring. Sammanförandet av dessa försäkringsgrenar i en organisation är i Österrike icke någon ny tanke. Redan det i denna tidskrift på sin tid utförligt refererade lagförslaget av den 3 november 1908 avsåg att i ett gemensamt system inordna de olika grenarna av socialförsäkringen, dock med undantag för arbetslöshetsförsäkringen, som då ännu ej stod på dagordningen.[1] Hela detta omfattande försäkringsprogram spolierades emellertid genom världskrigets utbrott några dagar innan lagförslaget i sin sista, delvis omarbetade form skulle slutbehandlas i deputeradekammaren. Efter fredsslutet blev det viktigaste problemet till en början att taga itu med den överväldigande arbetslösheten samt i övrigt söka anpassa den redan befintliga socialförsäkringen efter de ändrade valutaförhållandena. Mera genomgripande reformförslag, såsom den under år 1921 framlagda lagen om invaliditetsförsäkring, kunde på grund av inflationen ej genomföras.[2] På arbetslöshetsförsörjningens område åstadkoms emellertid, efter en del provisorier, på våren 1920 en första lagstiftning, som till namnet byggde på försäkringsprincipen, men dock väsentligen var baserad på understöd av statsmedel.[3]

[1] Jfr Medd. årg. 1909, sid. 126 ff. — [2] Jfr Soc. Medd. årg. 1921, sid. 66. — [3] Jfr Soc. Medd. årg. 1920, sid. 418.

I det nu framlagda förslaget har denna försäkringsgren, som ovan nämnts, ställts i organisatoriskt samband med den övriga socialförsäkringen. Syftet härmed är i främsta rummet att möjliggöra, att sjuk- och invaliditetsförsäkringens fonder, vilka givetvis komma att uppgå till mycket avsevärda belopp, under svårare kristider må kunna anlitas till förskottering av medel åt arbetslöshetsförsäkringen. Man skulle härigenom komma ifrån det nuvarande systemet att taga dylika förskott direkt ur statskassan, vilket visat sig omöjliggöra all rationell budgetsberäkning, då arbetslöshetsutgifterna vissa år uppgått ända till en sjundedel av alla statsutgifter.

Vad arbetslöshetsförsäkringens organisation i övrigt beträffar, är densamma endast till sina grunddrag angiven i lagförslaget. Alla detalj- och tillämpningsbestämmelser, som icke ha direkt samband med socialförsäkringen i övrigt, skola som hittills fastställas i en särskild lag. Likaså skola naturligtvis frågorna om produktiv arbetslöshetsförsörjning, samarbetet med den offentliga arbetsförmedlingen m. m. ordnas genom speciell lagstiftning. (Amtliche Nachrichten.)

Folkomröstning om ålderdomsförsäkringen i Schweiz. Den 6 december 1925 företogs i Schweiz allmän folkomröstning om en av förbundsförsamlingen beslutad författningsändring, avseende att möjliggöra införande av en allmän ålderdoms- och invaliditetsförsäkring. Omsorgen härom har i Schweiz hittills ålegat de särskilda kantonerna, av vilka dock blott en enda, Glarus, upprättat en obligatorisk försäkring på detta område.[1] Frågan om införande av en allmän folkpensionering och därför erforderliga ändringar i förbundsförfattningen kom på dagordningen genom ett under 1919 framlagt regeringsförslag, vilket till en början rönte ett gynnsamt mottagande i förbundsförsamlingen och på hösten 1920 med vissa jämkningar antogs av nationalrådet.[2] Då frågan 1922 kom före i ständerrådet, hade emellertid den mellankomna fredskrisen så kännbart påverkat det finansiella läget, att förslaget i sitt dåvarande skick ansågs ogenomförbart och väsentliga beskärningar företogos. Förbundsregeringen fann det under dessa förhållanden nödvändigt att underkasta hela frågan en förnyad prövning och framlade som resultat härav i juli 1924 ett nytt förslag, vilket efter vederbörlig behandling i förbundsförsamlingen underställdes referendum. Omröstningen utföll så, att reformen godkändes med c:a 411 000 röster mot 217 000.

Beslutet innebär bl. a. att förbundsstatens samtliga inkomster av tobaks- och alkoholbeskattningen från den 1 januari 1926 skola anslås till bestridande av kostnaderna för ålderdomsförsäkringen och den därmed kombinerade försäkringen av efterlevande. Dessa två försäkringsgrenar skola införas samtidigt, medan det lämnas åt de lagstiftande myndigheternas omprövning att sedermera utbygga socialförsäkringen jämväl med invaliditetsförsäkring. I vad angår försäkringens organisation, skall samarbete äga rum mellan förbundsmyndigheterna och de särskilda kantonerna; eventuellt skall också medverkan kunna anlitas av befintliga offentliga eller enskilda försäkringsanstalter. Som villkor skall gälla, att förbundsstatens och kantonernas utgifter tillsammans ej få överstiga hälften av totalkostnaderna för försäkringen.

— Ut- och invandring —

Utvandringen från Danmark under 1925. Under år 1925 utvandrade från Danmark till främmande världsdelar 4 578 personer, mot 6 319 föregående år. Nedgången tillskrives till en del de skärpta invandringsrestriktionerna i Förenta staterna, men beror i ännu högre grad på minskad emigration till Kanada, såsom nedanstående tablå närmare utvisar:

Antal utvandrare till	1922	1923	1924	1925
Kanada	351	1 081	2 286	1 013
Förenta staterna	2 956	5 813	3 567	2 882
Mellan- och Sydamerika	723	651	397	619
Andra världsdelar	64	56	69	64
Summa	**4 094**	**7 601**	**6 319**	**4 578**

Minskningen under redogörelseåret har varit vida starkare bland männen än bland kvinnorna: antalet manliga utvandrare har nämligen gått ner från 4 422 till 2 773, de kvinnliga däremot endast från 1 897 till 1 805. Kvinnorna utgjorde sålunda bortåt 40 % av samtliga emigranter, vilket är ungefär samma könsproportion som i vårt land (jfr sid. 159).

(Statistiske Efterretninger.)

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1916, sid. 1296. — [2] Jfr Soc. Medd. årg. 1920, sid. 662.

Yrkesinspektionens verksamhet under fjärde kvartalet 1925.

	Inspekterade arbetsställen	Sammanlagt arbetarantal	Sammanlagt kraftbelopp	Inspektions- och resedagar	Lämnade skriftliga meddelanden	Ink. protokoll över besiktning av ångpannor	Ink. protokoll över besiktning av kokare o. d.	Ink. intyg över besiktning av hissar och kranar	Ink. anmälningar om olycksfall	Därav olycksfall med dödlig utgång	Framställningar till länsstyrelserna	Anmälningar till åtal	Lämnade eftergifter
			eff. hkr.										
Yrkesinspektörerna													
I distriktet	55	6 006	7 993	76	35	77	3	53	1 291	5	1	1	29
II »	82	7 530	64 760	46	56	104	29	358	1 805	12	—	1	64
III »	93	6 578	17 659	37	40	100	1	31	851	6	—	—	23
IV »	83	2 821	7 435	47	35	144	—	21	654	7	2	3	63
V »	135	5 511	10 195	75	123	151	8	179	1 612	9	—	3	15
VI »	121	3 026	10 567	65	34	146	27	189	1 774	5	1	4	18
VII »	41	1 493	7 558	37	5	55	1	199	1 293	3	—	1	6
VIII »	105	4 514	55 200	73	87	82	—	50	1 862	6	2	3	9
IX »	66	6 843	25 134	63	55	43	1	6	1 577	12	1	5	11
Yrkesinspektrisen . . .	231	16 431	—	171	55	—	—	—	—	—	—	—	4
Sprängämnesinspektören	8	537	645	30	64	—	—	—	[8](11)	—	—	—	—
Summa	**1 020**	**61 290**	**207 146**	[1] **1 720**	**589**	[2] **902**	[3] **70**	**1 086**	[4] **12 719**	**65**	**7**	**21**	**242**
Underinspektörerna													
I distriktet	260	3 016	617	87	6	33	—	—	—	—	—	—	—
II »	330	785	3 800	70	109	178	—	—	—	—	—	—	—
III »	326	962	3 786	54	76	181	—	18	—	—	—	—	—
IV »	151	443	1 196	54	48	174	—	—	—	—	—	—	—
V »	509	1 179	5 125	120	76	108	—	2	—	—	—	—	—
VI »	408	3 580	2 065	100	34	42	—	6	—	—	—	—	—
VII »	256	327	2 553	62	17	61	—	—	—	—	—	—	—
VIII »	212	1 314	1 285	76	21	77	—	—	—	—	—	—	—
IX »	195	1 558	925	69	56	39	—	13	—	—	—	—	—
Summa	**2 647**	**13 164**	**21 352**	**692**	**443**	[5] **893**	—	**39**	—	—	—	—	—
härav: jordbruk	722	—	10 541	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
hantverk	650	1 427	1 814	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
annat arbete . .	1 275	11 737	8 997	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skogs- och flottledsinspektören	[6] **57**	**102**	—	**37**	**26**	—	—	—	[8] **985**	—	—	—	—
Bergmästarna													
Norra distriktet	4	1 109	3 975	8	—	—	—	—	113	2	—	—	—
Gävle—Dala distrikt . .	6	445	3 052	6	1	—	—	—	131	2	—	—	—
Östra distriktet	19	999	7 239	11	2	—	—	—	42	1	—	—	—
Mellersta distriktet. . .	12	359	1 025	11	—	—	—	—	68	—	—	—	—
Västra » . . .	12	247	521	12	2	—	—	18	471	2	—	—	—
Södra » . . .	25	2 514	4 368	23	7	—	—	4	346	1	—	—	—
Summa	**78**	**5 673**	**20 180**	[7] **71**	**12**	—	—	**22**	**1 171**	**8**	—	—	—
Järnvägsinspektörerna													
S. J. säkerhetstjänsten .	93	700	—	16	17	—	—	—	504	6	—	—	—
trafiktjänsten . .													
rullande materiel .	9	.	—	35	19	—	—	—	—	—	—	—	—
Enskilda järnvägar . .	83	283	—	26	9	—	—	—	333	2	—	—	—
Summa	**185**	**983**	—	**77**	**45**	—	—	—	[8] **837**	[8] **8**	—	—	—
Elektr. inspektörerna													
Norra distriktet	33	.	.	16	38	—	—	—	6	—	—	—	—
Östra »	1	.	.	1	1	—	—	—	4	—	—	—	—
Västra »	31	.	.	34	23	—	—	—	8	2	—	—	—
Södra »	13	.	.	14	13	—	—	—	9	1	—	—	—
Summa	**78**	.	.	**65**	**75**	—	—	—	[8] **27**	[8] **3**	—	—	—

[1] Härav 267 för assistenterna. — [2] Härav större besiktning i 242 fall. — [3] Härav större besiktning i 26 fall. — [4] Av dessa olycksfall hava 11 730, därav 51 med dödlig utgång, inträffat inom yrkesinspektionens tillsynsområde. — [5] Härav större besiktning i 244 fall. — [6] Avser inspekterade härbärgen. — [7] Härav 25 för gruvingenjörerna. — [8] Dessa olycksfall ingå i de ovan för de olika yrkesinspektionsdistrikten redovisade summorna.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Januari månad år 1926.

Under hänvisning till efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet,[1] lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under januari månad.

Översikt av verksamheten under januari månad 1926.

	Manliga avdeln.			*Kvinnliga avdeln.*			*Tillsammans*		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Stockholms stad	3 733	1 058	977	3 408	2 539	1 806	7 141	3 597	2 783
Stockholms län	1 874	430	406	457	472	243	2 331	902	649
Uppsala stad och län	685	173	126	229	196	155	914	369	281
Södermanlands län	841	364	310	413	307	196	1 254	671	506
Östergötlands län	1 349	331	286	680	335	245	2 029	666	531
Norrköping	953	139	134	153	125	86	1 106	264	220
Jönköpings län	457	105	85	318	154	109	775	259	194
Kronobergs län	87	43	39	86	56	40	173	99	79
Norra Kalmar län	230	107	95	62	47	36	292	154	131
Södra Kalmar län	722	93	84	190	82	56	912	175	140
Gotlands län	111	75	63	58	52	34	169	127	97
Blekinge län	682	131	105	340	189	121	1 022	320	226
Kristianstads län	926	281	236	460	269	161	1 386	550	397
Malmöhus län: Malmö	2 976	274	271	1 218	677	467	4 194	951	738
Lund	507	55	54	118	76	67	625	131	121
Landskrona	409	81	81	43	30	15	452	111	96
Hälsingborg	1 299	263	257	277	147	107	1 576	410	364
Ystad	310	109	102	83	37	28	393	146	130
Trälleborg	560	207	206	63	29	26	623	236	232
Eslöv	147	62	58	28	27	12	175	89	70
Skurup	52	22	22	25	23	19	77	45	41
Vellinge	107	29	29	19	15	12	126	44	41
Hallands län	491	121	104	143	84	61	634	205	165
Göteborgs och Bohus län	530	116	101	211	94	55	741	210	156
Göteborg	4 228	841	822	918	570	429	5 146	1 411	1 251
Älvsborgs län	798	282	275	141	82	59	939	364	334
Skaraborgs län	445	168	87	375	292	159	820	460	246
Värmlands län	494	139	128	152	168	107	646	307	235
Örebro län	1 026	317	287	446	242	182	1 472	559	469
Västmanlands län	590	147	128	338	246	197	928	393	325
Kopparbergs län	308	106	105	231	149	126	539	255	231
Gävle stad och län	554	74	72	142	86	77	696	160	149
Västernorrlands län	886	280	280	64	29	22	950	309	302
Jämtlands län	152	67	64	302	142	122	454	209	186
Västerbottens län	494	49	48	137	118	99	631	167	147
Norrbottens län	435	291	290	129	116	87	564	407	377
Tillsammans jan. 1926	**30 448**	**7 430**	**6 817**	**12 457**	**8 302**	**5 823**	**42 905**	**15 732**	**12 640**
» dec. 1925	*24 827*	*7 112*	*6 770*	*8 676*	*7 731*	*5 848*	*33 503*	*14 843*	*12 618*
» jan. 1925	32 348	7 347	6 738	13 449	8 111	5 996	45 797	15 458	12 734
» » 1924	30 369	8 877	7 940	11 980	8 840	5 972	42 349	17 717	13 912
» » 1923	50 817	10 106	9 593	11 502	7 902	5 538	62 319	18 008	15 131

[1] De särskilda anstalterna uppräknas i tablån här ovan; med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida.

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar per 100 led. pl.			Tillsatta platser per 100 lediga		
					jan. 1926	dec. 1925	jan. 1925	jan. 1926	dec. 1925	jan. 1925
Manliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	4 117	4 242	1 777	1 324	239	282	247	75	86	76
Industri och hantverk	10 568	10 771	802	728	1343	1454	1439	91	89	95
Sjöfart och fiske	4 603	4 634	1 032	1 019	449	299	389	99	98	96
Handel och samfärdsel	3 125	3 208	672	611	477	235	545	91	96	95
Husligt arbete	1	1	2	—	.	.	.	.	.	.
Annat arbete	7 280	7 592	3 145	3 135	241	229	301	100	99	99
Summa	**29 694**	**30 448**	**7 430**	**6 817**	**410**	**349**	**440**	**92**	**95**	**92**
Kvinnliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	801	814	905	423	90	85	103	47	45	55
Industri och hantverk	699	730	197	134	371	178	336	68	75	77
Sjöfart och fiske	214	222	61	60	.	.	.	.	.	.
Handel och samfärdsel	1 875	1 941	996	756	195	125	232	76	75	79
Husligt arbete	7 064	8 254	6 134	4 444	135	103	151	72	79	75
Annat arbete	489	496	9	6	.	.	.	.	.	.
Summa	**11 142**	**12 457**	**8 302**	**5 823**	**150**	**112**	**166**	**70**	**76**	**74**
Tillsammans										
Jordbruk och skogshushållning . .	4 918	5 056	2 682	1 747	189	220	206	65	73	70
Jordbruk	4 560	4 688	2 375	1 457	197	223	209	61	71	67
Skogshushållning	358	368	307	290	120	182	174	94	93	97
Industri och hantverk	11 267	11 501	999	862	1151	1080	1187	86	85	91
Gruvdrift och malmförädling . . .	457	457	9	9	.	.	.	.	.	.
Jord-, sten- och glasindustri . . .	456	460	14	11	.	.	.	.	.	.
Metall- och maskinindustri . . .	2 284	2 340	190	141	1232	1218	1720	74	75	88
Trävaruindustri	893	905	53	45	.	.	.	.	.	.
Byggnadsverksamhet	4 250	4 340	428	426	1014	1229	997	100	95	99
Läder-, hår- och gummiindustri . .	245	259	21	15	.	.	.	.	.	.
Textilindustri	226	227	8	7	.	.	.	.	.	.
Beklädnadsindustri	439	461	71	51	.	284	.	.	80	.
Närings- och njutningsmedelsindustri	551	564	66	40	.	423	585	.	82	89
Kemisk-teknisk o. belysningsindustri	141	144	17	17	.	.	.	.	.	.
Trämasse- och pappersindustri . .	186	186	35	27	.	.	.	.	.	.
Grafisk industri	120	120	6	1	.	.	.	.	.	.
Ej särskilt specificerade	1 019	1 038	81	72	.	.	.	.	.	.
Sjöfart och fiske	4 817	4 856	1 093	1 079	444	299	382	99	98	95
Handel och samfärdsel	5 000	5 149	1 668	1 367	309	182	356	82	85	85
Kontors-, bank- o. d. personal . .	454	459	83	67	.	.	.	.	.	.
Butiks- och magasinspersonal . . .	1 303	1 326	146	126	908	295	968	86	78	82
Hotell- och restaurangpersonal . .	1 062	1 116	661	509	169	146	193	77	75	81
Transportarbetare	1 937	1 999	622	551	321	138	416	89	95	94
Allmän och litterär verksamhet . .	235	240	140	98	171	.	214	70	.	74
Ej särskilt specificerade	9	9	16	16	.	.	.	.	.	.
Husligt arbete	7 065	8 255	6 136	4 444	135	103	151	72	79	75
Annat arbete	7 769	8 088	3 154	3 141	256	240	311	100	99	99
Summa	**40 836**	**42 905**	**15 732**	**12 640**	**273**	**226**	**296**	**80**	**85**	**82**

Utanför resp. länsförmedlingsanstalters rapporteringsområden tillsattes under månaden 1 198 platser, varav 1 003 manliga och 195 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 1 054, 847 och 207 samt under nästlidna månad resp. 1 143, 945 och 198.

	Arbetsförmedlings-anstalter	Jordbruk m. m.			Skogshus-hållning			Gruvdrift o. malmförädling			Jord-, sten- o. glasindustri			Metall- o. maskin-industri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**3 874**	**1 470**	**1 064**	**368**	**307**	**290**	**457**	**9**	**9**	**459**	**14**	**11**	**2 296**	**177**	**133**
1	Stockholms stad	50	—	—	3	—	—	—	—	—	7	1	1	361	93	76
2	Stockholms län	849	252	231	99	102	99	2	—	—	25	—	—	86	2	2
3	Uppsala stad och län	211	90	47	—	6	6	2	—	—	51	—	—	40	2	—
4	Södermanlands län	148	110	66	3	8	6	—	—	—	14	—	—	91	9	2
5	Östergötlands län	405	131	92	33	28	26	7	—	—	31	5	5	94	4	3
6	Norrköping	123	32	29	1	—	—	—	—	—	1	—	—	69	—	—
7	Jönköpings län	80	33	17	1	—	—	—	—	—	2	—	—	43	2	—
8	Kronobergs län	9	10	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—
9	Kalmar län	93	37	26	2	10	7	—	—	—	54	2	2	126	7	1
10	Gotlands län	23	26	14	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—
11	Blekinge län	93	45	19	—	—	—	—	—	—	7	—	—	27	1	1
12	Kristianstads län	314	166	128	61	17	17	—	—	—	39	—	—	67	8	3
13	Malmöhus län: Malmö	63	7	7	—	—	—	—	—	—	12	—	—	279	6	6
14	Hälsingborg	72	5	3	—	—	—	20	—	—	5	3	3	56	1	—
15	Övriga anstalter	389	108	96	—	—	—	—	—	—	50	—	—	176	5	5
16	Hallands län	79	32	17	—	—	—	7	—	—	20	—	—	40	1	1
17	Göteborgs och Bohus län	66	31	16	3	2	2	—	—	—	53	—	—	17	—	—
18	Göteborgs stad	43	8	7	—	1	—	—	—	—	7	—	—	327	17	16
19	Älvsborgs län	31	12	6	3	—	—	—	—	—	8	—	—	162	2	2
20	Skaraborgs län	288	140	64	5	8	8	—	—	—	6	3	—	20	5	3
21	Värmlands län	24	13	8	9	18	16	27	—	—	28	—	—	13	—	—
22	Örebro län	184	90	63	36	10	8	307	8	8	10	—	—	31	—	—
23	Västmanlands län	190	78	60	2	—	—	67	1	1	4	—	—	64	2	2
24	Kopparbergs län	12	8	7	18	19	19	11	—	—	5	—	—	30	2	2
25	Gävle stad och län	8	—	—	3	23	22	—	—	—	6	—	—	37	8	8
26	Västernorrlands län	7	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	8	—	—
27	Jämtlands län	10	2	1	54	39	39	—	—	—	—	—	—	5	—	—
28	Västerbottens län	8	3	3	32	16	15	—	—	—	12	—	—	11	—	—
29	Norrbottens län	2	1	1	—	—	—	7	—	—	—	—	—	9	—	—
	Kvinnliga avdelningen	**814**	**905**	**423**	—	—	—	—	—	—	**1**	—	—	**44**	**13**	**8**
1	Stockholms stad	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	13	8
2	Stockholms län	41	82	31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Uppsala stad och län	44	33	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	49	61	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	79	71	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Norrköping	9	9	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	21	29	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	10	14	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	25	31	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	4	16	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	32	42	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	89	116	49	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	—	11	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	—	—
14	Hälsingborg	14	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Övriga anstalter	38	50	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Hallands län	16	19	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	56	21	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	8	2	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—
19	Älvsborgs län	7	7	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	44	79	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	21	23	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	88	76	43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	63	71	48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	13	9	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävle stad och län	5	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	13	12	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	18	11	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	2	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Trävaruindustri			Byggnadsverksamhet			Läder-, hår- o. gummiindustri			Textilindustri			Beklädnadsindustri			Närings- o. njutningsmedelsindustri			Kem.-tekn. o. belysningsindustri			
Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p	T.p.	Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	
902	**53**	**45**	**4 340**	**428**	**426**	**227**	**17**	**13**	**187**	**3**	**3**	**217**	**3**	**3**	**415**	**20**	**17**	**124**	**13**	**13**	
40	9	5	585	35	33	17	4	3	9	—	—	22	—	—	54	12	12	7	—	—	1
23	—	—	172	11	11	6	—	—	3	—	—	10	—	—	4	—	—	3	2	2	2
4	1	—	39	1	1	1	—	—	—	—	—	9	—	—	28	—	—	—	—	—	3
24	8	8	85	7	7	—	—	—	—	—	—	2	—	—	5	1	—	—	—	—	4
47	3	3	243	5	5	6	—	—	5	—	—	2	—	—	17	1	1	1	—	—	5
35	1	—	238	—	—	—	—	—	78	1	1	3	—	—	20	—	—	1	—	—	6
14	—	—	38	—	—	4	1	1	2	—	—	5	1	1	10	1	—	10	—	—	7
1	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	8
41	4	4	57	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	9	—	—	8	2	2	9
—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	10
3	—	—	35	1	1	—	—	—	—	—	—	4	—	—	8	—	—	—	—	—	11
32	7	6	67	2	2	3	—	—	—	—	—	1	—	—	13	2	2	—	—	—	12
51	3	3	788	2	2	8	—	—	9	—	—	43	—	—	58	—	—	53	1	1	13
11	—	—	306	74	74	76	—	—	10	—	—	8	—	—	16	—	—	4	—	—	14
21	—	—	282	35	35	81	8	8	10	—	—	15	1	1	63	—	—	3	7	7	15
28	—	—	114	52	52	3	—	—	12	—	—	4	—	—	4	—	—	1	—	—	16
9	—	—	87	3	3	—	—	—	11	—	—	3	—	—	6	—	—	19	1	1	17
164	4	3	387	11	11	11	—	—	16	—	—	22	1	1	26	2	2	5	—	—	18
5	—	—	152	11	11	1	—	—	18	1	1	20	—	—	7	1	—	3	—	—	19
4	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	18	—	—	1	—	—	20
42	2	2	32	1	1	4	—	—	1	—	—	2	—	—	6	—	—	—	—	—	21
29	8	8	34	19	19	—	—	—	1	—	—	30	—	—	5	—	—	—	—	—	22
8	—	—	88	1	1	1	—	—	1	1	1	4	—	—	7	—	—	2	—	—	23
7	—	—	29	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	24
92	—	—	46	—	—	3	2	1	—	—	—	4	—	—	6	—	—	—	—	—	25
142	1	1	167	64	64	—	—	—	—	—	—	1	—	—	11	—	—	1	—	—	26
4	—	—	16	1	1	1	2	—	—	—	—	1	—	—	4	—	—	—	—	—	27
18	2	2	64	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
3	—	—	174	88	88	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	29
3	—	—	—	—	—	**32**	**4**	**2**	**40**	**5**	**4**	**244**	**68**	**48**	**149**	**46**	**23**	**20**	**4**	**4**	
2	—	—	—	—	—	2	3	2	7	2	2	84	26	19	50	15	5	9	4	4	1
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5	3	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	2	—	2	1	5	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	8	—	—	5	2	1	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	2	1	1	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	1	1	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	1	1	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	17	—	—	14	—	—	73	27	18	54	2	1	4	—	—	13
—	—	—	—	—	—	6	—	—	1	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	7	—	—	5	1	—	3	1	1	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	2	1	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	—	1	—	6	2	2	39	3	2	15	11	5	2	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	3	3	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	1	1	—	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1	1	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Trämasse- o. pappersindustri			Grafisk industri			Industri o. hantverk, ej specific.			Sjöfart och fiske			Kontors-, bank- o. d. personal		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**185**	**2**	**1**	**110**	**5**	**1**	**902**	**58**	**53**	**4634**	**1032**	**1019**	**301**	**38**	**32**
1	Stockholms stad	11	2	1	26	4	—	245	40	37	495	236	232	156	20	16
2	Stockholms län	14	—	—	2	—	—	46	—	—	76	2	2	5	—	—
3	Uppsala stad och län	—	—	—	5	—	—	26	1	—	—	—	—	1	—	—
4	Södermanlands län	—	—	—	5	1	1	39	—	—	109	35	35	1	—	—
5	Östergötlands län	1	—	—	4	—	—	33	1	1	30	—	—	4	2	2
6	Norrköping	15	—	—	13	—	—	10	1	1	186	52	52	4	—	—
7	Jönköpings län	2	—	—	2	—	—	4	—	—	5	—	—	2	1	1
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	4	—	—	1	—	—	13	2	2	334	28	28	6	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	3	3	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	1	—	—	16	—	—	323	51	51	—	—	—
12	Kristianstads län	1	—	—	—	—	—	11	—	—	61	5	5	4	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	1	—	—	12	—	—	231	7	7	276	56	55	50	5	4
14	Hälsingborg	1	—	—	2	—	—	20	1	—	472	125	125	1	—	—
15	Övriga anstalter	3	—	—	15	—	—	25	—	—	251	51	51	1	—	—
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	4	—	—	135	12	10	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	—	—	—	—	—	—	2	—	—	55	17	17	2	—	—
18	Göteborgs stad	11	—	—	14	—	—	93	5	5	1665	313	307	42	6	5
19	Älvsborgs län	—	—	—	1	—	—	18	—	—	3	—	—	6	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	5	—	—
21	Värmlands län	5	—	—	—	—	—	3	—	—	10	—	—	1	—	—
22	Örebro län	60	—	—	4	—	—	8	—	—	3	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	1	—	—	42	—	—	7	—	—	3	3	3
24	Kopparbergs län	4	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
25	Gävle stad och län	1	—	—	—	—	—	4	—	—	32	7	7	1	—	—
26	Västernorrlands län	1	—	—	—	—	—	1	—	—	91	39	39	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	5	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	1	1	1
	Kvinnliga avdelningen	**51**	**33**	**26**	**10**	**1**	**—**	**136**	**23**	**19**	**222**	**61**	**60**	**158**	**45**	**35**
1	Stockholms stad	23	11	8	7	1	—	30	14	14	134	34	34	93	18	12
2	Stockholms län	—	2	—	—	—	—	6	2	—	2	—	—	—	—	—
3	Uppsala stad och län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	3	3	3	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	—	1	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	3	1	—
6	Norrköping	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	1	1	—	—	—
7	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	10	2	2	2	—	—	87	5	3	7	1	1	42	20	18
14	Hälsingborg	—	—	—	—	—	—	2	1	1	6	4	4	—	—	—
15	Övriga anstalter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	—	—
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	7	5	5	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	7	9	7	1	—	—	—	1	1	65	17	17	9	2	2
19	Älvsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	1	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävle stad och län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	2	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1

Butiks- o. magasins-personal			Hotell- o. restaurang-personal			Transport-arbetare			Allmän o. litterär verksamhet			Handel och samfärdsel, ej specific.			Husligt arbete			Annat arbete			
Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
879	**79**	**74**	**95**	**17**	**15**	**1864**	**514**	**467**	**61**	**8**	**7**	**8**	**16**	**16**	**1**	**2**	—	**7 592**	**3 145**	**3 135**	
357	52	48	29	2	—	456	238	205	26	6	5	2	3	3	—	1	—	775	300	300	1
28	—	—	17	4	4	65	8	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	331	47	47	2
11	—	—	4	—	—	40	2	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	212	70	70	3
1	—	—	2	—	—	26	5	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	285	180	180	4
11	—	—	4	—	—	73	9	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	298	142	141	5
17	5	5	—	—	—	55	6	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	83	41	40	6
7	—	—	2	—	—	16	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	208	63	63	7
1	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	63	32	32	8
3	—	—	—	2	2	15	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	182	104	103	9
3	1	1	—	—	—	9	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49	42	42	10
6	—	—	1	—	—	24	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	134	31	31	11
30	—	—	1	—	—	22	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	199	73	72	12
142	—	—	8	2	2	201	32	31	10	—	—	—	—	—	—	—	—	681	153	153	13
9	—	—	3	—	—	39	9	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	168	45	44	14
7	13	12	3	—	—	59	33	33	3	—	—	1	1	1	—	—	—	634	303	303	15
5	—	—	1	—	—	13	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	21	22	22	16
4	—	—	2	—	—	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	168	62	62	17
178	5	5	2	1	1	351	118	111	8	—	—	4	12	12	—	1	—	852	336	336	18
4	—	—	1	—	—	23	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	332	251	251	19
8	1	1	3	—	—	17	2	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	66	9	9	20
5	—	—	—	—	—	35	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	247	103	99	21
7	—	—	—	—	—	28	5	4	2	1	1	—	—	—	—	—	—	247	176	176	22
5	1	1	3	—	—	35	7	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56	53	53	23
4	—	—	5	5	5	12	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	166	66	66	24
11	—	—	1	—	—	68	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	231	32	32	25
2	—	—	—	—	—	110	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	343	176	176	26
4	—	—	2	—	—	9	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34	19	19	27
7	—	—	1	1	1	10	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	327	19	19	28
2	1	1	—	—	—	29	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	200	195	194	29
447	**67**	**52**	**1021**	**644**	**494**	**135**	**108**	**84**	**179**	**132**	**91**	**1**	—	—	**8 254**	**6 134**	**4 444**	**496**	**9**	**6**	
207	32	26	359	205	155	75	58	49	88	53	38	—	—	—	2 041	2 046	1 429	170	4	1	1
13	2	2	27	5	5	—	—	—	14	9	6	—	—	—	345	365	196	3	—	—	2
2	—	—	13	12	12	—	—	—	—	3	3	—	—	—	167	146	117	2	—	—	3
6	1	1	29	22	20	4	2	2	6	4	3	—	—	—	283	210	146	23	—	—	4
13	—	—	35	19	14	2	—	—	10	6	5	1	—	—	496	230	177	25	5	5	5
1	2	2	2	5	2	1	4	—	5	1	—	—	—	—	119	102	75	7	—	—	6
6	1	1	12	9	9	1	1	1	3	3	—	—	—	—	270	110	84	1	—	—	7
1	1	1	7	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	68	36	29	—	—	—	8
1	—	—	14	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	211	94	77	1	—	—	9
—	—	—	8	5	5	4	1	1	—	—	—	—	—	—	42	29	26	—	—	—	10
3	—	—	15	9	7	1	1	1	—	—	—	—	—	—	285	135	95	—	—	—	11
18	1	1	50	20	16	5	4	4	5	7	5	—	—	—	285	120	85	—	—	—	12
92	11	5	61	51	29	4	13	8	4	5	2	—	—	—	625	529	379	104	—	—	13
1	4	4	26	10	7	—	—	—	1	—	—	—	—	—	199	125	90	13	—	—	14
3	1	1	22	16	15	8	4	4	—	2	2	—	—	—	282	161	132	9	—	—	15
3	1	1	15	8	8	2	—	—	1	1	1	—	—	—	97	54	42	3	—	—	16
4	—	—	19	9	6	—	1	—	3	1	—	—	—	—	110	56	40	9	—	—	17
44	7	5	53	22	13	17	11	6	9	8	1	—	—	—	543	474	367	98	—	—	18
4	—	—	4	4	3	—	—	—	6	3	2	—	—	—	117	68	50	1	—	—	19
5	1	1	23	31	13	—	—	—	2	1	1	—	—	—	290	176	114	—	—	—	20
—	—	—	11	19	11	—	—	—	2	3	3	—	—	—	117	122	76	—	—	—	21
3	—	—	45	18	17	5	4	4	2	1	1	—	—	—	268	142	117	23	—	—	22
2	1	—	26	33	31	2	—	—	3	—	—	—	—	—	241	159	116	—	—	—	23
—	—	—	36	24	19	2	1	1	6	5	5	—	—	—	173	109	91	—	—	—	24
4	—	—	6	5	4	1	3	3	2	3	3	—	—	—	117	74	66	4	—	—	25
1	—	—	7	3	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	49	23	16	—	—	—	26
7	—	—	61	39	34	—	—	—	3	8	7	—	—	—	215	83	73	—	—	—	27
2	—	—	19	17	15	—	—	—	4	3	3	—	—	—	90	84	68	—	—	—	28
1	1	1	16	15	12	—	—	—	—	2	—	—	—	—	109	92	71	—	—	—	29

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 31 december 1925.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar			Arbetslösa				Föregående månads %
		Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	%	
Bleck- o. plåtslagareförb. .	35	1 449	—	**1 449**	320	—	**320**	22·1	11·0
Bokbindareförbundet . . .	19	1 128	2 234	**3 362**	31	53	**84**	2·5	1·6
Bryggeriindustriarb.-förb. .	43	3 001	767	**3 768**	113	58	**171**	4·5	4·0
Byggnadsträarbetareförb. .	102	7 426	—	**7 426**	3 506	—	**3 506**	47·2	36·2
De förenade förbunden . .	40	2 310	660	**2 970**	412	88	**500**	16·8	10·5
Elektriska arbetareförb. . .	68	2 979	—	**2 979**	595	—	**595**	20·0	8·1
Gjutareförbundet	101	4 302	2	**4 304**	419	—	**419**	9·7	6·9
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	235	20 538	1 963	**22 501**	7 507	115	**7 622**	33·9	20·3
Gruvindustriarbetareförb. .	15	997	2	**999**	236	—	**236**	23·6	13·8
Handelsarbetareförb. . . .	116	6 084	1 980	**8 064**	540	83	**623**	7·7	6·9
Hatt- o. pälsindustriarb.-f. .	14	164	613	**777**	12	74	**86**	11·1	15·9
Hattarbetare	7	90	389	**479**	7	68	**75**	15·7	21·0
Pälsvaruarbetare	7	74	224	**298**	5	6	**11**	3·7	3·3
Kommunalarbetareförb. . .	81	8 899	757	**9 656**	672	95	**767**	7·9	5·3
Litografiska förbundet . .	4	363	12	**375**	4	—	**4**	1·1	1·4
Livsmedelsarbetareförb. . .	56	5 654	1 542	**7 196**	828	641	**1 469**	20·4	10·7
Metallindustriarb.-förb. . .	199	63 396	2 876	**66 272**	7 090	81	**7 171**	10·8	8·5
Järnbruksarbetare . . .	54	14 708	9	**14 717**	2 355	—	**2 355**	16·0	9·4
Verkstadsarbetare . . .	145	48 688	2 867	**51 555**	4 735	81	**4 816**	9·3	8·2
Murareförbundet	33	1 981	—	**1 981**	813	—	**813**	41·0	39·3
Måleriarbetareförbundet . .	38	3 351	—	**3 351**	1 570	—	**1 570**	46·9	33·8
Pappersindustriarb.-förb. .	99	15 874	630	**16 504**	1 294	42	**1 336**	8·1	5·9
Sadelm.- o. tapetseraref. .	19	423	11	**434**	39	4	**43**	9·9	4·5
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	33	4 006	1 662	**5 668**	199	19	**218**	3·8	3·3
Skrädderiarbetareförb. . .	52	1582	2 810	**4 392**	142	740	**882**	20·1	4·4
Stenindustriarbetareförb. .	107	5 952	—	**5 952**	2 364	—	**2 364**	39·7	18·0
Stuckatörförbundet . . .	2	43	—	**43**	9	—	**9**	20·9	28·6
Sågverksindustriarb.-förb. .	228	18 896	10	**18 906**	11 207	7	**11 214**	59·3	26·4
Textilarbetareförbundet . .	60	4 683	5 889	**10 572**	168	96	**264**	2·5	2·1
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	605	2 299	**2 904**	14	7	**21**	0·7	0·5
Transportarbetareförb. . .	58	3 999	—	**3 999**	673	—	**673**	16·8	13·7
Träindustriarbetareförb. . .	119	6 499	99	**6 598**	700	15	**715**	10·8	8·5
Tunnbinderiarbetareförb. .	15	252	—	**252**	23	—	**23**	9·1	5·1
Typografförbundet	29	3 748	288	**4 036**	281	25	**306**	7·6	6·9
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	10	328	—	**328**	104	—	**104**	31·7	22·4
Summa	**2 050**	**200 912**	**27 106**	**228 018**	**41 885**	**2 243**	**44 128**	**19·4**	**11·8**

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under december uppgivits till inalles 145 391, vilket i genomsnitt motsvarar 3·3 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem. Den relativt låga siffran antyder, att stegringen av arbetslösheten i allmänhet inträtt först under månadens senare del, i många fall sannolikt först under veckan efter jul. Att märka är emellertid också, att inom en del organisationer ingen avgiftsbetalning — och följaktligen ej heller fristämpling — förekommer under årets sista veckor, vilket gör, att det uppgivna antalet arbetslöshetsveckor ej motsvarar den verkliga arbetslöshetstiden.

Arbetslösheten i utlandet.

En sammanställning av tillgänglig arbetslöshetsstatistik från Sverige och vissa andra länder visar följande procenttal för månaderna december 1924—december 1925.

	Dec.	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Sverige	15·6[1]	14·8	13·6[1]	12·0	10·8[1]	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	10·1	11·8	19·4
Norge	8·8	8·6	8·1	7·4	9·5	8·1	8·5	8·8	10·1	12·9	17·0	19·0	23.7
Danmark	17·1	16·9	16·8	15·1	13·5	12·1	9·0	8·3	9·7	10·5	13·5	18·3	31·1
England	9·2	9·0	9·4	9·0	9·4	10·1	12·3	11·2	11·4	11·4	11·3	11·0	11·0
Tyskland	8·1	8·1	7·3	5·8	4·3	3·6	3·5	3·7	4·3	4·5	5·8	10·7	19·4
Nederländerna	12·7	14·7	11·7	9·3	7·7	6·9	6·7	8·3	8·5	7·6	7·1[1]	9·8[2]	—
Belgien	5·1	6·1	6·3	7·0	7·1	6·2	5·8	5·1	3·9	2·6	2·6[1]	7·3[2]	—
Ungern	17·3	20·2	20·3	20·5	20·2	19·0	19·0	17·9	15·2	14·3	13·4	15·6	15·9
Kanada	11·6	10·2	9·5	8·5	8·7	7·0	6·1	5·2	4·4	5·7	5·1	5·7	—
Nya Syd-Wales	12·9	14·3	16·1	8·1	10·9	10·4	5·0	3·4	—[3]	—[3]	—	—	—

Förutom de länder, som tidigare redovisats i denna översikt, har denna gång som synes även medtagits Ungern. De anförda procenttalen från detta land grunda sig på uppgifter om antalet arbetslösa inom de socialdemokratiska fackföreningarna, vilka för varje månad publiceras i den av Ungerns statistiska centralbyrå utgivna tidskriften »Magyar Statisztikai Szemle» och här, efter av internationella arbetsbyrån tillämpad praxis, satts i relation till hela det uppgivna medlemsantalet i nämnda fackföreningar.

Livsmedelspriser och levnadskostnader.

Livsmedelspriser under januari månad 1926. De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel (ävensom å bränsle och lyse), som meddelas i efterföljande sammandragstabell för socialstyrelsens 49 ombudsorter, ha inhämtats och bearbetats på samma sätt, som tidigare varit fallet. Under hänvisning till denna tabell må följande anföras rörande de under de senaste månaderna inträffade prisförändringarna å de olika varuslagen.

Januari månad har medfört ytterligare någon sänkning av prisnivån, beroende i första hand på kraftig nedgång i äggpriserna ävensom på att de för resp. veckor uträknade medelpriserna å smör varit genomsnittligt lägre än i december. Av de 58 varuslag, å vilka noteringar inhämtats, ha sedan föregående månad 17 varit föremål för *prissänkning* och 15 för *prisstegring*, under det att medelpriserna å de övriga 26 varuslagen äro fullt *oförändrade*.

[1] Reviderade siffror. — [2] Preliminära siffror. — [3] Uppgifternas uteblivande torde sammanhänga med den vid tidpunkten ifråga pågående arbetsinställelsen inom sjömansyrket.

Medelpris per år (1913—1925) och per månad (januari 1925—januari 1926)

	Varuslag	Kvantitet	1913	1914	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925
			öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Mjölk: oskummad	l.	14	15	× 38	47	44	35	25	23	24	24
2	handskummad	»	8	8	× 24	—	26	20	13	12	13	13
3	separerad	»	6	6	× 19	23	19	13	9	9	9	9
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	236	239	× 587	729	657	496	375	366	374	384
5	mat- (lands-)	»	213	218	× 546	727	651	486	358	350	350	353
6	Ost: helfet, okryddad	»	164	162	× 372	624	524	389	277	275	289	266
7	halvfet, »	»	121	119	× 332	500	374	267	178	187	203	182
8	Margarin: växt-, bästa sort	»	135	144	—	433	376	293	178	184	178	178
9	Ägg: svenska, färska	tjog	159	171	725	681	578	428	320	271	274	265
10	» konserverade	»	137	151	615	716	533	393	348	260	279	273
11	Potatis: gammal	hl.	—	—	× 1200	1271	963	947	699	771	986	937
12	»	5 l.	28	30	× 68	71	60	60	47	50	61	58
13	färsk	»	46	80	237	102	191	124	119	180	187	113
14	Ärter, gula	kg.	31	35	× 66	78	69	58	48	50	51	50
15	Bruna bönor	»	48	49	× 173	214	130	83	97	72	88	72
16	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	31	33	× 50	× 75	91	71	52	45	44	48
17	råg-, » » »	»	22	23	× 41	× 56	56	46	31	27	30	33
18	rågsikt-, » » »	»	27	29	—	× 73	73	63	44	38	40	42
19	Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	36	42	× 82	99	101	72	52	50	48	50
20	ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	41	41	× 73	111	176	85	61	53	54	53
21	Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	41	43	× 73	96	111	108	86	75	73	77
22	hårt, knäckebröd	»	—	—	—	—	139	132	110	97	95	99
23	mjukt, limpa, söt	»	38	40	× 75	96	105	93	73	65	64	70
24	» » sur (»grovbröd»)	»	30	31	× 49	64	71	65	50	44	46	52
25	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	78	× 180	230	254	217	172	157	156	161
26	mjukt, bil-, bakat med vatten	»	43	46	× 88	116	128	113	88	77	77	85
27	ligaste sort, » » mjölk	»	60	61	× 144	167	145	129	103	90	91	99
28	Nötkött, färskt: stek	»	122	116	567	563	398	301	223	209	204	212
29	soppkött	»	100	95	507	490	333	243	175	169	167	175
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	130	546	512	493	377	280	256	247	255
31	spädkalv	»	72	70	357	312	274	204	155	149	144	152
32	Fårkött: färskt, stek	»	133	130	626	600	431	310	233	225	223	241
33	salt, svenskt	»	114	118	546	547	385	264	193	184	181	198
34	Renkött, färskt, stek	»	119	121	509	557	442	348	270	264	239	247
35	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	133	129	× 388	605	449	321	250	214	197	249
36	salt, svenskt »	»	140	137	× 404	619	470	338	263	227	204	256
37	» amerikanskt »	»	—	—	—	—	364	275	204	192	189	236
38	Fisk, färsk: abborre	»	75	76	211	202	191	166	140	132	135	132
39	gädda	»	108	110	317	333	312	260	211	209	212	204
40	sill	»	34	35	149	110	102	92	79	67	72	78
41	strömming	»	38	39	123	114	106	91	70	61	66	74
42	torsk	»	55	57	196	160	139	119	100	94	100	101
43	rödspotta (»spätta»)	»	79	81	295	244	219	199	169	154	154	155
44	kolja	»	—	—	—	—	152	134	113	111	120	120
45	salt: sill, prima	»	45	45	145	148	120	87	77	59	70	86
46	strömming	»	30	31	100	105	74	65	51	45	46	52
47	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	58	293	223	156	113	97	83	90	98
48	Kaffe (obränt), prima Santos	»	170	159	× 307	316	331	210	219	244	281	335
49	Socker, bit-	»	67	65	× 92	× 133	× 168	× 170	× 156	107	96	78
50	Salt (matsalt)	»	—	10	31	32	31	26	21	20	19	19
51	Svagdricka	l.	6	6	14	16	16	17	15	14	14	15
52	Fotogen, Water White	»	20	21	—	71	60	53	38	32	31	30
53	Ved: björk-, osågad, hemkörd (per	famn	2560	2630	7850	8220	10310	7090	4990	5250	5170	4980
54	barr- (»storfamn»: 3·56 kbm)	»	2040	2110	6620	6740	8230	5620	3820	3830	3850	3750
55	Bränntorv	100 kg.	196	220	1035	896	964	659	460	449	441	441
56	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	401	411	—	—	2069	1286	948	840	782	737
57	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	234	242	—	—	1664	703	444	414	389	344
58	Koks: gasverks- (krossad)[1] hemkörd	»	165	157	—	—	1177	452	326	310	303	256
59	eng. kamin- » hemkörd	»	189	190	—	—	1249	481	356	337	326	278

[1] Före 1918 avse uppgifterna okrossad koks. — [2] Preliminära siffror. — × Maximipris.

för samtliga orter (44 orter åren 1913—1919 samt 49 orter fr. o. m. år 1920).

Jan. 1925	Febr. 1925	Mars 1925	April 1925	Maj 1925	Juni 1925	Juli 1925	Aug. 1925	Sept. 1925	Okt. 1925	Nov. 1925	Dec. 1925	Jan.[2] 1926	Höjning (+) eller sänkning (−) i % jan. 1914—jan. 1926	jan. 1925—jan. 1926	
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre			
24	24	24	24	24	23	23	23	23	23	24	23	23	+ 64·3	− 4·2	1
13	13	13	13	13	13	13	13	12	12	12	12	12	+ 50·0	− 7·7	2
9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	+ 50·0	0·0	3
380	396	404	368	353	359	365	399	413	410	394	363	335	+ 40·2	− 11·8	4
358	359	363	348	339	334	332	363	375	369	361	340	311	+ 44·7	− 13·1	5
277	276	273	270	266	264	262	262	261	261	260	261	260	+ 58·5	− 6·1	6
193	189	187	185	181	178	178	179	178	177	178	177	177	+ 46·3	− 8·3	7
180	179	179	179	179	178	178	178	177	177	176	176	174	+ 26·1	− 3·3	8
308	257	221	199	192	200	208	225	250	329	397	397	318	+ 51·4	+ 3·2	9
272	230	—	—	—	—	—	—	—	278	290	294	278	+ 82·9	+ 2·2	10
969	1001	1 031	1 104	1 079	1049	1 079	1 050	811	704	700	688	701	—	− 27·7	11
60	61	63	67	66	65	65	61	51	47	47	46	46	+ 70·4	− 23·3	12
—	—	—	—	—	—	155	72	—	—	—	—	—	—	—	13
51	51	51	51	51	50	50	50	49	49	48	48	48	+ 60·0	− 5·9	14
83	80	79	75	71	71	71	69	69	69	66	64	64	+ 39·1	− 22·9	15
52	52	51	47	47	50	49	49	46	45	44	48	49	+ 58·1	− 5·8	16
37	38	38	35	35	36	35	33	29	26	26	27	28	+ 33·3	− 24·3	17
48	48	47	44	44	45	44	42	38	35	35	38	38	+ 46·2	− 20·8	18
50	51	52	51	50	50	50	50	50	49	48	48	48	+ 33·3	− 4·0	19
54	54	54	54	53	53	53	53	53	53	53	53	53	+ 32·5	− 1·9	20
78	78	79	78	78	78	78	78	76	75	74	73	73	+ 78·0	− 6·4	21
100	100	101	100	100	100	100	99	98	96	95	94	94	—	− 6·0	22
72	72	72	72	71	71	71	71	70	67	66	66	66	+ 73·7	− 8·3	23
54	54	54	53	53	53	53	52	51	50	48	49	49	+ 58·1	− 9·3	24
162	163	164	163	162	162	162	162	160	159	155	155	156	+ 108·0	− 3·7	25
86	87	87	87	86	86	86	86	85	83	80	80	80	+ 81·8	− 7·0	26
101	102	102	102	101	100	100	100	98	97	94	95	95	+ 58·3	− 5·9	27
203	204	205	207	210	213	217	219	219	217	213	212	212	+ 75·2	+ 4·4	28
168	169	169	171	174	175	178	181	181	179	177	177	177	+ 77·0	+ 5·4	29
253	252	249	254	257	260	259	258	257	256	254	256	256	+ 93·9	+ 1·2	30
147	148	149	149	151	152	154	156	155	153	152	156	155	+ 112·3	+ 5·4	31
226	232	236	245	253	259	260	252	242	232	225	231	235	+ 79·4	+ 4·0	32
187	190	194	201	202	204	208	208	203	197	192	192	195	+ 66·7	+ 4·3	33
256	251	249	249	250	—	—	—	—	215	247	256	256	+ 106·5	0·0	34
233	238	242	246	248	250	251	255	261	260	255	254	253	+ 91·7	+ 8·6	35
239	243	245	250	256	257	259	262	269	267	264	262	260	+ 87·1	+ 8·8	36
213	218	221	226	230	231	235	240	253	257	254	251	249	—	+ 16·9	37
141	145	148	131	117	119	124	127	132	132	134	138	140	+ 79·5	− 0·7	38
217	221	221	196	173	187	205	210	211	209	200	203	201	+ 74·8	− 7·4	39
74	65	60	66	71	84	97	95	83	78	79	82	73	+ 108·6	− 1·4	40
77	74	75	70	66	68	72	65	71	78	79	87	87	+ 112·2	− 13·0	41
107	105	101	98	96	103	100	100	103	101	99	102	101	+ 74·1	− 5·6	42
162	158	156	149	145	152	157	162	163	155	151	156	160	+ 95·1	− 1·2	43
129	131	128	121	115	116	112	113	118	116	115	122	119	—	− 7·8	44
88	92	94	94	95	95	95	85	74	72	72	71	63	+ 40·0	− 28·4	45
48	50	52	52	53	53	52	55	51	50	51	51	51	+ 54·5	+ 6·3	46
92	93	99	95	97	97	97	97	98	101	105	106	107	+ 87·7	+ 16·3	47
326	337	340	340	337	332	334	333	333	334	335	334	336	+ 108·7	+ 3·1	48
82	82	83	83	79	78	76	76	77	71	72	74	74	+ 15·6	− 9·8	49
19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	—	0·0	50
15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	+ 150·0	0·0	51
30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	31	+ 55·0	+ 3·3	52
5140	5150	5130	5110	5090	5040	4990	4910	4850	4810	4800	4790	4780	+ 83·8	− 7·0	53
3850	3880	3870	3860	3840	3800	3750	3680	3650	3630	3610	3600	3580	+ 72·9	− 7·0	54
437	429	434	435	446	454	457	448	442	438	438	438	438	+ 115·8	+ 0·2	55
750	747	744	742	738	729	730	728	725	729	739	738	741	+ 88·1	− 1·2	56
358	361	360	354	352	342	334	330	325	330	336	342	345	+ 51·3	− 3·6	57
280	279	275	274	272	265	258	251	236	228	227	229	230	+ 47·4	− 17·9	58
297	297	293	290	286	281	278	274	258	257	260	265	267	+ 45·9	− 10·1	59

Sammanfattning av livsmedelspriserna förändringar juli 1914—januari 1926. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna ägt rum i detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med januari 1926, meddelas efterföljande indexserier, vilka utarbetats på sätt förut beskrivits i Sociala Meddelanden (årg. 1920, sid. 752 ff.).

	Juli	Årsmedeltal								År 1925					1926
	1914	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	Dec.	Jan.[1]
Aritmetiska (ovägda) tal	100	319	348	321	245	186	171	174	176	179	176	176	172	173	171
Vägda tal .	100	270	320	298	237	180	164	164	168	170	169	169	165	164	162

Enligt vad den »vägda» indexserien giver vid handen, har den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse under januari visat en mindre nedgång, och den »vägda» indexsiffran är nu två enheter lägre än i december. Det »ovägda» indextalet har likaledes sjunkit med två enheter. — Ovanstående indexserier återgivas fullständigare i de häften av Sociala Meddelanden, som innehålla kvartalsrapporter över levnadskostnaderna, senast i årg. 1926, häfte 1, sid. 73. Det må noga observeras, att samtliga ovan angivna stegringssiffror endast avse den förhöjning, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m. inberäknade), vilket beräknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 januari 1926, 174, motsvarande en stegring från juli 1914 av 74 % mot 75 % vid närmast föregående undersökningstillfälle, den 1 oktober 1925 (se nyssnämnda kvartalsrapport, sid. 77).

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling har under tiden 11 januari—10 februari 1926 bl. a. publicerats:

N:r		Daterad
5.	K. kung. ang. fastställande av det tal, som skall anses motsvara levnadskostnadsökningen m. m.	15 jan.

[1] Preliminära siffror.

Tidskriftsöversikt.

(Januari 1926.)

Allmänna sociala frågor.

BECKER, E. Arbeitsbegriff und Arbeitsgesinnung. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik, B. 68, s. 753.

FRØLING. Om Sociallovgivningens Simplification. Socialt Tidskrift 1925, nr 12.

JONSSON, J. Fullmaktsamlarvälde eller arbetarkontroll? Fackföreningsrörelsen 1926, nr 1.

JONSSON, J. »Industria» och arbetarkontrollen. Svensk Typograf-Tidning 1926, nr 2—4.

MEHLIS, O. Über das Soziale und Asoziale. Der Arbeitgeber 1926, nr 1.

MØRUP, E. Arbejde og Kapital. Nationaløkonomisk Tidskrift 1925, nr 5—6.

Sverige.

LEIJONMARCK, G. Om utskyldsindrivningen i Stockholm bland byggnadsarbetare m. fl. Svenska Stadsförbundets Tidskrift 1925, nr 8.

MALMBERG, I. Bland murare och timmermän för 100 år sedan. Teknisk Tidskrift 1926, nr 4.

PETRÉN, V. Statsverkets kostnader för fri rättegång. Svensk Juristtidning 1926, nr 1.

SEGERSTEDT, V. Skråväsen och nutida arbetsförhållanden. Byggnadsvärlden 1926, nr 3.

Amerikas förenta stater.

PHILIP, A. Les conseils d'usine aux Etats-Unis. Revue des études coopératives oct./dec. 1925.

Bulgarien.

The results of compulsory labour service in Bulgaria from 1921 to 1925. International Labour Review jan. 1926.

Finland.

v. WRIGHT, V. Yrkesidkarnas i Finland ställning till lärlingsfrågan. Svensk Hantverkstidning 1926, nr 2.

Socialpolitisk återblick. Industritidningen 1926, nr 1.

Frankrike.

DUBREUIL, H. Une Conception du »Contrôle Ouvrier». L'Information Sociale 31 dec. 1925.

Norge.

JACOBSEN, H. S. Et norsk økonomisk riksraad. Statsøkonomisk Tidskrift 1925, nr 6.

Ryssland.

BRUSEWITZ, P. E. Antibolsjevikernas Ryssland. Tiden 1926, nr 1.

v. ECKARDT, H. Zur neueren Literatur über Russland. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik, B. 54, s. 793.

LÖFFLER, H. Studienfahrten nach Russland. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 2.

Arbetarförhållandena i Ryssland: Den naturliga sociala differentieringen tvingar sig fram. Industria 1926, nr 2.

Vad den XIV:e kommunistiska kongressen innebär. Industria 1926, nr 2.

Schweiz.

SCHORER, H. Der sozialwirtschaftliche Stand der schweizerischen Bevölkerung. Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1925, nr 4.

Storbritannien.

BLADEN, V. W. The potteries in the industrial revolution. The Economic Journal (Supplement. Economic hist. series.) jan. 1926.

Tyskland.

HARTRODT, H. Das Reichsarbeitsministerium, seine Entstehung, sein Aufgabenkreis und seine Organisation. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 1/2.

HEINRICHSBAUER, A. Moderne Sozialpolitik in westdeutschen Grossbetrieben. Soziale Praxis 1925, nr 52.

KUPFER, J. Abbau der Sozialgesetzgebung? Metallarbeiter-Zeitung 1926, nr 2.

SOGEMEYER, M. Rückgang der Konsumkraft in Deutschland? Der Arbeitgeber 1926, nr 1.

Die Schulung der Betriebsräte in Sachsen. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 1.

Österrike.

ADLER, E. Inventions of employees and the austrian patents act of 1925. International Labour Review jan. 1926.

HOFER, J. Bischöfliche Sozialtheorien. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 2.

Arbetarskydd.

Lagstiftning o. dyl.

SANDEL, J. M. The safety code for the paper and pulp industry. National Safety News 1926, nr 1.

SPANNAGEL. Neuregelung des Verkehrs mit Mineralölen und die daraus sich ergebenden Aufgaben für die Gewerbeaufsicht. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1925, nr 12.

STILLER. Gewerbewesen und Gewerbepolizei um 1750 in Preussen sowie die Anfänge des Arbeiterschutzes. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 3.

Skydd mot olycksfall.

BRENNAN, TH. P. Safety in the operation of electrified trunk line railroads. National Safety News 1926, nr 1.

GRÜNEWALD, M. Wie lassen sich Strassenbahnunfälle vermeiden? Zeitschrift für Gewerbehygiene 1926, nr 2.

LA VERNE TELFORD, MARIAN. The Rural Safety Problem. National Safety News 1926, nr 1.

NORTHRUP, R. B. Testing device to safeguard window cleaners. Industrial Hygiene Bulletin jan. 1926.

PEZZATINI, P. In tema di infortunistica oculare. Rivista Critica 1925, nr 11.

PHILIPP, A. Feststellvorrichtungen an Drehscheiben. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 3.

REID, H. L. Hazard of unguarded foot treadles. Industrial Hygiene Bulletin jan. 1926.

ROSENGREN, A. Skydd vid excenterpressar. Arbetarskyddet 1926, nr 1.

TAMM, A. Pneumatisk varutransport. Arbetarskyddet 1926, nr 1.

WALLNER, O. Olycksfall i skogs- och flottningsarbete. Skogs- och flottningsarbetaren 1926, nr 4.

VÁŽNÝ, FR. Ochrana osob, zaměstnaných při letadlech a zařízenich, sloužicich letectvi. [Arbetarskydd inom aviatiken och flygindustrien.] Sociálni Revue 1925, nr 5.

Accident prevention in foundries. Monthly Labor Review dec. 1925.

Elektrische Brände und elektrische Unfälle. Die Feuerwehr 1926, nr 2.

Safe Practices for maintenance and repair men. National Safety News 1926, nr 1.

Skydd mot ohälsa.

FLORET. Aktinomikose oder Kohlenoxydvergiftung. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1925, nr 12.

GERBIS. Gesundheitszustand in Glashütten. Zeitschrift für Gewerbehygiene 1926, nr 2.

GRAHAM-ROGERS, C. T. Occupational diseases and the physician. Industrial Hygiene Bulletin jan. 1926.

HASSELMANN, C. M. Gewerbliches Arbeiten mit Blausäure. Zeitschrift für Gewerbehygiene 1926, nr 2.

KRANENBURG, W. R. H. Schwefelwasserstoff- und Schwefelkohlenstoffvergiftungen. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1925, nr 12.

WOLFF, G. Metallvergiftungen im Gewerbeleben. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 3.

Effects and treatment of industrial chemical poisoning. Monthly Labor Review dec. 1925.

Övriga skyddstekniska frågor (upplysningsverksamhet m. m.).

BETKE. Ausgewählte Fragen der Arbeitspsychologie. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1925, nr 12.

DICKERMAN, W. C. The broader economics of safety. National Safety News 1926, nr 1.

FOLCKER, I. God belysning — en viktig faktor i produktionens tjänst. Verkstäderna 1926, nr 1.

HEYDRICH. Die nürnberger Industrie unter besonderer Berücksichtigung der zu besichtigenden Betriebe in ihren wirtschaftlichen, sozialen und hygienischen Verhältnissen. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1925, nr 12.

HOLBROOK, E. A. Higher education in safety. National Safety News 1926, nr 1.

KARSCH, F. X. Die Organisation der Unfallverhütungsbild-Propaganda. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 3.

MARTENS, H. A. Im Kampf gegen die Unfallgefahr. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 3.

MAY, J. Fjärde internationella kongressen för olycksfallsterapi och yrkessjukdomar i Amsterdam 1925. Social-Medicinsk Tidskrift 1926, nr 1.

MC KEEN CATTELL, J. Examinations that weed out the incompetent driver. National Safety News 1926, nr 1.

PRELLER, L. Vereinbarter Arbeiterschutz. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 4.

SCHOENEICH. Der Maschinenschutz auf Messen und Ausstellungen. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 3.

STEINER, E. Ein wiener Unfallkrankenhaus. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 2.

TINSLEY, J. F. The still, small voice of safety conscience. National Safety News 1926, nr 1.

WHEELER, F. G. Why is a safety contest? National Safety News 1926, nr 1.

The safety education of children as a factor in the prevention of industrial accidents. Industrial Safety Survey 1925, nr 5.

Uttalanden av yrkesinspektörerna angående önskemål under 1926. Arbetarskyddet 1926, nr 1.

Skydd för kvinnor och minderåriga.

ALBRECHT, O. Der vergessene landwirtschaftliche Kinderschutz. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 4.

LÜDERS, ELSE. Die Frau in der Betriebsvertretung. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 4.

LÜDERS, ELSE. Kinderarbeit in der Landwirtschaft. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 1/2.

THOMPSON, LAURA A. Children in street trades in the United States: A list of references. Monthly Labor Review dec. 1925.

Massachusetts studies accidents to minors in industry. National Safety News 1926, nr 1.

Arbetslön.

KNOLL, A. Lohnpolitik gegenüber Genossenschaftsbetrieben. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 2.

Internasjonale forholdsregler mot varer frembragt ved underbetalt arbeide. Sociale Meddelelser 1925, nr 10.

Amerikas förenta stater.

CLARK, L. D. Present status of minimum wage legislation. Monthly Labor Review dec. 1925.

Tjeckoslovakien.

ŠTERN, E. Skutečná mzda dělníků u nás a v cizině. [Arbetarnas reallöner i Tjeckoslovakien och utlandet.] Sociální Revue 1925, nr 5.

Tyskland.

BUSSE, FR. Die Soziallöhne und die Frage ihres Abbaues. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 4.

HEINRICHSBAUER, A. Der Lohnanteil in den Gestehungskosten der Eisenindustrie. Der Arbeitgeber 1926, nr 2.
Statistische Nachweisungen über die Arbeitsverhältnisse und Löhne in den Hauptbergbaubezirken. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 1/2.

Österrike.
Die Lohnverhältnisse der Arbeiter im wiener Industriegebiete am Ende des vierten Vierteljahres 1925. Statistische Nachrichten 1926, nr 1.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

BAGGE, G. Produktionens reglering och arbetslösheten. Svensk Tidskrift 1925, nr 8.
BECH, G. O. Is unemployment inevitable? [Recension.] Nationaløkonomisk Tidskrift 1925, nr 5—6.
DELBANCO, G. A. Konjunktur, Konjunkturlosigkeit und Konjunkturprognose. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik, B. 68, s. 808.
GERRITSZ, J. Kapitaalmarkt en Werkgelegenheid. Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1926, nr 1.
LUNDBERG, F. Arbetslöshetsförsäkring. Nordisk försäkringstidskrift 1926, nr 1.

Sverige.
B[ERGSTRAN]D, F. Om möjligheten att använda invalider i offentlig verksamhet och i näringslivet. Tidskrift för den svenska pensionsförsäkringen 1925, nr 10.
F. V. Den statligt konserverade arbetslösheten [i Sverige]. Industritidningen 1926, nr 1.
Arbetslöshetsförsäkringsfrågan. Mål och medel 1926, nr 1.
Fackförbunden och arbetslöshetsfrågan. Verkstäderna 1926, nr 1.

Amerikas förenta stater.
ENSTRÖM, A. F. Amerikansk konjunkturforskning. Teknisk Tidskrift 1926, nr 1.
Vocational guidance in the United States of America. International Labour Review jan. 1926.

Bulgarien.
En ny lag om arbetsförmedling och arbetslöshetsförsäkring i Bulgarien. Arbetarskyddet 1926, nr 1.

Danmark.
Ekstraordinær Hjælp til de Arbejdsløse. Arbejderen 9 jan. 1926.
Tilskudspolitik og Deflationspolitik. Arbejdsgiveren 1926, nr 4.

Nederländerna.
v. LIER, Th. Arbeidsbemiddeling en emigratie in Nederland in 1924. Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1926, nr 1.

Norge.
LYSHOEL, J. H. Arbetslöshetsproblemet: Situationen i Norge. Industria 1926, nr 1.
Arbeidsledighetskrisen. Meddelelsesblad (utg. av landsorg. i Norge) 1925, nr 11—12.

Ryssland.
OLBERG, P. Arbetslöshetsfrågan i Sovjet-Ryssland. Tiden 1926, nr 1.
H. W. Die Krisis des gelernten Arbeiters in Sowjetrussland. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 3.

Schweiz.
Die Entwicklung des Arbeitsmarktes im Jahre 1925. Sozialstatistische Mitteilungen 1925, nr 12.

Storbritannien.
Ändring i den engelska arbetslöshetspolitiken? Nya direktiv utfärdade för nödhjälpsarbetena. Industria 1926, nr 2.

Tjeckoslovakien.
SIMILÄ, Y. Tjeckoslovakien som orsak till arbetslöshet. Industritidningen 1925, nr 24.

Tyskland.
DISSMANN, R. Was geschieht für die Arbeitslosen. Metallarbeiter-Zeitung 1926, nr 2.
FREY. Die Fürsorge für männliche jugendliche Wanderer vom Standpunkt der Arbeitsvermittlung. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 4.
JÜLICH, H. Gefahrengemeinschaft und Beitragserhebung in der Arbeitslosenversicherung. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 3.
KUMMER, F. Die Krise der deutschen Automobilindustrie. Metallarbeiter-Zeitung 1926, nr 1.
LÜTTICH, A. Die Verwaltungsassuchüsse bei den Arbeitsnachweisämtern. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 1.
PRINZING, W. Wirtschaftskrise und Arbeitslosigkeit. Die deutsche Arbeitgeber-Zeitung 1926, nr 3.
WEIGERT, O. Die Erwerbslosenfürsorge in der Wirtschaftskrise. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 4.
G. R. Umbildung in der Schwereisenindustrie. Metallarbeiter-Zeitung 1926, nr 3.

Österrike.
SIEGEL, O. Die Bedeutung der Wanderungsfrage für Österreich. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 4.
STEIN, V. Kampf gegen die Arbeitslosigkeit. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 2.
A. P. Das zahlenmässige Verhältnis der unterstützten Arbeitslosen zu den Berufstätigen in Wien. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 2.

Arbetstid.

Sverige.
ELIASSON, W. Vår arbetstidslag. Sjömannen 1926, nr 1.
[KOMMERSKOLLEGIUM.] Utlåtande angående förslag till reviderad lag om vissa inskränkningar beträffande tiden för bageriarbete. Kommersiella Meddelanden 1926, nr 1.
Åttatimmarslagens revision. Industria 1926, nr 2.

Tyskland.
Produktionsminskningen genom åttatimmarsdagen: En tysk undersökning. Industria 1926, nr 2.

Der Verband deutscher Brotfabrikanten und das Verbot der Nachtarbeit. Einigkeit 1926, nr 4.
Verbot der Nachtarbeit und Brotpreis. Einigkeit 1926, nr 2.

Bostadsförhållanden.

WIELGOLASKI, S. Grunnverdiskatt og boligsak. Sociale Meddelelser 1925, nr 10.

Sverige.

JULIN, H. Tvenne bostadshus för arbetande kvinnor, uppförda av Stockholms stad för medel ur B. A. Danelii donationsfond. Byggnadsvärlden 1926, nr 4.

Belgien.

LAVERGNE, B. La régie coopérative des habitations à bon marché en Belgique et la crise des logements. Revue des études coopératives oct./dec. 1925.

Storbritannien.

SANDBERG, A. W. Skall muraremonopolet brytas i England? Industria 1926, nr 1.

Tyskland.

BECKH. Wohnungsproblem und Wohnungsstatistik. Reichsarbeitsblatt 1925, nr 48.
KRÖGER. Drei grundsätzliche Fragen zur Wohnungspolitik. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 1/2.
REHORN. Der Wohnungsbedarf im Ruhrkohlenbezirk. Reichsarbeitsblatt 1925, nr 48.
VOSEN. Die gesetzliche Miete in den Jahren 1924/25. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 1/2.

Österrike.

Nowotny, J. Wohnungswesen und Gesetzgebung. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 2.

Fattigvård, barnavård och välgörenhet.

Sverige.

Åtgärder för fattigvårdsprocessernas nedbringande: Utkast till ändringar i fattigvårdslagen utarbetat. Svenska Stadsförbundets Tidskrift 1925, nr 8.

Italien.

AMADES, ELISE. La protection de l'enfance dans les colonies italiennes. Bulletin International de la Protection de l'Enfance 1925, nr 43.

Sydamerika.

BAUZA, J. A. La protection de l'enfance dans l'Uruguay. Bulletin International de la Protection de l'Enfance 1925, nr 43.
THOT, L. La législation relative aux délinquants mineurs dans la République Argentine et l'Uruguay. Bulletin International de la Protection de l'Enfance 1925, nr 43.

Tyskland.

VENUS. Die Stellung von Bezirksverband und Bezirksgemeinde in der Ausübung der Fürsorge. Blätter für Wohlfahrtspflege 1925, nr 12.

Föreningsväsen.

BUJAK, H. Probleme der Angestelltenbewegung. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 1—2.
CARLESON, C. N. Massor och ledare [referat av TH. KOLLER: »Massen- und Führerproblem in den freien Gewerkschaften»]. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 2.
HUEBER, A. Amsterdam und Moskau. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 1.
HUPPERT, S. Die internationalen Verbindungen der Gewerkschaften. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 1.
Socialistisk Arbejder-Internationales Kongres i Marseilles [1925]: De vedtagne Resolutioner. Arbejderen 23 jan. 1926.

Sverige.

HANSSON, S. Industriförbundsfrågans öde. Fackföreningsrörelsen 1925, nr 53.
HANSSON, S. Postmannaförbundet och landsorganisationen. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 4.

Amerikas förenta stater.

JONES, M. The labour movement in America. The Labour Magazine jan. 1926.

Italien.

REVENTLOW, R. Koalitionszwang in Italien. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 1.
La nouvelle loi fasciste contre la liberté syndicale. Bulletin d'information de la fédération internationale des ouvriers du transport 1925, nr 12.

Tjeckoslovakien.

OBERSCHALL, A. Die Gewerkschaftsbewegung in der tschechoslowakischen Republik. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik, B. 54, s. 775.

Tyskland.

FALKENBERG, A. Den tyska tjänstemannarörelsen. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 3 och 4.
SCHIRMEL, H. Neuere Entwicklung von Arbeiter- und Angestelltenverbänden. Reichsarbeitsblatt 1925, nr 48.
Industrieverbände und Berufsverbände. Der Arbeitgeber 1926, nr 1.

Jord- och egnahemsfrågan.

Sverige.

EKBERG, Seve. Den nya ensittarlagen. Svensk Juristtidning 1926, nr 1.
v. SETH, P. Anmälan av A. ÅSTRÖM: Jordrätten i Sverige under världsåldrarna. Svensk Juristtidning 1926, nr 1.

Estland.

MARTNA, M. Social aspects of land reform in Esthonia. International Labour Review jan. 1926.

Frankrike.

REY, A. Les métayers du pays landais. L'Information Sociale 7 jan. 1926.

Japan.

KUWATA. Die Pächterbewegung in Japan. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik, B. 54, s. 424.

Storbritannien.

GRANT, I. F. The social effects of the agricultural reforms and enclosure movement in Aberdeenshire. The Economic Journal (Supplement. Economic hist. series.) jan. 1926.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Metallarbetarnas skandinavism. Överenskommelsen om konfliktunderstöd reviderad. Metallarbetaren 1926, nr 3.

Sverige.

ENGLUND, O. Ett blad ur fackföreningsrörelsens historia. Föreningsrättsstriden 1899. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 4.

HANSSON, S. Arbetsfreden i remissdebatten. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 4.

HANSSON, S. Kollektivavtal eller register? Fackföreningsrörelsen 1926, nr 2.

[Landssekretariatet.] Tvister om kollektivavtals innebörd och tillämpning. (Yttrande angående ifrågasatt omarbetning av skiljemannalagen av år 1887.) Fackföreningsrörelsen 1926, nr 3.

A. H. C. Skogsbrukets avtalsförhållanden och arbetspriser. Svenska Lantarbetsgivareföreningarnas Medlemsblad 1926, nr 1.

Amerikas förenta stater.

Strejken vid Amerikas antracitkolgruvor. Industria 1926, nr 1.

Danmark.

Det danska jordbruksavtalet. Svenska Lantarbetsgivareföreningarnas Medlemsblad 1926, nr 1.

Island.

VALDEMARSSON, HJ. Islandsk Lov om Maegling under Arbejdsstridigheder. Socialt Tidskrift 1925, nr 12.

Kanada.

Agreements as to wages and working conditions in coal mines in Alberta. The Labour Gazette 1925, nr 12.

Norge.

AMUNDSEN, A. Tarifforhandlingerne. Arbeidsgiveren 1925, nr 26.

LYSHOEL, J. H. Situationen på den norska arbetsmarknaden och lagstiftningen [om arbetstvister]. Industria 1926, nr 2.

PEDERSEN, O. Medling och skiljedom i arbetstvister. Redogörelse för det nyligen framlagda norska lagförslaget. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 3.

Maeglings- og voldgiftsloven. Arbeidsgiveren 1925, nr 26.

Storbritannien.

H—T. Mot ny kolkonflikt 1 maj [1926]? Svensk Finanstidning 1926, nr 4.

Kolgruvorna i England. Industria 1926, nr 2.

Tyskland.

FLATOW, G. Bemerkungen zum Entwurf eines Arbeitsgerichtsgesetzes. Reichsarbeitsbl. 1925, nr 48.

Samhällshjälpen i Tyskland. Industria 1926, nr 2.

Samhällshjälpen i Tyskland. Industritidningen 1926, nr 1.

Kooperation.

AUGÉ-LARIBÉ, M. Les ententes entre coopératives agricoles et coopératives de consommation. Revue des études coopératives oct./dec. 1925.

GAUMONT, J. The french-hungarian co-operative economist. Ignace Horn. International Co-operative Bulletin 1926, nr 1.

HANSSON, S. Byggnadsgillena. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 1.

HEDBERG, A. Le commerce de gros coopératif international. Revue des études coopératives oct. dec. 1925.

PETANDER, K. De ekonomiska motiven: Vinstbegäret och kooperationen. Kooperatören 1925, nr 24.

H. J. M. International co-operation in 1925. International Co-operative Bulletin 1926, nr 1.

Amerikas förenta stater.

NESTLER-TRICOCHE, G. Les relations entre sociétés coopératives et syndicats ouvriers aux Etats-Unis. Revue des études coopératives oct./dec. 1925.

Bulgarien.

KATZAROW, A. The central co-operative bank of Bulgaria. International Co-operative Bulletin 1926, nr 1.

Italien.

The dissolution of the lega nazionale delle cooperative, Milan. International Co-operative Bulletin 1926, nr 1.

Norge.

Norges kooperative landsforening i 1925. Kooperatøren 1926, nr 1.

Utdrag av samvirkeloven. Kooperatøren 1926, nr 1.

Ryssland.

KHINCHUK, L. The co-operative movement in Soviet Russia. International Co-operative Bulletin 1926, nr 1.

Schweiz.

JAEGGI, B. The position of the swiss co-operative movement in 1924. International Co-operative Bulletin 1926, nr 1.

Tyskland.

BUXTON, N. Agricultural co-operation in Germany. The Labour Magazine jan. 1926.

CASSAU, TH. O. Sozialdemokratie und Konsumgenossenschaften in Deutschland. Schweiz. Konsum-Verein 1926, nr 2.

Levnadskostnader.

Storbritannien.

FAY, C. R. Price control and the corn averages under the corn laws. The Economic Journal (Supplement. Economic hist. series.) jan. 1926.

Österrike.

Die neue Indexberechnung über die Veränderung der Lebenskosten. Statistische Nachrichten 1926, nr 1.

Nykterhetsfrågan.

GROSSMAN, MARY B. When the inebriated and incompetent appear in traffic court. National Safety News 1926, nr 1.

KOLLER, A. Tuberculose et alcoolisme. Revue internationale contre l'alcoolisme 1925, nr 6.

Amerikas förenta stater.

HERCOD, R. The american situation. Revue internationale contre l'alcoolisme 1925, nr 6.

Finland.

HARMAJA, L. Alkoholförbrukningen i Finland. En statistisk översikt. Social Tidskrift 1925, nr 12.

Socialförsäkring.

BLÜMEL, K. H. Sozialversicherung. Soziale Praxis 1925, nr 52.

HENDRIJCH, H. Unfallverhütung und Unfallversicherung. Zeitschrift für Gewerbehygiene 1926, nr 2.

SIDVALL, S. Socialförsäkringen i Europa. Social-Medicinsk Tidskrift 1926, nr 1.

Sverige.

ANDERSSON, TH. En reform för sjukkasseverksamheten i Stockholm. Svensk Sjukkasse-Tidning 1925, nr 12 A.

GÅRDLUND, W. Rationell sjukkontroll. Svensk Sjukkasse-Tidning 1925, nr 12 A.

K[ARLSSO]N, H. Städerna och den väntade omläggningen av sjukförsäkringen. Svenska Stadsförbundets Tidskrift 1925, nr 8.

THORSTENSON, AXIANNE. Förslag om sjuk- och moderskapsförsäkring. Hertha jan. 1926.

En ny form för pensionsfrågans lösning. Kontorsvärlden 1926, nr 1.

Australien.

A proposal for national insurance in Australia. International Labour Review jan. 1926.

Belgien.

La mutualité en Belgique. Revue du Travail 1925, nr 12.

Finland.

HELMINEN, H. Den nya lagen om arbetares olycksfallsförsäkring i Finland. Nordisk försäkringstidskrift 1926, nr 1.

Norge.

Kodifikasjon. Sykeforsikringsbladet 1925, nr 11/12.

Laegene og den nye ordning. Sykeforsikringsbladet 1925, nr 11/12.

[Sykeforsikrings-] Loven trer ikraft. Sykeforsikringsbladet 1925, nr 11/12.

Schweiz.

La referendum suisse sur les assurances sociales. L'Information Sociale 31 dec. 1925.

Die Volksabstimmung über die Sozialversicherung. Wirtschaftsberichte des schweizerischen Handelsamtblattes 1926, nr 2.

Storbritannien.

Den utvidgade socialförsäkringen i England: Vad den direkt kostar och huru den återverkar på produktionen. Industria 1926, nr 2.

Tyskland.

ERDMANN, O. Der deutsche Sozialetat. Der Arbeitgeber 1926, nr 2.

GRIESER. Die knappschaftliche Versicherung. Soziale Praxis 1925, nr 53.

JUNG. Die Bedeutung einer modernen Schwerbeschädigtenfürsorge für die Wirtschaft. Reichsarbeitsblatt 1925, nr 48.

SENGER, K. Die Rentenbezugsdauer der Alters- und Invaliditätsrentner. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 1/2.

Auf falschem Wege. Die deutsche Arbeitgeber-Zeitung 1926, nr 4.

Denkschrift über die Sozialversicherung und die Zusammenstellung der Ergebnisse in der Erwerbslosenfürsorge 1924/1925. Reichsarbeitsblatt 1925, nr 47.

Die Kosten der Krankenversicherung und die Möglichkeiten ihrer Verringerung. Die deutsche Arbeitgeber-Zeitung 1926, nr 3.

Novelle zum Reichsknappschaftsgesetz. Die Invaliditäts- und Alters-Versicherung 1925, nr 12.

Der Reichswirtschaftsrat zum Reichsknappschaftsgesetz. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 3.

Zwei Denkschriften über die soziale Belastung der deutschen Wirtschaft. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 4.

Ut- och invandring.

Danmark.

Utvandringen til oversøiske Lande i 1925. Statistiske Efterretninger 1926, nr 2.

Nederländerna.

v. LIER, TH. Arbeidsbemiddeling en emigratie in Nederland in 1924. Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1926, nr 1.

Arbetsmarknaden under februari månad 1926.

Den skärpning av säsongarbetslösheten i januari månad, som årligen kan konstateras, efterträdes merendels av en något förbättrad arbetsmarknadssituation i februari. Så var fallet även innevarande år, vilket bland annat kom till uttryck i nedgången av relationstalet för antalet ansökningar om arbete på varje hundratal lediganmälda platser vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna i riket; siffran 247 i februari svarade mot 273 i januari. I förhållande till februari i fjol synes läget vara i det stora hela likartat på arbetsförmedlingens manliga avdelning med överskott av kontors- och affärspersonal samt icke yrkesutbildad arbetskraft; den kvinnliga arbetsmarknadens brist å dugliga tjänarinnor till arbete inom hemmen och lanthushållningen har däremot ytterligare skärpts, medan tillgången å arbetssökande inom kontorsfacket alltjämt överstiger efterfrågan.

Arbetslöshetens omfattning nödvändiggjorde alltjämt ingripande från samhällets sida för lindrande av dess verkningar. De statliga nödhjälpsarbetena utvidgades under månaden till att omfatta 4 250 arbetslösa mot 3 362 vid januari månads utgång, representerande en ökning av 888 man. Till statskommunala och rent kommunala nödhjälpsarbeten anvisades under samma tid genom arbetsförmedlingskontoren omkring 1 100 man. Nyanställningen vid nödhjälpsarbeten av olika slag var sammanlagt av något större omfattning än under januari, men understeg februarisiffran i fjol.

Ser man på arbetsmarknadsförhållandena inom olika yrkesgrupper, kan man i första hand inregistrera den nu som bäst pågående avverkningssäsongen inom skogshanteringen, vilken avsevärt förbättrade arbetsmöjligheterna i mellersta och norra delarna av landet. Vid jordbruket var tillgången å tillfällighetsarbete såsom alltid vid denna årstid minimal, varemot efterfrågan å arbetskraft till instundande vårflyttningar gjordes i stor utsträckning. Dylika arbetssökande funnos också anmälda, varför en del överenskommelser redan träffades under månaden. Underskottet av kvinnlig arbetskraft för landsbygdens behov gjorde sig dock tydligt märkbart.

Inom det industriella näringslivet absorberade metall- och maskinindustrien fortfarande fullgoda yrkesmän. För yngre och äldre oskolade arbetstagare var det däremot mestadels mycket svårt att uppbringa varaktig anställning. Järnhanteringens yrkesutövare, som sedan länge lidit av de tryckta konjunkturerna, möttes icke av några förändrade förhållanden under månaden, medan situationen för sågverksarbetarna tycktes ha undergått en ljusning. För gatstenshuggarna gjorde sig en ytterligare åtstramning i arbetstillgången gällande. Byggnadshantverkarna hade som vanligt att räkna med relativt död säsong vid denna tid av året, men arbetet bedrevs dock på sina håll i anmärkningsvärt stor omfattning.

Inom affärsvärlden, närmast minuthandeln, betecknas februari sedan gammalt som realisationsmånaden, då större livaktighet alltid inträder. Så var fallet även innevarande år, och arbetsgivarna vidtogo inga nämnvärda inskränkningar i den extra personal, som tidigare anställts för julmarknad och nyårsinventering. Det inom branschen befintliga överskottet av arbetskraft var ännu ganska stort; även för kontorsarbete utbildad personal förefanns disponibel i större utsträckning än som motsvarade förefintliga sysselsättningsmöjligheter. Arbetstillgången för handels- och transportarbetare var mestadels synnerligen god, medan däremot sjöfolket på grund av rådande svåra isförhållanden icke hade att tillgå något större antal anställningar till sjöss. Då februari alltid är den sämsta månaden för sjömännen och flertalet av dem räkna med skeppstjänsten såsom ett säsongarbete, hade många sjömän avrest från hamnstäderna till sina hemorter, vilket reducerade arbetssökandesiffrorna inom gruppen. Sjöfartens arbetslösa kvinnliga personal kunde här och var beredas tillfällig anställning i land. Hotell- och restaurangpersonalen har alltid att räkna med reducerad platstillgång under vintermånaderna, speciellt för uppasserskor; efterfrågan å köksor och diskerskor visade sig däremot vara något livligare.

Inom gruppen husligt arbete kunde sysselsättning beredas alla dugliga tjänarinnor.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under februari samt under föregående månader och år framgår av efterföljande sammanställning:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
1913—1922	196	203	171	148	134	138	129	123	115	127	174	187
1922	482	479	381	368	258	215	203	172	155	177	269	321
1923	346	308	231	165	135	146	141	140	126	129	191	195
1924	239	214	177	151	131	132	141	135	128	148	220	225
1925	296	256	207	166	157	159	162	156	154	172	246	226
1926	*273*	*247*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav inom jord- och skogsbruk:												
1922	341	282	216	231	158	146	126	152	126	120	184	253
1923	225	168	130	95	79	78	88	113	94	86	113	134
1924	142	116	113	93	73	71	79	108	101	105	156	205
1925	206	148	120	96	92	91	94	113	122	129	186	220
1926	*189*	*152*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper:												
1922	502	514	420	401	275	227	220	178	167	207	293	330
1923	364	339	262	187	150	162	155	151	142	159	222	207
1924	261	244	200	174	152	152	161	146	140	174	242	228
1925	316	289	243	196	180	176	186	177	168	197	263	227
1926	*290*	*273*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12
1922	34·3	31·9	30·5	28·3	22·9	20·9	18·2	16·7	15·1	15·5	17·2	21·3
1923	20·5	19·4	18·0	14·9	10·7	9·8	9·1	8·6	8·0	8·2	9·3	14·1
1924	13·6	13·4	13·9	11·6	7·6	7·4	6·2	6·6	7·0	8·4	10·5	15·6
1925	14·8	13·6	12·0	10·8	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	10·1	11·8	19·5
1926	*15·8*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Arbetslöshetens utbredning inom olika fack framgår närmare av tabellen å sid. 262.

Internationella arbetsbyråns publikationsserier.

Av socialrådet *Erik Sjöstrand.*

Den internationella arbetsorganisationen och dess verkställande organ *internationella arbetsbyrån i Genève* har icke endast till uppgift att främja och medverka till genomförandet av internationell sociallagstiftning. En huvuduppgift för byrån är också att vara en upplysningscentral i sociala frågor samt att med stöd av sin stab av funktionärer ävensom tillkallade experter verkställa undersökningar uti alla de ämnen, som falla inom byråns verksamhetssfär.

I överensstämmelse härmed har internationella arbetsbyrån under de sex år, som förflutit sedan dess grundande, utvecklat en alltmera betydelsefull utrednings- och publikationsverksamhet. I ökad omfattning insamlas i arbetsbyrån uppgifter om sociala och ekonomiska förhållanden i olika länder, hämtade dels ur böcker, tidskrifter och tidningar, dels ur lagtexter, lagförslag, kommittéutlåtanden, statistiska redogörelser m. fl. handlingar, som insändas från regeringar och olika myndigheter, samt från enskilda organisationer. Vidare har arbetsbyrån tillgång till rapporter, som insändas från dess fasta korrespondensbyråer eller korrespondenter i viktigare industriländer, i särskilda fall ock från byråns egna tjänstemän, som utsändas för undersökning på platsen av viss fråga. Allt detta material ordnas inom arbetsbyrån, bearbetas, underställes granskning av experter i olika länder samt göres tillgängligt för allmänheten genom byråns publikationer. Dessa utkomma på franska och engelska samt i viss utsträckning även på tyska, italienska och spanska. Jämväl på andra språk, däribland svenska, utsändas tid efter annan pressmeddelanden, varigenom allmänheten i Sverige hålles underkunnig om arbetet inom byrån. Dessutom har tidnings- och tidskriftspressen i vårt land visat intresse för denna verksamhet genom att publicera recensioner av arbetsbyråns publikationer och andra mer eller mindre utförliga meddelanden om byråns och arbetsorganisationens verksamhet.

Till tjänst för dem, som vilja taga del av arbetsbyråns publikationer, meddelas i det följande en översiktlig redogörelse för de olika serierna med uppgift om pris.[1] För varje serie finnes angivet seriens namn å olika språk, det huvudsakliga innehållet (schematiskt beskrivet) samt prenumerationspriset per årgång resp. häfte eller del. För de i samlingen »*Etudes et Documents*» ingående serierna, vilka icke utkomma regelbundet, meddelas för varje särskild publikation namn å engelska (jämte namnet i svensk översättning), utgivningsdatum, sidantal och pris. Liknande uppgifter meddelas om en del andra publikationer, som ingå i serien »*Etudes spéciales*».

[1] Prenumeration och rekvisition å arbetsbyråns samtliga publikationer kan ske hos *C. E. Fritzes Hovbokhandel*, Fredsgatan 2, Stockholm, och hos A.-B. *Nordiska Bokhandeln*, Drottninggatan 7, Stockholm.

Månadstidskriften *Revue internationale du Travail* (*International Labour Review*, *Internationale Rundschau der Arbeit*) utgives på franska, engelska och i en förkortad upplaga på tyska. Den innehåller artiklar berörande industriella och arbetsförhållanden, grundade på särskild sakkunskap och specialstudier. Bidrag lämnas av framstående nationalekonomer eller personer, som eljest besitta auktoritativ kännedom om industri- eller arbetsförhållanden. Jämväl meddelas resultatet av undersökningar företagna av internationella arbetsbyrån, vare sig i anslutning till det internationella lagstiftningsarbetet vid arbetskonferenserna eller av annan anledning.

Därjämte innehåller tidskriften regelbundna månadsmeddelanden om arbetslöner, priser, levnadskostnader, arbetslöshet, redogörelser för yrkesinspektörers berättelser, bibliografiska notiser om litteratur rörande ekonomiska och sociala frågor m. m. Kvartalsvis meddelas en översikt över lagstiftning berörande arbetsförhållanden i olika länder.

Pris per häfte Kr. 2: 25, per årgång Kr. 22: 50. Den förkortade tyska upplagan kostar per år Kr. 10: —

Veckotidskriften *Informations sociales* (*Industrial and Labour Information*) utgives på franska och engelska. Den innehåller, utom utdrag ur tryckta källor för kännedomen om aktuella företeelser inom industrien och rörande arbetsförhållandena, originalupplysningar ur internationella arbetsbyråns korrespondens samt meddelanden från utomstående medarbetare och från regeringar.

Upplysningarna äro grupperade under följande rubriker:

Internationella arbetsorganisationen.
Arbetsvillkor.
Ekonomiska förhållanden.
Arbete och arbetslöshet.
Arbetsgivar- och arbetarorganisationer.
Handelsarbetare.
Tjänstemän.
»Intellektuella arbetare».
Kvinnor och barn.
Socialförsäkring.
Yrkesutbildning.
Kooperation.
Jordbruk.
Sjöfartsfrågor.
Arbete i kolonier.
Industriell organisation.
Sociala förhållanden i allmänhet.

Pris per häfte Kr. 0: 60, per årgång Kr. 27: 50.

Tidskriften *Sécurité Industrielle* (*Industrial Safety Survey*, *Chronik der Unfallverhütung*) utkommer varannan månad på franska, engelska och tyska. Den utgör ett samlingsorgan för strävandena på arbetarskyddets område. Tidskriften innehåller artiklar om olika spörsmål rörande förebyggandet av olycksfall, om tekniska framsteg på detta område, om typiska olycksfall av olika slag och om statistik samt redogör för nya lagstiftningsåtgärder, arbetarskyddslagar m. m. i ett stort antal länder. I en bibliografisk avdelning meddelas recensioner av tidskrifts- eller annan litteratur på området.

Tidskriftens spalter stå också öppna för diskussion och utbyte av erfarenheter på arbetarskyddets område.

Pris per årgång Kr. 5: 75.

Månadsmeddelandena *Chronique mensuelle de l'émigration* (*Monthly Record of Migration*) utgivas på franska och engelska. Däri lämnas en sammanfattande redogörelse för aktuella företeelser på ut- och invandringens område över hela världen.

Pris per årgång Kr. 7: 50.

Årsboken *Annuaire international du Travail* (*International Labour Directory*, *Internationales Arbeitsjahrbuch*) utgives i sju delar. Den första innehåller en redogörelse för nationernas förbunds och internationella arbetsbyråns konstitution och verksamhet samt meddelar uppgift å olika myndigheter, rådgivande institutioner o. dyl., som i olika länder handlägga frågor om industri- och arbetsförhållanden.

Den innehåller också en kort beskrivning av resp. administrativa organs funktioner samt meddelar namnen å chefer för olika departement, ämbetsverk och byråer liksom också titlar å officiella publikationer.

Andra och tredje delarna innehålla förteckningar över de viktigaste arbetsgivar- resp. arbetarorganisationerna i olika länder. För varje organisation meddelas namn och adress, översättning av namnet, organisationens säte, dess periodiska publikationer, senaste medlemsantalet eller antalet anslutna föreningar samt slutligen uppgift å anslutning till nationella eller internationella organisationer.

Fjärde och femte delarna meddela motsvarande upplysningar beträffande »intellektuella arbetare» och demobiliserade.

Sjätte delen innehåller en förteckning å de förnämsta kooperativa organisationerna av olika slag samt meddelar, så långt möjligt, uppgift å varje organisations namn, adress, år för grundandet, säte, periodiska publikationer, senaste uppgifter om medlemsantal och affärsomsättning, om anslutning till nationella och internationella organisationer samt översättning av organisationens namn till franska, engelska och tyska.

Sjunde delen slutligen innehåller en förteckning å diverse organisationer, som befatta sig med frågor rörande industri- och arbetsförhållanden.

Pris för samtliga delar (årg. 1925) Kr. 12: —; del I Kr. 3: —; II Kr. 3: —; III Kr. 3: —; IV Kr. 2: —; V Kr. 0: 50; VI Kr. 1: 50; VII Kr. 0: 50.

Publikationssamlingen *Etudes et Documents* (*Studies and Reports*, *Studien und Berichte*) utgives på franska och engelska samt vissa delar på tyska. Samlingen utgöres av monografier över olika sociala frågor, ofta med ingående jämförelser mellan förhållandena i olika länder. Monografierna utgivas i ett flertal serier (A—O), behandlande olika ämnesgrupper, såsom framgår av följande förteckning, däri angivits varje särskild publikations namn på engelska (med namnet jämväl översatt till svenska) samt utgivningsdatum, sidantal och pris. Prenumerationspriset per år för samtliga serier i samlingen är Kr. 37: 50.[1]

Det angives särskilt, om publikationen föreligger, utom på franska och engelska, även på tyska.

Tecknet * betyder, att den franska upplagan är utgången, tecknet †, att den engelska är utgången.

Serie A. Industriell organisation.

			Pris.
*†	Nr. 1.	The agreement between the Spanish Workers' Organisations. (Överenskommelsen mellan de spanska arbetarorganisationerna.) Sept. 1920. 10 sid. . . .	Kr. 0: 75
†	» 2.	The Dispute in the Metal Industry in Italy: Trade Union Control of Industry, I. (Konflikten inom metallindustrien i Italien: fackföreningskontroll inom industrien, I.) Sept. 1920. 19 sid.	» 0: 75
	» 3.	Annual Meeting of the British Trades Union Congress, 1920. (Den engelska fackföreningskongressen 1920.) Okt. 1920. 14 sid.	» 0: 75
	» 4.	International Congress of Workers in the Food and Drink Trades. (Livsmedelsarbetarnas internationella kongress.) Okt. 1920. 8 sid.	» 0: 75
	» 5.	The British Government and the Miners' Federation of Great Britain. Conference between Sir Robert Horne and the Miners' Federation. (Engelska regeringen och gruvarbetarförbundet. Förhandlingarna mellan Sir Robert Horne och gruvarbetarförbundet.) Okt. 1920. 37 sid.	» 0: 75
*	» 6.	The Congress of the Labour and Socialist International. (Socialistiska internationalens kongress.) Okt. 1920. 28 sid.	» 0: 75
*	» 7.	The Miners' International Congress. (Internationella gruvarbetarkongressen.) Okt. 1920. 15 sid.	» 0: 75

[1] I detta prenumerationspris ingår även den i det följande omnämnda »Bibliographie d'Hygiène industrielle».

Pris.

*Nr. 8. The International Labour Organisation: a Comparison. (Internationella arbetsorganisationen: en jämförelse.) Okt. 1920. 11 sid. Även på tyska. . . . Kr. 0:75

» 9. The International Congress of Metal Workers. (Internationella metallarbetarkongressen.) Okt. 1920. 11 sid. . . . . » 0:75

* » 10. The British Government and the Miners' Federation of Great Britain. The Conference between the Government and the Triple Industrial Alliance. (Engelska regeringen och gruvarbetarförbundet. Förhandlingarna mellan regeringen och trippelalliansen.) Okt. 1920. 44 sid. . . . . » 0:75

» 11. The Dispute in the Metal Industry in Italy: Trade Union Control in Industry, II. (Konflikten inom metallindustrien i Italien: fackföreningskontroll inom industrien, II.) Nov. 1920. 25 sid. . . . . » 0:75

» 12. The Fourth International Congress of Bookbinders. (Fjärde internationella bokbinderiarbetarkongressen.) Nov. 1920. 8 sid. . . . . » 0:75

» 13. The Miners' Strike in Great Britain. (Gruvarbetarstrejken i Storbritannien.) Dec. 1920. 31 sid. . . . . » 0:75

» 14. The 15th Congress of the General Confederation of Labour. (Franska landsorganisationens 15:de kongress.) Dec. 1920. 15 sid. . . . . » 0:75

* » 15. The International Congress of General Factory Workers. (Fabriksarbetarnas internationella kongress.) Jan. 1921. 15 sid. . . . . » 0:75

» 16. Tendencies of European Labour Legislation since the War. (Tendenser inom europeisk arbetslagstiftning sedan kriget.) Febr. 1921. 19 sid. . . . . » 0:75

» 17. The Growth of Trade Unionism during the Ten Years 1910—1919. (Fackföreningsrörelsens utveckling under tioårsperioden 1910—1919.) Febr. 1921. 8 sid. . . . . » 0:75

* » 18. First Special International Trade Union Congress, London, November 22—27, 1920. (Extra fackföreningskongressen i London 22—27 november 1920.) Mars 1921. 28 sid. . . . . » 0:75

» 19. The Minimum Programme of the General Confederation of Labour of France. (Franska landsorganisationens minimiprogram.) Mars 1921. 12 sid. . . . » 0:75

» 20. International Railwaymen's Congress, London, November 29—30, 1920. (Internationella järnvägsmannakongressen i London 29—30 november 1920.) April 1921. 10 sid. . . . . » 0:75

*† » 21. The Programme and Organisation of the Christian Trade Unions of Germany. Congress at Essen, November 20—24, 1920. (De tyska kristliga fackföreningarnas program och organisation. Kongressen i Essen 20—24 november 1920.) Maj 1921. 25 sid. . . . . » 0:75

*† » 22. The International Congress of Transport Workers. Geneva, April 18—22, 1921. (Internationella transportarbetarkongressen i Genève 18—22 april 1921.) Aug. 1921. 19 sid. . . . . » 0:75

*† » 23. Ninth Congress of the International Federation of Hatmakers. (Internationella hattarbetarförbundets 9:de kongress.). Aug. 1921. 11 sid. . . . . » 0:75

† » 24. The Ninth International Congress of Metal Workers. Lucerne, August 8, 1921. (Metallarbetarnas 9:de internationella kongress i Luzern 8 aug. 1921.) Okt. 1921. 14 sid. . . . . » 0:75

*† » 25. The Tenth International Congress of Textile Workers. Paris, September 19—24, 1921. (Textilarbetarnas 10:de internationella kongress i Paris 19—24 september 1921.) Dec. 1921. 19 sid. . . . . » 0:75

Serie B. Ekonomiska förhållanden.

*Nr. 1. Coal Production in the Ruhr district. Inquiry by the International Labour Office, end of May 1920. (Kolproduktionen i Ruhrdistriktet. Undersökning av Internationella arbetsbyrån, slutet av maj 1920.) Sept. 1920. 16 sid. . Kr. 0:75

			Pris.
*Nr.	2.	Papers relating to Schemes of International Organisation for the Distribution of Raw Materials and Food Stuffs. (Handlingar rörande förslag till internationell organisation av råämnes- och livsmedelsdistribution.) Okt. 1920. 16 sid.	Kr. 0: 75
* »	3.	Conditions of Labour and Production in the Upper Silesian Coalfield. (Arbetsvillkor och produktion vid kolgruvorna i Övre Schlesien.) Dec. 1920. 20 sid.	» 0: 75
* »	4.	The Socialisation of Coal Mines in Germany. (Socialiseringen av kolgruvorna i Tyskland.) Jan. 1921. 22 sid.	» 0: 75
* »	5.	The Essen Memorandum on the Socialisation of the Coal Mines in Germany. (Essen-betänkandet rörande socialiseringen av kolgruvorna i Tyskland.) Jan. 1921. 7 sid.	» 0: 75
»	6.	Works Councils in Germany. (Driftsråd i Tyskland.) Jan. 1921. 31 sid.	» 0: 75
* »	7.	The Bill to Establish Workers' Control in Italy. (Förslag till industriell demokrati i Italien.) Febr. 1921. 34 sid.	» 0: 75
† »	8.	A Demand for Workers' Control in Industry in France. (Krav å industriell demokrati i Frankrike.) Mars 1921. 19 sid.	» 0: 75
*† »	9.	The Reform of the Supreme Council of Labour in Italy. Towards a Technical Parliament of Labour. (Omorganisation av högsta arbetsrådet i Italien. Utvecklingen fram mot ett arbetarparlament.) April 1921. 34 sid.	» 0: 75
*† »	10.	Profit Sharing and Labour Co-partnership. Proposal of the Italian Catholic Party. (Andel-i-vinst och meddelägarskap från arbetarnas sida. Förslag av det katolska partiet i Italien.) Juni 1921. 14 sid.	» 0: 75
»	11.	Organisation of Industry and Labour Conditions in Soviet Russia. (Industriell organisation och arbetsvillkor i Sovjet-Ryssland.) Juli 1922. 93 sid. Även på tyska.	» 1: 50
»	12.	Compulsory Labour Service in Bulgaria; a Study undertaken for the International Labour Office by Max Lazard. (Arbetsplikt i Bulgarien. Undersökning för Internationella arbetsbyrån av Max Lazard.) Okt. 1922. 160 sid.	» 2: 25
»	13.	Works Councils in Germany. By Marcel Berthelot. (Driftsråd i Tyskland. Av Marcel Berthelot.) 1924. 140 sid.	» 2: 25
»	14.	Industrial Life in Soviet Russia, 1917—1923. (Arbetsförhållanden i Sovjet-Ryssland 1917—1923.) 1924. 260 sid.	» 3: 75

Serie C. Arbete och arbetslöshet.

*Nr.	1.	British Legislation on Unemployment Insurance. (Den engelska lagstiftningen om arbetslöshetsförsäkring.) Okt. 1920. 20 sid.	Kr. 0: 75
* »	2.	Government Action in dealing with Unemployment in Italy. (Statsåtgärder mot arbetslöshet i Italien.) Okt. 1920. 29 sid.	» 0: 75
* »	3.	The Bulgarian Law on Compulsory Labour. (Den bulgariska lagen om arbetsplikt.) Nov. 1920. 11 sid.	» 0: 75
* »	4.	The Action of the Swiss Government in dealing with Unemployment. (Den schweiziska förbundsregeringens åtgärder i arbetslöshetsfrågan.) Nov. 1920. 15 sid.	» 0: 75
* »	5.	The Organisation of Unemployment Insurance and Employment Exchanges in France. (Arbetslöshetsförsäkringens och arbetsförmedlingens organisation i Frankrike.) Febr. 1921. 18 sid.	» 0: 75
»	6.	Statistics of Unemployment in Various Countries 1910 to 1922. (Statistik över arbetslöshet i olika länder 1910—1922.) Maj 1922. 28 sid.	» 0: 75
»	7.	Methods of compiling Statistics of Unemployment. Replies of the Governments. (Metoder för upprättande av arbetslöshetsstatistik. Svar från olika regeringar.) Okt. 1922. 100 sid.	» 1: 50

Pris.

Nr. 8. Unemployment 1920—1923. (Arbetslösheten 1920—1923.) 1924. 154 sid. . Kr. 2:75
» 9. Unemployment in its National and International aspects. (Arbetslösheten ur nationell och internationell synpunkt.) 1924. 227 sid. . . . . » 2:25
» 10. Unemployment Insurance. A study in Comparative Legislation. (Arbetslöshetsförsäkring. En jämförande undersökning av lagstiftningen.) 1925. 134 sid. Även på tyska. . . . . » 2:—

Serie D. Arbetslöner och arbetstid.

*Nr. 1. Staff Regulations on the French Railways. (Tjänstereglemente vid franska järnvägar.) Sept. 1920. 6 sid. . . . . Kr. 0:75
» 2. Wage Changes in Various Countries 1914—1921. (Arbetslönens förändringar i olika länder 1914—1921.) Juli 1922. 83 sid. . . . . » 1:50
» 3. Application of the Three-Shift System to the Iron and Steel Industry. (Treskiftsystemets tillämpning i järn- och stålindustrien.) Sept. 1922. 156 sid. » 2:25
† » 4. Hours of Labour in Industry: Germany. (Arbetstiden inom industrien: Tyskland.) Okt. 1922. 40 sid. . . . . » 0:75
† » 5. Hours of Labour in Industry: Belgium. (Arbetstiden inom industrien: Belgien.) Okt. 1922. 30 sid. . . . . » 0:75
† » 6. Hours of Labour in Industry: France. (Arbetstiden inom industrien: Frankrike.) Okt. 1922. 54 sid. . . . . » 0:75
» 7. Hours of Labour in Industry: Great Britain. (Arbetstiden inom industrien: Storbritannien.) Okt. 1922. 31 sid. . . . . » 0:75
* » 8. Hours of Labour in Industry: Italy. (Arbetstiden inom industrien: Italien.) Nov. 1923. 34 sid. . . . . » 0:75
* » 9. Hours of Labour in Industry: Switzerland. (Arbetstiden inom industrien: Schweiz.) Nov. 1923. 87 sid. . . . . » 0:75
* » 10. Wage Changes in Various Countries 1914—1922. (Arbetslönens förändringar i olika länder 1914—1922.) Juni 1923. 87 sid. . . . . » 1:50
* » 11. Hours of Labour in Industry: Netherlands. (Arbetstiden inom industrien: Nederländerna.) Dec. 1923. 31 sid. . . . . » 0:75
» 12. Hours of Labour in Industry: Czechoslovak Republic. (Arbetstiden inom industrien: Tjeckoslovakien.) 1924. 46 sid. . . . . » 0:75
† » 13. Family Allowances. The remuneration of Labour according to need. (Familjetillägg. Avlöning efter behovsprincipen.) 1924. 186 sid. . . . . » 2:75
» 14. Hours of Labour in Industry: United States. (Arbetstiden inom industrien: Förenta Staterna.) 1925. 120 sid. . . . . » 2:25
» 15. The Workers' Standard of Life in Countries with Depreciated Currency. (Arbetarnas levnadsstandard i valutasvaga länder.) 1925. 182 sid. . . . . » 3:—
» 16. Wage Changes in Various Countries 1914—1925. (Arbetslönens förändringar i olika länder 1914—1925.) 1926, 143 sid. . . . . » 2:25

Serie E. Invalider.

*Nr. 1. Compensation for War Disablement in France. Act of 31 March 1919. (Ersättning åt krigsinvalider i Frankrike. Lagen den 31 mars 1919.) Febr. 1921. 24 sid. . . . . Kr. 0:75
*† » 2. The Compulsory Employment of Disabled Men. (Beredande av arbetsanställning åt invalider i obligatorisk väg.) April 1921. 32 sid. . . . . » 0:75
* » 3. Compensation for War Disabilities in Germany, Austria, Poland and Czechoslovakia. (Ersättning åt krigsinvalider i Tyskland, Österrike, Polen och Tjeckoslovakien.) Sept. 1921. 48 sid. . . . . » 0:75

Pris.

Nr. 4. Compensation for War Disabilities in Great Britain and the United States. (Ersättning åt krigsinvalider i Storbritannien och Förenta Staterna.) Dec. 1921. 93 sid. Även på tyska. . . . . Kr. 0: 75

* » 5. Artificial Limbs. Appliances for the Disabled. (Konstgjorda lemmar. Hjälpmedel för invalider.) 1924. 320 sid. Även på tyska. . . . . » 4: 50

Serie F. Industriell hygien.

*Nr. 1. Cancer of the Bladder among Workers in Aniline factories. (Kräfta i blåsan bland arbetare i anilinfabriker.) Febr. 1921. 24 sid. . . . . Kr. 0: 75

» 2. Memorandum on Industrial Lead Poisoning. Issued by the Home Office, London. H. M. Stationery Office, January 1921. (Betänkande rörande blyförgiftning inom industrien, avgivet av inrikesministeriet, London jan. 1921.) Sept. 1921. 19 sid. . . . . » 0: 75

» 3. Prevention of Anthrax among Industrial Workers. Memorandum on the Disinfecting Station Established in Great Britain for Disinfection of Wool and Hair. Issued by the Home Office London. H. M. Stationery Office, February 1921. (Förebyggande av mjältbrandssmitta bland industriarbetare. Betänkande rörande desinfektionsanstalten för ull och hår i Storbritannien, avgivet av inrikesministeriet, London, febr. 1921.) Sept. 1921. 14 sid. . . » 0: 75

» 4. The Use of White Lead in Painting. Issued by the Düsseldorf Chamber of Commerce. (Användandet av blyvitt vid måleriarbeten, publ. av handelskammaren i Düsseldorf.) Okt. 1921. 19 sid. . . . . » 0: 75

» 5. Prohibition of the Use of White Lead in Painting. Issued by the Verband der Maler, Lackierer, Anstreicher, Tüncher und Weissbinder Deutschlands, Hamburg 1921. (Förbud mot användandet av blyvitt vid måleriarbeten, publ. av tyska måleriarbetarförbundet, Hamburg 1921.) Okt. 1921. 26 sid. » 0: 75

† » 6. The Protection of Eyesight in Industry. Problems of Industrial Lighting. (Skydd för ögonen inom industrien. Frågan om lämpliga belysningsanordningar.) Juni 1923. 158 sid. . . . . » 2: 25

† » 7. Anthrax in the Tannery Industry. By Dr. H. Leymann. (Mjältbrandssmitta inom garveriindustrien. Av dr. H. Leymann.) Aug. 1923. 30 sid. Även på tyska . . . . . » 0: 75

† » 8. Report of the Departmental Committee appointed to Re-examine the Danger of Lead Paints to Workers in the Painting Trades, etc. London, H. M. Stationery Office, 1923. (Utlåtande av departementala kommittén för ny undersökning av blyvittsfaran för arbetarna inom måleriyrket etc., London, 1923.) Sept. 1923. 66 sid. . . . . » 1: 25

*† » 9. Industrial Hygiene and Safety and the International Labour Organisation. Papers read at the Conference on the International Labour Organisation and Industrial Health, organised by the League of Nations Union of Great Britain, and held in London, 19 and 20 June 1923. (Industriell hygien och arbetarskydd samt Internationella arbetsorganisationen. Föredrag vid konferens anordnad av engelska föreningen för Nationernas förbund i London, 19—20 juni 1923.) Dec. 1923. 60 sid. . . . . » 1: 50

Serie F bis. Arbetarskydd.

Nr. 1. Automatic Couplings and the Safety of Railway Workers. (Säkerhetsanordningar vid koppling av järnvägsvagnar.) 1924. 62 sid. Även på tyska. . Kr. 1: —

» 2. Safety Devices for Wood-Working Machinery. Great Britain and Switzerland. (Säkerhetsanordningar vid träbearbetningsmaskiner i Storbritannien och Schweiz.) 1925. 80 sid. Även på tyska. . . . . » 2: —

Serie G. Bostadsfrågan och välfärdsanordningar.

Pris.

*Nr. 1. European Housing Problems since the War. (Bostadsfrågan i Europa sedan kriget.) 1924. 484 sid. . . . . Kr. 5: 75

» 2. The Housing Situation in the United States. (Bostadsfrågan i Förenta Staterna.) 1925. 52 sid. . . . . » 1: —

Serie H. Kooperation.

*Nr. 1. The Consumers' Co-operative Societies in 1919. Denmark and Sweden. (Kooperativa konsumtionsföreningar år 1919. Danmark och Sverige.) Sept. 1921. 4 sid. . . . . Kr. 0: 75

* » 2. Seventh Congress of the Belgian Co-operative Office. (Den kooperativa byråns i Belgien 7:de kongress.) Sept. 1921. 9 sid. . . . . » 0: 75

» 3. Co-operation in Soviet Russia. (Kooperation i Sovjet-Ryssland.) 1925. 390 sid. » 5: 75

Serie I. Kvinnors och barns arbete.

*Nr. 1. The International Protection of Women Workers. (Internationella skyddsåtgärder för kvinnliga arbetare.) Okt. 1921. 12 sid. . . . . Kr. 0: 75

Serie J. Yrkesutbildning.

Nr. 1. Problems and Methods of Vocational Guidance. By Dr. Edouard Claparède. (Yrkesrådgivningens problem och metoder. Av Dr. Ed. Claparède.) Okt. 1922. 78 sid. . . . . Kr. 1: 50

» 2. Ability in Typewriting in relation to Vocational Guidance. By Dora Bieneman. (Färdighet i maskinskrivning i belysning av yrkesrådgivning. Av Dora Bieneman.) Okt. 1923. 46 sid. . . . . » 0: 75

» 3. Motion study in Typewriting. By J. M. Lahy. (Undersökning av anslag vid maskinskrivning. Av J. M. Lahy.) 1924. 63 sid. . . . . » 1: 50

Serie K. Jordbruk.

*Nr. 1. First International Congress of Landworkers' Unions affiliated to the International Federation of Trade Unions. (Första internationella kongressen av lantarbetarföreningar anslutna till fackföreningsinternationalen.) Nov. 1920. 10 sid. . . . . Kr. 0: 75

* » 2. Agrarian Conditions in Spain. (Jordbruksförhållanden i Spanien.) Nov. 1920. 11 sid. . . . . » 0: 75

* » 3. Small Holdings in Scotland. (Småbruk i Skottland.) Nov. 1920. 11 sid. . » 0: 75

» 4. The Eight-Hour Day in Italian Agriculture. (Åttatimmarsdagen inom det italienska jordbruket.) Dec. 1920. 10 sid. . . . . » 0: 75

* » 5. The Eight-Hour Day in Agriculture before the French Chamber of Deputies. (Jordbruksarbetarnas åttatimmarsdag inför franska deputeradekammaren.) Febr. 1921. 39 sid. . . . . » 0: 75

*† » 6. The Regulation of Labour in Agriculture in France. (Arbetsförhållandenas reglering inom det franska jordbruket.) Febr. 1921. 18 sid. . . . . » 0: 75

*† » 7. First International Congress of Christian Landworkers' Unions. Coblence, April 27—28, 1921. (De kristliga lantarbetarföreningarnas första kongress i Koblenz 27—28 april 1921.) Okt. 1921. 10 sid. Även på tyska. . . . » 0: 75

Serie L. Intellektuella arbetare.

*Nr. 1. Engineers and Chemists: Status and Employment in Industry. (Ingenjörer och kemister. Deras levnads- och arbetsförhållanden.) 1924. 92 sid. . . . . Kr. 1: 50

Serie M. Socialförsäkring.

			Pris.
Nr.	1.	General Problems of Social Insurance. (Socialförsäkringens allmänna problem.) 1925. 136 sid. Även på tyska.	Kr. 2:25
»	2.	Compensation for Industrial Accidents. (Ersättning för olycksfall i arbete.) 1925. 655 sid. Även på tyska.	» 11:25
† »	3.	Compensation for Occupational Diseases. (Ersättning för yrkessjukdomar.) 1925. 76 sid. Även på tyska.	» 1:—
»	4.	Sickness Insurance. (Sjukförsäkring.) 1925. 133 sid. Även på tyska.	» 2:—

Serie N. Statistik.

†Nr.	1.	Systems of Classification of Industries and Occupations. Report prepared for the International Conference of Labour Statisticians (29 October to 2 November 1923). (Metoder för industri- och yrkesgruppering.) Dec. 1923. 79 sid. Även på tyska.	Kr. 1:25
*† »	2.	Methods of Statistics of Wages and Hours of Labour. Report prepared for the International Conference of Labour Statisticians. (Metoder för statistik över arbetslöner och arbetstid.) Dec. 1923. 69 sid. Även på tyska.	» 1:25
»	3.	Methods of Statistics of Industrial Accidents. Report prepared for the International Conference of Labour Statisticians. (Metoder för statistik över olycksfall i arbete.) Dec. 1923. 63 sid. Även på tyska.	» 1:25
† »	4.	International Conference of Labour Statisticians. Report on the International Conference of Representatives of Labour Statistical Departments held at Geneva, 29 October to 2 November 1923. (Internationella socialstatistiska konferensen i Genève 29 okt.—2 nov. 1923.) Mars 1924. 80 sid.	» 1:25
»	5.	Economic Barometers. Report submitted to the Economic Committee of the League of Nations. (Ekonomiska barometrar. Redogörelse framlagd för folkförbundets ekonomiska kommitté.) 1924. 56 sid.	» 1:25
»	6.	Methods of Compiling Cost of Living Index Numbers. (Metoder för upprättande av indextal för levnadskostnaderna.) 1925. 64 sid. Även på tyska.	» 1:25
»	7.	Methods of Statistics of Unemployment. (Metoder för upprättande av arbetslöshetsstatistik.) 1925. 66 sid.	» 1:25
»	8.	The Second International Conference of Labour Statisticians. Held at Geneva. 20 to 25 April 1925. (Andra internationella socialstatistiska konferensen i Genève 20—25 april 1925.) 1925. 80 sid.	» 1:25

Serie O. Ut- och invandring.

Nr.	1.	Migration Movements 1920—1923. (Ut- och invandringen under åren 1920—1923.) 1925. 104 sid. Även på tyska.	Kr. 1:50

Under utgivning är en encyklopedi i industriell hygien: *Hygiène du Travail* (*Occupation and Health*), vilken föreligger på franska och engelska. Artiklarna illustreras med fotografier, ritningar och diagram. Vid arbetets planering och textens utarbetande har arbetsbyrån biträtts av framstående experter i skilda länder, inbegripet medlemmarna av den korresponderande kommittén för industriell hygien.

Enligt den uppgjorda planen kommer i varje artikel ämnet att behandlas från tre olika synpunkter, nämligen: 1) arbetsproceduren och det hälsofarliga ämnet, källorna till sjukdomen, de karakteristiska sjukdomsformerna och symtomen, förebyggande åtgärder, skyddslagstiftning, ersättning för ådragen skada o. s. v., allt belyst medelst statistik, litteraturhänvisningar och bibliografi; 2) den enskilde arbetaren, de för sjukdomen utsatta organens fysiologi och patologi, personlig hygien och kollek-

tiva anordningar för hälsovård m. m., som hänför sig till arbetarens beröring med de hälsofarliga ämnena och den omgivning, i vilken han arbetar; 3) hälsofaran för omgivningen, varvid på grundval av den moderna industriella hygienens forskningar behandlas sådana frågor som atmosfären, arbetslokalerna, uppvärmning och belysning, avlägsnandet av damm, fuktighetsförhållanden och bekvämlighetsinrättningar.

Encyklopedien avser att representera den nuvarande vetenskapliga ståndpunkten, vilket givetvis icke utesluter, att meddelade resultat ej i varje fall kunna betraktas som definitiva. Framhållas må särskilt, att det av utrymmesskäl icke varit möjligt att för varje fråga lämna en fullständig framställning av lagstiftningen. I de meddelade bibliografiska notiserna omnämnas allenast de senaste och mest betydande arbetena.

Framställningen, som närmast är avsedd för arbetare, arbetsgivare och deras organisationer, har man sökt giva en mera populär läggning, så långt detta låter förena sig med kraven på sakrikedom och vetenskaplig noggrannhet.

Encyklopedien, som utgives häftesvis, betingar ett *pris* för samtliga häftena av Kr. 30: —.

Dessutom publicerar arbetsbyrån en fortlöpande lagtextsamling: *Série législative* (*Legislative Series, Gesetzreihe*) på franska, engelska och tyska. Texterna utgivas separat eller i en årsvolym och betinga ett *pris* per år av Kr. 30: —.

Vidare utgives tid efter annan på franska och engelska officiella meddelanden, *Bulletin officiel* (*Official Bulletin*), innehållande lydelsen av från arbetsbyrån utgångna officiella skrivelser (kallelsecirkulär till arbetskonferenserna, frågeskrivelser, utkast till konventionsförslag, rekommendationer m. m.) samt inkomna skrivelser om ratifikationer och andra beslut rörande konventioners och rekommendationers tillämpning, texter till antagna konventionsförslag och rekommendationer, summariska redogörelser för sammanträden med arbetsbyråns styrelse och med dess kommissioner m. m. *Priset* per årgång är Kr. 4: 50.

Kvartalsvis utgives en bibliografi över nyutkommen litteratur rörande industriell hygien: *Bibliographie d'Hygiène industrielle* (*Bibliography of Industrial Hygiene, Litteratur der Gewerbehygiene*) på franska, engelska och tyska. Bibliografien innehåller jämväl en katalog över aktuella och intressanta kinematograffilmer behandlande sociala förhållanden. *Pris* per årgång Kr. 3: —[1].

Handlingar rörande arbetskonferenserna, *Documents de la Conférence internationale de Travail* (*Documents of the International Labour Conference, Dokumente der Internationalen Arbeitskonferenz*), utgivas på franska och engelska samt delvis på tyska. De innehålla frågeskrivelser och rapporter rörande ämnen på konferensens dagordning, direktörens rapport till konferensen, stenografiskt protokoll över varje konferenssammanträde samt texter till antagna konventionsförslag och rekommendationer. Frågeskrivelser och protokoll i sammandrag utgivas på tyska. Samtliga konferenshandlingar betinga ett *pris* av Kr. 37: 50.

Dessutom har arbetsbyrån utgivit ett antal mer omfattande undersökningar, vilka pläga sammanfattas under rubriken *Etudes spéciales* (*Special Reports*). Främst bland dessa är att nämna den nu komplett föreliggande stora produktionsundersökningen: *Enquête sur la production*, ett jätteverk i 5 volymer, omfattande sammanlagt 6 552 sidor med 1 227 statistiska tabeller och 758 diagram. Undersökningen, som endast föreligger på franska språket, företogs enligt beslut av arbetsbyråns styrelse i juni 1920. För ändamålet utsändes på 16 olika språk frågeformulär till alla regeringar,

[1] N:r 1—5 utgångna.

till arbetsgivar- och arbetarorganisationer samt till kooperativa organisationer. En ekonomisk undersökning av sådana dimensioner har aldrig förr verkställts, och det insamlade upplysningsmaterialet kan sägas lämna den enda samlade överblick av det ekonomiska läget i världen efter kriget, som existerar. Man finner där så långt möjligt fullständig statistik över växlingar i produktion och varupriser inom olika länder samt över de mångskiftande företeelserna under den på kriget följande ekonomiska krisen. De uppgifter, som meddelas om det ekonomiska läget i olika länder, kasta också ett ljus över aktuella sociala problem.

Särskilt omnämnas må också en 1923 utgiven redogörelse för yrkesinspektionen, dess historiska utveckling och nuvarande organisation i olika länder, *L'Inspection du Travail* (*Factory Inspection*, *Die Arbeitsaufsicht*), vilken föreligger på franska, engelska och tyska. Redogörelsen framlades i korrektur för internationella arbetskonferensen i oktober 1923 och granskades av delegerade före tryckningen. Framställningen avser förhållandena i 25 olika länder och åtföljes av en bibliografi över använda källor.

I efterföljande förteckning angives varje särskild publikations namn på engelska (med namnet jämväl översatt till svenska) samt utgivningsår, sidantal och pris. Det angives särskilt, om publikationen föreligger, utom på franska och engelska, även på tyska.

Etudes spéciales (Special Reports).

Pris.

Labour Conditions in Soviet Russia. Systematic Questionnaire and Bibliography prepared for the Mission of Enquiry in Russia. (Arbetsförhållanden i Sovjet-Ryssland. Frågeformulär och bibliografi till ledning för undersökningsdelegationen till Ryssland.) 1920. 438 sid. . . . . Kr. 6: —

The International Seamen's Code. Note addressed to the Governments of the States Members of the International Labour Organisation by the International Labour Office. (Den internationella kodifieringen av sjömanslagstiftningen. Meddelande till Internationella arbetsorganisationens medlemmar.) 1921. 174 sid. . . . . » 1: 50

Labour and Production in the Ruhr Coalfield from 1918—1920. (Arbetsförhållanden och produktion inom kolgruveindustrien i Ruhrdistriktet 1918—1920.) 1921. 106 sid. » 2: 25

Enquiry concerning the Application of the Eight-Hour Act in the French Mercantile Marine. (Undersökning rörande tillämpningen av åttatimmarslagen i franska handelsmarinen.) 1921. 99 sid. 2: 25

Trade Union Conditions in Hungary. (Fackföreningsförhållanden i Ungern.) 1921. 189 sid. » 2: 25

The Eight-Hour Act and its Application to Agriculture in Czechoslovakia. (Åttatimmarslagen och dess tillämpning inom jordbruket i Tjeckoslovakien.) 1921. 96 sid. . . » 2: —

Unemployment Enquiry. Remedies for Unemployment. (Arbetslöshetsundersökningen. Botemedel mot arbetslösheten.) 1922. 141 sid. . . . . » 2: 25

Technical Survey of Agricultural questions. (Teknisk redogörelse för jordbruksfrågor.) 1921. 618 sid. . . . . » 11: 25

Part I. — Adaptation of Washington decisions. Hours of Work. Unemployment. Protection of Women and Children. (Del. I. — Tillämpningen av Washingtonbesluten. Arbetstid. Arbetslöshet. Skydd för kvinnor och barn.)

Part II. — Special measures for the Protection of Agricultural Workers. (Del II. — Särskilda åtgärder till skydd för jordbruksarbetare.)

Enquiry into Production. (Undersökning rörande produktionen.) 1920—1924. Vol. I—V endast på franska. . . . . » 75: —

	Pris.		*Pris.*
*Introductory Memorandum. 188 sid.	Kr. 4: 75	Vol. III. 1 021 sid.	Kr. 9: 50
Vol. I. 470 sid.	» 9: 50	» IV, del 1. 882 sid. . .	» 9: 50
» II, del 1. 640 sid.	» 9: 50	» IV, del 2. 1 185 sid. .	» 13: 25
» II, del 2. 718 sid.	» 9: 50	» V. 1 423 sid.	» 9: 50

Pris.

Methods of Compiling Emigration and Immigration Statistics. (Metoder för upprättande av ut- och invandringsstatistik.) 1922. 57 sid. . . . . Kr. 0: 75

Emigration and Immigration: Legislation and Treaties. (Ut- och invandring: lagstiftning och traktater.) 1922. 439 sid. . . . . » 4: 50

Bibliography of Industrial and Labour Questions in Soviet Russia. (Bibliografi över industriella och arbetsförhållanden i Sovjet-Ryssland.) 1922. 174 sid. . . . . » 2: 25

Employment of Disabled Men. Meeting of experts for the study of methods of finding employment for disabled men. Geneva, 31 July, 1 and 2 August 1923. (Anställning av invalider. Sammanträde i Genève 31 juli—2 aug. 1923 med experter för undersökning av metoder för beredande av arbetsanställning åt invalider.) 1923. 282 sid. Även på tyska. . . . . » 3: 75

Factory Inspection. Historical development and present organisation in certain countries. (Yrkesinspektionen. Historisk utveckling och nuvarande organisation i vissa länder.) 1923. 316 sid. Även på tyska. . . . . » 4: 50

Arbetstillgången inom sjömansyrket under år 1925.

På- och avmönstringar vid sjömanshusen. Enligt till socialstyrelsen från rikets samtliga sjömanshus ingångna uppgifter uppgick hela antalet under år 1925 påmönstrade sjömän till 43 747 och antalet avmönstrade till 43 166 mot resp. 42 918 och 41 416 år 1924. Härav voro i inrikes fart 3 926 påmönstringar och 4 026 avmönstringar eller resp. 9·0 och 9·3 % (mot 8·4 och 7·9 % år 1924). Fördelningen på de olika sjömanshusen framgår av efterföljande översikt:

	På-mönst-rade	Av-mönst-rade		På-mönst-rade	Av-mönst-rade		På-mönst-rade	Av-mönst-rade
Haparanda . . .	59	60	Södertälje . . .	159	117	Trälleborg . .	340	335
Luleå	920	499	Nyköping . . .	672	637	Malmö	2 155	2 371
Piteå	114	114	Norrköping . .	1 159	1 163	Landskrona .	858	824
Skellefteå . . .	136	167	Västervik . . .	527	522	Hälsingborg .	3 459	3 132
Umeå	284	348	Oskarshamn . .	772	630	Halmstad . .	647	636
Örnsköldsvik . .	227	245	Kalmar	845	733	Varberg . . .	187	167
Härnösand . . .	591	518	Visby	290	240	Göteborg . . .	12 413	11 287
Sundsvall . . .	1 228	1 069	Karlskrona . . .	199	195	Marstrand . .	368	372
Hudiksvall . . .	167	100	Ronneby	1 290	2 164	Uddevalla . .	307	306
Söderhamn . . .	497	477	Karlshamn . . .	516	523	Lysekil . . .	1 112	1 274
Gävle	1 035	1 126	Sölvesborg . . .	417	398	Strömstad . .	438	470
Stockholm . . .	7 775	8 515	Kristianstad . .	284	347	Karlstad . . .	635	486
Uppsala	1	2	Simrishamn . .	203	105	Lidköping . .	57	67
Västerås	33	39	Ystad	371	386	Summa	**43 747**	**43 166**

Den avgjort största frekvensen kom, efter vad härav synes, på sjömanshuset i Göteborg med 28 % av påmönstringarna och 26 % av avmönstringarna.

Därnäst kom Stockholm med resp. 18 och 20 %. På de olika månaderna fördelade sig på- och avmönstringarna på följande sätt:

År 1925	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Påmönstrade	6 740	2 445	3 014	4 103	4 972	6 129	3 396	3 199	2 911	2 647	2 370	1 821
Avmönstrade	7 546	2 559	2 246	3 653	4 067	4 189	2 807	2 710	2 525	2 793	2 739	5 332
Påm. per 100 avm. 1925	89	96	134	112	122	146	121	118	115	95	87	34
Påm. per 100 avm. 1924	76	84	129	193	207	126	115	106	107	100	72	42
Påm. per 100 avm. 1923	87	97	170	235	159	126	108	104	99	92	73	42
Påm. per 100 avm. 1922	95	78	226	222	235	148	129	113	102	84	66	38

Sammanlagt utgjorde under 1925 påmönstringarna 101 per 100 avmönstringar, mot 104 år 1924, 103 år 1923 och 110 år 1922.

Av de under året påmönstrade utgjordes 2 394 av fartygsbefälhavare, 6 669 av styrmän och maskinister, 16 781 av däcksmanskap, 11 179 av maskinmanskap och 6 724 av kökspersonal. Bland de avmönstrade voro 2 311 fartygsbefälhavare, 6 202 styrmän och maskinister, 17 410 däcksmanskap, 11 157 maskinmanskap och 6 086 kökspersonal.

Till nationaliteten voro av de under året påmönstrade 43 747 sjömännen 42 510 (eller 97·2 %) svenskar, 174 norrmän, 369 danskar, 314 tyskar, 260 finnar, 109 andra vita samt 11 av andra raser. Bland de under samma tid avmönstrade 43 166 sjömännen voro 41 268 (eller 95·6 %) svenskar, 344 norrmän, 472 danskar, 562 tyskar, 337 finnar, 172 andra vita samt 11 av andra raser.

Arbetsförmedlingsverksamheten. Liksom föregående år har platsförmedling för sjöfolk under år 1925 varit anordnad av den offentliga arbetsförmedlingen genom särskilda sjömansförmedlingsorgan i 27 av rikets hamnplatser.[1] Verksamheten har under året omfattat 55 196 ansökningar om arbete, 20 562 lediga platser och 19 638 tillsatta platser. I jämförelse med 1924 föreligger en stegring av antalet ansökningar med 6 %, medan antalet lediga och tillsatta platser har att uppvisa en nedgång med vardera 13 %. Denna nedgång torde i huvudsak vara att tillskriva den långvariga sjömansstrejk, som ägde rum under månaderna april—maj, under vilken tid arbetsgivarna endast i begränsad utsträckning anlitade den offentliga arbetsförmedlingens organ, medan däremot sjömännen i ungefär normal omfattning anmälde sig som tjänstesökande.

Förmedlingsverksamhetens fördelning på olika månader återfinnes i följande uppställning:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Arbetssökande personer	4 558	4 302	4 638	4 858	4 384	6 575	4 565	4 200	4 327	4 272	3 923	3 968
Ansökningar	4 604	4 364	4 718	4 897	4 392	6 681	4 603	4 230	4 376	4 328	4 002	4 001
Lediga platser	1 274	949	1 271	1 572	1 172	3 872	2 062	1 755	1 851	1 841	1 500	1 443
Tillsatta »	1 214	924	1 246	1 276	1 019	3 773	1 998	1 684	1 801	1 812	1 477	1 414
Ansökningar pr 100 lediga pl.	361	460	371	312	375	173	223	241	236	235	267	277

[1] Å en av dessa platser (Örnsköldsvik) har sjömansförmedlingen dock icke någon gång under året varit anlitad.

Överskottet av vid samtliga sjömansförmedlingsanstalter tillgänglig arbetskraft uppgick i medeltal per månad till 2 834 personer eller, om man bortser från de förmedlingar, som avse tillfälligt arbete, till 2 951 personer. Största överskottet var för handen under mars månad med 3 367 och det minsta under november med 2 423 personer. Det genomsnittliga månadsöverskottet var c:a 24 % högre än föregående år, vilket i viss mån är belysande för arbetsmarknadens sämre ställning på detta område under 1925. Tillgången på nybörjare har vid kontoren i Stockholm, Göteborg, Hälsingborg och Malmö sammanlagt uppgått till i genomsnitt 371 personer per månad, vilket utgör c:a 12 % av samtliga ansökningar om arbete å nämnda fyra platser (mot 13 % föregående år).

Förmedlingsverksamhetens fördelning på olika bemanningskategorier framgår av nedanstående tabell:

Bemanningsgrupper	Ansökningar om arbete		Lediga platser		Tillsatta platser		Per 100 lediga platser	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Ansökningar	Tills. platser
Befälhavare	61	0·1	33	0·2	30	0·2	185	91
Styrmän	1 191	2·2	454	2·2	432	2·2	262	95
Maskinister	1 393	2·5	772	3·8	666	3·4	180	86
Däcksmanskap . .	23 530	42·6	8 364	40·7	8 007	40·8	281	96
Maskinmanskap . .	20 716	37·5	6 382	31·0	6 174	31·4	325	97
Kökspersonal . . .	8 084	14·7	2 962	14·4	2 854	14·5	273	96
Andra platser . . .	191	0·3	1 590	7·7	1 470	7·5	12	92
Besättningsmän å fiskefartyg . . .	30	0·1	5	0·0	5	0·0	—	—
Summa	**55 196**	**100·0**	**20 562**	**100·0**	**19 638**	**100·0**	**268**	**96**

Förmedlingen till befälsanställning är alltjämt ringa och utgör endast 5·8 % av samtliga under året tillsatta platser. Av det fåtal befälhavareposter, som sålunda förmedlats, avse samtliga anställning å mindre fartyg, huvudsakligast bogserbåtar, motorfartyg och seglare, medan däremot styrmännen och maskinisterna i allmänhet placerats på de medelstora ångarna. Av styrmännen ha 144 vunnit anställning genom sjömansförmedlingen i Hälsingborg och 94 i Stockholm, medan de flesta maskinistbefattningarna komma på Stockholm med 191, Hälsingborg 176 och Göteborg med 156 tillsatta platser. Liksom föregående år avse siffrorna under tabellrubriken »andra platser» tillfällig arbetsanställning å fartyg — förhalning, rosthackning o. d. — under vistelse i hamn. Omkring hälften av dessa anställningar har förmedlats i Göteborg.

Förmedlingen av kvinnlig arbetskraft till fartyg har ägt rum i ungefär samma utsträckning som föregående år, i det att av 2 825 arbetssökande 1 090 beretts anställning ombord. Motsvarande siffror för 1924 voro 2 696

Sjömansförmedlingens verksamhet under år 1925.

Hamnar	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 lediga platser	Påmönstringar och tillsatta platser inom manskapsgrupperna											
					Däcksmanskap			Maskinmanskap			Kökspersonal			Tillsammans		
					Påm.	T. pl.	%	Påm.	T. pl.	%	Påm.	T. pl.	%	Påm.	T. pl.	%
Luleå	655	377	348	174	261	155	59·4	294	143	48·6	139	48	34·5	694	346	49·9
Umeå	364	240	222	152	90	104	115·6	79	93	117·7	39	15	38·5	208	212	101·9
Härnösand	1 888	324	324	583	248	155	62·5	155	98	63·2	93	54	58·1	496	307	61·9
Sundsvall	1 241	684	684	181	456	289	63·4	379	244	64·4	188	108	57·4	1 023	641	62·7
Hudiksvall	140	50	49	280	57	25	43·9	33	16	48·5	19	7	36·8	109	48	44·0
Söderhamn	1 178	273	252	432	175	108	61·7	166	99	59·6	59	34	57·6	400	241	60·3
Gävle	957	486	435	197	374	185	49·5	315	191	60·6	139	54	38·8	828	430	51·9
Stockholm	8 533	4 151	3 900	206	3 109	1 284	41·3	2 196	1 034	47·1	1 101	845	76·7	6 406	3 163	49·4
Oxelösund	838	297	296	282	247	142	57·5	201	97	48·3	101	53	52·5	549	292	53·2
Norrköping	1 778	669	669	266	448	334	74·6	332	248	74·7	149	66	44·3	929	648	69·8
Västervik	528	122	120	433	206	65	31·6	92	28	30·4	102	23	22·5	400	116	29·0
Oskarshamn	616	387	387	159	331	215	65·0	160	106	66·3	97	43	44·3	588	364	61·9
Kalmar	1 200	513	513	234	337	294	87·2	131	99	75·6	109	65	59·6	577	458	79·4
Visby	107	69	49	155	129	18	14·0	65	21	32·3	22	10	45·5	216	49	22·7
Karlskrona	467	67	67	697	74	36	48·6	44	18	40·9	31	10	32·3	149	64	43·0
Karlshamn	1 111	357	356	311	231	181	78·4	91	72	79·1	86	59	68·6	408	312	76·5
Sölvesborg	764	422	422	181	177	216	122·0	70	79	112·9	66	85	128·8	313	380	121·4
Åhus	376	123	122	306	113	66	58·4	55	37	67·3	39	16	41·0	207	119	57·5
Ystad	327	184	182	178	131	97	74·0	71	52	73·2	54	28	51·9	256	177	69·1
Trälleborg	950	266	256	357	129	90	69·8	103	129	125·2	40	34	85·0	272	253	93·0
Malmö	3 096	1 052	956	294	813	428	52·6	556	310	55·7	287	128	44·6	1 656	866	52·3
Landskrona	978	532	524	184	338	232	68·6	184	141	76·6	116	78	67·2	638	451	70·7
Hälsingborg	5 518	2 490	2 427	222	1 371	874	63·7	871	718	82·4	451	360	79·8	2 693	1 952	72·5
Halmstad	1 098	460	433	239	302	265	87·7	97	70	72·2	109	88	80·7	508	423	83·3
Göteborg	20 058	5 751	5 445	349	4 073	2 027	49·8	3 436	1 978	57·6	2 599	525	20·2	10 108	4 530	44·8
Uddevalla	430	216	200	199	145	122	84·1	73	53	72·6	22	18	81·8	240	193	80·4
Summa	**55 196**	**20 562**	**19 638**	**268**	**14 365**	**8 007**	**55·7**	**10 249**	**6 174**	**60·2**	**6 257**	**2 854**	**45·6**	**30 871**	**17 035**	**55·2**

och 1 114. Denna gren av verksamheten har huvudsakligen varit förlagd till förmedlingskontoren i Stockholm, Malmö, Hälsingborg och Göteborg med fördelning som följer:

	Arbetssökande	Tillsatta platser
Stockholm	1 642	543
Malmö	53	24
Hälsingborg	110	70
Göteborg	764	288

Av 372 arbetssökande utländska sjömän ha 134 beretts anställning genom sjömansförmedlingens försorg.

Verksamhetens fördelning på de olika sjömansfördelningarna framgår av tabellen å sid. 209. Liksom tidigare har den största omsättningen ägt rum i Göteborg med 36·3 och 27·7 % av samtliga ansökningar om arbete resp. tillsatta platser. I Stockholm uppgå motsvarande siffror till 15·5 och 19·9 %, i Hälsingborg till 10·0 och 12·4 samt i Malmö till 5·6 och 4·9 %. Jämförda med föregående år uppvisa förmedlingsresultaten i Stockholm, Malmö och framför allt Göteborg en försämring, medan en förbättring, om ock obetydlig, är att anteckna för Hälsingborgs vidkommande.

Av de under året förmedlade 19 638 platserna avse 16 202 eller 82·5 % anställning å ångfartyg, 2 043 eller 10·4 % å motorfartyg och 1 393 eller 7·1 % å segelfartyg.

En jämförelse mellan antalet under året förmedlade platser för sjömän av manskapsgrad (tillfälliga arbetstillfällen frånräknade) och antalet påmönstringar vid sjömanshusen å de orter, där sjömansförmedlingsorgan finnas, giver vid handen, att de förra uppgå till 55·2 % av de senare. Beträffande de olika manskapskategorierna voro resp. relationstal 55·7 % för däcksmanskap, 60·2 % för maskinmanskap och 45·6 % för kökspersonal. Den stora skillnaden mellan antalet påmönstringar och förmedlade platser torde, enligt vad som uppgives från såväl sjömanshus som sjömansförmedling, vara att tillskriva det förhållandet, att ett mycket stort antal av de förstnämnda förrättningarna avse ommönstringar, d. v. s. av- och påmönstring vid ett och samma tillfälle av samma individ, varvid naturligtvis sjömansförmedlingens medverkan ej är erforderlig.

Nödhjälpsarbetarnas yrkesfördelning och personliga förhållanden.

En undersökning av statens arbetslöshetskommission.

Statens arbetslöshetskommission har låtit verkställa en undersökning av det klientel, som under sommaren 1925 sysselsattes vid de statliga nödhjälpsarbetena, vilken undersökning omfattar arbetarnas civilstånd och ålder samt anställningsdata i statliga nödhjälpsarbeten under åren 1922—1925. Därjämte har man sökt utröna, huruvida och i vilken utsträckning de hemmavarande familjemedlemmarna åtnjutit fattigvårdsunderstöd under de tider familjeförsörjarna varit anställda vid utanför hemorten belägna nödhjälpsarbeten.

Arbetsbefälet vid de olika arbetsföretagen anmodades jämväl att delgiva kommissionen sin mening, huruvida några sådana personer, som fattigvården rätteligen borde taga hand om, vid tiden för undersökningens verkställande sysselsattes å arbetsplatserna. Härmed åsyftades närmast att få ett uttalande, om kommunerna i någon avsevärdare utsträckning till statens nödhjälpsarbeten hänvisat personer med svårare lyten e. d., orkeslösa eller i övrigt folk, som egentligen bort helt göras till föremål för fattigvårdens omvårdnad.

Undersökningen har berört 1 512 nödhjälpsarbetare på samtliga de 24 arbetsföretag, som i början av augusti månad sistlidet år voro i gång. På grund av primärmaterialets bristfällighet måste detsamma underkastas en ingående granskning för att kunna användas för det avsedda ändamålet. Sålunda hade arbetarna i stor utsträckning sammanblandat namnen på de platser, där de under de senaste åren haft sina, i allmänhet kortvariga anställningar. Vidare hade ofta uppgifterna om anställning i statliga företag förväxlats med uppgifter om anställning vid statskommunala arbeten, kommunala nödhjälpsföretag och arbeten, som tydligen utförts på öppna marknaden. Likaledes befunnos många av uppgifterna om tidpunkten för arbetarnas anställning i olika arbetsföretag vara oriktiga eller vilseledande. Även angåvos i åtskilliga fall uppenbart felaktiga uppgifter om födelseår.

För kontrolls skull har det för den skull varit nödvändigt att anlita kommissionens stora kortregister över de vid statens nödhjälpsarbeten anställda under åren 1921—1925. Detta kortsystem, som beträffande arbetarna i södra Sveriges statsarbeten och i de av kommissionen bedrivna arbetena omfattar 99 500 kort, måste för ändamålet först granskas, sorteras och ordnas. Den tid detta arbete krävt utgör förklaringen till att det definitiva resultatet av undersökningen icke kunnat framläggas förrän nu.

Huvudresultatet av undersökningen meddelas här i det följande under särskilda rubriker.

Yrkesfördelningen. Nödhjälpsarbetarnas fördelning på huvudgrupper av yrken framgår av nedanstående översikt:

	Antal	%		Antal	%
Grovarbetare	552	36·5	Industriarbetare inom ej särskilt spec. yrken	28	1·8
Gruv- och järnbruksarbetare	352	23·3	Arbetare inom kemisk-teknisk och belysningsindustri	23	1·5
Verkstadsarbetare	184	12·2	Textil- och beklädnadsarbetare	17	1·1
Arbetare inom handel, samfärdsel och transportväsende	129	8·5	Sjömän och fiskare	15	1·0
Arbetare med ej angivet yrke, inkl. diversearbetare	77	5·1	Lant- och skogsarbetare	13	0·9
Sågverks- och träarbetare	66	4·4	Byggnadsarbetare	12	0·8
Sten- och glasarbetare	44	2·9	Summa	1 512	100·0

Klientelets sammansättning avspeglar ganska tydligt de faktiska förhållanden, som vid tiden för undersökningens utförande rådde på den öppna arbetsmarknaden. Liksom arbetslösheten då med största styrka framträdde bland *grovarbetarna*, utgjorde också dessa huvudkontingenten av nödhjälpsarbetarnas antal eller över 1/3.

Den fortbestående depressionen inom *gruv- och järnbruksindustrien* är likaledes den otvetydiga anledningen till att antalet arbetare av denna kategori kommer närmast i ordningen bland nödhjälpsarbetarna (inemot 1/4 av hela antalet). Att den statliga hjälpverksamheten för de arbetslösa genomgående koncentrerat sig på de arbetslösa inom de av den industriella depressionen tyngst drabbade yrkena torde få anses bestyrkt av den ordning i storleksgrupper för resp. yrkens arbetslösa, som förteckningen här ovan uppvisar.

De mycket låga siffrorna för *sågverks- och stenindustriens* arbetare hava sin förklaring däri, att driftsinskränkningar inom dessa industrier ännu sommaren 1925 icke genomförts i någon större omfattning. Kommunernas rapporter till kommissionen om antalet arbetslösa inom dessa yrken innehöllo vid denna tidpunkt på året jämväl avsevärt mycket lägre siffror, än som senare blivit fallet.

Civilstånd. De vid nödhjälpsarbetena anställda arbetarna kunna med hänsyn till försörjningsplikt m. m. grupperas sålunda:

	Gifta		Ogifta		Tillsammans	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
med barn	391	26	72	5	463	31
utan barn	169	11	880	58	1 049	69
Summa	**560**	**37**	**952**	**63**	**1 512**	**100**

Ovan nämnda 463 familjeförsörjare, utgörande 31 % av samtliga här redovisade arbetare, hade att underhålla tillhopa 1 008 barn. Kommissionens vanliga månadsrapporter rörande arbetslöshetsstockens sammansättning uppvisar genomsnittligen en fördelning av de arbetslösa till ungefär lika antal på familjeförsörjare och icke-familjeförsörjare. Tager man däremot de arbetslösa i betraktande, vilka bliva föremål för statens omvårdnad, blir fördelningen sålunda en annan. Kommunernas strävan att söka bereda familjeförsörjarna hjälp i olika former så nära hemmen som möjligt och att i

stället i största möjliga utsträckning skicka ungkarlarna eller i varje fall sådana arbetslösa, som hava mindre familjer att draga försorg om, till utanför hemorten belägna arbetsplatser är uppenbar. Sakförhållandet illustreras än tydligare av de kommunala månadsrapporternas siffror rörande familjeförsörjarnas antal bland de i olika slag av kommunala nödhjälpsarbeten anställda. Medan sålunda de arbetare, vilka hava försörjningsplikt mot hustru och barn, vid statliga nödhjälpsarbeten uppgå till omkring 1/3 av hela antalet nödhjälpsarbetare, är förhållandet omvänt vid de kommunala nödhjälpsarbetena, där under vissa månader de försörjningspliktiga nödhjälpsarbetarna kommit att uppgå till cirka 3/4 eller däröver av hela stocken hjälpta, men ungkarlarna till allenast 1/4 eller mindre. En ytterligare poängtering utav kommunernas återhållsamhet vid utsändandet av familjeförsörjare med stort barnantal till statens nödhjälpsarbeten framträder i nedanstående siffror rörande barnfrekvensen bland olika nödhjälpsarbetare i föräldraställning.

Föräldrar med:	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn	5 barn	6 barn	7 barn	8 barn
Antal	190	117	83	45	17	8	2	1
%	41·0	25·3	17·9	9·8	3·7	1·7	0·4	0·2

Av familjeförsörjarna utgöra sålunda de, vilka blott hava 1—2 barn att försörja, 66 % eller 2/3 av samtliga försörjningspliktiga nödhjälpsarbetare. De föräldrar återigen, som hava de största barnskarorna, 5 barn och däröver, voro fåtaliga eller tillhopa endast 28, motsvarande 6 % av hela antalet försörjningspliktiga nödhjälpsarbetare.

Åldersförhållanden. Nödhjälpsarbetarnas åldersförhållanden framgå av nedanstående översikt:

Ålder:	Intill 20 år	21—30 år	31—40 år	41—50 år	51—60 år	Över 60 år	Summa
Antal arbetare	141	525	322	245	203	76	**1512**
%	9	35	21	16	14	5	**100**

Den ålder bland nödhjälpsarbetarna, som är talrikast företrädd, utgöres följaktligen av gruppen 21—30 år. Antalet inom densamma uppgår till mer än 1/3 av hela antalet nödhjälpsarbetare. Mer än hälften av samtliga arbetare äro att hänföra till åldern 21—40 år.

Då en grovarbetare torde få anses vara mest arbetsduglig mellan 20 och 50 år, ådagalägger alltså undersökningen, att mer än 2/3 av hela nödhjälpsarbetarstocken utgöras av arbetare i den bästa åldern. Flygelgrupperna äro däremot anmärkningsvärt sparsamt representerade, ynglingarna (arbetare under 20 år) med icke fullt 10 % av hela numerären och åldringarna (arbetare över 60 år) med endast omkring 5 %. Frågan, i vad mån några nödhjälpsarbetare av den sistnämnda kategorien egentligen bort omhändertagas av den allmänna fattigvården, skall längre fram närmare beröras.

Nödhjälpsarbetarnas anställningstid. För att utröna den sammanlagda tidrymd, varunder nödhjälpsarbetarna varit anställda vid statliga nödhjälpsarbeten, hava arbetarna grupperats på sätt framgår av efterföljande uppställning:

Anställningstid:	Intill 3 mån.	3—6 mån.	6—12 mån.	1—2 år	2—3 år	Över 3 år	Summa
Antal	286	456	290	370	94	16	**1 512**
%	19	30	19	25	6	1	**100**

Det torde bemärkas, att förevarande uppgifter endast angiva den sammanlagda tid, under vilken arbetarna varit statsanställda. Det till buds stående materialet har nämligen icke medgivit någon uppdelning av nödhjälpsarbetarna med hänsyn till anställningens intermittenta eller kontinuerliga karaktär. Sådana siffrorna nu föreligga, synas dessa emellertid giva vid handen, att flertalet nödhjälpsarbetare icke kunnat anses ha varit mera permanent anställda. Enligt anförda siffror hava nämligen endast 16 personer eller 1 % av hela antalet nödhjälpsarbetare varit sysselsatta vid statens nödhjälpsföretag i 3 år och därutöver. Även om man sammanför i en grupp alla, vilka under 2 år och därutöver omhändertagits i statliga nödhjälpsarbeten, blir totalsiffran icke större än 110 man eller 7 % av samtliga. Bland dessa 110 man ha 19 under avsevärt lång tid haft arbete vid Orustvägen. De tillhöra sannolikt den grupp av nödhjälpsarbetare, vilka lära figurera i mantalsförteckningarna under yrkesbenämningen »automobilvägsbyggare».

Arbetarnas övervägande flertal eller $^2/_3$ av samtliga anställda ha haft statligt nödhjälpsarbete under kortare tid än 1 år. Då vidare ungefär hälften haft förtjänst på nödhjälpsarbete endast under en sammanlagd tid av högst 6 månader, synes man berättigad antaga, att en betydande rörlighet varit rådande bland nödhjälpsarbetarna. De torde i allmänhet icke kvarbliva på arbetsplatserna längre tid, än som betingas av förhållandena på arbetsmarknaden. I varje fall lärer denna första undersökning få anses ha klarlagt, att det ännu icke yppat sig några risker för att de statliga nödhjälpsarbetena skulle uppamma en fast kår av nödhjälpsarbetare.

Att det bland de arbetslösa sannolikt dock finnes ett antal nödhjälpsarbetare med ett par års jämförelsevis varaktig anställning bör ju för övrigt knappast vara ägnat att förvåna, i betraktande av att en mångårig, svårartad arbetsbrist varit rådande inom vissa yrken. Så har t. ex. varit fallet med gruvarbetaryrket, vars utövare i mellersta Sverige till ganska stort antal rekryterat kommissionens arbetsplatser under flera år.

De arbetare, som varit anställda under mer än 1 år, tillhopa 480, ha gjorts till föremål för särskild undersökning, vad beträffar deras anställningsförhållanden. Härvid har framkommit, att mer än hälften av dessa bytt arbetsplats flera gånger under årens lopp. Endast 36 av dem ha hela tiden stannat kvar på en enda plats. Antalet besökta platser för övriga ställer sig på följande sätt:

Antal anställda vid	2—3 arbetsplatser	200 arbetare
» » »	4—5 »	180 »
» » »	flera än 5 »	70 »

I tabellen å nästa sida återfinnas uppgifter om nödhjälpsarbetarnas fördelning på hemkommuner och om den sammanlagda tid, under vilken resp. kommuners arbetslösa varit anställda i statliga nödhjälpsarbeten.

Nödhjälpsarbetarnas fördelning efter hemkommuner och den sammanlagda tiden för anställning i statligt nödhjälpsarbete.

	Intill 3 mån.	3–6 mån.	6–12 mån.	1–2 år	2–3 år	Över 3 år	Summa
Städer:							
Stockholm .	58	67	54	65	20	3	267
Södermanl. l.							
Eskilstuna .	3	11	4	5	3	2	28
Östergötl. l.							
Norrköping .	12	24	11	15	6	—	67
Motala . .	1	6	1	3	—	—	11
Linköping .	—	—	1	1	—	—	2
Mjölby . .	—	—	—	1	—	—	1
Jönköpings l.							
Huskvarna .	—	1	—	—	—	—	1
Nässjö . . .	—	3	1	2	—	—	6
Kronobergs l.							
Växjö . . .	16	2	2	1	—	—	21
Kalmar l.							
Oskarshamn	1	1	4	7	2	1	16
Västervik .	1	1	2	3	2	—	9
Blekinge l.							
Karlskrona .	3	9	9	3	1	—	25
Karlshamn .	1	3	1	—	—	—	5
Malmöhus l.							
Malmö . .	20	54	12	22	3	—	111
Hälsingborg	3	—	2	—	—	—	5
Landskrona	1	1	2	8	2	—	14
Eslöv . . .	10	—	—	—	—	—	10
Göteb. o. Boh. l.							
Göteborg . .	55	60	29	52	26	5	227
Mölndal	—	4	1	5	—	—	10
Uddevalla .	—	—	—	3	—	2	5
Älvsborgs l.							
Trollhättan .	29	56	21	4	—	1	111
Alingsås . .	—	1	—	—	—	—	1
Borås . . .	7	2	—	—	—	—	9
Vänersborg .	—	—	—	1	—	—	1
Värmlands l.							
Kristinehamn	1	3	3	15	7	—	29
Västmanl. l.							
Västerås . .	—	6	5	8	2	—	21
Arboga . .	—	—	—	1	—	—	1
Kopparbergs l.							
Avesta . . .	2	5	3	8	—	—	18
Norrbottens l.							
Luleå . . .	3	—	—	—	—	—	3
Summa	227	320	168	233	74	14	1 036

	Intill 3 mån.	3–6 mån	6–12 mån.	1–2 år	2–3 år	Över 3 år	Summa
Landskommuner:							
Stockholms l.							
Solna . . .	2	6	2	4	1	—	15
Ununge . .	5	6	15	20	—	—	46
Södermanl. l.							
Oxelösund .	—	5	1	1	—	—	7
Östergötl. l.							
Kvillinge .	3	3	1	3	—	—	10
Motala socken	3	7	2	8	—	—	20
Risinge . .	—	—	1	—	—	—	1
Blekinge l.							
Tving . . .	—	6	—	2	—	—	8
Malmöhus l.							
N. Vram .	3	—	—	—	—	—	3
Hallands l.							
Snöstorp . .	—	1	—	1	1	—	3
Göteb. o. Boh. l.							
Morlanda .	1	—	1	1	1	1	5
Kville . . .	—	1	—	—	—	—	1
Värmlands l.							
N. Råda . .	—	—	—	1	—	—	1
By	—	3	—	—	—	—	3
Visnum . .	—	2	2	1	—	—	5
Örebro l.							
Ljusnarsberg	5	13	10	—	—	—	28
Hidinge . .	—	2	—	—	—	—	2
Nora s:n . .	—	3	1	—	2	—	6
Hjulsjö . .	—	2	3	1	—	—	6
Degerfors .	5	6	2	—	—	—	13
Ramsberg .	6	10	17	18	—	—	51
Linde landsk.	13	21	10	12	—	—	56
Västmanl. l.							
Hed . . .	2	5	2	3	2	—	14
Norberg . .	2	7	9	12	1	—	31
Kopparbergs l.							
Grangärde .	1	9	10	12	3	—	35
Ludvika s:n	—	—	4	7	3	—	14
St. Tuna . .	—	—	3	1	—	—	4
Norrbärke .	7	7	11	21	6	1	53
Garpenberg	—	—	1	—	—	—	1
Norrbottens l.							
Gällivare . .	1	11	5	8	—	—	25
Nederkalix .	—	—	7	—	—	—	7
Nedertorneå	—	—	2	—	—	—	2
Summa	59	136	122	137	20	2	476
Hela riket	286	456	290	370	94	16	1 512

Nödhjälpsarbetarnas fattigvårdshjälp. På framställd förfrågan, i vad mån nödhjälpsarbetarna kommit i åtnjutande av fattigvårdshjälp under den tid desamma varit anställda vid statliga nödhjälpsarbeten, ha 169 arbetare besvarat denna fråga jakande och 1 023 st. nekande. På 320 formulär har frågan lämnats obesvarad. Åtminstone $^2/_3$ av arbetarna skulle sålunda icke hava erhållit något slag av fattigvårdshjälp. Man torde väl också kunna antaga, att flertalet av dem, som underlåtit att anteckna något svar alls, äro att räkna till sådana arbetslösa, som icke uppburit någon fattigvårdshjälp. Antalet nödhjälpsarbetare, vilkas hjälp av det allmänna bevisligen supplerats genom tillskott från den allmänna fattigvården, inskränker sig följaktligen under sistlidna sommar till 11·2 % av hela nödhjälpsarbetarantalet. De av fattigvården hulpna hava fått hjälp huvudsakligen i form av kläder (44 st.), mat (32 st.), hyresbidrag (24 st.), kläder i kombination med annan hjälp (20 st.) eller enbart kontanta understöd (6 st.).

Uppgifterna äro ytterst bristfälliga vad beträffar upplysningar, om vilka familjemedlemmar, som fått uppbära fattigvårdshjälpen. Emellertid framgår av formulären, att föräldrar i 9 fall varit mottagare, hustru och barn gemensamt i 6 fall, barn ensamt i 2 fall och hustru ensamt i 1 fall. Huru fattigvårdshjälpen i övrigt fördelar sig på familjernas medlemmar kan icke utrönas av det behandlade materialet.

I anslutning till vad som här meddelats rörande fattigvårdshjälpens omfattning skall slutligen med några ord beröras spörsmålet om förekomsten å arbetsplatserna av sådana arbetslösa, vilka möjligen icke bort hava hänvisats till statliga nödhjälpsarbeten. Platsledarna hade, såsom inledningsvis omnämndes, anmodats att vid insändandet av uppgifterna yttra sin mening i berörda angelägenhet. Av deras uttalanden framgår, att rena fattigvårdsfall förekommit i mycket obetydlig utsträckning. Från en del arbetsplatser har uppgivits, att några äldre personer funnits, som det erbjudit vissa svårigheter att kunna inplacera i arbetslagen på grund av de gamlas långsamma arbetstakt. Dessa äldre nödhjälpsarbetare hava emellertid i regel erhållit det vitsordet, att de arbeta mera jämnt än många yngre.

Vid ett par arbetsplatser hava även förekommit personer med lyten, som i genomsnitt dock icke varit av värre slag, än att arbetarna i fråga kunnat åstadkomma lika gott arbete som fullt friska personer, sannolikt beroende därpå, att dessa arbetare varit angelägna om att giva prov på så stor energi som möjligt till förhindrande av att deras invaliditet skulle komma att menligt inverka på arbetsprestationerna. Antalet av dylika nödhjälpsarbetare har endast uppgått till 5. De hava varit hänvisade ifrån både städer och landskommuner.

Skogsarbetarnas löneförhållanden vintern 1925—1926.

Alltsedan vintern 1917—18 har socialstyrelsen årligen från jägmästarna i reviren inhämtat uppgifter rörande normala dagsförtjänster vid skogsarbete för huggare och körare (häst och karl), och hava på grundvalen av dessa uppgifter utarbetade översikter över löneförhållandena vid skogsbruket under resp. vintersäsonger publicerats i Sociala Meddelanden. Jämväl innevarande vinter har socialstyrelsen hänvänt sig till jägmästarna med begäran om dylika löneuppgifter, och hava sådana, avseende förhållandena under januari månad 1926, inkommit från samtliga tillskrivna 132 revir.

I tab. A lämnas en sammanfattning av de inkomna löneuppgifterna, vilka så gott som uteslutande avse arbete å ackord. På grundval därav har uträknats genomsnittlig dagsförtjänst för huggare och körare dels för vart och ett av de 13 överjägmästardistrikt, varpå reviren äro uppdelade, och dels för samtliga revir, varjämte de för reviren uppskattade eller beräknade normala arbetsförtjänsterna fördelats å vissa lönegrupper.

Såsom härav framgår, kan den genomsnittliga dagsförtjänsten under januari 1926 för riket i dess helhet beräknas ha uppgått till 5·37 kr. för huggare och till 10·39 kr. för körare (häst och karl). Olika landsdelar uppvisa emellertid ganska växlande lönesiffror. Huggarlönerna variera sålunda inom de olika reviren mellan 3·25 och 8 kr., men hålla sig vanligen vid 4—5 kr. i södra och 5—7 kr. i norra Sverige. Körarlönerna synas i regel utgöra c:a 6—9 kr. i södra och 10—14 kr. i norra Sverige. I ett revir har körarlönen uppgivits stiga så högt som till 18 kr., medan den i ett annat ej skulle belöpa sig till mera än 5 kr.

I efterföljande tablå åskådliggöras för riket i dess helhet löneförändringarna från och med vintern 1918—19, då arbetslönerna inom skogsbruket nådde sin hittillsvarande toppunkt:

	Huggare			Körare		
		Indextal			Indextal	
Vintern	Medelförtjänst per dag, kr.	1918/19 = 100	Närmast föregående vinter = 100	Medelförtjänst per dag, kr.	1918/19 = 100	Närmast föregående vinter = 100
1918/19	11·68	100	143	29·00	100	155
1919/20	9·99	86	86	23·73	82	82
1920/21	10·67	91	107	23·44	81	99
1921/22	5·00	43	47	10·17	35	43
1922/23	5·22	45	104	10·41	36	102
1923/24	5·47	47	105	10·80	37	104
1924/25	5·27	45	96	10·13	35	94
1925/26	5·37	46	102	10·39	36	103

Efter den starka lönesänkningen vintern 1921—22 (i genomsnitt c:a 55 %) har skogsbrukets lönenivå förblivit skäligen oförändrad, om man ser på

Tab. A. Skogsarbetarnas löneförhållanden vintern 1925/26 enligt uppgifter från reviren.

Överjägmästardistrikt	Antal uppgiftslämnande revir	Antal revir, där normala dagsförtjänsten för *huggare* utgjorde i kronor:						Medelförtjänst för huggare, kr.	Antal revir, där normala dagsförtjänsten för *körare* (häst och karl) utgjorde i kronor:							Medelförtjänst för körare, kr.
		under 4·00	4·00–4·99	5·00–5·99	6·00–6·99	7·00–7·99	8·00 o. däröver		under 6·00	6·00–7·99	8·00–9·99	10·00–11·99	12·00–13·99	14·00–15·99	16·00 o. däröver	
Södra	7	2	4	1	—	—	—	4·25	—	2	5	—	—	—	—	8·29
Smålands	9	1	8	—	—	—	—	4·11	—	4	5	—	—	—	—	7·86
Västra	9	2	6	1	—	—	—	4·21	—	5	3	1	—	—	—	8·17
Östra	9	—	9	—	—	—	—	4·00	—	8	1	—	—	—	—	7·47
Bergslags	11	1	6	4	—	—	—	4·50	1	2	5	3	—	—	—	8·36
Stockholm—Gävle .	6	—	4	1	1	—	—	4·71	—	1	4	1	—	—	—	8·50
Dalarnes	10	—	2	2	1	4	1	6·18	—	—	4	—	1	4	1	12·38
Mellersta Norrlands	11	—	—	1	6	3	1	6·55	—	—	—	1	7	3	—	12·77
Härnösands	12	—	—	3	3	6	—	6·46	—	—	—	—	9	3	—	13·33
Umeå	11	—	—	1	8	2	—	6·28	—	—	—	3	7	1	—	11·91
Skellefteå	10	—	—	5	4	1	—	5·75	—	—	4	2	4	—	—	10·80
Nedre Norrbottens .	13	—	—	6	7	—	—	5·83	—	—	2	9	2	—	—	10·81
Övre Norrbottens .	14	—	1	8	5	—	—	5·54	—	—	2	5	7	—	—	11·11
Samtliga	132	6	40	33	35	16	2	5·37	1	22	35	25	37	11	1	10·39

genomsnittstalen för hela riket. Inom särskilda landsdelar ha däremot åtskilliga förskjutningar ägt rum, varom mera nedan. För samtliga revir tagna under ett framträder en löneökning på i genomsnitt 2 à 3 % från föregående säsong.

Sin största betydelse har ju skogsbruket för rikets norra delar (Värmland, Dalarna och Norrland), där under normala förhållanden 100 à 150 tusen personer vintertid torde sysselsättas med skogsarbete. Den härstädes under tiden närmast före krigets början (vintern 1913—14) rådande lönenivån är känd genom den av socialstyrelsen år 1916 utgivna specialundersökningen »Skogsarbetarnas levnads- och arbetsförhållanden i Värmland, Dalarna och Norrland».[1] Med utgångspunkt härifrån lämnas i tab. B en översikt av löneförhållandenas utveckling inom detta område under åren 1913/14—1925/26.

Vintern 1918—19, då krigskonjunkturen i förening med de i hög grad försvårade provianteringsförhållandena bragte arbetspriserna inom skogshanteringen till toppunkten, voro, såsom av tab. B framgår, inom de egentliga skogsdistrikten huggarlönerna inemot fyra och körarlönerna över fyra gånger högre än före kristiden. Under vintern 1919—20 medförde de förbättrade livsmedelsförhållandena en lönesänkning av omkring 20 %, men löneuppgörelserna under den därpå följande säsongen (1920—21) inneburo åter en viss stegring. Så kom vintern 1921—22, då den starka konkurrensen

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1917, sid. 56.

Tab. B. Skogsarbetarnas löneförhållanden i norra Sverige vintersäsongerna 1913/14—1925/26.

Överjägmästar-distrikt	Medelförtjänst (i kr.) per dag, vintern									Ökning (+) eller minskning (−) i %		
	1913/14	1918/19	1919/20	1920/21	1921/22	1922/23	1923/24	1924/25	1925/26	1913/14–1925/26	1920/21–1925/26	1924/25–1925/26
Huggare.												
Bergslags	3·10	9·17	9·00	9·90	4·38	4·19	4·35	4·24	4·50	+45·2	−54·5	+ 6·1
Stockholm—Gävle	4·31	18·23	9·80	10·70	4·38	4·08	4·33	4·67	4·71	+ 9·3	−56·0	+ 0·9
Dalarnes			12·25	14·31	5·68	5·73	6·50	6·15	6·18	+43·4	−56·8	+ 0·5
Mell. Norrlands .	3·88	13·10	10·60	12·18	5·64	5·68	6·36	6·27	6·55	+68·8	−46·2	+ 4·5
Härnösands . . .	3·25	12·60	11·90	11·50	5·36	5·81	6·60	6·25	6·46	+98·8	−43·8	+ 3·4
Umeå		12·94	9·61	10·62	4·84	6·84	6·91	5·81	6·28	+ 93·2	−40·9	+ 8·1
Skellefteå	3·42	11·75	9·06	10·00	4·70	5·43	5·73	5·75	5·75	+68·1	−42·5	+ 0·9
Nedre Norrbottens	3·41	14·92	11·31	11·42	5·48	6·46	6·50	6·06	5·83	+71·0	−48·9	− 3·8
Övre Norrbottens		12·96	11·14	11·92	5·77	5·46	5·98	5·46	5·54	+62·5	−53·5	+ 1·5
Samtliga	**3·57**	**13·26**	**10·65**	**11·54**	**5·21**	**5·63**	**5·99**	**5·69**	**5·80**	**+62·5**	**−49·7**	**+ 1·9**
Körare (häst och karl).												
Bergslags	8·40	23·17	18·58	20·05	8·00	8·05	8·40	7·95	8·36	− 0·5	−58·3	+ 5·2
Stockholm—Gävle	9·34	46·95	20·90	20·50	7·82	7·92	7·83	7·96	8·50	− 9·0	−58·5	+ 6·8
Dalarnes			31·05	31·72	11·27	11·61	11·85	12·20	12·38	+32·5	−61·0	+ 1·5
Mell. Norrlands .	8·06	35·90	26·25	27·95	11·50	11·09	12·77	12·09	12·77	+58·4	−54·3	+ 5·6
Härnösands . . .	7·25	34·60	31·30	26·81	12·05	13·08	13·50	12·67	13·33	+83·9	−50·3	+ 5·2
Umeå		34·56	26·22	25·18	11·02	13·73	13·86	11·33	11·91	+64·3	−52·7	+ 5·1
Skellefteå	6·63	33·00	22·75	22·43	9·30	10·65	11·28	10·75	10·80	+62·9	−51·9	+ 0·5
Nedre Norrbottens	6·73	29·69	23·27	23·69	10·86	12·35	12·85	11·04	10·81	+60·6	−54·4	− 2·1
Övre Norrbottens		29·21	24·96	25·88	11·50	10·86	12·11	11·14	11·11	+65·1	−57·1	− 0·3
Samtliga	**7·56**	**32·52**	**25·30**	**25·33**	**10·57**	**11·27**	**11·89**	**10·99**	**11·25**	**+48·8**	**−55·6**	**+ 2·4**

bland de arbetssökande om de nu väsentligt *inknappade skogsdrivningarna* föranledde en genomsnittlig löneminskning av inemot 60 % på nästföregående års arbetsförtjänster räknat. I samband med skogsdrivningarnas utvidgning till mera normal omfattning under vintersäsongen 1922—23 begynte arbetslönerna ånyo att stiga, och denna stegring fortsatte även vintern 1923—24. Efter att under därpå följande vintersäsong med dess, bl. a. på grund av mindre tjänlig väderlek, inskränkta skogsdrivningar, ha företett en viss nedgång särskilt i övre och mellersta Norrland, synas arbetspriserna under vintern 1925—26 åter tendera att stiga. Mest framträdande synes ökningen vara inom Bergslagen samt södra och mellersta Norrland. Inom de två nordligaste distrikten kan däremot iakttagas en svag tendens till lönesänkning, vilken torde böra ställas i samband med de inskränkta drivningarna

i dessa trakter. För området i dess helhet beräknas såväl huggar- som körarlönerna nu vara c:a 2 % högre än närmast föregående arbetssäsong.

I förhållande till nivån före kriget hava de nuvarande skogsarbetarförtjänsterna ökats med något mer än två tredjedelar för huggare och ungefär hälften för körare. Såsom framgår av de i tab. B för olika överjägmästardistrikt uträknade medeltalen, synes dock löneutvecklingen i skilda trakter ha skett skäligen olikformigt, och i områdets sydligare delar (Bergslags- och Stockholm—Gävle överjägmästardistrikt) torde lönerna numera, åtminstone för körarnas vidkommande, vara ungefär desamma eller t. o. m. lägre än vintern 1913—14.

Nu anförda löneuppgifter avse skogsarbetarnas huvudmassa, vilken utgöres av personer, som endast under vissa delar av året ägna sig åt skogshanteringen. Vid sidan av dessa lösa arbetare finnas emellertid, särskilt på skogsegendomar i södra och mellersta delarna av landet, skogstorpare och andra fasta skogsarbetare med för längre tid ingångna arbets- och arrendeavtal.

I de äldre arrendekontrakten voro fasta arbetspriser bestämda, men med avseende på dessa måste under kristiden gång efter annan förhöjningar medgivas med hänsyn till stegringen i den allmänna lönenivån. Numera (fr. o. m. 1 januari 1925) beräknas ersättningen för de i kontrakten föreskrivna arbetena efter olika grunder, nämligen antingen efter ortens gängse priser — det vanligaste sättet — eller efter ett visst för hela arrendetiden bestämt pris eller slutligen enligt taxor, varierande efter socialstyrelsens levnadskostnadsindex.

I nedanstående tablå ha sammanställts de av jägmästarna meddelade arbetsförtjänstuppgifterna för fasta skogsarbetare, skogstorpare m. fl. Det må emellertid framhållas, att avgivande av exakta uppgifter härom möter stora svårigheter på grund av de mycket skiftande avtalsformerna. Sålunda tillämpas i arrendekontrakten ofta grundsatsen nedsatt arrende och lägre arbetspriser än de normala.

Överjägmästardistrikt:		Södra	Smålands	Västra	Östra	Bergslags	Sthlm–Gävle	Dalarnes
Antal uppgiftslämnande revir		7	9	9	9	11	4	3
Genomsnittl. arbetsförtjänst i kr. per dag för	huggare	4·04	3·69	3·60	3·86	4·25	4·69	4·67
	körare (häst och karl)	7·93	7·11	6·95	7·25	7·79	8·75	8·33

Såsom av sammanställningen framgår, understiga numera arbetsförtjänsterna för fasta skogsarbetare i regel icke avsevärt motsvarande för tillfälligt anställda sådana.

Sveriges offentliga arbetsförmedling under år 1925.

Arbetsförmedlingens organisation. Den offentliga arbetsförmedlingen hade under år 1925 *huvud- eller avdelningskontor* i verksamhet å följande orter:

Stockholms stad . . .	*Stockholm*, med avdelningskontor å Södermalm.
Stockholms län	*Stockholm*, Södertälje, Norrtälje.
Uppsala län	*Uppsala*, Enköping, Skutskär.
Södermanlands län . .	*Eskilstuna*, Nyköping, Strängnäs, Flen, Katrineholm, Gnesta.
Östergötlands län . . .	*Norrköping; Linköping*, Söderköping, Skänninge, Vadstena, Motala, Mjölby, Valdemarsvik, Ödeshög, Åtvidaberg, Kisa, Finspång, Borensberg.
Jönköpings län	*Jönköping*, Eksjö, Tranås, Vetlanda, Värnamo, Gislaved, Nässjö, Sävsjö, Hyltebruk.
Kronobergs län	*Växjö*, Ljungby, Älmhult.
Kalmar län	*Västervik*, Vimmerby; *Kalmar*, Oskarshamn, Nybro, Torsås, Mönsterås.
Gotlands län	*Visby*, Hemse.
Blekinge län	*Karlskrona*, Ronneby, Karlshamn, Sölvesborg.
Kristianstads län . . .	*Kristianstad*, Hässleholm, Ängelholm, Tomelilla, Åstorp.
Malmöhus län	*Malmö; Lund; Landskrona; Hälsingborg; Ystad; Trälleborg; Eslöv; Skurup; Vellinge.*
Hallands län	*Halmstad*, Laholm, Falkenberg, Varberg, Kungsbacka.
Göteborgs och Bohus län	*Göteborg; Uddevalla*, Strömstad, Lysekil, Kungälv, Marstrand.
Älvsborgs län	*Borås*, Vänersborg, Trollhättan, Ulricehamn, Mellerud.
Skaraborgs län	*Skövde*, Skara, Mariestad, Tidaholm, Falköping, Lidköping, Hjo, Töreboda, Grästorp, Vara.
Värmlands län	*Karlstad*, Kristinehamn, Filipstad, Arvika, Säffle.
Örebro län	*Örebro*, Askersund, Lindesberg, Karlskoga, Kopparberg, Laxå, Nora, Odensbacken.
Västmanlands län . . .	*Västerås*, Köping, Arboga, Sala.
Kopparbergs län . . .	*Falun*, Avesta, Mora, Leksand, Ludvika, Borlänge.
Gävleborgs län	*Gävle*, Hudiksvall, Söderhamn, Storvik, Ljusdal, Bollnäs.
Västernorrlands län . .	*Sundsvall*, Härnösand, Sollefteå, Ånge.
Jämtlands län	*Östersund*, Strömsund, Sveg, Bräcke.
Västerbottens län . . .	*Umeå*, Skellefteå.
Norrbottens län	*Luleå*, Piteå, Kiruna, Boden.

Den enda förändringen under året är, att ett nytt avdelningskontor upprättats i Hyltebruk inom Jönköpings län.

För *sjömansförmedlingen*, som sedan 1922 helt och hållet omhändertagits av den offentliga arbetsförmedlingen, funnos *specialkontor* i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg samt särskilda *sjömansförmedlingsombud* å 17 orter, nämligen Örnsköldsvik, Härnösand, Sundsvall, Hudiksvall, Söderhamn, Gävle, Oxelösund, Oskarshamn, Kalmar, Visby, Karlshamn, Sölvesborg,

Åhus, Ystad, Landskrona, Halmstad och Uddevalla. På ytterligare 6 platser, Luleå, Umeå, Norrköping, Västervik, Karlskrona och Trälleborg, var sjömansförmedling anordnad i direkt samband med den offentliga arbetsförmedlingen.[1]

Förutom sjömansförmedlingen funnos 4 särskilda *fackarbetsanvisningar* inrättade i Stockholm, avseende resp. måleri-, bleck- och plåtslageri- samt bageriyrkena ävensom en avdelning för minderårig arbetskraft och lärlingar, den s. k. ungdomsförmedlingen.

Sveriges offentliga arbetsförmedling omfattade sålunda vid utgången av år 1925 36 huvudkontor (24 länsanstalter och 12 självständiga kommunala anstalter[2]), 99 avdelningskontor, 21 fristående sjömansförmedlingar samt 4 andra fackarbetsanvisningar eller tillsammans 160 ordinarie förmedlingsorgan.

Förutom dessa ordinarie kontor ha under året *arbetsförmedlingsombud* varit anställda under länsanstalternas ledning å de orter, där offentlig hjälpverksamhet för arbetslösa bedrivits eller behov i övrigt förelegat av organ för den offentliga arbetsförmedlingen. Deras antal har under årets olika månader varit något växlande, men uppgick vid årets slut till omkring 30.

Arbetsförmedlingsverksamheten under året. Verksamhetens omfattning under år 1925 framgår av *tab. A*. Såsom tabellen utvisar, har antalet ansökningar om arbete å såväl manliga som kvinnliga avdelningarna stigit i jämförelse med föregående år, under det att siffrorna för de lediga och tillsatta platserna minskats. De procentuella förskjutningarna framgå av nedanstående tablå:

Ökning (minskning) i % från föregående år av antalet	Manliga avdelningen			Kvinnliga avdelningen			Tillsammans		
	1923	1924	1925	1923	1924	1925	1923	1924	1925
arbetsansökningar .	— 47·7	— 18·5	+ 6·6	+ 4·2	+ 10·1	+ 3·1	— 39·3	— 10·6	+ 5·4
lediga platser . . .	— 9·1	— 10·1	— 12·5	+ 4·5	+ 6·3	— 4·9	— 3·4	— 2·7	— 8·8
tillsatta platser . .	— 12·9	— 11·4	— 10·1	+ 5·2	+ 9·6	— 1·8	— 6·6	— 3·2	— 6·4

Minskningen av antalet lediga och tillsatta platser under åren 1923 och 1924 berodde i huvudsak på nödhjälpsarbetenas avveckling och motvägdes av en ännu starkare nedgång i fråga om antalet arbetssökande varför förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbete under dessa år i stort sett förbättrades. Under 1925 har däremot läget å arbetsmarknaden otvetydigt försämrats, i det att platstillgången alltjämt minskats — detta år även på kvinnliga avdelningen — under det att efterfrågan å arbete ökats. Nödhjälpsarbetena ha också tagit ökad omfattning. Antalet till sådana arbeten hänvisade personer utgjorde 10 309, mot 9 285 år 1924 och 26 873 år

[1] En särskild redogörelse för sjömansförmedlingen under 1925 lämnas å sid. 207 i detta häfte.

[2] Bland de sistnämnda äro inräknade anstalten i Norrköping samt Malmöhus läns anstalter, 9 till antalet, vilka från länets landsting åtnjuta årligt anslag. Endast 2 anstalter, Stockholms och Göteborgs, *kunna alltså anses vara uteslutande kommunala*. Erinras bör dessutom, att åtskilliga till länsanstalterna hörande avdelningskontor även uppbära kommunala anslag, varjämte samtliga anstalter åtnjuta statsanslag.

Tab. A. Antalet arbetsansökningar, lediga och tillsatta platser under olika månader.[1]

Månad	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Januari	32 348	7 347	6 738	13 449	8 111	5 996	45 797	15 458	12 734
Februari	29 931	8 654	7 736	12 304	7 815	5 753	42 235	16 469	13 489
Mars	29 620	10 332	8 838	13 715	10 632	7 332	43 335	20 964	16 170
April	26 623	11 470	9 704	14 547	13 406	9 181	41 170	24 876	18 885
Maj	22 5-8	9 711	8 384	12 961	12 921	8 917	35 549	22 632	17 301
Juni	23 308	11 125	10 127	11 145	10 603	6 992	34 453	21 728	17 119
Juli	21 162	9 827	8 642	10 245	9 579	6 210	31 407	19 406	14 852
Augusti	24 097	11 601	9 636	13 375	12 381	8 123	37 472	23 982	17 759
September	26 926	13 424	11 456	17 824	15 711	11 004	44 750	29 135	22 460
Oktober	30 793	13 651	12 511	18 821	15 118	11 614	49 614	28 769	24 125
November	27 557	7 742	7 274	12 984	8 724	6 634	40 541	16 466	13 908
December	24 827	7 112	6 770	8 676	7 731	5 848	33 503	14 843	12 618
Hela året 1925	**319 780**	**117 754**	**107 816**	**160 046**	**125 040**	**93 604**	**479 826**	**242 794**	**201 420**
» » 1924	299 867	134 531	119 959	155 221	131 551	95 312	455 088	266 082	215 271
» » 1923	368 071	149 572	135 400	140 927	123 770	86 940	508 998	273 342	222 340
» » 1922	703 356	164 482	155 452	135 243	118 454	82 670	838 599	282 936	238 122
» » 1921	596 263	136 883	125 703	138 108	123 937	78 428	734 371	260 820	205 131

1923. Bortser man från dessa speciella platser och endast tar hänsyn till omsättningen å den öppna arbetsmarknaden, befinnes antalet tillsatta platser å den manliga avdelningen under redogörelseåret utgöra 97 507, mot 110 664 resp. 108 527 åren 1924 och 1923.

Huru antalet arbetsansökningar samt lediga och tillsatta platser fördelat sig på årets olika månader framgår jämväl av tab. A. I fråga om platstillgången framträdde som vanligt två maxima, ett på våren och ett på hösten. De ökade arbetstillfällena på våren bero framför allt på de för våra arbetsmarknadsförhållanden typiska säsongväxlingarna, under det att stegringen under hösten närmast kan tillskrivas den då årligen förekommande omsättningen av tjänste- och statfolk till jordbruket. På vårsidan nåddes kulmen detta år redan i april månad; under maj framträdde åter en ej obetydlig nedgång, beroende på att den då rådande sjömanskonflikten märkbart reducerade antalet lediga och tillsatta platser vid sjömansförmedlingskontoren.

Arbetsansökningarnas antal å manliga avdelningen var, i likhet med tidigare normala år, störst i januari, vilket sammanhänger med den skärpning av säsongarbetslösheten, som då vanligtvis inträder. Efter nedgång under vår- och sommarmånaderna steg siffran åter på höstsidan och nådde kulmen i oktober i samband med jordbrukets oktoberflyttning. Mot slutet av året minskades åter tillströmningen av arbetssökande. — Å kvinnliga avdelningen var antalet arbetsansökningar och lediga platser störst i september och oktober, och en stegring framträdde även i april, vilka maxima förklaras av

[1] Talen för varje särskild månad angiva hela det under månaden disponibla antalet lediga platser, således med inräknande även av dem, som kvarstått aktuella från föregående månad. Dessa sistnämnda platser ha däremot i siffrorna för hela året inräknats endast en gång, varav förklaras, att dessa äro mindre än de enskilda månadernas siffror tillsammantagna.

att det husliga arbetet i första hand sätter sin prägel på förmedlingsfrekvensen inom de kvinnliga yrkena.

Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft belyses av nedanstående tablå:

	Ansökningar per 100 lediga platser						*Tillsatta platser per 100 lediga*					
	Män		Kvinnor		Tillhopa		Män		Kvinnor		Tillhopa	
	1924	1925	1924	1925	1924	1925	1924	1925	1924	1925	1924	1925
Januari . . .	342	440	136	166	**239**	**296**	89	92	68	74	**79**	**82**
Februari . . .	292	346	131	157	**214**	**256**	86	89	70	74	**78**	**82**
Mars	242	287	111	129	**177**	**207**	85	86	65	69	**75**	**77**
April	204	232	101	109	**151**	**166**	83	85	64	68	**73**	**76**
Maj	164	233	95	100	**131**	**157**	83	86	66	69	**75**	**76**
Juni	168	210	95	105	**132**	**159**	84	91	64	66	**74**	**79**
Juli	173	215	103	107	**141**	**162**	85	88	63	65	**74**	**77**
Augusti . . .	175	208	94	108	**135**	**156**	79	83	62	66	**71**	**74**
September . .	155	201	103	113	**128**	**154**	84	85	66	70	**75**	**77**
Oktober . . .	181	226	116	124	**148**	**172**	88	92	74	77	**81**	**84**
November . .	299	356	148	149	**220**	**246**	90	94	79	76	**84**	**84**
December . .	354	349	119	112	**225**	**226**	95	95	78	76	**86**	**85**
Hela året	**223**	**272**	**118**	**128**	**171**	**198**	**89**	**92**	**72**	**75**	**81**	**83**

Proportionen under året mellan antalet arbetsansökningar och lediga platser var under samtliga månader ogynnsammare än 1924. Under december visade dock både manliga och kvinnliga avdelningarna, tagna var för sig, lägre relationstal än föregående år; att den sammanlagda siffran likväl företedde någon ökning beror därpå, att frekvensen å manliga avdelningen ökats, å den kvinnliga däremot minskats i förhållande till 1924. Med det ökade överskottet av arbetskraft följde såsom alltid förbättrat tillsättningsresultat; av samtliga under året lediganmälda platser tillsattes i genomsnitt 83 %, mot 81 under 1924.

Verksamheten vid de särskilda anstalterna. Beträffande verksamhetens omfattning vid de olika anstalterna meddelar *tab. B* ett översiktligt sammandrag. En jämförelse med 1924 års siffror ger vid handen, att 15 anstalter år 1925 kunde uppvisa större antal tillsatta platser för båda avdelningarna tillsammantagna än föregående år. Ökningen kom på länsanstalterna inom Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Norra Kalmar, Gotlands, Kristianstads, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Kopparbergs, Gävleborgs, Jämtlands och Norrbottens län samt vid de självständiga kommunala kontoren i Landskrona, Skurup och Vellinge. Undersöker man tillsättningsresultaten på de manliga och kvinnliga arbetsområdena var för sig, finner man, att 10 anstalter rapporterade ökat antal tillsatta platser för män och 17 liknande förhållande för kvinnorna. Då förmedlingsfrekvensen för riket i dess helhet emellertid visade nedgång, uppvägdes ökningen för ovannämnda anstalter av en sammanlagt större minskning av resultatet vid de övriga anstalterna.

Beträffande förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft utvisar samma tabell, att relativa antalet arbetsansökningar för båda avdelningarna tillsammantagna stigit vid samtliga anstalter i riket; de högsta siffrorna förefunnos i Lund, Norrköping och Malmö (268—266 ansökningar per 100 lediga platser) och de lägsta på Gotland och i Skurup (104 resp. 108).

Tab. B. Verksamheten vid de särskilda anstalterna under år 1925.

Anstalter	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			På 100 lediga platser						Jordbruksförmedlingen i % av		
										Ansökningar om arbete			Tillsatta platser					
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Män	Kvinnor	Tillhopa	Män	Kvinnor	Tillhopa	Ansökningar	Lediga platser	Tillsatta platser
Stockholms stad	45 922	19 186	17 957	46 365	37 368	29 312	92 287	56 554	47 269	239	124	163	94	78	84	0·6	0·1	0·1
Stockholms län	29 569	11 679	10 869	6 298	6 273	3 853	35 867	17 952	14 722	253	100	200	93	61	82	45·4	59·9	64·1
Uppsala stad och län	8 061	3 511	3 158	2 611	2 393	2 013	10 672	5 904	5 171	230	109	181	90	84	88	43·8	54·4	54·5
Södermanlands län	9 131	4 142	3 625	5 418	4 165	3 177	14 549	8 307	6 802	220	130	175	88	76	82	26·4	43·0	38·6
Östergötlands län	17 376	6 222	5 588	8 690	5 521	4 171	26 066	11 743	9 759	279	157	222	90	76	83	33·6	46·4	46·6
Norrköping	8 876	2 271	2 176	2 125	1 852	1 355	11 001	4 123	3 531	391	115	267	96	73	86	17·1	22·9	23·1
Jönköpings län	4 970	1 654	1 397	3 123	1 791	1 344	8 093	3 445	2 741	300	174	235	84	75	80	18·1	28·4	23·1
Kronobergs län	1 052	440	364	1 030	978	629	2 082	1 418	993	239	105	147	83	64	70	14·1	27·3	19·9
Norra Kalmar län	2 083	694	654	557	518	415	2 640	1 212	1 069	300	108	218	94	80	88	11·6	26·1	19·9
Södra Kalmar län	6 004	2 054	1 910	1 981	1 177	914	7 985	3 231	2 824	292	168	247	93	78	87	13·2	27·1	25·1
Gotlands län	968	722	523	573	763	397	1 541	1 485	920	134	75	104	72	52	62	34·7	46·4	39·8
Blekinge län	7 247	2 903	2 551	3 993	2 760	1 806	11 240	5 663	4 357	250	145	198	88	65	77	18·2	31·8	26·1
Kristianstads län	11 546	6 362	5 329	5 581	5 302	3 536	17 127	11 664	8 865	181	105	147	84	67	76	42·1	61·4	58·7
Malmöhus län: Malmö	23 630	4 772	4 445	15 716	9 994	7 400	39 346	14 766	11 845	495	157	266	93	74	80	2·4	7·6	6·6
Malmöhus län: Lund	4 160	1 187	1 115	1 190	813	698	5 350	2 000	1 813	350	146	268	94	86	91	21·9	41·7	39·2
Malmöhus län: Landskrona	3 695	1 360	1 269	408	337	225	4 103	1 697	1 494	272	121	242	93	67	88	11·4	36·8	34·7
Malmöhus län: Hälsingborg	11 696	4 193	4 012	3 554	2 483	1 873	15 250	6 676	5 885	279	143	228	96	75	88	8·4	12·4	11·6
Malmöhus län: Ystad	2 212	835	817	1 162	522	457	3 374	1 357	1 274	265	223	249	98	88	94	33·6	43·7	42·0
Malmöhus län: Trälleborg	4 796	2 474	2 438	683	455	418	5 479	2 929	2 856	194	150	187	99	92	98	14·3	27·6	26·5
Malmöhus län: Eslöv	2 622	1 373	1 316	461	406	305	3 083	1 779	1 621	191	114	173	96	75	91	41·1	64·6	64·2
Malmöhus län: Skurup	860	744	629	360	383	253	1 220	1 127	882	116	94	108	85	66	78	76·0	78·3	77·8
Malmöhus län: Vellinge	1 455	966	937	244	225	161	1 699	1 191	1 098	151	108	143	97	72	92	74·7	74·2	74·6
Hallands län	5 007	2 023	1 678	1 797	1 428	939	6 804	3 451	2 617	248	126	197	83	66	76	25·0	41·0	34·0
Göteb. och Bohus län	4 840	1 840	1 674	2 260	1 405	865	7 100	3 245	2 539	263	161	219	91	62	78	22·4	24·7	24·3
Göteborg	45 964	12 925	12 283	14 026	10 992	8 139	59 990	23 917	20 422	356	128	251	95	74	85	1·9	3·3	3·1
Älvsborgs län	5 123	1 602	1 505	1 446	1 006	743	6 569	2 608	2 248	320	144	252	94	74	86	9·5	14·3	11·1
Skaraborgs län	9 699	4 476	3 657	6 018	5 138	3 388	15 717	9 614	7 045	217	117	163	82	66	73	50·9	54·7	54·1
Värmlands län	3 275	1 263	1 090	2 070	2 365	1 448	5 345	3 628	2 538	259	88	147	86	61	70	16·5	25·2	21·6
Örebro län	7 720	3 124	2 945	4 204	3 428	2 860	11 924	6 552	5 805	247	123	182	94	83	89	31·4	39·8	37·9
Västmanlands län	7 598	3 144	2 758	4 085	3 466	2 670	11 683	6 610	5 428	242	118	177	88	77	82	34·7	48·1	46·4
Kopparbergs län	4 376	1 418	1 374	3 127	2 346	1 855	7 503	3 764	3 229	309	133	199	97	79	86	8·6	12·5	11·3
Gävle stad och län	6 567	1 708	1 615	1 876	1 540	1 373	8 443	3 248	2 988	384	122	260	95	89	92	2·7	4·0	3·8
Västernorrlands län	4 671	1 562	1 536	970	670	537	5 641	2 232	2 073	299	145	253	98	80	93	1·5	3·2	2·9
Jämtlands län	1 846	798	649	2 715	2 097	1 814	4 561	2 895	2 463	231	129	158	81	87	85	10·9	13·3	12·3
Västerbottens län	2 552	914	875	1 959	1 551	1 333	4 511	2 465	2 208	279	126	183	96	86	90	11·6	17·1	16·0
Norrbottens län	2 611	1 213	1 098	1 370	1 129	928	3 981	2 342	2 026	215	121	170	91	82	87	1·6	2·9	2·7
Tillsammans år 1925	**319 780**	**117 754**	**107 816**	**160 046**	**125 040**	**93 604**	**479 826**	**242 794**	**201 420**	**272**	**128**	**198**	**92**	**75**	**83**	**17·1**	**25·0**	**23·8**

Verksamheten inom olika yrkesgrupper. Verksamhetens fördelning på olika yrkesgrenar framgår av *tab. C.* I vad mån förskjutningar i fråga om de olika huvudgruppernas andel i tillsättningssiffran ägt rum under året utvisas av nedanstående sammanställning.

De tillsatta platsernas fördelning på olika yrkesgrupper:

	1902—12	1913—22	1920	1921	1922	1923	1924	1925
	%	%	%	%	%	%	%	%
Jordbruk och skogshushållning	19·5	23·5	25·6	20·4	17·4	21·9	23·7	24·5
Industri och hantverk	16·6	15·9	12·4	23·3	16·4	9·0	7·9	7·0
Handel och samfärdsel [1] . . .	14·7	13·0	16·3	11·4	13·7	18·9	22·0	21·5
Husligt arbete	33·6	29·0	31·5	28·3	26·1	29·2	32·8	34·2
Annat arbete	15·6	18·6	14·2	16·6	26·4	21·0	13·6	12·8
Summa	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

Utvecklingen har under redogörelseåret gått i samma riktning som under närmast föregående år. Antalet inom industrien tillsatta platser har sålunda alltjämt gått tillbaka och, relativt sett, varit mindre än något år alltsedan den offentliga arbetsförmedlingens tillkomst. Den efterfrågan å arbetstagare, som från industrihåll förefanns, riktade sig i första hand mot kvalificerade yrkesmän, medan behovet av oskolad arbetskraft märkbart understeg tillgången; sistnämnda förhållande återspeglas också i de minskade siffrorna för gruppen »annat arbete», som i första hand rymmer förmedlingar av rena grovarbetare. Jordbrukets och det husliga arbetets behov av arbetskraft var i det närmaste oförändrat, varemot förhyrningen av sjöfolk något nedgick, dock huvudsakligen såsom följd av den på vårsidan förefintliga arbetskonflikten inom facket.

Vad särskilt *jordbruksförmedlingen* beträffar, framgår densammas växlande omfattning vid de olika anstalterna av de sista kolumnerna i tab. B. Mer än hälften av de tillsatta platserna kommo på jordbruket vid 7 anstalter, nämligen Skurup (78 %), Vellinge (75 %), Eslöv (64 %), Stockholms län (64 %), Kristianstads län (59 %), Uppsala län (55 %) och Skaraborgs län (54 %). Norrbottens län uppvisade den lägsta procentsiffran i detta hänseende.

Ett närmare studium av siffrorna i tab. C. över olika yrkesgrenar giver vid handen, att jordbrukets brist å kvinnlig arbetskraft alltjämt kvarstod, varför 6 300 lediga platser icke kunde tillsättas under året, och samma förhållande förefanns inom det husliga arbetet, där över 20 000 platser förblevo obesatta. Att efterfrågan å husligt arbete det oaktat kunde överstiga platstillgången får bl. a. sin förklaring därav, att tillgången å yngre, icke utbildad arbetskraft var mer än tillräcklig. Inom industrien kunde endast den kemisktekniska branschen uppvisa en något större platstillgång än föregående år. Ser man på förhållandet mellan tillgång och efterfrågan, förete även metall- och beklädnadsindustrierna något förbättrade siffror, varemot en påfallande försämring är att anteckna särskilt för träindustrien. Omsättningen av arbetskraft inom gruppen handel och samfärdsel var i stort sett oförändrad, och statistiken bekräftade förefintligheten av ett stort överskott av platssökanden inom kontors- och affärsbranscherna.

För ett närmare studium av yrkesfördelningen vid de olika anstalterna hänvisas till översikten å sid. 228—231.

[1] Inklusive sjöfarten, som icke förrän under 1922 upptagits såsom särskild grupp.

Tab. C. Verksamheten inom olika yrkesgrupper under år 1925.

Yrkesgrupper	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			På 100 lediga platser					
										Ansökningar om arbete			Tillsatta platser		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Män	Kvinnor	Tillhopa	Män	Kvinnor	Tillhopa
Jordbruk och skogshushållning	**73 187**	**47 916**	**41 308**	**11 448**	**14 520**	**8 158**	**84 635**	**62 436**	**49 466**	**153**	**79**	**136**	**86**	**56**	**79**
Jordbruk m. m.	70 431	46 271	39 835	11 448	14 517	8 155	81 879	60 788	47 990	152	79	135	86	56	79
Skogshushållning	2 756	1 645	1 473	—	3	3	2 756	1 648	1 476	168	·	167	90	·	90
Industri och hantverk	**89 613**	**12 664**	**11 361**	**7 751**	**3 647**	**2 689**	**97 364**	**16 311**	**14 050**	**708**	**213**	**597**	**90**	**74**	**86**
Gruvdrift och malmförädling	2 569	171	170	—	—	—	2 569	171	170	1 502	—	1 502	99	—	99
Jord-, sten- och glasindustri	3 040	442	349	52	14	11	3 092	456	360	688	·	678	79	·	79
Metall- och maskinindustri	22 451	2 723	2 225	722	197	161	23 173	2 920	2 386	824	366	794	82	82	82
Trävaruindustri	7 476	564	479	11	12	8	7 487	576	487	1 326	·	1 300	85	·	85
Byggnadsverksamhet	31 642	5 555	5 177	—	—	—	31 642	5 555	5 177	570	—	570	93	—	93
Läder-, hår- och gummiindustri	1 465	133	107	132	43	30	1 597	176	137	1 102	·	907	80	·	78
Textilindustri	1 675	41	34	670	77	51	2 345	118	85	·	·	1 987	·	·	72
Beklädnadsindustri	1 723	85	57	2 425	1 092	771	4 148	1 177	828	·	222	352	·	71	70
Närings- och njutningsmedelsindustri	5 625	1 615	1 568	2 024	1 290	878	7 649	2 905	2 446	348	157	263	97	68	84
Kemisk-teknisk och belysningsindustri	989	186	185	240	118	102	1 229	304	287	532	203	404	99	86	94
Trämasse- o. pappersindustri	606	55	48	560	349	293	1 166	404	341	·	160	289	·	84	84
Grafisk industri	1 209	75	44	127	22	17	1 336	97	61	·	·	1 377	·	·	63
Ej särskilt specificerade	9 143	1 019	918	788	433	367	9 931	1 452	1 285	897	182	684	90	85	88
Sjöfart och fiske	**55 834**	**19 729**	**18 831**	**3 126**	**1 219**	**1 121**	**58 960**	**20 948**	**19 952**	**283**	**256**	**281**	**95**	**92**	**95**
Handel, samfärdsel och allmän tjänst	**32 010**	**11 334**	**10 667**	**23 984**	**16 447**	**12 667**	**55 994**	**27 781**	**23 334**	**282**	**146**	**202**	**94**	**77**	**84**
Kontors-, bank- och försäkringspersonal	3 759	661	544	1 822	350	299	5 581	1 011	843	569	521	552	82	85	83
Butiks- o. magasinspersonal	9 211	1 370	1 316	5 251	1 311	989	14 462	2 681	2 305	672	401	539	96	75	86
Hotell-, kafé- och restaurangpersonal	1 132	372	340	13 054	11 279	8 646	14 186	11 651	8 986	304	116	122	91	77	77
Transportarbetare	17 205	8 517	8 074	1 540	1 536	1 266	18 745	10 053	9 340	202	100	186	95	82	93
Allmän och litterär verksamhet	572	127	122	2 279	1 843	1 371	2 851	1 970	1 493	450	124	145	96	74	76
Ej särskilt specificerade	131	287	271	38	128	96	169	415	367	46	30	41	94	75	88
Husligt arbete	**27**	**16**	**15**	**106 811**	**89 089**	**68 859**	**106 838**	**89 105**	**68 874**	·	**120**	**120**	·	**77**	**77**
Annat arbete	**69 109**	**26 095**	**25 634**	**6 926**	**118**	**110**	**76 035**	**26 213**	**25 744**	**265**	**5 869**	**290**	**98**	**93**	**98**
Tillsammans år 1925	**319 780**	**117 754**	**107 816**	**160 046**	**125 040**	**93 604**	**479 826**	**242 794**	**201 420**	**272**	**128**	**198**	**92**	**75**	**83**

	Arbetsförmedlings-anstalter	Jordbruk m. m.			Skogshushållning			Gruvdrift o. malmförädling			Jord-, sten- o. glasindustri			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.
	Manliga avdelningen															
1	Stockholms stad	425	28	25	17	—	—	3	—	—	57	9	5	4 131	1 104	879
2	Stockholms län	15 574	9 531	8 798	800	493	485	87	5	5	187	20	20	1 128	116	93
3	Uppsala stad och län .	4 070	2 700	2 417	143	64	61	55	—	—	276	2	2	311	32	18
4	Södermanlands län . .	3 109	2 512	2 028	26	47	39	3	—	—	33	—	—	1 524	125	120
5	Östergötlands län . . .	7 792	4 328	3 753	188	139	121	101	55	55	394	13	8	1 639	100	96
6	Norrköping	1 763	817	741	5	4	4	—	—	—	8	—	—	535	34	29
7	Jönköpings län	1 289	685	516	36	30	25	—	—	—	53	107	67	467	38	25
8	Kronobergs län	201	194	118	1	—	—	—	—	—	—	—	—	42	5	5
9	Kalmar län	1 213	865	768	6	31	19	—	—	—	94	1	1	850	50	26
10	Gotlands län	483	489	321	—	—	—	—	—	—	44	20	20	10	2	2
11	Blekinge län	1 664	1 122	848	2	14	14	—	—	—	58	12	2	275	5	4
12	Kristianstads län . . .	5 926	5 203	4 263	208	32	29	49	—	—	474	50	38	619	84	64
13	Malmöhus län: Malmö .	857	842	689	—	—	—	—	—	—	218	—	—	1 915	200	158
14	Hälsingborg . .	1 078	692	616	11	—	—	65	18	18	53	—	—	426	30	26
15	Övriga anstalter .	6 391	4 980	4 626	2	13	13	1	—	—	297	17	17	1 563	185	160
16	Hallands län	1 347	995	705	6	—	—	72	—	—	156	11	3	366	43	32
17	Göteborgs och Bohus län	889	566	479	—	22	22	3	—	—	40	63	62	176	16	11
18	Göteborgs stad	1 005	680	601	11	28	27	1	—	—	58	9	9	2 973	259	215
19	Älvsborgs län	596	305	221	14	—	—	30	—	—	27	3	3	1 258	108	101
20	Skaraborgs län	6 868	3 746	2 977	67	18	18	1	—	—	188	72	64	189	19	16
21	Värmlands län	561	426	298	72	58	50	13	—	—	121	8	7	126	7	3
22	Örebro län	2 839	1 667	1 543	377	126	111	1 252	91	90	55	14	10	226	9	9
23	Västmanlands län . . .	3 203	2 171	1 814	37	31	29	607	—	—	26	2	2	793	32	30
24	Kopparbergs län	417	232	209	133	55	55	140	2	2	56	3	3	455	50	48
25	Gävle stad och län . .	134	82	76	60	57	57	14	—	—	47	1	1	243	24	18
26	Västernorrlands län . .	58	26	24	—	16	16	—	—	—	9	2	2	53	9	3
27	Jämtlands län	334	160	149	303	289	205	1	—	—	—	—	—	34	8	7
28	Västerbottens län . . .	310	193	183	218	66	63	—	—	—	3	1	1	68	26	24
29	Norrbottens län	35	34	29	13	12	10	71	—	—	8	2	2	56	3	3
	Kvinnliga avdelningen															
1	Stockholms stad	100	17	15	—	—	—	—	—	—	33	8	6	364	143	111
2	Stockholms län	714	1 217	643	—	—	—	—	—	—	1	—	—	5	2	2
3	Uppsala stad och län .	608	510	403	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län . . .	727	958	596	—	—	—	—	—	—	9	—	—	252	—	—
5	Östergötlands län . . .	956	1 122	792	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Norrköping	122	129	74	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	179	295	118	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	92	193	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	147	325	155	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	52	200	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	387	680	288	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län . . .	1 289	1 956	945	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
13	Malmöhus län: Malmö .	74	277	92	—	—	—	—	—	—	—	—	—	91	45	43
14	Hälsingborg . .	210	139	67	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Övriga anstalter .	629	795	441	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Hallands län	356	419	185	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
17	Göteborgs och Bohus län	698	335	138	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	111	116	29	—	—	—	—	—	—	6	6	5	9	5	3
19	Älvsborgs län	26	67	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	1 136	1 513	832	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	323	490	250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	902	939	655	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län . . .	856	1 007	704	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	225	238	156	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävle stad och län . .	95	49	37	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län . .	29	45	36	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	165	225	154	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län . . .	213	228	171	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	27	33	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Trävaruindustri			Byggnadsverksamhet			Läder-, hår- o. gummiindustri			Textilindustri			Beklädnadsindustri			Närings- o. njutningsmedelsindustri			Kem.-tekn. o. belysningsindustri			
Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
474	141	96	6 969	1 838	1 617	150	46	34	77	5	4	165	12	7	2 338	1 311	1 304	63	6	6	1
307	27	26	2 375	235	231	52	4	4	34	2	2	99	7	7	247	21	20	25	2	2	2
110	8	6	179	17	14	25	3	2	—	—	—	85	3	2	198	9	9	—	—	—	3
253	3	1	370	58	53	5	1	1	10	—	—	5	—	—	66	2	2	2	5	5	4
409	37	37	2 243	215	213	33	—	—	74	—	—	40	2	2	174	4	2	11	—	—	5
420	9	9	1 784	94	93	18	4	4	536	8	7	24	2	2	122	6	5	13	—	—	6
278	10	6	347	33	25	74	15	12	15	—	—	41	1	1	70	6	4	169	5	5	7
7	—	—	44	9	9	—	—	—	—	—	—	1	—	—	10	—	—	42	—	—	8
275	36	34	314	36	36	25	—	—	8	—	—	12	2	—	38	2	2	132	14	14	9
4	—	—	14	4	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	13	1	—	—	—	—	10
34	5	4	289	42	40	20	1	—	5	—	—	22	—	—	77	6	6	3	—	—	11
264	22	21	558	118	104	13	1	—	1	—	—	16	3	2	79	20	16	1	—	—	12
424	26	22	4 755	253	235	101	11	8	38	—	—	371	10	6	339	3	1	222	1	1	13
51	1	1	1 742	483	478	259	—	—	42	—	—	52	—	—	160	—	—	36	73	73	14
147	29	26	1 338	210	208	443	14	14	80	3	3	137	5	2	549	90	89	18	73	73	15
193	11	11	695	259	259	48	—	—	132	—	—	33	—	—	68	7	4	2	—	—	16
142	1	1	743	168	149	—	—	—	140	—	—	17	1	—	53	5	4	128	2	2	17
1 730	47	37	2 592	453	412	98	16	13	262	15	12	234	19	14	305	56	50	79	5	4	18
31	3	3	579	44	44	18	6	6	178	3	3	38	—	—	44	6	4	1	—	—	19
20	4	3	289	84	81	9	—	—	3	—	—	4	—	—	290	37	25	35	—	—	20
188	2	2	198	5	5	26	1	1	10	—	—	12	1	—	34	2	—	—	—	—	21
94	14	11	286	54	49	14	2	—	4	—	—	228	8	4	27	6	6	2	—	—	22
115	19	17	839	126	126	11	1	1	15	5	3	16	1	1	121	7	7	2	—	—	23
166	29	29	407	167	167	1	1	1	—	—	—	4	1	1	22	1	1	—	—	—	24
658	10	9	358	175	174	17	4	4	7	—	—	43	—	—	77	—	—	2	—	—	25
123	12	11	324	48	40	—	—	—	4	—	—	6	—	—	48	2	2	—	—	—	26
24	4	2	182	40	38	5	1	1	—	—	—	9	3	2	36	3	3	1	—	—	27
519	54	54	283	113	110	1	1	1	—	—	—	5	4	4	3	2	2	—	—	—	28
16	—	—	546	174	166	—	—	—	—	—	—	3	—	—	17	—	—	—	—	—	29
3	6	2	—	—	—	39	25	13	106	15	10	895	505	365	744	524	375	157	43	37	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	1	1	52	34	29	36	27	18	—	—	—	2
—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	4	6	5	—	—	—	3
—	3	3	—	—	—	1	3	3	20	1	1	28	8	6	19	16	14	1	19	14	4
—	1	1	—	—	—	—	—	—	16	5	4	60	34	26	70	55	41	—	—	—	5
1	—	—	—	—	—	—	1	—	78	7	5	8	7	6	24	12	6	1	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	18	12	10	14	12	5	7	3	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	2	1	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	1	10	6	5	34	34	34	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	3	1	1	1	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26	11	11	8	4	2	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	—	45	38	35	57	45	28	—	—	—	12
7	1	1	—	—	—	37	—	—	122	15	11	791	306	196	509	100	72	16	6	6	13
—	—	—	—	—	—	41	—	—	34	—	—	37	5	3	28	19	10	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	8	2	2	18	—	—	45	11	11	49	10	10	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	2	2	24	15	13	12	15	7	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	1	—	4	14	7	2	—	—	17
—	—	—	—	—	—	5	5	5	170	21	11	289	63	31	221	209	156	21	11	9	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	3	3	10	3	2	5	8	2	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	5	7	2	100	131	48	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4	6	5	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	41	3	—	19	12	11	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	3	3	27	3	—	—	7	5	16	20	17	—	1	1	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	11	6	5	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	4	4	5	3	3	17	10	10	22	4	4	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	2	2	21	14	13	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	6	6	7	8	7	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Trämasse- o. pappersindustri			Grafisk industri			Industri o. hantverk, ej specific.			Sjöfart och fiske			Kontors-, bank- o. d. personal		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen															
1	Stockholms stad	83	13	9	355	51	27	2 487	644	562	6 908	3 565	3 360	1 812	285	233
2	Stockholms län	20	2	2	32	2	2	578	9	5	561	57	55	109	22	22
3	Uppsala stad och län	2	—	—	19	1	1	195	24	23	21	2	2	4	3	2
4	Södermanlands län	7	—	—	23	2	2	418	18	18	893	296	295	25	6	6
5	Östergötlands län	4	1	1	47	2	2	411	19	18	174	4	4	134	17	15
6	Norrköping	102	4	4	159	—	—	131	3	3	1 762	660	660	37	8	8
7	Jönköpings län	2	—	—	6	—	—	122	5	4	50	—	—	17	2	2
8	Kronobergs län	36	—	—	4	—	—	7	—	—	—	—	—	2	2	2
9	Kalmar län	16	3	3	1	—	—	148	3	3	3 406	1 023	1 004	27	6	4
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	116	73	49	5	—	—
11	Blekinge län	1	—	—	2	—	—	165	8	7	2 536	921	921	15	2	2
12	Kristianstads län	5	1	1	—	—	—	153	6	6	441	123	122	37	19	12
13	Malmöhus län: Malmö	8	1	1	94	1	1	2 124	92	91	3 044	1 025	932	611	47	47
14	Hälsingborg	5	—	—	6	—	—	107	37	34	5 518	2 421	2 358	7	5	5
15	Övriga anstalter	18	—	—	144	2	2	193	12	11	2 243	951	931	16	6	5
16	Hallands län	1	—	—	1	—	—	29	3	2	1 229	455	428	15	2	1
17	Göteborgs och Bohus län	7	—	—	15	4	1	18	—	—	515	217	201	13	11	1
18	Göteborgs stad	130	11	8	215	10	6	1 097	113	109	19732	5 442	5 160	625	143	115
19	Älvsborgs län	2	—	—	6	—	—	126	3	3	29	—	—	34	1	1
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	19	—	—	23	—	—	40	24	16
21	Värmlands län	—	—	—	3	—	—	40	1	1	156	120	93	7	4	4
22	Örebro län	81	1	1	15	—	—	69	4	3	27	1	1	10	—	—
23	Västmanlands län	9	—	—	23	—	—	383	6	6	31	1	1	69	7	7
24	Kopparbergs län	47	15	15	7	—	—	9	—	—	2	—	—	11	2	2
25	Gävle stad och län	8	1	1	27	—	—	44	—	—	2 342	791	718	11	6	6
26	Västernorrlands län	5	—	—	—	—	—	11	—	—	3 053	971	971	7	1	1
27	Jämtlands län	1	—	—	4	—	—	21	1	1	21	6	6	27	15	10
28	Västerbottens län	6	2	2	—	—	—	18	4	4	346	227	211	24	12	12
29	Norrbottens län	—	—	—	1	—	—	19	4	4	655	377	348	8	3	3
	Kvinnliga avdelningen															
1	Stockholms stad	255	153	120	77	12	9	207	242	201	1 849	610	558	911	176	146
2	Stockholms län	1	2	1	—	—	—	21	2	—	43	4	4	25	2	2
3	Uppsala stad och län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
4	Södermanlands län	2	3	3	—	—	—	37	8	6	3	8	8	7	1	1
5	Östergötlands län	1	6	6	—	1	1	28	14	13	3	12	6	32	5	5
6	Norrköping	7	—	—	13	1	1	1	—	—	16	14	14	1	3	3
7	Jönköpings län	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	10	9	9	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	—	1	1	—	—	—	1	—	—	13	21	20	9	2	2
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—
11	Blekinge län	—	1	1	—	—	—	3	—	—	2	2	2	8	3	3
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	25	25	4	1	1	48	20	19
13	Malmöhus län: Malmö	131	57	52	19	5	5	453	113	96	53	27	24	643	93	79
14	Hälsingborg	22	3	—	—	—	—	22	20	17	115	70	70	2	—	—
15	Övriga anstalter	—	—	—	—	—	—	2	—	—	36	31	31	5	2	2
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5	5	2	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	22	29	29	—	—	—	—	—	—	3	7	2	14	3	1
18	Göteborgs stad	114	92	78	16	2	1	—	5	5	808	313	288	59	20	16
19	Älvsborgs län	—	—	—	1	—	—	1	1	1	—	—	—	1	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	3	3
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	4	3	—	—	—
22	Örebro län	1	—	—	—	—	—	11	1	1	—	—	—	2	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	6	5	5
24	Kopparbergs län	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
25	Gävle stad och län	2	—	—	—	—	—	1	2	2	23	19	19	3	3	3
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	127	43	41	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	13	12	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	7	7

Butiks- o. magasinspersonal			Hotell- o. restaurangpersonal			Transportarbetare			Allmän o. litterär verksamhet			Handel o. samfärdsel, ej specific.			Husligt arbete			Annat arbete			
Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
4 222	814	784	382	121	114	4 581	3 272	3 028	287	35	31	4	81	80	10	3	2	9 922	5 802	5 750	1
297	30	28	123	16	16	1 389	145	136	62	11	11	2	1	1	—	—	—	5 481	921	898	2
143	16	16	24	6	6	295	38	37	13	4	4	—	—	—	1	—	—	1 894	579	536	3
74	2	2	10	7	6	197	61	60	8	—	—	—	—	—	14	5	5	2 056	992	982	4
164	14	14	61	16	16	729	213	199	2	6	6	—	15	15	2	—	—	2 550	1 022	1 011	5
126	41	41	6	6	6	503	139	129	1	—	—	—	—	—	—	—	—	821	432	431	6
66	11	11	6	4	4	201	71	64	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1 661	630	625	7
5	—	—	4	4	4	25	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	621	221	221	8
59	—	—	12	4	4	190	20	20	14	—	—	—	—	—	—	1	1	1 247	651	625	9
3	—	—	12	6	6	57	18	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	204	109	109	10
80	5	4	43	10	10	230	108	92	4	—	—	—	—	—	—	—	—	1 722	642	597	11
273	48	46	23	8	5	150	24	20	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2 254	600	580	12
1 055	33	33	96	11	9	1 620	707	702	37	1	1	1	6	6	—	3	3	5 700	1 499	1 499	13
94	2	2	22	5	4	350	163	135	2	—	—	6	1	1	—	—	—	1 604	262	261	14
92	96	95	29	9	9	662	778	778	22	3	3	16	5	5	—	1	1	5 399	1 457	1 450	15
31	6	4	16	6	5	189	19	18	—	—	—	1	1	1	—	—	—	377	205	205	16
60	5	5	15	13	10	233	384	379	4	—	—	—	—	—	—	—	—	1 629	362	347	17
1 765	190	177	72	50	43	3 464	1 898	1 812	100	63	63	89	171	161	—	2	2	9 327	3 245	3 233	18
25	1	1	4	4	4	174	7	6	7	—	—	3	—	—	—	—	—	1 899	1 108	1 105	19
185	9	8	35	11	7	200	29	27	—	—	—	9	—	—	—	—	—	1 225	423	415	20
19	—	—	6	2	2	136	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 547	622	620	21
73	6	6	6	3	3	141	35	34	5	1	—	—	6	1	—	—	—	1 889	1 076	1 063	22
90	2	2	23	5	5	312	102	101	1	—	—	—	—	—	—	1	1	872	625	605	23
55	3	3	39	20	20	177	58	58	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2 228	778	759	24
51	14	14	5	9	9	516	93	93	1	1	1	—	—	—	—	—	—	1 902	440	434	25
15	1	1	9	3	1	66	13	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	880	458	453	26
50	8	6	46	11	10	177	16	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	570	233	194	27
14	2	2	2	2	2	115	48	48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	617	157	152	28
25	11	11	1	—	—	126	49	48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 011	544	474	29
2 085	628	474	4 941	3 963	2 988	612	756	644	1 141	682	544	5	88	69	29 276	28 753	22 611	2 565	19	14	1
51	10	10	478	415	300	1	—	—	173	175	108	—	—	—	4 672	4 379	2 732	16	3	3	2
23	5	4	125	126	116	8	7	6	2	12	10	—	—	—	1 812	1 725	1 467	25	—	—	3
44	19	17	235	259	223	55	14	11	49	67	61	—	—	—	3 600	2 773	2 205	329	5	5	4
81	15	12	412	417	350	58	25	20	106	118	96	—	—	—	6 484	3 606	2 713	383	85	85	5
8	17	17	76	85	48	22	59	47	27	16	6	—	—	—	1 495	1 501	1 128	225	—	—	6
42	11	10	152	151	123	4	5	5	58	40	54	—	—	—	2 605	1 251	1 030	31	—	—	7
—	2	—	42	67	49	1	1	1	3	11	7	—	—	—	889	701	491	—	—	—	8
27	7	7	168	139	126	8	1	1	22	15	15	31	34	24	2 008	1 108	938	56	—	—	9
3	3	2	65	85	47	2	—	—	11	16	6	—	—	—	434	453	293	—	—	—	10
50	11	8	365	361	299	12	7	7	5	15	12	—	1	—	3 126	1 664	1 173	—	—	—	11
109	20	19	605	612	469	57	64	57	32	33	29	—	—	—	3 322	2 487	1 908	—	—	—	12
1 703	243	180	873	661	425	154	244	192	137	107	72	—	—	—	8 980	7 694	5 854	923	—	—	13
26	27	23	401	322	218	6	28	12	24	10	5	—	—	—	2 343	1 840	1 448	243	—	—	14
17	13	13	145	171	165	110	47	46	19	28	26	—	1	1	3 190	2 026	1 765	235	1	1	15
26	3	3	91	132	91	12	9	8	28	16	13	—	1	1	1 101	810	610	117	—	—	16
33	4	3	238	198	146	—	3	2	31	24	12	—	—	—	1 116	788	525	88	—	—	17
589	127	65	750	445	216	322	199	141	133	68	21	—	1	1	8 959	9 284	7 058	1 444	—	—	18
37	3	3	75	72	52	1	1	1	30	19	15	—	—	—	1 212	829	635	22	—	—	19
77	19	16	357	298	219	2	—	—	28	53	25	—	2	—	4 298	3 111	2 243	—	—	—	20
1	2	1	128	165	113	—	—	—	26	33	27	—	—	—	1 582	1 662	1 049	—	3	—	21
42	8	7	402	227	207	15	16	15	33	18	11	1	—	—	2 571	2 204	1 953	162	—	—	22
23	13	12	276	305	260	44	22	21	33	43	33	—	—	—	2 804	2 033	1 605	—	—	—	23
52	52	38	464	332	266	21	10	10	51	52	44	1	—	—	2 295	1 654	1 334	—	—	—	24
13	13	13	122	175	162	8	10	10	29	54	44	—	—	—	1 474	1 194	1 062	60	—	—	25
2	5	3	80	120	91	—	1	1	7	7	4	—	—	—	722	447	359	—	2	2	26
45	8	7	545	607	545	5	8	8	20	85	70	—	—	—	1 904	1 146	1 013	2	—	—	27
22	10	9	261	209	194	—	—	—	21	24	21	—	—	—	1 411	1 053	913	—	—	—	28
20	13	13	182	160	138	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1 126	913	744	—	—	—	29

Sjukkasserörelsens utbredning vid slutet av år 1924.

De registrerade sjukkassornas till socialstyrelsen ingivna statistiska redogörelser för verksamheten under år 1924 hava nu granskats och bearbetats så långt, att sjukkasserörelsens utbredning vid årsskiftet 1924—1925 låter sig preliminärt överblickas.

Medlemmarnas antal och fördelning på män och kvinnor, städer och landsbygd. Hela antalet medlemmar i sjukkassorna, fortsättningskassorna oräknade, uppgick vid 1924 års slut till i runt tal 768 000, av vilka 483 000 tillhörde lokala sjukkassor och 285 000 rikssjukkassor. I slutet av år 1923 var hela medlemsantalet ungefär 742 000; under år 1924 hava således cirka 26 000 nya medlemmar tillförts sjukkassorna.

Av medlemmarna voro 490 500 män och 277 500 kvinnor. I förhållande till år 1923 innebära siffrorna en ökning av 15 000 män och 10 500 kvinnor. Jämföres åter med år 1920, är medlemsantalet år 1924 endast 3 500 större för de manliga medlemmarna, medan för de kvinnliga stegringen uppgår till 26 000. Den låga ökningen för männen i jämförelse med år 1920 har sin förklaring i den ekonomiska krisen under åren 1921—1923 och därmed sammanhängande arbetslöshet, som, enligt vad känt är och som närmare kan utläsas ur uppgifterna i *tab. 1*, medförde en ej obetydlig minskning i sjukkassornas medlemsantal, särskilt under åren 1921 och 1922. Procenten *manliga* sjukkassemedlemmar i förhållande till hela antalet män i riket nedgick under denna tid från 16·8 år 1920 till 16·2 respektive 15·9 under åren 1921 och 1922 för att därefter under år 1923 stiga till 16·1 och slutligen år 1924 till 16·6, varmed 1920 års procentsiffra åter i det närmaste uppnåtts. För *kvinnorna*, som i genomsnitt mindre beröras av kriser på arbetsmarknaden, är däremot i likhet med under tidigare år kontinuerlig stegring i medlemsanslutningen att anteckna även under tiden 1920—1924. De kvinnliga sjukkassemedlemmarna omfattade år 1920 8·4 % av hela den kvinnliga befolkningen i riket, år 1922 8·5 % och år 1924 9·0 %.

Tab. 1. Antal medlemmar i registrerade sjukkassor vid slutet av åren 1920—1924.

År	Män		Kvinnor		Samtliga		Kvinnor i % av hela antalet medlemmar
	absolut	i % av folkmängden	absolut	i % av folkmängden	absolut	i % av folkmängden	
1920	486 943	16·8	251 211	8·4	738 154	12·5	34·0
1921	473 805	16·2	254 194	8·4	727 999	12·2	34·9
1922	469 222	15·9	258 782	8·5	728 004	12·2	35·5
1923	475 381	16·1	266 984	8·7	742 365	12·4	36·0
1924	490 588	16·6	277 452	9·0	768 040	12·7	36·1

Den sedan lång tid pågående förskjutningen i proportionen manliga och kvinnliga sjukkassemedlemmar i riktning mot högre procenttal kvinnor har fortgått även under åren 1920—1924. Medan endast 34 % av medlemmarna utgjordes av kvinnor år 1920, hade siffran år 1924 stigit till 36·1 %. Under hela den senaste femårsperioden har mer än 1/3 av medlemsantalet ständigt utgjorts av kvinnor.

Av medlemmarna tillhörde 411 500 städernas sjukkasseorganisationer och 356 500 landsbygdens. Något över hälften av medlemmarna eller cirka 54 % komma således på städerna mot 46 % på landsbygden. Beräknas antalet medlemmar i förhållande till folkmängden, finner man, att rörelsen är relativt betydligt mer utbredd i städerna än på landsbygden. Procentsiffrorna äro: för städerna 22·2 och för landsbygden 8·5. Var fjärde eller femte invånare i städerna är sjukkassemedlem, men endast var tolvte på landsbygden.

Medlemsanslutningen relativt till folkmängden har för städernas del varit i det närmaste stillastående sedan år 1921. Procentsiffran var för nämnda år 22·2 i likhet med under år 1924. Däremot har omslutningen på landsbygden ej oväsentligt ökats under samma tid. År 1921 utgjorde procenten sjukkassemedlemmar 8·0; stegringen till år 1924 är således 0·5 %.

För att ur de anförda medlemssiffrorna erhålla hela antalet försäkrade personer vid slutet av år 1924 bör en minskning av ungefär 1/30 företagas.

Utbredningen i de olika länen. Fördelas medlemmarna länsvis framgår, att Stockholms stad ensam har 133 000 medlemmar, motsvarande något mer än 1/6 av hela medlemsbeståndet. Närmast i ordning kommer Malmöhus län med 93 000 medlemmar eller ungefär 1/8 av totala antalet i riket samt vidare Östergötlands län med 64 700, Göteborgs och Bohus län med 53 800 och Gävleborgs län med 37 300 medlemmar. Nära hälften av alla sjukkassemedlemmar i riket kommer på Stockholms stad och de nyssnämnda fyra länen.

Även i förhållande till folkmängden har Stockholms stad de flesta medlemmarna, varefter närmast komma Östergötlands, Malmöhus, Södermanlands och Västmanlands län. Procenten sjukkassemedlemmar varierar i dessa län från högst 30·3 till lägst 14·2. I Skaraborgs, Hallands och Jämtlands län är den relativa utbredningen mycket obetydlig med endast 6 medlemmar på 100 invånare.

I efterföljande *tab. 2* äro de olika länen upptagna i ordning efter storleken av resp. medlems- och procentsiffror.

Av *städernas* 411 500 sjukkassemedlemmar har Stockholms stad nära 1/3. Ungefär lika många uppvisa Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Östergötlands län tillsammans. Den återstående tredjedelen medlemmar fördelar sig på 21 län, av vilka Södermanlands län har den högsta medlemssiffran, 18 500, och Jämtlands län den lägsta, 815.

I fråga om antalet medlemmar i förhållande till folkmängden överträffas Stockholms stad av Södermanlands läns städer, som i medeltal ha 31·4 sjukkassemedlemmar på 100 invånare emot endast 30·3 för Stockholm. För städerna i Östergötlands, Uppsala och Malmöhus län äro motsvarande siffror respektive

Tab. 2. Antalet sjukkassemedlemmar i de olika länen.

Län (ordningsföljd efter *medlemsantal*)	Antal medlemmar		Län (ordningsföljd efter *procenttal*)	Medlemmar i % av befolkningen		
	absolut	%		Hela länet	Städer	Landsb.
Stockholms stad	133 179	17·3	Stockholms stad	30·3	30·3	—
Malmöhus län	92 956	12·1	Östergötlands län	20·9	29·5	16·3
Östergötlands län	64 755	8·4	Malmöhus län	18·6	24·7	12·9
Göteborgs o. Bohus län	53 846	7·0	Södermanlands län	18·0	31·4	12·0
Gävleborgs län	37 342	4·9	Västmanlands län	14·2	20·0	11·7
Södermanlands län	34 564	4·5	Uppsala län	14·0	25·0	10·3
Västernorrlands län	29 688	3·9	Gävleborgs län	13·5	18·7	12·1
Jönköpings län	27 300	3·5	Göteborgs o. Bohus län	12·3	16·8	4·9
Kristianstads län	26 625	3·5	Jönköpings län	11·8	20·7	8·1
Älvsborgs län	25 059	3·3	Kristianstads län	10·9	24·5	9·4
Kopparbergs län	24 790	3·2	Västernorrlands län	10·9	12·1	10·7
Örebro län	23 939	3·1	Örebro län	10·7	16·2	9·4
Västmanlands län	23 586	3·1	Kalmar län	9·9	12·6	9·2
Kalmar län	22 797	3·0	Kopparbergs län	9·7	16·5	8·9
Värmlands län	20 374	2·7	Blekinge län	9·2	16·6	6·2
Uppsala län	19 616	2·5	Västerbottens län	8·7	13·5	8·3
Stockholms län	19 229	2·5	Älvsborgs län	8·1	17·3	5·2
Västerbottens län	16 719	2·2	Gotlands län	7·6	16·3	5·8
Skaraborgs län	13 887	1·8	Värmlands län	7·5	12·8	6·5
Blekinge län	13 715	1·8	Stockholms län	7·4	18·3	5·9
Norrbottens län	13 059	1·7	Norrbottens län	6·9	7·6	6·8
Kronobergs län	9 853	1·3	Kronobergs län	6·2	22·9	5·1
Hallands län	8 822	1·1	Jämtlands län	5·9	5·6	5·9
Jämtlands län	8 013	1·0	Hallands län	5·9	14·8	3·1
Gotlands län	4 327	0·6	Skaraborgs län	5·6	14·7	3·6
Hela riket	**768 040**	**100·0**	Hela riket	**12·7**	**22·2**	**8·5**

29·5, 25·0 och 24·7. I Jämtlands och Norrbottens län understiger å andra sidan medlemmarnas antal 10 % av invånarantalet.

För *landsbygden* är medlemssiffran, absolut taget, störst i Malmöhus län, som har 33 300 sjukkassemedlemmar. Nästan lika många, eller 32 900, har Östergötlands län, varefter komma Gävleborgs, Västernorrlands, Kristianstads och Kopparbergs län med mellan 26 500 och 20 000 medlemmar. Mindre än 10 000 medlemmar uppvisa Göteborgs och Bohus, Kronobergs, Skaraborgs, Jämtlands, Blekinge, Hallands och Gotlands län.

Procenten sjukkassemedlemmar i förhållande till hela landsbefolkningen i respektive län är avgjort störst i Östergötlands län, vars procentsiffra är 16·3, medan Malmöhus län, som kommer närmast i följd, endast har 12·9 %. Omkring 12 % hava dessutom Gävleborgs, Södermanlands och Västmanlands län. Relativt obetydlig är däremot utbredningen i Stockholms, Jämtlands, Gotlands, Älvsborgs och Kronobergs län, vilkas procenttal samtliga understiga 6, samt vidare Göteborgs och Bohus län, där procenten är mindre än 5, och Skaraborgs samt Hallands län, i vilka mindre än 4 % av landsbygdens folkmängd tillhöra sjukkassor.

I slutet av år 1924 utövades sjukkasseverksamhet i samtliga städer utan undantag samt i tillsammans 1 711 av de 2 411 landskommunerna, köpingar däri inberäknade. De återstående 700 landskommunerna, utgörande ej fullt

1/3 av samtliga, stå däremot utanför sjukkasserörelsen. Av dessa återfinnes flertalet i Skaraborgs, Älvsborgs, Gotlands, Göteborgs och Bohus samt Hallands län; till antalet äro de i respektive län 147, 141, 51, 48 och 47. I norrlandslänen är antalet kommuner, som saknar sjukkasseverksamhet, mycket litet; Västernorrlands län har i likhet med Västerbottens län endast 1 sådan kommun, Gävleborgs län 4, Jämtlands län 5 och Norrbottens län samma antal, tillsammans således 16 kommuner. I ett av länen — Kopparbergs — är sjukkasserörelsen utbredd i samtliga kommuner.

I avseende på sammanlagda invånarantalet i de kommuner, som äro utan sjukkasseverksamhet, kommer Älvsborgs län främst med nära 100 000 invånare, varefter i ordning följa Skaraborgs län med 87 500, Göteborgs och Bohus län med 65 800 samt Hallands län med 42 000 invånare (jfr *tab. 3*). I de 16 landskommuner i Norrland, som sakna sjukkasseverksamhet, uppgår invånarantalet till sammanlagt ej fullt 25 000. De 700 kommuner, i vilka sjukkasserörelse ej bedrives, hava tillsammans i runt tal 580 000 invånare, utgörande ej fullt 14 % av hela landsbygdens folkmängd.

Tab. 3. Landskommuner utan sjukkasseverksamhet.

Län	Kommuner		Invånare		Län	Kommuner		Invånare	
	hela antalet	därav utan sjukkasseverks.	hela antalet	därav i kommuner utan sjukk.		hela antalet	därav utan sjukkasseverks.	hela antalet	därav i kommuner utan sjukk.
Älvsborgs län . .	219	141	235 800	99 553	Malmöhus län . .	238	25	258 472	16 612
Skaraborgs län . .	262	147	201 528	87 515	Västmanlands län .	66	11	117 231	13 398
Göteb. o. Bohus län	87	48	168 538	65 848	Östergötlands län .	146	17	201 798	12 903
Hallands län . . .	86	47	114 093	42 041	Norrbottens län . .	25	5	166 026	11 000
Kronobergs län . .	87	25	148 939	31 070	Södermanlands län	90	12	133 351	8 526
Värmlands län . .	89	18	226 713	26 301	Blekinge län . . .	35	4	105 404	6 583
Uppsala län . . .	86	30	104 165	24 753	Gävleborgs län . .	52	4	217 586	6 390
Stockholms län . .	113	28	226 289	24 252	Jämtlands län . .	60	5	121 719	4 592
Örebro län	61	13	178 736	21 510	Västerbottens län .	28	1	180 144	1 556
Gotlands län . . .	92	51	46 763	20 829	Västernorrlands län	63	1	236 352	1 355
Kalmar län . . .	104	26	187 401	19 135	Kopparbergs län .	51	—	226 065	—
Kristianstads län .	145	17	220 252	17 452					
Jönköpings län . .	126	24	162 851	17 334	Summa	**2 411**	**700**	**4 186 216**	**580 508**

I de större kommunerna har givetvis sjukkasserörelsen i allmänhet vunnit fotfäste, medan däremot sådan verksamhet oftare saknas i kommuner med relativt fåtalig befolkning. Förhållandet belyses av följande tablå:

	Antal kommuner med en folkmängd av:											
	Intill 500	500–1000	1000–1500	1500–2000	2000–2500	2500–3000	3000–4000	4000–5000	5000–7000	7000–10000	över 10000	Tillsammans
med sjukkasseverks.	152	416	328	235	145	111	128	68	60	41	27	**1 711**
utan »	252	258	106	48	17	9	7	2	1	—	—	**700**
Summa	404	674	434	283	162	120	135	70	61	41	27	**2 411**

Av landskommuner med mindre än 500 invånare äro nära 2/3 utan sjukkasseverksamhet. För kommuner med mellan 500 och 1 000 invånare är för-

hållandet enahanda för något mer än 1/3 av samtliga kommuner. För de kommuner åter, vilkas invånarsiffra ligger mellan 1 000 och 1 500, utgör nämnda kvotdel i det närmaste 1/4. Av de 129 kommuner slutligen, som hava mer än 5 000 invånare, är endast en utan sjukkasseverksamhet.

Sjukkassornas verksamhetsområden. Vid ansökning om registrering skall sjukkassa lagenligt i sina stadgar angiva bland annat, vilket område kassans verksamhet skall omfatta. Lagen medger emellertid full valfrihet vid bestämmande av områdets storlek. Det erfordras ej heller, att området skall till sina gränser strängt bestämmas. Hinder möter således ej att såsom verksamhetsområde fastställa viss stad eller socken »med omnejd», »med kringliggande ort» e. d., därmed angivande förstnämnda stad eller socken såsom huvudområde för rörelsen och omnejden såsom ett mer sekundärt verksamhetsfält.

I ett stort antal kassor är området fastställt på sistnämnda sätt och sträcker sig i så fall alltid över mer än en kommun. För andra kassor åter är verksamhetsområdet i stadgarna fixerat att omfatta två eller flera angivna kommuner, helt härad, län eller landskap eller ock hela riket. I båda fallen är området ej begränsat till endast en viss kommun.

En grupp för sig bilda rikssjukkassorna, som visserligen hava hela riket till verksamhetsområde, men som vanligen äro uppdelade i lokalavdelningar, vardera huvudsakligen omfattande endast en kommun eller del därav.

En undersökning om, hur sjukkassornas områden under rörelsens fortgång i verkligheten kommit att gestalta sig i de fall, då området från början bestämts att omfatta mer än en kommun, ger vid handen, att ifråga om sjukkassorna på landsbygden ej alltid full överensstämmelse råder mellan det naturligt utbildade verksamhetsområdet och det i stadgarna angivna. Å ena sidan förekommer, att medlemmar alldeles eller i det närmaste saknas i kommuner, som enligt stadgarna avsetts att utgöra huvudområden för verksamheten. Å andra sidan förekommer även, att medlemmarna i en kassa äro ungefär jämnt fördelade på två eller flera närbelägna kommuner, ehuru endast en av dessa enligt stadgarna skulle vara att anse såsom huvudområde och de övriga tillhöra omnejden. Inom städernas sjukkassor är däremot i regel endast en tämligen obetydlig del av medlemmarna bosatta i kringliggande landskommuner.

Genom att för varje kassa, som ej har verksamhetsområdet fixerat till endast en kommun, uppdela medlemsantalet på de olika kommunerna efter medlemmarnas bosättningsort, erhålles kännedom om i vilka kommuner de olika kassorna huvudsakligen bedriva sin rörelse. Med ledning härav är det möjligt att för landsbygden i riket verkställa en områdesindelning, genom vilken varje sjukkassa i stort sett erhåller såsom verksamhetsområde de kommuner, inom vilka den huvudsakligen utövar verksamhet. En sådan indelning ansluter sig i det närmaste till sjukkassornas nuvarande faktiska, under verksamhetens bedrivande utbildade områden. Specificerade uppgifter rörande en företagen sådan indelning i *sjukkasseområden* innehållas i *tabell 4*. I områdesindelningen

ingå ej 25 kommuner, som visserligen ej äro helt utan sjukkassemedlemmar, men i vilka antalet är för litet, för att kommunen skall kunna sägas tillhöra någon lokal kassas naturliga verksamhetsområde.

Tab. 4. Fördelning av sjukkasseområdena på landsbygden efter antalet kommuner, som området omfattar.

	Antal sjukkasseområden	Hela antalet kommuner	Invånare		Sjukkassemedlemmar	
			absolut	per område	absolut	per område
Områden omfattande						
1 kommun	1 316	1 316	3 109 410	2 363	297 653	226
2 kommuner	108	216	336 210	3 113	42 670	395
3 »	19	57	63 800	3 358	7 343	386
4 »	15	60	41 780	2 785	5 044	336
5 »	1	5	3 500	3 500	857	857
6 »	4	24	14 500	3 625	1 834	459
8 »	1	8	5 900	5 900	719	719
Samtliga	**1 464**	**1 686**	**3 575 100**	**2 442**	**356 120**	**243**

Om varje kommun, i vilken endast avdelningar av rikssjukkassor finnas, får utgöra ett område för sig, blir för landsbygden hela antalet sjukkasseområden, i vilka verksamhet utövas, 1 464, av vilka 1 316 äro en-kommunsområden. Av de övriga äro 108 två-kommunsområden. Ett sjukkasseområde omfattar 8 kommuner.

Av hela antalet invånare i sjukkasseområdena, 3·6 miljoner, komma på en-kommunsområdena enbart 3·1 miljoner. Medeltalet invånare är för samtliga områden 2 442; för endast en-kommunsområdena är siffran något lägre eller 2 363 och för de övriga cirka 50 % högre. Hela medlemsantalet å landsbygden fördelar sig med cirka 84 % på en-kommunsområdena och med 16 % på områden, som omfatta mer än 1 kommun. Medeltalet sjukkassemedlemmar per område blir 243, för en-kommunsområdena enbart däremot 226.

Sjukkassornas utbredning inom olika befolkningsgrupper. Från 1 152 av de 1 264 registrerade sjukkassorna vid 1924 års slut föreligga uppgifter om medlemmarnas fördelning på yrken enligt den indelning, som finnes angiven i *tabell 5*. Primäruppgifterna omfatta efter företagen granskning inalles 711 889 sjukförsäkrade medlemmar. För 36 av kassorna med 27 912 medlemmar datera sig uppgifterna från den dag de upprättades inom respektive kassor, för övriga kassor däremot per den 31 december 1924. Siffrorna torde böra anses såsom approximativa, enär förmodligen i en del fall endast äldre eller ofullständiga yrkesuppgifter stått till buds för vissa av kassorna.

Genom sammanställning av siffrorna för rubrikerna 5 och 6 i tabell 5 framgår, att antalet *industriarbetare* uppgår till nära 42 % av hela antalet medlemmar. Siffran torde böra anföras med reservation för eventuella fel i primäruppgifterna, som kunna tänkas hava uppkommit genom oriktiga placeringar i rubrikerna 5 i) och k). Endast en del av kassorna torde ha haft

Tab. 5. Sjukhjälpsförsäkrade medlemmars fördelning på yrken.

Yrke	Hela antalet		Därav kvinnor		Yrke	Hela antalet		Därav kvinnor	
	absolut	%	absolut	%		absolut	%	absolut	%
1. Jordbrukare o. jordbruksarbetare	66 815	9·4	5 177	0·7	6. Övriga industriarbetare	25 875	3·6	3 811	0·5
2. Jordbrukares o. jordbruksarbetares hemmavarande	10 774	1·5	5 495	0·8	7. Affärsanställda	25 064	3·5	10 261	1·4
3. Fiskare	2 513	0·4	103	0·0	8. Restaurang- och hotellrörelse	2 918	0·4	2 042	0·3
4. Arbetare i skogsbruk	9 127	1·3	46	0·0	9. Post, telegraf och telefon	7 079	1·0	2 914	0·4
5. Arbetare inom:					10. Järnvägspersonal	16 370	2·3	143	0·0
a) järnverk	17 043	2·4	38	0·0	11. Spårvägspersonal	3 825	0·5	24	0·0
b) metall- o. maskinindustri	62 362	8·8	1 315	0·2	12. Åkare, kuskar, chaufförer, stadsbud o. bärare	12 306	1·7	17	0·0
c) malmbrott	6 434	0·9	5	0·0	13. Stuveri- o. transportarbetare	4 981	0·7	—	—
d) jord- o. stenindustri	20 163	2·8	267	0·0	14. Sjöfolk	4 032	0·6	64	0·0
e) sågverk o. hyvlerier	22 022	3·1	108	0·0	15. Kontorspersonal i allmän tjänst	5 155	0·7	1 378	0·2
f) annan trävaruind.	18 984	2·7	168	0·0	16. Kontorspersonal i enskild tjänst	12 319	1·7	4 928	0·7
g) pappers- o. grafisk industri	19 632	2·8	1 803	0·3	17. Militärer	2 008	0·3	—	—
h) närings- och njutningsmedelsind.	15 261	2·1	4 118	0·6	18. Lärare	6 960	1·0	4 999	0·7
i) skrädderi	18 934	2·7	13 600	2·0	19. Husligt arbete	139 397	19·6	139 252	19·6
j) annan textil- o. beklädnadsindustri	17 642	2·5	9 870	1·4	20. F. d. yrkesutövare	10 049	1·4	1 914	0·3
k) skomakeri	10 586	1·5	985	0·2	21. Änkor utan särskilt yrke	11 746	1·6	11 746	1·6
l) annan läder-, hår- o. gummivaruind.	4 023	0·6	655	0·1	22. Diverse yrken	51 598	7·2	10 758	1·5
m) kemisk-teknisk ind.	3 702	0·5	965	0·1	23. Yrke obekant	9 717	1·4	5 007	0·7
n) byggnadsverksamhet, belysnings- o. vattenledningsarb.	34 473	4·8	52	0·0	Summa	711 889	100·0	244 028	34·3

möjlighet att för samtliga medlemmar göra åtskillnad på självständiga yrkesutövare och arbetsanställda.

Näst industriarbetarna är gruppen *husligt arbete* störst, omfattande nära 20 % av medlemmarna. En betydande del av medlemmarna i denna grupp torde utgöras av hustrur, som ej äro arbetsanställda. För gruppen *handel och samfärdsel*, motsvarande rubrikerna 7—14 samt 16 i tabellen, är procentsiffran medlemmar i förhållande till hela antalet ungefär 12. Även för *jordbruk med binäringar*, inklusive jordbrukares hemmavarande familjemedlemmar, gäller sistnämnda procenttal (rubrikerna 1—4 i tabellen).

Till yrkesgruppen *allmän tjänst och fria yrken* äro att hänföra rubrikerna 15, 17 och 18 i tabellen, vilka ge 2 %.

Genom sammanställning av å ena sidan de uppgifter, som tabell 5 lämnar angående antalet yrkesutövare i sjukkassorna samt å andra sidan de föreliggande uppgifterna från allmänna folkräkningsstatistiken för år 1920 synes det vara möjligt att komma till en visserligen endast ungefärlig, men dock i stort sett ej alltför osäker uppfattning om, i vilken mån yrkesutövarna i de tre största huvudgrupperna av yrken — jordbruk, industri samt handel och sjöfart — tillhöra de registrerade sjukkassorna.

Resultatet av en sådan sammanställning framgår av följande tabell:

Yrkesgrupp	Antal yrkesutövare		
	Hela riket	Inom 1 152 sjukkassor 1924—1925	
	år 1920	absolut	i % av antalet i hela riket
Jordbruk, fiske, skogsbruk (exkl. jordbrukares hemmavarande anhöriga)	613 058	78 455	12·8
Industri (endast arbetare inräknade)	632 490	297 136	47·0
Handel och samfärdsel (exkl. gross- och minuthandlare, agenter och mäklare)	304 102	88 894	29·2

För industrigruppen, som ovan innefattar endast arbetare, gäller den förut anförda reservationen beträffande hantverkare, som möjligen inom vissa sjukkassor, i mindre antal sammanförts med arbetarna. Det erinras dessutom om, att redan på grund av skiljaktigheten i jämförelseår och begränsningen av yrkesuppgifterna till endast 712 000 medlemmar (i stället för nära 750 000) siffrorna i sistnämnda tabell ej kunna göra anspråk på större grad av exakthet.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

Alltsedan början av år 1912 har i denna tidskrift för varje månad återgivits en kort översikt av läget på arbetsmarknaden i England och Tyskland (intill augusti 1914 jämväl för Frankrike). Under de senare åren ha tid efter annan påbörjats liknande översikter även för en del andra länder, vilka ur konjunktursynpunkt ha särskild betydelse för vårt land (Förenta staterna, Kanada, Danmark), men ha dessa serier ej kunnat fortsättas, enär de därför erforderliga uppgifterna ej kommit socialstyrelsen fullt regelbundet till handa. Emellertid ha under de senare åren allt flera stater börjat upplägga och publicera statistik över förhållandena på arbetsmarknaden, och från de flesta länder med något så när utvecklad industri föreligga nu uppgifter av ett eller annat slag till belysning av konjunkturernas växlingar.

De mest brukliga och för den internationella statistiken bäst användbara uppgifter, som stå till buds på detta område, äro de som avse *den procentuella arbetslösheten bland de organiserade eller i arbetslöshetsförsäkringen inbegripna arbetarna*. En sammanställning av dessa uppgifter från de länder, där sådana föreligga, har också sedan några år publicerats i Sociala Meddelanden, i anslutning till motsvarande statistik från vårt land. Från och med denna månad har förevarande sammanställning utvidgats med jämväl en del från olika stater tillgängliga statistiska data, som ur en eller annan synpunkt äro ägnade att giva en överblick över läget och utvecklingen å arbetsmarknaden i resp. länder. Uppgifterna, som avse tiden från januari 1925 till och med motsvarande månad innevarande år (eller fram till den senaste tidpunkt, för vilken statistik föreligger), återfinnas i tabellen å nästa sida.

I fråga om de inbördes i hög grad skiljaktiga och på olika vägar erhållna uppgifter, som här äro sammanställda, gäller naturligtvis i ännu högre grad

Sammanställning av uppgifter om arbetsmarknad och arbetslöshet i olika länder.

	1925												1926
	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
Sverige.													
Arbetslöshet, i %	14·8	13·6	12·0	10·8	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	10·1	11·8	19·5	15·8
Ansökn. per 100 lediga platser	296	256	207	166	157	159	162	156	154	172	246	226	273
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	·	·	2·91	·	·	3·11	·	·	3·07	·	·	3·08	·
Norge.													
Arbetslöshet, i %	8·6	8·1	7·4	9·5	8·1	8·5	8·8	10·1	12·9	17·0	19·0	23·7	—
Arbetssök. per 100 led. pl. (manl.)	588	596	553	398	360	338	330	438	592	753	1 037	—	—
Danmark.													
Arbetslöshet, i %	16·9	16·8	15·1	13·5	12·1	9·0	8·3	9·7	10·5	13·5	20·6	31·1	31·1
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal)	44	45	41	35	30	24	23	26	28	35	51	85	—
Finland.													
Registr. arbetslösa	4 896	4 420	3 502	1 882	1 398	1 155	984	1 563	2 011	2 776	3 604	1 701	3832
Ansökn. per 100 led. platser (manl.)	439	364	389	305	227	233	258	306	307	326	405	329	368
Storbritannien.													
Arbets- ∫ inom fackföreningar	9·0	9·4	9·0	9·4	10·1	12·3	11·2	11·4	11·4	11·3	11·0	11·0	10·6
löshet, i % ⟩ arbetslöshetsförsäkr.	11·2	11·3	11·1	10·9	10·9	11·9	11·2	12·1	12·0	11·4	11·0	10·5	11·1
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal)	1 287	1 287	1 249	1 251	1 253	1 368	1 262	1 418	1 401	1 295	1 227	1 166	1237
Nederländerna.													
Arbetslöshet, i %	14·7	11·7	9·3	7·7	6·9	6·7	8·3	8·5	7·6	7·1	9·1	16·1	—
Arbetslöshetsindex	12·8	10·0	8·0	6·6	5·9	5·7	7·0	7·2	6·5	6·2	7·9	—	—
Belgien.													
Arbetslöshet, i %	6·1	6·3	7·0	7·1	6·2	5·8	5·1	3·9	2·6	2·6	7·3	7·5	—
Tyskland.													
Arbetslöshet, i %	8·1	7·3	5·8	4·3	3·6	3·5	3·7	4·3	4·5	5·8	10·7	19·4	22·6
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	593	540	466	320	233	195	197	231	266	364	673	1 498	2031
Ansökn. per 100 lediga platser	314	274	231	199	175	171	175	195	206	255	453	751	797
Sysselsättn:index (dec. 1921 = 100)	101·4	102·5	103·7	107·4	109·5	109·6	108·7	108·4	108·6	107·3	103·6	97·1	94·1
Arbetstillgång (medelgod = 2·00)	1·97	1·97	1·99	1·98	1·98	1·93	1·97	1·93	1·90	1·84	1·66	1·53	1·44
Österrike.													
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	187	189	176	148	131	118	117	116	119	131	159	208	231
Schweiz.													
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal)	12	12	10	9	7	8	10	10	10	12	16	17	21
Ansökn. per 100 lediga platser	510	381	276	215	180	241	353	396	420	657	1 003	1 218	1150
Arbetstillgång (medelgod = 100)	·	·	99	·	·	95	·	·	94	·	·	91	·
Frankrike.													
Understödda arbetslösa	705	1 029	1 016	931	675	626	637	581	618	523	557	635	534
Italien.													
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal)	156	157	143	127	101	86	80	72	83	86	112	122	—
Estland.													
Oplacerade arbetssökande	3 720	3 757	2 867	2 209	1 783	1 771	1 960	941	883	1 904	—	—	—
Lettland.													
Oplacerade arbetssökande	4 457	4 546	4 314	3 168	1 319	1 169	814	1 026	·	2 002	3 672	—	—
Polen.													
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal)	175	184	184	178	173	172	175	186	195	—	—	—	—
Tjeckoslovakien.													
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	84	80	61	48	48	40	42	45	42	40	—	—	—
Ungern.													
Arbetslöshet, i %	20·2	20·3	20·5	20·2	19·0	19·0	17·9	15·2	14·3	13·4	15·6	15·9	—
Kanada.													
Arbetslöshet, i %	10·2	9·5	8·5	8·7	7·0	6·1	5·2	4·4	5·7	5·1	5·7	—	—
Sysselsättn:index (jan. 1920 = 100)	86·1	87·0	87·2	90·8	94·5	96·8	96·3	96·6	98·3	97·1	95·3	89·6	—
Amerikas förenta stater.													
Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. Statist. (1923 = 100)	90·0	91·6	92·3	92·1	90·9	90·1	89·3	89·9	90·9	92·3	92·5	92·6	—
Fed. Reserve Board (1919 = 100)	94·4	95·8	96·4	95·9	94·9	94·2	93·1	93·9	95·1	97·0	97·2	97·1	—
Nya Syd-Wales.													
Arbetslöshet, i %	14·3	16·1	8·1	10·9	10·4	5·0	3·4	·	·	·	—	—	—

vad som tidigare städse framhållits beträffande arbetslöshetssiffrorna, att de uppgifter, som erhållits från skilda länder, i allmänhet icke äro med varandra direkt jämförliga, utan att sammanställningens huvudändamål får anses vara att giva en överblick av konjunkturutvecklingen inom varje särskilt land. Att uppgifterna sammanförts i en och samma tabell är en anordning, som föranletts av utrymmeshänsyn. Till belysande av det sätt, varpå de anförda siffrorna erhållits, meddelas härnedan en kortfattad kommentar för varje särskilt land.

Sverige. Uppgifterna om såväl arbetslösheten som antalet ansökningar om arbete vid den offentliga arbetsförmedlingen grunda sig på den i socialstyrelsen förda statistiken, som för varje månad publiceras i Sociala Meddelanden (jfr sid. 194, 258 och 264 i detta häfte). Kvartalssiffrorna för arbetstillgången äro likaledes tidigare framlagda i denna tidskrift (h. 2, sid. 100).

Norge. Uppgifterna tillkomma på samma sätt som den motsvarande svenska statistiken och publiceras av Det statistiske centralbyrå i tidskriften »Statistiske Meddelelser».

Danmark. Uppgifterna om arbetslösheten inom fackorganisationerna inhämtas på samma sätt som i Sverige och publiceras av Det statistiske departement i »Statistiske Efterretninger». Uppgifterna om antalet hos den offentliga arbetsförmedlingen registrerade arbetslösa, vilka avse förhållandena vid utgången av varje månad, sammanställas av direktoratet for arbejdsanvisningen og arbejdslöshedsforsikringen och publiceras i socialministeriets månadspublikation »Socialt Tidsskrift».

Finland. Uppgifterna rörande antalet registrerade arbetslösa åstadkommas på samma sätt som i Danmark, men äro icke närmelsevis så fullständiga som i detta land, där arbetslöshetsförsäkringen utövar ett starkt tryck på de arbetslösa att ej försumma sin anmälningsskyldighet. Uppgifterna om antalet ansökningar per 100 lediga platser erhållas på samma sätt som i Sverige. Statistiken sammanställes inom socialministeriet och publiceras i dess organ, »Social Tidskrift».

Storbritannien. Uppgifterna äro hämtade ur den i »The Ministry of Labour Gazette» för varje månad publicerade arbetsmarknadsöversikten, som i sammandrag brukat återgivas i Sociala Meddelanden.

Nederländerna. De angivna procenttalen avse endast arbetslösheten inom sådana organisationer, som infört arbetslöshetsförsäkring. Statistik finnes även för övriga fackförbund, men dessa uppgifter inkomma något senare och bruka därför icke användas i internationella sammanställningar. Uppgifterna om arbetslösheten avse icke, såsom i andra länder merendels är fallet, antalet arbetslösa vid en viss tidpunkt (i slutet av månaden), utan medeltalet arbetslösa, som redovisats under månadens olika veckor. Procentsiffrorna bliva därför något högre, än de rätteligen borde vara. Denna missvisning korrigeras genom beräkning av en s. k. arbetslöshetsindex, vilken anger antalet genom arbetslöshet förlorade arbetsdagar i % av hela antalet möjliga arbetsdagar (d. v. s. antalet för varje vecka redovisade arbetare, multiplicerat med 6). Statistiken publiceras i »Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek».

Belgien. Statistiken, som grundar sig på uppgifter från de fackliga arbetslöshetskassorna och publiceras i »Revue du Travail», skiljer mellan fullständig och partiell arbetslöshet. De i tabellen angivna procentsiffrorna gälla båda kategorierna sammanslagna.

Tyskland. Uppgifterna, som äro hämtade ur »Reichsarbeitsblatt», äro delvis desamma, som tidigare för varje månad återgivits i Sociala Meddelanden. Indextalet för antalet sysselsatta arbetare är beräknat på grundval av uppgifterna för den obligatoriska sjukförsäkringen; som utgångspunkt har, efter föredöme av en inom internationella arbetsbyrån utarbetad statistik, valts årsskiftet 1921/22. Arbetstillgången beräknas liksom i Sverige på grundval av uppgifter från industriidkare m. fl. God arbetstillgång sättes härvid = 3, medelgod = 2 och dålig = 1. Vid publiceringen framläggas emellertid icke de på så sätt erhållna konjunktursiffrorna, utan en på grundval därav beräknad indexserie med utgångspunkt från en viss månad (f. n. januari 1924), vars konjunktursiffra (Messziffer) sättes = 100.

Österrike. Uppgifterna avse antalet arbetslösa, som uppbära understöd på grund av den obligatoriska arbetslöshetsförsäkringen. Siffrorna publiceras i den av Bundesamt für Statistik redigerade tidskriften »Statistische Nachrichten».

Schweiz. Uppgifterna om arbetslösheten avse antalet vid de kommunala arbetsförmedlings-

anstalterna registrerade arbetssökande, vilka jämväl sättas i relation till antalet därsammanstädes lediga platser. Arbetstillgången beräknas på samma sätt som i Sverige och Tyskland på grundval av uppgifter från vissa arbetsgivare; god arbetstillgång sättes = 150, medelgod = 100 och dålig = 50. Samtliga siffror återgivas efter den av Eidg. Arbeitsamt utgivna månadspublikationen »Sozialstatistische Mitteilungen (Informations de statistique sociale)».

Frankrike. De efter »Bulletin du Marché du Travail» återgivna siffrorna hänföra sig till den av de offentliga arbetslöshetskassorna bedrivna understödsverksamheten. Då av 264 för närvarande befintliga kassor endast ett tjugotal inkomma med redovisning över antalet understödda arbetslösa, giva dessa siffror uppenbarligen en ytterst ofullständig bild av arbetslöshetens verkliga omfattning.

Italien. Statistiken, som grundar sig på uppgifter från arbetslöshetskassorna i de olika provinserna, offentliggöres i en särskild månadspublikation, »La disoccupazione in Italia», och återgives senare jämväl i tidskriften »Bolletino del Lavore».

Estland, Lettland och **Tjeckoslovakien.** Uppgifterna, vilka äro återgivna efter internationella arbetsbyråns sammanställning i »International Labour Review», avse antalet arbetssökande, som vid utgången av resp. månader varit inskrivna vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna, men ej kunnat beredas arbete.

Polen. Statistiken grundar sig på uppgifter, som från socialministeriet meddelats internationella arbetsbyrån.

Ungern. Den officiella statistiken, som för varje månad publiceras i tidskriften »Magyar Statisztikai Szemle», innehåller endast uppgifter om antalet arbetslösa inom fackföreningarna, uttryckt i absoluta tal, men hava dessa siffror efter internationella arbetsbyråns föredöme omräknats till procent av hela medlemsantalet i de ifrågavarande organisationerna.

Kanada. Den i »The Labour Gazette» publicerade arbetslöshetsstatistiken omfattar, i likhet med den motsvarande svenska statistiken, men i motsats mot vad eljest är fallet i flertalet europeiska länder, även sådana organisationer, vilka icke anordnat någon arbetslöshetsförsäkring för sina medlemmar. De redovisade arbetarna utgöras till avsevärd del av lantarbetare och järnvägsmän, vilket gör, att konjunktursvängningarna inom den egentliga industrien knappast komma fullt till uttryck i denna statistik. En mätare härav har man i stället i den av Dominion Bureau of Statistics utarbetade sysselsättningsindexen, som beräknats på grundval av uppgifter om antalet sysselsatta arbetare hos c:a 5 900 arbetsgivare med en sammanlagd arbetsstyrka av omkring 800 000 personer. Som utgångspunkt har tagits januari 1920.

Förenta staterna. Metoden att följa växlingarna på arbetsmarknaden genom insamling av uppgifter om antalet sysselsatta arbetare hos representativa arbetsgivare inom skilda näringsgrenar har i Förenta staterna vunnit vidsträckt tillämpning, och ett flertal olika institutioner hava försökt sig på att konstruera indexserier för sådant syfte. Den officiella inom Bureau of Labor Statistics utarbetade och i »Monthly Labor Review» publicerade »General index of employment» grundar sig på uppgifter från c:a 9 200 arbetsgivare med 2·8 miljoner sysselsatta arbetare; medeltalet för de olika månaderna 1923 har här satts = 100. En annan ofta åberopad index är den av Federal Reserve Board sammanställda, som utgår från månadsmedeltalet sysselsatta arbetare under 1919.[1] Materialet för denna statistik hämtades till en början från flera olika håll, men man har numera övergått till att anlita i huvudsak samma uppgifter, som användas för den officiella indexberäkningen. Om man frånser skiljaktigheten i fråga om utgångspunkt — som bibehållits av hänsyn till jämförbarheten med vissa andra av Federal Reserve Board uträknade indextal — äro de båda här ifrågavarande indexserierna sålunda nu i det närmaste kongruenta.

Nya Syd-Wales. De officiella procentsiffrorna, som publiceras i »Industrial Gazette», innefatta även arbetsledighet på grund av sjukdom, olycksfall o. dyl., men hava de av sådan orsak arbetsoförmögna, vilkas antal särskilt angivits i månadsöversikterna, här frändragits och procenttalen i motsvarande mån minskats.

Förutom den här återgivna statistiken från Nya Syd-Wales finnes en motsvarande arbetslöshetsstatistik för hela Australien. Dessa uppgifter, som publiceras i »Quarterly Summary of Australian Statistics», sammanställas emellertid blott för var tredje månad och lämpa sig därför mindre väl för jämförelser med övriga här anförda länder, där statistik förefinnes för varje månad.

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1924, sid. 141.

Kortare meddelanden.

— Allmänna sociala frågor —

Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i januari 1926. Det första ordinarie kvartalssammanträdet innevarande år skulle, efter inbjudan från polska regeringen, ha hållits i Warschau den 26 januari. Då emellertid åtskilliga av styrelseledamöterna anmäldes förhindrade att infinna sig med hänsyn till den längre tidsutdräkt, som för detta sammanträde skulle krävas, företogs den ändringen, att sammanträdet i stället i vanlig ordning hölls i Genève den 28—30 januari.

Det främsta ärende, som vid detta sammanträde förelåg till avgörande, var fastställande av dagordning för 1927 års arbetskonferens. Av de fem frågor, som tidigare förslagsvis varit nämnda, beslöts enhälligt upptaga frågan om sjukförsäkring och om tillämpningen av principen om föreningsrätt.[1] Sedan därefter bestämts, att programmet borde begränsas till att omfatta endast tre ärenden, beslöts med 13 röster mot 7 att som sista punkt medtaga frågan om fastställande av minimilöner för vissa industrier med otillfredsställande arbetsförhållanden. Frågorna om arbetarsemester och skydd mot olycksfall, som likaledes varit under omröstning, måste sålunda uppskjutas till ett kommande år, en åtgärd som av flera ledamöter beklagades, men som ansågs nödvändig för att konferensen skulle kunna koncentrera sitt arbete på de förut bestämda ärendena, av vilka särskilt frågan om föreningsrätten kan väntas framkalla långvariga meningsutbyten.

Till styrelsens prövning förelågo denna gång även en del förslag rörande ändringar i konferensens arbetsordning. Från arbetsgivargruppen och den italienske regeringsrepresentanten hade sålunda föreslagits ändrade regler för utskottsvalen, så att ett ombud icke — såsom vid 1925 års konferens skett med den italienske (fascistiske) arbetarrepresentanten — skulle kunna utestängas från allt utskottsarbete, därigenom att den grupp han själv tillhörde vägrade honom plats på sina listor. Styrelsen fann sig icke kunna gå med på den inskränkning i de särskilda gruppernas nomineringsrätt, som ett bifall till ändringsförslagen skulle innebära, men antog i stället ett under diskussionen framkommet medlingsförslag av innehåll, att det borde medgivas varje konferensdeltagare att deltaga i de olika utskottens sammanträden och överläggningar med samma rättigheter som de valda utskottsledamöterna, utom i fråga om deltagande i omröstningar.

Den italienske regeringsrepresentanten meddelade i detta sammanhang, att hans regering hade för avsikt att hos permanenta mellanfolkliga domstolen begära ett uttalande rörande tolkningen av art. 393 i fredsfördraget, i vad gällde utseendet av arbetsgivar- och arbetarrepresentanterna i arbetsbyråns styrelse. Syftet med framställningen var att få fastslaget, att valbarheten borde vara inskränkt till sådana personer, vilka som arbetar- eller arbetsgivarrepresentanter deltagit i konferensen.

Från styrelsens sida beslöts ävenledes en hänvändelse till mellanfolkliga domstolen i en för arbetsorganisationen aktuell fråga, nämligen om organisationens befogenhet att i konventioner och rekommendationer intaga sådana bestämmelser, som innebure inskränkningar i en arbetsgivares rätt att själv utföra visst arbete. Frågan äger betydelse särskilt med hänsyn till vissa stadganden i förslaget till konvention angående nattarbete i bagerier.

En annan reglementarisk fråga gällde den vid de senaste konferenssammanträdena tillämpade dubbla läsningsproceduren, varom 1925 års konferens begärt förnyad utredning.[2] Styrelsens beslut blev att tillstyrka en sådan ändring i den hittills tillämpade proceduren, att ett konventionsförslag väl skulle diskuteras vid två särskilda sammanträden, men endast en gång, vid det senare sammanträdet, underställas omröstning. Den första läsningen skulle sålunda endast få karaktär av en allmän principdebatt, varvid skulle dryftas lämpligheten av en eventuell konvention eller rekommendation i ämnet och klarläggas riktlinjerna för det förslag, som skulle kunna utarbetas till det följande sammanträdet.

Bland övriga frågor, som vid detta tillfälle blevo föremål för avgörande, må nämnas ett beslut om att styrelsens sammanträden hädanefter skola vara öppna för allmänheten, anordnandet av en utredning rörande utnyttjandet av den infödda arbetskraften i utomeuropeiska länder samt en hemställan till arbetskonferensen om tillsättande av en särskild kommitté för frågan om tillsynen över

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1925, sid. 941. [2] Jfr Soc. Medd. årg. 1925, sid. 709—711.

tillämpningen av ratificerade konventioner. Såsom en betydelsefull tilldragelse är också att anteckna en av den engelske regeringsrepresentanten avgiven förklaring om att från de franska, tyska och belgiska regeringarna nu ingått svar på den utfärdade inbjudningen till en gemensam överläggning om samtidig ratificering av arbetstidskonventionen och att det planerade sammanträdet sålunda inom en nära framtid kunde förväntas komma till stånd.[1]

Nästa styrelsesammanträde äger rum den 21 april 1926. (Industrial and Labour Information.)

— Arbetslöner —

Arbetslönerna i Danmark under tredje kvartalet 1925. Den av statistiska departementet på grundval av arbetsgivarnas till arbetsgivarföreningen insända uppgifter utarbetade lönestatistiken utvisar för 1925 års tredje kvartal följande förändringar i lönenivån:

Öre per timme	Köpenhamn			Övriga orter			Hela landet		
	1914	1925 1 kv.	1925 3 kv.	1914	1925 1 kv.	1925 3 kv.	1914	1925 1 kv.	1925 3 kv.
Manliga arbetare:									
Yrkesarbetare	67·1	199	201	54·8	160	164	61·3	181	184
Icke yrkesarbetare	47·5	157	161	40·8	136	141	45·5	145	149
Tillsammans	61·0	179	183	48·2	146	151	55·0	162	165
Kvinnliga arbetare	32·3	97	102	25·7	87	91	29·6	94	98
Samtliga arbetare	54·4	158	162	44·9	137	142	50·2	148	152

Stegringen från första till tredje kvartalet 1925 beror i huvudsak på de löneförhöjningar, som genomfördes i samband med biläggandet av den stora arbetskonflikten under våren 1925.[2] För andra kvartalet har med hänsyn till de då pågående arbetsinställelserna inga uppgifter kunnat erhållas. Under årets fjärde kvartal torde lönenivån i stort sett ha hållit sig oförändrad, enär den förskjutning i levnadskostnaderna, som konstaterades efter halvårsskiftet, varit alltför obetydlig för att motivera genomförande av den i avtalen föreskrivna s. k. augustiregleringen.

(Statistiske Efterretninger.)

Löneutvecklingen i Tyskland under 1925. Den officiella tyska lönestatistiken, vars resultat för varje månad framlägges i »Wirtschaft und Statistik», grundar sig på uppgifter om de enligt kollektivavtal gällande arbetslönerna inom tolv representativa näringsgrupper (gruvdrift, metallindustri, kemisk-teknisk industri, byggnadsverksamhet, trä-, pappers- och textilindustri, bryggerier, bagerier, boktryckerier, kartongfabriker och statens järnvägar); uppgifterna avse vuxna manliga arbetare och innefatta familjetillägg (för hustru och två barn), där sådana förekomma. De i efterföljande tablå meddelade lönesiffrorna äro vägda medeltal för samtliga de nämnda näringsgrupperna. Att de för 1925 anförda jämförelsetalen något avvika från i denna tidskrift tidigare publicerade siffror (årg. 1925, sid. 216) beror på en omräkning, företagen i samband med materialets utvidgning; 1924 års statistik omfattade nämligen ursprungligen blott åtta yrkesgrupper.

Månader	Timlöner, i pfennig				Veckolöner i riksmark			
	Yrkesarbetare		Grovarbetare		Yrkesarbetare		Grovarbetare	
	1924	1925	1924	1925	1924	1925	1924	1925
Januari	59·1	79·2	44·8	55·7	28·45	38·78	23·18	28·93
Februari	59·1	80·0	43·9	56·3	28·61	39·18	22·86	29·23
Mars	59·6	81·9	43·0	57·6	29·19	40·14	22·33	29·88
April	64·9	84·4	45·4	59·1	31·66	41·26	23·55	30·54
Maj	69·3	86·5	48·7	60·3	33·90	42·25	25·36	31·17
Juni	72·2	87·8	50·9	61·4	35·44	42·93	26·29	31·71
Juli	72·8	89·8	50·8	62·8	35·71	43·90	26·41	32·37
Augusti	73·2	90·9	51·1	63.8	35·90	44·42	26·56	32·86
September	73·3	91·9	51·2	64·4	35·95	44·90	26·57	33·17
Oktober	74·4	92·3	52·1	64·6	36·48	45·10	27·05	33·28
November	76·1	94·1	53·6	65·8	37·30	45·96	27·83	33·90
December	78·4	94·1	54·9	65·8	38·44	45·98	28·61	33·92

[1] Enligt vad som framgått av premiärministerns uttalande i samma ämne vid trontalsdebatten i underhuset den 2 februari 1926, skall i den avsedda konferensen deltaga även ombud för den italienska regeringen, som tidigare ratificerat arbetstidskonventionen villkorligt, d. v. s. under förbehåll, att ratifikationen skulle träda i kraft först sedan vissa andra stater biträtt konventionen.

[2] Jfr Soc. Medd. årg. 1925, sid. 661.

Lönestegringen under 1925 har enligt dessa siffror utgjort för yrkesarbetare 18·8 och för grovarbetare 18·1 %, mot 32·7 resp. 22·5 % föregående år. I förhållande till tiden före kriget kan man, vad timlönerna beträffar, räkna med en ungefärlig ökning av 50 % (för yrkesarbetare c:a 40 och för grovarbetare 64 %). I fråga om veckolönerna blir den genomsnittliga ökningen däremot blott c:a 37 % (yrkesarbetare 31, grovarbetare 45 %). Då levnadskostnadsindexen i december 1925 var 141, synas sålunda grovarbetarna numera ha kommit upp till en lönestandard, som — under förutsättning av normal arbetstillgång — fullt kompenserade prisstegringen, varemot yrkesarbetarna fortfarande äro underkompenserade. (Wirtschaft und Statistik.)

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under januari 1926. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpbehövande arbetslösa uppgick vid slutet av januari till 22 711, mot 20 332 vid månadens början. Yrkesfördelningen framgår av följande sammandrag:

	Hela antalet hjälpsökande	Därav: det lokala överskottet
Jordbruk	534	85
Skogshushållning	540	31
Gruvdrift och malmförädling	2 428	931
Jord-, sten- och glasindustri	854	281
Metall- och maskinindustri	2 086	781
Trävaruindustri	2 844	513
Byggnadsverksamhet	2 390	189
Läder-, hår-, gummi- o. d. ind.	211	12
Textilindustri	155	27
Beklädnadsindustri	132	10
Närings- o. njutningsmedelsind.	221	34
Kemisk-tekn. o. belysningsind.	173	89
Trämasse- och pappersindustri	122	72
Grafisk industri	73	6
Industri och hantverk, ej spec.	586	122
Sjöfart och fiske	603	36
Handel och samfärdsel m. m.	1 260	180
Arbete, ej hänf. till annan grupp	7 499	1 575
Summa	**22 711**	**4 974**

Vid de statliga nödhjälpsarbetena sysselsattes den 31 januari 3 433 arbetare, därav vid arbetslöshetskommissionens statsarbeten 3 362 samt vid statens järnvägars automobilvägar 71. Antalet i gång varande arbetsföretag utgjorde 47, mot 36 vid månadens början.

Vid kommunala nödhjälpsarbeten (utan statsbidrag) sysselsattes 2 204 arbetare samt vid s. k. statskommunala arbeten (i kommunens regi med statsbidrag) 598 arbetare. Härförutom uppburo 2 033 personer kommunalt arbetslöshetsunderstöd.

Statens bruttoutgifter för nödhjälpsåtgärderna uppgingo under januari till 311 603 kronor.

— Kollektivavtal och arbetskonflikter —

Ny utredning rörande frågan om arbetsfredens främjande. Kungl. Maj:t har den 29 januari 1926 förordnat, att för utförande av en undersökning till arbetsfredens främjande skall tillsättas en delegation av nio personer, varav chefen för socialdepartementet skulle utse tre samt landsorganisationen och svenska arbetsgivareföreningen anmodas att vardera utse tre personer. Delegationen skall äga att, då dess överläggningar gälla transportverksamhet, statens och kommunernas arbeten samt jordbruksarbeten, tillkalla representanter för arbetare och arbetsgivare inom dessa särskilda arbetsområden ävensom, i den mån delegationen så finner lämpligt, till överläggningarna kalla statens förlikningsmän och personer, som eljest pläga anlitas för medling i arbetstvister, samt för de utredningar delegationen anser behövliga för fullgörande av dess uppdrag anlita socialstyrelsen. Delegationen har erhållit följande sammansättning:

Av departementschefen utsedda ledamöter: advokaten E. Löfgren (ordförande), generaldirektören G. Huss och förlikningsmannen professor S. Wallengren;

av landsorganisationen utsedda: organisationens ordförande A. Thorberg, sekreterare E. Johansson och kassör J. O. Johansson;

av svenska arbetsgivareföreningen utsedda: föreningens ordförande Hj. von Sydow, disponenten I. Swartling och direktören i Sveriges verkstadsförening S. Edström.

— Socialförsäkring —

Pensionsstyrelsens årsberättelse för 1924. Till belysning av den allmänna pensionsförsäkringens utveckling kunna meddelas följande uppgifter ur pensionsstyrelsens nu föreliggande berättelse för år 1924, sammanställda med motsvarande siffror för närmast föregående år.

	För år 1921	För år 1922	För år 1923 [1]
Pensionsavgifter:			
I förteckningarna upptagna personer . . . . . miljoner	3·71	3·75	3·80
Avgiftspåförda personer . . . . . »	3·48	3·52	3·56
Påförda avgifter . . . . . milj. kr.	26·68	27·73	25·36
Av de försäkrade erlagda avgifter . . . . . » »	20·81	22·43	20·92
Av kommunerna erlagda avgifter [2] . . . . . » »	1·91	1·92	1·88
	År 1922	*År 1923*	*År 1924*
Pensioner:			
Inkomna ansökningar om pension då sådan förut icke utgår [3] (antal personer)	56 363	55 585	55 572
Inkomna ansökningar om jämkning av utgående pension (antal personer)	9 247	10 887	11 592
Avslagna ansökningar (antal personer)	6 940	7 118	6 196
Ansökningar, som föranlett återbetalning av erlagda pensionsavgifter enligt 32 § pensionsförsäkringslagen	7 343	8 470	8 851
Antal nytillkomna pensionärer	37 132	42 060	38 293
varav med enbart avgiftspension	8 016	9 336	11 494
Antal utfärdade pensionstillägg för barn (ej antal barn) . .	1 147	1 923	1 617
Antal jämkade pensioner	6 535	8 415	9 575
Antal pensionärer och pensionsbelopp vid årets slut enligt samtliga före 1924 års utgång utfärdade pensionsbrev: [4]			
Antal personer med pensionstillägg eller understöd . .	276 000	278 000	264 000
Motsvarande medelbelopp, exkl. avgiftspension och pensionstillägg för barn . . . . . kr.	121	123	124
Antal pensionstillägg för barn (ej antal barn)	3 909	4 302	3 785
Motsvarande medelbelopp . . . . . kr.	172	179	177
Antal personer med enbart avgiftspension	23 600	32 100	34 200
Motsvarande medelbelopp . . . . . kr.	12·14	13·15	13·65
Under året utbetalda pensionstillägg och understöd, inkl. pensionstillägg för barn [5] . . . . . milj. kr.	32·2	35·7	36·8
Under året utbetalda avgiftspensioner . . . . . » »	0·5	0·8	1·1
Sjukvård:			
Ansökningar om sjukvård	2 291	2 992	3 306
Utan ansökan upptagna sjukvårdsärenden	235	216	196
Till förnyad prövning upptagna sjukvårdsärenden	1 211	1 946	1 968
Beslut om sjukvårdande åtgärder	2 254	2 856	3 229
Under året behandlade personer	1 686	2 798	3 182
Årets kostnader för sjukvård . . . . . kr.	503 000	811 000	750 000
	1/1—30/6 1923	1/7 1923—30/6 1924	1/7 1924—30/6 1925
Pensionsförsäkringsfonden:			
Influtna obligatoriska pensionsavgifter efter avdrag av restituerade . . . . . milj. kr.	13·1	23·2	23·0
Allmänna fondens ökning . . . . . » »	18·7	34·2	34·9
Fondens avkastning efter avdrag av omkostnader för förvaltning . . . . . %	5·11	5·22	5·20
Allmänna fonden vid redovisningsårets slut . . . . milj. kr.	210·0	244·2	279·0
Frivilliga försäkringens fond vid redovisningsårets slut » »	3·9	4·8	5·8

[1] Preliminära siffror. — [2] Utan hänsyn till vad kommunerna sedan återbekommit av de försäkrade. — [3] Häri äro inräknade ansökningar om återbetalning av erlagda pensionsavgifter enligt 32 § pensionsförsäkringslagen. — [4] Då även efter utgången av år 1924 ett stort antal pensioner utfärdas, vilka utgå från 1923 och 1924, komma de slutgiltiga antalen för nämnda år att bliva betydligt större. — [5] Härav erlägga landsting och kommuner 1/4 samt staten övriga 3/4.

— Ut- och invandring —

Utvandringen från Norge år 1925. Den norska emigrationsstatistiken för år 1925 redovisar för de olika månaderna följande antal utvandrare till främmande världsdelar:

Månad	Norska utvandrare			Utlänningar, som utvandrat över norska hamnar						Förut utvandrade personer, som varit på besök i hemlandet		
				Svenskar			Övriga					
	1923	1924	1925	1923	1924	1925	1923	1924	1925	1923	1924	1925
Januari	251	444	640	64	85	23	1	1	2	52	68	69
Februari	999	725	495	143	77	18	4	3	1	116	98	74
Mars	1 836	1 978	1 104	228	109	50	8	8	9	168	220	195
April	2 685	798	816	288	105	39	4	1	5	194	87	188
Maj	2 621	557	560	329	148	70	3	2	7	130	116	151
Juni	2 106	327	204	361	97	24	6	2	2	136	77	98
Juli	1 248	655	380	382	95	24	5	8	1	168	141	98
Augusti	2 154	731	673	346	77	42	14	7	2	342	274	412
September	1 336	793	546	310	60	19	10	5	2	396	483	393
Oktober	1 784	484	857	169	58	19	4	7	7	341	242	337
November	1 053	644	352	139	41	11	—	3	10	104	92	80
December	214	356	348	66	25	7	—	1	3	26	28	49
Hela året	**18 287**	**8 492**	**6 975**	**2 825**	**977**	**346**	**59**	**48**	**51**	**2 173**	**1 926**	**2 144**

In- och utvandringen i Förenta staterna under senare halvåret 1925. Sammanlagda antalet utlänningar, som under månaderna juli—december 1925 ankommit till Förenta staterna eller avrest därifrån, framgår av följande inom U. S. Bureau of Immigration sammanställda tablå:

Månad	Mottagna utlänningar			Avvisade	Avresta utlänningar			Deporterade
	Immigranter	Andra resande	Summa		Emigranter	Andra resande	Summa	
Juli	18 590	14 177	32 767	2 000	8 784	17 715	26 499	919
Augusti	22 421	17 052	39 473	1 774	7 539	12 978	20 517	940
September	26 721	23 081	49 802	1 429	7 200	12 485	19 685	855
Oktober	28 685	19 427	48 112	1 965	7 674	13 264	20 938	909
November	26 642	14 860	41 502	1 951	6 555	11 915	18 470	835
December	21 089	11 216	32 305	1 932	8 840	12 663	21 503	595
Summa	**144 148**	**99 813**	**243 961**	**11 051**	**46 592**	**81 020**	**127 612**	**5 053**

Av de c:a 244 000 mottagna utlänningarna klassificerades 43 000 som »non immigrants», 123 300 som »nonquota immigrants» och 77 700 som »quota immigrants«. Bland de sistnämnda utgjordes huvudmassan (76 421) av européer. Fördelningen på de olika staterna var som följer:

	Årskvot	Kvotimm.		Årskvot	Kvotimm.		Årskvot	Kvotimm.
Albanien	100	52	Italien	3 845	2 142	Ryssland	2 248	1 054
Andorra	100	1	Jugoslavien	671	325	San Marino	100	2
Belgien	512	259	Lettland	142	90	Schweiz	2 081	939
Bulgarien	100	63	Liechtenstein	100	5	Spanien	131	93
Danmark	2 789	1 203	Litauen	344	211	Storbritannien	34 007	14 274
Danzig	228	120	Luxemburg	100	45	*Sverige*	*9 561*	*4 289*
Estland	124	67	Monako	100	2	Tjeckoslovakien	3 073	1 828
Finland	471	253	Nederländerna	1 648	789	Turkiet	100	73
Frankrike	3 954	1 967	Norge	6 453	2 919	Tyskland	51 227	24 451
Grekland	100	64	Polen	5 982	3 476	Ungern	473	326
Irland	28 567	13 956	Portugal	503	252	Österrike	785	455
Island	100	25	Rumänien	603	351			

Antalet direkt från Sverige komna invandrare utgjorde endast 3 959, vadan icke så få av de svenska kvotimmigranterna måste ha invandrat över annat land.

Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete.

Olycksfall vid ställningar, stegar, landgångar m. m.

I: 1.[1] Byggnadsarbetaren A. utförde diktningsarbete å ena gavelväggen till en nybyggnad. Därvid *rasade landgången å den byggnadsställning*, å vilken A. befann sig, med den påföljd, att han föll ned på marken och ådrog sig så svåra skador, att han samma dag avled. Vid efter olyckshändelsen företagen undersökning har framgått följande.

Invid husets södra gavelvägg hade en byggnadsställning uppförts på sådant sätt, att på 1·2 m:s avstånd från väggen fyra stycken spiror uppställts, på vilka anbringats bommar av på kant ställda 1″ × 5″ bräder. Spirorna utgjordes av 3″ × 6″ plankor till i höjd med andra våningen och i övrigt av 2″ × 5″ plankor, uppställda på ett avstånd av 3 à 3 ½ meter från varandra och förenade medelst snedsträvor. För att uppbära bommarna hade å gavelväggen fastspikats klossar av 1 ½″ tjocka bräder. I klossarna hade ursågats hak, vari bommarna anbringats och fastspikats. Bommarnas yttre ändar hade fastspikats i spirorna, och å bommarna hade därefter utlagts landgångar av plankor.

Vid olyckstillfället hade A. uppehållit sig närmast gavelväggens västra del på en omkring 7 m från marken belägen landgång. Olyckshändelsen, som förorsakats av att en i gavelväggen fastspikad träkloss lossnat, inträffade omedelbart efter det en byggnadsarbetare B. även beträtt landgången. B. lyckades dock, då landgången rasade, fatta tag i och kvarhålla sig å en c:a 2 m lägre befintlig landgång å byggnadsställningen.

Den lossnade klossen hade fastspikats i gavelväggen med tre stycken 4″ klippspikar. Dylik klippspik har på grund av sin mot spetsen något avsmalnande form den egenskapen att, då den lossnat något, släpper spiken relativt lätt. En trådspik däremot med sina efter hela längden parallella ytor erbjuder ett visst motstånd mot utdragning även sedan den delvis utdragits. De spikar, som höllo bommen, voro ej slagna snett in genom klossen och in i väggen, utan endast spikade i själva klossen. B. hade, sedan landgången utlagts, förflyttat sig från densamma in genom vindsfönstret, beläget 1·4 m ovanför, och torde detta ej kunnat försiggå utan att taga sats. Nedstigandet från fönstret och till landgången torde ej heller kunnat försiggå utan att hoppa.

Olycksfall vid hissar, kranar och andra lyftanordningar.

II: 1. Vid *lyftning av ett 500 kg tungt stenblock i ett granitbrott släppte fatthakarna plötsligt taget* och blocket föll. Härvid utlöstes spänningarna i kranens träkonstruktion så häftigt, att kranen kom i stark skakning, varvid båda kransträvorna förlorade fästet på hjärtstocken och kranen föll. Ena kransträvan råkade därvid en arbetare i huvudet, så att han omedelbart avled.

Kransträvorna voro fästade vid hjärtstocken med tvenne järnöglor, trädda över toppbulten, och över dessa öglor var lagd en platt järnring, stoppad med en sprint genom toppbulten. Denna sprint, som sedan ej kunde återfinnas, har antagligen fallit ur vid skakningen på kranen. Då kranen vid besiktning redan förut utdömts som opålitlig, framhåller bergmästaren nödvändigheten av att kranmaterielen hållas i behörigt skick och att givna bestämmelser efterlevas.

II: 2.. I en sulfitfabriks massamagasin *avlastas de på en linbana införda balarna automatiskt på en hiss*, vilken därefter med en bal i sänder sänker sig till önskad höjd i magasinet,

[1] De romerska siffrorna angiva olycksfallets gruppnummer enligt den inom yrkesinspektionen tillämpade indelningen.

där balen tippas, varefter hissen återvänder för att mottaga nästa bal från linbanan. De tippade balarna befordras med en säckkärra till önskad plats i magasinet, och erfordras härför endast en man.

En dag var den arbetare, som vanligen skötte denna transport, sjuk och en annan, W., hade tillfälligt insatts att sköta arbetet ifråga. Då det är möjligt, att *en bal vid avlastningen* från linbanan till hissen ej blir stående på denna, utan omedelbart *tippar över*, torde W., av oförsiktighet eller för att möjligen tillse hissen, kommit under en sådan direkt från större höjd fallande bal, med påföljd att han omkring 10 minuter senare återfanns död med huvudet krossat och ena benet avslaget. Något fel på hissen har icke påvisats, utan har densamma fortsatt sitt arbete tills den tredje balen ej fått fri fallhöjd, utan blivit liggande på de två närmast förut lossade och på hissen, som därvid stängts i nederläge.

Någon åtgärd till förhindrande av sådana olyckor har icke kunnat föreskrivas, men har uttryckts en önskan, att mer än en man samtidigt skulle sysselsättas i det från övriga arbetsplatser tämligen avlägsna *massamagasinet*.

II: 3. Vid förhalning av en pråm, som för urlastning låg vid en ångbåts sida, användes ångarens vinsch. Då dennas bom därvid svängdes ut över fartygssidan *brast topprepet till bommen*, vilken i fallet träffade en arbetare, så att han omedelbart avled.

Undersökning gav vid handen, att det brustna topprepet (wire) inuti var svårt angripet av rost, vilket dock först kunde upptäckas, då wiren vreds upp. Möjligen har förrostningen påskyndats genom inverkan av förbränningsgaser från skorstenen.

Rapporten påpekar det olämpliga i att fartygens vinschar användas vid förhalningar av pråmar och järnvägsvagnar utanför fartygssidan, då de därvid uppkommande påfrestningarna svårligen kunna bedömas. Dessutom påpekas vikten av att den blockskiva på masten, genom vilken topprepet till vinschbommen löper, avpassas efter topprepets diameter, så att icke onödig brytning uppstår i wiren.

Olycksfall vid transportbanor, järnvägar o. dyl.

III: 1. I en gruva sker bergutfraktningen från ett arbetsrum till uppfordringsschaktets hissar med ett luftlokomotiv i en c:a 300 m lång ort, vars höjd och bredd äro omkring 2·5 m. I arbetsrummet förgrenar sig utfraktsspåret i två spår, det ena för lastning av vagnarna, gående längs berghögen, och det andra för uppställning av de från schaktet återtransporterade tomma vagnarna. Per skift utfraktas i medeltal 10 tågsätt om 6 vagnar. Ut- och infrakten verkställes av tågföraren ensam. Vid utfrakt går lokomotivet först dragande de lastade vagnarna, och vid infart skjuter lokomotivet de tomma vagnarna framför sig. Genom växelns omläggande inställas därvid tomvagnarna på sitt uppställningsspår. Under transport hänger föraren en lampa på var ända av lokomotivets luftbehållare. I övrigt är orten ej upplyst. Spåret är förlagt till ena sidan av orten, så att passage förbi tågsättet erhålles vid ortens andra sida, dock med undantag för en sträcka av c:a 5 m i närheten av arbetsrummet, där på grund av ena ortväggens framskjutande ett spelrum av endast c:a 2 dm på denna sida lämnades mellan berget och tågsättet.

Föraren B. hade, utan arbetsledningens vetskap, tagit för vana att vid utdragandet av de lastade vagnarna stående bredvid lokomotivet köra i gång detta med sakta fart. Därefter väntade han vid växeln, tills den sista vagnen passerat. Efter att då hava lagt om växeln för att ha den rätt lagd för infarten med tomvagnarna, sprang B. mellan tågsättet och ortväggen förbi de sakta gående vagnarna, tills han kom fram till lokomotivet, och hoppade så upp på detta.

Vid ett tillfälle, då B. var ensam i orten och han var i färd med utfraktning av vagnar, blev han under försök att springa förbi det i gång varande tågsättet *fastklämd mellan ovannämnda, utskjutande bergparti och lokomotivet*, så att detta stannade. Några arbetare, som voro sysselsatta med lastning i det c:a 60 m från olycksplatsen belägna arbetsrummet, observerade, när de kommo ut med sina lastade vagnar, att tågsättet stod stilla på spåret. De gingo då fram för att utröna anledningen härtill och måste backa tågsättet för att få loss den skadade, som då var död och delvis kall.

Till förebyggande av olycksfall av denna art har påbjudits, att lokomotivet ej får manövreras

annat än då föraren sitter på sin plats å detsamma. Dessutom skulle det framskjutande bergpartiet bortsprängas, så att passage förbi tågsättet erhålles på samma sida om spåret längs hela orten.

III: 2. Vid *flyttning med hjälp av en travers av ett 2400 kg tungt balanshjul* i en större verkstad sänktes hjulet ned på golvet i och för omläggning av den använda stroppen. Härvid har hjulet antagligen kommit att stå på ojämnheter, så att det vid stroppens borttagande tog överbalansen och *föll över en arbetare*, som därvid skadades så svårt, att han omedelbart avled.

I och för förebyggande av slika olyckshändelser har enligt yrkesinspektörens föreskrift utförts en stadig ställning, i vilken balanshjulen kunna vid behov nedställas.

Olycksfall vid kraftmotorer.

VII: 1. Vid en makadamkrossanläggning i ett stenbrott användes som drivkraft en *tvåtakts råoljemotor* om 40 hkr. Då motorn efter en reparation av ett vevstakslager skulle igångsättas, befanns, att tryckluften i behållaren, som användes för startningen, icke räckte till. Efter ett misslyckat försök att för hand draga igång motorn, fylldes tryckluftbehållaren från den tryckluftledning, som användes för borrningen i berget. När motorn därefter startades, började den genast öka i hastighet och *»rusa»*. Bränslepumpen kopplades därför ifrån, men motorns hastighet ökades det oaktat. Maskinisten ämnade då skruva bort luckan på vevhuset för att därigenom borttaga övertrycket i detta och, enligt sin åsikt, förhindra rusningen. Under det han var sysselsatt härmed, *sprang plötsligt motorn sönder*. Svänghjulet, som vägde c:a 1 200 kg, brast i bitar, vilka slogo sönder motorrummet och de grova stockar, som anbragts som skydd mot sprängstenar från stenbrottet. En del av svänghjulet, vägande över 500 kg, kastades c:a 170 m från platsen. Av kringkastade motordelar träffades maskinisten i huvudet, så att han omedelbart avled. En närvarande maskinskötare skadades obetydligt, men föreståndaren för krossanläggningen, som stod på en till motorrummet ledande trappa, undslapp utan skador.

Orsaken till att motorn kom att rusa på detta sätt, har icke kunnat med säkerhet fastställas. Enligt uppgift skulle någon bränsleolja icke ha funnits i vevhuset, som blivit rengjort före igångsättningen. Ej heller skulle bränsleolja ha pumpats in för hand i cylindern i större utsträckning än vanligt vid starten. Att olja skulle ha läckt in genom bränsletilloppsledningen förbi bränslepumpen och dess fyra ventiler är en möjlighet, ehuru föga trolig. Emellertid har givetvis vid det första misslyckade försöket till startning en del olja inkommit i cylindern. Tämligen säkert torde vara, att olja tillförts cylindern i abnorm myckenhet, huru nu detta än må ha skett. Denna olja har samlats på cylinderns väggar, på kolven samt i spåren för kolvringarna. Då motorn blev varm, har oljan förgasats och åstadkommit rusningen.

Lämpligaste sättet att få ned hastigheten hos motorn vid rusning torde — förutom bromsning av svänghjulet — vara att helt avstänga lufttillförseln till vevhuset. (Alltså raka motsatsen till det maskinisten ämnade göra.) Detta kan exempelvis ske genom att en mössa eller en rock kastas över vevhusets luftintag. Samma ändamål skulle vinnas, om man kunde helt stänga luftventilen på ledningen från vevhuset till cylindern. Emellertid är denna ventil i regel så anordnad, att den icke kan helt stängas, utan blott så mycket, att den genomsläpper lagom luftmängd för motorns tomgång. På yrkesinspektörens förslag skall vederbörande tillverkare av den sönderspungna motorn undersöka möjligheten att förhindra råoljemotorers rusning vid igångsättning.

Olycksfall vid maskiner och transmissioner.

VIII a: 1. För att sänka en elektrod till en *elektrisk masugn* hade hyttförmannen T. och ugnsarbetaren S. gått upp på valvet över ugnens smältnings- och uppsamlingsrum för att där lossa några skruvar, vilka fasthöllo elektroden. Just som de skulle börja härmed, inträffade i masugnen en *explosion*, varvid ett hål uppstod i valvet strax intill arbetarna. Genom hålet utströmmade brinnande gas, vilken antände männens kläder och brände dem så svårt, att de senare avledo.

Uppsättningsmålet samt smältnings- och uppsamlingsrummet äro förbundna med ett rör för återledande av brännbar gas. I rörledningen är förutom säkerhetsventiler insatt en fläkt, vilken är så avpassad, att ett övertryck av c:a 10 mm vattenpelare råder i uppsättningsmålet och ett

övertryck av c:a 230 mm v. p. i smältnings- och uppsamlingsrummet. Masugnens förvärmningsrum avsmalnar något mot smältnings- och uppsamlingsrummet.

Vad som förorsakat explosionen har icke kunnat utrönas. Skruvarna till elektroden hade icke hunnit lossas, och påfyllning av uppsättningsmålet skulle just påbörjas. Förloppet kan möjligen hava varit följande:

Enär vid den sättning i masugnen, som föregick explosionen, lågorna i uppsättningsmålet slocknade, torde ett vacuum ha uppstått i masugnens övre del och luft där insugits. När så explosionen i masugnens nedre del inträffade, har denna fortplantat sig till masugnens övre del, där den luftblandade gasen pressats ut och antänts av i uppsättningsmålet kvarvarande glödande kolpartiklar.

»Explosionen» skulle således hava bestått av tvenne explosioner, en i masugnens nedre och en i dess övre del, vilka samtidigt verkande varit så kraftiga, att de förmått göra hålet i valvet. I masugnens övre del var explosionen så kraftig, att den förmådde slunga den tunga konen till uppsättningsmålet högt upp mot taket.

VIII a: 2. Vid en *elektrisk masugn* inträffade under driften en *explosion*, vilken medförde, att fyra vid ugnen tjänstgörande arbetare brändes så svårt, att en avled omedelbart och de tre övriga inom några timmar. Orsaken till explosionen kan icke med visshet klarläggas, men torde händelseförloppet varit ungefär följande.

Vid matning av elektriska masugnar uppkomma allt som oftast »säckningar» i masugnspipan, d. v. s. att den finfördelade beskickningens jämna nedmatning genom pipan till det vidare »stället», där smältningen sker, blir störd eller hindrad, så att en större beskickningsmassa blir hängande kvar i pipan för att sedan på en gång falla ned. Därvid uppkommer givetvis dels en mycket stor mekanisk påkänning på ställets valv och väggar, på grund av att massans tyngd — i detta fall beräknad till c:a 10 ton — ökar den innestängda gasens tryck, dels blir reduktionen vid detta starka tillförande av beskickningsmassa onormalt livlig, vilket i sin ordning medför ytterligare ökat gastryck. I detta fall genombröts ställets valv, och brinnande gaser, uppblandade med smältmassa från ugnen samt material från väggarna, rusade ut, delades av den övre betjäningsbryggan (»valvbryggan») i en uppåt- och en nedåtriktad ström, vilken senare träffade de på den underliggande betjäningsbryggan vid pågående tappning sysselsatta arbetarna.

Då det ur konstruktionssynpunkt måste anses riktigt, att valvet göres relativt svagt, och enär säkerhetsventiler och explosionsluckor visat sig fungera mindre tillfredsställande, torde något konstruktionsfel icke kunna sägas hava varit för handen, ehuru det må påpekas, att driftsäkerheten vid den nu använda ugnskonstruktionen lämnar åtskilligt övrigt att önska.

De närmaste strävandena för arbetets tryggande torde böra gå ut på att vid inträffande explosioner så avleda såväl gaser som kringkastade fasta partiklar, att de om möjligt icke kunna nå den för faran mest utsatta personalen.

Följande åtgärder komma nu att vidtagas på arbetsplatsen ifråga:

masugnen kommer att ombyggas i likhet med ett par befintliga nyare ugnar, som i driften visat sig säkrare;

samtliga valvbryggors mot ugnarna vettande delar vikas tätt ned mot ställets vägg;

1 m breda plåtlandgångar med räcken komma att sätta alla tappbryggor i förbindelse med varandra för underlättande av arbetsplatsens snabba utrymmande.

Vid hyttans rivning komma särskilda undersökningar att företagas, och ett möte mellan fackmän på den elektriska masugnsdriftens område, i och för dryftande av eventuellt möjliga säkerhetsåtgärder är åtminstone påtänkt.

VIII g: 1. Vid sågning av slipers i en s. k. *slipersåg med dubbla klingor* greps vid borttagning av bakarna, sedan en stock genomsågats, *en bak* av den ena klingans tänder och genomsågades av densamma på mitten, varvid ena hälften *kastades mot den tjänstgörande sågaren*. Den träffade honom därvid med sådan kraft på halsen, att halskotorna avslogos och döden omedelbart följde.

Till förhindrande av dylika händelsers upprepande har yrkesinspektören i distriktet föreskrivit ett särskilt konstruerat skydd.

VIII i: 1. Under *reparation av vevlagren i en sågram* hade en verkmästare lagt över dragremmen på lösskivan och säkrat stången till remledaren med en sprint, insatt i bågen för remledarspaken. Troligen har denna sprint, som efter händelsen återfanns på golvet, skakat loss under den tid verkmästaren var sysselsatt med reparationen, så att han, då han antagligen till stöd fattat tag i remledarspaken, *oavsiktligt fört över remmen på den fasta skivan*, varigenom sågramen kommit i gång, verkmästaren fattats av veven och av denna massakrerats till döds.

Efter olycksfallet har sprinten utbytts mot en skruv med mutter.

VIII t: 1. Under tröskning med ett *Thermenius' tröskverk* gick mataren upp från sin plats för att taga bort en del spillsäd. Då han därefter skulle stiga ned i matargropen, *steg han fel och kom* med vänstra benet *i inmatningsöppningen*, varvid benet krossades upp till knäet mellan cylindrarna, så att tröskverket stannade. Först efter 15 minuter kunde mannen tagas lös och blev i bil omedelbart förd till lasarett, där han dock inom ett par timmar avled.

Olyckan torde uteslutande berott på att skyddsluckan på den sida, från vilken säden langades, under arbetet var undanfälld, som det sades emedan den var till hinder vid arbetet. Om luckan varit på sin plats, hade olycksfallet undvikits. Emellertid tycktes arbetarna vara av den uppfattningen, att denna lucka under tröskningen måste fällas undan. Vid underinspektörens besök insattes luckan på sin plats, och tröskningen kunde det oaktat försiggå obehindrat.

VIII x: 1. I en kvarn inträffade ett olycksfall genom att *en kvarnsten sprang sönder* och bitarna slungades ut. En bit slog ett stort hål i kvarnbyggnadens timmervägg. Vid tillfället hade malts råg, och mjölnaren stod på kvarnkaret (höljet över stenarna) färdig att tömma en säck havre i kupan, så snart rågen fullständigt utmalts. Då kvarnstenen på grund av minskad belastning ökade farten, skedde sönderspräng ningen. Mjölnaren kastades därvid bort i kvarnens ena hörn. Om han stått nere på golvet, bredvid stenen, torde han säkerligen ha omkommit. Nu erhöll han visserligen svåra skador å båda benen och fick tänder utslagna, men räddades till livet.

Kvarnen drives med vattenturbin och har endast ett par stenar. Stenen (natursten) var inköpt 1908 eller 1909. Dess tjocklek var nu 320 mm och diameter 1 620 mm. Stenen var försedd med två 10 mm tjocka järnband, av vilka det översta var 47 mm brett och det nedersta 50 mm. Efter märken å stenen att döma synes det översta bandet ha suttit hårt an mot stenen, varemot det undre torde ha suttit lösare. Banden hade tidigare använts till en annan sten, och då den nya stenen hade något större diameter än den gamla, måste banden förlängas. Detta hade skett genom pånitning av ett stycke. Skarvningen var rätt primitivt utförd. Sålunda voro hålen för nitarna icke borrade, utan slagna med en fyrkantig dorn. Det nedersta bandet hade brustit vid ett nithål, där ett gammalt brott funnits på ena sidan om niten. Det övre bandet var oskadat.

Stenens omloppshastighet var normalt, 180 varv per minut, men kunde vid tomgång uppgå till 220. Det bör beaktas, att redan 180 varv per minut är högt, enär det för dessa kvarnstenar vanliga omloppstalet torde hålla sig omkring 130. Stenen vägde omkring 1 600 kg. Några gamla brottytor kunde ej förmärkas i densamma.

VIII å: 1. Vid en smedja tillhörande ett sågverk hade utanför väggen uppställts en slipsten, som från huvudtransmissionen inne i smedjan drevs med en rem, vilken, då stenen ej var i bruk var upphängd på tvenne spikar på väggen. Påläggning och avtagning av remmen brukade smeden själv ombesörja, men vid ett tillfälle hade en arbetare G. utan smedens vetskap använt sig av slipstenen. Då han därefter skulle hänga upp remmen på väggen, har G. avsiktligt (för att hålla remmen stilla) eller oavsiktligt trampat på densamma, varvid den *snärjt sig om hans ena ben*, så att remmens underpart kommit in under överparten och *remmen lindat sig om huvudaxeln*, därvid dragande G. med sig. Då transmissionen vid middagsrast stoppades, vilket torde hava skett ganska snart efter olyckshändelsen, fanns G. liggande död under axeln med ena benet avslitet. Då slipstenen icke användes för sågens eget behov, har yrkesinspektören lämnat anvisning om dess borttagande.

Olycksfall genom fallande föremål eller ras.

X: 1. En arbetare Ö. förolyckades i en flisbinge vid en sulfitfabrik. Företagen undersökning ger anledning till den slutsatsen, att Ö. gått ned i bingen för att jämna ut flismassan. Samtidigt

torde en fyllning av undervarande kokare ha företagits, vilket förorsakat, att å bingens avsatser hängande *flismassor rasat och begravt Ö.*

Yrkesinspektören har, så fort olyckan blivit för honom känd, besökt platsen och efter ingående studium av flismassans förhållande under fyllning och efterfyllning kommit till den uppfattningen, att den av betong utförda flisbingens form är synnerligen predisponerande för upphängningar och att det måste anses mycket riskabelt att beträda »facket», när detsamma icke är alldeles fullt eller när fyllning resp. efterfyllning av kokaren pågår.

Då mellan kokarpersonalen och flisbingekarlar inom cellulosaindustrien i allmänhet samma ständiga korrespondens rörande arbetsprocedurens förlopp synes vara ur säkerhetssynpunkt påkallad, vilken inom masugnsskötseln av driftstekniska skäl städse existerat mellan kransfolket och rådstugepersonalen, har signalsystem mellan de båda nivåerna rekommenderats och kommer sådant troligen att anordnas enligt »röda lampsystem». Därjämte påbjudes genom anslag, att när bingen av driftstekniskt skäl ovillkorligen måste beträdas, två man skola samtidigt närvara.

X: 2. En lokpanna var under reparation i verkstaden och låg uppallad vid båda ändarna. Eldstadsändan skulle höjas för att man skulle komma åt att verkställa nitningsarbete å nedre delen. Då inga som helst lyftanordningar i form av kranar eller traverser finnas, använde man en domkraft för lyftningen, varvid pannan föll över åt ena sidan. I samma ögonblick passerade arbetaren S. och *fick pannan över sig* med påföljd, att han omedelbart dödades.

Såväl de maskinella anordningarna i verkstäderna som själva byggnaderna äro i synnerligen bristfälligt skick och olämpliga för det arbete, som där utföres, vilket även påpekats av yrkesinspektören vid tidigare besök på platsen, dock utan påföljd från ledningens sida. Yrkesinspektören kommer nu att ytterligare påfordra bristfälligheternas avhjälpande.

Olycksfall vid sprängning.

XI: 1. Tvenne stenarbetare hade borrat ett ca 4 fot djupt hål och »bränt» detsamma tre gånger, första gången med en, andra med två och tredje gången med tre dynamitpatroner, varefter *hålet* för själva sprängningen *skulle laddas med 12 patroner.* Då tvenne av dessa nedsläppts och tillsatts med en laddstake av trä och *den tredje patronen skulle släppas ned, gick skottet.* Laddaren, som i övrigt oskadad kastades undan av trycket, blev bränd på handen, och hans medhjälpare, som fick skottet med åtföljande stenflis direkt på sig, blev svårt bränd och skadad.

Säkerligen torde oförbrända rester efter »grytskjutningens» dynamitpatroner antänt den sist ilagda dynamiten.

Bergmästaren påpekar, att inom stenindustrien i stor utsträckning användes folk med alltför ringa erfarenhet, vilket föranlett cirkulärskrivelse till stenindustriidkarna och stenarbetarfackföreningarna inom distriktet.

Centrala skiljenämndens beslut.

13. Skiljedom i tvist mellan svenska arbetsgivareföreningens allmänna grupp och Skandinaviska gummiaktiebolaget i Viskafors, å ena, samt svenska grov- och fabriksarbetareförbundet och dess avdelning n:r 157, å andra sidan, angående ersättning vid förskjuten arbetstid; beslutad i Stockholm den 16 december 1925.

I ett mellan bolaget och ovannämnda avdelning den 23 februari 1925 upprättat och av huvudorganisationerna godkänt kollektivavtal hava upptagits, bland annat, följande bestämmelser, nämligen

dels i § 3, som handlar om arbetstiden:

1) Den ordinarie arbetstiden är 48 timmar per helgfri vecka med fördelning enligt ordningsreglerna.

Nyårs-, påsk-, pingst-, midsommar- och julafton äro fridagar, 1 maj och höstmarknadsdagen erhålla de arbetare ledighet, som senast dagen förut framställt begäran därom.

2) Då ogynnsamma avsättningsmöjligheter eller andra tvingande omständigheter nödvändiggöra ändring eller avkortning av den i förestående moment bestämda arbetstiden, må sådan ske oberoende av stadgandena i denna paragraf.

3) I den utsträckning, som gällande lag eller vederbörande myndigheter medgiva, utföres arbete mot ersättning, varom i § 6 stadgas å annan tid än den ordinarie arbetstiden,

och dels i § 6, som handlar om övertidsbetalning:

1) Vid arbete å annan tid än den i § 3 fastställda ordinarie arbetstiden betalas följande övertidstillägg, beräknat på den arbetaren tillerkända timlönen:

30 % för arbete under de två första timmarna i direkt anslutning till den ordinarie arbetstiden,

50 % för all annan övertid å vardagar och

100 % för arbete å sön- och helgdag.

Sön- och helgdag räknas från kl. 6 e. m. lördag eller dag före helgdag till kl. 6 f. m. nästpåföljande vardag.

2) Vid tillfälligt skiftarbete betalas för nattskift en förhöjning av 10 % å den utgående timlönen.

3) Är arbetstiden för arbetare, som icke beordrats till tillfälligt skiftarbete, förlagd till annan tid än den i § 3 angivna, utbetalas för denna tid ett tillägg av 15 öre per timme; — — — —

Genom avtalet hava jämväl fastställts vissa ordningsregler, däribland följande bestämmelser om arbetstid:

Den ordinarie arbetstiden börjar kl. 7 f. m. och slutar kl. 4·30 e. m. utom lördagar, då arbetet slutar kl. 12·30 e. m.

Middagsrast hålles mellan kl. 11·30 f. m. och kl. 12·30 e. m. Lördagar ingen rast.

Tillfällig förändring av arbetstiden kan ske, och tillkännagives sådan ändring genom anslag från kontoret eller genom resp. förmän, om möjligt dagen förut.

— —

Sedan tvist uppkommit angående den särskilda gottgörelse, som borde tillkomma bolagets arbetare med anledning därav, att arbetstiden för dem förlagts på annat sätt än i ordningsreglerna angivits, hava parterna enats att hänskjuta denna tvist till centrala skiljenämndens avgörande.

Angående anledningen till tvisten hava följande omständigheter blivit upplysta: I den tekniska avdelningen vid bolagets fabriksanläggning funnes fyra s. k. blandningsmaskiner, fördelade på två grupper, vardera om två maskiner. Någon gång i mitten av april 1925 hade kuggväxeln, som hör till den ena gruppen, gått sönder, varför det blivit omöjligt att arbeta mer än på två maskiner. Arbetet hade då ordnats på sådant sätt, att de två arbetare, som i vanliga fall skötte de två brukbara maskinerna, fått sitt arbete förlagt från kl. 6 f. m. till kl. 3 e. m. samt de arbetare, som eljest passade de för tillfället obrukbara maskinerna, satts att arbeta vid de brukbara maskinerna från kl. 3 e. m. till kl. 12 midnatt. Denna anordning hade bibehållits, intill dess skadan omkring den 20 juni hunnit bliva reparerad. Härunder hade någon växling mellan de båda arbetslagen icke skett. Till de arbetare, som fullgjort sitt arbete från kl. 3 e. m. till kl. 12 midnatt, hade bolaget utbetalat särskild gottgörelse, beräknad enligt § 6 mom. 2 i avtalet med 10 % å dem tillkommande timlön.

Å arbetarsidan har anförts: Då någon växling mellan de båda arbetslagen icke skett, kunde den vidtagna anordningen icke betraktas såsom tillfälligt skiftarbete, och mom. 2 i § 6 vore följaktligen icke tillämpligt. Enär mom. 3 i samma paragraf måste antagas åsyfta allenast anordningar för kortare tid, kunde icke heller berörda moment anses tillämpligt i detta fall, där den vidtagna anordningen ägt bestånd i mer än två månader. Däremot måste mom. 1, som enligt ordalagen avsåge varje fall av arbete å annan tid än den fastställda ordinarie arbetstiden, vara tillämpligt i förevarande fall. På grund härav yrkades, att en övertidsersättning måste utgå av 50 % för arbete, som utförts mellan kl. 6 och 7 f. m., 30 % för arbete, som utförts mellan kl. 4·30 och 6·30 e. m., samt 50 % för arbete, som utförts mellan kl. 6·30 och midnatt. Skulle däremot mom. 2 eller

3 av skiljenämnden anses tillämpligt, borde där angivna gottgörelse utgå icke blott till det arbetslag, som arbetat mellan kl. 3 e. m. och midnatt, utan jämväl till det andra arbetslaget för tiden mellan kl. 6 och 7 f. m.

Häremot har å arbetsgivarsidan genmälts: Den vidtagna anordningen vore otvivelaktigt att anse såsom ett tillfälligt skiftarbete. För att ett skiftarbete skall anses föreligga fordrades nämligen icke, att växling å skiften ägde rum mellan de olika arbetslagen. I föreliggande fall vore följaktligen mom. 2 tillämpligt, och då varje skift vore att anse såsom en enhet, hade den i nämnda moment angivna förhöjningen beräknats för det senare arbetslagets hela dagliga arbetstid. Därest gottgörelse enligt mom. 2 skulle, på sätt å arbetarsidan alternativt yrkats, utgå även till det första laget för tiden mellan 6 och 7 f. m., borde det senare laget icke åtnjuta sådan gottgörelse annat än för tiden efter kl. 4·30 e. m.

Centrala skiljenämnden meddelar i tvisten följande

Dom.

Med hänsyn till innehållet i de olika momenten av § 6, jämförda med bestämmelserna i § 3 och ovan återgivna delar av ordningsreglerna, finner skiljenämnden, att mom. 1 i § 6 endast åsyftar fall, då arbete utförts utöver 48 timmar per vecka, medan mom. 2 och 3 avse fall, då den ordinarie arbetstiden av 48 timmar per vecka blivit förlagd på annat sätt än i ordningsreglerna angivits. Då de arbetare, varom här är fråga, icke arbetat mera än 48 timmar per vecka, är följaktligen mom. 1 icke tillämpligt. På grund av vad i målet blivit upplyst rörande den ifrågavarande anordningen av arbetet, finner skiljenämnden vidare, att denna bör uppfattas såsom ett tillfälligt skiftarbete. De arbetare, som arbetat från kl. 3 e. m. till kl. 12 midnatt, kunna följaktligen icke anses berättigade till annan eller högre ersättning än i mom. 2 angives eller 10 % å den utgående timlönen för hela den arbetade tiden. Då arbetstiden från kl. 6 f. m. till kl. 3 e. m. icke är nattskift, kunna de arbetare, som arbetat å nämnda tid, icke erhålla ersättning enligt mom. 2. Och då för tillämplighet av mom. 3 i § 6 förutsättes, att vederbörande icke beordrats till tillfälligt skiftarbete, men även sistnämnda arbetare måste anses hava varit beordrade till dylikt arbete, finner skiljenämnden dem icke heller vara berättigade till ersättning enligt nämnda bestämmelse.

Från beslutet var ledamoten Carlson skiljaktig och yttrade:

»För min del är jag ense med centrala skiljenämndens övriga ledamöter utom beträffande prövningen av arbetarnas anspråk på ersättning för det arbete, som av vissa arbetare utförts mellan kl. 6 och kl. 7 f. m. Detta arbete har utförts å en tid, som icke ingår i den ordinarie arbetstiden. För nu ifrågavarande arbetare måste arbetstidens förläggning till nämnda timme anses innebära sådan förskjutning av arbetstiden, som avses i § 6 mom. 3 och som enligt nämnda stadgande skall särskilt ersättas, såframt arbetarna 'icke beordrats till tillfälligt skiftarbete'. Man kan enligt min mening icke säga, att de arbetare, som arbetat mellan kl. 6 f. m. och kl. 3 e. m., beordrats till tillfälligt skiftarbete, vilket däremot är fallet med det arbetslag, som fått bilda ett tillfälligt skiftlag för arbete från kl. 3 e. m. till midnatt och som härför ock tillerkänts särskild ersättning. Hade arbetstiden för det ordinarie arbetslaget förskjutits, utan att ett tillfälligt skiftlag insatts, synes även enligt majoritetens mening § 6 mom. 3 hava bort vara tillämplig. Det föreligger enligt min uppfattning icke någon rimlig grund för ett olika bedömande av arbetares rätt till ersättning för förskjuten arbetstid i det fall, att andra arbetare utbeordrats på tillfälligt skiftarbete, och i det fall att detta icke skett.

På grund av vad jag nu anfört, förklarar jag ifrågavarande arbetare vara jämlikt § 6 mom. 3 berättigade att uppbära en tilläggsersättning för arbete å timmen mellan kl. 6 och kl. 7 f. m. med 15 öre för varje arbetstimme.»

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Februari månad år 1926.

Under hänvisning till efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet,[1] lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under februari månad.

Översikt av verksamheten under februari månad 1926.

	Manliga avdeln.			*Kvinnliga avdeln.*			*Tillsammans*		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Stockholms stad	4 062	1 392	1 293	3 082	2 220	1 674	**7 144**	**3 612**	**2 967**
Stockholms län	2 311	867	812	562	420	303	**2 873**	**1 287**	**1 115**
Uppsala stad och län	603	173	135	167	153	120	**770**	**326**	**255**
Södermanlands län	691	338	274	417	316	200	**1 108**	**654**	**474**
Östergötlands län	1 378	388	314	697	371	265	**2 075**	**759**	**579**
Norrköping	1 014	127	119	135	112	79	**1 149**	**239**	**198**
Jönköpings län	409	159	124	337	157	103	**746**	**316**	**227**
Kronobergs län	97	34	27	98	79	47	**195**	**113**	**74**
Norra Kalmar län	194	99	90	54	46	30	**248**	**147**	**120**
Södra Kalmar län	661	98	93	183	80	65	**844**	**178**	**158**
Gotlands län	85	58	42	64	53	31	**149**	**111**	**73**
Blekinge län	758	152	115	365	233	125	**1 123**	**385**	**240**
Kristianstads län	698	291	233	397	390	201	**1 095**	**681**	**434**
Malmöhus län: Malmö	2 764	313	309	1 205	613	472	**3 969**	**926**	**781**
Lund	459	45	45	78	57	45	**537**	**102**	**90**
Landskrona	361	104	101	41	33	18	**402**	**137**	**119**
Hälsingborg	1 256	293	287	272	172	134	**1 528**	**465**	**421**
Ystad	324	98	81	80	55	39	**404**	**153**	**120**
Trälleborg	550	270	268	51	24	21	**601**	**294**	**289**
Eslöv	132	45	40	33	34	20	**165**	**79**	**60**
Skurup	53	37	25	33	42	27	**86**	**79**	**52**
Vellinge	80	43	43	24	14	9	**104**	**57**	**52**
Hallands län	546	202	179	157	106	68	**703**	**308**	**247**
Göteborgs och Bohus län	497	176	150	181	101	55	**678**	**277**	**205**
Göteborg	4 128	795	782	916	582	428	**5 044**	**1 377**	**1 210**
Älvsborgs län	587	226	204	127	91	45	**714**	**317**	**249**
Skaraborgs län	628	381	202	449	394	183	**1 077**	**775**	**385**
Värmlands län	380	109	101	152	179	101	**532**	**288**	**202**
Örebro län	879	337	279	385	290	204	**1 264**	**627**	**483**
Västmanlands län	600	204	171	327	275	194	**927**	**479**	**365**
Kopparbergs län	289	122	117	203	138	116	**492**	**260**	**233**
Gävle stad och län	933	109	109	133	101	89	**1 066**	**210**	**198**
Västernorrlands län	865	258	258	52	32	28	**917**	**290**	**286**
Jämtlands län	149	57	50	199	158	128	**348**	**215**	**178**
Västerbottens län	290	83	83	121	123	90	**411**	**206**	**173**
Norrbottens län	127	95	93	110	100	77	**237**	**195**	**170**
Tillsammans febr. 1926	**29 838**	**8 578**	**7 648**	**11 887**	**8 346**	**5 834**	**41 725**	**16 924**	**13 482**
» jan. 1926	*30 448*	*7 430*	*6 817*	*12 457*	*8 302*	*5 823*	*42 905*	*15 732*	*12 640*
» febr. 1925	29 931	8 654	7 736	12 304	7 815	5 753	42 235	16 469	13 489
» » 1924	27 191	9 324	8 046	11 470	8 754	6 133	38 661	18 078	14 179
» » 1923	44 477	10 223	9 325	10 519	7 628	5 212	54 996	17 851	14 537

[1] De särskilda anstalterna uppräknas i tablån här ovan; med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida.

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar per 100 led. pl.			Tillsatta platser per 100 lediga		
					febr. 1926	jan. 1926	febr. 1925	febr. 1926	jan. 1926	febr. 1925
Manliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	4 673	4 795	2 515	1 758	191	239	176	70	75	73
Industri och hantverk	9 776	10 094	811	758	1 245	1343	1266	93	91	94
Sjöfart och fiske	4 376	4 500	836	830	538	449	492	99	99	97
Handel och samfärdsel	3 249	3 380	763	690	443	477	361	90	91	95
Husligt arbete	1	1	—	—	.	.	.	.	.	.
Annat arbete	6 554	7 068	3 653	3 612	193	241	210	99	100	98
Summa	**28 629**	**29 838**	**8 578**	**7 648**	**348**	**410**	**346**	**89**	**92**	**89**
Kvinnliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	820	826	1 187	489	70	90	77	41	47	46
Industri och hantverk	714	736	245	192	300	371	237	78	68	76
Sjöfart och fiske	206	213	41	37	.	.	.	.	.	.
Handel och samfärdsel	1 849	1 903	1 147	911	166	195	230	79	76	79
Husligt arbete	6 583	7 785	5 724	4 203	136	135	149	73	72	78
Annat arbete	418	424	2	2	.	.	.	.	.	.
Summa	**10 590**	**11 887**	**8 346**	**5 834**	**142**	**150**	**157**	**70**	**70**	**74**
Tillsammans										
Jordbruk och skogshushållning . .	5 493	5 621	3 702	2 247	152	189	148	61	65	65
Jordbruk	5 214	5 326	3 459	2 024	154	197	150	59	61	63
Skogshushållning	279	295	243	223	121	120	123	92	94	91
Industri och hantverk	10 490	10 830	1 056	950	1026	1151	985	90	86	89
Gruvdrift och malmförädling . . .	356	360	15	13	.	.	.	.	.	.
Jord-, sten- och glasindustri . . .	320	329	20	20	.	.	.	.	.	.
Metall- och maskinindustri . . .	2 210	2 281	282	255	809	1232	1528	90	74	87
Trävarnindustri	842	868	56	51	.	.	.	.	.	.
Byggnadsverksamhet	3 924	4 033	306	299	1318	1014	935	98	100	97
Läder-, hår- och gummiindustri . .	262	280	10	8	.	.	.	.	.	.
Textilindustri	205	206	9	9	.	.	.	.	.	.
Beklädnadsindustri	424	441	79	60	.	.	.	.	.	.
Närings- och njutningsmedelsindustri	581	611	89	66	.	.	365	.	.	86
Kemisk-teknisk o. belysningsindustri	131	136	10	7	.	.	.	.	.	.
Trämasse- och pappersindustri . .	186	193	65	56	.	.	.	.	.	.
Grafisk industri	116	117	3	2	.	.	.	.	.	.
Ej särskilt specificerade	933	975	112	104	871	.	.	93	.	.
Sjöfart och fiske	4 582	4 713	877	867	537	444	494	99	99	97
Handel och samfärdsel	5 098	5 283	1 910	1 601	277	309	297	84	82	87
Kontors-, bank- o. d. personal . .	502	512	115	101	445	.	.	88	.	.
Butiks- och magasinspersonal . . .	1 327	1 352	151	129	895	908	1147	85	86	87
Hotell- och restaurangpersonal . .	1 076	1 110	764	595	145	169	179	78	77	82
Transportarbetare	1 931	2 039	714	640	286	321	261	90	89	95
Allmän och litterär verksamhet . .	250	258	151	123	171	171	160	81	70	70
Ej särskilt specificerade	12	12	15	13	.	.	.	.	.	.
Husligt arbete	6 584	7 786	5 724	4 203	136	135	149	73	72	78
Annat arbete	6 972	7 492	3 655	3 614	205	256	219	99	100	98
Summa	**39 219**	**41 725**	**16 924**	**13 482**	**247**	**273**	**256**	**80**	**80**	**82**

Utanför resp. länsförmedlingsanstalters rapporteringsområden tillsattes under månaden 1 259 platser, varav 1 022 manliga och 237 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 1 244, 1 010 och 234 samt under nästlidna månad resp. 1 198, 1 003 och 195.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Jordbruk m. m.			Skogshushållning			Gruvdrift o. malmförädling			Jord-, sten- o. glasindustri			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**4 500**	**2 272**	**1 535**	**295**	**243**	**223**	**360**	**15**	**13**	**328**	**20**	**20**	**2 233**	**277**	**251**
1	Stockholms stad	67	—	—	4	2	1	1	—	—	10	—	—	360	162	144
2	Stockholms län	985	446	404	97	86	83	2	—	—	16	—	—	126	7	6
3	Uppsala stad och län	226	71	43	4	2	2	3	—	—	33	—	—	22	—	—
4	Södermanlands län	148	151	88	4	6	6	—	—	—	6	3	3	78	19	18
5	Östergötlands län	542	236	164	12	7	7	16	1	—	32	—	—	71	3	2
6	Norrköping	137	35	28	1	3	3	—	—	—	—	—	—	80	1	1
7	Jönköpings län	97	71	39	—	—	—	—	—	—	1	—	—	40	8	8
8	Kronobergs län	25	18	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—
9	Kalmar län	73	41	28	2	5	5	—	—	—	11	—	—	101	1	—
10	Gotlands län	23	29	13	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	114	80	46	—	2	2	—	—	—	6	—	—	27	2	2
12	Kristianstads län	325	218	164	35	12	12	—	—	—	27	—	—	43	4	3
13	Malmöhus län: Malmö	59	13	10	—	—	—	—	—	—	16	—	—	271	2	2
14	Hälsingborg	69	12	8	—	—	—	17	—	—	3	—	—	62	1	1
15	Övriga anstalter	341	131	94	—	—	—	—	—	—	35	6	6	199	16	16
16	Hallands län	94	58	36	—	—	—	6	—	—	18	—	—	33	3	2
17	Göteborgs och Bohus län	92	56	30	—	—	—	—	—	—	64	4	4	19	—	—
18	Göteborgs stad	54	9	8	—	—	—	—	—	—	4	—	—	352	26	26
19	Älvsborgs län	70	35	17	1	—	—	4	—	—	4	—	—	109	6	6
20	Skaraborgs län	460	328	157	1	—	—	—	—	—	4	7	7	23	8	6
21	Värmlands län	36	14	9	9	15	12	32	2	2	13	—	—	5	1	1
22	Örebro län	203	108	57	21	6	4	231	12	11	6	—	—	26	2	2
23	Västmanlands län	197	97	67	15	30	27	41	—	—	2	—	—	59	—	—
24	Kopparbergs län	22	7	7	22	14	12	5	—	—	1	—	—	39	3	3
25	Gävle stad och län	7	—	—	10	2	2	2	—	—	13	—	—	39	—	—
26	Västernorrlands län	5	2	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	19	—	—
27	Jämtlands län	14	3	2	36	44	38	—	—	—	—	—	—	10	—	—
28	Västerbottens län	12	2	2	18	7	7	—	—	—	1	—	—	5	—	—
29	Norrbottens län	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	2	2
	Kvinnliga avdelningen	**826**	**1 187**	**489**	—	—	—	—	—	—	**1**	—	—	**48**	**5**	**4**
1	Stockholms stad	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26	4	3
2	Stockholms län	51	71	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Uppsala stad och län	33	31	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	40	67	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	74	87	58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Norrköping	7	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	27	45	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	9	22	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	21	27	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	7	16	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	21	69	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	90	202	64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	2	15	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	—	—
14	Hälsingborg	14	10	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Övriga anstalter	47	61	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Hallands län	41	37	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	63	22	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	7	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
19	Älvsborgs län	3	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	60	138	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	25	40	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	75	86	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	63	84	53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	13	8	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävle stad och län	7	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	8	15	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	11	13	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	2	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Trävaruindustri			Byggnadsverksamhet			Läder-, hår- o. gummiindustri			Textilindustri			Beklädnadsindustri			Närings- o. njutningsmedelsindustri			Kem.-tekn. o. belysningsindustri			
Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	
867	**55**	**50**	**4 033**	**306**	**299**	**230**	**7**	**6**	**171**	**5**	**5**	**218**	—	—	**433**	**20**	**17**	**114**	**3**	**3**	
36	8	7	707	34	31	16	2	1	4	—	—	26	—	—	55	8	8	7	—	—	1
25	2	2	209	35	33	5	—	—	—	—	—	11	—	—	26	4	3	4	—	—	2
3	—	—	31	—	—	1	1	1	—	—	—	10	—	—	18	—	—	—	—	—	3
13	6	6	64	5	5	2	—	—	—	—	—	1	—	—	8	—	—	—	—	—	4
46	1	1	247	13	13	6	—	—	3	—	—	5	—	—	20	—	—	1	—	—	5
51	—	—	268	—	—	—	—	—	82	1	1	1	—	—	23	—	—	1	—	—	6
12	1	1	31	—	—	6	2	2	1	—	—	5	—	—	10	1	—	11	—	—	7
—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	8
33	5	5	40	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	8	—	—	4	—	—	9
—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	10
4	1	1	41	—	—	2	—	—	1	—	—	2	—	—	4	—	—	—	—	—	11
27	11	9	50	7	7	8	—	—	—	—	—	1	—	—	6	—	—	—	—	—	12
48	2	1	736	4	4	14	—	—	6	—	—	51	—	—	59	1	1	43	—	—	13
9	—	—	250	55	55	86	—	—	8	—	—	10	—	—	21	—	—	5	—	—	14
19	2	2	229	13	13	62	2	2	5	1	1	16	—	—	68	—	—	2	3	3	15
18	—	—	124	35	35	3	—	—	19	—	—	6	—	—	4	—	—	1	—	—	16
8	—	—	37	2	2	—	—	—	9	—	—	1	—	—	5	1	1	9	—	—	17
155	1	1	369	14	14	13	—	—	21	2	2	21	—	—	26	—	—	4	—	—	18
3	—	—	88	11	9	2	—	—	10	1	1	9	—	—	4	1	—	3	—	—	19
2	—	—	7	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	13	2	2	1	—	—	20
28	13	13	31	1	1	2	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	4	—	—	21
20	1	—	37	—	—	—	—	—	—	—	—	22	—	—	7	—	—	—	—	—	22
10	1	1	100	3	3	1	—	—	1	—	—	3	—	—	7	1	1	2	—	—	23
5	—	—	31	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	24
166	—	—	76	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	17	—	—	1	—	—	25
107	—	—	164	55	55	—	—	—	—	—	—	4	—	—	11	—	—	1	—	—	26
2	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	5	—	—	—	—	—	27
14	—	—	28	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1	—	—	—	28
3	—	—	18	10	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	29
1	**1**	**1**	—	—	—	**50**	**3**	**2**	**35**	**4**	**4**	**223**	**79**	**60**	**178**	**69**	**49**	**22**	**7**	**4**	
—	1	1	—	—	—	2	3	2	6	—	—	88	35	26	43	21	18	13	5	2	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	3	3	2	2	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	5	3	2	1	1	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	7	2	2	6	—	—	—	—	—	5
1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	3	1	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	8	2	1	1	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	1	1	1	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	1	1	1	1	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	6	3	3	5	1	—	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	28	—	—	13	1	1	75	24	17	58	9	6	4	—	—	13
—	—	—	—	—	—	14	—	—	4	—	—	8	1	1	7	4	3	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	6	—	—	2	—	—	1	1	1	2	1	1	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	3	18	6	3	14	6	4	1	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	8	5	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	3	3	2	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	2	2	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlings-anstalter	Trämasse- o. pappersindustri			Grafisk industri			Industri o. hantverk, ej specific.			Sjöfart och fiske			Kontors-, bank- o. d. personal		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**135**	**30**	**28**	**105**	**3**	**2**	**867**	**70**	**64**	**4500**	**836**	**830**	**374**	**55**	**45**
1	Stockholms stad	10	3	1	30	2	1	250	42	39	463	151	150	200	30	24
2	Stockholms län	21	—	—	7	—	—	47	2	1	82	3	3	11	1	1
3	Uppsala stad och län	—	—	—	4	—	—	15	—	—	3	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	—	—	—	5	—	—	31	—	—	106	28	28	1	1	1
5	Östergötlands län	—	—	—	4	—	—	18	1	1	18	—	—	9	2	2
6	Norrköping	16	—	—	12	—	—	9	2	2	171	38	38	3	4	4
7	Jönköpings län	2	—	—	1	—	—	5	1	—	3	—	—	1	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	4	—	—	—	—	—	9	1	1	371	27	27	4	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	2	2	—	—	—
11	Blekinge län	—	1	1	1	—	—	18	—	—	312	27	27	—	2	—
12	Kristianstads län	—	—	—	1	—	—	11	2	2	34	2	2	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	1	—	—	12	—	—	208	4	4	248	37	37	59	1	1
14	Hälsingborg	1	—	—	4	—	—	20	1	1	475	92	92	1	1	—
15	Övriga anstalter	4	—	—	10	—	—	24	1	1	268	69	69	4	—	—
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	6	1	1	150	22	22	2	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	—	—	—	1	—	—	3	—	—	47	17	17	1	—	—
18	Göteborgs stad	13	1	1	10	1	1	102	7	7	1610	319	314	55	11	10
19	Älvsborgs län	1	—	—	—	—	—	18	3	3	2	—	—	4	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	3	—	—	9	2	2	1	—	—
22	Örebro län	49	20	20	1	—	—	6	1	—	3	—	—	2	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	35	—	—	5	—	—	4	—	—
24	Kopparbergs län	7	4	4	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—
25	Gävle stad och län	1	—	—	—	—	—	17	—	—	35	—	—	3	—	—
26	Västernorrlands län	5	1	1	1	—	—	5	—	—	73	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	1	1
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	2	1	1
	Kvinnliga avdelningen	**58**	**35**	**28**	**12**	—	—	**108**	**42**	**40**	**213**	**41**	**37**	**138**	**60**	**56**
1	Stockholms stad	29	14	10	5	—	—	22	23	23	113	16	15	67	22	20
2	Stockholms län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—
3	Uppsala stad och län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	—	—	—	—	—	—	5	1	1	3	3	3	—	—	—
5	Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	2	—	—
6	Norrköping	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	3
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	2	—	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	1	1
11	Blekinge län	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	14	12	12	3	—	—	69	12	12	7	—	—	43	32	31
14	Hälsingborg	3	—	—	—	—	—	1	2	1	4	4	4	—	—	—
15	Övriga anstalter	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	2	2	1	—	—
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	3	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	7	6	3	2	—	—	—	—	—	73	12	11	6	—	—
19	Älvsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	2	—	—	—	—	—	6	3	3	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävle stad och län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1

Butiks- o. magasins-personal			Hotell- o. restaurang-personal			Transport-arbetare			Allmän o. litterär verksamhet			Handel och samfärdsel, ej specific.			Husligt arbete			Annat arbete			
Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
934	**81**	**73**	**99**	**20**	**16**	**1904**	**592**	**542**	**58**	**4**	**3**	**11**	**11**	**11**	**1**	—	—	**7 068**	**3 653**	**3 612**	
405	52	47	34	6	4	478	272	228	24	4	3	2	7	7	—	—	—	873	607	597	1
37	1	1	17	1	1	116	19	18	5	—	—	—	—	—	—	—	—	462	260	256	2
12	—	—	5	—	—	29	2	2	2	—	—	—	—	—	1	—	—	181	97	87	3
3	1	1	3	—	—	15	3	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	202	115	115	4
9	—	—	3	2	2	80	7	7	2	—	—	—	1	1	—	—	—	234	114	114	5
15	2	2	1	—	—	62	6	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	80	35	35	6
12	3	2	3	—	—	18	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	150	71	71	7
2	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46	15	15	8
2	—	—	5	2	2	10	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	174	115	115	9
4	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38	27	27	10
7	—	—	2	—	—	14	7	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	203	30	29	11
22	3	3	1	1	1	13	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	94	29	28	12
151	2	2	4	—	—	172	40	40	6	—	—	—	—	—	—	—	—	600	207	207	13
6	—	—	1	—	—	42	6	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	166	125	125	14
10	11	10	2	—	—	60	52	52	5	—	—	1	—	—	—	—	—	595	335	334	15
11	—	—	1	1	1	21	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29	81	81	16
2	—	—	—	—	—	13	51	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	186	45	45	17
176	4	3	6	2	—	318	92	90	9	—	—	5	3	3	—	—	—	805	303	302	18
3	—	—	1	—	—	27	4	3	—	—	—	3	—	—	—	—	—	221	165	165	19
8	—	—	1	—	—	13	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	90	33	27	20
2	—	—	—	—	—	18	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	183	60	60	21
3	—	—	—	—	—	22	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	217	183	181	22
5	—	—	—	1	1	29	5	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	83	66	66	23
4	—	—	1	1	1	12	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	135	86	83	24
11	—	—	1	1	1	119	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	407	102	102	25
2	—	—	1	—	—	131	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	335	200	200	26
4	—	—	4	—	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43	10	10	27
3	—	—	—	2	2	44	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	158	63	63	28
3	2	2	—	—	—	10	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	78	74	72	29
418	**70**	**56**	**1011**	**744**	**579**	**135**	**122**	**98**	**200**	**147**	**120**	**1**	**4**	**2**	**7 785**	**5 724**	**4 203**	**424**	**2**	**2**	
172	39	32	360	233	187	82	76	60	76	51	40	—	4	2	1 846	1 673	1 233	129	—	—	1
9	—	—	37	26	18	—	—	—	20	13	12	—	—	—	431	305	230	1	—	—	2
—	—	—	14	10	10	—	—	—	1	—	—	—	—	—	116	112	91	3	—	—	3
4	—	—	26	21	14	3	4	3	6	6	6	—	—	—	304	208	144	22	—	—	4
13	—	—	20	14	10	4	2	2	9	7	6	1	—	—	532	257	185	23	2	2	5
—	2	1	8	9	7	2	4	4	6	1	1	—	—	—	94	88	63	13	—	—	6
5	—	—	15	13	9	1	1	—	5	6	6	—	—	—	270	87	69	3	—	—	7
1	—	—	5	10	9	—	—	—	1	—	—	—	—	—	81	46	31	—	—	—	8
—	—	—	11	10	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	194	85	73	6	—	—	9
2	—	—	11	7	6	—	—	—	—	2	—	—	—	—	34	27	20	—	—	—	10
2	1	1	29	21	15	—	—	—	2	1	1	—	—	—	303	139	90	—	—	—	11
11	2	2	47	29	20	2	3	3	4	7	6	—	—	—	226	143	105	—	—	—	12
110	10	5	61	38	27	8	9	6	13	12	9	—	—	—	593	439	339	82	—	—	13
4	2	2	29	25	21	—	2	1	1	3	3	—	—	—	176	119	95	7	—	—	14
3	2	2	13	19	17	7	6	6	—	—	—	—	—	—	245	167	126	9	—	—	15
—	—	—	13	7	7	—	1	1	2	1	1	—	—	—	92	60	48	3	—	—	16
—	—	—	16	13	6	—	—	—	6	6	3	—	—	—	85	57	35	7	—	—	17
48	4	3	57	34	20	16	11	9	13	2	1	—	—	—	556	495	370	93	—	—	18
7	1	1	7	7	4	—	—	—	3	1	1	—	—	—	104	74	39	—	—	—	19
6	1	1	22	20	8	—	—	—	9	6	5	—	—	—	342	220	119	—	—	—	20
—	—	—	12	11	11	—	—	—	4	6	5	—	—	—	111	122	69	—	—	—	21
7	1	1	41	11	8	5	1	1	1	—	—	—	—	—	224	185	151	18	—	—	22
6	1	1	19	24	20	3	—	—	4	2	2	—	—	—	229	162	116	—	—	—	23
—	—	—	48	30	27	2	—	—	4	3	3	—	—	—	135	96	78	—	—	—	24
3	2	2	5	8	8	—	2	2	4	2	2	—	—	—	106	85	73	5	—	—	25
—	—	—	8	9	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	22	20	—	—	—	26
1	—	—	43	54	48	—	—	—	4	7	5	—	—	—	141	82	69	—	—	—	27
2	1	1	18	16	14	—	—	—	2	2	2	—	—	—	86	90	64	—	—	—	28
2	1	1	16	15	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	89	79	60	—	—	—	29

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 31 januari 1926.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar			Arbetslösa				Föregående månads %
		Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	%	
Bleck- o. plåtslagareförb. .	36	1 492	—	**1 492**	445	—	**445**	**29·8**	22·1
Bokbindareförbundet . . .	15	892	1 815	**2 707**	23	32	**55**	**2·0**	2·5
Bryggeriindustriarb.-förb. .	39	2 659	659	**3 318**	59	69	**128**	**3·9**	4·6
Byggnadsträarbetareförb. .	100	7 148	—	**7 148**	3 396	—	**3 396**	**47·5**	47·3
De förenade förbunden . .	39	2 454	573	**3 027**	410	92	**502**	**16·6**	17·6
Elektriska arbetareförb. . .	57	1 824	—	**1 824**	345	—	**345**	**18·9**	19·8
Gjutareförbundet	102	4 351	2	**4 353**	298	—	**298**	**6·8**	9·7
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	214	16 738	1 530	**18 268**	5 379	469	**5 848**	**32·0**	34·1
Gruvindustriarbetareförb. .	16	1 374	18	**1 392**	227	—	**227**	**16·3**	29·8
Handelsarbetareförb. . . .	116	6 086	2 058	**8 144**	594	100	**694**	**8·5**	7·7
Hatt- o. pälsindustriarb.-f. .	16	354	449	**803**	37	48	**85**	**10·6**	11·1
Hattarbetare	6	89	210	**299**	7	19	**26**	**8·7**	15·7
Pälsvaruarbetare	10	265	239	**504**	30	29	**59**	**11·7**	3·7
Kommunalarbetareförb. . .	92	9 311	772	**10 083**	600	64	**664**	**6·6**	7·9
Litografiska förbundet . .	5	633	3	**636**	7	—	**7**	**1·1**	1·5
Livsmedelsarbetareförb. . .	53	6 958	2 292	**9 250**	1 009	376	**1 385**	**15·0**	20·3
Metallindustriarb.-förb. . .	201	63 158	2 907	**66 065**	6 886	87	**6 973**	**10·6**	10·8
Järnbruksarbetare . . .	54	14 372	9	**14 381**	1 879	—	**1 879**	**13·1**	16·0
Verkstadsarbetare . . .	147	48 786	2 898	**51 684**	5 007	87	**5 094**	**9·9**	9·3
Murareförbundet	36	2 016	—	**2 016**	1 056	—	**1 056**	**52·4**	42·3
Måleriarbetareförbundet . .	44	2 443	—	**2 443**	1 233	—	**1 233**	**50·5**	45·8
Pappersindustriarb.-förb. .	97	16 162	663	**16 825**	1 103	83	**1 186**	**7·0**	7·4
Sadelm.- o. tapetseraref. .	22	630	46	**676**	54	—	**54**	**8·0**	9·2
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	35	4 862	2 154	**7 016**	437	41	**478**	**6·8**	3·8
Skrädderiarbetareförb. . .	40	823	2 007	**2 830**	79	292	**371**	**13·1**	20·1
Stenindustriarbetareförb. .	95	5 730	—	**5 730**	1 317	—	**1 317**	**23·0**	39·7
Stuckatörförbundet . . .	2	42	—	**42**	7	—	**7**	**16·7**	20·9
Sågverksindustriarb.-förb. .	194	16 509	10	**16 519**	5 484	7	**5 491**	**33·2**	59·9
Textilarbetareförbundet . .	56	4 200	5 283	**9 483**	94	78	**172**	**1·8**	2·5
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	573	2 316	**2 889**	11	9	**20**	**0·7**	0·7
Transportarbetareförb. . .	49	3 339	—	**3 339**	742	—	**742**	**22·2**	15·9
Träindustriarbetareförb. . .	108	6 154	99	**6 253**	822	15	**837**	**13·4**	10·7
Tunnbinderiarbetareförb. .	16	264	—	**264**	52	—	**52**	**19·7**	9·1
Typografförbundet	24	3 587	282	**3 869**	261	27	**288**	**7·4**	7·6
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	19	968	1	**969**	245	—	**245**	**25·3**	29·8
Summa	**1 958**	**193 734**	**25 939**	**219 673**	**32 712**	**1 889**	**34 601**	**15·8**	**19·5**

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under januari uppgivits till inalles 163 953, vilket i genomsnitt motsvarar 4·7 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem. Antalet redovisade avdelningar har denna gång varit ett hundratal lägre än de närmast föregående månaderna, vilket torde bero därpå, att arbetet med årsbokslut o. dyl. i vissa fall vållat försening med insändande av januarirapporterna till resp. förbundsstyrelser.

Livsmedelspriser och levnadskostnader.

Livsmedelspriser under februari månad 1926. De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel (ävensom å bränsle och lyse), som meddelas i efterföljande sammandragstabell för socialstyrelsens 49 ombudsorter, ha inhämtats och bearbetats på samma sätt, som tidigare varit fallet. Under hänvisning till denna tabell må följande anföras rörande de under de senaste månaderna inträffade prisförändringarna å de olika varuslagen.

Februari har medfört ytterligare någon nedgång i prisnivån, beroende på en till olika varugrupper utsträckt prissänkning, däribland mjölk och samtliga mjölsorter. Av de 58 varuslag, å vilka noteringar inhämtats, ha sedan föregående månad 26 varit föremål för *prissänkning* och 15, däribland smör, för *prisstegring*, under det att medelpriserna å de övriga 17 varuslagen äro fullt *oförändrade*.

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar juli 1914—februari 1926. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna ägt rum i detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med februari 1926, meddelas efterföljande indexserier, vilka utarbetats på sätt förut beskrivits i Sociala Meddelanden (årg. 1920, sid. 752 ff.).

	Juli	Årsmedeltal								År 1925				År 1926.[1]	
	1914	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	Jan.	Febr.
Aritmetiska (ovägda) tal	100	319	348	321	245	186	171	174	176	179	176	176	172	171	170
Vägda tal .	100	270	320	298	237	180	164	164	168	170	169	169	165	162	160

Enligt vad den »vägda» indexserien giver vid handen, har den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse under februari visat en nedgång med två enheter. Det »ovägda» indextalet har sjunkit med en enhet. — Ovanstående indexserier återgivas fullständigare i de häften av Sociala Meddelanden, som innehålla kvartalsrapporter över levnadskostnaderna, senast i årg. 1926, häfte 1, sid. 73. Det må noga observeras, att samtliga ovan angivna stegringssiffror endast avse den förhöjning, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m. inberäknade), vilket beräknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 januari 1926, 174, motsvarande en stegring från juli 1914 av 74 % mot 75 % vid närmast föregående undersökningstillfälle, den 1 oktober 1925 (se nyssnämnda kvartalsrapport, sid. 77).

[1] Preliminära siffror.

Livsmedelspriser i Sverige 1913—februari 1926.

Varuslag	Kvantitet	1913	1919	1925	Febr. 1925	Dec. 1925	Jan.[2] 1926	Febr.[2] 1926	Höjning (+) eller sänkning (−) i %	
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	febr. 1914—febr. 1926	febr. 1925—febr. 1926
Mjölk: oskummad	l.	14	47	24	24	23	23	22	+ 57·1	— 8·3
handskummad	»	8	—	13	13	12	12	12	+ 50·0	— 7·7
separerad	»	6	23	9	9	9	9	8	+ 33·3	— 11·1
Smör: bords- (mejeri-)	kg.	236	729	384	396	363	335	351	+ 50·0	— 11·4
mat- (lands-)	»	213	727	353	359	340	311	312	+ 48·6	— 13·1
Ost: helfet, okryddad	»	164	624	266	276	261	260	259	+ 58·9	— 6·2
halvfet, »	»	121	500	182	189	177	177	175	+ 45·8	— 7·4
Margarin: växt-, bästa sort	»	135	433	178	179	176	174	174	+ 26·1	— 2·8
Ägg: svenska, färska	tjog	159	681	265	257	397	318	290	+ 65·7	+ 12·8
» konserverade	»	137	716	273	230	294	278	273	+ 88·3	+ 18·7
Potatis: gammal	hl.	—	1271	937	1001	688	701	701	—	— 30·0
»	5 l.	28	71	58	61	46	46	47	+ 74·1	— 23·0
färsk	»	46	102	113	—	—	—	—	—	—
Ärter, gula	kg.	81	78	50	51	48	48	48	+ 54·8	— 5·9
Bruna bönor	»	48	214	72	80	64	64	63	+ 37·0	— 21·3
Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	81	× 75	48	52	48	49	47	+ 51·6	— 9·6
råg-, » » »	»	22	× 56	33	38	27	28	27	+ 28·6	— 28·9
rågsikt-, » » »	»	27	× 73	42	48	38	38	37	+ 42·3	— 22·9
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	36	99	50	51	48	48	47	+ 30·6	— 7·8
ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	41	111	53	54	53	53	53	+ 32·5	— 1·9
Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	41	96	77	78	73	73	72	+ 75·6	— 7·7
hårt, knäckebröd	»	—	—	99	100	94	94	94	—	— 6·0
mjukt, limpa, söt	»	88	96	70	72	66	66	66	+ 73·7	— 8·3
» » sur (»grovbröd»)	»	30	64	52	54	49	49	49	+ 63·3	— 9·3
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	230	161	163	155	156	156	+ 108·0	— 4·3
mjukt, bil-, bakat med vatten	»	43	116	85	87	80	80	80	+ 81·8	— 8·0
ligaste sort » » mjölk	»	60	167	99	102	95	95	94	+ 56·7	— 7·8
Nötkött, färskt: stek	»	122	563	212	204	212	212	212	+ 76·7	+ 3·9
soppkött	»	100	490	175	169	177	177	177	+ 78·8	+ 4·7
Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	512	255	252	256	256	256	+ 95·4	+ 1·6
spädkalv	»	72	312	152	148	156	155	153	+ 109·6	+ 3·4
Fårkött: färskt, stek	»	133	600	241	232	231	235	240	+ 80·5	+ 3·4
salt, svenskt	»	114	547	198	190	192	195	197	+ 66·9	+ 3·7
Renkött, färskt, stek	»	119	557	247	251	256	256	252	+ 104·9	+ 0·4
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	133	605	249	238	254	253	250	+ 90·8	+ 5·0
salt, svenskt »	»	140	619	256	243	262	260	258	+ 87·0	+ 6·2
» amerikanskt »	»	—	—	236	218	251	249	248	—	+ 13·8
Fisk, färsk: abborre	»	75	202	132	145	138	140	142	+ 77·5	— 2·1
gädda	»	108	333	204	221	203	201	206	+ 77·6	— 6·8
sill	»	34	110	78	65	82	73	59	+ 84·4	— 9·2
strömming	»	38	114	74	74	87	87	89	+ 122·5	+ 20·3
torsk	»	55	160	101	105	102	101	100	+ 69·5	— 4·8
rödspotta (»spätta»)	»	79	244	155	158	156	160	162	+ 100·0	+ 2·5
kolja	»	—	—	120	131	122	119	118	—	— 9·9
salt: sill, prima	»	45	148	86	92	71	63	61	+ 32·6	— 33·7
strömming	»	30	105	52	50	51	51	53	+ 65·6	+ 6·0
Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	223	98	93	106	107	106	+ 89·3	+ 14·0
Kaffe (obränt), prima Santos	»	170	316	335	337	334	336	335	+ 109·4	— 0·6
Socker, bit-	»	67	× 133	78	82	74	74	74	+ 15·6	— 9·8
Salt (matsalt)	»	—	32	19	19	19	19	19	—	0·0
Svagdricka	l.	6	16	15	15	15	15	15	+ 150·0	0·0
Fotogen, Water White	»	20	71	30	30	30	31	31	+ 55·0	+ 3·3
Ved: björk-, osågad, hemkörd (per famn)	famn	2560	8220	4980	5150	4790	4780	4750	+ 82·7	— 7·8
barr- (»storfamn»: 3·56 kbm)	»	2040	6740	3750	3880	3600	3580	3560	+ 72·8	— 8·2
Bränntorv	100 kg.	196	896	441	429	438	438	447	+ 113·9	+ 4·2
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	401	—	737	747	738	742	744	+ 88·4	— 0·4
eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	234	—	344	361	342	345	347	+ 52·2	— 3·9
Koks: gasverks- (krossad)[1] hemkörd	»	165	—	256	279	229	230	231	+ 50·0	— 17·2
eng. kamin- » hemkörd	»	189	—	278	297	265	267	271	+ 47·3	— 8·8

[1] 1913 avse uppgifterna okrossad koks. — [2] Preliminära siffror. — × Maximipris.

Tidskriftsöversikt.

(Februari 1926.)

Allmänna sociala frågor.

DALTON, H. »Revolution by reason.» [Recension.] The Labour Magazine febr. 1926.

LUND, H. Landboernes Syn paa Byernes sociale Spørgsmaal. Samfundets Krav 1925, nr 3.

PALBO, H. Socialismens Grundsætninger saaledes som de opfattes i Arbejderkredse. Samfundets Krav 1925, nr 3.

PRIBRAM, K. Bemerkungen zur internationalen Sozialpolitik. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 3.

SULTAN, H. Zur Soziologie des modernen Parteiensystems. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik, B. 55, s. 91.

ZSCHÄTZSCH, B. Die gemeinwirtschaftlichen Organisationsformen. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 4.

International statistics of production and per capita output of coal. Monthly Labor Review jan. 1926.

Sverige.

LINDLEY, CH. Stuverirörelsens start och utveckling. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 7.

Regeringsskutan i socialpolitikens bränningar. Industria 1926, nr 4.

Amerikas förenta stater.

DAVIS, J. J. The bituminous-coal situation. Monthly Labor Review jan. 1926.

DAVIS, J. J. Conditions in the glass manufacturing industry. Monthly Labor Review jan. 1926.

PIER, HELEN LOUISE, & SPALDING, MARY LOUISA. The negro: A selected bibliography. Monthly Labor Review jan. 1926.

Labor passages in the president's message to congress. Monthly Labor Review jan. 1926.

Frankrike.

DAUDÉ-BANCEL, A. Léon Bourgeois und der soziale Solidarismus. Genossenschafts-Korrespondenz 1926, nr 6.

DUBREUIL, H. Discipline ouvrière et démocratie industrielle. L'Information Sociale 4 febr. 1926.

Native workers in French West Africa. Industrial and Labour Information 15 febr. 1926.

Irland.

FOX, R. M. Evolution by electricity. Ireland's hopes of the Shannon scheme. The Labour Magazine febr. 1926.

Italien.

CIMINO, E. Den lagliga regleringen av arbetsförhållandena i Italien. Industria 1926, nr 3.

LUSIGNOLI, E. L'organizzazione internazionale del lavoro e le corporazioni fasciste. La Stirpe 1926, nr 1.

De italienska fascisternas socialpolitiska reformer. Industritidningen 1926, nr 2.

Kanada.

Administration of labour laws in the provinces of Canada in 1924. International Labour Review febr. 1926.

Nya Zeeland.

Administration of labour laws in New Zealand in 1924—1925. International Labour Review febr. 1926.

Ryssland.

De socialistiske Teoriers Sammenbrud i Praksis. (Sovjetstyrets Kapitulation overfor Bondestanden. — Industriarbejdernes Underkuelse.) Tidsskrift for Industri 1926, nr 4.

Storbritannien.[1]

TRACEY, H. The economic regeneration of Britain. Labour's plan for a national coal power and transport system. The Labour Magazine febr. 1926.

Labour legislation in 1925. The Ministry of Labour Gazette 1926, nr 2.

Tyskland.

KÖNIG, F. Die Expansion des Staatskapitalismus. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 3.

MICHEL, E. The Frankfort Academy of Labour and the problem of worker's education. International Labour Review febr. 1926.

Arbetarskydd.

A. Lagstiftning, statistik m. m.

Analysis of factory inspection reports, 1920—1922: I. International Labour Review febr. 1926.

Sverige.

Sjukfrekvensen i telegrafverket statistiskt undersökt. Svensk Trafiktidning 1926, nr 6.

Sjöfolkets intressen och kommerskollegium [motion i riksdagen]. Eldaren 1926, nr 2.

[1] Artiklar rörande krisen vid de engelska kolgruvorna återfinnas under rubriken »Kollektivavtal och arbetskonflikter».

Amerikas förenta stater.

Estimate 21000 as U. S. auto death toll in 1925. National Safety News 1926, nr 2.

Australien.

Factory inspection in Australia in 1924. International Labour Review febr. 1926.

Irland.

Inspection of factories and workshops. Irish Trade Journal 1926, nr 5.

Tyskland.

LÜDERS, ELSE. Heimarbeit und Kinderarbeit in Deutschland. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 6.

TUSCHINSKI. Die Verpflichtung des Unternehmers zum Arbeiterschutz in der Gewerbe- und Reichsversicherungsordnung. Blätter für Arbeitsrecht 1926, nr 4.

Preussischer Landtag und Schwangeren-Fürsorge. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 5.

Zu viel Bauarbeiterschutz? Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 8.

B. Skyddsteknik.

Skydd mot olycksfall.

DAVIDSON, E. C. The treatment of industrial burns. National Safety News 1926, nr 2.

DE BLOIS, L. A. Progress in accident prevention. National Safety News 1926, nr 2.

HAUCK, K. Unfälle durch Transmissionen. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1926, nr 1.

KNUTSON, R. G. Standards of safety for the construction industry. National Safety News 1926, nr 2.

KRAFT. Die Unfallverhütung als wirtschaftlicher Faktor. Technik und Wirtschaft 1926, nr 2.

MENTE. Gefahren bei der Lagerung feuergefährlicher Flüssigkeiten. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 7.

STONE, L. Organized safety work in the mid-continent oil fields. National Safety News 1926, nr 2.

TILLSON, B. F. The underground worker's safety. National Safety News 1926, nr 2.

»TRANSFORMER.» Handelsflottan och fartygsradion. Sjömannen 1926, nr 2.

Dust explosions in industrial plants. Monthly Labor Review jan. 1926.

Safe use of gas in the home. National Safety News 1926, nr 2.

Skydd mot ohälsa.

DALEY, A. Läkarens uppgift inom industrien. Skandinavisk Tidskrift för Textilindustri 1926, nr 1.

ELIASBERG. Die abhängige Arbeit im Licht nervenärtzlicher Erfahrungen. Der Arbeitgeber 1926, nr 4.

FISCHER. Gewerbehygiene und Arbeiterschutz. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 7.

HANNICH, W. Der Mineralstoffwechsel beim Fabriksarbeiter und dessen krankhafte Störungen. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1926, nr 3.

WOLFF, A. Erneuerung und Reinigung der Luft in geschlossenen Räumen mittels indirekter Ozonbelüftung. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1926, nr 3.

WOLFF, G. Staub und Tuberkulose. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 8.

Dangers in the use and handling of radioactive substances. Monthly Labor Review jan. 1926.

Dust hazard in the abrasive industry. Monthly Labor Review jan. 1926.

Effects of ammonia gas and safe limit of gas in the atmosphere of work places. Monthly Labor Review jan. 1926.

Health hazards in the use of intermediate dyes. Monthly Labor Review jan. 1926.

Occupational disease occuring in a buffer working on Britannia metal. Monthly Labor Review jan. 1926.

Övriga skyddstekniska frågor.

FOLCKER, I. Några praktiska synpunkter på belysningsanläggningar vid industriella verk. Verkstäderna 1926, nr 2.

GJESSING, KIRSTEN. Velfærdsarbejde i Industrien — Personnelbevægelsen. Socialt Tidsskrift 1926, nr 1.

KOELSCH. Die Bedeutung der Veranlagung für die Berufseignung. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 7.

LIEB, J. W. Standardization and safety. National Safety News 1926, nr 2.

Arbetslön.

CARLESON, C. N. Reallön, nominallön och levnadsstandard. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 5.

JOST, W. Zur Lohnkontroverse. Der Arbeitgeber 1926, nr 3.

LEVY, H. Lohnhöhe und Weltwirtschaftskrisis. Der Arbeitgeber 1926, nr 3.

SCHEID, A. Aufbau und Benutzung eines Einheitslohnschlüssels zur Ermittlung des Tarifaktors. Technik und Wirtschaft 1926, nr 2.

Wages and hours of labor of woodworkers in various countries. Monthly Labor Review jan. 1926.

Övernormala löner och reducerad köpkraft. Industria 1926, nr 3.

Sverige.

NYSTRÖM, B. Avtalsenliga och faktiska arbetslöner inom jordbruket. Landtmannen 1926, nr 6.

Malmöavdelningen vill intressera statsmakterna för dricks-penningsfrågan. Svensk Hotellrevy 1926, nr 3.

Frankrike.

H. A. Le développement des allocations familiales. Le Musée Social 1926, nr 2.

Storbritannien.

Report on agricultural wages board and agricultural wages committees. The Ministry of Labour Gazette 1926, nr 2.

Tjeckoslovakien.

MALIK, K. Statistika hornických mezd. [Lönestatistik för gruvindustrien.] Bulletin Statistique de la République Tchécoslovaque jan. 1926.

Tyskland.

Der Kost- und Logiszwang im Hause des Unternehmers. Einigkeit 1926, nr 6.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

ALTSCHUL, E. Konjunkturtheorie und Konjunkturstatistik. Ein Beitrag zur Charakteristik der empirisch-statistischen Strömungen in der amerikanischen Nationalökonomie. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik, B. 55, s. 60.

SCHLESINGER, THERESE. »Doppelverdiener.» [Den gifta kvinnans rätt att söka lönarbete.] Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 3.

SIDVALL, S. Arbetslöshetsförsäkringfrågan. Några ord om dess läge och behandling i Europas länder. Arbetarskyddet 1926, nr 2.

Sverige.

ERICSON, E. Praktisk solidaritet mot de arbetslösa. Signalen 1926, nr 7.

[FÖRSÄKRINGSINSPEKTIONEN.] Arbetslöshetsförsäkringen i försäkringsteknisk belysning. Assurans 1926, nr 4.

FÖRSÄKRINGSINSPEKTIONEN. Yttrande angående förslaget till arbetslöshetsförsäkring. Gjallarhornet 1926, nr 3.

JACOBI, A. Arbetslösheten inom fackföreningarna under 1925. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 8.

L—D, A. Skälen mot statligt bidrag till arbetslöshetskassorna. Signalen 1926, nr 5.

Driftens omfattning vid verkstäderna. Verkstäderna 1926, nr 2.

Förslaget om arbetslöshetsförsäkring framlagt. Industria 1926, nr 3.

De gifta kvinnorna i statstjänst. Svensk Trafiktidning 1926, nr 7.

Löneförhöjningen som arbetslöshetsfaktor. Industria 1926, nr 4.

Yrkesförsäkring i stället för arbetslöshetsförsäkring. Försäkringsinspektionens kritik av det i socialdepartementet utarbetade förslaget. Industria 1926, nr 4.

Danmark.

Ændringsforslaget til Arbejdsløshedsloven. Arbejdsgiveren 1926, nr 9.

Kanada.

Annual review of employment in Canada, 1925. The Labour Gazette 1926, nr 1.

Nederländerna.

De werkloosheidszorg en de staten-generaal. Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1926, nr 2.

Schweiz.

Z. Die gesetzliche Arbeitslosenversicherung in der Schweiz. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 8.

Storbritannien.

BARGHEER. Die Saisonschwankungen im englischen Arbeitsmarkt. Arbeit und Beruf 1926, nr 3.

Sydafrika.

Labour for South African mines. White and native. Industrial and Labour Information 15 febr. 1926.

Tyskland.

BÖHM, G. Der Gegenentwurf des deutschen Städtetages zum Arbeitslosenversicherungsgesetz. Arbeit und Beruf 1926, nr 2—3.

KASTELEINER, G. Reklame im Dienste des Arbeitsnachweiswesens. Arbeit und Beruf 1926, nr 3.

KLEEIS, F. Verstärkte Förderung von Notstandsarbeiten. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 6.

MATTUTAT, H. Die Regelung der Wandererfürsorge. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 8.

MICHALKE, O. Die Verwaltungskosten der öffentlichen Arbeitsnachweise. Arbeit und Beruf 1926, nr 1.

SCHLIMME, H. Wirtschaftskrise und Arbeitslosigkeit. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 6.

SCHÄFER, K. Die Beurteilung der Leistungsfähigkeit der öffentlichen Arbeitsvermittlung. Arbeit und Beruf 1926, nr 2.

SYRUP. Reichsgefahrengemeinschaft und Reichsausgleichskasse in der Erwerbslosenfürsorge. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 5.

ZSCHUCKE. Erwerbslosenfürsorge und Aufwertung. Arbeit und Beruf 1926, nr 1.

Erwerbslosenunterstützung an Saisonarbeiter, insbesondere Bauarbeiter. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 5.

Tysklands deflatoriska efterkris. Industria 1926, nr 4.

Die Unterstützung der Erwerbslosen. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 8.

Österrike.

FORCHHEIMER. Arbeitslosenfürsorge und Arbeitsvermittlung in Österreich. Arbeit und Beruf 1926, nr 1—2.

LEIFHELM, H. Der Arbeitsmarkt in Österreich. Arbeit und Beruf 1926, nr 3.

Arbetstid.

MILHAUD, E. The results of the adoption of the eight-hour day: II. The eight-hour day and the human factor in production. International Labour Review febr. 1926.

ÅKERMAN, G. Teoretiska anmärkningar rörande 8-timmarsdagen. Ekonomisk Tidskrift 1925, nr 12.

Das internationale Arbeitsamt und das Verbot der Nachtarbeit in den Bäckereien. Einigkeit 1926, nr 6.

Internationell arbetstidskonferens i London. Industria 1926, nr 4.

Sverige.

[SV. ELDAREUNIONEN.] Arbetstidslagen [skrivelse till chefen för handelsdep]. Eldaren 1926, nr 2.

Belgien.

Belgian employers and the hours convention. Industrial and Labour Information 15 febr. 1926.

Bostadsförhållanden.

Sverige.

HEYMAN, H. Några siffror till bostadsföreningsrörelsens utveckling i Stockholm. Vår Bostad 1926, nr 2.

JOHANSSON, A. Bostadsföreningsrörelsen i Sverige. Vår Bostad 1926, nr 2.

Danmark.

BOJE, A. Boligspørgsmaalet. En Studievejledning. Samfundets Krav 1925, nr 3.

BOJE, A. Er Havebyer noget for os? Samfundets Krav 1926, nr 1.

NIELSEN, S. Boligmanglens Omfang og Vilkaarene for Boligbyggeri. Socialt Tidsskrift 1926, nr 1.

Irland.

Housing shortage and the state. Irish Trade Journal 1926, nr 5.

Norge.

HOFFLUND, P. D. Boligbyggingen i Sogn Haveby. Bolig og Bygg 1925, nr 9/10.

TØIEN, B. Småhusene på Hellerud. Bolig og Bygg 1925, nr 9/10.

Storbritannien.

HEYER, F. Die Bekämpfung der Wohnungsnot in Grossbritannien. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik, B. 55, s. 141.

Tyskland.

LEHMANN. Die Sonderstellung der Beamten- bzw. Dienstwohnungen im Zwangsmiet- und Wohnungsnotrecht. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 5.

WEISSER, G. Der Wohnungsbau im neuen Jahre. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 6.

Österrike.

Änderung des Mietengesetzes in Österreich. Amtliche Nachrichten 1926, nr 1/2.

Fattigvård, barnavård och välgörenhet.

JUNDELL, I. Några av barnaålderns viktigaste säregenheter och en del därav betingade socialmedicinska synpunkter. Tidskrift för Barnavård och Ungdomsskydd 1926, nr 1.

Sverige.

H[IRSCH], A. En allmän arvsfond för främjande av barnavården. Tidskrift för Fattigvård 1926, nr 1.

HIRSCH, A. Sinnessjukvårdens anstaltsfråga. Sveriges Landstings Tidskrift 1926, nr 1.

HÖJER, K. J. Pensionstagares ställning å ålderdomshem. Tidskrift för den svenska Pensionsförsäkringen 1926, nr 1.

ISBERG, H. Sakkunnig handledning i den nya barnavårdslagen. Tidskrift för Barnavård och Ungdomsskydd 1926, nr 1.

MEYERSON, GERDA. Social omvårdnad om döva och lomhörda. Tidskrift för Fattigvård 1926, nr 1.

SJÖVALL, E. Om sinnessjukvårdens ordnande. Sveriges Landstings Tidskrift 1926, nr 1.

STRÖM, T. Några erfarenheter från barnavårdsmannaarbetet i Stockholm. Tidskrift för Barnavård och Ungdomsskydd 1926, nr 1.

SV. FATTIGVÅRDS- OCH BARNAVÅRDSFÖRBUNDET. Frågan om uppskov med uppförandet av ålderdomshem. Tidskrift för Fattigvård 1926, nr 1.

SV. FATTIGVÅRDS- OCH BARNAVÅRDSFÖRBUNDET. Ifrågasatta lagändringar för fattigvårdsprocessernas minskande. Tidskrift för Fattigvård 1926, nr 1.

SV. LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND. Utlåtande över ifrågasatta ändringar i fattigvårdslagen. Landskommunernas Tidskrift 1926, nr 2.

SV. LANDSTINGSFÖRBUNDET. Fattigvårdstvisterna och landstingens ersättningsskyldighet till primärkommunerna enligt 40—42 §§ i fattigvårdslagen. Sveriges Landstings Tidskrift 1926, nr 1.

WIDÉN, J. Den nya barnavårdslagens syftemål och medlen för dess ernående. Tidskrift för Barnavård och Ungdomsskydd 1926, nr 1.

Fattigvårdsprocesserna samt grunderna för landstingens ersättning för lämnad anstaltsvård. [Förslag till lagändringar.] Landskommunernas Tidskrift 1926, nr 2.

Finland.

BÖÖK, E. Om mottagares av fattigvårdsunderstöd förordnande till arbetsinrättning. Social Tidskrift 1926, nr 1.

Frankrike.

NISOT, MARIE-THÉRÈSE. Le délit d'abandon de famille en droit français. »Vox Populorum» 31 jan. 1926.

Norge.

RUMMELHOFF, I. Fra vanføres organisasjons- og selvhjelpsarbeid i Norge. Svensk Vanföre-Tidskrift 1926, nr 2.

Tyskland.

GRAMM, H. Die Aufgaben männlicher Wohlfahrtspfleger. Blätter für Wohlfahrtspflege 1926, nr 1.

KLUMKER, CHR. J. Der Unehelichenschutz im Deutschen Reich. Ein Beitrag zur Geschichte der Berufsvormundschaft und zur Neuregelung des Unehelichenrechts. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik, B. 55, s. 156.

ZEHRFELD. Die Fürsorge in den Mittelstädten. Blätter für Wohlfahrtspflege 1926, nr 1.

Der deutsche Kinderschutzverband. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 8.

Föreningsväsen.

CASSAU, TH. Fackorganisationerna och arbetarbildningen. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 5—6.

The international trade union movement: Problems of organisation. International Labour Review febr. 1926.

Sverige.

HANSSON, S. Postmannaförbundet och landsorganisationen. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 6.

HANSSON, S. Resolutionskonferensen. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 5.
Fackföreningspolitik. Postmannen 1926, nr 3.
Industriförbundsplanens genomförande. Metallarbetaren 1926, nr 5.
Inpiskning och monopolsträvanden. Byggnadsvärlden 1926, nr 8.
Monopolrätt på arbete. Handelsarbetaren 1926, nr 2.

Danmark.

LEIS. Arbejdsmændene og De samvirkende Fagforbund. Arbejderen 6 febr. 1926.

Finland.

Den fackliga rörelsen i Finland. Industritidningen 1926, nr 2.
Den socialdemokratiska partikongressen. Industritidningen 1926, nr 3.

Italien.

SALVEMINI, G. Fascist trade unionism. The Labour Magazine febr. 1926.

Japan.

Political activities of japanese workers. Industrial and Labour Information 15 febr. 1926.

Ryssland.

Trade union policy in Russia. Industrial and Labour Information 15 febr. 1926.

Schweiz.

Ein Urteil betreffend die Koalitionsfreiheit. Wirtschaftsberichte des Schweizerischen Handelsamtsblattes 1926, nr 4.

Storbritannien.

CARLESON, C. N. Brittisk tradeunionism. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 6.

Tjeckoslovakien.

SCHÄFER, A. Einiges über die Gewerkschaftsbewegung in der Tschechoslowakei. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 4.

Tyskland.

LION, HILDE. Weibliche Werbetätigkeit (unter besonderer Berücksichtigung der sozialdemokratischen Frauenagitation). Genossenschafts-Korrespondenz 1926, nr 6.

Österrike.

PROKSCH, A. Das Beitragswesen in den freien Gewerkschaften. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 3.

Jord- och egnahemsfrågan.

TARDY, L. La petite propriété rurale et les lois agraires dans l'Europe centrale. Le Musée Social 1926, nr 2.

Sverige.

BROCK, F. H:SON. Har vårt gällande tullsystem verkat höjande på jordvärdena? Ekonomisk Tidskrift 1926, nr 1.

Danmark.

STENBÆK, P. Landbrugsejendommenes Størrelse. Andelsbladet 1926, nr 5 och 8.

Norge.

Bureisningsarbeidet. Ny jord 1925, nr 5.

Polen.

Land reform in Poland. Industrial and Labour Information 8 febr. 1926.

Tyskland.

GISBERTZ. Ist der Erwerb einer ländlichen Siedlung Kriegsbeschädigten anzuraten? Reichsarbeitsblatt 1926, nr 5.
KARUTZ, O. Ödemarkskolonisationen i Tyskland. Hem i Sverige 1925, nr 4.
REHORN. Die Entwicklung des Kleingartenwesens im Ruhrkohlenbezirk seit Inkrafttreten der Kleinpachtlandordnung. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 6.
SCHEIBERT. Wohnungs- und Siedlungswesen in Stadt und Land für Kriegsbeschädigte und Kriegshinterbliebene. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 5.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Sverige.

ELIASON, W. Sjömansstrejken 1925 sedd genom redareglasögon. Sjömannen 1926, nr 2.
HANSSON, S. Arbetsfredsmotionerna i riksdagen. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 7.
Lagen om skiljedomsförfarande. Metallarbetaren 1926, nr 5.
Obligatorisk skiljedom vid offentliga arbeten och i alla rättstvister. Gemensamma partimotioner av frisinnade och liberaler. Industria 1926, nr 3.
Rättstvisters avgörande. Verkstäderna 1926, nr 2.

Finland.

Ett krav på kollektivavtal. Industritidningen 1926, nr 3.

Nederländerna.

De collectieve arbeidsovereenkomsten op 1 juni 1925. Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek 1925, nr 12.
Voorloopig overzicht van de in 1925 uitgebroken werkstakingen en uitsluitingen. Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek 1926, nr 1.

Norge.

SKAGEN, A. Foran tarifrevisionerne i Norge. Industritidningen (Finl.) 1926, nr 3.
J. H. L. Norska valutakommissionen anbefaller löne reduktion redan under avtalstiden. Situationen på arbetsmarknaden tillspetsas. Industria 1926, nr 4.
Tvungen voldgift. En forestilling til stortinget fra Norsk Arbeidsgiverforening. Arbeidsgiveren 1926, nr 1.

Storbritannien.

KOCK, KARIN. Den engelska kolfrågan — ett svårlöst problem. Teknisk Tidskrift 1926. nr 9.

The coal industry in Great Britain. Industrial and Labour Information 15 febr. 1926.
Den engelska kolkrisen. Industritidningen (Finl.) 1926, nr 3.
Englische Kohlenkrise 1925. Der Arbeitgeber 1926, nr 3.
Inför en oundviklig gruvstrid i England? Brittiska arbetarepartiets socialiseringsprojekt. Industria 1926, n:r 3.
Lönesituationen vid de engelska järnvägarna. Industria 1926, nr 4.

Tyskland.

FLATOW, G. Das Arbeitsgerichtsgesetz nach den Beschlüssen des Reichsrats. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 8.
KARGER, v. Die Verheiratung einer weiblichen Angestellten als wichtiger Grund zur fristlosen Kündigung. Blätter für Arbeitsrecht 1926, nr 3.

Kooperation.

BÜLOW, F. v. Arbejder »Investment Funds». Samfundets Krav 1926, nr 1.
FEHLINGER, H. Arbetskooperation. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 8.
HEDBERG, A. International statistics of consumers' co-operation. International Co-operative Bulletin 1926, nr 2.
HEDBERG, A. Internationell kooperativ statistik. Kooperatören 1926, nr 1.

Sverige.

JONSSON, J. Trustvälde, arbetslöshet och kooperation. Bokbinderi-Arbetaren 1926, nr 2.
PERSSON, E. Revisjonen av de kooperative foreninger i Sverige. Kooperatøren (Norge) 1926, nr 2.
Kooperation och anti-kooperation. Svensk Specerihandelstidning 1926, nr 4.

Belgien.

SERWY, V. Belgian socialist co-operation in 1924. International Co-operative Bulletin 1926, nr 2.

Finland.

MÜLLER, H. Das finnische Genossenschaftswesen und seine bewegenden Kräfte. Genossenschafts-Korrespondenz 1926, nr 6.

Norge.

Kreditten i kooperasjonen. [Enquête.] Kooperatøren 1926, nr 2.

Polen.

RAPACKI, MARJAN. The co-operative movement in Poland. International Co-operative Bulletin 1926, nr 2.

Ryssland.

KAYSENBRECHT, R. Das russische Genossenschaftswesen. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik, B. 55, s. 195.

Schweiz.

Die gegenwärtige Lohnbewegung im A. C. V. beider Basel. Schweiz. Konsum-Verein 1926, nr 4—6.

Storbritannien.

Hundert Jahre brittische Genossenschaftsbewegung. Schweiz. Konsum-Verein 1926, nr 8.

Levnadskostnader.

GIDE, CH. Les nombres indices. L'Emancipation 1926, nr 1.

Amerikas förenta stater.

STEWART, E. Are average wage rates keeping pace with the increased cost of living? Monthly Labor Review jan. 1926.

Danmark.

LEIS. Pristallet faldt til 194. Arbejderen 13 febr. 1926.
Den officiella danska partiprisindexen. Konstruktionsmetoder och resultat under jämförelse med motsvarande svenska och norska indexberäkningar. Kommersiella Meddelanden 1926, nr 3.
Omkring Pristallet. Arbejdsgiveren 1926, nr 8.
Prisniveauet. Arbejderen 20 febr. 1926.

Finland.

Den relativa dyrheten å olika orter. En statistisk undersökning. Social Tidskrift 1926, nr 1.

Schweiz.

Lohn- und Preisabbau in der Schweiz. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 5.
Die Revision der Indexziffer der Kosten der Lebenshaltung. Sozialstatistische Mitteilungen 1926, nr 1.
Zum Verständigungsindex des Eidgen. Arbeitsamtes. Wirtschaftsberichte des Schweizerischen Handelsamtsblattes 1926, nr 4.

Tyskland.

OLK, F. Das Preisabbaugesetz. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 5.

Österrike.

Die neue Indexberechnung über die Veränderung der Lebenskosten. Statistische Nachrichten 1926, nr 1.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

LUNDBYE, O. Litteraturoversigt vedrørende Erhvervsvejledning og Lærlingeanvisning. Socialt Tidsskrift 1926, nr 1.
STRIGL, R. Berufspolitik und Berufsberatung. Arbeit und Beruf 1926, nr 3—4.

Sverige.

EKELÖF, G. Domnarfvets verkstadsskola. Verkstäderna 1926, nr 2.
Statens understödjande av lärlingsutbildningen [skrivelse till kommerskollegium]. Svensk Hantverkstidning 1926, nr 4.

Australien.

Vocational education in Western Australia. International Labour Review febr. 1926.

Finland.

WRIGHT, V. v. Lärlingsutbildningsfrågans läge i Finland. Svensk Hantverkstidning 1926, nr 4.

Nederländerna.

BAKKER, J. De beteekenis van de voorlichting bij beroepskeuze voor den stand der arbeidsmarkt. Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1926, nr 2.

DET, E. J. VAN. Eenige opmerkingen over het congres voor beroepskeuze. Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1926, nr 2.

DET, E. J. VAN. Vakopleiding van jeugdige arbeiders in het bedrijf. Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1926, nr 2.

Tyskland.

GOTTSCHALK, K. Die Tätigkeit der öffentlichen Berufsberatung im Deutschen Reich 1924. Arbeit und Beruf 1926, nr 2.

KNOFF, P. Die Berufswahl der Schüler und Schülerinnen höherer Lehranstalten in der Provinz Brandenburg im Schuljahr 1924/25. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 6.

MÜNCH, H. Arbeitslehrkolonie für schwachsinnige Jugendliche in Nürnberg. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 6.

WALBRODT, LUISE. Kaufmännisches Lehrlingswesen. Arbeit und Beruf 1926, nr 1.

ZIERTMANN. Berufsberatung und Schule. Arbeit und Beruf 1926, nr 2.

Geburtenausfall und Facharbeiternachwuchs. Deutsche Arbeitgeber-Zeitung 1926, nr 6.

Österrike.

EINSPINNER, H. Der Berufsberaterkurs der industriellen Bezirkskommission in Wien. Arbeit und Beruf 1926, nr 1.

Nykterhetsfrågan.

KALLENBERG, K. Om hypnotisk övertygelsebehandling av alkoholister. Hygienisk Revy 1926, nr 2.

ROSENBORG, E. Sverige-England-Amerika. Några alkoholstatistiska jämförelser. Tidskrift för systembolagen 1926, nr 1.

STÉENHOFF, G. Läkarna och alkoholfrågan. Tirfing 1926, nr 1—2.

Sverige.

Motbokskontrollen och allmänheten. Några reflexioner i anledning av en aktuell diskussion. Tidskrift för systembolagen 1926, nr 1.

Finland.

STÉENHOFF, G. Samhället och alkoholmissbruket. Ett diskussionsinlägg i frågan om förbudssituationen i Finland. Social-Medicinsk Tidskrift 1926, nr 2.

Norge.

ROGNLIEN, B. Den norske edruelighetsbevegelse i 1925. Tirfing 1926, nr 1—2.

Österrike.

MALMSTEN, K. Alkoholbruk såsom förbrytelseorsak. En intressant österrikisk undersökning. Tirfing 1926, nr 1—2.

Socialförsäkring.

SJÖSTRAND, E. Internationella arbetsorganisationen och socialförsäkringsfrågorna. Arbetarskyddet 1926, nr 2.

Sverige.

[FÖRSÄKRINGSINSPEKTIONEN.] Pensionsanstalten »Sveriges» grunder tillstyrkta. Assurans 1926, nr 4.

FÖRSÄKRINGSINSPEKTIONEN. Pensionsanstalten »Sveriges» koncessionsansökan. Gjallarhornet 1926, nr 3.

De privatanställdas pensionsfråga. Gjallarhornet 1926, nr 3.

Sjukkasserörelsens nyorganisation. Socialministern redogör för dess grunder. Sv. Sjukkasse-Tidning 1926, nr 1.

Tjänstemännens pensionsförsäkringsfråga. Assurans 1926, nr 4.

Utlåtanden [av pensionsstyrelsen, kommerskollegium, riksförsäkringsanstalten och socialstyrelsen] angående skeppstjänstkommitterades förslag till lag om särskild pensionsförsäkring av sjöfolk. Tidskrift för den svenska Pensionsförsäkringen 1926, nr 1.

Amerikas förenta stater.

CONYNGTON, MARY. Industrial pensions for old age and disability. Monthly Labor Review jan. 1926.

Danmark.

Sygekasseinspektoratets Beretning for Aaret 1924. Socialt Tidsskrift 1926, nr 1.

Sygekasseinspektoratets Beretning for Aaret 1924. Sygekasse-Tidende 1926, nr 2.

Frankrike.

REY, A. Les assurances sociales devant le sénat. L'Information Sociale 4 febr. 1926.

Nederländerna.

GERRITSZ, J. Unemployment insurance and the problem of the unification of social insurance in the Netherlands. International Labour Review febr. 1926.

Norge.

Kommunen kan betale kredssykekassepræmie for lockoutede arbeidere. Kommunalt Tidsskrift 1926, nr 1.

Lovens tillempning. Sykeforsikringsbladet 1926, nr 1.

Tyskland.

BOHLMANN, F. Die Spitzenverbände der Krankenkassen. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 7.

FECHNER. Inwieweit ist ein Anspruch auf Feststellung der Dienstbeschädigung zuzulassen und kann dieser jezt noch geltend gemacht werden? Reichsarbeitsblatt 1926, nr 6.

GENSING. Werksbeurlaubung und Sozialversicherung. Blätter für Arbeitsrecht 1926, nr 4.

LEYMANN. Einige Bemerkungen zu der Verordnung über die Ausdehnung der Unfallversicherung auf gewerbliche Berufskrankheiten. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 7.

VIKTOR, F. Die Streitfragen in der Knappschaft. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 5.

Die Kosten der Krankenversicherung und die Möglichkeiten ihrer Verringerung. Deutsche Arbeitgeber-Zeitung 1926, nr 5.

Ut- och invandring.

SCHMIDT, C. Internationella arbetsbyrån och emigrationsfrågan. Förslag om emigrantinspektörer ombord å utvandrarfartyg. Hem i Sverige 1925, nr 4.

Belgien.

Invandringsproblemet i Belgien. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 8.

Brasilien.

Regulamentação da immigração. Boletim do Departamento Estadual do Trabalho 3 kv. 1925.

Frankrike.

RENDU, A. Dépopulation et immigration dans le Sud-Ouest. Le Musée Social 1926, nr 2.

TARDY, L. L'immigration d'ouvriers étrangers. Le Musée Social 1926, nr 2.

Sydafrika.

POLAK, H. S. L. Bond or free in South Africa. [Invandringen av indiska arbetare.] The Labour Magazine febr. 1926.

Tyskland.

Rentabilität und ausländische Wanderarbeiter in der Landwirtschaft. Arbeit und Beruf 1926, nr 3.

Österrike.

MONTEL, H. Das Inlandarbeiterschutzgesetz. Arbeit und Beruf 1926, nr 3.

H. F. Massnahmen zur Beschränkung der Einwanderung ausländischer Arbeiter in Ungarn und Österreich. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 8.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling har under tiden 11 februari—10 mars 1926 bl. a. publicerats:

N:r		Daterad
21.	Lag ang. förbud i vissa fall mot arbetares användande till målningsarbete, vid vilket nyttjas blyfärg	19 febr.

Arbetsmarknaden under mars månad 1926.

Med mars månads inträde följer alltid en lindring av vinterns säsongarbetslöshet såsom följd av den genom mildare temperaturförhållanden växande arbetstillgången inom flertalet näringsgrenar med utearbeten, och så var fallet även innevarande år. Sålunda kunde jordbruket och byggnadsverksamheten erbjuda ökad sysselsättning, samtidigt som islossningen möjliggjorde seglationens påbörjande. Men även inom övriga grenar av näringslivet spårades förbättrade arbetsmarknadsförhållanden. Detta kom bl. a. till uttryck i de offentliga arbetsförmedlingsanstalternas siffra för antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser. Denna siffra nedgick nämligen från 247 i februari till 191 i mars; motsvarande tal för mars i fjol var 207. Med den rikare arbetstillgången på den fria marknaden följde mot slutet av månaden också ökad avgång bland arbetsstyrkorna vid de av staten anordnade nödhjälpsarbetena. Sådana arbetslösa, som under längre tid måst anlita det allmännas hjälp, torde merendels vara äldre personer, för vilka arbetsmarknaden svårligen kunde erbjuda någon sysselsättning.

Anmälningen av lediga platser vid jordbruket till flyttningen den 24 april var mycket livlig och översteg de närmast föregående årens siffror. Anledningen till den ökade nyanställningen av arbetskraft är emellertid knappast att söka i förbättrade förhållanden vid jordbruket, utan sammanhänger med förändringar i anställningsförhållandena. Inom allt större delar av jordbruket synes man sålunda mer och mer inskränka de årsanställdas antal och i stället inrikta sig på tjänare med sommartjänst. Från att tidigare i allmänhet ha erbjudit tryggad årsanställning synes lantbruket numera i stigande grad ha fått karaktär av säsongarbete. För rena tillfällighetsarbetare erbjöd månaden också förbättrade förtjänstmöjligheter.

Läget å arbetsmarknaden inom industri och hantverk kunde såsom helhet betraktat betecknas såsom någorlunda tillfredsställande. Goda yrkesmän behövde i allmänhet näppeligen sakna sysselsättning, under det att hjälparbetare o. dyl. arbetskraft icke voro lika livligt efterfrågade. De arbetstagargrupper, som alltjämt hade det sämst ställt, voro järnbruksarbetare och stenhuggare. Verkstadsindustrien beredde sina utövare ganska rikliga arbetsmöjligheter, och svårigheter förelågo i vissa fall att uppbringa fullt kompetent arbetskraft. Varvsindustrien var i Landskrona försämrad, men syntes annorstädes arbeta tillfredsställande. Byggnadsverksamheten var efter årstiden mycket livlig, och arbetsstyrkorna ökades under månadens lopp inför avslutningsarbetena i de till den 1 april uthyrda nybyggena. Mångenstädes igångsatte man nya byggnadsföretag, varigenom arbetstillfällena ytterligare ökades.

Den avgjort sämsta ställningen på arbetsmarknaden intog gruppen handel och samfärdsel, där platstillgången för kontors- och affärsanställda var alltför minimal för att bereda sysselsättning åt de talrika arbetssökande, som under senare år förskaffat sig utbildning för facket. Handels- och transportarbetarna hade däremot goda arbetsmöjligheter. För sjöfartens vidkommande betecknade månaden en avsevärd förbättring, sedan islossningen möjliggjort ett återupptagande av seglationen. Utrustningsarbetet i hamnarna var i full gång, och tillgången på hyror till sjöss var i stadigt stigande. Många sjömän, som tidigare under vintern avrest från hamnstäderna till sina hemorter, återvände nu för att genom sjömansförmedlingarna söka sig ut till sjöss.

Inom gruppen husligt arbete var omsättningen av arbetskraft mycket livlig, och anmälningarna av såväl platser som arbetssökande ökades märkbart. Tillgången å arbetskraft visade den relativt kraftigaste stegringen, utan att dock behovet av kompetent arbetskraft till hemmen kunde helt tillgodoses. För hotell-, kafé- och restaurangrörelsens personal betecknade mars stigande sysselsättningsmöjligheter, och endast för uppasserskor var arbetstillgången ännu något knapp.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under mars samt under föregående månader och år framgår av efterföljande sammanställning:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
1913—1922	196	203	171	148	134	138	129	123	115	127	174	187
1922	482	479	381	368	258	215	203	172	155	177	269	321
1923	346	308	231	165	135	146	141	140	126	129	191	195
1924	239	214	177	151	131	132	141	135	128	148	220	225
1925	296	256	207	166	157	159	162	156	154	172	246	226
1926	*273*	*247*	*191*	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav inom jord- och skogsbruk:												
1922	341	282	216	231	158	146	126	152	126	120	184	253
1923	225	168	130	95	79	78	88	113	94	86	113	134
1924	142	116	113	93	73	71	79	108	101	105	156	205
1925	206	148	120	96	92	91	94	113	122	129	186	220
1926	*189*	*152*	*112*	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper:												
1922	502	514	420	401	275	227	220	178	167	207	293	330
1923	364	339	262	187	150	162	155	151	142	159	222	207
1924	261	244	200	174	152	152	161	146	140	174	242	228
1925	316	289	243	196	180	176	186	177	168	197	263	227
1926	*290*	*273*	*223*	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12
1922	34·3	31·9	30·5	28·3	22·9	20·9	18·2	16·7	15·1	15·5	17·2	21·3
1923	20·5	19·4	18·0	14·9	10·7	9·8	9·1	8·6	8·0	8·2	9·3	14·1
1924	13·6	13·4	13·9	11·6	7·6	7·4	6·2	6·6	7·0	8·4	10·5	15·6
1925	14·8	13·6	12·0	10·8	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	10·1	11·8	19·5
1926	*15·7*	*14·4*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Arbetslöshetens utbredning inom olika fack framgår närmare av tabellen å sid. 316.

Kollektivavtalens lönesatser under första kvartalet 1926.

Med hänsyn till att flertalet kollektivavtal med utlöpningstid vid årsskiftet och under årets första månader blevo utan uppsägning prolongerade för ett år framåt, hava avtalsrörelserna under årets första kvartal haft relativt liten omfattning i jämförelse med de senast förflutna åren. Riksuppgörelser hava sålunda förekommit endast inom några få näringsområden. I vissa fall, såsom beträffande tändsticksindustrien, garveriindustrien och gödningsämnesindustrien, hava uppgörelserna väsentligen inneburit status quo i lönehänseende, i andra, exempelvis tobaksindustrien, löneökning. De nya avtalen ha i regel erhållit 2-årig giltighetstid.

Inom *bokbinderiyrket* träffades i januari månad riksavtal för tiden 1 januari 1926—31 december 1927. Förutvarande avtals minimilöner höjdes med 4·5—8 %, växlande å olika orter. Denna höjning föranledde icke generell ökning av utgående timlöner, som nå upp till minimilönens nya belopp eller överstiga detta. Ackordslistorna undergingo justeringar men påverkades ej heller, generellt sett, av minimilönsförhöjningen. Minimitimlönerna (öre per timme) äro för utlärd arbetare (4 års lärotid) från och med fjärde anställningsåret:

Ortsgrupp:	I	II	III	IV	V
Manlig arbetare	115	110	105	100	95
Kvinnlig »	69	66	63	60	57

Ortsgrupp I omfattar Stockholm, ortsgrupp II Göteborg, ortsgrupp III Eskilstuna, Gävle, Malmö, Norrköping, Uppsala m. fl., ortsgrupp IV Borås, Jönköping, Linköping, Lund m. fl., ortsgrupp V ej särskilt nämnda orter.

Det nya riksavtalet för *tobaksmonopolets* arbetsplatser gäller från och med den 1 februari 1926 till och med den 31 januari 1928. Avtalet angiver dels rena timlöner, dels viss arbetsförtjänst per timme, som goda och i respektive arbeten utlärda arbetare böra ha möjlighet att uppnå vid ackordsarbete. Timlönerna och de beräknade ackordslönerna (öre per timme) äro för de högsta lönegrupperna å olika orter följande:

	Manlig arbetare, 24 år och 3 års tjänstgöring		Kvinnlig arbetare, 22 år och 1 års tjänstgöring	
	Timlön	Ackordslön	Timlön	Ackordslön
Stockholm	125	135	75	85
Göteborg	115·6	124·6	69·4	78·6
Malmö, Norrköping, Gävle, Södertälje, Härnösand	109·4	118·1	65·6	74·4
Karlskrona	106·3	114·8	63·8	72·3
Arvika	103·1	111·4	61·9	70·1
Charlottenberg	100	108	60	68

Utöver denna lön erhåller arbetare dyrtidstillägg, i den mån socialstyrelsens indextal för levnadskostnadernas stegring utvisar, att levnadskostnaderna ligga mer än 70 % över 1914 års nivå. Dyrtidstillägget utgör i procent av grundlönen vid indextal 171—175 2 %, vid indextal 176—180 5 % o. s. v. Under första kvartalet, då index var 174, utgick sålunda 2 % tillägg.

Inom *garveriindustrien* har nytt riksavtal upprättats med giltighetstid till utgången av år 1927. Timlönerna, som bibehållits oförändrade, äro:

Ortsgrupp	I A	I	II	III
Manlig arbetare 19 år	113	105	93	83
Kvinnlig arbetare	78	71	60	54

Till ortsgrupp I A räknas Stockholm och Saltsjö-Järla, till I Gävle, Göteborg, Malmö och Stallarholmen, till II bl. a. Hallsberg, Hälsingborg, Karlskrona, Landskrona, Vänersborg, Örebro, till III bl. a. Alingsås, Falkenberg, Linköping. Ronneby, som tillhört ortsgruppen II, flyttas från den 1 januari 1927 till grupp III.

Ackordsprislistorna hava reglerats för uppnående av jämnare ackordsförtjänst. Ackord, som under år 1925 icke lämnat överskott utöver den avtalsenliga timlönen av 27 %, hava sålunda justerats uppåt, så att nämnda förtjänst skall uppnås. Beträffande åter ackord, som lämnat minst 48 % i överskott, har reducering skett med från 3 till 15 %, dock till lägst 48 % beräknat ackordsöverskott.

För *tändsticksindustrien* träffades nya löneavtal den 18 februari 1926, gällande till den 1 januari 1928. Minimitimlönerna förblevo lika som i förutvarande avtal med undantag för fabrikerna i Anneberg och Tidaholm, där en ökning skedde med respektive 1 och 2 öre. Utgående timlöner till vissa arbetare, som ej ha tillfälle till ackordsarbete, höjdes med 3—6 öre. I fråga om ackordsprislistorna ägde generell förhöjning rum i Tidaholm med 4 %; vid övriga fabriker vidtogos jämkningar uppåt och nedåt av felaktigt satta ackord. Minimitimlönerna äro:

	Manlig arbetare 20 år	Kvinnlig arbetare 18 år
Göteborg	80	50
Jönköping, Kalmar, Lidköping, Uddevalla, Vänersborg, Västervik	73	46
Anneberg, Vetlanda, Mönsterås	70	44
Tidaholm	69	43

Vid de *kemisk-tekniska fabrikerna* i Stockholm innebär det nya avtal, som träffades i januari månad för tiden till den 1 januari 1928, förhöjning av timlönerna med 3 öre för manliga arbetare och 2 öre för kvinnliga arbetare. Ackordsprislistorna äro oförändrade. Timlönerna äro:

Manlig arbetare, 19 år . . . . . 111 öre
Kvinnlig » 18 » . . . . . 64 »

För *konstgödningsfabrikerna* i Landskrona, Hälsingborg, Malmö och Limhamn ernåddes i mitten av januari månad överenskommelse om prolongation

i allt väsentligt av förutvarande avtal. Timlönen är för manlig arbetare, som fyllt 19 år, 90 öre.

Beträffande Stockholms superfosfat fabriks A.-B:s fabriker i Alby och Ljungaverk hava nya avtal träffats med giltighetstid till den 1 januari 1928. Timlönen för fullgod arbetare (20 år) har ökats från 75 till 77 öre.

Enligt inkomna uppgifter hava inom flera viktigare näringsområden kollektivavtal, vilkas utlöpningstid infaller under våren och försommaren, lämnats ouppsagda. Sålunda blevo byggnadsindustriens avtal den 1 april prolongerade på ett år. Detsamma är fallet med bl. a. riksavtalen vid kvarnarna, bok- och tidningstryckerierna samt buteljglasbruken, vilka avtal eljest skulle ha utgått, kvarnindustriens den 1 maj och de övriga den 1 juli 1926.

Arbetstidskonferensen i London.

Den 15 mars 1926 sammanträdde i London den förut bebådade konferensen med representanter för de brittiska, franska, tyska, belgiska och italienska regeringarna för överläggning om vissa uppkomna svårigheter beträffande tolkningen av åttatimmarskonventionen.[1] Konferensen pågick in på natten till den 19 mars, under vilken tid de delegerade gått igenom konventionens olika paragrafer och i samtliga punkter enats om en gemensam tolkning av de föreliggande bestämmelserna. Endast rörande ett par frågor hade mera vittgående meningsskiljaktigheter gjort sig gällande. En sådan punkt var arbetstiden vid järnvägarna, som enligt den tyska delegationens mening vore att räkna till de arbeten, vilka på grund av sin natur måste drivas kontinuerligt och där sålunda en arbetstid av 56 timmar per vecka skulle kunna medgivas. Från de övriga delegationernas sida hävdades däremot, att järnvägstrafiken ej kunde betraktas som kontinuerlig drift, utan vore att hänföra till de arbetsområden, där den dagliga arbetstiden (enligt konventionens § 5) kunde bli föremål för en särskild reglering, men dock ej finge överstiga ett medeltal av 48 timmar per vecka. Överläggningen slutade också med, att denna tolkning biträddes även från tysk sida.

Den mest segslitna tvistefrågan blev emellertid tolkningen av konventionens § 14, som innehåller ett medgivande för resp. regeringar att sätta konventionens bestämmelser ur kraft »i händelse av krig eller annan fara för landets säkerhet». — Från Tyskland gjordes gällande, att denna klausul borde äga tillämplighet ej blott i fråga om utifrån kommande faror, utan också vid missväxt eller annan svår ekonomisk kris. Från engelsk sida föreslogs, att tolkningen av denna punkt skulle hänskjutas till den mellanfolkliga domstolen i Haag, varemot den franska delegationen vädjade till de övriga att söka enas om en gemensam tolkning, så att konferensen

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1926, sid. 244.

skulle kunna åtskiljas utan att efterlämna någon tvistefråga olöst. Den tyske regeringsrepresentanten förklarade också, att stadgandet i fråga uti det lagförslag, som komme att föreläggas tyska riksdagen, skulle erhålla fullständigt samma formulering som i konventionen. Engelska regeringen ansåg sig likväl efter de meningsskiljaktigheter om stadgandets innebörd, som förekommit, böra vidhålla sitt yrkande om ett uttalande i frågan från mellanfolkliga domstolen, och Storbritannien biträdde för den skull endast tills vidare (»provisionally») de andra delegationernas uttalande rörande § 14. — I alla övriga punkter voro konferensens uttalanden enhälliga.

Den av samtliga delegerade undertecknade redogörelsen för konferensens beslut har följande lydelse.

§ *1.* Enighet råder därom, att konventionen är tillämplig på alla industriella företag, oberoende av antalet anställda, med undantag av sådana företag, i vilka endast användas medlemmar av samma familj. Enighet råder därom, att den vanliga post-, telegraf- och telefontjänsten faller utanför konventionens tillämpningsområde, men att konventionen äger tillämpning å byggnads-, underhålls- och reparationsarbeten i samband med post-, telegraf- och telefontjänst.

§ *2.* Enighet råder därom, att med arbetstid förstås den tid, under vilken de anställda stå till arbetsgivarens förfogande; arbetstiden omfattar icke viloperioder, som tillkännagivits genom anslag i enlighet med bestämmelserna i § 8 och under vilka de anställda icke stå till arbetsgivarens förfogande.

§ *5.* Enighet råder därom, att bestämmelserna i § 5 må tillämpas på byggnadsverksamhet.

(*§ 5* lyder som följer:

I undantagsfall, då de i § 2 bestämda gränserna måste anses omöjliga att tillämpa, men endast i sådana fall, kunna åt överenskommelser mellan arbetar- och arbetsgivarorganisationer angående begränsningen av den dagliga arbetstiden under en längre tidsperiod givas laga kraft, om regeringen, till vilken dessa överenskommelser skola hänskjutas, så besluter. Medeltalet arbetstimmar per vecka under de veckor, sådan överenskommelse avser, må i intet fall överstiga 48.)

§ *6 a.* Uttrycket »väsentligen intermittent arbete» i § 6 bör tolkas i inskränkt mening. Uttrycket åsyftar endast sådana göromål, som åligga portvakter, nattvakter, brandvakter m. fl. arbetare och icke avse det produktiva arbetet i egentlig mening, men enligt sin natur avbrytas av långa perioder av overksamhet, under vilka arbetarna icke hava att vare sig utföra kroppsligt arbete eller iakttaga ständig uppmärksamhet, utan kvarstanna på arbetsplatsen endast för att finnas till hands vid eventuella behov.

6 b. Enighet råder därom, att frågan om det högsta antal övertidstimmar, som får uttagas enligt bestämmelserna i § 6 b, faller inom den nationella lagstiftningens område. Enighet råder därom, att konventionens föreskrift rörande övertidsersättning endast gäller sådan övertid, som avses i § 6 b. Enighet råder därom, att den i § 6 föreskrivna löneförhöjningen av minst 25 % för övertidsarbete är obligatorisk.

Femdagarsvecka. Ett arbetstidsschema för längre tid än en vecka må upprättas på liknande sätt som det i § 5 angivna, i syfte att möjliggöra arbetstimmarnas fördelning över endast fem av veckans dagar eller över elva dagar under två veckor, dock med iakttagande av att den genomsnittliga arbetstiden i intet fall överstiger 48 timmar i veckan.

Veckovila. Enighet råder därom, att all arbetstid utöver 48 timmar i veckan, som på grund av arbetets natur måste förläggas till veckans ordinarie vilodag — häri dock ej inbegripet den arbetstid, som avses i §§ 2 c, 3, 4 och 5 — skall betraktas antingen

som arbetstid fallande inom området för den nationella lagstiftningen eller som arbetstid enligt § 6.

(*§ 6* lyder som följer:

Av offentlig myndighet utfärdade författningar skola för industriella företag fastställa:

a) de ständiga undantag, som finnas böra beviljas beträffande sådana förberedande och avslutande arbeten, vilka nödvändigtvis måste utföras utom den tid, som är bestämd för företagets arbete i allmänhet, eller beträffande vissa kategorier av arbetare, vilkas arbete är väsentligen intermittent;

b) de tillfälliga undantag, som finnas böra beviljas för att möjliggöra för företag att möta särskilt stor ökning av arbetet.

Dylika författningar skola utfärdas efter hörande av vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer, där sådana finnas. De skola fastställa maximiantalet överarbetstimmar i varje fall. Arbetslönen för ifrågavarande övertidstimmar skall överstiga den ordinarie avlöningen med minst 25 %.)

Järnvägar. Enighet råder därom, att järnvägarna skola anses falla under konventionen. I den mån bestämmelserna i § 5 och § 6 a icke äro tillräckliga för järnvägarnas behov, är nödigt övertidsarbete medgivet enligt § 6 b.

Arbetstid, förlorad genom fridagar. Enighet råder därom, att i de fall, där ett land medgiver en arbetstid överstigande 48 timmar per vecka för att därigenom återvinna tid, som förlorats genom fridagar (dock icke nationella högtidsdagar eller fridagar med bibehållen avlöning), sådan arbetstid måste inräknas i det högsta antal övertidstimmar, som fastställts med stöd av § 6, och betalas med den övertidsersättning, varom stadgas i nämnda paragraf.

§ 14. 1). Enighet råder därom, att varje regering skall införa § 14 i den lagstiftning, enligt vilken konventionen kommer att tillämpas.

2) Enighet råder även därom (för Storbritanniens vidkommande gäller detta dock endast tills vidare), att § 14 kan komma till användning endast i händelse av en kris, vilken påverkar landets näringsliv i så hög grad, att därigenom uppstår allvarlig fara för hela folkets existens. En ekonomisk eller kommersiell kris, vilken endast berör vissa speciella näringsgrenar, kan ej anses medföra fara för landets säkerhet i den mening, som avses i § 14, och kan således icke giva fog för ett upphävande av konventionen.

(*§ 14* lyder som följer:

Bestämmelserna i denna konvention må i varje land av dess regering kunna försättas ur kraft i händelse av krig eller annan händelse, som medför fara för landets säkerhet.)

Det överenskommes, att de engelska, franska och tyska texterna skola äga lika vitsord. Vidare ha representanterna för de regeringar, vilka deltagit i konferensen, enats om att hos sina resp. regeringar rapportera de av konferensen fattade besluten, sådana de här ovan utformats, så att de regeringar, vilka ännu ej ratificerat Washingtonkonventionen, må efter tagen kännedom om de gjorda överenskommelserna kunna taga frågan om ratificering av denna konvention under fortsatt övervägande.

Byggnadsverksamheten i rikets större städer år 1925.

Bostadsproduktionen åren 1913—1925. I denna tidskrift har förut lämnats en översikt över byggnadsverksamheten i Sveriges större städer under år 1924, varvid även medtagits vissa siffror utvisande bostadsproduktionens utveckling under åren 1913—1923.[1]

Huru förhållandena i detta avseende gestaltat sig under år 1925 i jämförelse med föregående år framgår av vidstående, på uppgifter från byggnadsnämnderna grundade tabell, vilken avser Sveriges samtliga större städer (med över 10 000 invånare) vid 1924 års slut, d. v. s. i huvudsak de orter i vårt land, där en verklig bostadsmarknad existerar och en kontinuerlig, på spekulation anlagd byggnadsverksamhet plägar äga rum.[2] Framhållas må, att de meddelade uppgifterna delvis äro att anse som preliminära.

I de 36 städer, som denna tabell omfattar, tillkommo sålunda under år 1925 genom ny-, om- och tillbyggnad 10 136 bostäder. Produktionen av lägenheter och rum åren 1913 samt 1917—1925 framgår av nedanstående tablå:

	1913	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925
Bostadslägenheter										
antal	5 989	4 848	3 621	3 101	2 144	4 218	3 187	6 040	8 687	10 136
indextal	100	81	60	52	36	70	53	101	145	169
Rum (och kök)										
antal	18 732	12 885	9 400	8 563	6 323	12 764	10 815	21 833	28 064	31 504
indextal	100	69	50	46	34	68	58	117	150	168

Efter att under krisperioden 1915—1922 ha legat betydligt under förkrigstidens nivå har byggnadsverksamheten under de tre senaste åren företett stark ökning och översteg under redogörelseåret med närmare 70 % 1913 års resultat. Vid en dylik beräkning bör man emellertid rätteligen beakta folkmängdens ökning under mellantiden, vilken uppgick till c:a 250 000 personer eller 20 % av 1913 års siffra. Sättes bostadstillskottet 1913 och 1925 i relation till folkmängden resp. år, blir resultatet resp. 47 och 67 tillkomna lägenheter per 10 000 inv. Man skulle alltså kunna säga, att byggnadsproduktionen sistnämnda år var c:a 40 % intensivare än under året närmast före krigsutbrottet.

Lägger man till grund för jämförelsen icke de bostadssociala enheterna, lägenheterna, utan de byggnadstekniska, »eldstäderna» (d. v. s. rum eller kök), tillkommo under år 1925 i de större städerna 31 504 rum (och kök), vilket tal med 12·3 % överstiger 1924 års siffra (28 064) och med 68·2 % 1913 års (18 732). Per 10 000 inv. nybyggdes sistnämnda år 149 eldstäder men 1925 209 eller c:a 40 % mera.

[1] Soc. Medd. årg. 1925, sid. 254 ff.

[2] För att uppnå full jämförbarhet med föregående år har Skövde, vars folkmängd vid 1924 års slut ej uppgick till fullt 10 000, medtagits i denna översikt.

Antal under åren 1913, 1924 och 1925 tillkomna bostadslägenheter i Sveriges större städer.

Städer	År 1913						År 1924						År 1925 (prel. siffror)					
	Enkelrum, enkelkök m. m	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 o. fl. rum och kök	Summa	Enkelrum, enkelkök m. m.	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 o. fl. rum och kök	Summa	Enkelrum, enkelkök m. m.	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 o. fl. rum och kök	Summa
Stockholm .	593	916	680	221	410	**2 820**	830	678	794	491	778	**3 571**	867	993	1 159	535	721	**4 275**
Södertälje .	6	7	10	10	9	**42**	2	13	3	10	4	**32**	—	3	7	8	7	**25**
Uppsala . .	14	23	33	18	26	**114**	42	5	30	20	19	**116**	34	59	52	61	29	**235**
Nyköping .	1	9	13	1	2	**26**	5	24	43	3	7	**82**	—	47	59	4	6	**116**
Eskilstuna .	9	47	9	4	9	**78**	10	49	44	19	14	**136**	—	70	97	13	8	**188**
Linköping .	10	63	43	21	41	**178**	21	52	71	27	19	**190**	16	73	56	44	26	**215**
Norrköping .	17	40	18	19	12	**106**	16	223	80	66	27	**412**	6	164	120	58	15	**363**
Jönköping .	3	4	26	5	19	**57**	1	6	47	54	41	**149**	10	54	63	18	23	**168**
Kalmar . .	3	—	8	4	8	**23**	1	9	35	32	9	**86**	4	15	70	46	17	**152**
Västervik .	2	3	5	2	8	**20**	4	10	19	4	3	**40**	1	3	—	—	2	**6**
Karlskrona .	8	11	22	11	9	**61**	—	8	41	19	11	**79**	2	1	8	8	9	**28**
Kristianstad	4	5	38	31	5	**83**	2	2	4	5	2	**15**	3	9	32	10	—	**54**
Malmö . . .	19	92	77	74	162	**424**	24	71	127	56	82	**360**	33	220	209	113	100	**675**
Lund . . .	34	7	22	6	25	**94**	8	26	31	16	7	**88**	15	13	40	24	39	**131**
Landskrona .	3	3	18	—	4	**28**	—	2	10	12	12	**36**	—	3	14	20	4	**41**
Hälsingborg	6	2	9	8	8	**33**	4	90	131	70	92	**387**	9	101	132	48	52	**342**
Ystad . . .	9	12	33	8	29	**91**	4	15	7	18	3	**47**	1	8	7	14	8	**38**
Trälleborg .	13	2	9	9	17	**50**	22	37	61	17	2	**139**	32	23	55	15	16	**141**
Halmstad . .	1	—	3	4	1	**9**	—	13	35	30	14	**92**	4	6	27	16	4	**57**
Göteborg . .	14	424	157	53	209	**857**	88	383	304	122	204	**1 101**	174	437	491	183	311	**1 596**
Mölndal . .	—	[1] 2	[1] 12	[1] 3	—	**[1] 17**	1	91	168	33	19	**312**	—	37	48	11	1	**97**
Uddevalla .	2	10	4	7	6	**29**	11	10	19	11	13	**64**	—	5	22	2	1	**30**
Borås . . .	12	44	34	13	14	**117**	35	17	80	39	39	**210**	66	103	83	72	31	**355**
Trollhättan .	3	40	25	—	5	**73**	7	44	55	11	5	**122**	—	6	3	4	6	**19**
Skövde . .	2	5	8	4	4	**23**	2	—	10	1	8	**21**	3	3	11	7	6	**30**
Karlstad . .	2	5	2	2	4	**15**	8	36	62	23	21	**150**	10	42	45	13	18	**128**
Kristinehamn	—	7	14	4	3	**28**	3	6	30	6	7	**52**	2	8	13	10	5	**38**
Örebro . . .	15	44	53	21	51	**184**	15	88	58	13	21	**195**	53	55	99	62	14	**283**
Västerås . .	2	80	17	19	12	**130**	2	3	5	7	6	**23**	2	9	8	—	1	**20**
Falun . . .	6	4	10	4	8	**32**	16	5	28	8	38	**95**	2	1	19	7	5	**34**
Gävle . . .	5	8	2	2	2	**19**	14	18	18	13	10	**73**	11	25	27	12	26	**101**
Söderhamn .	—	4	1	1	3	**9**	4	2	3	2	—	**11**	—	3	6	4	2	**15**
Härnösand .	7	9	1	—	—	**17**	3	2	12	3	9	**29**	2	5	—	3	1	**11**
Sundsvall .	2	4	8	6	2	**22**	1	14	22	7	7	**51**	19	2	8	1	6	**36**
Östersund .	1	13	11	15	22	**62**	8	5	11	15	26	**65**	5	11	8	10	14	**48**
Luleå . . .	3	9	4	2	—	**18**	8	5	17	14	12	**56**	6	9	19	10	1	**45**
Samtliga	**831**	**1 958**	**1 439**	**612**	**1 149**	**5 989**	**1 222**	**2 062**	**2515**	**1 297**	**1 591**	**8 687**	**1 392**	**2 626**	**3 117**	**1 466**	**1535**	**10136**

[1] Siffrorna avse år 1914, enär uppgift för 1913 saknas.

Bostadsproduktionen under år 1925 å olika orter. Antalet under år 1925 tillkomna lägenheter översteg 1924 års bostadstillskott med i genomsnitt 16·7 %. Ser man på byggnadsverksamhetens resultat å de särskilda orterna, visar emellertid en jämförelse med 1924 års siffror, att utvecklingen ställt sig ganska olika å skilda platser. Sålunda förete 18 städer, varibland särskilt må nämnas Norrköping, Västervik, Karlskrona, Halmstad, Mölndal, Trollhättan och Falun, lägre tal år 1925 än föregående år. Ökningen under redogörelseåret faller i främsta rummet på de tre största städerna, bland vilka Stockholm uppvisade en stegring av antalet nytillkomna »eldstäder» med 14·4 %, Göteborg med 47·4 % och Malmö med 71·4 %. Även för städerna Uppsala, Eskilstuna, Kalmar, Lund, Borås och Örebro konstateras kraftigt höjda siffror under år 1925.

De nya lägenheternas storlekstyper. Huvudtabellen ger även möjlighet att fastställa, på vilka olika slag av bostadslägenheter byggnadsverksamheten företrädesvis inriktat sig. Detta åskådliggöres närmare genom efterföljande tablå:

Bostadslägenheternas procentuella fördelning på storleksgrupper:	1913 %	1923 %	1924 %	1925 %
Enkelrum, enkelkök m. m.	13·9	8·8	14·1	13·7
Lägenheter om 1 rum och kök	32·7	16·8	23·7	25·9
» » 2 » » »	24·0	31·5	29·0	30·8
» » 3 » » »	10·2	16·5	14·9	14·5
» » 4 o. fl. rum och kök . . .	19·2	26·4	18·3	15·1
Summa	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**

Byggnadsverksamhetens starka ökning under de båda senaste åren har företrädesvis gällt mindre bostadstyper, främst enrumslägenheter o. d. Under de närmast föregående åren framkallade egnahemsbyggnadsverksamhetens successiva framsteg i förening med den s. k. allmännyttiga bostadsproduktionens tillbakagång en viss förskjutning mot medelstora och större bostäder, men fr. o. m. 1924 har produktionen åter till övervägande del börjat inriktas på smärre familjebostäder. Nämnas må, att lägenheter om 3 o. fl. rum och kök åren 1924 och 1925 utgjorde resp. 33·2 och 29·6 % av hela tillskottet men 1923 42·9 % (29·4 % 1913). I denna betydande småbostadsproduktion ha såväl kommunerna själva som de kooperativa bostadsföreningarna verksamt deltagit. De av enskilda företagare inrättade smålägenheterna synas särskilt i storstäderna till väsentlig del utgjorts av våningar av modernaste typ med alla bekvämligheter och betingande däremot svarande höga hyror.

Huru de tillkomna rummen åren 1913, 1924 och 1925 fördelade sig på olika lägenhetskategorier framgår av översikten å nästa sida:

Rum (boningsrum och kök) i nytillkomna lägenheter om	År 1913 Antal	%	År 1924 Antal	%	År 1925 Antal	%
enkelrum m. m.	1 006	5·4	1 555	5·5	1 683	5·3
1 rum och kök	3 916	20·9	4 124	14·7	5 252	16·7
2 » » »	4 317	23·0	7 545	26·9	9 351	29·7
3 » » »	2 448	13·1	5 188	18·5	5 864	18·6
4 och flera rum och kök	7 045	37·6	9 502	33·9	9 194	29·2
Rum, tillbyggda äldre lägenheter	·	·	150	0·5	160	0·5
Summa	18 732	100·0	28 064	100·0	31 504	100·0

Av de under redovisningsåret nytillkomna rummen föllo 51·7 % på smålägenheter t. o. m. 2 rum och kök mot 47·1 % 1924 och 49·3 % 1913. År 1923 kommo på motsvarande kategori endast 38·8 % av rummen. Dessa relativtal belysa sålunda ytterligare de sista årens tilltagande produktion av mindre bostadstyper.

Nettotillskottet av lägenheter. Samtliga i det föregående anförda siffror avse endast bostadsproduktionens bruttoresultat, och för att erhålla det faktiska bostadstillskottet böra talen reduceras med hänsyn till den avgång av äldre lägenheter, som ägt rum genom rivnings- och ombyggnadsarbeten. Under åren före kriget plägade de avgångna bostäderna utgöra omkring 10 % av de nytillkomna, men har detta relativtal under senare år varit lägre, beroende på att med hänsyn till den allmänna bostadsbristen husrivningarna inskränkts till det minsta möjliga. Åren 1920—1924 utgjorde sålunda nettotillskottet 94 till 96 % av bruttotillskottet, och 1925 års siffra var 93 %.

För år 1913 samt perioden 1917—1925 framgå de årliga nettotillskottstalen av följande översikt:

Nettotillskott av bostadslägenheter	1913	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925
antal	5 389	4 502	3 318	2 820	2 010	4 060	3 012	5 715	8 130	9 427
indextal	100	84	62	52	37	75	56	106	151	175

Den allmännyttiga byggnadsverksamheten. I det föregående har omnämnts den av staten, kommuner, vissa bostadsaktiebolag, industriella företag o. s. v. bedrivna allmännyttiga byggnadsverksamheten. Till följd av kreditsvårigheternas, prisstegringens och hyresregleringens förlamande inverkan på det privata spekulativa bostadsbyggandet fick denna efter hand allt större betydelse under krisåren men har sedermera legat på en lägre nivå. Omfattningen av denna form av bostadsproduktion åren 1917—1925 i våra större städer utvisar nedanstående tablå:

		1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925
Antal tillkomna bostadslägenheter		4 848	3 621	3 101	2 144	4 218	3 187	6 040	8 687	10 136
Därav genom allmännyttig byggnadsverksamhet	antal	2 862	2 435	2 127	1 154	2 481	752	1 221	2 676	3 081
	%	59·0	67·2	68·6	53·8	58·8	23·6	20·2	30·8	30·4

På det allmännas initiativ uppfördes alltså under år 1925 inalles 3 081 lägenheter, motsvarande 30·4 % av hela bostadstillskottet. Den absoluta siffran är

högre än för något tidigare år, men relativt sett är resultatet ungefär detsamma som närmast föregående år (30·8 %) och betydligt lägre än under de egentliga krisåren. Ett karakteristiskt drag är, att den allmännyttiga byggnadsverksamheten, såsom procenttalen här nedan tydligt utvisa, i motsats till den spekulativa huvudsakligen är inriktad på smålägenheter:

	Antal tillk. lägenh.	enkelrum o. d.	därav (i %) om 1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 o. fl. rum o. kök
Allmännyttig byggnadsv. .	3 081	20·3	43·9	25·6	7·5	2·7
Övrig byggnadsverksamhet	7 055	10·9	18·0	33·0	17·5	20·6

Av samtliga under år 1925 nybyggda bostäder om 1 rum och kök (2 626), uppfördes 1 354 (51·6 %) genom allmännyttig verksamhet. Räknar man icke med de tillkomna lägenheterna utan med antalet byggda »eldstäder», stannar dess andel år 1925 (7 141 rum och kök) vid 22·7 % av totala rumstillskottet (1924 22·2 %). — Att märka är vidare, att denna gren av bostadsproduktionen till ungefär sju tiondelar var lokaliserad till Stockholm, Göteborg och Malmö. Även städerna Uppsala, Nyköping, Eskilstuna, Jönköping, Hälsingborg, Borås och Örebro företedde dock under redogörelseåret relativt höga siffror för denna form av bostadsproduktion.

Beträffande de olika utövarna av allmännyttig byggnadsverksamhet belyses dennas relativa betydelse under de fem senaste åren av följande översikt:

År	Staten		Kommuner		Bostadsföreningar[1]		Allmännyttiga bostads a.-b.		Industriella företag	
	antal lägenh.	%	antal lägenh.	%	antal lägenh.	%	antal lägenh.	%	antal lägenh.	%
1921	411	16·6	1 492	60·1	214	8·6	114	4·6	250	10·1
1922	246	32·7	211	28·1	232	30·8	33	4·4	30	4·0
1923	126	10·3	565	46·3	350	28·7	118	9·6	62	5·1
1924	74	2·8	1 451	54·2	783	29·3	316	11·8	52	1·9
1925	35	1·1	1 101	35·7	1 550	50·3	320	10·4	75	2·5

Stegringen under år 1925 får sålunda helt tillskrivas bostadsföreningarnas starkt ökade insats i byggnadsverksamheten. De allmännyttiga bostadsbolagens anpart höll sig i jämförelse med nästföregående år i det närmaste oförändrad, under det att kommunernas tillskott gått avsevärt tillbaka, vilket sammanhänger med förhållandena i huvudstaden. I Stockholm färdigställdes nämligen under år 1925 endast ett sextiotal lägenheter genom stadens försorg mot närmare 800 år 1924. De statliga kommunikationsverkens bostadsbyggnadsverksamhet synes numera i det närmaste ha avstannat, och även industriföretagens insats har under de senaste åren varit skäligen betydelselös, åtminstone vad de större städerna beträffar.

[1] Inkl. konsumtions- och andra föreningar, stiftelser m. fl.

Statistik över byggnadsverksamheten i vissa främmande länder.

Undersökningens ändamål. I syfte att vinna närmare inblick i byggnadsstatistikens nuvarande arbetsmetoder samt utröna, huruvida bostadsproduktionens utveckling efter kriget följt samma linjer i utlandet som i vårt land, har man inom socialstyrelsen genomgått den officiella statistiken över byggnadsverksamheten i vissa främmande länder, nämligen Norge, Danmark, Finland, Tyska riket, Nederländerna, Storbritannien och Förenta staterna. I flera av dessa länder har, på grund av denna statistiks ökade betydelse, byggnadsstatistiken på sista tiden blivit i väsentlig mån förbättrad och utvidgad.

Byggnadsverksamheten kan statistiskt redovisas på i huvudsak tre olika sätt. För det första kan statistiken avse antalet av vederbörande myndigheter beviljade byggnadsföretag (»byggnadslov»), för det andra antalet bostäder under uppförande vid en viss tidpunkt och för det tredje antalet under en viss tidsperiod färdigbyggda (och avgångna) sådana. Till den förstnämnda typen höra i stort sett den engelska och amerikanska statistiken, under det att övriga länder i främsta rummet registrera fullbordade och avsynade bostäder. I Danmark, Tyskland och Nederländerna komma dock alla tre formerna till mer eller mindre genomförd användning.

Norge. Fr. o. m. år 1919 hava i »Sociale Meddelelser» (numera i första hand i »Statistiske Meddelelser») publicerats kvartalsberättelser över bostadsbyggnadsverksamheten i en efter hand vidgad krets av mera folkrika samhällen. Tidigare hade dylik statistik på kommunalt initiativ utarbetats av enstaka större städer, såsom Oslo och Stavanger, men nämnda år igångsatte socialdepartementet en undersökning, som omfattade 13 av landets mera betydande stadskommuner. Uppgifter infordrades fr. o. m. år 1913, men blott från 7 städer kunde sådana erhållas för hela perioden 1913—1919. Denna statistik, som sedermera utsträckts till samtliga städer med över 2 000 invånare jämte ett antal större industrialiserade landskommuner, utarbetas numera av Norges statistiska centralbyrå. Den åsyftar väsentligen att kvartalsvis redovisa nettotillskottet av bostäder och rum, d. v. s. bostadsproduktionens resultat, sedan avdrag skett för lokaler, som avgått genom bortrivning av äldre hus.

I nedanstående tablå åskådliggöres på grundval härav bostadsproduktionens årliga omfattning i större och mindre städer samt vissa landskommuner.

Nettotillskott av bostadslägenheter i		1913	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1—3 kv. 1925	Medeltal 1921–24
större städer[1]	antal	1 751	2 157	1 916	2 636	2 641	2 922	2 469	1 542	**2 667**
	per 10 000 inv.	38·8	34·9	30·7	34·9	34·5	38·1	31·6	—	**34·9**
mindre städer[2]	antal	·	·	·	·	·	159	106	40	[3] **133**
	per 10 000 inv.	·	·	·	·	·	25·7	17·1	—	**21·5**
landskommuner[4]	antal	·	·	·	·	·	497	412	273	[3] **455**
	per 10 000 inv.	·	·	·	·	·	38·4	30·5	—	**35·2**

[1] År 1913 7 städer, åren 1919 och 1920 12 städer jämte Akers förortskommun, åren 1921—1925 26 städer jämte Aker. — [2] Övriga 20 städer med 2 000 invånare och däröver. — [3] Medeltal 1923—1924. — [4] 13 landskommuner med stadsliknande bebyggelse.

Enär antalet företrädda orter icke varit detsamma alla åren, meddelas i tablån även relationstal, utvisande bostadstillskottets storlek i förhållande till folkmängden. Av nämnda relationstal att döma har byggnadsverksamheten i Norge varit mindre livlig i småstäderna än i övriga orter. Ser man endast på de större städerna, synes lägenhetstillskottet under åren 1919—1925 efter hand börjat komma upp till samma nivå som före kriget. Att utvecklingen dock tett sig väsentligt olika å skilda orter, utvisa ortssiffrorna i följande översikt:

Nettotillskott av bostadslägenheter i	1913	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1–3 kv. 1925	per 10000 av 1913	per 10000 av 1919–24
7 större städer (512 388 inv.[1]): antal läg.	1 751	1 146	908	1 425	1 330	1 332	1 375	961	**38·8**	**25·0**
indextal	100	65	52	81	76	76	79	—	**100**	**64**
därav										
Oslo (258 785 inv.)	632	449	334	479	703	655	498	674	**26·1**	**20·3**
Bergen (95 889 inv.)	171	89	147	552	357	289	575	162	**22·2**	**34·9**
Trondhjem (56 354 inv.)	421	180	101	203	101	164	144	45	**93·9**	**26·5**
Stavanger (46 366 inv.)	371	293	168	46	51	47	24	7	**99·6**	**24·0**

Bland städerna uppvisa Trondhjem och Stavanger, där byggnadsverksamheten vid tiden för krigsutbrottet synes ha varit mycket livlig, jämförelsevis låga tal för de senare åren. Däremot företer Bergen efter den stora eldsvådan en betydande produktion av bostäder.

Vad lägenheternas storleksfördelning angår, synas i Norge efterkrigsåren utmärkas av ökad produktion av två- och trerumsbostäder med nedgång i fråga om övriga bostadstyper. Följande sammanställning belyser denna utveckling:

		Antal tillkomna lägenheter (i %) om			
		1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 o. fl. rum och kök
6 större städer:	1913	27·2	25·9	11·3	35·6
	1919—21	10·4	48·2	21·8	19·6
	1922—25	12·7	37·2	28·5	21·6
Övr. 7 större städer:[2]	1919—21	7·3	38·4	27·2	27·1
	1922—25	6·9	32·2	28·8	32·1

I genomsnitt kommo årligen c:a 4 rum (eller kök) per lägenhet. Dessutom kan nämnas, att ungefär 15 % av bostäderna voro inrymda i enfamiljshus, men växlar detta procenttal från 1·0 % i Oslo till 28·0 % i Stavanger.

Danmark. Uppgifter rörande bostadsproduktionen i Köpenhamn (med Frederiksberg) ha under en följd av år utgivits av dess statistiska kontor (i Statistisk Aarbog, tidigare Statistiske Oplysninger). I fråga om landsortsstäderna började man först under krigsåren, då bostadsfrågan blev särskilt brännande, att (från 1916) inhämta periodiska upplysningar om bl. a. byggnadsverksamhetens omfattning. Statistiken utarbetades till en början av en särskilt tillsatt bostadskommission, men med ingången av 1921 övertogs den av Det Statistiske Departement, som härom lämnar halvårsrapporter i »Statistiske Efterretninger» och årliga sammandrag i Danmarks statistiska årsbok. I statistiken, där under de senaste åren även medtagits en del landskommuner med förstadsbebyggelse o. d., upptagas dels fullbordade lägenheter (bruttotillskott) under resp. hyresår (räknat från oktober flyttningsdag), dels också lägenheter under uppförande i april och oktober månader.

En härpå grundad sammanställning av bostadsproduktionens resultat under hyresåren 1918/19—1924/25 återfinnes å nästa sida. För huvudstadens vidkommande har

[1] Folkmängdssiffrorna avse år 1924. — [2] Inkl. Akers kommun.

även redovisats motsvarande siffra för 1914/15, under det att uppgifter beträffande vissa landskommuner förefinnas först fr. o. m. 1922/23:

Antal tillkomna bostadslägenheter i	1914/15[1]	1918/19[2]	1919/20	1920/21	1921/22	1922/23	1923/24	1924/25	per 10 000 inv. 1914/15[1]	per 10 000 inv. 1918/25
städerna	·	5 798	6 551	5 376	5 465	7 446	6 001	7 454	·	44·4
därav										
huvudstaden:[3] antal läg.	3 578	2 296	3 889	3 389	3 186	4 872	3 631	4 820	59·1	53·2
indextal	100	64	109	95	89	136	101	135	100	90
Aarhus (74 256 inv.[4])	·	1 727	374	172	398	78	80	290	·	31·2
Odense (49 469 inv.)	·		264	172	259	165	265	248	·	46·3
Aalborg (41 613 inv.)	·		186	198	123	112	226	197	·	41·8
andra städer med över 15 000 inv.	·		847	568	455	642	368	512	·	38·4
mindre städer	·	1 775	991	877	1 044	1 577	1 431	1 387	·	32·0
vissa landskommuner[5]	·	·	·	·	·	1 418	1 171	1 433	·	·

Nämnas må, att folkmängden i huvudstadens tre kommuner år 1921 uppgick till c:a 700 000 personer och i de 85 landsortsstäderna till något mera. Det årligen behövliga nytillskottet av bostäder i Köpenhamn beräknades före kriget till c:a 3 000 lägenheter, men genom stark inflyttning från landsorten m. m. torde bostadsbehovet under senare år ha blivit betydligt ökat. En blick på de i tabellen angivna indextalen ger vid handen, att byggnadsverksamheten i huvudstaden fr. o. m. 1919/20 ungefär kommit upp på förkrigstidens nivå, varemot året 1918/19 företedde ett betydande underskott, något som än mera gällt i fråga om åren 1915—1917.

Även för provinsstäderna, vilkas sammanlagda befolkningssiffra ungefär motsvarar huvudstadens, ansågs ett årstillskott av c:a 3 000 lägenheter såsom normalt före världskrigets utbrott. Under denna förutsättning har bostadsproduktionen under redovisningsperioden i allmänhet varit otillräcklig, särskilt under åren 1920/21—1921/22.

Ett värdefullt komplement till statistiken över fullbordade byggnader ger redovisningen av antalet lägenheter under byggnad i april och oktober olika år, vilken sammanfattats i följande tablå:

Antal bostadslägenheter under uppförande	1914	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925
i *april:*								
huvudstaden	3 265	5 319	4 889	1 143	2 218	3 055	3 848	5 012
övriga städer	·	2 898	1 670	1 142	1 501	1 619	1 429	1 617
tillhopa	·	8 217	6 559	2 285	3 719	4 674	5 277	6 629
i *oktober:*								
huvudstaden	2 357	5 689	2 954	2 847	3 434	3 182	5 691	5 705
övriga städer	·	2 595	580	1 105	743	1 126	806	1 483
tillhopa	·	8 284	3 534	3 952	4 177	4 308	6 497	7 188

Efterkrigsårens livliga byggnadsverksamhet i Köpenhamn får i främsta rummet tillskrivas betydande insatser från kommunens och bostadsföreningarnas sida. Enligt tillgängliga uppgifter kommo på dessas konto åren 1920/21—1921/22 c:a tre fjärdedelar och under de följande åren i medeltal ungefär två tredjedelar av totala bostadstillskottet. Betydligt mindre roll har dylik allmännyttig bostadsproduktion spelat i landsortsstäderna, i det att dess andel t. o. m. 1921/22 i genomsnitt utgjorde c:a 60 %, men sedermera endast omkring 15 %. De genom dylikt initiativ åstadkomna lägenheterna ha mest varit två- eller trerumsbostäder, vilka grupper under redovisningsperiodens tidigare år utgjorde närmare nio tiondelar av hela tillskottet. I och

[1] Uppgifterna avse tiden april 1914—april 1915. — [2] För detta och följande år avses hyresår, räknat från oktober till oktober. — [3] T. o. m. hyresåret 1919/20 Köpenhamn och Frederiksberg, fr. o. m. 1920/21 dessutom Gentofte kommun. — [4] Folkmängdssiffrorna avse år 1921. — [5] C:a 30 med stadsliknande bebyggelse.

med den enskilda byggnadsverksamhetens allmännare återupptagande ha dock, som tablån här nedan utvisar, de större bostadstyperna fått ökad betydelse:

		Antal nybyggda lägenheter (i %) om			
		1 rum[1]	2 rum	3 rum	4 o. fl. rum
Huvudstaden:	1918/19—1921/22	5·8	50·0	35·9	8·3
	1922/23—1924/25	5·1	36·3	39·6	19·0
Övriga städer:	1918/19—1921/22	2·9	45·5	41·0	10·6
	1922/23—1924/25	3·2	30·3	44·6	21·9

Samtidigt har konstaterats någon förskjutning mot enfamiljshus och andra smärre hustyper.

Finland. Grunden till en allmän fortlöpande statistik över bostadsbyggnadsverksamheten lades år 1922, då den dåvarande socialstyrelsen från landets samtliga städer införskaffade uppgifter rörande antalet under åren 1912—1921 färdigbyggda lägenheter. Sedermera ha dylika undersökningar anordnats varje år och redogörelser härför offentliggjorts i »Social Tidskrift», sista gången avseende år 1923. Statistiken innehåller uppgifter angående antalet genom ny- eller tillbyggnad tillkomna bostäder och rum, med fördelning efter lägenhetskategorier samt vederbörande husbyggare.

En överblick över byggnadsverksamheten t. o. m. 1923 ger nedanstående sammanställning:

Antal tillkomna bostadslägenheter i	1913	1919	1920	1921	1922	1923	per 10 000 inv. 1913	per 10 000 inv. 1919—23
samtliga städer: antal lägenheter	3 589	477	1 316	1 526	2 406	3 082	**72·1**	**31·8**
indextal	100	13	37	43	67	86	**100**	**44**
därav								
Helsingfors (201 435 inv.[2])	2 632	86	700	553	924	593	**157·5**	**28·3**
Åbo (59 457 inv.)	87	17	92	58	233	381	**16·4**	**26·2**
Tammerfors (49 398 inv.)	101	147	128	335	178	353	**21·5**	**46·2**
Viborg (31 353 inv.)	65	4	38	28	46	93	**22·4**	**13·4**
Övriga (212 630 inv.)	704	223	358	552	1 025	1 662	**34·9**	**35·9**

En jämförelse mellan 1913 års bostadsproduktion och genomsnittstalet för 1919—1923 ger vid handen ett årligt underskott under sistnämnda period av över 50 %. Minskningen faller till största delen på Helsingfors. Särskilt svag var bostadsproduktionen under åren 1919—1921, varemot de två följande åren medfört en kraftig återhämtning, framför allt vad landsortsstäderna angår.

Även i Finland synes den enskilda byggnadsverksamheten gått starkt tillbaka under och efter kriget, varav en följd blev bostadsproduktionens partiella övertagande av kommuner och allmännyttiga organisationer. För Helsingfors saknas exakta uppgifter härom, men i landsortsstäderna steg den allmännyttiga bostadsproduktionens andel från c:a 10 % (1913) till omkring 50 % under åren efter kriget.

Till en början var kommunernas insats störst, men mot periodens slut har bostadsföreningarnas andel dominerat. I Finland spelar enrumslägenheten (enkelköket) alltjämt stor roll som arbetarbostad, vilket även kan utläsas ur följande procenttal:

		Antal nybyggda lägenheter (i %) om			
		1 rum[3]	2 rum	3 rum	4 o. fl. rum
Helsingfors:	1913	39·4	29·2	14·7	16·7
	1919—20	51·0	22·4	9·9	16·7
	1921—23	16·4	33·0	22·0	28·6
Övriga städer:	1913	12·4	43·1	19·7	24·8
	1919 - 20	8·8	53·8	19·5	17·9
	1921—23	16·4	38·2	32·6	12·8

[1] Med »rum» avses här endast boningsrum, då i Danmark kök ej räknas som rum. — [2] Folkmängdssiffrorna avse år 1922. — [3] Kök räknade som rum.

Tyska riket. Fortlöpande statistik över byggnadsverksamheten fördes före kriget endast för ett antal större städer, nämligen dels (sedan år 1903) av Kaiserliches Statistisches Amt (sedermera Statistisches Reichsamt) och dels (från år 1899) av staden Kölns statistiska kontor i samarbete med andra kommunalstatistiska byråer. Förstnämnda statistik, vilken i form av årsöversikter publicerades i »Reichs-Arbeitsblatt», omfattade år 1912 58 större städer, medan den av Kölnerkontoret utarbetade och kvartalsvis utgivna statistiken avsåg 44 orter (år 1914). År 1917 sammanslogs Kölnerbyråns statistik med riksstatistiken, vilken dessutom utsträcktes till samtliga städer med över 50 000 invånare (inemot 90 med en folkmängd år 1925 av närmare 20 milj.). Resultaten ha kvartalsvis offentliggjorts i »Vierteljahrshefte zur Statistik des Deutschen Reichs» samt i sammandrag i »Wirtschaft und Statistik». Under trycket av efterkrigsårens svårartade bostadsbrist ansågos emellertid även mindre orter och den rena landsbygden böra göras till föremål för liknande undersökningar. I sådant syfte anordnades år 1923 genom samverkan mellan rikets och delstaternas statistiska ämbetsverk en utredning av bostadsproduktionen i hela riket under åren 1919—1922, vilken sedermera fullföljts för 1923 och 1924. En utförlig berättelse häröver, avseende hela undersökningsperioden, återfinnes i det nyligen utkomna fjärde numret av »Vierteljahrshefte», årg. 1925.

Riktar man först uppmärksamheten på storstäderna, belyses bostadsproduktionens omfattning före och efter kriget av nedanstående tablå, som utvisar nettoproduktionen av bostäder åren 1909—1913 och 1919—1925 i 19 storstäder, däribland icke Berlin, för vilken stad uppgifter blott föreligga för åren 1919—1924:

Nettotillskott av bostadslägenheter i	Årsmedeltal 1909–13	År 1919	1920	1921	1922	1923	1924	1–3 kv. 1925	per 10 000 inv. 1909–13	1920–24
19 storstäder	antal läg.	37 866	5 003	11 345	14 026	15 960	17 063	11 711	12 172	57·2	19·2
	indextal	100	13	30	37	42	45	31	—	100	34
därav											
Hamburg (985 779 inv.[1])		10 483	452	1 416	2 187	2 630	3 065	1 401	1 772	112·6	21·7
Köln (640 940 inv.)		2 507	393	978	2 750	2 531	2 663	1 420	1 567	48·5	32·3
Leipzig (636 485 inv.)		2 996	298	565	518	1 174	882	577	623	50·9	11·7
München (630 711 inv.)		3 616	607	1 469	748	1 441	958	815	1 244	64·9	17·2
Övriga (4 382 345 inv.)		18 264	3 253	6 917	7 823	8 184	9 495	7 498	6 966	45·8	18·2
Berlin[2] (3 803 770 inv.)		·	1 570	3 270	2 980	4 376	3 431	3 830	·	·	9·4

I genomsnitt hade bostadsproduktionen i dessa orter under 1920—1924 nedgått till en tredjedel av motsvarande siffra före kriget.

För vissa större städers vidkommande förefinnas för åren 1920—1923 uppgifter rörande huru stor del av den totala bostadsproduktionen, som bör tillskrivas den allmännyttiga byggnadsverksamheten. Man finner härav, att i städer med över 100 000 invånare årligen något mer än hälften av lägenheterna uppförts av kommuner, bostadsföreningar, industriella företag m. fl., medan i städer med 50—100 000 invånare den allmännyttiga bostadsproduktionens insats synes ha varit än större. Vidare kan under de senaste åren konstateras en successiv förskjutning mot något rymligare bostadstyper, såväl i de största som i de medelstora städerna. Följande sammanställning åskådliggör denna utveckling:

		Antal nytillkomna lägenheter (i %) om 1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 o. fl. rum och kök
43 städer med över 100 000 inv.:	1919—21	2·6	12·5	34·1	50·8
	1922—25	0·7	5·9	24·3	69·1
45 städer med 50—100 000 inv.:	1919—21	3·0	16·9	37·0	43·1
	1922—25	1·5	6·6	24·6	67·3

[1] Folkmängdssiffrorna avse år 1919. — [2] Med förstäder. Siffrorna för åren 1919—1922 beräknade ur bruttotillskottet.

Lägenheter om 4 o. fl. rum och kök utgjorde år 1919 c:a en tredjedel men år 1924 ungefär två tredjedelar av samtliga. Härvidlag skönjer man en återgång till förhållandena före kriget, då, enligt förefintliga uppgifter för vissa orter, c:a två tredjedelar av de nyuppförda bostäderna kommo på nämnda kategori.

Av de bostadshus, som nybyggts i de större städerna, utgjordes under redovisningsperioden inemot tre femtedelar av enfamiljsbyggnader. Som av nedanstående tablå framgår, spela de större hustyperna numera en underordnad roll i bostadsproduktionen. Tablån avser städer med över 50 000 invånare:

	Antal nytillkomna hus (i %) med			
	1 läg.	2 läg.	3—12 läg.	13 o. fl. läg.
1919	40·8	26·4	32·0	0·8
1920—22	63·3	16·5	19·4	0·8
1923—25	57·1	15·8	26·3	0·8

Övergår man därefter att skärskåda byggnadsverksamheten i hela riket, lämnas ett sammandrag av hithörande siffror för åren 1919—1924 i nedanstående tabell. Härav framgår, att nyproduktionen av bostäder efter kriget visat en kraftigt stigande tendens t. o. m. år 1922 men sedermera åter avtagit. Totala nettotillskottet under åren 1919—1924, vilket beräknats utgöra c:a 665 000 lägenheter eller 18·2 per 10 000 invånare, har säkerligen icke på långt när förmått fylla det genom byggnadsverksamhetens avstannande under kriget och befolkningens förändrade hushållssammansättning starkt ökade bostadsbehovet. Nämnas må, att under fredstiden det erforderliga tillskottet av lägenheter uppskattats till c:a 200 000 per år, alltså avsevärt mer än 1922 års relativt höga siffra. På allvarlig bostadsnöd tyder även den stora, om än år för år avtagande andel av lägenheterna, som tillkommit genom till- och ombyggnad av äldre hus (år 1919 mer än 40 %). Vidare må framhållas, att bortrivningen av gamla bostäder varit obetydlig, ty, såsom tabellen utvisar, utgjorde nettotillskottet 1919—

Bostadsproduktionen i Tyska riket åren 1919—1924.

År	Bostadshus [1]			Bostadslägenheter							
	tillkomna		nettotillskott	tillkomna		nettotillskott					nettotillsk. i % av bruttotillskott
	samtliga	med 1—2 vån. (i %)		samtliga	i nybyggda hus (i %)	städer med över 50 000 inv.	orter med 10 000–50 000 inv.	mindre städer	landsbygd (orter under 2 000 inv.)	hela riket	
1919	21 465	87·5	19 046	**60 861**	58·5	12 883	12 051	13 983	17 797	**56 714**	93·2
1920	43 411	88·7	40 444	**108 307**	70·1	31 001	21 855	23 475	26 761	**103 092**	95·2
1921	66 786	89·2	62 199	**141 498**	76·7	32 644	25 397	34 458	41 724	**134 223**	94·9
1922	74 693	88·1	69 259	**154 970**	80·2	37 670	28 297	32 867	47 781	**146 615**	94·6
1923	54 824	82·5	51 009	**125 940**	80·0	38 927	20 955	25 438	33 013	**118 333**	94·0
1924	54 377	84·9	49 413	**115 376**	82·2	28 554	18 381	25 171	34 396	**106 502**	92·3
1919—24: antal	**315 556**	**86·9**	**291 370**	**706 952**	**76·3**	**181 679**	**126 936**	**155 392**	**201 472**	**665 479**	**94·1**
per 10 000 inv.[2]	**8·6**	**7·5**	**8·0**	**19·4**	**14·8**	**16·0**	**24·2**	**24·4**	**14·9**	**18·2**	—

[1] Åren 1919—22 ingå även andra hus med bostadslägenheter. — [2] Medeltal per år.

1924 över 94 % av bruttosiffran. — Vad angår bostadsproduktionens relativa omfattning å större och mindre orter, synes den ha varit väsentligt livligare i de mindre städerna än i storstäderna och å landsbygden. De större städernas relativa stillastående har också utgjort ett demografiskt särdrag för efterkrigsårens Tyskland.

Den nu redovisade statistiken belyser, huru bostadsproduktionen gestaltat sig under de år, som gått. Enär de hus, som fullbordas under en viss tidsperiod, kunna härstamma från olika tider med skiljaktiga ekonomiska förhållanden, återspeglas de vid en viss tidpunkt rådande konjunkturerna på byggnadsmarknaden bättre i en statistik över utfärdade byggnadstillstånd. För den praktiska bostadspolitiken kan det också vara önskvärt att känna dess sannolika utveckling under den närmaste framtiden, och en möjlighet härtill erbjudes genom att sammanställa de av vederbörande myndigheter utfärdade byggnadsloven. Numera föreligger för flertalet Tysklands storstäder månatlig statistik även över beviljade byggnadslov (för byggnader i allmänhet och särskilt för boningshus), och en sammanställning av denna statistik med motsvarande för fullbordade byggen under tiden jan.—nov. 1925 ser ut på följande sätt:

Antal boningshus 1925		jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.
städer med över 100 000 inv. (38)	beviljade	857	994	1 246	965	1 525	1 497	1 320	1 130	1 039	1 127	1 304
	fullbordade	835	656	712	817	714	947	883	814	821	1 008	1 555
städer med 50 000–100 000 inv. (38)	beviljade	201	213	304	347	448	447	305	320	229	229	129
	fullbordade	185	180	188	199	212	237	256	266	242	344	394

Denna statistik förespår sålunda en ökad livaktighet på bostadsmarknaden i de största städerna, men är det tvivel underkastat, om särskilt under nuvarande trånga tider alla hus, som beviljats, också bliva påbörjade och fullbordade.

Nederländerna. Fr. o. m. år 1921 publiceras i »Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek» en allmän statistik över byggnadsverksamheten i hela riket, vilken omfattar såväl utfärdade byggnadslov som under byggnad varande och fullbordade bostäder (jämte avgångna sådana). En sammanfattning för åren 1921—1925 av huvudsiffrorna för nybyggda bostadslägenheter, vilket begrepp med hänsyn till det i landet förhärskande byggnadssättet blir i stort sett likabetydande med bostadshus, lämnas här nedan:

Antal tillkomna bostadslägenheter	1921	1922	1923	1924	1–3 kv. 1925	per 10 000 inv. 1921—24
städer med över 50 000 inv.	20 533	27 802	24 300	26 734	19 734	**85·6**
städer med 20 000—50 000 inv.	5 477	3 738	5 203	4 874	3 552	**63·4**
mindre orter	14 358	13 688	13 443	15 104	12 070	**39·8**
Hela riket [1]	40 364	45 496	43 132	46 712	35 356	**62·2**
därav						
Amsterdam [2] (770 715 inv.[3])	3 873	7 213	5 760	8 016	5 994	**80·6**
Rotterdam [2] (603 824 inv.)	3 847	5 627	5 263	5 728	3 967	**84·7**
Haag [2] (411 226 inv.)	3 361	5 169	4 465	4 533	3 219	**106·6**
Utrecht [2] (153 088 inv.)	1 105	1 700	869	1 452	762	**83·7**

Någon jämförelse med förkrigstiden kan ej göras, då material härför saknas. Fr. o. m. år 1922 höll sig bostadsproduktionen, som tablån utvisar, tämligen konstant. Livligast synes den ha varit i de större städerna (med över 50 000 invånare), vilka år 1924 hade en befolkning av närmare 3 milj. Svagare var byggnadsverksamheten i de mellanstora städerna (tillsammans c:a 800 000 invånare), och framför allt i de mindre orterna och på landsbygden (tillhopa 3½ milj. invånare), där den i stort sett blott hade hälften så stor intensitet som i den förstnämnda gruppen.

[1] Rikssiffrorna överensstämma ej fullt med talen för de olika ortsgrupperna. — [2] Inkl. förstäder.
[3] Folkmängdssiffrorna avse år 1924.

Genom allmännyttigt initiativ, uppburet av staten och provinserna, kommuner, bostadsföreningar m. m., tillkommo år 1921 två tredjedelar av samtliga bostäder i de större städerna, fyra femtedelar i de medelstora städerna och inemot hälften å de mindre orterna. Under de följande åren ökades emellertid den enskilda byggnadsverksamhetens betydelse, så att 1924/25 denna svarade för hälften till närmare två tredjedelar av produktionen i städerna och över nio tiondelar av den på landsbygden. I samband härmed bör ses, att avgången genom bortrivning av bostäder visat ökning under redovisningsperioden. Nettotillskottet av lägenheter, som år 1921 utgjorde närmare 96 % av samtliga, synes år 1925 ej komma upp till fullt 90 %.

Följande siffror avse antalet lägenheter, för vilka byggnadstillstånd beviljats (å samtliga orter tillhopatagna) under varje månad åren 1921—1925:

År:	Antal bostadslägenheter, för vilka byggnadslov beviljats, under jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
1921 . . .	9 406	10 367	10 362	9 722	10 360	9 084	8 932	8 602	8 109	6 963	6 700	5 773
1922 . . .	5 964	6 432	7 238	7 356	8 493	8 232	8 082	7 534	7 009	6 548	6 350	5 895
1923 . . .	7 702	6 971	7 371	6 197	5 304	5 749	6 117	6 427	6 515	6 158	6 146	5 715
1924 . . .	7 362	7 067	6 599	6 586	5 891	5 857	6 132	5 569	5 491	5 173	5 176	5 280
1925 . . .	5 130	5 180	5 305	4 672	4 892	5 048	4 661	4 794	4 407	5 343	.	.

De i jämförelse med siffrorna för fullbordade byggnader särdeles höga talen för beviljade byggnadslov synas mindre bero på, att åtskilliga beviljade bostadsbyggen aldrig komma till utförande, än därpå att de ovan återgivna siffrorna innesluta åtskilliga dubbelräkningar, såsom avseende beståndet av vid en viss tidpunkt beviljade, men ännu ej påbörjade byggnadsföretag.

En värdefull komplettering av dessa siffror erhålles genom de i den nederländska statistiken ävenledes meddelade uppgifterna rörande antalet bostäder under byggnad vid utgången av resp. månader och år, vilket utvisas i nedanstående tabell.

Antal bostäder under uppförande vid slutet av varje månad i Nederländerna åren 1921—1925.

Månad	1921		1922		1923		1924		1925	
	Antal lägenheter	därav (i %) i ny- el. ombyggda[1] hus	Antal lägenheter	därav (i %) i ny- el. ombyggda hus	Antal lägenheter	därav (i %) i ny- el. ombyggda hus	Antal lägenheter	därav (i %) i ny- el. ombyggda hus	Antal lägenheter	därav (i %) i ny- el. ombyggda hus
Januari . . .	30 749	95·6	37 654	95·7	29 071	94·9	29 998	95·1	32 082	94·8
Februari . . .	32 858	95·9	37 129	95·6	30 372	94·6	33 135	94·9	32 912	94·6
Mars	35 230	95·6	36 885	95·3	32 334	94·4	36 190	94·9	33 179	94·1
April . . .	37 915	95·7	36 296	94·9	34 081	94·2	36 968	94·1	33 934	93·4
Maj	39 856	95·8	33 995	94·1	33 500	93·6	38 652	93·7	33 342	93·2
Juni	42 613	95·9	33 632	94·0	33 042	93·6	38 120	93·6	32 560	93·2
Juli	42 588	96·1	32 279	93·4	31 879	93·6	37 917	93·7	33 450	93·4
Augusti . . .	42 307	96·0	31 905	93·3	31 770	93·8	36 182	93·7	32 805	93·6
September . .	41 737	95·9	31 442	93·4	31 168	94·5	34 959	94·2	32 779	94·0
Oktober . . .	41 794	95·8	29 862	93·8	30 758	94·8	34 262	93·9	32 015	93·8
November . .	40 068	95·9	27 207	93·6	29 905	94·8	32 026	94·3	.	.
December . .	38 363	96·0	27 771	94·2	28 753	95·1	31 497	94·8	.	.

[1] Från grunden ombyggda hus.

Storbritannien. Sedan halvtannat årtionde tillbaka har först Board of Trade's arbetsstatistiska avdelning och sedermera Ministry of Labour (arbetsdepartementet) från flertalet engelska och skotska större städer (dock ej London) insamlat uppgifter rörande de av byggnadsföretagarna beräknade kostnaderna för de byggnadsföretag, beträffande vilka byggnadslov blivit utfärdade av vederbörande lokalmyndigheter (building plans passed). Periodiska rapporter härom återfinnas i »The Ministry of Labour Gazette», som även (i årg. 1925, n:r 3) meddelat ett sammandrag av denna statistik för åren 1911—1924. Statistiken, som tidigare avsett 90—100 städer med över 40 000 invånare, baseras nu på regelmässiga rapporter från 149 städer med en sammanlagd folkmängd av c:a 17 milj. Kostnadssummorna för olika slag av byggnader å nämnda orter te sig på följande sätt:

Beräknade byggnadskostnader		Bostadshus	Fabriker o. d.	Affärslokaler	Kyrkor, skolor o. d.	Övriga byggn., ombyggn. etc.	Tillhopa
1923	£ 1 000	31 978	3 666	4 235	2 994	8 124	**50 997**
	%	62·7	7·2	8·3	5·9	15·9	**100·0**
1924	£ 1 000	37 870	3 829	4 896	3 319	8 590	**58 504**
	%	64·7	6·5	8·4	5·7	14·7	**100·0**
1925[1]	£ 1 000	41 516	3 790	4 140	3 589	7 648	**60 683**
	%	68·4	6·3	6·8	5·9	12·6	**100·0**

Enär prisnivån under nämnda tre år varit någorlunda stabil, ge kostnadssummorna jämväl ett mått på den kvantitativa utvecklingen av byggnadsverksamheten, vilken under perioden till c:a $^2/_3$ varit inriktad på produktion av boningshus. Antalet bostadshus, svarande mot ovan angivna belopp, anges för år 1923 till c:a 45 000 och för år 1924 till c:a 57 000, varför medelkostnaden per hus har beräknats till resp. £ 711 och £ 664. Då det stora flertalet byggnader utgjorts av enfamiljshus, torde antalet tillkomna bostadslägenheter någorlunda motsvara det angivna antalet hus.

För 80 städer, beträffande vilka jämförbara uppgifter föreligga, meddelas en sammanställning av årssiffrorna fr. o. m. 1911, enligt vilken de uppskattade kostnaderna för dels samtliga byggnader och dels enbart bostadshus te sig som följer:

Beräknade byggnadskostnader (£ 1 000)		Årsmedeltal 1911–14	1915–18	1919	1920	1921	1922[2]	1923	1924
Samtliga byggnader		11 387	5 695	25 130	45 829	18 669	·	29 093	34 062
Bostadshus	£ 1 000	4 666	757	6 572	21 953	8 297	·	17 182	21 935
	%	41·0	13·3	26·2	47·9	44·4	.	59·1	64·4

Bostadsbyggnadsverksamhetens betydande nedgång under kriget och dess snabba återhämtning därefter torde rätt väl belysas av ovanstående sifferserier, ehuru desamma vad åren 1915—21 beträffar i hög grad påverkats av byggnadskostnadernas starka stegring i samband med penningvärdets fall. Procenttalen för bostadsproduktionens andel av totala byggnadsverksamheten äro däremot inbördes väl jämförbara. De visa, att, medan under åren närmast före kriget kapitalinvesteringen i boningshus utgjorde 41 % av totala investeringen för byggnadsändamål, nedgick denna under krigsåren till c:a 13 % för att sedermera successivt stiga till över 64 % under år 1924.

Nu antydda utveckling får, vad mindre lägenheter beträffar, till stor del tillskrivas en kraftig understödsverksamhet, från statens sida reglerad genom särskilda lagar (Housing Acts) av 1919, 1923 och 1924. En översikt över resultaten av denna verksamhet under tiden 1919—okt. 1925 återges å nästa sida efter tidskriften »Garden Cities and Town Planning»:

---

[1] Preliminära siffror. — [2] För år 1922 föreligger ingen statistik.

	Antal bostadshus, som erhållit statsbidrag uppförda av		
	kommuner m. fl.	enskilda personer	samtliga
Enligt 1919 års lag	-	-	174 540
» 1923 » »	56 034	181 139	237 173
» 1924 » »	83 226	1 946	85 172
Tillhopa	**139 260**	**183 085**	**496 885**

I oktober 1925 uppges såsom färdiga praktiskt taget alla arbetarbostadshus, som erhållit bidrag enligt 1919 års lag, och av de övriga inemot 123 000. Ungefär 70 500 hus voro under uppförande men de återstående ännu ej påbörjade.

Förenta staterna. Den amerikanska statistiken över byggnadsverksamheten, som tidigare varit tämligen summarisk, omhändertogs år 1921 av arbetsdepartementets statistiska byrå (Bureau of Labor Statistics) och undergick i samband därmed en avsevärd utvidgning. Genom byråns försorg insamlas, till god del genom särskilt utsända agenter, från så gott som samtliga landets städer med över 25 000 (1920 35 000) invånare uppgifter rörande antalet beviljade byggnadslov (building permits). Resultaten av denna statistik meddelas dels i form av preliminära halvårsrapporter i »Monthly Labor Review», dels i form av självständiga berättelser i serien »Bulletins of the U. S. Bureau of Labor Statistics».

Antalet byggnader och bostadslägenheter, för vilka byggnadstillstånd erhållits under perioden fr. o. m. 1920 t. o. m. första halvåret 1925, samt de av byggnadsföretagarna beräknade byggnadskostnaderna framgår av nedanstående tabell.

Byggnadslov beviljade i vissa städer i Förenta staterna åren 1920—1925.

År	Antal städer	Antal hus		Antal bostadslägenheter		Beräknade byggnadskostnader (1 000 dollars)	därav (i %) för bostadshus
		för bostadsändamål	övriga	absolut	per 10 000 inv.		
1920	187	76 108	130 451	[1] 81 124	[1] 29·1	1 197 284	36·9
1921	265	158 993	180 592	227 259	59·7	1 582 125	59·6
1922	272	235 991	221 094	382 272	97·8	2 519 174	64·6
1923	269	275 164	279 720	459 471	115·7	3 099 695	65·1
1924	274	279 281	282 882	456 766	112·1	3 216 151	64·6
1925 (1 halvåret)	[2] 68	117 345	87 864	209 969	70·2	1 508 474	65·8

Tabellen ger vid handen, att nyproduktionen av bostadshus ökats såväl om man ser på antalet boningshus som på bostadsproduktionens andel av hela byggnadsverksamheten. Under de senaste åren har bostadsproduktionen efter kostnaderna räknat utgjort c:a två tredjedelar av det hela, en siffra, som nära sammanfaller med motsvarande tal för de engelska städerna. Att den övriga byggnadsverksamheten kommer upp till så höga siffror, beror väsentligen på det i samband med den pågående motoriseringen stående bilgaragebyggandet. År 1921 erhöllos byggnadslov för c:a 122 000 garage, och under 1924 steg antalet till över 230 000.

Riktar man uppmärksamheten på bostadsbyggandet, erhålles upplysning om dess riktlinjer genom efterföljande tabell, där med avseende på identiskt samma orter 1921—24

[1] Siffran avser 162 städer. — [2] Städer med 100 000 inv. eller däröver år 1920.

Bostadslägenheternas fördelning på olika hustyper i Förenta staterna åren 1921—1924 (258 städer).

Bostadstyper	Antal lägenheter, för vilka byggnadstillstånd utfärdats					
	1921—24	procent				
		1921	1922	1923	1924	1921—24
Enfamiljshus	728 591	58·3	47·5	45·8	47·4	**48·6**
Tvåfamiljshus [1]	310 583	17·3	21·3	21·3	21·4	**20·7**
Flerfamiljshus [2]	460 592	24·4	31·2	32·9	31·2	**30·7**
Samtliga [3]	**1 499 766**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**

(258 städer med c:a 37 milj. invånare år 1920) lägenheterna fördelats efter hustyper. Man finner härav, att i genomsnitt för åren 1921—24 närmare hälften av bostäderna kom på enfamiljshus, en femtedel på tvåfamiljsbyggnader och inemot en tredjedel på flerfamiljshus (apartment houses).

Huru utvecklingen gestaltat sig å vissa särskilda orter åskådliggör följande tablå, vari medtagits de sju folkrikaste städerna samt sex andra städer med även för amerikanska förhållanden anmärkningsvärt livlig byggnadsverksamhet:

	Antal invånare		Antal lägenheter, för vilka byggnadstillstånd erhållits					
	1920	1924[4]	1921	1922	1923	1924	1 halvåret 1925	per 10 000 inv. 1921—24
New York	5 620 048	6 015 504	51 360	91 164	105 672	94 485	53 171	146·7
Chikago	2 701 705	2 942 605	12 252	24 227	33 539	35 905	22 224	93·5
Philadelphia	1 823 779	1 951 076	2 406	10 453	8 972	11 432	9 811	43·9
Detroit	993 678	·	6 743	16 813	22 764	25 752	14 879	181·3
Cleveland	796 841	912 502	4 084	5 153	7 125	8 247	4 481	72·0
Boston	748 060	776 783	878	3 434	3 577	4 682	3 276	41·1
Baltimore	733 826	784 938	2 176	4 234	5 152	5 529	3 939	56·1
Los Angeles (Cal.)	576 673	666 853[5]	19 572	28 033	43 842	29 894	11 676	477·8
Long Beach »	55 593	83 106	3 882	7 061	7 185	2 889	·	804·3
San Diego »	74 683	96 445	1 450	1 900	2 016	3 646	·	269·7
Pasadena »	45 354	55 110	1 262	1 225	1 825	1 564	·	283·8
Miami (Fl.)	29 571	40 740	·	959	2 338	9 162	·	1 160·8[6]
Irvington (N. J.)	25 480	31 785	389	672	1 313	1 593	·	341·2

De sist i tablån redovisade sex städerna hava medtagits i syfte att uppvisa, huru ytterst snabbt städer under gynnsamma konjunkturer kunna växa upp ännu i våra

[1] Inkl. en- och tvåfamiljshus kombinerade med butiker o. d. — [2] Inkl. flerfamiljshus med butiker o. d. — [3] Lägenheter i hotell m. m. ej medtagna. — [4] Beräknad folkmängd. — [5] 1923 års folkmängd. — [6] Medeltal 1922—1924.

dagars Amerika. Härvid ställas numera även de kaliforniska kuststäderna i skuggan av vissa orter i Florida, här representerade av badortsstaden Miami, där under inflytande av »Florida-boomen» år 1924 c:a 225 nya lägenheter byggdes för varje tusental av befolkningen.

Jämförelse mellan byggnadsverksamheten i Sverige och vissa främmande länder. Det plägar ju framhållas, att byggnadsverksamheten i Sveriges städer varit särdeles livlig de senaste åren. I syfte att undersöka, i vad mån denna uppfattning kan anses vara motiverad även ur internationell synpunkt, har här nedan gjorts en sammanställning av vissa viktigare data ur den ovan refererade utländska statistiken. I tablån åskådliggöres bostadsproduktionens omfattning under åren 1919—1924 dels i absoluta tal och dels i relation till folkmängden (lägenheter per 10 000 invånare):

Länder och orter	1919	1920	1921	1922	1923	1924	I genomsnitt per år o. 10 000 inv.	
							t. o. m. 1922	1923–24
Sverige (samtl. stadssamh.) . .	4 915	4 524	6 365	6 360	9 461	11 901	27·6	50·6
Norge (27 större stadskommuner)[1]	·	·	2 636	2 641	2 922	2 469	34·5	34·5
Danmark (städerna)[2]	5 798	6 551	5 376	5 465	7 446	6 001	40·9	47·4
Finland (städerna)	477	1 316	1 526	2 406	3 082	·	26·4	54·9[3]
Tyskland (hela riket)	60 861	108 307	141 498	154 970	125 940	115 376	19·7	19·3
därav städer med över 10 000 inv.	26 183	54 592	59 902	67 921	61 878	49 099	19·7	19·2
Nederländerna (hela riket) . .	·	·	40 364	45 496	43 132	46 712	62·2	62·3
därav städer med över 20 000 inv.	·	·	25 980	31 540	29 503	31 608	83·2	83·4
Förenta staterna (c:a 270 städer)[4]	·	·	227 259	382 272	459 471	456 766	78·4	112·5
	Indextal (1913 års siffror = 100):							
Sverige (samtl. stadssamh.) . .	57	53	74	74	110	138	56	102
därav Stockholm	29	18	47	29	64	127	28	85
Norge (7 större städer)[1] . . .	65	52	81	76	76	79	62	68
därav Oslo	71	53	76	111	104	79	73	85
Danmark (Köpenhamn)[2] . . .	64	109	95	89	136	101	81	105
Finland (städerna)	13	37	43	67	86	·	37	76[3]
därav Helsingfors	3	30	21	35	23	·	18	18[3]
Tyskland (19 storstäder)[1 5] . .	13	30	37	42	45	31	28	35

I Förenta staterna synes alltså byggnadsverksamhetens intensitet under de senaste åren varit två till tre gånger starkare än i Europa. Bland här redovisade europeiska länder förefaller bostadsproduktionen ha varit förhållandevis livligast i Nederländerna och svagast i Tyskland. Vad de nordiska länderna beträffar, synes byggnadsverksamheten i städerna ha varit förvånansvärt likformig, om man tar hänsyn till de stora skiljaktigheter, som under efterkrigsåren utmärkt och ännu utmärka dessa fyra länders bostads- och speciellt hyrespolitik.

[1] Siffrorna avse nettotillskottet. — [2] Siffrorna avse hyresåren 1918/19, 1919/20 o. s. v. — [3] År 1923. — [4] Talen avse antalet bostäder, för vilka byggnadslov beviljats. — [5] Indextalen beräknade på medeltalet för åren 1909—1913.

Gemensam för dem alla är dock den stora betydelsen av den s. k. allmännyttiga bostadsproduktionen. I Sveriges städer och stadsliknande samhällen har denna under efterkrigsåren utgjort i medeltal c:a 30 % av den totala, men talen ha här varierat mellan 53 % (1919) och 17 % (1923). I Danmarks städer komma på dess konto drygt 50 % (max. 70 %, min. 40 %). För Finland (städerna) och Tyskland (större städer) äro motsvarande siffror resp. 45 % (63—43 %) och 57 % (59—55 %) och för Nederländerna (hela landet) c:a 40 % (64—26 %).

Där så varit möjligt, ha även uträknats indextal, utvisande huru bostadsproduktionens volym ställt sig de senare åren i förhållande till förkrigstiden. Som man kunde vänta, förete de tyska städerna den starkaste nedgången efter kriget. Av de övriga länderna visa Sverige och Danmark (huvudstaden) 1923—24 högre bostadsproduktion än före kriget.

En kompletterande bostadsundersökning i Malmö.

På grund av klagomål från vissa tjänstemannasammanslutningar över förment bristande noggrannhet från fastighetsägarnas sida vid avgivande av uppgifter till 1924 års hyresräkning i Malmö företogs på finansdepartementets initiativ i slutet av år 1925 en inspektion å ort och ställe, varjämte särskilda hyresuppgifter införskaffades beträffande samtliga hyresbostäder i tvenne stadsdelar, nämligen Gamla staden och Rörsjöstaden. Uppgifterna insamlades omkring årsskiftet 1925/1926 genom anställda sakkunniga husbesökare å särskilda formulär och med ledning av för ändamålet utarbetad instruktion. De insamlade uppgifterna avsågo i första hand under hyresåret 1 okt. 1924—31 sept. 1925 (i vissa fall även hyresåret 1925/1926) utgående hyror för egentliga bostadslägenheter (utan centralvärme) t. o. m. 3 rum och kök.

Enligt de direktiv, som följts vid uppgifternas insamlande, skulle dessa avse samtliga direkt av husvärdarna förhyrda bostadslägenheter med ett rumsantal om 1 kök, 1 rum (omöblerat), 1 rum och kök, 2 rum och kök samt 3 rum och kök, vilka icke voro försedda med centraluppvärmning. För att undvika förväxling mellan års-, kvartals- och månadshyror föreskrevs, att samtliga hyresuppgifter skulle angivas per månad. Beträffande själva bostädernas beskaffenhet angavs, att som boningsrum skulle räknas varje större eller mindre rum, som hade direkt dager, stängbar dörr och uppvärmningsanordning. Befanns ett rum sakna egen eldstad, men kunna uppvärmas från annat rum, borde rummet medräknas, men anmärkning om förhållandet, antecknas i det använda formuläret. På samma sätt skulle anteckning göras om en lägenhet befanns vara allmänt mindervärdig eller ett rum (kök) osedvanligt litet, i vilket senare fall uppgift om golvytans ungefärliga storlek begärdes.

Sedan materialet insamlats, översändes detsamma omedelbart till socialstyrelsen för bearbetning. Härvid har *i första hand* tillämpats samma prin-

ciper som vid 1924 års allmänna hyresräkning. Materialet har alltså gallrats så, att endast i den fria marknaden uthyrda lägenheter medtagits vid beräkning av medelhyrorna. Vid granskningen utsorterades således alla fritt upplåtna lägenheter och av arbetsgivare (enskilda, stat och kommun) till i deras tjänst anställda mot avgift eller löneavdrag upplåtna lägenheter samt även såvitt möjligt lägenheter, som på grund av släktskap eller andra särskilda omständigheter tillhandahållits billigare än i öppna marknaden. De ingående upplysningar, som vid den kompletterande undersökningen inhämtats av husbesökarna, hava emellertid gjort det möjligt att noggrannare än vid 1924 års mera summariska hyresräkning avgränsa de egentliga hyreslägenheterna.

I andra hand ha, på grund av iakttagelser vid de personliga besöken, utsöndrats alla de hyreslägenheter, som i ett eller annat avseende skulle kunna betecknas såsom undermåliga (sålunda lägenheter med osedvanligt små rum eller kök, rum utan uppvärmningsanordning, kök med sekundär dager samt

Antal hyreslägenheter utan centralvärme (t. o. m. 3 rum och kök) samt årlig medelhyra per lägenhet hyresåret 1924/1925 i vissa stadsdelar i Malmö.

Stadsdel och lägenhetskategori	Vid 1924 års hyresräkning		Vid 1925 års kompletterande undersökning					
			om samma principer tillämpas som vid 1924 års hyresräkning		om såsom mindervärdiga betecknade lägenheter frånd ragas och osedvanligt små rum samt kök räknas som obefintliga[1]		om jämväl rum utan egen uppvärmningsanordning och kök med sekundär dager räknas som obefintliga	
	Antal	Medelhyra, kr.	Antal	Medelhyra, kr.	Antal	Medelhyra, kr.	Antal	Medelhyra, kr.
Gamla staden								
1 rum utan kök	217	189	318	189	381	205	360	206
1 kök utan rum	7	142	—	—	—	—	3	276
1 rum och kök	779	287	614	303	450	336	484	342
2 » » »	1 021	483	957	497	798	519	798	532
3 » » »	483	780	444	810	402	830	374	848
Samtliga smålägenheter	**2 507**	**453**	**2 333**	**464**	**2 031**	**481**	**2 019**	**486**
Rörsjöstaden								
1 rum utan kök	59	238	75	241	66	243	76	249
1 kök utan rum	—	—	—	—	—	—	—	—
1 rum och kök	555	355	578	353	577	352	570	354
2 » » »	724	581	726	577	725	577	726	579
3 » » »	242	849	242	872	246	875	243	880
Samtliga smålägenheter	**1 580**	**530**	**1 621**	**526**	**1 614**	**528**	**1 615**	**529**

[1] Som »osedvanligt små» ha räknats rum med en golvyta mindre än 5 m² samt kök mindre än 4·5 m².

såsom allmänt mindervärdiga betecknade bostäder). Dessa lägenheter hava vid materialets bearbetning redovisats i särskilda grupper och medeltal beräknats för varje lägenhetskategori dels *med*, dels *utan* inräknande av dessa lägenheter. I vidstående tabell hava de sålunda beräknade medelhyrorna sammanställts med motsvarande tal från 1924 års hyresräkning, varvid de båda undersökta stadsdelarna redovisats var för sig.

Av tabellen framgår, att resultatet av jämförelsen ställer sig något olika för de båda stadsdelarna. För Rörsjöstaden, som torde kunna anses representera de nyare stadsdelar, vilka övervägande äro bebyggda med större hyreshus med smålägenheter, ge bägge undersökningarna praktiskt taget samma resultat. Medelhyrorna för de olika lägenhetskategorierna undergå ej heller nämnvärd förändring, om de fåtaliga lägenheter inom denna stadsdel frånräknas, som i ovan angivna avseenden betecknats såsom mindervärdiga.

Något större bliva olikheterna i hyresnivån för den s. k. Gamla staden, som vid den kompletterande undersökningen utvalts såsom representerande stadens äldre bebyggelse, där hustyper och lägenheternas plananordning (t. ex. de ofta mycket små köken) ofta väsentligt avvika från de i moderna stadsdelar brukliga. Tillämpas för den kompletterande undersökningen samma principer, som kommit till användning vid den tidigare hyresräkningen, visar det sig, att de på det nya materialet beräknade medelhyrorna i regel ligga endast några få procent högre än motsvarande tal vid 1924 års hyresräkning. Största differensen i medelhyrorna (5·6 %) för i tabellen redovisade lägenhetskategorier utvisar lägenhetstypen 1 rum och kök. Tabellen ådagalägger emellertid svårigheterna att undersöka och i hyresstatistikens kategorier inpassa de egenartade boendeförhållandena i dessa i stor utsträckning ålderdomliga hus. Sålunda är det nu redovisade antalet lägenheter något mindre än det, som av husvärdarna uppgivits till 1924 års hyresräkning, varjämte lägenheternas fördelning på de olika storlekskategorierna är icke oväsentligt olika enligt husbesökarnas personliga iakttagelser och efter husvärdarnas uppfattning. Särskilt synes ett relativt stort antal lägenheter, som vid 1924 års hyresräkning av hyresvärdarna redovisats såsom innehållande 1 rum och kök, av husbesökarna vid 1925 års undersökning på grund av kökens små dimensioner hänförts till typen 1 rum utan kök (med kokvrå).

Mera betydande bliva förändringarna i hyresnivån för denna stadsdel emellertid först, när hänsyn jämväl tages till lägenheternas beskaffenhet så till vida, att man frånräknar samtliga rum (och kök) med mindre ytinnehåll än det vid tabellen angivna samt alla såsom allmänt mindervärdiga betecknade lägenheter. Härigenom stiga medelhyrorna i förhållande till motsvarande tal enligt 1924 års hyresräkning för 1 rum med 8·5, för 1 rum och kök med 17·1, för 2 rum och kök med 7·5, för 3 rum och kök med 6·4 samt för samtliga redovisade smålägenheter med 6·2 %. Skärpas kvalitetsfordringarna därhän, att ej heller rum utan egen uppvärmningsanordning samt kök med sekundär dager medräknas, stiga nyss nämnda medelhyror ytterligare med 1 à 2 %, såsom närmare belyses i tabellen.

Anses de båda stadsdelar, som varit föremål för specialundersökning, tillsammantagna representera hela Malmö stad, skulle genomsnittshyran för samtliga i den fria marknaden uthyrda lägenheter utgöra:

Medelhyra per år i kronor	1 rum	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	Samtliga småläghenh.
enligt 1924 års hyresräkning	199	315	524	803	483
enligt specialundersökningen	199	327	532	832	489

Det torde sålunda kunna på grundval härav göras det uttalandet, att de personliga kontrollbesöken ådagalagt, att stadens husvärdar i stort sett samvetsgrant fullgjort sin uppgiftsplikt till 1924 års hyresräkning, låt vara att i enskilda fall mindre felaktigheter kunnat påvisas i fråga om kategorifördelning och hyresredovisning. Medtager man emellertid icke samtliga vid bostadsräkningen redovisade lägenheter utan undantager dem, vilka ej anses nå upp till en viss minimistandard, kommer man i fråga om det kvarvarande, kvalitativt högre stående bostadsbeståndet givetvis till något — i genomsnitt c:a 3 % — högre hyror än för bostäderna i allmänhet enligt specialundersökningen och c:a 5 % högre än genomsnittshyran enligt 1924 års hyresräkning. För bedömande av hur hyresnivån i Malmö ställer sig i jämförelse med den i andra städer rådande, får likväl en dylik kvalitativ begränsning betydelse först sedan man genom lokalundersökningar annorstädes kunnat få ett mått på i vad mån frekvensen av mindervärdiga lägenheter i Malmö är större eller mindre än i andra svenska städer.

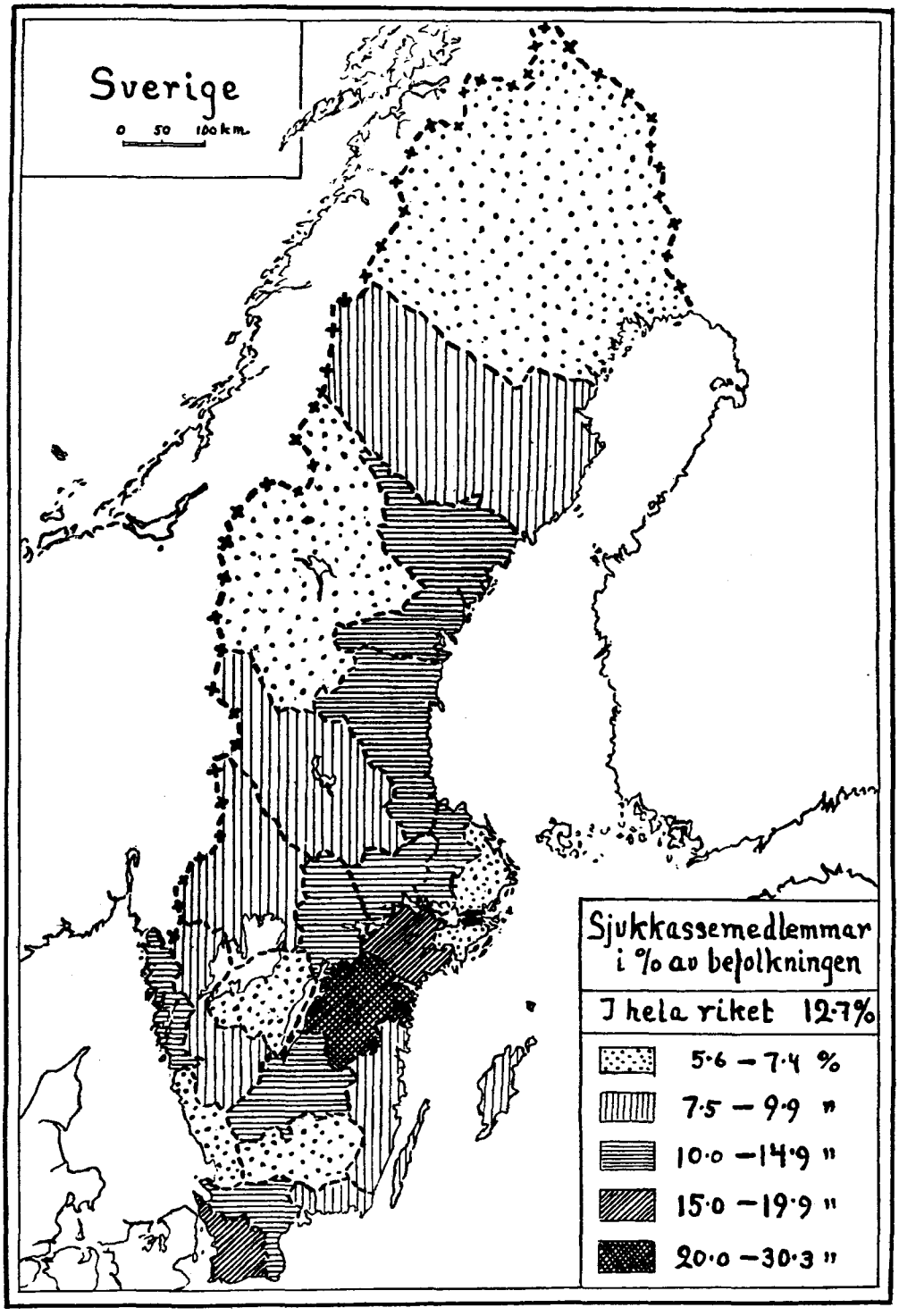
Registrerade sjukkassors verksamhet åren 1922—1924.[1]

Registrerade sjukkassor och deras medlemmar. Enligt den av socialstyrelsen nu publicerade sjukkassestatistiken för åren 1922—1924 funnos vid 1922 års utgång 1 281 registrerade *sjukkassor* med 728 004 medlemmar. Vid samma tidpunkt åren 1923 och 1924 uppgick antalet kassor till resp. 1 269 och 1 264 samt antalet medlemmar till resp. 742 365 och 768 040. Förutom dessa kassor funnos emellertid i verksamhet resp. 32, 33 och 33 registrerade *fortsättningskassor*, omfattande resp. 79 543, 84 221 och 89 342 medlemmar.

Av sjukkassornas medlemmar voro 64·5 % män och 35·5 % kvinnor år 1922. För åren 1923 och 1924 var motsvarande fördelning 64·0 % män och 36·0 % kvinnor resp. 63·9 % män och 36·1 % kvinnor. I fortsättningskassorna utgjordes medlemsbeståndet år 1922 av 71·8 % män och 28·2 % kvinnor, år 1923 av 70·5 % män och 29·5 % kvinnor samt år 1924 av 69·8 % män och 30·2 % kvinnor.

Ett jämförelsevis stort antal kassor räknade endast manliga medlemmar, under det att sjukkassor med endast kvinnliga medlemmar voro mycket fåtaliga. Inom det övervägande antalet kassor voro emellertid båda könen representerade, som närmare framgår av följande sammanställning (sid. 302.)

[1] Utgör en sammanfattning av huvudinnehållet utav den av socialstyrelsen i serien Sveriges officiella statistik: Försäkringsväsen utgivna publikationen med denna titel.

Sjukkasserörelsens utbredning inom olika län år 1924.

Antal kassor, där medlemmarna utgjordes av:	1922	1923	1924
endast män	167	168	163
» kvinnor	33	31	31
både män och kvinnor	1 071	1 057	1 056

Sjukkasseverksamhetens utbredning inom olika delar av riket belyses av förestående kartogram, grundat på uppgifter om antalet sjukkassemedlemmar i procent av folkmängden i de särskilda länen.[1]

De flesta sjukkassor — 1 165 år 1924 — utfäste i stadgarna understöd i form av såväl sjukhjälp som begravningshjälp, d. v. s. voro sjuk- och begravningskassor; blott ett hundratal voro enbart sjukkassor. Alltefter som medlemmarna på grund av sitt delägarskap voro tillförsäkrade olika slag av understöd gestaltade sig förhållandena på följande sätt:

Antal medlemmar tillförsäkrade:	1922	1923	1924
sjuk- och begravningshjälp	588 444	600 541	618 521
endast sjukhjälp	119 788	122 445	130 086
» begravningshjälp	19 772	19 379	19 433

Huru medlemmarna i sjukkassorna fördelade sig vid 1924 års slut med hänsyn till storleken av den kontanta sjukhjälp, vartill de enligt stadgarna voro berättigade, framgår av följande tablå:

Kontant sjukhjälp per dag	Antal medlemmar absolut	%	Kontant sjukhjälp per dag	Antal medlemmar absolut	%
Under 1: — kr.	5 978	0·8	3: — kr.	134 488	18·0
1: — »	140 721	18·9	4: — »	79 538	10·7
1: 50 »	112 795	15·1	mer än 4: — »	13 863	1·9
2: — »	226 707	30·4	i % av avlöningen	4 414	0·6
2: 50 »	26 789	3·6	Summa	745 293	100·0

Sjukkassornas ekonomiska förhållanden. Totala inkomst- och utgiftssummorna under åren 1922—1924 voro följande:

	Inkomster			Utgifter		
	1922	1923	1924	1922	1923	1924
Sjukkassor	18 134 794	18 405 336	19 789 014	16 739 996	15 693 904	17 102 088
Fortsättningskassor	415 577	440 159	473 524	367 841	386 700	419 456

I efterföljande tabell meddelas en översikt av inkomst- och utgiftssummornas procentuella fördelning å olika poster inom sjukkassorna:

Inkomster:	1922	1923	1924	Utgifter:	1922	1923	1924
Regelbundna avgifter	74·1	75·5	74·5	Kontant sjukhjälp	74·2	74·1	75·1
Uttaxerade bidrag	0·3	0·2	0·4	Sjukhusvård	0·2	0·2	0·2
Statsbidrag	15·2	13·3	14·0	Läkarvård	1·9	1·9	1·9
Kommunbidrag	1·6	1·5	1·3	Läkemedel	0·6	0·6	0·7
Arbetsgivarbidrag	1·5	1·5	1·4	Moderskapshjälp	1·7	1·9	1·8
Räntor	4·7	4·9	5·9	Begravningshjälp	6·0	6·2	6·3
Övriga inkomster	2·6	3·1	2·5	Förvaltningskostnader	12·4	13·4	12·9
				Övriga utgifter	3·0	1·7	1·1
Summa	100·0	100·0	100·0	Summa	100·0	100·0	100·0

[1] Uppgifterna i fråga återfinnas i förra häftet av Soc. Medd. (sid. 234).

För *sjukkassorna* hava de tre årens inkomster belöpt sig till i genomsnitt resp. 25·69, 25·89 och 26·97 kronor per medlem, medan utgifterna stannat vid resp. 23·72, 22·08 och 23·31 kronor. Huvudparten av inkomsterna inflöto i form av medlemsavgifter, i det att varje medlem erlade en genomsnittlig årlig avgift av resp. 19·04, 19·55 och 20·09 kronor. Av utgifterna gick större delen till understöd i form av kontant sjukhjälp, nämligen i medeltal resp. 17·61, 16·35 och 17·51 kronor.

Mot *fortsättningskassornas* inkomst- och utgiftssummor svarar per medlem en totalinkomst av resp. 5·25, 5·35 och 5·46 kronor samt en totalutgift av resp. 4·64, 4·70 och 4·83 kronor. Varje medlem erlade under treårsperioden en genomsnittlig årsavgift av resp. 3·09, 3·20 och 3·29 kronor samt uppbar i kontant sjukhjälp resp. 3·30, 3·43 och 3·59 kronor.

En jämförande översikt av tillgångar och skulder i kronor, absolut och i förhållande till antal medlemmar, lämnas i efterföljande tablå:

	Sjukkassor				Fortsättningskassor			
	Tillgångar	Per medl.	Skulder	Per medl.	Tillgångar	Per medl.	Skulder	Per medl.
1922 .	24 441 605	33·57	1 285 149	1·77	657 357	8·26	6 744	0·08
1923 .	26 965 561	36·32	1 237 558	1·67	728 663	8·65	5 177	0·06
1924 .	29 668 933	38·63	1 323 739	1·72	793 559	8·88	6 018	0·07

Sjukkassornas behållna tillgångar, som vid slutet av år 1921 utgjorde 22·0 miljoner kronor, hava under treårsperioden ökat högst betydligt, nämligen med 5·3 % år 1922, 11·1 % år 1923 och 10·2 % år 1924. Vid 1925 års början uppgick totalbeloppet till 28·3 miljoner. För fortsättningskassorna voro ökningssiffrorna resp. 7·5, 11·2 och 8·9 %.

Sjukdomsfrekvens. En översikt över antalet sjukdomsfall och sjukdagar, för vilka sjukhjälp utgått under åren 1922—1924, lämnas här nedan:

		Antal sjukdomsfall	Antal sjukdagar	Sjukdomsfall per 100 medlemmar			Sjukdagar per 100 medlemmar			Sjukdagar per sjukdomsfall		
				Män	Kv.	S:a	Män	Kv.	S:a	Män	Kv.	S:a
Sjukkassor	1922 .	254 950	6 175 302	38·7	31·0	36·1	857·6	909·4	875·0	22·2	29·3	24·2
	1923 .	210 238	5 743 587	31·6	25·6	29·6	787·4	848·0	808·0	24·9	33·1	27·3
	1924 .	237 873	6 265 289	34·9	27·8	32·4	830·3	898·8	853·9	23·8	32·4	26·3
Forts.-kassor	1922 .	1 910	140 048	2·3	2·7	2·4	164·1	209·7	176·8	71·9	76·4	73·3
	1923 .	2 075	146 838	2·5	2·6	2·5	176·6	183·4	178·5	71·4	69·3	70·8
	1924 .	2 246	161 331	2·5	2·7	2·6	183·2	192·2	185·9	72·7	69·9	71·8

Moderskapsförsäkringen. De registrerade sjukkassorna hava under åren 1922—1924 meddelat moderskapshjälp i sådan omfattning, som efterföljande tablå giver vid handen:

	Antal kassor, som meddela moderskapshjälp	Antal moderskapsförsäkr. kvinnliga medlemmar		Antal barnsbördsfall		Antal dagar m. moderskapshjälp		
		Hela antalet	I % av samtl. kv.	Hela antalet	Per 100 kvinnor	Hela antalet	Per 100 kvinnor	Per barnsbördsfall
1922 . .	476	189 395	79·0	9 620	5·1	270 959	143·1	28·2
1923 . .	478	201 198	81·0	9 500	4·7	275 604	137·0	29·0
1924 . .	486	213 944	82·7	9 356	4·4	272 382	127·3	29·1

Kortare meddelanden.

— Allmänna sociala frågor —

Social handbok. På föranstaltande av Centralförbundet för socialt arbete och under medverkan av ett antal sakkunniga har nyligen utarbetats en översiktlig framställning av samhällelig och enskild social verksamhet och dess organisation genom Social handbok, vilken sedan julen 1925 föreligger i en å Hökerbergs bokförlag i Stockholm utgiven volym å 480 sidor.[1] I fråga om plan ansluter sig verket till den år 1908 likaledes av centralförbundet utgivna »Social handbok», men är till alla delar nyskriven och sålunda icke att anse som allenast en ny upplaga av den senare. Liksom denna har emellertid det nu utkomna arbetet redigerats av kanslirådet G. H. v. Koch, som biträtts av en redaktionskommitté, bestående av centralförbundets ordförande, redaktören E. B. Rinman, och generaldirektören G. Huss.

Efter ett inledande kapitel, betitlat Några utgångspunkter för socialpolitiken, vari ingår en uppsats om socialpolitik och ekonomi av professor E. Sommarin och en om de sociala frågorna från rasbiologisk synpunkt av professor J. V. Hultkrantz, följer det i 15 avdelningar ienligt nedanstående översikt inordnade huvudinnehållet.

1. Arbetarskydd: Arbetarskyddslagstiftningen, Yrkesinspektionens organisation och verksamhet (av byråchefen Th. Fürst), Yrkessjukdomar och yrkeshygien (av professorn G. Wirgin), Sociala välfärdsanordningar (av yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren).

2. Lönarbetaren och samhället: Yrkesfördelning samt arbets- och löneförhållanden i Sverige (av byråchefen B. Nyström), Svenska arbetsgivareföreningen (av redaktören A. Brunius), Fackföreningsrörelsen (av redaktören S. Hansson), Arbetsavtal och kollektivavtal, Arbetsinställelser, medling och skiljedom i arbetstvister, Det allmänna som arbetsgivare (av sekreteraren O. Ekblom), Industriell demokrati (av redaktören E. B. Rinman), Arbetsförmedling, Arbetslöshetsfrågan (av byråchefen O. Järte och amanuensen S. Skogh), Folkutbytet med främmande länder (av amanuensen C. Chr. Schmidt).

3. Levnadskostnaderna i Sverige (av sekreteraren H. Heyman).

4. Socialförsäkringen och liknande strävanden: Historik, Sjukförsäkring (av byråchefen Th. Andersson), Den sociala olycksfallsförsäkringen (av byråchefen E. Odelstierna), Pensionsförsäkringen (av byråchefen H. Elliot), Pensionskassor och andra understödsföreningar, Fromma stiftelser (av byråchefen Th. Andersson).

5. Samhällets hjälp- och skyddsverksamhet: Fattigvården, Den offentliga barnavården (av kanslirådet G. H. v. Koch), Behandling av alkoholister, lösdrivare, villkorligt dömda, frigivna fångar m. fl. (av byråchefen E. Wijkmark), Bekämpandet av smittosamma könssjukdomar (av överläkaren K. Marcus), Kampen mot tuberkulosen, Vården av övriga kroppsligt sjuka (av d:r G. Neander), Tandvården (av tandläkaren H. Ramberg), Vård av abnorma (av professorn A. Petrén).

6. Nykterhetsarbetet (av fil. d:r Thorild Dahlgren).

7. Folkbildningsarbetet: Det fria folkbildningsarbetet (av stadsbibliotekarien Fr. Hjelmqvist), Folkhögskolorna (av folkhögskoleinspektören E. Ingers), Ungdomsrörelse och ungdomsvård (av fröken Ebba Pauli).

8. Yrkesutbildning. Kvinnliga yrkesområden: Yrkesutbildning (av undervisningsrådet N. Fredriksson), Yrkesval och yrkesrådgivning (av fru Emilia Bromée), Yrkesutbildning i husligt arbete (av fröken Ingeborg Walin), Kvinnan i familj och samhälle (av fru Emilia Bromée).

9. Kooperationen (av generaldirektören A. Örne).

10. Jordfrågan: Översikt av de viktigaste sociala jordlagstiftningsproblemen (av revisionssekreteraren S. Ekberg), Egnahemsverksamheten och den inre kolonisationen (av byråchefen C. Mannerfelt).

---

[1] Pris: 9·50 kr. för häftat och 12·50 kr. för bundet ex.

11. Bostadsfrågan: Översikt över bostadsförhållandena i Sverige (av byråchefen B. Nyström), Statliga åtgärder (av sekreteraren K. Bergström), Kommunala åtgärder (av ingenjören A. Dahlberg), Åtgärder av arbetsgivare och filantropiska företag (av kanslirådet G. H. v. Koch), Bostadshygieniska och bostadssociala grundproblem (av sundhetsinspektören G. Göthlin), Koloniträdgårdar.

12. Social utbildning och upplysning: Social utbildning, Centralförbundet för socialt arbete (av fru Karin Fjällbäck Holmgren), Svenska stadsförbundet (av sekreteraren H. Karlson), Svenska landstingsförbundet (av sekreteraren S. Odén), Svenska landskommunernas förbund (av byråföreståndaren J. A. Zander), Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet (av direktören A. Hirsch), Svenska Röda korset, Föreningar och fonder av skilda slag.

13. Utgifter för sociala ändamål: Statens omkostnader för sociala ändamål (av sekreteraren H. Heyman), Landstingens utgifter för sociala ändamål (av sekreteraren S. Odén), Primärkommunernas utgifter för sociala ändamål (av förste aktuarien E. Ahlberg).

14—15. Den svenska socialförvaltningen samt Internationella arbetsorganisationen (av generaldirektören G. Huss).

De olika uppsatserna avslutas med litteraturanvisningar, och verket är försett med sakregister.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

Den privata arbetsförmedlingen under år 1925. För kontroll av den privata arbetsförmedlingen är varje person, som enligt kungörelsen den 5 maj 1916 erhållit tillstånd att bedriva kommissionärsverksamhet, skyldig att föra förteckning över de personer, som genom honom söka anställning och de lediga platser, vilka hos honom anmälas, ävensom att för varje månad till vederbörande polismyndighet lämna uppgift angående sin verksamhet å av socialstyrelsen fastställda blanketter. Månadsuppgifterna vidarebefordras omedelbart till socialstyrelsen. Bristande noggrannhet vid uppgifternas avlämnande medför emellertid vissa svårigheter att statistiskt bearbeta det inkomna materialet. Dubbelräkningar förekomma i stor utsträckning av såväl arbetssökande som lediga platser, beroende på att samma person understundom vänder sig med ansökan om arbete eller rekvisition av arbetskraft till flera kommissionärer och ofta jämväl till den offentliga arbetsförmedlingen. Den enda uppgift, som kan tillmätas någon större grad av noggrannhet, är siffran för antalet tillsatta platser. Antalet sådana platser vid rapporterande platsbyråer under år 1925 framgår av nedanstående översikt:

År 1925	Hela riket				Därav i Stockholm			
	Antal uppgiftslämnare	Antal tillsatta platser			Antal uppgiftslämnare	Antal tillsatta platser		
		Manl.	Kvinnl.	Summa		Manl.	Kvinnl.	Summa
Januari	145	167	2 516	2 683	37	14	1 252	1 266
Februari	140	251	2 416	2 667	37	34	1 129	1 163
Mars	140	360	3 199	3 559	35	39	1 412	1 451
April	140	443	4 448	4 891	35	51	1 921	1 972
Maj	145	478	3 810	4 288	36	50	1 756	1 806
Juni	138	298	2 658	2 956	36	42	1 208	1 250
Juli	141	335	2 434	2 769	35	31	1 095	1 126
Augusti	144	423	2 697	3 120	36	31	1 234	1 265
September	146	479	3 945	4 424	35	40	1 752	1 792
Oktober	144	720	3 901	4 621	35	27	1 584	1 611
November	143	287	2 505	2 792	35	20	1 120	1 140
December	141	151	1 749	1 900	35	19	850	869
Summa	·	**4 392**	**36 278**	**40 670**	·	**398**	**16 313**	**16 711**

Anmärkas bör, att det i tabellen angivna antalet uppgiftslämnare icke sammanfaller med antalet av länsstyrelserna beviljade kommissionärsrättigheter. Hela antalet dylika rättigheter torde

under året ha uppgått till cirka 200, men endast 157 platskommissionärer ha under året låtit sig avhöra; återstoden torde icke ha utnyttjat sina rättigheter. Av dessa 157 ha emellertid endast det i tabellen för varje månad angivna antalet uppgiftslämnare avgivit rapporter.

Vid studium av de olika yrkesgrupper, som varit föremål för privat platsförmedling, finner man, att största antalet förmedlingar faller inom det husliga arbetet. Flertalet kommissionärsrättigheter gälla också, i enlighet med ordalydelsen i den nu upphävda 1884 års kommissionärskungörelse, »tjänstehjon och andra».

För att utröna förmedlingsresultatet inom olika yrkesgrupper har socialstyrelsen låtit bearbeta rapporterna från Stockholms stad, där antalet utnyttjade tillstånd att yrkesmässigt utöva verksamhet såsom kommissionär under året utgjorde 38. Platsförmedlingen inom kvinnliga yrken under år 1925 vid dessa privata kommissionskontor framgår av efterföljande översikt:

	Platsansökningar	Lediga platser	Tillsatta platser
Kontors- och butikspersonal	4 625	2 149	558
Hotell- och restaurangpersonal	15 980	11 230	6 488
Husligt arbete	25 608	31 462	7 398
Sjukvårdspersonal	2 348	1 706	1 231
Övriga	810	1 024	638
Summa för Stockholm	**49 371**	**47 571**	**16 313**

Den förut nämnda dubbelanmälningen av platssökande och lediga platser å de privata kommissionskontoren förklarar den stora disproportionen mellan siffrorna för dessa kolumner å ena sidan och antalet tillsatta platser å den andra.

Då den manliga arbetskraften i ytterst ringa utsträckning vänder sig till de privata kontoren, tilldrager sig densamma icke något större intresse i detta sammanhang.

Hela antalet kommissionärer, från vilka rapporter under året inkommit — inräknat sådana, vilkas verksamhet endast pågått vissa månader eller vilkas uppgifter varit för statistisk bearbetning obrukbara — utgjorde som nämnt 157. Deras fördelning på olika landsdelar framgår av följande översikt:

Stockholms stad	38	Kalmar län	1	Skaraborgs län	4
Stockholms län	1	Blekinge län	1	Värmlands län	5
Uppsala län	4	Kristianstads län	6	Örebro län	4
Södermanlands län	4	Malmöhus län	46	Gävleborgs län	6
Östergötlands län	9	Hallands län	4	Västernorrlands län	3
Jönköpings län	2	Göteborgs o. Bohus län	10	Jämtlands län	1
Kronobergs län	4	Älvsborgs län	4	Summa	**157**

Sedan föregående år har antalet rapporterande kommissionärer ökats med 3 i Stockholms stad, 2 i Gävleborgs län samt 1 i vardera av Älvsborgs och Örebro län. Minskning föreligger däremot med 4 i Malmöhus län, 4 i Göteborgs och Bohus län samt med 1 i Hallands och 1 i Värmlands län. Totalsumman har sålunda reducerats från 160 till 157.

Den kommunala arbetslöshetspolitiken i Stockholm. Under erinran om den av de s. k. arbetslöshetssakkunniga utförda utredningen rörande riktlinjerna för statens framtida arbetslöshetspolitik (Soc. Medd. årg. 1925, sid. 823), väcktes under förra året inom stadskollegiet i Stockholm förslag om anordnande av en motsvarande utredning för stadens vidkommande. Utredningen anförtroddes åt en kommitté om fem personer, av vilka stadskollegiet utsåg tre och stadens arbetslöshetskommitté de båda övriga. Kommittén, vars arbete leddes av borgarrådet Wictor Karlsson, hade i början av innevarande år slutfört sitt uppdrag och avgav den 26 februari sitt betänkande, som nu föreligger i tryck bland stadsfullmäktiges handlingar (Stadskollegiets utlåtanden, bihang n:r 20/1926). Betänkandet inledes med en återblick på stadens tidigare åtgöranden i arbetslöshetsfrågan samt en redogörelse för huvudinnehållet av arbetslöshetssakkunnigas förslag, vilket av kommittén förutsatts bliva normerande för statens arbetslöshetspolitik under de närmaste åren. Kommittén har från denna utgångspunkt också sökt lägga sitt eget förslag så, att intet motsatsförhållande skall behöva uppstå mellan den statliga och den kommunala understödsverksamheten och att framför allt icke någon indragning av det kommunen tillkommande statsbidraget skall kunna riskeras.

Huvudvikten bör i den kommunala liksom i den statliga arbetslöshetspolitiken läggas vid anordnandet av nödhjälpsarbeten. Med hänsyn därtill, att de s. k. ortstillläggen enligt arbetslöshetssakkunnigas förslag hädanefter torde få utbetalas av nödhjälpsarbetarnas hemkommuner, blir det ett kommunalt intresse, att arbetslösa familjeförsörjare beredas sysselsättning i hemmets omedelbara närhet, och kommittén föreslår också, att dylika arbetare i första hand uttagas till kommunens egna nödhjälpsarbeten, medan arbetslösa utan försörjningsplikt hänvisas till disponibla statsarbeten i olika delar av landet.

Av särskilt intresse är den del av kommitténs utredning, som avser frågan om det i Stockholm befintliga arbetslöshetsklientelets sammansättning och allmänna struktur. Kommittén har för att kunna bilda sig en uppfattning härom företagit en undersökning beträffande de i augusti 1925 anmälda arbetslösa, till ett antal av c:a 2 600 man. Undersökningen i fråga ger en värdefull komplettering av den genom statens arbetslöshetskommission vid samma tidpunkt anordnade utredning, som refererades i förra häftet av denna tidskrift (sid. 211 ff.). Liksom vid sistnämnda utredning var fallet, företogs undersökningen vid en tid på året, då arbetslösheten i allmänhet är som minst, vilket varit gynnsamt ur den synpunkten, att man ej fått med något större antal fall av säsongarbetslöshet, utan kunnat räkna med att den stora massan av de redovisade arbetslösa varit sådana, som på grund av konjunkturförhållanden eller personliga orsaker blivit utan sysselsättning. Vad kommittén speciellt intresserat sig för var att få utrönt, huruvida bland klientelet befanns något större antal personer, som av personliga eller andra skäl kunde anses sakna utsikter att åter erhålla mera regelbunden sysselsättning å fria marknaden och sålunda tendera att bli så att säga permanent arbetslösa. Att en ej ringa tendens i sådan riktning förefinnes framgår därav, att de vid utredningen redovisade arbetarna under tiden $^1/_1$ 1921—$^1/_9$ 1925 (alltså en period av inalles 56 månader) varit arbetslösa i genomsnitt 21·3 månader och i medeltal uppburit understöd eller haft nödhjälpsarbete under $^3/_{10}$ av denna arbetslöshetstid eller 6·4 månader per man. Särskilt belysande är en jämförelse, som gjorts mellan å ena sidan de arbetare, som vid undersökningstillfället voro sysselsatta vid nödhjälpsarbetena, och å andra sidan övriga arbetslösa. En sammanfattning av de resultat, som härvid erhållits, lämnas i följande tablå:

		Antal personer	Medelålder (år)	Arbetslöshetstid[1] (i mån.)	Därav understödstid (i %) Kontant understöd	Nödhjälpsarbete	Tillhopa	Relativa antalet utförda dagsverken vid nödhjälpsarbetena[1]
Nuv. nödhjälps-arbetare	Ogifta	244	41·5	34·4	8·4	40·1	48·5	88·2
	Gifta	391	47·8	39·9	13·3	38·7	52·0	
Övriga arbetslösa . .		1 983	35·5	16·0	9·9.	4·0	13·9	11·8
Samtl. » . .		**2 618**	**38·1**	**21·3**	**10·7**	**19·3**	**30·0**	**100·0**

Av tablåns sista kolumn framgår, att av hela antalet sedan 1921 års början fullgjorda dagsverken vid nödhjälpsarbetena nära 90 % utförts av sådana arbetslösa, som vid undersökningstillfället (i augusti 1925) fortfarande befunno sig i nödhjälpsarbetarnas led. Det har synts kommittén ofrånkomligt, att bland dessa nödhjälpsarbetare en »permanent arbetslöshetskår» håller på att uppstå, och då förtjänstmöjligheterna vid nödhjälpsarbetena icke äro sådana, att en arbetsför person i onödan kan frestas att hålla sig kvar där, har kommittén funnit det vara skäl att antaga, att huvudparten av dessa arbetare utgöres av sådana, vilkas utsikter att erhålla stadigvarande arbete å den öppna marknaden äro skäligen ringa. För en rationell anordning av nödhjälpsarbetena — vartill i främsta rummet hör, att dessa skola kunna tillfälligt nedläggas, då läget på arbetsmarknaden så medger — måste det krävas, att den del av klientelet, som saknar förutsättning att taga sig fram på egen hand, avskiljes från de övriga arbetslösa till en särklass, för vars räkning speciella nödhjälpsarbeten av ej alltför krävande beskaffenhet få anordnas. Det måste nämligen, åtminstone i den mån sagda arbetare äro familjeförsörjare, anses önskvärt, att de beredas tillfälle att i det längsta draga sig fram med eget arbete. Där försörjningsplikt icke förefinnes och den arbetslöse saknar utsikt att få arbete på öppna marknaden, torde det däremot enligt kommitténs mening vara lämpligast att överföra honom till annat kommunalt understödsorgan (fattigvården).

[1] Under perioden $^1/_1$ 1921—$^1/_9$ 1925 (56 månader).

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under februari 1926. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpbehövande arbetslösa uppgick vid slutet av februari till 22 334 mot 22 711 vid månadens början. Yrkesfördelningen framgår av följande sammandrag:

	Hela antalet hjälp-sökande	Därav: det lokala överskottet		Hela antalet hjälp-sökande	Därav: det lokala överskottet
Jordbruk	562	109	Närings- o. njutningsmedelsind.	294	44
Skogshushållning	428	27	Kemisk-tekn. o. belysningsind.	135	67
Gruvdrift och malmförädling	2 364	762	Trämasse- och pappersindustri	103	47
Jord-, sten- och glasindustri	875	158	Grafisk industri	75	4
Metall- och maskinindustri	1 966	768	Industri och hantverk, ej spec.	545	71
Trävaruindustri	3 018	534	Sjöfart och fiske	676	58
Byggnadsverksamhet	2 428	269	Handel och samfärdsel m. m.	1 360	260
Läder-, hår-, gummi- o. d. ind.	222	16	Husligt arbete	41	—
Textilindustri	152	45	Arbete, ej hänf. till annan grupp	6 954	1 513
Beklädnadsindustri	136	11	Summa	**22 334**	**4 763**

Vid de statliga nödhjälpsarbetena sysselsattes den 28 februari 4 335 arbetare, därav vid arbetslöshetskommissionens statsarbeten 4 260 samt vid statens järnvägars automobilvägar 75. Antalet i gång varande arbetsföretag utgjorde 55, mot 47 vid månadens början.

Vid kommunala nödhjälpsarbeten (utan statsbidrag) sysselsattes 2 533 arbetare samt vid s. k. statskommunala arbeten (kommunal regi med statsbidrag) 969 arbetare. Härförutom uppburo 2 119 personer kommunalt arbetslöshetsunderstöd.

Statens bruttoutgifter för nödhjälpsåtgärderna uppgingo under februari till 451 800 kronor, mot 326 655 föregående månad.

Folkförbundets och internationella arbetsbyråns blandade kommitté för ekonomiska kriser. Vid 1924 års internationella arbetskonferens antogs en resolution, genom vilken arbetsbyrån anmodades att överlämna åt en blandad kommitté av å ena sidan representanter för folkförbundet och å andra sidan experter utsedda av internationella arbetsorganisationen att undersöka »de faktorer, som kunna inverka störande på konsumtionsförmågans och produktionens regelbundna och samtidiga tillväxt och sålunda beröra arbetstillgångens stabilitet, såsom kreditoperationerna, den allmänna osäkerheten i priserna och rubbningen i växelkurserna». Nyssnämnda experter hava utgjorts av M. Max Lazard (Frankrike), prof. Mahaim (Belgien), dr Sjöstrand (Sverige) och prof. Wagemann (Tyskland).

Vid sammanträde i januari 1925 antog kommittén två resolutioner, den ena rörande s. k. ekonomiska barometrar, den andra rörande de ekonomiska fluktuationernas inverkan på arbetsmarknaden. I den förra uttrycktes önskemålet att i olika länder få till stånd konjunkturberäkningar upprättade efter liknande principer som Harvard-universitetets samt att vidare utveckla de metoder, som kommit till användning speciellt i syfte att göra beräkningarna internationellt jämförbara. I den andra resolutionen uttryckte kommittén den uppfattningen, att det med hänsyn till arbetsmarknaden vore synnerligen önskvärt att minska intensiteten i de s. k. cykliska fluktuationerna inom det ekonomiska livet. Vidare uttalade kommittén, att beskaffenheten av de villkor, som gälla vid kreditgivning åt industri och handel, kan ha ett väsentligt inflytande på nämnda fluktuationers skärpa samt att därför vid fattandet av beslut rörande kreditpolitiken uppmärksamhet borde ägnas åt tillgängliga upplysningar rörande ekonomiska förhållanden, däri inbegripet tendenserna på arbetsmarknaden och i prisrörelserna. Den närmare utredningen av vissa finansiella och monetära spörsmål överlämnade kommittén åt folkförbundets finansiella kommitté.

Vid senare sammanträden har den blandade kommittén upprepat dessa sina resolutioner samt därjämte erinrat om och för sin del bekräftat de vid Genuakonferensen 1922 antagna resolutionerna rörande penningvärdets stabilisering. Till folkförbundets ekonomiska kommitté har för utredning hänvisats frågan om vissa andra åtgärder än finansiella och monetära sådana i och för stabiliseringspolitikens genomförande. Kommittén har också uttalat sig för att en konferens anordnas med representanter för sådana organisationer i olika länder, som syssla med upprättandet av konjunkturberäkningar, i och för diskussion om de bästa metoderna för anställande av dylika beräkningar och för ernående av internationell jämförbarhet.

Vid sammanträde den 4 mars 1926 i Genève har den blandade kommittén tills vidare avslutat sina arbeten. Kommittén har vid sammanträdet sysselsatt sig med en undersökning av vissa åtgärder, som erfordras för att bringa i verkställighet de förut antagna resolutionerna. Med ledning av utredningar, som förebragts av två ledamöter av folkförbundets ekonomiska kommitté, har vidare den blandade kommittén haft under överläggning frågan om sådana rubbningar i det ekonomiska livet, som framgått ur kriget och ur den ekonomiska nationalism, som efter detta gjort sig märkbar i olika länder, framträdande uti en onaturlig forcering av vissa industrier, förskjutningar i den internationella handeln som följd av en skärpt tullskyddspolitik, brist på stadga och jämvikt i de fiskaliska systemen samt vissa missförhållanden inom handeln, speciellt vad gäller mellanhandeln. Den blandade kommittén har ansett, att dessa spörsmål ägna sig för behandling av den planerade internationella ekonomiska konferensen.

— Föreningsväsen —

Landsorganisationen i Sverige under 1925. Vid slutet av år 1925 redovisade de till landsorganisationen anslutna 34 fackförbunden ett sammanlagt medlemsantal av 384 617, mot 360 337 vid årets början. Ökningen utgör alltså 24 280 personer eller 6·7 %. Någon nyanslutning av förut fristående organisationer har icke ägt rum, och medlemsökningen beror sålunda uteslutande på förvärv av nya medlemmar. Utvecklingen under årets olika månader framgår av följande tablå:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Antal avdelningar .	3 806	3 814	3 814	3 823	3 848	3 836	3 850	3 866	3 878	3 887	3 894	3 901
Medlemmar, tusental	360	362	363	366	368	370	373	376	379	383	384	385
Därav män, »	329	330	331	334	336	338	341	343	346	349	350	350
Därav kvinnor, »	31	32	32	32	32	32	32	33	33	34	34	35

De olika förbunden hade vid årets slut följande medlemsantal (siffrorna inom parentes angiva ökning eller minskning under året):

Metallindustriarbetareförbundet	70 998	(+ 7 639)	
Grov- och fabriksarbetareförb. .	43 252	(+ 3 935)	
Järnvägsmannaförbundet . . .	34 872	(+ 359)	
Sågverksindustriarbetareförb. .	33 354	(+ 1 221)	
Pappersindustriarbetareförb. . .	26 135	(+ 1 780)	
Kommunalarbetareförbundet . .	17 656	(+ 283)	
Skogs- och flottningsarbetaref.	16 023	(— 3 231)	
Transportarbetareförbundet . .	15 493	(+ 91)	
Livsmedelsarbetareförbundet .	13 547	(+ 587)	
Byggnadsträarbetareförbundet .	12 178	(+ 966)	
Träindustriarbetareförbundet .	10 162	(+ 1 242)	
Sko- och läderindustriarbetaref.	9 584	(+ 175)	
Skrädderiarbetareförbundet . .	8 920	(+ 462)	
Handelsarbetareförbundet . . .	8 206	(+ 635)	
Stenindustriarbetareförbundet .	7 990	(+ 2 155)	
Typografförbundet	7 445	(+ 563)	
Murareförbundet	5 394	(+ 1 760)	
Gjutareförbundet	5 074	(+ 314)	
De förenade förbunden . . .	4 913	(+ 68)	
Måleriarbetareförbundet . . .	4 900	(+ 445)	
Bryggeriindustriarbetareförb. .	4 582	(+ 366)	
Gruvindustriarbetareförb. . .	3 842	(+ 638)	
Eldareunionen	3 735	(— 165)	
Bokbindareförbundet	3 590	(+ 571)	
Väg- och vattenbyggnadsarb.-f.	3 034	(+ 857)	
Tobaksindustriarbetareförb. .	2 803	(+ 156)	
Bleck- och plåtslagareförb. .	1 537	(— 1)	
Hatt- och pälsindustriarb.-f. .	1 498	(+ 112)	
Litografiska förbundet . . .	1 045	(+ 200)	
Sadelmakare- och tapetseraref.	1 030	(+ 24)	
Frisörbiträdesförbundet . . .	653	(+ 141)	
Kakelugnsmakareförbundet .	638	(— 21)	
Försäkringsfunktionärernas f.	273	(— 30)	
Tunnbinderiarbetareförb. . . .	261	(— 17)	
Summa	**384 617**	**(+ 24 280)**	

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Mars månad år 1926.

Under hänvisning till efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet,[1] lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under mars månad.

Översikt av verksamheten under mars månad 1926.

	Manliga avdeln.			*Kvinnliga avdeln.*			*Tillsammans*		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Stockholms stad	4 102	1 478	1 363	3 824	3 336	2 387	**7 926**	**4 814**	**3 750**
Stockholms län	2 549	964	901	510	566	299	**3 059**	**1 530**	**1 200**
Uppsala stad och län	684	296	219	208	225	172	**892**	**521**	**391**
Södermanlands län	781	427	320	457	446	277	**1 238**	**873**	**597**
Östergötlands län	1 631	643	526	825	553	396	**2 456**	**1 196**	**922**
Norrköping	981	237	215	189	150	115	**1 170**	**387**	**330**
Jönköpings län	324	136	91	341	213	152	**665**	**349**	**243**
Kronobergs län	80	46	30	139	156	74	**219**	**202**	**104**
Norra Kalmar län	173	86	78	52	57	36	**225**	**143**	**114**
Södra Kalmar län	612	208	192	179	121	86	**791**	**329**	**278**
Gotlands län	101	72	61	81	100	40	**182**	**172**	**101**
Blekinge län	943	314	255	469	292	180	**1 412**	**606**	**435**
Kristianstads län	902	562	425	554	594	318	**1 456**	**1 156**	**743**
Malmöhus län: Malmö	2 503	542	500	1 341	828	580	**3 844**	**1 370**	**1 080**
Lund	401	84	77	117	90	66	**518**	**174**	**143**
Landskrona	463	101	91	49	40	26	**512**	**141**	**117**
Hälsingborg	1 254	331	310	288	247	179	**1 542**	**578**	**489**
Ystad	285	88	84	74	65	33	**359**	**153**	**117**
Trälleborg	475	239	235	59	42	40	**534**	**281**	**275**
Eslöv	185	102	89	35	33	20	**220**	**135**	**109**
Skurup	63	80	51	44	57	24	**107**	**137**	**75**
Vellinge	119	60	54	24	23	13	**143**	**83**	**67**
Hallands län	568	285	211	176	199	104	**744**	**484**	**315**
Göteborgs och Bohus län	535	203	174	170	146	79	**705**	**349**	**253**
Göteborg	4 164	1 275	1 235	1 073	893	655	**5 237**	**2 168**	**1 890**
Älvsborgs län	460	179	150	131	140	60	**591**	**319**	**210**
Skaraborgs län	799	546	332	512	563	245	**1 311**	**1 109**	**577**
Värmlands län	292	131	107	229	287	152	**521**	**418**	**259**
Örebro län	932	410	333	414	443	311	**1 346**	**853**	**644**
Västmanlands län	647	272	175	369	359	245	**1 016**	**631**	**420**
Kopparbergs län	281	109	107	300	239	174	**581**	**348**	**281**
Gävle stad och län	761	127	127	158	115	100	**919**	**242**	**227**
Västernorrlands län	700	247	240	64	44	26	**764**	**291**	**266**
Jämtlands län	173	44	31	231	180	137	**404**	**224**	**168**
Västerbottens län	204	44	42	159	152	102	**363**	**196**	**144**
Norrbottens län	82	44	39	133	116	85	**215**	**160**	**124**
Tillsammans mars 1926	**30 209**	**11 012**	**9 470**	**13 978**	**12 110**	**7 988**	**44 187**	**23 122**	**17 458**
» febr. 1926	*29 838*	*8 578*	*7 648*	*11 887*	*8 346*	*5 834*	*41 725*	*16 924*	*13 482*
» mars 1925	29 620	10 332	8 838	13 715	10 632	7 332	43 335	20 964	16 170
» » 1924	27 165	11 235	9 591	12 424	11 185	7 253	39 589	22 420	16 844
» » 1923	41 541	11 993	10 541	11 741	11 052	6 997	53 282	23 045	17 538

[1] De särskilda anstalterna uppräknas i tablån här ovan; med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida.

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar per 100 led. pl.			Tillsatta platser per 100 lediga		
					mars 1926	febr. 1926	mars 1925	mars 1926	febr. 1926	mars 1925
Manliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	6 393	6 564	4 811	3 515	136	191	142	73	70	70
Industri och hantverk	8 529	8 802	963	868	914	1245	945	90	93	95
Sjöfart och fiske	5 326	5 449	1 739	1 707	313	535	387	98	99	98
Handel och samfärdsel	3 046	3 152	878	792	359	443	371	90	90	95
Husligt arbete	1	1	—	—	.	.	.	—	.	.
Annat arbete	5 790	6 241	2 621	2 588	238	193	214	99	99	99
Summa	**29 085**	**30 209**	**11 012**	**9 470**	**274**	**348**	**287**	**86**	**89**	**86**
Kvinnliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	955	969	1 903	721	51	70	61	38	41	42
Industri och hantverk	711	762	339	246	225	300	266	73	78	75
Sjöfart och fiske	302	307	101	96	304	.	.	95	.	.
Handel och samfärdsel	1 989	2 075	1 406	1 032	148	166	177	73	79	78
Husligt arbete	7 527	9 496	8 349	5 882	114	136	126	70	73	73
Annat arbete	362	369	12	11	.	.	.	.	.	.
Summa	**11 846**	**13 978**	**12 110**	**7 988**	**115**	**142**	**129**	**66**	**70**	**69**
Tillsammans										
Jordbruk och skogshushållning . .	7 348	7 533	6 714	4 236	112	152	120	63	61	62
Jordbruk	7 143	7 322	6 576	4 121	111	154	120	63	59	62
Skogshushållning	205	211	138	115	153	121	117	83	92	75
Industri och hantverk	9 240	9 564	1 302	1 114	735	1026	800	86	90	91
Gruvdrift och malmförädling . . .	280	282	9	9	.	.	.	.	.	.
Jord-, sten- och glasindustri . . .	371	372	57	54	.	.	.	.	.	.
Metall- och maskinindustri . . .	2 110	2 168	229	176	947	809	1652	77	90	82
Trävaruindustri	692	713	43	33	.	.	.	.	.	.
Byggnadsverksamhet	3 135	3 240	472	461	686	1318	809	98	98	99
Läder-, hår- och gummiindustri . .	235	251	18	15	.	.	.	.	.	.
Textilindustri	230	231	12	7	.	.	.	.	.	.
Beklädnadsindustri	421	446	103	69	433	.	.	67	.	.
Närings- och njutningsmedelsindustri	586	620	150	103	413	.	303	69	.	90
Kemisk-teknisk o. belysningsindustri	95	99	8	8	.	.	.	.	.	.
Trämasse- och pappersindustri . .	101	105	41	31	.	.	.	.	.	.
Grafisk industri	109	112	10	8	.	.	.	.	.	.
Ej särskilt specificerade	875	925	150	140	617	871	855	93	93	89
Sjöfart och fiske	5 628	5 756	1 840	1 803	313	537	390	98	99	98
Handel och samfärdsel	5 035	5 227	2 284	1 824	229	277	257	80	84	85
Kontors-, bank- o. d. personal . .	491	499	98	80	.	445	.	.	88	.
Butiks- och magasinspersonal . . .	1 273	1 316	185	156	711	895	724	84	85	87
Hotell- och restaurangpersonal . .	1 251	1 318	996	751	132	145	145	75	78	79
Transportarbetare	1 782	1 849	810	713	228	286	251	88	90	94
Allmän och litterär verksamhet . .	225	231	173	109	134	171	146	63	81	76
Ej särskilt specificerade	13	14	22	15	.	.	.	.	.	.
Husligt arbete	7 528	9 497	8 349	5 882	114	136	126	70	73	73
Annat arbete	6 152	6 610	2 633	2 599	251	205	223	99	99	99
Summa	**40 931**	**44 187**	**23 122**	**17 458**	**191**	**247**	**207**	**76**	**80**	**77**

Utanför resp. länsförmedlingsanstalters rapporteringsområden tillsattes under månaden 1 483 platser, varav 1 138 manliga och 345 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 1 588, 1 292 och 296 samt under nästlidna månad resp. 1 259, 1 022 och 237.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Jordbruk m. m.			Skogshushållning			Gruvdrift o. malmförädling			Jord-, sten- o. glasindustri			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.
	Manliga avdelningen	**6 353**	**4 673**	**3 400**	**211**	**138**	**115**	**282**	**9**	**9**	**371**	**57**	**54**	**2 108**	**225**	**173**
1	Stockholms stad	51	3	3	3	—	—	—	—	—	7	—	—	393	82	69
2	Stockholms län	1 347	839	781	59	36	34	2	—	—	13	—	—	104	5	4
3	Uppsala stad och län	347	246	171	9	1	1	1	—	—	21	1	1	20	1	1
4	Södermanlands län	277	284	183	1	7	1	—	—	—	8	—	—	75	13	13
5	Östergötlands län	754	471	357	8	8	8	1	—	—	26	—	—	78	2	2
6	Norrköping	160	96	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	69	4	4
7	Jönköpings län	104	96	60	2	—	—	—	—	—	1	—	—	29	10	2
8	Kronobergs län	27	40	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—
9	Kalmar län	115	82	64	2	6	6	—	—	—	3	—	—	62	1	1
10	Gotlands län	36	37	26	—	—	—	—	—	—	3	2	2	2	—	—
11	Blekinge län	187	160	105	—	—	—	1	—	—	29	2	2	23	1	—
12	Kristianstads län	486	448	322	19	6	5	—	—	—	29	1	1	42	8	3
13	Malmöhus län: Malmö	75	64	24	—	—	—	—	—	—	15	—	—	257	10	9
14	Hälsingborg	92	79	64	—	—	—	6	—	—	3	—	—	47	3	—
15	Övriga anstalter	468	312	240	—	7	7	—	—	—	20	3	3	242	11	10
16	Hallands län	170	164	95	—	—	—	2	—	—	49	3	—	26	3	3
17	Göteborgs och Bohus län	136	109	84	—	—	—	—	—	—	106	45	45	14	—	—
18	Göteborgs stad	72	39	36	—	—	—	—	—	—	5	—	—	330	21	17
19	Älvsborgs län	107	77	49	1	—	—	10	—	—	3	—	—	76	10	9
20	Skaraborgs län	623	520	307	1	—	—	—	—	—	6	—	—	19	1	1
21	Värmlands län	85	80	59	9	3	2	2	—	—	10	—	—	9	4	3
22	Örebro län	270	193	125	36	17	15	214	9	9	3	—	—	25	1	1
23	Västmanlands län	276	206	120	3	8	8	36	—	—	1	—	—	65	13	2
24	Kopparbergs län	33	13	13	10	2	2	1	—	—	1	—	—	36	14	13
25	Gävle stad och län	6	—	—	9	5	5	4	—	—	9	—	—	33	3	3
26	Västernorrlands län	3	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	8	—	—
27	Jämtlands län	23	7	5	25	24	13	1	—	—	—	—	—	9	—	—
28	Västerbottens län	19	6	6	12	4	4	—	—	—	—	—	—	6	3	2
29	Norrbottens län	4	2	2	2	3	3	1	—	—	—	—	—	4	1	1
	Kvinnliga avdelningen	**969**	**1 903**	**721**	—	—	—	—	—	—	**1**	—	—	**60**	**4**	**3**
1	Stockholms stad	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	40	2	2
2	Stockholms län	62	133	52	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Uppsala stad och län	49	51	31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	47	99	46	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	84	136	84	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Norrköping	10	11	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
7	Jönköpings län	19	54	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	20	52	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	19	45	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	4	31	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	28	86	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	99	259	67	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	4	24	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	1	1
14	Hälsingborg	12	12	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Övriga anstalter	43	97	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Hallands län	30	80	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	59	44	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	12	10	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
19	Älvsborgs län	6	29	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	80	216	67	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	43	83	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	91	152	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	65	109	55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	39	45	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävle stad och län	6	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	10	16	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	23	21	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	3	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Trävaruindustri			Byggnadsverksamhet			Läder-, hår- o. gummiindustri			Textilindustri			Beklädnadsindustri			Närings- o. njutningsmedelsindustri			Kem.-tekn. o. belysningsindustri			
Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	
713	**43**	**33**	**3 240**	**472**	**461**	**206**	**14**	**12**	**183**	**4**	**3**	**207**	**7**	**5**	**422**	**29**	**24**	**84**	**7**	**7**	
46	10	6	626	105	99	18	6	5	4	1	1	26	—	—	54	16	15	8	—	—	1
28	10	10	184	14	13	4	1	—	8	—	—	6	—	—	22	1	1	4	—	—	2
4	1	1	15	2	2	3	1	1	2	—	—	7	—	—	14	—	—	—	—	—	3
8	3	3	46	11	11	3	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	4
40	—	—	210	9	8	6	—	—	3	—	—	4	—	—	34	1	—	1	—	—	5
43	—	—	247	3	3	1	—	—	88	—	—	4	—	—	23	—	—	1	—	—	6
11	—	—	22	1	1	2	1	1	1	—	—	4	1	1	6	—	—	6	—	—	7
1	1	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	8
31	7	5	19	2	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	6	—	—	3	—	—	9
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	10
6	—	—	26	—	—	—	—	—	2	—	—	4	1	1	10	1	1	1	—	—	11
18	2	2	71	32	30	4	—	—	—	—	—	1	—	—	6	1	1	—	—	—	12
39	2	2	594	69	69	14	—	—	4	—	—	49	—	—	54	—	—	40	—	—	13
7	1	—	184	17	17	69	—	—	5	—	—	13	—	—	17	—	—	2	7	7	14
24	—	—	164	21	21	61	—	—	4	—	—	15	1	1	65	—	—	—	—	—	15
7	—	—	51	34	34	3	—	—	26	—	—	3	—	—	6	1	—	—	—	—	16
9	—	—	50	—	—	—	—	—	4	—	—	2	1	—	3	—	—	5	—	—	17
142	1	1	338	30	29	9	3	3	15	2	1	20	3	2	28	1	—	5	—	—	18
2	—	—	35	12	12	1	—	—	13	1	1	3	—	—	5	—	—	2	—	—	19
2	—	—	14	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	13	4	3	2	—	—	20
12	1	—	4	—	—	3	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	21
16	2	1	32	2	2	2	—	—	—	—	—	23	—	—	5	—	—	—	—	—	22
7	—	—	89	13	13	—	—	—	2	—	—	2	—	—	10	2	2	—	—	—	23
3	1	—	30	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	24
79	—	—	62	12	12	1	1	1	—	—	—	11	—	—	15	—	—	1	—	—	25
112	—	—	78	67	67	1	1	1	—	—	—	3	—	—	6	1	1	1	—	—	26
4	—	—	16	1	1	—	—	—	—	—	—	3	—	—	5	—	—	—	—	—	27
10	1	1	17	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
2	—	—	12	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	29
—	—	—	—	—	—	**45**	**4**	**3**	**48**	**8**	**4**	**239**	**96**	**64**	**198**	**121**	**79**	**15**	**1**	**1**	
—	—	—	—	—	—	2	1	—	8	—	—	107	64	40	70	42	28	11	1	1	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	2	1	1	1	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—	4	1	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	6	2	1	7	4	1	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	2	1	4	2	2	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	5	3	3	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	5	6	4	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	1	1	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	8	—	—	1	7	4	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	33	—	—	16	—	—	71	15	12	63	11	7	2	—	—	13
—	—	—	—	—	—	4	—	—	1	—	—	2	—	—	3	1	1	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	5	1	1	2	—	—	5	1	1	2	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	1	1	5	5	4	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	1	1	1	11	7	3	21	4	2	6	11	9	2	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	10	3	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	7	3	3	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2	4	2	2	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	3	1	1	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Trämasse- o. pappersindustri			Grafisk industri			Industri o. hantverk, ej specific.			Sjöfart och fiske			Kontors-, bank- o. d. personal		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**68**	**2**	**1**	**100**	**7**	**5**	**818**	**87**	**81**	**5449**	**1739**	**1707**	**357**	**61**	**46**
1	Stockholms stad	8	1	—	35	6	5	244	56	51	679	435	419	187	27	15
2	Stockholms län	19	—	—	7	—	—	43	—	—	72	3	3	5	—	—
3	Uppsala stad och län	—	—	—	—	—	—	19	1	1	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	—	—	—	3	—	—	31	2	2	135	41	41	—	—	—
5	Östergötlands län	—	—	—	3	—	—	22	1	1	12	—	—	11	5	5
6	Norrköping	10	—	—	15	—	—	8	—	—	156	60	60	1	3	3
7	Jönköpings län	3	—	—	1	—	—	4	—	—	2	—	—	1	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	4	—	—	1	—	—	4	1	1	419	81	81	4	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	3	3	2	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	1	—	—	16	1	1	379	90	90	—	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	12	1	1	57	13	13	3	1	—
13	Malmöhus län: Malmö	1	1	1	10	—	—	183	9	9	269	89	89	61	4	4
14	Hälsingborg	1	—	—	4	—	—	21	1	1	578	148	148	5	1	1
15	Övriga anstalter	3	—	—	8	—	—	30	3	3	258	58	58	3	3	3
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	4	—	—	171	60	60	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	—	—	—	—	—	—	2	—	—	73	34	32	1	—	—
18	Göteborgs stad	11	—	—	10	1	—	99	9	9	1829	554	540	46	15	13
19	Älvsborgs län	1	—	—	—	—	—	10	1	1	6	—	—	3	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	2	—	—	12	1	1	1	—	—
22	Örebro län	2	—	—	1	—	—	5	1	—	3	—	—	6	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	35	—	—	9	—	—	5	1	1
24	Kopparbergs län	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävle stad och län	1	—	—	—	—	—	16	—	—	91	—	—	6	—	—
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	218	69	69	1	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	1	—	—	2	—	—	4	—	—	3	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	1	1
	Kvinnliga avdelningen	**37**	**39**	**30**	**12**	**3**	**3**	**107**	**63**	**59**	**307**	**101**	**96**	**142**	**37**	**34**
1	Stockholms stad	18	21	15	8	1	1	23	48	48	189	52	49	61	10	9
2	Stockholms län	—	—	—	—	—	—	3	3	—	2	—	—	6	—	—
3	Uppsala stad och län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	—	1	1	—	—	—	6	—	—	2	4	4	—	—	—
5	Östergötlands län	—	4	3	—	—	—	2	—	—	3	2	2	3	—	—
6	Norrköping	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	2	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	6	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	13	5	5	2	1	1	66	10	9	7	3	3	53	26	24
14	Hälsingborg	—	—	—	—	—	—	2	—	—	3	1	1	—	—	—
15	Övriga anstalter	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2	2	2	2	—	—
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	5	5	4	2	—	—	—	2	2	85	32	30	6	—	—
19	Älvsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
22	Örebro län	1	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävle stad och län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	3	3	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1

Butiks- o. magasins-personal			Hotell- o. restaurang-personal			Transport-arbetare			Allmän o. litterär verksamhet			Handel och samfärdsel, ej specific.			Husligt arbete			Annat arbete			
Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
906	**104**	**97**	**100**	**35**	**30**	**1728**	**659**	**605**	**47**	**4**	**4**	**14**	**15**	**10**	**1**	—	—	**6 241**	**2 621**	**2 588**	
448	50	45	34	10	9	449	267	226	21	1	1	2	9	5	—	—	—	759	393	389	1
34	—	—	9	1	1	133	9	9	1	—	—	—	—	—	—	—	—	445	45	45	2
12	1	1	5	—	—	27	1	1	—	—	—	2	—	—	1	—	—	175	40	38	3
1	—	—	2	—	—	16	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	168	63	63	4
8	—	—	4	4	3	75	11	11	1	—	—	—	—	—	—	—	—	330	131	131	5
12	3	3	2	—	—	63	12	12	2	1	1	—	—	—	—	—	—	76	55	54	6
9	1	1	2	—	—	13	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	101	24	24	7
1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39	5	5	8
6	—	—	—	1	1	18	8	8	1	—	—	—	—	—	—	—	—	86	105	101	9
2	—	—	4	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	30	30	10
8	—	—	—	—	—	21	11	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	229	47	47	11
24	6	6	1	2	2	13	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	115	39	38	12
135	3	3	2	3	2	173	93	93	3	—	—	—	—	—	—	—	—	525	195	195	13
6	—	—	2	1	—	35	11	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	156	62	62	14
9	9	9	3	2	2	51	17	17	4	1	1	—	—	—	—	—	—	559	306	306	15
7	—	—	5	2	2	17	6	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	12	12	16
4	—	—	—	1	1	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	110	13	12	17
144	24	22	7	2	1	306	174	168	11	1	1	10	6	5	—	—	—	727	389	387	18
5	—	—	1	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	156	78	78	19
4	1	1	3	1	1	9	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	98	18	18	20
1	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	130	42	42	21
7	—	—	—	—	—	21	5	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	260	180	175	22
5	2	2	2	2	2	26	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	74	20	20	23
—	—	—	6	1	1	14	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	139	71	71	24
3	—	—	—	1	1	96	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	318	99	99	25
3	1	1	1	—	—	51	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	214	106	99	26
3	1	1	5	1	1	21	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48	8	8	27
2	1	1	—	—	—	18	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	116	19	18	28
3	1	1	—	—	—	8	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42	26	21	29
410	**81**	**59**	**1218**	**961**	**721**	**121**	**151**	**108**	**184**	**169**	**105**	—	**7**	**5**	**9 496**	**8 349**	**5 882**	**369**	**12**	**11**	
174	37	27	414	318	226	72	80	51	76	61	37	—	6	5	2 446	2 591	1 848	102	1	—	1
4	—	—	30	24	17	—	—	—	10	10	8	—	—	—	390	392	219	—	—	—	2
—	—	—	10	6	6	—	—	—	—	2	2	—	—	—	149	165	133	—	—	—	3
1	2	2	30	37	29	5	2	2	4	9	7	—	—	—	339	286	183	23	—	—	4
16	—	—	46	45	33	3	3	2	10	8	4	—	—	—	609	338	255	35	11	11	5
3	2	2	5	10	6	2	—	—	2	2	—	—	—	—	151	118	94	7	—	—	6
4	1	1	19	10	9	1	1	1	4	2	2	—	—	—	281	141	121	6	—	—	7
—	—	—	9	10	6	—	—	—	3	2	1	—	—	—	107	92	47	—	—	—	8
1	—	—	18	13	11	—	—	—	2	—	—	—	—	—	185	118	96	3	—	—	9
1	—	—	15	10	6	1	—	—	2	3	1	—	—	—	52	50	25	—	—	—	10
6	4	2	51	33	30	3	1	1	—	—	—	—	—	—	377	167	124	—	—	—	11
14	1	1	67	50	35	4	9	9	9	2	2	—	—	—	344	265	199	—	—	—	12
112	15	11	85	54	40	4	23	20	14	9	3	—	—	—	706	631	443	71	—	—	13
5	4	4	39	28	21	1	4	1	1	1	1	—	—	—	208	196	146	7	—	—	14
2	1	1	15	14	13	3	2	2	1	6	2	—	—	—	310	225	174	10	—	—	15
4	—	—	13	17	17	—	—	—	1	1	1	—	—	—	119	95	62	1	—	—	16
1	—	—	16	12	9	—	—	—	3	1	1	—	—	—	84	87	54	5	—	—	17
40	9	4	62	29	18	15	22	15	12	4	2	—	—	—	722	756	559	71	—	—	18
1	—	—	10	5	1	—	—	—	2	2	1	—	—	—	110	103	51	—	—	—	19
6	1	—	37	23	13	—	—	—	2	4	—	—	—	—	378	309	162	—	—	—	20
—	—	—	19	22	13	—	—	—	1	5	3	—	—	—	165	176	100	—	—	—	21
3	1	1	38	36	36	3	2	2	4	3	3	—	—	—	231	246	191	26	—	—	22
5	—	—	21	30	26	1	—	—	1	1	—	—	1	—	271	214	160	—	—	—	23
—	—	—	45	36	26	2	1	1	13	12	10	—	—	—	201	145	109	—	—	—	24
2	1	1	6	8	8	—	1	1	2	5	5	—	—	—	134	98	84	2	—	—	25
—	—	—	6	5	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	34	18	—	—	—	26
1	—	—	57	46	37	1	—	—	4	12	8	—	—	—	153	104	83	—	—	—	27
1	—	—	21	18	15	—	—	—	1	2	1	—	—	—	112	110	73	—	—	—	28
3	2	2	14	12	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	112	97	69	—	—	—	29

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 28 februari 1926.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar			Arbetslösa				Föregående månads %
		Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	%	
Bleck- o. plåtslagareförb. .	38	1 487	—	**1 487**	502	—	**502**	**33·8**	29·8
Bokbindareförbundet . . .	19	1 155	2 342	**3 497**	38	53	**91**	**2·6**	2·0
Bryggeriindustriarb.-förb. .	41	2 996	771	**3 767**	83	86	**169**	**4·5**	3·7
Byggnadsträarbetareförb. .	100	7 126	—	**7 126**	3 329	—	**3 329**	**46·7**	47·9
De förenade förbunden . .	40	2 479	597	**3 076**	310	83	**393**	**12·8**	16·5
Elektriska arbetareförb. . .	66	2 215	—	**2 215**	468	—	**468**	**21·1**	18·6
Gjutareförbundet	96	3 729	2	**3 731**	259	—	**259**	**6·9**	6·9
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	215	17 308	1 735	**19 043**	4 894	323	**5 217**	**27·4**	32·2
Gruvindustriarbetareförb. .	16	1 618	16	**1 634**	223	—	**223**	**13·6**	20·9
Handelsarbetareförb. . . .	115	6 136	2 105	**8 241**	568	102	**670**	**8·1**	8·5
Hatt- o. pälsindustriarb.-f. .	17	350	482	**832**	66	62	**128**	**15·4**	10·6
Hattarbetare	6	82	113	**195**	6	1	**7**	**3·6**	8·7
Pälsvaruarbetare	11	268	369	**637**	60	61	**121**	**19 0**	11·7
Kommunalarbetareförb. . .	96	9 943	772	**10 715**	569	62	**631**	**5·9**	6·6
Litografiska förbundet . .	5	677	—	**677**	8	—	**8**	**1·2**	1·1
Livsmedelsarbetareförb. . .	59	6 421	2 213	**8 634**	881	326	**1 207**	**14·0**	14·9
Metallindustriarb.-förb. . .	203	62 892	2 851	**65 743**	6 805	66	**6 871**	**10·5**	10·6
Järnbruksarbetare . . .	53	13 607	7	**13 614**	1 839	—	**1 839**	**13·5**	13·1
Verkstadsarbetare . . .	150	49 285	2 844	**52 129**	4 966	66	**5 032**	**9·7**	9·9
Murareförbundet	38	2 249	—	**2 249**	1 097	—	**1 097**	**48·8**	52·4
Måleriarbetareförbundet . .	41	2 348	—	**2 348**	1 190	—	**1 190**	**50·7**	50·6
Pappersindustriarb.-förb. .	104	17 796	750	**18 546**	1 008	34	**1 042**	**5·6**	7·3
Sadelm.- o. tapetseraref. .	23	734	46	**780**	104	—	**104**	**13·3**	8·6
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	37	5 775	2 448	**8 223**	482	46	**528**	**6·4**	6·8
Skrädderiarbetareförb. . .	54	1 905	4 007	**5 912**	108	274	**382**	**6·5**	10·6
Stenindustriarbetareförb. .	94	5 731	—	**5 731**	1 356	—	**1 356**	**23·7**	22·7
Stuckatörförbundet . . .	2	45	—	**45**	9	—	**9**	**20·0**	16·7
Sågverksindustriarb.-förb. .	193	16 142	8	**16 150**	4 660	7	**4 667**	**28·9**	32·9
Textilarbetareförbundet . .	52	4 048	4 871	**8 919**	79	50	**129**	**1·4**	2·5
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	569	2 313	**2 882**	9	9	**18**	**0·6**	0·7
Transportarbetareförb. . .	47	3 281	—	**3 281**	704	—	**704**	**21·5**	21·4
Träindustriarbetareförb. . .	107	6 370	109	**6 479**	760	16	**776**	**12·0**	13·4
Tunnbinderiarbetareförb. .	16	263	—	**263**	38	—	**38**	**14·4**	19·7
Typografförbundet	21	3 624	284	**3 908**	252	19	**271**	**6·9**	7·6
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	19	912	1	**913**	218	—	**218**	**23·9**	25·7
Summa	**1 984**	**198 324**	**28 723**	**227 047**	**31 077**	**1 618**	**32 695**	**14·4**	**15·7**

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under februari uppgivits till inalles 139 557, vilket i genomsnitt motsvarar 4·3 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

Anlitad statistik (Jfr Soc. Medd. årg. 1926, s. 241)	1925 febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	1926 jan.	febr.
Sverige.													
Arbetslöshet, i %	13·6	12·0	10·8	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	10·1	11·8	19·5	[1]15·7	14·4
Ansökn. per 100 lediga platser	256	207	166	157	159	162	156	154	172	246	226	273	247
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	·	2·91	·	·	3·11	·	·	3·07	·	·	3·08	·	·
Norge.													
Arbetslöshet, i %	8·1	7·4	9·5	8·1	8·5	8·8	10·1	12·9	17·0	19·0	[1]23·5	21·5	22·9
Arbetssök. per 100 led. pl. (manl.)	596	553	398	360	338	330	438	592	753	1 037	910	824	—
Danmark.													
Arbetslöshet, i %	[1]16·5	[1]14·7	[1]13·4	[1]12·0	[1]9·1	8·3	[1]9·8	[1]10·6	13·5	[1]20·5	[1]31·7	31·1	28·3
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal)	45	41	35	30	24	23	26	28	35	51	85	85	80
Finland.													
Registr. arbetslösa	4 420	3 502	1 882	1 398	1 155	984	1 563	2 011	2 776	3 604	2 298	3832	3 462
Ansökn. per 100 led. platser (manl.)	364	389	305	227	233	258	306	307	326	405	329	368	313
Storbritannien.													
Arbets- inom fackföreningar	9·4	9·0	9·4	10·1	12·3	11·2	11·4	11·4	11·3	11·0	11·0	10·6	10·4
löshet, i % arbetslöshetsförsäkr.	11·3	11·1	10·9	10·9	11·9	11·2	12·1	12·0	11·4	11·0	10·5	11·1	10·5
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal)	1 287	1 249	1 251	1 253	1 368	1 262	1 418	1 401	1 295	1 227	1 166	1237	1 169
Nederländerna.													
Arbetslösa, i %	11·7	9·3	7·7	6·9	6·7	8·3	8·5	7·6	7·1	9·1	16·1	[2]16·3	[2]10·9
Arbetslöshetsindex	10·0	8·0	6·6	5·9	5·7	7·0	7·2	6·5	6·2	7·9	13·8	—	—
Belgien.													
Arbetslöshet, i %	6·3	7·0	7·1	6·2	5·8	5·1	3·9	2·6	2·6	7·3	[1]7·4	[2]8·1	—
Tyskland.													
Arbetslöshet, i %	7·3	5·8	4·3	3·6	3·5	3·7	4·3	4·5	5·8	10·7	19·4	22·6	22·0
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	540	466	320	233	195	197	231	266	364	673	1 498	2031	2 057
Ansökn. per 100 lediga platser	274	231	199	175	171	175	195	206	255	453	751	797	780
Sysselsättn:index (dec. 1921 = 100)	102·5	103·2	107·4	109·5	109·6	108·7	108·4	108·6	107·3	103·6	96·9	93·9	94·0
Arbetstillgång (medelgod = 2·00)	1·97	1·99	1·98	1·98	1·93	1·97	1·93	1·90	1·84	1·66	1·53	1·44	1·33
Österrike.													
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	189	176	148	131	118	117	116	119	131	159	208	231	229
Schweiz.													
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal)	12	10	9	7	8	10	10	10	12	16	17	21	18
Ansökn. per 100 lediga platser	381	276	215	180	241	353	396	420	657	1 003	1 218	1150	714
Arbetstillgång (medelgod = 100)	·	99	·	·	95	·	·	94	·	·	91	·	·
Frankrike.													
Understödda arbetslösa	1 029	1 016	931	675	626	637	581	618	523	557	645	534	775
Italien.													
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal)	157	143	127	101	86	80	72	83	86	112	122	156	—
Estland.													
Oplacerade arbetssökande	3 757	2 867	2 209	1 783	1 771	1 960	941	883	1 904	1 050	1 126	—	—
Lettland.													
Oplacerade arbetssökande	4 546	4 314	3 168	1 319	1 169	814	1 026	910	2 002	3 672	5 097	—	—
Polen.													
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal)	184	184	178	173	172	175	186	195	213	239	302	—	—
Tjeckoslovakien.													
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	80	61	48	48	40	42	45	42	40	·	48	—	—
Ungern.													
Arbetslöshet, i %	20·3	20·5	20·2	19·0	19·0	17·9	15·2	14·3	13·4	15·6	[1]16·4	17·4	17·9
Kanada.													
Arbetslöshet, i %	9·5	8·5	8·7	7·0	6·1	5·2	4·4	5·7	5·1	5·7	7·9	8·1	—
Sysselsättn:index (jan. 1920 = 100)	87·0	87·2	90·8	94·5	96·8	96·3	96·6	98·3	97·1	95·3	89·6	90·7	91·5
Amerikas förenta stater.													
Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. Statist. (1923 = 100)	91·6	92·3	92·1	90·9	90·1	89·3	89·9	90·9	92·3	92·5	92·6	93·3	—
Fed. Reserve Board (1919 = 100)	95·8	96·4	95·9	94·9	94·2	93·1	93·9	95·1	97·0	97·2	97·1	96·3	—
Nya Syd-Wales.													
Antal arbetslösa (i 1 000-tal) [3]	9	8	10	12	12	11	8	8	8	7	5	—	—

[1] Reviderade siffror. — [2] Preliminära siffror. — [3] Approximativa siffror, anförda som ersättning för den tidigare återgivna fackföreningsstatistiken, som nu synes ha avbrutits.

Levnadskostnader under första kvartalet 1926.

Prisstatistik och indexberäkningar.

På grundval av från 49 ombudsorter inhämtade prisuppgifter har socialstyrelsen numera verkställt beräkningar rörande levnadskostnadernas allmänna förskjutningar från juli 1914 till 1 april 1926. I efterföljande sammanställning lämnas redogörelse för de förändringar, som under det senast tilländalupna kvartalet träffat de olika posterna.

I indexberäkningen ingående huvudposter.

Livsmedel, bränsle och lyse. De prisuppgifter, som beträffande posterna livsmedel, bränsle och lyse användas vid indexberäkningen, avse samtliga kvartalets sista månad. För livsmedel insamlas uppgifter varje vecka å färskvaror (smör, ägg, kött, fläsk och fisk), varefter medeltal tagas för samtliga veckor under månaden; övriga varor noteras en gång i månaden, omkring den 15. Vid sistnämnda tidpunkt inhämtas jämväl noteringar å bränsle- och lyseartiklar. Under hänvisning till sammandragstabellen för livsmedelspriserna (sid. 326—327) och tabellerna över kreaturs- och fiskpriser i vissa större städer (sid. 338—341) må följande anföras rörande de under kvartalet iakttagna prisväxlingarna å de särskilda varuslagen.

Medelpriset å *mjölk* har under kvartalet undergått sänkning med i genomsnitt 1 öre per liter för oskummad och separerad vara, under det att priset å handskummad mjölk varit oförändrat. Det lägsta sötmjölkspriset under mars var 16 öre och noterades i Lidköping; de högsta noteringarna uppvisade Stockholm, Gävle, Umeå, Malmberget och Gällivare samt Kiruna, 26 öre. Genomsnittspriset för samtliga orter var under mars 22 öre per l. Anmärkningsvärd är särskilt nedgången å de lappländska malmfältsorterna med 4 öre per liter, varigenom dessa orter upphört att hava högre mjölkpris än alla andra ombudsorter, vilket under lång tid varit fallet. Sänkningen har i huvudsak åstadkommits genom bättre organisation av järnvägstransporterna.

Smörpriserna, vilka under slutet av föregående år voro stadda i oavbrutet och kraftigt sjunkande, förete under redovisningskvartalet en mera ojämn utveckling. I stort sett ha priserna emellertid legat något lägre än under föregående kvartal. Medelpriset utgjorde i mars 3·43 kr. per kg. för mejerismör och 3·09 kr. för landssmör. För december voro motsvarande siffror 3·63 kr. och 3·40 kr. per kg. Priserna å *ost* och *margarin* ha varit så gott som oförändrade.

Det för denna årstid vanliga prisfallet å *ägg* har kännetecknat äggmarknaden under kvartalets samtliga månader. Nedgången från december, då

medelpriset per tjog utgjorde 3·97 kr., till januari med en genomsnittsnotering av 3·18 kr. måste anses rätt kraftig. För februari och mars månader voro siffrorna resp. 2·90 och 2·52 kr. per tjog, vilka däremot snarast beteckna en mindre sänkning än eljest under denna årstid är vanligt. I stort sett har prisfallet varit störst i Skåne med c:a 2 kr. per tjog och minst i Norrland med drygt 1 kr.

Medelpriset å *potatis*, som i december utgjorde 46 öre per 5 liter, steg i februari till 47 öre, vilket pris bibehållits oförändrat till kvartalets slut.

Prisstegringen å *mjöl* i slutet av föregående kvartal fortsatte även delvis i januari, varefter en omkastning i nedåtgående riktning inträffade. Medelpriserna å vetemjöl (kärnmjöl) och rågsiktmjöl lågo sålunda i mars 2 öre och å sammalet rågmjöl 1 öre per kg. lägre än i december. *Brödpriserna* ha varit så gott som oförändrade. En jämförelse med prisnivån å mjöl och bröd ett år tidigare ger vid handen, att under redovisningskvartalet medelpriset å vetemjöl låg c:a 10 % lägre, å sammalet rågmjöl c:a 32 % och å rågsiktmjöl c:a 23 % lägre än vid motsvarande tidpunkt förra året; medelpriserna å hårt spisbröd, sötlimpa, mjukt grovbröd, skorpor och mjukt vetebröd voro resp. 9, 8, 9, 4 och 8 % billigare än för ett år sedan.

Priserna på nötkreatur, kalvar och svin, avsedda till slakt, visa under kvartalet nedgång med 8—10 %, under det att fårpriserna stigit med c:a 15 %. Minutpriserna på *kött* förete som vanligt mindre fluktuationer, procentiskt räknat. Nöt- och kalvkött har sålunda sjunkit helt obetydligt i pris, fårkött har stigit med c:a 7 % och fläskpriset, för såväl färsk som salt vara, har fallit med c:a 4 %.

Noteringarna å *färsk fisk* förete inga nämnvärda förskjutningar utom beträffande sill, vilken som vanligt vid denna tid på året utvisar prisfall. Medelpriset å *salt sill* har sjunkit med i genomsnitt 12 öre per kg. Denna nedgång beror emellertid delvis på att sedan årsskiftet endast en sillsort, islandssill, noteras å alla orter, där dylik sill saluföres, under det att tidigare från vissa orter priser å andra dyrare sorter erhöllos.

Medelnoteringen å *kaffe* är så gott som oförändrad. *Sockerpriset* utvisar även under det nu gångna kvartalet en mera ostadig utvecklingstendens, i det att både sänkningar och höjningar upprepade gånger förekommit, varvid dock sänkningarna varit övervägande. Medelpriset å bitsocker utgjorde i mars 72 öre per kg. mot 74 öre i december.

Vad slutligen *bränsle* och *lyse* beträffar, ha vedpriserna ytterligare sjunkit något, varemot kol och koks visa tendens till stegring. Fotogenpriset har i medeltal för alla de rapporterande orterna stigit med 1 öre per liter under kvartalet.

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar sedan juli 1914. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna (inberäknat bränsle och lyse) ägt rum i detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med mars 1926, meddelas i tabellen å nästa sida tvenne indexserier, vilka utarbetats på sätt förut beskrivits i Sociala Med-

Livsmedelskostnadernas (inkl. bränsle och lyse) förändringar 1914—1926.
Indextal (juli 1914 = 100).

År	Mejeriprod., ägg o. margarin (9 varuslag)	Bröd, mjöl och gryn (11 varuslag)	Kött (8 varuslag)	Fisk (9 varuslag)	Övriga födoämnen (6 varuslag)	Bränsle och lyse (7 varuslag)	Aritmetiska (»oväg-da») medeltal	»Vägda» indextal	Relativ sedelcirkulation (enligt Cassel)
1914 Juli	100	100	100	100	100	100	**100**	**100**	105
Senare halvåret	106	114	97	102	108	108	**106**	**105**	125
1915	123	129	126	116	131	129	**126**	**121**	133
1916	153	127	169	169	148	176	**157**	**139**	155
1917	202	160	197	211	219	257	**208**	**181**	207
1918	319	199	432	354	245	367	**319**	**270**	298
1919	392	262	456	315	270	392	**348**	**320**	324
1920	317	292	348	268	241	461	**321**	**298**	321
1921	238	234	255	224	208	310	**245**	**237**	288
1922	167	178	191	186	193	204	**186**	**180**	249
1923	160	156	177	166	173	192	**171**	**163**	237
1924	164	158	170	175	187	186	**174**	**164**	224
1925	160	170	188	186	182	171	**176**	**168**	212
1:a kv.	163	177	181	188	188	177	**179**	**170**	214
2:a kv.	153	173	188	181	187	174	**176**	**169**	211
3:e kv.	156	169	193	190	181	167	**176**	**169**	213
4:e kv.	167	159	188	186	171	164	**172**	**165**	210
1926 1:a kv.	153	158	188	183	170	166	**170**	**160**	210
Jan.	157	160	188	186	171	166	**171**	**162**	216
Febr.	153	158	188	183	171	166	**170**	**160**	211
Mars	149	157	187	181	168	166	**168**	**159**	204

delanden (årg. 1920, sid. 752 ff.). Av dessa indexserier är det den »vägda» som kommer till användning vid beräknandet av de totala levnadskostnadernas förändringar.

Bostad. Enligt vad som framgått av den i föregående kvartalsredogörelse omnämnda hyresräkningen har den genomsnittliga hyresstegringen för en normal arbetarbostad mellan hyresåren 1913/14 och 1925/26 befunnits uppgå till 88 %, vilken siffra nu kvarstår oförändrad.

Beklädnad. Uppgifterna angående beklädnadsartiklar avse de priser, som gällde omkring den 20 i kvartalets sista månad. I fråga om insamlingsförfarandet etc. hänvisas till Soc. Medd. årg. 1920, sid. 549 samt årg. 1922, sid. 155.

Efterföljande tabell åskådliggör de prisförändringar, som till beklädnadsposten hörande artiklar varit underkastade från juli 1914 fram till april 1926.

Beklädnadsartiklar. (Medelpris för socialstyrelsens ombudsorter.)

Beklädnadsartiklar	1914 (mitten)	1918	1920	1922	1924	1925	April 1925	Juli 1925	Okt. 1925	Jan. 1926	April 1926
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Tyger och garner:											
Ylletyg (till damklänning) . pr m.	2·50	13·50	12·00	4·45	3·90	3·85	3·85	3·85	3·85	3·80	3·75
Bomullstyg (till dito) . . . pr m.	0·50	2·50	2·15	1·05	0·95	0·95	0·95	0·95	0·95	0·95	0·90
Ullgarn . . » kg.	6·50	50·00	36·40	11·95	10·75	11·10	11·65	11·30	10·65	10·55	10·45
Herrkläder:											
Herrkostym, best. .	65·00	205·00	270·00	169·00	153·00	154·00	154·00	154·00	154·00	153·00	153·00
» konf. .	40·00	130·00	179·00	108·00	97·00	96·00	97·00	97·00	96·00	95·00	95·00
Vinteröverrock, best.	70·00	195·00	260·00	166·00	147·00	147·00	148·00	147·00	147·00	147·00	147·00
» konf.	40·00	123·00	167·00	102·00	89·00	90·00	90·00	90·00	90·00	89·00	88·00
Bomullsskjorta . .	2·00	7·25	7·00	3·70	3·40	3·35	3·35	3·35	3·35	3·35	3·35
Tröja (ullbomull) .	1·50	8·00	6·00	4·25	3·45	3·40	3·40	3·40	3·40	3·40	3·30
Kalsonger »	1·75	8·50	6·50	4·55	3·70	3·65	3·65	3·65	3·65	3·60	3·60
*Ylle*strumpor . . .	1·25	5·50	5·00	2·35	2·15	2·20	2·20	2·20	2·20	2·25	2·25
Arbetsblus	1·75	—	7·90	4·35	4·00	3·90	3·90	3·90	3·90	3·90	3·90
Skodon:											
Kängor, smorläder .	8·50	29·00	33·50	15·50	13·50	13·50	13·50	13·50	13·50	13·25	13·25
Stövlar	16·50	63·00	65·00	28·75	25·50	25·50	25·50	25·50	25·50	25·50	25·50
Kängor av boxkalv:											
mans-	13·00	39·25	44·25	22·00	18·75	18·50	18·50	18·50	18·50	18·50	18·25
dam-	11·50	36·75	41·50	21·50	18·50	18·25	18·25	18·25	18·25	18·25	18·25
barn-	7·00	19·50	19·50	12·00	11·00	10·75	11·00	10·75	10·75	10·75	10·75
Halvsulning och klackning . . .	3·50	8·25	11·15	8·00	6·85	6·75	6·80	6·75	6·75	6·75	6·70

Den nu slutförda undersökningen visar, att priserna undergått smärre *sänkningar sedan föregående kvartal*. *Den genomsnittliga stegringen* av beklädnadskontot sedan 1914 torde för närvarande kunna beräknas till 88 % (mot 90 % ett kvartal tidigare).

Skatter. Skatteberäkningarna verkställas två gånger årligen, varvid omräkning av kommunalskatten äger rum den 1 april samt av krono- och landstingsskatterna den 1 oktober (se härom Soc. Medd., årg. 1922, sid. 947). Resultatet av den omräkning, som nu företagits av kommunalskatten, har blivit en höjning av skatteindexen. Den inkomst, varpå denna skatt beräknats, avser 1924 års lönenivå i allmänna arbetsmarknaden, vilken enligt tillgänglig lönestatistik var högre än det närmast föregående årets. Därtill har kommit en ganska avsevärd stegring av den genomsnittliga kommunalskattesatsen. Dessa förhållanden ha åstadkommit en höjning av den totala skatteindexen med 17 enheter eller till 185.

Övriga utgifter. Beräkningarna rörande denna post avse dels priser omkring den 20 i kvartalets sista månad, dels taxor såvitt möjligt fr. o. m. kvartalsskiftet. Den nu avslutade undersökningen ger vid handen, att en mindre förskjutning i nedåtgående riktning ägt rum, beroende i huvudsak

Indextal för viktigare poster inom gruppen »övriga utgifter».

	1914 (mitten)	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1925			1926	
									apr.	juli	okt.	jan.	apr.
Inventarier (möbler, kökssaker m. m.)	100	295	306	269	211	193	188	180	181	179	174	175	173
Tvätt och renhållning	100	372	293	229	186	167	163	157	159	155	153	152	150
Hygien (sjukvård och hälsovård)	100	199	220	230	208	196	190	189	189	189	189	189	189
Intellektuella ändamål	100	234	255	293	229	220	220	219	219	219	219	219	216
Förenings- o. försäkringsavgifter	100	134	175	187	187	175	173	175	175	175	175	175	175
Nöjen och förströelser	100	205	233	236	217	208	207	205	205	205	206	206	206
Resor (järnvägs- o. spårvägsresor)	100	193	241	259	219	219	206	197	197	197	197	197	197
Telefon, post- och skrivutensilier	100	165	229	240	205	180	179	179	179	179	179	179	179
Arbetshjälp i hemmet	100	200	252	279	222	198	196	196	196	196	196	196	196
Samtliga poster	**100**	**216**	**233**	**231**	**200**	**188**	**185**	**182**	**182**	**181**	**180**	**180**	**179**

på sänkning av priserna å vissa husgerådsartiklar, tvål och såpa samt böcker. Den procentuella stegringen från juli 1914 uppgår numera till 79 % mot 80 % för förra kvartalet.

Sammanfattning. Levnadskostnadsindex.

Under det att de å sid. 320 angivna indexsiffrorna, vilka framräknas månatligen, endast gälla de förändringar, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse, avser socialstyrelsens vid varje kvartalsskifte meddelade levnadskostnadsindex förutom nyssnämnda poster jämväl kostnaderna för bostad, beklädnad, skatter och »övriga utgifter».

Den nu senast utförda beräkningen rörande levnadskostnadernas förskjutningar sedan juli 1914 avser prisläget omkring den 1 april 1926 och hänför sig som förut närmast till förhållandena inom arbetar- och lägre tjänstemannafamiljer samt därmed jämställda samhällsklasser med en utgiftsstat före kriget av cirka 2 000 kr. Beträffande tillvägagångssättet vid framräknandet av denna index hänvisas till Soc. Medd., årg. 1918, sid. 186.

Förhållandet mellan utgifterna för *årsbudgetens särskilda huvudposter*, beräknade enligt prisläget dels vid mitten av år 1914 och dels vid tidpunkten för resp. indexberäkningar, belyses genom efterföljande översikt.

Som av sammanställningen framgår, utgör den allmänna stegringen av levnadskostnaderna från juli 1914 till det senaste undersökningstillfället, den 1 april 1926, 73 % och kan sålunda betecknas med indexsiffran 173. Detta innebär, att en familj med en årsbudget före kriget av 2 000 kr. numera måste giva ut c:a 3 450 kr. för att uppehålla sin tidigare levnadsstandard.

I jämförelse med indexsiffran vid närmast föregående kvartalsskifte visar den nu framräknade en nedgång med 1 enhet eller cirka 0·7 %. Bidragande

		Föde- och njutnings-ämnen	Bostad	Bränsle och lyse	Be-klädnad	Skatter	Övriga utgifter	Summa utgifter	Ökn. l. minskn. i % fr. närmast föreg. beräkn.
1914	juli	100	100	100	100	100	100	**100**	—
1916	dec.	152	108	168	160	109	125	**139**	
1917	maj	174	108	190	170	109	130	**152**	+ 9·1
	sept.	180	112	240	210	109	150	**166**	+ 9·3
1918	1 jan.	214	112	275	250	109	175	**192**	+ 15·6
	1 april	229	112	280	270	114	185	**203**	+ 5·8
	1 juli	258	112	286	285	114	195	**219**	+ 8·2
	1 okt.	281	112	305	350	114	220	**242**	+ 10·5
1919	1 jan.	323	120	381	350	114	225	**267**	+ 10·0
	1 april	327	120	367	320	160	215	**265**	— 0·5
	1 juli	318	120	326	310	160	210	**257**	— 3·0
	1 okt.	311	130	294	330	160	215	**257**	—
1920	1 jan.	307	130	307	345	160	220	**259**	+ 0·5
	1 april	287	130	333	370	290	230	**265**	+ 2·4
	1 juli	287	130	372	390	290	235	**270**	+ 1·8
	1 okt.	298	155	400	390	290	245	**281**	+ 4·3
1921	1 jan.	286	155	380	355	290	245	**271**	— 3·6
	1 april	247	155	316	295	372	235	**249**	— 8·0
	1 juli	231	155	264	270	372	225	**236**	— 5·5
	1 okt.	228	163	231	250	372	220	**231**	— 2·0
1922	1 jan.	202	163	207	240	372	210	**216**	— 6·5
	1 april	184	163	196	225	264	200	**195**	— 9·5
	1 juli	178	163	188	210	264	195	**190**	— 2·8
	1 okt.	180	163	183	205	263	195	**190**	—
1923	1 jan.	166	163	188	203	263	190	**183**	— 3·7
	1 april	164	163	188	199	211	188	**177**	— 3·3
	1 juli	158	163	185	196	211	188	**174**	— 1·7
	1 okt.	163	178	183	194	201	187	**177**	+ 1·8
1924	1 jan.	162	178	181	192	201	187	**176**	— 0·4
	1 april	160	178	183	192	173	185	**173**	— 1·9
	1 juli	155	178	182	192	173	183	**171**	— 1·5
	1 okt.	164	178	180	191	170	183	**174**	+ 2·0
1925	1 jan.	171	186	181	192	170	183	**178**	+ 2·5
	1 april	171	186	179	192	162	182	**177**	— 0·5
	1 juli	168	186	177	191	162	181	**176**	— 1·0
	1 okt.	167	186	172	190	168	180	**175**	— 0·3
1926	1 jan.	163	188	171	190	168	180	**174**	— 0·9
	1 april	158	188	170	188	185	179	**173**	— 0·7

till sänkningen hava varit förskjutningar i *nedåtgående* riktning av posterna livsmedel, bränsle och lyse, beklädnad samt »övriga utgifter». Livsmedelspostens nedgång med 5 enheter har förorsakats av en tämligen allmän sänkningstendens, varvid särskilt må anföras de tidigare omnämnda prisfallen under kvartalet å mjölk, smör, fläsk och sill. Likaså ha priserna på bland annat ved, olika slag av beklädnadsartiklar, husgeråd m. m. sedan årsskiftet rört sig i nedåtgående riktning. Hyresposten kvarstår vid detta tillfälle *oförändrad*, under det att skatteposten undergått en rätt ansenlig *höjning*, vilket givetvis motverkat totalindexens nedgång. I detta sammanhang erinras om att prisuppgifterna på livsmedel samt bränsle och lyse äro de i följande tabell sid. 326—327 angivna och för mars månad insamlade.

Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket.

Utgifter för livsmedel, bränsle och lyse för en familj med en utgiftsstat år 1914 av c:a 2 000 kronor.[1]

A. Juli 1914 = 100.

Ort	1914		1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1925	1926
	Juli	2:dra halvåret											4:de kvartalet	1:a kvartalet
Stockholm	100	106	140	179	283	330	307	239	181	163	166	168	166	160
Södertälje	100	106	138	178	273	319	298	229	174	158	158	161	160	154
Uppsala	100	108	142	185	281	334	314	249	184	165	169	172	169	165
Nyköping	100	104	138	180	268	319	293	229	173	159	159	164	164	155
Eskilstuna	100	105	136	183	267	319	289	228	170	157	158	165	163	156
Linköping	100	107	143	188	277	330	306	243	187	172	169	173	169	163
Norrköping	100	105	138	179	267	320	298	230	177	162	163	166	162	156
Motala	100	104	146	190	280	332	310	240	181	166	164	171	168	161
Jönköping	100	104	141	179	271	326	304	237	177	162	165	168	162	157
Växjö	100	105	142	178	267	322	300	233	182	168	168	170	165	161
Kalmar	100	104	140	182	260	297	277	222	172	155	157	165	162	158
Västervik	100	103	136	175	261	307	291	223	171	156	156	163	160	157
Visby	100	106	137	170	249	305	289	229	175	157	158	164	161	160
Karlskrona	100	105	145	181	253	303	284	229	180	164	162	169	166	162
Kristianstad	100	108	149	192	283	318	296	236	178	163	165	174	169	164
Malmö	100	104	142	187	281	318	295	233	181	166	163	171	167	163
Lund	100	105	145	186	278	312	292	230	178	160	160	164	160	157
Landskrona	100	106	146	189	275	325	306	244	184	166	165	171	168	165
Hälsingborg	100	105	145	185	276	313	293	236	179	161	164	170	167	163
Ystad	100	105	148	188	281	312	297	231	178	159	163	167	164	161
Halmstad	100	106	146	187	274	310	290	232	178	161	162	168	164	158
Göteborg	100	106	147	192	299	337	318	254	191	178	176	180	176	168
Lysekil	100	105	139	180	268	312	297	229	177	163	167	170	168	161
Vänersborg	100	104	143	186	285	330	303	241	183	168	171	171	167	163
Borås	100	106	145	187	282	322	306	243	190	174	176	177	171	165
Tidaholm	100	103	142	177	260	307	285	233	178	162	163	168	164	158
Karlstad	100	108	143	182	274	327	311	240	181	169	169	168	162	160
Örebro	100	107	142	182	267	321	300	231	174	158	160	164	160	154
Kopparberg	100	107	142	183	272	331	312	243	177	—	—	—	—	—
Västerås	100	105	142	182	276	333	307	233	173	157	161	167	164	159
Falun	100	105	139	180	275	326	308	245	180	163	165	169	166	159
Domnarvet[2]	100	105	142	186	288	334	—	—	—	—	—	—	—	—
Ludvika	100	103	137	180	268	328	302	238	172	157	160	167	163	158
Gävle	100	107	142	184	278	325	312	244	178	161	166	169	166	161
Söderhamn	100	108	140	184	280	334	317	249	184	169	172	176	172	170
Sundsvall: staden	100	105	144	184	282	337	318	241	180	166	168	166	163	159
sågverksdistr.	100	103	143	189	283	333	317	246	184	169	172	169	165	161
Nyland	100	103	140	184	266	322	—	—	—	—	—	—	—	—
Östersund	100	106	139	181	270	317	305	252	187	162	161	163	161	159
Umeå	100	106	141	187	269	324	308	248	187	176	177	178	176	172
Luleå	100	104	137	182	270	322	310	249	190	167	169	169	167	165
Boden	100	107	138	183	277	330	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmberget[3]	100	104	128	168	257	323	309	251	187	162	161	167	164	156
Kiruna	100	104	130	169	262	325	316	263	196	170	168	172	169	163
Samtliga orter	**100**	**105**	**139**	**181**	**270**	**320**	**298**	**237**	**180**	**164**	**164**	**168**	**164**	**160**

[1] Såsom framhållits i Soc. Medd., årg. 1920, sid. 748, hava dessa tabeller varit föremål för en omräkning, varvid indextalen för åren 1914—1919 undergått smärre förändringar. Det må observeras, att samtliga meddelade indexsiffror äro medeltal för de angivna perioderna.

[2] Jämte Borlänge.

[3] Jämte Gällivare.

B. Den genomsnittliga utgiftssumman för samtliga orter = 100.

Ort	1913	1914	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1925 4:de kvartalet	1926 1:a kvartalet
Stockholm	119	120	119	117	124	123	122	120	121	120	121	120	121	120
Södertälje	105	108	104	103	106	105	105	102	102	103	102	101	102	101
Uppsala	102	103	101	102	103	104	104	105	103	101	103	103	103	103
Nyköping	98	99	97	98	98	99	97	95	96	97	96	97	99	96
Eskilstuna	101	103	100	104	101	103	100	99	98	99	99	102	102	101
Linköping	96	97	98	100	98	99	98	98	101	102	99	99	99	98
Norrköping	100	103	102	102	101	103	103	101	103	103	104	103	102	101
Motala	93	94	97	98	97	97	97	95	95	96	94	96	97	95
Jönköping	95	93	92	91	92	94	94	92	92	92	93	93	92	91
Värnamo	—	—	—	—	—	—	89	89	88	88	87	87	86	87
Växjö	89	88	89	86	86	89	88	86	89	91	90	89	88	89
Kalmar	102	101	102	102	97	94	94	95	97	97	97	100	100	101
Västervik	93	93	91	90	90	89	91	88	90	90	90	91	92	93
Visby	97	96	92	89	87	91	92	91	93	92	92	93	93	95
Karlskrona	101	100	103	100	93	95	95	97	101	101	99	101	101	102
Kristianstad	96	96	101	100	99	94	94	95	94	95	95	98	97	97
Malmö	101	101	103	105	105	101	100	100	103	104	102	104	103	104
Lund	99	99	102	101	101	96	97	96	99	98	97	98	97	98
Landskrona	99	97	102	101	99	99	100	100	101	100	99	100	101	101
Hälsingborg	99	98	102	101	101	97	97	98	99	98	99	100	100	101
Ystad	98	96	100	99	99	93	94	93	95	94	96	96	96	97
Halmstad	101	99	102	101	99	95	95	96	97	97	97	98	98	97
Varberg	—	—	—	—	—	—	92	92	91	92	92	92	93	92
Göteborg	102	102	106	107	112	107	108	108	108	111	109	109	109	107
Lysekil	101	101	101	100	100	99	101	99	101	102	104	104	104	103
Vänersborg	99	98	100	100	103	101	99	100	100	101	102	100	99	100
Borås	98	99	102	101	102	98	100	100	104	105	105	103	102	101
Lidköping	—	—	—	—	—	—	94	93	95	96	97	97	97	95
Tidaholm	97	97	100	96	95	94	94	97	98	98	98	98	98	98
Karlstad	99	101	100	98	99	100	102	100	100	103	102	99	98	99
Arvika	—	—	—	—	—	—	101	99	99	102	102	99	98	98
Filipstad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	97	99	98	100
Örebro	100	101	100	99	98	99	99	97	97	97	97	98	97	97
Kopparberg	93	93	94	94	93	96	97	95	92	—	—	—	—	—
Västerås	100	100	101	100	101	104	102	98	97	97	99	100	100	100
Falun	99	99	98	98	100	101	101	103	100	100	100	100	100	99
Avesta	—	—	—	—	—	—	98	94	90	90	91	93	93	93
Domnarvet [1]	93	93	94	95	96	97	—	—	—	—	—	—	—	—
Ludvika	97	97	95	97	99	100	98	98	94	95	96	98	97	97
Mora	—	—	—	—	—	—	103	104	97	94	98	98	98	97
Gävle	101	101	101	101	102	101	104	102	99	99	101	101	100	101
Söderhamn	96	97	95	97	98	99	101	101	99	100	101	100	100	102
Sundsvall: staden	104	103	105	104	106	108	108	104	103	105	105	101	101	102
sågverksdistr.	98	98	99	101	101	101	103	101	100	101	102	98	98	99
Nyland	100	98	97	99	95	98	—	—	—	—	—	—	—	—
Kramfors	—	—	—	—	—	—	101	105	104	103	102	98	99	97
Östersund	102	102	101	101	101	101	104	109	107	102	101	99	100	102
Umeå	97	95	94	96	93	95	96	98	99	102	102	100	101	102
Vilhelmina	—	—	—	—	—	—	109	117	113	113	112	110	107	112
Luleå	103	104	101	104	103	105	108	110	111	107	108	105	106	108
Boden	101	103	100	103	104	105	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmberget [2]	116	115	106	107	110	117	119	123	122	116	115	116	116	114
Kiruna	118	116	107	107	111	117	122	129	127	121	119	119	119	118
Samtliga orter	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**

[1] Jämte Borlänge.
[2] Jämte Gällivare.

Medelpris per år (1913—1925) och per månad (mars 1925—mars 1926)

	Varuslag	Kvantitet	1913	1914	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925
			öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Mjölk: oskummad	l.	14	15	× 38	47	44	35	25	23	24	24
2	handskummad	»	8	8	× 24	—	26	20	13	12	13	13
3	separerad	»	6	6	× 19	23	19	13	9	9	9	9
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	236	239	× 587	729	657	496	375	366	374	384
5	mat- (lands-)	»	213	218	× 546	727	651	486	358	350	350	353
6	Ost: helfet, okryddad	»	164	162	× 372	624	524	389	277	275	289	266
7	halvfet, »	»	121	119	× 332	500	374	267	178	187	203	182
8	Margarin: växt-, bästa sort	»	135	144	—	433	376	293	178	184	178	178
9	Ägg: svenska, färska	tjog	159	171	725	681	578	428	320	271	274	265
10	» konserverade	»	137	151	615	716	533	393	348	260	279	273
11	Potatis: gammal	hl.	—	—	× 1200	1271	963	947	699	771	986	937
12	»	5 l.	28	30	× 68	71	60	60	47	50	61	58
13	färsk	»	46	80	237	102	191	124	119	180	187	113
14	Ärter, gula	kg.	31	35	× 66	78	69	58	48	50	51	50
15	Bruna bönor	»	48	49	× 173	214	130	83	97	72	88	72
16	Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	31	33	× 50	× 75	91	71	52	45	44	48
17	råg-,	»	22	23	× 41	× 56	56	46	31	27	30	33
18	rågsikt-,	»	27	29	—	× 73	73	63	44	38	40	42
19	Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	36	42	× 82	99	101	72	52	50	48	50
20	ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	41	41	× 73	111	176	85	61	53	54	53
21	Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	41	43	× 73	96	111	108	86	75	73	77
22	hårt, knäckebröd	»	—	—	—	—	139	132	110	97	95	99
23	mjukt, limpa, söt	»	38	40	× 75	96	105	93	73	65	64	70
24	» » sur (»grovbröd»)	»	30	31	× 49	64	71	65	50	44	46	52
25	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	78	× 180	230	254	217	172	157	156	161
26	mjukt, bil- bakat med vatten	»	43	46	× 88	116	128	113	88	77	77	85
27	ligaste sort » » mjölk	»	60	61	× 144	167	145	129	103	90	91	99
28	Nötkött, färskt: stek	»	122	116	567	563	398	301	223	209	204	212
29	soppkött	»	100	95	507	490	333	243	175	169	167	175
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	130	546	512	493	377	280	256	247	255
31	spädkalv	»	72	70	357	312	274	204	155	149	144	152
32	Fårkött: färskt, stek	»	133	130	626	600	431	310	233	225	223	241
33	salt, svenskt	»	114	118	546	547	385	264	193	184	181	198
34	Renkött, färskt, stek	»	119	121	509	557	442	348	270	264	239	247
35	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	133	129	× 388	605	449	321	250	214	197	249
36	salt, svenskt »	»	140	137	× 404	619	470	338	263	227	204	256
37	» amerikanskt »	»	—	—	—	—	364	275	204	192	189	236
38	Fisk, färsk: abborre	»	75	76	211	202	191	166	140	132	135	132
39	gädda	»	108	110	317	333	312	260	211	209	212	204
40	sill	»	34	35	149	110	102	92	79	67	72	78
41	strömming	»	38	39	123	114	106	91	70	61	66	74
42	torsk	»	55	57	196	160	139	119	100	94	100	101
43	rödspotta (»spätta»)	»	79	81	295	244	219	199	169	154	154	155
44	kolja	»	—	—	—	—	152	134	113	111	120	120
45	salt: sill, prima	»	45	45	145	148	120	87	77	59	70	86
46	strömming	»	30	31	100	105	74	65	51	45	46	52
47	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	58	293	223	156	113	97	83	90	98
48	Kaffe (obränt), prima Santos	»	170	159	× 307	316	331	210	219	244	281	335
49	Socker, bit-	»	67	65	× 92	× 133	× 168	× 170	× 156	107	96	78
50	Salt (matsalt)	»	—	10	31	32	31	26	21	20	19	19
51	Svagdricka	l.	6	6	14	16	16	17	15	14	14	15
52	Fotogen, Water White	»	20	21	—	71	60	53	38	32	31	30
53	Ved: björk- osågad, hemkörd (per	famn	2560	2630	7850	8220	10310	7090	4990	5250	5170	4980
54	barr- »storfamn»: 3.56 kbm	»	2040	2110	6620	6740	8230	5620	3820	3830	3850	3750
55	Bränntorv	100 kg.	196	220	1035	896	964	659	460	449	441	441
56	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	401	411	—	—	2069	1286	948	840	782	737
57	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	234	242	—	—	1664	703	444	414	389	344
58	Koks: gasverks- (krossad)[1] hemkörd	»	165	157	—	—	1177	452	326	310	303	256
59	eng. kamin- » hemkörd	»	189	190	—	—	1249	481	356	337	326	278

[1] Före 1918 avse uppgifterna okrossad koks. — × Maximipris.

för samtliga orter (44 orter åren 1913—1919 samt 49 orter fr. o. m. år 1920).

Mars 1925	April 1925	Maj 1925	Juni 1925	Juli 1925	Aug. 1925	Sept. 1925	Okt. 1925	Nov. 1925	Dec. 1925	Jan. 1926	Febr. 1926	Mars 1926	Höjning (+) eller sänkning (−) i %		
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	mars 1914—mars 1926	mars 1925—mars 1926	
24	24	24	23	23	23	23	23	24	23	23	22	22	+ 57.1	— 8.3	1
13	13	13	13	13	13	12	12	12	12	12	12	12	+ 50.0	— 7.7	2
9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	8	8	+ 33.3	— 11.1	3
404	368	353	359	365	399	413	410	394	363	335	351	343	+ 47.2	— 15.1	4
363	348	339	334	332	363	375	369	361	340	311	312	309	+ 47.1	— 14.9	5
273	270	266	264	262	262	261	261	260	261	260	259	257	+ 58.6	— 5.9	6
187	185	181	178	178	179	178	177	178	177	177	175	175	+ 45.8	— 6.4	7
179	179	179	178	178	178	177	177	176	176	174	174	174	+ 26.1	— 2.8	8
221	199	192	200	208	225	250	329	397	397	318	290	252	+ 82.6	+ 14.0	9
—	—	—	—	—	—	—	228	290	294	278	273	—	—	—	10
1031	1104	1079	1049	1079	1050	811	704	700	688	701	701	702	—	— 31,9	11
63	67	66	65	65	61	51	47	47	46	46	47	47	+ 74.1	— 25.4	12
—	—	—	—	155	72	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
51	51	51	50	50	50	49	49	48	48	48	48	47	+ 51.6	— 7.8	14
79	75	71	71	71	69	69	69	66	64	64	63	60	+ 30.4	— 24.1	15
51	47	47	50	49	49	46	45	44	48	49	47	46	+ 48.4	— 9.8	16
38	35	35	36	35	33	29	26	26	27	28	27	26	+ 23.8	— 31.6	17
47	44	44	45	44	42	38	35	35	38	38	37	36	+ 38.5	— 23.4	18
52	51	50	50	50	50	50	49	48	48	48	47	47	+ 30.6	— 9 6	19
54	54	53	53	53	53	53	53	53	53	53	53	53	+ 35.9	— 1.9	20
79	78	78	78	78	78	76	75	74	73	73	72	72	+ 75.6	— 8.9	21
101	100	100	100	100	99	98	96	95	94	94	94	93	—	— 7.9	22
72	72	71	71	71	71	70	67	66	66	66	66	66	+ 69.2	— 8.3	23
54	53	53	53	53	52	51	50	48	49	49	49	49	+ 58.1	— 9.3	24
164	163	162	162	162	162	160	159	155	155	156	156	157	+ 109.3	— 4.3	25
87	87	86	86	86	86	85	83	80	80	80	80	80	+ 81.8	— 8.0	26
102	102	101	100	100	100	98	97	94	95	95	94	94	+ 56.7	— 7.8	27
205	207	210	213	217	219	219	217	213	212	212	212	210	+ 75.0	+ 2.4	28
169	171	174	175	178	181	181	179	177	177	177	177	176	+ 77.8	+ 4.1	29
249	254	257	260	259	258	257	256	254	256	256	256	254	+ 92.4	+ 2.0	30
149	149	151	152	154	156	155	153	152	156	155	153	152	+ 108.2	+ 2.0	31
236	245	253	259	260	252	242	232	225	231	235	240	246	+ 82.2	+ 4.2	32
194	201	202	204	208	208	203	197	192	192	195	197	200	+ 69.5	+ 3.1	33
249	249	250	—	—	—	—	215	247	256	256	252	249	+ 96.1	0.0	34
242	246	248	250	251	255	261	260	255	254	253	250	245	+ 88.5	+ 1.2	35
245	250	256	257	259	262	269	267	264	262	260	258	253	+ 84.7	+ 3.3	36
221	226	230	231	235	240	253	257	254	251	249	248	248	—	+ 12.2	37
148	131	117	119	124	127	132	132	134	138	140	142	143	+ 78.8	— 3.4	38
221	196	173	187	205	210	211	209	200	203	201	206	210	+ 79.5	— 5.0	39
60	66	71	84	97	95	83	78	79	82	73	59	59	+ 84.4	— 1.7	40
75	70	66	68	72	65	71	78	79	87	87	89	84	+ 121.1	+ 12.0	41
101	98	96	103	100	100	103	101	99	102	101	100	99	+ 70.7	— 2.0	42
156	149	145	152	157	162	163	155	151	156	160	162	158	+ 97.5	+ 1.3	43
128	121	115	116	112	113	118	116	115	122	119	118	118	—	— 7.8	44
94	94	95	95	95	85	74	72	72	71	63	61	59	+ 31.1	— 37.2	45
52	52	53	53	52	55	51	50	51	51	51	53	53	+ 60.6	+ 1.9	46
99	95	97	97	97	97	98	101	105	106	107	106	106	+ 89.3	+ 7.1	47
340	340	337	332	334	333	333	334	335	334	336	335	335	+ 110.7	— 1.5	48
83	83	79	78	76	76	77	71	72	74	74	74	72	+ 12.5	— 13.3	49
19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	—	0.0	50
15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	+ 150.0	0.0	51
30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	31	31	31	+ 55.0	+ 3.3	52
5130	5110	5090	5040	4990	4910	4850	4810	4800	4790	4780	4750	4700	+ 74.7	— 8.4	53
3870	3860	3840	3800	3750	3680	3650	3630	3610	3600	3580	3560	3550	+ 70.7	— 8.3	54
434	435	446	454	457	448	442	438	438	438	438	447	445	+ 112.9	+ 2.5	55
744	742	738	729	730	728	725	729	739	738	742	744	743	+ 88.1	— 0.1	56
360	354	352	342	334	330	325	330	336	342	345	347	349	+ 53.7	+ 3.1	57
275	274	272	265	258	251	236	228	227	229	230	231	233	+ 47.5	— 15.3	58
293	290	286	281	278	274	258	257	260	265	267	271	272	+ 49.5	— 7.2	59

	Varuslag	Kvantitet	Stockholm			Södertälje			Uppsala			Nyköping		
			Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars
1	Mjölk: oskummad	l.	26	26	26	23	23	23	23	23	23	21	21	21
2	handskummad	»	—	—	—	11	10	10	12	12	12	—	—	—
3	separerad	»	9	9	9	7	7	7	10	10	10	7	7	8
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	327	359	343	333	367	351	323	347	344	328	348	336
5	mat- (lands-)	»	298	321	306	309	343	329	297	308	304	292	312	308
6	Ost: helfet	»	268	268	265	281	272	272	256	258	258	278	288	285
7	halvfet	»	182	175	183	175	175	188	200	200	200	—	—	—
8	Margarin, växt-	»	170	170	170	176	174	174	182	181	181	180	185	177
9	Ägg: färska	tjog	363	333	257	296	298	269	288	301	279	278	279	236
10	konserverade	»	275	272	—	273	—	—	225	—	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl.	1007	997	991	786	857	893	913	875	890	700	700	700
12	»	5 l.	56	55	55	49	53	52	58	57	58	40	45	41
13	färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Ärter, gula	kg.	45	45	43	40	40	40	41	41	41	38	38	38
15	Bruna bönor	»	62	60	53	60	60	58	65	66	63	65	66	61
16	Mjöl: vete-	»	47	45	45	50	47	46	49	46	45	50	48	46
17	råg-	»	27	27	26	28	27	27	26	26	25	29	26	26
18	rågsikt-	»	38	36	35	38	36	35	38	36	35	37	35	34
19	Gryn: havre-	»	48	47	47	45	45	45	45	44	45	49	49	49
20	ris-	»	52	52	51	52	57	51	51	53	50	54	51	52
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	64	64	64	60	62	57	58	58	56	57	60	59
22	knäckebröd	»	103	103	103	94	97	93	85	87	85	79	78	77
23	limpa, söt	»	81	81	82	69	69	69	73	73	73	66	66	66
24	» sur	»	68	66	67	48	52	52	50	50	50	—	50	50
25	Vetebröd: skorpor	»	195	195	187	129	129	129	173	173	172	136	138	149
26	mjukt, bakat med vatten	»	87	87	81	79	86	79	82	82	82	65	65	62
27	mjukt, » » mjölk	»	122	121	118	107	107	107	112	111	109	81	80	80
28	Nötkött, färskt: stek	»	231	219	215	216	215	213	212	209	210	207	206	211
29	soppkött	»	185	175	169	172	171	172	177	175	176	173	174	174
30	Kalvkött: gödkalv	»	275	265	255	253	257	250	254	254	252	237	240	238
31	spädkalv	»	165	160	153	160	157	156	174	161	149	—	—	—
32	Fårkött: färskt	»	265	277	284	282	290	275	251	247	265	231	236	233
33	salt	»	203	215	230	190	195	195	195	200	190	—	—	—
34	Renkött, färskt	»	273	269	272	260	250	250	—	250	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt	»	288	281	270	264	260	260	278	273	258	257	256	252
36	salt, svenskt	»	294	286	263	262	260	265	278	276	268	270	255	250
37	» amerikanskt	»	—	250	—	—	—	—	—	—	—	250	250	250
38	Fisk, färsk: abborre	»	182	195	214	140	150	164	150	150	—	89	89	94
39	gädda	»	229	251	272	212	212	220	204	212	235	170	182	188
40	sill	»	87	77	72	84	69	73	78	68	69	70	50	50
41	strömming	»	105	103	99	90	96	91	87	83	84	84	83	76
42	torsk	»	143	145	145	147	135	138	139	126	116	154	148	150
43	rödspotta	»	180	181	166	196	183	175	190	200	200	154	162	173
44	kolja	»	158	154	148	130	131	134	146	136	128	127	136	142
45	[1]) salt: sill	»	57	57	56	50	50	50	50	50	50	54	55	51
46	strömming	»	66	68	64	—	—	—	—	50	50	—	—	—
47	Kabeljo	»	110	107	110	100	106	104	101	100	100	113	118	120
48	Kaffe	»	348	352	347	328	335	335	346	344	348	337	333	340
49	Socker	»	69	68	66	72	72	70	74	73	71	73	72	70
50	Salt	»	21	21	21	17	18	17	20	20	20	20	20	20
51	Svagdricka	l.	22	23	22	15	15	15	20	20	20	12	12	12
52	Fotogen	»	30	30	30	30	30	30	29	29	29	28	28	28
53	Ved: björk-	famn	5550	5580	5230	5220	4900	4950	4900	5040	4730	4700	4670	4670
54	barr-	»	3670	3700	3570	3500	3200	3580	3960	3560	3250	3030	3030	2810
55	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	417	417	417	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl.	800	800	800	800	800	800	825	825	825	800	800	800
57	eng. hushålls-	»	375	375	375	—	—	—	—	375	375	400	400	400
58	Koks: gasverks-	»	247	259	259	175	175	175	260	313	313	233	200	200
59	eng. kamin-	»	275	300	300	255	255	340	—	—	—	275	275	275

[1] Noteringarna avse islandssill utom för de orter, där annan sillsort uppgives.

Eskilstuna			Linköping			Norrköping			Motala			Jönköping			Värnamo			
Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	
21	21	21	20	20	20	21	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	10	10	—	—	—	—	—	—	2
6	6	6	8	8	8	9	8	8	7	7	7	8	8	8	6	6	6	3
328	355	340	326	358	343	325	352	340	327	353	342	350	350	350	315	323	320	4
311	340	327	298	306	304	298	309	305	307	322	318	319	301	300	276	274	277	5
271	273	265	284	278	278	280	280	280	267	273	270	246	243	240	263	267	267	6
200	196	183	184	184	178	213	213	213	203	187	183	174	178	178	179	178	178	7
170	170	170	178	177	177	170	170	170	170	170	170	177	176	176	170	170	170	8
265	288	256	304	279	219	312	288	236	275	269	217	286	280	247	256	251	218	9
—	—	—	—	—	—	276	—	—	—	—	—	262	—	—	—	—	—	10
893	893	857	667	672	667	785	780	—	633	633	633	485	485	485	560	595	595	11
52	56	54	52	52	53	52	51	50	41	42	40	33	33	33	40	40	40	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
44	42	42	40	40	40	40	40	40	39	39	38	50	50	50	50	50	50	14
63	59	55	60	60	53	59	59	59	55	55	55	65	55	55	67	65	65	15
48	47	46	48	45	46	50	47	47	47	45	45	48	45	45	48	46	45	16
28	27	27	28	25	26	31	28	28	27	25	25	29	26	26	27	26	26	17
39	37	36	37	34	35	37	34	34	35	33	33	37	34	34	37	35	36	18
45	45	45	45	45	45	50	50	50	45	45	45	50	45	45	50	50	50	19
58	58	57	58	59	59	49	49	49	50	50	50	50	50	50	57	57	57	20
56	55	55	75	74	72	70	70	70	64	63	63	90	90	90	82	77	77	21
78	78	80	103	101	101	100	100	100	89	93	88	100	100	100	95	90	92	22
72	72	72	70	69	70	71	71	71	73	68	70	64	65	65	54	54	54	23
47	47	47	48	43	48	51	51	51	57	58	59	43	44	44	41	41	41	24
174	174	174	188	189	189	176	176	176	122	116	121	157	159	156	147	147	147	25
86	86	86	75	75	74	90	90	90	75	63	65	78	78	78	—	—	—	26
107	107	107	93	93	93	109	109	109	—	—	—	91	91	91	65	65	65	27
229	229	228	199	199	198	224	218	217	199	207	204	203	200	198	196	196	195	28
176	176	175	179	180	178	192	195	195	174	172	169	176	177	177	175	173	170	29
286	286	286	256	255	248	279	275	264	235	238	230	219	216	214	240	236	234	30
150	150	150	157	156	155	—	—	—	154	155	155	134	134	134	134	137	134	31
288	288	288	250	261	264	283	289	290	231	228	230	200	208	207	204	215	220	32
—	—	—	229	233	227	200	200	183	180	193	187	—	—	—	—	178	178	33
—	—	—	—	—	—	300	300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
280	278	260	237	235	229	253	250	250	230	229	222	231	230	230	230	230	228	35
280	280	260	246	243	240	269	273	273	228	228	230	240	240	240	230	230	230	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
133	143	140	148	150	157	140	145	150	150	150	150	138	131	125	100	100	100	38
184	197	196	200	208	224	197	222	236	196	203	206	198	200	222	185	166	166	39
79	59	63	73	51	51	63	46	43	69	50	50	70	55	51	55	51	55	40
93	98	93	82	83	75	72	70	66	84	90	79	91	101	83	72	62	54	41
138	145	143	114	109	115	112	118	122	104	102	113	100	100	100	85	71	83	42
150	150	150	160	154	150	168	154	147	149	149	147	151	150	150	138	142	142	43
136	140	136	128	125	125	135	130	127	127	126	120	125	125	125	95	90	94	44
55	50	50	52	51	50	50	50	50	54	54	54	55	55	55	60	60	60	45
—	—	—	50	—	—	57	57	57	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
102	107	111	112	119	118	98	98	98	100	100	98	120	120	120	125	—	—	47
341	341	343	333	330	332	343	343	343	343	342	343	340	340	340	342	342	342	48
71	69	68	73	72	71	72	70	68	74	73	72	76	74	72	75	74	73	49
20	20	20	20	20	20	18	18	18	15	15	15	20	20	20	18	18	18	50
16	16	16	15	15	15	15	15	15	15	15	15	14	14	14	20	20	20	51
30	30	29	28	28	28	30	30	30	27	27	27	32	30	30	31	31	31	52
5040	4980	4810	4540	4490	4400	5380	4780	4780	4700	4700	4540	5100	5050	5150	3650	3650	3650	53
3800	3620	3560	3640	3630	3600	4350	4000	4000	3550	3550	3550	3500	3460	3300	2390	2390	2390	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	350	—	—	—	—	—	55
750	750	750	700	700	700	780	780	780	715	715	715	700	700	700	725	725	725	56
—	—	—	350	354	354	350	350	350	365	365	365	—	—	—	400	388	388	57
205	205	205	223	223	220	265	265	265	240	240	240	200	200	200	243	230	230	58
275	275	275	271	267	271	295	295	295	240	240	240	275	300	300	292	275	275	59

	Varuslag	Kvantitet	Växjö			Kalmar			Västervik			Visby		
			Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars
1	Mjölk: oskummad	l.	20	20	20	24	24	24	22	22	22	22	22	22
2	handskummad	»	—	—	—	12	12	12	—	—	—	—	—	—
3	separerad	»	10	10	10	8	8	8	7	7	7	6	6	6
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	311	331	325	334	356	341	316	343	338	308	344	346
5	mat- (lands-)	»	285	285	291	294	294	301	289	295	298	287	279	290
6	Ost: helfet	»	253	250	250	286	287	280	275	283	290	293	293	293
7	halvfet	»	178	178	175	—	200	200	—	—	—	175	175	175
8	Margarin, växt-	»	170	170	170	170	170	170	170	170	170	191	191	191
9	Ägg: färska	tjog	271	250	218	299	261	215	336	282	213	292	265	224
10	konserverade	»	—	—	—	—	—	—	266	250	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl.	717	725	725	733	733	733	714	750	750	667	667	667
12	»	5 l.	45	45	45	45	43	43	42	42	42	50	50	50
13	färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Ärter, gula	kg.	58	58	60	45	45	38	45	45	40	49	49	49
15	Bruna bönor	»	70	70	62	60	60	45	65	65	65	61	61	56
16	Mjöl: vete-	»	50	48	46	48	45	44	50	49	47	50	49	48
17	råg-	»	28	26	27	22	22	21	28	28	25	27	27	27
18	rågsikt-	»	38	36	35	34	31	31	40	40	37	40	40	39
19	Gryn: havre-	»	50	50	50	45	45	45	50	50	50	50	50	50
20	ris-	»	58	58	59	50	50	50	65	65	61	52	52	52
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	92	91	90	78	78	75	89	89	89	75	76	76
22	knäckebröd	»	100	100	100	93	93	93	100	100	100	115	115	114
23	limpa, söt	»	50	50	50	58	57	57	50	50	50	50	50	50
24	» sur	»	41	41	40	38	37	37	41	41	38	40	40	40
25	Vetebröd: skorpor	»	150	150	150	126	127	126	140	140	140	125	125	125
26	mjukt, bakat med vatten	»	70	70	70	63	63	63	94	94	94	80	80	80
27	mjukt, » » mjölk	»	83	81	80	76	78	78	100	100	100	115	115	115
28	Nötkött, färskt: stek	»	197	198	199	188	188	189	200	200	190	185	184	183
29	soppkött	»	177	178	178	165	165	164	170	170	160	163	163	160
30	Kalvkött: gödkalv	»	228	229	229	248	245	239	253	250	250	200	203	202
31	spädkalv	»	143	147	145	159	156	154	150	150	150	—	—	—
32	Fårkött: färskt	»	205	209	218	207	196	214	250	250	250	201	202	205
33	salt	»	175	175	173	193	—	—	197	197	197	174	174	190
34	Renkött, färskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt	»	220	220	220	220	223	216	250	250	244	217	213	210
36	salt, svenskt	»	225	225	224	250	247	234	250	250	225	222	222	213
37	» amerikanskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Fisk, färsk: abborre	»	130	153	138	142	150	150	81	100	81	—	—	180
39	gädda	»	190	178	167	200	200	199	150	164	171	151	170	193
40	sill	»	66	54	58	76	63	57	—	—	—	—	80	75
41	strömming	»	72	75	60	100	87	87	75	69	62	55	62	62
42	torsk	»	120	120	116	73	72	73	77	77	71	90	107	114
43	rödspotta	»	140	145	150	138	138	—	—	—	—	150	180	180
44	kolja	»	124	122	125	121	119	108	—	—	—	—	129	125
45	[1]) salt: sill	»	65	65	60	60	59	42	67	65	53	51	51	45
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	—	—	—	—	—	—	—	100	100	125	125	124
48	Kaffe	»	329	330	329	349	349	349	350	350	350	377	377	377
49	Socker	»	73	72	70	71	70	68	74	73	71	74	73	72
50	Salt	»	20	20	20	19	19	19	20	20	20	20	20	20
51	Svagdricka	l.	15	15	15	15	15	15	12	12	12	11	12	12
52	Fotogen	»	30	30	30	26	26	27	28	28	28	31	31	31
53	[2]) Ved: björk-	famn	3970	3970	3970	3620	3530	3530	4600	4600	4600	6140	6140	6140
54	barr-	»	2600	2600	2600	2900	2900	2900	3600	3600	3600	4720	4720	4630
55	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl.	650	650	650	675	675	675	675	700	700	800	800	800
57	eng. hushålls-	»	320	320	320	—	—	—	275	275	275	375	375	375
58	Koks: gasverks-	»	250	250	250	190	190	190	188	193	193	265	250	250
59	eng. kamin-	»	260	260	255	225	225	225	193	193	193	300	292	292

[1]) Se anm. sid. 328. — [2]) Visby: alved under hela kvartalet 53·40 kr. per famn.

Karlskrona			Kristianstad			Malmö			Lund			Landskrona			Hälsingborg			
Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	
23	23	23	20	20	20	23	23	23	20	20	20	22	22	22	22	22	22	1
16	16	16	10	10	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
9	9	9	6	6	6	9	9	9	8	8	8	6	6	6	6	6	6	3
342	370	358	312	345	330	303	341	324	308	343	331	318	350	335	315	348	335	4
286	294	304	303	335	319	—	308	305	297	330	319	—	—	—	—	—	—	5
276	280	280	293	293	295	250	250	250	276	270	261	255	256	250	260	260	260	6
178	182	178	190	193	193	159	160	160	173	170	165	170	178	183	—	—	—	7
183	183	183	186	186	182	170	170	171	177	177	174	170	170	170	170	170	170	8
351	295	226	305	275	207	328	291	213	323	285	200	335	280	197	294	278	197	9
263	—	—	—	—	—	244	—	—	—	—	—	300	—	—	260	—	—	10
733	708	733	700	700	700	615	615	640	575	600	500	669	638	663	605	618	613	11
43	42	42	50	50	50	44	43	43	48	50	49	48	48	49	41	42	42	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
50	50	50	51	51	50	50	50	50	50	49	49	48	48	49	53	53	53	14
60	61	60	66	66	56	58	54	55	56	53	52	60	58	56	59	59	57	15
52	49	50	48	47	44	49	46	46	48	48	46	49	47	47	49	47	46	16
30	28	28	32	27	24	29	28	27	30	30	28	26	25	26	29	28	29	17
41	38	40	40	37	33	37	35	35	38	37	36	38	35	36	37	35	35	18
50	50	49	50	50	46	43	44	44	41	41	41	47	47	48	46	46	46	19
56	55	56	60	60	60	50	50	51	40	40	40	49	46	45	61	61	61	20
86	86	89	99	97	95	92	90	90	91	91	90	85	83	90	85	85	85	21
96	96	99	115	115	108	120	120	120	116	113	114	118	117	121	110	110	110	22
58	57	57	39	39	39	49	48	48	40	41	40	49	48	47	51	51	51	23
40	40	40	35	35	35	36	38	38	32	32	32	35	36	35	38	38	38	24
166	160	162	177	177	175	176	176	175	125	125	125	136	136	134	139	139	139	25
83	—	—	—	—	—	73	73	73	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
98	99	99	96	96	96	122	122	122	70	70	70	83	83	83	73	73	73	27
227	227	223	193	186	184	250	250	250	250	250	250	233	228	227	212	212	208	28
183	183	185	168	166	164	206	206	206	200	200	200	200	200	200	188	187	184	29
250	250	250	250	250	248	300	300	300	258	258	258	277	275	277	250	250	250	30
152	154	145	175	169	164	165	165	165	186	186	187	175	175	175	151	150	155	31
242	249	250	260	284	300	265	265	273	250	250	250	274	268	268	256	255	263	32
168	171	172	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	250	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
248	248	246	228	226	219	239	231	226	230	220	220	240	240	240	225	215	204	35
248	248	246	245	245	245	282	270	269	250	250	250	270	270	270	258	244	234	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
125	125	125	150	150	133	146	150	144	—	—	150	—	—	—	150	150	150	38
182	196	188	225	230	195	250	254	250	244	248	236	250	241	241	230	228	231	39
—	60	50	90	65	65	98	85	89	93	79	83	77	67	66	88	74	70	40
82	66	52	80	90	66	109	120	94	93	97	78	—	—	—	90	85	80	41
57	62	49	54	61	48	91	90	81	68	69	68	55	53	57	65	61	60	42
150	150	138	129	135	120	215	225	176	149	142	138	144	135	133	150	136	157	43
—	—	—	113	127	120	131	125	128	145	138	144	—	—	—	95	82	—	44
72	72	68	70	70	64	60	60	60	60	60	53	61	58	58	71	73	73	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
125	125	125	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
325	330	325	350	350	345	322	325	328	325	325	319	350	350	348	336	336	336	48
75	74	72	72	71	67	69	68	66	69	68	66	70	69	67	72	71	69	49
20	20	20	18	18	15	18	18	18	16	16	16	18	18	17	16	16	16	50
14	14	14	11	11	11	12	12	12	11	11	11	10	10	10	12	12	12	51
30	30	30	30	29	28	28	28	28	30	30	30	28	28	28	28	28	28	52
4100	4100	4100	4790	4790	4790	6630	6660	6660	5850	5850	5850	6800	6800	6800	5830	5830	5830	53
2510	2510	2740	3780	3780	3780	5830	5860	5860	4720	4720	4720	5600	5600	5600	4880	4880	4880	54
—	—	—	400	400	400	563	563	563	500	500	500	—	—	—	400	400	400	55
650	650	650	700	700	700	725	725	725	740	740	740	675	675	675	750	750	750	56
300	300	300	375	375	375	320	335	335	350	350	350	320	320	320	355	370	370	57
240	240	240	210	210	210	215	215	215	175	175	175	215	205	205	215	215	215	58
240	240	240	250	250	260	250	233	250	250	250	250	250	250	250	295	305	305	59

	Varuslag	Kvantitet	Ystad			Halmstad			Varberg			Göteborg		
			Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars
1	Mjölk: oskummad	l.	20	20	20	20	20	20	18	18	19	21	22	23
2	handskummad	»	—	—	—	—	—	—	10	10	10	—	—	—
3	separerad	»	6	6	6	6	6	6	8	8	8	10	10	10
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	293	326	326	337	368	357	312	346	337	356	388	373
5	mat- (lands-)	»	—	—	—	301	314	311	280	306	303	307	323	333
6	Ost: helfet	»	262	262	262	260	260	257	243	240	233	250	250	250
7	halvfet	»	165	165	165	178	178	168	175	173	167	150	150	150
8	Margarin, växt-	»	180	180	180	170	170	170	185	185	185	188	180	180
9	Ägg: färska	tjog	321	283	211	296	269	209	286	246	203	283	285	235
10	konserverade	»	—	—	—	240	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl.	500	525	500	650	638	629	650	650	638	650	600	600
12	»	5 l.	50	50	50	40	40	40	40	40	40	42	39	41
13	färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Ärter, gula	kg.	52	50	50	55	53	53	50	51	51	50	50	50
15	Bruna bönor	»	65	62	57	60	53	53	64	59	59	60	55	45
16	Mjöl: vete-	»	49	47	46	47	44	43	48	45	45	49	48	46
17	råg-	»	28	28	28	27	27	26	26	24	24	28	27	26
18	rågsikt-	»	36	36	35	36	33	33	37	34	35	38	37	36
19	Gryn: havre-	»	50	48	48	50	45	45	48	46	46	45	45	45
20	ris-	»	50	50	50	50	50	50	56	55	55	50	50	50
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	90	90	90	91	91	91	76	77	76	70	70	70
22	knäckebröd	»	118	118	118	110	110	110	102	102	102	80	80	80
23	limpa, söt	»	43	45	45	47	47	47	50	50	48	104	103	103
24	» sur	»	34	36	36	37	37	37	44	44	43	54	53	53
25	Vetebröd: skorpor	»	140	140	140	123	124	124	125	125	125	159	159	159
26	mjukt, bakat med vatten	»	—	—	—	—	—	—	75	78	80	106	106	106
27	mjukt, » » mjölk	»	73	73	73	85	80	80	100	100	100	121	116	116
28	Nötkött, färskt: stek	»	190	190	190	200	200	199	188	187	180	240	240	230
29	soppkött	»	163	163	163	171	171	171	155	155	151	190	190	187
30	Kalvkött: gödkalv	»	250	250	250	248	248	248	—	—	—	270	270	259
31	spädkalv	»	138	138	138	153	153	154	160	153	150	162	164	160
32	Fårkött: färskt	»	225	225	225	206	218	239	200	200	200	270	276	276
33	salt	»	—	—	—	225	225	220	—	—	—	—	—	—
34	Renkött, färskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	280	280	278
35	Fläsk: färskt	»	225	219	220	236	233	230	223	221	205	271	273	253
36	salt, svenskt	»	250	250	250	269	264	265	253	253	245	280	280	269
37	» amerikanskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Fisk, färsk: abborre	»	150	150	150	—	150	—	—	—	—	155	175	200
39	gädda	»	213	213	213	200	200	213	—	—	—	218	235	213
40	sill	»	75	75	75	78	52	68	—	—	—	84	54	69
41	strömming	»	60	65	65	100	94	88	—	—	—	105	107	100
42	torsk	»	54	59	60	64	48	55	30	30	30	80	72	66
43	rödspotta	»	138	138	138	150	141	133	145	150	150	203	210	177
44	kolja	»	125	125	125	99	85	88	68	73	72	113	100	107
45	[1]) salt: sill	»	65	60	53	60	53	50	60	50	48	65	60	58
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	—	—	—	100	100	100	100	93	81	99	95	100
48	Kaffe	»	328	328	328	339	339	339	321	319	320	359	359	358
49	Socker	»	72	71	69	73	72	71	73	72	70	74	73	71
50	Salt	»	17	17	17	16	16	16	18	17	16	20	20	20
51	Svagdricka	l.	9	9	9	13	13	13	13	13	13	18	17	16
52	Fotogen	»	30	30	30	25	25	25	28	28	28	27	27	27
53	[2]) Ved: björk-	famn	6050	6050	6050	5210	5210	5210	5600	5600	5400	6500	6500	6500
54	barr-	»	5700	5700	5700	4120	4120	4120	4270	4270	4300	5200	5200	5200
55	Bränntorv	100 kg.	350	350	350	400	400	350	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl.	680	680	680	700	700	700	725	725	725	735	735	735
57	eng. hushålls-	»	310	310	310	320	320	320	290	290	290	300	300	300
58	Koks: gasverks-	»	170	170	170	260	260	260	220	220	220	190	190	190
59	eng. kamin-	»	240	240	240	263	260	260	275	275	275	305	305	305

[1]) Se anm. sid. 328. [2]) Halmstad: bokved under hela kvartalet 55·20 kr. per famn; ribbper famn.

Lysekil			Vänersborg			Borås			Lidköping			Tidaholm			Karlstad			
Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	
23	23	23	20	20	20	23	23	24	18	18	16	19	19	20	23	23	23	1
—	—	—	12	12	12	—	—	—	—	—	—	10	10	10	—	—	—	2
9	9	9	10	10	10	8	8	8	7	7	6	5	5	5	10	10	10	3
352	390	378	339	365	359	334	369	350	314	340	330	333	365	361	330	357	333	4
295	305	305	283	286	322	284	295	306	290	313	302	290	277	304	293	296	289	5
240	240	240	244	250	244	238	233	224	270	270	261	225	225	225	261	261	252	6
165	165	165	—	—	—	162	158	159	160	160	150	—	—	—	168	160	160	7
170	170	170	170	170	170	187	187	187	180	180	180	185	185	187	175	175	175	8
281	288	221	289	276	221	285	294	246	281	263	199	256	243	203	255	258	251	9
—	—	—	—	—	—	261	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
840	840	840	700	700	686	616	614	588	638	613	613	469	469	469	637	669	637	11
45	45	45	35	37	37	43	43	43	43	43	43	50	50	50	47	53	53	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
60	55	55	54	54	54	50	50	49	35	35	35	48	49	47	51	52	51	14
65	65	65	64	64	65	60	60	60	60	60	60	64	64	57	60	60	60	15
49	46	47	49	48	46	49	47	44	47	47	46	47	44	44	50	47	46	16
30	27	27	26	25	25	28	27	26	25	25	24	28	27	26	27	25	25	17
39	36	37	38	37	35	38	37	35	37	36	35	37	33	34	37	34	35	18
50	50	50	45	46	45	45	45	45	45	45	45	49	50	48	45	45	45	19
50	50	50	50	50	50	50	65	58	45	45	45	63	60	55	62	61	60	20
76	76	76	80	80	80	88	85	84	88	88	88	77	78	80	76	76	72	21
84	84	84	110	110	110	117	114	112	90	90	90	100	100	95	95	95	95	22
68	68	68	65	65	65	74	76	76	71	71	71	78	78	78	72	72	72	23
54	54	54	50	50	50	48	50	50	56	56	56	63	63	65	53	53	53	24
153	153	153	175	175	175	153	150	150	121	121	121	165	165	165	154	154	154	25
82	82	83	65	65	65	71	73	73	59	59	59	83	83	83	86	87	86	26
83	83	83	100	100	100	94	91	91	71	71	71	100	100	100	111	111	111	27
220	220	220	225	225	222	225	224	224	220	220	220	225	220	213	214	211	213	28
200	200	200	188	188	188	195	194	193	177	177	177	188	172	163	175	175	175	29
250	250	250	250	250	250	246	246	247	238	238	238	250	225	238	245	244	245	30
180	180	180	150	150	150	136	137	136	145	143	140	133	122	113	150	—	—	31
220	220	220	250	250	250	240	244	250	218	225	235	250	238	238	256	261	263	32
—	—	—	200	200	200	—	—	—	229	238	245	200	200	200	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
250	250	250	238	238	238	250	250	240	250	245	245	250	250	230	280	271	265	35
280	280	280	250	250	250	250	250	236	263	263	263	250	250	238	280	270	255	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
—	—	—	150	—	—	145	143	144	—	97	86	—	—	—	150	150	150	38
—	—	—	200	200	194	203	212	213	151	154	158	197	200	250	154	186	194	39
57	52	50	81	53	53	74	55	63	69	60	56	69	54	51	64	50	50	40
—	—	—	108	100	100	107	107	101	84	85	79	96	100	93	103	103	100	41
54	55	49	86	79	81	70	68	65	92	91	81	118	115	113	114	121	118	42
135	133	130	188	200	194	175	182	161	146	145	134	163	158	162	194	184	174	43
81	84	77	107	113	106	102	105	103	97	99	94	111	115	95	120	129	120	44
64	60	60	65	64	62	58	54	55	50	50	50	55	55	53	60	60	60	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
—	—	—	86	88	90	100	102	103	98	98	96	100	100	100	120	121	121	47
344	344	344	327	321	328	340	340	340	320	320	320	338	333	342	344	346	339	48
74	73	71	75	74	72	75	74	72	73	72	70	74	72	71	77	76	74	49
20	20	20	19	19	19	18	18	18	21	20	20	20	20	20	20	20	20	50
15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	18	18	18	51
28	28	28	29	29	29	29	29	29	26	26	27	30	30	30	30	30	30	52
6500	6440	6500	5400	5450	5450	5800	5560	5690	4870	4870	4920	4090	4090	3920	4590	4630	4570	53
5200	5200	5200	4000	4200	4080	3870	3730	3890	3620	3620	3680	2760	2670	2580	3520	3440	3440	54
583	583	583	—	—	—	—	—	—	413	413	438	—	—	—	—	—	—	55
685	685	700	750	750	750	790	788	780	700	750	750	750	750	750	725	725	725	56
250	258	262	350	350	350	363	363	338	400	400	400	—	—	—	350	350	350	57
—	—	—	220	220	220	230	245	240	225	225	225	225	225	275	190	190	190	58
250	250	250	260	260	260	276	281	281	240	240	240	—	—	—	275	275	275	59

ved under hela kvartalet 32·00 kr. per famn. Varberg· bokved under hela kvartalet 60·00 kr.

	Varuslag	Kvantitet	Filipstad			Arvika			Örebro			Västerås		
			Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars
1	Mjölk: oskummad	l.	25	25	25	23	23	22	22	22	22	23	23	23
2	handskummad	»	—	—	—	11	11	11	12	12	13	—	—	—
3	separerad	»	10	10	10	10	10	10	8	8	8	8	8	8
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	370	345	352	367	352	350	319	350	336	314	340	326
5	mat- (lands-)	»	326	313	299	303	275	275	298	315	310	304	331	321
6	Ost: helfet	»	245	246	246	232	232	232	233	235	240	253	247	243
7	halvfet	»	160	160	160	—	—	—	160	157	165	188	186	184
8	Margarin, växt-	»	170	170	170	170	170	170	170	170	170	170	170	170
9	Ägg: färska	tjog	312	239	257	301	266	288	263	259	229	286	284	260
10	konserverade	»	225	—	—	264	—	—	200	—	—	272	257	—
11	Potatis: gammal	hl.	643	643	714	—	625	625	643	583	600	741	779	757
12	»	5 l.	41	42	42	35	44	40	33	38	38	43	49	47
13	färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Ärter, gula	kg.	50	50	50	50	50	50	40	40	40	38	38	38
15	Bruna bönor	»	68	69	69	60	60	56	50	48	43	56	54	54
16	Mjöl: vete-	»	47	47	47	49	46	46	47	45	44	48	45	45
17	råg-	»	27	28	27	26	24	24	25	25	24	26	25	26
18	rågsikt-	»	38	38	38	36	38	34	34	33	33	36	35	35
19	Gryn: havre-	»	45	45	45	48	48	45	45	45	45	40	41	41
20	ris-	»	54	58	59	47	47	45	38	39	39	52	52	51
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	55	55	56	60	60	60	60	57	57	51	51	50
22	knäckebröd	»	88	88	87	88	88	80	79	78	76	79	78	79
23	limpa, söt	»	83	83	83	69	69	69	68	70	68	80	80	80
24	» sur	»	70	70	70	50	50	50	40	35	35	59	60	60
25	Vetebröd: skorpor	»	160	160	160	150	150	150	126	126	126	166	165	165
26	mjukt, bakat med vatten	»	75	75	75	60	60	60	84	85	85	79	81	81
27	mjukt, » » mjölk	»	73	73	73	86	86	86	117	114	114	85	86	84
28	Nötkött, färskt: stek	»	230	233	230	220	220	220	210	208	204	220	220	204
29	soppkött	»	197	200	200	180	180	180	179	180	180	185	185	168
30	Kalvkött: gödkalv	»	250	250	249	257	257	258	244	242	230	236	236	230
31	spädkalv	»	186	—	—	127	124	124	138	138	138	154	153	153
32	Fårkött: färskt	»	236	230	230	219	220	233	250	250	289	250	254	250
33	salt	»	—	—	—	—	—	—	150	150	150	—	—	—
34	Renkött, färskt	»	250	—	—	—	—	—	258	250	250	—	—	—
35	Fläsk: färskt	»	300	300	299	280	260	250	265	251	242	291	284	264
36	salt, svenskt	»	273	275	280	262	250	250	250	247	247	292	280	260
37	» amerikanskt	»	250	250	250	250	250	250	—	—	—	—	—	—
38	Fisk, färsk: abborre	»	169	167	153	153	—	—	132	132	127	132	144	145
39	gädda	»	200	205	225	200	200	196	191	207	211	196	206	198
40	sill	»	70	70	73	80	81	65	73	48	54	64	50	54
41	strömming	»	93	98	100	91	93	96	92	89	87	89	91	84
42	torsk	»	125	125	129	127	100	100	101	103	100	147	150	149
43	rödspotta	»	150	150	150	—	—	170	153	151	148	162	160	155
44	kolja	»	125	125	130	144	131	134	128	127	124	142	142	136
45	[1]) salt: sill	»	63	63	60	60	60	56	50	48	47	50	45	44
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	60	60	60	—	—	—
47	Kabeljo	»	110	108	110	100	97	100	113	100	100	111	109	111
48	Kaffe	»	331	331	331	320	320	332	313	310	310	331	335	334
49	Socker	»	76	76	76	75	72	71	76	75	73	72	71	69
50	Salt	»	20	20	19	15	15	15	20	20	20	20	20	20
51	Svagdricka	l.	15	15	15	15	15	15	14	14	14	15	15	15
52	Fotogen	»	30	30	30	30	30	30	28	29	29	27	27	27
53	[2]) Ved: björk-	famn	4090	4090	4270	4800	4800	4800	4990	4800	4670	5050	5060	5020
54	barr-	»	3200	3200	3380	3870	3930	4060	3890	3570	3640	3660	3700	3670
55	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl.	675	692	658	700	700	700	650	650	650	750	750	750
57	eng. hushålls-	»	—	—	—	400	400	400	367	350	350	350	350	350
58	Koks: gasverks-	»	200	200	200	—	—	—	200	210	220	230	230	230
59	eng. kamin-	»	250	260	250	275	300	300	267	269	275	250	275	275

[1]) Se anm. sid. 328. — [2]) Söderhamn: ribbved 20·90, plankved 27·70, propsved 31·20 kr. per

Falun			Ludvika			Avesta			Mora			Gävle			Söderhamn			
Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	
25	24	24	25	25	25	22	21	21	23	23	23	26	26	26	25	25	25	1
13	12	12	—	—	—	—	—	—	11	11	11	16	16	16	—	—	—	2
12	—	—	—	—	—	7	7	7	—	—	—	12	12	12	10	10	10	3
344	340	325	341	369	350	333	340	335	349	340	343	333	351	347	350	353	355	4
325	323	304	318	323	318	314	300	300	342	325	324	323	301	303	350	335	327	5
258	256	254	280	260	260	245	242	250	250	250	250	258	256	254	250	250	250	6
163	163	160	180	170	170	200	190	180	150	150	150	163	163	163	—	—	—	7
170	179	174	170	170	170	170	170	178	170	170	170	179	178	179	170	170	170	8
307	272	268	323	273	284	281	261	276	350	294	281	319	302	300	353	317	296	9
253	—	—	270	—	—	—	—	—	264	264	—	—	—	—	275	—	—	10
735	825	795	786	786	714	770	770	770	571	571	571	624	639	636	750	735	753	11
42	47	45	42	42	42	44	43	44	41	35	44	49	50	50	50	50	50	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
48	48	48	42	40	40	43	43	39	50	50	50	43	43	43	48	47	47	14
66	64	60	58	58	58	63	61	53	67	64	62	61	60	53	65	63	63	15
51	49	49	49	48	47	49	47	47	50	50	48	47	47	45	53	50	50	16
27	25	25	26	25	25	26	26	25	30	29	28	26	26	26	28	27	27	17
38	36	36	38	36	36	33	38	37	40	39	38	37	38	37	41	38	38	18
45	45	44	47	47	47	46	45	45	50	50	50	45	45	43	50	50	48	19
45	44	44	45	45	45	48	50	50	60	60	60	54	54	54	62	58	58	20
56	55	55	53	53	53	58	59	55	60	60	60	56	56	56	66	66	66	21
86	86	86	78	78	78	78	73	74	75	75	75	84	84	84	86	86	86	22
83	83	82	65	65	65	60	60	60	59	59	59	77	77	75	74	82	81	23
—	—	—	60	60	52	—	—	—	—	—	—	58	58	56	—	—	—	24
144	141	140	160	160	160	164	164	164	200	175	175	161	161	166	192	198	201	25
91	90	91	76	76	76	69	69	69	83	83	83	86	86	85	90	93	93	26
91	90	91	—	—	—	—	—	—	—	—	—	106	106	105	107	102	102	27
240	240	240	235	235	235	213	212	211	250	250	250	213	213	213	247	241	241	28
175	174	173	195	195	195	179	180	180	220	221	220	187	187	186	192	191	188	29
260	270	268	280	280	280	232	237	236	316	320	300	256	255	254	315	301	302	30
151	151	150	185	185	185	134	128	135	185	185	185	152	155	154	186	192	199	31
272	274	274	225	220	215	224	238	233	226	250	280	246	250	250	249	292	288	32
—	—	—	—	—	—	238	200	190	—	—	—	200	200	200	175	183	183	33
275	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	265	—	—	—	297	300	300	34
278	280	280	262	249	245	250	249	240	260	255	255	256	256	254	277	278	271	35
277	276	276	280	250	240	253	250	243	247	245	240	268	262	260	278	280	278	36
250	250	250	—	—	—	—	—	—	244	240	244	—	—	—	250	247	245	37
152	153	153	150	150	153	143	150	150	154	150	163	150	—	—	125	—	—	38
250	250	250	225	225	225	220	203	200	224	235	235	243	254	253	200	200	200	39
66	59	63	59	58	55	68	53	54	71	53	55	—	—	—	55	50	50	40
74	90	85	90	90	90	84	80	80	84	80	80	106	125	115	71	78	86	41
125	125	125	125	125	125	147	147	141	118	138	145	150	150	150	125	125	125	42
200	200	200	185	175	181	144	163	151	153	155	174	200	200	200	150	150	150	43
125	125	125	125	125	129	125	128	125	125	138	125	150	150	150	125	125	125	44
52	49	46	60	60	60	60	58	58	58	53	54	52	45	41	58	57	55	45
48	50	50	—	—	—	—	—	50	43	40	50	35	35	35	50	50	50	46
110	110	110	100	100	100	100	100	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
364	362	357	325	325	325	323	317	315	338	325	330	338	333	333	345	337	347	48
74	73	72	73	73	71	73	72	71	78	76	76	73	74	74	81	80	79	49
20	20	20	15	15	15	19	19	18	20	20	20	18	18	18	20	20	20	50
—	—	—	—	—	—	15	15	15	—	—	—	15	15	15	13	13	13	51
32	31	30	35	30	30	30	30	30	35	35	35	28	28	28	33	35	33	52
4690	4630	4570	3860	3860	3780	4000	4060	3880	3530	3530	3530	4770	4730	4490	3990	4070	4070	53
2850	2850	2850	2600	2600	2520	2610	2710	2670	2140	2270	2520	3380	3240	3170	2670	2850	2850	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
783	775	750	725	725	725	750	750	750	750	750	750	700	750	750	800	800	800	56
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	350	350	350	375	375	375	57
313	313	300	300	300	300	300	300	300	—	—	—	263	269	274	300	300	300	58
325	325	338	—	—	—	—	—	—	325	350	350	235	240	233	300	300	300	59

famn under hela kvartalet.

	Varuslag	Kvantitet	Sundsvall: staden			Sundsvall: sågverksdistriktet			Kramfors			Östersund		
			Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars
1	Mjölk: oskummad	l.	25	24	22	26	25	24	20	20	20	25	25	25
2	handskummad	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	15	15
3	separerad	»	12	12	12	12	12	12	13	13	13	12	12	12
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg.	354	343	349	360	341	341	387	353	351	350	336	329
5	mat- (lands-)	»	351	325	313	353	317	309	355	332	322	339	315	307
6	Ost: helfet	»	268	259	256	258	253	239	255	250	250	242	240	241
7	halvfet	»	180	185	187	165	168	168	170	170	185	175	163	163
8	Margarin, växt-	»	172	174	172	170	171	170	170	170	173	170	170	170
9	Ägg: färska	tjog	380	335	307	377	327	313	394	344	329	393	343	303
10	konserverade	»	312	250	—	302	250	—	332	—	—	296	—	—
11	Potatis: gammal	hl.	821	834	786	750	750	714	—	—	933	786	770	770
12	»	5 l.	52	52	51	48	47	46	44	45	51	53	50	51
13	färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Ärter, gula	kg.	50	50	50	48	48	48	47	48	45	50	50	50
15	Bruna bönor	»	71	68	73	69	70	66	70	68	65	70	70	70
16	Mjöl: vete-	»	47	49	44	49	50	46	50	50	45	51	50	48
17	råg-	»	27	28	25	29	27	27	29	29	27	32	31	30
18	rågsikt-	»	40	39	34	39	40	36	40	40	35	41	39	38
19	Gryn: havre-	»	50	50	49	48	46	47	46	45	47	50	50	50
20	ris-	»	57	56	59	56	56	60	58	58	59	52	51	52
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	65	65	65	65	65	65	63	57	58	70	68	69
22	knäckebröd	»	75	75	75	75	75	75	85	85	83	89	89	88
23	limpa, söt	»	70	73	73	67	72	73	77	80	80	69	69	69
24	» sur	»	66	67	67	—	—	—	—	—	—	63	63	63
25	Vetebröd: skorpor	»	132	153	151	120	145	145	150	144	143	190	190	190
26	mjukt, bakat med vatten	»	76	80	80	77	81	81	80	80	80	73	73	73
27	mjukt, » » mjölk	»	88	92	92	83	90	90	90	90	90	88	88	88
28	Nötkött, färskt: stek	»	224	224	224	211	212	212	200	200	200	202	206	206
29	soppkött	»	180	179	179	167	166	166	180	180	180	165	169	169
30	Kalvkött: gödkalv	»	267	269	271	241	241	235	200	200	200	325	328	328
31	spädkalv	»	166	165	165	156	153	154	150	150	150	161	159	158
32	Fårkött: färskt	»	250	265	260	216	222	228	174	175	—	201	207	208
33	salt	»	200	225	225	203	205	200	—	—	—	200	200	200
34	Renkött, färskt	»	290	275	250	—	—	—	250	250	250	250	250	250
35	Fläsk: färskt	»	271	266	267	246	250	245	250	250	250	257	253	248
36	salt, svenskt	»	277	280	275	261	256	248	250	250	250	254	254	250
37	» amerikanskt	»	238	243	247	249	244	244	250	250	250	246	240	240
38	Fisk, färsk: abborre	»	—	—	—	—	—	—	150	150	—	141	150	150
39	gädda	»	242	246	250	226	222	228	205	190	200	216	221	249
40	sill	»	65	50	50	59	45	44	71	56	53	80	59	55
41	strömming	»	100	100	100	88	87	85	74	83	95	104	105	99
42	torsk	»	150	147	150	—	—	—	98	100	125	124	124	124
43	rödspotta	»	200	200	200	—	—	—	147	150	—	157	149	148
44	kolja	»	150	150	150	—	—	—	98	100	—	125	125	125
45	[1]) salt: sill	»	89	80	83	81	82	81	88	88	87	70	62	60
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	40	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
48	Kaffe	»	325	329	329	325	327	318	354	355	353	332	328	328
49	Socker	»	75	75	71	76	77	72	76	79	77	76	79	79
50	Salt	»	19	20	20	19	19	19	20	20	20	20	20	20
51	Svagdricka	l.	15	15	15	14	14	14	—	—	—	18	20	20
52	Fotogen	»	30	34	34	28	29	29	35	35	35	37	38	38
53	[2])Ved: björk-	famn	4420	4420	4420	3720	3720	3600	3500	3530	3530	3850	3850	3850
54	barr-	»	3180	3230	3120	2600	2600	2600	2590	2730	2730	2800	2800	2800
55	Bränntorv	100 kg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl.	750	750	750	—	—	—	915	875	875	900	900	900
57	eng. hushålls-	»	325	325	325	—	—	—	—	—	450	—	—	—
58	Koks: gasverks-	»	—	—	—	—	—	—	—	—	300	240	240	240
59	eng. kamin-	»	300	300	300	—	—	—	—	—	200	288	288	288

[1]) Se anm. sid. 328. Kramfors: norsk isterfetsill. Malmberget: och Kiruna utom islands- 23·30, februari 23·90 samt mars 25·20 kr. per famn; plankved under hela kvartalet 32·30 kr. per 18·10 kr. per famn; plankved under hela kvartalet 25·20 kr. per famn. Vilhelmina: bakar följande priser per famn: i Kiruna under hela kvartalet björkved 45·60 samt barrved 38·40 kr.

Umeå			Vilhelmina			Luleå			Malmberget o. Gällivare			Kiruna			Samtliga orter			
Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	
26	26	26	25	25	25	25	25	25	27	27	26	27	26	26	**23**	**22**	**22**	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**12**	**12**	**12**	2
12	12	12	—	—	—	7	7	7	—	—	—	—	—	—	**9**	**8**	**8**	3
334	348	340	379	368	361	360	360	360	363	344	346	360	345	342	**335**	**351**	**343**	4
329	315	301	339	328	318	358	341	337	350	322	302	354	336	331	**311**	**312**	**309**	5
250	250	250	259	255	251	290	294	268	259	251	252	264	257	258	**260**	**259**	**257**	6
198	198	196	178	165	158	200	200	200	—	—	—	—	—	—	**177**	**175**	**175**	7
170	170	170	171	170	170	170	170	170	170	170	170	170	170	170	**174**	**174**	**174**	8
343	322	306	404	361	328	443	380	325	419	341	323	433	365	348	**318**	**290**	**252**	9
320	—	—	352	—	—	330	329	—	340	273	—	324	312	—	**278**	**273**	—	10
800	800	867	—	667	667	688	725	763	916	866	903	—	—	—	**701**	**701**	**702**	11
53	53	56	70	70	70	53	53	53	54	54	55	60	61	61	**46**	**47**	**47**	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
50	50	50	58	60	60	60	61	61	53	52	53	52	52	52	**48**	**48**	**47**	14
75	70	70	77	75	74	77	76	76	69	71	69	80	80	80	**64**	**63**	**60**	15
51	50	50	49	49	48	50	50	48	51	50	50	50	50	48	**49**	**47**	**46**	16
30	30	30	34	34	32	32	32	30	29	29	29	26	27	27	**28**	**27**	**26**	17
39	36	37	40	40	39	42	42	38	41	40	40	40	40	38	**38**	**37**	**36**	18
50	50	50	55	55	55	54	51	51	51	50	50	51	51	54	**48**	**47**	**47**	19
50	50	50	63	63	60	54	60	56	51	50	50	51	51	52	**53**	**53**	**53**	20
80	80	80	78	79	75	72	73	71	66	66	66	71	68	69	**73**	**72**	**72**	21
90	90	90	86	87	86	92	91	92	89	89	87	81	80	80	**94**	**94**	**93**	22
72	72	72	81	80	75	61	62	60	70	73	73	79	79	79	**66**	**66**	**66**	23
50	50	50	—	—	—	54	61	61	55	59	55	—	—	—	**49**	**49**	**49**	24
200	200	200	175	175	175	200	200	200	178	177	178	166	166	166	**156**	**156**	**157**	25
100	100	100	75	75	75	95	95	96	—	—	—	100	100	100	**80**	**80**	**80**	26
—	—	—	—	—	—	120	120	119	—	—	—	—	—	—	**95**	**94**	**94**	27
195	194	194	170	174	175	166	168	173	161	169	170	196	199	198	**212**	**212**	**210**	28
148	147	147	145	150	150	131	133	138	125	133	135	141	143	142	**177**	**177**	**176**	29
—	—	—	—	—	—	295	300	300	227	233	233	298	304	288	**256**	**256**	**254**	30
145	145	145	137	147	150	137	131	133	134	132	140	140	140	140	**155**	**153**	**152**	31
250	250	250	—	—	—	191	199	217	186	195	215	189	198	195	**235**	**240**	**246**	32
—	—	—	—	—	—	157	154	203	—	—	—	—	220	220	**195**	**197**	**200**	33
243	246	250	—	—	—	249	250	250	173	175	175	188	187	192	**256**	**252**	**249**	34
273	270	273	251	264	255	262	268	266	248	249	249	268	268	268	**253**	**250**	**245**	35
270	270	270	245	250	245	263	270	264	251	257	256	285	285	276	**260**	**258**	**253**	36
260	250	250	234	237	232	257	254	253	247	245	245	266	260	264	**249**	**248**	**248**	37
—	—	—	—	—	—	100	100	100	—	—	—	—	—	—	**140**	**142**	**143**	38
188	200	216	—	—	—	150	150	171	136	160	128	152	149	155	**201**	**206**	**210**	39
—	50	50	—	—	50	68	60	60	66	49	44	78	65	60	**73**	**59**	**59**	40
80	75	100	—	—	—	94	100	100	63	70	72	69	70	72	**87**	**89**	**84**	41
100	100	100	—	—	70	82	80	80	73	65	55	80	66	63	**101**	**100**	**99**	42
—	—	—	—	—	—	150	150	150	125	—	—	128	140	126	**160**	**162**	**158**	43
—	—	—	—	—	—	81	80	80	—	60	—	69	65	55	**119**	**118**	**118**	44
60	60	60	90	90	90	88	84	87	84	83	83	90	88	88	**63**	**61**	**59**	45
50	50	50	55	55	60	57	57	58	55	54	55	52	57	58	**51**	**53**	**53**	46
—	—	—	—	—	—	125	125	125	—	—	—	—	—	—	**107**	**106**	**106**	47
320	320	320	313	317	303	341	342	343	318	323	316	311	311	307	**336**	**335**	**335**	48
80	79	78	85	85	85	80	80	80	76	79	78	80	79	79	**74**	**74**	**72**	49
20	20	20	23	23	23	21	22	22	22	22	22	18	18	18	**19**	**19**	**19**	50
16	16	16	—	—	—	20	20	20	20	20	20	18	18	18	**15**	**15**	**15**	51
35	35	35	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	**31**	**31**	**31**	52
3740	3740	3740	2440	2440	2440	3920	3920	3800	3920	3920	3560	5220	5220	5220	**4780**	**4750**	**4700**	53
2670	2670	2670	2070	2070	2070	2850	2850	2970	3200	3200	2850	3920	3920	3920	**3580**	**3560**	**3550**	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**438**	**447**	**445**	55
—	—	—	—	—	—	725	725	725	—	—	—	950	950	950	**742**	**744**	**743**	56
—	—	—	—	—	—	375	375	375	—	—	—	—	—	—	**345**	**347**	**349**	57
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**230**	**231**	**233**	58
250	325	325	—	—	—	258	258	258	—	—	—	—	—	—	**267**	**271**	**272**	59

sill även norsk isterfetsill. — [2]) Sundsvall: staden: bräd- och ribbved (medelpris) januari famn. Sundsvall: distr.: bräd- och ribbved (medelpris) januari och februari 17·60 samt mars under hela kvartalet 13·40 kr. per famn. Luoss.—Kiir. ab. har tillhandahållit sin personal ved till

Kreatursslag	Stockholm			Eskilstuna			Linköping		
	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars
Kreatursprister. (Öre per kg. levande vikt.)									
Kor:									
Extra prima	83	80	78	68	70	70	76	71	72
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	71	68	66	58	60	60	69	65	66
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	58	55	53	43	45	49	59	56	56
» 3. Mindre feta	37	37	38	32	35	35	48	46	45
» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kvigor (och stutar):									
Extra prima	86	84	82	77	75	75	85	80	80
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	74	72	70	67	65	65	73	68	69
» 2. Mindre feta	48	49	49	51	50	50	58	54	55
» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tjurar:									
Extra prima	83	81	81	—	—	—	80	76	77
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg.)	74	76	76	—	—	—	74	72	73
» 2. Fullt köttiga (500—700 »)	66	68	68	72	70	70	70	68	68
» 3. Mindre köttiga	53	55	55	47	45	49	62	62	61
» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oxar:									
Extra prima	86	84	80	—	—	—	76	71	72
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	74	72	68	—	—	—	70	65	66
» 2. Mindre feta	46	46	46	—	—	—	55	53	54
» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	43	—	—
Kalvar:									
Sötmjölkskalvar (90—100 kg.)	115	110	109	100	100	100	124	114	115
» (70—90 »)				100	100	100	96	90	93
Skummjölkskalvar	85	80	79	80	80	80	70	66	64
Får:									
Yngre, feta	80	91	100	95	95	103	78	87	92
Äldre, »	60	71	80	85	85	89	57	67	69
Lamm	—	—	—	—	—	—	85	98	103
Svin:									
Slakterisvin (75—100 kg.)	142	132	129	133	130	126	127	122	116
Rena, större svin (100—170 kg.)	138	128	125	124	120	116	126	121	114
Suggor	98	100	100	90	90	90	103	104	103
Tillförseln till offentliga slakthus.[1]	st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.
Tjurar, Kor, Övriga nötkreatur	2 161	1 960	2 380	273	275	318	1 020	1 008	992
Gödkalvar	520	422	786	334	345	535	430	372	500
Spädkalvar	164	137	179	195	176	182	454	297	326
Får och lamm	13	26	145	24	17	38	156	167	178
Svin	903	1 072	1 067	341	529	597	622	623	681
Spädgrisar	26	11	26	3	6	10	—	—	—
Hästar och föl	87	61	101	23	33	41	38	42	48
Beräknad konsumtion av kött- och fläskvaror.									
Nötkreatur	4 344	3 545	3 953	264	256	289	—	—	—
Gödkalvar	8 798	7 619	8 987	348	351	553	—	—	—
Spädkalvar	3 538	2 107	2 418	347	300	306	—	—	—
Får och lamm	4 318	2 572	3 674	33	28	58	—	—	—
Svin[4]	12 244	12 239	13 623	355	553	628	—	—	—
Spädgrisar	58	27	28	3	10	10	—	—	—
Hästar och föl	217	182	186	29	40	43	—	—	—

[1]) I Göteborg tillförseln till kreatursmarknaden och slakthuset. — [2]) Större kalvar. — [3]) Mindre

Norrköping			Karlskrona			Malmö			Hälsingborg			Göteborg		
Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars	Jan.	Febr.	Mars
77	72	68	—	—	—	78	78	77	—	—	—	—	—	—
69	67	63	—	—	—	70	71	70	73	70	68	71	70	71
55	54	50	—	—	—	60	59	59	67	65	59	65	63	63
48	47	43	—	—	—	50	50	52	57	57	50	53	53	53
41	37	33	—	—	—	35	35	35	—	—	—	100	100	100
85	84	80	—	—	—	89	87	88	89	86	85	—	—	—
77	74	70	—	—	—	81	80	80	82	77	73	82	81	81
63	59	55	—	—	—	70	69	70	77	72	68	74	73	73
43	42	38	—	—	—	60	58	58	65	63	58	125	125	125
83	79	75	—	—	—	78	77	75	74	74	77	—	—	—
77	72	68	—	—	—	74	72	71	69	68	70	74	72	73
60	62	58	—	—	—	74	72	71	66	63	64	65	65	67
49	55	55	—	—	—	62	63	63	60	58	58	55	55	55
—	—	—	—	—	—	54	53	53	—	—	—	138	138	138
78	74	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
69	67	63	—	—	—	—	—	—	—	—	—	71	68	68
50	50	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	64	63	63
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
114	103	95	—	—	—	99	94	88	—	—	—	105	103	95
110	103	95	—	—	—				—	—	—	90	89	85
80	80	70	—	—	—	78	77	71	90	90	79	65	65	65
79	85	88	—	—	—	90	90	90	—	—	—	88	92	93
53	53	55	—	—	—	60	60	60	—	—	—	63	63	63
80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
126	122	121	—	—	—	130	121	118	126	118	113	123	120	117
124	122	121	—	—	—	125	118	115	123	116	111	123	120	117
92	91	91	—	—	—	89	88	80	86	86	82	90	88	81
st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.	st.
						148	164	236						
353	401	436	218	168	209	1 042	1 165	1 294	562	623	745	2 585	2 231	2 112
						545	550	652						
[2] 470	[2] 467	[2] 615	25	23	25	673	798	1 098	224	252	394	939	816	776
[3] 303	[3] 256	[3] 303	87	62	112	126	76	115	410	327	366	282	196	250
70	42	66	3	2	8	142	87	300	160	80	114	317	125	170
266	285	464	315	461	597	2 953	3 088	4 074	2 400	2 626	3 264	1 536	1 820	1 769
2	4	3	—	—	—	11	3	12	26	10	21	7	16	333
28	27	44	11	4	6	56	73	84	21	10	23	51	64	128
379	416	464	274	217	267	701	792	904	433	405	480	—	—	—
[2] 563	[2] 577	[2] 755	210	218	267	721	818	1 105	224	252	394	—	—	—
[3] 517	[3] 413	[3] 481	480	417	619	472	395	468	410	327	366	—	—	—
121	81	144	253	161	215	189	122	368	160	80	114	—	—	—
336	360	564	594	778	991	2 242	2 418	3 302	1 542	1 273	1 451	—	—	—
4	6	5	5	8	1	16	6	16	26	10	21	—	—	—
38	36	55	17	8	12	55	75	82	21	10	23	—	—	—

kalvar. — [4]) Ej amerikanskt fläsk.

Kreatursprisер för Stockholm, Malmö och Göteborg 1913—mars 1926.

Medelpris (öre) för kg. levande vikt per år (1913—1925) och per månad (jan. 1925—mars 1926) för alla tre orterna.

Kreatursslag	1913	1914	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	Jan. 1925	Febr. 1925	Mars 1925	Apr. 1925	Maj 1925	Juni 1925	Juli 1925	Aug. 1925	Sept. 1925	Okt. 1925	Nov. 1925	Dec. 1925	Jan. 1926	Febr. 1926	Mars 1926
Kor:																									
Extra prima [1])	61	61	309	282	167	112	80	85	84	88	82	83	86	87	88	94	92	94	90	89	87	84	81	79	78
Kl. 1.	55	53	262	236	148	99	70	74	73	76	71	71	74	77	77	81	80	81	77	76	74	72	71	70	69
» 2. . . .	50	48	233	203	127	86	60	63	63	66	61	61	63	68	68	71	70	70	69	67	64	63	61	59	58
» 3. [2]) . . .	41	36	184	141	96	64	46	47	44	49	44	45	47	51	50	53	52	52	51	49	47	46	47	47	48
Kvigor (o. stutar):																									
Extra prima [3])	66	66	339	301	185	125	92	96	93	97	93	92	93	96	96	104	101	102	99	97	95	91	88	86	85
Kl. 1.	60	58	289	257	163	112	82	86	80	85	80	80	82	85	85	90	89	88	87	86	84	82	79	78	77
» 2. . . .	50	47	231	198	126	85	64	66	64	67	63	64	65	66	67	71	70	70	68	68	66	65	64	64	64
Tjurar:																									
Extra prima [4])	65	63	315	267	166	121	86	89	82	86	85	83	84	84	85	92	91	92	87	86	84	82	81	79	78
Kl. 1.	62	58	278	234	152	108	77	80	73	76	74	73	74	75	76	82	81	82	77	75	74	73	74	73	73
» 2.	58	54	259	215	139	102	74	75	68	72	69	68	69	72	73	78	78	78	72	69	68	67	68	68	69
» 3. [2]) . . .	50	44	218	175	120	81	59	62	55	59	56	55	57	59	59	63	65	64	61	58	58	57	57	58	58
Oxar:																									
Extra prima [5])	63	61	342	295	186	120	87	94	90	93	87	89	91	94	95	98	97	98	96	93	90	88	86	84	80
Kl. 1. [6]) . . .	57	54	293	258	159	105	70	75	73	78	73	75	76	79	79	83	82	82	79	77	75	73	73	70	68
» 2. [7]) . . .	48	45	230	200	123	83	53	54	52	60	54	55	57	61	61	65	64	63	62	60	58	56	55	55	55
Kalvar:																									
Sötmjölks- (90—100 kg.) [8])	78	67	299	285	241	182	129	115	109	105	112	110	105	105	107	107	105	102	101	97	104	106	104	100	96
(70— 90 ») [9])	67	62	281			157	117																		
Skummjölks- .	57	49	243	226	173	121	80	77	76	76	80	78	73	74	76	78	78	75	74	73	76	79	76	74	72
Får:																									
Yngre [10]) . . .	58	55	299	257	178	113	82	85	73	88	70	75	77	98	100	103	96	95	86	81	85	84	76	81	94
Äldre [11]) . . .	53	47	278	236	157	96	69	64	62	67	63	64	66	74	76	77	71	69	62	58	62	62	62	67	68
Svin:																									
Slakterisvin .	82	74	220	359	242	172	134	103	96	128	122	120	123	127	127	129	128	134	129	127	130	134	132	124	121
Rena, större .	81	71	172	348	236	164	128	96	93	125	120	117	120	126	126	127	126	132	127	125	128	131	129	122	119
Suggor	68	58	221	279	165	109	91	72	70	91	89	89	95	98	93	88	85	90	93	93	90	89	92	92	87

Uppgifterna avse: [1]) 1913 Stockholm och Malmö, 1914 och jan.—juni 1918 endast M. samt därefter St. och M. — [2]) 1913—1914 St. och M. — [3]) 1914—april 1918 endast M., i övrigt St. och M. — [4]) okt.—dec. 1914 St. och M., jan.—april 1918 endast M. samt därefter St. och M. — [5]) 1913 St. och M., 1914 M. och Göteborg, maj 1918—juli 1919 St. och M. samt därefter endast St. — [6]) fr. o. m. aug. 1921 endast St. och G. — [7]) okt.—dec. 1921 samt fr. o. m. april 1922 St. och G. — [8]) 1913—mars 1919 endast M., okt. 1921—sept. 1922, febr. 1923—dec. 1924 och aug.—okt. 1925 endast St. och G. — [9]) 1913—mars 1919 endast M. — [10]) nov.—dec. 1921 samt fr. o. m. april 1925 endast St. och G. — [11]) nov. 1921—mars 1922 samt fr. o. m. mars 1924 endast St. och G.

Fiskpriser i Stockholm och Göteborg jan. 1925—mars 1926.

Partipriser (öre pr kg.) för slaktad fisk av ordinär storlek (där ej annat uppgives).[1]

Slag	Jan. 1925	Febr 1925	Mars 1925	Apr. 1925	Maj 1925	Juni 1925	Juli 1925	Aug. 1925	Sept. 1925	Okt. 1925	Nov. 1925	Dec. 1925	Jan. 1926	Febr. 1926	Mars 1926
Stockholm.															
Abborre, stor. .	155	145	136	114	74	74	101	89	103	100	100	103	114	148	156
liten .	119	105	91	53	34	43	63	53	55	68	53	66	71	83	121
Braxen	123	120	118	106	85	108	85	76	85	101	83	85	93	—	125
Gädda, levande.	225	214	210	150	123	137	—	—	168	171	150	181	183	—	—
slaktad.	206	173	180	148	111	148	190	180	145	150	129	148	153	188	211
Gös	250	260	256	228	191	183	195	199	238	215	244	248	230	246	294
Hälleflundra, stor	204	210	188	181	140	159	157	192	200	177	151	181	198	166	181
liten	200	180	146	160	83	135	122	—	170	120	128	127	151	130	150
Id	—	95	101	79	68	84	88	66	80	88	—	83	—	—	115
Kolja, svensk .	130	120	130	123	94	100	69	76	71	97	90	108	86	89	96
Kungsflundra .	113	123	75	75	60	90	110	—	100	88	125	100	112	99	91
Lake, stor . .	154	150	120	70	—	—	—	—	—	138	124	131	130	154	125
insjö- liten . .	108	106	83	42	—	—	—	—	—	93	95	92	98	138	—
Lax, färsk . .	400	451	555	538	454	349	373	405	292	340	450	383	300	425	688
Piggvar	253	266	278	215	104	103	103	115	145	150	184	174	204	208	216
Röding	250	250	—	250	248	250	242	217	222	212	189	247	255	250	—
Rödspotta, stor.	134	113	100	69	74	110	105	106	101	100	90	111	104	94	88
liten	98	78	68	46	50	70	63	88	80	81	110	75	81	55	68
Sik, stor . . .	171	174	178	185	142	170	174	179	158	169	120	148	156	158	173
liten . . .	153	150	—	—	100	195	155	—	85	128	100	120	145	100	—
Siklöja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sill, färsk . . .	57	27	22	35	35	—	—	50	46	50	50	66	51	23	25
Sjötunga, stor .	213	220	215	144	134	201	148	136	168	192	200	174	225	225	209
liten	155	160	166	98	85	145	75	75	109	150	155	137	175	151	144
Slätvar	227	250	254	215	—	—	—	148	—	140	175	168	200	200	210
Strömming . .	45	49	54	34	35	70	69	62	45	66	68	80	69	57	61
Torsk, stor. huvud	64	56	51	49	48	58	40	55	48	52	48	45	49	50	53
svensk huvudlös	119	110	119	105	84	103	78	85	121	139	100	95	91	98	108
Vitling, stor. .	51	48	45	50	35	33	25	29	26	30	30	38	37	34	34
liten .	43	40	—	—	15	—	—	20	—	20	25	30	25	25	20
Ål, levande, stor	—	—	—	370	355	364	364	284	269	264	325	321	344	338	350
liten	—	—	—	233	272	290	251	238	240	237	285	265	315	280	300
Göteborg.															
Sill, stor . . .	55	37	21	35	34	—	95	54	38	40	40	51	41	24	26
» blandad .	26	23	12	13	—	—	—	36	27	38	32	40	28	19	17
» liten . . .	18	12	6	5	—	—	27	14	23	—	—	25	15	12	11
Kolja, stor . .	105	116	116	99	67	85	53	59	80	83	89	98	78	80	75
» halvstor	105	109	101	90	55	58	38	38	59	62	73	87	68	71	63
» liten . .	59	65	42	31	28	28	21	20	32	32	35	44	47	53	46
Vitling	38	39	26	27	28	23	14	12	17	17	25	28	30	32	23
Torsk, stor . .	67	66	56	46	35	54	31	57	81	92	64	47	45	58	51
» liten . .	42	35	28	25	18	14	9	11	23	29	35	31	27	27	23
Långa	84	87	83	84	70	67	62	68	61	81	89	80	77	82	76
Gråsik	36	48	37	30	29	33	19	25	33	37	43	43	35	43	37
Tunga, röd . .	177	199	171	100	78	150	107	141	156	162	171	166	203	214	174
» äkta .	428	499	323	325	170	287	385	461	607	618	385	362	307	435	398
Piggvar	297	299	205	230	156	222	253	282	323	355	313	284	211	234	243
Slätvar	219	273	205	233	134	210	209	253	260	209	228	184	165	216	208
Rödspotta . .	119	115	94	72	79	120	98	100	83	73	97	113	124	115	92
Hälleflundra . .	180	198	150	160	137	163	154	166	162	168	142	162	168	157	169
Makrill	—	—	—	—	94	43	50	47	60	104	49	—	—	—	—
Tillförsel:															
Antal båtar .	1 259	1 228	1 526	1 147	2 384	2263	1923	1914	3440	2239	1459	1274	1 580	1 320	1 532
» lådor .	38 690	59 802	59 404	17 046	21 812	19990	21551	28974	44 796	35 590	30816	22664	48 428	92 899	41 898

[1] *Stockholms*-noteringarna avse de priser, som av partihandlare i fisk betingats vid försäljning till minuthandlare i Stockholm. Ifrågavarande noteringar avse sålunda vara, som oftast passerat en eller flera mellanhänder. De från *Göteborg* erhållna noteringarna åter avse de priser, som av fiskeriidkarna erhållits vid fiskhamnsauktionerna i Göteborgs stads fiskhamn, och äro sålunda att betrakta såsom förstahandspriser utan inräknande av några transport- eller distributionskostnader.

Av ombuden meddelade minutpriser å vissa slag av färsk fisk.

	Öre per kg.		
	Jan.	Febr.	Mars
Uppsala:			
Flundra . .	250	250	—
Gös	—	200	250
Lake	—	175	188
Nyköping:			
Vitling . . .	85	90	80
Eskilstuna:			
Gös	241	244	253
Lake	149	158	163
Linköping:			
Braxen . . .	136	142	150
Gös	253	250	271
Hälleflundra	253	263	254
Id	—	150	140
Lake	165	174	152
Röding . . .	300	300	306
Sik	189	200	—
Sjötunga . .	206	224	224
Vitling . .	78	82	80
Ål	388	400	396
Norrköping:			
Vitling . . .	74	75	73
Jönköping:			
Sik	125	—	—

	Öre per kg.		
	Jan.	Febr.	Mars
Visby:			
Flundra . .	100	115	100
Hälleflundra	—	300	250
Lake	180	250	—
Sik	—	—	200
Sjötunga . .	—	262	233
Vitling . . .	100	109	100
Malmö:			
Ål	350	350	350
Halmstad:			
Flundra . .	75	80	86
Vitling . . .	60	51	53
Göteborg:			
Vitling . . .	77	75	68
Filipstad:			
Lake	188	150	—
Arvika:			
Hälleflundra	250	—	270
Lake	152	150	—
Västerås:			
Flundra . .	275	275	253
Gös	—	—	250
Lake	150	150	—

	Öre per kg.		
	Jan.	Febr.	Mars
Avesta:			
Havslax . . .	125	125	125
Hälleflundra .	—	—	257
Vitling . . .	75	75	79
Söderhamn:			
Hälleflundra	—	250	250
Lake	175	—	175
Sik	200	200	200
Sjötunga . .	150	150	150
Vitling . . .	100	100	100
Ål	200	200	—
Kramfors:			
Sik	200	185	200
Luleå:			
Lake	125	125	125
Sik	188	188	194
Malmberget:			
Laxöring . .	160	170	170
Löja	—	60	60
Sik	129	126	127
Kiruna:			
Hälleflundra	240	200	202
Röding . . .	175	175	175
Sik	158	148	157

Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet.

I anslutning till den i det föregående meddelade redogörelsen för levnadskostnaderna under första kvartalet 1926 lämnas i efterföljande tabeller en översikt av partiprisens förändringar i Sverige samt levnadskostnadernas förskjutningar i de länder, som äga en användbar statistik häröver. Beträffande såväl primärmaterialets beskaffenhet som de använda beräkningsmetoderna och vissa i samband därmed vidtagna förändringar hänvisas till tidigare redogörelse i denna tidskrift (årg. 1923, sid. 146).

Av *tab. A* framgår, att prisfallet i Sverige under de senaste månaderna varit åtskilligt starkare framträdande i fråga om partipriserna än i detaljhandeln. Under det socialstyrelsens detaljprisindex är en enhet lägre än vid årets början, har kommerskollegium sänkt sin partiprisindex med 7 enheter och svensk finanstidning sin med 4. Den starkaste nedgången visar gruppen animaliska livsmedel, vars indextal enligt kommerskollegii beräkning sjunkit från 162 till 147 och enligt finanstidningen från 161 till 143.

Tab. A. Detalj- och partipriser i Sverige.

Tid	Socialstyrelsens detaljprisindex		Kommerskollegii partiprisindex											Sv. finanstidn. partiprisindex
	Samtl. levnadskostnader	Livsm., bränsle, lyse	Samtl. varor	Råvaror	Halvfabrikat	Helfabrikat	Produktionsförn.	Konsumtionsvaror	Vegetabil. livsm.	Animal. livsm.	Bränsle	Textilvaror	Lädervaror	
juni/juli 1920	270	294	375	385	363	375	415	341	271	285	664	471	311	366
» 1921	236	234	222	205	208	239	207	235	230	212	210	242	186	218
» 1922	190	179	174	148	156	197	153	191	183	157	140	216	133	164
» 1923	174	161	164	145	151	182	155	173	149	145	153	213	127	160
» 1924	171	158	158	141	144	174	144	170	138	146	136	227	126	149
» 1925	176	169	161	154	163	164	151	170	160	155	125	204	130	159
sept./okt. »	175	168	157	144	153	165	142	169	143	163	122	204	130	151
dec./jan. 1926	174	164	156	148	154	161	142	168	144	162	124	202	129	149
jan./febr. »	.	162	153	146	154	157	141	164	146	153	125	192	128	150
febr./mars »	.	160	152	144	150	157	139	162	142	153	123	192	126	148
mars/april »	173	159	149	140	147	156	137	160	140	147	119	191	124	145

Tab. B. Levnadskostnader i Sverige, Norge och Danmark. Indextal för de särskilda huvudposterna (livsmedel, bostad, bränsle och lyse, kläder, skatter, övriga utgifter).

Tid	Sverige						Norge						Danmark					
	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.
juni/juli 1920	287	130	372	390	290	235	311	147	478	336	487	276	253	130	563	355	227	247
» 1921	231	155	264	270	372	225	290	161	366	292	732	344	239	141	401	242	526	203
» 1922	178	163	188	210	264	195	227	168	265	249	770	295	188	155	301	214	377	195
» 1923	158	163	185	196	211	188	213	173	242	230	738	262	192	160	282	236	329	207
» 1924	155	178	182	192	173	183	240	176	274	241	462	288	205	170	298	268	311	206
» 1925	168	186	177	191	162	181	261	179	243	257	502	272	213	178	252	275	346	203
sept./okt. »	167	186	172	190	168	180	241	179	216	244	562	265	.	.	.	.	.	.
dec./jan. 1926	163	188	171	190	168	180	221	179	208	225	562	266	181	178	227	230	346	187
mars/april »	158	188	170	188	185	179	—	—	—	—	—	—	.	.	.	.	.	.

Tab. C. Levnadskostnader. Internationell översikt.

Tid	Sverige	Norge	Danmark	Finland	Polen	England	Tyskland	Frankrike (Paris)	Belgien	Holland (Amsterdam)	Schweiz[1]	Italien (Milano)	Förenta staterna	Kanada	Sydafrika	Australien
juni/juli 1920	270	302	262	.	.	252	.	341	453	217	.	441	217	190	179	153
» 1921	236	302	237	1110	.	219	.	307	379	219	216	494	180	155	162	149
» 1922	190	255	199	1109	.	184	.	302	366	187	.	488	167	147	135	139
» 1923	174	239	204	1087	.	169	.	334	419	173	.	491	170	146	131	148
» 1924	171	251	214	1125	124	170	.	366	492	173	.	518	169	143	133	146
» 1925	176	261	219	1168	148	173	138	390	505	179	168	596	174	146	134	150
sept./okt. »	175	249	.	1219	152	176	145	401	525	179	168	624	.	149	132	151
dec./jan. 1926	174	236	194	1178	173	175	141	421	534	180	167	649	178	155	131	152
jan./febr. »	.	.	.	1149	170	173	140	.	527	.	166	665	.	154	—	.
febr./mars »	.	.	.	1157	171	172	139	.	526	.	164	661	.	—	—	.
mars/april »	173	—	.	1153	169	168	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Anm. Tecknet . betyder, att uppgift saknas, — att uppgift väntas, men ännu ej inkommit.

[1] För Schweiz har av Eidg. Arbeitsamt verkställts en omräkning av indextalen, varvid bl. a. hänsyn tagits till bostadspriserna, som förut icke ingått i beräkningen av levnadskostnaderna.

Jämföres utvecklingen i Sverige, Norge och Danmark (*tab. B* och *C*), finner man enligt senast tillgängliga jämförbara uppgifter, att Sverige alltjämt har att uppvisa den lägsta totalindexen; därnäst kommer Danmark. Skillnaden mellan de tre länderna har dock under senare halvåret 1925 avsevärt minskats, såsom en följd av den starka stegringen i grannländernas valutor. Även indexsiffrorna för de särskilda huvudposterna äro i allmänhet lägst i Sverige. Undantag bildar allenast bostadsposten, som i både Norge och Danmark är lägre än i vårt land. I fråga om bränsle och lyse samt kläder står Danmark högst, Norge däremot beträffande livsmedel, skatter och »övriga utgifter». Såsom tidigare i denna publikation påpekats, äro de i tab. B upptagna danska gruppindextalen i vissa fall omräknade i syfte att göra dem mera jämförbara med de svenska. I officiell, okorrigerad form voro de danska siffrorna för januari 1926: livsmedel 177; bostad 178; bränsle och lyse 227; kläder, skodon och tvätt 230; skatter, kontingenter o. d. 260; övriga utgifter 181.

Efter vad man av *tab. C* kan finna, har den allmänna prisutvecklingen i de länder, som publicerat statistik efter senaste årsskiftet, i allmänhet gått i samma riktning som i vårt land. Endast för Italien framträder en motsatt utveckling, i det indexsiffran under januari gick kraftigt uppåt, medan februari däremot visade fallande tendens.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 11 mars—10 april 1926 bl. a. publicerats:

N:r		Daterad
49.	K. kung. om upphävande av kung. den 26 sept. 1918 (nr 783) ang. allmänna villkor och bestämmelser för användningen av anslaget till rättshjälp åt vissa åbor och lägenhetsinnehavare	12 mars
54.	K. kung. ang. statsunderstöd åt vissa av högkonjunkturens egnahemslåntagare . . .	19 »
55.	K. kung. ang. utlämnande av förlagslån från jordförmedlingsfonden	19 »
62.	Lag om ändrad lydelse av 17 kap. 4 § handelsbalken [1]	26 »

[1] Förmånsrätt för lönefordran vid arbetsgivares konkurs.

Tidskriftsöversikt.

(Mars 1926.)

Allmänna sociala frågor.

HALASI, A. Die Standardisierung der Produktion. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 5.

HANSEN, M. K. Amerikansk og europæisk produktionsøkonomi. *Arbeidsgiveren (Norge)* 1926, nr 4—5.

KARLEBY, N. Fetischism. [Vidskepliga föreställningssätt rörande de sociala företeelserna.] Tiden 1926, nr 2.

KINGE, J. Social forsorg for sjøfolk. En opgave for Arbeidsbyrået i Genève. Sociale Meddelelser 1926, nr 1.

MARTIN, K. The return of the state. Economica 1926, nr 16.

MASSING, E. Sklavenstaat. Der Arbeitgeber 1926, nr 6.

PROCOPOVITCH, S. N. The distribution of national income. The Economic Journal mars 1926.

REW, H. The international statistical institute and its sixteenth session. Journal of the Royal Statistical Society jan. 1926.

ROBBINS, L. The dynamics of capitalism. Economica 1926, nr 16.

STEIN, V. Die neueste Phase der wirtschaftlichen Entwicklung Europas und die Gewerkschaften. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 6.

STRACHEY, J. »Revolution by reason»: The author's reply to a criticism. The Labour Magazine mars 1926.

Internationella arbetsbyråns produktionsundersökning. Kommersiella Meddelanden 1926, nr 5.

Socialisering och kommersialisering. Industria 1926, nr 6.

Sverige.

HULDT, K. Vad innebär den planerade fusionen inom järnhanteringen? Industria 1926, nr 6.

B—N, A. Arbetarna som intressenter i företaget. Svensk skrädderitidning 1926, nr 5.

Amerikas förenta stater.

MUNCH, P. Arbejdere og Arbejdsgivere i de Forenede Stater. Socialt Tidsskrift 1926, nr 2.

MÜLLER, W. Die amerikanische Arbeiterschaft. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 9/10.

Finland.

LINDBERG, V. Beskattningen av intellektuella arbetare. Social Tidskrift 1926, nr 2.

Industriens statistikbörda. Industritidningen 1926, nr 5.

Frankrike.

BOURDON, G. La condition des journalistes. L'Information Sociale 25 febr. 1926.

Enquête sur les congés payés aux ouvriers. Bulletin du Ministère du Travail 1925, nr 10/12.

Ryssland.

Sovjetryssland i den ekonomiska utförsbacken. Industria 1926, nr 6.

Storbritannien.

HASTINGS, S. Nationalisation of hospitals. The Labour Magazine mars 1926.

HUTT, W. The factory system of the early 19th century. Economica 1926, nr 16.

SHIMMIN, A. N. Distribution of employment in the wool textile industry of the West Riding of Yorkshire. Journal of the Royal Statistical Society jan. 1926.

Legislation for the workers. The Labour Magazine mars 1926.

Tyskland.

AUST, O. Steuerpolitik als Glied der Wirtschafts- und Sozialpolitik. Der Arbeitgeber 1926, nr 5.

BOLZ, W. Produktionsverteuerung — Produktionsverminderung 1914—1923—1924. Technik und Wirtschaft 1926, nr 3.

CRONER, F. Den tyska »socialiseringen». Tiden 1926, nr 2.

HEINRICHSBAUER, A. Die sozialpolitischen Zustände im Saargebiet. Der Arbeitgeber 1926, nr 5.

TETZMAR, D. Besonderheiten des Arbeitsrechts im Saargebiet. Der Arbeitgeber 1926, nr 5.

Die Kriminalität im Deutschen Reich. Wirtschaft und Statistik 1926, nr 4.

Arbetarskydd.

A. Lagstiftning, statistik m. m.

Sverige.

PUKE, H. Om organisation av det lokala skyddsarbetet inom industrien. Arbetarskyddet 1926, nr 3.

RICHERT, J. Minderåriga industriarbetares kroppsutveckling. Arbetarskyddet 1926, nr 3.

Arbetarskyddslagen och chaufförer i yrkesmässig drosktrafik. Ett uttalande av socialstyrelsen. Sv. Hälsovårdstjänstemannaförbundets Medlemsblad 1926, nr 1.

Amerikas förenta stater.

JÜNGST, E. Die Unfallziffer im amerikanischen Steinkohlenbergbau. Der Arbeitgeber 1926, nr 6.

An analysis of public accidents in the United States in 1925. National Safety News 1926, nr 3.
Casualties to trainmen on class I railroads, 1916 to 1924. Monthly Labor Review febr. 1926.

Belgien.

Industrial inspection in Belgium in 1924. International Labour Review mars 1926.

Finland.

T. Yrkesinspektionen. Industritidningen 1926, nr 4.

Frankrike.

Le travail féminin à Paris, avant et depuis la guerre, dans les industries du vêtement. Bulletin du Ministère du Travail 1925, nr 10/12.

Tjeckoslovakien.

Industrial inspection in Czechoslovakia in 1924. International Labour Review mars 1926.

Tyskland.

LANKES, A. 30 Jahre Arbeiterschutz in den Bäckereien und Konditoreien. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 12.
30 Jahre Arbeiterschutz in den Bäckereien und Konditoreien. Einigkeit 1926, nr 10.
Kinderarbeit in der Landwirtschaft (III—IV). Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 12.

B. Skyddsteknik.

Skydd mot olycksfall.

BRIGGS, G. M. Rock dusting halts catastrophe at New Orient mine. National Safety News 1926, nr 3.
CHAMBERLIN, E. The mind behind the accident. National Safety News 1926, nr 3.
FISH, C. T. When disaster did not spell defeat. National Safety News 1926, nr 3.
HAUCK, K. Der elektrisch geheizte Dampfkessel vom Standpunkte des Arbeiterschutzes. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 11.
KLÖPPER, K. Sicherheitsmassnahmen beim Hochofenabstich. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 11.
LIPPMANN, R. Über Unfallgefahren in Sägewerken und ihre Verhütung. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 11.
MARTIN, F. A. E. Der Vergaserbrand. Seine Entstehung und Bekämpfung. Die Feuerwehr 1926, nr 4.
REEDER, J. Regulating arterial highways for safe travel. National Safety News 1926, nr 3.
ROE, CH. H. Safeguarding high voltages in the testing laboratory. National Safety News 1926, nr 3.
STRUVE. Kippsicherheit fahrbarer Auslegerkräne. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 11.
TEISSL, L. Sicherung der Arbeit an Pressen und Stanzen. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1926, nr 4.
Eine neuartige Kupplung für Lastkraftzüge. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1926, nr 5.
A new safety device for protecting the hands in working punch presses controlled by a pedal. Industrial Safety Survey 1926, nr 1.
Sprengschutz »Delphia». Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1926, nr 5.
Über elektrische Unfälle. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1926, nr 4.
Ur säkerhetsinspektörens berättelse. Lokomotivmännens Tidning 1926, nr 5.

Skydd mot ohälsa.

ENGELSEN, H. Sjömænds helse. Norsk Skibsförertidende 1926, nr 3.
GRÜNEWALD, M. Industrie und Tuberkulose. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 12.
GÖRANDER, E. Om tuberkulosens bekämpande. Tidskrift för den svenska Pensionsförsäkringen 1926, nr 3.
HANNISCH, W. Chemisch-technische Neuerungen im Textilbetriebe und ihre gesundheitlichen Folgen für die Arbeiter. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1926, nr 5.
HAUCK, K. Tuberkulose und gewerbliche Arbeit. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1926, nr 5.
LINDÉN, O. Vilka fordringar böra ställas på en god artificiell belysning? Skandinavisk Tidskrift för Textilindustri 1926, nr 1—2.
LINDNER. Die Gasschutzmaske in der Feuerwehrpraxis. Die Feuerwehr 1926, nr 4—5.
ORNSTEIN, G. Om användning av flytande klor för rening av vatten och avloppsvatten. Teknisk Tidskrift 1926, nr 12.
Report of six cases of manganese poisoning. Monthly Labor Review febr. 1926.
Safe handling of chlorine. National Safety News 1926, nr 3.

Övriga skyddstekniska frågor (upplysningsverksamhet m. m.).

BERTHEAU. Zusammenarbeit von Arbeitgebern und Arbeitnehmern. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 11.
[FÜRST, T.] Arbetspsykologiska frågor. Arbetarskyddet 1926, nr 3.
GROSSE. Das Unfallverhütungsbild im Ausland. 2) Russland. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 11.
PAUK, K. Propaganda des Unfallverhütungsgedankens in der Landwirtschaft. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 11.
SCHRAM, C. F. N. Safety's two sons and their service to mankind. National Safety News 1926, nr 3.
STILLER. Unfallverhütung in Amerika. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 11.
VOSS, J. A. Safeguarding — a fundamental in the safety program. National Safety News 1926, nr 3.
The role of american works magazines in accident prevention. Industrial Safety Survey 1926, nr 1.

Arbetslön.

MACGREGOR, D. H. Family allowances. The Economic Journal mars 1926.
OHLIN, B. Arbetslön och konkurrensförmåga. Svensk Export 1926, nr 7.
Les allocations familiales. Revue du Travail 1926, nr 2.

Amerikas förenta stater.

Hours and earnings in bituminous-coal mining, 1924. Monthly Labor Review febr. 1926.

Danmark.

NIELSEN, E. Mejeriernes Lønningsforhold. Andelsbladet 1926, nr 11.

Frankrike.

La C. G. T. et le problème des salaires. L'Information Sociale 25 febr. 1926.

Sydafrika.

The new wage act in South Africa. International Labour Review 1926, nr 3.

Tyskland.

LEMMER, FR. Lohnstatistik und ihr Material. Der Arbeitgeber 1926, nr 6.

WOLFGANG, H. Die Naturallohnbewertung in der deutschen Landwirtschaft. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 9/10.

TARNOW, FR. Rationalisierung und Lohnpolitik. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 11—12.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

Ännu en gång köpkraft och arbetslöshet. Industria 1926, nr 5.

Sverige.

HANSSON, S. Arbetslöshetsförsäkringens öde. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 11.

LINDBLOM, GERDA. Gift kvinnas arbetsfrihet. Hertha 1926, nr 3.

Arbetslöshetsfrågan. Sv. Lantarbetsgivareföreningarnas Medlemsblad 1926, nr 2.

Kommunala svårigheter vid industriella företags nedläggande. Landskommunernas Tidskrift 1926, nr 3.

Regeringen och frågan om en arbetslöshetsförsäkring. Industria 1926, nr 5.

Yttranden [av arbetslöshetskommissionen och socialstyrelsen] om arbetslöshetsförsäkringsförslaget. Industria 1926, nr 5.

Belgien.

Le chômage en 1925. Revue du Travail 1926, nr 2.

Danmark.

VATER. En Retsafgørelse og dens Følger. [Frågan om arbetslöshetsunderstöd till säsongarbetare.] Socialt Tidsskrift 1926, nr 2.

Arbejde paa indskrænket Tid den 7. Januar 1926. Statistiske Efterretninger 1926, nr 8.

Arbejdsløshedsdemonstrationen i København den 3. Marts. Arbejderen 13 mars 1926.

Systemets medfødte Fejl. [Kontrollen över arbetslöshetshjälpen.] Arbejdsgiveren 1926, nr 10.

Frankrike.

Rapport sur les subventions aux caisses de chômage pour l'année 1924. Bulletin du Ministère du Travail 1925, nr 10/12.

Nederländerna.

BAKKER, JAC. De arbeidsbemiddeling der hoofdarbeiders. Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1926, nr 3.

GERRITSZ, J. Bevolkingsvermeerdering en werkgelegenheid. Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1926, nr 3.

Norge.

HVIDSTEN, J. Fem arbeidsløshetsår. Sociale Meddelelser 1926, nr 1.

Staten og arbeidsløsheten. Stillingen ved årsskiftet. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1926, nr 1/2.

Schweiz.

Die wahrscheinliche durchschnittliche Dauer der Arbeitslosigkeit und der Vakanzen. Socialstatistische Mitteilungen 1926, nr 2.

Die Vermittlungstätigkeit der schweiz. Arbeitsämter im Jahre 1925. Wirtschaftsberichte des schweizerischen Handelsamtsblattes 1926, nr 7.

Storbritannien.

ROKER, P. & SCOTT, H. C. Juvenile unemployment in West Ham. Economica 1926, nr 16.

Tyskland.

BURSIAN, A. Berufswechselstatistik. Deutsches Statistisches Zentralblatt 1926, nr 1/2.

BÖHM, G. Die Stellungnahme der Vereinigung der Deutschen Arbeitgeberverbände zur Arbeitslosenversicherung. Arbeit und Beruf 1926, nr 4.

GERLACH. Die Neuregelung der Erwerbslosenfürsorge. Arbeit und Beruf 1926, nr 4.

GRAACK, E. Ein Werbefilm für den öffentlichen Arbeitsnachweis. Arbeit und Beruf 1926, nr 5.

REUTER, FR. Die Arbeitsmarktbewegung im Rahmen der Konjunkturbeobachtung. Arbeit und Beruf 1926, nr 5.

SCHMIDT, W. Die Arbeitsmarktlage im rhein.-westfäl. Steinkohlenbergbau. Arbeit und Beruf 1926, nr 4.

WEIGERT, O. Die Anordnung über Kurzarbeiterfürsorge vom 20. Februar 1926. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 8.

WIENS, E. Landwirtschaft und Erwerbslosen-Problem. Der Arbeitgeber 1926, nr 6.

BCKR. Die neue Kurzarbeiter-Unterstützung. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 10.

Die Arbeitslosenversicherung. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 9—11.

Ein neuer Antrag der Spitzenorganisationen betreffend die Erwerbslosenfürsorge. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 12.

Österrike.

HAWELKA, F. Die Arbeitslosenversicherung in Österreich. Der Arbeitgeber 1926, nr 5.

HAWELKA, F. Den obligatoriska arbetslöshetsförsäkringen i Österrike. Industria 1926, nr 6.

KNECHTL, F. CH. Vergleich der österreichischen und reichsdeutschen Bestimmungen über die produktive Erwerbslosenfürsorge. Arbeit und Beruf 1926, nr 5.

H. F. Die Wirtschaftskrise in Österreich. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 13.

Arbetstid.

KANÉR, R. Åttatimmarsdagens ekonomiska verkningar. Statsvetenskaplig Tidskrift 1926, nr 1.
H. W. Resultat av åttatimmarsdagen. En internationell enquête. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 12.
Arbejdstids-Konferencen. Arbejdsgiveren (Danmark) 1926, nr 13.
La conférence internationale des huit heures. L'Information Sociale 25 mars 1926.
Ministerkonferens angående Washingtonkonventionen. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 11.
Das Washingtoner Arbeitszeitabkommen auf der Londoner Konferenz. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 13.
En våldsam schematisering av arbetstiden pressar ned arbetsmoralen. Industria 1926, nr 6.

Sverige.

ELIASON, W. Nytt kring sjöarbetstidslagen. Sjömannen 1926, nr 3.
SPILLNER. Die Regelung der Arbeitszeit in Schweden. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 8.
R—L. Arbetstidslagen. Byggnadsvärlden 1926, nr 10.
Det kungl. bagerilagförslaget med dess tillskyndare och »återhållare». Svensk Bageri-Tidskrift 1926, nr 1.
Motioner om arbetstidslagen. Industria 1926, nr 6.
Åttatimmarslagen. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 9—10.
Åttatimmarslagens verkningar. [Referat av socialstyrelsens och kommerskollegii utredning.] Industria 1926, nr 5.

Danmark.

Ugentlig Hviledag i industrielle Virksomheder. Arbejdsgiveren 1926, nr 13.

Tyskland.

Verbot der Nachtarbeit und Genossenschaften. Einigkeit 1926, nr 9.
Åttatimmarsdagen och arbetstidsförlängningen i Tyskland. Industria 1926, nr 5.

Bostadsförhållanden.

HEIBERG, P. Fabrikkmessig masseproduksjon av boliger. Bolig og Bygg 1926. nr 1/2.

Sverige.

JOHANSSON, A. Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsförening i Stockholm, dess organisation och verksamhet. Sv. Stadsförbundets Tidskrift 1926, nr 1.
WIK, G. Tvätt- och torkanläggningar i bostadshus. Byggmästaren 1926, nr 6.
Den moderna tvårumslägenheten. Byggnadsvärlden 1926, nr 11.

Finland.

Fabriksarbetarnas bostadsförhållanden. Social Tidskrift 1926, nr 3.

Frankrike.

Les habitations à bon marché en 1924. Bulletin du Ministère de Travail 1925, nr 10/12.

Norge.

HANSEN, H. Særlig grunnverditaksering i Bergen. Bolig og Bygg 1926, nr 1/2.
HESSELBERG, F. M. Lov om Boligfond m. v. Byggelån — driftslån. Spørgsmålet om særskatt på eldre bygninger. Bolig og Bygg 1926, nr 1/2.

Belgien.

MOURSUND, H. Belgien efter krigen. Bolig og Bygg 1926, nr 1/2.

Frankrike.

ENGER, M. Frankrike efter krigen. Bolig og Bygg 1926, nr 1/2.

Schweiz.

Bautätigkeit und Wohnungsmarkt. Wirtschaftsberichte des schweizerischen Handelsamtsblattes 1926, nr 7.

Storbritannien.

WEINGARTZ, B. Die Wohnungsfrage in England. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 12.

Tyskland.

SCHULZE, P. Die Hemmung des landwirtschaftlichen Arbeitsmarktausgleichs durch die von Betriebsfremden bewohnte Werkwohnung und ihre Beseitigung. Arbeit und Beruf 1926, nr 5.
Die Bautätigkeit im Deutschen Reich in den Jahren 1919 bis 1924. Wirtschaft und Statistik 1926, nr 4.

Österrike.

RINALDINI, A. Th. Die Mietzinsfrage. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 6.

Fattigvård, barnaskydd och välgörenhet.

Sverige.

ELLIOT, H. Några drag ur de andligt och kroppsligt vanlottades liv. Tidskrift för den svenska pensionsförsäkringen 1926, nr 2—3.
SV. STADSFÖRBUNDET. Fattigvårdsprocessernas nedbringande. Sv. Stadsförbundets Tidskrift 1926, nr 1.
Arbetsföreläggande för försumlig familjeförsörjare. Landskommunernas Tidskrift 1926, nr 3.
Barnmorskas skyldighet att anmäla födda barn. Landskommunernas Tidskrift 1926, nr 3.

Danmark.

KELLER, CHR. Dansk Aandssvageforsorg. Socialt Tidsskrift 1926, nr 2.

Finland.

WIKMAN, V. Arbetsgivares underhållsskyldighet enligt fattigvårdslagen. Industritidningen 1926, nr 4.

Frankrike.

Fresh-air work for french children. Monthly Labor Review febr. 1926.

Föreningsväsen.

[GREEN, W.] »The contribution of labour unions». [Fackföreningarnas insatser i det socialpolitiska arbetet.] The Labour Gazette 1926, nr 2.

Sverige.

Byggnadsarbetarnas kartell. Byggnadsvärlden 1926, nr 12.

Hur fackföreningsrörelsen mottogs på »högre ort». Uttalanden av 1880-talets överståthållare och landshövdingar. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 11.

Landsorganisationens medlemsantal. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 12.

»Samverkande byggnadsfackförbunden». Kvartals-rapport för Svenska Murareförbundet febr. 1926.

Amerikas förenta stater.

BARNETT, G. E. The introduction of machinery and trade-union policy. The quarterly journal of economics 1926, nr 2.

JONES, M. Arbetarrörelsen i Amerika. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 10.

SAPOSS, D. J. Invandrarens roll i den amerikanska arbetarrörelsen. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 12.

Finland.

JANSSON, J. W. Finska sågindustriens arbetsgivareförbund 1916—1926. Industritidningen 1926, nr 5.

Italien.

CAPORALI, E. La confédération du travail Italienne et les dernières lois fascistes sur les syndicats. L'Information Sociale 18 mars 1926.

REVENTLOW, R. Trotz Mussolini — die freien Gewerkschaften ergeben sich nicht. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 5.

SALVEMINI, G. Fascist trade unionism. The Labour Magazine mars 1926.

Nederländerna.

Le mouvement syndical indigène aux Indes néerlandaises. Bulletin de la Fédération intern. des Ouvriers du Transport 1926, nr 2.

Ryssland.

OLBERG, P. De russiske Fagforeningers Væsen og Praksis. Arbejderen 13 och 20 mars 1926.

H. T. Trade unionism in Soviet Russia. The Labour Magazine mars 1926.

Den norske arbeiderdelegasjon om sitt besøk i den russiske landsorganisasjon. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1926, nr 1/2.

Storbritannien.

CITRINE, W. M. The problem of trade union leadership. The Labour Magazine mars 1926.

PUGH, A. Education for trade unionists. The Labour Magazine mars 1926.

Tjeckoslovakien.

FEHLINGER, H. Fackföreningsrörelsen i Tjeckoslovakien. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 9.

Tyskland.

Den tyske fagbevegelse i fremgang igjen. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1926, nr 1/2.

Die wirtschaftlichen Forderungen der Gewerkschaften. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 10.

Österrike.

PROKSCH, A. Politische und gewerkschaftliche Jugendorganisation. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 6.

Jord- och egnahemsfrågan.

Sverige.

Jordbrukets sorgebarn. [Egnahemsbildningarna under högkonjunkturen.] Svensk Tidskrift 1926, nr 2.

Amerikas förenta stater.

BENNETT, M. K. The development and purposes of farm-cost investigation in the United States. The quarterly journal of economics 1926, nr 2.

RIDDELL, W. A. The influence of machinery on agricultural conditions in North America. International Labour Review 1926, nr 3.

Estland-Lettland.

JOHANSSON, A. Den ekonomiska och politiska omdaningen i Östersjöländerna. Tiden 1926, nr 2.

Frankrike.

LAURIN, M.-T. La classe paysanne et la fiscalité. L'Information Sociale 25 febr. och 11 mars 1926.

Japan.

PERRIS, G. Les associations agricoles (Nôkwai) au Japon. Revue internationale des Inst. écon. et sociales 1925, nr 4.

Norge.

BENDIKSBY, K. Tørrleggingen av Opdalsøyane. Ny jord 1926, nr 1.

Ryssland.

Sovjetrysk bondepolitik. Svensk Tidskrift 1926, nr 2.

Storbritannien.

WHETHAM, C. D. The land and the nation. The Economic Journal mars 1926.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Sverige.

LINDLEY, CH. Kollektivavtal eller godkända arbetsvillkor? Transportarbetaren 1926, nr 1.

Arbetslösheten och gruvstrejkerna. Industria 1926, nr 6.

Frågan om arbetsfreden. Svensk Tidskrift 1926, nr 2.

Förhandlingsrätt och förhandlingsordning. Svensk Trafiktidning 1926, nr 12.

Ett hot mot tekniskt framåtskridande. [Frågan om ackordssättning vid förändrade arbetsmetoder.] Verkstäderna 1926, nr 3.

En tillbakaslagen monopolistisk manöver. [Föreningstvånget inom bageriyrket.] Industria 1926, nr 6.

Ur partorganisation utträdd medlem kan frigöra sig från avtalsprolongering. Industria 1926, nr 6.

Amerikas förenta stater.

Den amerikanska antracitkolstrejken slut. Regeringsförlikning på basis av femårigt avtal och status quo. Industria 1926, nr 5.

Arbetstvister vid amerikanska järnvägar. Ny lagstiftning om obligatorisk medling. Industria 1926, nr 6.

Lönerörelse vid Förenta staternas järnvägar. Industria 1926, nr 5.

Le nouveau projet de loi américain concernant les conflits du travail aux chemins de fer. Bulletin de la Fédération Intern. des Ouvriers du Transport 1926, nr 3.

Streiken ved de amerikanske antracitkulgruber endt. Arbeidsgiveren (Norge) 1926, nr 4/5.

Frankrike.

DUBREUIL, H. Autorité et délégation d'atelier. L'Information Sociale 4 mars 1926.

DUBREUIL, H. Le »parlementarisme» à l'usine. L'Information Sociale 25 febr. 1926.

Le projet de réglement amiable des conflits collectifs du travail. L'Information Sociale 18 mars 1926.

Japan.

Der Kawasaki-Streik. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 11.

Kanada.

Strikes and lockouts in Canada 1925. The Labour Gazette 1926, nr 2.

Norge.

HARTMANN, P. Bør kommunen gaa med paa at avslutte kollektive avtaler (tarifoverenskomster) med sine funktionærer. Kommunalt Tidsskrift 1926, nr 2.

LYSHOEL, J. H. Den norska våroffensiven. Industria 1926, nr 6.

Anmeldelsen. [Skibsförerforbundet skall registreras som fackförening för att kunna ingå bindande kollektivavtal.] Norsk Skibsförertidende 1926, nr 3.

Kamp i sagbruksindustrien. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1926, nr 1/2.

Meglings- og voldgiftsloven. Meddelelsesblad 1926, nr 1/2.

Mot kneblingen. [Frågan om förhandlingsordning för statens tjänstemän.] Meddelelsesblad 1926, nr 1/2.

Storbritannien.

Den engelska kolkommissionens förslag. Svensk Finanstidning 1926, nr 12.

Förlikning i arbetstvister vid de brittiska skeppsvarven. Industria 1926, nr 5.

Report of royal commission on the coal industry. The Ministry of Labour Gazette 1926, nr 3.

»Stay-in strike». Lockout vid de engelska verkstäderna. Industria 1926, nr 6.

Tyskland.

BUSSE, Fr. Die Versicherungspflicht in Tarifverträgen. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 9/10.

EBERHARDT, K. Die Vereinbarung untertariflicher Arbeitslöhne. Blätter für Arbeitsrecht 1926, nr 6.

FLATOW, G. Die »Betriebschaft». [En från arbetsgivarhåll startad organisationsform, ett slags »de oorganiserades förening».] Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 10—11.

Das Arbeitsgerichtsgesetz nach den Beschlüssen des Reichsrates. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 9.

In der Streikversicherung. Deutsche Arbeitgeber-Zeitung 1926, nr 13.

Der Lohnstreit in der mitteldeutschen Metallindustrie. Deutsche Arbeitgeber-Zeitung 1926, nr 12.

La plainte des cheminots allemands rejetée par le tribunal. Bulletin de la Fédération Intern. des Ouvriers du Transport 1926, nr 3.

Der Reichsbahn-Skandal. [Tvist om en genom skiljedom fastställd lönereglering.] Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 11—12.

Österrike.

Die Arbeitskonflikte im Jahre 1925. Statistische Nachrichten 1926, nr 3.

Kooperation.

GIDE, CH. A review of world co-operation. International Co-operative Bulletin 1926, nr 3.

MAIER, K. H. Grundsätzliches zu den Abschreibungen. Schweiz. Konsum-Verein 1926, nr 10.

POSTELT, W. Konsumgenossenschaften als Arbeitgeber. Schweiz. Konsum-Verein 1926, nr 13.

STOLPE, H. Kooperation och fri konkurrens. Kooperatören 1926, nr 2.

TÖNNIES, F. Sparsamhet och slöseri. Kooperatören 1926, nr 3.

De kooperativa arbetarnas »psykologiska lönemotiv». Industria 1926, nr 6.

Sverige.

BJERSTEDT, R. O. Jordbrukets föreningsliv. Sv. Landtmännens Föreningsblad 1926, nr 12.

GREEN, E. Andelsföretagens fonder. Sv. Landtmännens Föreningsblad 1926, nr 10.

Kooperativ neutralitet i belysning av fakta och ojäviga vittnesbörd. Sv. Grossisttidning 1926, nr 4.

Danmark.

ANDERSEN, M. Kreditten. Andelsbladet 1926, nr 10.

KRAGH, C. Egen Bank. Andelsbladet 1926, nr 9.

MADSEN, P. L. Uddelerløn. Andelsbladet 1926, nr 10.

Kreditspørgsmaalet i Brugsforeningerne. Andelsbladet 1926, nr 9.

Schweiz.

CH. Die Notwendigkeit genossenschaftlicher Erziehung und Ausbildung. Schweiz. Konsum-Verein 1926, nr 10.

Eine Gewerkschaftsbank. Schweiz. Konsum-Verein 1926, nr 10.

Eine Konsumvereinsgründung vor 50 Jahren. Schweiz. Konsum-Verein 1926, nr 12.

Zur Urabstimmung im A. C. V. beider Basel. Schweiz. Konsum-Verein 1926, nr 12.

Tyskland.

KAUFMANN, H. The number, kind, and legal form of german co-operative societies from 1914 to 1926. International Co-operative Bulletin 1926, nr 3.

Kooperativa industriföretag och arbetarna. En intressant diskussion i Tyskland. Industria 1926, nr 5.

Levnadskostnader.

FREUNDLICH, EMMY. Der kartellierte Markt. Schweiz. Konsum-Verein 1926, nr 11.

Frankrike.

DAUDÉ-BANCEL, A. Une hausse »ordonnée» des prix en France. L'Emancipation 1926, nr 2.

Norge.

Trustloven. Handelsstandens Maanedsskrift 1926, nr 1—2.

Schweiz.

Die Belastung durch Kantons- und Gemeindesteuern vor und nach dem Kriege. Wirtschaftsberichte des schweizerischen Handelsamtsblattes 1926, nr 5.

Tjeckoslovakien.

Kleinhandelspreise der Hausbedarfsgegenstände und Indices der Lebenshaltungskosten einer Arbeiter- u. einer Beamtenfamilie in Prag 1923—1925. Cenové Zpravy 1926, nr 1/2.

Tyskland.

LEMMER, F. Grosshandels- und Lebenshaltungsindex 1925. Der Arbeitgeber 1926, nr 5.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

Lärlingsutbildning i utlandet. Verkstäderna 1926, nr 3.

Sverige.

DAHN, P. Yrkesundervisningen i Sverige. Nordisk Statistisk Tidskrift 1925, nr 4.

PERSSON, Å. Gesällvandringsfrågan. Målarnes Facktidning 1926, nr 3.

Danmark.

Lærlingeloven. Folketingsudvalgets Betænkning. Arbejdsgiveren 1926, nr 12.

Frankrike.

MAISONNEUVE, M. La taxe d'apprentissage et les comités départementaux d'enseignement technique. L'Emancipation 1926, nr 2.

Pre-apprenticeship and vocational guidance in France. International Labour Review 1926, nr 3.

Nederländerna.

DET, E. J. VAN. De gaping tusschen leerplicht en arbeidswet. Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1926, nr 3.

Tyskland.

BAAR, E. Die Berufsberatung. Ihre Organisation und ihre Einstellung vom Standpunkt der Berufsschule. Arbeit und Beruf 1926, nr 4.

GAEBEL, KÄTHE. Das Lehrlingswesen in Deutschland. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 12.

LEMBKE, FR. L'enseignement de l'économie ménagère agricole en Allemagne. Revue internationale des Inst. écon. et sociales 1925, nr 4.

RICHTER, L. Die Lehrlingsfrage im Schornsteinfegergewerbe. Arbeit und Beruf 1926, nr 5.

RUPP, H. Statistik über Eignungsprüfungen bei den öffentlichen Berufsberatungsstellen Deutschlands. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 8.

Österrike.

STEINBACH, A. Lebensberatung der Jugendlichen. Arbeit und Beruf 1926, nr 5.

Nykterhetsfrågan.

LIAKKA, N. Helsingfors-konventionen rörande motarbetandet av smugglingen av alkoholvaror. Social Tidskrift 1926, nr 2.

RUSILLON, H. L'alcoolisme aux colonies. Revue internationale contre l'alcoolisme 1926, nr 1.

Sverige.

BERGSTRÖM, K. Förslag om åtgärder till främjande av den organiserade alkoholistvården. Sv. Stadsförbundets Tidskrift 1926, nr 1.

BRATT, I. Restriktionssystemets mål och medel. Tidskrift för Systembolagen 1926, nr 2.

KOLLER, A. Die Trinkerfürsorge in Schweden. Revue internationale contre l'alcoolisme 1926, nr 1.

PETRÉN, A. Nykterhetsnämndernas uppgifter beträffande de å alkoholistanstalt intagna och därifrån utskrivna. Tidskrift för Nykterhetsnämnderna 1926, nr 1.

SVENSKA BRYGGAREFÖRENINGEN: Yttrande över kontrollstyrelsens förslag till ändringar i förordningen ang. försäljning av pilsnerdricka. Sv. Bryggareföreningens Månadsblad 1926, nr 2.

Luckor i utskänkningskontrollen. Tidskrift för Systembolagen 1926, nr 2.

Några motioner med nykterhetspolitisk innebörd. Tidskrift för Systembolagen 1926, nr 2.

Restriktionssystemet och folknykterheten. Ett uttalande från förbudshåll och ett från systembolagshåll. Tidskrift för Systembolagen 1926, nr 2.

Tyskland.

H. Trockenlegung auf Umwegen. Deutsche Arbeitgeber-Zeitung 1926, nr 9.

Österrike.

FRIEDJUNG, J. K. Der Kampf der Schule gegen den Alkohol in Wien. Revue internationale contre l'alcoolisme 1926, nr 1.

Socialförsäkring.

GÅRDLUND, W. Rationell sjukkontroll. Social-Medicinsk Tidskrift 1926, nr 3.

KLEEIS, FR. Die internationale Entwickelung der Sozialversicherung. Zentralblatt für Reichsversicherung 1926, nr 3.

TVILSTEGAARD, A. Om Betimeligheden af en Revision af Forsikringsbetingelserne for Syge- og Ulykkesforsikring. Nordisk Försäkringstidskrift 1926, nr 2.

B. W. Dödligheten bland invalider. Tidskrift för den svenska pensionsförsäkringen 1926, nr 3.

Sverige.

CARLBRING, E. De affärsanställdas pensionsfråga. Kontoristen 1926, nr 3.

H[ILDEBRANDSSO]N, S. Regeringsförslag om monopol på försäkring mot olycksfall i arbete. Gjallarhornet 1926, nr 4.

RYDIN, A. Nya sjukförsäkringsförslaget. Svensk Sjukkasse-Tidning 1926, nr 3.

Förslaget om den sociala olycksfallsförsäkringens monopolisering. Assurans 1926, nr 6.

Försäkringen mot olycksfall i arbetet, särskilt med hänsyn till jordbrukets förhållanden. Sv. Lantarbetsgivareföreningarnas Medlemsblad 1926, nr 2.

Försäkringsmonopolet ännu en gång. Assurans 1926, nr 7.

Den nya olycksfallsförsäkringslagen. Svensk Sjukkasse-Tidning 1926, nr 2.

Pensionsförsäkringsfrågan ännu en gång. Assurans 1926, nr 6.

Pensionsrättens oantastbarhet. Bankvärlden 1926, nr 3.

De privatanställdas pensionsfråga. En motion av hr C. G. Ekman. Assurans 1926, nr 7.

Regeringens socialförsäkringsförslag. Arbetarskyddet 1926, nr 3.

Sjukförsäkringens enhetslinje. Vårt liv 1926, nr 3.

Socialförsäkringens enhetlighet. Vårt liv 1926, nr 2.

Amerikas förenta stater.

E[ISE]N, A. Huru den sociala olycksfallsförsäkringen i Förenta staterna är ordnad. Arbetarskyddet 1926, nr 3.

TRACY, ST. J. Awards of compensation for temporary total and permanent partial disabilities. Monthly Labor Review febr. 1926.

Danmark.

BOJE, A. Sociallovgivningens Forenkling set fra et Hjælpekasse-Standpunkt. Socialt Tidsskrift 1926, nr 2.

L[ASSEN], R. Socialkommissionen. Socialt Tidsskrift 1926, nr 2.

Finland.

HALLSTEN, O. Synpunkter beträffande sjukförsäkringens ordnande. Social Tidskrift 1926, nr 3.

Frankrike.

H. A. La vie mutualiste. [Les opérations des sociétés de secours mutuels, pendant l'année 1923.] Le Musée Social 1926, nr 3.

La caisse autonome de retraites des ouvriers mineurs de 1914 à 1925. Bulletin du Ministère du Travail 1925, nr 10/12.

Italien.

BARILE, C. Invalidità temporanea e invalidità permanente in infortunistica. Rivista Critica di Infortunistica 1926, nr 2.

Norge.

Dansk og norsk sykeforsikring. Sykeforsikringsbladet 1926, nr 2.

Sykdom og arbeidsløshet. Sykeforsikringsbladet 1926, nr 2.

Storbritannien.

The new british pensions act: I. International Labour Review 1926, nr 3.

Report of royal commission on national health insurance. The Ministry of Labour Gazette 1926, nr 3.

Tyskland.

JAHN, K. Können gewerkschaftliche Unterstützungen eingeklagt werden? Arbeiterrecht und Arbeiterversicherung 1926, nr 2.

LANGE, P. Der Stand der Angestelltenversicherung. Arbeiterrecht und Arbeiterversicherung 1926, nr 3.

MÜLLER, H. Die Krankenversicherung der Erwerbslosen. Zentralblatt für Reichsversicherung 1926, nr 3.

MÜLLMERSTADT. Die Versicherungsberechtigung in der Krankenversicherung und die Mittelstandsversicherung. Zentralblatt für Reichsversicherung 1926, nr 2.

SEEL. Erleichterung der Kapitalabfindung. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 9/10.

A. H. Überspannungen in der Knappschafts-Versicherung. Deutsche Arbeitgeber-Zeitung 1926, nr 11.

Denkschrift des Verbandes der Aerzte Deutschlands über die Arztkosten in der Krankenversicherung. Zentralblatt für Reichsversicherung 1926, nr 3.

Ut- och invandring.

Den internationella in- och utvandringskongressen. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 11.

Amerikas förenta stater.

MAC GEORGE, AILEEN ELEANOR. Restriction of immigration, 1920 to 1925: A selected bibliography. Monthly Labor Review febr. 1926.

Finland.

Immigrationens reglementering. Social Tidskrift 1926, nr 3.

Irland.

Emigration. Complete figures for 1925. Irish Trade Journal 1926, nr 6.

Österrike.

BERGER. Zum österreichischen Inlandsarbeiterschutzgesetz. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 9/10.

PROKSCH, A. Ein- und Auswanderung im Jahre 1925. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 5.

Arbetsmarknaden under april månad 1926.

Utvecklingen å arbetsmarknaden kan för april icke betecknas som odelat gynnsam, även om arbetstillgången, såsom naturligt är, inom säsongyrkena i allmänhet ökats i förhållande till närmast föregående månad. Enligt arbetsförmedlingsstatistiken höll sig relativa antalet ansökningar om arbete visserligen något lägre än motsvarande tid förra året (163 resp. 166 ansökningar per 100 platser), men denna förbättring är uteslutande att tillskriva det ändrade läget inom sjömansyrket. Medan sålunda för april i fjol, då strejk pågick, endast omkring 1 600 platser kunde redovisas inom denna grupp, uppgick motsvarande siffra i år till 2 826. Relationstalet för sjöfartsgruppen förbättrades också från 329 till 232 ansökningar per 100 platser.

Inom de övriga yrkesgrupperna var frekvensen och omsättningen icke mycket förändrad mot förra året. Inom jordbruksgruppen hade antalet ansökningar ökats med 2—300, antalet platser däremot minskats med ett 80-tal, vadan förhållandet mellan tillgång och efterfrågan framträder såsom något försämrat. Att så varit fallet bestyrkes också av åtskilliga arbetsförmedlingsrapporter, och särskilt påpekas svårigheten att vid den nu passerade vårflyttningen bereda äldre, gifta jordbruksarbetare fasta platser. Däremot rådde i allmänhet livlig efterfrågan å yngre, halvvuxna drängar.

Även inom industrigruppen ställde sig förhållandet mellan ansökningar och lediga platser något ogynnsammare än förra året. Särskilt påfallande är, att en kännbar arbetslöshet å många orter gjorde sig gällande inom byggnadsfacken. Även om konjunkturerna inom denna bransch ingalunda enbart få bedömas efter arbetsförmedlingens siffror, då ju arbetskraftens rekrytering här till stor del sker på annan väg, ge dock de inkomna uppgifterna en antydan om att den högkonjunktur, som under de senaste åren rått å byggnadsmarknaden, nu icke är lika starkt framträdande som tidigare. — Vad industrien i övrigt angår, företer metall- och maskinbranschen något förbättrade siffror, som huvudsakligen torde vara att tillskriva ökad arbetstillgång vid skeppsvarven, särskilt i Göteborg och Landskrona; på den senare platsen uppgives arbetet dock endast vara av tillfällig art. Inom sågverksindustrien, som ännu vid månadens början uppvisade en påfallande stor arbetslöshet, torde någon förbättring hava inträtt åtminstone i mellersta Norrland, där ett flertal sågverk, som under vintern stått stilla, nu återupptagit driften.

Som en förkänning av den hotande arbetskonflikten i England får man väl betrakta den minskade arbetstillgång, som i Göteborg förmärkts inom transport- och stuveribranschen och speciellt bland pitpropsarbetarna.

Inom sjömansyrket betecknades arbetstillgången i allmänhet som för-

hållandevis god. I norrlandshamnarna hade emellertid sjöfarten ännu ej kommit i gång, och detta inverkade även på arbetstillgången i en del sydsvenska hamnstäder, där nordgående fartyg tillfälligt lagt upp i avvaktan på öppet vatten.

Inom de merkantila yrkena synes åtminstone i Stockholm någon förbättring av arbetstillgången ha börjat framträda. Särskilt förekom efterfrågan å springpojkar och andra nybörjare i 14—15 årsåldern. I rikets andra stad var tillströmningen av arbetssökande inom sistnämnda kategori däremot mycket större än efterfrågan.

Vid de statliga nödhjälpsarbetena, som under årets första kvartal successivt ökat sin arbetsstyrka från 2 300 till 4 500 man, började under april en ökad avgång göra sig märkbar. Den 1 maj hade arbetarantalet sålunda gått ner till c:a 3 760. Någon minskning av antalet arbetsplatser kunde däremot icke vidtagas under månaden.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under april samt under föregående månader och år framgår av efterföljande sammanställning:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
1913—1922	196	203	171	148	134	138	129	123	115	127	174	187
1922	482	479	381	368	258	215	203	172	155	177	269	321
1923	346	308	231	165	135	146	141	140	126	129	191	195
1924	239	214	177	151	131	132	141	135	128	148	220	225
1925	296	256	207	166	157	159	162	156	154	172	246	226
1926	*273*	*247*	*191*	*163*	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav inom jord- och skogsbruk:												
1922	341	282	216	231	158	146	126	152	126	120	184	253
1923	225	168	130	95	79	78	88	113	94	86	113	134
1924	142	116	113	93	73	71	79	108	101	105	156	205
1925	206	148	120	96	92	91	94	113	122	129	186	220
1926	*189*	*152*	*112*	*101*	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper:												
1922	502	514	420	401	275	227	220	178	167	207	293	330
1923	364	339	262	187	150	162	155	151	142	159	222	207
1924	261	244	200	174	152	152	161	146	140	174	242	228
1925	316	289	243	196	180	176	186	177	168	197	263	227
1926	*290*	*273*	*223*	*189*	—	—	—	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12
1922	34·3	31·9	30·5	28·3	22·9	20·9	18·2	16·7	15·1	15·5	17·2	21·3
1923	20·5	19·4	18·0	14·9	10·7	9·8	9·1	8·6	8·0	8·2	9·3	14·1
1924	13·6	13·4	13·9	11·6	7·6	7·4	6·2	6·6	7·0	8·4	10·5	15·6
1925	14·8	13·6	12·0	10·8	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	10·1	11·8	19·5
1926	*15·7*	*14·8*	*14·7*	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Arbetslöshetens utbredning inom olika fack framgår närmare av tabellen å sid. 422.

Arbetstillgången under första kvartalet 1926

enligt uppgifter från industriidkare m. fl.

Följande översikt över arbetstillgång m. m. inom olika yrken och näringar under första kvartalet år 1926 är, liksom föregående redogörelser av samma slag, till huvudsaklig del grundad på uppgifter, som å särskilda frågeformulär inhämtats från arbetsgivare inom olika näringsgrenar. Frågeformulären ha till största delen insamlats genom socialstyrelsens ombud i orterna. Av ombuden, vilka för närvarande uppgå till ett antal av 47, äro 23 föreståndare för arbetsförmedlingskontor, tillhörande Sveriges offentliga arbetsförmedling. Direkt av socialstyrelsen ha dylika uppgifter insamlats från arbetsgivare i Stockholm med närmaste omnejd ävensom från sådana större arbetsgivare i landsorten, som i regel sysselsätta minst 200 arbetare.

För ifrågavarande kvartal ha besvarade formulär inkommit från 1 976 arbetsgivare med 252 263 arbetare inom industri och hantverk samt transportarbete, vartill kommer ett mindre antal uppgiftslämnare från jordbruk och andra näringsgrenar. En bearbetning av de inkomna svaren har givit vid handen, att arbetstillgången under första kvartalet 1926, i jämförelse med samma kvartal föregående år, ansågs:

såsom *bättre* av 328 arbetsgivare med 53 572 arbetare (21 %),
såsom *oförändrad* av 1 165 arbetsgivare med 145 953 arbetare (58 %) och
såsom *sämre* av 483 arbetsgivare med 52 738 arbetare (21 %).

Av de redovisade arbetarna ha 35 % varit anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom mer än medelgod, medan 37 % haft medelgod och 28 % mindre än medelgod arbetstillgång. Motsvarande siffror för närmast föregående kvartal voro resp. 38, 34 och 28 samt för första kvartalet 1925 resp. 31, 34 och 35.

I samband med publicerandet av rapporten över arbetstillgången under tredje kvartalet år 1925 framlades för första gången en ny konjunktursiffra, byggd på industriidkarnas rapporter rörande arbetstillgången.[1] Genom att angiva mycket god arbetstillgång med poängsiffran 5 och låta siffrorna 4, 3, 2 och 1 i tur och ordning beteckna god, medelgod, mindre god och dålig arbetstillgång, kunde man framräkna för såväl den rapporterande industrien i sin helhet som varje industribransch en kvartalssiffra, som, sedd i samband med liknande poängsiffror för tidigare kvartal, i viss mån kunde läggas till grund för omdömen rörande konjunkturutvecklingen. För den senaste tio-

[1] Se Soc. Medd. årg. 1925, sid. 880 ff.

årsperioden ställa sig dessa konjunktursiffror för arbetsmarknaden på följande sätt:

Kvartal	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926
I	4·02	3·88	3·23	2·71	3·76	1·80	2·12	2·96	3·03	2·91	3·01
II	4·16	3·74	3·38	3·06	3·83	1·87	2·62	3·19	3·12	3·11	—
III	4·15	3·65	3·42	3·29	3·27	2·11	2·89	3·24	3·04	3·07	—
IV	4·17	3·50	3·14	3·48	2·34	2·14	2·87	3·17	2·98	3·08	—
Medeltal	**4·13**	**3·69**	**3·29**	**3·14**	**3·30**	**1·98**	**2·63**	**3·14**	**3·04**	**3·04**	—

Konjunktursiffran för rapportkvartalet angiver arbetstillgången för hela den berörda industrien såsom medelgod. Jämför man siffrorna för detta och tidigare kvartal, kan man konstatera någon minskning av arbetstillgången i förhållande till sista kvartalet i fjol, vilket torde stå i samband därmed, att januarikvartalet under normala marknadsförhållanden alltid är årets sämsta. Sammanställer man siffrorna för första kvartalet åren 1925 och 1926, visar sig däremot årets konjunktursiffra ligga något högre.

Då läget på arbetsmarknaden givetvis inverkar på och återspeglas i den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet, meddelas ur de månatliga redogörelserna för nämnda verksamhet till ytterligare jämförelse efterföljande sammanställning, utvisande förhållandet mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft.

På 100 *lediga platser* kommo följande antal *ansökningar om arbete:*

	1:a kvartalet 1926			4:e kvartalet 1925			1:a kvartalet 1925		
	mars	febr.	jan.	dec.	nov.	okt.	mars	febr.	jan.
Jordbruk och skogshushållning	112	152	189	220	186	129	120	148	206
Övriga näringsgrenar	223	273	290	227	263	197	243	289	316
Samtliga »	**191**	**247**	**273**	**226**	**246**	**172**	**207**	**256**	**296**

Med ledning av tabellen å sid. 358—59, som utgör en sammanfattning av de lämnade uppgifterna från arbetsgivare inom industri och hantverk, har dessutom utarbetats följande översikt över arbetstillgången inom vissa större näringsgrupper:

	Konjunktursiffror				
	1:a kvart. 1926	4:e kvart. 1925	3:e kvart. 1925	2:a kvart. 1925	1:a kvart. 1925
Malmbrytning och metallindustri	3·07	3·05	3·02	3·09	2·92
Jord- och stenindustri	2·27	2·40	2·72	3·26	3·01
Trävaruindustri	2·70	2·96	3·24	3·30	2·79
Pappers- och grafisk industri	3·60	3·62	3·45	3·66	3·48
Livsmedelsindustri	3·09	3·36	3·35	3·06	3·11
Textil- och beklädnadsindustri	2·93	2·94	2·80	2·47	2·39
Läder-, hår- och gummivaruindustri	2·77	3·02	3·16	3·12	2·88
Kemisk-teknisk industri	3·20	3·26	3·27	3·24	3·18

Konjunktursiffrorna för industriens specialbranscher återfinnas i tabellen å sidan 358 (kolumnen längst till höger), vilka siffror låta sig jämföra med tidigare återgivna tal för samtliga kvartal fr. o. m. tredje kvartalet 1915.

En granskning av det inkomna materialet rörande första kvartalets arbetstillgång giver vid handen, att den stabilisering, som i stort sett kom att utmärka konjunkturutvecklingen inom det industriella näringslivet under fjolåret, icke rubbats under rapportkvartalet. Av de för marknadsläget utslagsgivande industrierna företedde metall-, pappers- och textilgrupperna i det närmaste oförändrade konjunktursiffror. Inom sten- och träindustrierna synes däremot den redan under höstmånaderna konstaterade depressionen alltjämt ha gjort sig gällande. I motsats till tidigare år förskonades det svenska näringslivet från några arbetsstrider vid årsskiftet, vilket möjliggjorde ett bättre utnyttjande av sysselsättningsmöjligheterna.

Inom gruppen *malmbrytning och metallindustri* kunde man för gruvornas del konstatera en minskning av järnmalmsexporten i jämförelse med första kvartalet i fjol såsom följd av de i år relativt svårartade isförhållandena. Järnhanteringens olika företagsgrenar arbetade alltjämt under tryckt stämning på grund av marknadens desorganisation. Däremot framstod den mekaniska verkstadsindustrien fortfarande såsom ett av de bästa avsnitten av arbetsmarknaden med fullgod sysselsättning åt flertalet yrkesmän. Jämfört med fjolårets motsvarande kvartal sades ställningen mångenstädes vara ytterligare förbättrad; endast för leverantörer på Ryssland av jordbruks- och mejerimaskiner hade situationen försämrats. Skeppsvarven rapporterade en avsevärd förbättring, vilken dock på sina håll ansågs endast vara av tillfällig natur. För den elektriska industrien angavs läget såsom sämre än föregående kvartal, men bättre än motsvarande tid i fjol. Konjunktursiffran var här bland de gynnsammaste inom de rapporterande industrigrenarna, och brist å yrkesarbetare förefanns vid företag med statsbeställningar till den pågående elektrifieringen av vissa statsjärnvägar.

Bland rapportsiffrorna för *jord- och stenindustriens* olika branscher märktes i första hand den mycket låga siffran för arbetstillgången vid stenbrott och stenhuggerier, som fingo känning av ytterligare försämringar å den utländska marknaden; avskedanden, permitteringar och reducerad arbetstid måste här tillgripas. Försämring kunde även konstateras vid vissa glasbruk, vilka dock genom förstärkt tullskydd numera fått sin ställning förbättrad. Såsom alltid vid denna tid av året arbetade torvindustrien och tegelbruken med inskränkt drift. Det allmänna konjunkturläget bedömdes dock inom båda dessa branscher jämförelsevis gynnsamt.

Inom *trävaruindustrien* ha sågverkens försäljningar en längre tid varit ganska omfattande, utan att dock läget med hänsyn till det ekonomiska utbytet alltid kunnat anses tillfredsställande. Ur arbetsmarknadssynpunkt ha svårigheter särskilt uppstått vid sådana sågverk, som icke kunnat tillgodogöra sig avfallet för cellulosatillverkning, och åtskilliga av dessa företag ha åtminstone tidvis sett sig nödsakade att nedlägga driften. Fabrikationen och avsättningen av pitprops rönte ännu ingen synbar påverkan av den hotande konflikten vid kolgruvorna i England, vilka äro de största köparna. Vid snickeri- och möbelfabriker märktes en ganska kännbar försämring, vilken dock på åtskilliga håll syntes vara av säsongmässig natur.

	Näringsgrenar	Hela antalet		Tillgång å arbete										Konjunkturssiffra
				Mycket god		God		Medelgod		Mindre god		Dålig		
		Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	
	Malmbrytn. o. metallind.													
1	Malmgruvor	47	7 331	1	5	6	628	13	4 111	12	1 871	15	716	2·64
2	Malmförädlingsverk	59	21 638	—	—	7	5 802	9	5 499	19	5 614	24	4 723	2·57
3	Järn- och stålmanufaktur	66	7 935	2	146	14	1 775	28	4 195	11	1 116	11	703	2·94
4	Mekaniska verkstäder	217	32 052	10	2 763	66	16 180	71	6 109	47	5 574	23	1 426	3·41
5	Skeppsvarv	15	6 444	—	—	7	2 748	3	2 943	2	333	3	420	3·24
6	Elektromekanisk industri	23	7 168	1	1 830	6	993	10	3 686	3	588	3	71	3·55
7	Annan metallindustri	45	3 445	1	86	10	1 015	18	1 510	9	503	7	331	3·01
	Jord- och stenindustri													
8	Kolgruvor	7	2 017	—	—	—	—	4	771	2	877	1	369	2·20
9	Torvindustri	16	252	1	38	2	50	6	84	3	33	4	47	3·00
10	Stenbrott o. -huggerier	47	7 787	—	—	7	330	14	1 018	10	819	16	5 620	1·49
11	Kakel- o. porslinsind.	12	2 130	—	—	3	475	4	562	2	1 002	3	91	2·67
12	Tegelbruk	76	2 022	1	4	6	1 090	21	437	21	220	27	271	3·17
13	Glasbruk	20	2 432	—	—	6	612	6	1 095	4	499	4	216	2·87
14	Cementfabriker, kalkbruk	35	3 850	—	—	10	655	8	1 989	10	900	7	306	2·78
	Trävaruindustri													
15	Sågverk	173	17 757	—	—	31	2 617	59	8 728	57	5 401	26	1 011	2·73
16	Snickeri- o. möbelfabr.	118	5 492	2	104	19	756	40	2 362	36	1 438	21	832	2·61
17	Annan trävarufabrikation	14	462	—	—	1	126	6	222	1	20	6	94	2·82
	Pappers- o. grafisk ind.													
18	Trämassefabriker	67	13 870	5	1 641	32	7 004	18	3 936	10	1 230	2	59	3·64
19	Pappersbruk	34	9 088	6	1 514	16	4 448	5	1 449	3	1 096	4	581	3·57
20	Bokbinderier m. m.	37	3 008	3	558	12	1 303	16	1 004	4	94	2	49	3·74
21	Boktryckerier o. graf. anst.	83	5 049	3	64	32	2 443	38	2 322	7	124	3	96	3·45
	Livsmedelsindustri													
22	Kvarnindustri	22	1 267	—	—	2	184	11	559	5	453	4	71	2·68
23	Bagerier	37	1 897	1	45	12	965	11	488	11	352	2	47	3·32
24	Sockerindustri	24	3 057	—	—	2	875	13	1 641	3	189	6	352	2·99
25	Choklad- o. konfektfabr.	24	2 826	—	—	3	941	8	538	10	1 013	3	334	2·74
26	Bryggerier och bränn erier	53	3 293	—	—	13	744	27	2 128	10	363	3	58	3·08
27	Tobaksfabriker	10	2 786	—	—	4	920	5	1 718	1	148	—	—	3·28
28	Annan livsmedelsindustri	38	1 793	4	300	13	623	17	747	3	114	1	9	3·61
	Textil- o. beklädnadsind.													
29	Bomullsindustri	41	13 907	3	698	15	3 615	14	6 046	7	2 306	2	1 242	3·02
30	Jute- och linneindustri	10	3 068	—	—	1	150	3	998	2	464	4	1 456	1·95
31	Ylleindustri	48	7 703	—	—	14	2 057	9	873	16	4 149	9	624	2·57
32	Trikåfabriker	25	3 733	—	—	14	3 278	9	394	2	61	—	—	3·86
33	Skrädderi- o. sömnadsyrket	64	6 291	3	218	23	2 903	14	843	19	2 198	5	129	3·14
34	Annan hithör. industri	54	3 503	1	22	16	826	24	1 629	11	940	2	86	2·93
	Läder-, hår- o. gummiind.													
35	Garverier o. läderfabriker	17	920	—	—	5	259	5	390	2	112	5	159	2·81
36	Skofabriker	42	5 763	1	144	9	837	14	1 762	14	1 891	4	1 129	2·48
37	Gummivarufabriker	5	3 167	—	—	2	927	3	2 240	—	—	—	—	3·29
38	Annan hithör. industri	30	1 275	—	—	11	401	6	321	9	469	4	84	2·81
	Kemisk-teknisk industri													
39	Ljus-, tvål- o. oljefabriker	22	1 105	—	—	6	294	12	731	3	40	1	40	3·16
40	Konstgödningsfabriker	6	891	—	—	6	891	—	—	—	—	—	—	4·00
41	Tändsticksfabriker	8	5 205	—	—	—	—	8	5 205	—	—	—	—	3·00
42	Annan hithör. industri	26	3 151	1	133	13	1 084	10	1 631	2	303	—	—	3·33
43	**Byggnadsverksamhet**	67	2 395	—	—	9	428	23	902	19	468	16	597	2·48
44	**Kraft-, belysn.- o. vattenv.**	43	5 726	1	6	12	1 057	22	4 225	3	176	5	262	3·06
45	**Handel och varulager**	30	1 746	—	—	12	659	15	1 009	3	78	—	—	3·33
46	**Land- och sjötransport**	19	4 576	1	230	6	1 935	7	1 710	2	249	3	452	3·27
47	*Summa* 1:sta kv. 1926	**1 976**	**252 263**	**52**	**10 549**	**516**	**77 903**	**687**	**92 760**	**430**	**45 888**	**291**	**25 163**	**3·01**
48	» 4:de » 1925	1 983	251 860	76	15 222	594	80 970	670	84 904	392	49 608	251	21 156	3·08
49	» 3:dje » »	2 076	269 784	82	13 425	652	85 444	732	98 449	380	51 177	230	21 289	3·07
50	» 2:dra » »	2 013	259 302	74	17 533	625	81 598	716	91 754	395	49 330	203	19 087	3·11
51	» 1:sta » »	2 049	246 885	44	12 375	514	64 331	690	84 041	504	61 178	297	24 960	2·91

Arbetstillgången i jämförelse med näst föregående kvartal						Arbetstillgången i jämförelse med samma kvartal föregående år						Tillgång å arbetskraft						
Bättre		Oförändrad		Sämre		Bättre		Oförändrad		Sämre		Brist		Normal tillgång		Överflöd		
Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	
2	110	42	5 601	3	1 620	5	2 510	33	4 521	9	300	—	—	14	1 113	33	6 218	1
6	2 383	40	14 514	13	4 741	7	3 198	30	11 751	22	6 689	—	—	16	3 350	43	18 288	2
11	913	36	4 057	19	2 965	15	1 902	34	4 206	17	1 827	1	375	33	3 034	32	4 526	3
35	5 189	138	20 838	44	6 025	59	10 511	124	17 694	34	3 847	10	3 099	145	16 877	62	12 076	4
7	3 661	4	1 570	4	1 213	1	74	10	4 356	4	2 014	—	—	11	5 508	4	936	5
2	61	11	5 444	10	1 663	5	3 345	10	3 065	8	758	1	2 101	12	3 874	10	1 193	6
2	230	27	2 620	16	595	10	948	29	2 510	6	187	3	259	27	1 882	15	1 304	7
—	—	7	2 017	—	—	1	40	6	1 977	—	—	—	—	1	299	6	1 718	8
1	10	10	201	5	41	6	112	5	82	5	58	—	—	10	144	6	108	9
4	447	22	2 003	21	5 337	3	397	18	917	26	6 473	—	—	13	857	34	6 930	10
2	98	5	928	5	1 104	2	241	6	975	4	914	—	—	8	952	4	1 178	11
8	347	47	1 502	21	173	3	104	55	1 703	18	215	—	—	32	490	44	1 532	12
3	571	11	1 185	6	666	3	129	13	1 991	4	302	—	—	14	1 572	6	850	13
6	607	19	2 528	10	715	4	507	20	2 475	11	868	—	—	10	700	25	3 150	14
33	2 213	71	5 885	69	9 659	22	1 549	108	12 532	43	3 676	—	—	76	8 392	97	9 365	15
12	390	45	2 024	61	3 078	17	575	55	2 951	46	1 966	2	62	75	3 208	41	2 222	16
—	—	7	333	7	129	—	—	6	326	8	136	—	—	8	334	6	128	17
12	2 304	43	10 090	12	1 476	14	3 932	40	8 808	13	1 130	—	—	33	6 939	34	6 931	18
6	1 547	26	6 797	2	744	7	1 381	21	6 756	6	951	—	—	16	2 947	18	6 141	19
4	186	23	2 091	10	731	8	1 079	24	1 581	5	348	1	38	31	2 755	5	215	20
9	720	57	2 837	17	1 492	15	933	57	3 353	11	763	2	117	56	3 609	25	1 323	21
—	—	12	672	10	595	1	9	13	790	8	468	—	—	9	294	13	973	22
2	54	23	1 344	12	499	3	385	23	1 146	11	366	—	—	26	1 499	11	398	23
—	—	4	1 155	20	1 902	—	—	13	2 373	11	684	—	—	6	554	18	2 503	24
—	—	11	1 707	13	1 119	1	249	13	1 967	10	610	—	—	17	2 149	7	677	25
4	267	38	2 535	11	491	3	402	39	2 529	11	362	—	—	33	2 026	20	1 267	26
—	—	9	2 769	1	17	—	—	10	2 786	—	—	—	—	9	2 638	1	148	27
4	337	24	884	10	572	10	513	24	1 056	4	224	—	—	25	1 015	13	778	28
8	2 713	31	11 128	2	66	16	6 610	22	6 162	3	1 135	2	1 378	28	9 981	11	2 548	29
1	150	5	1 707	4	1 211	1	150	3	998	6	1 920	—	—	4	1 161	6	1 907	30
5	859	29	4 885	14	1 959	13	2 470	20	3 282	15	1 951	1	106	30	5 681	17	1 916	31
5	813	16	2 798	4	122	14	3 100	10	611	1	22	2	96	19	2 730	4	907	32
12	1 086	33	4 153	19	1 052	9	511	38	3 745	17	2 035	3	227	42	4 710	19	1 354	33
8	238	37	2 721	9	544	6	710	41	2 529	7	264	1	29	37	2 316	16	1 158	34
—	—	9	531	8	389	1	90	9	522	7	308	—	—	11	671	6	249	35
1	128	20	2 579	21	3 056	5	448	24	3 256	13	2 059	1	144	33	4 541	8	1 078	36
—	—	3	689	2	2 478	—	—	3	944	2	2 223	—	—	4	2 776	1	391	37
4	110	16	665	10	500	7	337	20	662	3	276	—	—	18	517	12	758	38
1	108	14	449	7	548	2	130	16	894	4	81	—	—	12	705	10	400	39
5	737	1	154	—	—	1	145	5	748	—	—	—	—	5	720	1	171	40
—	—	8	5 205	—	—	—	—	8	5 205	—	—	—	—	2	1 737	6	3 468	41
5	482	15	1 651	6	1 018	7	710	16	1 921	3	520	—	—	17	2 222	9	929	42
11	443	27	917	29	1 035	7	413	29	902	31	1 080	—	—	33	1 452	34	943	43
4	980	31	3 410	8	1 336	6	493	27	3 002	10	2 231	—	—	14	1 620	29	4 106	44
3	285	20	1 300	7	161	2	92	25	1 573	3	81	—	—	12	673	18	1 073	45
3	386	10	3 666	6	524	6	2 140	10	2 020	3	416	—	—	12	3 651	7	925	46
251	**32 163**	**1 137**	**154 739**	**588**	**65 361**	**328**	**53 572**	**1 165**	**145 953**	**483**	**52 738**	**30**	**8 031**	**1 099**	**126 875**	**847**	**117 357**	47
321	40 791	1 113	156 453	549	54 616	343	60 122	1 180	139 531	460	52 207	25	7 189	1 174	139 692	784	104 979	48
352	43 615	1 314	183 841	410	42 328	338	55 000	1 249	156 817	489	57 967	45	9 355	1 326	153 175	705	107 254	49
479	56 037	1 194	167 842	340	35 423	331	62 605	1 191	137 627	491	59 070	30	5 702	1 275	149 582	708	104 018	50
227	33 721	1 141	149 459	681	63 705	317	53 516	1 136	131 683	596	61 686	28	4 704	1 198	140 148	823	102 033	51

Gruppen *pappers- och grafisk industri* intog ur arbetstillgångens synpunkt fortfarande den främsta platsen. Närmast sammanhänger detta med de goda konjunkturerna för trämassefabrikerna, där större delen av årsproduktionen redan torde vara placerad. I den mån ställningen var förändrad, sades detta nästan överallt ha skett i gynnsam riktning. Pappersbruken rapporterade i det närmaste lika gynnsamt läge, även om vissa tullpolitiska åtgärder i de pappersimporterande länderna verkade oroande. För boktryckerierna och bokbinderierna var ställningen god överlag.

Livsmedelsindustrien, som har sin brådaste arbetstid under julkvartalet, kunde för flera branscher rapportera en normal minskning av arbetstillgången under första kvartalet. Framför allt berördes härav sockerfabrikerna, sedan betkampanjen avslutats med december månads utgång. Andra industriföretag med försämrad arbetstillgång voro kvarnarna, där konkurrensen mellan olika koncerner på sina håll reducerade arbetsmöjligheterna. Choklad- och konfektfabrikerna fingo vidtaga en sedvanlig begränsning av produktionen efter julmarknaden.

Inom *textil- och beklädnadsindustrien* hade sysselsättningen numera så ökat, att arbetarstammen var större än såväl år 1913 som 1920, då man senast beräknades arbeta för fullt. Inskränkningar av arbetstiden förekommo nu blott i undantagsfall. I första hand kunde man konstatera bomullsindustriens framryckning, men även trikåfabrikerna hade en gynnsammare konjunktursiffra. Däremot tycktes ställningen vara mindre god inom jute-, linne- och ylleindustrierna.

Beträffande *läder-, hår- och gummiindustrien* visade rapporterna någon försämring, vilken i första hand gått ut över läderfabrikerna, men även sträckt sina verkningar till skotillverkningen. Nedgången tillskrevs i viss mån den ökade förbrukningen av gummifabrikat till fotbeklädnader. Gummivarufabrikerna hade också ganska goda rapportsiffror.

Inom den *kemisk-tekniska industrien* förefanns god och medelgod arbetstillgång över nästan hela linjen. Dock hade ljus-, tvål- och oljefabrikerna något minskad arbetstillgång efter den goda julmarknaden. Som vanligt gynnades konstgödningsfabrikernas avsättning högst märkbart inför vårarbetets igångsättande vid jordbruket.

Arbetskraftens rörlighet och metoderna för dess beräkning.

Betydelsen av arbetskraftens rörlighet. Den pågående diskussionen angående industriell demokrati, försäkring mot arbetslöshet samt utbyggande av den offentliga arbetsförmedlingen har riktat uppmärksamheten på frågan om arbetskraftens rörlighet. Närmast till hands ligger att ställa denna i samband med konjunkturerna inom näringslivet. Att dessa skola inverka på arbetskraftens tillströmning till eller avgång från industriföretagen är självklart. Vid uppåtgående konjunkturer å arbetsmarknaden skapas nya arbetstillfällen, vilket medför dels att arbetare utan anställning nu erhålla sådan, dels att arbetare med anställning lämna sitt arbete och taga plats annorstädes i syfte att förbättra sin ställning. På grund av det starka behovet av arbetskraft blir det nödvändigt att så snart som möjligt ersätta de arbetare, som lämnat sina platser. Depressionstider, då antalet tillgängliga arbetstillfällen minskas, pläga inledas med ett betydande antal avskedanden på grund av arbetsbrist eller av andra skäl, varemot den frivilliga avgången blir ringa. Det gives nu praktiskt taget intet tillfälle att genom nyanställningar öka arbetsstyrkan och mindre behov att ersätta ledigblivna platser, av vilka de flesta åtminstone för tillfället komma att stå obesatta. Medan antalet avgångar under dylika förhållanden till en början kan vara ansenligt, blir dock totala antalet förändringar i arbetsstyrkan på det hela taget mycket mindre än under högkonjunkturen.

Dessa förhållanden te sig givetvis olika, allt eftersom man ser dem ur arbetsgivarens eller ur arbetarens synpunkt.

För den enskilde *arbetaren* kan platsombytet betyda antingen vinst eller förlust. Under gynnsamma konjunkturer, då det finnes rikliga och förmånliga arbetstillfällen, kan platsombytet medföra en vinst för arbetaren. I varje fall kan det knappast bli tal om längre tids väntan på anställning, därför att under en uppåtgående konjunktur arbetstillfällena liksom vänta på arbetaren. Under depressionstider däremot innebär anställningens upphörande för den enskilde arbetaren merendels arbetslöshet eller oregelbundet arbete åtminstone under en viss period.

Arbetsgivaren är å sin sida huvudsakligen intresserad av att erhålla och behålla en stabil arbetsstyrka och anser därför, åtminstone under goda tider, en alltför stor avgång av arbetskraft såsom ett allvarligt hinder för produktionens effektivitet och jämna fortgång. Han beröres också i hög grad av de relativt stora kostnader, som krävas för den avgångna arbetskraftens ersättande samt för uppövning och träning av nyanställda arbetare. Andra förlustposter äro misshushållning med material och bräckage genom de nya

arbetarnas oerfarenhet, ränteförlust genom ev. stillastående av maskiner och anläggningar under den tid, som åtgår, innan de avgångna arbetarna hinna ersättas, minskning i företagets allmänna effektivitet på grund av förefintligheten av ett jämförelsevis stort antal nybörjare, tendens till ökning av frekvensen och svårhetsgraden av olycksfall i arbetet o. s. v.

I det följande kommer frågan om arbetskraftens rörlighet huvudsakligen att behandlas från det enskilda företagets ståndpunkt, icke därför att arbetsrörligheten ur den enskilde arbetarens synpunkt förtjänar mindre beaktande, utan helt enkelt av den anledningen, att hittills framlagda data rörande denna fråga härröra från arbetsgivare, som ägnat särskild uppmärksamhet åt spörsmålet och därför fört systematiska anteckningar rörande arbetarnas personliga förhållanden, anställningstidens längd, orsakerna till avgången o. s. v. Erinras må emellertid om att ett stort, hittills obearbetat material till frågans belysning närmast ur arbetarsynpunkt finnes samlat hos arbetsförmedlingsanstalterna.[1]

Frågan om arbetskraftens omsättning, »labor turnover», är i den socialekonomiska litteraturen av jämförelsevis nytt datum och började i själva verket icke närmare diskuteras förrän under åren närmast före världskrigets utbrott. Uttrycket »labor turnover» är av amerikanskt ursprung, liksom också hela frågan hittills behandlats så gott som uteslutande i den amerikanska litteraturen.

Termen »labor turnover» har definierats något olika. I stort sett har den identifierats med förändringar uti arbetsstyrkan i trenne hänseenden, nämligen 1) antalet antagna arbetare, 2) antalet avgångna arbetare samt 3) antalet ersatta platser eller antalet avgångna arbetare, som faktiskt ersättas.

Förenta staternas arbetsstatistiska byrå (U. S. Bureau of Labor Statistics) använde till en början uttrycket »turnover» i den sistnämnda bemärkelsen, men identifierade det senare med antalet avgångna arbetare över huvud. Det är i denna sistnämnda bemärkelse, som termen »turnover» vanligast kommit till användning. Av enskilda skriftställare har termen använts än i den ena, än i den andra bemärkelsen. Det torde emellertid vara uppenbart, att varken anställningar, avgångar eller ersatta platser, tagna var för sig, i tillräcklig grad giva uttryck för de ständigt växlande faktorer, som sammanhänga med det industriella läget, utan att man bör på lämpligt sätt kombinera dessa uppgifter.

Metoder för beräkning av arbetskraftens rörlighet. Härvid kräves i första hand en lämplig bassiffra, till vilken talen för arbetsrörligheten kunna ställas i relation. Av de olika tal, som härvid kommit till användning, synes »antalet personer på lönelistorna» ha fått en ganska vidsträckt tillämpning. Emellertid lida dylika siffror av vissa bristfälligheter. Antag nämligen, att ett företag har en arbetsstyrka på 100 man och en avlöningsperiod av fjor-

[1] Ett exempel på vad man kan hämta ur arbetsförmedlingens material, har man i den utredning rörande arbetskraftens rörlighet på den svenska arbetsmarknaden, som publicerades i häfte n:r 2 av denna tidskrift, där den offentliga arbetsförmedlingens medverkan vid omflyttningen belystes å sid. 144—152.

ton dagar. Efter den första dagen slutar en man. Nästa dag anställes en annan för att taga hans plats. Den sjunde dagen slutar en till, och på den åttonde nyanställes en annan. Den trettonde dagen avgår en tredje arbetare och han ersättes den fjortonde med en annan. Under denna period hava 103 man varit i sysselsättning i företaget, och om namnen på lönelistan användas såsom basis vid beräkningen av arbetsomsättningen, skulle denna bassiffra vara 103. Arbetsstyrkan har emellertid vid intet tillfälle varit mer än 100 man. Därtill kommer, att endast 97 man arbetade alla fjorton dagarna. Två man arbetade endast en dag, två tretton dagar och två sju dagar. Likväl räknas var och en av dessa arbetare lika med dem, som arbetat under hela avlöningsperioden. Det torde vara uppenbart, att felet blir större, allt eftersom antalet anställningar och avgångar ökas samt i den mån avlöningsperioden blir längre. Därför försvårar denna beräkningsmetod en noggrann jämförelse av omsättningssiffrorna för företag med längre och med kortare avlöningsperioder samt för sådana med många och med få antagningar och avgångar.

Såsom bassiffra har vidare den genomsnittliga dagliga arbetsstyrkan en tid använts av Förenta staternas arbetsstatistiska byrå. Ifrågavarande siffra påverkas dock av den växlande längden av arbetsdagen inom olika företag och industrier vid skilda tider samt på olika orter.

I sina senaste undersökningar av arbetsrörligheten har Förenta staternas arbetsstatistiska byrå i stället använt sig av antalet utgjorda arbetstimmar såsom bassiffra, varvid beräkningen skett antingen per 10 000 arbetstimmar eller, såsom ledarna av dessa undersökningar P. F. Brissenden och E. Frankel gjort i sin redogörelse, per helårsarbetare, motsvarande 3 000 arbetstimmar per år.[1] Jämväl denna beräkningsmetod har emellertid varit föremål för kritik.[2] Sålunda har framhållits, förutom de praktiska svårigheterna att erhålla exakta uppgifter rörande antalet arbetstimmar, att användandet av antalet faktiskt utgjorda arbetstimmar i de flesta fall ger ett utgångstal något lägre än det verkliga. Omsättningsrisken torde mindre bero på antalet utgjorda arbetstimmar än på antalet personer i företagets tjänst och det antal dagar under perioden i fråga, som envar varit anställd, oavsett huruvida han arbetat varje dag eller icke. Varje man i arbetsstyrkan betyder en eventuell avgång, vare sig hans närvaro är regelbunden eller oregelbunden, vare sig han arbetar full tid, korttid eller övertid, vare sig hans normala arbetstid är åtta, tio eller tolv timmar per dag.

Förenta staternas arbetsstatistiska byrå har under det senaste decenniet i sin tidskrift »Monthly Labor Review» offentliggjort åtskilliga undersökningar rörande arbetskraftens rörlighet, bland vilka särskilt märkes den undersökning, som publicerades i junihäftet 1920. Denna berörde c:a 260 företag med över 500 000 arbetare samt omfattade tioårsperioden 1910—1919. Härvid har arbetskraftsrörlighetens allmänna omfattning statistiskt fastställts

[1] Labor Turnover in Industry, New York, 1922.
[2] T. ex. från S. H. Slichter i Journal of the American Statistical Association, Vol. XVIII, 1923, sid. 809 ff.

genom att jämföra arbetskraftens tillströmning till och avgång från företagen (antagningar och avgångar) under en viss period — den s. k. labor flux — med antalet arbetstimmar, som utförts av arbetsstyrkan under samma period. Antalet förändringar av arbetsstyrkan jämföres därvid antingen med antalet helårsarbetare (om 3 000 arbetstimmar per år) eller beräknas per 10 000 arbetstimmar. Denna totala omlopps- eller omflyttningssiffra, vilken anses vara den bästa indexsiffran för att visa det allmänna läget i fråga om arbetsstabiliteten i ett visst företag eller grupp av företag, utgör summan av antagnings- och avgångssiffrorna, vilka båda senare dock även upptagas var för sig. Avgångssiffran uppdelas vidare efter orsakerna till avgången (avsked av personliga skäl, avsked på grund av arbetsbrist, avgång på egen begäran). Ersättningssiffran, varmed menas den siffra, som anger i vad mån antalet avgångna arbetare äro ersatta, identifieras av praktiska skäl med avgångssiffran, när denna är lägre än antagningssiffran, samt med antagningssiffran, när denna är lägre än avgångssiffran.

Ett exempel torde närmare belysa den använda beräkningsmetoden. Under det år, som utgick den 31 maj 1918, utgjorde antalet antagningar 631 173, antalet avgångar 613 467 och följaktligen totala omflyttningssiffran 1 244 640 för samtliga redovisade 176 företag. Antalet utgjorda arbetstimmar under året belöpte sig till 917 703 000. Alltså var omflyttningssiffran per helårsarbetare $\frac{1\,244\,640}{917\,703\,000} \times 3000 = 4{\cdot}08$, antagningssiffran $\frac{631\,173}{917\,703\,000} \times 3\,000 = 2{\cdot}07$ och avgångssiffran $\frac{613\,467}{917\,703\,000} \times 3\,000 = 2{\cdot}01$.

Beräknad per 10 000 arbetstimmar blir omflyttningssiffran 13·46, antagningssiffran 6·83 och avgångssiffran 6·63. En avgångssiffra av 1·0 per helårsarbetare (3 000 arbetstimmar) motsvarar en avgångssiffra av 3·3, om enheten tages till 10 000 arbetstimmar, vilket byrån gjort i sin anförda undersökning. Omvänt motsvarar följaktligen en avgångssiffra av 6·6 per 10 000 arbetstimmar en avgångssiffra av 2·0 per helårsarbetare.

Vissa huvudresultat av amerikanska undersökningar av arbetskraftens rörlighet. Den förenämnda av Förenta staternas arbetsstatistiska byrå år 1920 publicerade undersökningen om arbetskraftens rörlighet utgör en sammanfattning av tvenne särskilda delvis genom utsända agenter verkställda undersökningar, av vilka den ena berörde femårsperioden 1910—1915 (med mera detaljerade uppgifter för en tolvmånadersperiod 1913—1914), medan den andra närmast behandlade förhållandena under den tolvmånadersperiod, som utgick med maj 1918, men kompletteringsvis även året 1919. Den omständigheten, att materialet i stor utsträckning hänför sig till krigsperioden, gör det visserligen mindre typiskt för normala förhållanden, men det torde dock vara av värde, enär krigsåren ställde många faktorers inverkan på arbetskraftens rörlighet i särskild skarp och klar belysning. På grund av det jämförelsevis ringa antalet berörda företag gör undersökningen ej anspråk på att dess resultat skola vara representativa för den amerikanska industrien i dess helhet. Det

framhålles, att då de uppgiftslämnande företagen representera ett urval av företag, vilka skänkt särskild uppmärksamhet åt denna fråga samt haft mer eller mindre centraliserad arbetsförmedling, de erhållna talen tendera att bli lägre än inom industriföretag i allmänhet, vilka ägna föga eller ingen uppmärksamhet åt arbetskraftens omsättning.

Av undersökningen framgår, att i genomsnitt för varje år av tioårsperioden 1910—19 erfordrades 256 404 antagningar, 248 128 avgångar eller sammanlagt 504 532 platsombyten för bibehållande (och nödig ökning eller minskning) av en arbetsstyrka om 211 768 arbetare. Detta betyder med andra ord detsamma som om samtliga arbetare årligen lämnat sin anställning och en fullständigt ny uppsättning av arbetare intagit deras platser.

Siffrorna för de olika åren växla dock betydligt, såsom framgår av efterföljande sammanställning, där antalet antagningar och avgångar samt den totala omflyttningen beräknats per helårsarbetare (3 000 arbetstimmar):

	1910	1911	1912	1913	1913/14[1]	1914	1915	1916	1917	1917/18[1]	1918	1919	Medeltal
Antagningar . . .	1·05	0·86	1·11	1·35	0·93	0·81	0·78	1·38	1·38	2·07	1·74	0·90	*1·20*
Avgångar	1·02	0·88	0·96	1·34	0·99	0·88	0·63	1·08	1·29	2·01	1·50	0·84	*1·17*
Total omflyttning	2·07	1·74	2·07	2·69	1·92	1·69	1·41	2·46	2·67	4·08	3·24	1·74	*2·37*

Under år 1915, då rörligheten var minst, uppgick antalet omflyttningar till 1·41 per årsarbetare. Under krigsåret 1917/18 inträffade mer än fyra omflyttningar för varje årsarbetare, vilket innebär detsamma som om under dessa tolv månader samtliga arbetare lämnat sin anställning och en fullt ny uppsättning kommit i stället, som i sin ordning slutat och ersatts av en tredje uppsättning arbetare.

Översikten visar även, att rörlighetssiffrorna växla allt efter förändringarna i de rådande ekonomiska konjunkturerna. Åren 1913 och 1917/18, då konjunkturerna inom näringslivet voro särdeles gynnsamma, uppvisa sålunda höga rörlighetssiffror, medan år med mindre livlig industriell verksamhet haft lägre siffror.

Även årstider och arbetssäsonger utöva en viss inverkan på arbetskraftens rörlighet, såsom framgår av efterföljande tablå, där de månatliga rörlighetssiffrorna framkomma såsom medeltal för resp. månader under åren 1910—1919.

Per helårsarbetare:	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Medeltal
Antagningar	1·39	1·28	1·36	1·67	1·57	1·39	1·25	1·25	1·31	1·19	1·09	0·96	*1·31*
Avgångar	1·14	1·12	1·35	1·37	1·49	1·37	1·23	1·20	1·15	0·96	0·88	0·83	*1·17*
Omflyttning	2·53	2·40	2·71	3·04	3·06	2·76	2·48	2·45	2·46	2·15	1·97	1·79	*2·48*

Större omsättning synes alltså äga rum på våren och sommaren än under hösten och vintern. Ser man på tioårsperioden i dess helhet, hava antagningar och avgångar tenderat till att utjämna varandra, ehuru antagningarna något överstiga avgångarna på grund av industriens utveckling under denna tid.

[1] Dessa siffror, vilka avse en tolvmånadersperiod, som slutar vid mitten av 1914, resp. 1918, äro hämtade från de båda förenämnda specialundersökningarna.

I efterföljande tabell lämnas en översikt över antalet antagningar och avgångar, de senare fördelade efter orsaken till avgången, allt per helårsarbetare räknat:

År	Antagningar	Avsked på grund av arbetsbrist	Avsked av andra skäl	Frivillig avgång	Avgångar tillhopa
1910	0·68	0·02	0·11	0·61	0·74
1911	0·95	0·09	0·17	0·63	0·89
1912	1·09	0·06	0·19	0·69	0·94
1913	1·35	0·10	0·24	1·05	1·39
1914	0·70	0·25	0·17	0·40	0·82
1915	0·64	0·11	0·09	0·34	0·54
1917—18	1·90	0·14	0·25	1·44	1·83
Summa	**1·24**	**0·13**	**0·20**	**0·89**	**1·22**

Det övervägande antalet avgångar eller i genomsnitt 73 procent för hela perioden skedde alltså på arbetarnas eget initiativ. Tablån ger vidare belägg på vad förut framhållits, nämligen att högkonjunkturer representeras av låga och depressionstider av höga siffror för avgång på grund av arbetsbrist, vilken avgångsorsak synes vara den för konjunkturväxlingarna mest känsliga.

Huru förhållandena ställa sig inom olika näringsgrenar framgår av efterföljande tabell. Uppgifterna, vilka avse två tolvmånadersperioder 1913/14 och 1917/18, hänföra sig till sammanlagt 244 814 helårsarbetare det förra året och 305 901 det senare.

	Per helårsarbetare					
	juli 1913—juni 1914			juni 1917—maj 1918		
Näringsgren	Antagningar	Avgångar	Omflyttning	Antagningar	Avgångar	Omflyttning
Automobilindustri	1·56	1·62	3·18	2·31	2·28	4·59
Kemisk industri	1·20	1·05	2·25	2·97	2·52	5·49
Beklädnads- och textilindustri	0·63	0·66	1·29	1·26	1·41	2·67
Möbelindustri	—	—	—	2·49	3·06	5·55
Läder- och gummiindustri	1·59	1·35	2·94	2·40	2·46	4·86
Maskinindustri	0·81	1·08	1·89	1·65	1·59	3·24
Handel	0·72	0·66	1·38	1·38	1·44	2·82
Metallvaruindustri	0·81	0·93	1·74	3·18	3·03	6·21
Grafisk industri	0·69	0·66	1·35	1·77	1·89	3·66
Gas- och elektricitetsverk	0·15	0·30	0·45	1·38	1·41	2·79
Spårvägar	0·27	0·27	0·54	0·81	0·96	1·77
Telefontjänst	0·39	0·48	0·87	0·93	1·02	1·95
Slakteriindustri	2·55	2·40	4·95	2·55	2·19	4·74
Medeltal	**0·93**	**0·99**	**1·92**	**2·07**	**2·01**	**4·08**

Även om de meddelade industrisiffrorna på grund av materialets relativt ringa omfattning icke kunna sägas vara representativa, framgår dock klart, att stabilare arbetsförhållanden råda inom »public utilities», såsom gas- och

elektricitetsverk, spårvägs- och telefonrörelse, än inom industrien i allmänhet. Högre rörlighetssiffror under krigsåret 1917—18 än under förkrigsåret 1913—14 visade alla grupper med undantag av slakteriindustrien, vilket dock torde sammanhänga med att rörlighetssiffran för denna grupp sistnämnda år var dubbelt så stor som medeltalet för samtliga grupper.

Ett av de betydelsefullaste resultaten av här refererade undersökningar är, att rörligheten ej är likformigt företrädd inom arbetsstyrkan, utan i anmärkningsvärt hög grad koncentrerad till vissa grupper av »ostabila» arbetare. Hit höra särskilt de nyanställda, vilkas stora rörlighet framgår bland annat därav, att av 93 206 personer, som under redogörelseåret 1917—18 anställts inom olika industrigrenar, icke mindre än 64 758 eller 69 procent slutat sin anställning redan före periodens utgång. Den högsta siffran eller 83 procent visade metallindustrien, vilken dock detta år i hög grad rönte inverkan av krigskonjunkturen.

Det torde vara ett känt förhållande, att den icke yrkeslärda arbetskraften är mera rörlig än den yrkeskunniga. Av nedanstående översikt, som grundar sig på uppgifter från ett tiotal större företag för åren 1913—15 och 1917—18, framgår i vilken utsträckning detta varit fallet.

	Per helårsarbetare					
	åren 1913—15			juni 1917—maj 1918		
	Antagningar	Avgångar	Omflyttning	Antagningar	Avgångar	Omflyttning
Yrkesarbetare	0·60	0·66	1·26	1·35	1·53	2·88
Grovarbetare	1·29	1·41	2·70	4·47	4·35	8·82
Medeltal	**0·87**	**0·96**	**1·83**	**2·01**	**2·13**	**4·14**

Från en annan sida belyses nu berörda omständigheter genom nedanstående översikt över anställningstiden för å ena sidan »aktiva» arbetare, d. v. s. sådana, som befunno sig på lönelistorna vid utgången av ett visst år, å den andra för sådana, som avgått under resp. år.

		Antal arbetare (i %) med en anställningstid av											
		högst 1 vecka	1—2 veckor	2 v.— 1 mån.	1—3 mån.	högst 3 mån.	3—6 mån.	6 m.— 1 år	1—2 år	2—3 år	3—5 år	över 5 år	Tillhopa
Aktiva arbetare	1913/14	—	—	—	—	**13·1**	7·4	8·3	12·2	11·1	15·0	32·9	**100·0**
	1917/18	2·3	2·5	4·0	9·8	**18·6**	8·4	12·6	14·6	9·2	8·8	27·8	**100·0**
Avgångna arbetare	1913/14	—	—	—	—	**52·0**	15·6	13·7	8·0	4·0	3·4	3·3	**100·0**
	1917/18	17·7	10·4	12·4	20·3	**60·8**	12·6	10·5	7·2	2·7	3·0	3·2	**100·0**

Översikten omfattar visserligen endast 34 företag under perioden 1913/14 samt 53 företag perioden 1917/18 med tillhopa resp. 86 450 och 71 769 arbetare, varför man icke torde kunna anse den fullt representativ för industrien i allmänhet. Emellertid uppvisa siffrorna beträffande anställningstiden för de avgångna arbetarna en slående kontrast mot siffrorna för de vid årets utgång kvarstående arbetarna. Av de personer, som voro upptagna på lönelistorna den 31 maj 1918, hade 43 321 eller 60 procent varit

i tjänst över ett år. Dessa arbetare hava sålunda icke haft någon del i omflyttningen, utan denna har koncentrerats på de återstående 26 232 arbetarna, vilka utgjorde 40 procent av arbetsstyrkan. De förändringar i arbetsstyrkan, som ägde rum under året (93 206 antagningar och 96 207 avgångar eller sammanlagt 189 413 omflyttningar), äro alltså att hänföra till denna jämförelsevis ringa del av arbetsstyrkan. För varje arbetare av denna »ostabila grupp anställdes mer än tre och avgingo nära fyra personer, vilket i jämförelse med rörlighetssiffrorna för totala arbetsstyrkan innebär nära tre gånger högre siffror.

Arbetslönernas fluktuationer i Sverige åren 1913—1925.

Undersökningens syftemål och omfattning. För fullföljande av socialstyrelsens undersökningar rörande arbetslönernas fluktuationer under åren 1913—1924 ha även för år 1925 införskaffats uppgifter från arbetsgivare angående under året utbetalade löner till arbetare och förvaltningspersonal vid industriella företag, byggnadsverksamhet samt handel och samfärdsel. Sedan numera bearbetningen av det inkomna materialet fortskridit så långt, att ungefär tre fjärdedelar slutgiltigt granskats, har det, med hänsyn till det stora allmänna intresse denna lönestatistik erbjuder, ansetts lämpligt att offentliggöra vissa sammanfattningssiffror, vilka kunnat erhållas redan på undersökningens nuvarande stadium. De meddelade siffrorna äro därför endast preliminära och kunna alltså komma att avvika något från de definitiva siffror, som skola framläggas, sedan materialet i sin helhet bearbetats.

Förvaltningspersonalens löneförhållanden. Förvaltningspersonalen vid de i undersökningen ingående 3 108 företag, vilka redovisat dylik personal, tillhopa 45 296 personer, har i likhet med föregående år fördelats på tre grupper, nämligen teknisk personal, kontorspersonal och butikspersonal. Antalet redovisade män och kvinnor inom var och en av dessa grupper samt den år 1925 i genomsnitt per anställd utbetalade avlöningens storlek meddelas i vidstående tab. 1, varuti ävenledes beräknats de procentuella löneförändringar, som ägt rum under perioden 1913—1925.

Av tabellen framgår, att den genomsnittliga årsinkomsten per anställd inom ifrågavarande grupper tillsammantagna utgjorde 4 039 kr., vilket betecknar en ökning från år 1913 med 97 % men en nedgång med icke fullt 1 % från år 1924, då motsvarande tal voro resp. 4 076 och 99 %. Medelavlöningen under redogörelseåret har liksom tidigare år varit högst inom gruppen teknisk personal, varefter komma kontorsanställda och sedan butikspersonal. Ett närmare studium av löneutvecklingen inom de olika grupperna ger emellertid vid handen, att en viss utjämning i jämförelse med tidigare år ägt rum, därigenom att de lägsta inkomsttagarnas löner i allmänhet stigit mest. Sålunda har butikspersonalen kommit i åtnjutande av den relativt största löneförhöj-

Tab. 1. Förvaltningspersonalens löneförhållanden 1913—1925.

	Medelantal anställda	Genomsnittlig löneinkomst per år, kr.						Löneökning (+) eller löneminskning (—), %				
	1925	1913	1920	1921	1923	1924	1925	1913 —25	1920 —25	1921 —25	1923 —25	1924 —25
Teknisk personal .	**9 420**	**3 025**	**6 443**	**6 584**	**5 565**	**5 527**	**5 535**	**+ 83**	**—14**	**—16**	**—0·5**	**+0·1**
Män	9 135	3 131	6 541	6 716	5 653	5 616	5 622	+ 80	—14	—16	—0·5	+0·1
Kvinnor. . . .	285	1 204	2 802	2 981	2 849	2 780	2 770	+130	— 1	— 7	—2·8	—0·4
Kontorspersonal .	**28 987**	**2 064**	**4 808**	**4 807**	**4 027**	**3 956**	**3 934**	**+ 91**	**—18**	**—18**	**—2·3**	**—0·6**
Män	19 893	2 309	5 406	5 417	4 552	4 476	4 489	+ 94	—17	—17	—1·4	+0·3
Kvinnor. . . .	9 094	1 257	3 160	3 300	2 820	2 773	2 719	+116	—14	—18	—3·6	—1·9
Butikspersonal . .	**6 889**	**1 163**	**2 977**	**2 937**	**2 551**	**2 498**	**2 438**	**+110**	**—18**	**—17**	**—4·4**	**—2·4**
Män	2 947	1 314	3 565	3 495	3 028	3 057	2 952	+125	—17	—16	—2·5	—3·4
Kvinnor. . . .	3 942	881	2 440	2 455	2 167	2 090	2 053	+133	—16	—16	—5·3	—1·8
Samtliga	**45 296**	**2 049**	**4 916**	**4 950**	**4 102**	**4 076**	**4 039**	**+ 97**	**—18**	**—18**	**—1·5**	**—0·9**
Män	31 975	2 346	5 573	5 625	4 699	4 681	4 671	+ 99	—16	—17	—0·6	—0·2
Kvinnor. . . .	13 321	1 135	2 957	3 085	2 627	2 574	2 523	+122	—15	—18	—4·0	—2·0

ningen (110 %), under det att den tekniska personalen uppvisar den minsta stegringen (83 %) och kontorspersonalen intager en mellanställning (91 %). För var och en av de redovisade personalgrupperna har därjämte den relativa lönestegringen varit större för kvinnor än för män. Kvinnornas årliga löneinkomst utgör dock ännu i genomsnitt föga över hälften av männens, nämligen 2 523 mot 4 671 kr. inom förvaltningspersonalen tagen under ett. Att inkomstökningen för samtliga män och kvinnor tillsammantagna blivit till och med mindre än för männen enbart beror på, att kvinnorna, vilkas löner ju i allmänhet äro lägre än männens, år 1925 varit relativt talrikare representerade än år 1913, vilket förhållande motverkat den starkare stegringen av kvinnolönerna.

En jämförelse med 1920—1921 års topplöner visar, att medelinkomsten per år och anställd sedan dess sjunkit med 14 à 17 % för den manliga och 14 à 18 % för den kvinnliga personalen (om man bortser från den fåtaliga kvinnliga tekniska personalen) eller i stort sett lika mycket för männen som för kvinnorna. Denna lönereduktion ägde väsentligen rum under åren 1922 och 1923, medan inkomstminskningen under de båda senaste åren var relativt oväsentlig.

Arbetarnas löneförhållanden. I förevarande undersökning hava ingått 2 889 företag, och från dessa hava redovisats tillhopa 234 854 arbetare. I efterföljande tab. 2 meddelas genomsnittssiffror för arbetarnas löneinkomster såväl per år som per arbetstimme under redogörelseåret. För belysande av löneutvecklingen från tiden före världskrigets utbrott förefinnes direkt jämförelsematerial endast i fråga om årsinkomsterna. Då emellertid möjligheten att kunna direkt jäm-

Tab. 2. Arbetspersonalens löneförhållanden 1913—1925.

	Genomsnittlig löneinkomst per år, kronor			Löneökning (+) eller löneminskning (−), %				Genomsnittlig löneinkomst per timme, kronor			Löneökning (+) eller löneminskning (−), %			
	1913	1924	1925	1913 —25	1920 —25	1921 —25	1924 —25	1913	1924	1925	1913 —25	1920 —25	1921 —25	1924 —25
Män över 18 år . .	1 241	2 592	2 637	+112	−27	−22	+1·7	0·45	1·14	1·17	+160	−29	−28	+2·6
Kvinnor över 18 år	651	1 519	1 545	+137	−28	−15	+1·7	0·24	0·70	0·71	+196	−28	−26	+1·4
Minderåriga . . .	485	983	1 054	+117	−28	−12	+7·2	0·18	0·47	0·49	+172	−29	−26	+4·3
Tillsammans	1 093	2 313	2 367	+117	−27	−21	+2·3	0·40	1·03	1·06	+165	−29	−29	+2·9
Arbetare utan angivet kön . . .	1 079	1 989	1 780	+ 65	−36	−27	−10·5	0·30	0·82	0·82	+173	−28	−28	±0·0
Samtliga arbetare	**1 091**	**2 309**	**2 362**	**+116**	**−27**	**−21**	**+2·3**	**0·40**	**1·03**	**1·06**	**+165**	**−29**	**−29**	**+2·9**

föra års- och timförtjänsterna vid olika tidpunkter är ägnad att underlätta bedömandet av löneutvecklingens verkliga omfattning och karaktär, har en approximativ beräkning av den genomsnittliga arbetskostnaden under tidigare år per utgjord arbetstimme verkställts på grundval av föreliggande uppgifter angående inkomsten per dag och med ledning av från arbetstidsundersökningar, kollektivavtal m. m. erhållna siffror rörande arbetsdagens längd. I tabellen hava därigenom både års- och timförtjänsterna under redogörelseåret kunnat ställas i relation till motsvarande siffror för år 1913.

Den genomsnittliga *löneinkomsten per år och arbetare* har för år 1925 beräknats till 2 362 kr. för samtliga i undersökningen representerade företag, vilken siffra betecknar en ökning från år 1913 med 116 %. För vuxna manliga arbetare har medellönen (2 637 kr.) legat över, för kvinnor (1 545 kr.) och minderåriga (1 054 kr.) avsevärt under den genomsnittliga inkomsten. Liksom för förvaltningspersonalen kan även för de vuxna arbetarna en tendens till utjämning i lönenivån för män och för kvinnor konstateras. Från 1913 till 1925 ha sålunda lönerna för kvinnliga arbetare stigit med 137 %, medan männens inkomst under motsvarande tid ökats med 112 %.

För arbetargruppen under ett visar en jämförelse med föregående år (1924), att medelinkomsten per år sedan dess stigit med c:a 2 %. Sedan år 1920, då lönerna lågo på sin högsta nivå, har däremot en inkomstminskning ägt rum med 27 %. Lägges i stället år 1921 med dess något lägre löner till grund för jämförelsen, blir motsvarande siffra 21 %.

Av tabellen framgår vidare, att den genomsnittliga *timförtjänsten* år 1925 beräknats till 1·06 kr. Denna siffra innebär en ökning från år 1913 med 165 %, medan den faktiska årsinkomsten, såsom ovan nämnts, stannade vid ett belopp som med 116 % översteg 1913 års siffra. Orsaken till ifrågavarande skiljaktighet i fluktuationerna mellan tim- och årslöner är att söka i en under perioden minskad genomsnittlig arbetstid per år och arbetare, be-

roende väsentligen på införandet av 8-timmarsdagen, men även på av depressionen föranledd förkortning av antalet utgjorda arbetstimmar m. m.

Sedan år 1920, då den genomsnittliga timförtjänsten låg som högst, har densamma minskats med i genomsnitt 29 %. Den ojämförligt största delen av denna sänkning i lönenivån ägde rum under år 1922, medan minskningen under år 1923 inskränkte sig till några få procent. Under år 1924 hade nedgången icke endast avstannat utan t. o. m. förbytts i en om också oväsentlig stegring, som fortsatt även under redogörelseåret.

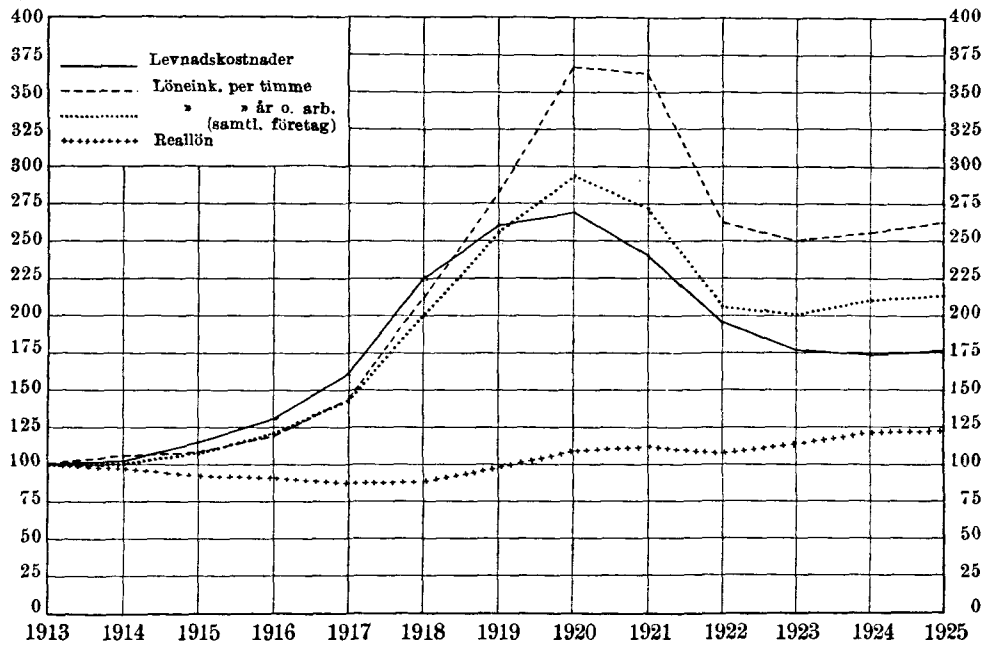
Beträffande de i tab. 2 redovisade lönefluktuationerna bör emellertid beaktas, dels att siffrorna på grund av beräkningssättet närmast återspegla förhållandena vid resp. års mitt och dels att den genomsnittliga lönenivån även påverkas av, att proportionen mellan män, kvinnor och minderåriga något förskjutits från det ena året till det andra. För vinnande av en mera exakt jämförelse böra därför de i tabellen meddelade relativa talen korrigeras genom s. k. standardberäkning. Därest relativa antalet män, kvinnor och minderåriga antages vara detsamma år 1925 som 1913 och lönestegringen inom varje särskild kategori varit den, som utvisas i den anförda tabellen, blir den genomsnittliga lönestegringen per år under tiden 1913—1925 för alla arbetare tillsammantagna 115 %. Lönestegringen per timme sedan 1913 utgör efter samma beräkningsgrund 163 %. De indextal, som angiva den allmänna lönenivåns genomsnittliga höjd år 1925, om löneinkomsterna år 1913 sättas lika med 100, bliva således resp. 215 och 263.

Ovan utförda beräkningar hänföra sig emellertid uteslutande till penninglönerna och avse således endast de nominella förändringar i arbetslönerna, som inträffat under redogörelseperioden. En beräkning av, i vad mån dessa fluktuationer i penninglönerna äro *reella* och således innebära förfogande över en större eller mindre kvantitet varor och tjänster, möjliggöres i viss mån genom en sammanställning av nyssnämnda löneindextal med socialstyrelsens indexsiffror för levnadskostnadernas stegring. Ett med lönesiffrorna jämförbart medelindex för år 1925 synes kunna erhållas genom att taga genomsnittet av de publicerade indextalen för den 1 januari, 1 april, 1 juli, 1 oktober och 31 december 1925 (1 januari 1926).

I efterföljande tablå och därtill fogade diagram meddelas indextal för varje år fr. o. m. 1913 t. o. m. 1925 dels för levnadskostnaderna, dels för penninglönerna, räknade såväl per timme som per år och arbetare, ävensom slutligen för reallönen per år och arbetare (d. v. s. årsinkomsten reducerad till 1913 års prisnivå):

Indextal	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925
Levnadskostnader	100	102	115	130	162	225	261	269	241	195	177	174	176
Löneinkomster per timme	100	105	108	118	145	213	283	368	363	263	250	255	263
Löneinkomster per år och arbetare	100	100	107	120	143	200	256	294	271	208	202	211	215
Reallön	100	98	93	92	88	89	98	109	112	107	114	121	122

Det framgår härav, att ända till år 1919 stegringen i årslönerna var mindre än levnadskostnadsökningen, vilket innebär, att reallönen under denna period var lägre än utgångsåret, men att därefter förhållandet blivit det motsatta. Diagrammet visar tydligt, att differensen mellan stegringen i löneinkomst och levnadskostnader år 1920 och ännu mer år 1921 var ganska betydande, men att kurvorna år 1922 ryckte varandra något närmare. Under det därpå följande året fortsatte visserligen bägge kurvorna i likhet med de två föregående åren att sjunka, men differensen mellan dem ökades därigenom, att levnadskostnaderna under året föllo starkare än penninglönerna.

Under åren 1924 och 1925 hava levnadskostnaderna hållit sig tämligen konstanta, medan däremot genomsnittsförtjänsten per år och arbetare företett en viss stegring. Härigenom har reallönen uppnått ett något högre läge än föregående år.

Det torde emellertid böra framhållas, att nu anförda genomsnittstal, vilkas preliminära karaktär ytterligare betonas, icke kunna göra anspråk på annat än att giva en bild av de *ungefärliga* förändringarna i löner och levnadskostnader. Därtill kommer, att beträffande särskilda orter och industrier speciella förhållanden kunna åstadkomma betydande avvikelser från de allmänna genomsnittstalen. För närmare upplysningar härom hänvisas till den slutgiltiga redogörelse för 1925 års lönestatistiska undersökning, vilken under senare delen av innevarande år kommer att meddelas i denna tidskrift.

Fylleriförseelser och spritsmuggling under första kvartalet 1926.

Fylleriförseelser under första kvartalet 1926. Enligt en inom kontrollstyrelsen verkställd preliminär sammanräkning, vars resultat delgivits socialstyrelsen, utgjorde antalet fylleriförseelser, för vilka personer blivit sakfällda under första kvartalet 1926, tillhopa 6 311, av vilka 6 119 begåtts av män och 192 av kvinnor.

Antalet fylleriförseelser per kvartal dels under år 1913, såsom representerande förhållandena före världskriget och det individuella kontrollsystemets mera allmänna tillämpning, dels för tiden fr. o. m. år 1918 t. o. m. år 1922 och dels fr. o. m. år 1923 har utgjort som följer:

	Medeltal per kvartal									År 1926
	1913	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1 kv.
Antal förseelser[1] . . .	14 727	4 714	8 798	11 448	7 525	7 053	7 502	8 059	8 013[2]	6 311[3]
Per 100 000 inv. . . .	262	81	151	195	127	118	125	134	133	105

Siffrorna för 1913 och 1923—26 äro direkt jämförbara, varemot vid en jämförelse mellan fylleritalen fr. o. m. 1923 och kvartalssiffrorna för åren 1918—1922 hänsyn bör tagas till att sistnämnda siffror äro baserade på ett större material såsom inneslutande jämväl vissa förseelser, för vilka personer anhållits men icke sakfällts merendels av det skäl, att de ej kunnat med stämning anträffas och inställas inför rätta. Med stöd av tidigare gjorda undersökningar kan hela antalet under 1926 års första kvartal begångna förseelser uppskattas till i runt tal 6 700, eller, med tillägg av senare inkommande rapporter, till antagligen inemot 7 000. I jämförelse med närmast föregående tremånadersperiod innebära dessa siffror en nedgång av omkring 1 500 fall och i förhållande till vinterkvartalet 1925 en minskning av c:a 1 300 förseelser. — Fylleriförseelsernas fördelning på månader fr. o. m. år 1924 ter sig på följande sätt:

	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
År 1924 . .	2 084	2 063	2 238	2 674	2 772	2 678	2 509	2 760	3 620	3 130	2 934	2 775
År 1925 . .	2 653	2 426	2 723	2 640	2 579	2 641	2 186	2 647	3 599	3 208	2 886	1 863
År 1926 . .	2 031	1 939	2 341	.	.	.	.	.	.	.	.	.

I jämförelse med motsvarande siffror för närmast föregående år uppvisa månaderna december 1925—mars 1926 förhållandevis låga fyllerital. Denna förbättring i nykterhetstillståndet torde till god del böra tillskrivas den omständigheten, att insmugglingen av spritvaror innevarande år i vida högre grad än under fjolåret försvårats, bl. a. genom ishinder.

[1] Avser åren 1913 och 1923—1926 antalet för fylleri sakfällda, under det att i siffrorna för 1918—1922 ingå samtliga anhållna (eller utan anhållande sakfällda) personer.

[2] De tidigare meddelade siffrorna för fjärde kvartalet 1925 ha här liksom på övriga ställen i redogörelsen ökats med 120 senare rapporterade förseelser.

[3] Preliminär siffra.

Hur fylleriförseelserna under redovisningskvartalet fördelade sig på vissa ortsgrupper och på olika delar av landet åskådliggöres av följande tablå, varuti för Stockholm meddelas tvenne sifferserier, nämligen a) antalet sakfällda enligt den officiella statistiken och b) antalet för fylleri anhållna enligt Statistisk månadsskrift, utgiven av Stockholms stads statistiska kontor:

Antal fylleriförseelser under 1 kv. 1926	Stockholms stad a	Stockholms stad b	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket 1 kv. 1926	Hela riket 4 kv. 1925	Hela riket 1 kv. 1925
i städer med mer än 10 000 inv.	1 484	1 552	368	138	670	1 537	415	4 612	5 314	5 673
i övriga städer .	—	—	145	141	60	373	124	843	1 142	1 054
å landsbygden . .	—	—	167	81	155	177	276	856	1 501	1 075
tillhopa	**1 484**	1 552	**680**	**360**	**885**	**2 087**	**815**	**6 311**	**7 957**	**7 802**
4 kvart. 1925 . .	1 652	1 625	842	482	1 120	2 575	1 286	—	7 957	—
1 kvart. 1925 . .	1 850	1 726	792	442	1 075	2 640	1 003	—	—	7 802

Minskningen i fylleritalen från närmast föregående kvartal framträder tydligast å landsbygden. Utsträckes åter jämförelsen till fjolårets första kvartal, blir nedgången, procentuellt sett, ungefär densamma för städer och landsbygd.

Fylleriförseelsernas fördelning efter de sakfälldas kön och ålder. Av samtliga fylleriförseelser, för vilka personer sakfällts under 1926 års första kvartal, begingos, som ovan nämnts, 192 eller 3·0 % av kvinnor, varav, såsom efterföljande huvudtabell utvisar, 118 i Stockholm, 46 i Göteborg, 9 i Malmö och 19 i övriga städer. — Huvudtabellen ger även möjlighet att fastställa, i vilken omfattning fylleriförseelserna begåtts av yngre och av äldre personer, varvid åldersgränsen dragits vid 25 år. Av hela antalet förseelser, för vilka uppgifter härom meddelats, hade 1 356 eller 21·5 % begåtts av män och kvinnor i ungdomsåldrarna, medan 4 951 eller 78·5 % kommit på äldre individer. I vilken omfattning yngre personer tidigare gjort sig skyldiga till fylleri framgår av följande procentsiffror, avseende varje kvartal åren 1923—1925:

	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.
År 1923	19·2	18·5	18·7	21·4
» 1924	20·6	19·4	20·3	22·1
» 1925	20·7	18·9	20·2	23·7

Det vill sålunda synas, som om ungdomsfylleriet skulle nå sin relativt största utbredning under höst- och vintermånaderna.

Fylleriförseelsernas fördelning efter de sakfälldas inköpsrätt till spritdrycker. På grundval av systembolagens uppgifter ha i huvudtabellen förseelserna vidare uppdelats med hänsyn till om de sakfällda innehaft motbok (med full eller begränsad inköpsrätt) eller varit avstängda från laglig spritdryckstilldelning.

Såsom framgår av tabellen, föllo ej mindre än 4 978 fyllerifall eller 78·9 % på sistnämnda kategori, d. v. s. personer utan motbok, varjämte 1 120 (17·7 %) begåtts av personer med endast begränsad inköpsrätt till alkoholvaror. Bland

	Orter	Antal fylleriförseelser, för vilka personer sakfällts under				Förseelser, begångna av *män*						Förs. av *kvinnor*		
						med motbok		*utan* motbok	Summa	Därav		Summa	Därav	
		jan.	febr.	mars	hela kvartalet	full inköpsrätt	begr. inköpsrätt			25 år eller däröver	under 25 år		25 år eller däröver	under 25 år
	Stockholms stad	504	440	540	**1 484**	67	324	975	**1 366**	**1 207**	159	[1] **118**	103	15
Östra Sverige	Södertälje	8	18	20	**46**	—	6	40	**46**	31	15	—	—	—
	Lidingö	—	1	—	**1**	1	—	—	**1**	1	—	—	—	—
	Uppsala	22	25	31	**78**	3	15	60	**78**	62	16	—	—	—
	Västerås	7	15	13	**35**	—	3	32	**35**	23	12	—	—	—
	Nyköping	4	4	9	**17**	—	3	14	**17**	11	6	—	—	—
	Eskilstuna	29	21	20	**70**	—	15	53	**68**	55	13	**2**	—	2
	Linköping	12	8	9	**29**	1	4	23	**28**	22	6	**1**	—	1
	Norrköping	26	28	38	**92**	2	15	66	**83**	63	20	**9**	5	4
	Övriga städer	43	49	53	**145**	3	30	112	**145**	101	44	—	—	—
	Landsbygden	56	43	68	**167**	2	28	137	**167**	96	70	—	—	—
Smål. m. m.	Jönköping	18	22	18	**58**	—	16	42	**58**	44	14	—	—	—
	Kalmar	9	13	19	**41**	—	6	35	**41**	41	—	—	—	—
	Västervik	7	2	4	**13**	—	2	11	**13**	8	5	—	—	—
	Visby	7	6	13	**26**	3	2	21	**26**	21	5	—	—	—
	Övriga städer	35	46	60	**141**	3	20	118	**141**	105	36	—	—	—
	Landsbygden	32	25	24	**81**	1	7	73	**81**	47	32	—	—	—
Södra Sverige	Karlskrona	9	14	23	**46**	5	4	37	**46**	42	4	—	—	—
	Kristianstad	12	4	22	**38**	2	5	31	**38**	35	3	—	—	—
	Malmö	78	95	110	**283**	28	39	207	**274**	231	43	**9**	9	—
	Lund	9	20	32	**61**	2	10	49	**61**	43	18	—	—	—
	Landskrona	20	16	20	**56**	7	12	37	**56**	44	12	—	—	—
	Hälsingborg	39	44	59	**142**	1	17	124	**142**	112	30	—	—	—
	Ystad	2	6	6	**14**	1	2	11	**14**	6	8	—	—	—
	Trelleborg	—	8	22	**30**	4	3	23	**30**	21	9	—	—	—
	Övriga städer	14	32	14	**60**	6	8	46	**60**	44	16	—	—	—
	Landsbygden	39	59	57	**155**	8	24	123	**155**	77	78	—	—	—
Västra Sverige	Halmstad	10	10	15	**35**	3	6	25	**34**	29	5	**1**	1	—
	Göteborg	310	361	410	**1 081**	29	196	810	**1 035**	873	162	**46**	38	8
	Mölndal	5	15	9	**29**	2	4	22	**28**	22	6	**1**	1	—
	Uddevalla	4	10	9	**23**	1	2	20	**23**	18	5	—	—	—
	Trollhättan	12	5	7	**24**	—	8	16	**24**	21	3	—	—	—
	Borås	29	18	27	**74**	—	20	54	**74**	56	18	—	—	—
	Skövde	3	8	—	**11**	2	1	8	**11**	7	4	—	—	—
	Karlstad	38	12	36	**86**	4	16	66	**86**	65	21	—	—	—
	Kristinehamn	6	20	7	**33**	—	2	31	**33**	27	6	—	—	—
	Örebro	72	36	33	**141**	3	23	111	**137**	108	29	**4**	4	—
	Övriga städer	131	104	138	**373**	6	85	282	**373**	268	105	—	—	—
	Landsbygden	67	51	59	**177**	5	27	145	**177**	94	82	—	—	—
Norra Sverige	Falun	6	11	11	**28**	—	1	27	**28**	25	3	—	—	—
	Gävle	32	47	63	**142**	1	20	120	**141**	114	27	**1**	1	—
	Söderhamn	16	24	25	**65**	—	13	52	**65**	57	8	—	—	—
	Härnösand	10	6	21	**37**	—	4	33	**37**	25	12	—	—	—
	Sundsvall	57	21	33	**111**	2	13	96	**111**	92	19	—	—	—
	Östersund	14	4	3	**21**	1	1	19	**21**	14	7	—	—	—
	Luleå	2	4	5	**11**	—	1	10	**11**	9	2	—	—	—
	Övriga städer	49	31	44	**124**	3	20	101	**124**	102	22	—	—	—
	Landsbygden	117	77	82	**276**	1	36	239	**276**	170	106	—	—	—
	Hela riket städerna	**1 720**	**1 684**	**2 051**	**5 455**	**196**	**997**	**4 070**	**5 263**	**4 305**	**958**	**192**	**162**	**30**
	Hela riket landsb.	**311**	**255**	**290**	**856**	**17**	**122**	**717**	**856**	**484**	**368**	—	—	—
	Summa	**2 031**	**1 939**	**2 341**	**6 311**	**213**	**1119**	**4 787**	[2] **6 119**	**4 789**	**1 326**	**192**	**162**	**30**

[1] Därav 1 med motbok. — [2] Därav 4 av okänd ålder.

de kvinnliga fylleristerna saknade praktiskt taget samtliga motbok. Dessa siffror giva en antydan om omfattningen av den olagliga rusdryckshandelns och särskilt spritsmugglingens inverkan på nykterhetstillståndet.

Jämförelse mellan fylleriförseelserna i Sverige och dess grannländer. Liksom i föregående kvartalsredogörelser må slutligen i jämförelsesyfte en sammanställning göras mellan den svenska fylleristatistiken och motsvarande uppgifter för Norge enligt Statistiske Meddelelser. I översikten här nedan ha dessutom medtagits motsvarande kvartalssiffror för Finland, vilka fr. o. m. år 1922 finnas tillgängliga i Social Tidskrift:

	Medeltal per kvartal								År 1925	År 1926
	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	4 kv.	1 kv.
Sverige . .	4 714	8 798	11 448	7 525	7 053	7 502	8 059	8 013	7 957	6 311
Norge . . .	5 729	9 353	8 635	8 882	11 171	12 255	10 797	9 611	9 310	9 197
Finland . .	·	·	·	·	10 700	14 103	15 851	17 576	18 321	

Under fjolårets sista kvartal undergick fyllerifrekvensen i Norge en mindre nedgång — från 9 546 förseelser närmast föregående kvartal till 9 310 — under det att den för Finland noterade siffran (18 321 fyllerifall under oktober—december) med c:a 2 000 understeg motsvarande tal för tredje kvartalet (20 389). Ser man åter på talen för hela året 1925, uppvisar fylleritalet för Norge en minskning från år 1924 med närmare 5 000 fall, medan i Finland konstaterades ökning med c:a 7 000 förseelser. Totala antalet fyllerifall i dessa två länder utgjorde under år 1925 resp. 38 442 och 70 305, under det att motsvarande siffra för Sverige stannade vid 32 051. Med hänsyn till fylleristatistikens olikformighet äro dock dessa beståndssiffror ur jämförelsesynpunkt av mindre värde än de tal, som avse fluktuationer inom samma land.

Av intresse är jämväl att sammanställa fylleriförseelserna i respektive huvudstäder, såsom skett i nedanstående tablå:

Antal fylleriförseelser i	År 1913	År 1919	År 1920	År 1921	År 1922	År 1923	År 1924	År 1925	År 1925 4 kv.	År 1926 1 kv.
Stockholm . .	17 696	11 115	10 120	6 848	7 397	8 069[1]	8 181[1]	7 275[1]	1 625[1]	1 552[1]
Oslo	20 293	16 938	13 624	13 750	18 195	22 504	18 708	16 516	3 862	4 192
därav anhållna	16 455	13 375	10 402	10 927	14 572	18 702	15 497	·	·	·
Helsingfors . .	23 266	5 488	12 307	13 550	10 925	15 556	18 863[1]	18 596[1]	4 718[1]	

Det framgår härav, att antalet fylleriförseelser, särskilt om hänsyn tages till vederbörande städers folkmängd,[2] ställer sig betydligt lägre i Stockholm än i Helsingfors och Oslo. Då emellertid av gatufylleriet blott en viss, efter lagstiftning och praxis växlande del blir föremål för polisingripande och sålunda redovisad i statistiken, kunna dessa siffror knappast göra anspråk på att giva en inbördes direkt jämförbar bild av nykterhetstillståndet i resp. städer, men synas de i allt fall ägnade att belysa förändringarna å samma ort under resp. år.

[1] Siffran avser antalet anhållna personer enligt polisstatistiken. — [2] Folkmängdssiffrorna äro (inkl. vissa förstäder) för Stockholm 438 896, för Oslo 257 100 och för Helsingfors 201 435 inv.

Uppgifter rörande spritsmugglingen. Som komplement till fylleriförseelsestatistiken meddelas i följande sammanställning vissa uppgifter från generaltullstyrelsens statistiska avdelning för 1924—1926 rörande antalet beslag, som helt eller delvis avsett sprit (eller brännvin), samt beslagtagna kvantiteter av sådana varor. I de fall, då det erfarits, att gjorda beslag ogillats av vederbörande underdomstolar, har anmärkning härom gjorts i not till tabellen.

Gjorda beslag och beslagtagna kvantiteter av spritdrycker under åren 1924—1926.

Månad	Stockholms tullkammardistrikt						Samtliga tullkammardistrikt					
	Antal beslagsmål			Kvantitet, i liter			Antal beslagsmål			Kvantitet, i liter[1]		
	1924	1925	1926	1924	1925	1926	1924	1925	1926	1924	1925	1926
januari	88	152	91	1 786	9 175	300	148	206	126	7 363	61 156	419
februari	71	149	48	664	1 380	108	128	202	76	958	2 042	1 120
mars	80	152	79	531	1 126	306	115	181	104	2 639	1 539	475
april	74	142	—	1 516	704	—	146	178	—	3 621	851	—
maj	88	129	—	1 210	2 815	—	150	181	—	2 610	3 925	—
juni	113	138	—	11 841	2 119	—	191	191	—	13 652	2 242	—
juli	167	271	—	9 446	1 069	—	236	317	—	11 128	1 240	—
augusti	272	218	—	2 625	835	—	352	243	—	7 275	1 581	—
september	284	198	—	4 726	6 216	—	369	242	—	22 595	7 576	—
oktober	300	194	—	2 006	1 425	—	378	244	—	6 168	1 577	—
november	291	137	—	6 880	1 196	—	365	199	—	22 243	1 524	—
december	223	144	—	4 513	1 500	—	285	205	—	80 505	2 130	—
Hela året	**2 051**	**2 024**	—	**47 744**	**29 560**	—	**2 863**	**2 589**	—	**180 757**	**87 383**	—

Tabellen ger vid handen, att på Stockholms tullområde, dit spritsmugglingen företrädesvis synes vara riktad, men där striden mot den olagliga hanteringen också torde bedrivas med större energi än annorstädes, kommo åren 1924 och 1925 omkring tre fjärdedelar och under första kvartalet 1926 drygt två tredjedelar av de ertappade spritsmugglarna.

F. ö. lägger man märke till den betydande tillbakagång, särskilt i vad som rör de beslagtagna spritdryckskvantiteterna, som det senaste kvartalet medförde jämfört med motsvarande period 1925. Totalresultatet för samtliga tullkammardistrikt blev då 13 116 (för Stockholms distrikt 11 681) liter men för januari—mars år 1926 endast 2 014 (resp. 714) liter. Per ertappad smugglare har genomsnittskvantiteten nedgått från i runt tal 22 (1 kvartalet 1925) till 7 liter för hela landet och från 26 till 3 liter för enbart stockholmsdistriktets vidkommande.

Till jämförelse må meddelas, att i Norge under år 1925 beslagtagits sammanlagt 85 065 liter spritvaror, varav 16 366 liter under första, 34 733 under andra, 24 838 under tredje och 9 128 liter under fjärde kvartalet. Dessa siffror avse samtliga beivrade fall av spritsmuggling.

[1] Beslaget har sedermera hävts i sept. 1924 å ett parti om 8 275 l., i nov. s. å. 14 200 l., i dec. s. å. 74 547 l. och i jan. 1925 51 621 l.

Kontrollstyrelsens utlåtande rörande maximigränsen för utminutering.

Den 21 april 1926 behandlades i riksdagen de från folkfrisinnat håll väckta motionerna om sänkning av maximigränsen för utminutering av spirituosa. Motionerna, som avstyrkts av bevillningsutskottet, avslogos i båda kamrarna; voteringen utföll i första kammaren med 81 röster mot 32, i andra kammaren med 152 mot 52 röster. Den i förhållande till föregående tillfällen, då samma fråga varit före, påfallande starka majoriteten torde i ej ringa mån ha påverkats av det utlåtande kontrollstyrelsen på därom gjord framställning avgivit till utskottet, och vilket såsom bilaga medföljde utskottets betänkande. Det ifrågavarande utlåtandet, som i åtskilliga avseenden torde hava intresse även ur allmänt social synpunkt, återgives här i sin helhet.

Motionärernas utgångspunkt.

I 48 § rusdrycksförsäljningsförordningen stadgas, att spritdrycker ej må till någon utminuteras i större myckenhet än fyra liter i kalendermånaden. Denna maximigräns anse motionärerna för hög och anföra som skäl härför, att motboksinnehavarna icke på långt när utnyttjat den sålunda medgivna rätten. Medeltalet försålda liter spritdrycker per månad och motbok synes i allmänhet, framhålla de, hava hållit sig omkring två liter. Enligt en uppgift, erhållen från kontrollstyrelsen, utgjorde medeltalet år 1925 omkring 2.08 liter, alltså obetydligt över hälften av den medgivna maximikvantiteten.

Den faktiska inköpsrätten å motböckerna.

Motionärerna beteckna visserligen den i 48 § föreskrivna fyralitersgränsen som en maximigräns, men synas icke desto mindre utgå från den uppfattningen, att samtliga motboksinnehavare, därest de så önskade, skulle kunna inköpa fyra liter i månaden. Denna uppfattning är emellertid icke överensstämmande med verkliga förhållandet. Bestämmelsen är som så många andra bestämmelser i rusdrycksförsäljningsförordningen, såsom motionärerna framhållit, en maximibestämmelse. Därav följer emellertid, att systembolagen, som hava tillämpningen av bestämmelsen sig anförtrodd, hava rätt att fastställa lägre inköpsrätt för samtliga eller vissa av motboksinnehavarna, därest rusdrycksförsäljningsförordningens ledande grundsats, sådan denna kommit till uttryck i förordningens 63 §, kan anses påkalla detta. Såsom kontrollstyrelsen uttalade i cirkulär nr 71 den 3 juli 1920 med råd och anvisningar rörande motbokskontrollen, kan förordningens bestämmelse om högst fyra liter per månad i sin generella avfattning ej göra anspråk på att vara något annat än den ram, inom vilken bolagen hava att fatta sina avgöranden i de speciella fallen. Kontrollstyrelsen lämnade ock i nämnda cirkulär systembolagen vissa råd och anvisningar rörande de principer, de enligt kontrollstyrelsens mening borde följa vid fastställandet av inköpsrätten å motböckerna. Dessa råd och anvisningar har kontrollstyrelsen sedermera kompletterat och på några punkter modifierat genom cirkulär nr 14 den 31 oktober 1925. I överensstämmelse med de av kontrollstyrelsen lämnade anvisningarna påbörjade systembolagen

under senare hälften av år 1920 en revision av centralregistren, som ledde till att inköpsrätten sänktes för ett betydande antal motboksinnehavare. Systembolagen hava ock följt ett mera restriktivt förfaringssätt, än som tidigare ägde rum, vid utlämnandet av motböcker till personer, som tidigare ej innehaft motbok. Medan under förra hälften av år 1920 praktiskt taget samtliga manliga motboksinnehavare vid flertalet bolag hade en inköpsrätt av fyra liter i månaden och begränsningar för ett större antal motboksinnehavare endast hade vidtagits av ett fåtal bolag, är numera inköpsrätten begränsad till mindre än fyra liter i månaden för det övervägande flertalet av landets såväl manliga som kvinnliga motboksinnehavare. I nedanstående tabell har sammanställts uppgifter över antalet motböcker med begränsad inköpsrätt i procent av samtliga motböcker för varje år från och med år 1920.

Antal motböcker med begränsad inköpsrätt i % av samtliga motböcker.

	För män	För kvinnor	För män och kvinnor
1 januari 1920	19.6	77.2	23.7
1 januari 1921	27.8	85.8	32.1
1 januari 1922	62.0	96.1	64.6
1 januari 1923	66.3	97.7	68.9
1 januari 1924	67.8	97.8	70.3
1 januari 1925	68.8	97.9	71.3
1 januari 1926[1]	69.9	98.1	72.5

Av tabellen framgår, att numera praktiskt taget samtliga kvinnliga motboksinnehavare och över två tredjedelar av de manliga motboksinnehavarna hava motböcker med begränsad inköpsrätt. Av tabellen framgår däremot icke, hur långtgående begränsningar systembolagen hava vidtagit. Uppgifter i detta avseende finnas ej heller tillgängliga annat än för de sista åren. I nedanstående tabell hava sammanställts uppgifter, avseende åren 1924 och 1925, över motböckernas fördelning med hänsyn till inköpsrättens storlek.

Motböckernas fördelning med hänsyn till inköpsrättens storlek.

	Antal motböcker		
Inköpsrätt högst	1:a kvartalet 1924	4:e kvartalet 1924	4:e kvartalet[1] 1925
4 liter pr månad	306 827	304 487	294 599
3 » » »	128 135	135 517	143 546
2 » » »	383 953	393 626	402 705
under 2 liter pr månad	197 391	211 765	235 831
Summa motböcker	1 016 306	1 045 395	1 076 681

De nu senast anförda siffrorna visa, att för ungefärligen tre femtedelar av samtliga motboksinnehavare inköpsrätten begränsats till högst två liter per månad eller därunder. Siffrorna visa ock, att ehuru det egentliga revisionsarbetet var avslutat redan vid ingången av år 1924 och en viss stabilisering då inträtt, en om ock långsam sänkning av den genomsnittliga inköpsrätten alltjämt pågår.

Bäst belyses de vidtagna begränsningarnas omfattning av uppgifterna rörande den s. k. inköpskapaciteten, det vill säga den genomsnittliga kvantitet

[1] Preliminär uppgift.

spritdrycker, som högst får inköpas per motbok. Den sista tillgängliga siffran å den månatliga inköpskapaciteten, som avser december 1925, är 2.45.

Liksom medelinköpen per motbok, såsom motionärerna framhållit, är olika i olika delar av landet, skifta ock de företagna begränsningarna av motboksinnehavarnas inköpsrätt allt efter de olika lokala förhållandena. Variationerna i detta avseende framgå av nedanstående sammanställning, i vilken ock intagits uppgifter rörande medelinköpen och uttagsfrekvensen, d. v. s. medelinköpen i procent av inköpskapaciteten.

Område	Inköpskapacitet liter/månad		Medelinköp liter/månad		Uttagsfrekvens %	
	1924	1925	1924	1925	1924	1925
Stockholmstrakten	2.65	2.60	2.42	2.42	91	93
Östra Sverige i övrigt	2.54	2.50	2.13	2.13	83	85
Småland och öarna	2.46	2.41	1.85	1.86	75	77
Södra Sverige	2.91	2.89	2.33	2.40	80	83
Sydvästra Sverige	2.60	2.56	2.15	2.16	83	85
Bergslagen	2.12	2.12	1.65	1.75	78	82
Norra Sverige	1.89	1.85	1.52	1.53	80	83
Hela riket	2.50	2.46	2.06	2.08	82	85

En tabell, belysande dessa förhållanden för varje bolag för sig, bifogas.

Såsom inhämtas av den lämnade redogörelsen hava systembolagen genom de av dem vidtagna, på individuell kontroll grundade begränsningarna av motboksinnehavarnas inköpsrätt åstadkommit, att de verkliga inköpsmöjligheterna för närvarande icke avsevärt överstiga de inköpsmöjligheter, som genomsnittligt skulle stå motboksinnehavarna till buds, därest en generell tvålitersgräns funnes stadgad, men inga ytterligare på individuell kontroll grundade begränsningar företoges. De farhågor för en utveckling i ogynnsam riktning, som motionärerna hysa, böra ses mot bakgrunden icke av en isolerad bestämmelse i rusdrycksförsäljningsförordningen utan av den tillämpning, som förordningens bestämmelser, betraktade som helhet, i verkligheten fått.

Utminuteringens stegring.

Motionärerna uttala, att den eventualiteten icke vore utesluten, »att, om den nuvarande fyralitersgränsen alltjämt bibehålles, en icke önskvärd stegring av konsumtionen kan komma att uppstå». Storleken av försäljningen utminuteringsvis under tiden från och med år 1920 — det första år, under vilket försäljningen blott reglerades av bestämmelserna i gällande rusdrycksförsäljningsförordning — torde kunna vara i viss mån belysande vid bedömandet av det berättigade i motionärernas farhåga på denna punkt. Uppgifter rörande denna försäljning hava därför sammanställts i nedanstående tabell, i vilken för jämförelses skull därjämte medtagits även år 1913, d. v. s. det sista år, under vilket försäljningen helt bedrevs efter bestämmelserna i 1905 års brännvinsförsäljningsförordning.

	Miljoner liter	Per invånare Liter	Lägetal
1913	38.1	6.8	100
1920	33.6	5.7	84
1921	28.5	4.8	71
1922	23.2	3.9	57
1923	23.5	3.9	57
1924	25.3	4.2	62
1925	26.5	4.4	65

Inköpskapacitet, medelinköp och uttagsfrekvens vid olika bolag.

Bolag	Inköpskapacitet lit./mån.		Medelinköp lit./mån.		Uttagsfrekvens %	
	1924	1925	1924	1925	1924	1925
Stockholm	2.65	2.60	2.43	2.43	91	93
Södertälje	2.43	2.41	2.16	2.18	88	90
Vaxholm	2.98	2.90	2.83	2.75	94	95
Norrtälje	2.51	2.44	1.83	1.97	74	80
Öregrund	3.25	3.22	2.07	2.13	63	66
Sigtuna	2.78	2.73	2.24	2.23	80	82
Nynäshamn	2.91	2.85	2.54	2.55	87	90
Uppsala	2.37	2.31	2.08	2.05	88	89
Eköping	2.70	2.61	2.16	2.17	80	83
Nyköping	2.30	2.25	2.06	2.06	89	92
Eskilstuna	2.35	2.33	2.23	2.18	94	94
Torshälla	2.31	2.29	2.14	2.17	93	95
Strängnäs	2.98	2.80	2.58	2.42	86	87
Mariefred	2.34	2.37	1.99	2.05	85	86
Trosa	2.51	2.48	2.13	2.15	84	87
Malmköping	2.96	2.89	2.35	2.48	81	86
Linköping	2.61	2.56	2.10	2.10	80	82
Norrköping	2.33	2.30	2.21	2.13	93	93
Söderköping	2.83	2.82	2.26	2.35	80	83
Motala	2.90	2.85	2.26	2.27	78	79
Vadstena	2.58	2.59	1.76	1.83	68	71
Skänninge	3.13	3.08	2.13	2.16	68	70
Valdemarsvik	2.85	2.80	2.21	2.16	77	77
Jönköping	2.42	2.35	1.73	1.67	71	71
Eksjö	2.89	2.86	1.94	1.96	67	69
Växjö	2.09	2.09	1.73	1.77	83	84
Ljungby	2.66	2.66	1.45	1.57	54	59
Kalmar	2.28	2.27	2.02	1.96	88	86
Oskarshamn	2.36	2.18	1.80	1.73	75	79
Västervik	1.94	1.96	1.63	1.73	83	88
Vimmerby	2.54	2.52	1.90	1.92	75	76
Borgholm	2.57	2.50	1.98	2.01	77	81
Mönsterås	2.62	2.54	2.04	2.07	77	81
Mörbylånga	3.09	2.99	2.38	2.40	77	80
Visby	2.70	2.66	2.11	2.18	78	82
Karlskrona	3.01	2.99	2.58	2.60	85	87
Ronneby	2.58	2.57	2.24	2.21	86	86
Karlshamn	3.13	3.10	2.23	2.40	72	77
Sölvesborg	2.82	2.80	1.77	1.88	62	67
Kristianstad	2.94	2.89	2.01	2.11	68	73
Simrishamn	3.32	3.28	2.44	2.54	73	78
Ängelholm	2.80	2.78	2.33	2.37	83	85
Hässleholm	2.48	2.48	1.78	1.91	72	77
Tomelilla	3.21	3.17	2.48	2.62	77	83
Båstad	2.80	2.77	2.33	2.44	83	88
Malmö	2.97	2.95	2.38	2.43	80	82
Lund	2.64	2.69	2.28	2.34	86	87
Landskrona	2.81	2.79	2.34	2.36	83	85
Hälsingborg	2.71	2.70	2.41	2.46	88	91
Eslöv	2.98	2.96	2.53	2.56	85	86
Ystad	3.28	3.28	2.68	2.84	82	87
Trälleborg	2.94	2.94	2.34	2.39	79	81
Skanör	3.32	3.28	2.44	2.52	73	77
Höganäs	3.18	3.14	2.26	2.34	71	74
Tågarp	3.17	3.13	2.51	2.57	79	82
Teckomatorp	2.94	2.94	2.43	2.52	83	86
Röstånga	2.98	2.90	2.37	2.45	79	85
Dalby	3.10	3.10	2.53	2.61	82	84
Veberöd	3.18	3.18	2.73	2.84	86	89
Anderslöv	2.82	2.81	2.26	2.38	80	85
Skurup	2.32	2.33	2.08	2.19	90	94
Sjöbo	2.54	2.60	2.36	2.45	93	94
Lövestad	2.88	2.85	2.28	2.40	79	84
Östraby	2.50	2.49	2.21	2.25	88	90
Löberöd	3.15	3.03	2.57	2.58	81	85
Hörby	3.21	3.12	2.25	2.32	70	74
Höör	3.00	3.00	2.15	2.24	72	75
Halmstad	2.87	2.82	2.29	2.32	80	82
Laholm	2.66	2.59	2.13	2.16	80	84
Falkenberg	2.75	2.71	2.08	2.07	75	76
Varberg	2.53	2.51	2.16	2.20	85	87
Kungsbacka	2.78	2.76	2.43	2.47	87	90
Göteborg	2.50	2.47	2.30	2.30	91	93
Kungälv	2.78	2.76	2.33	2.38	84	86
Marstrand	2.24	2.20	1.54	1.65	69	75
Lysekil	2.74	2.66	2.06	2.11	74	79
Uddevalla	2.69	2.57	2.31	2.28	85	88
Strömstad	2.38	2.35	1.77	1.88	74	80
Vänersborg	2.34	2.35	1.92	2.00	82	85
Trollhättan	2.19	2.38	1.93	2.10	88	88
Alingsås	3.12	2.94	2.34	2.20	75	75
Borås	2.68	2.65	2.35	2.36	88	89
Ulricehamn	2.37	2.36	1.83	1.82	77	77
Åmål	1.94	1.94	1.58	1.62	81	83
Mariestad	2.48	2.40	1.84	1.85	75	77
Lidköping	2.87	2.85	2.09	2.13	74	75
Skara	1.97	1.98	1.62	1.63	82	82
Skövde	3.20	3.06	2.38	2.37	75	77
Hjo	2.38	2.37	1.85	1.80	76	76
Falköping	2.56	2.50	1.87	1.79	73	72
Grästorp	3.10	3.03	2.24	2.21	72	73
Vara	2.89	2.87	2.08	2.09	72	73
Karlstad	2.39	2.37	1.62	1.84	68	78
Kristinehamn	1.85	1.85	1.40	1.47	76	79
Filipstad	1.97	1.98	1.39	1.55	71	79
Säffle	1.96	1.93	1.64	1.56	83	81
Örebro	2.25	2.26	1.93	1.93	88	86
Askersund	1.85	1.83	1.49	1.47	81	80
Nora	2.15	2.14	1.60	1.71	75	80
Lindesberg	1.85	1.84	1.62	1.64	87	89
Västerås	1.89	1.92	1.58	1.77	84	92
Sala	1.79	1.77	1.56	1.58	87	89
Köping	2.49	2.39	1.91	1.91	76	80
Arboga	2.36	2.33	1.83	1.85	78	80
Falun	1.78	1.72	1.23	1.34	69	78
Hedemora	1.66	1.66	1.21	1.34	74	81
Gävle	1.97	1.93	1.84	1.89	92	98
Söderhamn	1.91	1.89	1.65	1.63	85	86
Hudiksvall	1.86	1.81	1.30	1.31	70	72
Härnösand	1.71	1.70	1.72	1.73	100	102
Sundsvall	2.16	2.16	1.82	1.77	84	82
Sollefteå	2.04	1.95	1.75	1.77	85	91
Örnsköldsvik	2.25	2.20	1.75	1.79	78	81
Östersund	2.57	2.40	1.92	1.82	74	76
Umeå	0.91	0.89	0.97	1.01	106	113
Skellefteå	0.97	0.96	0.74	0.73	76	76
Luleå	2.04	2.07	1.62	1.71	80	82
Piteå	1.88	1.95	1.28	1.27	68	65
Haparanda	2.36	2.33	1.60	1.55	67	66
Hela riket	2.50	2.46	2.06	2.08	82	85

Såsom framgår av tabellen, understiger försäljningen utminuteringsvis för närvarande högst väsentligt samma försäljning år 1913. I förhållande till folkmängden utgör den icke mer än 65 % av sistnämnda försäljning. Även för år 1920 var försäljningen utminuteringsvis betydligt högre än samma försäljning under nästförflutna år. Visserligen har en mindre stegring av försäljningen utminuteringsvis ägt rum under åren 1923, 1924 och 1925. Med dylika temporära variationer torde man dock alltid vara nödsakad att räkna. Hur än inköpsrätten för motboksinnehavarna avpassas, efter vad som rimligen kan anses vara deras legitima behov, måste dock en ej alltför liten marginal komma att finnas mellan deras högsta möjliga inköpsrätt och deras faktiska inköp. Det måste alltid komma att finnas motboksinnehavare, som under vissa tidsperioder icke köpa hela den kvantitet, de äro berättigade att köpa. Under tider av stark ekonomisk depression blir skillnaden mellan inköpsmöjligheterna och de faktiska inköpen större än under tider, då de ekonomiska konjunkturerna äro goda. Den ökning av försäljningen utminuteringsvis, som ägt rum under åren 1923, 1924 och 1925, torde vara att betrakta såsom en dylik av förbättrade ekonomiska förhållanden framkallad inköpsstegring. Stegringen kan emellertid på grund av de vidtagna begränsningarna av motboksinnehavarnas inköpsrätt icke fortsätta hur långt som helst. Inköpsmöjligheterna bliva snart nog tagna i anspråk i den högsta utsträckning, som praktiskt taget kan komma i fråga. Starka tecken tyda för övrigt på att stegringen av försäljningen utminuteringsvis snart nog har nått sin höjdpunkt. Under de sista månaderna har nämligen stegringen varit mindre än förut.

Gentemot nu anförda uppfattning skulle kunna göras gällande, att ökade köpeanspråk från vissa motboksinnehavares sida skulle kunna föranleda åtminstone en del av systembolagen att släppa efter å de restriktiva principer, som de hittills följt. Enligt kontrollstyrelsens mening saknas anledning att emotse en dylik utveckling. De uppgifter, kontrollstyrelsen i det föregående anfört rörande motböckernas fördelning med hänsyn till inköpsrättens storlek, utvisa, att även under de två sista åren en, om ock långsam, sänkning av inköpskapaciteten ägt rum. En granskning av detaljuppgifterna för de olika bolagen utvisar, att denna sänkning är karakteristisk för det övervägande antalet bolag. Endast cirka 10 % av bolagen visa en svag stegring av inköpskapaciteten. Härtill kommer, att systembolagen alltmer börjat iakttaga särskild försiktighet vid fastställande av inköpsrätt och inköpsvillkor för sådana yngre motbokssökande — i regel personer, som helt nyligen uppnått 25 år — vilka första gången göra framställning om erhållande av motbok. Systembolagen äro jämväl mycket varsamma vid de höjningar av inköpsrätten, vilka efter hand kunna ifrågasättas för de yngre motboksinnehavarna. Betydelsen av ett dylikt tillvägagångssätt särskilt med hänsyn till önskvärdheten av att de yngre åldersklassernas uppmärksamhet inriktas därpå, att spritdrycker äro en vara, som måste handhavas med försiktighet och måttlighet, har ock av kontrollstyrelsen antytts redan i cirkulär nr 71/1920 (sid. 5) och ytterligare framhållits och utvecklats i cirkulär nr 14/1925 (sid. 3).

I nära samband med det uttalande av motionärerna, vilket kontrollstyrelsen nu upptagit till belysning, står följande uttalande av dem: »En viss tendens har också gjort sig gällande hos vissa fullt lojala motboksinnehavare att uttaga och utnyttja hela den kvantitet, vartill de äro berättigade, även om de icke hysa något synnerligt begär därefter, blott för att de vilja, som det heter, taga ut sin rätt.» Kontrollstyrelsen vill icke bestrida, att en lagstadgad maximigräns för försäljningen av en viss vara kan fresta dem, som äro berättigade att inköpa densamma, att köpa största möjliga kvantitet. På en dylik »ransoneringspsykologi» lämnade krigsåren talande exempel. Ju mera normala förhållanden i samhället i allmänhet äro, desto mindre torde dock en påverkan

av nyss antydd art vara att räkna med. De individuella begränsningar, som av systembolagen vidtagas, torde dessutom undanröja alla större risker för en artificiellt konsumtionsstegrande inverkan av maximeringen av inköpsmöjligheterna. Särskilt torde de nyss berörda begränsningarna för de yngre åldersklasserna vara av stor betydelse i detta sammanhang. För övrigt utesluter ej heller en generell sänkning av den högsta kvantitet, som får utminuteras, från fyra liter per månad till exempelvis två eller tre liter per månad den risk, som motionärerna framhålla. Den konsumtionsstegrande inverkan, som en inköpsrätt av fyra liter i månaden kan hava för en motboksinnehavare, som nått stadgad ålder, har en ordnad ekonomi, eget hushåll o. s. v., behöver ingalunda vara större, utan är tvärtom med all sannolikhet mindre än den konsumtionsstegrande inverkan, som en motbok med en inköpsrätt av två eller tre liter i månaden kan utöva på en motboksinnehavare, som nyss fyllt 25 år. Även därest en generell sänkning av fyralitersgränsen företoges, blir sålunda verkan i det avseende, varom här är fråga, helt beroende av tillämpningen.

Kontrollstyrelsen vill i detta sammanhang ock begagna tillfället att framhålla, att de påståenden, som framförts därom, att systembolagen skulle sänka inköpsrätten för en motboksinnehavare, som icke utnyttjat hela sin inköpsrätt, äro felaktiga. Det är möjligt, att en sådan åtgärd har vidtagits vid något enstaka bolag i några enstaka fall, innan vederbörande systembolagsledning fått sin uppmärksamhet fäst på det felaktiga i tillvägagångssättet. För att undanröja varje farhåga i denna riktning har kontrollstyrelsen i cirkulär nr 14/1925 uttalat, att en sänkning av inköpsrätten ej heller bör företagas i de fall, då visserligen objektiva skäl för en sänkning föreligga, men vederbörande motboksinnehavares inköp under de senaste åren icke överstigit den kvantitet, till vilken hans inköpsrätt med hänsynstagande till alla föreliggande omständigheter bort fastställas.

Inköpsrätt och motboksöverlåtelse.

Motionärerna framhålla vidare, att det »visat sig föreligga en frestelse för vissa motboksinnehavare, som själva ej för egen konsumtion utnyttjat hela den inköpta kvantiteten, att genom olaga försäljning av det överskjutande motverka lagens syfte, ett missbruk, som svårligen torde kunna verksamt kontrolleras». Motionärerna vidröra här en punkt i det individuella kontrollsystemet, åt vilken kontrollstyrelsen och systembolagen alltid ägnat och fortfarande ägna den största uppmärksamhet. Uttalanden om denna fråga återfinnas å sidorna 15, 16 och 17 i cirkulär nr 71/1920 samt å sidorna 6 och 7 i cirkulär nr 14/1925. I cirkulär nr 13/1925 hava i samma syfte bestämmelser meddelats i §§ 38—41 rörande ombudskontroll. Det har mött och möter alltjämt betydande svårigheter att kunna förhindra motboksöverlåtelser eller överlåtelser av å motböckerna inköpta spritdrycker. Det torde ock vara obestridligen riktigt, som motionärerna framhålla, att för hög inköpsrätt å motböckerna medför ökade frestelser för vissa motboksinnehavare att stå andra personer, som antingen icke alls innehava motbok eller ock anse de kvantiteter de äga inköpa för små, till tjänst med de kvantiteter, som de själva icke anse sig behöva. De individuella inköpsbegränsningar, som systembolagen under de senare åren genomfört, hava emellertid med all säkerhet väsentligt inskränkt tillgången till »överskottslitrar». Det är icke säkert, kanske ej ens sannolikt, att en generell nedsättning av fyralitersgränsen till en trelitersgräns skulle medföra förbättrade förhållanden i detta avseende. Förekomsten av motboksöverlåtelser och olaga försäljning av spritdrycker, inköpta å motbok, är nämligen beroende även av styrkan hos den efterfrågan, som finnes, d. v. s. av de pris, som köparna äro villiga att betala. En generell nedsättning av utminuteringskvantiteten kan få till följd, att efterfrågan ökas och prisen höjas och att därigenom motboksinneha-

vare, som tidigare icke velat olovligen avyttra sin spirituosa, förledas till att göra detta. Även ur denna synpunkt synes det under nuvarande förhållanden vara obetingat riktigast att fortgå på den väg, som hittills följts, utan att vidtaga någon sänkning av den lagstadgade maximikvantiteten för försäljningen utminuteringsvis.

Opinionsläget i landet för närvarande indicerar ingen ändring.

Kontrollstyrelsen har i det föregående sökt mot bakgrunden av nu gällande utminuteringsbestämmelsers tillämpning belysa de farhågor för en kommande utveckling i ogynnsam riktning av nykterhetsförhållandena, som motionärerna ansett motiverade av den för närvarande gällande fyralitersgränsen. Härtill vill kontrollstyrelsen foga ytterligare några allmänna reflexioner.

Det finnes ett betydande antal personer, som i likhet med motionärerna anse nu gällande bestämmelser i fråga om utminuteringen allt för litet restriktiva. Å andra sidan finnes det många, som i likhet med motionärerna och deras meningsfränder ej äro tillfredsställda med de nu gällande bestämmelserna men som i olikhet med motionärerna och deras meningsfränder önska ändring i riktning mot mindre stränga restriktioner. Det finnes slutligen en tredje grupp, som anser, att de nuvarande bestämmelserna i rimlig utsträckning tillgodose alla legitima behov, samtidigt som de visat sig medföra gynnsamma verkningar i nykterhetsavseende. Anhängarna av denna uppfattning finna det obetingat riktigast att utan ändringar i gällande lag fortsätta i den riktning och efter de principer, som följts under de senaste åren. Då uppfattningarna bland allmänheten äro så delade, som ovan angivits, och det icke lär kunna bestridas, att allmänhetens ställning till restriktionslagstiftningen är av väsentlig betydelse vid dess tillämpning, torde det, folkpsykologiskt sett, icke vara motiverat att nu vidtaga några ändringar vare sig i den ena eller andra riktningen, så framt icke vägande skäl kunna anföras för att ifrågasatta ändringar skola medföra ur nykterhetssynpunkt mycket värdefulla resultat. Arbetsro utan störande strider på det nykterhetspolitiska området är vad de lagtillämpande organen behöva för att kunna utveckla lagstiftningen till full effektivitet. Kontrollstyrelsen anser sig ock i det föregående hava visat, att i varje fall ur de synpunkter, som motionärerna åberopat till stöd för sitt förslag, hänsynen till nykterhetsförhållandena icke för närvarande påkallar den föreslagna ändringens vidtagande.

Det synes ock styrelsen, som om den olaga sprithantering, särskilt i form av spritsmuggling, som förekommit under senare år, manar till iakttagandet av försiktighet vid vidtagandet av åtgärder i av motionärerna angiven riktning. Visserligen hava de åtgärder, som från det allmännas sida vidtagits mot den olaga sprithanteringen, resulterat i att denna på sistone trängts tillbaka, men icke desto mindre är den säkerligen alltjämt av en viss omfattning. Risk finnes alltid för att den på nytt skall taga fart. Åtgärder i den av motionärerna angivna riktningen skulle kunna bidraga till en dylik utveckling därigenom, att bättre marknad för den olaga spriten skapades.

Den föreslagna åtgärdens konsumtionsbegränsande verkan.

Det kan måhända göras gällande, att en sänkning av den lagstadgade maximigränsen vid utminuteringen skulle medföra en betydande konsumtionsbegränsande verkan och att redan däri skulle ligga en stor vinst. Den utredning, kontrollstyrelsen i det föregående presterat, torde visa, att på grund av de långtgående individuella begränsningar, som systembolagen vidtagit, den konsumtionsbegränsande effekten av en sänkning av utminuteringsmaximum skulle bliva betydligt mindre än man på förhand kunde vara benägen att tro. Verkan i detta avseende skulle ock kunna ytterligare reduceras därigenom, att åt-

gärden kunde hos viss del av allmänheten utlösa en sådan reaktion mot lagstiftningen, att systembolagen påverkades till minskat intresse för individuell kontroll och till ett schablonmässigt förfarande vid handläggningen av motboksärenden.

Ej heller får förbises, att 48 § rusdrycksförsäljningsförordningen förutom stadgandet om fyralitersgränsen även innehåller en bestämmelse om rätt för bolagen att, där särskilda skäl därför föreligga, för visst tillfälle sälja utöver maximikvantiteten, s. k. extra tilldelning. Erfarenheten har redan visat, att allmänhetens anspråk på extra tilldelning äro särskilt stora vid bolag, där inköpsrätten av vederbörande länsstyrelse på de kommunala myndigheternas förslag generellt begränsats. Kontrollstyrelsen har visserligen i meranämnda cirkulär nr 14/1925 (sidorna 9 och 10) framhållit, att den extra tilldelningen vid dylika bolag icke må taga sådan omfattning, att den konsumtionsbegränsning äventyras, som myndigheterna genom sina åtgärder vidtagit, men styrelsen har samtidigt nödgats framhålla, att ifrågavarande bolag äro hänvisade att bevilja extra tilldelning i något större utsträckning än övriga bolag. En åtgärd i den riktning, motionärerna föreslagit, skulle säkerligen i hög grad öka allmänhetens krav på extra tilldelning. Härav skulle följa ökade anledningar till friktion mellan allmänheten och systembolagen, vilkas ställning till skada för den dem anförtrodda uppgiften skulle avsevärt försvåras. I viss mån skulle systembolagen ock nödgas tillmötesgå de framställda anspråken och därmed skulle den konsumtionsbegränsande effekten av åtgärden ytterligare minskas.

Styrelsen vill vidare i detta sammanhang framhålla, att även om en ytterligare begränsning av konsumtionen av rusdrycker ur olika synpunkter, t. ex. den ekonomiska, måste anses eftersträvansvärd, dess värde dock ej får överskattas. Erfarenheten under de gångna åren har visat, att de sociala skadeverkningar, som alkoholkonsumtionen medför, så långt de kunna statistiskt mätas, ingalunda äro direkt proportionella mot konsumtionens storlek, utan i stället i minst lika hög grad beroende av de former, under vilka den försiggår.

Motionärerna framhålla, att medelinköpen äro ganska olika i olika delar av landet, och kontrollstyrelsen har i det föregående kompletterat denna uppgift med att framhålla, att detsamma gäller i fråga om motboksinnehavarnas medelinköpsrätt (inköpskapaciteten). Från olika håll har därjämte vid upprepade tillfällen framhållits betydelsen av att den största hänsyn tages till de lokala skiljaktigheterna. Rusdrycksförsäljningsförordningen lämnar ock på den punkt, varom här är fråga, betydande möjligheter öppna i detta avseende. Dels ligger i den individuella utminuteringskontrollens egen natur, att hänsyn kan och bör tagas till dylika lokala skiljaktigheter, dels lämnar det vidsträckta inflytande, som kommunerna äga vid beviljandet av oktroj åt bolagen, den möjlighet att fastställa praktiskt taget vilka inskränkningar som helst i fråga om bolagens rörelse. Bland annat kunna kommunerna med för vederbörande länsstyrelse bindande verkan fatta beslut om nedsättning av den högsta utminuteringskvantiteten. Vid sådant förhållande synes det, som om den väsentliga effekten av den av motionärerna föreslagna lagändringen skulle bliva minskade möjligheter till anpassning efter de skiftande förhållandena i olika delar av landet. Kontrollstyrelsen vill ock erinra därom, att den högsta utminuteringskvantiteten på de kommunala myndigheternas förslag begränsats till mindre än fyra liter i månaden endast för ett mindretal bolags vidkommande.

Med hänsyn till vad kontrollstyrelsen i det föregående anfört, hemställer styrelsen, att bevillningsutskottet måtte föreslå, att motionen ej måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Industrien i Sverige år 1924.

(Enligt kommerskollegii berättelse.)

Beträffande Sveriges industriella produktion under år 1924 gäller som huvudomdöme, att den återhämtning efter 1921 års svåra kris, som kunde påvisas redan i berättelserna för åren 1922 och 1923, även under det senaste redogörelseåret fortsatt. De särskilda industrigrenarna uppvisa sålunda övervägande stegrad produktion i jämförelse med nästföregående år. För industrien i genomsnitt, frånsett kraft-, belysnings- och vattenverk, ger en beräkning vid handen, att om industriprodukternas volym år 1913 sättes lika med 100, blir indextalet för år 1924 109 mot 96 för år 1923, alltså en stegring med c:a 13 %. Kraftigast ter sig uppgången för gruppen malmbrytning och metallindustri, varvid emellertid bör märkas, att produktionen år 1923 i betydande grad hämmades vid järnmalmsfälten av exportsvårigheter i samband med Ruhrockupationen och vid järnverken av en under ungefär halva året pågående arbetskonflikt. Ansenlig produktionsökning uppvisar även pappersmasse- och pappersindustrien.

Tab. 1. Industriella anläggningar i Sverige år 1924.

Industrigrupper	Antal arbetsställen	Förvaltningspersonal	Arbetspersonal			Tillverkningsvärde			Effekt. hkr använda i omedelbar maskindrift
			Antal	i % av hela antalet	per arbetsställe	i miljoner kr.	i % av totalbeloppet	i kr. per arbetsställe	
Malmbrytning och metallindustri	1 874	13 547	105 877	27·9	56	878·6	21·5	468 830	481 724
Jord- och stenindustri	976	1 890	38 300	10·1	39	151·0	3·7	154 727	78 131
Träindustri	2 013	3 010	57 084	15·1	28	420·3	10·3	208 793	196 268
Pappers- o. grafisk industri	880	4 506	47 996	12·6	55	563·9	13·8	640 764	402 986
Livsmedelsindustri	3 361	5 316	41 569	11·0	12	1 079·5	26·4	321 194	149 271
Textil- och beklädnadsindustri	632	4 353	50 561	13·3	80	448·3	11·0	709 332	87 226
Läder-, hår- och gummivaruindustri	398	1 741	17 928	4·7	45	202·2	5·0	508 168	21 261
Kemisk-teknisk industri	354	2 002	14 036	3·7	40	198·4	4·9	560 455	40 292
Kraft-, belysnings- och vattenverk	705	2 313	6 172	1·6	9	140·1	3·4	198 679	20 839
Summa år 1924	**11 193**	**38 678**	**379 523**	**100·0**	**34**	**4 082·3**	**100·0**	**364 721**	**1 477 998**
» » 1923	10 990	37 363	358 083	100·0	33	3 819·8	100·0	347 569	1 405 997
» » 1922	10 432	36 443	326 221	100·0	31	3 715·5	100·0	356 161	1 338 860
» » 1921	10 775	39 300	328 416	100·0	30	4 119·2	100·0	382 296	1 346 290
» » 1920	12 022	45 685	417 381	100·0	35	6 989·9	100·0	581 426	1 358 752
» » 1919	11 205	44 000	392 911	100·0	35	5 617·6	100·0	501 346	1 306 509
» » 1918	10 518	39 282	385 280	100·0	37	5 037·3	100·0	478 950	1 240 949
» » 1917	10 791	36 430	401 325	100·0	37	4 450·1	100·0	412 385	1 200 855
» » 1916	10 590	33 614	397 823	100·0	38	3 777·4	100·0	356 697	1 125 398
» » 1915	9 828	30 738	373 936	100·0	38	2 715·3	100·0	276 277	1 022 459
» » 1914	9 695	32 862	364 845	100·0	39	2 160·0	100·0	222 800	964 147
» » 1913	9 266	30 874	360 744	100·0	39	2 163·5	100·0	233 488	895 303

Tab. 2. Industrien inom olika län.

Län	Antal arbetsställen	Antal industriarbetare	Tillverkningens värde		Medelfolkmängd	Antal industriarbetare på 1 000 inv.	Tillverkningens värde i kronor per inv.
			Miljoner kronor	%			
Stockholms stad	955	37 304	494·9	12·1	434 354	86	1 139
Stockholms län	343	12 386	169·6	4·1	256 492	48	661
Uppsala län	244	7 682	82·0	2·0	139 707	55	587
Södermanlands län	431	11 803	102·5	2·5	192 356	61	533
Östergötlands län	669	21 266	229·6	5·6	309 512	69	742
Jönköpings län	564	15 246	114·0	2·8	230 368	66	495
Kronobergs län	268	7 535	43·1	1·1	158 644	47	271
Kalmar län	462	10 733	107·7	2·6	231 065	46	466
Gotlands län	82	1 788	16·9	0·4	56 699	32	298
Blekinge län	286	8 385	75·4	1·8	148 665	56	507
Kristianstads län	498	8 691	122·4	3·0	244 133	36	501
Malmöhus län	996	39 665	535·6	13·1	497 902	80	1 076
Hallands län	261	6 036	80·9	2·0	149 914	40	540
Göteborgs och Bohus län	743	38 555	405·0	9·9	437 604	88	925
Älvsborgs län	582	24 628	272·7	6·7	308 362	80	884
Skaraborgs län	645	9 371	82·6	2·0	246 435	38	335
Värmlands län	414	15 197	166·6	4·1	270 319	56	616
Örebro län	529	19 134	158·8	3·9	222 776	86	713
Västmanlands län	362	12 056	108·9	2·7	167 343	72	651
Kopparbergs län	467	16 744	133·5	3·3	255 027	66	523
Gävleborgs län	481	20 736	204·2	5·0	274 894	75	743
Västernorrlands län	343	18 549	204·4	5·0	271 768	68	752
Jämtlands län	168	2 887	26·7	0·7	135 972	21	196
Västerbottens län	222	5 932	55·6	1·4	191 629	31	290
Norrbottens län	178	7 214	88·7	2·2	188 999	38	469
Hela riket	**11 193**	**379 523**	**4 082·3**	**100·0**	**6 020 989**	**63**	**678**

Antalet redovisade arbetsställen uppgick för år 1924 till 11 193 och antalet av den vid dem sysselsatta personalen till 418 201, därav 38 678 tillhörande förvaltnings- och 379 523 arbetarpersonalen. Den använda primära drivkraften har uppgivits till 1 838 029 effektiva hästkrafter; härav nyttjades 364 468 för omedelbar maskindrift. Med inräkning jämväl av elektriska motorer uppgick den direkt använda drivkraften till 1 477 998 hästkrafter.

Värdet av industriens för avsalu framställda produkter, d. v. s. de redovisade tillverkningarnas försäljningsvärde fritt banvagn eller fartyg, med frånräkning av rabatter, men med inräkning av emballerings- och andra försäljningskostnader, uppgick till omkring 4 082 miljoner kronor. Medräknas även värdena å halvfabrikat, avsedda för förädling vid framställningsverket, erhålles en summa av 4 543 miljoner kronor. Då motsvarande belopp för år 1923 var 4 164 milj. kr., utgör 1924 års ökning 379 milj. kr. eller 9·1 %. Att värdebeloppen sålunda stigit ej oväsentligt mindre än industriprodukternas kvantitet, förklaras av prisnivåns under år 1924 fortgående sänkning särskilt för järnhanteringens samt trä-, pappersmasse- och pappersindustriernas produkter.

Industriens fördelning gruppvis och de olika gruppernas relativa betydelse belyses av tab. 1. Vad de vid fabrikerna anställda *arbetarna* beträffar, äro närmare uppgifter om dessas fördelning på olika industrigrenar att finna i

Tab. 3. Industrien i rikets städer.

Städer med mer än 1 000 industriarbetare:	Antal arbetsställen	Antal arbetare	Tillverkningens värde		Medelfolkmängd	Antal industriarbetare på 1 000 inv.	Tillverkningens värde i kronor per inv.
			Miljoner kronor	%			
Stockholm	955	37 304	494·9	21·7	434 354	86	1 139
Göteborg	440	23 617	293·4	12·9	229 160	103	1 280
Malmö	316	14 911	179·9	7·9	115 850	129	1 553
Norrköping	164	9 434	102·0	4·5	59 448	159	1 716
Borås	113	6 241	69·8	3·1	30 892	202	2 258
Hälsingborg	118	5 679	77·2	3·4	49 711	114	1 552
Eskilstuna	133	5 215	43·1	1·9	30 307	172	1 422
Gävle	108	4 938	59·6	2·6	38 805	127	1 536
Örebro	128	4 328	49·3	2·2	36 170	120	1 363
Jönköping	76	3 793	26·7	1·2	29 753	127	898
Västerås	52	3 070	41·3	1·8	29 971	102	1 377
Uppsala	85	2 920	36·7	1·6	29 670	98	1 237
Trollhättan	34	2 894	52·4	2·3	16 526	175	3 170
Mölndal	20	2 761	41·7	1·8	15 565	177	2 680
Karlskrona	48	2 420	17·3	0·7	28 218	86	614
Landskrona	51	2 188	54·7	2·4	19 516	112	2 801
Linköping	68	2 045	21·9	1·0	28 404	72	770
Halmstad	49	1 887	26·6	1·2	18 414	102	1 445
Karlstad	64	1 832	17·8	0·8	19 700	93	905
Uddevalla	34	1 826	16·3	0·7	13 994	130	1 161
Huskvarna	10	1 792	13·9	0·6	7 955	225	1 744
Nyköping	38	1 614	14·9	0·6	11 854	136	1 253
Lund	66	1 545	16·7	0·7	23 667	65	707
Södertälje	24	1 529	29·3	1·3	14 619	105	2 007
Kalmar	39	1 490	37·4	1·6	17 985	83	2 078
Tidaholm	10	1 487	9·3	0·4	4 528	328	2 044
Trälleborg	39	1 443	28·0	1·2	12 180	118	2 302
Lidköping	28	1 397	19·3	0·8	8 611	162	2 241
Söderhamn	28	1 378	13·8	0·6	11 507	120	1 202
Västervik	31	1 325	11·6	0·5	12 156	109	956
Vänersborg	21	1 245	10·6	0·5	9 021	138	1 172
Alingsås	30	1 184	12·8	0·6	6 701	177	1 907
Övriga städer	1 347	27 972	340·8	14·9	420 800	66	810
Summa	**4 767**	**184 704**	**2 281·0**	**100·0**	**1 836 012**	**101**	**1 242**

efterföljande specialredogörelse rörande kvinnors och minderårigas användande inom industrien. Under rubriken *förvaltningspersonal* hava sammanförts fem personalgrupper med nedanstående antal anställda.

	1924		1923	
Företagsledare	5 792	(därav 88 kvinnor)	5 769	(därav 82 kvinnor)
Teknisk förvaltningspersonal	10 142	(» 348 »)	9 720	(» 332 »)
Kontorspersonal	17 729	(» 5 561 »)	17 035	(» 5 317 »)
Lagerbokhållare, m. fl.	3 078	(» 773 »)	3 107	(» 766 »)
Resande i firmans tjänst	1 937	(» 19 »)	1 732	(» 21 »)

Industriens fördelning ortsvis åskådliggöres av förestående tab. 2 och 3, den ena för länen, den andra för viktigare städer. De senare äro, som synes, i tabellen upptagna i ordningsföljd efter antalet redovisade industriarbetare. I förhållande till folkmängden har Tidaholm liksom föregående år hävdat sin ställning som Sveriges mest industrialiserade stad.

Kvinnors och minderårigas användande inom industrien i Sverige år 1924.

Enligt kommerskollegii industriberättelse, varav i det föregående ett referat lämnats, sysselsattes inom den svenska industrien år 1924 tillhopa 379 523 arbetare, mot 358 083 år 1923 och 326 221 år 1922. I vad mån kvinnor och minderåriga ingå i dessa siffror framgår av följande tablå:

	Antal			I % av hela antalet arbetare		
	1924	1923	1922	1924	1923	1922
Kvinnor, inalles	69 525	66 903	62 061	18·32	18·68	19·02
därav: vuxna	59 390	56 975	53 317	15·65	15·91	16·34
minderåriga	10 135	9 928	8 744	2·67	2·77	2·68
Män, »	27 277	25 812	22 629	7·19	7·21	6·94
Summa minderåriga	37 412	35 740	31 373	9·86	9·98	9·62
Hela antalet vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen .	**96 802**	**92 715**	**84 690**	**25·51**	**25·89**	**25·96**

Absolut taget har, såsom av tablån framgår, antalet kvinnor såväl som minderåriga under 1924 ökats. I förhållande till hela antalet inom industrien sysselsatta arbetare kan däremot för båda kategorierna någon minskning konstateras.

Av tabellen å nästa sida framgår, i vad mån olika län förete skiljaktigheter med avseende å förekomsten av kvinnor och minderåriga inom industrien. Deras sammanlagda antal var relativt taget störst i Älvsborgs län med 39·4 %, varefter följa Stockholms stad med 35·8, Göteborgs och Bohus samt Hallands län med 35·1, Östergötlands län med 33·7 samt Malmöhus län med 32·4 %. Sist kommer Norrbottens län med 9·1 %.

Beträffande kvinnors och minderårigas användande i arbete inom olika industrigrenar meddelas detaljerade uppgifter i tabellen å sid. 391—392.[1]

Kvinnor och minderåriga utgöra tillsammans mer än hälften av arbetsstyrkan inom *textil- och beklädnadsindustrien* (72·7 %) samt dessutom inom följande till andra industrigrupper hörande yrkesgrenar:

Choklad- och karamellfabriker	82·8 %	Gummivarufabriker	62·9 %
Tobaksfabriker	80·9 »	Punsch-, vin- och läskedrycksfabriker . .	60·8 »
Kartongfabriker o. annan pappersindustri .	73·0 »	Päls- och skinnvarufabriker	58·7 »
Fiskberednings- o. konservfabriker . . .	67·6 »	Mejerier	53·7 »

[1] De i denna tabell meddelade siffrorna för de särskilda industrigrupperna överensstämma ej helt med de i tab. 1 å sid. 386 angivna, enär arbetare vid anläggningar, som driva tillverkning hänförlig till två eller flera grupper, här såvitt möjligt fördelats på dessa, medan i förutnämnda tab. 1 sådan fördelning ej ägt rum.

Inom industrien sysselsatta kvinnor och minderåriga i olika landsdelar år 1924.

Län	Hela antalet arbetare	Kvinnor (vuxna och minderåriga)		Minderåriga		Vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen	
		Antal	% av hela antalet arbetare	Antal	% av hela antalet arbetare	Antal	% av hela antalet arbetare
Stockholms stad	**87 304**	11 587	31·1	2 740	7·3	13 349	35·8
» län	**12 386**	1 749	14·1	1 108	8·9	2 592	20·9
Uppsala län	**7 682**	1 053	13·7	702	9·1	1 603	20·9
Södermanlands län	**11 803**	1 520	12·9	1 301	11·0	2 572	21·8
Östergötlands län	**21 266**	5 768	27·1	2 174	10·2	7 174	33·7
Jönköpings län	**15 246**	2 268	14·9	1 719	11·3	3 596	23·6
Kronobergs län	**7 535**	650	8·6	1 205	16·0	1 616	21·4
Kalmar län	**10 783**	1 147	10·7	1 075	10·0	2 013	18·8
Gotlands län	**1 788**	126	7·0	68	3·8	190	10·6
Blekinge län	**8 385**	1 165	13·9	673	8·0	1 689	20·1
Kristianstads län	**8 691**	1 218	14·0	666	7·7	1 709	19·7
Malmöhus län	**39 065**	10 687	26·9	3 856	9·7	12 871	32·4
Hallands län	**6 038**	1 617	26·8	785	13·0	2 118	35·1
Göteborgs och Bohus län	**38 555**	11 160	28·9	4 237	11·0	13 521	35·1
Älvsborgs län	**24 628**	7 924	32·2	3 081	12·5	9 706	39·4
Skaraborgs län	**9 371**	1 896	20·2	703	7·5	2 410	25·7
Värmlands län	**15 197**	1 261	8·3	1 353	8·9	2 408	15·8
Örebro län	**19 134**	2 490	13·0	1 849	9·7	3 858	20·2
Västmanlands län	**12 056**	565	4·7	1 221	10·1	1 716	14·2
Kopparbergs län	**16 744**	769	4·6	1 264	7·5	1 932	11·5
Gävleborgs län	**20 796**	1 949	9·4	2 319	11·2	3 928	18·9
Västernorrlands län	**18 549**	493	2·7	1 896	10·2	2 359	12·7
Jämtlands län	**2 887**	135	4·7	223	7·7	352	12·2
Västerbottens län	**5 932**	208	3·5	661	11·1	867	14·6
Norrbottens län	**7 214**	120	1·7	533	7·4	653	9·1
Hela riket år 1924	**379 523**	**69 525**	**18·3**	**37 412**	**9·9**	**96 802**	**25·5**
» » » 1923	**358 083**	66 903	18·7	35 740	10·0	92 715	25·9
» » » 1922	**326 221**	62 061	19·0	31 373	9·6	84 690	26·0
» » » 1921	**328 416**	59 258	18·0	32 627	9·9	83 176	25·3
Medeltal för åren 1916—1920	**398 944**	67 856	17·0	48 587	12·2	104 238	26·1
» » » 1911—1915	**357 147**	62 361	17·5	46 515	13·0	96 219	26·9
» » » 1906—1910	**328 012**	57 138	17·4	44 461	13·6	89 409	27·3
» » » 1901—1905	**301 965**	51 304	17·0	42 360	14·0	82 543	27·3

Det är i allmänhet kvinnorna — vuxna eller minderåriga — som i främsta rummet bidraga till de höga procenttalen inom förut nämnda yrkesgrupper. Å andra sidan kan anmärkas, hurusom inom träindustrien de manliga minderåriga utgöra 12·6 % av samtliga arbetare, kvinnorna däremot blott 1·2 %; inom metallindustrien äro motsvarande siffror 7·2 och 4·0 % samt inom jord- och stenindustrien 8·8 och 5·3 %. Absolut taget förekom största antalet minderåriga vid sågverken och hyvlerierna (5 637, därav blott 35 kvinnliga). I förhållande till hela arbetarantalet utgjorde de minderåriga inom denna industri dock ej mer än 13·5 %.

Kvinnors och minderårigas användande inom olika industrigrenar år 1924.

Yrkesgrupper	Hela antalet arbetare	Därav							
		kvinnor (vuxna och minderåriga)		minderåriga				vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen	
		Antal	% av hela antalet arbetare	Antal			% av hela antalet arbetare	Antal	% av hela antalet arbetare
				Manl.	Kvinnl.	Summa			
Egentliga fabriksarbetare									
1. *Malmbrytning och metallindustri*	**101 864**	**4 048**	**4·0**	**7 348**	**646**	**7 994**	**7·8**	**11 396**	**11·2**
Järnmalmsgruvor och anrikningsverk	**7 705**	58	0·8	349	18	367	4·8	407	5·3
Andra malmgruvor och anrikningsverk	**1 012**	11	1·1	43	1	44	4·3	54	5·3
Verk för framställning av järn o. stål	**16 907**	—	—	720	—	720	4·5	720	4·5
Verk för framställning av andra metaller	**498**	—	—	6	—	6	1·2	6	1·2
Järn- och stålmanufaktur	**16 937**	1 109	6·9	1 973	234	2 207	13·8	3 082	19·2
Mekaniska verkstäder	**40 159**	508	1·3	2 370	55	2 425	6·0	2 878	7·2
Skeppsvarv och båtbyggerier	**6 617**	1	0·0	350	—	350	5·3	351	5·3
Fabriker för elektriska maskiner	**2 695**	269	10·0	379	34	413	15·3	648	24·0
Fabriker f. elektr. apparater o. ledningar	**3 523**	1 035	29·4	240	153	393	11·2	1 275	36·2
Instrument- och urfabriker	**1 258**	62	4·9	120	3	123	9·8	182	14·5
Metallmanufaktur	**4 953**	540	10·9	666	113	779	15·7	1 206	24·3
Guld- och silvervarufabriker	**1 086**	447	41·2	85	35	120	11·0	532	49·0
Annan järn- och metallindustri	**319**	8	2·5	47	—	47	14·7	55	17·2
2. *Jord- och stenindustri*	**36 626**	**1 947**	**5·3**	**3 210**	**512**	**3 722**	**10·2**	**5 157**	**14·1**
Kolgruvor	**2 353**	1	0·0	154	—	154	6·5	155	6·5
Torvindustri	**3 180**	450	14·2	502	195	697	21·9	952	29·9
Brytning jämte grovhuggning av sten	**9 741**	6	0·1	507	5	512	5·3	513	5·3
Finare stenförädlingsindustri	**1 406**	—	—	49	—	49	3·5	49	3·5
Kalk- och kritbruk	**1 731**	9	0·5	25	—	25	1·5	34	2·0
Cementfabriker	**1 248**	12	1·0	98	5	103	8·3	110	8·8
Stengods- och lergodsfabriker	**264**	24	9·1	67	3	70	26·5	91	34·5
Tegelbruk	**7 676**	137	1·8	701	17	718	9·4	838	10·9
Porslins- och kakelfabriker	**2 780**	1 019	36·7	264	163	427	15·4	1 283	46·2
Glasindustri	**5 905**	277	5·5	815	123	938	18·7	1 092	21·8
Annan jord- och stenindustri	**1 242**	12	1·0	28	1	29	2·3	40	3·2
3. *Träindustri*	**56 106**	**646**	**1·2**	**7 057**	**157**	**7 214**	**12·9**	**7 703**	**13·7**
Sågverk och hyvlerier	**41 798**	139	0·3	5 602	35	5 637	13·5	5 741	13·7
Låd- och fanerfabriker	**490**	14	2·9	141	12	153	31·2	155	31·6
Snickeri- och möbelfabriker	**11 865**	244	2·1	1 079	74	1 153	9·7	1 323	11·2
Annan trävarufabrikation	**1 953**	249	12·7	235	36	271	13·9	484	24·8
4. *Pappers- och grafisk industri*	**43 665**	**6 059**	**13·9**	**3 083**	**1 259**	**4 342**	**9·9**	**9 142**	**20·9**
Pappersmassefabriker	**17 926**	33	0·2	805	1	806	4·5	838	4·7
Pappersbruk och pappfabriker	**10 446**	1 717	16·4	605	346	951	9·1	2 322	22·2
Kartongfabriker o. annan pappersind.	**5 140**	3 477	67·6	274	809	1 083	21·1	3 751	73·0
Tapetfabriker	**319**	39	12·2	85	7	92	28·8	124	38·9
Grafiska anstalter	**1 597**	134	8·4	313	30	343	21·5	447	28·0
Boktryckerier	**8 237**	659	8·0	1 001	66	1 067	13·0	1 660	20·2
5. *Livsmedelsindustri*	**35 699**	**12 160**	**34·1**	**701**	**1 291**	**1 992**	**5·6**	**12 861**	**36·0**
Kvarnar	**2 413**	8	0·3	59	—	59	2·5	67	2·8
Stärkelsefabriker	**375**	—	—	—	—	—	—	—	—
Pressjästfabriker	**331**	24	7·3	13	6	19	5·7	37	11·2
Bagerier	**4 016**	1 497	37·3	113	71	184	4·6	1 610	40·1
Råsockerbruk (inkl. saftstationer)	**7 288**	82	1·1	10	—	10	0·1	92	1·2
Sockerraffinaderier	**1 372**	225	16·4	27	—	27	2·0	252	18·4

Yrkesgrupper	Hela antalet arbetare	Därav kvinnor (vuxna och minderåriga)		minderåriga				vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen	
		Antal	% av hela antalet arbetare	Antal			% av hela antalet arbetare	Antal	% av hela antalet arbetare
				Manl.	Kvinnl.	Summa			
Choklad- och karamellfabriker	4 321	3 492	80·8	85	1 002	1 087	25·2	3 577	82·8
Brännvinsbrännerier	725	—	—	1	—	1	0·1	1	0·1
Destilleringsverk	82	—	—	—	—	—	—	—	—
Bryggerier och mälterier	3 959	986	24·9	150	14	164	4·1	1 136	28·7
Fabriker för andra dryckesvaror	474	276	58·2	12	4	16	3·4	288	60·8
Tobaksfabriker	2 863	2 298	80·3	19	63	82	2·9	2 317	80·9
Mejerier	4 107	2 153	52·4	51	19	70	1·7	2 204	53·7
Margarin- och flottfabriker m. m.	648	187	28·9	57	33	90	13·9	244	37·7
Slakterier och charkuterier	1 316	164	12·5	47	4	51	3·9	211	16·0
Fiskberednings- och konservfabriker	997	629	63·1	45	61	106	10·6	674	67·6
Annan livsmedelsindustri	412	139	33·7	12	14	26	6·3	151	36·7
6. *Textil- och beklädnadsindustri*	48 664	33 084	68·0	2 274	4 464	6 738	13·8	35 358	72·7
Bomullsindustri: spinnerier	5 905	3 760	63·7	520	761	1 281	21·7	4 280	72·5
väverier	6 337	4 395	69·4	309	495	804	12·7	4 704	74·2
vaddfabriker	248	115	46·4	8	5	13	5·2	123	49·6
Linne-, hamp- o. juteindustri: spinnerier	1 588	993	62·5	174	136	310	19·5	1 167	73·5
väverier	1 578	1 140	72·2	98	182	280	17·7	1 238	78·5
Ylleindustri: spinnerier	4 108	2 117	51·5	541	408	949	23·1	2 658	64·7
väverier	5 977	4 082	68·3	154	390	544	9·1	4 236	70·9
shoddyfabriker	123	70	56·9	—	2	2	1·6	70	56·9
Trikåfabriker	4 171	3 706	88·9	67	555	622	14·9	3 773	90·5
Band- och gardinfabriker m. m.	1 112	735	66·1	77	152	229	20·6	812	73·0
Repslagerier och bindgarnsfabriker	527	241	45·7	31	16	47	8·9	272	51·6
Sömnadsfabriker	9 667	8 342	86·3	77	915	992	10·3	8 419	87·1
Hatt- och mössfabriker	2 004	1 654	82·5	61	252	313	15·6	1 715	85·6
Färgerier och impregneringsfabriker	4 872	1 469	30·2	134	141	275	5·6	1 603	32·9
Annan hithörande industri	447	265	59·3	23	54	77	17·2	288	64·4
7. *Läder-, hår- o. gummivaruindustri*	17 605	6 063	34·4	1 777	1 097	2 874	16·3	7 840	44·5
Garverier	2 175	46	2·1	145	9	154	7·1	191	8·8
Päls- och skinnvarufabriker	1 007	533	52·9	58	72	130	12·9	591	58·7
Skofabriker	9 873	3 513	35·6	1 009	705	1 714	17·4	4 522	45·8
Gummivarufabriker	2 992	1 594	53·3	288	242	530	17·7	1 882	62·9
Annan hithörande industri	1 558	377	24·2	277	69	346	22·2	654	42·0
8. *Kemisk-teknisk industri*	12 826	4 002	31·2	626	522	1 148	9·0	4 628	36·1
Färg- och fernissfabriker	362	98	27·1	23	16	39	10·8	121	33·4
Olje-, tvål-, ljus- och parfymfabriker	1 733	729	42·1	57	117	174	10·0	786	45·4
Konstgödningsfabriker	731	2	0·3	17	—	17	2·3	19	2·6
Kolnings- och trädestillationsverk	778	7	0·9	32	2	34	4·4	39	5·0
Krutbruk o. andra sprängämnesfabriker	1 188	519	43·7	21	42	63	5·3	540	45·5
Tändsticksfabriker	5 276	2 220	42·1	347	294	641	12·1	2 567	48·7
Annan kemisk-teknisk industri	2 758	427	15·5	129	51	180	6·5	556	20·2
9. *Kraft-, belysnings- o. vattenverk*	7 221	69	1·0	62	—	62	0·8	131	1·8
Elektricitetsverk	4 394	34	0·8	57	—	57	1·3	91	2·1
Gasverk	1 568	22	1·4	3	—	3	0·2	25	1·6
Vattenledningsverk	1 259	13	1·0	2	—	2	0·2	15	1·2
Summa	360 276	68 078	18·9	26 138	9 948	36 086	10·0	94 216	26·2
Lagerarb., chaufförer, kuskar m. fl.	19 247	1 447	7·5	1 139	187	1 326	6·9	2 586	13·4
Samtliga arbetare	379 523	69 525	18·3	27 277	10 135	37 412	9·9	96 802	25·5

Kortare meddelanden.

— Allmänna sociala frågor —

Sveriges delegation vid 1926 års arbetskonferens. I enlighet med beslut, som fattats vid internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i januari 1925, skall 1926 års arbetskonferens uppdelas på två skilda sammanträden, med rätt för de deltagande staterna att därvid låta sig representera av samma eller olika ombud. Det förra sammanträdet (konferensens åttonde) är uteslutande ägnat åt frågan om åstadkommande av förenklade former för inspektionen av emigranter ombord å fartyg. Vid det senare (nionde) sammanträdet behandlas åter tvenne frågor berörande det maritima arbetet, nämligen internationell kodifikation av reglerna för hyresavtal samt de allmänna principerna för inspektion av sjömännens arbetsförhållanden.

Till Sveriges ombud vid det åttonde sammanträdet, som tager sin början den 26 maj 1926, har Kungl. Maj:t utsett:

för regeringen: envoyén i Bern Einar Hennings och byråchefen i socialstyrelsen Arthur Molin med socialrådet Erik Sjöstrand såsom expert;

för arbetsgivarna: andre direktören i svenska arbetsgivarföreningen Ivar O. Larson med direktören för svenska amerikalinjen Axel H. Lagergren såsom expert;

för arbetarna: landsorganisationens sekreterare Edvard Johanson med redaktören Sven Backlund såsom expert.

Vid det omedelbart därpå följande nionde sammanträdet (med början den 7 juni) skall regeringsdelegationen förstärkas med ytterligare två experter, byråchefen i kommerskollegium N. G. Nilsson och byråassistenten i socialstyrelsen E. A. F. Eggert. För arbetarna tillkomma likaledes två nya experter, förtroendemännen Sven Lundgren (eldarunionen) och Nicklas Olsson (sjömansunionen), och arbetsgivardelegationen erhåller helt ny sammansättning: som ombud inträder verkställande direktören i Sveriges redareförening O. A. Nordborg samt såsom experter tjänstemännen hos samma förening H. Reuterskiöld och G. Malmström.

Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i april 1926. Vid det ordinarie kvartalssammanträdet den 21—23 april kom den livligaste diskussionen, såsom var att förutse, att röra sig omkring den punkt i direktörens rapport, som avhandlade Londonkonferensen den 15—19 mars. Arbetsgivargruppens uppfattning i denna fråga framfördes av den danske representanten Ørsted, som anmärkte på att arbetsorganisationen blivit obehörigen engagerad i saken genom att arbetsbyråns direktör deltagit i ministerkonferensen och i sin rapport alltför oförbehållsamt uttalat sig om de där ernådda resultaten. Arbetsgivarna önskade därför, att styrelsen i en resolution skulle fastslå, att Londonkonferensen varit ett sammanträde, som hållits utanför arbetsorganisationens ram, och att styrelsen därför icke vore i tillfälle att uttrycka någon som helst åsikt om de beslut, som fattats av konferensen.

Sedan från arbetargruppen därefter uttalats ett erkännande av de resultat, som uppnåtts i London, men en viss skepticism i anledning därav, att ingen ratificering ännu följt på den antagna överenskommelsen, avgåvo en del representanter för de i konferensen deltagande regeringarna närmare förklaringar rörande resp. regeringars ståndpunkt i frågan. Å franska regeringens vägnar påpekades sålunda, att förslag om ratificering av arbetstidskonventionen redan framlagts och även antagits av deputeradekammaren samt att regeringen skulle göra sitt bästa att få förslaget genomfört även i senaten. Den tyske regeringsrepresentanten framhöll, att behandlingen av det tidigare utarbetade lagförslaget uppskjutits allenast för att avvakta Londonkonferensen, men att man nu, då förslaget ånyo skulle framläggas, samtidigt komme att föreslå formlig ratifikation av Washingtonkonventionen. Från Italien hänvisades till den redan föreliggande, villkorliga ratifikationen, vars ikraftträdande man ville hoppas ha påskyndat genom deltagandet i Londonkonferensen, och vad slutligen England angår, åberopades den hotande kolkrisen som förklaring till att regeringen ännu icke kunnat ägna arbetstidsfrågan någon påtaglig uppmärksamhet. Under diskussionen framkommo för

övrigt en del anmärkningar gentemot de utläggningar om konventionens innebörd, som förekommit i Londonöverenskommelsen, och betonades, att dessa tolkningsförsök icke på något sätt finge bliva bindande för utomstående stater, utan att en auktoritativ tolkning, där sådan vore av nöden, endast kunde erhållas genom hänvändelse till den fasta mellanfolkliga domstolen. Diskussionen utmynnade icke i något bestämt uttalande, utan avslutades med att styrelsen utan vidare övergick till dagordningen.

— Arbetslöner —

Den ryska industriens sociala belastning. I tillgängliga redogörelser för löneförhållandena i Sovjetryssland brukar ofta framhållas, hurusom arbetarnas ekonomiska läge ej får bedömas enbart efter den kontanta lönen, utan att hänsyn därjämte måste tagas till de många förmåner, som genom sociallagstiftningen tillförts de arbetande klasserna (fria bostäder och resor, fri sjukvård och undervisning m. m.), vilket allt bekostas genom från industrien utgående pålagor. Enligt uppgifter, som på senare tiden publicerats i ryska tidningar, synes emellertid detta system nu vara åtminstone delvis ställt på avskrivning. Det har nämligen meddelats, att avdelningen för arbetsekonomi inom högsta folkhushållningsrådet sammankallat representanter för olika fackliga organisationer, truster och syndikat för att överlägga om åtgärder för att nedbringa de olika avgifter, som utgå för arbetare och anställda utöver själva arbetslönen. Av nämnda avdelning inom högsta folkhushållningsrådet har, enligt tidningarna, utarbetats ett förslag av huvudsakligen följande innehåll.

Vad beträffar utgifter för socialförsäkring, anses det nödvändigt revidera den klassifiering av industriella företag efter olika riskgrader, enligt vilken avgifterna fastställas, att utarbeta bestämmelser om straffavgifter och belöningar efter viss tariff och att sänka socialförsäkringsavgifterna för tillfälliga och säsongarbetare. Industrien bör vidare befrias från fyllnadsavgifter för läkarhjälp o. s. v.

Ifråga om utgifter för så kallade kommunala tjänster förordas övergång till betalningsskyldighet för dessa, varvid framhålles, att denna övergång bör ske försiktigt och gradvis. Som en enstaka åtgärd, som kan medföra märkbara besparingar, framhålles fastställandet av bestämda belopp för utbetalande av bostadsersättning i stället för upplåtande av bostäder in natura. Utgifterna för underhåll av till fabriker och verkstäder hörande bostäder måste i möjligaste mån begränsas genom fastställande av bestämda normer för förbrukningen av bränsle, lyse, elektrisk energi o. s. v.

Vidare föreslås att avskaffa utbetalning utöver arbetslönen av ersättning för resa till och från arbetsplatsen och tillhandahållande av produkter av vederbörande företags egen tillverkning, att i regel överföra utgifter för kulturella och upplysningsändamål till en särskild för detta ändamål avsedd fond samt att vidtaga åtgärder för att minska omkostnaderna för teknisk yrkesutbildning.

Slutligen anses industrien böra befrias från skyldighet att underhålla vilohem, sängar i sanatorier och liknande anstalter samt barnkrubbor och barnhem genom att denna skyldighet överflyttas på vederbörande statliga myndigheter samt gällande arbetarlagstiftning böra revideras i syfte att minska de mycket betydande utgifter, som förorsakas av hithörande bestämmelser.

Löneutvecklingen i Frankrike under 1925. I oktober 1925 anordnades av Statistique Générale de la France liksom vid samma tidpunkt föregående år en allmän enquête rörande lönenivån inom olika näringsgrenar.[1] Materialet, som erhållits från arbetsdomstolarna (les Conseils des prud'hommes) eller motsvarande myndigheter, är liksom förra året ofullständigt så till vida, att löneuppgifter saknas från en del landsdelar, varibland så betydande industriorter som Lille, Roubaix m. fl. Även från Paris saknas uppgifter rörande omkring hälften av de redovisade yrkena och detta material har därför vid sammanräkningen måst helt behandlas för sig, enär jämförelsen mellan de olika näringsgrenarna eljest skulle bliva åtskilligt missvisande. Efterföljande tablå, som visar löneutvecklingen i förhållande till föregående år, avser alltså ett medeltal för samtliga städer utom Paris:

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1925, sid. 216.

År	Medellön per timme				Medellön per dag				Livsmedelsindex	Månadsinackordering för arbetare	
	Francs		Indextal		Francs		Indextal			Francs	Index
	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.			
1911 . . .	0·46	0·28	100	100	4·61	2·29	100	100	100	70	100
1921 . . .	2·31	1·17	502	509	18·92	9·44	410	412	424	285	407
1924 . . .	2·62	1·38	570	600	22·00	11·36	477	496	422	338	483
1925 . . .	2·79	1·51	607	656	23·25	12·24	504	535	465	360	514

Av de jämsides med lönestatistiken anförda levnadskostnadssiffrorna framgår, att priset för en ogift arbetares helinackordering (bostad och kost) stigit i ungefär samma proportion som arbetslönerna, varemot detaljpriserna å livsmedel stodo lägre i förhållande till lönenivån än före kriget. Under det senaste året ha dock livsmedelspriserna företett en något kraftigare stegring än löner och inackorderingspriser. Det får med avseende å dessa siffror naturligtvis ihågkommas, att indextalet för livsmedelskostnaderna är beräknat under förutsättning av oförändrad budgetsammansättning, under det att uppgifterna om inackorderingspriser, vilka erhållits genom samma myndigheter som löneuppgifterna, sannolikt influerats genom vissa förändringar i arbetarnas levnadsstandard under de gångna åren. (Bulletin de la Statistique Générale de la France.)

Löneutvecklingen i England under 1925. Enligt de av Ministry of Labour utförda beräkningarna har den allmänna lönenivån i England under 1925 undergått en obetydlig höjning (1 à 2 %), så att den vid årets utgång låg ungefär 75 % högre än 1914; vid årsskiftet 1924/25 uppskattades stegringen i förhållande till förkrigsnivån till »70 à 75 %».[1] Att den genomsnittliga förskjutningen trots de lönenedsättningar, som under året drabbat bl. a. gruv-, järnverks- och transportarbetarna, likväl visat uppåtgående riktning är väsentligen att tillskriva de löneförhöjningar, som jämlikt 1924 års Agricultural Wages Act tillerkänts jordbruksarbetarna.[2] Om hänsyn endast tages till de egentliga industriarbetarna, som fallet är i de av ministeriet månatligen publicerade uppgifterna om genomförda löneförhöjningar och lönesänkningar, befinnes totalresultatet för 1925 bliva en om ock förhållandevis obetydlig sänkning av lönenivån. En sammanställning av dessa uppgifter för de senare åren lämnas i följande tablå:

Ökning (+) eller minskning (−) av sammanlagda lönesumman per vecka.

	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925
1 000 £	+ 867	+ 885	+ 2 986	+ 3 434	+ 2 547	+ 4 793	− 6 061	− 4 210	− 317	+ 554	− 80

Inalles hade under 1925 inrapporterats löneförhöjningar för 870 000 arbetare, med tillsammans 80 000 £ per vecka, medan 860 000 arbetare fått vidkännas lönesänkningar om tillhopa 160 000 £. De belopp, det vid löneregleringarna rört sig om, voro alltså vid lönenedsättningarna i genomsnitt dubbelt så stora som vid löneförhöjningarna. (The Ministry of Labour Gazette.)

Löneutvecklingen i Kanada under 1925. De av Department of Labour uträknade indextalen för timlönernas förändringar inom vissa representativa yrkesgrupper föreligga nu även för 1925. Siffrorna äro som följer:

Yrkesmän:	1913	1920	1921	1922	1923	1924	1925
1. Byggnadsarbetare	100	181	170	162	166	170	170
2. Metallarbetare	100	209	187	174	174	175	175
3. Typografer	100	184	193	192	189	192	193
4. Spårvägsmän	100	194	192	184	186	186	188
5. Järnvägsmän	100	187	165	155	157	157	157
6. Kolgruvearbetare	100	198	208	198	198	192	165
*Medeltal för 1—6	*100*	*192*	*186*	*177*	*178*	*179*	*175*
7. Grovarbetare	100	215	191	183	182	183	186
8. Diverse fabriksarbetare . .	100	217	202	189	196	198	196
9. Skogsarbetare	100	203	153	159	170	183	179

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1925, sid. 215. — [2] Jfr Soc. Medd. årg. 1924, sid. 494.

Den mest kännbara förändringen har under året träffat kolgruvearbetarna, vilka under perioden 1913—20 kommo i åtnjutande av större lönestegring än någon annan av de i statistiken medtagna arbetargrupperna och ännu 1924 befunno sig bland de bäst kompenserade arbetarna, men nu intaga den näst sista platsen. Lägst i förhållande till förkrigsnivån står liksom föregående år järnvägspersonalen, vars löner sedan 1923 hållit sig konstanta.

(The Labour Gazette.)

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

Nya sakkunniga för utredning angående arbetslöshetsförsäkring. Kungl. Maj:t har den 9 april 1926 bemyndigat statsrådet och chefen för socialdepartementet att tillkalla högst nio sakkunniga för att inom socialdepartementet biträda med verkställande av fortsatt utredning och avgivande av förslag angående arbetslöshetsförsäkring och övriga åtgärder till bekämpande av arbetslöshetens verkningar.

På grund av detta bemyndigande har departementschefen därefter den 13 april såsom sakkunniga tillkallat led. av AK, kaptenen E. A. Bernström, led. av AK, byråassistenten O. Hagman, led. av AK, direktören F. T. Hamrin, led. av AK, hemmansägaren J. Johansson i Kälkebo, led. av AK, socialfullmäktigen A. H. Lindqvist (ordf.), led. av FK, rådmannen E. Lyberg, byråchefen i riksförsäkringsanstalten E. Odelstierna och professorn E. F. K. Sommarin.

I sitt anförande till protokollet vid ärendets avgörande i statsrådet erinrade departementschefen bl. a. om huru det tidigare anmärkts, att den arbetslöshetshjälp, staten enligt då föreliggande förslag skulle lämna, sannolikt icke skulle tillgodokomma vissa arbetargrupper, däribland de ekonomiskt svagast ställda arbetarna inom jordbruket och skogshushållningen, samt att industriens arbetsgivare rimligen borde kunna åläggas att deltaga i kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen. Under den nu förordade utredningen bör därför prövas frågan om obligatorisk arbetslöshetsförsäkring lika väl som möjligheterna att inom ramen av systemen för frivillig arbetslöshetsförsäkring tillgodose sagda önskemål. Oavsett vilket försäkringssystem som vid den slutliga prövningen befinnes lämpligast för vårt land, böra vid sidan av arbetslöshetsförsäkringen anordnas reservarbeten, vid vilka arbetslösa personer kunna beredas sysselsättning. Utredningen bör alltså även avse spörsmålet, i vilken mån och på vad sätt försäkringslinjen och den s. k. arbetslinjen lämpligen böra bringas att samverka med varandra. Utredningen bör bedrivas med den skyndsamhet, att möjlighet beredes att till 1927 års riksdag framlägga förslag i ämnet.

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under mars 1926. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpbehövande arbetslösa uppgick vid slutet av mars till 20 529 mot 22 334 vid månadens början. Yrkesfördelningen framgår av följande sammandrag:

	Hela antalet hjälpsökande	Därav: det lokala överskottet		Hela antalet hjälpsökande	Därav: det lokala överskottet
Jordbruk	486	82	Närings- o. njutningsmedelsind.	230	28
Skogshushållning	505	60	Kemisk-tekn. o. belysningsind.	106	65
Gruvdrift och malmförädling	2 202	586	Trämasse- och pappersindustri	74	16
Jord-, sten- och glasindustri	732	231	Grafisk industri	66	4
Metall- och maskinindustri	1 969	713	Industri och hantverk, ej spec.	648	78
Trävaruindustri	2 909	802	Sjöfart och fiske	319	44
Byggnadsverksamhet	1 979	201	Handel och samfärdsel m. m.	1 220	149
Läder-, hår-, gummi- o. d. ind.	252	13	Arbete, ej hänf. till annan grupp	6 566	1 255
Textilindustri	151	34			
Beklädnadsindustri	115	7	Summa	**20 529**	**4 368**

Vid de statliga nödhjälpsarbetena sysselsattes den 31 mars 4 497 arbetare, därav vid arbetslöshetskommissionens statsarbeten 4 419 samt vid statens järnvägars automobilvägar 78 Antalet i gång varande arbetsföretag utgjorde 56, mot 55 vid månadens början.

Vid kommunala nödhjälpsarbeten (utan statsbidrag) sysselsattes 2 330 arbetare samt vid s. k. statskommunala arbeten (kommunal regi med statsbidrag) 1 244 arbetare. Härförutom uppburo 1 613 personer kommunalt arbetslöshetsunderstöd.

Statens bruttoutgifter för nödhjälpsåtgärderna uppgingo under mars till 563 530 kronor, samt under årets tre första månader till sammanlagt c:a 1·3 miljon.

Arbetslöshetsförsäkringen i Norge. Den 26 februari 1926 framlades för norska stortinget ett förslag till ny lag om »botemedel mot arbetslöshet», vilket emellertid aldrig kom under parlamentarisk behandling, då den regering, som stod bakom förslaget (Mowinckel-Oftedal), strax efteråt avgick och den nya högerregeringen sedermera återtagit propositionen.

Till grund för den föreslagna lagstiftningen låg det i denna tidskrift förut refererade kommittébetänkande, som avgavs på hösten 1923.[1] Regeringen hade dock i den grundläggande frågan om arbetslöshetsförsäkringens organisation icke följt kommitténs majoritet, som i detta fall bestod av representanter för såväl arbetsgivar- som fackorganisationerna, utan anslutit sig till den linje, som framlagts av ett par reservanter, företrädande den borgerliga vänsteruppfattningen. Liksom då fråga varit om införande av skiljedom vid arbetstvister, har detta parti i arbetslöshetsfrågan hävdat nödvändigheten av ett tvångsingripande från samhällets sida och sålunda påyrkat en allmän, obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, medan både höger- och arbetarpartierna föredragit det nuvarande systemet med statsunderstödda, frivilliga arbetslöshetskassor.

I övrigt innehöll det nu nämnda lagförslaget ett par bestämmelser, som från arbetsgivarhåll väckt starka gensagor och särskilt torde påverkat den nuvarande högerregeringens ställningstagande gentemot propositionen. Den ena av dessa bestämmelser gällde fondbildning för mötande av eventuella arbetslöshetskriser, den andra skyldighet för arbetsgivare att vid förestående driftsinskränkning därom göra anmälan till vederbörande kommunala arbetslöshetsnämnd. Syftet härmed angavs i främsta rummet vara att bereda nämnden tillfälle att i tid göra nödiga föranstaltningar för de arbetslösas bispringande och om möjligt också för driftens upprätthållande, men det förutsattes även, att nämnden i sådana fall, där de uppsagda arbetarna icke avtalsenligt voro tillförsäkrade minst fjorton dagars uppsägning, skulle kunna ålägga arbetsgivaren att låta driften oinskränkt fortgå ytterligare två veckor eller utbetala full avlöning åt arbetarna för denna tid. Båda de nämnda punkterna voro jämväl medtagna i kommittéförslaget, men med reservation från arbetsgivarsidan.

— Bostadsförhållanden —

Utredning om bostadskreditens ordnande. Efter av Kungl. Maj:t givet bemyndigande har chefen för socialdepartementet den 22 april 1926 uppdragit åt regeringsrådet A. V. Rydin (ordf.), t. f. byråchefen i socialstyrelsen K. Bergström, verkställande direktören i livförsäkringsanstalten Folket K. Eriksson, verkställande direktören i Stockholms inteckningsgarantiaktiebolag C. G. Lagercrantz och statens egnahemsinspektör, byråchefen C. E. A. Mannerfelt att inom socialdepartementet biträda med en utredning av frågan om kreditgivningen för bostadsbyggande. Beträffande utredningens riktlinjer och omfattning gjordes av departementschefen vid frågans föredragning följande uttalande:

»Vid behandlingen av den jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 25 februari 1926 till innevarande års riksdag avlåtna propositionen n:r 153 angående lån till främjande av bostadsproduktionen anförde jag till statsrådsprotokollet, att vissa frågor angående kreditgivningen för bostadsbyggande enligt min mening snarast möjligt borde bringas till en tillfredsställande, varaktig lösning. För möjliggörande av en allsidig prövning rörande de utvägar, som för ernående av detta syfte kunde erbjuda sig, förklarade jag mig framdeles komma att underställa Kungl. Maj:t förslag om utredning i ämnet.

Jag anhåller nu att få till behandling upptaga frågan om anordnande av en sådan utredning.

Det torde väl knappast kunna råda delade meningar om att en ordnad fastighetskreditgivning utgör en av de viktigaste förutsättningarna för åstadkommande av tillfredsställande bostadsförhållanden särskilt för de mindre bemedlade klasserna av befolkningen. Den kreditgivning för bostadsbyggande, som staten anordnat genom att år 1920 provisoriskt inrätta statens bostadslånefond, har i detta avseende haft sin stora betydelse. Särskilt synes det böra beaktas, att den kredit statens

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1923, sid. 1097.

bostadslånefond lämnat varit ägnad att stärka och understödja sådana strävanden hos den enskilde att själv sörja för sin bostad, som närmast komma till uttryck i bostadskooperationen och egnahemsbyggandet. Dylika strävanden hava med stöd av den låneverksamhet, som huvudsakligen under kommunal medverkan utövats av bostadslånefonden, i betydande omfattning lett till positiva gagnande resultat. Det synes mig därför påkallat att undersöka, huruvida icke den kreditgivning, som för närvarande provisoriskt anordnats till förmån för dessa strävanden, skulle kunna givas en bestående organisation. En utredning i sådant syfte har verkställts av statens byggnadsbyrå, som den 16 februari 1925 avgav ett förslag i detta ämne. Ifrågavarande förslag, som i huvudsak upptogs i Kungl. Maj:ts proposition till 1925 års riksdag angående lån till främjande av bostadsproduktionen m. m. (prop. n:r 202), vann emellertid icke riksdagens bifall. Den förevarande frågan synes mig emellertid vara alltför betydelsefull, för att man skulle kunna stanna vid detta negativa resultat. Den utredning, som jag, enligt vad jag i det föregående antytt, finner mig böra förorda, torde därför i första hand böra avse spörsmålet *om åstadkommande av en varaktig*, på lämpligt sätt ordnad kreditgivning till stöd för egnahemsbyggandet och bostadskooperationen.

Vad angår utredningens omfattning, torde böra uppmärksammas, att åtskilliga beröringspunkter finnas mellan den för närvarande provisoriskt anordnade kreditgivningen för bostadsändamål och den kreditgivning, som bedrives ur statens egnahemslånefond. Med hänsyn härtill torde utredningen även böra avse frågan om lämplig avgränsning mellan nu nämnda båda slag av kredit*verksamhet.*

En bestående kreditgivning för bostadsändamål kan givetvis tänkas anordnad i flera olika organisationsformer. Det kan vara möjligt att inrättandet av en hypotekskassa för sekundär bostadskredit skulle kunna innebära en antaglig lösning av den förevarande frågan. Vid den blivande utredningen torde detta spörsmål böra uppmärksammas. För den händelse man åter vid utredningen skulle stanna vid att förorda medverkan från det allmänna i huvudsakligen samma former som för närvarande, är det ett flertal detaljfrågor, som kräva närmare undersökning. Bland dessa frågor vill jag särskilt nämna spörsmålen om låneräntan, om lånens amortering, om den säkerhet, som skall fordras för lånen, samt om övriga lånevillkor. Under förutsättning av ekonomisk medverkan till kreditgivningen från det allmännas sida bör dessutom undersökas, vilka anordningar som kunna vidtagas för att i möjligaste mån minska risken för det allmänna. En annan detaljfråga, som i detta sammanhang bör utredas, är spörsmålet, om för beviljande av bostadslån bör fordras, att särskild låneförmedlare finnes, eller huruvida och i vilken mån direkt kreditgivning till vederbörande låntagare må kunna äga rum. Härjämte torde utredning böra verkställas angående den ungefärliga omfattning, i vilken en fortbestående bostadslåneverksamhet kan beräknas bliva erforderlig. Vidare bör uppmärksamhet ägnas åt spörsmålet om beredandet av nödiga penningmedel för verksamheten i fråga.

Även andra kreditspörsmål av stor betydelse för bostadsfrågan vänta emellertid på sin lösning. Sålunda har frågan om ordnandet av den sekundära krediten för bostadsändamål i allmänhet, alltså frågan om beredande av dylik kredit jämväl för annat bostadsbyggande än det kooperativa och egnahemsbyggandet, länge varit aktuell. Förslag i denna fråga, utarbetat av särskilda sakkunniga, föreligger sedan år 1917, men har hittills icke lett till praktiskt resultat. Den av mig förordade utredningen torde böra utsträckas till att omfatta jämväl sist omförmälda fråga, därvid emellertid bör tillses, att den del av utredningen, som avser krediten för egnahemsbyggandet och det kooperativa bostadsbyggandet, icke härigenom fördröjes, utan att, om så finnes nödigt, särskilt betänkande och förslag härutinnan avgives.»

— Kollektivavtal och arbetskonflikter —

Striden om de engelska kolgruvorna. Det latenta konflikttillstånd, som länge varit rådande inom den engelska stenkolsindustrien, övergick med utgången av april månad till en akut kris, vilken i sin tur framkallat en för Storbritanniens hela näringsliv förlamande arbetsinställelse. Den 1 maj 1926 utgick nämligen det genom direkt statssubvention köpta vapenstillestånd, som kom till stånd inför förra sommarens hotande arbetsinställelse. I den tidskriftsöversikt, som publicerats

i detta och närmast föregående häften av Sociala Meddelanden, citeras ett rikhaltigt, ehuru naturligtvis långt ifrån fullständigt urval av artiklar i svenska och utländska tidskrifter och facktidningar, som ur olika synpunkter söka belysa de invecklade sociala och ekonomiska problem, som det här gäller. I det oavgjorda läge, vari frågan ännu befinner sig, är det ingalunda lätt att göra en översiktlig sammanställning av läget, allra minst i en månadsskrift, där man ej dag för dag kan följa händelsernas utveckling. Det kan i varje fall ej bli fråga om annat än en koncentrerad orientering rörande konfliktens hittillsvarande förlopp.

Den engelska stenkolsindustriens vanskliga läge under de svåra åren närmast efter fredsslutet har tidigare behandlats uti denna tidskrift i en serie artiklar av den i London då placerade socialattachén.[1] Efter den stora konflikten under 1921, vars verkningar och resultat i detta sammanhang ingående berördes, följde en period av tämligen obruten fred. Den härunder infallande Ruhrockupationen befriade också för en tid den engelska industrien från en av dess besvärligaste konkurrenter. På våren 1924 drog det åter ihop sig till en konflikt, som emellertid genom ingripande av den dåvarande arbetarregeringen samt ömsesidiga eftergifter av arbetare och arbetsgivare fick en fredlig lösning. Arbetsvillkoren ordnades genom ett avtal, som skulle gälla ett år framåt och därefter med en månads uppsägning. Vid avtalstidens utgång den 30 juni 1925 begagnade arbetsgivarna omedelbart sin uppsägningsrätt, och då arbetarna å sin sida vägrade att gå in på de föreslagna lönenedsättningarna, stod man inför en ny, förödande arbetskonflikt den 1 augusti. I sista stund ingrep regeringen och åvägabragte en tillfällig uppgörelse medelst en utväg, som tidigare betecknats såsom oantaglig: lönerna skulle fortfarande utgå enligt 1924 års avtal, men arbetsgivarna tillförsäkrades att av statsmedel utfå skillnaden mellan de avtalsenliga och de vid avtalsuppsägningen erbjudna lönerna, vilka sistnämnda betecknats såsom maximum för industriens betalningsförmåga. Dessa subsidier skulle utgå till och med april 1926, och under tiden skulle åt en kommission av opartiska experter uppdragas att uppgöra en plan för ordnande av kolindustriens organisations- och lönefråga.

Härmed var arbetsfreden tills vidare tryggad, och kommissionen, som kom att bestå av fyra personer — samtliga tekniskt eller ekonomiskt sakkunniga, men icke lierade vid vare sig arbetsgivar- eller fackorganisationerna — började sitt arbete på hösten 1925. Då förhandlingarna efter en kort julferie återupptogos i januari, framlade gruvägare och arbetare inför kommissionen sina respektive förslag i frågan. Arbetsgivarnas yrkanden gingo i huvudsak ut på ökad arbetstid och sänkta löner, det sistnämnda icke endast för gruvarbetarna, utan även för järnvägsmän och transportarbetare, vilkas höga avlöningar betecknades såsom bidragande till kolets fördyring. Arbetarna å sin sida framhöllo bristerna i industriens tekniska och kommersiella organisation såsom huvudorsaken till dess otillräckliga konkurrenskraft och förordade för avhjälpande av dessa olägenheter en nationalisering av landets samtliga koltillgångar samt upprättande av en enhetlig produktions-, distributions- och försäljningsorganisation.

Kommissionens eget betänkande, som framlades den 10 mars 1926, tillmötesgick icke helt någondera partens önskningar. Någon nationalisering i den av arbetarna avsedda bemärkelsen ansågs icke kunna ifrågakomma, men i övrigt anslöt sig kommissionen i mycket till den från arbetarhåll hävdade ståndpunkten, att de föreliggande svårigheterna böra avhjälpas genom en rationellare driftsorganisation och icke genom försämrade arbets- och lönevillkor. Den för reformens genomförande erforderliga samhällskontrollen borde skapas därigenom, att staten övertager alla inom landet befintliga koltillgångar, genom inlösning i de fall, där fyndigheterna för närvarande ägde brytningsvärde, och genom en lagstiftningsakt i fråga om sådana fyndigheter, som i en framtid kunde bli upptäckta eller tillgängliga för exploatering. Fyndigheternas bearbetning skulle som hittills överlåtas åt enskilda företagare, som emellertid genom lämpliga arrendebestämmelser skulle förpliktas att ställa sig myndigheternas direktiv till efterrättelse. Högsta ledningen skulle utövas av en under gruvdepartementet hörande kolkommission. Dessutom skulle inrättas en nationell bränsle- och kraftkommitté för ordnande av den aktuella frågan om stenkolens utnyttjande för framställning av elektrisk kraft m. m. samt en under kommunikations- och gruvdepartementens gemensamma ledning stående försäljningsorganisation, delvis på kommunal och kooperativ basis.

---

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1919, sid. 806; årg. 1920, sid. 923; årg. 1921, sid. 125, 425, 554 och 870.

I gengäld för dessa reformer, som ju i åtskilliga punkter innebära ett tillgodoseende av arbetarnas önskningar, krävdes av dessa vissa uppoffringar i fråga om lönerna, vilket dock delvis skulle kompenseras genom familjetillägg, vinstandelar och en del andra förmåner. Ävenså understöddes i princip arbetarnas bestämt fasthållna fordran om lönernas reglering genom ett riksavtal gentemot arbetsgivarnas krav på distriktsavtal; dock förutsattes, att inom riksavtalets ram vissa modifikationer skulle kunna göras för särskilda landsdelar. I arbetstidsfrågan förordades också bibehållande av den nuvarande 7 ½-timmarsdagen, vilken, enär tiden för ned- och uppfärd icke medräknas, i själva verket torde ungefärligen motsvara den i konkurrentländerna gällande 8-timmarsdagen.

I motsats mot vad på många håll torde ha väntats, ifrågasatte kommissionen icke något bibehållande av det förutvarande subventionssystemet ens för någon kortare övergångstid, utan uttalades, att allt statsunderstöd borde definitivt upphöra vid den förut fastställda tidpunkten, den 1 maj 1926.

Så som kommissionens förslag var upplagt, krävdes för detsammas genomförande bifall av icke endast arbetsgivar- och arbetarorganisationerna, utan också av den lagstiftande statsmakten. Regeringen förklarade sig efter ett par veckors betänketid för sin del beredd att för parlamentet framlägga de för planens genomförande erforderliga lagförslagen, under förutsättning att arbetsgivare och arbetare, i vad på dem ankomme, utfäste sig att godkänna förslaget. Under hela april månad ägde också upprepade förhandlingar rum mellan parterna, utan att någon uppgörelse likväl kunde åstadkommas, och som en oundviklig följd härav kom arbetsnedläggelsen på natten till den 1 maj, då de av gruvägarna dekreterade lönenedsättningarna eljest skulle trätt i kraft. Samtidigt meddelade fackföreningskonferensen sitt beslut att, om icke uppgörelse vid kolgruvorna dessförinnan kommit till stånd, den 4 maj igångsätta sympatistrejk inom de viktigaste näringsgrenarna, däribland transportväsendet.

Så väl förberedda som både gruvägare och arbetare varit på den förutsedda kraftmätningen, var det tämligen klart, att något avgörande i densamma ej skulle komma till stånd under de allra första dagarna, och från tisdagen den 4 maj 1926 övergick sålunda kampen i sitt andra skede: den i och för sig ödesdigra kolgruvekonflikten hade utvidgats till en strid mellan det organiserade kapitalet och arbetet i hela England.

Socialförsäkring för praktiserande jurister i Österrike. Som ett första led i en planerad socialförsäkring för utövare av de s. k. fria yrkena har den österrikiska regeringen nyligen i parlamentet framlagt ett förslag till lag angående socialförsäkring för praktiserande jurister (»Notare und Notariatskandidaten»). Dessa yrkesbenämningar beteckna av staten auktoriserade, akademiskt utbildade jurister och deras likaledes juridiskt kvalificerade medhjälpare, vilkas funktioner ungefärligen torde motsvaras av dem, som i Sverige utövas av notarius publicus. Tillhopa berör lagen omkring 500 personer jämte pensionärer och efterlevande. En särlagstiftning för en kår av så begränsad omfattning motiveras därmed, att en socialförsäkring för självständiga yrkesutövare ännu mer än den allmänna försäkringen för anställda måste taga hänsyn till olika yrkesgrupper med olikartade sociala och ekonomiska förhållanden samt skilda grader av stabilitet och avgränsning. I sistnämnda avseenden äro förhållandena i fråga om notarierna gynnsamma, samtidigt som hjälpbehovet särskilt bland f. d. utövare av yrket är mycket stort på grund av den genomgångna inflationen, som förintat alla för ålderdomen sparade medel.

Försäkringen är obligatorisk och avser att omfatta olycksfalls-, invaliditets- och ålderdomsförsäkring för hela kåren samt dessutom sjuk- och arbetslöshetsförsäkring för biträdena. De genom olycksfalls-, sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen utgående förmånerna motsvara dem, som enligt samtidigt föreliggande förslag skola tillkomma arbetare och anställda, medan däremot enligt invaliditets- och ålderdomsförsäkringen skola utgå belopp, som stå i förhållande till kårens ekonomiska bärkraft.

Såsom bärare av försäkringen inrättas en särskild anstalt, »Versicherungsanstalt des Österreichischen Notariates», med säte i Wien. Dess angelägenheter tillvaratagas av en »Hauptversammlung» bestående av ombud från de olika distriktens notariatskammare, och en av denna församling vald styrelse. Anstalten står under tillsyn av socialministeriet. För att hålla administrationskostnaderna nere skola notariatskamrarna i rätt stor utsträckning medverka såsom försäkringsanstaltens ombud och kontrollorgan.

Kostnaderna äro avsedda att helt och hållet bäras av de försäkrade själva utan något statligt bidrag. I beskattningshänseende åtnjuter dock försäkringsanstalten alla de förmåner, som tillkomma övriga sociala försäkringsanstalter. Avgifterna utgå med ett grundbelopp, varav notariatsbiträdena erlägga hälften och deras arbetsgivare den andra hälften, samt en efter inkomsten graderad tilläggsavgift, som i sin helhet betalas av de försäkrade själva. Försäkringsbestämmelserna skola i fråga om pensionärer och efterlevande anhöriga givas retroaktiv tillämpning, vilket möjliggjorts genom utfästelse av kåren att bära även de därmed förenade övergångskostnaderna.

— Ut- och invandring —

Utvandringen till främmande världsdelar under första kvartalet 1926. Utvandringen från Sverige till främmande världsdelar uppgick under första kvartalet 1926 till 2 873 personer, varav 1 813 män och 1 060 kvinnor. Sammanlagt 2 822 emigranter erhöllo sina utvandringskontrakt godkända av svenska polismyndigheter (i Stockholm, Malmö, Hälsingborg och Göteborg), 47 av norska (i Oslo och Trondhjem) samt 4 av danska (i Köpenhamn). Fördelningen på de olika hamnstäderna var som följer:

	Stockholm	Malmö	Hälsingborg	Göteborg	Oslo	Trondhjem	Köpenhamn	Summa
Januari . . .	53	124	23	453	2	4	—	**659**
Februari . . .	106	160	28	724	7	21	2	**1 048**
Mars	93	229	52	777	—	13	2	**1 166**
1 kv. 1926 . .	**252**	**513**	**103**	**1 954**	**9**	**38**	**4**	**2 873**
1 » 1925 . .	295	548	71	1 494	11	80	15	**2 514**

Emigrationen under första kvartalet 1926 fördelade sig, i den mån utvandringskontrakten godkänts av polismyndigheterna i någon av de förut nämnda svenska, norska och danska städerna, på rikets olika delar sålunda:

Län	Utvandringskontrakt från			Summa utvandrare		Län	Utvandringskontrakt från			Summa utvandrare	
	Sverige	Norge	Danmark	1:a kv. 1926	1:a kv. 1925		Sverige	Norge	Danmark	1:a kv. 1926	1:a kv. 1925
Stockholms stad .	187	4	—	**191**	177	Älvsborgs län . . .	190	1	—	**191**	159
» län . .	31	—	—	**31**	44	Skaraborgs län . .	75	—	—	**75**	86
Uppsala län . . .	20	—	—	**20**	18	Värmlands län . .	243	—	—	**243**	216
Södermanlands län	34	1	—	**35**	31	Örebro län	80	1	—	**81**	102
Östergötlands län .	92	—	—	**92**	79	Västmanlands län .	41	—	—	**41**	33
Jönköpings län . .	178	—	—	**178**	115	Kopparbergs län .	172	—	—	**172**	149
Kronobergs län . .	147	—	—	**147**	146	Gävleborgs län . .	101	1	—	**102**	58
Kalmar län	169	—	—	**169**	212	Västernorrlands län	99	7	—	**106**	95
Gotlands län . . .	13	—	—	**13**	9	Jämtlands län . .	36	18	—	**54**	82
Blekinge län . . .	113	—	—	**113**	108	Västerbottens län .	43	10	—	**53**	43
Kristianstads län .	98	—	—	**98**	100	Norrbottens län . .	115	3	—	**118**	75
Malmöhus län . .	152	1	2	**155**	113	Ej angivet län . .	—	—	1	**1**	1
Hallands län . . .	129	—	1	**130**	127	Hela riket	**2 822**	**47**	**4**	**2 873**	**2 514**
Göteb. o. Boh. län .	264	—	—	**264**	136						

De ovan redovisade utvandrarnas fördelning på vissa åldersgrupper framgår av följande översikt:

	Män		Kvinnor		Tillsammans	
Ålder	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Under 15 år	124	6·8	95	9·0	219	7·6
15—25 »	970	53·5	516	48·7	1 486	51·7
25—35 »	540	29·8	302	28·5	842	29·3
35—45 »	128	7·1	97	9·1	225	7·9
45—55 »	37	2·0	27	2·5	64	2·2
Över 55 »	14	0·8	23	2·2	37	1·3
Summa	**1 813**	**100·0**	**1 060**	**100·0**	**2 873**	**100·0**

Av utvandrarna voro 37 % kvinnor, mot 29 % under första kvartalet 1925 och 38 % under hela nämnda år.

I anslutning till den av 1922 års internationella arbetskonferens antagna rekommendationen angående ut- och invandringsstatistikens anordnande, ha i den svenska statistiken från och med innevarande år även medtagits uppgifter om transiterande emigranter, d. v. s. personer som från annat land passerat Sverige på väg till främmande världsdel.[1] Dessa utvandrares antal och nationalitet framgår av följande tablå:

	Danmark	Norge	Finland	Ryssland	Estland	Lithauen	Polen	Tyskland	Summa
Januari . . .	7	17	61	1	5	—	—	2	**93**
Februari . . .	2	24	69	—	5	—	1	1	**102**
Mars	1	4	207	—	8	1	3	1	**225**
Summa	**10**	**45**	**337**	**1**	**18**	**1**	**4**	**4**	**420**
Därav: män .	7	34	235	—	9	1	4	3	**293**
kv. . .	3	11	102	1	9	—	—	1	**127**

I ovanstående siffror ingå endast sådana utlänningar, som befordrats till främmande världsdel direkt från svensk hamn (d. v. s. från Göteborg). Beträffande sådana transiterande emigranter, som passera Sverige på genomfärd till annat land (Norge) för att därifrån anträda resan till främmande världsdel, låter det sig av praktiska skäl knappast göra att upprätta statistik och torde en sådan ej heller vara så mycket av behovet påkallad, enär dessa utvandrare i varje fall redovisas i den norska emigrationsstatistiken.

[1] De uppgifter om »utvandrare från annat land», som tidigare förekommit i denna statistik, ha avsett utlänningar, som vid tidpunkten för resans anträdande uppehållit sig i Sverige och här fått sina utvandringskontrakt godkända.

Nya publikationer från internationella arbetsbyrån.

Av socialrådet *Erik Sjöstrand*, Genève.

Arbetslönens förändringar i olika länder 1914—1925.

Wage Changes in various Countries 1914—1925. (Studies and Reports, Series D nr 16.) 1926. 143 sid. Pris kr. 2: 25.

Under ovanstående titel har internationella arbetsbyrån utgivit en ny redogörelse i serien av undersökningar rörande arbetslönens förändringar i olika länder. Den första publikationen i serien omfattade tiden 1914—1921 och behandlade arbetslönens förändringar såväl under krigstiden som under den prisstegringsperiod, vilken följde omedelbart på kriget. I en andra publikation skildrades arbetslönens förändringar i ett större antal länder fram till slutet av år 1922. Föreliggande redogörelse för fram undersökningarna till 1925 och omfattar ett mycket större antal länder än de tidigare. En sammanfattning av innehållet meddelas i det följande.

I den näst föregående publikationen påpekades, att under tidsperioden 1920—1922 de olika länderna kunde i lönehänseende uppdelas på vissa tämligen skarpt åtskilda grupper: sådana, där reallönen var avgjort högre än före kriget, sådana, där lönenivån var ungefär densamma som år 1914, och sådana, där nivån avgjort understeg den före kriget rådande. Den första gruppen omfattade flertalet f. d. neutrala länder, den andra de förnämsta västeuropeiska och utomeuropeiska länderna och den tredje de centraleuropeiska länderna. Utmärkande för den sistnämnda gruppen — omfattande Bulgarien, Finland, Lettland, Polen, Rumänien, Tyskland, Ungern och Österrike — var, att i alla hithörande länder penningvärdet hade varit utsatt för en fortgående försämring och priserna oavbrutet stigit under nyss angivna tidsperiod. Arbetslönen kunde icke följa med den oavbrutna prisstegringen, varigenom reallönen bragtes att sjunka.

Den förnämsta faktor, som influerat på löneförhållandena under åren 1922—1925, har varit den allmänna prisnivåns förändringar. I många länder har prisnivån nedgått något, medan i andra länder och speciellt de, som företedde den starkaste prisstegringen under åren 1920—1923, den i betydlig mån har stabiliserats. Under den i föreliggande redogörelse behandlade tidsperioden (1922—1925) var sålunda prisnivån relativt stabil i Amerikas förenta stater, Australien, Kanada, Nederländerna, Nya Zeeland, Storbritannien, Schweiz, Sverige och Sydafrika. Dessutom ha under sistnämnda tidsperiod fyra länder, som företett stark inflation och hastigt stigande priser, vidtagit åtgärder för stabilisering av sitt penningvärde samt i det hela lyckats därmed. Tyskland skred sålunda till en stabilisering vid slutet av 1923, Österrike på hösten 1922, Polen vid början av 1924 och Ungern vid slutet av 1924.

En särskild tabell belyser stabiliseringens verkningar på lönenivån, varav bl. a. framgår, att i Australien, Kanada och Sverige nominallönen har förblivit relativt stabil sedan 1922, i Storbritannien sedan 1923 och i Österrike sedan 1924.

Som en allmän iakttagelse gäller, att sedan väl prisnivån stabiliserats, en förbättring följt uti reallönen, i det att lönens köpkraft mätt i varor ökats. Såsom visas i redogörelsen åtföljande tabeller, har sålunda i Tyskland reallönen för yrkesutbildade arbetare, vilken i juli 1923 beräknades utgöra endast hälften av förkrigslönen, stigit till 75 % därav i januari 1924 och till 90 % i juli 1924 samt har sedan fram till juli 1925 förblivit tämligen oförändrad. För icke-yrkesutbildade arbetare steg lönen från föga mer än 60 % i juli 1922 till 90 % i april 1924 och 100 % i juli 1925, allt beräknat i förhållande till förkrigstidens reallönenivå. För Österrike finnas icke tillgängliga genomsnittssiffror för lönenivån i dess helhet, och olika industrier förete något olika utveckling härutinnan; i varje fall var emellertid reallönenivån högre 1924 än under närmast föregående år. Även i Polen iakttager man under den här skildrade perioden en stegring av reallönen

från hälften av förkrigsnivån fram till i det närmaste samma nivå som före kriget. I Ungern ger sig tillkänna en förskjutning av reallönen i liknande riktning, om också föreliggande uppgifter icke medgiva någon exakt uppskattning härav. Dock har i sistnämnda land liksom i Lettland och sannolikt Rumänien reallönenivån ännu icke bragts upp till något liknande den före kriget rådande.

En annan anmärkningsvärd företeelse under tidsperioden 1922—1925 är, att i åtskilliga länder reallönenivån stegrats utöver dess förkrigsläge. Detta är fallet i Amerikas förenta stater och i Kanada samt vidare i Australien, Nederländerna och de skandinaviska länderna. I Frankrike synas visserligen tillgängliga uppgifter utvisa stegring mellan åren 1921—1924, men med hänsyn till vissa bristfälligheter i materialet kan full visshet härom icke anses råda. Jämväl vad beträffar Italien, Spanien och Schweiz — vilka länder icke omfattats av de föregående redogörelserna — synes reallönenivån under år 1924 hava varit avgjort högre än den före kriget konstaterade, och i Belgien, Finland, Nya Zeeland och Tjeckoslovakien torde nivån ha varit densamma som före kriget. I Storbritannien förefaller det allmänna läget att ha varit detsamma som år 1922 med reallönen något understigande förkrigstidens nivå, om också olika industrier härutinnan utvisa betydande skiljaktigheter. Inom sådana av exportmarknaden beroende näringsgrenar som kolgruvor samt skeppsbyggnads- och maskinindustrierna råder en låg lönenivå, medan exempelvis i byggnads- och tryckeriindustrierna reallönen avsevärt överstiger förkrigstidens nivå. För Grekland, Japan och Sydafrika äro föreliggande uppgifter icke så fullständiga, att några bestämda slutsatser kunna dragas därur.

I de tidigare redogörelserna påpekades, att under perioder av hastig prisstegring nominallönen för icke-yrkesutbildade arbetare i många länder ökats mer än för yrkesutbildade arbetare, gällande detsamma även lägre tjänstemän i förhållande till högre. Saken förklaras därav, att medgivna löneökningar ofta nog utgingo med ett och samma belopp för samtliga arbetarkategorier inom en viss industri, något som givetvis medförde en större procentuell ökning för lägre betalda arbetare. Detta kunde anses motiverat därav, att den inträdda stegringen i levnadskostnaderna särskilt hårt drabbade de icke-yrkesutbildade kategorierna, vilkas lönenivå låg betydligt närmare existensminimum än de yrkesutbildade arbetarnas. Då varupriserna började att falla eller blevo relativt stabila, uppstod en tendens till motsatt utveckling av relationen mellan de yrkesutbildades och de icke-yrkesutbildades löner.

Av en i redogörelsen införd tabell finner man, att de icke-yrkesutbildades löner år 1924 uppgingo till 50 à 70 % av de yrkesutbildades, men år 1920 till 80 à 90 %. I de länder, där pris- och lönestegringen var minst, visar också berörda relation den minsta förändringen till de icke-yrkesutbildades förmån. Medan i Österrike och Tyskland de icke-yrkesutbildade arbetarnas löner efter hand stego till 90 à 95 % av de yrkesutbildades, var detta långt ifrån fallet i Amerikas förenta stater, Australien och Nya Zeeland. Även i förstnämnda bägge länder har dock sedan år 1922 och 1923 inträtt en rörelse i motsatt riktning, om också ännu icke i de flesta länder samma relation som före kriget återställts. Frankrike och Ungern befinna sig i en undantagsställning, för så vitt som relationen mellan yrkesutbildades och icke-yrkesutbildades löner år 1924 var i det närmaste densamma som tio år tidigare.

Redan i de tidigare redogörelserna har uppmärksamheten letts på det faktum, att kvinnliga arbetare i allmänhet erhållit en proportionellt större löneökning än de manliga. Orsakerna härtill torde kunna anses vara desamma som den relativt större lönestegringen för icke-yrkesutbildade arbetare och äro måhända att hänföra till den minskade tillgången på manlig arbetskraft till följd av kriget och öppnandet i samband härmed av nya arbetsfält för kvinnan. Tendensen i fråga gjorde sig även märkbar under tidsperioden 1922—1925. Jämför man reallönen för manliga och kvinnliga arbetare, såsom i redogörelsen skett beträffande vissa yrken (textil-, metall-, skoarbetare m. fl.), finner man, att utvecklingen i allmänhet varit förmånligare för de kvinnliga arbetarna och att härutinnan ej heller inträtt något omslag efter det att relativ stabilitet uppnåtts i pris- och lönehänseende.

En jämförelse mellan reallönerna i olika näringsgrenar meddelas för ett visst antal länder. Näringsgrenarna i fråga utgöras av kolgruve-, metall- och maskin-, textil-, tryckeri-, byggnads- och kemiska industrierna. En sådan jämförelse kan dock endast bliva approximativ, beroende på uppgifternas bristfällighet och på de olika metoder, som använts för lönernas uppskattning.

Inom kolindustrien finner man, att reallönen under 1925 i allmänhet icke var särdeles hög, och i några av de förnämsta kolproducerande länderna, såsom Storbritannien, Tyskland och Belgien, understeg den förkrigstidens nivå.[1] Överjordsarbetarnas löner visade överallt högre indextal än underjordsarbetarnas. Inom metall- och maskinindustrien har i allmänhet under senare år rått depression i Europa, och reallönen befann sig i många fall på lägre nivå än före kriget; Danmark, Norge och Österrike äro de enda länder, som förete löner mera avsevärt överstigande de före kriget rådande. I utomeuropeiska länder var metall- och maskinarbetarnas reallön högre än före kriget. För textilarbetarna har i de flesta länder reallönen ökats sedan 1922 eller 1923. I Amerikas förenta stater, Danmark, Frankrike och Storbritannien var den avsevärt högre än före kriget, medan i Nya Zeeland, Sverige, Tyskland och Österrike den endast obetydligt översteg nivån före kriget eller ock något understeg densamma; i Finland, Polen och Ungern låg textilarbetarnas reallön avsevärt under förkrigsnivån. Utmärkande för byggnadsindustrien är förekomsten av en hög reallönenivå, gällande detta speciellt de icke-yrkesutbildade arbetarna. Endast i Ungern och Tjeckoslovakien understeg reallönen förkrigstidens nivå, medan den var avgjort högre i Australien, Danmark, Frankrike, Kanada, Lettland, Nederländerna, Sverige och Österrike. Byggnadsindustrien behöver ju icke räkna med internationell konkurrens, och efterfrågan på arbete har varit mycket stark i alla länder efter kriget. Frånvaron av utländsk konkurrens är också till stor del utmärkande för tryckeri- och bokbinderiindustrierna, och reallönen ställde sig inom dessa industrier hög; endast för Tyskland redovisas löner understigande förkrigstidens. Inom den kemiska industrien syntes, såvitt av de knapphändiga uppgifterna framgår, reallönen vara tämligen hög och hava ökats under de senaste åren.

Ersättning för olycksfall i arbete i Förenta staterna.

Workmen's Compensation in the United States, by Ralph H. Blanchard, Ph. D., Columbia University. (Studies and Reports, Series M nr 5.) 1926. 103 sid. Pris kr. 1:50.

För 1925 års internationella arbetskonferens framlades en serie av redogörelser för olika grenar av socialförsäkringen i skilda länder. Uti denna serie ingick också en redogörelse för ersättning för olycksfall i arbete, vilken på 655 sidor skildrade lagstiftningen på detta område i mer än ett 40-tal länder, däri dock icke inbegripet Förenta staterna och Mexiko, vilka skulle behandlas särskilt för sig.[2]

En publikation om olycksfallsersättningen i Förenta staterna har nu genom arbetsbyråns försorg utgivits med dr. Ralph H. Blanchard, Columbia-universitetet, såsom författare. Ett utförligare referat av arbetets innehåll har lämnats i marshäftet av tidskriften Arbetarskyddet (årg. 1926, sid. 88—90).

Arbetstiden inom industrien: Förenta staterna.

Hours of Labour in Industry. United States. (Studies and Reports, Series D nr 14.) 1925. 120 sid. Pris kr. 2: 25.

Denna redogörelse meddelar en översikt av de olika faktorer, som inverka på arbetstiden, samt av den faktiska arbetstiden i olika näringsgrenar i Förenta staterna enligt upplysningar, som föreligga intill september 1924. Det må framhållas, att stora svårigheter mött att erhålla en sammanfattande översikt, emedan arbetstidens reglering i huvudsak faller inom den särstatliga lagstiftningen och på den grund är mycket olika gestaltad i olika delar av unionen, vartill kommer, att kollektivavtalen mera sällan hava någon större geografisk omfattning.

[1] I vissa fall hänföra sig de i det närmast följande meddelade uppgifterna icke till 1925, utan till 1924.

[2] Jfr Soc. Medd. årg. 1925 sid. 1050.

Periodiska undersökningar av arbetstiden publiceras av unionens arbetsstatistiska byrå, men det mest omfattande materialet står att finna i industriräkningarna, vilka företagas av handelsdepartementet och äga rum vartannat år. Undersökningar av arbetstiden vid järnvägarna ha gjorts av den mellanstatliga handelskommissionen (Interstate Commerce Commission). Slutligen föreligger material till frågans belysning i undersökningar, som företagits av de särskilda staterna samt av enskilda organisationer, bland vilka främst bör nämnas National Industrial Conference Board. American Federation of Labour har sedan slutet av förra århundradet fört en kampanj för arbetstidens förkortning, och sedan kriget har åttatimmarsdagen vunnit insteg uti industrien i ganska stor utsträckning, vare sig den kommit till stånd genom förhandlingar mellan arbetsgivare och arbetare eller genom lagstiftning. I en del fall har till och med arbetstiden fixerats till 44 timmar per vecka, och enligt en från arbetarhåll publicerad översikt skulle bl. a. följande yrken sedan 1922 ha varit i åtnjutande av sådan arbetstid: timmermän, träarbetare, kvast- och borstbindare, asbestarbetare, taktäckare, kopparsmeder, rörläggare, murerihantlangare, fönsterglasarbetare, målare, pälsarbetare och beklädnadsarbetare m. fl.

Inskränkningen av arbetstiden har i Förenta staterna genomförts genom såväl unions- som särstatslagstiftning; vidare genom beslut av industriella skiljedomstolar samt genom kollektivavtal.

Unionsregeringen tillkommer det endast att reglera arbetstiden för sina egna anställda samt för personal vid de mellanstatliga järnvägarna och inom sjöfarten. Sålunda har regeringen bestämt arbetstiden för posttjänstemän till åtta, resp. tio timmar, olika för olika grupper, samt för icke yrkeslärda arbetare och tekniker i regeringens tjänst till åtta timmar om dagen. Genom lag av 1916 har i princip bestämts åtta timmars arbetsdag för de mellanstatliga järnvägarnas personal, och genom en annan lag har fastställts viss vilotid mellan två arbetsdagar för samma personal. En strävan gör sig gällande att för befäl på ocean- och kustfartyg införa nio timmars arbetsdag i hamn och tolv timmar på sjön. Däremot har den övriga besättningen på handelsfartyg av mer än 100 tons dräktighet endast två fyratimmarsvakter till sjöss, maskinister dock tre fyratimmarsvakter. Någon särskild förbundslagstiftning för kvinnor — för så vida de icke beröras av nyss omnämnda bestämmelser — existerar icke, ej heller någon för minderåriga, oaktat en enhetlig lagstiftning för regleringen av minderårigas arbete i Förenta staterna sedan länge eftersträvats.

Som bekant får icke utan vidare förutsättas, att unions- eller särstatslagstiftningen erhåller tillämpning, enär den i tvistiga fall kan upphävas i domstolsväg. Påpekas må vidare, att i allmänhet finnas särskilda organ för lagarnas verkställighet, men denna kan dock icke alltid anses tillräckligt tryggad.

Särstatslagstiftning för arbetstidens begränsning finnes för såväl män och kvinnor som barn. I fråga om sysselsättningar, som medföra risk för arbetarnas liv och hälsa, är i allmänhet för män fastställd åtta timmars arbetsdag, i övrigt tio timmar, i regel dock utan att därvid veckoarbetstiden erhållit någon fix reglering. — I tjugoåtta stater är vid järnvägarna arbetstiden begränsad till: för lokomotivförare, eldare, konduktörer m. m. högst sexton timmar med åtta eller tio timmars vila, för stationsbiträden, signalvakter m. m. i allmänhet nio timmar. — Elva stater ha fastställt spårvägspersonalens arbetsdag till nio à sexton timmar och i genomsnitt till tolv timmar. — I sexton stater är arbetstiden i gruvor begränsad till åtta timmar om dagen för underjordsarbetare och maskinister, ofta också för de i smältverk sysselsatta arbetarna. — Några stater ha utfärdat bestämmelser om arbetstid för personer, som äro sysselsatta med arbete i komprimerad luft. I ett par stater — Oregon och Mississippi — finnes obligatorisk lagstiftning om arbetstidens reglering i fabriker, varvid i allmänhet gäller tio timmars arbetsdag. I Arizona finnes arbetslagstiftning för cement- och elektricitetsverk samt masugnar, i Arkansas för sågverk och hyvlerier, i Colorado för koksugnar, i Georgia och Syd-Carolina för textilfabriker, i Montana för bevattningsarbeten, i New Jersey för bagerier, i New York för butiker, apotek, tegelbruk m. m.

Arizona antog 1917 en allmän lag om åtta timmars dag, men den förklarades av vederbörande högsta domstol för författningsstridig. I åtskilliga stater finnas åttatimmarslagar, vilka emellertid, då de icke åtföljas av tvångsbestämmelser, sakna praktiskt värde.

Jämte lagarna för statsanställda finns det i ett antal större städer även bestämmelser om kommunalanställda. Att nämna är för övrigt, att de förstnämnda lagarna nästan alltid medgiva övertidsarbete för män och ej heller förbjuda nattarbete. Sällan föreskrives i lag raster, och då så sker, är det huvudsakligen inom transportarbetaryrket med dess egenartade arbetsförhållanden. Samtliga stater med undantag av sex tillförsäkra män, kvinnor och minderåriga i lag en veckovila genom förbud mot söndagsarbete beträffande flertalet utav de av lagen omfattade sysselsättningarna.

De tjänstemän, som finnas för tillsyn av lagstiftningen, befatta sig huvudsakligen endast med kvinnors och minderårigas arbete, men ha sällan till uppgift att kontrollera tillämpningen av de fåtaliga lagarna rörande männens arbetstid. I gruvor och vid järnvägarna finnas dock särskilda statstjänstemän, som ha ett slags domsrätt över de för dylika företag gällande säkerhetsföreskrifterna. För att underlätta kontrollen förpliktas i många stater arbetsgivarna att anslå uppgifter om arbetstiden samt, då det gäller kvinnor och minderåriga, att föra register över arbetstiden.

En laglig begränsning utav arbetstiden för kvinnor finns i samtliga stater utom i Alabama, Florida, Iowa och West-Virginia. För närvarande omfattar lagstiftningen nästan överallt industriella och kommersiella företag, ofta också tvättinrättningar, hotell, restauranger, telegraf- och telefonanstalter, nöjeslokaler, offentliga inrättningar o. s. v. I tio stater gäller begränsningen av arbetstiden kvinnor i så gott som alla avlönade sysselsättningar. Undantagna äro merendels endast säsongarbeten, husligt arbete och jordbruksarbete. Den önskade begränsningen i arbetstiden söker man också ofta nå genom åtgärder till förhindrande av bisysselsättningar eller genom förbud mot nattarbete. Vidare gör sig gällande en tendens att avskaffa övertidsarbete eller att inskränka det genom förpliktelse att utgiva särskild ersättning. I sexton stater är nattarbete för kvinnor förbjudet i olika yrken med vilan merendels förlagd mellan 10 e. m. och 6 f. m.; inom textilindustrien i Massachusetts förbjudes nattarbete mellan 6 e. m. och 6 f. m. I aderton stater och Columbia-distriktet finnas föreskrifter om raster under dagen, och ifråga om veckovilan likna föreskrifterna de, som gälla för manliga arbetare. Enligt utslag av unionens högsta domstol är arbetstidslagstiftningen för kvinnor författningsenlig, såsom varande nödvändig i det allmännas intresse.

Tillämpningen utav dessa lagar övervakas merendels av arbetsdepartementen i resp. stater.

Medan, såsom av det föregående framgår, arbetstidslagstiftningen i Förenta staterna huvudsakligen har avseende på kvinnors och minderårigas arbete, så äga de med fackföreningarna träffade kollektivavtalen stor betydelse för regleringen av arbetstiden i allmänhet. Sedan tiden omkring 1890 ha träffats kollektivavtal, börjande bl. a. med boktryckeriyrket, kolgruvearbetet, byggnadsverksamheten samt järnvägsbyggnadsarbeten. Särskilt är det kollektiva avtalssystemet utvecklat inom beklädnadsindustrien samt bland maskinister. Däremot spelar kollektivavtalsväsendet ännu icke någon egentlig roll i järn- och stålindustrien, vid bomullsväverierna samt inom oljeindustrien. För hela stater gällande riksavtal — såsom exempelvis förekommer inom elektriska industrien, vid boktryckerier och inom glasindustrien — äro sällsynta, och merendels ha avtalen endast lokal omfattning.

Av en i arbetet meddelad översikt finner man, att i större industrier arbetstiden växlade högst betydligt år 1921. Medan sagda år endast 9·6 procent inom arbetarna vid masugnarna hade fyrtioåtta timmars arbetsvecka eller därunder, gällde samma arbetstid för icke mindre än 96·1 procent av samtliga arbetare inom skeppsbyggnadsindustrien. För övrigt var 48-timmarsveckan mest utbredd vid boktryckerierna, inom beklädnadsindustrien samt vid slakterier, omfattande mer än 80 procent av samtliga arbetare. En hög procent arbetare med fyrtioåtta timmars arbetsvecka — mer än 70 procent — företedde också elektriska industrien, järnvägsverkstäderna samt ylleindustrien.

Rapporter från yrkesinspektörerna angående svårare olycksfall i arbete.

Olycksfall vid ställningar, stegar, landgångar m. m.

I: 2. Vid uppförandet av ett vattentorn använde man sig av *ställningar* utefter tornets fyra väggar, och i den ena ställningen anordnades hiss för murbruk och material. Denna bestod av en på marken placerad handmanövrerad vinsch, vars wire var dragen över en brytskiva vid toppen på ställningen. I lastplanet vid toppen var upptaget ett hål, ungefär 1·5 m i fyrkant, och sedan lasten upphissats genom hålet, stuckos lösa lämmar, på vilka lasten nedställdes, under densamma. Man var för tillfället sysselsatt med att ordna ett nytt sådant lastplan ett par meter över det sist använda, vilket var beläget på c:a 10 m höjd över markplanet. Den *murare*, vilken såsom arbetsbas ledde arbetet, stod på det gamla lastplanet med uppmärksamheten riktad mot det nya och *tog därvid ett steg baklänges* rakt ut i det öppna hisshålet, genom vilket han störtade till marken. Han blev i fallet så svårt skadad, att han omedelbart avled.

Olycksfall vid hissar, kranar och andra lyftanordningar.

II: 4. Vid ett bryggeri användes till *magasinshiss* en vanlig handvinsch med enkel lina över block samt klot och krok.

Sex man av bryggeriets folk voro sysselsatta med upphissandet av tomma öllådor till magasinets vind. Två längor, om 12 lådor i varje, hade redan hissats upp och intagits på vinden, och beräknades varje länga väga c:a 170 kg. Då tvenne av arbetarna gripit tag i lasten för att svänga in den tredje längan på vindsgolvet, *brast linan*, varvid den ene arbetaren föll ut genom hissöppningen ned på den undre våningens golv, i fallet skadande sig så svårt, att han senare avled.

Vid företagen undersökning har framgått, att hisslinan legat an mot en av de bultar, som höllo blockhuset, och därigenom på en sträcka av 6 m (motsvarande hisshöjden) blivit jämnt nött samt på en kortare sträcka, c:a 1 m från kroken, blivit rätt hårt avnött, på grund av att denna del av linan vid insvängandet av lasten i vindsvåningen kommit att slita mot valvet i hissöppningen. I hissöppningen saknades handtag, och någon krok för indragning av lasten fanns ej tillgänglig. I valvet till hissöppningen fanns visserligen en brytrulle, men denna var fel placerad.

Någon dag före olyckan hade hissen använts av en reparatör för lyftning av lättare maskingods. Denne hade då märkt, att två av hisslinans tre kardeler varit i det närmaste avnötta just på det ställe, där linan sedan brast. Han hade därför slagit en knut på linan, så att det trasiga stället låg inne i knuten. Huruvida denna fanns kvar, då upphissningen av öllådor började, är icke känt.

II: 5. Vid ett bygge för en större elektrisk kraftstation hade anordnats en hiss, som från betongblandningsplatsen transporterade vagnar med färdigblandad betong upp till ett 13 m över markplanet ordnat lastplan, där vagnarna på spår kördes ut till de rännor, i vilka betongen nedstjälptes för gjutning av kraftstationens tubintag.

Hissen utgjordes av en elektromotordriven *byggnadshiss* av vanlig typ, bestående av en i stållina upphängd öppen hisskorg, på vilken de fyllda vagnarna kördes in och hissades upp till övre planet, där de automatiskt rullade ut och sedan kördes till nedstjälpningsrännorna. Samtidigt kördes en tomvagn in på hissen och nedfirades. Hisspelet, uppställt på marken invid betongblandningsmaskinerna, sköttes av där sysselsatta arbetare.

Strax före kl. 2 på natten hade en fylld vagn hissats upp och en tomvagn gått ned, och sedan han skjutit ut tomvagnen ur hissen, hade spelköraren avlägsnat sig för måltidsrast. Efter att hava

tömt den sist upphissade vagnen, sköt den därmed sysselsatte arbetaren vagnen framför sig mot den tomma hissöppningen, genom vilken först *vagnen och så mannen föll ned i hisschaktet.* Arbetaren ådrog sig i fallet så svåra skador, att det, sedan han omedelbart förts till den närbelägna sjukstugan, endast kunde konstateras, att livet flytt.

Omedelbart efter olyckan försågs hissöppningen med automatiskt verkande grind.

Vid olyckstillfället rådde regn och mörker, men var belysningen framför hissöppningen tillfredsställande.

II: 6. I en *gruva* ombesörjes såväl person- som godstrafiken medelst tvenne av varandra beroende *hissar*, vilka gå på en tvåspårig bana med 45° lutning. Hissvagnarna gå tätt intill såväl väggar som tak i hisschaktet.

I avsikt att taga den nedgående vagnen utan att stanna spelet, hade gruvfogden vid ett lastplan ställt sig intill banan. Han hade redan av någon orsak misslyckats vid påstigande (vissa tecken tyda på att han halkat) och blivit klämd mellan hissen och schaktväggen, dock ej svårare än att han ändock förmått äntra upp på hissvagnen. Utan tillräcklig självkontroll efter detta olyckstillbud har gruvfogden ej kunnat betänka risken utan rest sig på vagnen och därvid *fått huvudet fastklämt* mellan hisstaket och taket i schaktet, så att ryggraden avslitits i halsen och döden ögonblickligen följt.

Olycksfall vid transportbanor, järnvägar o. d.

III: 3. I magasinet för hyvlade trävaror vid ett större *sågverk* hade en arbetare till huvudsaklig sysselsättning att avlasta de från hyvleriet kommande *brädvagnarna.* Dessa gå på en bana, som ligger 4·5 m över golvet i magasinet, och vid avlastningen stickas bräderna ner i staplar på sidorna om banan.

En av vagnstöttorna satt mycket hårt fast, pressad av bräderna. Arbetaren fattade i stöttans översta del för att rycka loss den, då den *brast tvärt av.* Arbetaren förlorade balansen, tog därvid ett par steg baklänges och störtade med huvudet före ned på en 4 m lägre belägen brädstapel. Han avled följande dag på lasarett på grund av skador i ryggraden.

Den brustna stöttan var av järn med en tvärsektion av 13 × 48 mm vid brottstället. Brottytan var färsk, utan materialfel, men ganska grovkristallinisk. Stöttan var mot nedre änden något tillspetsad för att lättare gå in i beslagen på vagnen. Kring stöttan var svetsad en ansats av fyrkantjärn 12 × 12 mm, som stödde mot översta beslaget. Brottet inträffade omedelbart ovanför denna ansats, där en c:a 1 mm djup försvagning i godset runt kring stöttan tydligen verkat som anvisning för brottet. Stöttans längd var c:a 1 m. Temperaturen var vid olyckstillfället — 8° C, vilket torde hava bidragit till att göra järnet skört. Stöttan blev sedan provbockad 180° fram och åter utan att brista.

Ett anslag med av yrkesinspektören förut given anvisning beträffande uppställningsplats för vagnarna under avlastning, varigenom risken för olycksfall av denna art kunde minskas, hade blivit nedtaget och förkommit, men blev nu ett nytt sådant anslag uppsatt.

Olycksfall genom brand.

V: 1. I ett *laboratorium* hade en blandningskvarn för pulver, varav *värmebriketter* för en lödkolv *tillverkades*, drivits för hand, men skulle man försöksvis övergå till motordrift. Verkmästaren hade sänt bud på en elektrisk montör, som skulle utföra installationen, men innan denne hann anlända, påbörjades arbetet av verkmästaren och laboratoriebiträdet.

Motorn skulle ankopplas till en vid taket befintlig väggkontakt. Den tillämnade ledningssladden befanns emellertid för kort, varför den skarvades, varvid begicks dels misstaget att skarva båda parterna mitt för varandra, dels felet att icke isolera skarvställena. Den nakna skarven kom därtill att läggas över ett öppet kärl, innehållande pulver för briketter.

Så snart den elektriska strömmen påsläppts, *uppstod kortslutning*, så att en av ledningens säkerhetsproppar på instrumenttavlan smälte. Utan att undersöka och lokalisera felet samt avhjälpa detsamma, insattes en ny propp. Vid återinkoppling av strömmen *tände ljusbågen* från

den givetvis återupprepade kortslutningen *brikettpulvret*, som hastigt flammade upp. De heta sticklågorna träffade därvid båda de med arbetet sysselsatta, av vilka laboratoriebiträdet genast bedövades och omedelbart dödades, under det att verkmästaren blev så svårt skadad, att han efter en dag avled. Tvenne andra personer, som befunno sig i dörren till ett bredvidliggande rum, blevo allvarligt skadade.

Pulvret i fråga hade visat sig ganska svårt att tända med vanlig låga, varför det ur eldfaresynpunkt ansågs relativt ofarligt, och torde en av orsakerna till olycksfallet vara att söka häri. Men de med installationsarbetet sysselsatta ägde tydligen icke tillräcklig kunskap om faran vid elektrisk ström och om de temperaturer, som kunna uppkomma vid ljusbågsbildning, liksom de synbarligen ej heller ägde för arbetet erforderlig kompetens. Arbetet skulle utförts endast genom behörig installatör och ej påbörjats, innan sådan hunnit anlända.

Olycksfall vid maskiner och transmissioner.

VIII *l:* 1. Vid ett pappersbruk hade en arbetare till uppgift att mata en *huggmaskin* för upphuggning av torr sulfitmassa, vilken bestod av rullar om c:a 25 cm diameter, 150 cm längd och 50 kg vikt. Under ett nattskift fanns han vid 12-tiden på natten liggande på 3 m avstånd från huggmaskinen med ett blödande sår snett över ena ansiktshalvan, och kunde tillkallad läkare endast konstatera, att livet flytt.

Alldeles intill den plats, där arbetaren återfanns, låg även en till huggmaskinen hörande *skyddsplåt*, vilken tydligen orsakat olycksfallet. Denna plåt, avsedd att skydda huggskivan, hade endast genom en $^1/_2$-tums skruv med mutter med sin översta del varit fästad vid ett vinkeljärn i huggmaskinens kåpa. Avståndet mellan plåten och kniveggarna var c:a 35 mm, men hade tydligen plåten av någon orsak böjts in mot *knivarna*, så att en av dessa *huggit tag i underkanten av plåten och kastat den mot arbetaren* med nyssnämnd påföljd. Huggskivans diameter var 180 cm och varvantalet var 220 per minut. Plåten, som efter olyckan var mycket deformerad, var 6 mm tjock och hade täckt övre hälften av huggskivan utom vid inmatningsstupet. Efter olyckan har insatts en ny plåt, vars nederkant försetts med en fläns, vilken med fyra bultar fästs vid stativet. Ett upprepande av olyckan är härigenom förhindrat.

VIII *å:* 2. En arbetare var sysselsatt med ombyte av knivar i en barkmaskin, då han *tappade skruvnyckeln*, som föll innanför en över barkmaskinens remskiva såsom skydd anbragt skärm med tre sidor och löst tak, vilket bortflyttades vid behov.

Medelst en hake av c:a 1 m längd sökte arbetaren uppifrån *draga fram nyckeln*, men råkade med haken vidröra drivremmen. *Haken fattades av remskruvarna*, och dess skaft stöttes rätt genom skyddsskärmens kortsida, mot vilken arbetaren stod lutad, och träffade honom i högra sidan. Han avled följande dag på lasarett tillfölje ådragna inre skador. Skyddsskärmen var utförd av $^1/_2$-tums virke.

Olyckan torde få tillskrivas arbetarens egen oförsiktighet.

Olycksfall genom fallande föremål eller ras.

X: 3. En yngling var anställd som hjälparbetare vid ett kalkbrott och hade att biträda den vid tippningen och vagnarnas rengöring sysselsatte arbetaren.

Över kalkberget låg ett *lager med lera*, inmängd med större och mindre stenar, med en höjd av 6 m, och dess *bortschaktning* utfördes med en slänt av 1 : 1·5. För vattnets avledande från kalkbrottet var vid foten av slänten ett dike upptaget och delvis nedsprängt i berget. Vid olycksfallet skulle spåret för de tippvagnar, som användes vid lerlagrets bortförande, flyttas, och ynglingen var sysselsatt härmed, då plötsligt *slänten gav vika* och en större lermassa jämte medföljande stenar under ett brusande ljud pressades ned i schaktningen, varvid spåret sönderbröts och av raset framsköts till kalkbrottets kant. Det hela skedde så gott som ögonblickligt, och ynglingen kastades kull i diket, fick därvid massan från raset över sig, så att ryggen bröts och döden var ögonblicklig. De fyra övriga med schaktningen sysselsatta arbetarna undkommo oskadade.

Orsaken till raset var sannolikt den, att vatten nedrunnit genom och tillsammans med källådrornas vatten uppluckrat marken i sluttningen. Några dagar före olycksfallet hade rått frost, och under olycksdagens töväder kunde sluttningens nedre del ej motstå de ansamlade vattenmassornas tryck utan gav vika för detsamma.

Till förekommande av upprepade olyckor av samma slag gav gruvingenjören anvisningar dels om sondering och borrning i jordlagren i syfte att undersöka deras mäktighet och beskaffenhet, dels om avhållande och avledande av vatten från schaktningen och dels om schaktningens utförande i två meter djupa skivor med slänt 1:3 och med 1 m breda avsatser för varje skiva.

X: 4. En kolhuggare var sysselsatt med *kolbrytning* i övre flötsen av en kolgruva. Från en sidoort hade han vid s. k. pelarbrytning genom en smalort kommit ungefär $3^1/_2$ m in i pelaren. Taket var mycket »lossnigt», varför största försiktighet var anbefalld, och hade arbetaren särskild tillsägelse att stötta taket medelst »stämpar», allteftersom arbetet fortskred. Kolhuggaren hade också utbekommit och medförde tre stämpar, som han dock tydligen ej använde sig av, då de efter olyckan fortfarande lågo kvar i den sidoort, varifrån den smalort, i vilken arbetet utfördes, utgick. Nu fanns i taket längs denna smalort en reva, som 3·5 m längre in möttes av en annan tvärgående reva. När arbetaren hunnit denna senare, blev ett c:a 1·7 ton tungt *block i taket* utan tillräckligt stöd, *lossnade och föll*, begravande arbetaren, som torde ha ögonblickligen avlidit. Höjden i smalorten var endast 55 cm, och blocket föll utan att åstadkomma något starkare ljud, vilket ju även har sin förklarliga orsak i att arbetaren med sin kropp i det närmaste fyllde gången. En på 15 m avstånd arbetande kamrat hade ej märkt någonting, utan upptäcktes olyckan först då arbetaren efter skiftets slut ej kom upp ur gruvan.

Orsaken till olyckan torde helt kunna tillskrivas kolhuggarens underlåtenhet att, oaktat särskild tillsägelse, uppsätta medhavda stämpar. Men han var känd för sin uraktlåtenhet att vidtaga nödiga skyddsåtgärder, vilket styrkes av att ej mindre än fyra olycksfallsanmälningar med liknande orsak blivit för honom insända under de två sista åren.

Olycksfall vid sprängning.

XI: 2. Uti en s. k. bergpall var »uppremmat» ett block om 2·5 m längd, 2 m bredd och 0·8 m tjocklek. Blocket satt fast baktill och vid ena sidan, men andra sidan var fri, så att ämnesblock kunde uttagas genom kilsömmar tvärs över blocket. Denna sida var emellertid ej så vacker, varför stenhuggaren önskade uttaga sina ämnen vid den motsatta.

I stället för att avkila och undanskaffa den mindervärdiga delen av blocket, tillkallade stenhuggaren en schaktningsarbetare S. för att medelst *minskjutning utblåsa hela blocket* och därigenom åtkomma den eftertrådda delen. Schaktningsarbetaren slog minkrut i den fina sprickan och tände med stubin. Då resultat ej följde, emedan blocket var fastlåst och för stort, upprepades detta förfarande tre gånger. *Vid tändningen sista gången gick minan omedelbart*, och S. träffades av spränggaserna mitt i bröstet, så att han genast avled.

På grund av sprickans finhet fylldes ej sand i densamma, och huruvida den varit täckt med sand har ej kunnat utrönas. Stubinen var endast införd 1 cm i sprickan. Berget stod ej i spänn.

Olyckan torde hava berott på att sprickan ej var tillräckligt täckt och att eld från stubinen (dess längd obekant men antagligen för kort) eller tändstickan antänt å berget invid skjutsprickan utspillt minkrut. Ävenledes kan tänkas, att antändning skett genom mekanisk åverkan på detta spillkrut. Anmärkas bör, att explosionsfaran ökats av den höga temperatur, som måste hava rått i sprickan tillfölje de föregående explosionerna utan tillräckliga tidsmellanrum.

Olycksfallet utvisar nödvändigheten av att ordentligt täcka skjutsprickor, att ej spilla krut (aldrig hälla krut direkt ur paketet) samt alltigenom förfara med yttersta försiktighet vid användning av det så farliga minkrutet.

Bergmästaren betonar i detta sammanhang att *minkrutet vid sprickskjutningar i stenbrotten* är en källa till olyckor i ständigt ökad omfattning, beroende på en strävan att låta det besvärligare kilningsarbetet alltmer ersättas utav skjutning. Det finkorniga minkrutet är därtill synnerligen användbart, men faran vid dess handhavande är ofantligt mycket större än vid vanligt krut. Man

är här inne på en väg, som leder till de farligaste konsekvenser i fråga om såväl arbetssäkerhet som arbetsresultat, och fördelarna med minkrutet kunna ej uppvägas av nackdelarna. Det är bergmästarens uppfattning, att användning av minkrut i stenbrotten borde förbjudas.

XI: 3. Uti ett nyupptaget *stenbrott* i kanten av en bergkulle hade uttagits ett prismatiskt block, begränsat nedåt av en botten (liggande släppa), åt ena gaveln av en stående spricka och inåt av en jämn avlossningsyta. I den inre väggen syntes en horisontellt fortlöpande spricka, som troddes fortsätta rakt in i berget. Så var emellertid ej fallet, utan gick den i stället snett uppåt, ehuru dess utgående i dagen var täckt av gammalt stenskrot och därför ej uppmärksammades. Denna spricka bildade undersidan för ett kilformigt block, som framåt hade stöd mot det uttagna blocket och på ena sidan begränsades av samma spricka som bildade dettas sida, under det att den motsatta var svagt fästad vid berget.

Efter verkställd skjutning gick arbetslaget om 4 man omedelbart tillbaka. Ett par minuter efter deras återkomst *rutschade det kilformiga blocket*, som mist sitt stöd framtill och vars vikt uppskattades till 15 à 20 ton, ned mot skärningens botten, tippade över dess kant och föll ned på den 2 m därunder befintliga marknivån. En arbetare krossades därvid till döds, en annan blev svårt skadad och en tredje fick övergående skador utav raset medföljande stenar.

Olyckshändelsen kunde undvikits, om arbetarna, som sig bör, nalkats skjutplatsen uppifrån. Dessutom voro förberedelserna för skjutningen i så måtto ofullständiga, som en upprensning kring skjutplatsen borde hava gjorts före sprängningen, varvid den omnämnda sprickans utgående i dagen säkerligen blivit observerad. Underlåtenhet att iakttaga givna råd och anvisningar, tyvärr alltför ofta förekommande, har i detta fall grymt hämnat sig.

Olycksfall vid stuveriarbete.

XVI: 1. En *ångare* hade från flottar blivit färdiglastad med props, och arbetarna hade just lämnat sina arbetsplatser för att gå i land med en väntande transportbåt. Tre av arbetarna voro sysselsatta med att hopkoppla vid styrbordssidan liggande tomma flottar, vilka skulle bogseras i land. Stark blåst rådde, och ångaren torde ha träffats av en stark vindstöt, krängt över åt babordssidan, varvid tvenne sidostöttor brutits av och en del props gått över bord, med påföljd att fartyget omedelbart *krängde hårt* över åt styrbordssidan, på vilken 9 stöttor brötos av och en större del av *däckslasten föll i sjön* eller ned på de på denna sida liggande flottarna. Tvenne av de här sysselsatta arbetarna hoppade i sjön, men den tredje tycks ha försökt nå en vid flottarna förtöjd roddbåt, varvid han träffades av fallande props, bedövades och drunknade, under det att de två andra lyckades klara sig mellan propsen och upptogos av transportbåten.

Om händelsen inträffat endast 10 minuter tidigare, hade den kunnat få katastrofartad utgång, enär samtliga arbetare då voro på olycksplatsen.

Orsaken till olyckan torde få tillskrivas för hög däckslast samt olämplig stöttning och surrning. Hela lasten utgjorde 980 stapelfamnar, därav däckslasten 330 famnar. Däckslastens höjd var på akterdäck 14 fot och på fördäck 17 à 18 fot, och under det akterdäckslasten efter olyckan var orubbad, hade så gott som hela fördäckslasten gått över bord. De av fartyget medförda sidostöttorna utgjordes av sågade sparrar 4 × 6 tum, placerade på 7 à 8 fots avstånd från varandra. Någon mellansurrning hade icke gjorts, ej heller hade, såsom vanligen är fallet, props använts för uppstöttning av lasten. Till fartygets styrman hade från förmän och stuveriarbetare påpekande gjorts om den otillfredsställande surrningen, men hade då endast svarats, att stöttningen vid föregående resor utförts på samma sätt.

Olycksfall vid flottning.

XVIII: 1. Vid ett *flottläggningsverk* för havsflottar transporteras stock efter stock på en s. k. kerattbana (en kättingtransportör med medbringare) upp på en höjd av c:a 1·5 m över vattnet. Därifrån ryckas stockarna ner av arbetare, vilka, stående på flotten, lägga dem till rätta inom en under vattnet nedsänkt ram. Olycksstället är beläget, där transportören från en svag lutning mot vattenytan blir parallell med denna.

Vid olyckstillfället befann sig en arbetare på flotten under transportören i färd med att lägga en stock till rätta, då *en krokig stock* utan någons åtgörande *föll från transportören* och träffade arbetaren i huvudet, som krossades, varvid döden var ögonblicklig.

Bolaget utfärdade samma dag en order, att krokiga stockar skulle sorteras ut för att sedan särskilt och med iakttagande av största försiktighet upptagas av transportören. Trots detta inträffade på samma ställe några dagar senare ett nytt olycksfall, varvid en arbetare fick ena benet avslaget av en från transportören nedfallande stock.

Till förhindrande av liknande olycksfall föreskrev yrkesinspektören, att arbete ej får förekomma under vinkeln på banan, med mindre en arbetare är placerad på densamma i och för nedrullning av timret.

Övriga olycksfall.

L: 1. Vid ett bruk voro ett par arbetare W. och N. sysselsatta med tillsyn av papptaket å ett turbinhus, och använde de en *säkerhetslina*, som fasthölls av den på takåsen sittande N. W. skulle vid ett tillfälle gå ned för att avskära pappen i passande längder, fortfarande med säkerhetslinan om livet, men hade N. då släppt densamma. Linans fria ände hade därvid fallit ned genom en springa i den underliggande turbinsumpens tak och *fattats av turbinhjulet*, och från 4 m höjd *rycktes W. ned*, varvid han i fallet bröt nacken och ögonblickligen avled. Linan avslets invid turbinhjulet, kring vilket en del av densamma sedan återfanns upplindad. För att förebygga ett upprepande av den säregna olyckshändelsen blev taket till turbinsumpen omedelbart lagat.

Skyddsbilder

utgivna av föreningen för arbetarskydd.

Yrkesinspektionens verksamhet under första kvartalet 1926.

	Inspekterade arbetsställen	Sammanlagt arbetarantal	Sammanlagt kraftbelopp	Inspektions- och resedagar	Lämnade skriftliga meddelanden	Ink. protokoll över besiktning av ångpannor	Ink. protokoll över besiktning av kokare o. d.	Ink. intyg över besiktning av hissar och kranar	Ink. anmälningar om olycksfall	Därav olycksfall med dödlig utgång	Framställningar till länsstyrelserna	Anmälningar till åtal	Lämnade eftergifter
Yrkesinspektörerna			*eff. hkr.*										
I distriktet	63	5 237	4 717	74	33	41	—	76	1 231	3	—	3	27
II »	70	4 309	34 421	25	43	87	7	55	1 850	9	—	—	37
III »	95	2 692	6 706	32	28	88	4	36	942	7	—	16	14
IV »	79	3 658	8 541	55	40	158	—	32	684	5	3	11	29
V »	60	3 982	45 879	48	40	82	1	186	1 457	8	—	3	8
VI »	232	3 965	28 647	76	34	64	23	99	1 905	4	1	3	4
VII »	40	4 579	14 671	39	8	40	22	214	1 268	4	—	—	1
VIII »	92	8 107	42 100	73	59	86	—	8	1 965	4	1	1	7
IX »	20	1 758	8 697	65	20	59	—	21	1 490	10	—	1	3
Yrkesinspektrisen	209	8 989	—	138	82	—	—	—	—	—	—	1	—
Sprängämnesinspektören	7	579	1 703	13	92	—	—	—	[8] (14)	—	—	—	—
Summa	**967**	**47 855**	**196 082**	[1] **1 638**	**479**	[2] **705**	[3] **57**	**727**	[4] **12 792**	**54**	**5**	**39**	**130**
Underinspektörerna													
I distriktet	313	4 843	979	101	12	63	—	—	—	—	—	—	—
II »	304	853	3 704	58	43	73	—	—	—	—	—	—	—
III »	406	1 174	4 789	73	66	145	—	18	—	—	—	—	—
IV »	172	754	1 346	60	20	129	—	—	—	—	—	—	—
V »	697	2 042	7 365	128	97	59	—	1	—	—	—	—	—
VI »	352	3 242	1 150	91	19	18	—	8	—	—	—	—	—
VII »	270	483	3 930	68	15	54	—	—	—	—	—	—	—
VIII »	221	592	1 869	66	27	56	—	—	—	—	—	—	—
IX »	61	150	199	41	3	29	—	18	—	—	—	—	—
Summa	**2 796**	**14 133**	**25 331**	**686**	**302**	[5] **626**	—	**45**	—	—	—	—	—
härav: jordbruk	548	—	8 626	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
hantverk	727	1 601	2 056	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
annat arbete	1 521	12 532	14 649	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skogs- och flottledsinspektören	[6] **159**	**1 404**	—	**30**	**13**	—	—	—	[8] **2 892**	[8] **10**	1	—	—
Bergmästarna													
Norra distriktet	6	2 847	14 728	12	—	—	—	—	93	1	—	—	—
Gävle—Dala distrikt	10	950	13 185	14	—	—	—	—	127	1	—	—	—
Östra distriktet	8	258	1 654	8	1	—	—	—	44	—	—	—	—
Mellersta distriktet	3	225	1 341	6	—	—	—	—	20	—	—	—	—
Västra »	—	—	—	—	—	—	—	260	393	1	—	—	—
Södra »	8	2 111	3 164	12	1	—	—	—	315	1	—	—	—
Summa	**35**	**6 391**	**34 072**	[7] **52**	**2**	—	—	**260**	**992**	**4**	—	—	—
Järnvägsinspektörerna													
S. J. säkerhetstjänsten, trafiktjänsten	60	·	—	14	16	—	—	—	565	3	—	—	—
rullande materiel	8	·	—	24	4	—	—	—	—	—	—	—	—
Enskilda järnvägar	37	·	—	24	14	—	—	—	351	7	—	—	—
Summa	**105**	·	—	**62**	**34**	—	—	—	[8] **916**	[8] **10**	—	—	—
Elektr. inspektörerna													
Norra distriktet	5	·	·	5	3	—	—	—	1	—	—	—	—
Östra »	5	·	·	6	5	—	—	—	9	—	—	—	—
Västra »	43	·	·	34	38	—	—	—	2	—	—	—	—
Södra »	8	·	·	2	—	—	—	—	6	—	—	—	—
Summa	**61**	·	·	**47**	**46**	—	—	—	[8] **18**	—	—	—	—

[1] Härav 258 för assistenterna. — [2] Härav större besiktning i 184 fall. — [3] Härav större besiktning i 10 fall. — [4] Av dessa olycksfall hava 11 843, därav 45 med dödlig utgång, inträffat inom yrkesinspektionens tillsynsområde. — [5] Härav större besiktning i 185 fall. — [6] Avser inspekterade härbärgen. — [7] Härav 13 för gruvingenjörerna. — [8] Dessa olycksfall ingå i de ovan för de olika yrkesinspektionsdistrikten redovisade summorna.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

Anlitad statistik (Jfr Soc. Medd. årg. 1926, s. 241)	1925 mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	1926 jan.	febr.	mars
Sverige. Arbetslöshet, i %	12·0	10·8	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	10·1	11·8	19·5	15·7	[1] 14·8	14·7
Ansökn. per 100 lediga platser	207	166	157	159	162	156	154	172	246	226	273	247	191
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	2·91	·	·	3·11	·	·	3·07	·	·	3·08	·	·	3·01
Norge. Arbetslöshet, i %	7·4	9·5	8·1	8·5	8·8	10·1	12·9	17·0	19·0	23·5	21·5	22·9	24·1
Arbetssök. per 100 led. pl. (manl.)	553	398	360	338	330	438	592	753	1 037	910	824	874	—
Danmark. Arbetslöshet, i %	14·7	13·4	12·0	9·1	8·3	9·8	10·6	13·5	20·5	31·7	[1] 30·1	28·3	23·2
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal)	41	35	30	24	23	26	28	35	51	85	85	80	64
Finland. Registr. arbetslösa	3 502	1 882	1 398	1 155	984	1 563	2 011	2 776	3 604	2 298	3 832	3 462	—
Ansökn. per 100 led. platser (manl.)	389	305	227	233	258	306	307	326	405	329	368	313	—
Storbritannien. Arbetslöshet, i %:													
inom fackföreningarna	9·0	9·4	10·1	12·3	11·2	11·4	11·4	11·3	11·0	11·0	10·6	10·4	10·1
arbetslöshetsförsäkrade	11·1	10·9	10·9	11·9	11·2	12·1	12·0	11·4	11·0	10·5	11·1	10·5	9·8
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal)	1 249	1 251	1 253	1 368	1 262	1 418	1 401	1 295	1 227	1 166	1 237	1 169	1 070
Nederländerna. Arbetslösa, i %	9·3	7·7	6·9	6·7	8·3	8·5	7·6	7·1	9·1	16·1	[1] 17·8	[1] 10·4	[2] 8·2
Arbetslöshetsindex	8·0	6·6	5·9	5·7	7·0	7·2	6·5	6·2	7·9	13·8	15·2	8·8	—
Belgien. Arbetslöshet, i %	7·0	7·1	6·2	5·8	5·1	3·9	2·6	2·6	7·3	7·4	8·1	[2] 4·5	—
Tyskland. Arbetslöshet, i %	5·8	4·3	3·6	3·5	3·7	4·3	4·5	5·8	10·7	19·4	22·6	22·0	21·4
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	466	320	233	195	197	231	266	364	673	1 498	2 031	2 057	1 942
Ansökn. per 100 lediga platser	231	199	175	171	175	195	206	255	453	751	797	780	680
Sysselsättn:index (dec. 1921 = 100)	103·2	107·4	109·5	109·6	108·7	108·4	108·6	107·3	103·6	96·4	93·4	93·5	94·3
Arbetstillgång (medelgod = 2·00)	1·99	1·98	1·98	1·93	1·97	1·93	1·90	1·84	1·66	1·53	1·44	1·33	1·29
Österrike. Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	176	148	131	118	117	116	119	131	159	208	231	229	202
Schweiz. Arbetslösa (i 1 000-tal)	10	9	7	8	10	10	10	12	16	17	21	18	14
Ansökn. per 100 lediga platser	276	215	180	241	353	396	420	657	1 003	1 218	1 150	714	445
Arbetstillgång (medelgod = 100)	99	·	·	95	·	·	94	·	·	91	·	·	—
Frankrike. Understödda arbetslösa	1 016	931	675	626	637	581	618	523	557	645	534	775	543
Italien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	143	127	101	86	80	72	83	86	112	122	156	126	—
Estland. Oplac. arbetssökande[3]	2 867	2 209	1 783	1 771	1 960	941	883	1 904	[1] 4607	[1] 3213	3543	2 444	2 632
Lettland. Oplac. arbetssökande	4 314	3 168	1 319	1 169	814	1 026	910	2 002	3 672	5 097	4 990	—	—
Polen. Arbetslösa (i 1 000-tal)	184	178	173	172	175	186	195	213	239	[1] 311	359	—	—
Tjeckoslovakien. Oplacerade arbetssökande (i 1 000-tal)	61	48	48	40	42	45	42	40	·	48	—	—	—
Ungern. Arbetslösh., i %	20·5	20·2	19·0	19·0	17·9	15·2	14·3	13·4	15·6	[1] 16·4	17·4	17·9	17·9
Ansökn. per 100 lediga platser[4]	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	369	403	288
Kanada. Arbetslöshet, i %	8·5	8·7	7·0	6·1	5·2	4·4	5·7	5·1	5·7	7·9	8·1	8·1	—
Sysselsättn:index (jan. 1920 = 100)	87·2	90·8	94·5	96·8	96·3	96·6	98·3	97·1	95·3	89·6	90·7	91·5	—
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. Statist. (1923 = 100)	92·3	92·1	90·9	90·1	89·3	89·9	90·9	92·3	92·5	92·6	93·3	—	—
Fed. Reserve Board (1919 = 100)	96·4	95·9	94·9	94·2	93·1	93·9	95·1	97·0	97·2	97·1	96·3	97·0	—
Nya Syd-Wales. Arbetslösa (i 1 000-tal)	8	10	12	12	11	8	8	8	7	5	—	—	—

[1] Reviderade siffror. — [2] Preliminära siffror. — [3] Uppgifterna äro hämtade ur den av Estlands statistiska centralbyrå utgivna månadsskriften »Eesti statistika». — [4] Uppgifterna publiceras fr. o. m. år 1926 i »Magyar Statisztikai Szemle».

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

April månad år 1926.

Under hänvisning till efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet,[1] lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under april månad.

Översikt av verksamheten under april månad 1926.

	Manliga avdeln.			*Kvinnliga avdeln.*			*Tillsammans*		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Stockholms stad	4 158	1 737	1 562	3 860	3 714	2 467	8 018	5 451	4 029
Stockholms län	3 120	1 558	1 449	544	724	337	3 664	2 282	1 786
Uppsala stad och län	621	330	235	261	271	239	882	601	474
Södermanlands län	721	568	408	450	471	309	1 171	1 039	717
Östergötlands län	1 263	615	515	840	648	446	2 103	1 263	961
Norrköping	888	238	230	176	187	115	1 064	425	345
Jönköpings län	306	168	124	267	182	125	573	350	249
Kronobergs län	78	39	33	113	127	73	191	166	106
Norra Kalmar län	154	85	79	42	52	35	196	137	114
Södra Kalmar län	594	265	249	195	131	89	789	396	338
Gotlands län	65	68	46	77	100	44	142	168	90
Blekinge län	776	348	301	394	327	196	1 170	675	497
Kristianstads län	848	533	425	571	735	377	1 419	1 268	802
Malmöhus län: Malmö	1 903	506	461	1 362	1 058	719	3 265	1 564	1 180
Lund	334	66	61	96	77	63	430	143	124
Landskrona	528	231	226	50	43	25	578	274	251
Hälsingborg	1 141	311	297	335	276	184	1 476	587	481
Ystad	299	125	115	61	58	31	360	183	146
Trälleborg	408	149	149	71	52	47	479	201	196
Eslöv	145	92	78	37	54	28	182	146	106
Skurup	69	46	46	33	51	23	102	97	69
Vellinge	70	49	43	21	26	15	91	75	58
Hallands län	424	247	198	159	216	110	583	463	308
Göteborgs och Bohus län	468	257	212	173	164	89	641	421	301
Göteborg	3 765	1 263	1 182	1 135	994	630	4 900	2 257	1 812
Älvsborgs län	432	187	148	139	158	79	571	345	227
Skaraborgs län	790	533	354	570	561	296	1 360	1 094	650
Värmlands län	374	161	142	231	343	180	605	504	322
Örebro län	763	397	350	369	424	290	1 132	821	640
Västmanlands län	698	394	312	378	382	262	1 076	776	574
Kopparbergs län	279	148	143	313	300	224	592	448	367
Gävle stad och län	687	185	185	143	116	96	830	301	281
Västernorrlands län	543	183	179	127	89	69	670	272	248
Jämtlands län	177	93	92	287	272	224	464	365	316
Västerbottens län	185	46	44	212	180	149	397	226	193
Norrbottens län	112	70	56	143	117	92	255	187	148
Tillsammans april 1926	28 186	12 291	10 729	14 235	13 680	8 777	42 421	25 971	19 506
» mars 1926	*30 209*	*11 012*	*9 470*	*13 978*	*12 110*	*7 988*	*44 187*	*23 122*	*17 458*
» april 1925	26 623	11 467	9 704	14 547	13 406	9 181	41 170	24 873	18 885
» » 1924	26 823	13 180	10 928	13 803	13 717	8 786	40 626	26 897	19 714
» » 1923	35 697	15 782	14 063	13 047	13 716	8 180	48 744	29 498	22 243

[1] De särskilda anstalterna uppräknas i tablån här ovan; med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida.

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar per 100 led. pl.			Tillsatta platser per 100 lediga		
					april 1926	mars 1926	april 1925	april 1926	mars 1926	april 1925
Manliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	6 485	6 729	5 540	4 371	121	136	110	79	73	78
Industri och hantverk	7 219	7 483	1 070	940	699	914	661	88	90	90
Sjöfart och fiske	5 444	5 549	2 395	2 333	232	313	331	97	98	81
Handel och samfärdsel	2 780	2 893	929	800	311	359	306	86	90	91
Husligt arbete	2	2	2	2	.	.	.	.	—	.
Annat arbete	5 112	5 530	2 355	2 283	235	238	225	97	99	98
Summa	**27 042**	**28 186**	**12 291**	**10 729**	**229**	**274**	**232**	**87**	**86**	**85**
Kvinnliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	934	946	2 064	785	46	51	57	38	38	47
Industri och hantverk	692	749	351	245	213	225	216	70	73	72
Sjöfart och fiske	421	432	178	168	243	304	308	94	95	89
Handel och samfärdsel	2 126	2 202	1 897	1 363	116	148	124	72	73	71
Husligt arbete	7 682	9 443	9 179	6 207	103	114	107	68	70	72
Annat arbete	452	463	11	9	.	.	.	.	.	.
Summa	**12 307**	**14 235**	**13 680**	**8 777**	**104**	**115**	**109**	**64**	**66**	**68**
Tillsammans										
Jordbruk och skogshushållning . .	7 419	7 675	7 604	5 156	101	112	96	68	63	71
Jordbruk	7 247	7 500	7 531	5 089	100	111	95	68	63	70
Skogshushållning	172	175	73	67	.	153	156	.	83	85
Industri och hantverk	7 911	8 232	1 421	1 185	579	735	569	83	86	86
Gruvdrift och malmförädling . . .	243	243	19	19	.	.	.	.	.	.
Jord-, sten- och glasindustri . . .	224	229	43	27	.	.	.	.	.	.
Metall- och maskinindustri . . .	1 878	1 946	269	220	723	947	851	82	77	82
Trävaruindustri	529	541	94	83	.	.	.	.	.	.
Byggnadsverksamhet	2 512	2 625	416	393	631	686	523	94	98	93
Läder-, hår- och gummiindustri . .	212	224	25	19	.	.	.	.	.	.
Textilindustri	233	240	11	8	.	.	.	.	.	.
Beklädnadsindustri	343	368	130	84	283	433	389	65	67	69
Närings- och njutningsmedelsindustri	552	588	173	123	340	413	228	71	69	87
Kemisk-teknisk o. belysningsindustri	110	114	2	1	.	.	.	.	.	.
Trämasse- och pappersindustri . .	113	121	37	28	.	.	.	.	.	.
Grafisk industri	116	116	9	6	.	.	.	.	.	.
Ej särskilt specificerade	846	877	193	174	454	617	809	90	93	84
Sjöfart och fiske	5 865	5 981	2 575	2 501	232	313	329	97	98	81
Handel och samfärdsel	4 906	5 095	2 826	2 163	180	229	183	77	80	78
Kontors-, bank- o. d. personal . .	446	453	103	83	440	.	.	81	.	.
Butiks- och magasinspersonal . . .	1 249	1 282	196	161	654	711	610	82	84	84
Hotell- och restaurangpersonal . .	1 366	1 428	1 424	1 061	100	132	103	75	75	72
Transportarbetare	1 578	1 661	825	669	201	228	192	81	88	87
Allmän och litterär verksamhet . .	255	258	216	151	119	134	119	61	63	71
Ej särskilt specificerade	12	13	62	58	.	.	.	.	.	.
Husligt arbete	7 684	9 445	9 181	6 209	103	114	107	68	70	72
Annat arbete	5 564	5 993	2 366	2 292	253	251	239	97	99	98
Summa	**39 349**	**42 421**	**25 971**	**19 506**	**163**	**191**	**166**	**75**	**76**	**76**

Utanför resp. länsförmedlingsanstalters rapporteringsområden tillsattes under månaden 2 005 platser, varav 1 557 manliga och 448 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 2 109, 1 620 och 489 samt under nästlidna månad resp. 1 483, 1 138 och 345.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Jordbruk m. m.			Skogshushållning			Gruvdrift o. malmförädling			Jord-, sten- o. glasindustri			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.
	Manliga avdelningen	**6 554**	**5 467**	**4 304**	**175**	**73**	**67**	**243**	**19**	**19**	**222**	**43**	**27**	**1 903**	**255**	**213**
1	Stockholms stad	39	7	7	2	—	—	—	—	—	16	—	—	396	65	52
2	Stockholms län	1 847	1 405	1 297	50	19	19	5	—	—	24	1	1	117	10	9
3	Uppsala stad och län	359	293	202	2	—	—	1	—	—	13	1	1	11	1	1
4	Södermanlands län	269	344	222	2	12	12	1	—	—	—	—	—	73	4	4
5	Östergötlands län	602	445	346	5	2	2	11	—	—	18	2	2	49	5	5
6	Norrköping	151	88	81	—	—	—	—	—	—	—	—	—	66	2	2
7	Jönköpings län	76	84	51	1	—	—	—	—	—	16	15	15	28	16	8
8	Kronobergs län	17	21	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—
9	Kalmar län	146	109	93	—	—	—	—	—	—	7	—	—	36	1	—
10	Gotlands län	44	53	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
11	Blekinge län	154	138	96	—	—	—	—	—	—	17	1	1	25	3	2
12	Kristianstads län	480	411	332	11	3	3	—	—	—	26	8	—	37	6	5
13	Malmöhus län: Malmö	52	81	43	—	—	—	—	—	—	6	—	—	212	10	9
14	Hälsingborg	74	54	45	2	—	—	1	—	—	—	—	—	24	2	1
15	Övriga anstalter	399	261	224	—	—	—	—	—	—	23	2	2	258	48	48
16	Hallands län	134	130	88	—	—	—	1	—	—	11	5	—	19	7	6
17	Göteborgs och Bohus län	105	108	68	—	—	—	—	—	—	10	—	—	17	—	—
18	Göteborgs stad	104	113	91	—	—	—	—	—	—	5	2	1	317	41	35
19	Älvsborgs län	99	83	48	—	—	—	—	—	—	2	1	1	57	8	8
20	Skaraborgs län	564	503	330	—	—	—	—	—	—	12	4	2	11	1	1
21	Värmlands län	86	100	82	17	2	2	23	—	—	4	—	—	4	—	—
22	Örebro län	267	225	181	31	7	7	141	19	19	2	—	—	22	1	1
23	Västmanlands län	343	327	251	1	10	4	48	—	—	2	—	—	46	1	1
24	Kopparbergs län	48	33	31	5	2	2	4	—	—	3	1	1	21	6	6
25	Gävle stad och län	8	7	7	3	—	—	4	—	—	4	—	—	28	4	4
26	Västernorrlands län	9	10	8	3	—	—	—	—	—	1	—	—	7	—	—
27	Jämtlands län	45	21	20	22	12	12	—	—	—	—	—	—	6	—	—
28	Västerbottens län	28	10	10	15	2	2	—	—	—	—	—	—	3	—	—
29	Norrbottens län	5	3	3	3	2	2	3	—	—	—	—	—	9	12	5
	Kvinnliga avdelningen	**946**	**2 064**	**785**	—	—	—	—	—	—	**7**	—	—	**43**	**14**	**7**
1	Stockholms stad	7	7	7	—	—	—	—	—	—	4	—	—	35	10	3
2	Stockholms län	69	162	60	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
3	Uppsala stad och län	67	66	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	49	94	44	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	74	150	82	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Norrköping	8	16	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
7	Jönköpings län	11	41	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	9	37	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	15	45	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	3	23	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	41	103	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	79	320	73	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	8	31	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	4	4
14	Hälsingborg	8	15	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Övriga anstalter	29	97	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Hallands län	15	83	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	48	37	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	9	19	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
19	Älvsborgs län	1	20	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	97	202	77	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	55	100	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	68	135	66	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	75	125	65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	42	54	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävle stad och län	6	7	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	5	9	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	22	38	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	23	23	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	3	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Trävaruindustri			Byggnadsverksamhet			Läder-, hår- o. gummiindustri			Textilindustri			Beklädnadsindustri			Närings- o. njutningsmedelsindustri			Kem.-tekn. o. belysningsindustri			
Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	
540	**89**	**78**	**2 625**	**416**	**393**	**187**	**23**	**18**	**182**	**4**	**3**	**157**	**9**	**4**	**360**	**41**	**35**	**97**	**1**	**1**	
38	13	11	625	89	80	21	4	3	4	—	—	23	2	—	55	20	20	13	1	1	1
36	13	13	210	41	41	8	1	1	—	—	—	6	—	—	20	3	3	2	—	—	2
1	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	7	1	1	—	—	—	3
18	1	1	18	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	4
29	2	2	152	24	24	4	—	—	3	—	—	3	—	—	21	1	1	1	—	—	5
40	—	—	215	11	11	3	1	1	86	—	—	3	—	—	18	—	—	1	—	—	6
17	1	—	19	1	1	1	1	1	3	—	—	3	1	—	7	—	—	9	—	—	7
—	—	—	5	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	8
11	1	1	18	11	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	3	—	—	9
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	1	—	22	2	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	11	—	—	1	—	—	11
13	8	3	41	21	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	5	4	—	—	—	12
28	5	5	326	44	44	8	3	—	5	1	1	47	—	—	48	—	—	45	—	—	13
8	—	—	129	7	7	57	—	—	4	—	—	6	—	—	16	2	1	1	—	—	14
18	4	4	112	11	8	66	5	5	6	—	—	8	2	2	58	1	1	—	—	—	15
3	—	—	36	18	18	3	—	—	23	—	—	2	—	—	2	—	—	1	—	—	16
7	—	—	48	15	14	—	—	—	5	—	—	3	—	—	5	2	1	2	—	—	17
125	5	4	250	30	29	10	8	7	18	2	1	10	3	1	23	—	—	6	—	—	18
3	2	2	33	10	10	2	—	—	22	1	1	8	—	—	5	—	—	3	—	—	19
4	—	—	26	2	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	15	6	3	3	—	—	20
18	—	—	21	1	1	2	—	—	—	—	—	1	—	—	4	—	—	—	—	—	21
11	1	—	33	3	3	—	—	—	—	—	—	13	—	—	3	—	—	1	—	—	22
6	—	—	95	5	5	—	—	—	2	—	—	7	—	—	9	—	—	2	—	—	23
6	1	1	31	22	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
27	—	—	41	2	2	1	—	—	—	—	—	4	—	—	12	—	—	—	—	—	25
59	28	28	48	22	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	26
3	1	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	2	—	—	—	—	—	27
10	2	2	17	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
1	—	—	32	17	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	29
1	**5**	**5**	—	—	—	**37**	**2**	**1**	**58**	**7**	**5**	**211**	**121**	**80**	**228**	**132**	**88**	**17**	**1**	—	
1	—	—	—	—	—	1	2	1	10	6	4	78	62	37	75	42	32	12	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	3	1	1	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	2	2	—	—	—	3
—	2	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	16	4	4	8	8	8	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	5	1	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	4	1	1	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	2	1	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2	—	3	1	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	5	2	2	11	18	8	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	17	—	—	20	—	—	53	34	24	66	12	7	1	—	—	13
—	—	—	—	—	—	14	—	—	2	—	—	4	1	1	8	3	2	—	—	—	14
—	3	3	—	—	—	3	—	—	2	—	—	3	3	3	9	2	2	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	2	3	2	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	1	—	—	12	1	1	29	4	2	13	7	1	4	1	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	8	5	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	1	—	1	3	2	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	4	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	4	3	3	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	2	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1	2	2	2	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Trämasse- o. pappersindustri			Grafisk industri			Industri o. hantverk, ej specific.			Sjöfart och fiske			Kontors-, bank- o. d. personal		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**76**	**11**	**7**	**110**	**8**	**5**	**781**	**151**	**137**	**5549**	**2395**	**2333**	**318**	**68**	**56**
1	Stockholms stad	8	4	—	31	5	3	249	119	109	855	641	613	174	30	25
2	Stockholms län	15	—	—	10	—	—	37	—	—	47	8	8	8	1	1
3	Uppsala stad och län	—	—	—	—	—	—	15	1	1	—	—	—	1	—	—
4	Södermanlands län	—	—	—	4	—	—	29	1	1	130	61	61	—	—	—
5	Östergötlands län	—	—	—	4	—	—	17	—	—	13	3	3	6	2	2
6	Norrköping	11	—	—	17	—	—	9	1	1	135	65	65	1	7	7
7	Jönköpings län	3	—	—	1	1	1	4	1	—	2	1	1	—	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	3	—	—	—	—	—	3	1	1	404	186	186	2	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	8	8	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	21	—	—	293	113	113	1	1	1
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	9	—	—	33	8	8	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	1	—	—	10	1	1	157	6	6	240	84	81	59	3	3
14	Hälsingborg	2	—	—	2	—	—	22	3	1	645	195	195	3	1	1
15	Övriga anstalter	3	—	—	7	—	—	20	—	—	273	112	112	3	1	1
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	2	2	2	143	77	77	—	1	1
17	Göteborgs och Bohus län	—	—	—	—	—	—	10	8	8	94	70	69	—	—	—
18	Göteborgs stad	11	—	—	16	1	—	96	6	6	1621	605	576	47	20	13
19	Älvsborgs län	—	—	—	1	—	—	16	—	—	6	1	—	3	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	6	—	—	—	—	—	2	—	—	28	16	16	1	—	—
22	Örebro län	4	—	—	3	—	—	5	1	—	4	—	—	1	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	2	—	—	36	—	—	6	—	—	2	—	—
24	Kopparbergs län	4	2	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävle stad och län	—	—	—	1	—	—	11	—	—	275	107	107	2	—	—
26	Västernorrlands län	5	5	5	—	—	—	1	—	—	273	33	33	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	1	—	—	3	—	—	6	—	—	2	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	3	—	—	12	1	1	1	1	1
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	1	—	—
	Kvinnliga avdelningen	**45**	**26**	**21**	**6**	**1**	**1**	**96**	**42**	**37**	**432**	**178**	**168**	**135**	**35**	**27**
1	Stockholms stad	18	13	10	5	1	1	15	29	24	264	90	85	72	22	19
2	Stockholms län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
3	Uppsala stad och län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	—	—	—	—	—	—	4	—	—	1	1	1	—	—	—
5	Östergötlands län	1	1	1	—	—	—	1	—	—	—	3	3	3	1	1
6	Norrköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—
7	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
12	Kristianstads län	1	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	6	5	4	1	—	—	68	8	8	5	4	3	39	5	1
14	Hälsingborg	3	—	—	—	—	—	6	—	—	13	9	9	—	—	—
15	Övriga anstalter	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	3	3	1	1	1
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	1	1	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	5	5	5	—	—	—	—	—	—	3	4	3	—	—	—
18	Göteborgs stad	10	1	—	—	—	—	—	1	1	117	52	50	8	1	—
19	Älvsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	1	1	—	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävle stad och län	1	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	1	—	—	—
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	3	3	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	2	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1

Butiks- o. magasins-personal			Hotell- o. restaurang-personal			Transport-arbetare			Allmän o. litterär verksamhet			Handel och samfärdsel, ej specific.			Husligt arbete			Annat arbete			
Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
861	**104**	**96**	**89**	**42**	**38**	**1559**	**660**	**556**	**53**	**5**	**5**	**13**	**50**	**49**	**2**	**2**	**2**	**5 530**	**2 355**	**2 283**	
439	70	64	29	12	11	422	309	222	20	3	3	1	33	32	—	—	—	698	310	306	1
25	2	2	5	—	—	151	21	21	5	—	—	—	—	—	—	—	—	492	33	33	2
3	—	—	3	—	—	22	3	3	3	—	—	—	—	—	1	1	1	160	29	25	3
—	—	—	2	1	1	14	3	3	1	—	—	—	—	—	1	1	1	153	138	100	4
11	1	1	3	5	5	60	18	17	2	—	—	—	—	—	—	—	—	249	105	105	5
11	2	1	—	—	—	58	3	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	62	58	58	6
3	—	—	1	—	—	18	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	94	42	42	7
1	—	—	1	1	1	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45	14	14	8
4	—	—	1	1	—	21	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	85	34	34	9
1	—	—	4	3	3	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	2	10
8	1	1	1	1	1	24	7	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	196	80	78	11
20	7	7	11	2	2	14	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	147	50	41	12
115	4	4	1	1	1	132	61	61	5	—	—	—	—	—	—	—	—	406	202	202	13
9	—	—	—	—	—	25	11	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	111	36	36	14
11	4	4	4	—	—	54	16	16	4	—	—	—	—	—	—	—	—	526	291	291	15
4	—	—	2	1	—	12	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26	5	5	16
5	—	—	2	1	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	135	53	52	17
155	9	8	6	5	5	301	149	141	10	2	2	11	7	7	—	—	—	623	255	255	18
—	—	—	3	—	—	18	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	150	81	78	19
6	—	—	—	—	—	21	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	125	15	15	20
1	—	—	—	—	—	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	146	41	41	21
5	—	—	—	1	1	20	9	9	1	—	—	—	—	—	—	—	—	196	130	129	22
5	—	—	1	1	1	24	7	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	61	43	43	23
1	—	—	4	2	2	14	7	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	137	72	70	24
7	—	—	1	2	2	44	1	1	—	—	—	—	10	10	—	—	—	214	52	52	25
1	—	—	—	—	—	7	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	127	82	82	26
2	—	—	4	2	2	28	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41	54	54	27
4	2	2	—	—	—	11	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	81	20	18	28
4	2	2	—	—	—	10	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41	28	22	29
421	**92**	**65**	**1339**	**1382**	**1023**	**102**	**165**	**113**	**205**	**211**	**126**	—	**12**	**9**	**9 443**	**9 179**	**6 207**	**463**	**11**	**9**	
192	46	32	470	492	375	51	85	58	106	83	42	—	12	9	2 316	2 709	1 727	128	3	1	1
6	3	2	36	34	21	—	—	—	14	22	9	—	—	—	408	499	244	1	—	—	2
—	1	1	15	12	12	2	—	—	—	4	4	—	—	—	175	185	168	1	—	—	3
2	1	1	36	45	28	4	—	—	3	7	6	—	—	—	324	318	225	26	—	—	4
15	4	4	52	59	45	—	1	1	15	12	9	—	—	—	621	398	281	33	7	7	5
1	—	—	7	12	5	3	5	2	4	—	—	—	—	—	135	152	97	7	—	—	6
3	1	1	12	15	12	—	—	—	2	2	2	—	—	—	229	120	94	3	—	—	7
—	—	—	4	9	7	—	—	—	1	2	—	—	—	—	97	76	53	—	—	—	8
1	—	—	12	19	16	—	—	—	1	2	2	—	—	—	199	111	95	7	1	1	9
1	—	—	19	18	9	1	—	—	1	1	—	—	—	—	52	58	34	—	—	—	10
4	2	2	49	53	43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	297	169	121	—	—	—	11
12	—	—	67	112	71	4	6	6	4	6	6	—	—	—	382	270	210	—	—	—	12
108	17	9	100	78	57	7	24	17	14	10	7	—	—	—	745	826	574	97	—	—	13
4	3	3	34	39	31	—	3	—	1	1	—	—	—	—	224	202	137	14	—	—	14
3	3	3	13	22	20	2	2	2	—	4	3	—	—	—	279	219	171	23	—	—	15
3	1	1	12	20	17	—	2	2	1	—	—	—	—	—	118	104	68	3	—	—	16
—	2	—	24	23	10	—	2	—	2	1	—	—	—	—	88	90	62	3	—	—	17
38	4	2	54	30	7	19	31	21	9	8	—	—	—	—	714	834	544	97	—	—	18
3	—	—	13	9	5	—	—	—	—	3	3	—	—	—	122	123	66	—	—	—	19
5	1	1	47	31	24	—	—	—	1	1	—	—	—	—	410	316	187	—	—	—	20
—	—	—	10	17	8	—	—	—	5	9	7	—	—	—	161	216	124	—	—	—	21
4	—	—	35	20	20	—	2	2	3	1	—	—	—	—	228	261	199	19	—	—	22
4	—	—	26	38	31	4	—	—	4	7	7	—	—	—	260	206	153	—	—	—	23
—	—	—	54	54	43	2	2	2	5	4	4	—	—	—	204	182	133	—	—	—	24
—	—	—	13	9	9	1	—	—	—	2	2	—	—	—	113	97	80	1	—	—	25
—	—	—	10	12	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	65	49	—	—	—	26
5	—	—	72	62	54	2	—	—	5	13	9	—	—	—	178	157	136	—	—	—	27
4	1	1	25	21	19	—	—	—	4	6	4	—	—	—	148	124	104	—	—	—	28
3	2	2	18	17	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	116	92	71	—	—	—	29

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 31 mars 1926.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar			Arbetslösa				Föregående månads %
		Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	%	
Bleck- o. plåtslagareförb. .	40	1 494	—	**1 494**	438	—	**438**	**29·3**	33·8
Bokbindareförbundet . . .	19	1 176	2 379	**3 555**	45	59	**104**	**2·9**	2·6
Bryggeriindustriarb.-förb. .	43	3 000	765	**3 765**	73	75	**148**	**3·9**	4·5
Byggnadsträarbetareförb. .	103	8 476	—	**8 476**	3 131	—	**3 131**	**36·9**	47·4
De förenade förbunden . .	46	2 862	683	**3 545**	348	96	**444**	**12·5**	12·7
Elektriska arbetareförb. . .	72	3 086	—	**3 086**	614	—	**614**	**19·9**	21·5
Gjutareförbundet	98	4 388	2	**4 390**	294	—	**294**	**6·7**	6·9
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	224	19 546	1 948	**21 494**	5 176	281	**5 457**	**25·4**	27·9
Gruvindustriarbetareförb. .	18	1 187	—	**1 187**	288	—	**288**	**24·3**	17·7
Handelsarbetareförb. . . .	115	6 164	2 141	**8 305**	566	84	**650**	**7·8**	8·1
Hatt- o. pälsindustriarb.-f. .	15	336	349	**685**	55	60	**115**	**16·8**	15·4
Hattarbetare	5	70	115	**185**	5	15	**20**	**10·8**	3·6
Pälsvaruarbetare	10	266	234	**500**	50	45	**95**	**19·0**	19·0
Kommunalarbetareförb. . .	98	11 339	784	**12 123**	610	74	**684**	**5·6**	5·6
Litografiska förbundet . .	7	767	4	**771**	10	—	**10**	**1·3**	1·2
Livsmedelsarbetareförb. . .	69	7 060	2 858	**9 918**	979	232	**1 211**	**12·2**	14·2
Metallindustriarb.-förb. . .	205	65 750	3 006	**68 756**	7 301	111	**7 412**	**10·8**	10·5
Järnbruksarbetare . . .	56	15 210	7	**15 217**	2 308	—	**2 308**	**15·2**	13·5
Verkstadsarbetare . . .	149	50 540	2 999	**53 539**	4 993	111	**5 104**	**9·5**	9·7
Murareförbundet	44	2 366	—	**2 366**	859	—	**859**	**36·3**	48·8
Måleriarbetareförbundet . .	41	1 666	—	**1 666**	703	—	**703**	**42·2**	50·7
Pappersindustriarb.-förb. .	103	16 189	673	**16 862**	813	37	**850**	**5·0**	6·0
Sadelm.- o. tapetseraref. .	22	700	40	**740**	50	1	**51**	**6·9**	13·3
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	41	5 976	2 554	**8 530**	512	127	**639**	**7·5**	6·6
Skrädderiarbetareförb. . .	53	1 940	3 878	**5 818**	84	178	**262**	**4·5**	6·5
Stenindustriarbetareförb. .	108	6 152	—	**6 152**	1 877	—	**1 877**	**30·5**	23·8
Stuckatörförbundet . . .	2	45	—	**45**	9	—	**9**	**20·0**	20·0
Sågverksindustriarb.-förb. .	217	18 114	10	**18 124**	6 196	7	**6 203**	**34·2**	28·2
Textilarbetareförbundet . .	57	4 254	5 747	**10 001**	130	97	**227**	**2·3**	2·0
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	572	2 267	**2 839**	2	7	**9**	**0·3**	0·6
Transportarbetareförb. . .	56	3 484	—	**3 484**	958	—	**958**	**27·5**	27·5
Träindustriarbetareförb. . .	108	6 298	119	**6 417**	712	13	**725**	**11·3**	11·9
Tunnbinderiarbetareförb. .	16	264	—	**264**	22	—	**22**	**8·3**	14·4
Typografförbundet	33	1 111	33	**1 144**	78	4	**82**	**7·2**	6·9
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	19	908	1	**909**	236	—	**236**	**26·0**	24·8
Summa	**2 102**	**206 670**	**30 241**	**236 911**	**33 169**	**1 543**	**34 712**	**14·7**	**14·8**

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under mars uppgivits till inalles 150 960, vilket i genomsnitt motsvarar 4·3 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Livsmedelspriser och levnadskostnader.

Livsmedelspriser under april månad 1926. De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel (ävensom å bränsle och lyse), som meddelas i efterföljande sammandragstabell för socialstyrelsens 49 ombudsorter, ha inhämtats och bearbetats på samma sätt, som tidigare varit fallet. Under hänvisning till denna tabell må följande anföras rörande de under de senaste månaderna inträffade prisförändringarna å de olika varuslagen.

April har medfört ytterligare någon nedgång i prisnivån, beroende på en till olika varugrupper utsträckt prissänkning, däribland smör, margarin och ägg. Av de 57 varuslag, å vilka noteringar inhämtats, ha sedan föregående månad 26 varit föremål för *prissänkning* och 10, däribland mjöl och socker, för *prisstegring*, under det att medelpriserna å de övriga 21 varuslagen äro fullt *oförändrade*.

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar juli 1914—april 1926. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna ägt rum i detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med april 1926, meddelas efterföljande indexserier, vilka utarbetats på sätt förut beskrivits i Sociala Meddelanden (årg. 1920, sid. 752 ff.).

	Juli	Årsmedeltal								År 1925					År 1926.	
	1914	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1:a kv.	Mars	April[1]
Aritmetiska (ovägda) tal	100	319	348	321	245	186	171	174	176	179	176	176	172	170	168	166
Vägda tal .	100	270	320	298	237	180	164	164	168	170	169	169	165	160	159	158

Enligt vad den »vägda» indexserien giver vid handen, har den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse under april visat en nedgång med en enhet. Det »ovägda» indextalet har sjunkit med två enheter. — Ovanstående indexserier återgivas fullständigare i de häften av Sociala Meddelanden, som innehålla kvartalsrapporter över levnadskostnaderna, senast i årg. 1926, häfte 4, sid. 320. Det må noga observeras, att samtliga ovan angivna stegringssiffror endast avse den förhöjning, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m. inberäknade), vilket beräknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 april 1926, 173, motsvarande en stegring från juli 1914 av 73 % mot 74 % vid närmast föregående undersökningstillfälle, den 1 januari 1926 (se nyssnämnda kvartalsrapport, sid. 323).

[1] Preliminära siffror.

Livsmedelspriser i Sverige 1913—april 1926.

Varuslag	Kvantitet	1913	1919	1925	April 1925	Febr. 1926	Mars 1926	April[2] 1926	Höjning (+) eller sänkning (−) i %	
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	april 1914—april 1926	april 1925—april 1926
Mjölk: oskummad	l.	14	47	24	24	22	22	22	+ 57·1	− 8·3
handskummad	»	8	—	13	13	12	12	12	+ 50·0	− 7·7
separerad	»	6	23	9	9	8	8	8	+ 33·3	− 11·1
Smör: bords- (mejeri-)	kg.	236	729	384	368	351	343	336	+ 46·7	− 8·7
mat- (lands-)	»	213	727	353	348	312	309	309	+ 47·1	− 11·2
Ost: helfet, okryddad	»	164	624	266	270	259	257	252	+ 55·6	− 6·7
halvfet, »	»	121	500	182	185	175	175	173	+ 45·4	− 6·0
Margarin: växt-, bästa sort	»	135	433	178	179	174	174	165	+ 19·6	− 7·8
Ägg: svenska, färska	tjog	159	681	265	199	290	252	190	+ 52·0	− 4·5
» konserverade	»	137	716	273	—	273	—	—	—	—
Potatis: gammal	hl.	—	1271	937	1104	701	702	690	—	− 37·5
»	5 l.	28	71	58	67	47	47	47	+ 67·9	− 29·9
färsk	»	46	102	113	—	—	—	—	—	—
Ärter, gula	kg.	31	78	50	51	48	47	47	+ 56·7	− 7·8
Bruna bönor	»	48	214	72	75	63	60	57	+ 23·9	− 24·0
Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	31	× 75	48	47	47	46	47	+ 51·6	0·0
råg-, » » »	»	22	× 56	33	35	27	26	27	+ 28·6	− 22·9
rågsikt-, » » »	»	27	× 73	42	44	37	36	37	+ 42·3	− 15·9
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	36	99	50	51	47	47	46	+ 27·8	− 9·8
ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	41	111	53	54	53	53	53	+ 35·9	− 1·9
Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	41	96	77	78	72	72	72	+ 75·6	− 7·7
hårt, knäckebröd	»	—	—	99	100	94	93	93	—	− 7·0
mjukt, limpa, söt	»	38	96	70	72	66	66	66	+ 73·7	− 8·3
» » sur (»grovbröd»)	»	30	64	52	53	49	49	49	+ 63·3	− 7·5
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	230	161	163	156	157	156	+ 108·0	− 4·3
mjukt, bil-, bakat med vatten	»	43	116	85	87	80	80	79	+ 83·7	− 9·2
ligaste sort » » mjölk	»	60	167	99	102	94	94	94	+ 56·7	− 7·8
Nötkött, färskt: stek	»	122	563	212	207	212	210	209	+ 71·2	+ 1·0
soppkött	»	100	490	175	171	177	176	174	+ 75·8	+ 1·8
Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	512	255	254	256	254	254	+ 93·9	0·0
spädkalv	»	72	312	152	149	153	152	152	+ 111·1	+ 2·0
Fårkött: färskt, stek	»	133	600	241	245	240	246	248	+ 82·4	+ 1·2
salt, svenskt	»	114	547	198	201	197	200	205	+ 73·7	+ 2·0
Renkött, färskt, stek	»	119	557	247	249	252	249	245	+ 96·0	− 1·6
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	133	605	249	246	250	245	242	+ 87·6	− 1·6
salt, svenskt »	»	140	619	256	250	258	253	251	+ 84·6	+ 0·4
» amerikanskt »	»	—	—	236	226	248	248	247	—	+ 9·3
Fisk, färsk: abborre	»	75	202	132	131	142	143	135	+ 84·9	+ 3·1
gädda	»	108	333	204	196	206	210	188	+ 88·0	− 4·1
sill	»	34	110	78	66	59	59	68	+ 112·5	+ 3·0
strömming	»	38	114	74	70	89	84	79	+ 125·7	+ 12·9
torsk	»	55	160	101	98	100	99	99	+ 73·7	+ 1·0
rödspotta (»spätta»)	»	79	244	155	149	162	158	148	+ 89·7	− 0·7
kolja	»	—	—	120	121	118	118	117	—	− 3·3
salt: sill, prima	»	45	148	86	94	61	59	56	+ 27·3	− 40·4
strömming	»	30	105	52	52	53	53	53	+ 65·6	+ 1·9
Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	223	98	95	106	106	107	+ 91·1	+ 12·6
Kaffe (obränt), prima Santos	»	170	316	335	340	335	335	334	+ 111·4	− 1·8
Socker, bit-	»	67	× 133	78	83	74	72	73	+ 14·1	− 12·0
Salt (matsalt)	»	—	32	19	19	19	19	19	—	0·0
Svagdricka	l.	6	16	15	15	15	15	15	+ 150·0	0·0
Fotogen, Water White	»	20	71	30	30	31	31	31	+ 55·0	+ 3·3
Ved: björk-, osågad, hemkörd (per	famn	2560	8220	4980	5110	4750	4700	4670	+ 81·0	− 8·6
barr- »storfamn»: 3·56 kbm)	»	2040	6740	3750	3860	3560	3550	3530	+ 71·4	− 8·5
Bränntorv	100 kg.	196	896	441	435	447	445	445	+ 118·1	+ 2·3
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	401	—	737	742	744	743	742	+ 88·3	0·0
eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	234	—	344	354	347	349	350	+ 54·2	− 1·1
Koks: gasverks- (krossad)[1] hemkörd	»	165	—	256	274	231	233	234	+ 49·0	− 14·6
eng. kamin- » hemkörd	»	189	—	278	290	271	272	272	+ 4·6	− 6·2

[1] 1913 avse uppgifterna okrossad koks. — [2] Preliminära siffror. — × Maximipris.

Tidskriftsöversikt.

(April 1926.)

Allmänna sociala frågor.

CARLESON, C. N. Folkökning och odlingsgräns. Signalen 1926, nr 13.

GIDE, Ch. Un programme socialiste de politique coloniale. L'Émancipation 1926, nr 3.

GJESSING, KIRSTEN. Rationel Driftsledelse (Scientific Management) og Arbejderen. Nationaløkonomisk Tidsskrift 1926, nr 1/2.

OLK, FR. »Fliessarbeit». Ein Nachwort zur Allgemeinen Betriebstechnischen Tagung Leipzig 1926. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 14.

RAUECKER, B. Die soziale Bedeutung der Rationalisierung. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 16.

SCHÜRCH, CH. Die Tätigkeit der Arbeitergruppe während der 29. Tagung des Verwaltungsrates des internationalen Arbeitsamtes. Die internationale Gewerkschaftsbewegung 1926, nr 1.

Principer för industripolitik. Affärsvärlden 1926, nr 14.

Amerikas förenta stater.

DEVINAT, P. The american labour movement and scientific management. International Labour Review april 1926.

THOMPSON, LAURA A. The library of the United States Department of Labor. Monthly Labor Review mars 1926.

Danmark.

HOLCK, P. Kræver Udviklingen ændret Uddannelse for Tjenestemænd under Socialministeriet? Socialt Tidsskrift 1926, nr 3.

Haandværk, Industri og Handel efter Erhvervstællingen 1925. Statistiske Efterretninger 1926, nr 10.

Ryssland.

BUBNOFF, N. v. Der Geist des volkstümlichen russischen Sozialismus. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik, B. 55, s. 362.

GEORGIEVSKIJ, P. Statistique de l'Union des Républiques Socialistes Soviétiques. Bulletin Statistique de la République Tchécoslovaque 1926, nr 4/6.

TSERETELLI, I. Can the bolshevists »consolidate»? The Labour Magazine april 1926.

Storbritannien.

HILDEBRAND, K. Englands arbetarfrågor. [Hearnshaw: »Democracy and Labour».] Industria 1926, nr 8.

Tyskland.

HARTRODT, G. Der Behördenorganismus auf dem Arbeitsgebiet des Reichsarbeitsministeriums. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 14.

ROSENSTOCK, E. Macht und Schranken der Industrialisierung des Reichs. Der Arbeitgeber 1926, nr 7.

Der Kampf um die Sozialpolitik in Deutschland. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 17.

Österrike.

KAUTSKY, B. Sozialistische und reaktionäre Finanzpolitik. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 7.

Arbetarskydd.

ASHE, S. W. Personal experiences with the prone pressure method. National Safety News 1926, nr 4.

BAUSENWEIN, E. Beleuchtungstechnik und Produktion. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1926, nr 6.

BENDER. Erziehung zur Gefahrenbekämpfung durch Bilder und Rundfunk. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 15.

CAREY, L. J. Safe occupations for the aged worker. National Safety News 1926, nr 4.

COLE, W. G. What civic organizations can do for safety. National Safety News 1926, nr 4

CONNER, R. M. Laboratory establishes standards for gas appliances. National Safety News 1926, nr 4.

DE BLOIS, L. A. Progress in accident prevention. Monthly Labor Review mars 1926.

FOWLER, H. C. How the petroleum industry is advancing safety. National Safety News 1926, nr 4.

HANNICH, W. Neuerungen in der Kunstseidenfabrikation und ihre gesundheitlichen Wirkungen auf die Arbeiter. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1926, nr 7.

HASSLER, H. G. Cutting down accident totals in a steel car shop. National Safety News 1926, nr 4.

HAUCK, K. Tuberkulose und gewerbliche Arbeit. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1926, nr 6.

HEDENSTRÖM, C. H. Försumma ej små sår. Arbetarskyddet 1926, nr 4.

HILL, CH. E. Greater safety at grade crossings. National Safety News 1926, nr 4.

HOLMER, R. Olycksfall, skyddsåtgärder och skyddslagstiftning vid elektriska anläggningar. Elektrikern 1926, nr 2.

KLACZKO, M. Schreibmaschine und Volksgesundheit. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1926, nr 7.
KOELSCH, F. Industrialisierung und Volksgesundheit. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 15.
KRÜGER, ELISABETH. Die Frau in der Fabrikarbeit. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 15.
KRÜGER, ELISABETH. Gewerbehygiene und Volksgesundheit. Blätter für Wohlfahrtspflege 1926, nr 4.
KÜPPER. »Athana» Gassicherheitsventil. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1926, nr 7.
MENTE. Schwungrad-Zerreissungen. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 15.
OARTEL, J. A. »What is it all about?» [The inner meaning of the safety movement.] National Safety News 1926, nr 4.
ROSENGREN, A. Ventilationsanordning vid A.-B. Separators förtenning och bets. Arbetarskyddet 1926, nr 4.
SACHSENBERG, E. Beitrag zu den psychologischen Grundlagen der Fabrikarbeit. Arbeit und Beruf 1926, nr 7.
SALLS, C. M. Analysis of siliceous dust samples. *Industrial Hygiene Bulletin mars 1926.*
STARRMANN-HUNGER, MARGARETHE. Der wunde Punkt in der Jugendgesundheitsfürsorge. Blätter für Wohlfahrtspflege 1926, nr 4.
STEIN, G. Sicherung gegen Kurbelschläge bei Schiffswinden. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 15.
TEISSL, L. Mechanisierung von Arbeitsvorgängen der Rauhwarenbransche. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1926, nr 7.
THIELE, A. Die Ziele der hygienischen Volksbelehrung. Blätter für Wohlfahrtspflege 1926, nr 4.
WAMPLER, O. N. With »Accident prevention pete» in the Tri-state mines. National Safety News 1926, nr 4.
WOEDTKE, L. D. Housekeeping — a perennial problem. National Safety News 1926, nr 4.
F. H. Unfälle und gewerbliche Vergiftungen durch Benzin und Benzol. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 15.
P. Hur skola s. k. skyddsbilder bäst användas? Arbetarskyddet 1926, nr 4.
P—s. »Safety first». Svensk Pappers-Tidning 1926, nr 7.
Arbeiterbewegung und Unfallverhütung. Die internationale Gewerkschaftsbewegung 1926, nr 1.
Protecting school children against traffic hazards. National Safety News 1926, nr 4.
Public accident statistics. Their practical application to the public safety problem. National Safety News 1926, nr 4.
Results of studies of hazards connected with use of tetraethyl lead gasoline. Monthly Labor Review mars 1926.
Der Richtlicht-Apparat. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1926, nr 7.

Sverige.

KOMMERSKOLLEGIUM. Fartygsinspektionen år 1924. Sveriges Allmänna Sjöfartsförenings Tidskrift 1926, nr 1/5.
KOMMERSKOLLEGIUM. [Utlåtande om] Räcken å prämfartyg. Sveriges Allmänna Sjöfartsförenings Tidskrift 1926, nr 1/5.
TAMM, A. Uttalande angående önskemål under 1926. Arbetarskyddet 1926, nr 4.
Fartygsinspektionens »sociala» delar. Nautisk Tidskrift 1926, nr 4.

Amerikas förenta stater.

Women's industrial conference, Washington, D. C. Monthly Labor Review mars 1926.

Tyskland.

KLEIN. Die Sozialpolitik der Jugendverbände. Der Arbeitgeber 1926, nr 8—9.
MARTINECK. Reichsgesundheitswoche und soziale Gesetzgebung. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 15.
Bauarbeiterschutz. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 15.
Industrial inspection in Germany in 1923 and 1924. International Labour Review april 1926.

Österrike.

SCHIEL, A. H. Unfallverhütung und Gewerbeinspektorat. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1926, nr 6.

Arbetslön.

KRINGEN, O. Lønningsmetoder. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1926, nr 3.
RATTÉ, J. Preise und Löhne und ihr Einfluss auf den Weltmarkt. Die internationale Gewerkschaftsbewegung 1926, nr 1.
RICCI, U. The compilation of wage statistics. International Labour Review april 1926.
E. S. Statstjenestemennenes lønningsforhold i Norge og Sverige. Statsøkonomisk Tidsskrift 1926, nr 1.

Sverige.

R—L. Bristfällig lagstiftning. [Förmånsrätten för lönearbetares fordran i händelse av konkurs.] Byggnadsvärlden 1926, nr 15.
Hur kapitalet drives ur landet. Verkstäderna 1926, nr 4.
Sjuksköterskelöner i olika landstingsområden och i städer, som ej deltaga i landsting. Sv. Landstings Tidskrift 1926, nr 2.

Frankrike.

GIGNOUX, C. Le salaire-or. L'Émancipation 1926, nr 3.
Enquête sur les salaires en France en octobre 1925. Bulletin de la Statistique générale de la France 1926, nr 2.

Schweiz.

Arbeitslöhne verunfallter Arbeiter in den Jahren 1913 und 1918 bis 1924. Sozialstatistische Mitteilungen 1926, nr 3.

Storbritannien.

Changes in rates of wages in 1925. The Ministry of Labour Gazette 1926, nr 4.
Nominella och reella löneförändringar i England. Industria 1926, nr 8.

Tyskland.

BOLZ, D. W. Produktionsverteuerung—Produktionsverminderung. Der Arbeitgeber 1926, nr 7—8.

LEVY, H. »Rationalisierung» und Lohnhöhe. Der Arbeitgeber 1926, nr 8.

Tarifmässige Landarbeiterlöhne im Jahresdurchschnitt 1925. Wirtschaft und Statistik 1926, nr 7.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

BARGHEER. Die Beschäftigungskurve. Arbeit und Beruf 1926, nr 7.

BUJAK, H. Arbeitsmarkt und Gütermarkt. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 8.

KUNZE, K. Die Arbeitsvermittlung für geistige Berufe. Arbeit und Beruf 1926, nr 7.

Fordismen — en ny ekonomisk utvecklingslinje? Svensk Finanstidning 1926, nr 14.

Sverige.

HANSSON, S. Arbetslöshetsförsäkringens öde. Svensk Hotell-Revy 1926, nr 7.

KOMMERSKOLLEGIUM. Utlåtande angående framställning om hjälpkredit åt gatstensindustrien. Kommersiella Meddelanden 1926, nr 6.

Den gifta kvinnan i statstjänst. Svensk Trafiktidning 1926, nr 14.

Sockerbetsodlingen. Sv. Lantarbetsgivareföreningarnas Medlemsblad 1926, nr 4.

Statshjälpen till järnbruksfusionen. Metallarbetaren 1926, nr 17.

Danmark.

DESSAU, B. Industrien under deflationskrisen. Tidsskrift for Industri 1926, nr 7.

Arbejdsløsheden 1925. Statistiske Efterretninger 1926, nr 11.

Krisehjælpsloven vedtaget. Arbejdsgiveren 1926, nr 15.

Finland.

Arbetslöshetskassorna. Industritidningen 1926, nr 6.

Nederländerna.

MEYJES, W. C. P. & VERWEY, IR. R. A. Welke leering is voor Nederland te trekken uit de in Engeland tot bestrijding en voorkoming der werkloosheid genomen maatregelen? Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1926, nr 4.

Werkloosheid en werkloosheidsverzekering in het jaar 1925. Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek 1926, nr 3.

Norge.

Arbeidsledigheten og arbeidsledighetsstatistikken i Norge. Statistiske Meddelelser 1926, nr 1/3.

Norsk Lovforslag om Arbejdsløshedsforsikring. Arbejdsgiveren (Danmark) 1926, nr 16.

Rumänien.

Activitatea oficiilor publice de plasare pe anul 1925. Buletinul Muncii 1926, nr 1/3.

Schweiz.

[EIDG. ARBEITSAMT.] Stand der kantonalen und kommunalen Arbeitslosenversicherung in der Schweiz. Wirtschaftsberichte des Schweizerischen Handelsamtsblattes 1926, nr 8—9.

Die Altersgliederung der Arbeitslosen Ende Januar 1926. Sozialstatistische Mitteilungen 1926, nr 3.

Tyskland.

BRASCH, H. D. Zwei Jahre deutscher Konjunkturbeobachtung. Technik und Wirtschaft 1926, nr 4.

BROECKER, B. Arbetslöshetsunderstödet i Tyskland. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 17.

HESSLER, O. Gewerkschaften und Erwerbslosigkeit der Jugend. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 17.

LEHFELDT, B. Die Begründung des Gesetzentwurfs über Arbeitslosenversicherung. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 13.

LEHFELDT, B. Der neue deutsche Gesetzentwurf über Arbeitslosenversicherung. Zeitschrift für die gesamte Versicherungs-Wissenschaft 1926, nr 1.

MICHALKE. Ueberführung städtischer Arbeitsloser in die Landwirtschaft. Arbeit und Beruf 1926, nr 6.

PETERSEN. Die Vermittlung städtischer Arbeitsloser — besonders Jugendlicher — aus dem besetzten Gebiet in die Landwirtschaft des unbesetzten Gebietes. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 16.

Österrike.

GSCHLIESSER. Die öffentlichen allgemeinen Arbeitsnachweise und die Vermittlung in die Landwirtschaft. Arbeit und Beruf 1926, nr 6.

KRAL, B. Die Stellenlosenversicherung im Entwurf des österreichischen Angestelltenversicherungsgesetzes. Arbeit und Beruf 1926, nr 7.

PROKSCH, A. Die Arbeitslosigkeit in Österreich im Jahre 1925. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 8.

Arbetstid.

KUTTIG. Die Arbeitszeitkonferenz in London. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 13.

RAGER, FR. Die Londoner Arbeitszeitkonferenz. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 8.

Arbetstiden utomlands och hemma. Verkstäderna 1926, nr 4.

Arbetstidskonferensen i London. Industria 1926, nr 7.

La conférence des ministres du travail. Revue du Travail 1926, nr 3.

Ministerkonferansen om 8-timers dagen. Arbeidsgiveren (Norge) 1926, nr 6.

Das Washingtoner Arbeitszeitabkommen und die Londoner Vereinbarungen. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 14—16.

Washingtonkonventionen. Resultatet av arbetsministrarnas konferens i London. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 15.

Die Vereinbarung von London. Metallarbeiter-Zeitung 1926, nr 14.

Sverige.

KOMMERSKOLLEGIUM. [Utlåtande om] Sjöarbetstidslagen. Sv. Allm. Sjöfartsförenings Tidskrift 1926, nr 1—5.

En borgerlig samling mot arbetstidslagarna. Tobaksarbetaren 1926, nr 3.

Butikstängningslagens tillämpning på handeln i kiosker. Köpmannen 1926, nr 15.

Sjukhuspersonalen och arbetstidslagen. Sv. Landstings Tidskrift 1926, nr 2.

Norge.

Arbeidsforholdene og arbeidstiden til sjøs. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1926, nr 3.

Bostadsförhållanden.

LILIENBERG, A. Om regionplanering. [Med diskussion.] Teknisk Tidskrift 1926, nr 17.

Sverige.

CLAESSON, ESTER. Gårdsplanteringar. Vår Bostad 1926, nr 4.

T. E. Landsbygdens byggnadsskick och dess förbättrande. Byggnadsvärlden 1926, nr 16.

Finland.

Fabriksarbetarnas bostadsförhållanden. Social Tidskrift 1926, nr 4.

Hyresförhållandena i städerna. Finsk Kommunaltidskrift 1926, nr 1.

Tyskland.

ALBRECHT, G. Neue Probleme der Baugenossenschaften. Genossenschafts-Korrespondenz 1926, nr 1.

EBEL. Die Wohnungszwangswirtschaft im Jahre 1925. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 16.

KRÜGER. Auslandsanleihen für den Wohnungsbau. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 14.

Fattigvård, barnaskydd och välgörenhet.

DYCK, MARGARETHE. Die Entwicklung der Kinderpsychologie und ihr gegenwärtiger Stand. Blätter für Wohlfahrtspflege 1926, nr 3.

HULTGREN, N. J. Några tankar om hjälpverksamhet. Fångarnas Vän 1926, nr 1/2.

JOHNSSON, J. V. Vården av fallandesjuka i några av Europas länder. Social Tidskrift 1926, nr 4.

LINDHAGEN, ANNA. Internationella unionen Hjälp till barnen. Kongressen 1925 och Genèvedeklarationen. Tidskrift för Barnavård och Ungdomsskydd 1926, nr 2.

PAULI, EBBA. Vår tids lärare och anstaltsledare som uppfostrare. Tidskrift för Barnavård och Ungdomsskydd 1926, nr 2.

Sverige.

HÖJER, SIGRID. Något om de vanföra. Tidskrift för Fattigvård 1926, nr 6.

JACOBSSON, T. Vårdare- eller tjänstemannasystem vid städernas fattigvård? Sv. Stadsförbundets Tidskrift 1926, nr 2.

LINDERSTAM, N. Arbetet bland kvinnliga fångar. Fångarnas Vän 1926, nr 1/2.

MOUREAU, N. Om tvångsåtgärder mot försumliga barnfäder. Tidskrift för Barnavård och Ungdomsskydd 1926, nr 2.

WIGERT, V. Om social hjälpverksamhet för psykiskt sjuka. Hertha 1926, nr 4.

Frågan om nedbringande av antalet fattigvårdsprocesser inför riksdagen. Sv. Landstings Tidskrift 1926, nr 2.

Föreslagna ändringar i fattigvårdslagen. Tidskrift för Fattigvård 1926, nr 2.

Förslag till ändrade bestämmelser angående landstings ersättningsskyldighet till kommun för vård åt sinnessjuka m. fl. Sv. Landstings Tidskrift 1926, nr 2.

Uppskov med ålderdomshemmen. Frågan inför riksdagen. Landskommunernas Tidskrift 1926, nr 4.

Belgien.

H. A. Une nouvelle loi sur l'assistance publique en Belgique. Le Musée Social 1926, nr 4.

Danmark.

COHEN, J. L. Til Overvejelse for Socialkommissionen. Socialt Tidsskrift 1926, nr 3.

Forenklingen af vore sociale Loves Administration. Sygekasse-Bladet 1926, nr 4.

Finland.

Fattigvårdslagens underhållsbestämmelse. Industritidningen 1926, nr 7.

Nederländerna.

Geltendmachung von Unterhaltsansprüchen unehelicher Kinder in den Niederlanden. Blätter für Wohlfahrtspflege 1926, nr 2.

Norge.

MOHR, A. Omkring barnelovene av 1915. Sociale Meddelelser 1926, nr 2.

Vergerådsstatistikk 1923 og 1924. Statistiske Meddelelser 1926, nr 4.

Schweiz.

FELD, W. Statistik der Fürsorgeleistungen im Kanton Zürich. Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1926, nr 1.

Tyskland.

BIRKIGT, I. Die Anhörung des Minderjährigen bei Anordnung der Fürsorgeerziehung. Blätter für Wohlfahrtspflege 1926, nr 3.

ROTSCHILD. Der Mehrverkehr. Zum Entwurf eines Gesetzes über die unehelichen Kinder. Blätter für Wohlfahrtspflege 1926, nr 2.

SALOMON, ALICE. Die Fortbildung im sozialen Beruf. Blätter für Wohlfahrtspflege 1926, nr 2.

WOLF, FR. Die praktische Durchführung des sächsischen Wohlfahrtspflegegesetzes vom Standpunkte des Arztes. Blätter für Wohlfahrtspflege 1926, nr 3.

Föreningsväsen.

STRAAS, E. Entwicklungsrichtung der Gewerkschaften. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 7.
Driftsråden, fackföreningarna och staten. Industria 1926, nr 7.

Sverige.

LANGENFELT, G. Ur gamla svenska skråordningar. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 14.
Blir »Samverkande Byggnadsfackförbunden» verklighet? Elektrikern 1926, nr 2.
Vävlagarna. Textilarbetaren 1926, nr 1.

Finland.

FAGERHOLM, K.-A. Krisen inom den finländska fackföreningsrörelsen. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 17.
Arbetsgivarnes i Finland centralförbund. Utdrag ur styrelsens årsberättelse för 1925. Industritidningen 1926, nr 7.

Italien.

Den italienske arbeiderlovgivning. Arbeidsgiveren (Norge) 1926, nr 7.
Law on labor representation in Italy. Monthly Labor Review mars 1926.

Norge.

Fagorganisasjonens uavhengighetserklæring. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1926, nr 3.

Ryssland.

OLBERG, P. Den ryska fackföreningsrörelsens väsen och praxis. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 13.

Storbritannien.

MOGÅRD, B. Den första engelska trippelalliansen. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 16.

Tyskland.

KNOLL, A. Die Wirtschaftsschule des Metallarbeiter-Verbandes. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 14.
KUMMER, FR. Trade-union movement of Germany and its problems. Monthly Labor Review mars 1926.
SCHRÖTER, O. Die sozialistische Arbeiterjugend Deutschlands. Blätter für Wohlfahrtspflege 1926, nr 2.
Ausserordentlicher Bundestag des Deutschen Baugewerksbundes. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 15.
Grundlagen zur Schaffung eines Keramischen Bundes im Fabrikarbeiter-Verband. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 17.
Zum gewerkschaftlichen Zusammenschluss in der Lebens- und Genussmittelindustrie. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 16.

Jord- och egnahemsfrågan.

Sverige.

NYMAN, HJ. Om praxis inom justitiedepartementet vid behandling av fideikommissärenden. Svensk Juristtidning 1926, nr 2.

Amerikas förenta stater.

FELD, W. Die amerikanische Landwirtschaftsenquête. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik, B. 124, s. 71.

Danmark.

La conservation des petites propriétés et leur formation au Danemark. Revue Int. des Inst. Écon. et Sociales 1926, nr 1.

Kanada.

DESJARDINS, H. P. La colonisation au Canada. Revue Int. des Inst. Écon. et Sociales 1926, nr 1.

Mexiko.

FERRARI, EGIDIA. Les conditions économiques des ouvriers agricoles au Mexique. Revue Int. des Inst. Écon. et Sociales 1926, nr 1.

Spanien.

Spanska jordförhållanden. Sv. Lantarbetsgivareföreningarnas Medlemsblad 1926, nr 4.

Storbritannien.

HEYER, F. Probleme der britischen Agrarpolitik. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik, B. 124, s. 19.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Sverige.

HANSSON N. P. Stripakonflikten riksbekant. Gruvindustriarbetaren 1926, nr 4.
K—N. Statistiken som maktfaktor. Skoarbetaren 1926, nr 2.
Ett betydelsefullt prejudikat i verkmästare- och förmansfrågan. Svensk Bageri-Tidskrift 1926, nr 2.
Register och effektivitet. Verkstäderna 1926, nr 4.

Danmark.

H. L. Utvidgad förhandlingsrätt för statsbanepersonalen i Danmark. Lokomotivmännens Tidning 1926, nr 8.
Den danska förhandlingsrätten inför utvidgning. Svensk Trafiktidning 1926, nr 15.
Da Toldvæsenet strejkede. Arbejdsgiveren 1926, nr 14.

Finland.

Arbetsinställelser år 1925. Social Tidskrift 1926, nr 4.

Italien.[1]

CIMINO, E. Den fascistiska avtalsregleringen och det ekonomiska läget i Italien. Industria 1926, nr 8.

[1] Jfr även avd. FÖRENINGSVÄSEN.

Kanada.

Medlings- och skiljedomslagstiftning i Kanada. Industria 1926, nr 7.

Norge.

Lockouten. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1926, nr 3.

Vårtariffene. Meddelelsesblad 1926, nr 3.

Storbritannien.

BRATT, A. Den engelska kolkrisen. Det nya Sverige 1926, nr 1.

CARLESON, C. N. Englands kolproblem. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 15.

KOCK, KARIN. Den engelska kolrapporten. Teknisk Tidskrift 1926, nr 14.

TRACEY, H. What the coal report means to the miners. The Labour Magazine april 1926.

Den engelska kolkonflikten. Industria 1926, nr 8.

Enskild gruvdrift men statsbesittning av gruvorna, den engelska kolkommissionens förslag. Industria 1926, nr 7.

Socialiserad driftsledning [vid kolgruvorna]. Industria 1926, nr 8.

Tyskland.

CONRAD. Streiks und Aussperrungen im Jahre 1924. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 14.

EDING, I. Ruhegeld und Hinterbliebenenversorgung an städtische Angestellte und Arbeiter. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 14.

KASKEL. Zur Frage der »Betriebschaft». Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 16.

POTTHOFF, H. Tarifvertrag und Ueberarbeit. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 15.

Technische Nothilfe oder faschistische Freikorps. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 17.

Die zentralen Lohnverhandlungen im Baugewerbe. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 16.

Österrike.

SCHNEEBERGER, P. Ein Kampf der Landarbeiter um ihr Recht. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 7.

Kooperation.

HILDEBRAND, G. Ein weiterer Beitrag zum Kapitel Quäkertum und Genossenschaftswesen. Genossenschafts-Korrespondenz 1926, nr 1.

LAVERGNE, B. Überblick über die verschiedenen Arten von Genossenschaften. Genossenschafts-Korrespondenz 1926, nr 1.

POSTELT, W. Brugsforeningerne som Arbejdsgivere. Andelsbladet 1926, nr 17.

WILBRANDT, R. Neuere Genossenschaftsliteratur. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik, B. 55, s. 530.

CH. Die Genossenschaften als Arbeitgeber. Schweiz. Konsum-Verein 1926, nr 14.

Co-operation and the match trusts. International Co-operative Bulletin 1926, nr 4.

Sverige.

Jordbruket och föreningsrörelsen. Sv. Landtmännens Föreningsblad 1926, nr 15.

Estland.

MÕTTUS, J. Co-operation in Esthonia. International Co-operative Bulletin 1926, nr 4.

Frankrike.

CAMIN, M. The economic situation and french co-operation in 1925. International Co-operative Bulletin 1926, nr 4.

GIGNOUX, C. La coopération nimoise. L'Émancipation 1926, nr 3.

Italien.

MAY, H. J. Co-operation versus fascism. International Co-operative Bulletin 1926, nr 4.

Norge.

[NORGES HANDELSSTANDS FORBUND.] Indstillingen til lov om samvirkelag. Handelsstandens Maanedsskrift 1926, nr 3.

Forbrukerkooperationens beskatning. Handelsstandens Maanedsskrift 1926, nr 3.

Handelsstanden og samvirkeloven. Kooperatøren 1926, nr 4.

Rumänien.

MLADENATZ, GR. Dezvoltarea cooperației romane până la finele anului 1924. Buletinul Muncii 1926, nr 1/3.

Ryssland.

The work of women co-operators in Soviet Russia. International Co-operative Bulletin 1926, nr 4.

Schweiz.

Die Abstimmung im A. C. V. [Avtalstvisten vid Allg. Consum-Verein i Basel.] Schw. Konsum-Verein 1926, nr 14.

Das Finale von Basel. Schw. Konsum-Verein 1926, nr 16.

Nach der Abstimmung im A. C. V. Schw. Konsum-Verein 1926, nr 15.

Der Verband schweiz. Konsumvereine im Jahre 1925. Schw. Konsum-Verein 1926, nr 15—16.

Tyskland.

POOS, H. Die organisatorische Vereinheitlichung des deutschen ländlichen Genossenschaftswesens vom Rheinland aus gesehen. Genossenschafts-Korrespondenz 1926, nr 1.

Österrike.

FREUNDLICH, E. The transformation of the Austrian C. W. S. [Co-operative Wholesale Society] into a co-operative society. International Co-operative Bulletin 1926, nr 4.

Levnadskostnader.

WIETH-KNUDSEN, K. A. Kronestigningen og Prisfaldet i Norge og Danmark. Statsøkonomisk Tidsskrift 1926, nr 1.

WOLFE, A. B. Cassel's theory of pricing. The American Economic Review 1926, nr 1.

Danmark.

HEIBERG, P. Sammenligning mellem Forbruget i Københavnske Familier. Nationaløkonomisk Tidsskrift 1926, nr 1/2.

Prisbevægelser for fremmede og indenlandske Varer. Statistiske Efterretninger 1926, nr 10.

Tyskland.

GURADZE, H. Die Brotpreise und Kosten des Lebensbedarfs in Berlin im Jahre 1925. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik, B. 124, s. 129.

HOFFMANN, HANNA. Drei Bergarbeiterhaushaltungen. Blätter für Wohlfahrtspflege 1926, nr 3.

JKA. Die Buchführung im Arbeiterhaushalt. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 17.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

WILLEKE, ED. Grundsätzliches zum Facharbeiterproblem. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 14.

Sverige.

ELIASON, W. Befälskårens rekrytering och skolskeppsverksamheten. Sjömannen 1926, nr 4.

Utlärlings arbetsprov. Svensk Skrädderitidning 1926, nr 7.

Amerikas förenta stater.

Apprenticeship provisions in building-trade agreements. Monthly Labor Review mars 1926.

Danmark.

Lærlingestatistik 2. Halvaar 1925. Statistiske Efterretninger 1926, nr 12.

Lärlingsutbildning i utlandet. II [Burmeister & Wain]. Verkstäderna 1926, nr 4.

Tyskland.

HONÉ, J. Die Düsseldorfer Arbeitsschule. Arbeit und Beruf 1926, nr 6.

LIST. Berufspolitik und Interessenverbände. Arbeit und Beruf 1926, nr 7.

SCHACHT. Berufsauslese und Berufsausbildung der Handlungslehrlinge. Arbeit und Beruf 1926, nr 7.

Österrike.

KIMML, A. Arbeitszeit und Berufsausbildung. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 7.

LEIFHELM. Der Stand der Berufsberatung in Österreich. Arbeit und Beruf 1926, nr 6.

Nykterhetsfrågan.

Sverige.

G[AH]N, H. Systembolagens ekonomiska verksamhet år 1925. Tidskrift för Systembolagen 1926, nr 3.

MALMBORG, H. Utskänkning å klubbar och fartyg. Tidskr. f. Systembol. 1926, nr 3.

NEUMAN, I. Fortlöpande justering av registren samt justering av inköp och inköpsrätt. Tidskr. f. Systembol. 1926, nr 3.

Stockholms Allmänna Restaurangaktiebolag. Tidskr. f. Systembol. 1926, nr 3.

Finland.

G[AH]N, H. Nykterhetstillståndet i Finland år 1925. Tidskr. f. Systembol. 1926, nr 3.

Socialförsäkring.

HOLD, K. Die internationale Sozialversicherung an der Vierteljahrhundertswende. Zeitschrift für die gesamte Versicherungs-Wissenschaft 1926, nr 1.

MANES, A. Socialförsäkringens seger över understödssystemet. Arbetarskyddet 1926, nr 4.

THALMANN, W. Der materielle Wert der menschlichen Arbeitskraft. Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1926, nr 1.

Sverige.

CRAMÉR, H. Besparingskommittén och pensionsförsäkringen. Ekonomen 1926, nr 4.

HÖJER, K. J. Olycksfallsförsäkringen. Tidskrift för Fattigvård 1926, nr 2.

SV. FÖRSÄKRINGSFÖRENINGEN. Om olycksfallsförsäkringsmonopolet. Gjallarhornet 1926, nr 8.

SV. HANTVERKSORGANISATION. Olycksfallsförsäkringens monopolisering. Svensk Hantverkstidning 1926, nr 6.

WIKLUND, E. O. Sjukkasserörelsens nyorganisation enligt Kungl. Maj:ts senaste förslag. Tidskrift för Fattigvård 1926, nr 2.

ÖBERG, C. Den svenska sjukkasserörelsens utbredning. Gjallarhornet 1926, nr 8.

De affärsanställdas pensionsfråga. Kontoristen 1926, nr 4.

Regeringsförslaget rörande sjukkasseväsendets omorganisation. Assurans 1926, nr 9.

RF. [riksförsäkringsanstalten] övertager Sveriges målaremästareförenings olycksfallsförsäkringskassas livräntebestånd. Assurans 1926, nr 8.

Vården om våra kroniskt sjuka. Pensionsstyrelsen bör vara försäkrings-, ej sjukvårdsanstalt. Social-Medicinsk Tidskrift 1926, nr 4.

Australien.

MANES, A. Sieg der Sozialversicherung über die Staatsbürgerversorgung in Australien. Zeitschrift für die gesamte Versicherungs-Wissenschaft 1926, nr 2.

Danmark.[1]

FRANDSEN, J. & BRUUN-RASMUSSEN, P. Invalideforsikringsloven og Kampen mod Tuberkulosen. Socialt Tidsskrift 1926, nr 3.

Finland.

Det finska lagförslaget rörande sjukförsäkring. Gjallarhornet 1926, nr 7.

Obligatorisk sjukförsäkring? Industritidningen 1926, nr 6.

Italien.

ROBIMARGA, G. Responsabilità dei terzi per infortunio sul lavoro. Rivista Critica di Infortunistica 1926, nr 3.

[1] Jfr även avd. FATTIGVÅRD m. m.

Norge.

ORMESTAD, M. En mulig utvidelse av sykeforsikringen. Sociale Meddelelser 1926, nr 2.

Centralisasjon. Sykeforsikringsbladet 1926, nr 3.

Under den nye lov. Sykeforsikringsbladet 1926, nr 3.

Storbritannien.

The new british pensions act: II. International Labour Review april 1926.

Tjeckoslovakien.

J[ERNEMA]N, T. Den nya tjeckoslovakiska socialförsäkringen. Tidskrift för den svenska Pensionsförsäkringen 1926, nr 4.

Tyskland.

ERDMANN, G. Die deutsche Sozialversicherung im Jahre 1925. Der Arbeitgeber 1926, nr 7—8.

FETTE, R. Das Beitragsverfahren in der Invalidenversicherung. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 16.

GRIESER, A. *Die gegenwärtigen Probleme der* Sozialversicherung. Zeitschrift für die gesamte Versicherungs-Wissenschaft 1926, nr 2.

KLEEIS, FR. Wie kommen die Krankenkassen aus ihrer gegenwärtigen Notlage? Zentralblatt für Reichsversicherung 1926, nr 4.

SCHMIDT. Die verschiedenen Prüfungsordnungen für die Anstellung und Beförderung im Krankenkassendienst. Zentralblatt für Reichsversicherung 1926, nr 4.

SCHWALOWSKY, F. Wirtschaft und soziale Belastung. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 17.

WOLFF, G. Die Ergebnisse der deutschen Sozialversicherung. Technik und Wirtschaft 1926, nr 4.

Märkliga nyheter i den tyska olycksfallsförsäkringslagstiftningen. Arbetarskyddet 1926, nr 4.

Vorläufige Ergebnisse der Krankenkassenstatistik im Jahre 1924. Wirtschaft und Statistik 1926, nr 7.

Österrike.

Revision du régime des assurances sociales [en Autriche]. Revue du Travail 1926, nr 3.

Ut- och invandring.

KNOLL, A. Eine Sachverständigen-Konferenz für Auswanderungsfragen. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 14.

Conference on American relations with China. Monthly Labor Review mars 1926.

Sverige.

ÖHMAN, S. G. Svenskheten i Augustana-Synoden i Amerika. Allsvensk Samling 1926, nr 8.

Amerikas förenta stater.

Deportation of expatriated native American as alien. Monthly Labor Review mars 1926.

Polen.

KENTON, ALICE M. Polish people in the United States: A selected bibliography. Monthly Labor Review mars 1926.

Tyskland.

FLEMKE, H. Die Ausländerbeschäftigung in der ostdeutschen Landwirtschaft. Arbeit und Beruf 1926, nr 6.

Beruf der im Jahre 1925 ausgewanderten Deutschen. Wirtschaft und Statistik 1926, nr 7.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 11 april—10 maj 1926 bl. a. publicerats:

N:r		Daterad
68.	K. kung. ang. fastställande av det tal, som skall anses motsvara levnadskostnadsökningen m. m.	9 april
72.	Lag ang. meddelande av förbud för barn att idka viss försäljning	9 »
84.	Lag om ändrad lydelse av 90 § i lagen om fattigvården	23 »

Arbetsmarknaden under maj månad 1926.

För den svenska arbetsmarknaden medförde maj månad en fortsatt nedgång i säsongarbetslösheten på grund av den ökning av anställningsmöjligheterna, som alltid inträder med den varmare årstidens inbrott. Antalet arbetssökande manliga personer vid den offentliga arbetsförmedlingen i riket minskades sålunda med över 4 000, men arbetstillgången uppgavs ändock mångenstädes vara för knapp för att möjliggöra en större avlastning av arbetssökandeklientelet. Industriens förmåga att absorbera ny arbetskraft inskränkte sig mestadels till yrkesskickliga arbetare. För jordbrukets vidkommande kunde man inom de sydligare landskapen konstatera den begränsade sockerbetsodlingens inverkan på arbetsmarknaden. Överskottet av arbetskraft utgjordes nästan överallt av icke yrkesutbildad sådan samt av ynglingar i lärlingsåldern. Arbetsförmedlingsstatistiken redovisar 162 arbetsansökningar på 100 lediga platser, mot 163 i april månad, vilket innebär en i förhållande till årstiden påfallande liten förskjutning. Ifrågavarande relationstal ligger också högre än motsvarande månadssiffra de närmast föregående åren.

Inom jordbruket hade den sena våren på sina håll fördröjt vårarbetets början; under maj månad torde de mellansvenska landskapen ha uppvisat den relativt största efterfrågan å arbetskraft för lantarbete. Inom landets sydligare delar uteblevo i stor utsträckning de sedvanliga arbetena å sockerbetfälten, vilket flerstädes medförde större överskott å arbetskraft än under tidigare normala år. För trädgårdspersonal var arbetstillgången mestadels god.

Från den industriella arbetsmarknaden rapporterades här och var inskränkningar i driften; i stort sett var dock läget relativt stabilt. De mekaniska verkstäderna och skeppsvarven efterfrågade alltjämt fullgod arbetskraft, medan däremot hjälparbetare och lärlingar endast i begränsad utsträckning kunde vinna anställning. Inom trävaruindustrien förekom arbetslöshet bland pitpropsarbetarna, säkerligen en följdverkan av den engelska kolgruvestriden. Byggnadsverksamheten ökade sin arbetarstam och reducerade därigenom de säsongarbetslösas antal; ett överskott kvarstod dock å en del yrkesmän samt framför allt jord- och schaktningsarbetare. Inom gruvdriften samt sten- och glasindustrien förefanns ännu lokal arbetslöshet, varemot läget inom övriga yrkesgrenar kunde karakteriseras såsom relativt normalt.

Inom handeln och samfärdseln nedgingo arbetssökandesiffrorna över lag. Sjöfarten hade sålunda påbörjat skeppningarna, även om de övre norrländska hamnarna ännu voro stängda av is. Hamn- och transportarbetarna sågo sina sysselsättningsmöjligheter ökas, och även butiks- och

affärspersonalen hade känning härav. För det egentliga kontorsfolket var dock läget i stort sett oförändrat.

Inom det husliga arbetets marknad inträdde som alltid efter aprilflyttningen relativt lugn. Underskottet på sökande framträdde i större utsträckning, sedan restaurangernas och pensionatens sommarsäsong inträtt med ty åtföljande efterfrågan av arbetskraft. Inom sistnämnda arbetsområde förelåg ännu ett visst överflöd å uppasserskor, medan kökspersonal icke stod att uppbringa i önskvärd utsträckning. Svårigheter förelågo dessutom att anskaffa erforderlig sjukhus- och anstaltspersonal för semestervikariat.

Vid de statliga nödhjälpsarbetena sysselsattes vid maj månads utgång c:a 2 580 personer mot c:a 3 760 vid månadens ingång. Den kommunala hjälpverksamheten torde ha undergått en liknande av situationen betingad inskränkning under månaden.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under maj samt under föregående månader och år framgår av efterföljande sammanställning:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
1913—1922	196	203	171	148	134	138	129	123	115	127	174	187
1922	482	479	381	368	258	215	203	172	155	177	269	321
1923	346	308	231	165	135	146	141	140	126	129	191	195
1924	239	214	177	151	131	132	141	135	128	148	220	225
1925	296	256	207	166	157	159	162	156	154	172	246	226
1926	*273*	*247*	*191*	*163*	*162*	—	—	—	—	—	—	—
Därav inom jord- och skogsbruk:												
1922	341	282	216	231	158	146	126	152	126	120	184	253
1923	225	168	130	95	79	78	88	113	94	86	113	134
1924	142	116	113	93	73	71	79	108	101	105	156	205
1925	206	148	120	96	92	91	94	113	122	129	186	220
1926	*189*	*152*	*112*	*101*	*106*	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper:												
1922	502	514	420	401	275	227	220	178	167	207	293	330
1923	364	339	262	187	150	162	155	151	142	159	222	207
1924	261	244	200	174	152	152	161	146	140	174	242	228
1925	316	289	243	196	180	176	186	177	168	197	263	227
1926	*290*	*273*	*223*	*189*	*177*	—	—	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12
1922	34·3	31·9	30·5	28·3	22·9	20·9	18·2	16·7	15·1	15·5	17·2	21·3
1923	20·5	19·4	18·0	14·9	10·7	9·8	9·1	8·6	8·0	8·2	9·3	14·1
1924	13·6	13·4	13·9	11·6	7·6	7·4	6·2	6·6	7·0	8·4	10·5	15·6
1925	14·8	13·6	12·0	10·8	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	10·1	11·8	19·5
1926	*15·7*	*14·8*	*14·7*	*12·2*	—	—	—	—	—	—	—	—

Arbetslöshetens utbredning inom olika fack framgår närmare av tabellen å sid. 502.

Levnadskostnaderna i städer och industriorter å landsbygden omkring år 1923.

Några huvudresultat av socialstyrelsens levnadskostnadsundersökning.[1]

Hushållens samhällsställning och sammansättning. I undersökningen ingå hushållsräkenskaper, förda för ett helt år, huvudsakligen under år 1923, från 1 400 hushåll, vilkas samhällsställning i stora drag torde framgå av nedanstående uppgifter.

	Antal hushåll	Årsinkomst per familj kr.	Årsutgift per familj kr.
Industriarbetare	747	3 546·9	3 564·4
Lägre tjänstemän	445	4 423·7	4 448·4
Medelklass	208	7 635·0	7 697·5

De här anförda ekonomiska uppgifterna äro emellertid medeltal för hushållsbudgeter av mycket växlande storlek. Det totala utgiftsbeloppet varierade sålunda för arbetarhushållen mellan 1 634 och 7 386 kr., för lägre tjänstemannahushållen mellan 2 444 och 10 160 kr. samt för medelklasshushållen mellan 2 970 och 17 042 kr. Hushållens fördelning efter totalutgifternas storlek ter sig på följande sätt inom de olika socialklasserna:

	Antal hushåll med en årsutgift per hushåll av kronor								
	intill 2 000	2 000— 3 000	3 000— 4 000	4 000— 5 000	5 000— 6 000	6 000— 7 000	7 000— 8 000	8 000— 10 000	10 000 o. däröver
Industriarbetare	9	222	304	156	46	7	3	—	—
Lägre tjänstemän	—	20	146	173	70	22	10	3	1
Medelklass	—	1	7	16	30	43	32	42	37

Än mer belysande för hushållens ekonomiska ställning torde vara följande uppgifter om deras välstånd, mätt av inkomsten per konsumtionsenhet.[2] Vid denna gruppering har man tagit hänsyn till att inkomstens realvärde är olika å skilda orter allt efter orternas dyrhetsförhållanden.

	Antal hushåll med en årsinkomst per konsumtionsenhet av kronor								
	intill 825	825— 1 100	1 100— 1 375	1 375— 1 650	1 650— 1 925	1 925— 2 200	2 200— 2 750	2 750— 3 300	3 300 o. däröver
Industriarbetare	166	257	154	99	51	15	5	—	—
Lägre tjänstemän	35	75	118	99	69	30	15	4	—
Medelklass	—	—	18	8	16	18	57	37	54

[1] De slutgiltiga resultaten komma att i mera utförlig form meddelas i en särskild publikation, där även en redogörelse skall lämnas för undersöknings- och bearbetningsmetoderna samt för konsumtionen å olika orter.

[2] Välståndet inom ett hushåll uttryckes genom förhållandet mellan inkomsten och konsumtionsbehovet, vilket senare mätes genom antalet konsumtionsenheter (= antalet familjemedlemmar, reducerade efter en viss skala — här den s. k. amerikanska skalan — till ett antal enheter, därvid en enhet motsvarar en vuxen mans förbrukning).

Skillnaden i ekonomisk ställning mellan de olika socialklasserna framträder i omstående tablå med all önskvärd tydlighet.

Inom arbetargruppen voro särskilt metall- och maskinindustrien, byggnadsverksamheten, textil- och beklädnadsindustrien samt trävaruindustrien företrädda. Flertalet bland de lägre tjänstemännen utgjordes av trafikpersonal (stationskarlar, lokpersonal, brevbärare, spårvägskonduktörer m. fl.). På gränsen mellan å ena sidan arbetar- och lägre tjänstemannagruppen samt å den andra medelklassen står kontorspersonalen, som uppdelats mellan nämnda socialklasser med ledning av tillgängliga uppgifter. Medelklassgruppen omfattade huvudsakligen trafiktjänstemän av högre grad (stationsskrivare, postexpeditörer o. d.), folkskollärare, ingenjörer, läroverkslärare m. fl. I omkring en tiondel av medelklassfamiljerna hade hushållsföreståndaren en anställning, för vilken erfordras utbildning vid universitet eller högskola.

De undersökta hushållens fördelning på städer och på industriorter av mera lantlig karaktär framgår av nedanstående tablå:

	Industriarbetarhushåll	Lägre tjänstemannahushåll	Medelklasshushåll	Samtliga hushåll
Städer	567	395	167	**1 129**
Industriorter	180	50	41	**271**

I flertalet fall bestodo hushållen av man, hustru och ett par minderåriga barn. Barnlösa familjer eller familjer med många barn eller med inneboende och inackorderade förekommo i jämförelsevis liten utsträckning. Medelantalet familjemedlemmar utgjorde inom industriarbetarhushållen 4·47, inom lägre tjänstemannahushållen 4·38 och inom medelklasshushållen 3·98. Omräknade i konsumtionsenheter motsvara dessa tal resp. 3·40, 3·33 och 2·85. Hushållen utgjordes i övervägande grad av relativt unga familjer. Medelåldern för familjeförsörjarna uppgick till omkring 40 år.

Då industriarbetar- och lägre tjänstemannahushållen i fråga om konsumtions- och levnadsvanor visat sig stå varandra mycket nära, komma de i det följande att i regel behandlas såsom *en gemensam grupp under benämning »arbetarhushåll»*. I de fall, där några större skiljaktigheter framträda dem emellan, skall emellertid detta särskilt påpekas.

Räkenskapernas balans. Hushållsböckerna innehålla endast uppgifter om löpande inkomster och utgifter under bokföringsåret. Däremot lämna de ej en fullständig bild av förändringen i förmögenhetsställning under året; för att erhålla en sådan skulle krävas en ingående inventering ej blott av hushållens kontanta tillgodohavanden utan även av deras uppsättning av möbler, husgeråd, kläder m. m. Förskjutningen i den kontanta förmögenhetsställningen belyses emellertid av balansen mellan hushållens inkomster och utgifter. I efterföljande tablå meddelas några uppgifter härom.

Socialgrupp	Samtliga hushåll					Hushåll med överskott			Hushåll med brist		
	Antal	Inkomst per hushåll kr.	Utgift per hushåll kr.	Överskott (+) eller brist (−) per hushåll kr.	Överskott (+) eller brist (−) i % av inkomsten	Antal	I % av samtliga hushåll	Överskott per hushåll kr.	Antal	I % av samtliga hushåll	Brist per hushåll kr.
Arbetarhushåll	1192	3874·3	3894·4	− 20·1	− 0·5	561	47·1	+ 209·5	631	52·9	− 224·4
därav i städer	962	4022·7	4057·7	− 35·0	− 0·9	436	45·3	+ 215·0	526	54·7	− 242·2
» å industriorter .	230	3253·2	3211·4	+ 41·8	+ 1·3	125	54·3	+ 190·2	105	45·7	− 135·1
Medelklasshushåll . . .	208	7635·0	7697·5	− 62·5	− 0·8	103	49·5	+ 538·4	105	50·5	− 652·0

Som allmänt omdöme kan man säga, att inkomster och utgifter balanserade varandra nästan fullständigt. Vare sig resultatet av räkenskapsåret blivit överskott eller brist, uppgick saldot i genomsnitt för samtliga hushåll inom de olika socialgrupperna endast till omkring en procent av budgeternas slutsummor. För de mindre bemedlade klasserna är detta helt naturligt, ty där äro såväl besparings- som kreditmöjligheterna i regel små. Bland arbetarhushållen i städerna och bland medelklassfamiljerna överstego utgifterna i genomsnitt inkomsterna, medan däremot räkenskaperna från arbetarhushållen i industriorterna visade positiv balans. Inom de olika socialgrupperna voro hushåll med överskott och brist ungefär lika talrikt företrädda. En uppdelning av familjerna efter välstånd visar för arbetarhushållen, att bland de fattigaste räkenskapsåret gått med övervägande förlust, men att förlusten blivit mindre, ju mer välståndet steg, och i de högsta välståndsgrupperna förbytts till överskott. Bland medelklasshushållen var tendensen ej fullt enhetlig; även här uppvisade dock den lägsta gruppen det största underskottet och den högsta gruppen det största överskottet.

Inkomsterna. I tab. A (sid. 438—439) meddelas uppgifter angående inkomsternas storlek per »normalhushåll»[1] för var och en av de två socialklasserna (med arbetarhushållen därjämte fördelade på städer och industriorter) samt inom varje socialgrupp för olika välståndsklasser. Tabellen lämnar jämväl upplysning om från vilka olika källor inkomsterna härleda sig.

Från mannens huvudyrke härrörde ej blott mannens kontanta huvudinkomst utan även större delen av de inkomster, som i tabellerna redovisats under rubriken »förmåner in natura». Hustruns inkomster härflyta bland arbetarhushållen oftast från olika slag av (avlönat) husligt arbete men inom medelklassen i flera fall från kontorsarbete. Under rubriken inackordering och uthyrning ha förts familjens bruttoinkomster från spisgäster, inneboende och inackorderade samt vad som för innehavare av egen fastighet erhållits genom

[1] För att åstadkomma direkt jämförbarhet mellan de olika hushållsbudgeterna ha dessa omräknats till att avse ett »normalhushåll», omfattande 3·3 konsumtionsenheter.

Socialgrupp	Arbetarhushåll						Medelklasshushåll			
Inkomst per konsumtionsenhet kr.	intill 1 100	1 100–1 650	1 650 o. däröver	Samtl. hushåll	därav i städer	därav i industriorter	1 100–2 200	2 200–3 300	3 300 o. däröver	Samtl. hushåll
Antal hushåll	533	470	189	1 192	962	230	60	94	54	208
Antal konsumtionsenheter per hushåll	4·09	2·94	2·31	3·35	3·33	3·44	3·79	2·77	2·46	2·99
Inkomster:										
Mannens huvudinkomst	2 335·4	3 882·1	5 563·8	3 223·8	3 393·7	2 532·4	4 918·0	7 677·1	10 495·3	7 252·4
» bifförtjänster	77·9	139·6	246·2	117·5	127·0	79·8	188·1	284·8	877·5	375·6
Hustruns inkomst	42·9	65·7	107·6	58·1	64·0	32·7	31·0	109·2	834·6	235·3
Barnens bidrag	167·7	94·4	11·2	125·0	124·4	129·4	134·7	6·9	0·3	52·4
Inackordering o. uthyrning	50·8	96·7	132·3	75·6	79·2	60·4	69·6	128·1	75·9	95·0
Sjukhjälp, understöd o. d.	28·7	29·4	20·8	28·0	26·1	36·0	23·8	16·5	5·3	16·5
Gåvor	11·5	13·5	18·2	12·9	13·9	9·6	28·7	71·6	69·6	55·4
Räntor	5·6	8·6	16·8	7·9	9·6	1·6	47·8	65·7	155·7	78·2
Övriga kontanta inkomster	23·1	30·9	92·1	33·4	31·4	40·9	31·0	38·6	80·9	45·0
Förmåner in natura	58·1	90·7	140·6	78·2	69·0	116·5	92·7	141·9	276·9	152·5
Övriga inkomster in natura	51·5	47·6	51·1	50·5	42·5	80·5	58·8	46·2	157·1	74·2
Summa inkomster	**2 853·2**	**4 499·2**	**6 400·7**	**3 810·9**	**3 980·8**	**3 119·8**	**5 624·2**	**8 586·6**	**13 029·1**	**8 432·5**
Utgifter:										
Födo- och njutningsämnen	**1 388·6**	**1 831·8**	**2 240·7**	**1 635·5**	**1 693·9**	**1 399·5**	**1 830·2**	**2 377·7**	**2 776·0**	**2 271·7**
Matvaror	*1 286·3*	*1 639·1*	*1 923·6*	*1 478·4*	*1 518·7*	*1 315·0*	*1 575·4*	*1 916·7*	*2 161·5*	*1 856·2*
animaliska matvaror	*739·9*	*985·7*	*1 161·6*	*871·1*	*901·9*	*746·1*	*933·6*	*1 148·4*	*1 288·6*	*1 107·5*
kött	109·2	156·7	187·5	134·3	144·9	91·4	157·6	194·4	246·5	198·8
fläsk	80·9	107·6	127·0	95·0	98·3	82·2	85·1	113·2	115·5	103·9
korv och sylta	33·7	41·2	48·2	38·0	38·6	34·6	37·6	38·6	38·3	38·3
fisk	41·6	60·4	70·3	51·1	55·1	35·3	57·4	81·2	111·2	80·2
färsk sill o. strömming	11·9	15·2	17·5	13·9	14·5	10·2	12·2	14·2	16·5	14·2
färsk annan fisk	16·1	28·0	34·0	21·7	25·1	10·6	28·7	46·6	67·0	45·3
salt sill	9·6	11·9	13·2	10·9	10·6	11·5	10·9	12·2	15·8	12·5
salt annan fisk	4·0	5·3	5·6	4·6	4·9	3·0	5·6	8·2	11·9	8·2
färdiglagad mat o. konserv.	20·1	36·4	47·2	28·7	31·7	16·2	37·2	65·3	68·9	51·7
mjölk och grädde	211·5	265·9	303·3	240·5	242·0	235·3	249·5	279·9	292·7	272·2
oskummad mjölk	184·5	223·7	246·5	204·9	200·7	221·8	209·9	231·7	244·5	227·0
separerad mjölk	8·2	3·3	1·7	5·9	6·0	5·9	1·6	2·0	0·3	1·6
grädde	18·8	38·9	55·1	29·7	35·3	7·6	38·0	46·2	47·9	43·6
smör	101·3	144·9	180·2	125·1	129·0	109·6	137·9	169·0	185·1	162·0
margarin	43·9	39·3	40·6	41·9	39·9	49·8	42·6	41·2	44·2	42·6
fett och flott	10·9	12·2	9·2	11·2	10·9	12·5	6·9	11·5	13·6	10·6
ost	35·0	43·6	48·8	39·3	40·9	32·7	44·9	49·2	49·5	47·9
ägg	51·8	77·5	99·3	66·0	70·6	46·5	76·9	104·9	123·1	99·3
vegetabiliska matvaror	*546·4*	*653·4*	*762·0*	*607·3*	*616·8*	*568·9*	*641·8*	*768·3*	*872·9*	*748·7*
bröd	100·0	136·0	164·4	119·5	131·7	70·9	148·5	159·1	165·0	156·7
mjöl	117·9	104·7	98·1	111·0	103·6	140·6	82·3	86·8	86·8	85·1
vetemjöl	81·5	76·2	73·6	78·9	74·9	94·1	64·4	63·4	65·0	64·0
rågmjöl	6·3	3·7	3·0	5·3	4·6	6·9	3·0	3·6	2·6	3·3
rågsiktsmjöl	24·4	18·8	13·2	21·1	18·5	32·7	9·2	11·2	11·6	10·6
annat mjöl	5·7	6·0	8·3	5·7	5·6	6·9	5·7	8·6	7·6	7·2
gryn	15·7	16·7	18·0	16·4	16·1	18·5	17·7	21·1	24·4	20·8
ärter och bruna bönor	4·2	4·3	4·3	4·3	3·9	5·0	4·3	4·6	6·3	4·9
potatis	40·6	42·6	45·8	41·9	39·6	51·1	35·0	43·3	49·2	41·6
rotfrukter	4·0	5·3	6·6	4·6	5·0	3·9	4·6	6·9	9·2	6·6
grönsaker, frukt o. bär	53·5	85·1	120·5	72·0	76·9	51·5	112·8	158·1	205·6	153·8
socker	104·3	124·4	140·9	115·5	116·2	111·9	112·9	126·4	139·9	124·7
sirap	5·9	5·3	5·3	5·6	5·0	7·3	4·0	5·6	7·3	5·3
kaffe	63·7	78·8	91·4	71·9	72·2	70·6	61·3	69·0	69·3	66·7
te och kakao	7·3	9·2	11·9	8·6	9·2	6·0	11·6	13·2	18·8	13·9
kryddor m. m.	29·3	41·0	54·8	36·0	37·4	31·6	46·8	74·2	91·1	68·6

Socialgrupp	Arbetarhushåll						Medelklasshushåll			
Inkomst per konsumtionsenhet kr.	intill 1 100	1 100–1 650	1 650 o. däröver	Samtl. hushåll	därav i städer	därav i industriorter	1 100–2 200	2 200–3 300	3 300 o. däröver	Samtl. hushåll
Dryckesvaror	*50·2*	*90·4*	*151·1*	*75·3*	*85·1*	*35·3*	*109·2*	*194·4*	*292·0*	*182·6*
spritdrycker	33·0	61·1	105·6	50·8	58·4	19·8	67·6	127·7	172·9	114·5
vin	0·7	2·3	5·3	1·7	2·0	0·6	5·0	9·6	27·7	11·6
öl (pilsnerdricka)	9·6	16·8	27·4	14·2	15·8	7·6	25·4	39·9	63·7	39·3
svagdricka o. läskedrycker	6·9	10·2	12·8	8·6	8·9	7·3	11·2	17·2	27·7	17·2
Tobak	*29·0*	*51·5*	*83·5*	*42·9*	*44·6*	*35·3*	*56·8*	*104·9*	*142·6*	*94·7*
Förtäring utom hemmet	*23·1*	*50·8*	*82·5*	*38·9*	*45·5*	*13·9*	*88·8*	*161·7*	*179·9*	*138·2*
Bostad	**266·0**	**461·4**	**655·4**	**376·2**	**408·5**	**242·9**	**640·5**	**974·2**	**1 305·5**	**934·6**
Bränsle och lyse	**128·4**	**195·4**	**262·7**	**166·0**	**173·3**	**136·6**	**228·0**	**323·4**	**419·1**	**312·2**
ved	68·7	97·4	128·1	84·8	84·2	88·1	107·9	139·3	206·6	143·8
kol och koks	11·9	20·2	28·4	16·5	17·8	11·6	20·8	53·1	47·5	40·6
gas	13·2	24·4	31·7	19·2	23·8	—	33·3	36·3	40·2	36·0
fotogen	4·0	5·6	7·9	5·3	5·9	1·7	3·0	4·3	6·3	4·3
elektriskt ljus	23·7	36·3	48·8	31·0	31·4	28·7	47·8	66·3	89·8	65·3
annat bränsle och lyse	6·9	11·5	17·8	9·2	10·2	6·5	15·2	24·1	28·7	22·2
Kläder och skodon	**401·9**	**635·2**	**864·3**	**533·6**	**548·7**	**471·0**	**808·8**	**1 058·7**	**1 374·8**	**1 029·6**
gångkläder och underkläder	152·4	275·2	420·1	224·1	232·3	192·4	384·4	496·6	724·6	501·3
tyg, garn och sybehör	76·6	110·6	133·3	94·7	93·7	98·0	122·8	181·5	201·3	163·7
andra beklädnadsartiklar	45·9	83·1	119·8	67·0	71·3	47·9	121·1	176·3	208·3	162·0
skodon och galoscher	90·1	118·4	136·0	104·9	105·6	102·6	125·7	153·5	180·9	148·8
skolagning och material	36·9	47·9	55·1	42·9	45·8	30·1	54·8	50·8	59·7	53·8
Skatter	**185·5**	**375·2**	**605·5**	**297·0**	**321·1**	**199·3**	**513·1**	**1 086·4**	**1 837·8**	**1 025·6**
Inventarier	**101·3**	**210·9**	**385·8**	**170·3**	**176·6**	**144·5**	**306·9**	**536·6**	**900·2**	**525·0**
möbler	37·9	93·4	197·4	74·6	79·9	52·5	158·1	301·9	491·4	286·8
sängkläder och linne	20·8	34·0	49·8	28·4	27·7	31·4	38·9	59·4	70·3	54·1
kökssaker, glas, järnvaror m. m.	32·0	63·0	108·6	51·1	52·8	44·8	83·8	146·6	251·4	144·5
sportartiklar	10·6	20·5	30·0	16·2	16·2	15·8	26·1	28·7	87·1	39·6
Förenings- o. försäkringsavgifter	**132·0**	**226·1**	**331·0**	**186·1**	**193·1**	**159·1**	**250·8**	**470·6**	**655·7**	**426·4**
fack- och yrkesföreningar	40·6	53·8	60·4	47·5	46·9	49·2	16·5	18·2	22·8	18·5
övriga föreningar	4·3	10·2	22·8	8·3	9·2	4·3	15·2	27·7	38·9	25·4
sjuk- och begravningskassor, olycksfallsförsäkring	30·4	42·0	48·2	36·3	36·3	36·6	40·2	44·5	32·4	40·6
liv- och kapitalförsäkring	46·2	98·0	142·2	74·6	79·9	53·8	139·6	255·1	432·6	248·2
brandförsäkring	4·6	8·9	12·2	6·9	7·3	6·3	10·6	24·4	40·6	22·4
pensionsavgifter	5·9	13·2	45·2	12·5	13·5	8·9	28·7	100·7	88·4	71·3
Barnens undervisning	22·8	46·5	21·1	30·7	35·0	13·2	178·2	135·9	32·0	130·4
Tidningar	28·7	47·2	67·0	39·3	41·3	31·3	51·5	77·6	93·4	71·0
Böcker	5·6	17·5	34·7	12·9	13·8	9·2	52·5	119·4	231·3	117·5
Skrivmaterial, porto, telefon	12·9	27·7	48·8	21·8	23·4	16·2	61·7	127·4	173·9	112·2
Tvätt o. strykning utom hemmet	4·3	10·6	19·5	8·2	9·2	4·0	21·4	39·9	60·7	37·3
Rengöringsmedel m. m.	33·3	49·2	72·0	43·2	43·9	39·6	59·1	95·3	138·2	90·4
personlig hygien	8·6	13·2	19·8	11·6	11·9	10·9	16·5	28·7	39·6	26·4
putsmedel, såpa o. d.	21·1	30·1	41·6	26·7	27·1	23·8	35·0	52·1	79·5	50·5
färg, borstar m. m.	3·6	5·9	10·6	4·9	4·9	4·9	9·6	14·5	19·1	13·5
Sjukvård	**38·9**	**75·9**	**110·6**	**59·7**	**63·0**	**45·9**	**100·0**	**189·1**	**199·0**	**157·7**
läkararvoden	22·1	45·9	68·3	35·6	37·3	28·1	59·7	118·8	128·0	98·7
medicin	11·2	17·8	28·4	15·5	15·8	14·2	21·8	43·6	43·6	35·3
sjukhusvård m. m.	5·6	12·2	13·9	8·6	9·9	3·6	18·5	26·7	27·4	23·7
Hälsovård	**7·9**	**17·2**	**28·0**	**13·2**	**14·9**	**7·6**	**23·1**	**42·6**	**52·8**	**37·3**
Arbetshjälp i hemmet	**6·6**	**18·8**	**47·8**	**15·2**	**15·8**	**12·9**	**95·4**	**257·7**	**642·5**	**275·5**
tjänare	1·3	6·9	24·4	5·6	5·9	4·6	66·7	194·0	540·9	217·1
tillfällig hjälp	5·3	11·9	23·4	9·6	9·9	8·3	28·7	63·7	101·6	58·4
Gåvor	**35·6**	**79·2**	**153·4**	**63·7**	**67·0**	**48·8**	**129·7**	**224·4**	**450·8**	**235·3**
till familjemedlemmar	7·6	17·2	28·7	13·2	14·2	9·2	25·8	20·1	38·3	26·1
» andra	28·0	62·0	124·7	50·5	52·8	39·6	103·9	204·3	412·5	209·2
Nöjen och förströelser	**14·9**	**31·0**	**46·5**	**23·8**	**25·1**	**19·5**	**55·8**	**90·8**	**166·7**	**93·1**
Resor	**43·9**	**94·3**	**171·6**	**75·6**	**81·9**	**48·8**	**121·1**	**192·0**	**265·7**	**180·5**
Ränta å lån	**4·6**	**8·9**	**20·1**	**7·9**	**8·6**	**4·6**	**42·6**	**100·0**	**175·2**	**94·0**
Övriga utgifter	**29·4**	**63·0**	**119·8**	**50·8**	**57·4**	**25·4**	**172·6**	**380·1**	**584·1**	**344·2**
Summa utgifter	**2 893·1**	**4 523·0**	**6 306·3**	**3 830·7**	**4 015·5**	**3 079·9**	**5 743·0**	**8 899·8**	**12 535·4**	**8 501·5**

uthyrning av någon lägenhet i fastigheten. »Övriga kontanta inkomster» bestodo förnämligast av värdet av försålda produkter från egen trädgårds- eller djurskötsel; av mindre betydelse voro lotterivinster, kontant erhållen återbäring från kooperativa föreningar, arv, försäljning av inventarier o. d. Av naturainkomsterna intogo förmånerna (fri bostad, läkare, medicin, sjukhusvård, vedbrand, tjänsteuniform eller arbetskläder, fria resor och frakter) den främsta platsen. Såsom förmån har även räknats den prisnedsättning å vissa poster, exempelvis hyra och vedbrand, som många företag särskilt å smärre orter pläga bevilja sina anställda. Till »övriga inkomster in natura» har hänförts vad hushållet förbrukat av egen produktion, gåvor eller på annat sätt, t. ex. genom bärplockning, fiske o. d. erhållna produkter, vartill för egnahemsinnehavare kommer hyresvärdet av den av familjen bebodda lägenheten. Dessutom har även medtagits förbrukningen av de förråd av livsmedel och bränsle, som funnos vid bokföringsårets början, sedan dock förråden vid årets slut frånräknats. Inkomsterna från egen produktion och eget hem redovisas med nettobelopp, således med avdrag för eventuella kostnader (utsäde, räntor, underhållskostnader m. m.). I några fall överstego kostnaderna värdet av de erhållna produkterna.

Efterföljande tab. B belyser totalinkomstens procentuella sammansättning inom olika hushållsgrupper.

Tab. B. De olika inkomstposterna i procent av totalinkomsten.

Inkomstkällor	Arbetarhushåll						Medelklasshushåll			
	med en inkomst per kons.-enhet av kr.			Samtliga hushåll	därav i		med en inkomst per kons.-enhet av kr.			Samtliga hushåll
	intill 1100	1100—1650	1650 o. däröver		städer	industriorter	1100—2200	2200—3300	3300 o. däröver	
Kontanta inkomster:										
Mannens huvudinkomst .	81·9	86·3	86·9	**84·6**	85·3	81·2	87·5	89·4	80·6	**86·0**
» biförtjänster .	2·7	3·1	3·8	**3·1**	3·2	2·5	3·3	3·3	6·7	**4·5**
Hustruns inkomst . . .	1·5	1·5	1·7	**1·5**	1·6	1·0	0·6	1·3	6·4	**2·8**
Barnens bidrag	5·9	2·1	0·2	**3·3**	3·1	4·2	2·4	0·1	0·0	**0·7**
Inackordering o. uthyrning	1·8	2·1	2·1	**2·0**	2·0	1·9	1·2	1·5	0·6	**1·1**
Sjukhjälp, understöd o. d.	1·0	0·7	0·3	**0·7**	0·7	1·2	0·4	0·2	0·1	**0·2**
Gåvor	0·4	0·3	0·3	**0·3**	0·3	0·3	0·5	0·8	0·5	**0·7**
Räntor	0·2	0·2	0·3	**0·2**	0·2	0·1	0·8	0·8	1·2	**0·9**
Övr. kontanta inkomster .	0·8	0·6	1·4	**0·9**	0·8	1·3	0·6	0·4	0·6	**0·4**
Inkomster in natura:										
Förmåner	2·0	2·0	2·2	**2·1**	1·7	3·8	1·6	1·7	2·1	**1·8**
Övr. inkomster in natura	1·8	1·1	0·8	**1·3**	1·1	2·5	1·1	0·5	1·2	**0·9**
Samtliga inkomster	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**

Rörande inkomsternas fördelning på olika inkomstarter torde kunna sägas, att denna var förvånande likformig inom de olika socialklasserna, väl i första rummet beroende på den dominerande ställning, som inkomsten av arbete intog, och på familjernas i stort sett likartade sammansättning. Särskilt mannens huvudinkomst, kontant och in natura, upptog ungefär samma andel av totalinkomsten, nämligen inom arbetarhushållen 87·0 % i städerna och 85·0 % å industriorterna samt inom medelklassen 87·8 %. Jämföres inkomstfördelningen särskilt för arbetarhushållen i städerna och å industriorterna, framträda för de senare dels naturahushållningen såsom en ganska betydelsefull faktor, dels de små möjligheterna för såväl mannen som hustrun att skaffa sig några kontanta extrainkomster; däremot voro barnens bidrag anmärkningsvärt stora. Inom medelklassen voro förhållandena motsatta. Biinkomsterna spelade en relativt betydande roll, medan barnens bidrag voro blygsamma. Med avseende på välståndets inverkan på inkomstfördelningen hänvisas till tabellerna. Erinras må, att de lägsta välståndsgrupperna till övervägande grad omfattade de barnrikaste familjerna, där följaktligen barnens bidrag blevo mest betydande och hustruns inkomster relativt små, enär hennes tid och arbete inom dessa familjer måste tagas i anspråk för hemmets skötande.

Av intresse är att undersöka, i vad mån de i undersökningen deltagande hushållen med avseende på sina inkomstförhållanden kunna anses representativa för förhållandena inom respektive samhällsklasser. Egentligt jämförelsematerial för besvarande av denna fråga föreligger endast för industriarbetarklassen. Enligt socialstyrelsens fortlöpande lönestatistik, omfattande bl. a. den övervägande delen av arbetarpersonalen inom industri, handel och samfärdsel, utgjorde medellönen år 1923 för manliga arbetare över 18 år vid företag, som varit i gång under minst 250 dagar av året, 2 632 kr. Detta belopp bör närmast sammanställas med mannens huvudinkomst, kontant och in natura, utgörande för industriarbetarfamiljerna i genomsnitt 2 940 kr. Även om jämförelser av dylik art äro synnerligen vanskliga och på grund av primärmaterialets olikartade beskaffenhet ej tillåta några klart preciserade slutsatser, torde man dock kunna påstå, att de i levnadskostnadsundersökningen medtagna arbetarna i stort sett synas vara relativt väl avlönade och alltså snarast böra räknas till arbetarklassens elit.

Utgifterna. Det största intresset vid undersökningar av förevarande slag erbjuder utgifternas fördelning på skilda poster inom hushåll av olika ekonomisk och social karaktär.

I tab. A ha meddelats uppgifter över utgifternas storlek inom ett normalhushåll, varvid de mycket ingående specificerats. På grundval av denna tabell har i tab. C å sid. 442 beräknats, huru stor andel av totalinkomsten disponerats för de viktigaste utgiftsposterna.

Storleken av utgiftssummorna påverkas helt naturligt i främsta rummet av inkomstens höjd; förstoring resp. minskning av inkomsterna för i regel med sig ökning resp. minskning av utgifterna, ty såsom förut framhållits

Tab. C. De olika utgiftsposterna i procent av totalinkomsten.

Utgiftsposter	Arbetarhushåll						Medelklasshushåll			
	med en inkomst per kons.-enhet av kr.			Samtliga hushåll	därav i		med en inkomst per kons.-enhet av kr.			Samtliga hushåll
	intill 1 100	1 100–1 650	1 650 o. däröver		städer	industriorter	1 100–2 200	2 200–3 300	3 300 o. däröver	
Föd- o. njutningsämnen	48·7	40·7	35·0	**42·9**	42·6	44·9	32·5	27·7	21·3	**26·9**
Bostad	9·3	10·3	10·2	**9·9**	10·3	7·8	11·4	11·3	10·0	**11·1**
Bränsle och lyse	4·5	4·3	4·1	**4·3**	4·4	4·4	4·0	3·8	3·2	**3·7**
Kläder	9·6	10·4	10·5	**10·1**	10·0	10·8	11·2	9·9	8·7	**9·8**
Skodon	4·4	3·7	3·0	**3·9**	3·8	4·3	3·2	2·4	1·8	**2·4**
Skatter	6·5	8·3	9·5	**7·8**	8·1	6·4	9·1	12·6	14·1	**12·2**
Inventarier	3·6	4·7	6·0	**4·5**	4·4	4·6	5·4	6·2	6·9	**6·2**
Fören.- o. försäkringsavg.	4·6	5·0	5·2	**4·9**	4·8	5·1	4·5	5·5	5·0	**5·1**
Barnens undervisning	0·8	1·0	0·3	**0·8**	0·9	0·4	3·2	1·6	0·3	**1·5**
Tidningar	1·0	1·1	1·0	**1·0**	1·0	1·0	0·9	0·9	0·7	**0·8**
Böcker	0·2	0·4	0·6	**0·3**	0·3	0·3	0·9	1·4	1·8	**1·4**
Skrivmaterial, porto, telef.	0·5	0·6	0·8	**0·6**	0·6	0·5	1·1	1·5	1·3	**1·3**
Tvätt och strykning	0·2	0·2	0·3	**0·2**	0·2	0·1	0·4	0·5	0·5	**0·4**
Rengöringsmedel m. m.	1·2	1·1	1·1	**1·1**	1·1	1·3	1·1	1·1	1·1	**1·1**
Sjukvård	1·4	1·7	1·7	**1·6**	1·6	1·5	1·8	2·2	1·5	**1·9**
Hälsovård	0·3	0·4	0·4	**0·3**	0·4	0·2	0·4	0·5	0·4	**0·4**
Arbetshjälp i hemmet	0·2	0·4	0·8	**0·4**	0·4	0·4	1·7	3·0	4·9	**3·3**
Gåvor	1·2	1·8	2·4	**1·7**	1·7	1·6	2·3	2·6	3·5	**2·8**
Nöjen och förströelser	0·5	0·7	0·7	**0·6**	0·6	0·6	1·0	1·1	1·3	**1·1**
Resor	1·5	2·1	2·7	**2·0**	2·1	1·6	2·2	2·2	2·0	**2·2**
Ränta å lån	0·2	0·2	0·3	**0·2**	0·2	0·1	0·7	1·2	1·3	**1·1**
Lottsedlar	0·3	0·4	0·6	**0·4**	0·4	0·3	0·4	0·4	0·2	**0·3**
Blommor	0·2	0·3	0·3	**0·3**	0·3	0·1	0·3	0·4	0·4	**0·4**
Semesterutgifter	·	·	·	·	·	·	1·0	2·2	2·6	**2·0**
Övriga utgifter	0·5	0·7	1·0	**0·7**	0·7	0·4	1·4	1·5	1·4	**1·4**
Samtliga utgifter	**101·4**	**100·5**	**98·5**	**100·5**	**100·9**	**98·7**	**102·1**	**103·7**	**96·2**	**100·8**

ha inom de undersökta familjerna sparverksamheten resp. kreditmöjligheterna visat sig vara av underordnad betydelse. Men inkomstens inflytande på de särskilda utgiftsposternas storlek blir mindre i samma mån dessa poster representera behov, som äro nödvändiga för livets uppehållande. För de s. k. »existensbehoven» ökas sålunda utgiftsbeloppen i relativt ringa grad med en förbättrad ekonomisk ställning, vilket tager sig uttryck i att hithörande utgifters andel av inkomsten sjunker vid växande välstånd; däremot medför en nedgång i välståndet, att en större del av inkomsten måste tagas i anspråk för tillfredsställandet av existensbehoven. De s. k. »kulturbehoven»

åter äro väsentligt känsligare för en förändring av inkomstläget, och utgifterna för dem ökas resp. minskas relativt taget vida mer än utgifterna för existensbehoven vid en ökning resp. minskning av inkomsterna. Detta innebär, att den andel av inkomsten, som disponeras för kulturbehovens tillgodoseende, stiger med tilltagande välstånd och omvänt sjunker vid en minskning i välståndet.

Det viktigaste av alla ekonomiska behov är givetvis näringsbehovet. Till *födo- och njutningsmedel* åtgingo inom arbetarhushållen i genomsnitt 1 636 kr. eller 42·9 % av inkomsten (i städerna 1 694 kr. eller 42·6 % och å industriorterna 1 400 kr. eller 44·9 %) och bland medelklassen 2 272 kr. eller 26·9 %. Den stora skillnad, som härvid förefanns mellan socialgrupperna, berodde i främsta rummet på olikheterna i den ekonomiska ställningen. Tabellen visar, att inom såväl arbetar- som medelklasshushållen utgifterna för denna post absolut taget stego, när välståndet växte. Ökningen av livsmedelsutgifterna var emellertid ej så stark som stegringen i välstånd, vilket medförde, att utgifterna i procent av totalinkomsten, den s. k. »livsmedelsprocenten», regelbundet sjönk med stigande välstånd. Livsmedelsprocenten gick bland arbetarhushållen ned från 48·7 % i den lägsta välståndsgruppen till 35·0 % i den högsta och bland medelklassen från 32·5 % till 21·3 %. Skillnaden mellan de fattigaste och de mest välbärgade hushållen var som synes mycket stor. Livsmedelsposten följer den för »existensbehoven» uppställda regeln, att postens andel av inkomsten avtager med ökat välstånd och omvänt. Framhållas må vidare, att livsmedelsprocenten för varje särskild välståndsgrupp var nästan precis densamma för arbetarhushållen i städerna och å industriorterna, vilket synes angiva ett mycket nära samband mellan livsmedelsprocenten och välståndets höjd. En mera ingående undersökning visar emellertid, att livsmedelsprocentens storlek ej i fullt så hög grad är beroende på enbart välståndet. Uppdelas arbetarhushållen på industriarbetare och lägre tjänstemän, finner man, att inom varje välståndsgrupp livsmedelsprocenten för de förra var några enheter högre än för de senare. Att jämte välståndet även yrket påverkade livsmedelsprocentens höjd bestyrkes jämväl därav, att inom de medelklassfamiljer, som befunno sig i samma ekonomiska ställning som arbetarhushållen, livsmedelsprocenten var jämförelsevis låg.

Posten födo- och njutningsämnen företedde en väsentligt olikartad sammansättning inom skilda samhälls- och välståndsgrupper, vilket framgår av tab. A. I detta sammanhang skall emellertid blott behandlas de viktigaste varugruppernas betydelse; för de särskilda varuslagen hänvisas till redogörelsen över förbrukade kvantiteter (sid. 455—460).

Av samtliga utgifter för födo- och njutningsmedel kommo utgifterna för matvaror i främsta rummet, med inom arbetarhushållen 89·7 % i städerna och 94·0 % å industriorterna samt bland medelklassen 81·7 %. Även här var skillnaden mellan de tre grupperna till väsentlig del beroende på olikheten i välstånd; matvarornas andel sjönk med en förbättrad ekonomisk ställning. Tab. D över matvarukontots fördelning på olika varuslag visar, att en svagt markerad omläggning synes försiggå, när välståndet stiger, i det att de

Tab. D. Födans sammansättning efter kostnad.

	Arbetarhushåll						Medelklasshushåll			
	med en inkomst per kons.-enhet av kr.			Samtliga hushåll	därav i		med en inkomst per kons.-enhet av kr.			Samtliga hushåll
	intill 1 100	1 100–1 650	1 650 o. däröver		städer	industriorter	1 100–2 200	2 200–3 300	3 300 o. däröver	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Animaliska matvaror	*57·5*	*60·1*	*60·4*	*58·9*	*59·4*	*56·7*	*59·2*	*60·0*	*59·6*	*59·7*
kött	8·5	9·5	9·7	9·1	9·6	7·0	10·0	10·8	11·4	10·7
fläsk	6·3	6·6	6·6	6·4	6·5	6·2	5·4	5·9	5·3	5·6
korv och sylta	2·6	2·5	2·5	2·6	2·5	2·6	2·4	2·0	1·8	2·1
fisk	3·2	3·7	3·7	3·5	3·7	2·7	3·6	4·2	5·1	4·3
färsk sill o. strömming	0·9	0·9	0·9	0·9	1·0	0·8	0·8	0·7	0·8	0·8
färsk annan fisk	1·3	1·8	1·8	1·6	1·7	0·8	1·8	2·5	3·1	2·4
salt sill	0·7	0·7	0·7	0·7	0·7	0·9	0·7	0·6	0·7	0·7
salt annan fisk	0·3	0·3	0·3	0·3	0·3	0·2	0·3	0·4	0·5	0·4
färdiglagad mat o. konserver	1·6	2·2	2·5	1·9	2·1	1·2	2·4	2·8	3·2	2·8
mjölk och grädde	16·4	16·3	15·8	16·2	15·9	17·9	15·8	14·6	13·5	14·7
oskummad mjölk	14·3	13·7	12·8	13·8	13·2	16·9	13·3	12·1	11·3	12·2
separerad mjölk	0·6	0·2	0·1	0·4	0·4	0·4	0·1	0·1	0·0	0·1
grädde	1·5	2·4	2·9	2·0	2·3	0·6	2·4	2·4	2·2	2·4
smör	7·9	8·8	9·3	8·4	8·5	8·3	8·8	8·8	8·6	8·7
margarin	3·4	2·4	2·1	2·8	2·6	3·8	2·7	2·2	2·1	2·3
fett och flott	0·9	0·7	0·5	0·8	0·7	1·0	0·4	0·6	0·6	0·6
ost	2·7	2·7	2·5	2·7	2·7	2·5	2·8	2·6	2·3	2·6
ägg	4·0	4·7	5·2	4·5	4·6	3·5	4·9	5·5	5·7	5·3
Vegetabiliska matvaror	*42·5*	*39·9*	*39·6*	*41·1*	*40·6*	*43·3*	*40·8*	*40·0*	*40·4*	*40·3*
bröd	7·8	8·3	8·6	8·1	8·7	5·4	9·4	8·3	7·7	8·4
mjöl	9·2	6·4	5·2	7·4	6·8	10·7	5·2	4·5	4·0	4·6
vetemjöl	6·3	4·7	3·8	5·3	4·9	7·2	4·1	3·3	3·0	3·4
rågmjöl	0·5	0·2	0·2	0·3	0·3	0·5	0·2	0·2	0·1	0·2
rågsiktsmjöl	1·9	1·1	0·7	1·4	1·2	2·5	0·6	0·6	0·5	0·6
annat mjöl	0·5	0·4	0·5	0·4	0·4	0·5	0·3	0·4	0·4	0·4
gryn	1·2	1·0	0·8	1·2	1·1	1·4	1·1	1·1	1·1	1·1
ärter och bruna bönor	0·3	0·3	0·2	0·3	0·3	0·4	0·3	0·3	0·3	0·3
potatis	3·2	2·6	2·4	2·8	2·6	3·9	2·2	2·2	2·3	2·2
rotfrukter	0·3	0·3	0·3	0·3	0·3	0·3	0·3	0·4	0·4	0·4
grönsaker, frukt o. bär	4·1	5·2	6·3	4·9	5·1	3·9	7·2	8·2	9·5	8·3
socker	8·1	7·6	7·3	7·8	7·6	8·5	7·2	6·6	6·5	6·7
sirap	0·5	0·3	0·3	0·4	0·3	0·5	0·3	0·3	0·3	0·3
kaffe	5·0	4·8	4·7	4·9	4·7	5·4	3·9	3·6	3·2	3·6
té och kakao	0·5	0·5	0·6	0·5	0·6	0·5	0·7	0·7	0·9	0·7
kryddor m. m.	2·3	2·6	2·9	2·5	2·5	2·4	3·0	3·8	4·2	3·7
Tillsammans	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

animaliska livsmedlen vinna i betydelse på bekostnad av de vegetabiliska; de förra pläga till en viss utsträckning föredragas framför de senare på grund av sin större smaklighet och lättsmältbet. Skillnaden i välstånd torde dock ej vara hela förklaringen till att arbetarhushållen å industriorterna uppvisade den lägsta procenten (56·7 %) för animaliska matvaror, medan arbetarhushållen i städerna och medelklasshushållen hade högre procenttal (resp. 59·4 % och 59·7 %). Man finner nämligen, att vid samma välståndsgrad den animaliska kostens andel regelbundet var lägre för arbetar-

hushållen å industriorterna än i städerna, vilken olikhet torde ej blott bero på att prisskillnaden mellan landsbygden och städerna är större för animaliska än för vegetabiliska livsmedel utan även bottna i olikartade sedvanor. Siffrorna för medelklassen synas antyda, att tendensen till en relativt större förbrukning av animaliska livsmedel ej fortsätter oavbrutet, i samma mån som den ekonomiska ställningen förbättras.

Inom den animaliska varugruppen utvisade medelklassfamiljerna för flertalet artiklar de högsta utgiftsbeloppen och arbetarhushållen å industriorterna de lägsta. Härvid är dock att märka, att de låga beloppen för sistnämnda hushåll i någon mån bero på den lägre prisnivån därstädes. Vad först utgifterna för kött beträffar, voro dessa inom medelklasshushållen mer än dubbelt så höga som för arbetarhushållen å industriorterna. Även i förhållande till totalutgifterna för matvaror uppvisade medelklassen den högsta siffran och arbetarhushållen å industriorterna den lägsta. Med stigande välstånd ökades procenttalen oavbrutet. Detsamma gällde i stort sett även för fisk, speciellt färsk fisk, för färdiglagad mat och konserver samt för ägg. För fläsk, salt sill och smör voro utgiftssummorna betydligt jämnare; de stego visserligen med växande välstånd, men stegringen var ej tillräckligt stark, för att även procenttalen skulle förete en klart stigande tendens för både arbetarhushållen och medelklassen. Utgifterna för korv och sylta, oskummad mjölk samt ost voro ungefär lika stora i de tre samhällsgrupperna; den absoluta ökningen med välståndet var så ringa, att procenttalen uppvisade fallande serier. För margarin slutligen voro utgifterna störst bland arbetarhushållen från industriorterna; för detta varuslag stego utgiftsbeloppen ej med stigande välstånd.

Utgiftsbeloppen för vegetabiliska livsmedel voro i allmänhet mera jämna än för de animaliska varuslagen, och välståndets inverkan var ofta ej särdeles stark. Känsligast synas posterna grönsaker, frukt och bär, té och kakao samt kryddor vara, för vilka varuslag dels utgifterna voro högst inom medelklassen och lägst för arbetarhushållen å industriorterna, dels både de absoluta och relativa talen visade klart stigande tendens med ökat välstånd. Även för bröd, gryn och rotfrukter voro utgifterna störst inom medelklassen och stego med en förbättring i hushållens ekonomi, men denna stegring var ej större än den allmänna ökningen av matvarukontot, så att dessa varuslags procentuella andel förblev ungefär densamma inom olika välståndsgrupper. De högsta absoluta utgifterna för socker förefunnos inom medelklassen och de lägsta bland arbetarhushållen å industriorterna, varemot utgifterna för kaffe voro störst för arbetarhushållen i städerna och minst bland medelklassen. Beträffande såväl socker som kaffe voro procenttalen för deras andel av hela matvaruposten* högst bland arbetarhushållen från industriorterna och lägst inom medelklasshushållen. Välståndets inflytande på dessa poster var rätt obetydligt; de stego visserligen, absolut taget, med ökat välstånd men i så ringa mån, att procenttalen sjönko. Utgifterna för mjöl och potatis slutligen voro högst inom arbetarhushållen å industriorterna, såväl absolut som relativt taget. De absoluta utgiftsbeloppen voro för mjöl lägst

inom medelklassen och för potatis bland arbetarhushållen i städerna; de relativa talen voro i båda fallen lägst för medelklassen. Mjölförbrukningen sammanhänger givetvis i första hand med i vilken utsträckning hembakning förekommer eller ej, och här framträdde liksom beträffande flera andra poster den mera lantliga karaktären av hushållningen å industriorterna. Någon utpräglad inverkan av välståndet på utgifterna för potatis kunde ej skönjas; för mjöl däremot sjönko procenttalen, när välståndet ökades.

Utgifterna för dryckesvaror (såväl sprit- som läskedrycker) voro inom medelklassen betydligt större (183 kr.) än bland arbetarhushållen både i städerna (85 kr.) och å industriorterna (35 kr.). I förhållande till familjernas inkomster spelade dryckesvarorna dock icke större roll inom medelklasshushållen, där de upptogo 2·2 %, än inom arbetarhushållen i städerna, 2·1 %, varemot arbetarhushållen å industriorterna uppvisade en lägre siffra, 1·1 %. Med stigande välstånd växte utgifterna men knappast så hastigt, att deras procentuella andel av inkomsten ökades för varje välståndsgrupp. Beträffande de olika slagen av dryckesvaror var stegringen relativt taget starkast för vin och därnäst för spritdrycker.

Utgifterna för tobak och för förtäring utom hemmet visade även höjda siffror, när välståndet steg. För arbetarhushållen å industriorterna voro utgifterna för förtäring utom hemmet anmärkningsvärt låga.

Vad beträffar utgifterna för *bostad*, torde till en början böra meddelas några uppgifter angående bostädernas beskaffenhet, vilka uppgifter kunna vara ägnade att belysa såväl de undersökta hushållens sociala ställning som skiljaktigheterna i hyresbeloppen inom de olika hushållsgrupperna. Fördelas hushållen efter bostadslägenheternas upplåtelseformer, erhålles följande resultat:

	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklasshushåll
				därav i		
	industriarbetare	tjänstemän	Summa	städer	industriorter	
Hyrd bostad	592	369	**961**	808	153	**169**
Fritt upplåten »	46	32	**78**	45	33	**17**
Egen »	109	44	**153**	109	44	**22**
Summa	**747**	**445**	**1 192**	**962**	**230**	**208**
Därav:						
1 kök (rum)	18	3	**21**	13	8	—
1 rum och kök	436	176	**612**	497	115	**13**
2 » » »	252	208	**460**	376	84	**61**
3 » » »	38	54	**92**	71	21	**68**
4 » » »	3	3	**6**	4	2	**32**
5 » » »	—	1	**1**	1	—	**21**
6 » » »	—	—	—	—	—	**7**
7 o. fl. rum och kök	—	—	—	—	—	**6**

De flesta familjerna voro hänvisade till förhyrda lägenheter, nämligen av de mindre bemedlade 84·0 % i städerna och 66·5 % i industriorterna samt av medelklasshushållen 81·3 %. Fritt upplåtna bostäder voro vanligast för ar-

betarhushållen å industriorterna och därnäst bland medelklassen. Även de egna hemmen voro relativt taget talrikast bland arbetarhushållen å industriorterna, där en femtedel av alla familjer bodde i eget hus; bland de i undersökningen ingående arbetarhushållen i städerna och medelklasshushållen hade blott en tiondel eget hem. För såväl stads- som industriortsfamiljerna gäller, att de egna hemmen förekommo i större omfattning inom industriarbetargruppen än bland tjänstemännen.

Den vanligaste bostadstypen bland industriarbetarna var ett rum och kök, vilken lägenhetstyp omfattade mer än hälften av alla bostäder. Bland de lägre tjänstemannahushållen utgjorde däremot 2 rum och kök den oftast förekommande bostaden. Inom medelklassen voro lägenheter på 3 rum och kök talrikast företrädda, men även 2 resp. 4 rum och kök funnos relativt väl representerade. Medelantalet rum (kök) per lägenhet uppgick för arbetarhushållen i städerna till 2·54, å industriorterna till 2·53 och inom medelklassen till 4·16.

Av undersökningen framgår även, att arbetarhushållen å industriorterna bodde något rymligare än arbetarhushållen i städerna; den beräknade luftrymden per lägenhet utgjorde nämligen för de förra 120 kbm. mot 107 kbm. för de senare. Medelklassfamiljernas bostäder hade en luftrymd av i medeltal 214 kbm. Här var även luftkuben per rum störst, 51·4 kbm. mot 42·1 kbm. bland städernas arbetarhushåll och 47·4 kbm. för industriorternas. Ehuru frågan om det hygieniskt nödvändiga bostadsutrymmet ej torde vara slutgiltigt avgjord, synes man dock kunna fordra, att ett rum bör mäta minst 40 kbm. för att kunna betecknas såsom normalt stort. Rummen i de undersökta lägenheterna torde därför kunna anses vara relativt rymliga. Detta gällde särskilt för de lägre tjänstemännens och i än högre grad för medelklassens bostäder, vilka voro rymligare än industriarbetarnas, även då rumsantalet var detsamma.

Boendetätheten plägar mätas genom antalet boende per 100 rum (kök). Detta tal uppgick för arbetarhushållen till 178 (187 för de egentliga industriarbetarna och 164 för de lägre tjänstemännen) samt för medelklassen till 109.

Utgifterna för bostad (hyra och reparationer) uppgingo för arbetarhushållen till 409 kr. eller 10·3 % av totalinkomsten i städerna och 243 kr. eller 7·8 % å industriorterna samt för medelklasshushållen till 935 kr. eller 11·1 %. Den stora skillnaden mellan industriorternas och städernas arbetarhushåll beror till en del på olikheter i välstånd men i än högre grad på skillnaden i själva hyresnivåns höjd i städer och å mera lantliga orter. Med avseende på bostäderna är nämligen prisskillnaden mellan orter med starkt sammanträngd befolkning och med mera spridd bebyggelse många gånger större än vad fallet är med exempelvis livsmedel.

Med stigande välstånd ökades givetvis utgifterna för bostad, men såsom tab. C angiver företedde hyran i procent av totalinkomsten ej någon enhetlig tendens. Vid undersökningar av hithörande slag har man i allmänhet funnit, att inom en och samma sociala klass hyresprocenten plägar sjunka

med en förbättrad ekonomisk ställning. En uppdelning av de mindre bemedlade familjerna i industriarbetarhushåll och lägre tjänstemannahushåll giver dock ej detta resultat, möjligen beroende på att i hyresuppgifterna ingå en del uppskattade hyror för fritt upplåtna lägenheter och egna hem. För att nämnda lagbundenhet skall framträda fullt klart, torde även fordras, att materialets sammansättning inom de särskilda välståndsgrupperna ej är alltför olikartad i lokalt hänseende, ty såsom nyss framhölls äro de lokala variationerna med avseende på hyresnivån utomordentligt starka. Erinras må även, att under större delen av bokföringsåret hyrorna särskilt å större orter voro underkastade statlig reglering och följaktligen ej voro uttryck för fri prisbildning på bostadsmarknaden.

Uppdelningen på industriarbetar- och lägre tjänstemannahushåll visar emellertid, att hyresprocenten för de senare nästan genomgående var högre än för de förra inom samma välståndsgrupp, vilket tyder på högre bostadsstandard för tjänstemannaklassen. Skillnaden i bostadsstandard framgår även därav, att för varje lägenhetskategori hyresbeloppen voro högre för de lägre tjänstemännen än för industriarbetarna. Medelklassfamiljerna erlade de högsta hyresbeloppen, ehuru de i stort sett ej voro bosatta å dyrare orter än de i undersökningen medtagna arbetar- och lägre tjänstemannahushållen i städerna. Förut (sid. 447) har nämnts, att inom en och samma lägenhetskategori industriarbetarnas bostäder hade det minsta luftutrymmet och medelklassens det största, men denna skillnad torde ej vara den enda förklaringen till olikheten i hyressiffrorna mellan de tre samhällsklasserna från städerna: industriarbetare, lägre tjänstemän och medelklass. Av undersökningen framgår bl. a., att bostäderna i mycket olika utsträckning voro försedda med bekvämligheter av olika slag. De lägre tjänstemännens och medelklassens bostäder befunnos nästan genomgående vara i detta avseende bättre utrustade än industriarbetarnas. En väsentlig olikhet förefanns också mellan städernas arbetar- och medelklasshushåll å ena sidan samt arbetarhushållen å industriorterna å den andra, i det att de senare hushållen voro vida sämre ställda i fråga om bostädernas utrustning med vattenledning och kokgas.

För *bränsle* och *lyse* erlades av arbetarhushållen i städerna 173 kr. eller 4·4 % av inkomsten och å industriorterna 137 kr. eller 4·4 % samt av medelklasshushållen 312 kr. eller 3·7 %. Vid bedömandet av utgiftsbeloppen har man även här att taga hänsyn till skiljaktigheter i prisnivån. Vedpriserna pläga vara högst i de större städerna, medan däremot priserna på kol, koks, fotogen och elektrisk kraft ofta nog äro högre å orter med lantlig karaktär. Utgiftsbeloppen stego regelbundet med en förbättring i välståndet, men denna ökning var mindre än tillväxten av inkomsten, vilket resulterade i fallande siffror i procent av inkomsten (tab. C.). Storleken av bränsle- och lyseutgifterna blir eljest givetvis i första hand beroende av bostadens rumsantal. Utgifterna stegrades sålunda med antalet eldstäder men ej lika starkt som bostadsutrymmet, vilket hade till följd, att kostnaden per rum sjönk. Förklaringen härtill ligger i öppen dag. I en större våning kan

uppvärmningen lätt ordnas mera ekonomiskt, bränslekostnaderna för matlagning torde vara relativt konstanta, alla rummen behöva ej samtidigt lysas upp o. s. v.

Bränsle och lysepostens sammansättning av olika varuslag kommer att närmare behandlas i samband med redogörelsen för storleken av de förbrukade kvantiteterna.

Beklädnadskontot uppgick för arbetarhushållen i städerna till 549 kr. eller 13·8 % av inkomsten, å industriorterna till 471 kr. eller 15·1 % och inom medelklasshushållen till 1 030 kr. eller 12·2 %. För posten i dess helhet torde lokala prisskillnader vara av jämförelsevis underordnad betydelse, även om i några fall, exempelvis sylön och skolagning, priserna på landsbygden ligga åtskilligt lägre än i städerna. Olikheten i utgiftsbeloppen motsvaras sålunda i stort sett av en skillnad i standarden.

En uppdelning av beklädnadskontot visar, att de båda huvudposterna kläder och skodon förhålla sig väsentligt olika vid en förändring i den ekonomiska ställningen. För enbart kläder gåvo medelklassfamiljerna ut 9·8 % av sina inkomster, arbetarhushållen från städerna 10·0 % och arbetarhushållen från industriorterna 10·9 %. Procenttalen stiga för arbetarfamiljerna, men sjunka inom medelklassen, när välståndet ökas. För skodon däremot var utgiftsprocenten högst för arbetarhushållen å industriorterna (4·3 %) och lägst bland medelklassen (2·4 %). Här sjunka procenttalen oavbrutet med en förbättring av ekonomien. Denna post skulle alltså kunna hänföras till existensbehoven. Det har visat sig, att utgifterna för skodon i högre grad än för kläder äro beroende på familjernas storlek; i de barnrika familjerna är denna post särskilt betungande. Tab. A. lämnar upplysning om beklädnadspostens sammansättning.

Uppgifterna över *skatternas* storlek avse de belopp, som faktiskt erlagts av de i undersökningen deltagande familjerna under bokföringsåret, vilka belopp ej alltid torde överensstämma med vad som borde ha betalats under samma tid. I några fall ha bokförarna tydligen ej erlagt samtliga de utskylder, som påförts dem, medan å andra sidan i hushållsräkenskaperna införts restantier från föregående skatteterminer. De i hushållsböckerna redovisade skatteutgifterna utgjorde 321 kr. eller 8·1 % av inkomsterna för arbetarhushåll i städerna, 199 kr. eller 6·4 % för arbetarhushåll å industriorterna och 1 026 kr. eller 12·2 % bland medelklassen. Skillnaden beror till väsentlig del på olikheter i inkomstens storlek och på skattesystemets progressivitet; skattebeloppen stego såväl absolut som i förhållande till inkomsten, när den ekonomiska ställningen förbättrades.

Inventarieposten uppgick bland arbetarhushållen i städerna till 177 kr. eller 4·4 % av inkomsterna, å industriorterna till 145 kr. eller 4·6 % och inom medelklassen till 525 kr. eller 6·2 %. Detta konto hörde i övervägande grad till kulturbehoven, ty procenttalen stego med växande välstånd.

Postens sammansättning rönte rätt starkt inflytande av välståndets eller kanske snarare av bostadslägenheternas storlek. Med en förbättring i eko-

nomien och därmed ökat rumsantal växte möbelkontot samt utgifterna för järnvaror (kaminer, verktyg o. d.), medan utgifterna för kökssaker, glas och porslin, sängkläder och linne snarast sjönko i förhållande till samtliga kostnader för inventarier. Utgifterna för sportartiklar voro anmärkningsvärt höga för arbetarhushållen å industriorterna, där de upptogo 0·51 % av inkomsterna mot i städerna 0·41 % och inom medelklassen 0·47 %; vid växande välstånd visade denna post stigande siffror i förhållande till inkomsten, trots att barnantalet sjönk.

De sammanlagda utgifterna för *föreningar* och *försäkringar* uppgingo per familj[1] till 192 kr. eller 4·9 % av inkomsterna för arbetarhushåll i städerna, 163 kr. eller 5·1 % å industriorterna och 364 kr. eller 4·8 % inom medelklassen. Utgiftsbeloppen ökades med växande välstånd men ungefär i samma tempo som välståndet, så att de i procent av inkomsten ej uppvisade någon fullt utpräglad tendens. Uppdelas denna post på förenings- och försäkringsavgifter var för sig, finner man, att procenttalen för de förra voro i stort sett oförändrade men för de senare svagt stego, när inkomsten växte. Gränsen mellan förenings- och försäkringsavgifter är emellertid svävande; fackföreningarna tjänstgöra ofta såsom arbetslöshetskassor o. s. v.

Bland föreningsavgifterna utvisade kontingenterna till fack- och yrkesföreningar ungefär samma belopp, cirka 50 kr., inom arbetarhushållen i städer och industriorter samt i båda fallen avsevärt högre belopp för industriarbetarna än för de lägre tjänstemännen, exempelvis för stadshushållen resp. 59 kr. och 29 kr. per familj. Inom medelklassen förekommo fackföreningsavgifter endast i några få fall (en faktor, en ombudsman i en fackförening, några järnvägstjänstemän o. s. v.), men däremot ofta smärre avgifter till andra kårsammanslutningar för tillvaratagande av vederbörandes yrkesintressen. Avgifterna till andra föreningar (nykterhets-, välgörenhets-, idrotts-, religiösa, politiska, vetenskapliga m. fl. föreningar) gingo för arbetarhushållen å industriorterna endast till några få kronor om året, men inom medelklassen voro utgifterna härför större än för avgifter till yrkesföreningarna.

Av försäkringsavgifterna voro premierna för liv- och kapitalförsäkring viktigast. De stego såväl absolut som relativt med växande välstånd. Det motsatta var förhållandet med avgifterna för sjuk- och begravningskassor, vilka avgifter särskilt inom medelklassen visade en sjunkande tendens, när ekonomien förbättrades. Mest betydande voro de för arbetarhushållen å industriorterna och minst inom medelklassen. Utgifter för egen olycksfallsförsäkring förekommo endast i undantagsfall inom arbetarklassen, och fastän de stego, när välståndet ökades, uppgingo de även inom medelklassen till små belopp. Avgifterna för brand- och inbrottsförsäkring visade jämväl stigande siffror med växande välstånd. De i tabellen upptagna pensionsavgifterna, under vilken rubrik även förts avgifter till understödsföreningar, utvisa ej hus-

[1] De här meddelade beloppen för förenings- och försäkringsavgifter äro aritmetiska medeltal per familj och ej omräknade till att avse ett normalhushåll; storleken av hithörande poster torde nämligen endast i ringa grad vara influerad av hushållets sammansättning.

hållens hela kostnad för pensionering, enär däri oftast ej ingå sådana pensionsavgifter, som frånd ragits lönen, innan denna utbetalas till befattningshavaren.

Utgifterna för *barnens undervisning* utgjordes av dels skolböcker och material, dels skolavgifter. Sammanlagt uppgingo kostnaderna per normalhushåll till 35 kr. eller 0·9 % av arbetarhushållens inkomster i städerna, 13 kr. eller 0·4 % å industriorterna och 130 kr. eller 1·5 % bland medelklassen. Storleken av hithörande utgifter beror givetvis i främsta rummet på familjens sammansättning; detta är förklaringen till att beloppen i de högre välståndsgrupperna äro så små, ty såsom förut anmärkts omfatta dessa grupper huvudsakligen hushåll med små barn. Inom arbetarklassen uppgingo utgifterna för skolböcker och material till ungefär samma belopp som skolavgifterna, medan bland medelklassen de senare voro omkring fyra gånger så stora som de förra.

Posten *tidningar* upptog för arbetarhushållen i städerna 41 kr. eller 1·0 %, å industriorterna 31 kr. eller 1·0 % och inom medelklassen 71 kr. eller 0·8 % av inkomsten. Procenttalen visade snarast en sjunkande tendens, när välståndet ökades. Under denna rubrik ha hänförts ej blott dagliga tidningar utan även veckotidningar, »magasin» och journaler med övervägande förströelseläsning, varemot tidskrifter med innehåll av mera bestående värde sammanförts med böcker. Upplysningar i hushållsböckerna visa, att veckotidningarna voro synnerligen vanliga bland de mindre bemedlade klasserna; i många arbetarhem köptes regelbundet, förutom en daglig tidning, en och ofta två dylika journaler i veckan.

Till *böcker* ha, såsom ovan nämnts, förts tidskrifter för fackliga, politiska och vetenskapliga ämnen ävensom avgifter för föreläsningar och utbildningskurser men däremot ej barnens skolböcker. De sammanlagda utgifterna uppgingo till 14 kr. eller 0·3 % inom arbetarhushållen i städerna, 9 kr. eller 0·3 % å industriorterna och 118 kr. eller 1·4 % inom medelklassen. Denna post, som i eminent grad hör till kulturbudgeten, visade en stegring såväl absolut som relativt med växande välstånd. Bland de mindre bemedlade förekommo många hushåll utan några som helst utgifter för böcker; för andra inskränkte sig bokinköpen till en almanacka, kalender, deklarationshandbok, kokbok o. d. Bildningsintresset syntes koncentrerat till några få hushåll, där bokinköpen kunde stiga till betydande belopp. I detta sammanhang torde böra erinras om den stora roll, som å många orter folkbiblioteken spela för tillfredsställandet av läslusten inom folkets bredare lager. Inom flertalet arbetarhushåll förekommo ej några utgifter för föreläsningar och kurser.

Posten *skrivmaterial, porto* och *telefon* upptog sammanlagt 23 kr. eller 0·6 % för arbetarhushållen i städerna, 16 kr. eller 0·5 % å industriorterna och 112 kr. eller 1·3 % bland medelklassen. Med växande välstånd stego utgifterna såväl absolut som relativt; särskilt gällde detta ifråga om avgifterna för telefonabonnemang.

Till *rengöringsmedel* ha förts tekniska preparat av olika slag samt borstar. Sammanlagt gingo kostnaderna till 44 kr. eller 1·1 % för arbetarhushållen i

städerna, 40 kr. eller 1·3 % å industriorterna och 90 kr. eller 1·1 % inom medelklassen; utgifterna stego i nästan precis samma tempo som välståndet. Ett försök har i tab. A gjorts att uppdela denna post, allt eftersom inköpen avsett personlig hygien eller använts till att hålla hemmet rent och snyggt. Någon markerad skillnad mellan de olika samhälls- och välståndsgrupperna med avseende å postens sammansättning framträdde ej härvid.

Vid beräkning av utgifterna för *sjukvård* har, såsom förut framhållits, hänsyn tagits till förekomsten av fri läkarvård, medicin och sjukhusvård, vare sig denna förmån begagnats under bokföringsåret eller ej. Av de i undersökningen deltagande familjeföreståndarna inom arbetarhushållen från städerna hade 47·1 % fri läkare, från industriorterna 73·7 % och från medelklassen 37·4 %. Mindre vanligt var, att hushållsföreståndaren även erhöll fri medicin och sjukhusvård; ibland gällde å andra sidan dessa förmåner för hela familjen. Det sammanlagda beloppet av kontanta utgifter och beräknade förmåner uppgick till 63 kr. eller 1·6 % för arbetarhushållen i städerna, 46 kr. eller 1·5 % å industriorterna och 158 kr. eller 1·9 % inom medelklassen, därav kontanta utgifter resp. 49 kr., 31 kr. och 144 kr. Med stigande välstånd växte utgifterna i allmänhet både absolut och i förhållande till inkomsten.

Till *hälsovård* ha räknats utlägg för rakning, klippning och bad, vilka utgifter belöpte sig till 15 kr. för arbetarhushållen i städerna, 8 kr. å industriorterna och 37 kr. inom medelklassen och företedde en stigande tendens, när välståndet ökades.

Posten *arbetshjälp i hemmet* omfattar endast kontant utbetald lön men ej värdet av fritt vivre, i den mån detta förekommit. Beloppet uppgick till 16 kr. eller 0·4 % för arbetarhushållen i städerna, 13 kr. eller 0·4 % å industriorterna och 276 kr. eller 3·3 % inom medelklassen. Välståndets inflytande på utgifternas storlek var synnerligen utpräglat, i det att både de absoluta och relativa siffrorna visade en stark stegring, när inkomsten ökades. Samtidigt ägde en förskjutning rum i postens sammansättning; medan i de fattigaste hushållen utgifterna för tillfällig hjälp regelbundet voro större än för fast anställda tjänare, var förhållandet det motsatta bland de mera välbärgade familjerna och särskilt inom medelklassen. I flertalet av de familjer, som tillhörde den högsta välståndsgruppen, fanns en tjänare, någon gång två, trots att familjerna voro jämförelsevis små.

Enligt instruktionen för bokförarna skulle under rubriken *gåvor* ej föras gåvor till familjemedlemmarna själva, exempelvis julklappar, utan borde utgifterna härför fördelas på de olika posterna. Under denna rubrik kvarstå dock »fickpengar» till barnen samt alla gåvor till andra än familjemedlemmar, däribland även kollekter, bidrag till välgörenhetsinrättningar o. d. Sammanlagt utgjorde gåvorna 67 kr. eller 1·7 % bland arbetarhushållen i städerna, 49 kr. eller 1·6 % å industriorterna och 235 kr. eller 2·8 % inom medelklassen. Beloppen stego hastigt med växande välstånd. Den avgjort största anparten utgjordes av tillfälliga gåvor till andra än familjemedlemmar; endast en relativt ringa del torde ha varit periodiskt understöd i sammanhang med försörjningsplikt.

Till *nöjen* och *förströelser* ha förts endast biljettkostnader men ej utlägg

för förtäring utom hemmet; utgifterna uppgingo till 25 kr. eller 0·6 % för arbetarhushållen i städer, 20 kr. eller likaledes 0·6 % för industriortshushållen och 93 kr. eller 1·1 % inom medelklassen. Även här stego beloppen såväl absolut som relativt med en förbättring i ekonomien.

De i tabellen redovisade beloppen för *resor* innefatta ej blott kontanta utlägg utan även värdet av de fria resor, som befattningshavare vid järnvägarna i regel åtnjuta. Härigenom förklaras större delen av den betydande skillnad, som för denna post förefanns mellan industriarbetar- och lägre tjänstemannahushållen. Tillsammans utgjorde resekostnaderna 82 kr. eller 2·1 % för stadshushållen, 49 kr. eller 1·6 % å industriorterna och 181 kr. eller 2·2 % inom medelklassen, därav resp. 70, 40 och 152 kr. i kontanta utgifter. Omkring en fjärdedel av totalutgifterna gingo för arbetarhushållen i städer och medelklassen till arbets-, torg- och skolresor mot endast en femtondel för arbetarhushållen å industriorterna.

Ränta å lån spelade inom arbetarhushållen en försvinnande liten roll. Inom medelklassen uppgingo räntorna till 94 kr. eller 1·1 % av inkomsten. Utgifterna stego för varje välståndsgrupp.

Viktigast bland *övriga utgifter* voro för de mindre bemedlade hushållen inköp av lottsedlar, blommor, leksaker, fotograferingsmaterial och flyttningskostnader, vilka poster dock i allmänhet uppgingo till endast några få kronor per år och normalhushåll. Inom medelklassen tillkom ett rätt avsevärt belopp, 169 kr., för semesterresor (biljett- och vivrekostnader). Flertalet av dessa poster stego både absolut och relativt med växande välstånd.

Söker man att sammanfatta vad här framhållits rörande de olika utgiftsposterna inom var och en av de tre grupperna, arbetarhushåll i städer och å industriorter samt medelklasshushåll, torde man komma till det allmänna resultatet, att utgiftsbudgetens sammansättning är i ganska hög grad olikartad, åtminstone i jämförelse med vad förut påvisats beträffande inkomsternas fördelning på olika inkomstarter.

Vad som i första hand torde kunna sägas karakterisera en budget, är storleken av livsmedelsposten i förhållande till totalinkomsten, alltså »livsmedelsprocenten». De flesta av de andra större posterna, bostad, bränsle och lyse, beklädnad samt förenings- och försäkringsavgifter, upptaga i allmänhet mera likformiga andelar av inkomsten. Vad som kan frigöras från livsmedelsbudgeten och från nyssnämnda mera konstanta utgiftsposter plägar kallas för den »fria inkomsten»; denna går till tillfredsställande av en mängd smärre behov, som i flertalet fall tillhöra kulturbehoven. Kulturbudgeten blir följaktligen livsmedelsbudgetens komplement, och livsmedelsprocenten torde därför kunna anses vara det mest kortfattade och rationella uttryck för levnadsstandarden som finnes.

Med utgångspunkt från i främsta rummet livsmedelsprocentens höjd inom de särskilda budgeterna finner man, att den viktigaste orsaken till olikheterna i deras sammansättning är att söka i skillnaden i välstånd. När, såsom i föreliggande fall, undersökningen omfattar endast hushåll med övervägande

penninghushållning, synes en ändring i välståndet i allmänhet bliva av mera framträdande verkan än olikheter i yrke och boningsort (stad eller mindre ort av lantlig karaktär; från regionala förskjutningar i konsumtionen bortses tills vidare). I överensstämmelse härmed är skillnaden mellan samtliga arbetarhushåll i städerna å ena sidan och samtliga arbetarhushåll å industriorterna å den andra väsentligt mindre än mellan de fattigaste och de mest välbärgade arbetarhushållen i städerna eller mellan motsvarande grupper av industriorternas hushåll. Likaledes är olikheten i välstånd huvudanledningen till att medelklassfamiljernas hushållning så skarpt avviker ifrån de mindre bemedlades i såväl städer som industriorter. Skall man få fram det för varje samhällsgrupp specifikt karakteristiska, måste man jämföra hushåll med samma välståndsgrad; de därvid funna skiljaktigheterna äro dock i allmänhet små.

Sammanställas till en början genomsnittsbudgeterna för arbetarhushåll i städer och arbetarhushåll i industriorter utan att hänsyn tages till skillnaden i välstånd, finner man, att för de senare de särskilda utgiftsposterna i absoluta tal så gott som genomgående voro mindre än för de förra, delvis beroende på lägre prisnivå. Med avseende på budgetens procentuella sammansättning utmärkte sig industriorterna för högre procenttal för livsmedel och skodon men lägre för bostad, skatter och flertalet kulturutgifter. Dessa skiljaktigheter synas, med undantag för olikheten i livsmedelsprocenten, kunna tillskrivas de mera lantliga förhållandena å industriorterna, vilket framgår av en jämförelse mellan hushållsbudgeter av samma välstånd från städer och industriorter. Vad särskilt livsmedelsbudgeten beträffar framträdde även några mera markanta olikheter mellan arbetarhushållen i städer och industriorter vilka kunde härledas från den mera omfattande naturahushållningen på industriorterna; kosten verkade å dessa senare orter mera enformigt sammansatt.

Medelklassfamiljerna slutligen uppvisade på nästan alla punkter de högsta utgiftssiffrorna särskilt för den s. k. kulturbudgeten. Beträffande budgetens sammansättning kan nämnas, att procenttalen voro låga för livsmedel, lyse och bränsle samt skodon men höga för bostad, skatter, inventarier och för övriga, till kulturbudgeten mer eller mindre hänförliga poster. Skillnaden mellan medelklassens levnadssätt och arbetarhushållens framgår måhända än klarare av följande beräkning. Såsom förut omnämnts, var medelklassfamiljernas genomsnittsinkomst drygt dubbelt så hög som arbetarhushållens; närmare bestämt förhöllo sig inkomsterna till varandra som 221 till 100. Den föregående framställningen gör dock uppenbart, att de särskilda utgiftsposterna inom de båda samhällsklasserna företedde mycket olika proportioner. Utgifterna för matvaror inom medelklassen förhöllo sig till motsvarande utgifter inom arbetarhushållen såsom 126 till 100, posterna bostad, bränsle och lyse, beklädnad samt förenings- och försäkringsavgifter tillsammantagna såsom 214 till 100 samt slutligen alla övriga poster, bland vilka särskilt märkas skatteposten och kulturbudgeten, såsom 362 till 100. Vid disponerandet av den merinkomst, som medelklassfamiljerna förfogade över, har alltså livsmedelsstandarden endast i ringa mån höjts, utan har den högre inkomsten framför allt gått till att betala större skatt och till kulturella ändamål.

Av särskilt intresse torde vara att genom en jämförelse av de arbetarhushåll och de medelklasshushåll, som ha samma välståndsgrad, söka få klarlagt, huruvida några speciellt för medelklassfamiljerna utmärkande drag i hushållningen finnas. Härvid visar det sig, att utgifterna för livsmedel voro genomgående låga för medelklassen. Såsom framgår av den följande redogörelsen över de förbrukade kvantiterna av viktigare varuslag, var även kostens näringsmängd lägre inom medelklassen, vilket måhända kan tillskrivas ett mindre tungt arbete. Möjligen rådde bland medelklassfamiljerna en strängare sparsamhet med och ett bättre utnyttjande av de inköpta livsmedelsförråden än vad fallet var bland de i ekonomiskt avseende likställda arbetar- och lägre tjänstemannahushållen. Samtidigt var även kostens sammansättning mera omväxlande inom medelklassen. Även på några andra punkter företedde medelklasshushållen de lägsta utgiftsbeloppen, t. ex. för bränsle, fack- och yrkesföreningsavgifter samt tidningar. De genom denna inskränkning vunna besparingarna gingo dels till att hyra en bättre bostad (med avseende på luftrymden voro medelklasslägenheterna c:a 60 % större än bostäderna inom arbetar- och lägre tjänstemannahushållen med motsvarande välstånd), dels till en del smärre poster, såsom barnens undervisning, böcker, skrivmaterial, porto och telefon, arbetshjälp, nöjen, räntor och semesterutgifter.

Konsumerade kvantiteter av viktigare varuslag. I tab. E meddelas uppgifter om de förbrukade kvantiteterna av viktigare slag av livsmedel samt bränsle och lyse per normalhushåll för de olika socialgrupperna samt för de särskilda välståndsklasserna. Denna tabell giver en mera konkret bild av livsmedelsförbrukningens gestaltning än motsvarande uppgifter angående utgifternas storlek; vid bedömandet av dessa senare måste man nämligen taga hänsyn till olikheter i prisnivån.

Förbrukningen av animaliska varuslag var i allmänhet störst för medelklassen och lägst för arbetarhushåll å industriorterna. Detta var sålunda fallet med totalkonsumtionen av kött och fläsk. Speciellt stor var skillnaden för de finare köttsorterna, såsom gödkalvkött, »färskt annat kött» (höns, organ o. d.) samt får- och lammkött. Betydligt mindre var olikheten för färskt nötkött och malet kött. Med avseende på färskt fläsk samt korv och sylta uppvisade däremot arbetarhushållen å industriorterna förbrukningssiffror, som voro något högre än medelklassens och arbetarhushållens i städerna. Med stigande välstånd ökades totalkonsumtionen regelbundet; dock kan man också här iakttaga, att denna ökning var speciellt kraftig för de finare köttsorterna.

Även beträffande fisk var konsumtionen högst inom medelklassen och lägst för arbetarhushållen å industriorterna. Detta gällde i mindre grad sill och strömming, såväl färsk som salt, än annan färsk fisk. Välståndets stegrande inverkan på förbrukningen var också mindre starkt framträdande för sill och strömming än för färsk annan fisk.

Hopräknas konsumtionen av oskummad och separerad (skummad) mjölk samt av grädde, varvid hänsyn tages till de olika varuslagens näringsvärde, finner man, att den uppgick till 936 liter oskummad mjölk för arbetarhus-

Tab. E. Konsumerade kvantiteter av viktigare varuslag i medeltal per år och normalhushåll 1923.

	Arbetarhushåll						Medelklasshushåll			
	med en inkomst per kons.-enhet av kr.			Samtliga hushåll	därav i		med en inkomst per kons.-enhet av kr.			Samtliga hushåll
	intill 1 100	1 100–1 650	1 650 o. däröver		städer	industriorter	1 100–2 200	2 200–3 300	3 300 o. däröver	
Matvaror:										
Kött och fläsk . . . kg.	115·5	151·8	173·3	**134·3**	137·9	119·5	131·4	170·0	185·1	**160·1**
färskt nötkött . . . »	23·4	31·3	34·0	**27·4**	28·4	23·8	28·4	33·3	32·3	**31·4**
» kalvkött . . »	8·6	14·2	18·2	**11·6**	12·2	8·6	14·5	22·8	26·4	**20·8**
» får- o. lammkött . . . »	4·0	7·3	9·2	**5·6**	6·3	3·0	7·3	10·6	14·5	**10·2**
» malet kött . »	11·2	13·9	14·5	**12·5**	12·9	10·9	11·6	12·9	14·2	**12·9**
» annat kött . »	11·2	15·2	17·5	**13·2**	14·5	7·9	13·9	21·8	28·7	**20·8**
salt eller rökt kött »	1·0	1·6	2·0	**1·3**	1·7	0·7	1·3	1·0	1·6	**1·3**
färskt fläsk . . . . »	27·0	34·3	39·9	**31·0**	30·0	35·0	26·7	36·6	37·3	**33·3**
salt fläsk . . . . . »	9·6	12·2	13·9	**10·9**	11·5	8·2	9·2	12·2	11·6	**10·9**
korv och sylta . . »	19·5	21·8	24·1	**20·8**	20·4	21·4	18·5	18·8	18·5	**18·5**
Fisk . . . . . »	59·7	75·2	83·2	**67·7**	71·9	51·8	67·3	84·2	112·2	**84·8**
färsk sill o. strömming . . . . . »	21·4	25·4	29·4	**23·8**	24·7	19·4	20·5	22·8	28·7	**23·4**
färsk annan fisk . »	17·5	25·8	26·4	**21·5**	24·8	9·6	21·7	35·7	49·2	**33·7**
salt sill . . . . . »	16·5	19·1	22·4	**17·8**	17·5	18·8	19·2	20·1	26·4	**21·4**
salt annan fisk . . »	4·3	4·9	5·0	**4·6**	4·9	4·0	5·9	5·6	7·9	**6·3**
Mjölk och grädde . . lit.	880·9	1 029·9	1 141·6	**960·8**	936·2	1 061·0	961·0	1 058·9	1 091·2	**1 032·6**
oskummad mjölk . »	794·0	944·8	1 036·2	**872·5**	838·9	1 008·8	888·7	976·8	1 018·4	**956·0**
separerad mjölk . . »	88·8	31·3	17·2	**61·1**	59·7	67·0	16·5	19·8	4·3	**15·2**
grädde . . . . . »	11·2	22·1	31·7	**17·2**	20·5	4·0	20·8	23·4	23·4	**22·5**
Smör . . . . . kg.	29·1	40·9	50·8	**35·6**	36·6	31·7	38·9	48·5	52·1	**46·2**
Margarin . . . . . »	23·4	20·5	21·1	**22·4**	21·1	26·7	22·8	21·8	24·1	**22·4**
Fett och flott . . . . »	5·9	6·6	5·0	**6·0**	5·6	6·6	3·6	6·3	7·3	**5·6**
Ost . . . . . »	14·5	17·2	18·8	**15·8**	16·5	13·2	17·5	18·5	17·2	**17·8**
Ägg . . . . . styck	463	678	855	**580**	624	401	657	941	1 064	**871**
Hårt rågbröd . . . . kg.	33·3	32·3	38·0	**33·7**	31·4	42·9	41·9	37·0	35·0	**38·3**
Surlimpa . . . . . »	31·7	39·3	34·0	**34·3**	39·3	14·2	23·1	25·4	19·8	**23·1**
Sötlimpa . . . . . »	47·5	60·1	60·4	**53·1**	60·0	25·7	48·5	56·4	44·6	**50·8**
Vetebröd . . . . . »	7·9	12·9	17·1	**10·6**	12·2	4·0	17·5	16·8	18·8	**17·5**
Skorpor . . . . . »	5·0	5·9	5·3	**5·3**	5·9	3·0	6·0	6·3	4·6	**5·9**
Mjöl . . . . . »	277·9	234·0	214·9	**255·8**	235·0	340·0	184·5	189·4	192·7	**188·5**
vetemjöl . . . . . »	182·2	166·0	159·7	**174·8**	164·7	211·9	141·9	138·9	142·9	**140·9**
rågmjöl . . . . . »	23·1	12·9	10·9	**18·2**	15·9	26·7	9·9	12·9	10·2	**11·2**
rågsiktsmjöl . . . . »	64·0	47·8	34·7	**55·1**	47·2	87·8	25·1	29·1	30·7	**28·1**
annat mjöl . . . . »	8·6	7·3	9·6	**8·2**	7·2	13·6	7·6	8·5	8·9	**8·3**
Gryn . . . . . »	27·7	28·0	30·0	**28·0**	27·0	32·2	31·0	36·0	41·2	**35·6**
Ärter och bruna bönor »	7·3	7·3	7·6	**7·3**	7·0	8·6	8·0	8·9	11·2	**9·3**
Potatis . . . . . »	382·5	406·6	434·3	**396·6**	386·7	435·6	315·8	388·7	416·8	**369·9**
Rotfrukter . . . . . »	14·5	18·1	21·1	**16·5**	16·5	15·8	16·8	20·8	26·7	**20·8**
Socker . . . . . »	93·1	108·2	123·4	**101·7**	100·0	108·3	102·3	117·5	132·3	**115·8**
Sirap . . . . . »	7·3	6·3	6·3	**6·9**	6·3	9·3	4·9	6·9	8·6	**6·6**
Kaffe . . . . . »	17·8	21·8	25·1	**19·8**	19·8	20·4	17·2	19·4	19·4	**18·5**
Kakao . . . . . »	1·6	1·7	2·3	**1·7**	1·6	1·3	2·0	2·0	2·7	**2·3**
Te . . . . . hg.	2·0	2·6	4·0	**2·3**	2·6	1·3	3·3	5·9	8·9	**5·6**
Dryckesvaror:										
Spritdrycker . . . . lit.	6·9	11·9	19·8	**10·3**	11·6	4·3	11·2	19·5	25·1	**17·5**
Vin . . . . . »	0·0	0·3	1·0	**0·3**	0·3	0·0	1·0	1·3	3·6	**1·6**
Öl (pilsnerdricka) . . »	15·3	26·5	44·8	**22·4**	25·2	11·3	39·2	61·1	101·6	**61·2**
Svagdricka o. läskedrycker . . . . . »	37·3	48·4	60·8	**43·7**	43·3	45·4	34·0	43·8	63·9	**44·3**
Bränsle och yse:										
Ved . . . . . kbm.	7·9	9·6	12·6	**8·9**	7·6	14·5	9·9	13·2	18·8	**13·2**
Kol . . . . . hl.	2·3	3·0	3·6	**2·6**	2·3	4·0	1·6	2·7	2·6	**2·3**
Koks . . . . . »	1·7	3·0	5·0	**2·6**	3·0	0·3	4·3	11·2	11·5	**8·9**
Gas . . . . . kbm.	49·8	90·1	117·1	**71·0**	88·5	—	119·8	149·5	161·7	**141·9**
Fotogen . . . . . lit.	13·2	18·5	25·4	**16·5**	19·1	5·6	9·6	14·5	20·5	**14·2**

håll i städerna, 1 061 liter för arbetarhushåll å industriorterna samt 1 033 liter inom medelklassen. Av såväl oskummad som separerad mjölk var förbrukningen störst bland arbetarhushållen å industriorterna; i några enstaka fall förekom det här, att hushållen hade egen ko, och inom dessa familjer var mjölkkonsumtionen särdeles stor. Medelklassen hade de största inköpen av grädde och de minsta av skummjölk. Med växande välstånd ökades speciellt bland de mindre bemedlade den sammanlagda konsumtionen av mjölk och grädde, trots att samtidigt antalet barn per familj minskades. I de barnrika familjerna var sålunda mjölkförbrukningen per normalhushåll lägst. Det var särskilt oskummad mjölk och grädde, som utvisade stigande siffror, när välståndet tilltog; för den separerade mjölken däremot sjönk konsumtionen.

Smörförbrukningen var rätt väsentligt mycket större inom medelklassen än bland arbetarhushållen i allmänhet, och för denna vara stego de konsumerade kvantiteterna i utpräglad grad vid ökat välstånd. För margarin däremot utvisade arbetarhushållen å industriorterna något större förbrukning än arbetarhushållen i städerna och medelklassen, men skillnaden var relativt ringa. En förbättring i ekonomien syntes medföra oförändrad eller ibland minskad användning av margarin. Konsumtionen av ost var något högre inom arbetarhushållen i städerna och medelklassfamiljerna än för arbetarhushållen å industriorterna; bland de mindre bemedlade hushållen ökades förbrukningen med växande välstånd, medan den inom medelklassen var ungefär densamma för alla inkomstgrupperna.

Med avseende på ägg voro skiljaktigheterna betydliga; medelklassen förbrukade mer än dubbelt så mycket härav som arbetarhushållen å industriorterna och även väsentligt mer än arbetarhushållen i städerna. Detta varuslag var synnerligen känsligt för en förändring i välståndet och uppvisade kraftigt stegrade siffror vid ökat välstånd.

I fråga om de vegetabiliska livsmedlen var skillnaden mellan de olika socialgrupperna i allmänhet mindre än vad fallet var med de animaliska; de högsta liksom även lägsta förbrukningssiffrorna voro mera jämnt fördelade på arbetarhushållen i industriorterna och medelklassen, medan arbetarhushållen i städerna oftast intogo en mellanställning. Den sammanlagda konsumtionen av bröd och mjöl, omräknat till mjöl, uppgick för arbetarhushållen till 368 kg. i städerna och till 431 kg. å industriorterna samt bland medelklassen till 314 kg. Redan förut har framhållits, att till följd av hembakningen bland arbetarhushållen å industriorterna de inköpta brödkvantiteterna i allmänhet voro små och inköpen av mjöl betydande, medan det motsatta var förhållandet inom medelklassen. Ett undantag från denna regel utgjorde hårt rågbröd, för vilket varuslag arbetarhushållen å industriorterna uppvisade den högsta siffran. Det må emellertid framhållas, att användningen av olika brödtyper visat sig vara huvudsakligen betingad av regionala skiljaktigheter. De i tabellen meddelade uppgifterna kunna därför ej direkt belysa verkningarna av en förändring av välståndet på sammansättningen av bröd- och mjölförbrukningen. Totaliter sett gick konsumtionen något till-

baka bland arbetarhushållen i städerna, när välståndet ökades; arbetarhushållen å industriorterna och medelklassen uppvisade ej någon klar tendens i detta avseende.

Förbrukningen av gryn var störst inom medelklassen och lägst i arbetarhushållen i städerna. En ganska svag ökning iakttogs vid höjt välstånd. Viktigast av de särskilda grynsorterna var havregryn, varav förbrukningen uppgick bland arbetarhushållen till 18 kg. i städerna och 20 kg. å industriorterna samt inom medelklassen till 27 kg.; därnäst kom risgryn med resp. 6, 9 och 5 kg.

Potatiskonsumtionen var mest betydande bland arbetarhushållen å industriorterna och minst inom medelklassen; skillnaden var rätt avsevärd. En tendens till stegring förefanns, när inkomsten växte. För andra rotfrukter hade däremot medelklassen den högsta och arbetarhushållen å industriorterna den lägsta förbrukningssiffran; konsumtionen syntes mera markerat ökas med stigande välstånd.

Genomsnittsförbrukningen av socker var något högre inom medelklassen än bland de mindre bemedlade; de olika välståndsgrupperna företedde svagt, men mycket regelbundet stigande serier. Sirap användes mest av arbetarhushållen å industriorterna; någon enhetlig påverkan av välståndet framträdde ej.

Kaffekonsumtionen var i stort sett densamma inom de olika socialgrupperna, dock något större bland arbetarhushållen å industriorterna än inom medelklassen. Bland de mindre bemedlade åtföljdes en stegring av inkomsten av en ökning i kaffeförbrukningen, vilket dock knappast kunde sägas vara fallet bland medelklassfamiljerna. Här syntes man i stället i någon mån övergå till att utbyta kaffet mot té, varav konsumtionen var fyra gånger större än bland arbetarhushållen å industriorterna. Både té och kakao användes i allt större utsträckning, ju mer den ekonomiska ställningen förbättrades.

Konsumtionen av spritdrycker uppgick till 12 liter bland arbetarhushållen i städerna, 4 liter bland arbetarhushållen å industriorterna och 17·5 liter inom medelklassen. Dessa siffror äro medeltal för samtliga i undersökningen deltagande hushåll, vare sig de använt spritdrycker eller ej. En uppdelning av hushållsbokförarna i absolutister och andra, varvid till den förra gruppen räknats dem, som under bokföringsåret ej redovisat några utgifter för varken spritdrycker, vin eller öl, ger vid handen, att av arbetarhushållen voro i städerna 27·9 % absolutister mot 54·8 % å industriorterna och 14·9 % inom medelklassen. Genomsnittsförbrukningen av spritdrycker för de icke-absolutistiska hushållen utgjorde 16 liter bland arbetarhushållen i städerna, 10 liter bland arbetarhushållen å industriorterna och 21 liter inom medelklassen. För samtliga, absolutistiska och andra hushåll sammanräknade, steg konsumtionen per normalhushåll mycket markerat, när välståndet ökades. Vin förekom endast undantagsvis bland de mindre bemedlade, och även inom medelklassen var förbrukningen ringa, 1·6 liter. De i tab. E meddelade uppgifterna över de förbrukade mängderna av öl och

pilsnerdricka samt av svagdricka och läskedrycker äro mycket osäkra, särskilt för de senare varuslagen. För öl och pilsnerdricka var konsumtionen störst inom medelklassfamiljerna och lägst bland arbetarhushållen å industriorterna, för svagdricka och läskedrycker torde den däremot ha varit ungefär lika stor inom de olika socialgrupperna. Erinras må, att i de redovisade kvantitetstalen för dryckesvarorna ej ingår den konsumtion, som ägt rum å restauranger, kaféer och konditorier.

Ett sammanfattande uttryck för storleken av födo- och njutningsämneskonsumtionen erhålles genom att beräkna *kostens näringsvärde*. I efterföljande tabell meddelas resultaten av en dylik beräkning. Härvid har den inköpta (konsumerade) kvantiteten av varje särskilt varuslag multiplicerats med kalorital, vilka beteckna det näringsvärde, som tillgodogöres av människokroppen, »nettokalorier».[1] Då kvantitetsuppgifter saknas för en del varuslag (grönsaker, konserver, färdiglagad mat m. m.), ha approximationer ej kunnat undvikas vid beräkningen.

Hushållsgrupp	Antal hushåll	Antal nettokalorier per dag och konsumtionsenhet			Kalorimängdens fördelning i % på	
		animaliska	vegetabiliska	summa	animaliska	vegetabiliska
Arbetarhushåll:						
Årsinkomst per enhet: intill 1 100 kr.	533	1 250	1 940	**3 190**	39·2	60·8
Årsinkomst per enhet: 1 100—1 650 »	470	1 510	2 060	**3 570**	42·3	57·7
Årsinkomst per enhet: 1 650— »	189	1 700	2 250	**3 950**	43·0	57·0
Samtliga hushåll	**1 192**	**1 390**	**2 020**	**3 410**	**40·8**	**59·2**
därav i städer	962	1 390	1 980	**3 370**	41·2	58·8
» » industriorter	230	1 400	2 140	**3 540**	39·5	60·5
Medelklasshushåll:						
Årsinkomst per enhet: intill 2 200 kr.	60	1 390	1 920	**3 310**	42·0	58·0
Årsinkomst per enhet: 2 200—3 300 »	94	1 650	2 250	**3 900**	42·3	57·7
Årsinkomst per enhet: 3 300— »	54	1 760	2 440	**4 200**	41·9	58·1
Samtliga hushåll	**208**	**1 590**	**2 170**	**3 760**	**42·3**	**57·7**

Näringstillförseln var störst inom medelklassen, 3 760 nettokalorier per dag och konsumtionsenhet, och lägst bland arbetarhushållen i städerna, 3 370 kalorier; arbetarhushållen å industriorterna intogo en mellanställning med 3 540 kalorier. Hushållets ekonomiska ställning påverkade i hög grad näringsmängden, som regelbundet steg med växande välstånd. Dock syntes även familjeföreståndarens yrke vara av stor betydelse. Jämföras hushåll i ungefär samma ekonomiska ställning, finner man, att näringsmängden var större bland arbetarfamiljerna å såväl industriorter (c:a 4 225 kalorier) som i

[1] Kaloritalen återfinnas i publikationen »Livsmedelsförbrukningen inom mindre bemedlade hushåll 1914—1918» i Sveriges officiella statistik.

städer (c:a 3 900 kalorier) än inom medelklassen (c:a 3 310 kalorier). På grund av vissa osäkerhetsmoment i kalkyleringsmetoden, särskilt beträffande konsumtionsenhetsberäkningen, äro de erhållna resultaten ej fullt reservationsfria.

Livsmedelsstandardens höjd beror emellertid ej blott på storleken av näringsmängden utan även på dennas sammansättning; av vikt är härvid fördelningen på animaliska och vegetabiliska varuslag. Inom medelklassen var antalet animaliska kalorier såväl absolut som i förhållande till hela kalorimängden störst; arbetarfamiljerna å industriorterna utvisade den lägsta procenthalten animalier. Med en stegring av välståndet eller med andra ord med en höjning av den allmänna levnadsstandarden följde oftast en ökning av de animaliska livsmedlens andel av den totala näringsmängden och motsvarande sänkning av de vegetabiliska. Begränsas jämförelsen mellan de olika socialgrupperna till de hushåll, som i stort sett hade samma välståndsgrad, finner man, att kosten var minst animalisk inom medelklassfamiljerna och mest bland arbetarfamiljerna i städerna. Skillnaden mellan de olika samhällsklasserna var dock mycket ringa.

Kostens sammansättning kan även belysas genom följande summariska beräkning. Näringsmängden av »de stora standardartiklarna» mjölk, smör och margarin, fläsk, bröd, vete- och rågmjöl, potatis och socker uppgick inom arbetarhushållen i städerna till 74·9 %, å industriorterna till 80·6 % och bland medelklassen till 67·7 % av den totala näringsmängden; resten av näringstillförseln härrörde från smärre varuslag, vilkas förnämsta betydelse var att göra kosten mera mångsidigt sammansatt. Dessa tal visa tydligt skillnaden mellan medelklassens relativt omväxlande kosthåll och den mera enformiga dieten bland arbetarhushållen å industriorterna.

Tab. E utvisar även de förbrukade kvantiteterna av viktigare slag av *bränsle- och lyseartiklar*. Förbrukningen av ved var störst bland arbetarhushållen å industriorterna, 14·5 kbm., därnäst inom medelklassen, 13 kbm., och minst bland arbetarhushållen i städerna, 8 kbm. I de båda sista fallen användes mest björkved, medan huvudparten av förbrukningen bland arbetarhushållen å industriorterna bestod av barrved och avfallsved (ribbved vid sågverken, gammal sliper bland järnvägspersonalen o. s. v.). Med stigande välstånd ökades förbrukningen av alla vedsorterna, dock mest av björkved. Kol och koks förekommo mera allmänt såsom hushållsbränsle endast i södra och västra Sverige, varför de i tabellen redovisade förbrukningssiffrorna bliva i hög grad beroende av hushållsräkenskapernas fördelning på olika landsdelar. Kokgas saknades helt och hållet i industriorterna. Medelklassen uppvisade betydligt större genomsnittsförbrukning än arbetarfamiljerna i städerna, även om man blott räknar med de hushåll, som hade gas; för dessa uppgick konsumtionen till 274 kbm. inom medelklassen och 185 kbm. bland arbetarhushållen i städerna. Fotogenförbrukningen var överallt obetydlig, minst bland arbetarhushållen å industriorterna.

Förändringar i levnadsstandarden under perioden 1914—1923. År 1913/14 företog socialstyrelsen en allmän levnadskostnadsundersökning, vilken omfattade

1 355 hushållsräkenskaper, förda under ett år (huvudsakligen år 1914) av arbetar- och lägre tjänstemannafamiljer å 36 orter, huvudsakligen större städer.[1] I denna undersökning ingick dock ej Stockholm, för vilken stad redan år 1907/08 en utredning verkställts av stadens statistiska kontor, varvid räkenskaper från 150 hushåll bearbetades. Då konsumtionen under perioden 1907/08—1914 synes ha varit relativt stabil, torde man utan olägenhet kunna sammanföra de båda undersökningarna för att sålunda erhålla en fylligare bild av konsumtionsförhållandena före kriget.

Genom att sammanställa resultaten av å ena sidan 1914 års undersökning (kompletterad på ovan angivet sätt) och å andra sidan den nu föreliggande från år 1923 kan man erhålla en mycket god uppfattning av förändringarna i levnadsstandarden inom befolkningens bredare lager under de c:a 10 år, som förflutit mellan dessa undersökningar. Jämförbarheten blir synnerligen stor, om man, såsom skett i det följande, ur 1923 års undersökning utväljer endast arbetarhushållen från städerna. I många fall ha räkenskaperna vid båda tillfällena förts av identiskt samma familjer. Att hushållen även i övrigt tillhöra samma sociala klass bestyrkes därav, att genomsnittsinkomsten år 1923 i förhållande till motsvarande siffra år 1914 utvisade en nästan precis lika stor stegring, som den höjning i lönerna, vilken enligt socialstyrelsens lönestatistik ägt rum inom arbetar- och lägre tjänstemannaklassen. Även hushållens fördelning på olika orter företer stor likhet, dock att de större städerna voro relativt starkare representerade år 1914 än år 1923.

Jämförelsen omfattar 1 505 hushållsräkenskaper från tiden före kriget och 962 från år 1923. På grund av förändringarna i prisnivån ha alla inkomst- och utgiftssiffror från år 1914 omräknats till 1923 års nivå, varvid man använt de vid socialstyrelsens indexberäkningar funna prisstegringssiffrorna för olika poster. De härvid erhållna resultaten (tab. F, kol. 1) visa, vad det skulle kosta för ett hushåll att leva på samma sätt som år 1914 men med 1923 års priser. Bredvid denna beräknade budget ha ställts de verkliga utgiftssummorna år 1923. Smärre jämkningar i begränsningen av posterna ha måst företagas för att erhålla jämförbara tal.

Inkomsterna för de undersökta familjerna uppgick år 1914 till 1 882 kr. per normalhushåll, vilket omräknat efter prisnivån 1923 motsvarade 3 354 kr. vid denna senare tid. I verkligheten hade familjerna år 1923 en inkomst av 3 981 kr. Skillnaden 627 kr. eller 18·7 % visar realinkomstens stegring eller med andra ord höjningen i levnadsstandard. Mätt efter utgifterna blir ökningen i standarden något större, 20·3 %.

Tabellen visar även, att nästan alla poster blivit delaktiga av höjningen i standarden. För födo- och njutningsämnen var denna stegring nästan lika stor som den genomsnittliga. För bostadsposten erhölls en svag nedgång, vilken dock torde få tillskrivas den omständigheten, att de båda undersökningarna på denna punkt ej äro fullt jämförbara. Såsom förut framhållits,

[1] Resultaten av denna undersökning ha offentliggjorts i Sveriges officiella statistik: Levnadskostnaderna i Sverige 1913—1914, del I—III.

Tab. F. Utgifter (kr.) i medeltal per år och normalhushåll inom arbetarhushåll i städerna.

Utgiftsposter	Utgifter år 1923 enligt konsumtionen år		Ökning (+) eller minskning (—) i %	Utgifterna i % av inkomsten år 1923 enligt konsumtionen år	
	1914 (beräknad budget)	1923 (verklig budget)		1914 (beräknad budget)	1923 (verklig budget)
Föda- och njutningsämnen	1 437·7	1 693·9	+ 17·8	42·9	42·6
Bostad	420·0	408·5	— 2·7	12·5	10·3
Bränsle och lyse	161·9	173·3	+ 7·0	4·8	4·4
Kläder och skodon	457·2	548·7	+ 20·0	13·6	13·8
Skatter	191·5	321·1	+ 67·7	5·7	8·1
Inventarier	144·0	160·4	+ 11·4	4·3	4·0
Förenings- och försäkringsavgifter	152·8	193·1	+ 26·4	4·6	4·8
Barnens undervisning	19·6	35·0	+ 78·6	0·6	0·8
Tidningar och böcker	48·7	55·1	+ 13·1	1·5	1·4
Skrivmaterial, porto, telefon	10·8	23·4	+ 116·7	0·3	0·6
Tvätt- och rengöringsmedel	45·0	53·1	+ 18·0	1·3	1·3
Sjukvård	41·4	63·0	+ 52·2	1·2	1·6
Hälsovård	14·9	14·9	± 0·0	0·4	0·4
Gåvor	38·9	67·0	+ 72 2	1·2	1·7
Nöjen, leksaker och sportartiklar	39·3	46·6	+ 18·6	1·2	1·2
Resor	67·5	81·9	+ 21·3	2·0	2·0
Ränta	7·0	8·6	+ 22·9	0·2	0·2
Övriga utgifter	39·5	67·9	+ 71·9	1·2	1·7
Summa utgifter	**3 337·7**	**4 015·5**	+ **20·3**	**99·5**	**100·9**

voro i 1914 års utredning de större städerna relativt starkt företrädda, vilket medfört, att hyresposten i denna undersökning blivit jämförelsevis hög. I själva verket torde ej bostadsstandarden inom arbetar- och den lägre tjänstemannaklassen ha varit lägre år 1923 än före kriget. Även om man i stor utsträckning bott kvar i sina gamla lägenheter, ha dessa dock moderniserats så till vida, att de mera allmänt försetts med bekvämligheter, särskilt elektriskt ljus. Av de i jämförelsen medtagna hushållens bostäder voro år 1914 c:a 30 % försedda med elektriskt ljus mot 97·2 % år 1923. Inneboendesystemet torde också ha minskats, även om föreliggande undersökningar ej kunna tillmätas avgörande vitsord i detta hänseende. Boendetätheten var densamma, resp. 179 och 178 personer per 100 rum.

För bränsle och lyse överstego de verkliga utgifterna 1923 föga dem som beräknats med hänsyn till förkrigsförbrukningen, vilket till en del torde få tillskrivas nyssnämnda omständighet, att man i stor utsträckning behållit de gamla bostadslägenheterna. Med avseende på beklädnadsposten samt för-

enings- och försäkringsavgifterna anslöt sig standardförbättringen nära till den för budgeten i sin helhet funna höjningen. Skatteposten visade däremot en synnerligen stark stegring.[1] I vad mån denna kan hänföras till inträffade förändringar i själva skattesystemet eller i skattesatserna eller i indrivningsförfarandet är svårt att avgöra. Inventarieposten syntes i relativt ringa grad ha blivit föremål för en standardhöjning, vilket torde böra ses i samband med den ringa rörligheten på bostadsmarknaden. Beträffande de återstående småposterna äro beräkningarna i några fall rätt osäkra. De högsta stegringarna utvisade posterna skrivmaterial, porto och telefon, barnens undervisning, gåvor samt slutligen sjukvård (delvis beroende på att förmånen av fri läkare och medicin fullständigare redovisats år 1923 än förut). I relativt ringa grad har däremot förbättringen i levnadsstandard tagit sig uttryck i en ökning av utgifterna för hälsovård samt för tidningar och böcker.

De båda sista kolumnerna i tab. F visa budgetens sammansättning år 1923, dels under förutsättning, att konsumtionen var densamma som före kriget, dels såsom konsumtionen verkligen var år 1923. Såsom allmänt omdöme torde kunna sägas, att budgetens sammansättning var förvånansvärt lika vid de båda undersökningstillfällena. Efter de tvära omkastningarna i konsumtionen, vilka ägt rum under den förflutna 10-årsperioden, synes förbrukningen, när stabilare förhållanden i pris- och lönenivån inträtt, ha i stort sett återgått till den gamla, dock med den skillnaden, att levnadsstandarden på nästan samtliga punkter undergått någon höjning.[2]

Ett närmare studium av livsmedelsposten erbjuder åtskilligt av intresse. Tab. G redovisar de konsumerade kvantiteterna av viktigare varuslag. För de animaliska livsmedlen kan man iakttaga en nästan genomgående ökning, speciellt av de bättre kvaliteterna. Konsumtionen har sålunda stigit mera för kalvkött än för nötkött, för smör än för margarin.[3] Av oskummad mjölk steg förbrukningen rätt mycket, medan den gått synnerligen starkt tillbaka för separerad mjölk; likaledes har salt fläsk utbytts mot färskt. För ägg var ökningen relativt stor.

Av de vegetabiliska livsmedlen utvisade bröd sänkta konsumtionssiffror; uppgifterna för mjukt bröd år 1914 äro dock approximativa. Däremot steg förbrukningen av mjöl, särskilt vetemjöl. Av gryn, speciellt havregryn, samt ärter och bruna bönor gick konsumtionen tillbaka. Den i tabellen redovisade stegringen för potatis torde till en del vara skenbar, beroende på att uppgiften för år 1914 ej återgiver hela förbrukningen. Socker och kaffe företedde ganska avsevärt ökade siffror. Jämväl av dryckesvaror hade konsumtionen ökats. Särskilt gällde detta spritdrycker, vilken ökning dock

[1] Erinras må om att de skatteutgifter, som bokförts vid 1923 års undersökning, gälla hushållens inkomster under de närmast föregående åren, då lönerna i allmänhet voro högre än under år 1923.

[2] På grund av de förskjutningar i prisnivån, som ägt rum sedan år 1923, ha smärre förändringar inträffat i budgetens sammansättning. Den viktigaste är, att hyrespostens andel av inkomsterna uppenbarligen undergått viss ökning och för närvarande (1926) torde kunna beräknas till omkring 12 % mot c:a 10 % år 1923.

[3] Under den tid, som förflutit sedan 1923 års undersökning, torde dock förbrukningen av margarin ha ökats avsevärt.

Tab. 6. Konsumerade kvantiteter i medeltal per år och normalhushåll 1913 och 1923.

	År 1913	År 1923	Ökning (+) eller minskning (−) i %		År 1913	År 1923	Ökning (+) eller minskning (−) i %
Matvaror:				Mjukt rågbröd . . kg.	156·2	99·3	− 36·4
Kött och fläsk . . . . kg.	88·7	103·0	+ 16·1	Vetebröd . . . . . »	17·0	12·2	− 28·2
färskt nötkött (malet kött) . . . . . »	30·1	37·0	+ 22·9	Skorpor . . . . »	11·3	5·9	− 47·8
färskt kalvkött (malet kött) . . . . . »	11·0	16·5	+ 50·0	Mjöl . . . . . »	189·3	235·0	+ 24·1
färskt får- och lammkött . . . . . »	3·8	6·3	+ 65·8	vetemjöl . . . . »	129·3	164·7	+ 27·4
salt nötkött . . . . »	1·8	1·7	− 5·6	råg- och rågsiktsmjöl . . . . . »	52·3	63·1	+ 20·7
färskt fläsk . . . . »	26·9	30·0	+ 11·5	annat mjöl . . . »	7·7	7·2	− 6·5
salt » . . . . »	15·1	11·5	− 23·8	Gryn . . . . . »	31·3	27·0	− 13·7
Salt sill . . . . . »	15·5	17·5	+ 12·9	Ärter och bruna bönor . . . . . »	9·1	7·0	− 23·1
Oskummad mjölk . . lit.	661·9	838·9	+ 26·7	Potatis . . . . . »	308·3	386·7	+ 25·4
Separerad » . . . »	213·2	59·7	− 72·0	Socker . . . . . »	84·3	100·0	+ 18·6
Smör . . . . . kg.	31·7	36·6	+ 15·5	Kaffe . . . . . »	17·2	19·8	+ 15·1
Margarin . . . . . »	19·2	21·1	+ 9·9	**Dryckesvaror:**			
Ost . . . . . »	13·6	16·5	+ 21·3	Spritdrycker . . lit.	7·6	11·6	+ 52·6
Ägg . . . . . styck.	455	624	+ 37·1	Vin . . . . . »	0·3	0·3	± 0·0
Hårt rågbröd . . . . . kg.	39·0	31·4	− 19·5	Öl o. pilsnerdricka »	22·4	25·2	+ 12·5

kan sammanhänga med olikheter i urvalet av familjer vid de båda undersökningstillfällena.

Av vad ovan anförts torde framgå, att höjningen i livsmedelsstandarden tagit sig uttryck ej blott i att förbrukningen av de bättre kvaliteterna stigit jämförelsevis mycket, utan även däri att konsumtionen, sedd ur kvantitativ synpunkt, ökats. Det senare belyses bäst därav, att kostens näringsvärde höjts från c:a 3 000 nettokalorier per dag och konsumtionsenhet till c:a 3 370 nettokalorier eller med 12 procent. Erinras må, att under år 1918, då svårigheterna på livsmedelsmarknaden voro störst, näringstillförseln inom de samhällslager, som levnadskostnadsundersökningarna avse, ej ens gick upp till 2 600 nettokalorier per dag och konsumtionsenhet.

Bostadsmarknaden i rikets städer vid aprilflyttningen 1926.

Undersökningens syftemål och omfattning. Allt sedan 1922 har socialstyrelsen årligen från rikets städer (vid ett par tillfällen även från större förstadssamhällen) införskaffat upplysningar angående bostadsmarknadens läge, till en början allenast vid tiden för den stora oktoberflyttningen, men sedermera även vid den mindre aprilflyttningen. Sammanställningar av undersökningsresultaten ha sedermera lämnats i denna tidskrift.[1]

Vid innevarande års aprilundersökning, för vilken en kortfattad redogörelse lämnas i det följande, ha rikets samtliga städer medtagits. Uppgifterna ha liksom vid föregående tillfällen lämnats genom ifyllande av frågeformulär, som utsänts till vederbörande kommunala myndigheter. Frågorna voro i huvudsak desamma som vid senaste oktoberundersökning. Emellertid har denna gång upplysning även begärts angående bostadsproduktionens allmänna utvecklingstendenser i fråga om dels hyreshus, dels egnahemsbyggnader, i den mån dessa kunde utläsas ur antalet beviljade byggnadslov och antalet bostadshus under byggnad.

Svar å denna enquête ha nu ingått från samtliga städer, varvid dock från Djursholm och Haparanda uppgivits, att frågorna ej synts tillämpliga på där rådande förhållanden. Liksom vid tidigare undersökningar ha vid materialets bearbetning samtliga 37 större städer (med över 10 000 inv.) sammanförts till en grupp, medan alla övriga behandlats för sig.[2] I den här meddelade redogörelsen ha i jämförelsesyfte även medtagits vissa siffror från föregående undersökningar.

Större städer. I följande tablå lämnas en sammanställning av de inkomna upplysningarna rörande tillgången på bostäder av olika slag, sådan denna enligt kommunalmyndigheternas uppfattning tedde sig omkring 1 april:

	I nedanstående antal städer har tillgången uppgivits vara:											
	för smålägenheter (t. o. m. 2 rum och kök)				för medelstora lägenheter (3—5 rum och kök)				för större lägenheter (6 o. fl. rum och kök)			
	god	tillr.	knapp	otillr.	god	tillr.	knapp	otillr.	god	tillr.	knapp	otillr.
Okt. 1923	4		8	24	13		18	5	28		8	—
Okt. 1924	5		10	21	20		15	1	33		3	—
April 1925	5		11	20	16		19	1	33		3	—
Okt. 1925	1	6	13	16	9	21	6	—	17	16	3	—
April 1926	—	9	15	12	6	23	7	—	13	21	2	—

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1923, sid. 25 ff. och 877 ff., årg. 1924, sid. 894 ff., årg. 1925, sid. 530 ff. och 971 ff.

[2] Till de större städerna har även räknats Lidingö, som erhöll stadsrättigheter fr. o. m. den 1 januari innevarande år.

En uppfattning av utvecklingen från oktober 1923, då kristidens hyresregleringslagstiftning upphörde att gälla, ge motsvarande uppgifter från tidigare undersökningar, vilka även medtagits i tablån.[1]

Såvitt man vågar döma av dessa siffror, synes tillgången på *småläge*nheter ha undergått någon förbättring under det senast förflutna halvåret. Beträffande 27 av de större städerna betecknas dock tillgången på dylika lägenheter fortfarande såsom otillräcklig eller knapp och endast i 9 såsom tillräcklig. I fråga om *medelstora lägenheter* synas siffrorna närmast tyda på någon försämring från närmast föregående fardag, men i stort sett kan tillgången på dylika dock anses vara relativt tillfredsställande. Beträffande *större våningar* uppges beståndet i allmänhet vara fullt tillräckligt. De höga siffrorna för god tillgång häntyda på, att härvidlag flerstädes torde förefinnas ett visst överskott, åtminstone i fråga om omoderna lägenheter.

Att tillgången på smålägenheter under det senaste halvåret något förbättrats bekräftas också av föreliggande uppgifter rörande antalet av kommunalmyndigheterna omhändertagna *husvilla*. I följande tabell redovisas dels antalet före 1 april 1926 i kommunala nödbostäder inkvarterade familjer och personer, dels antalet vid flyttningen nyintagna dylika, dels också totalantalet familjer och personer i nödbostäderna efter aprilflyttningen.

I kommunala nödbostäder inkvarterade husvilla i de större städerna.

Städer	Antal i nödbostäder boende före 1 april 1926		Antal i samband med aprilflyttningen i nödbostäder intagna husvilla		Antal i nödbostäder boende den 8 april 1926		Antal städer, där dylika inkvarteringar förekommit efter flyttningen
	familjer	personer	familjer	personer	familjer	personer	
Stockholm	353	1 544	[2] 5	22	[3] 309	1 333	3
Göteborg	—	—	—	—	—	—	
Malmö	93	566	3	18	[4] 86	509	
Övriga städer	500	2 754	18	99	504	2 813	14
Tillhopa april 1926	**946**	**4 864**	**26**	**139**	**899**	**4 655**	**17**
Okt. 1925	1 074	4 992	291	1 477	[6] 1 231	5 992	21
April 1925	1 276	·	163	·	[7] 1 298	·	20
» 1924	1 157	5 581	622	2 993	[6] 1 549	7 305	23
Okt. 1923	[5] 2 050	·	·	·	1 612	·	23

[1] Vid 1922 års undersökning kunde ifrågavarande uppgifter ej erhållas för Stockholm, varför siffrorna för nämnda år icke ansetts böra medtagas i denna översikt. — För erhållande av full jämförbarhet ha vidare uppgifterna för Lidingö uteslutits.

[2] 49 familjer bestående av 233 personer ha vid kvartalsskiftet beretts lägenhet i stadens permanenta bostadshus.

[3] Dessutom ha c:a 370 familjer uppgivits bo i kolonistugor.

[4] Över 200 husvilla familjer bo i kolonistugor.

[5] Approximativ siffra.

[6] Den 6 okt.

[7] Den 10 april.

Hela antalet provisoriskt inkvarterade familjer å dessa orter har sålunda numera nedgått till c:a 900, vilket är avsevärt mindre än vid föregående undersökningstillfällen. Vidare har antalet städer med dylik officiellt redovisad husvillhet på två och ett halvt år minskats från 23 till 17. Att tendensen går mot minskad bostadslöshet framträder även vid en jämförelse mellan siffrorna före och efter fardagarna. Under det att förut själva omflyttningen plägat medföra en tillfällig ökning av hela antalet omhändertagna bostadslösa, har man denna gång kunnat konstatera sjunkande tal. Och sedan förhållandena något stabiliserat sig (den 8 april 1926), befanns det från tiden före månadsskiftet kvarstående antalet husvilla ha minskats med ett femtiotal familjer, omfattande över 200 personer. Det gynnsamma resultatet bör ses i samband därmed, att antalet i samband med aprilflyttningen i nödbostäder nyintagna, som föregående år utgjorde 163, nu stannade vid 26. — Ehuru arbetet att överföra de provisoriska inkvarteringarna till permanenta bostäder är i full gång, återstår ännu åtskilligt att göra i detta avseende. Sålunda uppges från Gävle, att 33 familjer om 200 personer äro inkvarterade i bostäder, som iordningställts 1923 och 1924 för att provisoriskt inhysa tillfälligt husvilla, men som på grund av bostadsbristen sedan ej kunnat utrymmas. Erinras må vidare att i många städer gamla och skröpliga bostäder, som ur hälsovårdssynpunkt utdömts eller bort utdömas, fortfarande bebos. En annan form av »dold bostadslöshet» har påpekats från Stockholm och Malmö, varest c:a 370 resp. över 200 familjer fortfarande bo i kolonistugor. Ehuru dessa delvis uppgivits vara av relativt solid beskaffenhet, förhindra de för koloniområdena gällande byggnadsbestämmelserna, att därvarande sommarstugor, såsom det plägar ske i de yttre förstadsområdena, successivt utbyggas till vinterbonade lägenheter med större utrymmen.

De husvillas fördelning på olika städer är ganska ojämn. Det största antalet inkvarterade förete Stockholm, Hälsingborg, Malmö, Eskilstuna och Norrköping i nu nämnd ordning. I tillsammans 19 större städer (liksom även i Lidingö) förekommer numera över huvud ingen bostadslöshet i här avsedd mening. Till denna grupp, som för ett år sedan räknade 16 orter, höra bl. a. Göteborg, Västerås samt de norrländska städerna (utom Gävle).

Rörande orsakerna till husvillheten meddelas från 3 städer, nämligen Ystad, Mölndal och Borås, att denna övervägande torde bero på de omhändertagnas ekonomiska och sociala läge och därav betingade bristande hyresbetalningsförmåga. I 5 fall, Södertälje, Malmö, Lund, Halmstad och Gävle, hänvisas åter i första hand till bristande tillgång på smärre lägenheter. I 8 fall, Uppsala, Nyköping, Eskilstuna, Norrköping, Karlskrona, Landskrona, Hälsingborg och Örebro, anses angivna båda omständigheter hava samverkat. Erinras må i detta samband, att medan tidigare det övervägande antalet smålägenheter betingade hyror, vilka kunde inpassas inom ramen av en normal arbetarbudget, har under inflytande av den senaste tidens ändrade bostadsvanor särskilt i storstäderna producerats en betydande mängd med alla moderna bekvämligheter utrustade småbostäder, som betinga hyror vida utöver de mindre bemedlades ekonomiska förmåga. Gruppen av småfolksbo-

städer tenderar därför att bliva avgränsad mera genom hyrespriset än genom rumsantalet.

Den nedgång i husvillheten, som den senaste tiden sålunda medfört, torde i främsta rummet böra tillskrivas den starka utveckling av bostadsbyggnadsverksamheten, som samtidigt ägt rum. Enligt en i denna tidskrift tidigare meddelad översikt över byggnadsverksamheten i rikets större städer år 1925 utgjorde under detta år tillskottet av lägenheter 10 136 och av rum (och kök) 31 504, vilket innebär, att bostadsproduktionen detta år var c:a 15 % intensivare än år 1924 och c:a 40 % livligare än under året närmast före världskrigets utbrott.[1] Emellertid var bostadsproduktionens ökning 1925 inskränkt till företrädesvis de största städerna, och ej mindre än 18 medelstora städer företedde lägre tal än föregående år. Såvitt man vågar döma av till förevarande enquête inkomna upplysningar, synes under loppet av innevarande år kunna förväntas ett avsaktande av byggnadsverksamheten å än flera orter. Sålunda betecknas produktionen av hyreshus i 19 städer såsom avtagande och endast i 6 — däribland Stockholm, Malmö, Örebro och Gävle — såsom tilltagande, under det att den å 11 platser angivits vara ungefär oförändrad i jämförelse med föregående år. Egnahemsbyggnadsverksamheten anses vara i avtagande i 22 städer, i tilltagande i 4 — Stockholm, Södertälje, Hälsingborg och Gävle — och utan nämnvärd tendens, resp. helt stillastående, i 10.

Att denna nedgång i byggnadsverksamheten i första hand torde avse produktionen av större lägenheter antydes genom de uppgifter om hyresnivån, som vid de två senaste undersökningstillfällena lämnats för 35 städer. Resultaten te sig som nedanstående tablå utvisar:

	Antal städer, varest hyresnivån uppgivits vara:								
	för småLägenheter			för medelstora lägenheter			för större lägenheter		
	fallande	stillastående	stigande	fallande	stillastående	stigande	fallande	stillastående	stigande
Okt. 1925 .	1	22	12	3	26	6	9	24	2
April 1926 .	2	26	7	5	24	6	13	22	—

Som synes uppgivas hyrorna i flertalet fall vara stillastående. I fråga om småLägenheter har man dock i 7 städer (Stockholm, Uppsala, Malmö, Landskrona, Hälsingborg, Uddevalla och Örebro) ansett sig böra räkna med stegring, under det att endast å 2 platser (Trollhättan och Kristinehamn) någon rörelse i motsatt riktning förmärkts. Beträffande medelstora lägenheter te sig utsikterna något växlande, men för de större våningarna konstateras en ganska allmän tendens till sänkning av hyrorna, vilken nu synes framträda mera markerad än för ett halvår sedan.

Mindre städer. Det vill synas, som å flertalet mindre orter bostadsfrågan f. n. upphört att vara något mera brännande problem. Givetvis har bostadsbehovet å många platser icke fyllts till mättnad, men det är å andra sidan

[1] Soc. Med. årg. 1926, sid. 280.

endast i ett fåtal fall, som vittnesbörd om något egentligt nödläge synes förekomma. Följande tablå utgör en sammanställning av de erhållna uppgifterna angående bostadstillgången inom de mindre städerna från okt. 1922 till april 1926, varvid medtagits 71 vid alla undersökningstillfällen företrädda städer:

I nedanstående antal städer har tillgången uppgivits vara:

	för småhägenheter				för medelstora lägenheter				för större lägenheter[1]			
	god	tillr.	knapp	otillr.	god	tillr.	knapp	otillr.	god	tillr.	knapp	otillr.
Okt. 1922		28	32	11		45	24	2		52	14	3
Okt. 1923		36	20	15		52	16	3		60	5	5
Okt. 1924		38	25	8		62	9	—		67	4	—
Okt. 1925	13	34	16	8	25	40	5	1	25	42	1	—
Apr. 1926	16	34	16	5	21	41	9	—	30	34	7	—

Jämföras uppgifterna för 1926 med motsvarande siffror för de större städerna, visar det sig, såsom var att vänta, att bostadstillgången i allmänhet är betydligt bättre på de mindre platserna. I fråga om smärre lägenheter ha sålunda drygt två tredjedelar av de mindre städerna mot endast en fjärdedel av de större uppgivit god eller tillräcklig tillgång, vilket även innebär en märkbar förbättring endast under det sista halvåret. Än gynnsammare te sig förhållandena i fråga om större bostadstyper. Visserligen synas småstädernas siffror i dessa fall utvisa någon försämring i jämförelse med oktober 1925, men detta kan bero på tillfälligheter, då det här merendels är fråga om orter utan kontinuerlig byggnadsverksamhet och egentlig bostadsmarknad.

Den i de mindre städerna officiellt registrerade husvillheten, som aldrig varit stor, har numera ytterligare nedgått. Före aprilflyttningen förefunnos i 6 städer inalles 18 provisoriskt inkvarterade familjer om tillhopa 108 personer, under det att före oktoberflyttningen 1925 (för 10 städer) motsvarande tal voro 36 familjer med 195 personer. Vid aprilflyttningen tillkommo på 2 platser tillsammans 2 husvilla familjer om 14 personer, och vid dess slut kvarbodde i 6 städer inalles 19 familjer om 112 personer. Orsaken till ifrågavarande husvillhet har i 2 städer (Eksjö och Arvika) väsentligen ansetts vara bristande betalningsförmåga; i Karlshamn, Eslöv, Tidaholm och Hudiksvall har man däremot i första hand pekat på bristande bostadstillgång.

Även i de mindre städerna synes tendensen till minskad bostadsproduktion f. n. rätt allmänt framträda, ehuru förhållandet är svårare att konstatera på grund av att småstädernas byggnadsverksamhet har en skäligen tillfällig och sporadisk karaktär. Av 73 städer, som lämnat upplysningar i detta avseende, meddela 23, att produktionen av hyreshus är i avtagande, 34, att den

[1] Åren 1922, 1923 och 1925 ha större lägenheter uppgivits ej förekomma i resp. 2, 1 och 3 av de här redovisade städerna.

är av ungefär samma omfattning som föregående år, och endast 16, att sådan byggnadsverksamhet visar tendens till ökning. I fråga om de inom ifrågavarande ortsgrupp ej sällan mera betydelsefulla egnahemsbyggnaderna äro uppgifterna ungefär enahanda. Härvidlag möta dock 22 fall av avtagande och 17 fall av tilltagande produktion.

Till sist lämnas här nedan en sammanställning av uppgifterna om hyresnivåns utvecklingstendens i 73 mindre städer:

	Antal städer, varest hyresnivån uppgivits vara:									
	för småläge fal- lande	nheter stilla- stående	sti- gande	för medelstora lägenheter fal- lande	stilla- stående	sti- gande	för större lägenheter fal- lande	stilla- stående	sti- gande	Uppgift om större lägenheter saknas
Okt. 1925 .	6	59	8	9	61	3	13	55	2	3
April 1926 .	7	58	8	10	60	3	15	57	—	1

Man noterar, som synes, härvidlag knappast någon förskjutning under tiden mellan de två senast gjorda undersökningarna. På de flesta ställen anses hyresnivån vara tämligen stillastående, men från ungefär en femtedel av de uppgiftslämnande städerna har meddelats, att hyrorna för större våningar visa benägenhet att falla. Även för medelstora lägenheter synes sänkningstendensen vara mera framträdande än höjningstendensen, medan i fråga om småläge nheter de båda ändringstendenserna torde väga ungefär jämnt. Beträffande småfolksbostäder är alltså utvecklingen gynnsammare i de mindre städerna än i de större, där hyrorna för småbostäder fortfarande synas visa starkare benägenhet att stiga än att sjunka.

Löneförhållandena för statens järnvägars och statens vattenfallsverks anläggningsarbetare m. fl. under år 1925.

Arbetenas art och omfattning. I tidigare årgångar av Sociala Meddelanden hava publicerats vissa uppgifter rörande löneförhållandena vid statens järnvägars och vattenfallsverks byggnadsarbeten under åren 1915—1924.[1] För att beträffande år 1925 fullfölja lönestatistiken för statens anläggningsarbetare lämnas i det följande vissa uppgifter, vilka ställts till förfogande av järnvägs- och vattenfallsstyrelsernas byggnadsavdelningar.[2] I redogörelsen hava jämväl medtagits uppgifter för de närstående arbetargrupper, vilka varit sysselsatta med underhålls-, om- och nybyggnadsarbeten vid de trafikerade banorna, vilka uppgifter erhållits från statens järnvägars banavdelning.

[1] Se Soc. Medd., årg. 1925, sid. 427 ff. samt tidigare årg. ävensom en år 1924 av socialstyrelsen verkställd specialutredning: Löner och levnadskostnader vid statens järnvägsbyggnader och statens vattenfallsverks byggnadsföretag samt inom därmed jämförliga arbetsområden. — [2] Beträffande järnvägsbyggnaderna har ock kommit till användning »Statens järnvägsbyggnader: Lönestatistik m. m.» (månatlig publikation).

De av statens järnvägars byggnadsavdelning under år 1925 bedrivna järnvägsbyggena hava utgjorts av nyanläggningar i Norrland (i samband med inlandsbanan och dess tvärbanor) samt vissa dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar i södra Sverige ävensom omläggning av västra stambanans ingångslinje till Stockholm jämte ombyggnad av centralbangården i Stockholm. Vid de trafikerade banorna har banavdelningen dels ombesörjt underhåll av banvallar, utbyte av sliprar och räler, snöröjningsarbeten, telegraf- och telefonanläggningar m. fl. för driften erforderliga arbeten, dels utfört vissa nybyggnads- och förändringsarbeten såsom uppförandet av kraftledningar m. m. för järnvägens elektrifiering, vissa bangårdsombyggnader, husbyggnader m. m. Av statens vattenfallsverk omhänderhades under året kraftverksbyggnadsarbeten o. d. i Trollhättan och Lilla Edet samt vid Norrforsen ävensom kompletteringsarbeten i samband med Södertälje kanals ombyggnad. Anläggningsarbetena i Trollhättan, vilka praktiskt taget oavbrutet pågått sedan 1906, avvecklades i stort sett i början av 1925.

Arbetsstyrkornas storlek år 1925 vid förenämnda arbeten framgår av efterföljande tablå, där medeltalet sysselsatta arbetare under olika månader och för hela året angives.

	Antal arbetare i medeltal per månad under												Årsmedeltal
	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	
Statens järnvägsbyggnader													
Södra och mellersta Sverige	373	443	430	440	533	631	597	578	618	640	703	636	**552**
Norra Sverige	989	1 226	1 284	1 161	1 622	2 498	2 650	2 661	2 469	1 868	1 155	615	**1 683**
Summa	**1 362**	**1 669**	**1 714**	**1 601**	**2 155**	**3 129**	**3 247**	**3 239**	**3 087**	**2 508**	**1 858**	**1 251**	**2 235**
Statens järnvägars banavdelning													
Södra och mellersta Sverige	1 589	1 648	1 557	1 777	2 563	2 872	3 058	3 190	3 131	2 830	2 406	1 723	**2 361**
Norra Sverige	645	702	685	742	1 090	1 750	2 275	2 483	2 343	1 930	1 026	698	**1 365**
Summa	**2 234**	**2 350**	**2 242**	**2 519**	**3 653**	**4 622**	**5 333**	**5 673**	**5 474**	**4 760**	**3 432**	**2 421**	**3 726**
Statens vattenfallsverks byggnadsföretag													
Södra och mellersta Sverige	399	371	340	331	347	338	358	336	306	292	333	288	**337**
Norra Sverige	269	359	414	423	379	320	328	351	394	423	461	480	**383**
Summa	**668**	**730**	**754**	**754**	**726**	**658**	**686**	**687**	**700**	**715**	**794**	**768**	**720**
Samtliga arbetare	**4 264**	**4 749**	**4 710**	**4 874**	**6 534**	**8 409**	**9 266**	**9 599**	**9 261**	**7 983**	**6 084**	**4 440**	**6 681**

Vid statens järnvägars och vattenfallsverkets byggnadsarbeten sysselsattes sålunda under år 1925 i genomsnitt 6 681 arbetare (mot 6 943 år 1924), därav 2 235 vid järnvägsbyggnaderna (1924: 2 788), 3 726 vid banavdelningens arbeten (1924: 3 572) och 720 vid vattenfallsverkets arbeten (1924: 583).

Gällande arbetsbestämmelser. De »allmänna bestämmelser», som i tid efter annan reviderad form reglerat arbetet vid statens järnvägsbyggnader samt för byggnadsarbetarna vid byggnader och anläggningar å färdig bana, hava tillämpats intill den 1 juli 1925, från och med vilken tidpunkt de ersatts med bestämmelserna i det kollektivavtal, som för tiden 1 juli 1925—31 dec. 1926 ingåtts mellan å ena sidan järnvägsstyrelsen, å den andra svenska järnvägsmannaförbundet samt svenska väg- och vattenbyggnadsarbetarförbundet.[1] Avtalet gäller ej endast för de egentliga byggnadsarbetarna vid statens järnvägsbyggnader (c:a 2 200) och vid banavdelningen (300—400) utan jämväl för hos den senare anställda säsongarbetare och tillfälliga banarbetare (tillhopa c:a 2 800). Samtliga dessa grupper hava i avtalet sammanförts under benämningen ban- och byggnadsarbetare. De allmänna bestämmelser, vilka tidigare gällt för samtliga kategorier av banarbetare, beröra i och med kollektivavtalets ikraftträdande endast de stadigvarande banarbetarna[2] (c:a 600).

För statens vattenfallsverks anläggningsarbetare hava tidigare gällt samma allmänna bestämmelser som för statens järnvägars byggnadsarbetare. För arbetena vid Lilla Edets kraftverksanläggning ingicks emellertid efter en längre arbetskonflikt ett kollektivavtal med svenska väg- och vattenbyggnadsarbetarförbundet omfattande tiden 2 dec. 1924—31 dec. 1925. Den 9 dec. 1924 utfärdade vattenfallsstyrelsen nya allmänna bestämmelser för övriga anläggningsarbetare. Vid Norrfors kraftverksanläggning tillämpades från och med april 1925 samma lönesatser som vid kraftverksbygget i Lilla Edet.

Lönesatser per arbetstimme. Före kollektivavtalets ikraftträdande utgick till statens järnvägsbyggnaders arbetare en viss normaltimpenning. De olika yrkesspecialiteterna voro med hänsyn till arbetsuppgifternas mer eller mindre krävande beskaffenhet sammanförda till tre lönegrupper, och de inom dessa utgående normaltimlönerna voro avvägda efter arbetsplatsernas relativa dyrhet. För banavdelningens ban- och byggnadsarbetare fanns fastställd en grundavlöning per timme, vilken likaledes varierade allt efter den ort, där arbetaren var stationerad. Grundavlöningens storlek var under tiden 1 sept. 1919—31 mars 1923 48 öre inom billigaste ortsgrupp och 69 öre inom dyraste ortsgrupp samt efter den 1 april 1923 43 öre inom billigaste och 69 öre inom dyraste ortsgrupp. Utöver grundavlöningen utbetalades visst dyrtidstillägg, varjämte för de stadigvarande banarbetarna tillkommo förhöjningar av grundtimlönen efter resp. 3, 6, 9 och 12 års stadigvarande anställning. Särskilt yrkeskunniga arbetare erhöllo lönetillägg av lägst 5 och högst 10 öre per timme.

I efterföljande tablå lämnas en översikt över normal- resp. grundtimlöner (inkl. dyrtidstillägg) för byggnads- och banarbetare vid statens järnvägar

---

[1] I avtalet fastställda timlöner skulle med avseende å rent timlönsarbete tillämpas retroaktivt från och med den 1 maj 1925. — [2] För att antagas till stadigvarande banarbetare fordras bl. a. att hava fyllt 21 år samt att genom tjänstgöring under minst 12 månader hava ådagalagt lämplighet för stadigvarande anställning.

dels före år 1916, dels i slutet av 1920, då lönerna lågo som högst, samt under vart och ett av de följande åren:

Timlöner för byggnads- och banarbetare vid statens järnvägar.

Tidsperioder	Normaltimlön i öre för byggnadsarbetare vid statens järnvägsbyggnader						Grundavlöning per timme (inkl. dyrtidstillägg) i öre för ban- och byggnadsarbetare vid S. J:s banavd.	
	Grupp I		Grupp II		Grupp III			
	Billigaste ortsgrupp	Dyraste ortsgrupp	Billigaste ortsgrupp	Dyraste ortsgrupp	Billigaste ortsgrupp	Dyraste ortsgrupp	Billigaste ortsgrupp	Dyraste ortsgrupp
Före den 1/1 1916	38	44	43	49	46	52	30[1]	48[1]
Slutet av år 1920	132	164	142	174	152	184	132	175
Genomsnitt för år 1921	115	145	123	157	132	166	114	152
» » » 1922	89	118	96	126	104	133	90	122
» » » 1923	77	106	84	113	91	120	73	111
» » » 1924 samt jan.—april 1925	75	112	82	120	89	127	68	108
Fr. o. m. 1/5 1925 (kollektivavtal)	*73*	*125*	*73+7*	*125+7*	*73+14*	*125+14*	*73*	*125*

Det lönesystem, som förut tillämpats för banarbetarna, synes närmast ha varit normerande vid upprättande av 1925 års kollektivavtal. Enligt detta utgår timlönen i enlighet med den för kommunikationsverken av Kungl. Maj:t år 1925 fastställda dyrortsgrupperingen med följande belopp:

Ortsgrupp	A	B	C	D	E	F	G
Öre per timme . . .	73	79	86	93	100	110	120

Ehuru Stockholm (med förstäder) tillhör grupp G, gäller här en särskild högre timlön av 125 öre. Å vissa nordsvenska orter utgå särskilda kallortstillägg med 3—12 öre per timme. Vid följande norrländska järnvägsbyggen hava fastställts timavlöningar, som tillämpas utefter hela linjen, nämligen för Forsmo—Hoting 100 öre, Inlandsbanan, södra distriktet, Jörn—Gubbilijaure, Hällnäs—Stensele, delen Lycksele—Storuman 105 öre samt Inlandsbanan, norra distriktet, 115 öre per timme. Genom kollektivavtalet har den tidigare brukliga indelningen av arbetarna i trenne lönegrupper, nämligen grovarbetare samt yrkesarbetare med lägre och med högre kompetens, försvunnit och utbytts mot den bestämmelsen, att nu angivna timlöner gälla för varje fullt arbetsför och i vanligt grovarbete van och kunnig arbetare, men att särskilt yrkeskunniga arbetare skola, då de arbeta i sitt yrke, åtnjuta högre timlöner. Tillägget utgör högst 7 öre för de (i efterföljande tab. A angivna) yrkesspecialiteter, som tidigare räknats till grupp II, och högst 14 öre för yrkesspecialiteterna inom grupp III.

[1] Före den 1/1 1915.

Normaltimlönerna vid statens vattenfallsverks byggnadsföretag å de orter, där arbete under år 1925 i nämnvärd omfattning bedrivits, och för de trenne yrkesgrupper, varuti efter i huvudsak samma grunder som vid statens järnvägar vattenfallsverkets byggnadsarbetare plägat uppdelas, hava sammanförts i nedanstående siffersammanställning. Med avseende å år 1923 må nämnas, att vid såväl Lilla Edet som Södertälje arbetena där bedrevos med medel för arbetslöshetens bekämpande, varför då gällande »kristidslöner» an ses jämförbara med övriga i tablån redovisade lönesiffror.

Normaltimlöner vid statens vattenfallsverks byggnadsföretag.

Tidsperioder	Grupp I			Grupp II			Grupp III		
	Norrfors	Lilla Edet	Södertälje	Norrfors	Lilla Edet	Södertälje	Norrfors	Lilla Edet	Södertälje
Före 1/8 1916	—	40	—	—	45	—	—	50	—
Slutet av år 1920	—	138	156	—	148	166	—	158	176
Genomsnitt för år 1921	—	121	140	—	130	149	—	139	158
» » » 1922[1]	—	97	107	—	105	115	—	113	121
» » » 1923	—	(70)	(80)	—	(78)	(88)	—	(86)	(96)
» » » 1924[1]	—	85	94	—	93	102	—	101	110
» » » 1925	92	93	98	100	101	106	108	109	114

Erinras må om att, såsom förut anförts, sedan april 1925 samma löner tillämpas vid Norrfors kraftverksbyggnad som vid Lilla Edet.

Arbetsförtjänster per arbetstimme och per levnadsdag. Vid anläggningsarbeten plägar det mesta arbetet utföras på ackord, varför de faktiska arbetsförtjänsterna kunna förete betydande avvikelser från de normala timlönerna. Huru år 1925 de verkliga arbetsförtjänsterna, beräknade i genomsnitt dels per arbetstimme och dels per »levnadsdag»,[2] gestaltat sig under olika kvartal och för året i dess helhet framgår av tab. A (statens järnvägsbyggnader), tab. B (statens järnvägars banavdelning) samt tab. C (vattenfallsverkets byggnadsföretag).

Av *tab. A* framgår, att vid statens järnvägsbyggnader under år 1925 medelförtjänsten per arbetstimme utgjorde 1·36 kr. och per levnadsdag 8·94 kr. De högsta medelförtjänsterna ernåddes vid Stockholms bangårdsombyggnad med en timförtjänst på 1·67 kr. och en dagsförtjänst på 11·16 kr., medan de lägsta hänföra sig till dubbelspåret Tranås—Sävsjö och linjeomläggningen Kållered—Lindome med 1·14 och 7·72 resp. 1·17 och 7·29 kr. Bland de

[1] Under 1922 och 1924 förekommo jämväl s. k. kristidsarbeten, för vilka gällde särskilda lägre timlöner än de normala. Vid Lilla Edet voro dessa under 1922 i genomsnitt för de trenne yrkesgrupperna 71, 79 och 87 öre och vid Södertälje 80, 88 och 96 öre. Vid dessa arbetens avveckling under febr.—april 1924 utgjorde motsvarande timlöner i Lilla Edet 78, 85 och 93 men i Södertälje fortfarande 80, 88 och 96 öre.

[2] Såsom »levnadsdagar» räknas summan av antalet arbetsdagar, sön- och helgdagar samt sådana söckendagar, då arbetet utan arbetarnas förvållande varit inställt.

Tab. A. Medelförtjänster per arbetstimme och levnadsdag under år 1925 för arbetare, anställda vid *statens järnvägsbyggnader*.

Arbetarkategorier och byggnadsföretag	Medelförtjänst per arbetstimme (öre)					Medelförtjänst per levnadsdag (kr.)				
	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Årsmedeltal	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Årsmedeltal
I. Banvakter och spårjusterare . .	—	114	126	125	125	—	7·20	8·71	8·53	8·50
Bergspräng̈are	141	144	147	138	143	9·11	9·01	9·79	8·78	9·18
Betongarbetare (ej särsk. utbildade)	148	141	164	162	162	10·20	9·12	10·70	10·67	10·60
Bromsare, smörjare, pumpare, putsare	—	91	90	95	91	—	7·26	7·31	7·80	7·46
Jordarbetare	121	132	141	135	136	7·59	8·21	9·57	8·85	8·87
Pålnings- och muddringsarbetare	116	—	—	—	116	7·72	—	—	—	7·72
Schaktmästarhantlangare	122	117	126	127	123	8·72	7·91	9·15	9·51	8·80
Skogsröjare	99	107	103	108	103	9·49	7·00	6·89	7·16	6·55
Stängselsättare	—	117	134	134	132	—	7·52	9·08	9·26	8·87
Diverse icke yrkesutbildade arb.	104	107	109	109	107	7·03	6·95	7·68	7·29	7·22
II. Cementgjutare, yrkesutbildade . .	168	173	185	187	179	11·39	10·71	12·82	13·03	12·02
Gropare	—	128	139	134	135	—	8·01	9·27	8·62	8·78
Tippare	154	150	156	151	154	10·05	9·48	10·49	9·94	10·13
Stenarbetare (grund- och trumläggare)	125	117	154	159	135	7·66	7·28	10·12	10·63	8·51
Timmermän	136	124	131	124	131	8·75	8·21	9·21	8·11	8·54
III. Byggnads- och finsnickare (förråds-)	132	133	141	144	138	8·77	8·71	9·71	9·88	9·33
Maskinskötare å arbetsmaskiner .	126	133	132	125	129	10·16	10·75	11·57	9·12	10·43
Rälsläggare	177	161	186	172	176	11·63	10·47	12·80	11·59	11·85
Smeder (förråds-)	132	133	138	141	136	9·01	8·78	9·62	9·62	9·27
Stenhuggare (stenarb. m. större yrkesskicklighet)	137	146	134	149	139	8·78	9·01	9·21	9·24	9·07
Diverse yrkesutbildade specialarb.	130	119	—	—	128	8·70	7·61	—	—	8·47
Samtliga arbetare	**125**	**132**	**142**	**137**	**136**	**7·96**	**8·33**	**9·64**	**9·03**	**8·94**
Därav anställda vid										
Stockholms bangårdsombyggnad . . .	155	166	175	170	167	10·28	10·49	12·04	11·57	11·16
Linjeomläggningen Kållered—Lindome	116	110	126	114	117	7·19	6·69	8·53	6·72	7·29
Dubbelspåret Tranås—Sävsjö	108	120	119	106	114	7·05	7·82	8·39	7·08	7·72
Statsbanan Forsmo—Hoting	111	127	140	124	132	7·11	6·34	9·75	8·39	8·94
» Hällnäs—Stensele	117	119	132	127	126	7·52	6·55	8·98	8·28	8·38
Inlandsbanan, södra distriktet . . .	121	133	147	130	135	7·65	7·81	9·66	8·41	8·53
Statsbanan Jörn—Gubblijaure . . .	103	118	136	128	126	6·40	7·44	9·09	8·36	8·23
Inlandsbanan, norra distriktet . . .	124	133	148	136	140	7·33	8·24	9·40	8·38	8·69

olika arbetarkategorierna komma de yrkesutbildade cementgjutarna högst på löneskalan (timförtjänst 1·79 kr. och dagsförtjänst 12·02 kr.). Järnvägsbyggnadsarbetarnas talrikaste kategori, jordarbetarna, hava under året en genomsnittlig timförtjänst å 1·36 kr. och en dagsförtjänst å 8·87 kr., vilka siffror komma medeltalen för samtliga arbetare nära.

Tab. B utvisar, att medelförtjänsten för banavdelningens samtliga arbetare under år 1925 per timme uppgick till 1·16 kr. och per dag räknat till 7·70 kr. Förtjänsterna för de arbetare, som varit sysselsatta med arbeten för drift och underhåll, hava legat något lägre än dessa medeltal, nämligen

Tab. B. Medelförtjänster per arbetstimme och levnadsdag under år 1925 för arbetare, anställda vid *statens järnvägars banavdelning*.

Arbetarkategorier och distrikt	Medelförtjänst per arbetstimme (öre)					Medelförtjänst per levnadsdag (kr.)				
	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Årsmedeltal	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Årsmedeltal
Stadigvarande banarbetare	*114*	*116*	*119*	*117*	*117*	*7·40*	*7·55*	*8·17*	*7·76*	*7·73*
Bergsprängare	101	179	—	—	173	6·62	11·47	—	—	11·13
Betongarbetare	137	129	167	149	154	9·25	8·64	11·35	9·94	10·36
Jordarbetare	102	105	119	107	109	6·43	6·73	8·21	6·84	7·10
Diverse icke yrkesutbildade arbetare	111	111	113	119	112	7·18	7·27	7·70	7·46	7·39
Grusare och spårlyftare	114	111	117	106	114	7·66	7·48	8·04	7·18	7·81
Gråstensmurare	127	144	—	144	139	8·71	9·86	—	9·86	9·55
Timmermän	115	123	115	122	119	7·42	7·76	7·72	8·01	7·75
Byggnads- och finsnickare	123	127	126	125	125	8·01	8·16	8·61	8·35	8·28
Rälsläggare	128	128	168	147	151	8·75	8·77	12·15	9·65	10·35
Smeder	121	128	127	125	125	7·76	8·38	8·83	8·30	8·33
Stenhuggare	147	151	138	141	143	10·05	10·29	9·44	9·43	9·71
Tegel- och putsmurare	138	144	142	149	144	9·01	9·66	9·90	10·31	9·80
Diverse yrkesutbildade arbetare	142	128	132	113	129	9·25	8·55	9·49	9·38	9·17
Ban- och byggnadsarbetare	*114*	*111*	*115*	*117*	*115*	*7·40*	*7·23*	*7·95*	*7·91*	*7·70*
Bergsprängare	145	146	163	165	155	11·67	9·51	12·53	13·01	11·57
Betongarbetare	136	138	152	176	156	8·55	8·68	9·40	11·93	10·31
Jordarbetare	118	118	116	111	116	7·45	7·47	8·03	7·68	7·73
Diverse icke yrkesutbildade arbetare	103	102	109	108	106	6·70	7·31	7·49	7·20	7·13
Grusare och spårlyftare	119	116	116	113	116	7·47	7·64	8·03	7·63	7·86
Gråstensmurare	109	114	125	113	118	7·30	7·48	8·57	7·63	7·90
Timmermän	157	148	143	171	154	10·09	9·45	9·89	9·60	9·87
Byggnads- och finsnickare	124	121	119	120	121	8·12	7·79	8·18	8·05	8·05
Rälsläggare	136	151	146	147	147	8·28	9·62	10·12	9·80	9·81
Smeder	119	115	122	122	120	7·76	7·60	8·43	8·07	7·98
Stenhuggare	122	124	153	141	138	7·67	7·93	10·49	9·36	9·08
Tegel- och putsmurare	127	115	113	130	122	8·31	7·38	7·81	8·62	8·06
Diverse yrkesutbildade arbetare	134	111	115	140	124	8·77	6·69	7·70	9·87	8·29
Samtliga arbetare	**114**	**112**	**115**	**117**	**116**	**7·40**	**7·27**	**7·97**	**7·89**	**7·70**
Därav för drift och underhåll	104	104	109	113	108	6·78	6·79	7·51	7·52	7·24
för förändrings- och nybyggnadsarbeten	121	122	125	121	123	7·85	7·87	8·63	8·19	8·20
Distrikt (Statens järnvägars):										
I Östra och mellersta Svealand	120	117	124	130	124	7·90	7·62	8·71	8·90	8·38
II Västra Svealand o. västra Götaland	115	115	116	116	116	7·59	7·40	7·99	7·79	7·72
III Östra och södra Götaland	107	102	100	102	102	6·68	6·52	6·88	6·94	6·77
IV Södra Norrland	100	101	106	104	104	6·51	6·64	7·29	6·93	6·98
V Norra Norrland	122	117	127	123	121	7·40	7·75	8·50	8·24	8·17

vid 1·08 och 7·24 resp., medan åter förändrings- och nybyggnadsarbetena, vid vilka mycket ackordsarbete förekommit, varit mera inkomstbringande (timförtjänsten 1·23 kr. och dagsförtjänsten 8·20 kr.). Skillnaden i fråga om genomsnittsförtjänsterna mellan de tvenne huvudkategorier, i vilka arbetarna uppdela sig efter anställningsform, nämligen stadigvarande banarbetare samt ban- och byggnadsarbetare, är som synes icke stor. Den i tabellen verkställda fördelningen på statens järnvägars särskilda distrikt ger vid handen,

Tab. C. Medelförtjänster per arbetstimme och levnadsdag under år 1925 för arbetare, anställda vid *statens vattenfallsverks byggnadsföretag.*

Arbetarkategorier och byggnadsföretag	Medelförtjänst per arbetstimme (öre)					Medelförtjänst per levnadsdag (kr.)				
	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Årsmedeltal	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Årsmedeltal
Trollhätte kraftverksbyggnader, Lilla Edet	**124**	**121**	**118**	**115**	**119**	**8·40**	**8·72**	**9·36**	**9·24**	**8.91**
Grupp I	*109*	*108*	*106*	*102*	*106*	*7·46*	*7·90*	*9·14*	*8·39*	*8·24*
Betongarbetare	108	115	114	116	114	7·53	8·16	8·54	10·27	8·58
Hjälp-, transport- o. diversearbetare	109	106	105	100	105	7·45	7·86	9·25	8·07	8·18
Grupp II	*129*	*122*	*122*	*122*	*124*	*8·80*	*8·83*	*9·07*	*9·83*	*9·12*
Bergarbetare	136	122	115	124	127	8·98	8·38	7·89	9·31	8·80
Gråstensmurare	138	130	154	136	140	9·05	8·87	10·44	10·13	9·70
Timmermän	122	124	124	122	123	7·96	8·22	8·84	9·00	8·33
Järn- o. metallarbetare m. fl.	123	121	120	119	120	9·09	9·34	9.40	10·17	9·54
Grupp III	*139*	*141*	*137*	*135*	*138*	*9·15*	*9·95*	*10·02*	*10·28*	*9·80*
Timmermän, snickare	139	141	136	134	138	9·08	9·94	9·79	10·07	9·67
Smeder	133	129	130	126	130	8·52	8·28	8·69	9·16	8.66
Järn- o. metallarbetare m. fl.	138	132	—	—	136	11·27	10·50	—	—	10·98
Diverse yrkesutbildade specialarb.	163	143	148	143	146	10·90	10·62	12·44	12·05	11·72
Södertälje kanals ombyggnad	**127**	**128**	**129**	**137**	**129**	**8·40**	**8·24**	**9·04**	**9·77**	**8·68**
Grupp I	*114*	*110*	*112*	*125*	*115*	*7·34*	*6·80*	*7·68*	*8·70*	*7·49*
Jordarbetare	115	113	109	—	113	7·12	6·50	6·94	—	7·01
Hjälp-, transport- o. diversearbetare	114	110	113	125	115	7·48	6·85	7·90	8·70	7·65
Grupp II	*124*	*119*	*124*	*106*	*123*	*8·24*	*7·95*	*8·90*	*7·90*	*8·25*
Bergarbetare	121	—	—	—	121	8·36	—	—	—	8·36
Gråstensmurare	130	123	180	—	134	8·42	7·83	13·43	—	8·73
Järn- och metallarbetare m. fl.	122	117	106	106	117	8·03	8·02	7·58	7·90	7·93
Grupp III	*141*	*142*	*142*	*161*	*142*	*9·58*	*9·26*	*10·12*	*10·61*	*9·79*
Timmermän, snickare	129	135	135	153	135	8·46	8·51	8·90	11·66	8·86
Smeder	150	151	145	147	148	10·19	9·41	9·61	10·02	9·87
Järn- o. metallarbetare m. fl.	141	141	138	146	141	9·89	9·49	9·95	10·43	9·94
Diverse yrkesutbildade specialarb.	163	165	180	185	167	10·68	10·58	12·54	15·98	11·14
Norrfors kraftverksbyggnad	**129**	**138**	**148**	**145**	**140**	**9.43**	**9·55**	**10·54**	**10·60**	**10·05**
Grupp I	*115*	*123*	*125*	*121*	*121*	*8·33*	*8·58*	*8·96*	*9·02*	*8·73*
Jordarbetare	119	126	134	—	122	8·23	8·21	9·04	—	8·31
Betongarbetare	126	134	134	134	133	10·01	8·64	9·33	9·66	9·28
Hjälp-, transport- o. diversearbetare	111	118	115	114	115	8·17	8·63	8·55	8·67	8·52
Grupp II	*134*	*145*	*161*	*158*	*150*	*9·73*	*10·00*	*11·26*	*11·25*	*10·61*
Bergarbetare	134	149	170	165	157	9·58	9·89	11·43	11·36	10·70
Gråstensmurare	—	151	—	—	151	—	8·93	—	—	8·93
Timmermän	137	142	142	141	140	9·85	10·42	10·53	10·83	10·35
Järn- o. metallarbetare m. fl.	121	125	135	135	130	10·16	9·62	11·18	11·31	10·64
Grupp III	*147*	*144*	*142*	*153*	*147*	*11·02*	*10·25*	*10·90*	*11·88*	*11·04*
Stenhuggare	—	—	152	134	141	—	—	10·40	9·74	10·00
Timmermän, snickare	135	145	139	147	142	9·29	9·35	10·34	11·28	10·11
Smeder	143	140	147	152	145	11·58	11·41	11·18	11·61	11·43
Järn- o. metallarbetare m. fl.	133	120	139	138	136	11·46	10·57	12·24	11·84	11·46
Diverse yrkesutbildade specialarb.	226	199	207	239	225	17·89	14·25	15·46	19·67	17·70

att förtjänsterna varit störst i distrikt I, vilket bl. a. innefattar Stockholm, samt inom distrikt V, inom vilket område bl. a. ligga de för höga levnadskostnader utmärkta orterna utefter linjen Luleå—Riksgränsen.

Beträffande vattenfallsverkets byggnadsföretag (*tab. C*) må framhållas, att arbetsförtjänsterna varit högst vid Norrfors kraftverksbyggnad (1·40 kr. resp. 10·05 kr.), där arbetena under året forcerats, medan Lilla Edet har att uppvisa de lägsta talen med avseende å timförtjänsten och Södertälje vad angår dagsförtjänsten.

Arbetsförtjänstens variationer under året. För belysning av medelförtjänsternas variationer under årets lopp meddelas följande tablå, som utvisar kvartalsmedeltalens relation till årsmedeltalet, om detta sättes = 100.

	Medelförtjänst per timme				Medelförtjänst per dag			
	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.
Statens järnvägsbyggnader	92	97	104	101	89	93	108	101
Statens järnvägars banavdelning .	98	97	99	101	96	94	104	102
Statens vattenfallsverks arbeten vid Norrfors kraftverksbyggnad . .	92	99	106	104	94	95	105	105

Arbetsförtjänsterna hava, som synes, i regel varit högst under tredje kvartalet, vilket företer de gynnsammaste arbetsförhållandena för anläggningsarbeten. De höga förtjänsterna under fjärde kvartalet vid banavdelningens arbeten förklaras i viss mån därav, att arbetslagen då pläga erhålla slutlikvid för ett förhållandevis stort antal under året slutförda ackordsarbeten.

Arbetsförtjänsterna under åren 1920—1925. Lönenivåns förändringar under åren 1920—1925 för arbetarna vid statens järnvägars nybyggnads- och banunderhållsarbeten samt vid vattenfallsverkets under denna period bedrivna kraftverksbyggnadsarbeten vid Göta älv (Trollhättan och Lilla Edet) åskådliggöres genom efterföljande tablå:

	Medelförtjänst						Ökning (+) eller minskning (—) i %		
Öre per arbetstimme	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1920—1923	1923—1925	1920—1925
Statens järnvägsbyggn.	195	166	124	120	131	136	— 38·5	+ 13·3	— 30·3
Statens järnv. banavd.	163	158	118	103	106	116	— 36·8	+ 12·6	— 28·8
Statens vattenfallsverks arbeten vid Göta älv[1]	176	180	140	113	115	119	— 35·8	+ 5·3	— 32·4
Kronor per levnadsdag									
Statens järnvägsbyggn.	12·90	10·95	8·30	7·97	8·62	8·94	— 38·2	+ 12·2	— 30·3
Statens järnv. banavd.	10·87	10·54	7·84	6·89	7·11	7·70	— 36·6	+ 11·8	— 29·2
Statens vattenfallsverks arbeten vid Göta älv[1]	11·96	12·33	9·53	7·64	7·64	8·91	— 36·1	+ 16·6	— 25·5

Från sitt toppläge år 1920 sjönk lönenivån för här medtagna statsanställda anläggningsarbetare med c:a 35 % till år 1923, då lönerna lågo som lägst. Under såväl år 1924 som år 1925 hava emellertid arbetsförtjänsterna åter stegrats, så att de sistnämnda år lågo omkring 13 % högre än år 1923.

[1] De i tablån angivna siffrorna avse för åren 1920—1924 arbetena vid Trollhättan, år 1925 arbetena vid Lilla Edet.

Kooperativ verksamhet i Sverige år 1924.[1]

Under år 1924 infördes i länsstyrelsernas föreningsregister 491 föreningar av olika slag, medan 139 officiellt upplöstes, varigenom antalet i registren kvarstående föreningar vid 1924 års utgång uppgick till 11 665. Antalet verkligen existerande föreningar är emellertid ej obetydligt lägre, då en del föreningar under årens lopp upphört med sin verksamhet, utan att göra anmälan till vederbörande myndighet.

I sin utredning rörande kooperativ verksamhet i Sverige år 1924 lämnar socialstyrelsen närmare redogörelse dels för följande tre föreningsgrupper: konsumtionsföreningar, kooperativa matlags- och kaféföreningar samt arbetarproduktionsföreningar, dels för den för ett stort antal av dessa föreningar gemensamma centralorganisationen, Kooperativa förbundet. Redogörelsen för sistnämnda organisation förbigås här, då dess verksamhet under 1924 tidigare behandlats i Soc. Meddelanden (årg. 1924, sid. 542).

Konsumtionsföreningar. Utredningen är grundad på uppgifter från 960 distributionsföreningar, 25 mjölkföreningar m. fl. specialföreningar, 15 bageriföreningar, 2 charkuteriföreningar samt 4 andra hithörande föreningar.

Vad först *distributionsföreningarna* beträffar, uppgick deras sammanlagda medlemsantal till 297 420. Sedan 1908, vilket är det första år, för vilket socialstyrelsen äger statistiska uppgifter, har antalet föreningar, vilka lämnat uppgifter om medlemsantalet, fördubblats, medan antalet medlemmar åter nära fyrdubblats. Antager man, att i genomsnitt varje medlem representerar ett hushåll på fyra personer, skulle vid 1924 års slut 20·4 % av Sveriges befolkning ha tillhört konsumtionsföreningsrörelsens direkta intressesfär. Genomsnittsantalet medlemmar per förening har stigit från 157 år 1908 till 311 år 1924. Dessa alltjämt låga siffror orsakas av det stora antalet små föreningar, belägna på landsbygden (jfr nedan).

Medlemmarnas procentuella fördelning på olika yrkesgrupper åren 1913 (det första år, från vilket mera detaljerade uppgifter härom finnas), 1923 och 1924 framgår av efterföljande sammanställning.

	1913	1923	1924
Jordbrukare	11·9	17·9	15·8
Jordbruksarbetare	4·7	5·2	4·9
Hantverksmästare	7·9	3·1	3·1
Hantverksarbetare		5·0	5·1
Industriarbetare	44·2	32·8	29·7
Övriga arbetare	17·0	17·5	19·5
Högre tjänstemän	9·8	2·5	2·4
Lägre tjänstemän		8·3	9·0
Korporationer	1·1	0·9	0·9
Övriga	3·4	6·8	9·6
Summa	100·0	100·0	100·0

[1] Utgör en sammanfattning av huvudinnehållet i den av Socialstyrelsen i serien Sveriges officiella statistik utgivna publikationen *Kooperativ verksamhet i Sverige år 1924.*

Tabellen visar, att år 1924 grupperna industriarbetare och »övriga arbetare» utgjorde hälften samt de fyra arbetargrupperna och de med dem i socialt avseende närmast jämställda lägre tjänstemännen tillsammantagna över två tredjedelar av samtliga. Vid jämförelse med år 1913 visar det sig emellertid, att gruppen industriarbetare gått tillbaka i relativ betydelse, medan särskilt jordbrukarnas andel av medlemsstocken ökats.

De insatsbelopp, vilka föreningarna bestämt för medlemskaps vinnande, varierade ganska avsevärt, och belopp på såväl under 10 kr. som över 100 kr. förekommo. Den vanligaste insatssumman var dock 100 kr., vilket belopp år 1924 föreskrivits av 66 % av föreningarna.

Antalet försäljningsställen uppgick vid 1924 års utgång till 2 123 (1914 : 873) eller 2·08 per förening (1914 : 1·34) och antalet anställda till 6 277 (1914 : 1 929) eller 6·57 per förening (1914 : 2·96). På varje försäljningsställe kommo i genomsnitt 140 medlemmar och på varje anställd i medeltal 47 medlemmar. Omsättningen per försäljningsställe utgjorde 112 000 kr. och per anställd 38 000 kr.

Omsättningssummans förändringar i jämförelse med tidigare år framgår av efterföljande sammanställning:

År	Totalsumma: Miljoner kronor	Totalsumma: Indextal (1914=100)	Indextal omräknat till enhetligt penningvärde	Kronor per förening	Kronor per medlem	Kronor per invånare
1914	46·2	100	100	74 000	361	8·14
1917	110·5	239	136	134 000	540	19·04
1920	264·5	572	196	283 000	1 039	44·81
1923	214·2	463	288	226 000	749	35·67
1924	235·4	509	315	252 000	799	38·99

Omsättningens nominella belopp mer än femdubblades under åren 1914—24, såsom framgår av de bägge första sifferkolumnerna. För att giva en bättre uppfattning om storleken av de förmedlade varumängderna böra emellertid de olika årens försäljningssummor omräknas till ett enhetligt penningvärde, såsom skett i tredje kolumnens indexserie med tillämpning av socialstyrelsens vägda livsmedelsindex. Det befinnes då, att omsättningens reella storlek mer än tredubblats under åren 1914—24.

Allt efter föreningarnas belägenhet i städer, köpingar och municipalsamhällen eller på landsbygden framträda vissa olikheter, vilka belysas av nedanstående tablå:

Föreningarnas belägenhet:	Antal föreningar %	Antal medlemmar %	Antal medlemmar per förening	Försäljningssumma: Tusental Kr.	Försäljningssumma: %	Försäljningssumma: Per förening 1 000 kr.	Försäljningssumma: Per medlem Kr.
Städer	13·9	42·5	950	95 038	40·4	727	754
Köpingar och municipalsamhällen	12·3	15·2	380	35 178	14·9	303	791
Landsbygd	73·8	42·3	178	105 149	44·7	153	848
Samtliga	**100·0**	**100·0**	**310**	**235 365**	**100·0**	**252**	**799**

Enligt vad tabellen utvisar, voro nära tre fjärdedelar av föreningarna belägna på landsbygden. Dessa föreningar voro dock i regel betydligt mindre än de övriga, vilket bl. a. framgår därav, att deras såväl medlemsantal som försäljningssumma i genomsnitt per förening var mycket lägre än de i städer och stadsliknande samhällen belägna föreningarnas. På grund härav upptogo landsbygdsföreningarna, trots sitt avsevärt större antal, icke mera än 42 % av hela medlemssumman och 45 % av den sammanlagda omsättningen. Av sist anförda siffror finner man emellertid, att dessa föreningar upptogo en något större andel av omsättningssumman än av hela medlemsantalet. Detta berodde därpå, att försäljningen per medlem var något större i dessa föreningar än i de övriga, vilket i sin tur sannolikt sammanhängde med nämnda landsbygdsföreningars rikligare sortering såväl med avseende på andra hushållsartiklar än livsmedel som på lantbruksförnödenheter.

Föreningarnas ekonomiska ställning under åren 1923 och 1924 belyses genom efterföljande sammandrag av föreningarnas balansräkningar.

Aktiva	1923		1924		Passiva	1923		1924	
	1 000 kr.	%	1 000 kr.	%		1 000 kr.	%	1 000 kr.	%
Tillgångar:					*Skulder:*				
Fastigheter . . .	21 934	32·7	26 122	33·7	Lån mot inteckning	8 926	13·3	10 068	13·0
Inventarier . . .	3 172	4·7	3 030	3·9	Övriga lån . . .	3 547	5·3	4 070	5·3
Varulager	27 299	40·7	31 258	40·4	Accepter	684	1·0	454	0·6
Varufordringar . .	2 622	3·9	2 739	3·6	Varuskulder . . .	10 217	15·3	10 811	14·0
På bank	4 748	7·1	3 809	4·9	Insättning i egen sparkassa . . .	2 898	4·3	4 039	5·2
Kontant	1 562	2·4	1 516	2·0	Överskottsbesparing	881	1·3	1 180	1·5
Övriga tillgångar	4 771	7·1	8 543	11·0	Övriga skulder . .	357	0·5	1 942	2·5
Summa	**66 108**	**98·6**	**77 017**	**99·5**	Summa	**27 510**	**41·0**	**32 564**	**42·1**
					Eget kapital:				
					Insatskapital . .	17 820	26·6	19 281	24·9
					Reservfond . . .	7 775	11·6	9 194	11·9
					Övriga fonder . .	5 003	7·4	5 912	7·6
					Summa	**30 598**	**45·6**	**34 387**	**44·4**
Brist	**957**	**1·4**	**411**	**0·5**	*Överskott*	**8 957**	**13·4**	**10 477**	**13·5**
Summa	**67 065**	**100·0**	**77 428**	**100·0**	Summa	**67 065**	**100·0**	**77 428**	**100·0**

Utöver vad som framgår av sammandraget, må endast nämnas, att varulagret under år 1924 omsattes 7·5 gånger i genomsnitt för samtliga föreningar (i stadsföreningar 10·6 och i landsbygdsföreningarna 6·2 gånger). Egen sparkassa förekom i 40 föreningar och överskottsbesparing i 225.

Bruttoöverskott redovisade samtliga föreningar utom 3. Omkostnaderna utgjorde 8·7 % av omsättningen (därav lönerna 5·2, avskrivningarna 0·5 och de övriga omkostnaderna 3·0 %). Nettoöverskott redovisade 96 %

av föreningarna (mot 92 % 1923), nettoförlust 3 % (1923 : 7 %), medan resten varken uppvisade vinst eller förlust. Skillnaden mellan nettoöverskotten och -förlusterna uppgick till 4·4 % av föreningarnas försäljningssumma (1923 : 4·0 %).

Uppgifterna om överskottets fördelning visa, att 75 % av överskotten utdelades till medlemmar och övriga köpare dels som ränta å insatskapitalet, dels som återbäring i procent av köpta varor. Räntan å insatskapitalet beräknades i flertalet föreningar efter 5 % och återbäringen efter 2—5 %. De till fonder avsatta beloppen uppgingo till 2·0 milj. kr. eller till nära 20 % av samtliga disponibla medel.

Mjölkföreningarna, vilka i föregående berättelser sammanförts med de allmänna konsumtionsföreningarna, men på grund av sin mera speciella karaktär i föreliggande utredning redovisats särskilt, uppgingo till 25 med sammanlagt 10 811 medlemmar och en omsättningssumma av 3·0 milj. kr.

Av i konsumentintresse upprättade och drivna, självständiga produktionsföretag redovisade 15 *bageriföreningar*, 2 *bageri- och charkuteriföreningar* samt 4 *andra hithörande föreningar*, vilka hade en medlemssumma av resp. 18 846, 444 och 37 716.

Den kooperativa produktionens utveckling inom såväl de i det föregående berörda föreningsgrupperna som inom den i utredningen även redovisade gruppen arbetarproduktionsföreningar under den period, för vilken statistik finnes, belyses av nedanstående siffror rörande tillverkningens värde (i 1 000 kr.).

	1911	1914	1917	1920	1923	1924
Kooperativa förbundet	—	—	—	—	10 930	24 441
Konsumtionsföreningar	733	1 002	2 783	9 348	13 548	13 804
Konsumenternas produktionsföreningar	2 690	3 266	6 337	7 322	5 420	5 771
Arbetarproduktionsföreningar	542	421	774	1 375	1 922	4 534
Summa	**3 965**	**4 689**	**9 894**	**18 045**	**31 820**	**48 550**

Av tabellen framgår tydligt, huru de i konsumentintresse grundade och arbetande föreningarna nått en vida större utveckling i produktionshänseende än arbetarproduktionsföreningarna.

Olycksfall vid lastning och lossning av fartyg år 1925.

Den utredning rörande olycksfall inom stuveriyrket, som i likhet med föregående år på basis av från yrkesinspektörerna insända olycksfallsrapporter verkställts av socialstyrelsen, giver vid handen, att under år 1925 till styrelsen inkommit 1 680 anmälningar om olycksfall, av vilka 14 med dödlig utgång. Motsvarande siffror för 1924 voro 1 497 resp. 11.

Olycksfallens orsaker framgå av nedanstående uppställning:

Skär- och slagverktyg	3
Andra verktyg	23
Transportredskap	87
Luckor och skärstockar	14
Kättingslängor, rälslängor, stroppar o. d.	32
Kolmått, gripskopor o. d.	110
Förtöjningsredskap	15
Ställningar, stegar, bockar, banor o. d.	62
Andra redskap (för handbärning)	29
Taljor, block, domkrafter o. d.	4
Kranar (i land)	17
Vinschar (ombord)	229
(Därav i samband med annan anledning 24)	
Lastning och lossning för hand:	
Personers fall	78
Föremåls fall	72
På annat sätt	318
Personers fall (utan samband med föregående):	
Från ställning, landgång etc.	54
Å däck, kaj o. d.	41
Genom luckor ned i lastrum o. d.	22
I vattnet, i pråm o. d.	42
I annat samband	70
Föremåls fall (utan samband med föregående):	
Nedfallande eller nedrasande last	147
Utslirande av last ur längor eller ras ur kolmått o. d.	103
Nedfallande lastnings- och lossningsmaterial	15
I annat samband	39
Andra här ej angivna eller obekanta orsaker	54
Summa	**1 680**

I stort sett är någon väsentligare förskjutning av proportionen mellan de olika olycksfallsorsakerna icke att anteckna, om också en och annan olikhet i jämförelse med föregående år är för handen. Sålunda företer olycksfallsrubriken »vinschar» en avsevärt stegrad siffra, i det att antalet olycksfall under denna rubrik stigit från 174 år 1924 till 229 år 1925. Ökningen är framför allt betingad av olyckor, som förorsakats genom slag av slingor under upphivning eller nedfirning medelst fartygsvinschar och äro i det stora flertalet fall att hänföra till oförsiktighet och ouppmärksamhet från arbetarnas egen sida. Det är anmärkningsvärt, att trots kajkranars allt större användning likartade olycksfall i samband med lastning eller lossning medelst detta slags lyftanordningar förekomma relativt sällan. Förklaringen härtill torde ligga däri, att lasten vid användande av kranar lyftes eller sänkes i mera vertikal led än då motsvarande arbete utföres med vinschar,

varför slingan i förra fallet ej så lätt kommer i svängning som i det senare. Vid krantransport lyftes dessutom lasten i allmänhet så högt över fartygets däck, att någon fara för att de därå befintliga arbetarna vid svängningen skola träffas av densamma egentligen icke föreligger. I viss mån torde hithörande olycksfall vara att tillskriva förekomsten av olämpliga luckbasar eller vinschmän, en omständighet, som från yrkesinspektionens sida ofta påvisats och kräver arbetsledningens speciella uppmärksamhet.

Såväl i fråga om personers som föremåls fall föreligger någon stegring i antalet olyckor. Denna avser dock uteslutande lindrigare olycksfall, som hava föga eller ingen betydelse ur arbetarskyddssynpunkt.

Olycksfallen i samband med lastning och lossning för hand visa en nedgång i både absolut och relativt hänseende. Från att tidigare ha utgjort ungefär tredjedelen, uppgå de under 1925 till c:a 28 % av samtliga olycksfall.

Ehuru olycksfallen under rubriken »kättingslängor» visa en obetydlig nedgång i fråga om antalet, ha emellertid dessa fall under det gångna året företett en mera svårartad karaktär än under de närmast föregående åren, i det att kättingsbrott med ty åtföljande allvarliga personskador varit talrikare än tidigare. Detta förhållande synes, efter vad erfarenheten giver vid handen, närmast bero därpå, att vid ett flertal tillfällen alltför klena kättingslängor kommit till användning och måhända även att arbetsledningens kontroll i berörda hänseende slappats.

Olycksfallsfrekvensen under årets olika månader framgår av nedanstående översikt:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa
Antal . . .	113	77	59	106	148	158	169	140	161	154	202	193	**1 680**
Procent . .	6·7	4·6	3·5	6·3	8·8	9·4	10·1	8·3	9·6	9·2	12·0	11·5	**100·0**

Olycksfallens fördelning på yrkesinspektionsdistrikt och olika slag av arbetsgivare angives i följande tablå:

Distrikt	Antal arbetsgivare										Antal olycksfall									
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	S:a	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	S:a
Handelsfirmor .	4	1	1	2	4	14	—	4	1	**31**	32	1	1	2	7	19	—	5	1	**68**
Industriföretag .	7	18	11	7	9	27	11	7	31	**128**	14	47	15	15	37	61	26	20	67	**302**
Järnvägsföretag .	—	1	1	—	—	1	—	—	—	**3**	—	1	1	—	—	2	—	—	—	**4**
Rederier	7	—	1	1	2	11	1	—	—	**23**	88	—	1	1	2	205	1	—	—	**298**
Skeppsmäklare och speditörer .	—	—	—	—	—	11	—	2	—	**13**	—	—	—	—	—	35	—	8	—	**43**
Stat o. kommun	—	3	—	2	3	3	—	1	—	**12**	—	3	—	2	6	7	—	1	—	**19**
Stuverifirmor . .	2	6	2	3	13	12	2	6	19	**65**	62	46	33	3	212	89	19	128	354	**946**
Summa	**20**	**29**	**16**	**15**	**31**	**79**	**14**	**20**	**51**	**275**	**196**	**98**	**51**	**23**	**264**	**418**	**46**	**162**	**422**	**1 680**

Olycksfallens fördelning på olika hamnplatser inom riket var följande:

Arboga	2	Höganäs	4	Oxelösund	32	Söderhamn	2
Degerhamn	4	Jönköping	4	Piteå m. distr.	10	Sölvesborg	6
Gustavsberg	2	Kalmar	4	Sandarne	2	Trollhättan	7
Gustavsfors	3	Karlshamn	22	Segmon	4	Trälleborg	13
Gävle	95	Karlskrona	7	Skellefteå m. distr.	49	Uddevalla	9
Göta	10	Karlstad	4	Skoghall	6	Umeå m. distr.	39
Göteborg	355	Kristinehamn	17	Skutskär	22	Valdemarsvik	4
Hallstavik	10	Landskrona	19	Skåpafors	2	Vargön	2
Halmstad	16	Limhamn	23	Slite	6	Verkebäck	5
Haparanda m. distr.	7	Linköping	4	Solstadström	2	Visby	2
Harnäs	2	Luleå m. distr.	37	Stockholm	199	Ystad	11
Hjälmedal	2	Lysekil	2	Stocksund	2	Åhus	28
Hudiksvall	26	Malmö	83	Strömstad	4	Örnsköldsvik m. d.	6
Hunnebostrand	2	Mölnbacka	2	Stugsund	33	Övriga hamnar (med vardera 1 olycksf.)	47
Hälsingborg	45	Norrköping	35	Sundsvall m. distr.	144		
Härnösand m. distr.	130	Nynäshamn	2	Säffle	2	Summa	1 680

Av olycksfallen med dödlig utgång har ett förut närmare beskrivits i denna tidskrift (årg. 1926, sid. 412). Beträffande övriga dödsfall lämnas här nedan en kortfattad redogörelse.

1. Under pågående lastning av gatsten, som i en s. k. stenskopa av järn (vägande 300 kg.) medelst vinsch från lastbryggan hivades ombord för att därefter firas ned i en ångares lastrum, brast bomtopprepet, varvid bommen föll ned och bräcktes samt vid nedslaget träffade luckbasen, vilken omedelbart avled. Olyckan uppstod därigenom, att skopan, som under upphivningen släpade mot fartygssidan, fångade i en s. k. länsport, och då luckbasen härvid gav vinschmannen order om att släppa på mera ånga, har påkänningen blivit så stor, att topprepet brast och bommen slog ned å däcket. Den i skopan befintliga stenen vägde 1 200 kg., varför hela lasten uppgick till c:a 1·5 ton, medan vinschen och dess tillbehör var avsedd lyfta 3 ton. Vid besiktning framgick, att topprepet var något förrostat, men dock icke till den grad, att det bort brista vid den för lyftanordningen medgivna högsta belastningen, som emellertid betydligt överskreds, då skopan fångade och större kraft utvecklades genom ytterligare ångpåsläppning till vinschen. Innan luckbasen gav order härom, borde han givetvis hava övertygat sig om att skopan gick klar vid upphivningen, en uraktlåtenhet, som nu kostade honom livet.

2. Å däcket av en ångare, som låg under lastning vid kaj, voro en del oljefat stuvade upprättstående mellan relingen och en av lastluckorna. Fatens överkant höjde sig c:a 20 cm. över karmen till den öppna luckan, och något skydd mot densamma fanns ej anbragt. En arbetare, som kom gående å oljefaten och härvid av en eller annan anledning råkade slinta, just då han befann sig mitt för den öppna luckan, föll därvid ned i lastrummet och slog huvudet så hårt i garneringen, att han en stund senare avled under transporten till sjukhuset.

3. Vid lossning medelst vinsch ur en ångares lastrum var luckbasen sysselsatt med att, stå ende å däcket bredvid luckkarmen, bära av en slinga med fat, som hivades upp ur rummet. Härvid kom lastbommen att göra en mindre svängning och hisswiren en knyck, så att mannen, som icke släppte taget i wiren, av densamma drogs över kanten av luckkarmen samt sedan störtade ner i rummet, ådragande sig så svåra skador, att han nästa dag avled å sjukhuset.

4. Ombord å en ångare pågick lossning av styckegods ur en av fartygets luckor, i vilken två arbetslag arbetade, det ena med användande av fartygets vinsch, det andra med en kajkran. Med

vinschen lossades ur luckans aktre ända, med kranen ur dess främre. För varje lag fanns en luckbas, som hade order tillse, att upphissningen av last ur rummet ej finge ske från båda lagen samtidigt, utan borde äga rum turvis.

Kranen stod så, att den last, som upphissades med densamma, måste lyftas över vinschbommens topprep, och bommen var medelst gaj förhindrad att svänga in längre över lucköppningen än till midskeppslinjen. Både vinsch och kran svängde sina laster åt kajen. Lossningsarbetet pågick i själva lucköppningen och hade ej fortskridit så långt, att under däcket fanns någon plats, där arbetarna under upphissningen kunde söka skydd mot möjligen nedfallande föremål.

En slinga bestående av två lådor och en bal upphissades av kranen. Samtidigt hade en annan slinga iordninggjorts och påkrokats vinschwiren, men som upphissning ej samtidigt fick äga rum medelst båda lyftinrättningarna, väntade man till dess kranslingan förts i land. Härunder råkade denna slå emot eller få en stöt av vinschbommen, över vilken den måste lyftas, med påföljd att slingan »kalvade» och innehållet föll ned i rummet, varvid en 150 kg. tung låda träffade en stuveriarbetare i huvudet, så att han omedelbart dödades. Vid olyckstillfället rådde hård vind, varigenom vinschbommen eller kranslingan kunnat komma i svajning.

5. Från en ångare lossades järnbalkar medelst kajkran, med vilken balkarna lyftes från fartygets däck och placerades i en pråm. Till länga användes en $^3/_4$″ kätting, som lades två varv kring balkarna, och varje slinga innehållande tre balkar vägde 1 650 kg. Då en slinga hissats så högt, att balkarnas nedre ändar lyfts från däcket, brast en malja i längan, och en av de nedfallande balkarna träffade en stuveriarbetare i huvudet, därvid han erhöll så svåra skador, att han avled under transporten till sjukhuset. Den närmare undersökning av olyckan, som företagits av yrkesinspektionen, giver vid handen, att kättingslängan var av Ramnäs tillverkning, men att den brustna länken var en s. k. krokmalja (d. v. s. den malja, som förbinder längans krok med kättingen), vilken ditsatts av någon verkstad å platsen, ovisst vem. Maljan hade gått upp i svetsen, som var synnerligen bristfällig, i det att endast ett tunt skal på ytan tagit väll. Längan hade sju månader tidigare utglödgats och sträckprovats med 2 300 kg. En bidragande orsak till att maljan gått upp i svetsen torde vara den, att densamma under upphissningen kommit i brytning. Sådan påkänning utvecklas emellertid ej vid ett vanligt sträckprov, enär svetsen är förlagd till maljans ena ända och endast blir utsatt för dragning, ej bändning. För att vinna bättre kontroll över iskarvade delar av kättingslängor har yrkesinspektionen överenskommit med stuverifirmorna, att de verkstäder, som utföra arbetet, skola å de nyinsatta delarna instämpla sitt firmamärke.

6. Under arbete med lossning av järntrådsknippor i en ångares lastrum råkade en av de därmed sysselsatta stuveriarbetarna sticka sig i ena kinden på en utstående järntråd. Såret, i början obetydligt, antog hastigt en svårartad karaktär, som yttrade sig i blodförgiftning, varav den skadade avled redan två dagar efter olyckan.

Av undersökningen framgick, att arbete med ovannämnda slags last på grund av bristfällig förpackning ofta är förbundet med fara för allvarsamma stick- och rivsår, som lätt inflammeras och medföra blodförgiftning.

7. Under arbete med lastning å en ångare hade några stuveriarbetare tagit sig före att medelst användande av vinsch och bomlöpare förhala en längs sidan befintlig pråm. Härvid hade så stor kraft anbringats å wirelöparen, att bomtopprepet plötsligt brast, varvid bommen föll ned över däcket och prämen, i fallet träffande en å prämen stående hamnarbetare, som skadades så svårt, att han omedelbart avled. Frånsett det förkastliga i ovannämnda sätt att förhala pråmar, vilket i föreliggande fall kan anses såsom den huvudsakliga anledningen till olyckan, konstaterades även, att det brustna topprepet, som hade en omkrets av $2^1/_2$″, till följd av inverkan från saltvatten och stenkolsrök ur skorstenen var starkt förrostat invändigt.

8. Efter hållen middagsrast hade några stuveriarbetare begivit sig ned i lastrummet å ett större motorfartyg, där de voro sysselsatta med lossning av vete. En av arbetarna hade, då han nått mellandäcket, i stället för att fortsätta ned i underrummet, där arbetet pågick, av okänd anledning gått akteröver å mellandäcket. Här hade han i rådande halvmörker icke iakttagit en

annan öppen lastlucka, utan råkat stiga i densamma och falla ned i underliggande tomma lastrum, därvid han ådrog sig så svåra skador, att han dagen därpå avled å sjukhuset.

9. Vid lossning av kol från ångare till pråm råkade en å prämen varande stuveriarbetare vid gående till dess främre del falla överbord mellan prämen och ångaren. Omedelbart anställda bärgningsförsök blevo resultatlösa, då mannen genast försvann mellan fartygen, och då en tillkallad dykare c:a 20 minuter efter olyckan återfann honom under ångarens botten, hade livet flytt.

10. Å en ångare lastades medelst kajkran lådbräder i buntar. Vid ett tillfälle, då en slinga av kranen lyfts från kajen och svängts in över fartygets lucka, gledo några buntar ur längan och föllo ned, dels i rummet, dels å däcket. Luckbasen, som stod lutad mot luckkarmen och såg ned i lastrummet, utan att ha sin uppmärksamhet riktad på den upphivade slingan, träffades härvid i huvudet av en av de nedfallande buntarna och skadades så svårt, att han avled efter ankomsten till sjukhuset, dit han omedelbart transporterats.

11. En stuveriarbetare, vilken tjänstgjorde som vinschman å en trälastande ångare, skulle lägga tillrätta hisswiren å vinschtrumman, därvid han, under det att vinschen sakta gick runt, med ena handen reglerade pådraget och med den andra styrde wiren. Under utförande av detta arbete blev armen, antagligen på grund av oförsiktighet, inklämd mellan hisslöparen och linkorgen, och som mannen ej hann lösgöra densamma, blev hela kroppen indragen i vinschen och massakrerad, innan tillskyndande personer kunde stanna vinschen. Döden synes ha följt ögonblickligen.

12. Under arbete med trälastning ombord å en ångare råkade en stuveriarbetare, då han skulle stiga över ett 1 meter högt räcke, slinta och bli hängande å räcket, varvid han tryckte in ett tidigare ådraget bråck. Den skadade fördes till sjukhus, där han efter några dagars vård avled.

13. Vid hanterande av en sliten vinschwire råkade en stuveriarbetare sticka sig å ett finger, varav blodförgiftning uppstod. Efter endast ett par dagars vistelse å sjukhus avled mannen till följd av den ådragna skadan.

Kortare meddelanden.

— Allmänna sociala frågor —

Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i maj 1926. Dagen före öppnandet av årets första konferenssammanträde, den 25 maj, höll arbetsbyråns styrelse ett kortare sammanträde, varvid bl. a. behandlades frågan om en internationell skyddslagstiftning för infödda arbetare i kolonier och protektorat. För bekämpande av de missförhållanden på detta område, som vid upprepade tillfällen avslöjats under arbetet i nationernas förbund, ha framförts diverse konventionsförslag, genom vilka skulle fastställas vissa internationella grundprinciper i fråga om den infödda arbetskraftens behandling och rättsliga ställning. För närmare utformande av dessa förslag beslöts att anordna en särskild konferens, till vilken skulle kallas experter från olika områden av det koloniala arbetet. Då tiden nu ej medgav att utarbeta ett definitivt program för denna konferens, beslöts att för detta ändamål anordna ett nytt styrelsesammanträde under mellandagarna mellan årets bägge konferenssammanträden, den 4 eller 5 juni.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under april 1926. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpbehövande arbetslösa uppgick vid slutet av april till 16 635 mot 20 529 vid månadens början. Yrkesfördelningen framgår av följande sammandrag:

	Hela antalet hjälpsökande	Därav: det lokala översköttet		Hela antalet hjälpsökande	Därav: det lokala översköttet
Jordbruk	449	74	Närings- o. njutningsmedelsind.	186	21
Skogshushållning	521	44	Kemisk-tekn. o. belysningsind.	108	65
Gruvdrift och malmförädling	1 911	510	Trämasse- och pappersindustri	54	7
Jord-, sten- och glasindustri	502	207	Grafisk industri	59	3
Metall- och maskinindustri	1 750	614	Industri och hantverk, ej spec.	533	80
Trävaruindustri	2 005	503	Sjöfart och fiske	295	36
Byggnadsverksamhet	1 306	133	Handel och samfärdsel m. m.	977	130
Läder-, hår-, gummi- o. d. ind.	176	8	Arbete, ej hänf. till annan grupp	5 613	1 153
Textilindustri	118	23			
Beklädnadsindustri	72	8	Summa	**16 635**	**3 619**

Vid de statliga nödhjälpsarbetena sysselsattes den 30 april 3 836 arbetare, därav vid arbetslöshetskommissionens statsarbeten 3 757 samt vid statens järnvägars automobilvägar 79. Antalet i gång varande arbetsföretag utgjorde under hela månaden 56.

Vid kommunala nödhjälpsarbeten (utan statsbidrag) sysselsattes 1 841 arbetare samt vid s. k. statskommunala arbeten (kommunal regi med statsbidrag) 1 161 arbetare. Härförutom uppburo 392 personer kommunalt arbetslöshetsunderstöd; i ett fall (avseende 4 glasbruksarbetare i Västernorrlands län) utgick härtill statsbidrag.

Statens bruttoutgifter för nödhjälpsåtgärderna uppgingo under april till 534 900 kronor samt under årets fyra första månader till sammanlagt c:a 1·86 miljon.

— Föreningsväsen —

Svenska arbetsgivareföreningen år 1925. Enligt den till svenska arbetsgivareföreningens ordinarie stämma i maj 1926 avgivna styrelseberättelsen uppgick antalet delägare vid början av innevarande år till 2 145, mot 2 112 den 1 januari 1925. De avgångna delägarna sysselsatte tillsammans 4 822 arbetare, de nytillkomna 5 966, men dessutom ha för en del äldre delägare redovisats ökat arbetarantal, vadan föreningens totala omslutning under året ökats från 231 103 till 244 777 arbetare.

Dessa siffror, som grunda sig på de av delägarna i och för ansvarighetsbeloppens bestämmande avgivna arbetaruppgifterna, återgiva emellertid icke de mera tillfälliga växlingar i arbetarantalet, som äro en följd av konjunkturerna å arbetsmarknaden. Den hos föreningens delägare faktiskt sysselsatta arbetsstyrkan framgår av nedanstående tablå, i vilken dock icke ingå uppgifter från de två yrkesförbunden inom byggnadsindustrien (Sveriges byggmästareförbund samt svenska väg- och vattenbyggarnas arbetsgivareförbund).

	1/1	1/2	1/3	1/4	1/5	1/6	1/7	1/8	1/9	1/10	1/11	1/12
Sysselsatta arbetare, i tusental .	213	225	228	228	237	244	240	248	248	246	251	247
Därav: Järnbruksförbundet . . .	26	26	26	27	27	27	27	27	27	27	27	26
Pappersmasseförbundet .	15	15	15	15	15	16	17	17	17	17	17	16
Pappersbruksförbundet .	12	12	12	12	13	13	13	13	13	13	13	13
Textilindustriförbundet .	27	29	29	28	28	28	28	28	28	29	29	*30*
Verkstadsföreningen . . .	36	38	39	40	41	42	41	44	44	44	46	46
Sågverksförbundet . . .	14	15	16	15	19	23	24	24	23	21	20	18

Antalet yrkes- och ortsförbund har under året varit 36.

— Kollektivavtal och arbetskonflikter —

Den kollektiva avtalsrörelsen i Finland. Under den senare tidens omvälvningar inom samhällslivet och arbetarrörelsen i Finland har kollektivavtalsinstitutet, som under åren efter 1905 års storstrejk företedde en lovande utveckling, i det närmaste försvunnit. Förutom en del hantverksbranscher är grafiska industrien för närvarande den enda näringsgren, som har sina arbetsförhållanden avtalsenligt reglerade. Under innevarande år synes emellertid åtminstone å arbetarsidan en förändrad uppfattning rörande kollektivavtalens betydelse ha börjat framträda, såsom framgår av efterföljande uttalande i den av arbetsgivarnas centralförbund utgivna Industritidningen:

»I de framställningar, som från särskilda arbetarorganisationer under denna vår gjorts dels till enskilda arbetsgivare, dels till arbetsgivareförbund, har i ett flertal fall såsom en av de främsta punkterna upptagits avslutandet av kollektivavtal. Detta innebär ett märkligt frångående av den taktik, som under mera än ett decennium iakttagits av fackorganisationerna, vilka icke visat något större intresse för sådana avtal. Synnerligen betecknande för fackföreningsmännens ståndpunkt till kollektivavtalen var det sätt, varpå man på det hållet för ett par år sedan mottog den nya lagen om kollektivavtal. En av de gamla fackföreningsveteranerna yttrade sålunda vid lagens sista behandling i riksdagen rent ut, att det var fullkomligt likgiltigt, om den kom till stånd eller icke.

Under de senaste månaderna har man emellertid kunnat konstatera en viss omsvängning i tänkesättet på arbetarledarhåll. I landsorganisationens årsberättelse, varur nyss några utdrag ha publicerats, betonas sålunda, att avslutandet av kollektivavtal medför vissa fördelar för arbetarna. Organisationen konstaterar, att i de industrier, där kollektivavtal fåtts till stånd, lönerna i allmänhet äro högre än i övriga industrier, där sådana icke finnas. Ehuru organisationen hittills förhållit sig reserverad gentemot dessa avtal och bl. a. varnat för långvariga sådana, betonar den nu, att ett annat förfaringssätt borde iakttagas. Härtill bidrager också den omständigheten, att på de håll, där lönerna reglerats genom kollektivavtal, är organiseringen av arbetare lättare än där avtal icke existera. Vid pappersarbetarnas förbunds årsmöte under påsken uttalades också, att förbundet borde verka för åstadkommandet av ett hela landet omfattande kollektivavtal, ett uttalande, som redan lett till ett visst resultat.

Då frågan om kollektivavtal sålunda åter synes bliva aktuell, är det skäl att här något granska de möjliga fördelarna eller nackdelarna av sådana. För ungefär halvtannat decennium sedan förefunnos rätt många kollektivavtal inom våra industrier. Arbetarorganisationerna hade i tysthet vuxit upp och speciellt efter storstrejken 1905 begynt taga fart. Då sammanhållningen bland arbetsgivarna samtidigt var svag, fingo arbetarna i många fall ett övertag, som de begagnade sig av för att genomdriva sina intressen. Ledarna av fackföreningsrörelsen ansågo då likasom nu, att kollektiva avtal utgjorde ett synnerligen värdefullt medel för dem att få erkännande, makt och inflytande för deras fackföreningar och för ledarna själva att upprätthålla sin maktställning hos arbetarna. Arbetsgivarna trodde å sin sida åter i många fall, att förekomsten av kollektiva avtal skulle utgöra ett rättsligt bindande skydd för freden på det produktiva arbetets område. I själva verket kunde i några fall konstateras, att förekomsten av kollektivavtal varit ägnad att bevara lugnet inom vederbörande industriella företag. Betydligt flera äro emellertid de fall, då kollektivavtalet icke blott icke visat sig vara till nytta utan också direkt till skada.

På arbetsgivarhåll i vårt land har man i allmänhet icke särdeles angenäma erfarenheter av kollektivavtal. Det personliga förhållande, som borde förefinnas mellan arbetsgivaren och de i hans tjänst stående arbetarna, utplånas nästan fullständigt, när fackföreningen och dess förtroendemän komma emellan för att reglera löne- och andra villkor. Såsom också på fackföreningshåll framhållits, har kollektivavtalet visat sig vara ett kraftigt medel att förmå arbetarna att ansluta sig till fackföreningar. Man har också nödgats konstatera, att kollektivavtalen icke i och för sig berett arbetsgivarna möjlighet att erhålla nödigt antal arbetare samt att arbetarna i många fall mangrant lämnat sina arbetsplatser, sedan de erhållit avslag å anhållan om tillökning i de löner dem på grund av gällande kollektivavtal tillkommit. Med sina noggranna bestämmelser om löner m. m. hava avtalen i många fall medfört svårigheter och tvister, när arbetsgivare under kontraktstiden på något håll infört förändrade arbetsmetoder eller andra moderniseringar, om vilka avtalen icke innehållit några bestämmelser. En stor bristfällighet hos det system, på vilket kollektivavtalet bygger, är att det icke lämnar tillräckligt tillfälle för plikttrogna och kunniga arbetare att erhålla en rättvis uppskattning i förhållande till håglösa arbetare.»

Såsom av ovanstående framgår, synas de organiserade arbetsgivarna ännu så länge icke ådagalägga någon större sympati för den kollektiva regleringen av arbetsvillkoren, vadan framtida strider om denna fråga icke torde vara uteslutna.

Den italienska förenings- och avtalslagstiftningen. Vid de senaste internationella arbetskonferenserna har som ett ständigt tvisteämne framförts frågan om de italienska arbetarrepresentanternas behörighet, enär dessa delegerade, som företrätt de fascistiska arbetarkorporationerna, av arbetargruppens övriga ledamöter icke ansetts utsedda i enlighet med konferensens statuter, d. v. s. efter förslag av den organisation, som företräder huvudmassan av landets organiserade arbetare. Vid 1926 års konferens står den italienska delegationen åtminstone ur en synpunkt bättre rustad mot denna kritik än förut. Den kan nu åberopa sig på en direkt lagbestämmelse, som gör den fascistiska organisationen till den enda juridiskt erkända representationen för den italienska arbetarklassen. Detta är nämligen den enkla innebörden av den mångomtalade fascistiska förenings- och avtalslagen, som den 11 december 1925 voterades av italienska deputeradekammaren och nu även godtagits av senaten.

Som ett förspel till den ifrågavarande lagstiftningen kan man betrakta det avtal, som en av de första dagarna i oktober 1925 ingicks mellan arbetsgivarnas huvudorganisation (Confederazione Generale dell'Industria) och den fascistiska fackorganisationen (Confederazione della Corporazione fasciste). Uppgörelsen, som benämnes efter den plats, där förhandlingarna fördes (Palazzo Vidoni), innebar först och främst, att arbetsgivarföreningen erkände den fascistiska organisationen som enda rättmätiga representation för de inom industrien sysselsatta arbetarna, medan fascisterna å sin sida gåvo arbetsgivarföreningen motsvarande erkännande — en till synes tämligen betydelselös gentjänst, då »Confederazione Generale» som arbetsgivarsammanslutning står utan all konkurrens, medan de fascistiska korporationerna aldrig lyckats vinna någon större anslutning bland de organiserade arbetarna, utan vid driftsrådsval och dylika tillfällen nästan alltid fått träda tillbaka för socialistiska, kommunistiska eller katolska organisationer. Vidoniavtalet innebär också ett definitivt uppgivande av fascisternas tidigare försök att utnyttja det sedan 1919 års revolutionära rörelser kvarstående driftsrådssystemet för att få ledningen på det fackliga området.

I en av avtalets senare punkter fastställdes nämligen, att driftsråden hädanefter skulle avskaffas och deras funktioner övertagas av den lokala fackorganisationen.

Det lär väl också varit utsikten att på detta sätt definitivt bli kvitt alla rester av den industriella demokratien, som förmådde arbetsgivarna att giva de på det fackliga stridsfältet föga respektingivande fascistiska organisationerna ett så betydelsefullt erkännande, som Vidoniavtalet innebar. Naturligtvis räknade man även med, att fascisternas politiska ledning skulle med de maktmedel, varöver den förfogar, understödja den svagare, fackliga grenen av rörelsen, liksom också att man på detta håll skulle lägga band på de fackliga organisatörernas eventuella benägenhet att vinna arbetarmassornas sympati genom en aggressiv politik gentemot arbetsgivarna Att man i sistnämnda hänseende icke räknat fel hade visat sig redan vid de förberedande förhandlingarna i september 1925, då Mussolini själv avböjt ett från arbetarkorporationerna framfört projekt om driftsrådens ersättande med särskilda, av den fascistiska ledningen utsedda förtroendemän under den motiveringen, att det vid ett industriellt företag ej finge finnas mer än en ledning, den tekniska. Och att fascisterna också skulle utnyttja sin politiska makt för att bereda sina meningsfränder ett övertag gentemot de äldre, starkare fackorganisationerna bekräftade sig snart nog, då regeringen omedelbart efter Vidoniavtalet igångsatte utarbetandet av det lagförslag, som i december passerade deputeradekammaren.

Innebörden av denna numera genomförda lagstiftning är i korthet följande. Inom ett och samma fackligt eller lokalt begränsade arbetsområde får finnas endast en arbetsgivar- och en arbetarorganisation, vilka i vederbörlig ordning skola vara registrerade och erkända av regeringen. För registrering fordras, att en fackförening skall omfatta minst 10 % av arbetarna inom området i fråga; gäller det en arbetsgivarförening, uppställes som motsvarande fordran, att de anslutna företagen skola representera 10 % av den befintliga arbetsstyrkan. Vidare krävas garantier för organisationens hållning i moraliskt och nationellt hänseende. Alla styrelseledamöter och funktionärer måste vara kända för oförvitlighet och patriotism, och föreningens program bör vara icke endast tillvaratagande av medlemmarnas materiella intressen, utan även främjande av kulturella och samhällsnyttiga strävanden. Under inga omständigheter får en erkänd förening ingå några som helst internationella förbindelser.

Erkänd förening äger uppbära avgifter av alla arbetare resp. arbetsgivare inom föreningens verksamhetsområde. Årsavgiften, som i fråga om arbetare är fastställd till högst 30 lire, uttages genom avdrag å avlöningen. Medbestämmanderätt i föreningen tillkommer däremot endast personer, som själva sökt (och erhållit) medlemskap. Medlemmar, som i politiskt eller annat hänseende icke iakttagit ett tillfredsställande uppförande, kunna utan vidare uteslutas av föreningens ordförande, vilken i sin tur måste ha sitt val stadfäst av regeringen eller vederbörande prefekt och när som helst också kan avsättas. Det är sålunda väl sörjt för att inga politiskt mindre välsedda element komma till makten inom de officiellt erkända organisationerna.

Lagens senare del handlar om arbetsgivar- och arbetarorganisationernas inbördes mellanhavanden. Dessa skola som förut regleras genom kollektivavtal, men där enighet om avtalets innehåll ej ernås, liksom naturligtvis vid alla tolkningstvister, skall avgörande träffas av en arbetsdomstol som i själva verket endast utgör en avdelning av den ordinarie appellationsdomstolen, med ett par tekniska experter som extra bisittare. Strejk eller lockout får i intet fall tillgripas, och varje förening är skyldig att reservera 10 % av sina inkomster till en garantifond, varur skadestånd skall gäldas vid eventuella avtalsbrott.

För utövande av högsta kontrollen över hela det statsreglerade föreningsväsendet skall upprättas ett särskilt fackföreningsdepartement, under ledning av Mussolini själv, som härmed får sin sjätte ministerportfölj att svara för.

Såsom av det sagda framgår, innebär denna i sitt slag enastående lagstiftning ett ingripande från samhällets sida i arbetsgivares och arbetares inbördes förhållanden, vartill motstycke näppeligen torde finnas annorstädes än i sovjetrepubliken. Även om de italienska arbetsgivarna sökt göra det bästa möjliga av den föreliggande situationen genom att godvilligt inordna sina organisationer i det fascistiska systemet, är det knappast antagligt, att man inom detta läger betraktar den påtvingade ordningen med mycket varmare känslor än å fackföreningshåll. Därom vittnar i sin mån den skarpa kritik mot hela lagstiftningen, vilken kommit till synes i den press, som företräder de organiserade arbetsgivarnas intressen i andra länder.

— Kooperation —

Lönetvist vid konsumtionsföreningen i Basel. En i den kooperativa pressen mycket uppmärksammad lönetvist, som är ägnad att belysa en viss sida av konsumentkooperationens arbetarfråga, har nyligen bilagts vid Allgemeiner Consumverein beider Basel. Föreningen, som är den största i sitt slag i Schweiz och en av de främsta i världen, har ett medlemsantal av 42 000, vilket motsvarar mer än 3/4 av Basels samtliga hushåll, samt sysselsätter 1 600 personer, vilkas arbets- och löneförhållanden äro avsevärt gynnsammare än motsvarande personals vid de med föreningen konkurrerande privata företagen. För vissa personalgrupper — huvudsakligen affärsanställda — gällde ett kollektivavtal med en glidande löneskala, enligt vilken lönerna skulle stiga eller sjunka med 1 % för varje stegring eller sänkning av levnadskostnadsindex med 6 enheter. I det avtal, som sedermera träffades med de fackligt organiserade arbetarna, hade den glidande löneskalan däremot ersatts av en bestämmelse, enligt vilken styrelsen kunde uppsäga avtalet, om levnadskostnaderna företedde en väsentlig nedgång. Under år 1925 sjönk indextalet från 166 den 1 januari till 157 den 1 december. Ehuru styrelsen på grund härav ansåg sig berättigad att sänka lönerna med 1 %, företogs emellertid ingen uppsägning av avtalet och ingen förändring av lönerna. Då arbetarna lämnades tillfälle att uttala sig om detta styrelsens beslut, framställde de krav på en löneförhöjning av 7·50 schweizerfrancs per 14 dagar ävensom fackföreningstvång för samtliga inom föreningen anställda samt större medbestämmanderätt. Styrelsen ställde sig bestämt avvisande gentemot dessa krav, framhållande, att en löneförhöjning med nödvändighet måste framkalla en allmän prisförhöjning på de av föreningen försålda varuslagen. Föreningens fullmäktige, inom vilka socialdemokrater och kommunister utgjorde majoritet, biföll kravet på tvångsanslutning till vederbörande fackförening, men minskade löneförhöjningen till 4 francs per 14 dagar. Enligt stadgarna kan fullmäktiges beslut emellertid underkastas fakultativt referendum, om ett visst antal av föreningens medlemmar skriftligen påyrkar det. Den borgerliga opinionen inom föreningen beslöt nu att tillgripa denna utväg, och 3 470 medlemmar understödde kravet på att frågan skulle avgöras genom allmän medlemsomröstning. Denna ägde rum i slutet av mars och gav till resultat, att 10 736 röster avgåvos mot och 6 290 för fullmäktiges beslut, vilket härigenom blev upphävt.

Då nejrösterna med mer än 3 000 överstego antalet borgerliga röster vid de senaste valen till fullmäktige, finns det anledning förmoda, att en stor del socialdemokrater vid referendum i lönefrågan anslutit sig till den borgerliga opinionen inom föreningen. Efter den utgång omröstningen fått, sågo arbetarna sig också föranlåtna att avstå från vidare aktion i lönefrågan.

— Socialförsäkring —

Förslag till obligatorisk sjukförsäkring i Finland. Sjukförsäkringen i Finland är för närvarande helt och hållet frivillig, och kassornas verksamhet är endast till någon del underkastad statlig reglering genom en förordning av år 1897 om arbetarunderstödskassor. Sedan 1918 stå de emellertid under statlig inspektion (socialministeriet, tidigare socialstyrelsen). Rörelsens omfattning belyses därav, att år 1924 redovisades 223 sjukkassor med omkring 59 000 medlemmar. Därtill komma 23 utanför 1897 års förordning stående sjuk- och begravningshjälpsringar, baserade på uttaxering, med 2 800 medlemmar.

Frågan om sjukförsäkringens omorganisation har i Finland länge stått på dagordningen. Tidigare framkomna förslag omarbetades av 1917 års socialförsäkringskommitté, som 1921 framlade förslag om obligatorisk sjuk- och pensionsförsäkring, omfattande samtliga medborgare över 16 års ålder, ehuru understödens utbetalande gjorts beroende av den försäkrades förhandenvarande ekonomiska ställning. De betydande kostnader, som ett genomförande av detta förslag skulle hava dragit, torde hava verkat avskräckande.

Ett nytt förslag har emellertid förberetts inom socialministeriet och nyligen efter utformning av lagrådet överlämnats till statsrådet. Det har liksom socialförsäkringskommitténs förslag uppbyggts på den obligatoriska försäkringens grund, men betydande inskränkningar ha vidtagits i försäkringens omfattning. Sjukförsäkrade skola sålunda vara personer, som mot ersättning eller för att utbilda sig för något yrke utföra arbete åt annan person under dennes ledning och uppsikt. Undantagna äro emellertid bl. a. arbetare vid jordbruk, skogsbruk, flottning och fiske, de som

sysselsättas i arbetsgivarens hushåll eller vid småföretag med i regel högst två arbetare samt — inom alla näringsgrenar — de som hos samma arbetsgivare uppnå en månatlig arbetsförtjänst av 2 500 mark (c:a 235 svenska kronor). Vidare har, särskilt med tanke på svårigheterna att ordna läkarvården inom vissa glest befolkade bygder, den bestämmelsen införts, att statsrådet skall kunna förordna om viss landskommuns undantagande från lagens tillämpning. Med de angivna begränsningarna avser förslaget att utan åtskillnad omfatta både kroppsligt och intellektuellt arbete.

Förslaget bygger på den principen, att inom varje kommun skall finnas endast en sjukkassa, som handhar den obligatoriska försäkringen. Undantagsvis skulle två eller flera kommuner kunna förena sig om en sådan distriktskassa eller en större kommun kunna delas i mer än ett distrikt. Det i Finland jämförelsevis svagt utvecklade, frivilliga sjukkasseväsendet har man icke ansett sig kunna taga hänsyn till i annan mån, än att enskilda kassor vid industriella företag skulle få rätt att bevilja obligatorisk försäkring, om deras medlemsantal uppgår till minst 1 000. Nämnas må, att år 1924 endast 15 kassor uppfyllde dessa villkor.

Som stöd för kassorna föreslås obligatorisk återförsäkring i en särskild återförsäkringsanstalt, vilken även i viss mån skulle övervaka kassornas verksamhet. Anstalten skulle uppbära 10 % av de till kassorna inflytande försäkringsavgifterna och i gengäld betäcka den brist, som kan drabba distriktskassa, i den mån underskottet icke kan fyllas av kassans egen reservfond. Återförsäkringsanstalten skulle erhålla rätt att påyrka och eventuellt själv genomföra en höjning av alltför låga försäkringsavgifter vid distriktskassa. I övrigt få kassorna stor frihet vid ordnandet av sina inre angelägenheter. Kommunernas intresse av att följa verksamheten tillgodoses genom att ordföranden i distriktskassornas styrelser tillsättes av vederbörande stads- eller kommunalfullmäktige. Dessutom skola av kommunerna valda revisorer deltaga vid granskningen av kassornas räkenskaper.

Försäkringsavgifternas storlek fastställes årligen av varje kassa för kommande kalenderår. Avgifterna skola utgå i procent av den försäkrades löncinkomst och kunna variera för olika yrkesgrupper, åldrar o. s. v. För att förenkla beräkningarna föreslås en uppdelning av de försäkrade i nio löneklasser. Av premierna erlägger den försäkrade två tredjedelar och arbetsgivaren en tredjedel. *Löntagarens andel av premien kan av arbetsgivaren innehållas vid lönens utbetalande.*

Till kassorna skulle utgå ett årligt statsbidrag av 20 mark för varje medlem, varjämte vederbörande kommun förutsättes skola ombesörja lokal för distriktssjukkassan och vid behov bevilja *ordförande och revisorer nödig ersättning.*

Till alla medlemmar skulle utgivas sjukhjälp vid sjukdomsfall och till de kvinnliga medlemmarna moderskapshjälp vid barnsbörd. Begravningshjälp ingår däremot icke i förmånerna. Den *som lämnar det arbete, vid vilket han åtnjutit sjukförsäkring, erhåller likväl sjukhjälp, om sjuk*domen börjar innan 6 veckor förflutit från det arbetet avbrutits, under förutsättning att personen i fråga varit försäkrad minst 20 veckor under de senaste 12 månaderna.

Sjukhjälpen består enligt förslaget av sjukvård, sjukpenning och försörjningsbidrag. Kostnaden för anlitande av kassans läkare och sjukhusvård ersättes sålunda helt av kassan, medan den sjuke själv erlägger en fjärdedel av priset å läkemedel. Sjukpenning utgår, efter en karenstid av 3 dagar, under en period av 12 månader för högst 90 dagar med sitt fulla belopp och för ytterligare högst 90 dagar med ett till hälften nedsatt belopp. För de fall, då sjukdomen varar längre än ett år eller återkommer, finnas särskilda bestämmelser. Försörjningsbidrag utgives till den insjuknades familj under den tid den sjuke vårdas å sjukhus eller sanatorium, enär han då icke erhåller någon kontant sjukhjälp. Sjukpenningens belopp varierar inom de olika avlöningsklasserna från 5 till 40 mark per dag, om den sjuke har anhöriga, och från 4 till 30 mark, om den insjuknade är ensamstående.

Vad beträffar de kostnader, som försäkringen kommer att föranleda, har man beräknat det i form av sjukpenning utgående beloppet till 38 milj. mark, läkararvoden, läkemedel och sjukhusvård till 44 milj., moderskapsunderstöden till 3 milj., förvaltningskostnaderna till 8 och övriga utgifter till 1 milj. mark, tillhopa 94 milj. mark, vartill kommo 9 milj. för återförsäkringsanstalten. Av staten erläggas 4 milj. och återstoden, 99 milj. mark, skola täckas av försäkringsavgifter. Om årslönen för männen beräknas till i genomsnitt 16 000 och för kvinnorna till 8 000 mark, utgöra 99 milj. mark 3·6 % av den sammanlagda lönesumman. Arbetsgivarnas andel av försäkringsavgiften blir således 1·2 % och arbetarnas 2·4 % av den utgående arbetslönen.

— Ut- och invandring —

In- och utvandringen i Förenta staterna under första kvartalet 1926. Sammanlagda antalet utlänningar, som under invandringsårets första nio månader ankommit till Förenta staterna eller avrest därifrån, framgår av följande inom U. S. Bureau of Immigration sammanställda tablå:

Månad	Mottagna utlänningar			Avvisade	Avresta utlänningar			Deporterade
	Immigranter	Andra resande	Summa		Emigranter	Andra resande	Summa	
Juli—dec. 1925 . . .	144 148	99 813	243 961	11 051	46 592	81 020	127 612	5 053
Januari 1926	19 072	10 661	29 733	1 662	5 286	9 795	15 081	532
Februari »	20 041	10 632	30 673	1 453	3 232	8 451	11 683	342
Mars »	29 504	15 182	44 686	1 404	3 457	8 982	12 439	938
Summa	**212 765**	**136 288**	**349 053**	**15 570**	**58 567**	**108 248**	**166 815**	**6 865**

Av de 349 000 mottagna utlänningarna klassificerades c:a 59 000 som «non immigrants», 177 000 som »nonquota immigrants» och 113 000 som »quota immigrants». Bland de sistnämnda utgjordes huvudmassan, 111 174, av européer. Fördelningen på de olika staterna var som följer:

	Årskvot	Kvotimm.		Årskvot	Kvotimm.		Årskvot	Kvotimm.
Albanien	100	63	Italien	3 845	2 934	Ryssland	2 248	1 681
Andorra	100	1	Jugoslavien . . .	671	440	San Marino . . .	100	12
Belgien	512	384	Lettland	142	116	Schweiz	2 081	1 415
Bulgarien	100	81	Liechtenstein . .	100	7	Spanien	131	114
Danmark	2 789	1 947	Litauen	344	318	Storbritannien . .	34 007	21 612
Danzig	228	166	Luxemburg . . .	100	69	*Sverige*	*9 561*	*6 744*
Estland	124	89	Monako	100	4	Tjeckoslovakien .	3 073	2 546
Finland	471	354	Nederländerna . .	1 648	1 211	Turkiet	100	81
Frankrike . . .	3 954	2 774	Norge	6 453	4 686	Tyskland	51 227	35 708
Grekland	100	84	Polen	5 982	4 984	Ungern	473	447
Irland	28 567	18 425	Portugal	503	402	Österrike	785	696
Island	100	48	Rumänien . . .	603	531	Summa		**111 174**

Fördelas immigranterna endast med hänsyn till det land, varifrån de invandrat — alltså utan hänsyn till de nationalitetssynpunkter, efter vilka invandringskvoten beräknas — befinnes antalet personer, som invandrat från Sverige, utgöra inalles 6 218. Antalet till Sverige destinerade utvandrare utgjorde samtidigt 674.

Värvning av svenska arbetare till Frankrike. I februari innevarande år verkställde »Sällskapet Hem i Sverige» en undersökning med anledning av vissa i tidningspressen synliga uppgifter om pågående värvning av svenska arbetare till Frankrike. Resultatet av undersökningen har nu framlagts i sällskapets tidskrift »Hem i Sverige».

Den ifrågavarande värvningsverksamheten har här i Sverige bedrivits av en i Stockholm bosatt men i Frankrike född och utbildad person, vilken närmast synes vara att anse såsom ombud för Société générale d'immigration i Paris — en år 1924 av några större franska arbetsgivarorganisationer inom jordbruket och gruvindustrien bildad sammanslutning med huvudsaklig uppgift att i utlandet värva erforderlig arbetskraft åt organisationernas medlemmar. Värvningsverksamheten, som i Sverige begynte med ingången av januari månad, var avsedd att till en början bedrivas allenast såsom ett försök, omfattande 10 jordbruksarbetare och 5 gruvarbetare. Därest försöket visade sig utfalla gynnsamt, ämnade man utvidga verksamheten till en rörelse av stora mått.

Organisatoriskt sett har värvningen tillgått på följande sätt. Société générale d'immigration har tillställt ombudet ett antal formulär till kontrakt. Sedan ombudet kommit i förbindelse med lämplig arbetare inom jordbruket eller gruvindustrien och genom hans betyg från innehavda platser samt läkarintyg förvissat sig om hans lämplighet, ifylles kontraktsformuläret med bestämmelser

angående lönevillkor m. m. samt undertecknas av arbetaren. Arbetaren behåller kontraktet, vilket han uppmanas framvisa, när han inställer sig hos Société générale d'immigration i Paris, där han enligt planen skall erhålla anvisning på arbete hos någon av de arbetsgivare, som där rekvirerat utländsk arbetskraft. Ombudet underrättar Société générale d'immigration skriftligen om arbetarens namn och sannolika ankomstdag till Paris och översänder samtidigt hans läkarbetyg och ett antal passfotografier, vilka äro avsedda för arbetarens carte d'identité.

Kontraktsformulären, som äro upprättade på franska språket, göra intryck av att härstamma från officiellt håll. Kontrakten för jordbruksarbetare äro sålunda försedda med en signerad stämpel av »Ministère de l'agriculture, Service de la main-d'oeuvre agricole», innebärande företrädesvisering.

De i kontrakten för jordbruksarbetare erbjudna arbetsvillkoren äro 175 francs (motsvarande 22·75 kr. enligt en kurs av 13 kr. för 100 francs) i månaden jämte kost och logi. Kosten angives vara av samma slag som den, vilken åtnjutes av övriga arbetare å samma arbetsplats. Bostad skall beredas antingen i bostadshus, i stallet eller i ladugården. Ombudet har emellertid i kontraktsformulären överstrukit de båda sista alternativen.

För gruvarbetare erbjudes en daglön av 21 francs (2·75 kr.) åt »arbetare, som är i stånd att leda en brytningsort», 19 francs (2·45 kr.) åt »gruvarbetshjälp» samt 16 francs (2·10 kr.) åt »lastare». Utgifterna för kost — beräknade till 10 à 8 francs per dag — samt för logi skola bestridas av arbetaren.

Alla kostnader för resan till arbetsplatsen skola åvila arbetaren. Stannar han å sin plats i ett år, erhåller han emellertid såsom reseersättning 100 francs (13 kr.), stannar han i ett halvt år, erhåller han 50 francs (6·50 kr.) och i 3 månader 25 francs (3·25).

Under januari och februari — de båda första månaderna, varunder verksamheten bedrivits — hava omkring 300 personer i skilda delar av Sverige hos ombudet förhört sig om möjligheterna att emigrera till Frankrike. Emellertid hava under samma tid allenast sex personer låtit värva sig. Av dessa voro fyra jordbruksarbetare och två till yrket kontorister. Dessa senare kunde icke erhålla kontrakt, då de saknade praktik såväl inom jordbruket som i gruvarbete, men de erhöllo särskilda rekommendationsskrivelser från ombudet till Société générale d'immigration. Av de sex svenska arbetare, som sålunda låtit värva sig och emigrerat, erhöll en jordbruksarbetare först efter åtskilliga svårigheter arbete, men fann arbetsförhållandena outhärdliga och återsändes på svenska konsulatets bekostnad till Sverige. De båda kontoristerna lyckades icke erhålla någon arbetsanställning, varför också de, sedan deras medförda penningmedel förbrukats, måste återsändas till Sverige på statsverkets bekostnad. Två i sällskap utresta jordbruksarbetare lyckades icke heller, trots de innehavda kontrakten, erhålla någon arbetsanställning genom Société générale d'immigration. Deras vidare öden äro icke kända. Om de öden, som den återstående jordbruksarbetaren gått till mötes, har upplysning icke kunnat erhållas.

»Såsom en sammanfattning av undersökningens resultat» — yttrar Hem i Sverige — »kan sägas, att det franska emigrantvärvningsföretaget av år 1926 haft ringa omfattning, men att det till sin planläggning visat sig vara avsett för en värvning i stora mått. Det är ägnat att förvåna, att man vid sådant förhållande icke ansett sig böra på förhand efterhöra vederbörande svenska myndigheters ställning till projektet». Beträffande orsakerna till försöksverksamhetens bedrövliga resultat pekar tidskriften särskilt på det förhållandet, att emigranter utsändas, trots det att lediga platser åt dem icke finnas anmälda å Société générale d'immigration. Den huvudsakliga orsaken till misslyckandet torde dock vara de dåliga löne- och övriga arbetsvillkoren, vilka uppenbarligen icke lämpa sig för svenska arbetare. Från början var det därför uppenbart, att det franska emigrantvärvningsföretaget allenast kunde leda till besvikelser och ekonomiska förluster för de enskilda personer, som läto locka sig av förespeglingarna.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Maj månad år 1926.

Under hänvisning till efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet,[1] lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under maj månad.

Översikt av verksamheten under maj månad 1926.

	Manliga avdeln.			*Kvinnliga avdeln.*			*Tillsammans*		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Stockholms stad	3 795	1 806	1 610	3 848	3 952	2 686	**7 643**	**5 758**	**4 296**
Stockholms län	2 739	955	927	482	639	325	**3 221**	**1 594**	**1 252**
Uppsala stad och län	318	175	128	141	166	133	**459**	**341**	**261**
Södermanlands län	551	332	283	334	344	257	**885**	**676**	**540**
Östergötlands län	910	391	311	573	503	344	**1 483**	**894**	**655**
Norrköping	612	159	150	156	179	110	**768**	**338**	**260**
Jönköpings län	280	101	91	200	183	123	**480**	**284**	**214**
Kronobergs län	68	32	31	66	90	49	**134**	**122**	**80**
Norra Kalmar län	125	47	44	38	53	32	**163**	**100**	**76**
Södra Kalmar län	524	240	236	143	117	79	**667**	**357**	**315**
Gotlands län	71	45	36	87	99	56	**158**	**144**	**92**
Blekinge län	743	319	292	337	303	198	**1 080**	**622**	**490**
Kristianstads län	783	543	454	405	551	291	**1 188**	**1 094**	**745**
Malmöhus län: Malmö	1 722	492	477	1 271	927	603	**2 993**	**1 419**	**1 080**
Lund	240	39	39	79	53	48	**319**	**92**	**87**
Landskrona	460	133	128	46	33	25	**506**	**166**	**153**
Hälsingborg	1 006	481	477	276	242	149	**1 282**	**723**	**626**
Ystad	309	116	110	50	47	25	**359**	**163**	**135**
Trälleborg	348	165	164	54	36	33	**402**	**201**	**197**
Eslöv	146	86	79	40	51	28	**186**	**137**	**107**
Skurup	61	40	36	21	35	15	**82**	**75**	**51**
Vellinge	53	41	41	13	22	9	**66**	**63**	**50**
Hallands län	320	128	108	109	152	74	**429**	**280**	**182**
Göteborgs och Bohus län	325	144	118	158	152	74	**483**	**296**	**192**
Göteborg	3 516	1 086	1 036	1 034	1 017	691	**4 550**	**2 103**	**1 727**
Älvsborgs län	337	135	114	103	151	69	**440**	**286**	**183**
Skaraborgs län	414	239	165	301	467	151	**715**	**706**	**316**
Värmlands län	196	138	105	161	219	135	**357**	**357**	**240**
Örebro län	484	291	257	259	320	223	**743**	**611**	**480**
Västmanlands län	471	279	242	295	336	226	**766**	**615**	**468**
Kopparbergs län	236	101	96	217	220	144	**453**	**321**	**240**
Gävle stad och län	490	161	161	159	143	129	**649**	**304**	**290**
Västernorrlands län	616	262	258	78	63	47	**694**	**325**	**305**
Jämtlands län	190	72	72	226	231	185	**416**	**303**	**257**
Västerbottens län	231	73	71	141	140	112	**372**	**213**	**183**
Norrbottens län	264	68	59	134	123	90	**398**	**191**	**149**
Tillsammans maj 1926	**23 954**	**9 915**	**9 006**	**12 035**	**12 359**	**7 968**	**35 989**	**22 274**	**16 974**
» april 1926	*28 186*	*12 291*	*10 729*	*14 235*	*13 680*	*8 777*	*42 421*	*25 971*	*19 506*
» maj 1925	22 588	9 711	8 384	12 961	12 921	8 917	35 549	22 632	17 301
» » 1924	24 730	15 115	12 606	12 981	13 605	9 008	37 711	28 720	21 614
» » 1923	26 767	15 096	13 379	11 065	12 982	7 919	37 832	28 078	21 298

[1] De särskilda anstalterna uppräknas i tablån här ovan; med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida.

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar per 100 led. pl.			Tillsatta platser per 100 lediga		
					maj 1926	april 1926	maj 1925	maj 1926	april 1926	maj 1925
Manliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	4 306	4 463	3 387	2 814	132	121	108	83	79	81
Industri och hantverk	6 222	6 451	1 077	947	599	699	455	88	88	87
Sjöfart och fiske	5 273	5 357	2 227	2 190	241	232	391	98	97	85
Handel och samfärdsel	2 534	2 699	1 020	880	265	311	241	86	86	87
Husligt arbete	3	3	—	—	.	.	.	—	.	.
Annat arbete	4 550	4 981	2 204	2 175	226	235	238	99	97	98
Summa	**22 888**	**23 954**	**9 915**	**9 006**	**242**	**229**	**233**	**91**	**87**	**86**
Kvinnliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	625	636	1 429	535	45	46	51	37	38	48
Industri och hantverk	611	682	355	233	192	213	196	66	70	63
Sjöfart och fiske	325	334	146	139	229	243	298	95	94	90
Handel och samfärdsel	1 832	1 954	2 019	1 361	97	116	104	67	72	73
Husligt arbete	5 883	7 972	8 403	5 693	95	103	97	68	68	72
Annat arbete	449	457	7	7	.	.	.	.	.	.
Summa	**9 725**	**12 035**	**12 359**	**7 968**	**97**	**104**	**100**	**64**	**64**	**69**
Tillsammans										
Jordbruk och skogshushållning . .	4 931	5 099	4 816	3 349	106	101	92	70	68	72
Jordbruk	4 793	4 960	4 737	3 282	105	100	91	69	68	71
Skogshushållning	138	139	79	67	.	.	.	.	.	.
Industri och hantverk	6 833	7 133	1 432	1 180	498	579	402	82	83	82
Gruvdrift och malmförädling . . .	179	180	42	42	.	.	.	.	.	.
Jord-, sten- och glasindustri . . .	256	266	55	52	.	.	181	.	.	72
Metall- och maskinindustri . . .	1 750	1 805	265	227	681	723	530	86	82	80
Trävaruindustri	447	456	47	38	.	.	.	.	.	.
Byggnadsverksamhet	2 069	2 162	430	384	503	631	420	89	94	93
Läder-, hår- och gummiindustri . .	143	152	13	10	.	.	.	.	.	.
Textilindustri	187	194	5	4	.	.	.	.	.	.
Beklädnadsindustri	295	317	196	126	162	283	211	64	65	54
Närings- och njutningsmedelsindustri	471	518	150	102	345	540	212	68	71	86
Kemisk-teknisk o. belysningsindustri	91	94	16	13	.	.	.	.	.	.
Trämasse- och pappersindustri . .	82	87	15	14	.	.	.	.	.	.
Grafisk industri	96	98	24	17	.	.	.	.	.	.
Ej särskilt specificerade	767	804	174	151	462	454	656	87	90	83
Sjöfart och fiske	5 598	5 691	2 373	2 329	240	232	382	98	97	86
Handel och samfärdsel	4 366	4 653	3 039	2 241	153	180	150	74	77	78
Kontors-, bank- o. d. personal . .	430	442	84	65	.	440	422	.	81	80
Butiks- och magasinspersonal . . .	1 112	1 183	253	195	468	654	392	77	82	80
Hotell- och restaurangpersonal . .	1 204	1 305	1 524	1 064	86	100	88	70	75	74
Transportarbetare	1 396	1 488	845	688	176	201	169	81	81	84
Allmän och litterär verksamhet . .	215	226	258	159	88	119	73	62	61	74
Ej särskilt specificerade	9	9	75	70	.	.	.	.	.	.
Husligt arbete	5 886	7 975	8 403	5 693	95	103	97	68	68	72
Annat arbete	4 999	5 438	2 211	2 182	246	253	260	99	97	98
Summa	**32 613**	**35 989**	**22 274**	**16 974**	**162**	**163**	**157**	**76**	**75**	**76**

Utanför resp. länsförmedlingsanstalters rapporteringsområden tillsattes under månaden 1 856 platser, varav 1401 manliga och 455 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 2 498, 1 946 och 552 samt under nästlidna månad resp. 2 005, 1 557 och 448.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Jordbruk m. m.			Skogshushållning			Gruvdrift o. malmförädling			Jord-, sten- o. glasindustri			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.
	Manliga avdelningen	**4 824**	**3 308**	**2 747**	**139**	**79**	**67**	**180**	**42**	**42**	**255**	**55**	**52**	**1 751**	**262**	**224**
1	Stockholms stad	22	8	6	4	—	—	1	—	—	14	2	1	394	99	82
2	Stockholms län	1 267	821	803	61	12	6	7	1	1	46	—	—	122	2	2
3	Uppsala stad och län	152	129	86	3	—	—	1	—	—	13	1	1	12	2	2
4	Södermanlands län	132	171	126	—	—	—	—	—	—	3	—	—	96	9	8
5	Östergötlands län	331	250	172	3	7	7	17	1	1	7	—	—	58	5	5
6	Norrköping	85	51	43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	52	1	1
7	Jönköpings län	65	42	35	—	—	—	—	—	—	16	15	15	16	1	1
8	Kronobergs län	15	14	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
9	Kalmar län	117	90	84	—	—	—	—	—	—	3	—	—	27	—	—
10	Gotlands län	35	32	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	1
11	Blekinge län	154	106	85	—	—	—	—	—	—	32	—	—	31	2	1
12	Kristianstads län	447	406	330	4	—	—	—	—	—	32	14	14	38	12	7
13	Malmöhus län: Malmö	38	33	30	—	—	—	—	—	—	6	—	—	188	8	8
14	Hälsingborg	71	43	40	2	—	—	3	—	—	6	—	—	18	1	1
15	Övriga anstalter	353	196	176	—	—	—	—	—	—	12	1	—	203	44	43
16	Hallands län	75	68	48	—	—	—	2	—	—	7	—	—	19	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	68	59	44	—	—	—	—	—	—	9	3	3	12	—	—
18	Göteborgs stad	84	65	56	—	9	9	—	—	—	8	—	—	261	27	23
19	Älvsborgs län	48	53	33	2	7	7	—	—	—	2	—	—	64	16	16
20	Skaraborgs län	253	215	143	—	—	—	—	—	—	13	4	4	14	1	1
21	Värmlands län	47	54	31	3	6	2	1	—	—	5	1	1	8	7	3
22	Örebro län	140	135	111	11	9	9	100	37	37	11	10	9	22	2	1
23	Västmanlands län	213	190	153	1	6	6	35	—	—	2	—	—	39	2	2
24	Kopparbergs län	34	23	22	4	1	1	11	3	3	4	4	4	12	5	4
25	Gävle stad och län	6	12	12	2	1	1	—	—	—	1	—	—	13	1	1
26	Västernorrlands län	8	9	9	—	2	—	—	—	—	1	—	—	4	—	—
27	Jämtlands län	34	17	17	24	18	18	—	—	—	—	—	—	7	1	1
28	Västerbottens län	25	13	12	8	—	—	—	—	—	—	—	—	7	4	4
29	Norrbottens län	5	3	3	7	1	1	2	—	—	2	—	—	9	10	6
	Kvinnliga avdelningen	**636**	**1 429**	**535**	—	—	—	—	—	—	**11**	—	—	**54**	**3**	**3**
1	Stockholms stad	5	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	46	3	3
2	Stockholms län	44	97	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Uppsala stad och län	21	29	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	25	37	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	40	97	53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Norrköping	9	14	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	8	21	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	6	20	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	11	33	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	3	23	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	39	96	44	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	86	227	67	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	10	30	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—
14	Hälsingborg	8	15	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Övriga anstalter	34	96	34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Hallands län	15	57	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	50	30	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	8	18	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
19	Älvsborgs län	1	26	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	34	143	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	17	33	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	31	85	31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	63	97	61	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	21	40	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävle stad och län	7	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	3	5	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	14	27	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	20	25	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	3	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Trävaruindustri			Byggnadsverksamhet			Läder-, hår- o. gummiindustri			Textilindustri			Beklädnadsindustri			Närings- o. njutningsmedelsindustri			Kem.-tekn. o. belysningsindustri			
Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	
455	**47**	**38**	**2 162**	**430**	**384**	**134**	**9**	**8**	**151**	**1**	**1**	**123**	**15**	**11**	**326**	**42**	**36**	**78**	**12**	**11**	
36	13	9	565	145	122	23	3	3	7	—	—	16	2	—	33	15	13	8	1	1	1
48	12	11	216	20	19	6	1	1	4	1	1	12	2	2	29	3	3	4	—	—	2
7	—	—	5	1	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	6	—	—	—	—	—	3
14	1	1	12	3	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4
22	2	2	133	14	14	4	—	—	3	—	—	4	—	—	17	—	—	—	—	—	5
17	—	—	137	17	17	—	—	—	62	—	—	4	—	—	13	—	—	—	—	—	6
15	4	4	27	4	4	1	2	1	5	—	—	3	2	1	7	—	—	5	—	—	7
—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	8
11	2	1	11	4	4	1	—	—	—	—	—	1	—	—	7	—	—	4	1	1	9
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
3	—	—	22	6	6	—	—	—	—	—	—	2	—	—	8	1	—	1	—	—	11
9	3	2	40	19	13	1	—	—	—	—	—	—	—	—	11	1	1	—	—	—	12
28	2	1	250	48	39	9	1	1	2	—	—	34	3	3	37	1	1	40	—	—	13
7	—	—	95	4	4	23	—	—	3	—	—	2	—	—	14	—	—	1	—	—	14
16	2	1	97	25	25	57	—	—	7	—	—	9	3	3	67	2	2	—	8	8	15
8	—	—	44	4	4	1	—	—	15	—	—	1	—	—	4	1	1	—	—	—	16
5	—	—	33	11	7	—	—	—	4	—	—	2	1	1	4	—	—	2	—	—	17
123	1	1	217	36	34	5	2	2	15	—	—	11	2	1	29	15	15	4	2	1	18
4	—	—	39	9	9	1	—	—	17	—	—	3	—	—	6	—	—	—	—	—	19
5	1	1	10	2	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	17	2	—	8	—	—	20
7	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	21
2	—	—	16	4	4	—	—	—	—	—	—	10	—	—	3	1	—	1	—	—	22
3	1	1	50	1	1	—	—	—	6	—	—	1	—	—	4	—	—	—	—	—	23
8	1	1	35	11	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	24
18	—	—	14	2	2	—	—	—	—	—	—	4	—	—	3	—	—	—	—	—	25
15	—	—	25	2	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	26
4	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
12	2	2	35	21	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	28
8	—	—	24	17	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29
1	—	—	—	—	—	**18**	**4**	**2**	**43**	**4**	**3**	**194**	**181**	**115**	**192**	**108**	**66**	**16**	**4**	**2**	
1	—	—	—	—	—	2	2	1	2	1	1	82	78	49	62	56	38	11	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1	6	1	1	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	4	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	5	5	2	1	7	4	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	1	1	1	4	2	2	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	1	—	2	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2	2	2	1	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	12	10	5	9	5	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	7	—	—	19	1	1	44	57	36	65	3	1	4	—	—	13
—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	5	1	—	1	3	1	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	3	—	—	2	—	—	2	1	1	9	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	2	—	—	1	1	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	3	3	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	1	2	1	12	2	1	24	11	7	21	4	1	1	4	2	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	1	1	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	5	5	1	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	2	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	2	—	—	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2	2	3	1	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	29

	Arbetsförmedlings-anstalter	Trämasse- o. pappersindustri			Grafisk industri			Industri o. hantverk, ej specific.			Sjöfart och fiske			Kontors-, bank- o. d. personal		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**44**	**6**	**5**	**89**	**20**	**17**	**703**	**136**	**118**	**5357**	**2227**	**2190**	**317**	**64**	**49**
1	Stockholms stad	6	1	—	26	20	17	239	85	71	606	331	321	170	35	23
2	Stockholms län	2	—	—	6	—	—	67	2	2	81	15	15	12	—	—
3	Uppsala stad och län	—	—	—	—	—	—	7	1	1	—	—	—	1	1	1
4	Södermanlands län	—	—	—	1	—	—	22	—	—	101	43	43	—	—	—
5	Östergötlands län	—	—	—	4	—	—	19	1	1	9	—	—	9	2	2
6	Norrköping	7	—	—	16	—	—	5	—	—	114	62	62	—	1	1
7	Jönköpings län	1	—	—	—	—	—	5	—	—	3	—	—	5	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	3	1	1	—	—	—	4	—	—	384	161	161	1	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	8	6	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	14	—	—	264	104	104	1	—	—
12	Kristianstads län	1	—	—	—	—	—	8	—	—	43	37	37	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	—	—	—	9	—	—	134	14	14	279	118	118	59	3	3
14	Hälsingborg	—	—	—	—	—	—	16	4	4	620	371	371	2	—	—
15	Övriga anstalter	2	—	—	6	—	—	17	—	—	245	94	94	1	1	1
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	2	2	2	116	45	45	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	—	—	—	—	—	—	8	7	7	39	20	15	41	—	—
18	Göteborgs stad	13	—	—	13	—	—	85	19	15	1552	475	456	40	14	12
19	Älvsborgs län	—	—	—	2	—	—	10	—	—	6	1	1	2	1	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	4	6	6
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29	21	20	—	—	—
22	Örebro län	1	—	—	2	—	—	2	—	—	2	—	—	1	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	1	—	—	28	—	—	3	1	1	1	—	—
24	Kopparbergs län	6	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävle stad och län	1	—	—	1	—	—	3	—	—	303	107	107	1	—	—
26	Västernorrlands län	1	—	—	1	—	—	2	—	—	411	195	195	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	1	—	—	3	—	—	1	1	1	4	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29	15	15	1	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	2	1	1	106	2	2	1	—	—
	Kvinnliga avdelningen	**43**	**9**	**9**	**9**	**4**	**—**	**101**	**38**	**33**	**334**	**146**	**139**	**125**	**20**	**16**
1	Stockholms stad	18	1	1	6	4	—	12	30	25	201	77	75	60	12	10
2	Stockholms län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—
3	Uppsala stad och län	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	1	—	—	—	—	—	6	5	5	1	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	—
6	Norrköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	—	—	—
7	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	1	1	1
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	2	—	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	1	1	3	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	9	1	1	2	—	—	73	1	1	2	1	1	46	6	4
14	Hälsingborg	3	—	—	—	—	—	8	—	—	10	9	9	—	—	—
15	Övriga anstalter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3	2	—	—
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	3	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	9	3	3	1	—	—	—	—	—	83	31	28	3	—	—
19	Älvsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävle stad och län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	4	—	—	—
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	8	8	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	2	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Butiks- o. magasins-personal			Hotell- o. restaurang-personal			Transport-arbetare			Allmän o. litterär verksamhet			Handel och samfärdsel, ej specific.			Husligt arbete			Annat arbete			
Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
847	**142**	**130**	**84**	**56**	**53**	**1389**	**678**	**572**	**55**	**10**	**10**	**7**	**70**	**66**	**3**	—	—	**4 981**	**2 204**	**2 175**	
442	97	85	27	21	20	363	284	195	27	4	4	—	8	8	2	—	—	764	632	629	1
34	6	6	9	1	1	169	22	20	4	—	—	—	—	—	—	—	—	533	34	34	2
9	—	—	—	1	1	9	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	90	38	34	3
3	—	—	—	—	—	9	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	155	104	101	4
9	—	—	2	2	2	54	22	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	205	85	85	5
10	2	2	1	—	—	51	9	8	1	—	—	—	—	—	—	—	—	37	16	16	6
2	—	—	2	1	1	16	10	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	86	20	20	7
1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44	18	18	8
6	—	—	—	3	3	10	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	59	20	20	9
1	1	1	7	2	2	6	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	1	1	10
5	—	—	2	3	3	29	8	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	174	89	87	11
17	3	3	1	1	—	14	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	116	47	47	12
101	—	—	4	4	4	115	60	58	4	3	3	—	—	—	—	—	—	385	194	194	13
7	—	—	3	—	—	22	13	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	91	45	45	14
12	12	12	5	5	5	46	10	10	3	—	—	—	—	—	—	—	—	459	217	217	15
7	—	—	—	—	—	6	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	5	5	16
1	—	—	1	3	2	13	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	123	39	39	17
146	14	14	7	4	4	273	180	176	12	3	3	5	58	54	—	—	—	613	160	160	18
3	—	—	2	—	—	16	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	109	47	47	19
2	—	—	—	1	1	19	3	3	1	—	—	1	—	—	—	—	—	63	4	4	20
1	—	—	1	1	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	83	48	47	21
6	—	—	1	1	1	20	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	133	88	81	22
4	3	3	1	—	—	26	11	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	53	64	64	23
—	—	—	5	2	2	15	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	101	39	36	24
7	—	—	—	—	—	30	6	6	—	—	—	—	4	4	—	—	—	83	28	28	25
1	—	—	—	—	—	9	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	136	52	50	26
3	1	1	3	—	—	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	79	34	34	27
2	—	—	—	—	—	9	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	102	12	11	28
5	3	3	—	—	—	9	7	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	84	24	21	29
336	**111**	**65**	**1221**	**1468**	**1011**	**99**	**167**	**116**	**171**	**248**	**149**	**2**	**5**	**4**	**7 972**	**8 403**	**5 693**	**457**	**7**	**7**	
166	61	31	477	512	367	41	89	53	89	117	63	2	4	3	2 397	2 904	1 965	158	1	1	1
5	3	1	47	58	34	—	—	—	9	17	7	—	—	—	364	462	243	—	—	—	2
—	1	1	13	11	7	—	2	2	—	2	2	—	—	—	106	120	104	1	—	—	3
1	1	1	17	27	26	—	—	—	4	6	6	—	—	—	267	264	192	10	—	—	4
4	1	1	31	42	33	3	4	3	11	19	13	—	—	—	442	328	235	31	—	—	5
1	1	—	8	7	2	2	4	3	3	1	—	—	—	—	114	147	95	8	—	—	6
2	—	—	12	25	11	—	1	1	1	3	3	—	—	—	170	124	93	3	—	—	7
—	—	—	6	12	6	1	1	1	2	2	2	—	—	—	50	54	32	—	—	—	8
—	—	—	15	27	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	148	100	73	6	6	6	9
—	—	—	27	25	22	4	—	—	—	—	—	—	—	—	52	49	30	—	—	—	10
1	—	—	43	53	49	—	—	—	—	3	2	—	—	—	247	144	97	—	—	—	11
7	2	1	74	94	66	3	1	1	1	2	1	—	—	—	222	204	140	—	—	—	12
84	16	9	73	90	48	10	29	20	6	4	1	—	—	—	715	688	471	94	—	—	13
4	1	1	24	45	21	1	3	2	—	3	1	—	—	—	195	162	108	12	—	—	14
2	2	2	12	18	18	3	2	2	1	1	1	—	—	—	218	154	122	12	—	—	15
—	3	2	12	18	13	1	3	3	1	2	2	—	—	—	71	68	37	3	—	—	16
2	1	—	22	29	15	—	—	—	1	4	2	—	—	—	70	82	43	8	—	—	17
37	7	6	60	53	16	16	22	19	8	5	2	—	—	—	657	855	602	92	—	—	18
3	1	—	7	13	6	—	—	—	3	2	—	—	—	—	84	107	57	2	—	—	19
4	4	4	31	41	24	1	—	—	3	12	5	—	—	—	220	260	96	—	—	—	20
—	—	—	15	27	13	2	2	2	5	11	10	—	—	—	119	143	92	—	—	—	21
1	—	—	20	16	15	4	1	1	1	—	—	—	—	—	179	218	176	15	—	—	22
7	3	2	20	39	29	3	2	2	2	4	2	—	1	1	199	189	128	—	—	—	23
—	—	—	47	59	39	3	1	1	6	7	5	—	—	—	140	113	82	—	—	—	24
—	2	2	14	21	21	—	—	—	4	3	3	—	—	—	123	108	97	2	—	—	25
—	—	—	5	8	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	52	42	30	—	—	—	26
3	—	—	55	66	55	1	—	—	7	16	14	—	—	—	143	117	102	—	—	—	27
—	—	—	20	19	18	—	—	—	3	2	2	—	—	—	94	92	77	—	—	—	28
2	1	1	14	13	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	114	105	74	—	—	—	29

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 30 april 1926.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar			Arbetslösa				Föregående månads %
		Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	%	
Bleck- o. plåtslagareförb. .	39	1 480	—	**1 480**	360	—	**360**	**24·3**	29·4
Bokbindareförbundet . . .	18	984	1 974	**2 958**	31	54	**85**	**2·9**	2·9
Bryggeriindustriarb.-förb. .	44	3 097	786	**3 883**	81	55	**136**	**3·5**	3·9
Byggnadsträarbetareförb. .	104	8 808	—	**8 808**	2 651	—	**2 651**	**30·1**	36·4
De förenade förbunden . .	43	2 794	664	**3 458**	286	59	**345**	**10·0**	12·6
Elektriska arbetareförb. . .	70	3 068	—	**3 068**	589	—	**589**	**19·2**	20·0
Gjutareförbundet	92	3 887	—	**3 887**	226	—	**226**	**5·8**	6·7
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	215	16 642	1 650	**18 292**	3 797	524	**4 321**	**23·6**	25·6
Gruvindustriarbetareförb. .	15	1 533	16	**1 549**	227	—	**227**	**14·7**	24·3
Handelsarbetareförb. . . .	115	6 187	2 171	**8 358**	533	109	**642**	**7·7**	7·8
Hatt- o. pälsindustriarb.-f. .	16	258	482	**740**	48	55	**103**	**13·9**	16·8
Hattarbetare	5	70	112	**182**	4	8	**12**	**6·6**	10·8
Pälsvaruarbetare	11	188	370	**558**	44	47	**91**	**16·3**	19·0
Kommunalarbetareförb. . .	93	10 619	785	**11 404**	392	42	**434**	**3·8**	5·6
Litografiska förbundet . .	8	818	4	**822**	16	—	**16**	**1·9**	1·3
Livsmedelsarbetareförb. . .	66	7 229	2 187	**9 416**	874	248	**1 122**	**11·9**	12·2
Metallindustriarb.-förb. . .	199	67 507	2 970	**70 477**	6 148	113	**6 261**	**8·9**	10·8
Järnbruksarbetare . . .	55	16 940	46	**16 986**	1 465	1	**1 466**	**8·6**	15·2
Verkstadsarbetare . . .	144	50 567	2 924	**53 491**	4 683	112	**4 795**	**9·0**	9·5
Murareförbundet	47	2 520	—	**2 520**	353	—	**353**	**14·0**	36·5
Måleriarbetareförbundet . .	37	1 557	—	**1 557**	345	—	**345**	**22·2**	36·5
Pappersindustriarb.-förb. .	98	16 021	619	**16 640**	607	18	**625**	**3·8**	5·2
Sadelm.- o. tapetseraref. . .	21	588	40	**628**	35	—	**35**	**5·6**	6·9
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	38	6 119	2 706	**8 825**	501	187	**688**	**7·8**	7·5
Skrädderiarbetareförb. . .	58	1 962	4 381	**6 343**	46	192	**238**	**3·8**	4·2
Stenindustriarbetareförb. .	98	5 646	—	**5 646**	1 316	—	**1 316**	**23·3**	31·0
Stuckatörförbundet . . .	1	33	—	**33**	6	—	**6**	**18·2**	20·0
Sågverksindustriarb.-förb. .	220	19 458	9	**19 467**	5 995	7	**6 002**	**30·8**	33·1
Textilarbetareförbundet . .	60	4 972	6 367	**11 339**	215	99	**314**	**2·8**	2·7
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	576	2 284	**2 860**	10	10	**20**	**0·7**	0·3
Transportarbetareförb. . .	50	4 063	27	**4 090**	707	27	**734**	**17·9**	24·2
Träindustriarbetareförb. . .	113	6 581	117	**6 698**	583	17	**600**	**9·0**	11·5
Tunnbinderiarbetareförb. .	16	261	—	**261**	16	—	**16**	**6·1**	8·3
Typografförbundet	29	3 698	277	**3 975**	250	28	**278**	**7·0**	7·2
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	17	864	—	**864**	132	—	**132**	**15·3**	25·8
Summa	**2 050**	**209 830**	**30 516**	**240 346**	**27 376**	**1 844**	**29 220**	**12·2**	**14·7**

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under april uppgivits till inalles 137 567, vilket i genomsnitt motsvarar 4·7 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

Anlitad statistik (Jfr Soc. Medd. årg. 1926, s. 241)	1925 april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	1926 jan.	febr.	mars	april
Sverige. Arbetslöshet, i %	10·8	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	10·1	11·8	19·5	15·7	14·8	14·7	12·2
Ansökn. per 100 lediga platser	166	157	159	162	156	154	172	246	226	273	247	191	163
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	·	·	3·11	·	·	3·07	·	·	3·08	·	·	3·01	·
Norge. Arbetslöshet, i %	9·5	8·1	8·5	8·8	10·1	12·9	17·0	19·0	23·5	21·5	22 9	24·1	—
Arbetssök. per 100 led. platser[4]	·	423	394	371	545	677	828	1 285	958	1 139	1 200	1 303	808
Danmark. Arbetslöshet, i %	13·4	12·0	9·1	8·3	9·8	10·6	13·5	20·5	31·7	30·1	28·3	23·2	17·7
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal)	35	30	24	23	26	28	35	51	85	85	80	64	·
Finland. Registr. arbetslösa	1 882	1 398	1 155	984	1 563	2 011	2 776	3 604	2 298	3832	3 462	2 516	1 961
Ansökn. per 100 led. platser (manl.)	305	227	233	258	306	307	326	405	329	368	313	276	371
Storbritannien. Arbetslöshet, i %:													
inom fackföreningarna	9·4	10·1	12·3	11·2	11·4	11·4	11·3	11·0	11·0	10·6	10·4	10·1	—
bland arbetslöshetsförsäkrade	10·9	10·9	11·9	11·2	12·1	12·0	11·4	11·0	10·5	11·1	10·5	9·8	9·2
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal)	1 251	1 253	1 368	1 262	1 418	1 401	1 295	1 227	1 166	1 237	1 169	1 070	1 034
Nederländerna. Arbetslösa, i %	7·7	6·9	6·7	8·3	8·5	7·6	7·1	9·1	16·1	17·8	10·4	[1] 7·8	—
Arbetslöshetsindex	6·6	5·9	5·7	7·0	7·2	6·5	6·2	7·9	13·8	15·2	8·8	6·6	—
Belgien. Arbetslöshet, i %	7·1	6·2	5·8	5·1	3·9	2·6	2·6	7·3	7·4	8·1	[1] 4·7	[2] 4·2	—
Tyskland. Arbetslöshet, i %.	4·3	3·6	3·5	3·7	4·3	4·5	5·8	10·7	19·4	22·6	22·0	21·4	18·6
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	320	233	195	197	231	266	364	673	1 498	2 031	2 057	1 942	1 782
Ansökn. per 100 lediga platser	199	175	171	175	195	206	255	453	751	797	780	680	628
Sysselsättn:index (dec. 1921 = 100)	107·4	109·5	109·6	108·7	108·4	108·6	107·3	103·6	96·4	93·4	93·5	94·3	97·8
Arbetstillgång (medelgod = 2·00)	1·98	1·98	1·93	1·97	1·93	1·90	1·84	1·66	1·53	1·44	1·33	1·29	1·33
Österrike. Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	148	131	118	117	116	119	131	159	208	231	229	202	173
Schweiz. Arbetslöshet, i %[3]	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	2·7	·
Ansökn. per 100 lediga platser	144	132	133	165	191	179	218	289	372	383	297	212	—
D:o å månadens sista dag	215	180	241	353	396	420	657	1 003	1 218	1 150	714	445	396
Arbetstillgång (medelgod = 100)	·	·	95	·	·	94	·	·	91	·	·	88	·
Frankrike. Underst. arbetslösa	931	675	626	637	581	618	523	557	645	534	775	543	432
Italien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	127	101	86	80	72	83	86	112	122	156	126	109	—
Estland. Oplac. arbetssökande	2 209	1 783	1 771	1 960	941	883	1 904	4 607	3 213	3543	2 444	1 916	2 249
Lettland. Oplac. arbetssökande	3 168	1 319	1 169	814	1 026	910	2 002	3 672	5 097	4990	4 702	—	—
Polen. Arbetslösa (i 1 000-tal)	178	173	172	175	186	195	213	239	311	359	358	346	—
Tjeckoslovakien. Oplacerade arbetssökande (i 1 000-tal)	48	48	40	42	45	42	40	·	48	62	—	—	—
Ungern. Arbetslöshet, i %	20·2	19·0	19·0	17·9	15·2	14·3	13·4	15·6	16·4	17·4	18·7	19·1	18·8
Ansökn. per 100 lediga platser	·	·	·	·	·	·	·	·	·	369	403	288	239
Kanada. Arbetslöshet, i %	8·7	7·0	6·1	5·2	4·4	5·7	5·1	5·7	7·9	8·1	8·1	7·3	—
Sysselsättn:index (jan. 1920 = 100)	90·8	94·5	96·8	96·3	96·6	98·3	97·1	95·3	89·6	90·7	91·5	91·4	—
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. Statist. (1923 = 100)	92·1	90·9	90·1	89·3	89·9	90·9	92·3	92·5	92·6	93·3	94·3	93·7	·
Fed. Reserve Board (1919 = 100)	95·9	94·9	94·2	93·1	93·9	95·1	97·0	97·2	97·1	96·3	97·0	97.2	·
Australien. Arbetslöshet, i %	·	·	10·2	·	·	7·9	·	·	8·1	·	·	—	·
Nya Syd-Wales. Arbetslösa (i 1 000-tal)	10	12	12	11	8	8	8	7	5	6	5	—	—

[1] Reviderade siffror. — [2] Preliminära siffror. — [3] Statistiken, som härmed för första gången framlagts, grundar sig på uppgifter från arbetslöshetskassorna; uppgifterna, som skola avse sista arbetsdagen i varje kvartal, publiceras i »Sozialstatistische Mitteilungen». — [4] Siffrorna, som gälla arbetare av båda könen, avse endast de 4 största arbetsförmedlingskontoren i landet

Livsmedelspriser och levnadskostnader.

Livsmedelspriser under maj månad 1926. De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel (ävensom å bränsle och lyse), som meddelas i efterföljande sammandragstabell för socialstyrelsens 49 ombudsorter, ha inhämtats och bearbetats på samma sätt, som tidigare varit fallet. Under hänvisning till denna tabell må följande anföras rörande de under de senaste månaderna inträffade prisförändringarna å de olika varuslagen.

Maj har medfört ytterligare någon nedgång i prisnivån, beroende på en mindre prissänkning för särskilt smör, fläsk, vissa fisksorter och bränsle. Av de 57 varuslag, å vilka noteringar inhämtats, ha sedan föregående månad 29 varit föremål för *prissänkning* och 10, däribland mjöl, för *prisstegring*, under det att medelpriserna å de övriga 18 varuslagen äro fullt *oförändrade*.

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar juli 1914—maj 1926. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna ägt rum i detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med maj 1926, meddelas efterföljande indexserier, vilka utarbetats på sätt förut beskrivits i Sociala Meddelanden (årg. 1920, sid. 752 ff.).

	Juli	Årsmedeltal								År 1925					År 1926.[1]	
	1914	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1:a kv.	April	Maj
Aritmetiska (ovägda) tal	100	319	348	321	245	186	171	174	176	179	176	176	172	170	166	164
Vägda tal .	100	270	320	298	237	180	164	164	168	170	169	169	165	160	158	157

Enligt vad den »vägda» indexserien giver vid handen, har den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse under maj visat en nedgång med en enhet. Det »ovägda» indextalet har sjunkit med två enheter. — Ovanstående indexserier återgivas fullständigare i de häften av Sociala Meddelanden, som innehålla kvartalsrapporter över levnadskostnaderna, senast i årg. 1926, häfte 4, sid. 320. Det må noga observeras, att samtliga ovan angivna stegringssiffror endast avse den förhöjning, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m. inberäknade), vilket beräknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 april 1926, 173, motsvarande en stegring från juli 1914 av 73 % mot 74 % vid närmast föregående undersökningstillfälle, den 1 januari 1926 (se nyssnämnda kvartalsrapport, sid. 323).

[1] Preliminära siffror för april och maj.

Varuslag	Kvantitet	1913	1919	1925	Maj 1925	Mars 1926	April[2] 1926	Maj[2] 1926	Höjning (+) eller sänkning (−) i %	
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	maj 1914—maj 1926	maj 1925—maj 1926
Mjölk: oskummad	l.	14	47	24	24	22	22	22	+ 57·1	— 8·3
handskummad	»	8	—	13	13	12	12	12	+ 50·0	— 7·7
separerad	»	6	23	9	9	8	8	8	+ 33·3	— 11·1
Smör: borda- (mejeri-)	kg.	286	729	384	353	343	336	332	+ 47·6	— 5·9
mat- (lands-)	»	213	727	353	339	309	309	308	+ 48·8	— 9·1
Ost: helfet, okryddad	»	164	624	266	266	257	252	250	+ 54·3	— 6·0
halvfet, »	»	121	500	182	181	175	173	173	+ 45·4	— 4·4
Margarin: växt-, bästa sort	»	135	433	178	179	174	165	163	+ 18·1	— 8·9
Ägg: svenska, färska	tjog	159	681	265	192	252	190	185	+ 50·4	— 3·6
» konserverade	»	187	716	273	—	—	—	—	—	—
Potatis: gammal	hl.	—	1271	937	1079	702	690	664	—	— 38·5
»	5 l.	28	71	58	66	47	47	46	+ 70·4	— 30·3
färsk	»	46	102	113	—	—	—	—	—	—
Ärter, gula	kg.	81	78	50	51	47	47	47	+ 56·7	— 7·8
Bruna bönor	»	48	214	72	71	60	57	56	+ 24·4	— 21·1
Mjöl: vete-, svenskt, bästa sort	»	31	* 75	48	47	46	47	48	+ 54·8	+ 2·1
råg-, » » »	»	22	* 56	33	35	26	27	28	+ 33·3	— 20·0
rågsikt-, » » »	»	27	* 73	42	44	36	37	38	+ 46·2	— 13·6
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	86	99	50	50	47	46	46	+ 27·8	— 8·0
ris-, bästa sort svenska (»R. T.»)	»	41	111	53	53	53	53	53	+ 35·9	0·0
Rågbröd: hårt grovt spisbröd	»	41	96	77	78	72	72	72	+ 75·6	— 7·7
hårt knäckebröd	»	—	—	99	100	93	93	93	—	— 7·0
mjukt, limpa, söt	»	88	96	70	71	66	66	66	+ 73·7	— 7·0
» » sur (»grovbröd»)	»	80	64	52	53	49	49	49	+ 63·3	— 7·5
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	230	161	162	157	156	157	+ 109·3	— 3·1
mjukt, bil- bakat med vatten	»	43	116	85	86	80	79	80	+ 81·8	— 7·0
ligaste sort » » mjölk	»	60	167	99	101	94	94	94	+ 56·7	— 6·9
Nötkött, färskt: stek	»	122	563	212	210	210	209	209	+ 74·2	— 0·5
soppkött	»	100	490	175	174	176	174	174	+ 75·8	0·0
Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	512	255	257	254	254	254	+ 92·4	— 1·2
spädkalv	»	72	312	152	151	152	152	151	+ 112·7	0·0
Fårkött: färskt, stek	»	133	600	241	253	246	248	248	+ 79·7	— 2·0
salt, svenskt	»	114	547	198	202	200	205	208	+ 73·3	+ 3·0
Renkött, färskt, stek	»	119	557	247	250	249	245	213	+ 74·6	— 14·8
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	133	605	249	248	245	242	238	+ 84·5	— 4·0
salt, svenskt »	»	140	619	256	256	253	251	249	+ 83·1	— 2·7
» amerikanskt »	»	—	—	236	230	248	247	242	—	+ 5·2
Fisk, färsk: abborre	»	75	202	132	117	143	135	115	+ 62·0	— 1·7
gädda	»	108	333	204	173	210	188	162	+ 62·0	— 6·4
sill	»	84	110	78	71	59	68	70	+ 112·1	— 1·4
strömming	»	88	114	74	66	84	79	69	+ 91·7	- 4·5
torsk	»	55	160	101	96	99	99	95	+ 75·9	— 1·0
rödspotta (»spätta»)	»	79	244	155	145	158	148	142	+ 77·5	— 2·1
kolja	»	—	—	120	115	118	117	113	—	— 1·7
salt: sill, prima	»	45	148	86	95	59	56	53	+ 23·3	— 44·2
strömming	»	80	105	52	53	53	53	56	+ 80·6	+ 5·7
Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	223	98	97	106	107	106	+ 89·3	+ 9·3
Kaffe (obränt), prima Santos	»	170	316	335	337	335	334	333	+ 112·1	— 1·2
Socker, bit-	»	67	* 183	78	79	72	73	74	+ 15·6	— 6·3
Salt (matsalt)	»	—	32	19	19	19	19	19	—	0·0
Svagdricka	l.	6	16	15	15	15	15	15	+ 150·0	0·0
Fotogen, Water White	»	20	71	30	30	31	31	30	+ 50·0	0·0
Ved: björk- osågad, hemkörd (per	famn	2560	8220	4980	5090	4700	4670	4640	+ 79·8	— 8·8
barr- »storfamn»: 3·56 kbm)	»	2040	6740	3750	3840	3550	3530	3510	+ 68·8	— 8·6
Bränntorv	100 kg.	196	896	441	446	445	445	424	+ 106·8	— 4·9
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl.	401	—	737	738	743	742	743	+ 89·1	+ 0·7
eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	224	—	344	352	349	350	347	+ 53·5	— 1·4
Koks: gasverks- (krossad)[1] hemkörd	»	165	—	256	272	233	233	231	+ 49·0	— 15·1
eng. kamin- » hemkörd	»	189	—	278	286	272	272	271	+ 49·7	— 5·2

[1] 1913 avse uppgifterna okrossad koks. — [2] Preliminära siffror. — * Maximipris.

Tidskriftsöversikt.

(Maj 1926.)

Allmänna sociala frågor.

ASPEGREN, G. Befolkningsteorin. Tiden 1926, nr 3.

ATZLER, E. Arbeitsphysiologie und Rationalisierung. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 20.

CARLESON, C. N. Fackligt samhällsperspektiv. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 18—19.

CARLESON, C. N. Socialismen inför verkligheten. [Recension.] Fackföreningsrörelsen 1926, nr 20.

EASTMAN, M. A brief survey of coal-crisis literature. International Labour Review maj 1926.

EHRNROOTH, L. Den ekonomiska vetenskapen efter kriget. Ekonomiska Samfundets Tidskrift 1926, nr 7.

FREUNDLICH, EMMY. Das vorbereitende Komitee der internationalen Wirtschaftskonferenz. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 10.

GIGNOUX, C. La suppression du salariat est-elle possible? L'Émancipation 1926, nr 4.

HEIMANN, E. Der Klassenkampf als seelische Reaktion. Die Arbeit 1926, nr 5.

MARS, J. Die Arbeitswissenschaft im Dienste der arbeitenden Menschheit. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 10.

MICHELS, R. Nation und Klasse. Die Arbeit 1926, nr 3—4.

MÜLLER, K. V. & SPRINGER, M. Sozialanthropologische Beobachtungen. Archiv für Rassen- u. Gesellschafts-Biologie 1926, nr 1.

OUALID, W. L'Enquête du Bureau International du Travail sur la production: Les conditions du travail d'après-guerre. Revue des Études Coopératives 1926, nr 18.

SARGON-PREEMBY. The workshop of the International Labour Office. The Labour Magazine maj 1926.

SCHULZE-GAEVERNITZ, G. v. Die jüngste Etappe des Kapitalismus. Die Arbeit 1926, nr 5.

TÖGEL, K. Der Kernpunkt des sozialen Problems. Deutsche Arbeitgeber-Zeitung 1926, nr 18.

WIGFORSS, E. Ett livsverk. [Nils Karleby: »Socialismen inför verkligheten.»] Tiden 1926, nr 3.

Die internationale Weltwirtschaftskonferenz. Schweiz. Konsum-Verein 1926, nr 19.

»Socialismen inför verkligheten.» Nils Karlebys posthuma bok. Industria 1926, nr 10.

Sverige.

BERGLUND, FR. Minnen och reflexioner från 33-årig verksamhet som läkare vid statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö. Meddelanden från Medicinska Föreningen 1926, nr 8.

Danmark.

[PADE, H.] En dansk Industrimands Syn paa Udbyttedeling og dermed i Forbindelse staaende Spørgsmaal. Socialt Tidsskrift 1926, nr 4.

Ryssland.

DAN, TH. Det bolsjevistiska experimentet och socialismen. Tiden 1926, nr 3.

ELLENBOGEN, W. Nachträgliches zur Russlanddelegation. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 10.

LEICHTER, KÄTHE. Probleme der Frauenarbeit in Russland. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 9.

OLBERG, P. Die russische Sozialgesetzgebung. Die Arbeit 1926, nr 4.

OLBERG, P. Den ryska sociallagstiftningen. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 19—20.

WEISSENBERG, S. Theoretische und praktische Eugenik in Sowjetrussland. Archiv für Rassen- u. Gesellschafts-Biologie 1926, nr 1.

Kan sovjetmakten överleva den nuvarande krisen? Industria 1926, nr 10.

The problem of labour output in Soviet Russia. International Labour Review maj 1926.

Tjeckoslovakien.

HABRMANN, G. Die Sozialgesetzgebung in der Tschechoslowakei. Die internationale Gewerkschaftsbewegung 1926, nr 2.

Tyskland.

TÖGEL, K. Wer zahlt die meisten Steuern? Deutsche Arbeitgeber-Zeitung 1926, nr 21.

Die Stadt- und Landbevölkerung des Deutschen Reiches nach der Volkszählung vom 16. Juni 1925. Wirtschaft und Statistik 1926, nr 9.

Arbetarskydd.

BERTHEAU. Das Unfallverhütungsbild im Ausland. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 19.

BRIGGS, G. M. Meeting accident hazards in shop and in air. National Safety News 1926, nr 5.

CRISWELL, E. E. Miners evade asphyxiation following explosion. National Safety News 1926, nr 5.

FÜRST, TH. Om skyddsmasker mot damm och gaser. Arbetarskyddet 1926, nr 5.

HERTZ, J. Motor age perils, problems and responsibilities. National Safety News 1926, nr 5.

HEUBNER, W. & MEIER, R. Zur Theorie der Blutwirkung der nitrosen Gase. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1926, nr 4.
HOLTZMANN. Die Hygiene der Schmuckwarenindustrie. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1926, nr 4.
KOSTER, J. W. Making a safe ally of the high explosive. National Safety News 1926, nr 5.
MARTENS, H. A. Ein Beitrag zur Unfallverhütung durch das Bild. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 19.
PAUK, K. Unfallgefahr in der Landwirtschaft bei Verwendung von Beizmitteln. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 19.
RAESTRUP. Über kutane Schädigungen durch Cyankalium. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1926, nr 4.
SALLS, C. M. Some aspects of industrial carbon monoxide hazards. Industrial Hygiene Bulletin 1926, nr 11.
SCHOLTE, H. J. L'emmagasinage des liquides inflammables en réservoirs souterrains. Chronique de la Sécurité Industrielle 1926, nr 2.
VERNON, H. M. The human factor and industrial accidents. International Labour Review maj 1926.
WILDA, MATHILDE. Fabrikpflege. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 10.
WOLFF, G. Moderne Werkstatthygiene. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 21.
Analysis of factory inspection reports, 1920—1922: III. International Labour Review april 1926.
L'Enseignement de la sécurité aux enfants. Chronique de la Sécurité Industrielle 1926, nr 2.
Safety committees. (Safe practices pamphlet nº 72.) National Safety News 1926, nr 5.

Sverige.

FISCHER, IDA. Nattarbetslagen. Hertha 1926, nr 5.
FÜRST, Th. Inspektion av skogsarbetarnas bostäder. Sunt Förnuft 1926, nr 3 a.

Amerikas förenta stater.

MOWBRAY, A. A. The interstate commerce commission's contributions to safe travel. National Safety News 1926, nr 5.
MÜLLER, W. Der Arbeiterschutz in der amerikanischen Industrie. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 19.
RECTOR, F. L. Physical examinations in industry. Monthly Labor Review april 1926.
REEDER, J. & ROBB, C. E. Signal lights straighten kinks in Chicago loop traffic. National Safety News 1926, nr 5.
Hoover conference presents model motor vehicle code. National Safety News 1926, nr 5.

Belgien.

Die private Initiative bei der Verhütung von Arbeitsunfällen in Belgien. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 19.

Tyskland.

GERBIS. Die Mitarbeit der Gemeinden, der Träger der sozialen Versicherungen und der Gewerkschaften in der Gewerbehygiene. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 19.
TELEKY, L. Der Unterricht in Gewerbehygiene und über Gewerbekrankheiten. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1926, nr 8.
TUSCHINSKI, H. Reichsunfallversicherung und Unfallverhütung im Bild. Der Arbeitgeber 1926, nr 10.
Child labour in german agriculture during the last twenty years. International Labour Review maj 1926.

Österrike.

HAUCK, K. Der Weltkrieg und die Gesundheitsverhältnisse der Wiener Arbeiterschaft. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1926, nr 4.
E. Morbidität der Schneider im Jahre 1924. Zeitschrift für Gewerbe-Hygiene 1926, nr 8.

Arbetslön.

HANSEN, A. H. The best measure of real wages. The American Economic Review 1926, nr 1 (suppl.).
SCHMIDT, FR. H. Das Geheimnis der hohen Arbeiterlöhne. Deutsche Arbeitgeber-Zeitung 1926, nr 18.
Landarbeiterlöhne im Ausland. Wirtschaft und Statistik 1926, nr 9.

Amerikas förenta stater.

DOUGLAS, P. H. The movement of real wages and its economic significance. The American Economic Review 1926, nr 1 (suppl.).
JOHNSON, A. Real wages and the control of industry. The American Economic Review 1926, nr 1 (suppl.).

Schweiz.

Die Löhne ungelernter Arbeiter 1913—1924. Wirtschaftsberichte des Schweizerischen Handelsamtsblattes 1926, nr 10.

Tyskland.

Die materielle Not der Landarbeiter. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 20.

Österrike.

WIDMAYER, H. Lohn-, Arbeits- und Wohnungsverhältnisse in der Landwirtschaft. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 9.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.[1]

LÜTTICH, A. Arbeitsvermittlung im Dienste der Wirtschaft. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 21.
SCHINDLER, R. Die Berufspolitik des Mittelalters. Arbeit und Beruf 1926, nr 9.

[1] Artiklar rörande frågan om arbetslöshetsunderstöd vid arbetskonflikter återfinnas i avd. *Kollektivavtal m. m.*

Sverige.

BERGHOLTZ, D. Om samarbete mellan arbetsförmedlingen och Skyddsvärnet. Fångarnas Vän 1926, nr 3.

KOMMERSKOLLEGIUM. Utlåtande angående statslån till en planerad sammanslutning av svenska järnbruksföretag. Kommersiella Meddelanden 1926, nr 8.

Arbetsmonopol och arbetslöshet. Industria 1926, nr 9.

En ny arbetslöshetskommitté. Industria 1926, nr 9.

Danmark.

Den danska industrisubventionen. Industria 1926, nr 9.

Finland.

KUUSI, E. Synpunkter beträffande frågan om en reformering av arbetslöshetsförsäkringen. Social Tidskrift 1926, nr 5.

Indien.

Middle-class unemployment in Bengal. International Labour Review maj 1926.

Kanada.

RIGG, R. A. Canada's experience with private employment offices. The Labour Gazette 1926, nr 4.

Nederländerna.

De werkloosheidszorg en de Staten-Generaal. Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1926, nr 5.

Norge.

Arbeidsledighetsforsikringen. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1926, nr 4.

Schweiz.

SENGER, M. Berufe und Arbeitslosigkeit in der Schweiz. Arbeit und Beruf 1926, nr 8.

Die Arbeitslosigkeit bei den Arbeitslosenkassen. Sozialstatistische Mitteilungen 1926, nr 4.

Die Vermittlungstätigkeit der öffentlichen Arbeitsämter (Verbandsarbeitsämter) im Jahre 1925. Sozialstatistische Mitteilungen 1926, nr 4.

Storbritannien.

KOCH, F. v. Engelsk arbetslöshetspolitik. Det nya Sverige 1926, nr 4.

KOCK, KARIN. Protektionistiska strömningar i England. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 18.

Report on an enquirv into unemployment among boys and girls. The Ministry of Labour Gazette 1926, nr 5.

Tyskland.

BERGER, E. Die Entwicklung des Arbeitsmarktes während des Winters 1925/1926. Die Arbeit 1926, nr 4.

ERDMANN, G. Das finanzielle Problem der Arbeitslosenversicherung. Arbeit und Beruf 1926, nr 9.

EVERLING, O. Arbeits- und Stellenvermittlung für Geistesarbeiter. Der Arbeitgeber 1926, nr 10.

RIEMANN, G. Die Rente des deutschen Industriekapitals in der gegenwärtigen Wirtschaftskrise. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 19.

SCHREIBER. Saisonvermittlung von gastwirtschaftlichem Personal. Arbeit und Beruf 1926, nr 9.

A. H. Arbeitswille und Erwerbslosenfürsorge. Deutsche Arbeitgeber-Zeitung 1926, nr 21.

Österrike.

EINSPINNER, H. Arbeiter für die Landwirtschaft. Die Rückführungsaktion der industriellen Bezirks-Kommission Wien. Arbeit und Beruf 1926, nr 9.

LEICHTER, KÄTHE. Die Entwicklung der Frauenarbeit in Wien. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 10.

URANITSCH, E. Zur produktiven Arbeitslosenfürsorge in Österreich. Arbeit und Beruf 1926, nr 8.

Arbetstid.

RENNER, CAROLINE. Die Vereinigten Staaten von Amerika und die Konvention von Washington. Der Arbeitgeber 1926, nr 9.

— LE. De Washington à Londres, par la voie de Berne. Bulletin de la Fédération Int. des Ouvriers du Transport 1926, nr 4.

Arbejdsminister-Konferencen i London. Socialt Tidsskrift 1926, nr 4.

Zur internationalen Regelung der Arbeitszeit. Betrachtungen zur Konferenz von London. Der Arbeitgeber 1926, nr 9.

Amerikas förenta stater.

WEBER. Die Arbeitszeit in der Industrie der Vereinigten Staaten von Amerika. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 20.

Finland.

SPILLNER. Die Regelung der Arbeitszeit in Finnland. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 20.

Tyskland.

POTTHOFF, H. Die gesetzliche Beschränkung der Arbeitszeit des Unternehmers. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 20.

Bostadsförhållanden.

Sverige.

FORSSELL, C. Bostadsfrågan. Teknisk Tidskrift 1926, nr 22.

NORRBY, R. Hyresfrågan i Stockholm. Byggmästaren 1926, nr 8.

Norge.

FÜRST, H. B. Kommunal bostadsproduktion i Oslo. Sunt Förnuft 1926, nr 3 a.

TOKERUD, O. H. Oslo-Typografenes Byggeselskap »Egne Hjem». Bolig og Bygg 1926, nr 3/4.

Boligselskapet Aker-Kristiania. Bolig og Bygg 1926, nr 3/4.

Tyskland.

AUMANN, J. Wege zur Behebung der Wohnungsnot. Der Arbeitgeber 1926, nr 10.
GREIL, L. Wohnungsnot und Kaufkraft. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 18.
KRÜGER. Die Bautätigkeit im Deutschen Reiche von 1919—1924. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 18.
VOSEN. Die Wohnungsnot nach dem Ergebnis der Wohnungszählungen des Jahres 1925. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 18.
WÖLZ. Aufgaben der Wohnungspolitik. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 18.

Fattigvård, barnaskydd och välgörenhet.

Sverige.

BJÖRNBOM ROMSON, MÄRTA. Lagberedningens förslag till lag om arv. Hertha 1926, nr 5.
KOCH, G. H. v. Kunna fattigvårdskostnaderna förminskas? Sunt Förnuft 1926, nr 3 a.

Danmark.

FENGER, O. Lovene af 31. Marts 1926 om Undervisning af døvstumme og blinde Børn. Socialt Tidsskrift 1926, nr 4.
De offentlige Understøttelser i Finansaaret 1924—25. Statistiske Efterretninger 1926, nr 13.
Trangsaarsagerne for de egentlig fattigunderstøttede i 1924/25. Statistiske Efterretninger 1926, nr 13.

Norge.

JACOBSEN, S. Lovforslaget om offentlig barneforsorg. Sociale Meddelelser 1926, nr 3.

Tyskland.

CHRISTOPH. Über die Einheitlichkeit des Anspruches auf Versorgung nach den Vorschriften des Reichsversorgungsgesetzes. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 17.
GRÄBIG. Die Ersatzansprüche der Fürsorgeverbände gegen die Träger der Sozialversicherung. Berliner Wohlfahrtsblatt 1926, nr 4.
KNAUT. Massnahmen des Landesjugendamts Berlin für die Jugendhilfe bei der Polizei. Berliner Wohlfahrtsblatt 1926, nr 4.
NOA, J. Die Einheitlichkeit des Versorgungsanspruchs. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 17.
RECKHARD, W. Die Rechtsauskunftsstellen als Einrichtung der modernen Wohlfahrtspflege. Berliner Wohlfahrtsblatt 1926, nr 4.

Föreningsväsen.

ADLER, FR. The organisation problems of working-class unity. The Labour Magazine maj 1926.
HANSSON, S. Die Zusammenarbeit der skandinavischen Gewerkschaften. Die internationale Gewerkschaftsbewegung 1926, nr 2.
SCHWARZ, S. Die Krise der kommunistischen internationalen Gewerkschaftspolitik. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 21—22.

Sverige.

DEROS, A. Svenska kommunaltjänstemannaförbundet. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 21.
H—M, H. Individen och organisationen. Sv. Järnvägstidningen 1926, nr 15.
Svenska Arbetsgifvareföreningen 1925. Industria 1926, nr 10.

Amerikas förenta stater.

HENDERSON, G. C. Statistical activities of trade associations. The American Economic Review 1926, nr 1 (suppl.)
SHARFMAN, I. L. The trade association movement. The American Economic Review 1926, nr 1 (suppl.)

Danmark.

De samvirkende Fagforbunds ordinære Repræsentantskabsmøde. Arbejderen den 22 maj 1926.

Finland.

AITTONIEMI, S. S. Om småbrukarnas organisation. Social Tidskrift 1926, nr 5.
FAGERHOLM, K. A. Finska landsorganisationskongressen. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 21.
TIDERMAN, O. Arbetarorganisationerna. Industritidningen 1926, nr 9.
WIDENIUS, H. Sammanslutningarna inom personalen vid de finska statsbanorna. Sv. Trafiktidning 1926, nr 19.
Landsorganisationen [1926 års kongress]. Industritidningen 1926, nr 9.

Grekland.

LAMPRINOPOULOS, M. Die Arbeiterbewegung in Griechenland. Die internationale Gewerkschaftsbewegung 1926, nr 2.

Italien.

REVENTLOW, R. Korporationen und Gewerkschaften in Italien. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 20.

Norge.

Arbeidet for samling av de tre arbeiderpartier. Arbeidsgiveren 1926, nr 10.
Elektrikkerne og Landsorganisasjonen. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1926, nr 4.
Politisk samling av arbeiderklassen. Meddelelsesblad 1926, nr 4.

Tyskland.

SCHULZE. Einheitskomitees. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 18.

Österrike.

FRÜHWIRTH, M. Zur Konzentration der Gewerkschaften. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 9.

Jord- och egnahemsfrågan.

ALBRECHT, O. Vom Boden als Vermögenssteuerobjekt. Die Arbeit 1926, nr 5.

Sverige.

SKÖLD, P. E. Ökad jordbruksnybildning. Tiden 1926, nr 3.

Amerikas förenta stater.

BLACK, J. D. National agricultural policy. The American Economic Review 1926, nr 1 (suppl.).

TAYLOR, C. C. Our rural population debacle. The American Economic Review 1926, nr 1 (suppl.).

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

CLEE, CH. R. Desertion and the freedom of the seaman. International Labour Review maj 1926.

Sverige.

Stripafrågan. Industria 1926, nr 9.

Sympatistrejk och sympatiblockad. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 18.

Australien (Nya Syd-Wales).

Industrial dislocations during 1925. The New South Wales Industrial Gazette 1926, nr 2.

Finland.

Kollektivavtal. Industritidningen 1926, nr 8.

Italien.

ITALICUS. Das faschistische Gesetz über den »Arbeiterschutz». Die Arbeit 1926, nr 4.

De italienske Arbejdsforhold. Arbejdsgiveren [Danmark] 1926, nr 18.

Norge.

LYSHŒL, J. H. Arbetsstriden i den norska hemmaindustrien. Industria 1926, nr 10.

PEDERSEN, O. Storlockouten i Norge, dess orsaker och förutsättningar. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 18.

SKAGEN, A. Storstreiken i Norge. Industritidningen 1926, nr 9.

Arbeiderne forkaster mæglingsnævndens forslag og gaar til streik. Arbeidsgiveren [Norge] 1926, nr 8/9.

Lockouten brutt ut. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1926, nr 4.

Norsk Storkonflikt. Arbejdsgiveren [Danmark] 1926, nr 18.

Storbritannien.

HANSSON, S. Storstrejken i England. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 19.

HANSSON, S. Storstrejken i England avvecklad. Fackföreningsrörelsen 1926, nr 20.

HILDEBRAND, K. Den engelska kolkrisen. Ekonomisk Tidskrift 1926, nr 2/3.

LEICHTER, O. Der grösste gewerkschaftliche Kampf der Geschichte. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 10.

PUGH, A. The development of the mining-crisis. The Labour Magazine maj 1926.

WEINGARTZ, B. Drohende Wirtschaftskämpfe in England. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 18.

Den engelske Kulkommissions Betænkning. Tidsskrift for Industri 1926, nr 9.

Kolfrågan. Industria 1926, nr 9.

Kolgruvestrejken i England. Industritidningen 1926, nr 9.

Kritiskt läge vid de brittiska verkstäderna. Industria 1926, nr 9.

Kulstreik og storstreik i England. Arbeidsgiveren [Norge] 1926, nr 10.

Situasjonen i England. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1926, nr 4.

Storstrejken i England. Industria 1926, nr 10.

Vor und nach dem englischen Generalstreik. Deutsche Arbeitgeber-Zeitung 1926, nr 20.

Zur Lage in England. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 21.

Tyskland.

BROECKER, B. Arbeitslosigkeit und Arbeitskämpfe. Die Arbeit 1926, nr 4.

ERDMANN, L. Zum Problem der Arbeitsgemeinschaft. Die Arbeit 1926, nr 5.

FLATOW, G. Arbeitsrechtliches aus den Jahresberichten der Gewerbeaufsichtsbeamten 1923/24. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 17.

D. ST. Die tarifliche Regelung der Arbeits- und Lohnverhältnisse in den Reichs- und Staatsverwaltungen. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 20.

Das Reichsgericht gegen Scheinstillegungen von Betrieben zur Beseitigung unliebsamer Betriebsräte. Arbeiterrecht u. Arbeiterversicherung 1926, nr 4.

Reichsgericht und Vereinigungsfreiheit. Blätter für Arbeitsrecht 1926, nr 9.

Österrike.

SWOBODA. Die Streik- und Aussperrungsklausel im österreichischen Arbeitslosenversicherungsgesetz. Arbeit und Beruf 1926, nr 9.

Kooperation.

FREUNDLICH, EMMY. Die Aufgaben der Proletarischen Geldorganisation. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 9.

LINDAHL, E. Det kooperativa programmet. Ekonomisk Tidskrift 1926, nr 2/3.

TOTOMIANZ, V. Kooperationen i det högre undervisningsväsendet. Kooperatören 1926, nr 5/6.

H. Betriebsrechnungen grösserer Konsumgenossenschaften in verschiedenen Ländern. Schweiz. Konsum-Verein 1926, nr 21.

Internationell kooperation. Tvenne bidrag till diskussionen. Kooperatören 1926, nr 5/6.

Sverige.

HEDBERG, A. Förbistring och förbättring. Kooperatören 1926, nr 4.

Kooperationens Akilleshäl — löneproblemet. Industria 1926, nr 10.

Belgien.

LAVERGNE, B. La régie coopérative des distributions d'eau en Belgique. Revue des Études Coopératives 1926, nr 18.

Frankrike.

LAFERRIÈRE, E. Les traitements dans les Unions Coopératives régionales. Revue des Études Coopératives 1926, nr 18.

Italien.

H. J. M. The Italian Co-operative Movement. International Co-operative Bulletin 1926, nr 5.

Norge.

GJÖRES, A. Norsk föreningslag. Kooperatören 1926, nr 5/6.

SINDING, TH. Forbruksforeningers beskatning. Kooperatøren [Norge] 1926, nr 5.

Schweiz.

Zur Frage der Regelung der Arbeitsverhältnisse in den Konsumgenossenschaften. Schweiz. Konsum-Verein 1926, nr 20.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

BOLT, R. Arbeitseignung. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1926, nr 4.

DET, E. J. v. Voorlichting bij de beroepskeuze. Tijdschrift van den nederlandschen Werkloosheids-Raad 1926, nr 5.

HISCHE, W. Zur Soziologie und Psychologie der kaufmännischen und Kontorberufe. Arbeit und Beruf 1926, nr 8.

WOLDT, R. Der jugendliche Industriearbeiter im modernen Fabrikwesen. Arbeit und Beruf 1926, nr 9.

Tyskland.

GRIMPE J:R, H. Staatliche Betriebsfachschule für die Werkzeugindustrie. Gewerkschafts-Zeitung 1926, nr 18.

LANGENBERG, H. Berufsberatungsprobleme und Volksschule. Arbeit und Beruf 1926, nr 8.

Österrike.

LEIFHELM, H. Die Berufsberatung für Mittelschüler und Akademiker. Arbeit und Beruf 1926, nr 8.

Nykterhetsfrågan.

HANSEN, K. A survey of the problem of habituation to alcohol, and a description of some experiments contributing to the solution of the problem. Revue internationale contre l'alcoolisme 1926, nr 2.

HERCOD, R. L'alcoolisme comme problème international. Revue internationale contre l'alcoolisme 1926, nr 2.

Alkoholfrågan inför ekumeniska mötet. Tirfing 1926, nr 3, 4.

Sverige.

GAHN, H. Städernas m. fl. orters handelsområden i alkoholstatistisk belysning. Sv. Stadsförbundets Tidskrift 1926, nr 3.

G[AH]N, H. Ungdomsfylleriet. Tidskrift för Systembolagen 1926, nr 4.

A. Varifrån härleder sig rusmedlet? [Berusningskällans efterforskande vid fylleriförseelser.] Tidskrift för Systembolagen 1926, nr 4.

Fyllerilagstiftningens revision. Förtroendenämnden skriver till de av Kungl. Maj:t utsedda sakkunniga. Tidskrift för Systembolagen 1926, nr 4.

Om behovet av revision av alkoholistlagstiftningen. Skrivelse till Konungen från Stockholms stads och läns nykterhetsnämnders sammanslutning. Tidskrift för Nykterhetsnämnderna 1926, nr 2.

Amerikas förenta stater.

KOLLER, A. Fünf Jahre Alkoholverbot und seine Erfolge. Revue internationale contre l'alcoolisme 1926, nr 2.

Socialförsäkring.

Sverige.

ANDERSSON, TH. Sjukförsäkringsfrågan. Förslag till lösning. Sv. Sjukkasse-Tidning 1926, nr 4.

B[ERGSTRAN]D, F. Enhet i socialförsäkringen. Tidskrift för den sv. Pensionsförsäkringen 1926, nr 5.

FRYDÉN, E. Industriella synpunkter på olycksfallsförsäkringsfrågan [m. diskussion]. Meddelanden från Sv. Industriförbund april 1926.

LAURIN, P. J. G. Regeringsförslagen angående den sociala olycksfalls- och sjukförsäkringen [m. diskussion]. Ekonomisk Tidskrift 1926, nr 2/3. (Nationalekonomiska föreningens förhandlingar.)

NORDLUND, H. Sjukkasseavtalet i Göteborg och dess nya specialisttaxa. Sv. Läkartidningen 1926, nr 19.

STOCKHOLMS HANDELSKAMMARE. Olycksfallsförsäkringens monopolisering. Meddelanden från Stockholms Handelskammare 1926, nr 4.

Ny utredning av socialförsäkringsfrågan att vänta. Assurans 1926, nr 12.

Statsunderstödet till maskinbefälets sjukkassor. Tidskrift för Maskinister 1926, nr 5.

Amerikas förenta stater.

CLARK, L. D. The longshoreman and accident compensation. Monthly Labor Review april 1926.

Arizona compensation law held constitutional. Monthly Labor Review april 1926.

Danmark.

GØTZSCHE, A. Sociallovgivningens Gennemførelse paa Færøerne. Socialt Tidsskrift 1926, nr 4.

Aldersrenten i 1924—25. Statistiske Efterretninger 1926, nr 15.

Irland.

Enquiry into health insurance in the Irish Free State. International Labour Review maj 1926.

Norge.

Sykeforsikringen i Stortinget. Sykeforsikringsbladet 1926, nr 4/5.

Ryssland.

KAPLUN, S. Versicherung für den Fall der Invalidität infolge von Berufserkrankungen in der U. d. SSR. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1926, nr 4.

Schweiz.

SCHULZENHEIM, H. v. Olycksfallsförsäkringen i Schweiz. Arbetarskyddet 1926, nr 5.

Storbritannien.

LIPPMANN. Die englische Kranken- und Invalidenversicherung. Reichsarbeitsblatt 1926, nr 17—18.

Tyskland.

Die Heilbehandlung bei der Angestelltenversicherung 1913—1925. Wirtschaft und Statistik 1926, nr 9.

Heilmittelversorgung der Krankenkassen. Deutsche Arbeitgeber-Zeitung 1926, nr 21.

Österrike.

STEINER, E. Die Krankenversicherung der Land- und Forstarbeiter. Arbeit und Wirtschaft 1926, nr 10.

Ut- och invandring.

BROWN, J. W. Ein- und Auswanderung. Die internationale Gewerkschaftsbewegung 1926, nr 2.

BROWN, J. W. International migration. The Labour Magazine maj 1926.

Sverige.

Värvning av svenska arbetare till Frankrike. Hem i Sverige 1926, nr 1.

Italien.

Il movimento dell'emigrazione nel 1925. Bollettino del Lavoro 1926, nr 3.

Schweiz.

Die überseeische Auswanderung im Jahre 1925. Wirtschaftsberichte des Schw. Handelsamtsblattes 1926, nr 10.

Storbritannien.

Emigration and immigration in 1925. The Ministry of Labour Gazette 1926, nr 5.

Österrike.

Ein- und Ausbürgerungen 1920—1925. Statistische Nachrichten 1926, nr 5.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 11 maj—10 juni 1926 bl. a. publicerats:

N:r		Daterad
114.	K. kung. ang. ändr. lydelse av § 23 i instruktionen för yrkesinspektionens befattningshavare	14 maj
145.	Lag om upphävande av legostadgan den 25 november 1833	4 juni
148.	Lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (n:r 225) med särskilda bestämmelser ang. olovlig befattning med spritdrycker m. m.	4 »
162.	Lag om arbetstidens begränsning	4 »
163.	Lag om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete	4 »